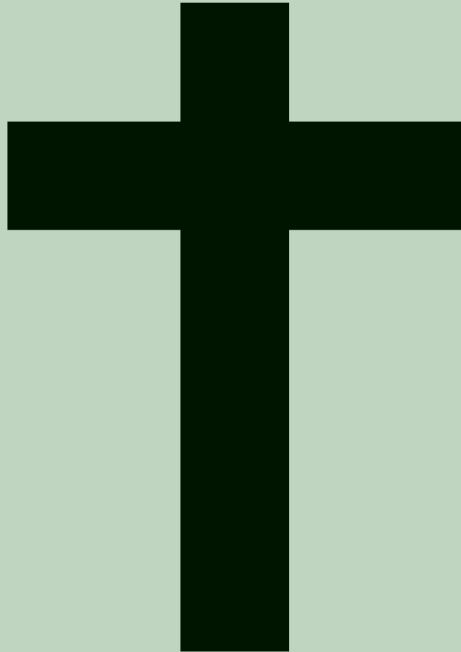

Χωιγιά Gorixoyá
Siŋipirini

The New Testament in the Ankave language of Papua New Guinea

Xwiyáá Gorixoyá Siŋpírini
The New Testament in the Ankave language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051

Contents

FRT	1
Matiyuo	2
Mako	62
Ruko	98
Jono	160
Wá wurimeiarigíáwa	203
Romí	263
1 Koriní	294
2 Koriní	323
Garesia	343
Epesasi	353
Piripai	363
Korosi	371
1 Tesaronaika	379
2 Tesaronaika	385
1 Timotio	389
2 Timotio	398
Taitaso	404
Pairimono	408
Xibiruyí	410
Jemiso	432
1 Pitao	440
2 Pitao	449
1 Jono	454
2 Jono	462
3 Jono	464
Juto	466
Wá wómixininjípi	469

Xwiyá Gorixoyá Siŋipirini Yayiyá Píne

The New Testament in the Angave language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini
[aak]

Translation: © 1990, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Published, 1990 by Bible League International

Web version of first edition
© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Xwiyá yáy neainariḡ Matiyuo eanḡpirini.

Ríwamihḡ rípi “Xwiyá yáy neainapaxí Matiyuo eanḡpiyi” rinḡḡpirini. O Jisaso wiepisagowa worini. Xegí yoí ámi bi Ripaiorini. Jisaso rixa nípémáná niwiápini+meámi anḡnamí nání nipeyimáná enáná ámi xwiogwí rixa obaxí nípwémáná enáná ríwamihḡ rípi eanḡrini. Xegí Judayí dḡḡ re yaiwiarḡḡḡḡḡ niwiniḡ, “Míxí ináyí nimóniri re miḡweanḡyí nepa xwayí naniri ḡweanḡwáomani. Jisaso nepa arḡowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronḡoyí rarḡḡwáo nimóniri siḡwiriḡyí, míxí ináyí nimóniri anḡ Jerusaremí tḡyo dání neameḡweámiriḡ enḡrini.” yaiwiarḡḡḡḡḡ niwiniḡ nání ayí ámi dḡḡ némoreo “Xenwí ríá moariḡwini? Jisaso nepa Kiraisorini. Gorixoyá xewaxorini.” yaiwiriḡxiniḡ ríwamihḡ rípi eanḡrini. E yaiwiriḡxiniḡ ríwamihḡ nearíná wíá rókiamoagíáwa ámá arḡowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronḡo nání niriḡo ríwamihḡ eaagíá obaxí miḡḡ niriḡ “Jisaso api tḡni api tḡni xixeni nimóga unḡrini.” niriḡ eanḡrini.

Jisasomi xiáwo írḡḡowa nánirini.

¹ Xwiyá rípi íwiaríawé Jisasi Kiraisoyá nánirini. Oyá íwiaríawé nimóga nuri áwini e míxí ináyí Depitorini. Depitoyá íwiaríawé nimóga nuri wigí xiáwo írḡḡo Ebiríamorini. ² Ebiríamo Aisakomi emeanḡnigini. E dání Aisako Jekopomi emeanḡnigini. E dání Jekopo Judaomi tḡni xegí xexiriḡmeáowami tḡni emeanḡnigini. ³ E dání Judáo xiáí Temái tḡni íwí niniri Pereso tḡni Seroo tḡni emeanḡnigini. E dání Pereso Xesironomi emeanḡnigini. E dání Xesirono Ramomi emeanḡnigini. ⁴ E dání Ramo Aminadapomi emeanḡnigini. E dání Aminadapo Nasonomi emeanḡnigini. Nasono e dání Sarimonomi emeanḡnigini. ⁵ E dání Sarimono émayí apixí Rexpí nimeari Bowasomi emeanḡnigini. E dání Bowaso Rutími nimeari Obetomi emeanḡnigini. Obeto e dání Jesiomi emeanḡnigini. ⁶ Jesio e dání míxí ináyí Depitomi emeanḡnigini. Depito e dání apixí Yuráiaoyái nurápiri Soromonomi emeanḡnigini. ⁷ Soromono e dání Riabowamomi emeanḡnigini. Riabowamo e dání Abaisaomi emeanḡnigini. Abaisao e dání Esaomi emeanḡnigini. ⁸ Esao e dání Jexosapetomi emeanḡnigini. Jexosapeto e dání Joramomi emeanḡnigini. Joramo e dání Asaiaomi emeanḡnigini. ⁹ Asaiao e dání Jotanomí emeanḡnigini. Jotano e dání Exaso emeanḡnigini. Exaso e dání Xesekaiaomi emeanḡnigini. ¹⁰ Xesekaiao e dání Manasaomi emeanḡnigini. Manasao e dání Emosomi emeanḡnigini. Emoso e dání Josaiaomi emeanḡnigini. ¹¹⁻¹² Josaiao —Babironi dḡḡ émayí míxí nimeáa nibiro Judayo nipiḡkiomearo íwí nimearo nimeámi úáná Judayí anḡ e xwiogwí obaxí ḡweanáná Josaiao e dání Jekonaiaomi tḡni xegí xexiriḡmeáowami tḡni emeanḡnigini. Jekonaiao e dání Siatieromi emeanḡnigini. Siatiero e dání Serababeromi emeanḡnigini. ¹³ Serababero e dání Abiudomi emeanḡnigini. Abiudo e dání Eraiakimomi emeanḡnigini. Eraiakimo e dání Esomi emeanḡnigini. ¹⁴ Eso e dání Sedokomi emeanḡnigini. Sedoko e dání Ekimomi emeanḡnigini. Ekimo e dání Eraiatomi emeanḡnigini. ¹⁵ Eraiato e dání Ereaasomi emeanḡnigini. Ereasao e dání Matanomí emeanḡnigini. Matano e dání Jekopomi emeanḡnigini. ¹⁶ Jekopo e dání Josepo, Mariaími xiagwomi emeanḡnigini. Í Jisasomi xiriḡnigini. O yeáyí neayimixemeáná nání Gorixoyá dḡḡ tḡni xegí xiáwowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronḡo enagi nání xegí yoí bi Kiraisoyi ríḡḡorini. ¹⁷ Ayináni xiáwo írḡḡo Ebiríamo nemeága nibiro míxí ináyí Depito emeanḡe nání xiáwowa wé wúkaú síkwí waú waú imónihḡrini. Xiáwo Depito ḡweanḡe dání nemeága nibiro Babironi kirapusí omihḡ wigíe nání xiáwowa wé wúkaú síkwí waú waú eni imónihḡrini. Omihḡ wigíe dání Jisaso rémonḡe nání ámi xiáwowa wé wúkaú síkwí waú waú imónihḡrini.

Jisasomi xinái xirije nánirini.

¹⁸ Xwiyfá Jisasi Kiraiso xirije nánirini. Omi xinái Mariaí Josepo meáwínigini iri ikiyinjé niyárimáná enáná ayaú siní nimeánimí memé enáná í rixa Gorixoyá kwiyf tfiní niaíwí agwí enjiginí. Í niaíwí agwí enagi niwiniro ¹⁹ Josepo, ímí meanfo áamá sanijo enagi nání “Xwiyfá ímí ayá winipaxí wí muripa oemini.” niyaiwiri “Ímí yumí emí omóminí.” niyaiwiri ²⁰ siní dñj e nimóá warfná re enjiginí. Orijá wínarfná Gorixoyá anijnají wo sinjání niwimóniri re urinjiginí, “Josepoxí, mixel ináyf Depitoyá xiáwoxiní, dixí apixí Mariaími éf niwiri emí mimopani. Niaíwo ímí kwiyf Gorixoyá pimi dání eweáo enagi nání anani meai. ²¹ Í niaíwí oxí wo xirinfáriní. Ámá xegf imónigfáyo íwí yarigfápi nání xwiyfá meáriniprixiniri yokwarimf niwiiri yeáyf uyimixemeanfá enagi nání xegf yoí Jisasoyi wírfirixini.” urinjiginí. ²²⁻²³ Ayf eníná wfá rókiamoagfá wo áwanj niri ríwamijé eaárijé rípi “Re eníariní. Apixí oxí míméanijé wí niaíwí agwí neri oxí wo xiránáyf, yoí Emaniueroyi —Yoí mfkf ayf Gorixo nene tfiní nawini nweanfá nánirini. Yoí e wírfirfáriní.” Ríwamijé e niri eaárijé api xixeni imóninfa nání e imóninjiginí. ²⁴ Anijnají Gorixoyáo e urfagi Josepo sá weje dání niwiápinimeari anijnajo sekaxí urfipa neri xegf apixí Mariaími meanjiginí. ²⁵ Ímí nimeari aí siní niaíwo mixiripa nerfná í tfiní sá bi mivé nera nútsáná í rixa niaíwo xiráná xegf yoí Jisasoyi wírinjiginí.

2

Sogwí fwiaparinjimi dání bigfáwa nánirini.

¹ Mariaí Jisasomi Judia píropenisíyo anj yoí Betirexemi dání nixirimáná enáná Judayf áminá wo mixel ináyf Xerotoyi rinijo Jerusaremíyo niñweari xegf Judayo menweanáná re enjiginí. Ámá sinj nání enwipearigfá wa sogwí fwiaparinjimi dání nibiro Jerusaremí niremoró ² yarinjé re wigfawixini, “Judayf mixel ináyf imóninfa nání niaíwí sinj xirije gerini? Sogwí fwiaparinjimí niñwearfná omí xiráná sinj o nání nweáagi sinjwí niwinirane nání omí yayf oumeanirane barinwini.” urémeáagfá ³ mixel ináyf Xeroto “Niaíwo mixel ináyf nimóniri nimúronirfenijo?” niyaiwiri dñj ríá nuxeri Jerusaremí nweáyf nini eni dñj ríá nuxéa úagi ⁴ o apaxípanijé imónigfá xwéowami tfiní nwf ikaxí eánijipi mewegfáwami tfiní awí neaárimáná yarinjé re winjiginí, “Kraisoyi rinijo, yeáyf neayimixemeanfá nání negf aríowayá xwfá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarinwáo ríwamijé niriniri eánijipi ge xiripírfá nání rinini?” urfagi ⁵ awa re urigfawixini, “Negf Judia píropenisíyo re anj yoí Betirexemiyo xiripaxí imónini. Ayf rípi nánirini. Wfá rókiamoagfá wo áwanj niwuriyiri ríwamijé re eaárijériní, ⁶ ‘Judayf anjyo anj yoí Betirexemi nweáyfné anj niyoní nání áamá obaxífné menagi aiwi segf áamá wo mixel ináyf nimóniri gf Judayf niyoní menweanfá enagi nání segf anj api anj xwé tfiní xixeni imóninfáriní.’ niri eaárijériní.” urfagfá ⁷ Xeroto yumí dñj niyaiwimáná “Sinjyo enwipearigfáwa obípoi.” niri awa rixa báná yarinjé re winjiginí, “Sinj gíná nweáagi winigfawixini. Sinjomi sinjwí niwinimáná enáná emá ararí pwenjirini?” urfagi awa rixa áwanj uráná ⁸ o Betirexemi nání re uowárinjiginí, “Soyfné nuro niaíwo nání píranijé pfa époi. Rixa sinjwí niwiniróná nioni eni nuri yayf seáyf e umemini nání ámi nibiro áwanj nírípoi.” urfagi ⁹ awa arfá e niwiro wigfpi ófyo warfná re enjiginí. Sinj awa xámi sogwí fwiaparinjimí niñwearóná winigfo awami xámi numeari anj niaíwo wenjwami seáyf e nweanjiginí. ¹⁰ Sinj e nweáagi niwiniro seáyimí seáyimí nimóniro dñj nífá niwiniri ¹¹ anjwami nipáwiro niaíwo xinái Mariaí tfiní nweanagfí niwiniro re egfawixini. Xwfáyo nipíkinimearo omí yayf numemáná amipi o nání imónijé wigf ayá rimixarigfápi niroaro síjá gorf tfiní íkfá dfá —Dfá

yoʻf pʻirakenʻisanʻ tʻfni murʻf tʻfni nʻnʻnʻ rʻinʻinʻ. Dʻfʻa apʻi dʻinʻf nanʻf eaarʻinʻf xʻixegʻinʻi sʻixʻf wʻfxaʻu tʻfni mʻinʻi wigʻfawixʻinʻi. ¹² Mʻinʻi nʻwimʻanʻa enʻanʻa Gorʻixo orʻinʻa nupʻarʻirʻi rʻfmʻinʻf re urʻinʻinʻigʻinʻi, “Mʻixʻf inʻayʻf Xeroto tʻinʻf e nʻnʻnʻ amʻi mupa epoyʻf.” urʻfagʻi wigʻf anʻf e nʻnʻnʻ nurʻonʻa oʻf xegʻf wʻiyo ugʻfawixʻinʻi.

Isipʻiyʻf anʻfyo nʻnʻnʻ eʻf ugʻfʻa nʻnʻnʻrʻinʻi.

¹³ Awa rʻixa numʻanʻa enʻanʻa re enʻinʻigʻinʻi. Josepo orʻinʻa nʻwʻinʻirʻfnʻa anʻfnʻajʻf Gorʻixoyʻa wo sʻinʻanʻi nʻrʻonʻapʻirʻi re urʻinʻinʻigʻinʻi, “Rʻixa nʻwiʻapʻnʻimearʻi nʻiaʻiwo tʻfni xʻinʻalʻ tʻfni nʻimeʻamʻi Isipʻiyʻf anʻfyo nʻnʻnʻ eʻf upoyʻf. Sepʻfoytʻne nuro rʻemʻote danʻi amʻi nionʻi searʻimʻfae nʻnʻnʻ nʻweaʻfʻrʻixʻinʻi. Xeroto nʻiaʻiwomʻi pʻikini pʻfa enʻapʻinʻi enʻagʻi nʻnʻnʻ rʻirʻarʻinʻinʻi.” urʻfagʻi ¹⁴ o arʻfwʻiyimi ai nʻwiʻapʻnʻimearʻi nʻiaʻiwo tʻfni xʻinʻalʻ tʻfni nʻimeʻamʻi Isipʻiyʻf anʻfyo nʻnʻnʻ nuro ¹⁵ nʻnʻwearʻonʻa mʻixʻf inʻayʻf Xeroto pee nʻnʻnʻ nʻweaagʻfʻarʻinʻi. Wʻfa rokʻiamoagʻfa wo xwʻiyʻfa Gorʻixoyʻa nʻwuriʻyiri rʻfwamʻinʻf eaarʻinʻf rʻipʻi “Gʻf iwo Isipʻiyʻf anʻfyo nʻweanʻanʻa ‘Eʻinʻi.’ urʻimʻfʻarʻinʻi.” nʻirʻirʻi eaarʻinʻf apʻi xʻixenʻi imʻonʻinʻfa nʻnʻnʻ Josepo nʻiaʻiwomʻi Isipʻiyʻf anʻfyo nʻnʻnʻ nʻimeʻamʻi unʻinʻigʻinʻi.

Niaʻiwʻfyo mʻinʻf rʻirʻomʻf emegʻfʻa nʻnʻnʻrʻinʻi.

¹⁶ Xeroto, Jerusaremʻiyo xwayʻf nanʻirʻi nʻweanʻo sogwʻf fʻwiaparʻinʻfmʻi danʻi urʻfnʻenʻaparʻigʻfʻawa amʻi xʻfomʻi mʻiwimʻenʻapʻfagʻfa nʻnʻnʻ “Yapʻisʻf rʻfa nʻiwapʻiyʻioʻ?” nʻiyaiwiri dʻinʻf rʻfa apʻiawʻinʻinʻf wʻeagʻi xewanʻinʻo awami sʻinʻo nʻnʻnʻ yarʻinʻf wʻianʻa awa “Inʻa nʻweaagʻi wʻinʻinʻwanigʻinʻi.” urʻfapʻi nʻnʻnʻ dʻinʻf nʻimori porisowami urowʻaranʻa awa nuro nʻiaʻiwʻf oxʻf Betʻirexemi danʻfʻiyʻfa tʻfni e mʻidʻimʻidanʻi nʻinʻweaxa pugʻfayʻfya tʻfni, nʻiaʻiwʻf oxʻf wigʻf xwiogwʻf waʻu wo sʻinʻi mʻimuropa egʻfa nʻyonʻi mʻinʻf rʻirʻomʻf emegʻfawixʻinʻi. ¹⁷⁻¹⁸ Mʻinʻf rʻirʻomʻf emʻeanʻa xwʻiyʻfa Gorʻixoyʻa wʻfa rokʻiamoagʻf Jeremaiaoyʻf rʻinʻinʻo nʻwuriʻyiri rʻfwamʻinʻf eaarʻinʻf rʻipʻi “Anʻf Rama danʻi ‘Yeyʻi.’ nʻirʻinʻirʻi nʻwʻf eanarʻinʻagʻi arʻfa wiarʻinʻoʻ. Reserʻimi xʻifaʻiwa wigʻf nʻiaʻiwʻf nʻnʻnʻ nʻwʻf pʻiyʻf nʻwʻirʻinʻiro wigʻf nʻiaʻiwʻf wʻowi sʻinʻwʻf mʻiwʻinʻfagʻfa nʻnʻnʻ mʻinʻf ikʻinʻwʻf umʻirʻfagʻfa aiwʻi pʻfnʻi mʻiwiʻarʻigʻfawixʻinʻi.” rʻfwamʻinʻf eaarʻinʻf apʻi inʻa xʻixenʻi imʻonʻinʻinʻigʻinʻi.

Amʻi Isipʻiyʻf anʻfyo danʻi yigʻfʻa nʻnʻnʻrʻinʻi.

¹⁹ Xeroto rʻixa nʻipeʻanʻa re enʻinʻigʻinʻi. Josepo Isipʻiyʻf anʻfyo danʻi orʻinʻa nʻwʻinʻirʻfnʻa anʻfnʻajʻf Gorʻixoyʻa wo sʻinʻanʻi nʻrʻonʻapʻirʻi re urʻinʻinʻigʻinʻi, ²⁰ “Niaʻiwomʻi opʻikianeyʻinʻirʻi emegʻfawa rʻixa pegʻfa enʻagʻi nʻnʻnʻ nʻwiʻapʻnʻimearʻi nʻiaʻiwo tʻfni xʻinʻalʻ tʻfni nʻimeʻamʻi dʻixʻf Isirerʻiyʻf anʻfyo nʻnʻnʻ upoyʻf.” urʻfagʻi ²¹ Josepo nʻwiʻapʻnʻimearʻi nʻiaʻiwo tʻfni xʻinʻalʻ tʻfni nʻimeʻamʻi nuri Isirerʻiyʻf anʻfyo nʻrʻemoro ²² Josepo arʻfa re winʻinʻigʻinʻi, “Xerotomʻi xewaxo Akereasoyʻf rʻinʻinʻo xano mʻixʻf inʻayʻf nimʻonʻirʻi neamenʻweaagʻpa xewaxo enʻi mʻixʻf inʻayʻf e nimʻonʻirʻi Judia pʻiropenʻisʻfyo re neamenʻweanʻi.” rarʻinʻagʻfa arʻfa nʻwiri wayʻfnʻwinʻirʻi “Arʻige nuri Judia pʻiropenʻisʻfyo nʻweamʻnʻreʻinʻi?” yaiwiarʻfnʻa Gorʻixo Josepomʻi orʻinʻa nupʻarʻirʻi eʻf urowʻaranʻa epʻowa Judia pʻiropenʻisʻfyo wʻiarʻf nʻimuroro Gariri pʻiropenʻisʻfyo nʻnʻnʻ nuro ²³ anʻf yoʻf Nasareti rʻinʻinʻpimi nʻweaagʻfʻarʻinʻi. Wʻfa rokʻiamoagʻfawa ama xʻiawowayʻa xwʻfa piaxʻfyo danʻi iwiaronʻfo nʻnʻnʻ re rigʻfapʻi “Ayʻf re rʻipʻrʻfʻarʻinʻi, ‘O Nasareti danʻorʻinʻi.’ rʻipʻrʻfʻarʻinʻi.” rigʻfa apʻi xʻixenʻi imʻonʻinʻwinʻigʻinʻirʻi Nasareti nʻnʻnʻ nuro nʻweaagʻfʻarʻinʻi.

3

Jono wayʻf numeaia unʻo xwʻiyʻfa wʻaf urʻimenʻf nʻnʻnʻrʻinʻi.

¹ Jono, wayʻf numeaia unʻo, Jisaso sʻinʻi Nasareti nʻweanʻanʻa, o nuri Judia pʻiropenʻisʻfyo ama dʻinʻf meanʻe wʻaf nuri merʻfnʻa ² re urayagʻfʻrʻinʻi, “Gorʻixo xwioxʻfyo mʻimeʻamʻf nʻineairʻi pʻiranʻinʻf neamenʻweanʻi anʻwʻi ayo enʻagʻi nʻnʻnʻ segʻf fʻwʻf yarʻigʻfapʻi rʻfwʻmʻinʻi nʻmamoro pʻiranʻinʻf nʻisanʻiro nʻweaʻfʻrʻixʻinʻi.” urayagʻfʻrʻinʻi. ³ Wʻfa rokʻiamoagʻf Aisaiayʻf rʻinʻinʻo

niriri rfwamijf re eajpi, “Ámá dijf meanjmi dani ámá wo rfaiwá re rarini, ‘Ámináo nani segf dijf óf nanjnjnjf wimoiro óf píranijf imoarigfápánijf wimoiro nero njweáfrixini.’ rarini.” rfwamijf e niriri eajpi tñi xixeni Jono nuri axipi e yagfrini. ⁴ O rapirapf nanj niyini emeagomani. Kamerf íá (iyfá írikwíniñf imónijf wú) niyini arerixf írijfyo yinagorini. Aiwá eni nanj nagomani. Áxwaxf tñi píkí iniigf tñi nagorini. ⁵ Judayf wigf anj xwé Jerusaremí njweagfáyf tñi Judia píropenisfyo ami ami njweagfáyf nñi tñi iniigf Jodani rapápami njweagfáyf tñi ⁶ Jono tñj e nani nuro wigf íwí yarigfápi nani waroparf wíaná o wayf numeai nuri aí ⁷ Parisiowa tñi Sajusiowa tñi —Awa weyini nimeniro ámá wíyo seáyf e wimónarigfáwarini. Awa Jono wayf oneameainiro barijagfa Jono síñwí e niwini ayf wigf íwí yarigfáyf rfwimini nimamoro nisani mé “Wayini oneameaini.” niyaiwiro barijagfa niwini nani re urinjigini, “Sidirf miáoyiné, ‘Rfwená Gorixo xeanijf seaikárinfá enagi nani éf úpoyi.’ go searagf rñijf meaniginiri wayf nero nioni táfamini éf barijoi? ⁸ Soyiné íwí yarigfápi rfwimini nimamorfnáyf, píranijf nero íkfá sogwí nanj niwerfná yarijpa imónfrixini. ⁹ Re mñiripa époyi, ‘Negf arfo Ebirfamoyáone enagi nani Gorixo wí xeanijf neaikárinfá menini.’ mñiripa époyi. Gorixo ‘Ebirfamoyá fwiárfawé nani “Nioni ayo xeanijf niwirfná arige xwé obaxf imóninfárin?” niyaiwiri ududf winarini.’ riyaiwiarijoi? Oweoi, Gorixo dijf e yaiwipaxf menini. Anani sfjá tfo dani Ebirfamo nani fwiárfawé wimixiyipaxfrini. ¹⁰ Gorixo rixa rapíwé íkfá míkí tñj e nani íá xirini. Íkfá gñi gñina sogwí nanj miwéagi niwini rñá nidikárirf ríá ikeárinfáriní. ¹¹ Nioni sa iniigf tñi wayf seameaiarinarini. Nioni enj eániñáoni aiwí rfwíyo bñfo nioni nimúrónini. Seyiné nioni nani ‘Ámá wé rónijorini.’ niaiwiarijagfa aiwí o nioni tñi xixeni mimónijagi nani ámá xináiwánijf nimóniro omijf wiarigfáyf bosoyá síkwí sú gwí wíkwaiarigfápa nioni oyá wíkwaiapaxf menini. O wayf ni-seameairfná iniigf tñi seameainfámani. Wiyiné Gorixoyá kwíyf tñi seameairf wiyiné ríá tñi seameairf enfáriní.” niriri ¹² Gorixo ámá nanjyo yeáyf uyimxemearf sipíyo anpá imixiri enfá enagi nani ewayf xwíyfá re urinjigini, “Omijf yarigfáyf pokf tñi witf aiwá eyeyírómf ero aiwá ná anjyo tiro mamíwí tñi síyikf tñi ríá ikeáriro yarigfápa Gorixo eni axipi e emfánirf witf mamíwí tñi ná tñi eyeyírómf inije xegf pokf íá nixirirf roni. Aiwá náyf anjyo tirf mamíwí tñi síyikf tñi ríá supáripaxf mimónijfyo ikeárirf enfáriní.” urinjigini.

Jisasomi wayf umeainj nánirini.

¹³ Jiaso Jono wayf onimeainirf nani Gariri píropenisfyo dani nñirf iniigf Jodani rapá tñj e nñemori omi wímeáagi aiwí ¹⁴ Jono nurakimnirf nerf re urinjigini, “Joxi nioni nani o wayf onimeainirf rñbarijini? Oweoi, ‘Joxi wayf onimeaini.’ nimónariní.” urfagi aí ¹⁵ Jiaso re urinjigini, “Xe wayf oumeaimnirf síñwí nanei. E neraínáyf, Gorixo nioni nani ‘O síwí wé rónijyf nñi oeni.’ yaiwiarijpí xixeni yanfwí.” urfagi ¹⁶ o Jisasomi wayf umeaíáná o rixa nímñimeámí peyarfná re enjigini. Anj pírfyo dani óf ináná kwíyf Gorixoyápi xawiówñnjf niwepirf omi wímeanjigini. Omi wímeááná re enjigini. ¹⁷ Anjnamí dani xwíyfá re rñnénapinjigini, “Gf niaíwí ayá tñjorini. Amipí o yarijpí nani yayf ninarini.” rñnénapinjigini.

4

Obo Jisasomi iwamfo wíwapiyinj nánirini.

¹ Kwíyf Gorixoyápi Jisasomi niwímeámáná omi Obo iwamfo owíwapiyinirf ámá dijf meanj e nani nñmera úáná ² o aiwá mñf njwíá njjwearf rixa sfá 40 nórimáná enáná o agwí wíáná ³ iwamfo wíwapiyarjño nñirf re urinjigini, “Joxi ‘Niaíwí Gorixoyáonirini.’ yaiwinarijpí nepa enánáyf, aiwá nñr f nani ‘Sfjá tíf aiwá

oimónini.’ rei.” urfagi aí ⁴ Jisaso re uriniginini, “Oweoi, wí emiméini. Gorixoyá Bikwíyo dáni rfwamijí re eánini, ‘Ámá aiwá nánini dñj nímorfnáy wí dñj meapaxí menini. Xwiyfá Gorixo rinjyí nyoni dñj níkwírorfnáy ayíni dñj meapaxíriní.’ Rfwamijí e nírini eánini.” uriniginini. ⁵ Obo Jisasomi nimeámi Jerusaremi anj Gorixoyá ayá tñjmíni nání nuri anj Gorixo nání rdiyowá yarigfiwámi rikwíyo seáyi e nurárámáná ⁶ re uriniginini, “Joxi ‘Niaíwí Gorixoyáonirini.’ yaiwinarinjipi nepa enánáyí, Gorixoyá Bikwíyo dáni rfwamijí re nírini eáninagí nání ‘Gorixo joxi síkwí síñáyo píri uyíkími inirixiniri xegí anjnajowa awí níroro íá rixepíri nání urowárinjoi.’ nírini eáninagí nání anani mímí nímawiri xeamoi.” urfagi aí ⁷ Jisaso re uriniginini, “Xwiyfá joxi mñj nírori rípi eáninagí aiwi xwiyfá rípi eni nírini eánini, ‘Negí Gorixo nepa enj neániri epaxorfaniri iwamfó mívíwapiyipani.’ eni rininagí nání nioni wí e emiméini.” uriniginini. ⁸ Ámi Obo dñwí mñj seáymí wiápnimeanjí bimí nání nimeámi nyiri anj nñni xwíá ríri nírímíni ikwíroninjyó síwá níwiri xegí amipí ámá níwíniróná ayá síwí nurori nimeapaxí wimónarinjipi eni síwá níwiri ⁹ re uriniginini, “Joxi xwíáyo nípkínimeari simanjwíyóniní nínuríniri nioni nání yayí seáymí nimeí. E níánáyí, amipí síwá síá tiyí nípini siapímíni.” uráná ¹⁰ Jisaso re uriniginini, “Setenoxi pñni níniwiárimí éf ui. Xwiyfá rípi ‘Ámíná Gorixo nánini xwíáyo nípkínimearo yayí seáymí umero segí amipí “Nwíáxini.” rininjyí emí nímoró síwí oyá nánini dñj íkwíroro éríxini.’ rininagí nání joxi nírfípa wí emiméini.” urfagi ¹¹ Obo pñni níniwiárimí úáná anjnají wa níbíro arirá wigíawixini.

¹² Jisaso ámá wa Jono wayí numeaiá warinjo nání re rarinagí “Omí ríxa íá níxero gwí anjyó njwirárfáriní.” rarinagí o aríá e níwimo Gariri píropenisíyo nání nuri níjwearfná ¹³ anj Nasareti xfo xwé iwaronje pñni níniwiárimí nuri anj xegí yoí Kapaneamíyí rininjyó —Anj api ipí Gariri tñni ikwíronini. Seburano tñni Napítaraio tñni awaúyá fwiárfawé njweaagíerini. E nání nuri njweaniginini. ¹⁴ Ayí rípi nánirini. Gorixoyá xwiyfá wíá rókiamoagí Aisaiayo rininjo xwiyfá níwuriyiri rfwamijí re eaárinjirini, ¹⁵ “Xwíá Seburanoyá fwiárfawé tñni Napítaraioyá fwiárfawé tñni eníná njweaagíe ipí tñjmíni tñni iniígtí Jodani rapáyo jfaríwámi dáni tñni xwíá Gariri imóninjmíni émáyí njweagíe, ¹⁶ ámá oxí apíxí e njweagíáyí nñni Gorixomi muxídarinagí nání síá yininjmíni njweagíe ríxa wíá xwé bí ónítagi wínigíawixini. Ayí apaxí mé pearinagí nání íkwápininíj umearinjyó ríxa wíá wókímíxini.” Rfwamijí e nírini eáninipi xixeni imónini nání Jisaso wíániníj imóninjo e nání nuri njweaagíriní.

Ámá wiepísarínj imónipíri nání wirímeaemenj nánirini.

¹⁷ O anj e nání nuri njweáe dáni wáf re urímeniginini, “Gorixo xwioxíyo míméamí níseairí píraniníj seamení anwi ayo enagí nání segí fwi yarigfápi rfwímní nímamoro saniníj nímníro njweárfíxini.” nuri merí ¹⁸ ipí Gariri imanjipá tñni nípurfná síjwí wíniniginini. Xiráxogwá waú —Xiráo xegí yoí Saimonorini. O xegí yoí ámi bí Pitaorini. Xogwáo Adíruorini. Agwiaú egí omínj peyí ápearigíwaú enagí nání ubení peyí nání ipíyo mamówararinagí Jisaso e níwíniri ¹⁹ re uriniginini, “Agwiagwí níxídfíyí. Peyí nání yarigípa ámá nioni níxídfírfáyí eni axípi e wirímeapísi nání eaíwapiyimíni.” urfagi ²⁰ agwiaú ubení apaxí mé e nítmí rfwíyo uxídfísisixini. ²¹ O e dáni nurfná síjwí wíniniginini. Ámi xiráxogwá waú —Agwiaú Sebediomí xewaxowáurini. Wífo Jemisorini. Wífo xogwáo Jonorini. Agwiaú xano tñni ewéyo níjweámáná wigí ubení arfkíninagí píraniníj yadiripínarinagí Jisaso e níwíniri ríaiwá “Níxídfíyí.” uráná ²² agwiaú eni anjini egí ewé tñni xanomí tñni pñni níniwiárimí nayoari númi uxídfísisixini.

Jisaso wáf urímerí símíxíyo nanj imíximerí enj nánirini.

²³ Jisaso Gariri piropenisíyo ami ami nemeína xegí Judayíyá rotú aníyo dání uréwapíyemeri xwíyá yayí winipaxípi — Api Gorixo xwioxíyo mímeámí neri píraníñí umenweanípi nání ríníñípiríní. Api wáf urímerí ámá pí pí símíxí yarígíyáyo tñí uraní xixegíni imónígíyáyo tñí naní imíxímerí yarína ²⁴ o yaríñípi nání yaní niwéa nuri Siria piropenisíyo ñweagíyáyo nñí aríá níwiáñíro nání wigí ámá símíxí xixegíni yarígíyáyo tñí ríníñí xixegíni winarígíyáyo tñí ámá imíó dñí xixéroaríñíyí tñí xóxwí yarígíyáyo tñí ení síwímí yarígíyáyo tñí o tñí e nání nímeámí báná o píraníñí wímíxíyaríñagí nání ²⁵ ámá oxí apíxí obaxí Gariri piropenisíyo dáníyí tñí Dekaporisi piropenisíyo dáníyí tñí Judia piropenisíyo dáníyí tñí wigí aní xwé Jerusaremi dáníyí tñí iniígí Jodani rapáyo jaríwámíni dáníyí tñí epíroyí nero omí númí uxídígíawíxíni.

5

Xwíyá Jisaso dñwíyo dání uréwapíyíñípi náníríní.

¹ Jisaso ámá oxí apíxí niaíwí obaxí o tñí e nání bímiaríñagí níwíníri dñwí mñíyo nání níyoari éf níñweari xegí wiepísaríñíyí xó tñí e nání báná ² o nuréwapíya nuri re uríñínigíni, ³ “Ámá gíyí gíyíné ‘Nioní nígípi apáníríní.’ mñrípa éfáyíné, ‘Ámá arírá oneaípoyí.’ yaiwiarígíyíné, Gorixo xwioxíyo mímeámí níseairí píraníñí seamenweaníá enagí nání yayí seainípaxíyíñéríní. ⁴ Ámá gíyí gíyíné, ñwí eanírí yarígíyíné, Gorixo mñí ikíñwí seamíríníá enagí nání yayí seainípaxíyíñéríní. ⁵ Ámá gíyí gíyíné, íwí mé nírímaxíñíro saníñí imónígíyíné, Gorixo xwioxíyo mímeámí neri seamenweaníe dání xwíá níríní segí imóníníá enagí nání yayí seainípaxíyíñéríní. ⁶ Ámá gíyí gíyíné, aiwá nání agwí seairí iniígí nání seainíri yaríñípa ríá míkíró píraníñí yarígíá ayí náníñíñí níseaimónírná Gorixo ananí xixení seainíá enagí nání yayí seainípaxíyíñéríní. ⁷ Ámá gíyí gíyíné, ámá wíyo wá wianarígíyíné, Gorixo ení wá seawianíníá enagí nání yayí seainípaxíyíñéríní. ⁸ Ámá gíyí gíyíné, ámá síñwí anígíe dáníraní, segípi úfámí dáníraní, dñí ná bíni nímoró axípiñí yarígíyíné, Gorixo xewaníño síwá seainíníá enagí nání yayí seainípaxíyíñéríní. ⁹ Ámá gíyí gíyíné, ámá míxí inaríná nuro píyíá wírarígíyíné, Gorixo ayí nání ‘Gí niaíwíxíni.’ ríníá enagí nání yayí seainípaxíyíñéríní. ¹⁰ Ámá gíyí gíyíné, wé róníñí Gorixo e éríxíñíri wimónaríñípi xídariñagíá nání xeaníñí seaikáríyíné, o xwioxíyo mímeámí níseairí píraníñí seamenweaníá enagí nání yayí seainípaxíyíñéríní. ¹¹ Ámá gíyí gíyíné, nioní níxídariñagíá nání ikayíwí seairíro xeaníñí seaikáñíro pí pí xwíyá yapí seaxekwímoro seaiarínáyí, yayí seainípaxíyíñéríní. ¹² Eníná wíá rókiamoagíáwamí xeaníñí níwikára wagíápa axípi seyíné ení níseaikára warínáyí, seyíné anínamí nípeyíríná Gorixo yayí níseaimorí amípi ayá rímíxaríñípi seaiapíníá enagí nání yayí seainípaxíyíñéríní.

Saxí tñí wíá tñí nání uríñí náníríní.

¹³ “Saxí aiwáyo nímorí níñírnáyí awíí yaríñípa seyíné nioní seararíñáyo píraníñí níñíxídíroná ámá níyoní ení níwíwapíyíro saxí awíí yaríñípa axípiñíñí wímíxíñíxíni. Saxí awíí yaríñípi nípurí ríxa uráwíñíñí imóníñánáyí aríre éaná ámí awíí imóníñíñí? Oweoi, amípi wí imíxípaxí mimóníñagí nání óf e emí níwiáromóaná ámá xwíríñwí osíxayarígíáríni. Seyíné nioní seararíñáyo níñíwíakírínáyí, saxí ríxa uráwíñíñí imóníñípi emí moarígíápa Gorixo ení axípi emí e seamoníáríni. ¹⁴ Seyíné ámá Goríxomi xídípiñíá nání uyíwí nímíxároro wíáníñí uyamopíñíáríni. Aní dñwí mñíyo ikwíroníñípiñíñí iními mimóní enípi yapí seyíné ení nioní píraníñí níñíxídíronáyí, ámá níyoní síñáni e wimónípiñíáríni. ¹⁵ Ámá ramíxí

nimixároro sixí wá nimearo sixí ikwaseaárarigfámani. Nimixároro seáyi e ikwiaḡwáyo ḡwirárárarigfáriní. Seáyi e tánáyí ámá aḡfyo ínimi ḡweagfá nḡyoní wfá wókiarḡḡfáriní. ¹⁶ Ramixí seáyi e ikwiáráraná ámá nḡyoní wfá wókiarḡḡfáriní seyíné ení ámá sḡwáyo dání wé rónḡḡf imóniḡro ámáyo arírá wiḡo nerónáyí ámá sḡwá niseanḡro ‘Ayí Gorixomi nixíḡdiro nání rfa yarḡḡo?’ nḡyaiwiḡo omí seáyi e umepfáriní.

Nwí ikaxí nḡrinḡrḡ eánḡḡpḡ nání rḡḡf nánḡrinḡ.

¹⁷ Seyíné nioní nání ‘O Gorixoyá ḡwí ikaxí Moseso nḡrinḡrḡ eanḡpḡ tḡnḡ wfá rókiamoagfáwa nḡriḡro eagfápi tḡnḡ ení xwfá iwení nání bḡḡfáriní.’ mḡniaiwipani. Xwfá iwení nání mḡbḡ amḡpí nḡrinḡrḡ eánḡḡpḡ sḡnḡ xixení imónḡnfa nání bḡḡfáriní. ¹⁸ Aga nepa seararḡḡnḡ. Xwfá rḡf tḡnḡ aḡfna tḡnḡ sḡnḡ enánáyí ḡwí ikaxí nḡrinḡrḡ eánḡḡf nḡpḡnḡ sḡnḡ xixení mimónḡpa enánáyí ná bḡnḡ onḡmiápi rḡnḡḡf apḡ aiwḡ xwfá iwenfámani. ¹⁹ Ámá ḡiyf ḡiyf né ḡwí ikaxí nḡrinḡrḡ eánḡḡpḡ bḡ nání ‘Xwémani. Xwiyfá nḡmearḡpaxfmani.’ nḡyaiwiḡo ogámḡ nero ámá wí ení axḡpḡ ogámḡ epfáriní nání nḡwíwapiyirḡnáyí, Gorixoxwioxfyo mḡmeámḡ nerḡ seameḡweanḡfina e yarḡḡfáyí nání ‘Siyikwḡpiánḡḡf imónḡḡfáyfáriní.’ rḡpḡfáriní. ḡiyf ḡiyf né ḡwí ikaxí nḡrinḡrḡ eánḡḡpḡ xixení axḡpḡ nero ámá wí ení axḡpḡ epfáriní nání nḡwíwapiyirḡnáyí, Gorixoxwioxfyo mḡmeámḡ nerḡ píranḡḡf seameḡweanḡfina e yarḡḡfáyí nání ‘Ámá xwé mamadḡrixánḡḡf imónḡḡfáyfáriní.’ rḡpḡfáriní. ²⁰ ‘Seyíné Parisiowa tḡnḡ ḡwí ikaxí eánḡḡpḡ mewegfáwa tḡnḡ “None ḡwí ikaxí eánḡḡpḡmí nixíḡḡrane e nerḡnáyí wé rónḡḡf yarḡḡwḡnḡ.” yaiwinarḡḡfápi mḡmúropa nerḡnáyí, Gorixoxwioxfyo mḡmeámḡ niseairḡ seameḡweanḡfina wí ḡweapfáriní.’ seararḡḡnḡ.

Wikf wónarḡḡfá nání uréwapḡyḡḡf nánḡrinḡ.

²¹ “Enḡfina Moseso segf seárfawéyo ḡwí ikaxí nurḡrḡfina ‘Nḡwiápfḡnimeari ámá mḡpḡkipani. Ámá ḡiyf e nerḡnáyí xwḡrḡxḡ seamepḡfáriní.’ urḡḡpḡ seyíné rḡxa arfá nḡwiḡo nḡḡfá imónḡḡo. ²² Ayf nanḡf nerḡ aiwḡ agwḡ nioní ámḡ bḡ nḡpḡkwḡnḡ nanḡf seáyi e nimixḡrḡ re seararḡḡnḡ, ‘Ámá ḡiyf xegf ámá imónḡḡfá wo nání wikf nḡwónḡrḡ mḡxḡ nurḡrḡnáyí aḡf e dánḡ xwḡrḡxḡ mepḡfáriní. ḡiyf xegf ámá imónḡḡfá womḡ “ḡḡḡf mayf roxḡnḡ.” nurḡrḡnáyí opisf aḡfyo dánḡ xwḡrḡxḡ mepḡfáriní. ḡiyf xegf ámá imónḡḡfá womḡ “Majḡmajfá ikárḡnarḡḡf roxḡnḡ.” nurḡrḡnáyí xewanḡḡo xwḡyḡfá nḡmeárḡnḡrḡ rfa anḡḡf wearḡḡfyo ikeáarpḡfáriní.’ seararḡḡnḡ. ²³ Ayḡnánḡ Gorixoxwioxfyo nání aiwá peaxf tḡmḡnḡrḡ nerḡná ḡḡḡf re sináná ‘ḡf ámá imónḡḡfáyí wo sḡnḡ xwḡyḡfá nḡmearḡpaxf imónḡnḡ.’ ḡḡḡf e sinánáyí ²⁴ aiwá peaxf tarḡḡe mḡḡánḡḡf e nḡtḡmḡ nurḡ omí xámḡ pḡyḡfá nḡwḡrḡnḡmáná ámḡ rḡwḡfyo dánḡ nḡbḡrḡ ḡixḡ aiwá peaxf tḡrḡfḡnḡ. ²⁵ Seyíné woxḡ ámá wo tḡnḡ xwḡyḡfá mearḡnḡpaxf imónḡḡfánáyí xwḡrḡxḡfyo rḡwárḡnḡnḡ nání sḡnḡ óf e o tḡnḡ nurḡfina aḡfḡnḡ pḡyḡfá wḡrḡnḡrḡfḡnḡ. E mepa nerḡnáyí, o xwḡrḡxḡfyo rḡwáráná ḡapḡmanḡ xwḡrḡxḡ mearḡḡo e dánḡ porisowa tḡḡf e rḡwáráná awa ḡwḡf aḡfyo rḡwárḡpḡfáriní. ²⁶ Aga nepa re seararḡḡnḡ, ‘Joxḡ fḡwḡ enḡyḡf nání nḡḡwḡf fḡwḡ enḡpḡ tḡnḡ xixenḡ nḡroari mḡwipa nerḡnáyí, anḡḡf e ḡweanḡfina wí pḡnḡ nḡrḡwiárḡro rḡwáramopaxf mimónḡnḡ.’ seararḡḡnḡ.

fḡwḡf inarḡḡfápi nání uréwapḡyḡḡf nánḡrinḡ.

²⁷ “Enḡfina Moseso segf seárfawéyo ḡwí ikaxí nurḡrḡfina rḡwamḡḡf nearḡ ‘Meánḡḡfípagwḡf ámá wí tḡnḡ fḡwḡ minḡpanḡ.’ nurḡrḡf eanḡpḡ seyíné arfá nḡwiḡo nḡḡfá imónḡḡo. ²⁸ Ayf nanḡf nerḡ aiwḡ agwḡ ámḡ bḡ nḡpḡkwḡnḡ nanḡf seáyi e nimixḡrḡ re seararḡḡnḡ, ‘Ámá nḡnḡ ḡiyf ḡiyf apḡxḡf wḡmḡ “Nionḡf í tḡnḡ fḡwḡ inḡpaxonḡrḡnḡ.” yaiwimḡnḡrḡ nání sḡḡwḡf fḡwḡ nḡwḡnḡrḡnáyí, o rḡxa ḡḡḡf tḡnḡ fḡwḡ inarḡḡḡf.’ seararḡḡnḡ.” urḡḡḡnḡḡnḡ.

²⁹ O ámá ayf ḡḡḡf oeyíronḡpoyḡnḡrḡ re urḡḡḡnḡḡnḡ, “Segf sḡḡwḡf wḡyḡḡf fḡwḡf apḡf ei.’ rḡránáyí sḡḡwḡf e rḡrḡyḡf nḡyori emḡ morḡfḡnḡ. E ninḡrónáyí rḡnḡḡf xwé nḡseainḡrḡḡf aiwḡ Gorixoxwioxfyo rfa anḡḡf wearḡḡfyo seaikeáaráná rḡnḡḡf seainḡmḡnḡrḡ

enǵpǵnǵnǵ seainǵnǵámani. Sǵnǵwǵ wǵyini anǵpá nimónǵrǵnáyǵ ayǵ nanǵ menǵagi aiwi joxǵ sinǵ sǵnǵ urǵá enǵagi nánǵ ayǵ ananǵrǵnǵ. ³⁰ Dǵxǵ wé onamǵnǵú tǵnǵ ǵwǵ nánǵ ǵeapá sinánáyǵ ‘Gorǵxo gǵ wará nǵrǵnǵ rǵá anǵnǵ wearǵnǵyoy nǵkeaarǵnǵgǵnǵ.’ nǵyairǵ wéú nǵwákwǵnǵrǵ emǵ morǵnǵ. E ninǵrǵnáyǵ rǵnǵnǵ xwé nǵsinǵrǵ aiwi rǵnǵnǵ Gorǵxo rǵá anǵnǵ wearǵnǵyoy sǵkeaaráná sinǵmǵnǵrǵ enǵpǵnǵnǵ sinǵnǵámani. Wé wúnǵ nǵwákwǵnǵrǵnáyǵ ayǵ nanǵ menǵagi aiwi joxǵ sinǵ sǵnǵ urǵá enǵagi nánǵ ayǵ ananǵrǵnǵ.

Apǵxǵ emǵ moarǵgǵápǵ nánǵ uréwapǵyǵnǵ nánǵrǵnǵ.

³¹ “Enǵiná Moseso nǵwǵ ikaxǵ nǵrǵrǵ rǵwamǵnǵ re eanǵnǵgǵnǵ, ‘Ámá go go xegǵ xǵepǵmǵ ‘Emǵ omómǵnǵ.’ nǵyairǵrǵnáyǵ ámá nǵnǵ ‘O apǵxǵmǵ rǵxa emǵ moǵoǵ.’ yairǵpǵrǵ nánǵ payǵ wǵna nimǵxǵrǵ mǵnǵ wǵowárǵwǵnǵgǵnǵ.’ Moseso rǵwamǵnǵ nanǵ e nǵrǵrǵ eanǵ aiwi ³² agwǵ nǵonǵ ámǵ bǵ nǵpǵkwǵnǵ nanǵ seáyǵ e nimǵxǵrǵ re seararǵnǵnǵ, ‘Go go xegǵ xǵepǵ xámǵ meanǵ ámá wo tǵnǵ ǵwǵ bǵ minarǵná emǵ nǵmorǵnáyǵ í ámá womǵ nǵmeánǵrǵ aǵ xámǵ nǵmearǵ emǵ moǵoyá dǵnǵyoy dánǵ ǵwǵ inarǵnǵ. Go go apǵxǵ wa nǵmearo emǵ moǵǵmǵ nǵmearǵnáyǵ ayǵ enǵ í tǵnǵ ǵwǵ inarǵnǵ.’ seararǵnǵnǵ.

Sǵnǵá tǵnǵ e dánǵnǵnǵ rarǵgǵápǵ nánǵ uréwapǵyǵnǵ nánǵrǵnǵ.

³³ “Enǵiná Moseso segǵ seárǵawéyoy nǵwǵ ikaxǵ nurǵrǵnǵ rǵwamǵnǵ rǵpǵ nearǵ re urǵnǵnǵgǵnǵ, ‘Seǵnǵé woxǵ woxǵ sǵnǵáyo árǵxá nǵwirǵ ‘Sǵnǵá ro nǵweanǵe dánǵ rǵrarǵnǵnǵ.’ nurǵrǵnǵ yapǵ bǵ murǵpanǵ. E nurǵrǵnǵ Gorǵxoyá sǵnǵwǵyoy dánǵ axǵpǵ éǵrǵxǵnǵ.’ Rǵwamǵnǵ e nurǵrǵ eanǵpǵ seǵnǵé arǵá nǵwiro nǵjǵá nimónǵrǵ aiwi ³⁴⁻³⁵ agwǵ nǵonǵ ámǵ bǵ nǵpǵkwǵnǵ nanǵ seáyǵ e nimǵxǵrǵ re seararǵnǵnǵ, ‘Xwǵyǵá bǵ nǵrǵrǵnǵ sǵnǵá tǵnǵ e dánǵ mǵrǵpa éǵrǵxǵnǵ. Anǵna ayǵ Gorǵxoyá íkwǵanǵwǵ éǵ nǵweanǵ nánǵ imónǵnǵagi nánǵ e dánǵ xwǵyǵá ‘E rǵrarǵnǵnǵ.’ mǵrǵpa éǵrǵxǵnǵ. Xwǵárǵ enǵ ayǵ Gorǵxoyá sǵkwǵ tǵnǵ xwǵrǵnǵwǵ nosaxǵrǵ nǵweanǵrǵ enǵagi nánǵ xwǵá rǵrǵ enǵe dánǵ xwǵyǵá ‘E rǵrarǵnǵnǵ.’ mǵrǵpa éǵrǵxǵnǵ. Jerusalemǵ ayǵ anǵ mǵxǵ ináyǵ Gorǵxoyá enǵagi nánǵ anǵ apǵmǵ dánǵ enǵ murǵpa éǵrǵxǵnǵ. ³⁶ Dǵxǵ dǵnǵyoy dánǵ dǵá wǵyǵ pǵpǵó onǵ werǵ apǵá wenǵ werǵ epaxǵ mimónǵnǵagi nánǵ ‘Gǵ mǵnǵ rǵyimǵ dánǵ rǵrarǵnǵnǵ.’ wǵ murǵpa éǵrǵxǵnǵ. ³⁷ Pǵnǵé nurǵrǵnǵ sa ‘Oyǵ.’ urǵrǵ ‘Oweoǵ.’ urǵrǵ xǵxenǵ éǵrǵxǵnǵ. Wǵnǵ nǵra nurǵ ‘Sǵnǵá tǵ tǵnǵ e dánǵ rǵrarǵnǵnǵ.’ nurǵrǵnáyǵ, rǵxa Oboyá dǵnǵyoy dánǵ yarǵnǵoǵ.’ seararǵnǵnǵ.

Xǵxe eánarǵgǵápǵ nánǵ urǵnǵ nánǵrǵnǵ.

³⁸ “Enǵiná Moseso segǵ seárǵawéyoy nǵwǵ ikaxǵ nurǵrǵnǵ rǵwamǵnǵ nearǵ re urǵnǵpǵ, ‘Ámá wa seǵnǵéyá womǵ sǵnǵwǵ pǵrǵ seauyǵkǵáná seǵnǵé enǵ wayá womǵ sǵnǵwǵ pǵrǵ uyǵkǵirǵnǵ. Wa seǵnǵéyá womǵ manǵ pǵrǵ seayǵreááná seǵnǵé enǵ wayá womǵ pǵrǵ uyǵrearǵnǵ.’ nurǵrǵ eanǵpǵ seǵnǵé arǵá nǵwiro nǵjǵá imónǵnǵoǵ. ³⁹ Ayǵ nanǵ nerǵ aiwi agwǵ nǵonǵ ámǵ bǵ nǵpǵkwǵnǵ nanǵ seáyǵ e nimǵxǵrǵ re seararǵnǵnǵ, ‘Mǵxǵ seǵnǵé seaǵáná seǵnǵé xǵxe mǵwǵpanǵ. Ámá wo marǵpǵnǵwǵyoy iwanǵ reááná xǵomǵ enǵ meá ámǵ bǵ tǵnǵ reámǵnǵrǵ yarǵná xe oneanǵrǵ marǵpǵnǵwǵ mǵdánǵ wǵmǵxǵrǵnǵ. ⁴⁰ Ámá wo xwǵrǵxǵ nǵrǵmerǵ dǵxǵ sorǵá rǵrǵpǵmǵnǵrǵ yarǵná xǵo xe onǵrǵpǵnǵrǵ sǵnǵwǵ nǵwǵnǵrǵ iyǵá nǵpánǵ méú enǵ mǵnǵ wirǵnǵ. ⁴¹ Porǵsǵ woranǵ, gapǵmanǵ woranǵ, ‘Nǵgwǵ nánǵ marǵá, joxǵ sanǵ nǵnǵrǵpǵrǵ nǵgǵ sanǵ rǵpǵ nǵmeámǵ anǵ apǵmǵ nánǵ nuiǵ.’ rǵráná ‘Nǵgwǵ meámǵ imorǵ nǵmeámǵ umǵnǵréǵnǵ?’ mǵyairǵwǵpanǵ. Anǵ xǵo rǵrǵpǵmǵ nǵrémorǵ aiwi ‘Ámǵ anǵ bimǵ nánǵ ananǵ nǵmeámǵ oruǵmǵnǵ.’ urǵrǵnǵ. ⁴² Ámá wo amǵpǵ nánǵ xegǵ dǵnǵ nǵyairǵrǵ rǵxǵnǵ rǵrǵpǵyǵ sa mǵnǵ wirǵnǵ. Ámá wo ‘Amǵpǵ wǵ nǵonǵyá rǵwéná siapǵmǵa nánǵ joxǵyá niapǵ.’ rǵránáyǵ ‘Menǵnǵ.’ murǵpanǵ. Sa mǵnǵ wirǵnǵ.’ seararǵnǵnǵ.

‘Xǵnǵwǵ imónǵgǵáyǵ nánǵ dǵnǵ sǵpǵ seaǵwǵnǵgǵnǵ.’ uréwapǵyǵnǵ nánǵrǵnǵ.

⁴³ “Enǵiná Moseso segǵ seárǵawéyoy nǵwǵ ikaxǵ nurǵrǵnǵ rǵwamǵnǵ nearǵ re urǵnǵpǵ, ‘Ámá dǵxǵyoyǵ dǵnǵ sǵpǵ síwǵnǵgǵnǵ.’ nurǵrǵ eanǵpǵ seǵnǵé arǵá nǵwiro nǵjǵá imónǵnǵoǵ. Xwǵyǵá rǵpǵ, segǵ ámǵnǵáowa rǵgǵápǵ ‘Xǵpǵxǵpá rónǵgǵáyǵ tǵnǵ wǵkǵ tǵnǵ inǵrǵnǵ.’ rǵgǵápǵ

eni seyíné ríxa nijfá imóniñoi. ⁴⁴ Ayí e nerí aiwí nioni ámi bí nípikwini naní seáyi e nimixiri re searariñini, ‘Dixí xepixepá rónigfáyí nání dñí sipí síwinigini. Ámá xeaniñí sealkárigfáyo naní wí owímeaniri Gorixomi rixiñí uriríini. ⁴⁵ Seyíné e nerínáyí, nepa niaíwí segí ápo Gorixoyá niaíwíyínéniñí imóniñoi.’ searariñini. Ayí rípi nání searariñini. Xewaníjoyá dñí tñi ámá sipí ayo tñi naní ayo tñi sogwí wanariñirini. Iniá eni oyá dñí tñi wé rónigfá ayo tñi wé mirónigfá ayo tñi eariñirini. O ‘Ámá sipí ayo aiwí iniá wearí sogwí waníri mepa oeni.’ yaiwiaríñimaní. Seyíné o xegí niaíwíyíné enagi nání ámá segíyo tñi xepixepá rónigfáyo tñi aiwí Gorixo yariñípa axípi wéyo meríini. ⁴⁶ Seyíné ámá dñí sixí seayigfáyoni dñí sipí níwirónáyí, ‘Nene e yariñagwí nání Gorixo yayí níneairí amípi ayá tñí bí neaiapínfáriní.’ riyaiwiaríñoi? Oweoi! Ámá takisí nání nigwí nínearápiríná xixeni nínearápi bí íwí nearáparigfáwa axípi dñí sixí uyigfáyoni dñí sipí níwiro nání ‘Gorixo amípi ayá tñí bí mñi winfáriní.’ yaiwiaríñwáraní? Oweoi! ⁴⁷ Ámá dixíyoni óf e síñwí níwinirí yayí níwirínáyí, ‘Ámá wí yariñgáyí tñi xixeni mimóní múroariñwini.’ riyaiwinaríñoi? Oweoi! Ámá Gorixomi mñíxídpá yariñgáyí aí axípi seyíné yariñgápa ení e yariñagfá nání e miyaiwipani. ⁴⁸ Ayínání segí séno, anínamí ñweaño wé róniñí nimóniri ámá naní ayo tñi sipí ayo tñi aí dñí sipí níwiri naní wiaríñípa seyíné ení axípi e wiríini.

6

Arírá níwiríná epaxípi nání uréwapíyíñí nánírini.

¹ “Seyíné ‘Naní owiimíni.’ níyaiwiríná ámá síñwí níseaníro weyí seamepíri nání wigí síñwí anigíe dání miwipani. Seyíné e nerónáyí, séno, anínamí ñweaño ríwéná ayá tñí wí seaiapínfámani. ² Ayínání ‘Uyípeayíyo arírá níwiri rípi mñi owimíni.’ níyaiwirínáyí, ámá sipí erí naní erí yariñgáyí ámá síñwí nínaníro weyí onímépoyiníri wigí ámá womí ‘Pékákí níra xámí nímeaí.’ nuríri óf eraní, rotú aníyorani, yariñgápa mepa éríxini. Nioni nepa searariñini. Ámá weyí numerínáyí ayí wigí wimónariñípi ríxa meariñagfá nání ríwéná Gorixo ayá tñí bí wimíniri enípi meapírfámani. ³⁻⁴ ‘Uyípeayíyo arírá níwiri rípi mñi owimíni.’ níyaiwirínáyí, wé núkaúni tñi miwipani. Ná wúni tñi ínimí ikwísóríxini. Ínimí e níwirínáyí, ápo Gorixo síñwí níseaniri ríwéná yayí níseairí amípi ayá tñípi xío seaiapímíniri yariñípi ananí níseaiapínfáriní.

Gorixomi rixiñí nurírná urípaaxípi nání uréwapíyíñí nánírini.

⁵ “Seyíné rípi ení Gorixomi xwíyíá rírimí níwiríná ámá sipí ríri naní ríri yariñgáyí ámá síñwí nínaníro weyí onímépoyiníri ge ge ámá obaxí tñí e rotú aníyorani, óf osisagwíyorani, éf níroro Gorixomi xwíyíá rírimí wiaríñgápa mepa éríxini. Nioní nepa searariñini. E yarfá ámá síñwí níwiníro weyí numerínáyí ayí wigí wimónariñípi ríxa meariñagfá nání ríwéná Gorixo ayá tñí bí wimíniri enípi meapírfámani. ⁶ Seyíné Gorixomi xwíyíá rírimí níwiríná re éríxini. Dixí aníyo ínimí nípawiri ówaní níyárimáná dixí ápomi ínimí dání rírimí wiríini. Seyíné ínimí dání nerínáyí, Gorixo síñwí níseaniri ríwéná amípi ayá tñí xío seaiapínfápi ananí níseaiapínfáriní. ⁷ Gorixomi xwíyíá rírimí níwiríná ámá Gorixo nání majfáyí omí xwíyíá rírimí níwiríná ayá wí níra nuro ‘Nene e nerínáyí, Gorixo arfá neainiñoi.’ níyaiwiro yariñgápa mepa éríxini. ⁸ Seyíné amípi wí nání dñwí níkeamóníro siní segí séno Gorixomi yariñí miwipa enáná o ríxa xámí nijfá imóniñagi nání Gorixo nání majfáyí yariñí ayá wí níwia nuróná yariñgápa mepa éríxini. ⁹ Gorixomi xwíyíá rírimí níwiríná re uríríxini, ‘Negí ápoxini, anínamí ñweañoxini, “Ámá níni joxini ñwíáoxi enagi nání wéyo orímépoyí.” neaimónarini. ¹⁰ “Joxí xwioxíyo

mimeámí nineairí neameñwearífa nání oimóníní.” neaimónaríní. Anjnamí amípí joxí “E oépayí.” simónarínífpí nání yarigíápa nene “Xwíá rírímí ení axípi e oyaneyí.” neaimónaríní. ¹¹ Agwí sá ríyi aiwá naní nání neaiapeí. ¹² Ámá nene íwí neaíáyo yokwarímí wiiarínwápa joxí ení nene yokwarímí neaií. ¹³ Ámá wí ení eánigíárfanírí iwamíó owíwapíyípayínírí sñwí mñeanípaní. Obo mímíwíaiíkí neainígínírí awí neameñweáírxíní. [Xwioxíyo mimeámí nineairí píranínífpí neameñweapaxoxí imónírí ení síxí eánipaxoxí imónírí ikínipaxoxí imónírí enjoxí, íníná ayí joxíní enjagí nání raríníní. “E e imóníwínígíní.” neaimónaríní.] Goríxomí ríxínífpí nuríríná e urífríxíní. ¹⁴ Seyíné ámá wí íwí seaíáyo yokwarímí wíánáyí, séno Goríxo, anjnamí ñweañjo seyínéyá ení yokwarímí niseaiínjoi. ¹⁵ E nerí aí íwí seaíáyo yokwarímí mñwípa eánáyí, segí séno ení seyínéyá yokwarímí seaíínmenínjoi.

Aiwá ñwíá nñwirárínírná epaxípi nání uréwapíyínífpí náníríní.

¹⁶ “Seyíné aiwá ñwíá nñwirárínírná ámá sípí ero naní ero yarigíáyí símí nñyímíro yarigíápa mepa éfríxíní. Ayí ámá sñwí nñraníro símímanífpí síyó xenáná ayí re yaiwíprí ‘O aiwá ñwíá ñwirárínínjoríani?’ oyaiwípayínírí emearígíápa mepa éfríxíní. Nioní nepa re seararíníní, ‘Ayí ámá weyí onímépayínírí e nero wigí wimónarínífpí ríxa ámá weyí uméagífa nání ayá tñífpí ríwéná wimínírí enífpí wí meapírfámaní.’ seararíníní. ¹⁷⁻¹⁸ Seyíné aiwá ñwíá nñwirárínírná ámá ‘O aiwá ñwíá mñweañjoríní.’ yaiwíprí nání dñá komíxí níníro símímaníyó wayí nñróníro éfríxíní. Seyíné yumí e nerínáyí, segí séno Goríxo sñwí nñseanírí ríwéná yayí nñseairí ayá tñífpí bí mñn nñseaiapínfáríní.

Amípí ayá tñífpí anjnamí otípayínírí uréwapíyínífpí náníríní.

¹⁹ “Xwíá tñyo amípí ayá rímíxarínífpí wí ípíkwíyí xwírfá ikíxerí wí nñgíyí kirí wí ríweaxwí imóníro nñkwírí nñpáwíro íwí mearo epaxí enjagí nání wíní wíní nání dñífpí nñmoro nñmeaayíro mñtípa éfríxíní. ²⁰ Seyíné Goríxoyá sñwíyó dání wé rónínífpí nímóníro yumí ámáyo arírá nñwirínáyí ayí seyíné amípí ayá tñífpí anjnamí awí eámeámínífpí yárarínjoi. E ípíkwíyí wí xwírfá ikíxerí nñgíyí kirí ríweaxwí imóníro nñkwíro nñpáwíro íwí mearo epaxí mímóníní. ²¹ Segí amípí naní ayá rímíxarígíáfpí xwíá tñyo weñánáyí ayí xwíá tñyo nání dñífpí mopírfáríní. Anjnamí weñánáyí ayí e nání dñífpí mopírfáríní.

“Sñwí uyíwífnífpí imóníní.” uréwapíyínífpí náníríní.

²² “Segí sñwí ayí uyíwífnífpí imóníní. Sñwí tñn píranínífpí naníro wé rónínífpí nerónáyífpí dñífpí naníní aumaúmí níníro segí xwioxíyo wíánínífpí seaókiaríní. ²³ E nerí aí segí sñwíyó dání íwí nání nanírónáyí segí dñífpí xwioxíyo síánínífpí yimíxárinarínjoi. Díxí xwioxíyo wíánínífpí ónínífpí sá nñyimíxírínáyí ayí aga sá xaiwífnífpí yimíxárinarínjoi.

Aiwá tñn aikí tñn nání ududí wínarínífpí nání uréwapíyínífpí náníríní.

²⁴ “Ámá wo ámá waúyá xínáínínífpí nímónírí omínífpí wíipaxí meníní. E nerínáyífpí wíomí dñífpí síxí nuyírí wíomí dñífpí peá nímorí nerí wíomí píranínífpí ayá tñn nñxídfírí wíomí peayí nñwianírí enínjoi. Seyíné nñgwíyíyá omínífpí wíiarínínífpí nímóníro ‘Nñgwí wí mñnímúropa oení.’ nñyaiwírnáyí, Goríxoyá omínífpí wíiarínífpí woxínínífpí imónípaxí meníní. ²⁵ Nioní re seararíníní, ‘Aríge píranínífpí ñweaníréwíní?’ mñrípá nero aiwá tñn inífpífpí tñn nñpírí nání ududí mepa ero iyíá aikí amípí waráyo yíníprí nání ududí mepa ero éfríxíní.’ seararíníní. Ayí rípi nání seararíníní. Segí dñífpí jíayí aiwá nání moarígíáyo seáyí e imónírí wará jíayífpí ení aikí yínarígíáyo seáyí e imónírí enjagí nání seararíníní. ²⁶ Seyíné inífpífpí nání dñífpí mópayí. Inífpífpí aiwá íwíá urírí aiwá mirí anjyó awí eámeámí yárirí mepa yarigíá aiwí segí séno Goríxo, anjnamí ñweañjo nñmerí aiwá mñn wíarínífpírní. Seyíné ‘Injowa neamúronjoi.’ rñyaiwíarínjoi?

Oweoi. ²⁷ Seyíné woxi, ‘Sepiá ámi bi oimónimíni.’ niyaiwirí ududí éoxi sepiá ámi bi imónariñíraní? Oweoi. ²⁸ Seyíné api aí wí mepaxí imóniñagí nání aikí nání pí nání ududí yaríñoi? Ará adowayí amíyo ení náina nání díní mópoyí. Aníñí miní iyíá óf earí aikí yirí yaríñíraní? Oweoi. ²⁹ E nerí aí nioní re searariñíni, ‘Ení ná negí mǐxí ináyí Soromono níkiníri okiyíá niníísáná adowayí api tñí xixeni mimóniñíni.’ searariñíni. ³⁰ Goríxo adowayí tñí aráyo —Ará agwí eníyo ananí niyoaro sía wíyimi ría ikearípríáríni.’ uríñíni. Wiepísaríñíyí “Goríxo ará nání ayá s’wí muroaríni.” oyaiwípoyníri Jisaso e nuríri re uríñíni, “Oxí apíxíyíné, Goríxomi díní onímiápi ikwíroarígíáyíné Goríxo adowayí tñí aráyo okiyíáñí yaríñagí nání soyíné ení anípxí aikí e seayíríñíni. ³¹ Aiwá tñí inií gí tñí pí naníréwíni ududí mepaní. Aikí ení pí yínaríréwíni ududí mepaní. ³² Émá yí, amá Goríxo nání majíáyí api nípiñí nání aníñí miní nero meañíro yarí gíáríni. E nerí aí segí séno, anínamí ñweañó seyíné api nípiñí nání seainarí ná o ríxa níj’á imóniñagí nání seyíné axípi e mepa éríxíni. ³³ Amípi api meámíni nání mepa erí ‘Wé róníñí Goríxo yaríñípi nioní oimónimíni.’ niyaiwirí erí Goríxo xwíoxíyo míméámí níneairí neameñweañé páwirí nání amípi x’o wimónariñípi erí nerí ná yí, Goríxo ananí api nípiñí nísiíníáríni. ³⁴ Ayínání ‘Wíárí ná aikí pí yíní rane aiwá pí ní rane yaníwáríani?’ niyaiwíro ududí mepaní. E nerí ná ududí sía wíyimi epí ríáyí tñí nawíní axínání ní kumíxiro ayá wí ududí yaríñoi.

7

Pí né meararí gíá nání uréwapíyíñí nání ríni.

¹ “Goríxo seyíné ení xwíy’á seamearíni gíni amá wíyo xwíy’á mumearípa éríxíni. ² Seyíné amá wíyo xwíy’á umeararí gíapa Goríxo ení xwíy’á seamearí ríni. Seyíné ría tñí numearí rí ná yí, Goríxo ení ría tñí seamearí ríni. ³ Seyíné ‘f’wí amípi e mepaní.’ urí gíápimí dání Goríxo apimí dání xwí ríxí seamení ríni. Joxíyá f’wí yaríñípi síñwíyo ír’óníñí wéñagí aiwí m’isékí naríñagíñí d’íxí amá imóníñí wo f’wí onímiápi yaríñípi síyíkwíñíñí ñweañagí pí nání wí naríñí ríni? ⁴ Ík’á ír’ó d’íxí síñwíyo wéñáná d’íxí amá imóníñí woyá síñwíyo síyíkwí ñweañagí níwíniro aríre ‘Orí meámíni.’ uraríñí ríni? ⁵ Joxí naní erí sípi erí yaríño xíni, joxíyá ení ír’ó urí wéñípi xámí emí ní mamóní máná síñwí pí ríñíñí níwíni oyá síñwíyo wéñípi ení ananí emí umamoríni. ⁶ “Segí memíá odípi xwí ríñwí osaxíprí xíni odípi yaríñe xw’á e m’itarí gíapa xwíy’á naní Goríxoyá ení amá ‘Ayí pí pí né ríani?’ yaiwíarí gíáyí ar’á níwirí aí r’wí m’ni mamop’ rí xíni murípa éríxíni. S’wí s’wí nearop’ rí xíni amípi naní m’ni m’wíarí gíapa xwíy’á Goríxoyá amá ar’á m’wí íáyí xeaníñí seaíarí xíni murípa éríxíni.

Goríxomi ríxíñí ur’ rí xíni uréwapíyíñí nání ríni.

⁷ “Seyíné Goríxomi yaríñí níwíro segí seaimónariñípi nání ríxíñí ur’áná o ananí m’ni seaíarí ríni. Ríxíñí nuríri amípi wí o tñí e dání pí ríñíñí nerí ná ananí meap’ rí ríni. Ríxíñí nuríri wá e ní rómáná wakwí óráníñí eáná Goríxo ananí ar’á nísirí aní ówaníñíñí seaíkwíiíní ríni. ⁸ Ayí rípi nání searariñíni. Amá níni gíyí gíyí yaríñí níwirí wí gí wimónariñípi nání Goríxomi ríxíñí nurí rí ná yí ananí meaarí gíáríni. Yaríñí níwirí Goríxo tñí e dání pí ríñíñí nerí ná yí ananí meaarí gíáríni. Yaríñí níwirí Goríxoyá wá e éf ní rómáná wakwí óráníñí eáná o ananí aní ówaníñíñí wíkwíi aríñíni. Ayínání ananí Goríxomi yaríñí wíayí rí xíni. ⁹ Seyíné re éf ñwí xap’ gíáyíné woxí d’íxí íwo aiwá nání ríxíñí rí ráná xéñwí s’ñá reñíyí ní mearí umeaiaríñí rani? Oweoi! ¹⁰ D’íxí íwo peyí nání ríxíñí rí ráná síd’ rí reñí ní mearí umeaiaríñí rani? Ayí ení ananí maní. ¹¹ Seyíné f’wí néra warí gíáyíné aiwí segí

niaíwí rixinjí searáná amípi awiaxíyí m-ini wiarigfáriní. E nerí aí segí séno, anjnamí ηweanoyí anjipaxírini. Giyí giyí rixinjí uráná amípi nanjipí ananí m-ini winigini. ¹² Seyíné ‘Ámá e oneaiípoyí.’ niyaiwirínáyí, seyíné ayo ení axípi e wiiríini. Njwí ikaxí Moseso níriri eanjipi t-ini xwiyá wá rókiamoagfáwa nírro eagfápi t-ini api e rininjagi nání rarinjini.

Íwí ininjíyau nání uréwapiyinjí nánirini.

¹³⁻¹⁴ “Íwí onígí ininjíyíkwínimi páwianiro éfríxini. Ayí rípi nání seararinjini. Íwí rfwéná Goríxo xeaninjí winfa nání ininjíyí óf xwé ininjagi nání ámá obaxí Goríxo nání dínj mímó ayimi nípáwiro wigí dínj t-ini néra warinjoi. Ayínání seyíné óf Goríxo rfwéná dínj aninjí íníná ηweapírfá nání seaiapínfa nání onígí ininjíyíkwínimi páwipírí nání aninjí miní o rinjipimi níxídiró éfríxini.

“Ámá íkíáninjí imóninjoi.” uréwapiyinjí nánirini.

¹⁵ “Mimóní wá rókiamoarigfáwa wigí dínj ínimíníyí sfwí sayí sí roarinjí yapí nimónimáná aiwi seyíné tfámíni nibíríná sipísipí yapíninjí awayini yarigfápa nimónimi seaimeapírfáriní. Ayínání sijnwí t-ini eríini. ¹⁶ Seyíné íkíá nanj wéina níwiníríná ‘Ana nanjnarini.’ ríro sipí wéina níwiníríná ‘Ana sipínarini.’ ríro yarigfápa sipí imóninjí mimóní wá rókiamoarigfáwa yarigfápi níwiníríná ‘Yapí ríneaíwapiyarinjoi? Nepa Goríxoyáowamani.’ yaiwíríxini. Ámá yapí seyíné seaíwapiyaníro bífáyí ekíríkwíninjí imóninjoi. Wainí sogwí ekíríkwíyo darigfáraní? Oweoi! Íkíá pikí sogwí enjwíxíyo darigfáraní? Oweoi! ¹⁷ Rípi ení axípirini. Íkíá nanjyí sogwí nanj wearinjírini. Sipíyí sogwí sipí wearinjírini. ¹⁸ Íkíá nanjyí sogwí sipí wepaxí mimónini. Sipíyí sogwí nanj wepaxí mimónini. ¹⁹ Íkíá níní sogwí nanj míféyí nídikárró ríá ikeaararigfáriní. ²⁰ Ayínání seyíné íkíá sogwíyo níwiníríná nijfá imónarigfápa sipí imóninjí mimóní wá rókiamoarigfáwa yarigfápi níwiníríná ‘Goríxoyáowamani.’ yaiwíríxini.

Goríxo “Joxi nání nioní majfáriní.” uríniginirí uréwapiyinjí nánirini.

²¹ “ ‘Ámá Jisasomí “Ámínáoxini, Ámínáoxini” urarigfá níní xegí xano, anjnamí ηweano xwioxíyo míméámí nerí píraninjí umenjweante páwipírfáriní.’ mīyaiwipani. Ámá xfo wimónarinjipi xídarigfá giyí giyí, ayíni nípáwiro ηweapírfáriní. ²² Sfá Goríxo ámá níyoní mí ómómíxímí enfáyimi ámá obaxí re nírayipírfáriní, ‘Ámínáoxini, Ámínáoxini, nene yoí joxiyáyo dání xwiyá wá rókiamoagwáriní.’ nínírró ‘Yoí joxiyáyo dání imfó míxí umáinowárágwáriní.’ nínírró ‘Yoí joxiyáyo dání emímí obaxí wíwapiyagwáriní.’ nínírró epírfá enjagi aiwi ²³ ámá níyíyá sijnwí anigfá dání re urímfáriní, ‘Seyíné nání nioní nijfá wí mimóninjini. Ríkíkíró yarigfáyíné nioní píní níníwiárími úpoyí.’ urímfáriní.

Anj mírarigfíwau nání uréwapiyinjí nánirini.

²⁴ Ámá giyí giyí nioniyá xwiyá rípi arfá nínirí xixeni e nínxídirínáyí ayí ámá sfhá anj nímiríná dínj píraninjí nejniperí xwá nímiga níwerí sfhá piará ínimi yapíninjínamí dání sfhá piará anj mírínfápi e dání níkíkíróa níyapírí mírarinjóninjí imóninjoi. ²⁵ Iniá earí iniígí waxí xwé weapírí rfwípí erí nerí aiwi anjwá sfhá ínimi yapíninjínamí dání níkíkíróga yapíninjagi nání níkwierómioanjínigini. ²⁶ Ámá giyí giyí xwiyá nioní rarinjápi arfá níniro aí xixeni mepa nerínáyí ayí ámá sfhá anj nímiríná majímajfá níkarínirí iníkiyo seáyí e dání sfhá níkíkíróa níyapírí mírarinjóninjí imóninjoi. ²⁷ Iniá earí iniígí waxí weapírí rfwípí erí yaríná anjwá níkwierónowirí ríwí níra piéronínigini.” Jisaso e nurírí ²⁸⁻²⁹ xwiyá api nípíní ríxa níra núísáná enjáná ámá e epíroyí egfáyí o njwí ikaxí eáninjipi

mewegfáwa uréwapiyarigfápa muréwapiyí néní tñjóniñj uréwapiyarñagí nání ududf néra ugáfawixini.

8

Peyiyf imóniñj womi nanf imixiñj nánirini.

¹ Jisaso nuréwapiyíisáná dfwf mñjyo dání weaparfná oxí apixf niaíwí obaxf númí weaparfná re enjñigini. ² Ámá peyiyf imóniñj wo nñbirí nñwímeari mñj xwáfayo nñkwírorí re urññigini, “Ámínáoxini, joxi nioni nání ‘Nanf owimiximíni.’ nñyaiwirfná anani nanf nímixipaxoxirini.” urfagi ³ Jisaso wé feapá nñwirí seáyí e nñwikwiárirí “‘Joxi nanf oimónini.’ nímónarini. Ríxa nanf imónei.” uráná re enjñigini. Peyiyf imóniñj nanf imónifagi ⁴ Jisaso re urññigini, “Joxi nioni nanf simixáfayf nání amíná nurí ámáyo áwanf murípaní.” nuríri ámá o Moseso enjñá ñwí ikaxí ragípi mé ámáyo xewanñjo áwanf nura emenigini e nuríri ámi re urññigini, “Amíná apaxípaniñj imónigfáwa tñj e nání nurí womi síwá nñwinirí nanf rídiyowá nání negf arfo Moseso enjñá sekaxí nearagíyí bñ mñni wírixini. Goríxo nání rídiyowá síarirí joxi nanf imónifpi nání áwanf ríri oenirí mñni wírixini.” urowárññigini.

Porisf woyáyf womi nanf imixiñj nánirini.

⁵ O añf yof Kapaneamiyo rémóaná wauyf porisf amíná imóniñj wo nñwímeari waunf ríxiñj nuríri ⁶ re urññigini, “Ámínáoxini, gí inókiniñj nímónirí omñj nñiarñjo enj nñni síwímí nerí nñwerí rññj xwé winarini. Anani nanf imixiréini?” urfagi ⁷ Jisaso re urññigini, “Ananirini. Nioni nurí nanf imiximíni.” urfagi aí ⁸ porisf amíná imóniñj re nñyaiwirí “Porisf wa nioni ínimi nurññjpa símixíyí ení Jisasomi ínimi wurñni.” nñyaiwirí re urññigini, “Ámínáoxini, nioni ámá wé róniñj joxi tñni xixeni mimóniñj nanf joxi gí añfyo fwiapíxaxí mimónini. E nerí aí joxi re dání ‘O nanf oimónini.’ ráná gí omñj nñiarñjo nanf imóniñjoi. ⁹ Ayf rípi nání seararññini. Nioni ení ámá omñj ‘Ayf ayf ei.’ nñrarigfáwami ínimi wurññj. Nioni ení porisf wa ínimi nurññjoi. Womi ‘Joxi añf ui.’ uráná sa anani arfá nñnirí warññirini. Womi ‘Bei.’ uráná sa xixeni barññirini. Gí inókiniñj nñiarñj womi ‘E ei.’ uráná xixeni yarññirini.” urfagi ¹⁰ Jisaso arfá e nñwirí nání ududf nerí ámá xfomi númí warigfáyo nñkñimónirí re urññigini, “Isireriyfne woxi ámá ro dñj seáyí e nñnñkwírorí yarññjpa xixeni e dñj mñnikwíroarñjagi síñwí ranññarini. ¹¹ Nioni re seararññini, ‘Ámá Goríxo xegíyí xwioxíyo mñmeámí nerí píranñj umenñweañáná émá obaxí sogwí fwiaparññimí ñweagfáyf tñni sogwí wearññimí ñweagfáyf tñni nññiro segí arfowa Ebñramo tñni Aisako tñni Jekopo tñni nawíni ani nññwearo aíwá nñpñrñrini. ¹² E nerí aí Isireriyfne, Goríxo añpíxaxí xwioxíyo mñmeámí nñseairí seamenñweapaxíyíne Goríxo menñweante dání sfá yinññimí seamoaiáná e dání mñmenññwí ayíkwí mñsearññfá enagi nání ñwí earo manf síwí rñkwíñiro epñrñrini.’ seararññini.” nuríri ¹³ wauyf porisf amíná imóniñjomi re urññigini, “Díxí añf ui. Joxi ‘O e epaxorini.’ nñniaiwirí dñj nñkwíroarññjpi xixeni ríxa oimónini.” urowáráná axíná xegí omñj wñiarñjo ríxa nanf imóniñjigini.

Pitaomi xineagwími nanf imixiñj nánirini.

¹⁴ Jisaso Pitaoyá añfyo nñpáwirfná wenñj éyf wñññigini. Pitaomi xineagwí wará ríá pírf wñiarñjagi íkwianñwíyo sá riyí wenñj nñwññirí ¹⁵ wé seáyí e ikwiáráná re enjñigini. Ríá pírf pñni wñáráná nñwiápññimeari Jisasomi aíwá nñxerí wñññigini. ¹⁶ Ríxa sogwí wéáná ámá e dánf yf wígf ámá imfó dñj xixéroarññjyí obaxí o tñj e nñméra nññiro wáráná oyá xwíyí tñni mñxí umáñnowárayirí símixíyí nñni ení píranñj imímiximí erí enjñigini. ¹⁷ Goríxoyá xwíyí wíá rókiamoagí Aisaiayí rñññjo ámá xegí xiáwowayá xwíá píaxíyo dání iwiaronfo nání xwíyí nññirí eanf rípi, “Xewanñjo negí

símíxíyí tñní uraní tígíáyí tñní naní imímíximí eníáriní.” ríñpí ríxa xíxeni imóniní nání Jisaso e eníinigíní.

Ámá “Oríxídaneyí.” urígíá nániríní.

¹⁸ Jisaso ámá oxí apíxí obaxí omí íkwíkwierí wiaríñagí níwínirí xegí wiepísaríñowamí sekaxí re uríñinigíní, “None ipíwámí jíaríwámí dání xemoaní nání ewéyo píxemoánípoiyí.” uraríná ¹⁹ ñwí ikaxí eáníñpí mewegíáyí wo níbírí re uríñinigíní, “Nearéwapíyaríñoxíní, aní amí gímí gímí nání úáná nioní númí ríxídímemíáriní.” uríagí ²⁰ o re uríñinigíní, “Síwí sayí sá weníá nání síñá siríríkí tññíríní. Iní ení sá weníá nání níyíní tññíríní. E nerí aí ámá imóníñáoní sá wémíá nání aní wí meníní.” uríñinigíní. ²¹ Xegí wiepísaríñíyí amí wo re uríñinigíní, “Ámínáoxíní, gí ápo tñní níñweañísáná o ríxa péáná xwíá níweyárimoní númí ríxídímemíá nání ananíraní?” uríagí aí ²² Jisaso ámá xíomí díñí míwíkwíroarígíáyí nání re uríñinigíní, “Xegí píyí wíá xwíá weyárríxínirí síñwí níwínirí nioní númí níxídeí.” uríñinigíní.

Ipí imeamíkwí yaríñpí samíñí imíxíñí nániríní.

²³ E nurímí ewéyo píxemoánáná xegí wiepísaríñowa ení nípíxemoáníro ipíyo oríwámí dání nání nímeámí waríná re eníinigíní. ²⁴ Ríwípí xwé nerí iníígí imeamíkwí neríná ríxa ewépá míwíárómínirí yaríñagí aiwí Jisaso sá maiwí wenagí ²⁵ wiepísaríñowa nuro saiwíarí níwiro re urígíawixíní, “Ámínáoxíní, ríxa níneamíwíáropaxíríní. Arírá neaí.” uríagí ²⁶ o re uríñinigíní, “Díñí onímíápí níkwíroarígíoyíné pí nání wáyí seainaríní?” nurímí níwíápnímearí re ríñinigíní, “Imíñí tñní iníígí tñní samíñí oweáríní.” ráná re eníinigíní. Imíñí píní wíárírí iníígí wíñwí mé ríwoárírí nerí ñíñíá imónáríñinigíní. ²⁷ Níñíá imónáríagí níwíníro re ríñííawixíní, “Pí amáoríani? Imíñí tñní iníígí tñní aríá níwirí samíñí wearíáyoí.” ríñííawixíní.

Ámá imíó xíxéroarígííwáumí míxí umáíníñí nániríní.

²⁸ O tñní xegí wiepísaríñowa tñní oríwámí dání ámá yoí Gadarayí aníyí tññí e níwíékínímearo ewéyo dání ayoááná ámá imíó díñí xíxéroaríñí wáú —Awaú imíó nímonírí sayí e ronagí nání ámá óy ayímí mípwarígíáriní. Awaú xwáripá ámá tayarígíá tññí anwí e dání níbírí nawíní órórí níníro ²⁹ xwamiání re urígíísixíní, “Niaíwí Goríxoyáoxíní, joxí pí neaimínirí baríñíní? Goríxo ríwéná ríníñí neaiapíníá síní enáná joxí ríníñí neaiapínínirí ríbaríñíní?” nuríro ³⁰ odípí obaxí bí ná jíamí nírómáná aiwá naríñagíá níwíníro ³¹ ríxíñí re urígíawixíní, “Joxí míxí níneamáínírnáyí, odípíyo oxíxéroópoyínirí síñwí neanei.” uríagí ³² o “Emaní!” uríagí ámá awaúmí píní níwíárimí odípímí xíxéroáná re eníinigíní. Pímaní míwíáronímí aníñí imegíní wéíáyí ipíyo igwíá nuyíroo iníígí nínamíro píyí egíawixíní. ³³ Píyí éagíá odípí awí mearoarígíáwa síñwí e níwínímí wíí aní apímí nání mírí nuro odípí iníígí namííapí tñní ámá imíó xíxéroarígííwáú ení naní imónírí éípi tñní nání repíyí wíáná ³⁴ ámá oxí apíxí tñní aní apímí dáníyí Jisasomí wímeaníro nání nuro omí níwíníro ríxíñí “Joxí neneýá xwíá re píní níneawíárimí wí e nání uí.” urígíawixíní.

9

Ámá ení níní síwímí enómí naní imíxíñí nániríní.

¹ Jisaso ewépámí nípíxemoánírí níñwearí nímeámí oríwámí dání níxemoaurí xegí aní ñweaaríñpímí níréromí ñweañáná ² re eníinigíní. Ámá wa ámá ení níní síwímí ení wo íkwíañwíyo nítmáná nímeámí báná Jisaso awa “O ananí naní neaimíxíyipaxíríní.”

niyaiwiro xíomí dínjé wíkwíroarínagá níwíníre enjé síwímé enjomí re uríniginí, “Ámá roxíní, joxí ayá síwé míríropaní. fíwé joxí yarínjépi ríxa yokwarímé síáríní.” uráná re enjíniginí. ³ Nwé ikaxé éánínjépi mewegíáwa wígé xwioxíyo dání dínjé re nípkíga ugíawixíní, “Ámá ro ‘Goríxo yarínjépi epaxoníríní.’ níyaiwirí nítríná Goríxomí ríperírí umearíní.” Íníní dání dínjé e yaiwiarínagá nání ⁴ Jisaso dínjé adadé níwirí níjé nímonírí re uríniginí, “Pí nání segé dínjéyo dání ‘O Goríxomí ríperírí numerí yaríní.’ níaiwiarínjé? ⁵⁻⁶ Nioní enjé síwímé enjomí ‘Díxé fíwé yarínjépi ríxa yokwarímé síáríní.’ uráná soyíné ‘O néné tíjorífaní?’ níaiwípríréo? Omí ‘Nánjé nímonírí níwíápínímeámí anjé uí.’ uráná soyíné ‘O néné tíjorífaní?’ níaiwípríréo? fíwé yarínjépi yokwarímé níwírná íníní imónínagí nání e yaiwípxé mímoníní. E nerí aiwé ámá imónínáoní nání ‘O xwíá tíyo níjwearíná ení fíwé yarígápi yokwarímé wííní nání néné tíjorífaní?’ níaiwíprí nání síjwé nanípoí.” nurírí ámá enjé níwímé enjomí re uríniginí, “Joxí níwíápínímeárí díxé íkwíanjwé níxopemíxírí nímeámí uí.” uráná ⁷ o níwíápínímeámí xegé anjé e nání unjíniginí. ⁸ Xegé anjé e nání úagé oxé apíxé e epíroyé egíáyé síjwé e níwíníro nání dínjé níyeawáíro “Goríxo ámá ro néné tíjónínjé wímíxínjéfaní?” níyaiwiro xíomí yayé seáyíní dání umegíawixíní.

Matiyuomí “Níxídeí.” urínjé náníríní.

⁹ Jisaso e pínní níwíáríní nuríná ámá wo xegé yoé Matiyuoyé rínínjé takísé nání nígwé uráparígé opísé anjéyo riwo njewanagé níwíníre re uríniginí, “Nioní níxídíméíríní.” uríagí o níwíápínímeárí númí uxídíniginí. ¹⁰ Jisaso xegé wíepísarínjéwá tínní anjé Matiyuoyá nání nuro aiwá naríná ámá takísé nání nígwé uráparígéyí tínní fíwé aríkí yarígé wíníyí tínní omí níwíméaro nawíní aiwá narínagá ¹¹ Parisiowa síjwé e níwíníro xegé wíepísarínjéwámí re urígíawixíní, “Segé searéwapíyarínjé ro pí nání ámá takísé nání nígwé nearáparígé tíyí tínní fíwé aríkí yarígé tíyí tínní nawíní níjwearo aiwá narínjé?” uríagá ¹² Jisaso aríá e níwirí xewanínjé nání “Ámá fíwé yarígéyí arírá wímíníre nání weapínjéfaní?” oyaiwípoíníre ewayé ikaxé re uríniginí, “Ámá símíxé míyarígéyí xwírí tíjé e nání warígéfaní? Oweoí, símíxé yarígéyí xwírí tíjé e nání warígéfaní. ¹³ E nerí aí soyíné nuro xwíyá eníná wíá rókíamoagé Xoseao nítrírí eanjé rípi, ‘ “Rídíyowání Goríxoní nání nítríxíní.” mínimónaríní. “Ámá wíyo nání ayá nurímíxíro arírá wíríxíní.” nímonaríní.’ nítrírí ríwamínjé eanjé apímí fá nírooro níjé imónípoí. Ayé rípi náníríní. Ámá ‘Wé rónínjé yarínjéwénexíní.’ yaiwíarígéyí ‘Nioní tíámíní bípoí.’ urímíníre nání weapínjéfaní. ‘fíwé yarínjéwénexíní.’ yaiwíarígéyí nání weapínjéfaní.” uríniginí.

“Díxé wíepísarínjéyí aiwá njwé mójwírínayarínjé.” urígé náníríní.

¹⁴ Jono wayé numeáa warínjéyá wíepísarínjéwá Jisaso tíjé e nání níbíro re urígíawixíní, “None tínní Parisiowa tínní Goríxo none nání yayé owiníníre aiwá njwé mójwírínayarínjéwé aiwé díxé wíepísarínjéwá pí nání aiwá njwé mójwíríníní yarínjé?” uríagá ¹⁵ Jisaso xewanínjé nání “Omí wa nípkímáná enjáná wíepísarínjéyí dínjé sípí níwírná aiwá njwé mójwíríníprífaríní.” oyaiwípoíníre ewayé xwíyá re uríniginí, “Ámá apíxé síjé meáo xegé ámá imónígéyí tínní njewaná o nání dínjé sípí wípxé meníní. E nero aí ámá wa omí anínímíxáná íná aiwá njwé mójwíríníprífaríní.” uríniginí. ¹⁶ “Xwíyá Parisiowa nearéwapíyarígéyí tínní Jisaso síjé nearéwapíyarínjépi tínní kumíxípxé mímoníní.” oyaiwípoíníre ámí ewayé ikaxé nurírí re uríniginí, “Ámá wígé soré axenínagé níwíníroná rapírapé sínní míkíkarínínjé bí nímeáro urí ófí ínínjéwé nípróro gwé kíwearígéfaní. E nerínáyé, ígé éánáná rapírapé síjé prófépi níkkíkaríníní urú xwé naxega unfáriní. ¹⁷ Rípi ení

ámá iniigf wainf sifj memé wará sixf urfwám iwajfá yarigfámani. E nerfnáyf, memé wará sixfwá nupiyinirfná iniigf wainf puri sixfwá xwirfá ikixéniri e eniginí. Wainf sifjyf memé wará sixf sifjfwám yíanáyf, wará tñni iniigf tñni nþpiaúni nanf enifjot.” urifjiginí.

Apixf ragf anifj pwarifj wimí nanf imixiri miáf penjf wimí nanf imixiri enf nánirini.

¹⁸ Jisaso xwiyfá apí sñni e urarfná re eniginí. Judayfyá rotú anf mewenj wo nþbiri Jisaso síkwf tñf e mñf xwfáyo níkwrori re urifjiginí, “Gf miáf ríxa pearini. E nerí aí joxi nþbiri wé seáyf e wikwiáraná nanf oeni.” urifagi ¹⁹ o nþwiápnimeari númi nuri wieþsarifjowa eni nawíni warfná ²⁰⁻²¹ re eniginí. Apixf wí —Í xegf ragf anifj pwarfná xwiogwf wé wúkaú síkwf waú múronjirini. Í “Niíni oyá iyfáyoni amáf nþrónirfná nanf imóniminyrfrani?” niyaiwia nþbiri rfwfyo nþronapimáná Jisasoyá iyfáyo sírfwf jfe amáf rónifjiginí. ²² Amáf rónifagi Jisaso níkinimóniri ími sifjwf níwñiri re urifjiginí, “Gf ineyf, ayá síwf miriropani. Jíxi dñf nñikwrorifjipimi dáni erfkiemeánfni.” uráná í ríxa nanf imónifjiginí. ²³ Jisaso e dáni nuri rotú anf mewenjyá anf e nþremori oxí apixf epfroyf niyárimáná ñwapé riro webfí riro nero yaiwínifj yarifjagfa níwñiri ²⁴ re urifjiginí, “Ríxa peyeápoyf. Miáf ptyf menini. Sa sá weni.” urifagi ayf rípfá nuri yarifjagfa aí ²⁵ nñni miáf tñf e pñni níwiárimí ríxa nípeyeámáná enáná o nípawiri miáimí wéyo fá nþmaxiriri mfeyoááná re eniginí. Miáf wiápnimeanifjiginí. ²⁶ Í wiápnimeági xwiyfá o éfpí nání xwiyfá anf niyoni rñnarimeñifjiginí.

Sifjwf supárigfí waúmi nanf wimixifj nánirini.

²⁷ Jisaso e dáni warfná amá sifjwf supárigfíwaú númi nuxfdiri rfaiwá re urifjisixini, “Negf mñf ináyf Depitomi xiáwoxini, yawawi anani wá yeawianiréini?” nuri ²⁸ o ríxa anfyo nípawiri ñweañagi awaú eni nípawiri wímeááná Jisaso yarifj re winifjiginí, “Awagwf dñf nñikwrori ‘O anani sifjwf supárigwfíyf nanf yeaimixipaxorini.’ rñniawiarifjini?” urifagi awaú “Oyf, Ámináoxini, joxi e epaxoxirini.” urifagi ²⁹ o egf sifjwfyo wé fá nuxiriri re urifjiginí, “Awagwf dñf níkwroarigfípa xixeni oimónini.” uráná re eniginí. ³⁰ Awaú sifjwf noxoari anifjisixini. Sifjwf noxoari anifagi Jisaso arfá jiyikf nori re urifjiginí, “Awagwf nioni eafípi amá wíyo áwanf murimepa éisixini.” urifagi aí ³¹ awaú o tñf e dáni nuríná xfo wífpí nání ami ami repiyf níwia emegfisixini.

Manf pfrónarifj womi nanf wimixifj nánirini.

³² Jisaso e dáni warfná amá wí wigf amá imfó dñf xixéronagi nání manf pfrónarifj wo Jisaso pwarifje nání nímeámi nþbiri wáraná ³³ o imfóyo mñf umáinowáraná manf pfrónarago ríxa xwiyfá rarifjagi oxí apixf e epfroyf egfáyf sifjwf e éagi níwñiro ududf nero re nira ugfawixini, “Aga eníná eníná aiwi Isirerene amá wo e yarifjagi wñagwámani.” nira úagfa aiwi ³⁴ Parisiowa re rígfawixini, “Obo, imfóyo umenweañoyá dñf tñni mñf umáinowárarifjirini.” rígfawixini.

Jisaso amá nání wá wianifj nánirini.

³⁵ Jisaso Judayfyá anf xwéyo tñni onimiáyo tñni nemerfná wigf rotú anfyo nípawiri uréwapiyemeri xwiyfá yayf winipaxfpí —Apí Goríxo amá xfo xegf xwioxfyo nímeámí nerí píranifj umenweañfpi nání rñnifjipirini. Apí nání wáf urimeri amá simixf xixegfni yarigfáyo tñni uranf xixegfni imónigfáyo tñni nanf imimiximí wiemeri nerfná ³⁶ amá oxí apixf epfroyf egfáyf sipisipf xiáwo mayf nerfná úrapí nero dñf simigwfá niyinirónifj wiároárinarigfápa yarifjagfa níwñiri wá níwianiri ³⁷ amá xwiyfá Goríxoyá wáf urimepfrfa nání obaxf mimónifjagi nání xegf wieþsarifjyo re urifjiginí, “Aiwá omifjyo pfriffrf inarifjagi aiwi amá nímpfrfa nání obaxf menini.

³⁸ Ayináni Gorixomi rixiñí re urípoyi, ‘Ámá aiwá apí rimiipíri nání dixí omiñí tñí e nání urowárrixini.’ urípoyi.” uriniginí.

10

Wáí wurimeiarigfáwami ení sixí weámixowárrí sekaxí uríri ení nánirini.

¹ Jisaso xegí wiepísaríñí wé wúkaú síkwí waú awami “Awí eánípoyi.” nurimáná awa ámá imfó dñí xixéoaríñíyo mixel umáinowárríro ámá simixel xixegíñí yarigfáyo tñí uraní xixegíñí imónigfáyo tñí naní imixel epaxí imónírrixinirí ení weámixowárriniginí. ² Xegí wáí wurimeiarigfáwa, wé wúkaú síkwí waú imónigfáwa wigí yoí rowarini. Xámiño Saimonorini. Ámi yoí bí Pitaoyí wírinñorini. Xegí xogwáo Adíruorini. Sebediomí xewaxowáú Jemiso tñí xogwáo Jono tñirini. ³ Piripo tñí Batoromuo tñirini. Tomaso tñí Matiyuo tñí —O takisí nání nigwí urápagorini. O tñirini. Arípiasomí xewaxo Jemiso tñí Tadiaso tñirini. ⁴ Saimono —O ámá “Émáyo mixel oxí dowáraneyí.” rarigfáyí tñí nawíni ní kumixinirí emeagorini. O tñí Isikarioti dání Judaso —O Jisaso nání miyí urinorini. O tñirini. ⁵ Jisaso wé wúkaú síkwí waú awami nurowárríná sekaxí nuríre re uriniginí, “Soyíne nuróná émáiyá aní tñimíni mupani. Samariayí —Ámá ayí Judayí tñí xepíxepá rónarigfáyirini. Ayíyá aníyo nání ení mupani. ⁶ Soyíne negí Isireriyí —Ayí sipísipí xiáwo píraníñí mímearíná ami ami uniamoaríñíñí imónigfáyirini. Ayí tñí e nánini úpoyí. ⁷ Soyíne nuróná wáí re urimeríni, ‘Gorixo xío xegí xwioxíyo mímearí níneairí neamenweani anwi ayo enagi nání segí íwí yarigfápi ríwímíni ní mamoro ní saníro ñweárrixini.’ urímero ⁸ ámá simixelyo naní imímixelmí ero ámá péfáyo dñí sixí numímero saiwiárrí wíro ámá peyíyí tífáyo wigí wará naní wímixelro imfó dñí xixéoaríñíyo mixel umáinowárríro emérrixini. Soyíne nioní ení eáníñí anípa ení seaeámixowárfáyí nání soyíne ámá simixelyo naní imímixelmí níwiríná nigwí nání murípa nero sa anípa naní imímixelmí wírrixini. ⁹ Soyíne níwaníro neríná nigwí sixí ímoarigfáyo nigwí xwéraní, onímíaraní, nímearo sixí nímero nímeámí mupa ero ¹⁰ íá árupianí aí tñí nímaními mupa ero iyíá wúkaú raiwakíyí mepa ero síkwí sú níyíníro aiwí ámi waú mímearpa ero xoyíwá nímaxírími mupa ero érrixini. Ayí rípi nánirini. Ámá arírá wiarigfómí ananí aiwá mání wiaríñagfá nání soyíne ení aiwá ananí seaiapírríá enagi nání amípi nímeámí mupa érrixini. ¹¹ Aní xwé bimíraní, onímíá bimíraní, níremoríná ámá aní apimí ñweagfáyí ámá go go íwí amípi míyaríñomí níwínírríná oyá aníyo nípáwíro aní apimí pñí níwiárrími upírríná nání o tñiní wérrixini. ¹² Ámá ‘O tñí oweaneyí.’ yaiwífoyá aníyo nípáwiríná ayo yayí níwíro “Gorixo píraníñí oseamení.” neaimónarini.’ urírrixini. ¹³ Ayí ení yayí níseairo segí pñé aríá seaiptíri nání wimónánáyí, soyíne yayí níwiríná uríapi ananí ‘Xe oimónini.’ yaiwírrixini. Ayí e míseaiipa seaiánáyí, soyíne yayí níwiríná uríapi ‘Anípa oimónini.’ yaiwírrixini. ¹⁴ Ámá gíyí gíyí wigí aníyo nání níseaipemeámí mupa ero soyíneyá xwíyíá aríá míseaimónípa ero éánáyí aní iwámíraní, aní apimíraní, pñí níwiárrími nuríná ámá e ñweagfáyí ‘Gorixo xeaníñí neaikárríná nání tíyí réoi?’ oyaiwípoyinirí segí síkwíyo síkí xéníñípi pírí wiaikímí níyárrími úrrixini. ¹⁵ Nioní nepa seararíñini, ‘Sfá Gorixo ámá níyoní mí omómixelmí eníáyimí ámá eníná aní yoí Sodomíyo ñweagfáyí tñí Gomora ñweagfáyí tñí aga ríkíkírfó néra wagfáyo Gorixo xeaníñí ríá tñí wíkarínfá enagi aiwí ámá soyíne aríá míseaiíáyo xeaníñí ayo wíkarínfápa axípi xixeni e wíkarínfámani.’ seararíñini.

“Xeaníñí seaiméanfárrini.” uríñí nánirini.

¹⁶ “Nioní soyíne sipísipí mixel xixe mepa yaríñíñí imónigfóyíne ámá sfwí sayíñíñí imónigfáyí tñí e nání searowárrinini. Ayínáni soyíne nuróná ámá ayí nání síñwí

tíni úríxini. Sidírí yarínjpa dínj émi saímí moro inj xawiówí uyínií bí mé awayini yarínjpa ero néra úríxini. ¹⁷ Soyíne nioni níxídarínjagífa nání áamá wí fá níseaxero negí Judayí áminá xwíríxí mearígíáwa tínj e xwíríxí seamepírí nání seawáíro negí rotú anjyo dání síkwíá ragí puni nání seaearo ¹⁸ soyíne píné nioniyá émáyí arfá egíe dání áwanj urípírí nání gapímanowa tíni míxí ináyowa tíni tínj e níseameámi nuro seawáíro epíríáriní. ¹⁹ E seawáípírífa aiwí ríxa xwíyíá urípírí ínánini Goríxoyá dínj tíni urípírí enjagi nání ayá síwí nísearorí ‘Aríre uraníréwini? Pí pí uraníréwini?’ míyaiwipa éríxini. ²⁰ Ayí rípi nání seararínjini. Awa ríxa xwíríxí seamearíná segí dínjyo dání urípíríámani. Segí séno Goríxoyá kwíyípmi dání urípíríá enjagi nání ayá síwí nísearopa éríxini. ²¹ Xíráxogwáowáú wíto Jíasomi xídarínjagi nání wíto áamá wí omí opíkípoynírí míyí urírí xano xewaxo nání míyí urírí níaiwíyí xaniyáú nání míyí uríro epíríáriní. ²² Soyíne nioni dínj nínikwíroro níxídarínjagífa nání áamá níni símí tíni seaiapírífa aiwí gíyí gíyí sfá yoparípi nioni weapímíyí nání enj neáníro njweáfáyíné Goríxo anani yeáyí níseayimíxemeaníáriní. ²³ Anj bimi níseapíkianíro nání númi seaméánáyí, ámi anj bimi nání éf úríxini. Nioni nepa seararínjini, ‘Ísireríyí anjyo píné nioniyá wíyo síni muríninjáná áamá imóninjáoni weapímíáriní.’ seararínjini.” uríniginí.

²⁴ Jíaso xegí wíepísarínjowa “Omí sípí wíkarípíríá enjagi nání none ení sípí neaikáripaxírini.” oyaiwípoynírí ewayí ikaxí re uríniginí, “Wíepísarínjowa wígí uréwapíyarínjomi seáyí e imónarígíámani. Xínáiwáninj nímoníro omínj wíiarígíáwa ení wígí omínj wíiarígíomí seáyí e wímonarígíámani. ²⁵ Wíepísarínjowa wígí uréwapíyarínj tóni xixeni nímonírínáyí, ayí apánírini. Xínáiwáninj nímoníro omínj wíiarígíáwa ení wígí omínj wíiarígí tóni xixeni nímonírínáyí, ayí apánírini. Sénoni ikayíwí ímíóyo xíráóninj imóninjoyí nínrírónyí, gí níaiwoyíné ení anjipaxí searípíríáriní.

“Wáyí wípaxo rorini.” urínj nánirini.

²⁶ “Áamá íwí ínimi dání éfáyífrani, ikayíwí yumíí ríáyífrani, ríwéná nípíni síjání imónínfá enjagi nání ayo wáyí míwipa éríxini. ²⁷ Xwíyíá amípí nioni ínimi dání áríwíyíná searíápi soyíne ikwáwíyíná áwanj uríríxini. Amípí nioni yumíí ikaxí searíápi anj ríkwíyo níxenjweámáná áwanj uríríxini. ²⁸ Áamá níseapíkíróná waráni seapíkípaxírini. Dínj ení seaxekwapaxí menjagi nání wáyí míwipa éríxini. E nerí aí Goríxo wará aí tóni dínj aí tóni ríá aninj wearínjyo seaikeaáripaxí imóninj nání wáyí wíríxini. ²⁹⁻³¹ Áamá makeríáyo nání nuríná inj síríkwá wáú bí neríná nígwí ríá nínj bí tóni bí yarígíáriní. E nerí aí segí séno míwímonípa nerínáyí, wo anani níperi xwíáyo píeroarínjmani. Soyíne inj onímíápiami múrónjagi nání Goríxo amípí wí míwímeapa oenírí síjwí níseanírínáyí, wí níseáímeanfá enjagi áamá nání wáyí mepani. Segí mánjyo dífá fá ropaxí mímonínjagi aí Goríxo níjía enjagi nání re yaiwíríxini, ‘O nene nání aga níjía imónínjagi nání anani píránjj neamenígini.’ yaiwíríxini. ³² Áamá gíyí gíyí ámáya síjwíyo dání ‘Jíasomi xídarínjáonírini.’ uránáyí nioni ení gí ápo anjnamí njweanjoyá síjwíyo dání ‘O nioni níxídarínjorini.’ urímíáriní. ³³ E nerí aí gíyí gíyí nioni nání ámáya síjwíyo dání ‘O nání nioni majíáriní.’ uránáyí nioni ení o nání gí ápo anjnamí njweanjoyá síjwíyo dání ‘O nioni majíáriní.’ urímíáriní.” uríniginí.

“Kirá míxí náníninj imónínjpa nímeámi bíjárini.” urínj nánirini.

³⁴ O ámi re uríniginí, “Nioni nání ‘Áamá níyoní píyíá wírímíánírí bíjorini.’ míniawipani. Goríxoyá xwíyíá kirá míxí náníninj imónínjpa nímeámi bíjárini. ³⁵ Arfá níarígíáyí tóni arfá míniarígíáyí tóni Goríxoyá Bíkwíyo nírinírí eánínjpa xepíxepá orónípoynírí nímeámi bíjárini. Xewaxo xanomi símí tóni wírí xemíái xínáimí símí tóni wírí xewaxo xiepí xíáimí símí tóni wírí oinípoynírí bíjárini.

36 Ámá xwiyfá nioniyá nixfdarigfáyf wigf ámá imónigfáyf mixf wimónipfrfáriní.
 37 Ámá gíyf gíyf xanomíraní, xináimíraní, dñf sxf uyarñfpimí nioní niyiníní nání mímúronípa nerfnáyf, ámá nioniyá imónipaxf mimóníní. Gíyf gíyf xewaxomíraní, xemiáimíraní, dñf sxf uyarñfpimí nioní ninyiníní nání mímúronípa nerfnáyf, nioniyá imónipaxf mimóníní. 38 Gíyf gíyf ‘Jisasomí ouxfdimíní.’ niyaiwirí aí xeanñf níníro nípikipfríxiní mñixfdf éf éfáyf ayf nioniyá imónipaxf mimóníní. 39 Ámá goxi goxi ‘Nioní Jisasomí dñf niwíkwírorí nuxfdírfnáyf, nípikipfríxiní.’ niyaiwirí xewanñoxí éf nimenírfnáyf, dñf niyimñfp anñf ñwearfa nání mearfámaní. E nerí aí gíyf gíyf éf mimenípa nerí ‘Nioní Jisasomí xfdarñagí nání ámá wí nñpíkirónáyf, ayf ananíríní.’ niyaiwirfnáyf, dñf niyimñfp anñf ñwearfa nání mearfáriní.” urññigíní.

“Nipemeámi seaúfá gíyf gíyo Goríxo nanf wiñfáriní.” urñf náníriní.

40 O ámi re urññigíní, “Gíyf gíyf soyfné wáf urímearfná arfá niseairo nanf niseairónáyf nioní searowárarñagí nání nionínñf níro Goríxo nírowárénapñomínñf ení wíro yarñoi. 41 Ámá gíyf ámá wo Goríxoyá wáf rókiamoarñjo eñagí nání ‘Ámá ro Goríxoyá wáf rókiamoarñjorfaní?’ niyaiwirí nipemeámi xegf anñyo nání úoyf rfwéná Goríxo xegf wáf rókiamoarigfáyo yayf niwirí ayá rímíxarñfp mñí winfápa axípi e winfáriní. Gíyf ámá wo wé rónñjo eñagí nání ‘Ámá ro wé rónñjorfaní?’ niyaiwirí nipemeámi úoyf rfwéná Goríxo ámá wé rónigfáyo yayf niwirí ayá rímíxarñfp mñí winfápa axípi e winfáriní. 42 Ámá gíyf gíyf soyfné nioniyá seaiapñsarñjáoyfné eñagí nání inígf imñf rñf kapíxf wá seiapánáyf Goríxo ‘Omí wímígní.’ yaiwífp anípa imónínfámaní. Oweo! Nioní nepa seararññí, ‘Goríxo mñí winfáriní.’ seararññí.” urññigíní.

11

Jono Jisasomí yarñf wípñsi nání urowárñf náníriní.

1 Jiaso xegf wiepñsarñf wé wúkaú síkwf waú awamí sekaxf e nurfísáná uréwapñyemerí wáf urímerí emíní nání e dání pñí niwiárími Judayf anf amí amí ikwíronñfyo nání unñigíní.

2 Jono wayf numeaiá warñjo gwf nñweámáná arfá re wiññigíní, “Jiaso e yaríní. E yaríní.” rarñgá arfá niwirí xfo xegf wiepñsarñfyf waúmí Jiaso tñf e nání urowáráná 3 awaú nuri yarñf re wigfísixíní, “Jono ‘Ámá wo rfwíyo bñfáriní.’ rarñnoxíraní? Wenñf nerí ñweaaní nání wo sñí rfa baríní?” urfagí 4 Jiaso re urññigíní, “Awagwí nuri amípi nioní yarfná sñwí nanfípi tñí arfá nífípi tñí nání repíyf niwirí áwanf urémeápiyí. 5 Nioní yarfná ámá sñwí supárígfáyf sñwí oxoaro síkwf ikf egfáyf nanf nimóníro anf ero peyíyf tífáyf wará nanf iníro arfá pfrónígfáyf arfá ero péfáyf wiápnímearo ámá uyípeayf xwiyfá yayf winípaxf none wáf nemerane urarñwápi arfá wíro yarñgá nání Jonomí áwanf e urémeápiyí. 6 Rípi ení ‘Nioní nání ámá go go símf tñí wíkf dñf “O pí rfa yaríní?” mñiaiwípa nerfnáyf, yayf owiníní.’ urémeápiyí.” nurowárí 7 awaú ríxa gwí anf Jono ñweañiwá tñf e nání warfná ámá oxí apíxf e epíroyf egfáyo Jono nání re urññigíní, “Seyfné ámá dñf meañe nání nurfná pí ámayo wñnaníro wagfáriní? Ámá samñf imñf onímíapí nerí aí rfwf íwí apaxf mé wiñwí yarñfpa yarñf womí sñwí wñnaníro wagfáraní? Oweo! 8 E nerí aí pí ámayo wñnaníro wagfáriní? Ámá rapírapí yarapayf eñf wú yínñf womí sñwí wñnaníro ámá dñf meañe wagfáraní? Oweo! Ámá rapírapí yarapayf nanfíní niyíníro mñí ináyfyfá anñyo ñweaarígfáriní. 9 E nerí aí seyfné pí nání ámá dñf meañe nání wagfáriní? Goríxoyá wáf rókiamoarñf womí sñwí

winaniro wagfáraní? Oyi, e nerí aí ‘O Gorixoyá wfá rókiamoagfáyf tñní xixení imóniñomaní. Seáyí e múroñoríni.’ seararíñini. ¹⁰ Xwiyfá Gorixo xewaxomí uríñfípí wfá rókiamoagf Marakaio nìwuriyirí rfwamíñf eañf rípi, ‘Arfá ei. Gorixoní gí xwiyfá yanf wiowárimfáío joxí gí íwoxi xámí rimeaní nání urowárimfáriní. O joxí nání ámáyo nuríriná ófniñf simoinfáriní.’ níriri rfwamíñf eañf apí Jono nání riniñí. ¹¹ Nepa seararíñini, ‘Jono ámá arfowayá xwfá piaxfyo dání iwiaronfoyi rarígo nání ófniñf imoño enagí nání ámá nñní aiwí wo Jonomí seáyí e imóníni xirígámani. E nerí aiwí gíyí gíyí nioní nixfđiro Gorixoyá xwioxfyo páwiro yarígfáyf xwiyfá nioní nání wáf nurimeipfírfípí Jono wáf urímenfípimi seáyí e imóniñagí nání ámá ayf onfípí aiwí Jonomí ení seáyí e wimóniñoi.’ seararíñini. ¹² Jono wayf nñeameaia waríño xwiyfá ‘Gorixo xwioxfyo míméamf nñeairí neamenñewanfa nání ámá wo urowárenapíniñoi.’ iwamfó searíñiná dání ámá uyfniñf yarígfáyf ‘Gorixoyá xwioxfyo aríge páwianírewíni?’ nñyaiwiro pfrí fkwieámf néra páwianíro yaríñoi. ¹³ Nwf íkaxf Moseso níriri eañfípí tñní wfá rókiamoagfáwa níríro eagfápi tñní Gorixo xwioxfyo míméamf nerí seamenñewanfa náníyf wfá nírókiamóa nibíro Jono yoparf o axfpi ríñfíriní. ¹⁴ Eníiná wfá rókiamoagfáyf wo re ríñfípí, ‘Gorixo xwioxfyo míméamf nerí neamenñewanfápi ríxa nimónimínirí añwi e enánáyf ámá wo wfá rókiamoagf Iraiñaóníñf imóniñf wo bñfáriní.’ ríñfípí tñní xixení Jono ríxa bñfíriní. Seyfne omí nímímínírfányf, o Iraiñao imóniñfpa imónimínirí enfíriní. ¹⁵ Arfá tífgefáyfne píraníñf nioníyf xwiyfápi arfá erfíni.

¹⁶ “E nerí aí pí ewayf xwiyfá nñsearíri re searímfíni, ‘Ámá agwí ríná ñweagfáyfne ayfniñf imóniñoi.’ searímfíni? Seyfne niaíwf rípiáníñf imóniñoi. Niaíwf bfbia makerfá tññf e éf nñwearo bfbia tñní nífá yaníro nerfna rfáiwá re uraríñoi, ¹⁷ ‘Nene seyfne simíniñf epfíri nání sonf eaarfna seyfne simíniñf méoi. Nene seyfne ñwapé rípfíri nání ñwapé ráná ñwapé sañf mñnearápáoi.’ E urarfna niaíwf aníñf winaríñfípi yapí imóniñoi. ¹⁸ Ayf rípi nání seararíñini. Jono nibíriná aiwá ámá wimónaríñfípí tñní iniñgf wainf tñní mñf ñwfá ñweañáná ámá wí dññf mamó o nání ‘Imfó dññf xixéronagí nání yaríni.’ raríñoi. ¹⁹ Ámá imóniñaóní nibírfna aiwá iniñgf amípi ananí narfna ámá wí ‘Ámá royf aiwá tñní iniñgf wainf tñní ríwí enf nerí ayá wí naríñoríni. Ámá takísf nání nñgwí nearáparígfáwa tñní íwf néra warígfá wíniyf tñní níkumíxiníri emearígoríni.’ rarígfáriní. Agwí e níríro aí idáná nioní yaríñápi tñní Jono yaríñfípí tñní aiwáníñf ná weánáyf re rípfírfáriní, ‘Ámá imóniño tñní Jono tñní Gorixoyá dññf tñní nañf yagfíriní.’ rípfírfáriní.” uríñiníni.

Anf bñ bimí ñweáyf xfómí dññf mñwíkwíroaríñagfa uréwapíyíñf nániríni.

²⁰ Jisaso e nurfísaná ámá e epfroyf egfáyo nuríriná añf o emímí obaxf wíwapíyíñfípí yoí níriri ámá ayo ñweagfáyf wigf íwf yarígfápi rfwfminí nñmamoro nñsaníro mññweá éagfa mñxf nuríri ²¹ re uríñiníni, “Korasiniyo ñweáyfne aweyí! Sfá wíyi seyfne majfá seaórínfáriní. Gorixo xeaníñf rfá tññf seaikárfnfá enagí nání dññf sípi oseainíni. Betísaida ñweáyfne aweyí! Sfá wíyi seyfne ení majfá seaórínfáriní. Ayf rípi nániríni. Emímí segf añfyo seaíwapíyíñápi émáyf añf yoí Taiayí riniñfyo tñní Saidoníyí riniñfyo tñní nñwíwapíyirí síñwiríyf, ámá añf apiaúmi ñweáyf eníiná wigf íwf yarígfápi nání piaxf nñweáníro ayá íá nñxíriníro nání iyfá íríkwí páníro rfá uráwíyo iwíeáníro yaníri egfáriní. ²² Nepa seararíñini. Sfá Gorixo ámá nñyoní mí ómómíximí enfáyimi ámá Taia ñweáyo tñní Saidoní ñweáyo tñní winfápa axfpi seainfámani. Seyfneyá seáyí e imóníni. ²³ Kapaneamí ñweáyfne ení ‘Gorixo aññamí nání nñeaménapínfáriní.’ ríyaiwiaríñoi? Oweoi! Rfá aníñf wearíñfyo nání wepfírfáriní. Emímí nioní segf añf e seaíwapíyíñápi eníiná Sodomí ñweáyf, ríkíkírfó yaríñagfa Gorixo rfá mamówaríñfíyf síñwf nñnaníro síñwiríyf, ayf nñsaníro agwí ñweañwá re nání nñweaxa baníro

egfárini. ²⁴ Nepa seararini. Sfá Gorixo áamá n̄yon̄ mí ómóm̄x̄m̄f̄ en̄f̄áyim̄ Sodom̄ ñweaagf̄áyo win̄f̄apa x̄ixen̄ ax̄f̄p̄ seain̄f̄aman̄. Seyf̄néyá seáȳ e imón̄ni.” ur̄in̄niḡini.

“Nion̄ t̄f̄ámin̄ n̄b̄r̄f̄n̄áȳ, d̄in̄f̄ em̄im̄ówár̄f̄ in̄ip̄f̄ráoi.” ur̄in̄f̄ n̄án̄r̄in̄i.

²⁵ Jisaso e nurimáná Gorixom̄ xw̄ȳf̄á r̄ir̄m̄f̄ n̄wir̄f̄n̄á re ur̄in̄niḡini, “Gf̄ ápox̄ini, Ámin̄á an̄f̄na im̄ix̄ir̄i xw̄f̄á im̄ix̄ir̄i ner̄i t̄ñox̄ini, xw̄ȳf̄á nion̄i urar̄in̄á r̄ip̄i nán̄i áamá ‘Nion̄i n̄j̄fon̄r̄in̄i. Go n̄r̄éwap̄iȳin̄ñoi?’ yaiwinar̄iḡf̄áyo yim̄áror̄i áamá n̄iaíw̄f̄ on̄imiáp̄ia yap̄i ‘An̄in̄f̄ on̄r̄éwap̄iȳipoȳi.’ yaiwinar̄iḡf̄áyo w̄f̄á urókiamor̄i éaḡi nán̄i yaȳf̄ seáȳm̄i dán̄i or̄imem̄ini. ²⁶ Ápox̄ini, jox̄i e simónar̄in̄aḡi nán̄i dix̄f̄ d̄in̄f̄ t̄f̄ni e imón̄ni.” nur̄ir̄i ²⁷ áamáyo re ur̄in̄niḡini, “Gf̄ ápo xw̄ȳf̄á am̄p̄i oyá n̄ip̄ini b̄i yum̄f̄i m̄in̄i n̄ip̄ini f̄án̄in̄f̄ niep̄f̄x̄fn̄iasin̄f̄r̄in̄i. Áamá n̄f̄ni aiwi wo xeḡf̄ d̄in̄f̄ t̄f̄ni xewaxon̄i nán̄i n̄j̄f̄á mimón̄ni. Gf̄ ápon̄i n̄j̄f̄á imón̄ni. Áamá wo xeḡf̄ d̄in̄f̄ t̄f̄ni gf̄ ápo nán̄i en̄i n̄j̄f̄á mimón̄ni. Xewaxon̄ini n̄j̄f̄á imón̄in̄i. E ner̄i aí áamá xewaxon̄i ‘Gf̄ ápo nán̄i xe n̄j̄f̄á oimón̄f̄poȳi.’ n̄iyaiwir̄i o nán̄i w̄f̄á wókím̄ixar̄in̄áȳf̄ aȳf̄ en̄i gf̄ ápo nán̄i n̄j̄f̄á r̄in̄i. ²⁸ Aȳn̄áni sekax̄f̄ ‘R̄ip̄i époȳi. R̄ip̄i époȳi.’ n̄ir̄iga un̄f̄p̄i p̄ir̄án̄in̄f̄ ouxf̄d̄im̄in̄r̄i ner̄f̄n̄á san̄f̄ xwé n̄mear̄in̄in̄f̄ n̄imeám̄i nuro an̄in̄f̄ seainar̄in̄f̄ȳf̄né, nion̄iyá d̄in̄f̄ t̄f̄ni sá ñweap̄r̄i nán̄i nion̄i t̄f̄ámin̄i b̄ipoȳi. ²⁹ Nion̄i áamá n̄ipenion̄i nimón̄r̄i seáȳ e mimónar̄in̄áon̄i en̄aḡi nán̄i san̄f̄ nion̄iyá ík̄f̄án̄in̄f̄ xwan̄w̄f̄ níkwón̄m̄i nur̄f̄n̄áȳf̄ nion̄i sear̄éwap̄iȳáná seḡf̄ d̄in̄f̄ em̄im̄ówár̄f̄ in̄ip̄f̄ráoi. ³⁰ Aȳf̄ r̄ip̄i nán̄i searar̄in̄i. Xw̄ȳf̄á nion̄iyá san̄f̄in̄in̄f̄ n̄imeám̄i up̄f̄r̄ip̄i aȳf̄ san̄f̄ seain̄men̄ñoi. Naȳf̄ seain̄f̄ en̄aḡi nán̄i anan̄r̄in̄i.” ur̄in̄niḡini.

12

“Sabarf̄áyo ñw̄f̄ár̄in̄i. r̄in̄in̄f̄yo p̄i nán̄i xórór̄f̄ yar̄in̄ñoi?” ur̄iḡf̄á nán̄r̄in̄i.

¹ Íná Sabarf̄á w̄iyim̄i Jisaso t̄f̄ni wiep̄sar̄in̄owa t̄f̄ni óf̄ wit̄f̄ om̄in̄f̄ áwin̄m̄i in̄in̄f̄yo nuróná wiep̄sar̄in̄owa agw̄f̄ w̄iaḡi wit̄f̄ siȳf̄ s̄in̄f̄ ȳȳir̄in̄f̄ yar̄in̄aḡf̄a ² Parisiowa s̄in̄w̄f̄ e n̄w̄in̄iro om̄i re ur̄iḡf̄awix̄ini, “Dix̄f̄ wiep̄sar̄in̄owa ‘Sabarf̄áyo ñw̄f̄ár̄in̄i.’ r̄in̄in̄f̄yo aiwá p̄i nán̄i miar̄in̄ñoi?” ur̄f̄aḡf̄a aí ³ Jisaso re ur̄in̄niḡini, “En̄j̄n̄á neḡf̄ m̄ix̄f̄ in̄áȳf̄ Depito t̄f̄ni xeḡf̄ n̄ikum̄ix̄in̄r̄i emear̄iḡf̄áwa t̄f̄ni agw̄f̄ w̄iáná eḡf̄áp̄i Gor̄ixoyá B̄ikw̄f̄yo r̄fwam̄in̄f̄ n̄ir̄in̄r̄i eán̄in̄f̄p̄i s̄ini f̄á m̄iroar̄in̄f̄ reñoi? Oweoi, soȳf̄né f̄á n̄r̄oro aiwi d̄in̄f̄ n̄ip̄ikw̄in̄i m̄imoar̄in̄ñoi. ⁴ Depito sen̄f̄á an̄f̄ Gor̄ixo nán̄i aiwá peax̄f̄ tar̄iḡf̄iwám̄i n̄ip̄áwir̄i bis̄f̄ker̄f̄á Gor̄ixo nán̄i peax̄f̄ tar̄iḡf̄áp̄i o t̄f̄ni xeḡf̄ áamá t̄f̄ni nán̄i ‘Ñw̄f̄ár̄in̄i.’ r̄in̄in̄f̄p̄i —Ap̄i ‘Sa apax̄f̄p̄án̄in̄f̄ imón̄iḡf̄áwan̄i anan̄i n̄ipax̄f̄r̄in̄i.’ r̄in̄in̄f̄p̄ir̄in̄i. Bis̄f̄ker̄f̄á ap̄i apax̄f̄p̄án̄in̄f̄ imón̄in̄f̄ xwéu meaiáná Depito nur̄ápir̄i n̄f̄aḡi aiwi Gor̄ixo m̄ix̄f̄ b̄i mur̄in̄niḡini. ⁵ Nw̄f̄ ikax̄f̄ eán̄in̄f̄yo dán̄i re r̄in̄in̄f̄p̄i en̄i s̄ini f̄á m̄iroar̄in̄f̄ reñoi, ‘Sabarf̄áyo apax̄f̄p̄án̄in̄f̄ imón̄iḡf̄áwa an̄f̄ Gor̄ixo nán̄i r̄id̄iyowá yar̄iḡf̄iwám̄i n̄ip̄áwiro r̄id̄iyowá neróná sf̄á “Om̄in̄f̄ n̄f̄ni ñw̄f̄áx̄in̄i.” r̄in̄in̄f̄yi xórór̄f̄ nero aiwi xw̄ȳf̄á meár̄inar̄iḡf̄áman̄i.’ n̄ir̄in̄r̄i eán̄in̄f̄p̄i f̄á m̄iroar̄in̄f̄ reñoi? Soȳf̄né f̄á n̄r̄oro aiwi s̄ini n̄ip̄ikw̄in̄i d̄in̄f̄ m̄imoar̄in̄ñoi. ⁶ Apax̄f̄p̄án̄in̄f̄ imón̄iḡf̄áwa Sabarf̄á ayim̄i xórór̄f̄ nero aiwi an̄f̄ Gor̄ixo nán̄i r̄id̄iyowá yar̄iḡf̄iwám̄i dán̄i nero nán̄i xw̄ȳf̄á m̄imeár̄in̄ipa yar̄iḡf̄ár̄in̄i. E ner̄i aiwi áamá wo re ron̄f̄ roȳf̄ an̄f̄ r̄id̄iyowá yar̄iḡf̄iwám̄i seáȳf̄ e múron̄i.” xewan̄in̄o nán̄i e nur̄ir̄i ⁷ ám̄i re ur̄in̄niḡini, “Soȳf̄né xw̄ȳf̄á Gor̄ixo r̄in̄f̄, B̄ikw̄f̄yo eán̄in̄f̄ r̄ip̄i ‘Nion̄i áamá w̄i w̄iyo wá n̄wian̄r̄i ar̄ir̄á ow̄ipoȳin̄r̄i nán̄i nimónar̄in̄i. Nion̄i nán̄i r̄id̄iyowán̄i on̄ipoȳin̄r̄i nán̄i m̄inimónar̄in̄in̄i.’ r̄fwam̄in̄f̄ e n̄ir̄in̄r̄i eán̄in̄f̄ ap̄i nán̄i soȳf̄né d̄in̄f̄ n̄imoro f̄á n̄ix̄ir̄iro s̄in̄w̄ir̄iȳf̄, áamá nion̄iyá rowam̄i, wiwan̄in̄owa xw̄ȳf̄á meár̄in̄ipax̄f̄ mimón̄iḡf̄á rowam̄i xw̄ȳf̄á uxekw̄f̄moan̄iro éf̄áman̄i. ⁸ Áamá imón̄in̄áon̄i Sabarf̄á xiáwon̄i en̄aḡi nán̄i ‘Sabarf̄áyo aȳf̄ anan̄r̄in̄i.’ r̄ipax̄f̄ imón̄in̄áon̄r̄in̄i.” ur̄in̄niḡini.

Wé kir̄in̄f̄ en̄f̄ wom̄i nan̄f̄ im̄ix̄in̄f̄ nán̄r̄in̄i.

⁹ O e dání pńni nńwiárĩmi nurĩ wigĩ rotú añf wiwámĩ nńpáwiri ŋweañáná re enĩnigĩni. ¹⁰ Ámá wé kirĩñf enf wo e ŋweañagĩ Parisiowa Jisasomi xwĩyťá meárĩpřĩ nání yarĩñf re wigťawixĩni, “ ‘Negĩ “Sabarťáyo ŋwťáxinĩ.” řĩnĩñfyo ámá simĩxťyo nanf nimĩxĩřĩná xóróřĩ mepaxťřĩni.’ řĩsimónarĩni?” urťagťa ¹¹ o xixewisť ikaxť re urĩñnigĩni, “Soyťné woxi, sipĩsipĩ wo tńŋoxi Sabarťáyo sipĩsipo xwárĩŋwťyo piéróánáyť, sipĩsipomi mĩmĩxeaarĩñfřani? Oweoi, apaxť mé mĩxeaarĩñfřĩni. ¹² Ámá sipĩsipĩ tńni xixeni mimónĩŋagĩ nání Sabarťáyo aĩ ámáyo nanf nńwimĩxĩřĩnáyť, ayť ananĩřĩni.” nurĩřĩ ¹³ wé kirĩñf enomi re urĩñnigĩni, “Dĩxť wé irú pńmĩxei.” urťagi ámáo wé irú pńmĩxáná wé nanf wťúnĩñf axťpĩ imónĩñnigĩni. ¹⁴ Nanf wťúnĩñf axťpĩ imónĩagi Parisiowa nńwiápřĩmeámĩ nńpeyearo wáť e dání omĩ pĩkianĩro nání mekaxť megťawixĩni.

Gorĩxo Rřpeaŋo nánířĩni.

¹⁵ Jisaso Parisiowa xťo nání mekaxť mearĩŋagťa nání nĩjťá nimónĩřĩ nání e pńni nńwiárĩmi nurĩ oxť apĩxť obaxť númi xťdarĩŋagťa simĩxť egťá nĩyoni nanf imĩmĩxĩmť nerťná ¹⁶ ámáyo áwanf urĩpřĩřĩxinĩřĩ “Nioni siápĩ nání áwanf murĩmepa époyĩ.” urayĩñnigĩni. ¹⁷ Xwĩyťá Gorĩxo řĩñf wťá rókiamoagť Aisaiáo nĩřĩřĩ řfwamĩñf eañf řĩpĩ xixeni imónĩnťa nání Jisaso e enĩnigĩni, ¹⁸ “Arťá époyĩ. Ámá ro gť omĩñf nĩiarĩŋónĩñf imónĩnťa nání řřpeañáorĩni. Gť dĩñf sixť uyiñáorĩni. Gť kwĩyť enĩ omĩ wíaná émáyť ‘E nerťná wé rónĩñf Gorĩxo wimónarĩñfřĩ imónanťwárťanĩ?’ yaiwipřĩ nání wáť urepearĩnťárĩni. ¹⁹ O nĩpeniorĩni. Ámá wĩ tńni xixewiámť nĩřĩnĩřĩ wĩyo xwamiánf nńwiri enťámani. Sťmť óťyo dání xwamiánf yarĩŋagť wĩnĩpřřfámani. ²⁰ O ámá enf samĩñf nńwémi emearĩŋagť nńwĩnĩřĩná sixť mĩñf eaaroarĩñfwánĩñf imónĩŋagť nńwĩnĩřĩná wĩyo řá wekimĩxinťámani. O ámá wĩ ramĩxť gwť ápiáwť wearĩñřĩ řĩxa nĩyupárĩmĩnĩřĩ yarĩñfĩñf imónĩŋagť nńwĩnĩřĩná řá supĩmĩxinťámani. Xegť e enťápa arťkĩ néra núisáná wé rónĩñf xťo yarĩñfřĩ seáyĩ e imónĩnťárĩni. ²¹ Émáyť ‘O arĩřá neaĩwĩnĩgĩni.’ nĩyaiwiro omĩ dĩñf ukĩkayopřřfárĩni.” Xwĩyťá Gorĩxo e řĩñfřĩ xixeni imónĩnťa nání Jisaso nemerťná axťpĩ e enĩnigĩni.

“Oboyá dĩñfyo dání yarĩni.” řĩgťá nánířĩni.

²² Ámá womĩ imťó dĩñf xixéroŋáná manf přřónĩřĩ siŋwť supárĩřĩ enomi Jisaso tńñf e nání nĩméra nńbĩro wáráná Jisaso imťó mĩxť numáĩnowárĩřĩ pĩránĩñf wimĩxáná o xwĩyťá řĩřĩ siŋwť anĩřĩ enĩnigĩni. ²³ E éáná oxť apĩxť obaxť e epřřoyť egťáyť ududť niga nuro re řĩnĩgťawixĩni, “ ‘Ámá royť ámá yeáyť neayimĩxemeanťa nání arťowayá xwťá piaxťyo dání iwiaronťoyť rarĩŋwáo, negť mĩxť ináyť Depitoyá xiáworĩni.’ řĩyaiwiarĩŋwĩni? Oweoi, omani.” řĩnarĩŋagťa ²⁴ Parisiowa arťá e nńwiro re řĩgťawixĩni, “O imťó xĩráónĩñf imónĩŋo —O xegť yoť bĩ Bieseuroyť řĩnĩŋorĩni. Oyá dĩñfyo dání Jisaso imťó mĩxť umáĩnarĩŋorĩni.” rarťná ²⁵ Jisaso awa e řĩnarĩŋagťa dĩñf adadť nńwiri nĩjťá nimónĩřĩ xixewisť ikaxť re urĩñnigĩni, “Ámá gwť axťřĩ xepĩxepá nĩrónĩro mĩxť nĩnĩrónáyť ayť añf mĩwiárekĩxinĩpaxťřĩni. Ámá añf bimi ŋweáyťřani, añf wiwámĩ ŋweagťáyťřani, enĩ xepĩxepá nĩrónĩro mĩxť nĩnĩrónáyť, axťpĩ añf mĩwiárekĩxinĩpaxťřĩni. ²⁶ Nioni Obo —Oyá yoť bĩ Setenoyť řĩnĩŋorĩni. Nioni oyá dĩñfyo dání xegť imťóyo mĩxť numáĩnowárĩřĩnáyť, axťyť řĩxa xepĩxepá nĩrónĩro nání arĩge nero enf neánĩro ropřřáo? Oweoi. E nero aiwĩ soyťné nioni nání re rarĩŋoi, ‘Setenoyá enf eánĩñfyo dání imťó mĩxť umáĩnowárarĩni.’ rarĩŋoi. ²⁷ Nioni imťó xĩráónĩñf imónĩŋo, Bieseuroyá dĩñfyo dání imťó mĩxť numáĩnowárĩřĩnáyť, segť wiepĩsarĩgťáyť dĩñf goyáyo dání mĩxť umáĩnowárarĩgťárĩni? Ayť awa re rarĩgťárĩni, ‘Gorĩxoyá dĩñfyo dání mĩxť umáĩnowárarĩŋwárĩni.’ rarĩgťáyť nání awa xwĩyťá seamearĩpřřfárĩni. Nioni segť wa yarĩgťápa yarĩŋagť aiwĩ soyťné pĩ nání nĩxekwťmoarĩŋoi? ²⁸ E nerť aĩ nioni kwĩyť Gorĩxoyá pĩ tńni imťó mĩxť umáĩnánáyť, dĩñf

re yaiwiríini, ‘Gorixo xwioxíyo mímeámí nerí neamenjweani ríxa írání?’ yaiwiríini.” nuríri ²⁹ “Obo ení eáníño aiwí Jisaso seáyí e imóníñoríni.” oyaiwípoyíníri ámi xixewisí ikaxí re uríñínigíni, “Ámá wo ení eáníñí woyá amípí íwí meámínírná xámi xíomi íá nixíríri gwí njárímáná ananí nípáwiri xegí amípí meanígíni.” nuríri ³⁰ ámá níní Jisasomí dñí wíkwíroro xídiro epíríxíníri pírí rakiámí wianíro yarígfáyí nání ewayí xwíyíá rípi uríñínigíni, “Ámá nioní títámíni mimónígfáyí, ayí nioní tíní míxí imóníñwáyíríni. Ámá nioní tíní sipísipí awí meaárípa yarígfáyí sipísipí xídxídwárf yarígfáyíríni.” nuríri ³¹ re uríñínigíni, “Ayínání nioní re seararíñíni, ‘Pí pí íwí yarígfá tíní ámá wíyo pí pí ríperírí umeararígfá tíní Gorixo ananí yokwarímí níwiirí aiwí ámá gíyí ámá wo Gorixoyá kwíyí tíní yaríñagí níwínírná ríperírí numeri “Ayí kwíyí Gorixoyápi tíní míyaríníni.” umearíayo Gorixo yokwarímí wiipaxí meníni. ³² Ámá gíyí gíyí ámá imóníñáoní píné sipí níníri aiwí Gorixo ananí yokwarímí wiínfáríni. E nerí aiwí gíyí gíyí Gorixoyá kwíyí nání píné sipí ríáyí agwí rínáraní, ná ríwíyoraní, Gorixo yokwarímí wiínfá meníni.’ seararíñíni.” uríñínigíni.

“Íkíá sogwí naní wearíñínání imóníñíni.” uríñíní náníri.

³³ Awa “Jisaso naníni yaríñagí nání ‘Obo yá dñíyo dání yaríni.’ rípxá mimóníni.” oyaiwípoyíníri ámi xewaníño nání ewayí ikaxí rípi nuríri re uríñínigíni, “Soyíné íkíá wína sogwí naní wenagí níwínírná ‘Íkíá nanínaríni.’ ríríni. Íkíá wína sogwí sipí wenagí níwínírná ‘Íkíá rína sipínaríni.’ ríríni.” nuríri ³⁴ míxí re uríñínigíni, “Weaxíá miáoyíné, ríxa sipíní imóníñagí nání aríge nero píné naní rípráoi? Oweoi, ámá pí pí dñí aumaúmí inígfáyí e dání rarígfá enagí nání soyíné píné naní wí rípxá meníni. ³⁵ Ámá naníyí wígfí ayá tñípi mearígfápa dñí naníni aumaúmí níñiro nání xwíyíá nírná naníni rarígfáríni. Ámá sipíyí sipí náníni dñí nímore aumaúmí níñiro nání xwíyíá nírná sipíní rarígfáríni. ³⁶ Nioní re seararíñíni, ‘Gorixo ámá níyoní mí ómómíxímí nerí xwíríxí nímerírná sipí ikaxí amípí úrapí rarígfá níní nání yaríñí imímí wiarírná e dání urípírfáríni. ³⁷ Gorixo sewaníñoyíné rarígfáyo dání xwíríxí níseamerí re searínfáríni, “Xwíyíá tñíoxíríni. Xwíyíá mayoxíríni.” searínfáríni.” uríñínigíni.

Ekíyíñí nání ríxíñí urígfá náníri.

³⁸ E uríagí ñwí ikaxí eáníñípi mewegíá wa tñí Parisi wa tñí re urígfawíxíni, “ ‘None ‘Gorixo rírowárenapíñoxírání?’ yaiwianí nání anínamí dñí ekíyíñí bí neaíwapíyíi.’ neaimónaríni.” uríagíá aí ³⁹ o re uríñínigíni, “Seyíné agwí ríná ñweagíáyíné, Gorixomí ríwímíni nímamoro segí ñwíáí ríñíñípi tñí íwíníñí niga uro niga bíro yarígfáyíné ekíyíñí nání reaxí níseainíri seaimónaríñagí aiwí ekíyíñí wíá rókiamoagí Jonao enípiñí seaiwapíyímígíni. ⁴⁰ O peyí xwé womí agwíyo ínímí íníñáná sía wíyáú wíyí óríñípa ámá imóníñáoní xwíáyo ínímí wenáná sía wíyáú wíyí nórínfáríni. ⁴¹ Ámá eníá aní yoí Ninipayí ríñíñíyo ñweagíáyí —Ayí Gorixoyá wíá rókiamoagí Jonao Gorixoyá xwíyíá wáí uríméáná ayí wígfí íwí egíápi ríwímíni nímamoro nísaníro ñweagíáyíríni. Ayí ámá woní Jonaomí seáyí e imóníñáoní re éf nírómáná seararíñagí aiwí seyíné aríá múníaríñagí nání ámá Ninipayí ñweagíáyí sía Gorixo ámá níyoní mí ómómíxímí eníáyímí níwiápnímearo xwíyíá seameáríprírfáríni. ⁴² Gorixo ámá níyoní mí ómómíxímí eníáyímí apíxí eníá Sibayí aníyo menjweaní —Í míxí ináyí Soromono níjía seáyí e nímoníri rírímí yarírná aríá wímíníri nání aní aga ná jíamí dání bíñíríni. Í ámá woní Soromonomí seáyí e imóníñáoní re éf nírómáná seararíñagí aiwí seyíné aríá múníaríñagí nání í sía ayímí níwiápnímearí xwíyíá seameárínfáríni.” uríñínigíni.

Imó xegí wíniyo wírímearí náníri.

⁴³ Ámá ayí “Nene Jono nearáná saníjé onímiápi nerane aiwi imfó xixéroarijé róníjé imónanigini.” oyaiwípoyiniri ámi xixewisé ikaxé bi nuriri re uriniginini, “Imfó xixéroarijéyí mixel umáinowaráná amá womi pini niwiárimí nuriná inigé mayími ‘Ge ge sá onweáminí?’ niyaiwia nemeré pía nimeginíméísaná ⁴⁴ re yaiwiaríjéirini, ‘Gí ámi aje axé pini niwiárimí biñae nani ouminí.’ niyaiwimi nuri aje rixa síf peáriniri píraníjé imixáriniri yáriníjagí niwíiniri siní aníá imóníjagí niwíiniri nani ⁴⁵ ámi nuri imfó wé wíúmi dánjé waú íwí neróná xíomi seáyé e múroro egfáyo niwirimeámí nuro axomí nixixéroro e ñweaarígíáriní. Xámí sípi imónago aí ináyé aga sípi ikeamóníjéirini.” uriniginini.

Jisasomi xinái tñi xogwáowa tñi nánirini.

⁴⁶ Jisaso siní amá xfo tñjé e epíroyé egfáyo xwiýfá uraríná re eniginini. Xinái tñi xogwáowa tñi nibiro “Omí ge dání xwiýfá uraniréwiní?” niyaiwiro bíaniríwáminí roñáná ⁴⁷ amá wo re uriniginini, “Ai, dixé rinái tñi rigwáowa tñi joxi xwiýfá ríraníro nani wá e biraiyé roñoi.” urfagí aiwi ⁴⁸ o re uriniginini, “Ayí neparini. Gí inókí tñi gwfáowa tñi wá e níroro aiwi amá aga gí inókíwa gwfáowa imónigfáyé ayí gíyíriní?” nuriri ⁴⁹ xegé wiepísarijéyo wé árixá niwirí amá omí re uriniginini, “Gí inókíwa gwfáowáníjé imónigfáyé amá tí ñweagfáyíriní. ⁵⁰ Ayí rípi nánirini. Amá gíyí gíyí gí ápo aje namí ñweaño wimónarijépi yarígíyí ayí gí gwfáowa napíwa inókíwáníjé imónigfáyíriní.” uriniginini.

13

Ewayé ikaxé wité siyé wiáronjé nánirini.

¹ Jisaso stá ayimí ajeyo pini niwiárimí nipeyearí ipí manjépa tñi éf niñweari ² amá oxé apixel ayá wí epíroyé wiaríjagífa nani ewé bami nípixemoániri éf niñweari oxé apixel nini siní ipí imanjépa tñi roñáná ³ ewayé xwiýfá ayá wí nura nuríná re uriniginini, “Amá wo (Nene ayé siyé niwiárorá nuríná yaríñwápa) o xegé omíjéyo wité siyé niwiárorá uminiri nani nuri ⁴ rixa xwífa yuní ikixeariníñe píraníjé niwiárori aí wí óf manjépa tñi piéroríyí injé nibiri mimáné eniginini. ⁵ Ámi wí síñá inimi yapíñáná xwífa seáyé e onímiápi eníyo piéroríyí xwífa akwíníáná enagí nani apaxé mé nerápiri niyapiri aiwi ⁶ sogwé niwepíniri xaiwí anána mími rapíjé mívaríjé enagí nani yeáyé yiweánarijéinini. ⁷ Ámi wí emé pipíjé arfkiáriníñe wiáronjéyí emé pipíjéyo dání nawíni nerápmáná emé xenwiráriníjagí nani wité ayí ná miweniginini. ⁸ Ámi wí xwífa nanjéyo wiáronjéyí nerápiri niyapiri ná níkwíreániríná wí aga díjé nímorí fá míropaxé weré wí xwé obaxé weré wí xwé onímiápi weré eniginini.” Jisaso ewayé xwiýfá e nuriri ⁹ re uriniginini, “Seyíne wité siyé nani rífa apí nani arfá okiaré nímonípoyí.” uriniginini.

“Ayí rípi nani xixewisé ikaxé tñi seararijéini.” uríjé nánirini.

¹⁰ Wiepísarijéowa idána Jisaso xegépi ñweañána nibiro yaríjé re wigfawixini, “Joxi amáyo nuréwapíyiríná ewayé xwiýfá tñi pí nani uraríjéirini?” urfagífa ¹¹ o re uriniginini, “Xwiýfá enína dání Goríxo xwioxéyo mímeámí níseairí seamenweanfápi nani yumí imóníjépi nioní soyíne níjéfa imónípíri nani áwanjé níseariri aiwi amá wíyo áwanjé murarijéini. ¹² Ayí rípi nánirini. Amá nioní xwiýfá raríná arfá níro díjé níkwírooro nero níjéfa bi tñjé imónarígífa gíyí gíyí Goríxo ámi wí mimi winíñoi. Arfá minipa ero díjé minkwíropa ero yarígífa gíyí gíyí ‘Níjéfa rípi imóníjéini.’ yaiwiaríjagífa aí Goríxo apí aí ámi nurápiníñoi. ¹³ Ayínáni amáyo nuréwapíyiríná ewayé xwiýfá tñi uraríjéirini. Amá nioní díjé minkwíropa yarígíyí ewayé xwiýfá nioní raríjépi arfá níniro aiwi mfké nani díjé mímopa nero níjéfa wí imónarígífámani.

14 Ayí e yaríná xwiyfá Gorixo ríñf wíá rókiamoagf Aisaiáo níriri rfwamíñf eañf rípi ríxa xixeni imónarini, ‘Seyíne arikwfkwf níwiro segf arfá píróniro síñwf supáiro nero nánf arfá níwia nuro aíf níjáf imóniprífámani. Síñwf níwíga nuro aíf díñf wí moprífámani. 15 Ayf rípi nánirini. Segf díñf tñf néra warigfáyfne mñf síñáníñf imonagfá nánf seararíñf. Wígf síñwf mísupáripa ero arfá mípírónípa ero nero síñwíríyf, wígf síñwf tñf síñwf aníro arfá ero díñf píraníñf neyíro moro wígf fwf yarigfáyf rfwímínf mamoro éánáyf Gorixoní píraníñf wímíxípxítrínf.’ Xwiyfá apí xixeni imónínf nánf ámayf e yaríño. 16 E nerí aíf gí seaiepsaríñáoyfne segf síñwf tñf síñwf naníro arfá tñf arfá níro nero nánf yayf oseainíni. 17 Aga nepa seararíñf, ‘Wíá rókiamoagfá obaxíyf tñf áma wé rónigfá obaxíyf tñf ení soyfne síñwf naníro arfá níro yarigfá rípi nánf “None síñwf wínfwanígní.” níyaiwiro aga níwimónirí aíf wí arfá níro síñwf naníro yagfámani.’ seararíñf.” uríñnigíni.

Witf siyf wiáronf mfkf nánf áwanf uríñf nánirini.

18 E nuríre re uríñnigíni, “Ewayf xwiyfá áma wo nurí witf siyf wiáronfpi mfkf nánf áwanf osearímíni. 19 Witf siyf wiáronfyf xwiyfá Gorixo xwioxíyo mímeámf nerí seameñweanfápi nánirini. Áma xwiyfá apí arfá nero níjáf mepa éfáyf ayf witf siyf óf manfpa tñf píronfíníñf imóníño. Ayf arfá wiaríná obo, arfkí yaríño níbirí ayf Goríxomí díñf wíkwíropfrixínirí xwiyfá apí wígf xwioxíyo mññíyf emí ríroámf yaríñfíní. 20 Áma xwiyfá apí arfá níwiríná axíná yayf nero ‘Nanfíní.’ yaiwífáyf, ayf witf siyf síñá ínímí yapíníñáná xwíá seáyf e akwínfáná eníyo píronfyfíníñf imóníño. 21 Witf siyf síñá ínímí yapíníñagí nánf rapíñf ná ínímí míváripa eníyfíníñf áma ayf ení wígf díñf rapíñfíníñf xwíáyo mfmí fáf mómíxíñagí nánf áma wí ayf xwiyfá apí xídaríñagfá nánf xeaníñf wíkaráná apaxf mé pñf wíararígfáríni. 22 Áma xwiyfá apí arfá níwiro aiwí wígf yarígfápa sínf níxídrónáyf amípi xwíáyo dánf ayá tñfípi nánf díñf obíbxáf moro ‘Amípi wí nioní mñmúropa oníní.’ yaiwiro ‘Amípi ayá tñfípi aríge nímeámfárfaní?’ yaiwiro néra warígfáyf ayf witf siyf emf pípiñf kíkidípearíge píronfyfíníñf imóníño. Witf emf xenwíráríñagí nánf ná mívepa eníyfíníñf áma ayf ení ‘Amípi ayá tñfípi aríre nerí meámfárfaní?’ yaiwiarígfápi xwiyfá Goríxoyápipí yokwarímí éáná omí aníñf mínf xídarígfámani. 23 Áma xwiyfá apí arfá níwiro níjáf éfáyf ayf witf siyf xwíá naníyo píronfyfíníñf imóníño. Witf apí ná kíkréáníñfyfíníñf áma ayf ení ná níweríná wí díñf nímorí fáf míropaxf werí wí xwé obaxf werí wí obaxf onímíapi werí yarígfáríni.

Ewayf ikaxf rípi kfyf witf omíñfyo yapíñf nánirini.

24 O “Agwí Goríxo áma sípíyf wígf díñf tñf xe néra úfrixínirí síñwf níwínirí aiwí ríwéná ríáyo íkeaárínfáríni.” oyaiwípoyínirí ewayf xwiyfá ámí xegf bí nuríre re uríñnigíni, “Goríxo xegf ámayo xwioxíyo mímeámf nerí meñweámínirí nánf yaríná imóníñfpi, ayf áma wo xegf omíñfyo xwíá yunf níxémaná witf siyf wiáronfpi tñf ríramíñfyf epaxítríní. 25 Witf siyf níwiároárímáná xegf aníyo nánf nurí sáf wenáná o tñf símf tñf inarígfíío níbirí re eníñnigíni. Rípi kfyf witf siyf wíaróníñe seáyf e níwiároárímí uníñnigíni. 26-27 Níwiároárímí numáná enáná ríxa witf nerápirí níyapírí ríxa ná kíkréánímínirí yaríná omíñf xiáwomí omíñf wíiarígfáwa síñwf wínfáyf wínígfawíxíní. Rípi kfyf aíf tñf nawíní enagí níwínímí nuro bosomí re urígfawíxíní, ‘None “Joxí díxí omíñfyo siyf naníñf wíarónfíní.” neaimónaríni. Aríre nerí rípi kfyf ení nerápirí yapírfaní?’ urfagfá 28 o re uríñnigíni, ‘Gí símf tñf inarígwíío enírfaní? Oyi, oríní!’ urfagí xegf omíñf wíiarígfáwa yaríñf re wígfawíxíní, ‘None nurane rípi kfyf yíyoámí yaníréwíní?’ urfagfá aíf 29 o re uríñnigíni, ‘Oweoi, soyfne rípi kfyf yíyoámí neríná witf aíf tñf yíyoámí epfrixínirí 30 aiwá míprífná nánf nñf xe oenirí síñwf wínfípoi. Witf ríxa yóf enáná witf mívákwímí yarígfáwamí re urímfáríni, “Xámí

rípikýy mîwákwímí nero áwini e gwí níkiríwímáná ríá ikeááríírixini. E nemáná wítí mîwákwímí nero aiwá aní nítiarígíiwámí nítíírixini.” urímíárixini.’ uriniginini.” Jisaso ewayí xwiyá e uriniginini.

Ewayí ikaxí masité siyí nánirini.

³¹ O ámá re oyaiwípoyiniri “Agwí ámá obaxí Jisasomí mîxídarinagá aiwí ríwíyo Goríxo xegí ámáyo xwioxíyo mîmeámí nerí umeñweañánáyí Jisasoyá ámá obaxí imónipíírixini.” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyá ámí bí nuriri re uriniginini, “Goríxo seyíné xwioxíyo mîmeámí niseairí seameñweañápi, ayí masité aiwá siyíniní imónini. Masité aiwá xegí siyí aga onimíá imónini. Masité siyí nîmearo omínyíyo moárarígíáyí ³² aiwá siyí niyoní masité siyí aga onimíá enagí aiwí ríxa niyapíri xwé níroríná íkíániní ronáná iní níbirí nîñwearí yéwí típaxí imónarinírixini.” uriniginini.

Ewayí ikaxí yisí nánirini.

³³ O ewayí xwiyá ámí bí nuriri re uriniginini, “Goríxo xwioxíyo mîmeámí niseairí seameñweañápi, ayí yisíniní —Yisí bisíkeríá siní siní enáná bí onimíápi ínimi táná nîmíni íkwianwí eapínarinírixini. Goríxo xwioxíyo mîmeámí niseairí seameñweañápi, ayí yisíniní imónini. Apíxí bisíkeríá siní siní díramíxí xwé síxí ínínáná yisí bí nîmearo ínimi táná nîmíni íkwianwí eapínarinírixini.” uriniginini.

Ewayí xwiyá tîni uréwapíyini nánirini.

³⁴ Jisaso oxí apíxí e epíroyí egíáyo xwiyá apí nípini nuréwapíyiríná ewayí xwiyááni nuriri uréwapíyayiniginini. ³⁵ Xwiyá Goríxoyá wíá rókiamoagí wo níwuriyiri ríwamíní eaní rípi, “Nioní xwiyá nírixíná ewayí xwiyáyo dání riri xwiyá Goríxo xwíá imíxíniná dání ínimi ríninípi áwaní riri emíárixini.” nírixí eanípi xixeni imónini nání Jisaso nuréwapíyiríná ewayí xwiyá tîni nuriri uréwapíyagírixini.

Ewayí ikaxí rípikí nání urinípi míkípi áwaní uriní nánirini.

³⁶ O oxí apíxí e epíroyí egíáyo píní níwiárimí nurí aníyo nípáwiri ñweañáná xegí wiepísariníowa níbîro re urígíawixini, “Joxí nearéwapíyiríná ewayí ikaxí rípikí nání nearípi áwaní níneariri píraníní nearéwapíyini.” uríagí ³⁷ o re uriniginini, “Ámá wítí siyí naní wíaronoyí ámá imóniníáoní nánirini. ³⁸ Omínyíyí ayí xwíá rírí nánirini. Wítí siyí naníyí, ayí ámá Goríxo xwioxíyo mîmeámí nerí umeñweañánáyí nánirini. Rípikýyí ayí ámá Goríxomí muxídarígíáyí, ámá oboyáyí nánirini. ³⁹ Sími tîni inarígíío, rípikí siyí wíaronó, ayí Oborini. Aiwá yóí enagí mipíííráyí ayí síá yoparíyí nánirini. Wítí mîwákwímí nero mipíííráyí, ayí aníjírini. ⁴⁰ Ayínání rípikýyí mîwákwímí nero gwí níkiríwímáná ríá ikeáárígíápa imóniníyí síá yoparíyimi axípi e imónáná ⁴¹ ámá imóniníáoní ámá ríkíkíríó ero wa ení nene yarínwápi oépoyiniri wíwapíyiro yarígíáyí gí ápo meñweañé ñweapíírixiniri gí aníjajowa awí eámeámí epíri urowárimíárixini. ⁴² Urowáraná awa awí eámeámí nemáná ríá ápiáwí xwé aniní wearíníírimí ikeáaráná ayí e dání ‘Yeyí!’ níriro magí íronipííírixini. ⁴³ E nerí aí oxí apíxí wé rónígíá Goríxoyáyí xó xwioxíyo mîmeámí nerí umeñweañé dání sogwí naníírná yarínípa xixíéá siníni inipííírixini. Seyíné aríá tígíáyíné enánáyí, aríá ókiarí nímonípoyí.” uriniginini.

Ewayí ikaxí ayá tînyí imóniní wí píní wenípi nánirini.

⁴⁴ O ámá re oyaiwípoyiniri, “Goríxo xwioxíyo mîmeámí niseairí seameñweañápi ayá tînyííniní imóniníagí nání Jisaso pí pí nearíagí aí xixeni éwaniginini.” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyá re uriniginini, “Goríxo xwioxíyo mîmeámí niseairí seameñweañápi, ayí xwíá bimí wí e ayá rímíxarinípi wí píní tînyííniní imónini. Ámá wo nemeírná weníní nerí níwínimeari yayí níkaríniri nání re eniginini. Mííí

nuri áamá wíyo áwanj murf xegf amipí nfní nígwf nání b́f nerí nígwf apí t́fní nimeámí nuri xwfá apí ńf b́f enjínigí ńf.” urí ńf nígí ńf.

Ewayf ikaxf memiá nániríní.

⁴⁵ Ámí re urí ńf nígí ńf, “Goríxo xwioxfyo míméámí nerí píraní ńf seamenjweanfápi, ayf áamá amipí mímúroní ńf wo memiá awiaxí ńf awiaxí ńf nání pfá emearí ńf pání ńf imóní ńf. ⁴⁶ Bá nýoní múróní ńf ńf ńf nimeáarí mo anj ńf nuri xegf amipí nfní b́f nemáná nígwf apí t́fní memiá pá b́f enjínigí ńf.” nuri ńf, “Goríxo xwioxfyo míméámí nimeairí neamenjweanfápi ayá t́fní ńf imóní ńf ńf nání Jisaso pí pí nearfagi aí xixení éwaní ńf ńf.” oyaiwípoyí ńf ńf ewayf xwíyfá e urí ńf nígí ńf.

Ewayf ikaxf ubenf nániríní.

⁴⁷ O re urí ńf nígí ńf, “Goríxo áamá xfo xegf xwioxfyo míméámí nerí umenjweámí ńf ńf nerf ńf enfápi, ayf ubenf ípiyo nímamówarí ro peyf xixegí ńf f́a ḿnarí ńf pání ńf imóní ńf. ⁴⁸ Ríxa peyf magwf ḿníní ńf ńf nímí xearo ípí imaní pá t́fní e nítí ro éf nínjweámáná peyf nanj ńf neyí roro íkwianjwíyo míméámí nýarí ro sipíyf emí míméámí egfawixí ńf. ⁴⁹ Sfá yoparfíyimi axfpi e imónáná anj nájowa nweapí ro wé róní gfáyo nímúro ro sipí yarí gfáyo yíyoámí nero ⁵⁰ rfá ápiáwí xwé aní ńf wearí ńf rími ikeaaráná ayf e dání ‘Yeyí!’ nírí ro magí íroní ṕr f́arí ńf.” urí ńf nígí ńf.

Xwíyfá nanj xámí ńf t́fní sínj t́fní nániríní.

⁵¹ Wiepísarí ńf nýo re urí ńf nígí ńf, “Nioní searéwapí yarí ńf ńf nípí ńf mfkf nání ríxa níjfá rimóní ńf ńf?” urfagi “Oyí.” urfagfa ⁵² o re urí ńf nígí ńf, “Nwf ikaxf eání ńf ṕf mewegfá nioní níní xfdí ro ǵf wiepísarí ńf nýf nímóní ro yarí gfá nfní ayf áamá amipí mímúroní gfáyí ńf imóní ńf. Ayf wigf ayá rímí xarí gfápi anjyo wenf ḿf sínj b́f t́fní xámí ńf b́f t́fní nímearo á máyo síwá wiarí gfápa ǵf seaiepísarí ńf áoyf né xwíyfá enjíná Moseso nírí rfwamí ńf eanfpi t́fní nioní agwf seararí ńf ńf nání axfpi e epf ŕf arí ńf.” urí ńf nígí ńf.

Xfo xegf Nasareti njweáyf rfwf umogfá nániríní.

⁵³ Jisaso ewayf xwíyfá apí nura nútsáná e dání pfní níwíarí ḿf nuri ⁵⁴ anj xfo xegf xwé íwiarone nírémorí rotú anjyo nípawírí xwíyfá uréwapí yarí ńf ayf ududf nero re ríní gfáwixí ńf, “Ámá royf níjfá emímí yarí ńf rípi gímí dání níjfá imóní ŕf rani? ⁵⁵ O anj ḿrarí ńf Josepomí xewaxo mení rani? Xínái Mariaíyí ḿríní ńf rani? Xogwáowa Jemiso t́fní Josepo t́fní Saimono t́fní Judaso t́fní ríní ńf re ḿnjweagfá renjoi? ⁵⁶ Xínapiwa nene t́fní ḿnjweapa renjoi? E enjagi nání á má royf aríge níjfá apí imóní ŕf rani?” nírí ńf ⁵⁷ wíkf dínj ńf wóga warí ńf nýo Jisaso xewaní nýo nání re urí ńf nígí ńf, “Ámá xwíyfá Goríxoyá wfá urókiamoarí ńf womí anj ḿdánjyí arfá umónarí gfá aí xegf e dánjyí t́fní xexí ŕf méáyf t́fní o nání ‘Sa negf á máorí ńf.’ nýaiwíro arfá umónarí gfámani.” nuri ńf ⁵⁸ ayf dínj ḿwíkwí roarí nýo nání e nínjwearí ńf emímí xwapf ḿwíwapíyí nýo nígí ńf.

14

Jono wayf umeaiarí nýo ḿkí gfá nániríní.

¹ Íná ḿxí ináyf Xeroto —O Garírí píropenísf menjweanorí ńf. O xwíyfá Jisaso nání yanf níwéa warí nýo arfá ńf wírí ² xegf omí ńf wíarí gfáwami re urí ńf nígí ńf, “Ayf nioní ṕkínáo, Jono wayf numeaiá unjorí ńf. Ríxa xwá rí páyo dání níwíapfní mearí nání emímí ayf néra warí ńf.” urí ńf nígí ńf. ³⁻⁴ Ayf rí ṕf nání Xeroto e urí ńf nígí ńf. Xámí O Jono síní emearí ńf xegf xexí ŕf méáo Píripoyá apí xí Xerodiasíyí ríní ńf nuri ńf méagí nání Jono xwíyfá re urárayí nýo nígí ńf, “Díxí rí rí xí méáo yá apí xí nuri ńf nímearí nýyí, ‘Ayf Nípíkwí nýo yarí nýo.’ rýaiwí nárí nýo?” urayarí nýo nání Xeroto xegf porísfyo

urowaráná awa nuro omi fá nixero gwí niyiro nimeámi nibiwo gwí aníyo ηwirártaḡa
⁵ Xeroto Jono nání “Omi opíkími.” niyaiwiri aiwi áamá oxí apíxí “Jono Gorixoyá wíá
 rókiamoaríḡí woríni.” yaiwiaríḡfá enaḡí nání wáyí nerí “Nioní ení nípíkípríxíni.”
 niyaiwiri sa gwí aníyo wáríḡnigíni. ⁶ E niwárimáná enáná sía Xerotomi xínái
 xiríḡyi imónáná Xeroto xegí áamá wa tñni aiwá nimíxíro naríni omi xiepí Xerodiasími
 xemiái nibiri áwini e nírómáná simíḡnigíni. Í simíḡnigíni yaríni Xeroto simíḡnigíni
 í yaríḡpí nání yayí niwiníri ⁷ xwíá e dání re uríḡnigíni, “Nioní jíxí símímaḡíyo dání
 ríraríḡni, ‘Pí pí nání nioní ríxíḡ níránáyí nísíapímíni.’ ríraríḡni.” uráná ⁸ í xínái
 tñḡ e nání nuri ámi nibiri xínái urepísípi axípi re uríḡnigíni, “Porisí wa Jono wayí
 numeáia waríḡoyá siḡwí mḡḡ niwákwiwo mḡḡ siḡwí winími nání píreríxíyo nítiwo
 nimeámi nibiwo oniapípoi.” uráná ⁹ Xeroto dḡḡ sípi wíagí aiwi awa tñni aiwá nawíni
 naríḡe dání uríḡḡ nání porisí wami í uríḡḡ axípi sekaxí nuríri ¹⁰ urowaráná wo gwí
 aníyo nání nuri e dání Jonomi siḡwí mḡḡ niwákwiwo ¹¹ mḡḡ píreríxíyo nítiwo nimeámi
 nibiri miáimi mḡḡ wíáná í nurápiri nimeámi nuri xínáimi mḡḡ winíḡnigíni. ¹² E éáná
 Jono xegí wiepísaríḡowa nibiwo píyomi nimeáro nimeámi nuro xwíá niweyárimowa
 nuro Jisasomi áwanḡ uríḡfawixíni.

Oxí 5,000 apimi aiwá mḡḡ winí nániríni.

¹³ Jisaso xwiýfá Jono nání aríá niwiri e píni niwárimí ewéyo nípiwemoáni áamá
 dḡḡ meañe nání xegípi waríḡaḡ aiwi oxí apíxí obaxí anḡ bḡ bimi dḡḡyí “Jisaso ewéyo
 puḡo.” ríḡfáḡ aríá niwiwo yáni óíyo númi ugíawixíni. ¹⁴ Jisaso ríxa ipí imañpá
 tñḡ e niwíékíni meari winíḡnigíni. Oxí apíxí obaxí xíto tñḡ e nání bḡmiaríḡaḡa
 niwiníri wá niwianíri wigí simíxíyí píraníḡí imímiximí yaríni ¹⁵ síapi tñni xegí
 wiepísaríḡowa nibiwo re uríḡfawixíni, “Re áamá dḡḡ meaníni. Sía wóríḡnigíni. Joxí
 áamá nñni wigí aiwá bḡ nero nípiri nání anḡ onímíapia ami ami ηweameḡíyo nání
 urowárapei.” uríḡfá aí ¹⁶ Jisaso re uríḡnigíni, “Ayí nupaxí mimónaríni. Soyíne aiwá
 wí mḡḡ wípoi.” uríḡḡ ¹⁷ awa re uríḡfawixíni, “Negí aiwá xwapí meníni. Sa bisíkerfá
 wé ná wúni tñni peyí yeáyí waúni tñni.” uríḡfá ¹⁸ o re uríḡnigíni, “Nioní táfámi
 nimeámi bípoi.” nuríri ¹⁹ ríxa nimeámi báná re uríḡnigíni, “Oxí apíxí nñni aráyo éf
 oḡweápoi.” sekaxí e nurímaná bisíkerfá wé wú tñni peyí waú tñni nimeari anḡnamí
 siḡwí nanánimáná Gorixomi aiwá api nání yayí niwiri bisíkerfá kwíkwírímí nerí xegí
 wiepísaríḡowami mḡḡ wíáná awa oxí apíxí éf ηweáfáyo yanḡ niwia waríni ²⁰ áamá
 nñni aiwá api níniwo agwí ími uyíḡnigíni. Agwí ími uyíḡḡ wiepísaríḡowa siḡwí e
 niwiníro aiwá ríxa apáni níniwo e táfá nimeamero soxí fá wé wúkaú síkwí waúmi
 nimeayiro aumaúmí nero magwí nímiwo tíḡfawixíni. ²¹ Niaíwí tñni apíxí tñni níniwo
 aiwi oxowani áamá 5,000 aiwá api níḡfawixíni.

Jisaso ipíyo xwiríḡwí nosaxa unḡ nániríni.

²² Jisaso xegí wiepísaríḡowa aiwá áamá ayí níniwo táfá soxí fáyo magwí nímiwo táná
 re urowáḡnigíni, “Nioní oxí apíxí tíyo urowáraparíni soyíne ewéyo nípiwemoániwo
 ipíwámi jíaríwámi nání xámi nimeápoi.” nuríri ²³ awa ríxa nípiwemoániwo úáná
 áamá oxí apíxí e epíroyí egíáyo ení nurowárapimáná Gorixomi xwiýfá urímiñiri
 nání xegípi dḡwí mḡḡíyo nání niyiri ríxa sía nóra waríḡ tñni xegípi ηweañáná
²⁴ ewépa sḡni ipí áwini e waríni iníḡḡ ewépámi imeamíkwí merí imíḡ ení ewé
 símími dání biri nerí yaríni ²⁵ ríxa wíá nání isía yiníḡáná Jisaso ipíyo nosaxa
 nibiri wiepísaríḡowami ríxa wímeámíni yaríni ²⁶ awa weníḡí éfáyí winíḡfawixíni.
 Jisaso ipíyo xwiríḡwí nosaxa baríḡaḡí niwiníro wáyí níkaríniwo “Píyíḡ síwí wo
 ríá baríni?” níniwo “Yeyí!” rekárinaríni ²⁷ Jisaso re uríḡnigíni, “Soyíne wáyí
 mikárinípani. Ayí nioniríni. Dḡḡ síxí níniwo ηweápoi.” uríḡḡ ²⁸ Pitao re uríḡnigíni,
 “Ámínoxíni, ayí nepa joxí enánáyí, ‘Joxí ení ipíyo nosaxa nibiri nímeai.’ nírei.”

uríagí ²⁹ Jisaso “Bei.” uríagí Pitao ewépámi dání nayoari Jisaso tíñf e nání nosaxa nurí aí ³⁰ imíñf yaríñagí níwínirí wáyf éfyf re eníñgíñf. Ipíyo ríxa nurípiníríná ríaiwá re uríñgíñf, “Nioní iniñgí namimíñgíñf! Ámináoxíñf, áríwí nimeat!” uráná ³¹ o añfñf íeapá niyaurí wéyo nímáxírírí nímíeyoari re uríñgíñf, “Díñf onímíapí níkwíroarígíoyínéríñf. Pitaoxíñf, joxí ‘Jisaso yá díñf tíñf ipíyo xwíríñwí nosaxa umíñf.’ niyaiwirí aí ámi pí nání ‘Oyá díñf tíñf e epaxonímaní.’ yaiwiaríñf?” nurírí ³² awaú ríxa ewéyo píxemoánáná re eníñgíñf. Imíñf yaríñf píñf wíaríñgíñf. ³³ Imíñf píñf wíaráná ewéyo ñweagíáyf míñf ewéyo níkwíroro omí yayf numeríná re urígíawixíñf, “Neparíñf. Joxí niaíwí Goríxoyáoxíríñf.” urígíawixíñf.

Simixíyí Jisasomí amá f níróniro naní egíá nániríñf.

³⁴ Awa ipíyo oríwámí dání nírémoro añf xegí yoí Genesaretíyí ríníñf píñf tíñf e iwíékínimeááná ³⁵ amá e dánf yf Jisasomí mí níwómíxíro añf nípiníní áwaní nírínárímáná wigí amá simixí yarígíá níní o tíñf e nání níméra níbíro wáráná ³⁶ simixíyí ríxíñf re urayígíawixíñf, “Joxíyá iyfá sírífwíyo amá onírónípoynírí síñwí neaneí.” nuríro níní amá e nírónayíro nání naní egíawixíñf.

15

Ámináyí eníá érowiápínígíapí nániríñf.

¹ Íná Parisi wa tíñf ñwí ikaxí eáníñf píñf mewegíá wa tíñf Jerusaremí dání níbíro Jisasomí níwímearo re urígíawixíñf, ² “Negí aríowa érowiápínígíapí díxí wiepísaríñowa pí nání píñf wiaikímí yaríñoi? Aiwá naníríná pí nání aríowa rííapí wé wayf mírónípa nero narígíáríñf?” Jisaso yá wiepísaríñowa wé wayf níróñro aiwí xiáwowa egíápa axípi míyaríñagí nání e uráná ³ Jisaso re uríñgíñf, “Soyíné ení segí seáríawéwa érowiápínígíapímí xídaníro nání pí nání ñwí ikaxí Goríxoyá ríníñf píñf píñf wiaikímí yarígíáríñf? ⁴ Goríxo ríñf píñf ríwamíñf re níñf eáníñf, ‘Díxí rínomí wéyo merí rínáímí wéyo merí eríñf.’ níñf eáníñf. Ríwamíñf rípi ení níñf eáníñf, ‘Ámá gíyí gíyí xano náníraní, xínáí náníraní, píñf sípí umeararínáyí ayo emí opíkímópoyínírí síñwí wíníríñf.’ E níñf eáníñf aiwí ⁵ amá gíyí xanomíraní, xínáímíraní, ‘Amípi nioní nísiapírí arírá sipaxípi nání Goríxomí urepeáríñf enagí nání bí míní siapíaxímaní.’ uraríñagí ⁶ soyíné síñwí e níwíníróñá re rarígíáríñf, ‘Ayf xaneyo wéyo mímepa yaríñagí aiwí apání yaríñoi.’ rarígíáríñf. Soyíné e neríná Goríxoyá ríníñf xórórí nero segí seáríawéwa érowiápínígíapíní seáyí e míeyoarígíáríñf. ⁷ Naní ríro sípí ríro yarígíoyíné, xwíyíá Goríxo ríñf wíá rókiamoagí Aisaiao níwuríyírí ríwamíñf eanípi soyíné nání xixení re ríníñf, ⁸ ‘Ámá tíyí “Goríxomí wéyo píráníñf mearíñwíñf.” níñf aiwí nioní díñf síxí míníyípa yarígíáríñf. ⁹ E neróná amáyo amípi amá wigí díñf tíñf érowiápínígíapí nání nuréwapíyiróná yapí re nuríro “Xwíyíá tíyí Goríxoyáríñf.” nuríro nání “Goríxomí seáyí e umearíñwíñf.” níñf róná Goríxoníyá yoíñf surímá rarígíáríñf.’ Aisaiao xwíyíá Goríxoyápi níwuríyírí soyíné nání xixení ríwamíñf e eaníríñf.” uríñgíñf.

“Rípi piaxí wearíñfíñf.” uríñf nániríñf.

¹⁰ “Ámá oxí apíxí re epíroyf egíáyf obípoyní.” níñf ayf ríxa añwí e awí eánáráná re uríñgíñf, “Aríá níñf níñf imónípoyní.” nurírí ¹¹ ewayf xwíyíá bí nuríríná re uríñgíñf, “Amípi amá níñf gwí nárearígíapí piaxíñf wearíñfímaní. Amípi xwíoxíyo dání díñf mófapí, ayf piaxíñf wearíñfíñf.” uríñgíñf. ¹² Xegí wiepísaríñowa níbíro re urígíawixíñf, “Joxí Parisíowamí e nuríríná ‘Símirírí míwiaríñf.’ riyaiwiaríñf?” uríagí aí ¹³ o Parisíowa nání ewayf xwíyíá re uríñgíñf, “Ríwéná Goríxo aiwá xíto íwíá muríñf níyoní emí yíyoámí eníáríñf.”

nuriri¹⁴ ámi Parisiowa nání re uriniginini, “Soyíne awa nání ayá síwí mīsearopani. Awa síñwí supárigfáwa síñwí supárigfáyo nipemeámi warigfáwa yapí imóniñoi. Ámá síñwí supáriñí wo síñwí supáriñí womí nipemeámi nuríná níwaúni xwáriñwíyo piéropisíi. Ayínáni ayá síwí mīsearopani.” uríagi¹⁵ Pitao re uriniginini, “Joxi ewayí xwíyíá ámá aiwá níníro gwífnárearigfápi nání ríápi áwaní nearei.” uríagi¹⁶ o re uriniginini, “Gí seaiepisariñáoyíne ení siní majfá riseainarini? ¹⁷ Amípi ámá níápi aríowa egfápa wé wayí níroníro níniñánani, awa egfápa mé níniñánani, agwíyo níniñísáná íkí nemoro nání piaxíniñí weaaríniñí. ¹⁸ E nerí aiwí xwioxíyo dání fíwí amípi nání dñí mófápi piaxíniñí weaaríniñí. ¹⁹ Xwioxíyo dání dñí nímoró yarigfápi ‘Sípí oimíximíni.’ yaiwiarigfá rípiñí. Ámá píkirí ero ámá wí tñí fíwí iníro ero síwí piaxí eáni paxí imóniñíyí niga uro fíwí mearí ero yapí riri ero ámá wí nání ikayíwí riri ero ²⁰ yarigfápi nímorfáná wiwaníñíyo piaxíniñí weaaríniñí. E nerí aí ámá wé wayí mironípa nerí aiwá níniñáná wiwaníñíyo wí piaxí weaaríniñí.” uriniginini.

Émáyí apíxí wí dñí xixeni wíkwíroní nánirini.

²¹ O e dání píni níwiárimí nurí píropenisí émáyí añí Taia tñí Saidoní tñí tñí e emearfáná re eniginini. ²² Émáyí apíxí Kenaní dání añí apiaú tñí e dání níbirí jfámíne dání nuxídífná ríaiwá re nura uniginini, “Ámínáoxini, míxí ináyí Depitomi xiáwoxini, joxí wá níwianeí. Gí miáimí imfó dñí níxixérorí xixeaníñí wíkararini.” nura waríñagi aiwí ²³ Jisaso xfo ení bí muraríñagi nání xegí wiepisariñowa níbiro arfíki re urayigfawixini, “Apíxí rí arfíki ríaiwá tñí neaxídaríñagi nání joxí xegí miáimí imfó dñí xixéoaríñípi míxí numánowárirí ‘Emíni.’ urowárei.” urayíagfá aí ²⁴ o re uriniginini, “Nioní émáyo arírá wimíniñí bíñáonímani. Gí Isíreríyí —Ayí sípísípí xiáwo píraníñí mímearfáná amí amí uniamoaríniñí imónigfáyíniñí. Ayí nání bíñáonirini.” uríagi aiwí ²⁵ í añwí e níbirí xómíñí níyíkwirí míñí xwíáyo níkwírorí re uriniginini, “Ámínáoxini, arírá ní.” uríagi ²⁶ o re uriniginini, “Nioní aiwá níaiwí narigfápi nurápirí síwíyo míni wiarfánáyí, jíxí ‘O naní yarini.’ ríyaiwiaríniñí?” uríagi aí ²⁷ í re uriniginini, “Ámínáoxini, wauyene síwíniñí imóniñagwí nání nepa níraríniñí. E nerí aí síwíyí xiáwo aiwá íkwianwíyo éf níñweámáná aiwá níniñí yuní mamówárfí éfíyí míméanfí yaríniñí.” uríagi ²⁸ o re uriniginini, “Ineyí, jíxí aga dñí xixeni níni kwírorí raríñagi nání jíxí simóníyí xixeni nímoníniñoi.” uráná re eniginini. Xemiáí naní eniginini.

Símíxí obaxíyo naní imímíximí ení nánirini.

²⁹ Jisaso e dání píni níwiárimí nurí ípi Gaririwámí nípwérfí dífí míñíyo nání níyirí éfíñweañáná ³⁰ ámá oxí apíxí ayá wí o tñí e nání níyoamíro wí síkwí íkí egfáyo níméra yoaro síñwí supárigfáyo níméra yoaro xwíyíá marí maní píronigfáyo níméra yoaro símíxí xixegíni obaxí tígíyo níméra yoaro nero xegí síkwí tñí e tayarfáná o naní imímíximí winiginini. ³¹ Naní imímíximí wiaríñagi oxí apíxí e epíroyí egfáyí maní píronigfáyí ámí xwíyíá ríro ení kíriñí egfáyí ámí ú úroro síkwí íkí egfáyí ámí añí uro síñwí supárigfáyí ámí síñwí aníro yaríñagfá níwíniñí ayá níriwamóníro Nwíá Isíreríyíyáomi yayí seáyí e umegfawixini.

Oxí 4,000 apimí aiwá míni winí nánirini.

³² Jisaso xegí wiepisariñowamí “Eini.” nuriri re uriniginini, “Ámá oxí apíxí tíyí nioní tñí sfá wíyáú ríxa ñweañwáriní. Wigí aiwá nípírfíyí meñagi nání nioní dñí sípí niarini. Nioní ayí agwí wiarfáná nurowárfífnáyí, óf e síñwí xaxá upeyiniñirí nání raríniñí.” uríagi ³³ wiepisariñowa re urigfawixini, “Ámá dñí meañí rímíniñoi. Gímí nurane aiwá ámá none tñí epíroyí egfá tíyí níniñíro agwí ímí uyini nání

urápaniréwini?” uríagí 34 o re uríñiginí, “Soyíné bisíkerfá ararí maxiríñoi?” uríagí awa “Bisíkerfá wé wíúmí dání waú tñí peyí orá yeáyí bia tñiríni.” uríagí 35 o oxí apíxí e epíroyí egíáyo “Xwíáyo éf nínweaxa úpoyí.” nurímáná 36 bisíkerfá wé wíúmí dání waú apí tñí peyí apia tñí nurápirí Goríxomí yayí níwiri kwíkwirímí nerí wiepísaríñowamí wiayíáná awa nurápiro ámáyo yaní níwria úáná 37 ayí nínro agwí ímí uyíagí wiepísaríñowa aiwá ayí nínro tíapia nímeamero soxí íá wé wíúmí dání waúmí magwí nímíro tígíawixíni. 38 Apíxí tñí niaíwí tñí maríáí, oxowa aiwá apí níáwa 4,000 imónígíáríni. 39 Jisaso “Segí aní úpoyí.” nurowárimáná wiepísaríñowa tñí ewéyo nípxemoáníro nuro Magadaní iwiékínímeagíawixíni.

16

“Ekíyíní anínamí dání neaíwapíyí.” uríagí nániríni.

1 Parisi wa tñí Sajusi wa tñí Jisasomí níwímearo “O símíxíyo naní imímíxímí nerí aí ekíyíní wí nepaxomani.” níyaiwiro iwamíto owíwapíyaneyíniro re urígíawixíni, “Joxí anínamí dání ekíyíní bí neaíwapíyí.” uríagí aiwí 2 o re uríñiginí, “Seyíné síapi tñí yewaní eáagi níwínirítná re rarígíáyínéríni, ‘Yewaní eáyí réwí enírfeníñoi?’ rarígíáyínéríni. 3 Wíapi tñí ení bíramí dání kípiñí yaríñagi níwínirítná ‘Iníá yapínírfeníñoi?’ rarígíáyínéxíni. Agwíyo yewaní earí kípiñí yirí yaríñagi níwíniróná xíxeni ‘E nímoníníñoi.’ níro aiwí amípí nioní símímajíóníñí imíxaríñapi síñwí nínaniróná ‘Goríxo e oyaiwípoyíní ríá neaíwapíyaríni?’ míyaiwiarígíáyínéríni. 4 Agwí ríná ñweagíáyíné, Goríxomí ríwímíni nímamoro segí ñwíáí ríníñípi tñí íwíníñí niga uro niga bíro yarígíáyíné, ekíyíní nání reaxí níseainí seaimónaríñagi aiwí ekíyíní wíá rókiamoagí Jonao enípiñí seaiwapíyímígníni.” nurárimí pñí níwiárími unígníni.

Yisí Parisiowayá tñí Sajusiowayá tñí nániríni.

5 Wiepísaríñowa bisíkerfá bí nípirí nání aríá níkeamoro Jisaso tñí ipíyo jíaríwámíni nání nuróná 6 o xíxewísí ikaxí re uríñiginí, “Soyíné Parisiowa tñí Sajusiowa tñí awayá bisíkerfá nímiaga uní nání imíxaríñí yisoí ríníñípi nání wáyí oseainíni.” uráná 7 wiwaníñowa re rínígíawixíni, “None bisíkerfá nímeámí míbíwá enagi nání o míxí nínearíri neararíni.” rínarítná 8 Jisaso awa e rínaríñagí dñí adadí níwiri re uríñiginí, “Dñí onímíapi níkwíroarígíoyíné, pí nání segípi re rínaríñoi, ‘None bisíkerfá nímeámí míbíwá nání neararíni.’ rínaríñoi? 9 Soyíné síni níjía mímonípa reñoi? Nioní bisíkerfá wé wúni kwíkwirímí éáná ámá 5,000 ríxa apání náná soyíné ámi soxí íá araríyo miárígíapi nání dñí míseainaríníraní? 10 Ámi bisíkerfá wé wíúmí dání waú ámá 4,000 nání kwíkwirímí éáná soyíné soxí íá araríyo miárígíapi nání ení dñí míseainaríníraní? 11 Biaú nioní e éáná soyíné soxí íá obaxíyo miárígíá enagi nání nioní Parisiowa tñí Sajusiowa tñí yisí awayá nání xíxewísí ikaxí searáná aríge nero ‘O aga bisíkerfá nání míneararíni.’ míyaiwí yaríñoi? Nioní re seararíñíni, ‘Parisiowa tñí Sajusiowa tñí awayá yisí nání wáyí oseainíni.’ seararíñíni.” uráná 12 xegí wiepísaríñowa ríxa re yaiwigíawixíni, “Nepa yisí bisíkerfáyo táná nímiaga waríñípi nání míneararíni. Parisiowa tñí Sajusiowa tñí uréwapíyarígíapi nání míxídípa oépoyíníri neararíni.” yaiwigíawixíni.

Pitao “Joxí Kiraisoxíriñí.” uríñí nániríni.

13 Jisaso píropenísí aní Sisaria Píripai tñíñmíni nuri nemeítná xegí wiepísaríñowamí iwamíto yaríñí re winígníni, “Oxí apíxí nñí ámá imóníñáoní nání goxíni raríñoi?” yaríñí e wíagi 14 awa re urígíawixíni, “Oxí apíxí ‘Ámá enínaní wo níwiápnímearí ríá yaríni?’ níyaiwiro nání wí re raríñoi, ‘Jono wayí níneameaia unjóríaní?’ raríñoi. Ámi wí ‘Goríxoyá wíá rókiamoagí mípe anínamí nání peyíño,

Eraijaorfaní? raríñoi. Ámi wí ‘Wíá rókiamoagí Jeremaiaorfaní? raríñoi. Ámi wí ‘Ayí wíá rókiamoagíáyí ámi worfaní?’ raríñoi.” uríagí ¹⁵ Jisaso re uríñinigíni, “Soyíné eni nioní nání goxíni yaiwiaríñoi?” uríagí ¹⁶ Saimoní Pitaos re uríñinigíni, “Joxí Kiraisoxí, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí raríñwáoxírini. Nwíá aníñí sñíñí imóníñomí xewaxoxírini.” uríagí ¹⁷ Jisaso re uríñinigíni, “Jonaomí xewaxoxí Saimonoxíni, joxí nírariñípi ámá wo wíá mírírókiamoní. Gí ápo, aníñamí ñweaño wíá rírókiamóagí nání joxí yayí osiníni. ¹⁸ Ripí eni rírariñíni, ‘Joxí sñíñaníñí nimónírí ení eáníño xírini. Sñíñá piará eapínaríñí romí seáyí e ámá nioníyá siyikí imóníñíáyí gí aní wíwáníñí míxárimíárini. Obo tñí imóníñíáyí ení neáníro ámá píkipaxí imóníñíáyí aiwí nioní tñí imóníñíáyó wí xopírárí wípíríámani.’ rírariñíni. ¹⁹ Goríxo tñí e páwípíríá nání rokí kíñíñí imóníñí joxí siapímíárini. Joxí xwíáyó re dání ‘Ayí sipírini.’ ránáyí, Goríxo aníñamí dání eni joxí sñíni mírípa enáná o xámí ‘Ayí sipírini.’ ríníárini. Joxí re dání ‘Ayí ananírini.’ ránáyí, Goríxo xámí émi dání eni ‘Ayí ananírini.’ ríníárini.” nuríri ²⁰ xegí wiepísariñowamí aríá jiyikí norí ñwí ikaxí re uríñinigíni, “Ámáyo nioní nání ‘O yeáyí neayimíxemeaníá nání negí aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí raríñwáorini.’ áwaní e murípaní.” uríñinigíni.

Jisaso áwaní “Nínípikipíríárini.” uríñí nánírini.

²¹ Íná dání o xegí wiepísariñowamí sñíñaní áwaní re nura uníñinigíni, “Goríxoyá dñíño dání nioní Jerusaremí nání úaná negí Judayí ámínáowa tñí apaxípáníñí imóníñíá xwéowa tñí ñwí ikaxí eáníñípi mewegíáwa tñí xeaníñí wíwí níkáráná wa nínípi kíagí aiwí ámi sía wíyáú wíyi óráná Goríxoyá dñíño dání wiápínímeámíárini.” uraríñá ²² Pitaos Jisasomí xewí jíamíni nímíáumáná míxí re uríñinigíni, “Ámínáoxíni, oweoi! ‘Goríxoyá dñíño dání joxí nearípi wí osípoyíníri sñíñwí míránípa éwíninigíni.’ nimónarini. Wí nísimóníñíá meníni.” uríagí aí ²³ Jisaso Pitaomí ríwí numorí re uríñinigíni, “Setenoxí, ríwí ríríwámíni nípuí. Joxí nioní níkirípeaánípaxí níkárímíníri nání nírariñíni. Joxí Goríxo dñíñí wimónaríñíño nání mamó ‘Jisaso ríxa míxí ináyí nimónírí Jerusaremí dání neameñweańáná nioní seáyími imónímíníyíríani?’ nímorí nírariñíni.” nuríri ²⁴ wiepísariñí nowamíni re uríñinigíni, “Ámá ‘Jisasomí ouxídímíni.’ yaiwiaríñí goxí goxí re éríxíni. ‘Amípi nioní nígípi nání oemíni.’ yaiwíyí dñíñí peá nímorí re yaiwíríxíni, ‘Nioní Jisasomí xídaríñagí nání ámá wí níbíro xeaníñí níro nípi kíro níniro aí ayí ananírini.’ níyáiwírí níxídíríxíni. ²⁵ Ámá Jisasomí dñíñí níwíkwírorí xídaríñá nípi kípiríxíni éf menaríñí goxí goxí dñíñí níyímíñípi aníñí ñweańá nání mearíámani. E nerí aiwí éf míménípa nerí ‘Nioní Jisasomí dñíñí níwíkwírorí xídaríñagí nání nínípi kíronáyí ayí ananírini.’ yaiwinaríñí goxí goxí dñíñí níyímíñípi aníñí ñweańá nání mearíárini. ²⁶ Ámá wo nioní míníxídí íyíá fá nígwí amípi emeámíni nání nía nuri nímeáisáná xewaníño aníñíni ikeamónáná oyá amípi aníñí níxíríri ñweańárfaní? Oweoi! Amípi níní xwíá tíyo dñíñí nímeari aiwí xewaníño aníñíni ikeamónáná amípi apí tñí aníñí ñweańá nání roayírónípaxí wí meníni. ²⁷ Ayí rípi nánírini. Ámá imóníñáoní níkíními níweapíríñá xíxíéá gí ápo aníñamí inaríñípi aníñajowa tñí axípi níga níweapímáná nioní ámáyo neyírorí sipí yaríñíáyó xegí eni sipí wirí naní yaríñíáyó naní wirí emíárini. ²⁸ Nepa seararíñíni. Woyíné re rogíá royíné sñíni mípépa egíámí enáná nioní woyíné ámá imóníñáoní yeáyí níseayimíxemearí xwioxíyo míméámí emíá nání níkíními rońáná woyíné sñíñwí nanípiríárini.” uríñinigíni.

¹ Jisaso e nuriri rixa sía wé wúmi dánj wo óráná Pitaomi tñi Jemisomi tñi xogwáo Jonomi tñi awamini n>wiri>meámi d>wí> m>inj> sepiá bimi nání wigípi n>yiro ² ni>ñ>wearo Jisaso wiep>sar>inj> waú wo awa s>ñ>wí anigíe dáni re en>ñ>nig>ini. O xegí bi imóniri s>ím>manj> oyá sogw>ñ>nij> aniri rap>rap> oyá wía nókir>fná xw>ñ>fná eaá>ri> en>ñ>nig>ini. ³ E éáná wía rókiamoagí waú Moseso tñi Irajao tñi —Awaú en>ñ>ná peg>í>waúr>ini. Awaú o tñj e anwi e n>irón>ap>iri o tñi xw>y>fná r>inar>fná ⁴ Pitao Jisasomi re ur>ñ>nig>ini, “Ám>ñ>áox>ini, none re ni>ñ>wear>fná nan>r>ini. Nioni anj wíkaú wiwá re op>ák>im>ini. Joxi nání wiwáyí. Moseso nání wiwáyí. Irajao nání wiwáyí.” ⁵ s>ini e urar>fná re en>ñ>nig>ini. Agwí wía wúr>ar>ñ>nig>ini. Agwí wía wúr>aráná re en>ñ>nig>ini. Agw>pi>mi dáni xw>y>fná re r>in>ñ>nig>ini, “Ayí oyí gí niaíwí d>ñ>j> s>ix> uy>ñ>áor>ini. O am>ip>í yar>ñ>fp> nání nioni d>ñ>j> yayí ninar>ini. O pí pí sear>án>y> ar>fná wir>fní.” r>inar>ñ>agí ⁶ wiep>sar>ñ>owa ar>fná e n>wi>ro xw>fnámi n>ip>ín>me>aro wáyí nik>ar>ñ>ro war> in>ñ>ná ⁷ Jisaso awa wegíe anwi e n>ib>iri wé seáyí e n>wik>wi>ar>ím>áná re ur>ñ>nig>ini, “Soy>ñ>é wáyí mepan>í. Wi>á>fn>me>apoy>í.” ur>áná ⁸ awa sagagí emé>áy> Jisaso ámá wo tñi m>iró xeg>fp> ro>ñ>agí w>ñ>nig>íawix>ini.

Wiep>sar>ñ>owa Irajao nání yar>ñ>j> wig>fná nán>ri>ini.

⁹ Awa d>wí> m>inj> apimi p>ni n>wi>ar>imi n>wero Jisaso óf e dáni ar>fná j>yik> nori ñwí ikaxí xai>w>ni re ur>ñ>nig>ini, “Ámá imón>ñ>áon> s>ini xw>ar>ip>áyo dáni m>wi>á>fn>me>apa en>áná soy>ñ>é éde s>ñ>wí w>ñ>á>pi nání ámá wíyo áwanj> mur>ipa é>r>ix>ini.” ur>á>gí ¹⁰ wiep>sar>ñ>owa yar>ñ>j> re wig>íawix>ini, “Negí ñwí ikaxí e>án>ñ>fp> meweg>fnáwa pí nání re rar>g>ár>ini, ‘Wía rókiamoagí Irajao ámá ar>owayá xw>fná pi>x>tyo dáni i>wi>ar>ñ>oy> rar>ñ>wáom> x>ám> umean>ár>ini.’ pí nání rar>g>ár>ini?” yar>ñ>j> e w>áná ¹¹ o re ur>ñ>nig>ini, “Irajao n>ib>iri ámá wig>í d>ñ>j> wé rón>ñ>j> imón>fp>ri> nání wá nur>mer>í pí>r>an>ñ>j> im>ix>in>ár>ini. ¹² E ner>í aí nioni re sear>ar>ñ>nig>ini, ‘Ámá Iraj>áon>ñ>j> imón>ñ>j> wo r>ixa bi>ñ>j> en>agí aiwí ayí “X>ám> umean>or>fn>ini?” m>y>aiw>í s>ñ>wí mí m>wóm>ix>ipa nero wig>í d>ñ>j>tyo dáni s>ím> tñi n>wi>ro p>ik>ig>íawix>ini. Ámá imón>ñ>áon> en>í ax>fp> e n>ni>ro r>ñ>n>ñ>j> ni>ap>fp>r>ár>ini.’ sear>ar>ñ>nig>ini.” ur>áná ¹³ xegí wiep>sar>ñ>owa “Jisaso e near>ar>ñ>ñ>y> ayí Jono way>í n>ne>ame>iaia u>ño nání r>near>ar>ini? Oyí, ayí or>ini.” y>ai>wig>íawix>ini.

Niaíw>í im>fnó x>ix>é>oar>ñ>j> wom>í nanj> wim>ix>ñ>j> nán>ri>ini.

¹⁴ O tñi xegí wiep>sar>ñ>j> waú wo awa tñi oxí ap>ix>í obaxí xegí wiep>sar>ñ>j> wía tñj e ep>íroy>í egíe rém>óáná ámá wo n>ib>iri Jisaso y>á s>ím>manj>mi dáni xóm>ñ>j> ni>y>ik>wir> re ur>ñ>nig>ini, ¹⁵ “Ám>ñ>áox>ini, gí íwo xóxw>í ner>í aga s>ip>í ikeamón>ar>ini. W>ini w>íná r>f>áyo ike>á>ri>ni> ini>ig>tyo e>ám>or>í yar>ñ>agí nání joxí wá orun>ini. ¹⁶ Joxi s>ini émi ñwean>áná nioni d>ix>í wiep>sar>ñ>owa tñj re n>me>ám>í b>á>gí aiwí awa nanj> m>in>im>ix>y>ipa é>fná en>agí nání r>rar>ñ>nig>ini.” ur>á>gí ¹⁷ Jisaso an>ñ>j> win>á>gí re ur>ñ>nig>ini, “Sey>ñ>é agw>í r>íná ñwe>ag>fn>y>fné d>ñ>j> n>in>ik>w>róro mepa ero d>ñ>j> xen>w>ni moro yar>g>fná ti>y>fné, ‘O ín>íná nene tñi n>ñ>wear>í ar>ir>á ne>ain>ár>ini.’ r>y>ai>wi>ar>ñ>o? Nioni xwiogw>í ar>ari re ni>ñ>wear>í sear>é>w>ap>y>ar>fná Gor>ix>om>í d>ñ>j> n>wik>w>róro enj> e>án>ñ>j> oyá g>íná ni>ñ>fná imón>fp>r>ár>ini?” nur>iri xanom>í “Í>wom>í anwi re n>me>ám>í bei.” nur>iri ¹⁸ r>ixa anwi e n>me>ám>í b>áná Jisaso im>fnó d>ñ>j> x>ix>é>oar>ñ>j> m>ix>í um>á>n>áná im>fnó p>ni n>wi>ar>imi ú>áná íwo ax>íná nanj> en>ñ>nig>ini. ¹⁹ R>fw>tyo wiep>sar>ñ>owa Jisaso xeg>fp> ñwean>agí n>w>ñ>iro n>ib>iro yar>ñ>j> re wig>íawix>ini, “Pí nání im>fnó í>wom>í d>ñ>j> x>ix>é>oar>ñ>o none m>ix>í um>á>n>áná éf m>ú en>o?” ur>á>g>fná ²⁰ o re ur>ñ>nig>ini, “Gor>ix>om>í d>ñ>j> on>im>í>ap>í w>ik>w>róar>ñ>ag>fná nání im>fnó o ar>fná n>ise>aim>í mun>o.” nur>iri x>ix>ewis>í ikaxí re ur>ñ>nig>ini, “Nepa sear>ar>ñ>nig>ini. Mas>ité aiw>á si>y>í neg>í om>ñ>tyo í>w>í ur>ar>ñ>w>y>í aga on>im>í>ap>í ner>í aí r>fw>éná ner>ap>iri n>ir>or>fná ík>án>ñ>j> ro>ar>ñ>r>ini. Seg>í d>ñ>j> Gor>ix>om>í w>ik>w>ró>fn>y>í ap>ñ>n>ñ>j> ner>fn>y>í, ‘D>w>í m>inj> r>ip>ix>ini nur>í wí e roi.’ ur>áná anan>í ar>fná n>ise>aim>í nur>í wí e rop>ax>fn>ini. Soy>ñ>é ap>ñ>n>ñ>j> ner>fn>y>í, am>ip>í wí

mimixipaxí imóniníámani. Níni anani epaxí imónipíríárini. ²¹ [E nerí aí imíó ení eáníñí róniñí imóniñíyí Gorixomi yaríñí wirí aiwá ñwíá ñwiráriniñí nerínani míxí umáinipaxírini.”]

Jisaso ámi áwaní “Ninipikipíríárini.” uríñí nánirini.

²² Jisaso tñni wiepísariñowa tñni Gariri píropenisíyo awí neániróna o re uríñiniginí, “Áma imóniñáoni nání áma wo miyí nuriníñoi. ²³ Míyí nuráná awa ninipíkiri aiwí ámi sía wíyaú wíyi wenáoni wiápnimeámíárini.” uríagí nání awa ayá sipí winíñiginí.

Takisí añí rídiyowá yaríñíwá nání urápigíá nánirini.

²⁴ Awa ríxa añí yoí Kapaneamiyí riníñípimi rémóána áma añí Goríxo nání rídiyowá yaríñíwá nání ñgwí xwé waú xwiogwí ayí ayo urápayaríñíwá Pitaomi re urémeagíawixini, “Segí seaiepísariño añí Goríxo nání rídiyowá yaríñíwá nání ñgwí waú tariñorani?” uríagí ²⁵ o “Oyi.” nurimi nuri añíyo nipáwiri Jisaso nání e uríapi nání áwaní muriníáná Jisaso xámi xixewisí ikaxí bí nuriri re uríñiniginí, “Saimonoxini, ñíñí joxiyá arirerini? Míxí ináyí xwíá tíyo meñweagíáyí ámayo takisí nání ñgwí nurápiróna wigí áma imónigíáyo uráparíñíárani? Áma xenwí wíyo uráparíñíárani?” uríagí ²⁶ o “Xenwíyo uráparíñíárini.” uráná Jisaso re uríñiniginí, “Ayínani wigí imónigíáyo takisí nání áxenwarí inipaxí menini. ²⁷ Yawawi ení Goríxo míxí ináyí añínamí meñweañoyáwawi imóniñagwí nání awa ñgwí añí Goríxo nání rídiyowá yaríñíwá nání áxenwarí inipaxí mimóniñagí aiwí awa wikí ñíñí yeaiwipíríxiniri ipiwámí nání nuri kipayá ñimorí peyí iwamíó apéomi maní íá neroámiximáná ñgwí bí wenagí winiríñini. Ñígwí api ñimeámí nuri joxí tñni nioni tñni nání nawíni mñni yeawí.” uríñiniginí.

18

“Go seáyí e imóniníárini?” uríñí nánirini.

¹ Iná wiepísariñowa “Noneyá negí wo seáyí e neaimóniníó gorini?” nýaiwiro Jisaso tíñí e añwí e ñbíro re uríñíawixini, “Joxí ríxa míxí ináyí ñimóniri neameñweañána noneyá wo go seáyí e neaimóniníárini?” uríagí ² o ñiaíwí onimíá bimí “Eini.” nuriri áwini e nurárimáná ³ re uríñiniginí, “Nioni nepa searariñini. Soyíne ñíñí ‘Ayo seáyí e omúrónimini.’ yaiwiaríñíapi ñíñí yaikiá mimopa ero ñiaíwí onimíáníñí mimónipa ero ñiaíwí ‘Áma wo seáyí e ñnimónirína ayí ananirini.’ yaiwiaríñíapa axípi e miyaiwipa ero nerínáyí, añínamí ñweañoyá xwioxíyo wí páwipaxí menini. ⁴ Áma ‘Seáyí e imóniñáonimani. Ñiaíwí rípi yapí imóniñini.’ yaiwíá gíyí gíyí añínamí ñweañoyá xwioxíyo ñimeámí nerí meñweañíapimi nipáwiro seáyí e imónipíríárini. ⁵ Gíyí gíyí nioni ñinixíñíro nání áma ñiaíwí rípiamíñíñí ñimimónirónáyí ayí nioni eníñíñí ñimimónariñoi. ⁶ E nerí aí áma ñiaíwí rípiáníñí sñni ñíñí ñíkwíroaníro yaríñíáyo mírírakí wiaríñí gíyí gíyí Goríxo xeaníñí ríá tíñí wikáríníá enagí nání sñni mírírakí míwiníáná áma wa sñná tñni sñwíyo gwí ñjimáná rawírawáyo mamówáránáyí ríñíñí xwé ñwiniri aiwí Goríxo wimíñiri enípi tñni xixeni mimóniñagí nání ayí ananirini. ⁷ Áma wíyo óreámioápoyniri wíwapíyaríñíáyí aweyí! Sía wíyi ayí majíá wóríníárini. Goríxo xeaníñí wikáríníá enagí nání ñíñí sipí wíwiníñini. Áma wíyo óreámioápoyniri wíwapíyíñí aiwí áma e wíwapíyíñí xeaníñí wímeaníá enagí nání aweyí! Sía wíyi ayí majíá wóríníárini. ⁸ Dixí wéu tñnirani, síkwú tñnirani, íwí nání ñisimónirínáyí ‘O ríá aníñí wearíñíyo níkeaáríníñini.’ nýaiwiri ñwákwíniri emí moríñini. E ñinirínáyí, ríñíñí xwé ñsiniri aiwí wé rasíá síkwí rasíá enoxí ñíñí ñiyimíñípi aníñí ñwearíá nání ñimearínáyí ayí ananirini. Míwákwínipa nerí wé núkaúni tñni síkwí núkaúni tñni sñni enánáyí, o ríáyo ñisikeaáríníá ayí nanímaní.

⁹ Dixí síñwíyi ení ‘fwí apí ei.’ ríránáyí, ‘Goríxo ríá aníñfí wearíñfíyo níkeaárínigíni.’ níyáiwírí síñwíyi níyónírí emí morííní. E níñírínáyí, ríníñfí xwé nísinírí aíwí síñwí wíoní aníñoxí díñfí níyímíñfípí aníñfí ñwearíá nání nímeárínáyí ayí ananíríní. Míyónípa nerí síní síñwí níwaúní tíní aníñánáyí, Goríxo ríáyo nísikeaáríríná ayí nanímaní.

Ewayí ikaxí sipísipí wo aníñíñfí náníríní.

¹⁰ “Níáíwí onímíá rípiá bímí peayí míwianípaní. Ayí rípi nání seararíñíni, ‘Aníñají apíamí awí mearoarígíáyí aníñamí Goríxoyá símímaníñmíní ñweaaríñagíá nání peayí wí míwianípaní.’ seararíñíni. ¹¹ Ayí rípi náníríní. Ámá imóníñáoní ámá fwí néra nuro aníñfí ikeamónaníro yarígíáyo nání píá nerí yeáyí uyímíxemeámínírí bíñáoníríní.” uríñínigíni. ¹² O xíxewísí ikaxí re uríñínigíni, “Segí díñfí aríreríní? ‘Ámá wo xegí sipísipí 100 enáná wo aníñáná bífí 99 enípi dífwíyo níwárímí nurí wíoní nání píá mepa enígní.’ ríyáiwíaríño? Oweoi píá eníño. ¹³ Ámí ríxa nímeárínáyí nepa seararíñíni. Yayí sipísipí 99 maníñíñfípí nání winaríñfípníñfí winíñfámaní. Aníñío nání aga yayí seáyímí dání winíñfáríní. ¹⁴ Segí ápo, aníñamí ñweañoyí ení ‘Níáíwí onímíá apíá yapí imónígíáyí wí oaníñfíoyí.’ míyáiwíníni.” uríñínigíni.

“Segí wo fwí síánáyí, re éfíríxíni.” uríñfí náníríní.

¹⁵ O re uríñínigíni, “Ámá nioní níñíxídíro nání ríríxímeá imóníñfíyí wo fwí síkáránáyí, joxí nurí xegípi ñweañagí níwíníríná joxí díxípi níwímeári fwí xíto síkáríípi nání yumí yaríñfí wírííní. O aríá síánáyí joxí naní wímíxíagí nání síní ríríxímeá imóníñfíyí wóníñfí nímonírí eníño. ¹⁶ E nerí aí joxí aríá mísípa yaríñagí níwínírínáyí, ñwí ikaxí níñíríní eáníñfípí tíní xíxeni nerí ámá wa re ríprí nání, ‘None ení o yaríñfí wíáná o “Oweoi, nionímaní.” raríñagí aríá wíwíní.’ ríprí nání ámá waúmírání, womírání, níwírímeámi nurí obaxoyíné ámi yaríñfí wírííní. ¹⁷ O síní aríá mísípa yaríñagí síñwí níwínírínáyí, ámá nioníyá síyíkí imónígíáyo áwaní urírííní. Ayo ení aríá mívípa yaríñagí níwínírínáyí, re yáiwíríxíni, ‘Síní níñíxímeáo wí mímoníni. Ríxa émayíñíñfí imónírí ámá takísí nání nígwí nearáparígíáwáníñfí imónírí nerí wí enóníñfí imóníni.’ yáiwíríxíni. ¹⁸ Nepa seararíñíni. Seaíepísaríñáoyíné xwíáyo re dání ‘Ayí sípíríní.’ ránáyí, Goríxo aníñamí dání ení soyíné síní mírípá enáná o xámí ‘Ayí sípíríní.’ rínfáríní. Soyíné re dání ‘Ayí ananíríní.’ ránáyí, Goríxo xámí émi dání ení ‘Ayí ananíríní.’ rínfáríní. ¹⁹ Rípi ení seararíñíni. Xwíá tíyo dání soyínéyá waú amípi wí nání díñfí axípní nímorí gí ápo, aníñamí ñweañomí yaríñfí axípní wíáná o aríá níwírí xíxeni e wímíxíyínfáríní. ²⁰ Ámá nioníyá imónígíáyí waúnírání, waú wonírání, nioní seáyí e nímeaníro nání awí eánáná nioní áwíní e ñweámíá enagí nání wígí díñfí axípi nímorí yaríñfí wíarígíápi gí ápo aríá níwírí xíxeni wímíxíyínfáríní.” uríñínigíni.

Yokwarímí aníñfí míní owílpoyínírí uríñfí náníríní.

²¹ Íná Pítao níbírí Jísasomí yaríñfí re wíñínigíni, “Ámíñáoxíni, ámá joxí níñíxídírí nání negí níñíxímeá wo fwí ararí níkáránáyí, nioní ení xíxeni xíto níkáríípa yokwarímí wíimfáríní? ‘fwí wé wíúmi dání waú níkáríípi nání yokwarímí níwíimáná enáná ámi wíní níkáráná yokwarímí wíipaxí meníni.’ nímonaríni.” uríagí ²² Jísa re uríñínigíni, “Joxí wé wíúmi dání waú apíní yokwarímí wíánáyí, ‘Ayí Apáníríní.’ rírímíméni. Joxí aníñfí míní yokwarímí wííríá nání raríñíni.” nurírí ²³ “Ámá Goríxo xwíoxíyo mímeámí nerí umenweaníáyí aníñfí míní yokwarímí wííríxíñírí ríá neararíni?” oyáiwílpoyínírí ewayí ikaxí re uríñínigíni, “Goríxo, aníñamí menweañó, o míxí ínáyí wo xegí omíñfí wíiarígíáyí wámí nígwí níwírí ‘Ídáná awayá níapííríxíni.’ níyáiwírí níwíimáná níñweañísáná re enóníñfí imóníni. O ‘Emá ayá

wí ríxa múronjírini. Agwí awa nîbîro awayá oniapópoyi.’ ráná ²⁴ awa nîbîro xíoyá urápígíápi nání awayá mîni nîwiríná wo xíoyá nigwí xwé ayá wí K10,000,000 urápîño ení nîbîri aiwí ²⁵ xíoyá xîxeni e mîwipaxí enagí nání mîxí ináyo xegí wífamí re urîjîinigîni, ‘Nioní nigwí meámí nání oyá iyá íá amípí nurápirí áamá wíyo bí époyí. O ení xiepí tîni niaíwí tîni áamá wayá xínáiwánîjî nimónîro omîjî wiipírífa nání bí nero nigwípi nîmeámí nîbîro niapópoyi.’ uráná ²⁶ K10,000,000 urápîño mîxí ináyoyá agwí rîwámí dání xwíáyo nîpíkínîmearí wauní níkárinîrî re urîjîinigîni, ‘Nigwí niapîjîpí nání síní dîjî níkwîrorí yarîjîni. Ríwéná nání wenîjî nerí ñweátrîxîni. Nînímeááná joxí niapîjîpa xîxeni siapímíárîni.’ uríagí ²⁷ mîxí ináyo wá nîwianîrî nání re urîjîinigîni, ‘Nigwí nioní siapîjîpí nání dîjî peá móîni. Joxí ananî ui.’ uríagí aiwí ²⁸ omîjî wiiarîño nîpeyearí xegí wíto ‘Ríwéná oyá ení xîxeni niapíwîngîni.’ nîyaiwirí K100 winómí síjwí nîwînrî íá nîxerí síjwí íá nîyámîxîrî re urîjîinigîni, ‘Joxíyání ríxa xîxeni niapímînrî rîyarîjîni?’ uríagí ²⁹ xegí omîjî nawíní wiiarígíto xwíáyo nîpíkínîmearí wauní rîxîjî re urîjîinigîni, ‘Nigwí joxí niapîjîpí nání síní dîjî níkwîrorí yarîjîni. Ríwéná nání wenîjî nerí ñweátrîxîni. Nînímeááná joxí niapîjîpa xîxeni siapímíárîni.’ uríagí aí ³⁰ wíto ‘Ríwéná niapíwîngîni.’ mîwimóníagí íá nîxîrîmî nurí gwí anjîyo nîjwîrîrîrî porisíyo re urîjîinigîni, ‘Nigwí nioní winápa xîxeni niapáná ananî íkweawárítrîxîni.’ uríagí ³¹ mîxí ináyoyá omîjî wiiarígífa wífa o e yarîjagí síjwí nîwînrî ayá winíagí nuro o étpí nání mîxí ináyomí áwanjî uráná ³² mîxí ináyo ‘Omîjî niarîño obîni.’ nurîrî omí ríxa nîwirîmeámí báná o re urîjîinigîni, ‘Joxí omîjî niarîjî sípíoxîni, joxí wauní rîxîjî nîrîagí nání nigwí ámí oyá niapíwîngînrî siapîjîpí nání dîjî peá rîmoíagí aiwí ámí joxí omîjî niarígí wíomí pí wikárîinigîni? ³³ Nioní ayá nîrîrîmîxîrî “Dîxí nigwí xe owenî.” rîrîagí aiwí joxí pí nání dîxí wíomí ayá murîmîxîpa éîinigîni?’ nurîrî ³⁴ wikí wóníagí omí íá nîxerí porisíyo mîni nîwirî re urîjîinigîni, ‘Nigwí nioní winápa xîxeni niapîne nání iwanjî nîmépéa útrîxîni.’ urîjîinigîni.” Jísaso ewayí xwíyífa e nurîmáná ³⁵ xegí wiepîsarîñowamí re urîjîinigîni, “Áamá nioní nîníxídíro nání segí sérîxímeá imónígíáyí íwí seaikáríápi yokwarîmí mîwiipa nerónáyí, mîxí ináyo xegí omîjî wiiarîjî sípíomí winjîpa Gorîxo ení axípi e seainíárîni.” urîjîinigîni.

19

Apíxí emí mîmopa étrîxînrî uréwapîyîjî nánîrîni.

¹ Jísaso xwíyífa apí nîpîni nuríísáná Garirî pîropenísíyo pîni nîwiárîmí nurí iniígí Jodanî rapáyo nîxemorî Judia pîropenísí arîwámîni nemerî ² áamá oxí apíxí obaxí númí uxídaríná e símîxí tígíáyo nanjî nîwimîxa waríná ³ Parisi wa Jísaso mîxí ináyí Xeroto menweañe emearîjagí nîwînrî “Jono wayí numeaiia wago enjîpa xewanîño xwíyífa nîrîríná rífa omeárîni.” nîyaiwiro nîbîro iwamíto wíwapîyanîro nání yarîjî re wigíawîxîni, “Apíxí pí pí nání nîpíkîwîni mîyarîjagí nîwînrî emí nîmorínáyí, ayí ananîranî? Xwíyífa tîjîranî?” uríagí ⁴ Jísaso re urîjîinigîni, “Bîkwíyo xwíyífa ‘Íwamíto amípí nîni nîmîxîríná oxí tîni apíxí tîni imîxîjîrîni.’ rîniîjîpí soyíne íá nîroro aiwí síní nîjífa mîmónîpa reñoi? ⁵ Imîxîño xwíyífa ‘Ayínání oxo xanîyaúmi pîni nîwiárîmáná xegí apíxí tîni nîkumîxînríná ná ayí ná bînrîniîjî imónîpîsírîni.’ rîjîpí ení íá nîroro aí síní nîjífa mîmónîpa reñoi? ⁶ E nîrînrî eánîjagí nání ayaú xîxegîni imónarígímani. Ná ayí ná bînrîniîjî nimónîri emearígírîni. Ayaú meánîpîsîi nání Gorîxo ñwîrîrîjî enagí nání wí emí mîmónîpa yanîgîni.” uríagí ⁷ Parisiowa re urígíawîxîni, “Joxí neararîjîpí nepa enánáyí, Moseso ñwí íkaxí nîwurîyirî ríwamîjî nearíná pí nání re nîrîrî eanjîrîni, ‘Dîxí apíxîmí emí nîmoríná “Ímí anîjî emí móárîni.” nîrîrî payí e nearî wiowárítrîxîni.’ Moseso pí nání e rîjîrîni?” uríagí ⁸ Jísaso re urîjîinigîni, “Soyíne aríká apíxí emí moanîro yarîjagífa nîseanîrî nání xe

emi omópoyiniri sijnwí niseaniri aiwi iwamító Gorixo xwíá imixinje dání wí e enjmaní. ⁹ Nioni re seararinjini, ‘Go go xegí apixí xámijimi emi nimori síwí piaxí weánarinjipi nání marfái, ámi sijní wí nimearíná ayí fwi inarinjiti.’ seararinjini.” uríagi ¹⁰ xegí wiepísarinjowa re urígíawixini, “‘Ámá apixí nimeámáná emi mopaxí mimónipa enjánáyí, apixí mímeapa neríná nanj imónipaxírini.’ neaimónarini.” uríagí aí ¹¹ o re urinjiginini, “Soyíne ríapi nanj e nimóniri aiwi ámá níni dínj axípi soyíne yaiwífápa yaiwipíríméoi. Sa ámá wíni wíni Gorixoyá dínjyo dání e yaiwipaxírini. ¹² Ayí rípi nání seararinjini. Oxowa apixí mímeapa epaxí imóninjyí mfkí xixegínirini. Wa xinái agwíyo dání piáf mayí xirinjí nání apixí mímeapa epaxí imóninjo. Wa piáwí yóninjagi nání ayí awa eni mímeapaxí imóninjo. Wa Gorixo nání wáf urimepírí nání éfáwa wigí dínjyo dání eni apixí mímeapaxí imóninjo. E nerí aí ‘Gorixo nání wáf nurimeríná apixí mayoni éimiginí.’ yaiwiarinjí go go sa e yaiwíwíniginí.” urinjiginini.

Niaíwí onimiápiami wé ikwíkwíarimí enj nánirini.

¹³ Ámá wí wigí niaíwípíami Jisaso wé seáyí wikwiárirí xwé imónipírí nání Gorixomi yarinjí wirí oeniri nimeámi barinjagí wiepísarinjowa sijnwí e níwíníro míxí uríagí aí ¹⁴ Jisaso re urinjiginini, “Niaíwípíia xe obípoi. Ámá niaíwí onimiápiá xaníyaúmi dínj níwíkwíroro yarígífápa Gorixomi dínj wíkwírófáyí o xwioxíyo mímeámí nerí umenweanfá enagí nání niaíwípíia xe obípoi sijnwí wínípoi. Pírí mívíaikipa époi.” nurí ¹⁵ apíami wé seáyí e ikwíkwíarimí níwimáná e dání píni níwíarimí unjiginini.

Amípí mímúroninjí wo yarinjí winjipi nánirini.

¹⁶ Jisaso e dání waríná re enjiginini. Ámá wo níbirí re urinjiginini, “Nearéwapíyarínjoxini, nioni pí nanjyí neríná dínj níyimínjipi aninjí íníná njeámífa nání imónímárini?” uríagi ¹⁷ Jisaso re urinjiginini, “Joxí pí nání nanjyí nání yarinjí niarinjini? Gorixo ná woní nanj imóninjagi nání joxí apí nání dínj rímoarinjini? E nerí aí joxí ‘Dínj níyimínjipi aninjí íníná njeámífa nání oimónimíni.’ níyaiwirínáyí njwí ikaxí eáninjíyo xídíríni.” uríagi ¹⁸ ámá re urinjiginini, “Pí njwí ikaxí eáninjíyí nání nírarinjini?” uríagi Jisaso re urinjiginini, “Re níriniri eáninjípi ‘Níwíapínimeari ámá mípíkipa eríni. Ámá wí tñni fwi minípa eríni. fwi mímeapa eríni. Ámá wo nání xwíyífá níyimároniri yapí murípa eríni. ¹⁹ Díxí ápomi tñni inókími tñni wéyo umeríni. Ámá wíyo jíwanínjoxi nání dínj sípí nísiri menarínjipa axípi e wiríni.’ E níriniri eáninjípi xídíríni.” uríagi ²⁰ ámá re urinjiginini, “Apí nípiní nioni xídírínáriní. Nioni bí sñni mepa enáyí gípíríani?” uríagi ²¹ Jisaso re urinjiginini, “Joxí ‘Píráninjí oimónimíni.’ nísimónirínáyí, nuri díxí iyífá ía amípí nígwí nání bí nerí nígwí nimearíná ámá uyípeayíyo mñni níwimáná níbirí nioni níxídíríxini. E nerínáyí, amípí ayá tñnjipi Gorixo anjnamí joxí nání awí eámeámí síarínárini.” ²² Jisaso e uríagi o arífa níwirí amípí xwé tñjo enagí nání xegí xwioxíyo dání dínj ríá uxéagi nání dínj sípí níyaiwía unjiginini.

²³ Jisaso xegí wiepísarínjowami re urinjiginini, “Nioni aga nepa seararinjini. Amípí mímúronígíáyí Gorixo ámá xíto xegí xwioxíyo mímeámí nerí umenweanfá opáwianeyiniri aninjí miní nero aiwi nípáwipaxí mimónini. ²⁴ Rípi eni seararinjini, ‘Kamerí enj rapírapí gwí kiwearígífá óyimi páwipaxí mimónini. Ámá amípí mímúronígíáyí kamerí enj óyí mípáwípa yarínjyí yapí anjnamí njeanoyá xwioxíyo páwipaxí mimóninjo.’ seararinjini.” uríagi ²⁵ wiepísarínjyí —Judayí níni “Amípí mímúronígíáyí Gorixoyá dínj tñni amípí mearínjagífa nání Gorixo yayí winarini.” yaiwiagífarini. Wiepísarínjyí eni e níyaiwíro nání Jisaso e uríagi arífa níwíroná ududí níwikáriníro omí re urígíawixini, “Joxí rífyí nepa enjánáyí, Gorixo ámá gíyo yeáyí

uyimixemeanfárfani?” urfagfa ²⁶ Jisaso siŋwí agwí nîwînrî re urîŋîniġîni, “Ámá wigí dîŋí tîni Gorîxoyá xwioxíyo páwipaxí mimónîni. E nerî aí Gorîxo amîpî mepa epaxí wí mimónîŋagî nánî oyá dîŋí jîfayí tîni ayí aí ananî páwipaxí imónîni.” uráná ²⁷ Pitao Jisaso ámáomî “Dîxí iyíá íá amîpî nîgwí nánî bî nerî uyípeayíyo mîni nîwia numáná nîniŋdîrînáyí, Gorîxo aŋînamî amîpî ayá tîŋîpî rîtinîfárfîni.” urîfîpî nánî dîŋí nîmorî Jisasomî re urîŋîniġîni, “Aríá ei. Amîpî noneyá nîni rîxa pîni nîwiárîmî joxî rîxîdarîŋwáyí pí meanîwárfîni?” urfagî ²⁸ Jisaso re urîŋîniġîni, “Nionî nepa seararîŋîni. Gorîxo xwíá siŋí wirî imîxáná ámá imónîŋáonî rîxa mîxí ináyí nimónîrî meŋweaŋáná soyîné enî negí Isîreriyí gwí wirí wirí wé wúkaú síkwí waú eŋíyo xîráowayînéniŋî nimónîro mí ómómîximí nero meŋweapîrfárfîni. ²⁹ Ámá ġiyí ġiyí nionî nîniŋdîro nánî wigí anjîwámîranî, xexîrîmeáowamîranî, xexîrîmeáíwamîranî, xanomîranî, xînáimîranî, nîaiwíyoranî, xegí omîŋîranî, pîni nîwiárîrîná wigí amîpî pîni nîwiárîmî ufápmî Gorîxo wîpî aga seáyí e múronînfárfîni. Ayí enî dîŋí nîyîmîŋîpî anîŋî ŋweapîrfá nánî meapîrfárfîni.” ³⁰ nurîrî wiepîsarîŋowa “None Jisasomî xámî xîdarîŋagwî nánî seáyí e imónîŋwîni.” yaiwîpîrîxînrî re urîŋîniġîni, “Agwí ríná xámî xámî imónîfáyí rîwéná surîmá imónîpîrfárfîni. Agwí ríná surîmá imónîfáyí xámî imónîpîrfárfîni.” urîŋîniġîni.

20

Ewayí ikaxí wainí omîŋíyo wiigíáyí nánîrîni.

¹ Jisaso ewayí xwíyíá re urîŋîniġîni, “Aŋînamî ŋweaŋo ámá xíto xegí xwioxíyo mîmeámí nerî umenŋweanfáyo yanî numeîrîná ayí mîraxwí rónîŋî imónîni. O wíá mónîŋîmî 6:00 a.m. imónáná ámá xegí wainí omîŋíyo wiipîrî wirîmeámînrî nánî nurî ² ámá wa ‘Síá rîyimî nánî xîxegîni íkwí wîna neaiapáná omîŋî siianîwîni.’ urfagfa xegí omîŋíyo nánî urowárîŋîniġîni. ³ Ámî 9:00 a.m. imónáná awí eánarîġî nánî nurî wenîŋî éyí wîniŋîniġîni. Wa re kikiíá riwa roŋagfa nîwînrî ⁴ re urîŋîniġîni, ‘Soyîné enî ġí omîŋî niipîrî nánî úpoyî. Síápî tîni soyîné omîŋî niífárfî nánî nîgwí xîxenî seaiapîmîni.’ urfagî awa enî nuro omîŋî wiigíawîxîni. ⁵ Ámî sogwí áwîni e eŋáná rîxa 12:00 imónáná nurî ámî wa e kikiíá roŋagfa nîwînrî axîpî e urowárîŋîniġîni. Ámî 3:00 p.m. imónáná axîpî e eŋîniġîni. ⁶ Ámî rîxa 5:00 p.m. aŋwî e imónáná nurî ámî wa e kikiíá roŋagfa nîwînrî re urîŋîniġîni, ‘Síá rîyi nîyimîni pí nánî kikiíá re roŋo?’ urfagî ⁷ awa re urîġíawîxîni, ‘Ámá wo “Nîġí omîŋî niipoyî.” mînearîone eŋagî nánî roŋwîni.’ urfagfa o re urîŋîniġîni, ‘Soyîné enî omîŋî niipîrî ġí wainí omîŋíyo nánî úpoyî.’ urîŋîniġîni. ⁸ Síápî tîni wainí omîŋî xiáwo bosîwomî re urîŋîniġîni, ‘Joxî omîŋî niîarîġíawamî “Eîni.” nurîrî nîgwí mîni nîwirîná rîwíyo úfáwamî nîwia nurî xámî úfáwamî nîwirî pîni wiárei.’ urfagî ⁹ o nurî mîraxwo urîfîpa yarîná ámá 5:00 p.m. dánî úfáwa nîbîrîná xîxegîni íkwí wînánî wînánî nîmeáa ugíawîxîni. ¹⁰ Ámá wíá mónîŋîmî dánî úfáwa nîbîrîná nîgwí seáyí e meapîráonîrî éfáyí awa enî xîxenî axîpî íkwí wînánî wînánî nîmeáa ugíawîxîni. ¹¹ Íkwí wînánî wînánî nîmeáa nurîná mîraxwo omîŋî xiáwo nánî anîŋúmí ikaxí nîrîniro ¹² omî re urîġíawîxîni, ‘Síápî tîni nuro omîŋî onîmiápî éfáwamî none wíá mónîŋîmî dánî nurane yarîná sogwí xaiwí neanarîone tîni xîxenî pí nánî mîni wîni?’ urfagfa aí ¹³ o awayá womî re urîŋîniġîni, ‘ġí ámaé, nionî sípî wí mîsikárfîni. Joxî wíá mónîŋîmî dánî re mînrîpa réniġîni, “Joxî íkwí wîna niapîrî nánî omîŋî siimîni.” mînrîpa réniġîni? ¹⁴ Nîgwí nionî siapíá dîxîpî nîmeámî uî. Ámá síápî tîni éf ro “Nîgwí xîxenî axîpî owîmîni.” nimónîfagî nánî joxî siapíápa axîpî mîni wîni. ¹⁵ Amîpî nionî ġíyí nîwanîŋonî dîŋí tîni nîwirînáyí, “Ayí nîpîkwîniŋîni.” rîniawîrîŋîni? Nionî yanî ewanîfî nimónîrî yarîŋagî nánî

joxi sipí dñj rñiaiwiarñjñi?’ urñjnigñi.” Jisaso “None xámi xfdarñjagwi aí rfwýo xfdáyf tñni xixeni neaiapñfárñani?” oyaiwípoyñri ewayf xwiyfá api nurimáná ¹⁶ re urñjnigñi, “Agwi ríná xámi xámi imónfáyf rfwéná surfmá imónpfrfárñni. Agwi ríná surfmá imónfáyf xámi imónpfrfárñni.” urñjnigñi.

Xfomi pkipfrfápi nání ámi áwanf urñjñ nánrñni.

¹⁷ Jisaso óf Jerusaremí nání warígfáyo umññri nání nerfná xegf wiepñsarñj wé wúkaú síkwf wau awami ñwirimeámí ná dámíne onímíapi óf e nuróná re urñjnigñi, ¹⁸ “Arfá époyí. Ríxa Jerusaremí nání warñwñni. E rémóáná ámá imónñjáoni nání miyf uráná apaxpánñj imónígfá xwéowa tñni ñwí ikaxf eánñjppi mewegfáwa tñni xwiyfá ññimearíroná nioní nání re rññpfrfárñni, ‘Ámá romí opkípoyí.’ ññññro ¹⁹ émáyf nioní rñperñrñ ññmearíro síkwfá ragf pfrf nuyikiro íkfáyo ñyekwíroáñro epñri nání mññi ññññwiro aiwí sfá wiyau wiyí óráná xwáñpáyo dání ámi wiápññmeámfárñni.” urñjnigñi.

Wiepñsarñj waúmi xñnái rñxñj urñjppi nánrñni.

²⁰ Jerusaremí nání ófyo warfná Sebediomí xewaxowau —Ayf Jemiso tñni xogwáo Jono tñññni. Awaú tñni xñnái tñni “Jisaso ríxa Jerusaremí ññémorfná mñxf ináyf ñimónñri neameñweañyfrfárñni?” ñyaiwiro ñññro waunf rñxñj urañro nání mññj xwfáyo íkwf róagfa ²¹ Jisaso re urñjnigñi, “Sepfóyñé o pí oneainñri ñarññot?” urfagi í xegf ñiaíwowaú wiepñsarñj wfmñ seáyí e owimónñpiyññri re urñjnigñi, “Joxi ríxa mñxf ináyf ñimónñri neameñweañáná gf ñiaíwí rowau wfo wé náumí dání ñwearí wfo wé onamññmí dání ñwearí epñsfí nání reñ.” urfagi aí ²² Jisaso re urñjnigñi, “Sepfóyñé yarññ ñarígfápi nání ññfá mimónñpa nero nání yarññ ñarññot.” nurñri ewayf íkaxf ámá wa xfomi pkipfrfá enagi nání áwanf nurñfná yarññ re wññññni, “Awagwí iniígf síxf nioní ññmfáwá ananí ññpaxf imónñpññññni?” urfagi awau re urígfñññni, “Ananí ññpaxowawirñni.” urfagfí ²³ o re urñjnigñi, “Iniígf nioní ññmfáwá awagwí ení ññpññññni. E nerñ aí ‘Wfóxi rfmí dání ñweañ. Wfóxi rfmí dání ñweañ.’ wí earñpaxf mimónñññni. Waú gowau mñññmí dání ñweapñññni nání gf ápo ríxa ráññññni. Ayñññni nioní e earñpaxf wí menñni.” urfagi ²⁴ wiepñsarñj wé wúkaú wfa awau Jisasomí yarññ e wíagfí arfá ñññwiro nání wíkf dñj wíaiwiarñjagfa aí ²⁵ Jisaso xfo tññ e nání “Eññi.” nurñri re urñjnigñi, “Soyñé ññfárñni. Émáyfá ámá ámñná meñweagfáwa seáyí e ññwimónñro paimñmí wiarígfárñni. Wígf ámá enñ rññ meñweagfáwa ení seáyí e ññwimónñro ‘Xe nonenñni símañwfyónññ yeáyf oneaurónñpoyí.’ ñyaiwiro yarígfárñni. ²⁶ ‘Awa seáyí e ññwimónñro yarígfápa soyñé ení axñpi ñimónñro mepa oépoyí.’ ñimónññni. ‘Gf wfmñ seáyí e oimónñmñni.’ yaiwinarññ goxi goxi awayá omññ wíiarññoxññññ wimónéi. ²⁷ ‘Neaiépñsarññone woní xámi xámi oimónñmñni.’ yaiwinarññ goxi goxi ámá wí joxi nání re rñpñri nání, ‘O wiepñsarññ wfmñ xñnáiññññ ñimónñri arírá wiarñni.’ rñpñri nání joxi e erññni. ²⁸ Ámá imónñjáoni yarññápa axñpi éfrñññni. Nioní ámá wí arírá ññññññññ ññññññññ. Nioní ámá ññyoní arírá wirñ nioní nupeirfná gwññññññññ uroyírorñ emññññññññ ññññññññ.” urñjnigñi.

Sñjwñ supárígfñwaúmi naññ imñxñjñ nánrñni.

²⁹ O tñni wiepñsarññowa tñni aññ yoñ Jerikoyí rññññyo dání warfná oxí apñxf ayá wí númí warfná ³⁰ re enñññññni. Ámá sñjwñ supárígfñwaú óf maññpá tñni ñweagfñwaú “Jisaso rimaññ pwarñni.” rññññññññ arfá ññññññññ re urígfñññññni, “Ámñnaé, negf mñxf ináyf Depítomí xiáwoxññ wá yeawianéi.” ráná ³¹ ámá obaxf Jisasomí xámi umeagfáyf rfmññññññññ re urígfawixñññññni, “Awagwí rññññññññ mññññññññ épññññññññ.” urfagfa aiwí awau arfki wññ enññññññññ re rígfññññññññ, “Ámñnaé, joxi negf mñxf ináyf Depítomí

xiáwoxiní, wá yeawianei.” uríagí ³² Jisaso e éf nírónapímáná óf e dání ríaiwá re uríñinigíní, “Awagwí o pí oyeainírí raríñí?” uríagí ³³ awaú anwi e nìbírí re urígíisixíní, “Ámínáoxíní, joxí yegí síñwí oyeaoxoanírí raríñwí.” uríagí ³⁴ Jisaso awaú nání wá wuníagí egí síñwíyo wé seáyí e wikwiáráná re egíisixíní. Níwaúní síñwí noxoari nanímáná númí uxídígíisixíní.

21

Jerusaremiyo nírémoríná míxí ináyí rémoarígíápa rémoní náníríní.

¹ Jerusaremi ríxa anwi e imónáná dífwí Oripí tñí e aní yoí Betípasi ríníñípímí nírémómáná Jisaso wiepísaríñíyí waúmí nurowáríná ² re uríñinigíní, “Awagwí aní jíapímí nání nuri dogí xínáí xegí miá tñí e yuráríníagí níwíníríná níwaúní níkwearí nímeámí bípíyí. ³ Ámá wo síñwí neanírí ‘Awagwí pí nání íkwearíñí?’ earánáyí, re urípiyí, ‘Ámíná seáyí e éf níñwearí nímeámí umínírí yearowáríñóí.’ uráná xiáwo apaxí mé eaiapowárénapíníñóí.” uríñinigíní. ⁴⁻⁵ Wíá rókiamoagí wo níñrírí rífwamíñí rípi eanípí, “Saioní —Jerusaremi nání níñrío aiwí dífwí bí nání Saioníyí rarígíáríní. E ñweagíáyo re urípoyí, ‘Aríá époyí. Segí míxí ináyo awayíníñí nímonírí dogí xwéomí maríáí, dogí miá womí aí níñweámáná seyíné tíámíní baríní.’ urípoyí.” níñrírí rífwamíñí eanípí xíxeni imóníní nání Jisaso awaúmí e urowáríñinigíní. ⁶ Wiepísaríñí awaú nuri Jisaso uríípa e neri ⁷ dogí miá tñí xínáí tñí níkwearí nímeámí níbírí wigí iyíá dogí miáomí seáyí e níkwíáríro Jisaso seáyí e níñwearí nímeámí waríná ⁸ míxí ináyíyo yayí wianíro nání yarígíápa ámá oxí apíxí epíroyí nero númí xídarígíáyí obaxí Jisaso iyíáyo seáyí e nosaxa opunírí wigí iyíá nípíríro óf e íkwianwí neapára uro wí wéwí íwí nídoayiro íkwianwí neapára uro neríná ⁹ xámí umeaarígíáyí tñí rífwíyo uxídarígíáyí tñí ríaiwá re nura ugíawixíní, “Míxí ináyí Depitomí xiáwo romí yayí seáyí e dání oumeaneyí. Ámá Ámíná Goríxo urowárénapíñí ro —Negí aríowa o nání weníñí neri ñweañáná xwiogwí obaxí múroagíriní. O Goríxoyá díní tñí seáyí e imóníwínigíní. Goríxo seáyí émí ñweañomí yayí seáyímí dání oumeaneyí.” Ríaiwá e níra nuróná oxí níkéa nuro ¹⁰ ríxa Jerusaremi rémóáná e ñweagíáyí mírí mírí neamero re rínígíawixíní, “Ámá o go nání ríá raríñóí?” rínaríná ¹¹ oxí apíxí xíto tñí warígíáyí re urígíawixíní, “Garírí píropenísíyo aní yoí Nasareti dání, Goríxoyá wíá rókiamoaríñí Jisaso nání raríñwíní.” urígíawixíní.

Ámá aní rídíyowá yarígíwámí ínímí dání bí inarígíáyí emí mímeámí eñí náníríní.

¹² Jisaso aní Goríxo nání rídíyowá yarígíwámí nípáwírí ámá aní iwámí ínímí dání bí inarígíáyí míxí dámí wiowáríri ámá nígwí senísí ninayiro tarígíáyíyá íkwianwí mímíwíarí erí ámá íñí xawíówí rídíyowá nání bí inarígíáyí íkwianwí éf ñweaarígíápí mímíwíarí erí neri ¹³ míxí re uríñinigíní, “Aní riwá nání rífwamíñí re níñrínírí eáníní, ‘Aní Goríxoníyáiwá ámá xwíyíá rírímí nípíríá náníwáríní.’ níñrínírí eáníñagí aí soyíné íwí meaarígíáyí yarígíápa axípíníñí nero nání aní riwá íwí meaarígíáyíyá aníñíñí imóníní.” uríñinigíní. ¹⁴ E nurírí síní aní Goríxo nání rídíyowá yarígíwámí ínímí emearíná síñwí supárígíáyí wí tñí síkwí ikí egíáyí wí tñí o tñí e nání báná o naní imímíxímí wíagí ¹⁵ apaxípáníñí imónígíá xwéowa tñí ñwí ikaxí eáníñpí mewegíáwa tñí Jisaso emímí e épí síñwí níwíníro níaiwí o nání aníwámí ínímí dání ríaiwá re níra waríñagíá, “Negí míxí ináyí Depitomí xiáwo romí seáyí e oumeaneyí.” níra waríñagíá aríá e níwíro nání wíkwí díní níwíaiwíro ¹⁶ míxí re urígíawixíní, “Píné níaiwí joxí nání rarígíáyí aríá ríwíñíní?” uríagíá Jisaso re uríñinigíní, “Oyí, aríá níwírí aiwí soyíné xwíyíá Goríxo nání re níñrínírí eáníñpí, ‘Díní joxíyáyo dání níaiwí onímíápía tñí síní amíñí naríñpía tñí yayí seáyímí dání rímepíríáríní.’ níñrínírí eáníñpí soyíné íá níroro aí ríxa agwí xíxeni imóníagí níwíníro aí síní díní mímoaríñóí.” uríñinigíní.

17 E nurimo awami pñni n̄wiárĩmi n̄peyearĩ an̄j apimi pñni n̄wiárĩmi nuri an̄j yoŋ Betani n̄n̄ni nuri e s̄a wen̄j̄niḡĩni.

Ík̄f̄a pik̄f̄na ram̄ix̄ĩj̄f̄ n̄n̄n̄ĩni.

18 S̄a wen̄j̄o w̄f̄ap̄i t̄f̄ni ámi Jerusaremi n̄n̄ni n̄b̄ĩr̄f̄n̄a agw̄f̄ w̄ián̄a 19 wen̄j̄f̄ éf̄ȳf̄ w̄ĩn̄j̄niḡĩni. Ík̄f̄a pik̄f̄ w̄ĩna óf̄ e j̄f̄ina ron̄aḡi n̄w̄ĩn̄ĩr̄i “Sogw̄f̄ b̄i odan̄ĩm̄ĩni.” n̄iyaiwimi nuri an̄j̄w̄i e dán̄i wen̄j̄f̄ éf̄ȳf̄ w̄ĩn̄j̄niḡĩni. Sogw̄f̄ m̄iwep̄a iw̄f̄n̄i in̄ar̄ĩn̄aḡi n̄w̄ĩn̄ĩr̄i ík̄f̄an̄ami n̄ram̄ix̄ĩr̄i re ur̄ĩn̄j̄niḡĩni, “Ík̄f̄a pik̄f̄ r̄ĩn̄ax̄i, sogw̄f̄ w̄ĩn̄i wer̄f̄aman̄i.” ur̄án̄a apax̄f̄ mé ȳiweár̄ĩn̄iḡĩni. 20 Apax̄f̄ mé ȳiweár̄f̄aḡi w̄iep̄sar̄ĩn̄owa e n̄w̄ĩn̄ĩro udud̄f̄ n̄w̄iuro yar̄ĩn̄j̄f̄ re wiḡf̄awix̄ĩni, “Ík̄f̄a pik̄f̄ ana ar̄ĩre ner̄i apax̄f̄ mé ȳiweár̄ĩn̄o?” ur̄f̄aḡf̄a 21 Jisaso re ur̄ĩn̄j̄niḡĩni, “Nion̄i nep̄a searar̄ĩn̄ĩni, ‘Soȳf̄né Gor̄ix̄om̄i d̄ĩn̄j̄f̄ w̄ĩkw̄ĩroro d̄ĩn̄j̄f̄ biaú m̄ĩmax̄ĩr̄ĩpa ero “Gor̄ix̄oȳá d̄ĩn̄j̄f̄ t̄f̄n̄i ík̄f̄a r̄ĩna e epax̄f̄n̄aman̄i.” m̄iyaiwipa ero ner̄f̄n̄áȳf̄, aȳf̄ x̄ixen̄i nion̄i yar̄ĩn̄j̄ápa nimón̄ĩn̄ĩn̄o. Ík̄f̄a r̄ĩna n̄n̄n̄ĩn̄i m̄ĩrar̄ĩn̄ĩni. D̄f̄w̄f̄ m̄ĩn̄j̄f̄ apimi aĩ “R̄ĩp̄ix̄ĩn̄i nuri raw̄ĩraw̄áyo piéro.” ur̄án̄áȳf̄ x̄ixen̄i e nimón̄ĩn̄ĩn̄o. 22 Pí pí n̄n̄ni Gor̄ix̄om̄i r̄ix̄ĩn̄j̄f̄ nur̄ĩr̄i d̄ĩn̄j̄f̄ n̄ĩkw̄ĩror̄f̄n̄áȳf̄, x̄ixen̄i ax̄ĩp̄i e sim̄ix̄iyin̄f̄ar̄ĩn̄i.’ searar̄ĩn̄ĩni.” ur̄ĩn̄j̄niḡĩni.

“Nén̄f̄ t̄f̄j̄ox̄i imón̄ei.’ go r̄ĩr̄ĩn̄o?” ur̄ĩḡf̄a n̄n̄n̄ĩni.

23 O ámi Jerusaremi n̄r̄émor̄i r̄ix̄a an̄j̄ Gor̄ix̄o n̄n̄ni r̄ĩd̄iyow̄á yar̄ĩḡf̄iw̄ám̄i n̄ĩp̄aw̄ĩr̄i ám̄áyo ur̄éwap̄iyar̄ĩn̄a apax̄f̄p̄an̄ĩn̄j̄f̄ imón̄ĩḡf̄a xw̄éowa t̄f̄n̄i wiḡf̄ Judaȳf̄ mebaowa t̄f̄n̄i n̄w̄ĩm̄earo re ur̄ĩḡf̄awix̄ĩni, “Jox̄i ar̄ĩge nimón̄ĩr̄i am̄ĩp̄i nene an̄j̄ r̄iw̄ám̄i in̄ĩm̄i dán̄i yar̄ĩn̄w̄áp̄i p̄f̄r̄f̄ w̄iaík̄ĩm̄f̄ yar̄ĩn̄ĩn̄i? ‘Jox̄i n̄én̄f̄ t̄f̄j̄ox̄i imón̄ei.’ go r̄ĩr̄ĩn̄o e yar̄ĩn̄ĩn̄i?” ur̄f̄aḡf̄a aĩ 24 Jisaso re ur̄ĩn̄j̄niḡĩni, “Nion̄i en̄i yar̄ĩn̄j̄f̄ b̄i oseaim̄ĩni. Soȳf̄né nion̄iȳap̄i áwan̄j̄f̄ n̄ĩr̄án̄áȳf̄, nion̄i en̄i ‘Ap̄i ei.’ n̄ĩr̄f̄o n̄n̄ni áwan̄j̄f̄ sear̄ĩm̄f̄ĩn̄i.” nur̄ĩr̄i 25 re ur̄ĩn̄j̄niḡĩni, “Yar̄ĩn̄j̄f̄ nion̄iȳá r̄ĩp̄i seaim̄f̄ĩn̄i. Jono waȳf̄ n̄ĩneameaia un̄j̄o waȳf̄ Gor̄ix̄oȳá d̄ĩn̄j̄f̄ t̄f̄n̄i neameain̄f̄ran̄i? Xeḡf̄ d̄ĩn̄j̄f̄ t̄f̄n̄i neameain̄f̄ran̄i?” Yar̄ĩn̄j̄f̄ e w̄ián̄a wiwan̄ĩn̄owa re r̄ĩn̄ĩḡf̄awix̄ĩni, “‘Jono Gor̄ix̄oȳá d̄ĩn̄j̄f̄ t̄f̄n̄i en̄f̄r̄ĩn̄i.’ ur̄án̄áȳf̄, re near̄ĩn̄ĩn̄o, ‘Soȳf̄né pí n̄n̄ni ar̄f̄a m̄iw̄i eḡf̄ar̄ĩn̄i?’ near̄ĩn̄ĩn̄o. 26 E ner̄i aĩ ‘O xeḡf̄ d̄ĩn̄j̄f̄ t̄f̄n̄i en̄f̄r̄ĩn̄i.’ ur̄án̄áȳf̄, ám̄a sip̄f̄a re ep̄f̄roȳf̄ eḡf̄áȳf̄, ‘Jono Gor̄ix̄oȳá w̄f̄a rók̄iamon̄or̄f̄an̄i?’ yaiwiar̄ĩḡf̄áȳf̄ iwan̄j̄f̄ neamep̄ep̄r̄ix̄ĩn̄i.” n̄ĩr̄ĩn̄ĩro 27 Jisasom̄i re ur̄ĩḡf̄awix̄ĩni, “None maj̄f̄ar̄ĩn̄i. Jono d̄ĩn̄j̄f̄ goȳá t̄f̄n̄i en̄f̄r̄ĩn̄i?” ur̄f̄aḡf̄a o re ur̄ĩn̄j̄niḡĩni, “Nion̄i en̄i ‘Am̄ĩp̄i ap̄i p̄f̄r̄f̄ w̄iaík̄ĩm̄f̄ ei.’ n̄ĩr̄f̄o n̄n̄ni áwan̄j̄f̄ sear̄ĩm̄ĩm̄éni.

Ewaȳf̄ ikax̄f̄ x̄ĩr̄áox̄gw̄áow̄á n̄n̄ni ur̄ĩn̄j̄f̄ n̄n̄n̄ĩni.

28 “E ner̄i aĩ ewaȳf̄ xw̄iȳf̄a r̄ĩp̄i n̄n̄ni seḡf̄ d̄ĩn̄j̄f̄ ar̄ĩre yaiwiar̄ĩn̄o? Ám̄a wo xeḡf̄ n̄iaíw̄f̄ w̄áú t̄f̄j̄o x̄ám̄i x̄ĩr̄áom̄i nuri re ur̄ĩn̄j̄niḡĩni, ‘Íwe, jox̄i neḡf̄ wain̄f̄ om̄ĩn̄j̄yo n̄n̄ni nuri om̄ĩn̄j̄f̄ ei.’ ur̄f̄aḡi 29 o re ur̄ĩn̄j̄niḡĩni, ‘Oȳi, num̄f̄ĩn̄i.’ nur̄ĩmán̄a mun̄j̄niḡĩni. 30 Xano xogw̄áom̄i nuri ax̄ĩp̄i ‘Om̄ĩn̄j̄yo n̄n̄ni nuri om̄ĩn̄j̄f̄ ei.’ ur̄án̄a o re ur̄ĩn̄j̄niḡĩni, ‘Oweoi, num̄ĩm̄éni.’ nur̄ĩmán̄a r̄f̄w̄f̄yo d̄ĩn̄j̄f̄ sip̄i n̄iyaiwir̄i ‘Ḡf̄ ápom̄i “Oweoi.” pí n̄n̄ni r̄f̄a ur̄f̄ĩn̄i?’ n̄iyaiwimi nuri om̄ĩn̄j̄f̄ en̄j̄niḡĩni.” Jisaso ewaȳf̄ xw̄iȳf̄a ap̄i nur̄ĩmán̄a 31 awami yar̄ĩn̄j̄f̄ re win̄j̄niḡĩni, “Awaú go go xano ur̄f̄f̄pa x̄ixen̄i ar̄f̄a n̄w̄ĩr̄i en̄j̄niḡĩni?” ur̄f̄aḡi awa “Xogw̄áor̄ĩn̄i.” ur̄f̄aḡf̄a Jisaso re ur̄ĩn̄j̄niḡĩni, “Nion̄i nep̄a searar̄ĩn̄ĩni. Ap̄ix̄f̄ ede dán̄i iȳf̄ oik̄ixear̄ĩḡf̄iwa t̄f̄n̄i ám̄a f̄w̄f̄ yar̄ĩḡf̄a, takis̄f̄ n̄n̄ni n̄ĩgw̄f̄ near̄ápar̄ĩḡf̄a t̄f̄n̄i Gor̄ix̄oȳá xw̄iox̄f̄yo anan̄i n̄ĩp̄aw̄iuro n̄wep̄f̄r̄f̄a aiwi soȳf̄né páwipax̄f̄ mimón̄ĩn̄o. 32 Aȳf̄ r̄ĩp̄i n̄n̄ni searar̄ĩn̄ĩni. Jono n̄b̄ĩr̄i w̄é ron̄ĩn̄j̄f̄ oimón̄ĩpoȳĩn̄ĩr̄i sear̄éwap̄iȳaḡi aĩ soȳf̄né x̄ĩr̄áo en̄j̄pa ar̄f̄a m̄iwiḡf̄awix̄ĩni. Ap̄ix̄f̄ iȳf̄ ede dán̄i war̄ĩḡf̄iwa t̄f̄n̄i takis̄f̄ n̄n̄ni n̄ĩgw̄f̄ near̄ápar̄ĩḡf̄áwa t̄f̄n̄i xogw̄áo en̄j̄pa Jonom̄i ar̄f̄a n̄w̄iuro san̄ĩn̄j̄f̄ imón̄ar̄ĩn̄aḡf̄a soȳf̄né s̄ĩn̄w̄f̄ e n̄w̄ĩn̄ĩro aĩ xogw̄áo en̄j̄pa ámi r̄f̄w̄f̄yo d̄ĩn̄j̄f̄ sip̄i n̄iyaiwiro ‘None pí n̄n̄ni ar̄f̄a m̄iwipa yar̄ĩn̄w̄ĩn̄i?’ n̄iyaiwiro san̄ĩn̄j̄f̄ mimón̄ĩḡf̄awix̄ĩni.

Ewaȳf̄ ikax̄f̄ wain̄f̄ om̄ĩn̄j̄f̄ s̄ĩn̄w̄f̄ uw̄ĩn̄iar̄ĩḡf̄áȳf̄ n̄n̄n̄ĩni.

³³ “Ewayf xwiyfá ámi bi rípi arfá nípoi. Ámá xwfá tñf wo wainf uraxf iwffá nuriri xwfná nrori wainf xegf iniñgf nípfrfa nánf wainf sogwf xoykímf enfa nánf sñáyo óf nimorí wainf omiñfyo áwinimí anf awí ñweapfrfa nánf seáyf émf nímira nipeyirí néisáná ámá wí umeipfrfa nánf re uríñiniginí, ‘Wainf sogwf niáf éánáyf, bi soyfné segf mearo nioní gf mearí emfa nánf nioniyá omiñf rípimi ananí sñwf n+winiñfrfáraní?’ nurimí anf wíyo ememíniri nánf nurí nñweañisáná ³⁴ wainf sogwf ríxa niáf éáná xegf omiñf wiirigfá wami re uowáríñiniginí, ‘Soyfné nuro wainf nioní nánf nítifápi nurápauípoyí.’ uowárifagi aí ³⁵ omiñf sñwf uwiniarigfáwa xfo uowárifawami womí iwanf mépero womí pikiro womí sñjá earo egfawixini. ³⁶ Omiñf xiáwo ámi omiñf wiirigfáyf obaxf onímiápi wami uowárifagi aí omiñf sñwf uwiniarigfáwa xámñowami wigfápa axfpí wigfawixini. ³⁷ Ámi rfwíyo o xegf xewaxo nuowáriri re yaiwiniginí, ‘Nígf íwomiyf xwiyfá xixeni arfá wipfráo.’ yaiwiágf aí ³⁸ omiñf sñwf uwiniarigfáwa xewaxo baríñagi n+winiro re ríñgfawixini, ‘Xanoyá dñf tñño nimóniri amípi meanfo iwo barini. Oyá amípi meanfwá nánf omí opíkianeyí.’ niriñiro ³⁹ omí fá nixero omiñfyo bfanirfwáminí nimoairo pikigfawixini.’ Jisaso e nuriri Judayf ámináowa re oyaiwípoyiniri “None omiñf sñwf uwiniaríñwáonéñf imóníñagwf nánf rínearariní?” oyaiwípoyiniri ewayf xwiyfá e nurimáná ⁴⁰ ayo yariñf re winiginí, “Omiñf xiáwo nibirfná omiñf sñwf uwiniarigfáwami pí winiginí?” urifagi ⁴¹ awa re urigfawixini, “Sipí yariñgfawamiyf ení sipí n>wikárimáná ámi ámá wa ‘Xwiogwf ayf ayo wainf sogwf niáf éáná ananí nidírane o nánf utianfwáriní.’ yaiwifawami re urínfáriní, ‘Gf omiñf rípi sñwf n>winiñfríxini.’ urínfáriní.” urifagfá ⁴² Jisaso re uríñiniginí, “Ewayf xwiyfá ámá Goríxo seyfné yeáyf seayimíxemeanfa nánf uowáréñapínfo nánf niriñiri eáníñf rípi ení ‘Sñjá anf mirarigfáwa sñjá awiaxf nánf pífá nerfná wo “Sipíriní.” niriñiro emí mófo nánf Goríxo “Sñjá o tñni xámi nítirfnáyf, anf enf neániri nanf imóníññoi.” niriñiri sñjá o nímearí táná anf enf neániri nanf imóníñfrini. Goríxo e éf enagi nánf nene sñwf n>winiñfná aga imiriñf mimóníñagi wññwini.’ E niriñiri eáníñfpi soyfné sñni fá miropa egfáraní? Oweoi, fá nirooro aiwí dñf mímooariñoi. ⁴³ Ayínání gf Judayfné re searariñini, ‘ “Goríxo nene xfo xegf xwioxíyo mímeámí nerí píraníñf neameñweanfáriní.” riyaiwiaríñoi? Oweoi! Omiñf sñwf uwiniarigfáwa yapí arfkí néra warigfáyfné Goríxo xfo xegf xwioxíyo nípáwiro onweápoyiniri sñwf seanínfámani. Ámá xewf wí saníñf nimóniro wé róníñf yariñgfáyf opáwípoyiniri sñwf wññfnáriní.’ searariñini. ⁴⁴ Xwasfwf yeáyf bimí sñjá nípíerorí nearfná yunf wáraníñfpa sñjáoní ámá gíyo gíyo nípíerorí nearfná axfpí xwasfwf yunfñíñf imíximfáriní.” Jisaso xfo sñjáoníñf nimóniri nánf e urifagi ⁴⁵ apaxfpáníñf imónigfá xwéowa tñni Parisiowa tñni ewayf xwiyfá apí wíwaníñowa nánf ríñariñagi arfá n>wiro “None nánf rfa rarini?” niyaiwiro ⁴⁶ “Omí ríxa fá oxíraneyí.” yaiwifáyf oxí apíxí tñni Jisaso nánf “Goríxoyá wfá rókiamoariñorfaní?” yaiwiaríñagfá nánf ámi wáyf nero wí e megfawixini.

22

Ewayf ikaxf aiwá apíxí meaní nánirini.

¹ Jisaso ámi ewayf xwiyfá wí nurirfná re uríñiniginí, ² “Ámá xwiyfá Goríxoyá arfá n>wiro saníñf nimóniro xfo xegf xwioxíyo mímeámí nerí meñweanf e ñweapaxf imóníñfyf, ayf ewayf xwiyfá rípiñíñf imóniní. Míxí ináyf wo xewaxo apíxí omeaniri nánf aiwá xwé riyamí niyárimáná ³ xegf omiñf wiirigfáwami re uowáríñiniginí, ‘Ámá nioní urepeáriméñáyo “Aiwá nánf bfpoyí.” urímépoi.’ uowáraná awa míxí ináyo uríñpa nuro uríméagfá aiwí ayf mibfpaxf wimóníñiniginí. ⁴ Míxí ináyo xegf omiñf wiirigfá ámi wami re uowáríñiniginí, ‘Ámá nioní aiwá rípi nánf urepeáriméñáyo re urímépoi, “Aiwá ríxa riyamí yáriniginí.” nuríro “Xegf burímákau oxíyf tñni

sipisipí memé nanwí xixegíni mininírixa tñi ríxa nípikiri sío kíkírómí nerí síñá exárinini. Xegí xewaxo apíxí meaní nání aiwá imíxíápí nání bípoyí.” urímépoyí.’ urowáraná awa áwaní e uríméagí aiwí ⁵ urepeárimeníyí aríkwíkwí níwiro wigí dñí tñi numiro re egíawixini. Wo xegí aiwá omíñíyo nání uníñigini. Ámí wo xegí nígwí omíñí bí emíniri nání uníñigini. ⁶ Wífa omíñí wíiarígíawamí fá nixíriro iwaní nímépero píkgíawixini. ⁷ Míxí ináyo ríxa wíkwí wóníagí xegí símíñí wíinarígíawamí urowáraná awa nuro ámá xegí omíñí wíiarígíawamí píklífáyo ení nípíkiro wigí aníyí ení ríá níyárimáná enáná ⁸ míxí ináyo xegí omíñí wíiarígíá wamí re uríñigini, ‘Gí íwo apíxí meaní nání aiwá ríxa ríyamí ináriníagí aiwí ámá aiwá apí nání urepeáriníyí míbipaxí wimóníagí nání ayí nípaxí mimónigoí. ⁹ Ayínání soyíné xwamídígíyo nuro ámá óf e ní múróniñíyo íwo apíxí meaní nání aiwá imíxíá rípi nípíri bípíri nání áwaní urípoyí.’ uríagí ¹⁰ omíñí wíiarígíáwa óf wíyí wíyo nuro ámá ní múróniñíyí naní aí tñi sípí aí tñi níwirímeámí níbéro aní aiwá nípíri nání imíxárfiwámí dérogíawixini. ¹¹ Aní iwámí ríxa nídeóníagí míxí ináyo ámá oxí apíxí aiwá nípíri nání bífáyí síñwí wíinimíniri nání nípáwirí weníñí éfíyí wíiníñigini. Ámá wo aiwá nání níbiríná aikí síñí yíniri iyíá síñí pániri nemo níbiri míñweapa enagí níwíniri ¹² re uríñigini, ‘Ámáoxini, joxí aiwá rípi nání níbiríná pí nání aikí síñí yíniri iyíá síñí pániri nemoxí míbipa éfíriní?’ uríagí o xwíyíá bí muraríagí ¹³ míxí ináyo xegí omíñí wíiarígíawamí re uríñigini, ‘Soyíné omí fá níxero gwí wéyo jiro síkwíyo jiro nemáná stá yiníñí bíaríwámíni moaipoyí. Stá yiníñeyí ríñíñí ayíkwí míwinípa enagí nání ámá ñwí earo magí íróniro epírfáriní.’ uríñigini.” Jisaso ewayí xwíyíá e nuríri ¹⁴ re uríñigini, “Goríxo ámá obaxíyo nurepeáriní ‘Nioní tífamini bípoyí.’ nuríri aiwí neyíroríná ámá naní imóníñíyí áríní meaníáriní.” uríñigini.

Nígwí takisí nání émáyo wíarígíá nánirini.

¹⁵ Parisiowa Jisaso e raríñagí aríá níwimowa nuro mekaxí níriro omí pasáníñí número xwíyíápai ñwíráníro nání re ríñíawixini, “Omí yapí re uréwapíyaníwini, ‘Takisí nání nígwí émáyí nearáparígíápi síni míni wíaniréwini?’ uraníwini. O ‘Oweoi, síni míni míwipa époyí.’ ránáyí, émáyí omí fá níxero gwí yipíráoi. E mírípa nerí ‘Oyi, seyíné míni níwiríná apáni yaríñoi.’ ránáyí, ámá omí xídarígíá ámí aríá bí míwí nero píní wíaríráoi.” níriníro ¹⁶ wíwaníñowayá wíepísarígíá wamí tñi ámá míxí ináyí Xeroto níkwímíxíni emearígíá wamí tñi Jisaso níñwearí uréwapíyaríñe nání urowáragí awa nuro Jisasomí re urémeagíawixini, “Nearéwapíyaríñoxini, joxí nínearéwapíyaríná nepáni nearéwapíyaríñoxirini. Ámá Ámínáowayá síñwíyo dání aí xwíyíá ámí xegí bí mírí axípiní raríñoxirini. Sípí ríri naní ríri yaríñímaní. Joxí xwíyíá Goríxoyáni nepáni níxeni nearéwapíyaríñoxirini.” Weyí e numearíro yaríñí re wigíawixini, ¹⁷ “Joxí none neareí. Díxí dñí aríre símónariní? Judayene émáyíyá míxí ináyí Sisaoyí ríñíñomí takisí nání nígwí míni wíaríñwápi míni níwiríná ‘Apáni yaríñwini.’ rísimónariní? ‘Nípíkwini míyaríñwini.’ rísimónariní?” uríagí aí ¹⁸ Jisaso awa sípí wíkaráníro yaríñagí dñí adadí níwirí re uríñigini, “Naní ríri sípí ríri yaríagíá royíné, pí nání iwamíó níwapíyaríñoi? ¹⁹ Émáyyá nígwí nene takisí nání wíaríñwá wo síñwí wíinimí síwá nípoyí.” uríagí awa nígwí xío urí wo nímearo síwá wíáná ²⁰ o re uríñigini, “Nígwí romí símímaní imíxíñí tñi tñi yoí eáníñí tñi tñi goyáriní?” uríagí ²¹ awa re uríawixini, “Ayí émáyí míxí ináyí Sisaoyáriní.” uríagí o re uríñigini, “Amípi Sisaoyá imóníñagí níwíniríná ayí Sisaomí míni wírfíxini. Goríxoyá imóníñagí níwíniríná xewaníñomí míni wírfíxini.” nuríri ámá Goríxo xewaníñoníñí imíxíñí enagí nání omí dñí owíkwírfípoyíniri e uríagí ²² awa aríá e níwiro dñí ududí nero píní níwíarímí ugíawixini.

“Ámá ámí wíápfíñímeapírfáriní.” uríñí nánirini.

²³ S'á ax'iyimí Judayí Sajusiyí r'inig'á wí —Sajusiowa re rarig'áwarini, “Ámá piy'iyí ámi wiáp'nimeap'írámani.” E rarig'áwa nibiro “None ení o nearar'ij'ipa eway'í xwiy'á bí nurirane maj'á owik'xeáraneyí.” niyaiwiro Jisasomí yar'ij'í n'iwiróná ²⁴ re urig'áwixini, “Nearéwap'iyar'ij'oxini, Moseso eníná re n'ir'irí r'fwam'ij'í eanj'ir'ini, ‘Ámá wo niaíw'í memea' péánáy'í xogwáo náo ap'ix'í aní n'imeari xexir'ímeáoyá niaíw'í wiemeaíw'inig'ini.’ n'ir'irí eanj'ir'ini.” nuriro ²⁵ eway'í xwiy'á r'ip'í urig'áwixini, “Xiráxogwá wé w'úmi dán'í waú imónig'á none t'íni n'wéan'wáwa re eg'áwixini. Xiráo xám'ij'io ap'ix'í n'imeari niaíw'í memea' péáná ²⁶ xogwáo x'fo t'ij'io xiráooyá ap'ix'í aní n'imeari aí o ení niaíw'í memea' péáná w'ía ení ími wo wo n'imearo aí niaíw'í memea' penow'íánáy'í ²⁷ í ení yopar'í r'fw'íyo pen'ijnig'ini.” Eway'í xwiy'á ap'í nurimáná ²⁸ Jisasomí yar'ij'í re wig'áwixini, “Ámá n'íni Gor'ixo mí ómóm'ix'imí en'íná wiáp'nimeááná xiráxogwá wé w'úmi dán'í waú imónig'áwa ap'ix'í go goyá imónin'ár'íani? Pí nán'í? Ay'í awa nowani meag'í enagi nán'ir'ini.” ur'íag'á aí ²⁹ Jisaso re ur'ijnig'ini, “Soy'íne xwiy'á Gor'ixoyá n'ir'ir'í eán'ij'ip'í t'íni oyá en'í eán'ij'ip'í t'íni maj'á enag'á nán'í maj'maj'á nero xenj'w'ini rar'ij'oi. ³⁰ Ay'í r'ip'í nán'í searar'ij'ini. Ámá peg'áy'í n'iw'íap'nimearóná an'ijnaj'í yap'í nero ap'ix'í mearo wiwo ep'írámani. ³¹⁻³² E ner'í aí xwiy'á ámá peg'áy'í wiáp'nimeap'íráp'í nán'í Gor'ixo re sear'ij'ip'í ‘Nion'í Nw'á Ebir'amoyáoni t'íni Aisakoyáoni t'íni Jekopoyáoni t'íni awayáon'ir'ini.’ E n'ir'ir'í eán'ij'ip'í soy'íne sin'í íá m'iropa eg'áran'í? Oweoi, íá n'iroro aiw'í nij'á mimón'ipa nero rar'ij'oi. Ay'í r'ip'í nán'í searar'ij'ini. Gor'ixo ámá peg'áy'í nán'í Nw'áomani. Ámá sin'í d'ij'í t'ij'íy'í nán'í Nw'áor'ini.” nur'ir'í awa d'ij'í re oyaiw'ípoy'in'ir'í, “Neg'í ar'íowa peg'á enagi aiw'í wig'í d'ij'í sin'í s'ij'í rimón'ini?” oyaiw'ípoy'in'ir'í e ur'íagi ³³ ámá ox'í ap'ix'í e ep'íroy'í eg'áy'í ar'íá n'iwiro o xwiy'á uréwap'iyar'ij'ip'í nán'í d'ij'í udud'í n'wiga ug'áwixini.

Nw'í ikax'í seáy'í e imón'ij'ip'í nán'ir'ini.

³⁴ Jisaso Sajusiowa xwiy'á n'iméami bíap'í gw'í m'ij'ín'ij'í wákw'íagi nán'í ámi bí murar'ij'ag'á Parisiowa s'ij'w'í e n'w'in'iro awani ax'ímin'í aw'í neánar'imáná ³⁵ wig'í wo —O n'w'í ikax'í eán'ij'ip'í mewen'íy'í wor'ini. O Jisasomí yap'í n'iw'íwap'iyirane maj'á owik'xeáraney'in'ir'í yar'ij'í re win'ijnig'ini, ³⁶ “Nearéwap'iyar'ij'oxini, neg'í n'w'í ikax'í eán'ij'íy'í niyoni g'ípi seáy'í e imón'ini?” ur'íagi ³⁷⁻³⁸ Jisaso re ur'ijnig'ini, “Nw'í ikax'í re n'ir'ir'í eán'ij'ip'í, ‘D'ix'í Áminá Gor'ixomi d'ij'í n'ij'w'ir'ir'íná d'ij'í s'ix'í uyir'í xwiox'íyo dán'í d'ij'í w'íkw'íror'í er'íini.’ Nw'í ikax'í e n'ir'ir'í eán'ij'ip'í seáy'í e imón'ini. ³⁹ Nw'í ikax'í ‘J'íwan'ij'oxi nán'í d'ij'í s'ip'í sinar'ij'ípa ámá joxi s'ij'w'í w'inar'ij'íy'í nán'í ení d'ij'í s'ip'í ax'ípi e wir'íini.’ n'ir'ir'í eán'ij'ip'í ení seáy'í e imón'ij'ip'í t'íni x'ixeni imón'ini. ⁴⁰ Xwiy'á Moseso t'íni w'á rókiamoag'áwa t'íni n'ir'iro r'fwam'ij'í eag'á n'ip'ini n'w'í ikax'í m'í'k'í r'ip'iaúmi íkw'íkw'í'í in'ini.” ur'ijnig'ini.

“Kiraisoy'í r'in'ij'io niaíw'í goyáor'ini?” ur'ij'í nán'ir'ini.

⁴¹ Parisiowa sin'í aw'í eaár'in'ijnáná Jisaso yar'ij'í bí n'iwir'í ⁴² re ur'ijnig'ini, “Kiraiso, ámá ar'íowayá xw'á piax'íyo dán'í iwiaron'íoy'í rarig'íto nán'í seg'í d'ij'í ar'irer'ini? Niaíw'í goyáor'ini yaiwiar'ij'oi?” ur'íagi awa re urig'áwixini, “Neg'í m'ix'í ináy'í Depitomi xiáwor'ini.” ur'íag'á ⁴³ o re ur'ijnig'ini, “Kiraiso sa Depitomi xiáwo enánáy'í, o kw'íy'í Gor'ixoyá t'íni r'fwam'ij'í near'íná o nán'í ar'ige ‘G'í Ámináor'ini.’ n'ir'ir'í r'fwam'ij'í re eanj'ir'ini, ⁴⁴ ‘Áminá Gor'ixo g'í Ámináomi re ur'ijnig'ini, ‘Joxi t'íni m'ix'í imónig'áyo xop'ir'ar'í r'wiim'íae nán'í g'í wé náumi dán'í n'wéaí.’ ur'ijnig'ini.’ n'ir'ir'í eanj'ir'ini? ⁴⁵ Depito Kiraiso, ar'íowayá xw'á piax'íyo dán'í iwiaron'íoy'í rarig'íto nán'í ‘G'í Ámináor'ini.’ r'ij'íy'í ar'ige ner'í ámi xeg'í xiáwo imón'ini?” nur'ir'í awa re oyaiw'ípoy'in'ir'í “Kiraiso Depitomi xiáwo imón'ij'agi aiw'í seáy'í e m'úrón'ij'agi nán'í Gor'ixomi xewaxor'ani?” oyaiw'ípoy'in'ir'í e ur'áná ⁴⁶ ámá ay'í n'íni “Kiraiso, ámá

aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníto sa Depitomi xiáworíni.” niyaiwiro nání wíyíyá níwiápíni+mearí murípaxí wimóníagi ámi íná dání yaríni bí míwígíawixíni.

23

“Nwí ikaxí eáníniþi mewegíáwa yarigíápa mepani.” uríni nániríni.

¹ Jisaso xwíyíá api nuríísáná áamá oxí apíxí e epíroyí egíáyo tñni oyá wieþisarínowami tñni nuríri ² re uríniþigíni, “Nwí ikaxí eáníniþi mewegíáwa tñni Parisiowa tñni wiwanínowa nání re ríniþíáríni, ‘Nwí ikaxí Moseso nínearéwapíyirí ríwamíniþi eaníniþi newanínoneni áamáyo uréwapíyipaxíni.’ ³ E ríniþíá enagi nání nñni awa searíáyí níxídíro eríni. E nerí aí awa naní níro aiwí wiwanínowa píraníniþi míxídaríniþi nání wígi yarigíápa seyíne ení mepani. ⁴ Áamáyo nwí ikaxí nuríroná saní xwé ayá wíniþi gwí níjiro sanwíyo ikwíáraríniþi. E nerí aí wiwanínowa ‘Iwamíto wé reþí ná woní tñni omíeyoámíni.’ wimónaríniþi. ⁵ Amípi awa yarigíápi áamá sínwí oneaníþoyíniþi yarigíáríni. Awa áamá Goríxomi píraníniþi xídaríniþi díri xwíyíá Goríxoyá nání díkínaríniþi níniþiyo díkíníro wígi iyíá síríwíyo dání wayaxíniþi níyíwára puþíyí yíniþi yarigíápa mé áamá sínwí oneaníþoyíniþi díri xwé íá níwearo díkíníro wayaxí ení sepiá yíwárapíniþi yíniþi nero emearíniþi. ⁶ Awa aiwá xwé imíxaríniþe nání nurónáraní, rotú aníyo nání nurónáraní, áamá sínwí oneaníþoyíniþi sínaníniþimíni níþweamero yarigíáwaríni. ⁷ Awí eánaríniþerani, makeríá imíxaríniþerani, ‘Nearéwapíyaríniþoxíni.’ oníniþoyíniþi emearíniþi. ⁸ Awa e nero aí segí searéwapíyaríniþo ná woníniþi. Seyíne níyínení nioní níniþídíro nání áamá axí imóníniþíyíne ‘Ráre, napíe ríniþíyíne imóníniþi nání seyíne awa yapí ‘Nearéwapíyaríniþoxíni.’ oníniþoyíniþi e mepani. ⁹ Segí ápo anínamí þweano ná woní oní enagi nání ení xwíá tíyo dání womí ‘Ápoxíniþi murípaní. ¹⁰ Níseaméra uníto ná woní Kiraiso, áamá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí raríto enagi nání ení seyíneyá wo nání ‘Níneaméra waríniþoríni.’ míriþiþa éþoyí. ¹¹ Seyíne gíyíne seáyí e seaimóníniþoyí segí inókíníniþi nímoníniþi omíniþi seaiwíniþigíni. ¹² Áamá gíyíne sewaníniþíyíne seáyí e meníyíne, Goríxo xwíámí seaimíxíniþaríni. Gíyí gíyíne ‘Sípieneríni.’ níyaiwíniþiro íními imóníniþíyíne, Goríxo seáyí e seameníniþi.

Nwí ikaxí eáníniþi mewegíáwa naní ero sípi ero yarigíá nání xwíyíá umeáríniþi nániríni.

¹³ “E nerí aí nwí ikaxí eáníniþi mewegíoyíne tñni Parisioyíne tñni, naní ero sípi ero yarigíoyíne aweyí! Síá wíyí soyíne majíá seaóríniþaríni. Soyíne áamá Goríxomi díniþi níwíkwírooro oyá xwíoxíyo níþawíro þweaaníniþi éíáyo nuréwapíyiríniþi píriþíriþíniþi wíaríniþiþi nání Goríxo xeaníniþi ríá tñniþi sealkáríniþi enagi nání díniþi sípi oseainí. Sewaníniþoyíne Goríxomi díniþi níwíkwírooro ero níþawípa ero nero aí áamá ení xe opáwíþoyíniþi sínwí wínaríniþíamíni. ¹⁴ [Nwí ikaxí eáníniþi mewegíoyíne tñni Parisioyíne tñni aweyí! Síá wíyí soyíne majíá seaóríniþaríni. Naní ero sípi ero yarigíoyíne, síwí yá ríkiþíniþíyí yapí áamáyo aiwá píriþi nñni íwí manaríniþiþa soyíne apíxí aní apianíþiþa nání díniþi sípi níseai wígi amípi íwí nuráþiþi aníþáþiþa wáraríniþi. Soyíne Goríxomi ríxíniþi nuríroná áamá aríá níneairo weyí oneaméþoyíniþi áamá sínwí aníniþe dání sepiá níra waríniþíyíneríniþi. Ayínaní soyíne xwíyíá áamá wí meáríniþíriþíþa axíþi meáríniþíriþíþamíni. Soyíne ríá tñniþi meáríniþíriþíþa enagi nání díniþi sípi oseainí.] ¹⁵ Nwí ikaxí mewegíoyíne tñni Parisioyíne tñni aweyí! Síá wíyí soyíne majíá seaóríniþaríni. Naní ero sípi ero yarigíoyíne, ‘Áamá ná jíamí þweagíyíþi negíniþiþi imóníniþíxíniþi.’ níyaiwíro rawírawáyo xero xwíáyo aní uro neróná segí yarigíápi ayo uréwapíyaríniþoyíneríniþi. Ayí soyíneníniþi nímoníniþíyíþi soyíne ríá aníniþiþi wíaríniþíyíþi iþkaáríniþiþaxí aiwí soyíne ayo wíwáþíyaríniþiþi nání ayí soyíne níseamúrooro aníþaxí

ríá aninjí wearinjíyo ikeáarinipaxí imóninjoi. Ayínáni Gorixo xeaninjí seaikárinfá enagí nání dñjí sipí oseaini. ¹⁶ Soyíné sñwñinjí supárigíoyíné aweyi! Sfá wiyi soyíné majfá seaórinfáriní. Sñwñinjí supárigíoyíné aiwí áamá wíyo óf sñwáninjí wiarigíoyíné, áamá wo ‘E emíini. Anj Gorixo nání ridiyowá yarinjwá riwámi dání rírarinjini.’ rarinjagi nñwñiríná re rarigíoyínerini, ‘Ananirini. Xfo ríípa mepa nerínáyí, xwiyfá meárinipaxí wí mñrarinini.’ rarigíoyínerini. E nerí aí áamá wo ‘E emíini. Sñjá gorí anj ridiyowá yarinjwáiwámi ínimi wenjípimi dání rírarinjini.’ rarinjagi nñwñiríná re rarigíoyínerini, ‘Xfo ríípa mepa nerínáyí, xwiyfá meárinipaxí rarini.’ rarigíoyínerini. ¹⁷ Majímajfá ikáriniro sñwñinjí supáriro egíoyíné, gímini gípi seáyí e imónini? Sñjá gorí anj ridiyowá yarigíiwámi wenjipi seáyí e rimónini? Anj ridiyowá yarigíiwá seáyí e rimónini? Anj ridiyowá yarigfá ñwíá iwámi gorí sñjapi sa e wenagí nání eni ñwíá imóninjagi nání anj iwá seáyí e imónini. Ayínáni áamá wo ridiyowá yarigíiwámi dání ráná pí nání ‘Xwiyfá meárinipaxí bí mñrarinini.’ rarigfáriní? ¹⁸ Soyíné rípi eni rarigíoyínerini. Áamá gíyí gíyí aiwá peaxí taníro nání íráf noa peyiníje dání rarinjagi nñwñiríná ‘Ayí ananirini. Xwiyfá meárinipaxí bí mñrarinini.’ ríro áamá aiwá peaxí seáyí e ikwiárininjípimi dání rarinjagi nñwñiríná ‘Ayí apimi dání ríípi xixeni mepa nerínáyí, xwiyfá meárinipaxí rarini.’ ríro yarigíoyínerini. ¹⁹ Sñwñinjí supárigíoyíné arige nerí yapí e uréwapiyarigfáriní? Gímini gípi seáyí e imónini? Aiwá peaxí ikwíkwíarimí yarigfápi seáyí e rimónini? Íráf noa peyininjípi seáyí e rimónini? Íráf oninjípi aiwá ñwíá imíxarinjagi nání íráfpi seáyí e imónini. ²⁰ Ayínáni áamá íráf oninjípimi dání nñróná aiwá seáyí e ikwiárininjípimi dání eni rarinjoi. ²¹ Áamá ridiyowá yarigíiwámi dání nñróná Gorixo aniwámi ínimi ñweañomi dání eni rarinjoi. ²² Áamá ‘Anjnamí dání rírarinjini.’ nñróná Gorixo íkwianwí éf ñweañe dání ríro xewaníño éf ñweañomi dání ríro eni yarinjoi. Ayínáni xwiyfá soyíné ‘E dání nñríná ananirini.’ rarigfáyí nñpíkwini nñpíkwini mñrarigíoyínerini.

²³ Nwí ikaxí mewegíoyíné tñni Parisioyíné tñni aweyi! Sfá wiyi soyíné majfá seaórinfáriní. Sipí ero nanj ero yarigíoyíné dñjí sipí oseaini. Soyíné aiwá nñmiróná aninjí miní yíyí tñni aí tñni siyó amípi píraninjí fá nñro ro ríxa wé wúkaú imóninjána wo Gorixomi mñni nñwiro aí ñwí ikaxí xwé rñinjí tñyo ‘Dixí áamá imóninjíyo xixeni wíarinjípa áamá xenwíyo eni axípi wíirfíni. Áamá xenwíyo eni ayá urímíxirfíni. Gorixomi dñjí wíkwírorfíni.’ rñinjí ayo soyíné ogámí nero onímíápiáni xfdarigfáriní. Segí aninjí miní yarigfá jfapi pñni mñwíarípa ero áamáyo nanj mimíxípa yarigfápi eni ero nero sñwñiríyí, nanj imónimñirí enjirini. ²⁴ Soyíné sñwñinjí supárigíoyíné aiwí áamá wíyo óf sñwáninjí wiarigíoyíné, inaiwá nñniro sidírfá onímíápia wenagí nñwñiróná ananí emí nñmamoro aí kamerí xwéríxa wenáná sñwí mñwñí o tñni gwínárearigíoyínerini.” nuríri awa re oyaiwípoyinirí “None ñwí ikaxí xwé eáninjíyo ogámí neranéná ayí kameríñinjí gwínárearinjwárfani? Nwí ikaxí onímíápia eáninjíyo píraninjí nñxfdíranéná ayí sidírfá emíñinjí mamóarinjwárfani?” oyaiwípoyinirí e urinjínigini.

²⁵ Ámi re urinjínigini, “Nwí ikaxí mewegíoyíné tñni Parisioyíné tñni aweyi! Sfá wiyi soyíné majfá seaórinfáriní. Nanj ero sipí ero yarigíoyíné, Gorixo xeaninjí seaikárinfá enagí nání dñjí sipí oseaini. Soyíné kapíxíyo tñni xwárfá síxíyo tñni bñaríwámi dání wayí nñro róo aí xwioxíyómíni segí fíwí mearigfáyí tñni uyínií yarigfáyí tñni magwí eni. ²⁶ Parisi sñwñinjí supárigíoyíné, kapíxíwámi tñni xwárfá síxíwámi tñni xámi xwioxíyómíni wayí róaná bñaríwámíni eni nanj imóninjoi. ²⁷ Nwí ikaxí mewegíoyíné tñni Parisioyíné tñni aweyi! Sfá wiyi soyíné majfá seaórinfáriní. Nanj ero sipí ero yarigíoyíné, Gorixo xeaninjí seaikárinfá enagí nání dñjí sipí oseaini. Soyíné áamá xwáripáyo seáyí e mñfá imíxána símajiyí nanj rarinjípaninjí imóninjoi.

Íniminiyí áamá ení nórówapiri piyaní eariñipániní enáná. ²⁸ Áamá wí soyíné sñwí niseaniróná ‘Wé rónigfáwarini.’ seaiaiwiariñagí wí segí xwioxíyóminti naní ero sipí ero yarigfápi tñni rikikíríó yarigfápi tñni magwí enagí sñwí miseanarigfáriní. ²⁹ Nwí ikaxí mewegfóyíné tñni Parisioyíné tñni aweyi! Sfá wiyi soyíné majfá seaórinfáriní. Naní ero sipí ero yarigfóyíné, Gorixo xeaniní seaikárinfá enagí nání dñí sipí oseainí. Soyíné Gorixoyá wíá rókiamoagfáyíyá xwárfáyo maní e waripániní sñjáyó xegí yofí nearo uráráiro áamá wé rónigfá eníná pegfáwa xwíá weyárininje ení mfá imixíro neróná ³⁰ re rarigfáriní, ‘None eníná arfowa ñweagíná ññwearane sñwiriyyí, awa wíá rókiamoagfáwami pikiaríná none ení nawíni wí pikianiri enwámani.’ rarigfáriní. ³¹ Sewaninoyíné e ñiriróná xwiyyá ñimeáriníro réniní rinarinoti, ‘Negí arfowa wíá rókiamoagfáwami pikiafowami xiáwonerini.’ áwaní éñiní rinarinoti. ³² Soyíné segí arfowa wíá rókiamoagfáwami ñipikiro yagfápi ñimúro xwiyyá wíni meárinipíri nání anani éfirixini. ³³ Sidíroyíne, weaxfá miáoyíné Gorixo xwiyyá ñiseameariri rfá aniní weariníyo seaikaaaráná arige nerí urakínipírfáriní? Oweoi, wí nurakínipírfámani. ³⁴ Pírániní arfá époyí. Nioní wíá rókiamoarigfáwami tñni áamá ñijfáwami tñni ñwí ikaxí eáninípi mewegfáwami tñni soyíné tñní e nání uowárimfá enagí aiwí soyíné awa wami pikiro wami ikfáyo yekwíroáiro wami segí rotú añíyo dání síkwíá ragí píri uyikiro wa nuro añí bñ bimí ñweáfe mixí ñixfda uro epírfáriní. ³⁵ Ayí rípi nání awami soyíné tñní e nání uowárimfáriní. Soyíné xwíá tñyo xwiyyá áamá wé rónigfá ñiyoni go go pikigfá nání rfá meárinipíri awami soyíné tfáminí uowárimfáriní. Iwamfó wé róniní Aiborfomi pikine dání yoparí wíá rókiamoagfá Sekaraiaomi —O írafí rídiyowá yaníro ikwíkwíarímí yarigfe midáni enáná Gorixoyá añí awawá ‘Ñwífaxini.’ ríninje midáni enáná áwiními e pikigforini. Omí pikigfe nání xwiyyá meárinipíri áamá ayo segí tfáminí uowárimfáriní. ³⁶ Nepa searariníni, ‘Oxí apíxí agwí ríná ñweagfáyíné amípi nioní searariní rípi ñiseaímeanfáriní.’ searariníni.

Jerusaremi ñweáyí nání rinípi nánirini.

³⁷ Jerusaremi ñweáyíné wíá rókiamoarigfáwami pikiro áamá Gorixo seyíné tñní e nání uowárenapinowami sñjá nearo pikiro yarigfáyíné, nioní karfkarí xinái miá iwíyo ínimí ñimeámí yarínípa nioní ení axípi seaiminiri yaríná seyíné ñiseaimónariní. ³⁸ Arfá époyí. Gorixo yeáyí ñiseayimixemearíná añí seyíné ñweaaniri egfe ríxa anipá imónigoí. ³⁹ Ayí rípi nání searariníni. ‘Seyíné nioní sñwí minanfí néfasáná re ríprfíná nánini nanipírfáriní, “Ámináo uowárenapáná weapínfomi yayí seáyí e oumeaneyí.” ríprfíná nánini sñwí nanipírfáriní.’ searariníni.” uríniginíni.

24

“Añí rídiyowá yarigfíwá ikwierómioanfáriní.” uríní nánirini.

¹ Jisaso añí rídiyowá yarigfíwámí dání ñipeyari waríná xegí wiepísariníowa añí Gorixo nání e miriníníyí awíaxí enagí “Jisaso píraniní sñwí owínini.” ñiyaiwiro árixá wianíro báná ² o re uríniginíni, “Soyíné sñjá añí tñyí ññni sñwí ríwíariníoti? Nepa searariníni. Ríwíyo sñjá kíkíróniní rípiyyí wo wíomi seáyí e ikwíarínínfámani. Sñjá ikwíkweyárininí rípi ññni ikwierómioanfáriní.” uríniginíni.

Xeaniní iwamfó wímeanfápi nání uríní nánirini.

³ E nurími nurí dñwí miní Oripíyo ñiyiri e éf ñweanáná wiepísariníowa Jisaso xegípi ñweanagí ñwíniro añwí e ñbíro yumí yaríní re wigfawixini, “Joxí áwaní neareí. Sñjápí gíná ikwierómioanfáriní? Sñwí ayo ñwíñirane ‘O ríxa ñweapini añwí ayorfani?’ yaiwirane ‘Sfá yoparíyi ríxa ríyirfani?’ yaiwirane yanfáwá nání pí ekíyiníyo wínanfáriní? Joxí neareí.” urfagfá ⁴ o áwaní nurírfná re uríniginíni, “Áamá wí

yapf searéwapiyipríxini dñf íá nixiriro éfrixini. ⁵ Ayf ripi nání seararñini. Ámá obaxf wo wo nibayiro yo f nioniyá nñrñiro yapf re searéwapiyaniro epfífáriní, ‘Ámá yeáyf seayimixemeanfa nání arfowayá xwfa piaxfyo dání iwiaronfoyi rarigfo imónñáonirini.’ searéwapiyaniro éaná ámá oxí apíxf obaxf ‘Nepaxini.’ nñyawiwo xenwfyo xfdípífáriní. ⁶ Soyfné ‘Anf nowamini mixf ikwfnaroarini.’ rñnányf xwiyfá imñf ‘Anf wími mixf inarñoi.’ rñiméánáyf wáyf mepa éfrixini. Mixf ayf xámi niga nurí aiwf sfá yoparf Jisasoni weapimfáyi snñrini. ⁷ Ámá gwí wirí nñwiápñimearo wñiyf tñni mixf iniro ero mixf ináyf wí nñwiápñimearo wñiyf tñni mixf iniro ero anf wíyf wíyo pobonf erí anf wamí agwf nání ikeamóniro epfífáriní. ⁸ Apí nñpini e imónarñagí nñwñrñná re yaiwífrixini, ‘Rfwéná xwé enfa nání iwamfó ríyf rñyarini? Oyini.’ yaiwífrixini. Apíxf niaíwf xñrñmñrñ nerfná dñf re yaiwiarigfápa, ‘Rfwéná rñññf xwé nñmñrñ nání iwamfó rññiarini? Oyini.’ yaiwiarigfápa soyfné ení nioní rarñápí imónarñagí nñwñrñná re yaiwífrixini, ‘Rfwéná xeanñf xwé neáimeanfáriní?’ yaiwífrixini. ⁹ Íná soyfné ámá wí íá nñseaxero xeanñf seaikáñro seapíkiro epífá nání ámá wíyo mñni wipífáriní. Ámá gwí ríxf wirí wirími dñf nñni soyfné nioní nñxñdarñagfa nání sfmí tñni seapífáriní. ¹⁰ E seiarfná ámá obaxf nioní nñxñdarigfáyf rfwí nññmoro wigf wñiyf Jisasoni nñxñdarigfáyf nání ámáyo miyf urñro ayf tñni sfmí tñni iniro epfífáriní. ¹¹ Ámá wí nñwiápñimearo mimóní wfa rókiamoarigfáwa nimóniro ámá oxí apíxf obaxfyo yapf wíwapiyipífáriní. ¹² Ámá ríkíkirfó niga upífá enagí nání ámá obaxf wíyo wá nñwianñrñ arñrá wiarigfápi pñni wiaripífáriní. ¹³ E nerí aí gíyf gíyf enñ neániro nioní dñf nññkwñro nñxñdarigfáyo sfá yoparfymí nioní ananí yeáyf uyimixemeanfáriní. ¹⁴ Xwiyfá yayf seinarñf ‘Gorñxo xegí xwioxfyo mñimeanf nerí seameñweanfá nání segí fwí yarigfápi rfwfmñni nñmamoro nñsanñro ñweáfrixini.’ rñññpí ámá nioní nñxñdarigfáyf nuro ámá gwí wirí wirí nñyoní xwfa rñrñ nñrñmñni amí gñmi ñweagfáyo wáf nurñmemáná enáná sfá yoparfyi imónñfáriní.

Xeanñf rfa tñf wimeanfápi nání urñf nññrñni.

¹⁵ “Soyfné wfa rókiamoagí Daniero nñrñrñ eañpi ámá sipí seaikáñño anf awawá Gorñxoyá ñwfa ikwñronññfwámí xórórí nerí xwñrfá ikñxéagí nñwñrñná —Ámá gíyfné xwiyfá ripi íá rófáyfné, dñf píranñf morñni. ¹⁶ E nñwñrñná Judia pñropenñfyo ñweagfáyf dñwfyo nání éf yírfrixini. ¹⁷ Ámá gíyf gíyf anf waiwfyo nñpeyiro seáyfmñni ikwñronññfwámí nññwearóná ‘Sipí neaikáñño rñxa ñwfa imónñe xwñrfá ikñxearini.’ rñnarñagfa arfa nñwirfná snñ mepa éfrixini. Nñwiápñimeanfá amípí inñmi ikwñronññfwámí wenñpi mñeanñro nání nñwepññro mñpáwipa sa nñwepññro dñwfyo nání aññni éf yírfrixini. ¹⁸ Ámá aiwá omñfyo yarigfáyf ení arfa e nñwirfná amí iyfá meaññro nání anf e nání mupa sa dñwfyo nání éf yírfrixini. ¹⁹ Íná apíxf niaíwf agwf egfíwa tñni snñ niaíwf amñf narigfíwa tñni aññni éf upaxí mimónñagí nání aweyí! Arñge nero dñwfyo nání aññni éf yipífáriní? Oweoi. ²⁰ Aññni éf mupaxí neaimónññgññrñ Gorñxomí rñññf re urñrñrñni, ‘Íná imñf mñrñpa éwññgñni. Sabarfá ení mimónñpa éwññgñni.’ urñrñrñni. ²¹ Ayf ripi nání seararñini. Gorñxo xwfa imññrñ aññna imññrñ enñ dání ámá xeanñf nimóga bagfa aiwí sipí seaikáñño ñwfa imónñe xwñrfá ikñxéaná xeanñf rfa tñf seáimeanfáriní. Xeanñf íná imónñfá ripi tñni amí wí xñxení imónñfá menñni. ²² Gorñxo xeanñf imónñfá apí nání ‘Aññni pñni owiárini.’ mñyawiárñpa nerí snñwirñyf, ámá wíyo yeáyf uyimixemeapaxfmaní. Ámá xfo eyíroarñf enagí nání xeanñf apí nání ‘Aññni anípa oimónñni.’ rññfáriní. ²³ Íná ámá wí ‘Snñwf wññpoyí. Yeáyf neayimixemeanfa nání arfowayá xwfa piaxfyo dání iwiaronfoyi rarññwáo riworñni.’ re searánarñni, wí ‘Jíiworñni.’ searánarñni, arfa

m̄wipa éfr̄ix̄ini. ²⁴ Ayf̄ r̄ipi n̄ani searar̄iñini. Ámá wa n̄wiáp̄n̄imearo ‘Ox̄f̄ ap̄ix̄f̄ Gor̄ixo eȳíroár̄iñ̄iyo yap̄f̄ w̄iwap̄iyipax̄f̄ r̄fa imón̄ini?’ n̄yawiwo yap̄f̄ w̄iwap̄yan̄iro n̄ani wí ‘Kiraiso, ar̄f̄owayá xw̄f̄a piax̄f̄yo dán̄i iwiaron̄f̄oyf̄ rar̄iḡf̄o, ayf̄ n̄ion̄ir̄ini.’ r̄iro wí ‘Wf̄á rókiamoar̄iñ̄áon̄ir̄ini.’ r̄iro nero em̄im̄f̄ xwé ámá s̄ñw̄f̄ m̄iw̄inar̄iḡf̄ápi ero ayá r̄iwamón̄ipax̄f̄ b̄i ero ep̄írf̄ár̄ini. ²⁵ Pír̄ániñf̄ ar̄f̄a món̄f̄poyf̄. Am̄ipí r̄f̄wéná imón̄in̄f̄ápi n̄ani r̄ixa áwan̄f̄ searar̄iñaḡf̄ yap̄f̄ seaíwap̄iyip̄r̄ix̄in̄ir̄i n̄ani d̄iñf̄ n̄imoro éfr̄ix̄ini. ²⁶ Nion̄i r̄ixa píran̄iñf̄ áwan̄f̄ searf̄a eñaḡf̄ n̄ani ámá wí ‘Ar̄f̄a époyf̄. O ámá n̄ani d̄iñf̄ meañe j̄fam̄f̄ ñwean̄i.’ sear̄aná soȳfné ar̄f̄a n̄iwiwo mupa éfr̄ix̄ini. Wí ‘Ar̄f̄a époyf̄. O añf̄yo ná ín̄im̄i yum̄f̄i ñwean̄i.’ sear̄aná ar̄f̄a m̄iwipa éfr̄ix̄ini. ²⁷ Ámá imón̄iñáon̄i n̄iweap̄ir̄fná ápiañw̄f̄ ner̄fná añf̄ ikw̄f̄rón̄iñf̄ n̄im̄ini wf̄á ókiar̄iñf̄pa nion̄i en̄i wf̄á nókia weap̄im̄f̄a eñaḡf̄ n̄ani ámá wí ‘O yum̄f̄i e ñwean̄i.’ sear̄anáyf̄, ar̄f̄a m̄iwipa éfr̄ix̄ini.” nur̄ir̄i ²⁸ awa re oyaiw̄ipoȳin̄ir̄i, “Nion̄i weap̄im̄f̄aé n̄ani ámá áwan̄f̄ wí r̄ipax̄f̄ men̄ini. Ámá n̄ini s̄ñw̄f̄ nan̄ip̄rf̄ár̄ini.” oyaiw̄ipoȳin̄ir̄i ewaȳf̄ ikax̄f̄ r̄ipi ur̄iñ̄iniḡini, “Nañw̄f̄ piyf̄ weñe apur̄f̄ obax̄f̄ pénar̄iñf̄r̄ini.” ur̄iñ̄iniḡini.

Ámá imón̄iño weap̄im̄f̄ápi n̄an̄ir̄ini.

²⁹ Ám̄i re ur̄iñ̄iniḡini, “E ner̄i aí xean̄iñf̄ ap̄i n̄ini r̄ixa n̄iseaímeámáná eñáná apax̄f̄ mé sogw̄f̄ sf̄a yin̄ir̄i emá wf̄á món̄ipa er̄i s̄iñf̄ añfnam̄i dán̄i exweánowir̄i er̄i am̄ipí eñf̄ eán̄iñf̄ añfnam̄i eñf̄yf̄ úpiyin̄ir̄i er̄i r̄ixa nemáná eñáná ³⁰ nion̄i ek̄iyin̄iñf̄ n̄iga n̄iweap̄ir̄i ámá n̄iyon̄i s̄ñán̄i wimón̄áná ámá gw̄f̄ ar̄f̄ ar̄i n̄ini ámá imón̄iñáon̄i níkn̄in̄im̄i ḡf̄ eñf̄ eán̄iñf̄ t̄n̄i añf̄ pírf̄yo dán̄i agw̄f̄ t̄n̄i weapar̄iñaḡf̄ s̄ñw̄f̄ n̄inan̄iróná ñw̄f̄ eap̄rf̄ár̄ini. ³¹ E yar̄fná pékák̄f̄ aga eñf̄ t̄n̄i r̄in̄f̄aḡf̄ nion̄i ḡf̄ añfnajowa ámá ox̄f̄ ap̄ix̄f̄ Gor̄ixo eȳíroár̄iñ̄iyf̄ xw̄f̄a r̄ir̄i n̄r̄im̄ini am̄i ḡim̄i ñweaḡf̄áyo wir̄imeap̄ir̄i urowár̄im̄f̄ár̄ini.

Ewaȳf̄ ikax̄f̄ ik̄f̄a pik̄f̄na n̄an̄ir̄ini.

³² “Soȳfné ewaȳf̄ ikax̄f̄ ik̄f̄a pik̄f̄na n̄ani r̄in̄iñ̄ipi n̄ani d̄iñf̄ n̄imoro nij̄f̄a imón̄f̄poyf̄. Ik̄f̄a pik̄f̄na m̄im̄iñw̄f̄ neánowimáná am̄i in̄iḡf̄ s̄ix̄f̄ n̄in̄ir̄i r̄ixa m̄iñf̄ ináná, ‘R̄ixa xwiogw̄f̄r̄ani?’ yaiwiar̄iḡf̄ár̄ini. ³³ S̄ñw̄f̄ e n̄iw̄in̄iro yaiwiar̄iḡf̄ápa nion̄i searar̄iñáyf̄ n̄ini imón̄ar̄iñaḡf̄ n̄iw̄in̄ir̄fná re yaiw̄írf̄ix̄ini, ‘O n̄iweap̄ini n̄ani r̄ixa f̄wí éniñf̄ r̄irónap̄ini? Oȳini.’ yaiw̄írf̄ix̄ini. ³⁴ Nepa searar̄iñini. Ámá r̄íná ñweaḡf̄áȳfné wiȳfné s̄ini m̄ipé ñweañáná am̄ipí nion̄i searar̄iñápi n̄imón̄in̄f̄ár̄ini. ³⁵ Añf̄na t̄n̄i xw̄f̄ár̄i t̄n̄i an̄ipá imón̄in̄f̄a eñaḡf̄ aiw̄i xw̄iȳf̄a nion̄iyá wí sur̄f̄má imón̄in̄f̄am̄ani.

“Nion̄i weap̄im̄f̄áyi n̄ani ámá wo nij̄f̄am̄ani.” ur̄iñ̄i n̄an̄ir̄ini.

³⁶ “Nion̄i am̄i ḡini ḡiná n̄iweap̄im̄f̄a n̄aniyf̄f̄ ámá n̄ini aiw̄i wo nij̄f̄a mimón̄ini. Añfnajf̄ aiw̄i nion̄i aiw̄i nij̄f̄a mimón̄iñw̄ini. Sa ḡf̄ áponi nij̄f̄ár̄ini. ³⁷ Ámá imón̄iñáon̄i am̄i weap̄aná ámá Nowao t̄ñíná yaḡf̄ápa ax̄f̄pi yar̄iñaḡf̄a w̄in̄im̄f̄ár̄ini. ³⁸ In̄iḡf̄ wax̄f̄ s̄ini n̄iróga m̄iw̄iáp̄n̄imeapa eñáná ayf̄ sf̄a Nowao s̄ip̄ix̄f̄yo páwin̄f̄e n̄an̄ini re néra uḡf̄awix̄ini. ‘Gor̄ixo in̄iḡf̄ wax̄f̄ t̄n̄i xw̄ir̄f̄a wí neaik̄ixen̄f̄am̄ani.’ n̄yawiwo aiwá n̄iro in̄iḡf̄ n̄iro néra nuro ap̄ix̄f̄ n̄ñw̄ir̄ara uro n̄imeáa uro néra nútsáná ³⁹ ‘Pí pí neaímean̄f̄ár̄ani?’ m̄iyaiw̄i néra war̄fná in̄iḡf̄ wax̄f̄ n̄imáróm̄i un̄iñ̄iḡini. Ámá imón̄iñáon̄i am̄i n̄iweap̄ir̄fná ámá maiw̄i ax̄f̄pi e néra war̄iñaḡf̄a w̄imeám̄f̄ár̄ini. ⁴⁰ Sf̄a nion̄i weap̄im̄f̄áyim̄i ámá waú, aiwá om̄iñf̄yo yar̄iḡf̄iwaú ḡf̄ añfnajowa w̄f̄om̄i n̄iwir̄imearo aí w̄f̄om̄i e wár̄ip̄rf̄ár̄ini. ⁴¹ Ap̄ix̄f̄ w̄ipaú en̄i pírawá yun̄f̄ ik̄ixém̄f̄ yar̄fná w̄f̄im̄i n̄iwir̄imearo w̄f̄im̄i e wár̄ip̄rf̄ár̄ini. ⁴² Aȳin̄ani soȳfné aw̄in̄iñf̄ ñwearf̄ini. D̄ix̄f̄ Ámin̄áon̄i b̄im̄f̄a n̄ani soȳfné maj̄f̄a imón̄iñaḡf̄a n̄ani d̄iñf̄ t̄n̄i ñweáfr̄ix̄ini. ⁴³ Ewaȳf̄ ikax̄f̄ r̄ipi n̄ani en̄i d̄iñf̄ mópoyf̄. Ámá wo, añf̄ xiáwo ‘f̄wí meañiño sf̄a r̄iyim̄i r̄íná b̄in̄ir̄fen̄iño?’ n̄yaiwir̄i s̄ñw̄ir̄iyf̄, aw̄i n̄iñwearf̄fná xe n̄f̄kwir̄i opáwin̄ir̄i s̄ñw̄f̄

winimniri enímani. ⁴⁴ Ámá imónináoní weapimáyi nání ení soyíné siní majfá enqáfa nání awíniní nweárixini.” uriniginí.

Ewayí ikaxí bosíwo nánirini.

⁴⁵ Jisaso ewayí ikaxí ámi bí urimniri nání yaríní re winiginí, “Omíní wiiaríníyí wo xegí bosoyá maní arfá níwirí díní nenwiperí nerínáyí arige imónini? O re imónini. O omíní rípi nání bosíwo oimóniri xegí bosó rípeanorini. O xegí bosoyá omíní wiiarígíáyo umeiri aiwá yaní umeiri yarínorini. ⁴⁶ Boso ami dání níbirí xegí bosíwo rípeano xámí yagípa axípi pírániní yarínagí níwinínáyí, bosíwo yayí owinini. ⁴⁷ Nepa searariní. O pírániní yarínagí níwinínáyí, xegí omíní níni ení menfa nání rípeanfáriní. ⁴⁸ E nerí aiwí bosíwí axó ‘Gí bosó yapapíni bínimeniní.’ níyáiwirí ⁴⁹ xegí omíní ani wiiarígíáwami iwaní níméperí ámá papíkí yarígíá wa tñi iniígí níro aiwá níro néra nuríná ⁵⁰ ‘Bosó sá riyimí níbínimeniní.’ níyáiwirí yaríníyí wiyimí, sá xó bíníyimí majfá nimóniri yaríníyimí bosó ríxa níremónapiri re winfáriní. ⁵¹ Omí míní níwákwiri ámá naní ero sipí ero yarígíáyí tñí e wárinfáriní. E ríniní xwé winarfá nweá earo magí íroníro epírfériní.” Jisaso ewayí xwíyá e uriniginí.

25

Ewayí ikaxí apíxí apíyá wé wúkaú nánirini.

¹ Jisaso ewayí xwíyá re uriniginí, “Ámá ‘Goríxo xó xegí xwioxíyo mímeámí nerí oneamenweani.’ yaiwíáyí apíxí apíyá wé wúkaú riwániní imóniní. Íwa ‘Negí ámá o xegí apíxí síní meanímí níwirímiaumí bíniní.’ rínfagí arfá níwiro óf e oneairímeároniri wígí ramíxí xixegíni nímixáromí nuro óf e weníní nero nweagíwarini. ² Apíxí wé ná wúni íwa majímajfá ikárinígííwarini. Wé wúmi dání wíwa díní pírániní mogííwarini. ³ Majímajfá ikárinííwa ramíxí nímaxíríná piurí sixí mímaxírígííwarini. ⁴ Díní pírániní móííwa ramíxí nímaxíríná piurí sixí ení xixegíni maxírígííwarini. ⁵ Íwa weníní nerí nweanáná apíxí síní meano siní sá órípíní yaríná íwa sá níowáf nero ríxa sá wenáná ⁶ ríxa áríwegí imónáná rfaiwá re ríniniginí, ‘Weníní époyí. Apíxí síní meáo ríxa iwo barini. Seyíné óf e wiríménápípoyí.’ rínfagí arfá níwiro ⁷ apíxí apíyá níwani níwiápínímearo ramíxí ápiáwí xwé oweniri fá níkinímíxímáná ⁸ majfá ikárinííwa wígí piurí yeáyí nerí ramíxí supárarínagí níwiníro díní pírániní móííwami re urígíawixini, ‘Negí ramíxí supárimniri yarínagí nání sewayíné piurí bí neiapípoyí.’ urfáfa aiwí ⁹ íwa re urígíawixini, ‘Oweoi, piurí newanéyá ramíxí sewayínéyá tñi newanéyá tñi xixeni mimónini. Newanéyá ení supáriniginí. Sewayíné nuro segí ení sitíwá aníyo ámá piurí bí yarígíáyo bí époyí.’ urfáfa ¹⁰ majímajfá ikárinííwa piurí bí yaníro nání úáná ámá apíxí síní meáo níbirí apíyá wíwa pírániní nímixiniri weníní nero nweagííwa o tñi nerímeánimí aní aiwá apíxí meani nání imíxárfé nání nuro aníyo páwíáná ówaní yárininiginí. ¹¹ Ówaní ríxa níyárinímáná enáná apíyá piurí bí yaníro úfííwa níbiró bfaríwámí dání re urígíawixini, ‘Ámináoxini, Ámináoxini, newané ówaní neáfkwíomeaí.’ urfáfa aí ¹² o re uriniginí, ‘Nioní nepa searariní. Nioní sewayíné nání majíonirini.’ uriniginí.” Jisaso ewayí xwíyá e nuriri ¹³ re uriniginí, “Sá nioní weapimáyi soyíné majfá enqáfa nání pírániní weníní nero awíniní nweárixini.

Ewayí ikaxí omíní wiiarígíá waú wo nánirini.

¹⁴ “Ayí rípi nání ‘Awíniní nweárixini.’ searariní. Nioní ámi níweapiríná ámá nioní níxídarígíáyo wígí níiarígíápi xixeni wíimfá enqáfa nání nioní ámá amípi mímúroniní róniní imóniní. O xegí aní wíyo urínaumniri nerfá ámá xínáíwániní nímoníro omíní wiiarígíáwami ‘Eini.’ nuriri xegí iyá fá nígwí amípi pírániní umeipíri nání yaní níwiríná ¹⁵ omíní xixeni epaxowa enqáfa níwiniri womí nígwí

K5,000 mɪnɪ wirɪ womɪ K2,000 mɪnɪ wirɪ womɪ K1,000 mɪnɪ wirɪ nemo aɲɪ wɪyo urɪnaumɪnɪrɪ urɪnɪgɪnɪ. ¹⁶ Nɪgwɪ K5,000 wɪo apaxɪ mɛ nurɪ nɪgwɪ apɪ tɪnɪ omɪɲɪ nerɪnɛ sayɛ nimɪxɪrɪ ɛmɪ K5,000 bɪ sayɛ imɪxɪɲɪnɪgɪnɪ. ¹⁷ Nɪgwɪ K2,000 wɪo enɪ nɪgwɪ apɪ tɪnɪ omɪɲɪ nerɪnɛ ɛmɪ K2,000 bɪ sayɛ imɪxɪɲɪnɪgɪnɪ. ¹⁸ E nerɪ aɪ nɪgwɪ K1,000 wɪo nɪgwɪ apɪ nɪmeɛmɪ nurɪ mɪnɪɲwɪ nɪrɪpɪmɛnɛ mɪraxwoyɛ nɪgwɪ pɪnɪ e tɪɲnɪgɪnɪ. ¹⁹ Mɪraxwo aɲɪ wɪyo urɪnaumɪnɪrɪ wago nemɛsɛnɛ ɛmɪ nɪbɪrɪ ‘Gɪ nɪgwɪ rɪxa sayɛ nimɪxa ugɪɛrɪnɪ? Sɪɲwɪ owɪnɪmɪnɪ.’ nɪyɛwɪrɪ ‘Gɪ omɪɲɪ nɪarɪgɪɛ nɪgwɪ wɪɲɛwɛ obɪpoyɪ.’ rɛnɛ ²⁰ ɛmɛ nɪgwɪ K5,000 wɪɲo nɪgwɪ xɪo wɪɲɪpɪ tɪnɪ nɪgwɪ K5,000 xɪo sayɛ imɪxɪɲɪpɪ tɪnɪ nɪmeɛmɪ nɪbɪrɪ sɪwɛ nɪwɪrɪ re urɪɲnɪgɪnɪ, ‘Mɪraxwe, joxɪ xɛmɪ K5,000 nɪapɪɲɪpɪ ɛmɪ nɪonɪ sayɛ nimɪxɪrɪnɛ K5,000 ɛmɪ bɪ imɪxɪɲɛ rɪpɪ sɪɲwɪ wɪnɛ.’ urɪɛgɪ ²¹ mɪraxwo re urɪɲnɪgɪnɪ, ‘Gɪ omɪɲɪ nɪarɪɲoxɪnɪ, joxɪ omɪɲɪ nɪrɪnɛ anɪɲɪ mɪnɪ naɲɪ nɪarɪɲoxɪnɪ, joxɪ awɪaxɪ ɛrɪnɪ. Omɪɲɪ onɪmɛɛ nɪonɪ sɪapɪɲɛpɪ joxɪ anɪɲɪ mɪnɪ pɪrɛnɪɲɪ nɪɲɪɲɪ ɛɲagɪ nɛnɪ gɪ amɪpɪ obaxɪyo mɛrɛɛ nɛnɪ “Bosɪwoxɪnɪ” nɪrɪrɪrɪ orɪrɪpɛɛmɪnɪ. Joxɪ nɪwɪapɪrɪ nɪonɪ tɪnɪ nawɪnɪ nɪɲwearɪnɛ yɛɪ nɪonɪ nɪarɪɲɪpɛ axɪpɪ yɛɪ osɪnɪnɪ.’ urɪɲnɪgɪnɪ. ²² ɛmɛ nɪgwɪ K2,000 wɪɲo nɪbɪrɪ re urɪɲnɪgɪnɪ, ‘Mɪraxwe, joxɪ K2,000 nɪapɪɲɪpɪ nɪonɪ sayɛ nimɪxɪrɪnɛ K2,000 ɛmɪ bɪ rɪpɪ xɪrɪɲɛ rɪpɪ sɪɲwɪ wɪnɛ.’ urɪɛgɪ ²³ mɪraxwo re urɪɲnɪgɪnɪ, ‘Gɪ omɪɲɪ nɪnɪarɪɲoxɪnɪ, joxɪ omɪɲɪ nɪrɪnɛ anɪɲɪ mɪnɪ naɲɪ nɪarɪɲoxɪnɪ, joxɪ awɪaxɪ ɛrɪnɪ. Omɪɲɪ onɪmɛɛ nɪonɪ sɪapɪɲɛpɪ joxɪ anɪɲɪ mɪnɪ pɪrɛnɪɲɪ nɪɲɪɲɪ ɛɲagɪ nɛnɪ gɪ amɪpɪ obaxɪyo mɛrɛɛ nɛnɪ “Bosɪwoxɪnɪ” nɪrɪrɪrɪ orɪrɪpɛɛmɪnɪ. Joxɪ nɪwɪapɪrɪ nɪonɪ tɪnɪ nawɪnɪ nɪɲwearɪnɛ yɛɪ nɪonɪ nɪarɪɲɪpɛ axɪpɪ yɛɪ osɪnɪnɪ.’ urɪɲnɪgɪnɪ. ²⁴ ɛmɛ nɪgwɪ K1,000 wɪɲo nɪbɪrɪ re urɪɲnɪgɪnɪ, ‘Mɪraxwe, joxɪ arɪɛ rɪɛ wɛ rarɪɲoxɪrɪnɪ. Aɪwɛ joxɪ jɪwanɪɲoxɪ ɪwɪɛ mɪrɪɲɛ mɪrɪ ɪwɪ mɪmɛ ɛɲɛ mɪrɪ yarɪɲoxɪ ɛɲagɪ nɛnɪ ²⁵ nɪonɪ wɛyɪ nerɪ nɪgwɪ K1,000 joxɪ nɪapɪɲɪpɪ nɪmeɛmɪ nurɪ xwɪɛ wɛyɛrɪɲɛrɪnɪ. Sɪɲwɪ wɪnɛ. Dɪxɪ nɪgwɪpɪ rɪpɪrɪnɪ.’ urɪɛgɪ aɪ ²⁶ mɪraxwo re urɪɲnɪgɪnɪ, ‘Gɪ omɪɲɪ nɪarɪɲɪ rɪwɪ sɪwɪɛ yɪɲɪ roxɪnɪ, joxɪ sɪpɪnɪ ɛɲrɪnɪ. Joxɪ “Xewanɪɲo ɪwɪɛ mɪrɪɲɛ mɪrɪ ɪwɪ mɪmɛ ɛɲɛ mɪrɪ yarɪɲorɪnɪ.” nɪnɪawɪrɪ nɛnɪ ²⁷ nɪgwɪ nɪonɪ sɪapɪɲɛpɪ pɪ nɛnɪ nɪgwɪ aɲɪyo mɪtɪpɛ ɛɲrɪnɪ. E nɪtɪrɪ sɪɲwɪrɪyɪ, nɪgwɪ apɪ tɪnɪ ɛmɪ bɪ seɛyɪ e ɪkwɪɛrɪnɪɲɛnɛ meɛmɪnɪrɪ ɛɛrɪnɪ.’ nurɪrɪ ²⁸ wamɪ re urɪɲnɪgɪnɪ, ‘Nɪgwɪ K1,000 xɪrɪɲomɪ nurɛpɪro K10,000 xɪrɪɲomɪ mɪnɪ wɪpoyɪ. ²⁹ Ayɪ rɪpɪ nɛnɪ seararɪɲɪnɪ. ɛmɛ gɪyɪ gɪyɪ nɪonɪ wɪɲɛpɪ pɪrɛnɪɲɪ mɪmɛpɛ nerɪ kɪkɪɛ nerɪnɛyɪ apɪ aɪ nurɛpɪmɛrɪnɪ. ³⁰ Omɪɲɪ nɪarɪɲɪ sɪpɪomɪ ɪɛ nɪxɛro sɪɛ yɪnɪɲɪ bɪarɪwɛmɪnɪ moɛɪpoyɪ. Sɪɛ yɪnɪɲɛyɪ rɪnɪɲɪ ayɪkwɪ mɪwɪnɪpɛ ɛnɛɛ ɛɲagɪ nɛnɪ ɛmɛ ɲwɪ ɛaro magɪ ɪrɛnɪro ɛpɪrɪɛrɪnɪ.’ Jɪsaso ɛwɛyɪ xwɪyɪɛ e urɪɲnɪgɪnɪ.

ɛmɛ nɪyɛnɪ mɪ ɔmɔmɪxɪmɪ wɪnɪɛpɪ nɛnɪ urɪɲɪ nɛnɪrɪnɪ.

³¹ ɛmɛ re urɪɲnɪgɪnɪ, “ɛmɛ ɪmɔnɪɲɛnɪ mɪxɪ ɪnɛyɪ nɪmɔnɪrɪ nɪkɪnɛmɛnɛ gɪ aɲɪnɛjowa tɪnɪ nawɪnɪ xɪxɛɛnɪɲɪ nɪga nɪwɛapɪrɛnɛ ɪkwɪɛɲwɪ ɛmɛyɛ mɪ ɔmɔmɪxɪmɪ ɛmɛɛnɛmɪ ɛɪ ɲwɛɛɛnɛ ³² ɛmɛ gwɪ wɪrɪ wɪrɪ nɪnɪ gɪ sɪmɪmanɪmɪnɪ awɪ ɛɛɛrɪpɪrɪɛrɪnɪ. Awɪ ɛɛɛrɛnɛ nɪonɪ ɛmɛ sɪpɪsɪpɪ mɛarɪgɪɛwɛ sɪpɪsɪpɪ tɪnɪ mɛmɛ tɪnɪ nɛyɪrɛro sɪpɪsɪpɪ mɪdɛnɪ mɛmɛ mɪdɛnɪ wɛrɛrɪgɪɛpɛ ɛmɛyɛ axɪpɪ e nɛyɪrɛrɪ mɪdɪmɪdɛnɪ nɪwɛrɪrɪnɛ ³³ sɪpɪsɪpɪ wɛ nɛɛmɪnɪ wɛrɪrɪ mɛmɛ onɛmɪɲumɪnɪ wɛrɪrɪ ɛmɛrɪnɪ. ³⁴ E nɛmɛnɛ mɪxɪ ɪnɛyɛnɪ wɛ nɛɛmɪnɪ nɪɲwɛagɪɛyo re urɪmɛrɪnɪ, ‘ɛmɛ gɪ ɛpɛ pɪrɛnɪɲɪ seɛmɪxɪɪyɪnɛ nɪwɪapɪro oyɛ xwɪoxɪyo ɲwɛɛpoyɪ. Aɲɪ o xwɪɛrɪ ɪmɪxɪrɪ aɲɪnɛ ɪmɪxɪrɪ ɛɲɛ dɛnɪ seyɪnɛ nɛnɪ wɛ roɛrɪɲɛ nɪwɪapɪro ɲwɛɛpoyɪ. ³⁵ Ayɪ rɪpɪ nɛnɪ seararɪɲɪnɪ. Nɪonɪ agwɪ nɛarɪnɛ seyɪnɛ aɪwɛ bɪ nɪapagɪɛrɪnɪ. ɪnɪgɪ nɛnɪ nɪnɛnɛ ɪnɪgɪ bɪ nɪapagɪɛrɪnɪ. Nɪonɪ aɲɪ mɪdɛɲonɪ ɛɲɛnɛ seyɪnɛ nɪnɪpɛmɛɛmɪ wagɪɛrɪnɪ. ³⁶ ɪyɪɛ mɛyɛnɪ ɛɲɛnɛ bɪ nɪpɛrɛgɪɛrɪnɪ. Sɪmɪxɪ yarɪnɛ seyɪnɛ nɪbɪro nɪmɛɲwɛɛagɪɛrɪnɪ. Gwɪ aɲɪyo ɲwɛɛɲɛnɛ seyɪnɛ xwɪyɪɛ nɪɲwɛnɛpɛgɪɛrɪnɪ.’ urɪmɛrɪnɪ. ³⁷ E urɛnɛ ɛmɛ wɛ rɛnɪgɪɛyɪ re nɪrɪpɪrɪɛrɪnɪ, ‘ɛmɛnɛoxɪnɪ, gɪnɛ agwɪ nɛnɪ yarɪnɛ sɪɲwɪ nɪrɛnɪrɛnɛ

aiwá siapagwárini? Gíná iniigf nání sinána iniigf siapagwárini? ³⁸ Gíná joxi anj mídánoxiniigf imónináná nisipemeámi wagwárini? Gíná iyfá mayoxi emearinagf niranirane iyfá ripáragwárini? ³⁹ Gíná joxi simixf yarinagf rimeñweaagwárini? Gíná gwf anjyo ñweañáná xwiyfá riñwénapagwárini? níráná ⁴⁰ mixf ináyoni re urimfárini, 'Nepa seararini, "Seyfne áma nioni gf imónigfá tfoyo sipí apiamí aiwí arirá niwiri e niwirináyf ayf nioninini niagfawixini." seararini.' urimfárini. ⁴¹ E nurimáná wé onamínúminí niñweagfáyo re urimfárini, 'Gorixo nání ramixinigfáyfne pfini niníwiárimí nuro ríá aninjf wearinjf xfo obo tfini anfnajf xfomi fwf wikárgfáwa tfini nání imixárinifrimí nání úpoyí. ⁴² Ayf ripi nání seararini. Nioni agwf nání yarfná seyfne aiwá bi mñiapagfárini. Iniigf nání ninána bi mñiapagfárini. ⁴³ Anj mídánoni enáná ninipemeámi wagfámani. Iyfá mayoni emearfná iyfá bi mñipáragfárini. Simixf weñáná mñimeñweaagfárini. Gwf anjyo ñweañáná xwiyfá mñinñwénapagfárini.' uráná ⁴⁴ wiwaninjyf re nriprfárini, 'Ámináoxi gíná joxi agwf nání eri iniigf nání siniri anj mídánoxi imóniri iyfá mayoxi eri simixf weri gwf anjyo ñweari yarinagf nene siñwf niranirane arirá mñisipa yagwárini?' níráná ⁴⁵ ayo re urimfárini, 'Nepa seararini. Seyfne áma nioni gf imónigfá tfoyo sipí apiamí aiwí arirá mñwipa nerfnáyf ayf nioni enfninjf niagfawixini.' uráná ⁴⁶ ayf rfninjf aninjf winine nání uprfárini. E neri aí wé rónigfáyf dnjñf niyimñfpi tfgfáyf ñweaprfé nání uprfárini." uriniginí.

26

Jisaso nání mekaxf megfá nánirini.

¹ Jisaso xwiyfá api nipiñi nurfisaná xegf wiepñsarinowami re uriniginí, ² "Soyfne nñjfarini. Rixa sfá wiyau óráná sfá Gorixoyá anfnajo negf arfowami mñpiki múronfyi —Eníná sfá ayi Judayo Isipiyf mixf ináyo fá xewwirárináná Gorixo niaíwf xamínjñf niyoní opikimñiri anfnajf oyáo uowárinjñf aiwí Judayf o ñwf ikaxf urinifpi tfini xixeni nero bisfkerfá yisf mayf úrapí nimixiro nñiro sipisipf miá nñpikiro ówanjyo ragf xópé yarfá enagf nání anfnajo ayo múroniginí. Ayfnáni xwiogwf o o pwéáná sipisipf miá nñpikiro bisfkerfá yisf mayf úrapí nimixiro narigfárini. "Sfá ayi imónáná wa áma imónináoni fá nñnixero émayf íkfáyo oyekwiroárfpoyinri mñi niwiprfáo." uriniginí. ³ Iná apaxpáninjñf imónigfá xwéowa tfini Judayf wigf ámináowa tfini awa nerimeániro anj apaxpáninjñf imónigfáwami seáyf e imóninjo, xegf yof Kaiapasoyf rñinñoyáyo awí neániro ⁴ mekaxf re megfawixini, "Jisasomi pñkianyf yumí arige nerane fá xiraniréwini?" mekaxf e nñmeróná ⁵ re nñra ugfawixini, "None ámayo mixf émixamoaniginí. Aiwá sfá Gorixo negf arfowami mñpiki múronfyi nání imixarfná fá mñixirpa oyaneyí." rñnigfawixini.

Jisasomi werixf nanj bi iwayimñof nánirini.

⁶ Jisaso anj Betani ñweañáná anj áma peyfyf yago Saimonoyáyo ñweañáná ⁷ apixf wí werixf dnjñf nanj earinjñf sixf wá —Sixf awá ñgwí aga xwé roñfwárini. Awá nñmeámi nñbiri o aiwá nñmñiri ñweañáná í omí mñjyo iwayimñofniginí. ⁸ Iwayimóagf wiepñsarinowa siñwf e nñwiniro ími wikf dnjñf niwiaiwiwo re rñnigfawixini, "Werixf dnjñf nanj earinjñf api ñgwí xwé roñfpi pí nání xwirfá ikixearini?" ⁹ Werixf api ñgwí nání bf nerane siñwiryf, ñgwí xwé nñmearfná áma uyípeayfo arirá niwirane mñi wipaxrini." rñnarinagfá ¹⁰ Jisaso siñwf e nñwiniri re uriniginí, "Í ayf nanj niarinagf nání pí nání ayá wí rarinjo?" ¹¹ Ayf ripi nání seararini, 'Áma uyípeayf soyfne tfini íníná ñweaprfá enagf nání rfwéná aí arirá wipaxrini. E neri aí nioni íníná soyfne tfini ñweámfámani.' seararini. ¹² Í werixf api nioni nñniwayimorfná ayf xwfá nñweyipri nání iwamfó nimixarini. ¹³ Nepa seararini. Xwfá rñri nñrimini ami gimi xwiyfá

nioní nání yayí seainaríñpí wáí nemero nurímeríná apíxí rí nioní weríxí díní naní eaaríñ rípí níwayímófpí nání ení repíyí wíáná ‘Jisasomí apíxí wí e iyí reníñigíní?’ yaiwipíráríní.” uríñigíní.

Judasó nígwí meámíní míyí uríñí náníñí.

¹⁴ E uráná Isíkariotí dání Judasó apaxípaníñí imónígíá xwéowa tñí e nání nurí
¹⁵ re uríñigíní, “Nioní Jisaso nání míyí searáníyí soyíné ‘Omí pí wianíwíní.’ seaimónaríní?” uríagí nígwí sirípá 30 íáyo níroaro re urígíawixíní, “Rípí siapaníwíní.” uráná ¹⁶ o e dání “Xegípi ñweañáná pasá umemí nání síñwí owínaxídimemíní.” níyáiwirí e eníñigíní.

Wiepísaríñowa tñí aiwá Aníñajo Múroníyí nání nígíá náníñí.

¹⁷ Sía iwamíó Judayí bisíkeríá yisí mayí úrapí nimíxíro narígíáyí iwamíóyí imónáná wiepísaríñowa Jisasomí níbéro re urígíawixíní, “Ge nurane aiwá Aníñajo Neamúroníyímí nání yeaanaríñwápí joxí tñí naní imíxaníréní?” uríagí ¹⁸ o wiepísaríñíyí waúmí re uríñigíní, “Awagwí Jerusaremí nání nuri ámá nioní eararíñáomí níwímeárná re urípiyí, ‘Yegí yearéwapíyaríño re ríñoí, ‘Nioní xeaníñ níprí añwí ayoríní. Gí wiepísaríñowa tñí joxíyá añíyo aiwá Aníñajo negí aríowamí mípíkí wíarí Múroníyí nání naníwíní.’ ríñoí.’ urípiyí.” urowáragí ¹⁹ wiepísaríñowá nuri Jisaso uríípa axípi neri sía Aníñajo Múroníyí nání sipísipí miá wo nípíkiri ríyamí egísisixíní. ²⁰ Síaپی tñí Jisaso xegí wiepísaríñí wé wúkaú síkwí waú tñí níbéro íkwianíwíyo éf níñwearo ²¹ aiwá awáú nimíxírí tñí níñróná o re uríñigíní, “Nepa seararíñí. Soyíné woxí nioní nání míyí nuríñí.” uríagí ²² awa díní ríá uxéagí wo wo re nura ugíawixíní, “Ámínáoxíní, nioní nání míraríñí. Nioní nání míraríñí.” nura úagí ²³ o re uríñigíní, “Múyo nioní tñí axíná eagwiarígwílo míyí nuríñoríní. ²⁴ Ámá imóníñáoní ríwamíñí neánírí ríníñípa xíxení níprí aiwí ámá nioní nání míyí nuríñí pasá nímeno Goríxo xeaníñí ríá tñí winíá enagí nání aweyí. Xínái omí míxírípa neri síñwíríyí, ríníñí Goríxo winíápi winímínírí ení meñagí nání naní imónímínírí eníñí.” uríagí ²⁵ Judasó, míyí uríno re uríñigíní, “Níréwapíyaríño xíní, ‘Aga nionímání.’ nímónaríní.” uríagí Jisaso re uríñigíní, “Jíwaníño xí aí níraríñí.” uríñigíní.

“Rípí gí waráríní. Gí ragíñí.” uríñí náníñí.

²⁶ Jisaso awa síní aiwá níñróná bisíkeríá bí nímeari apí nání Goríxomí yayí níwirí kwíkwírímí neri wiepísaríñowamí míní níwirí re uríñigíní, “Rípí ayí gí waráríní. Nínírápíro nípoyí.” nuríñí ²⁷⁻²⁸ kapíxí iniígí wainí íníñwá nímeari Goríxomí yayí níwimáná awamí míní níwirí re uríñigíní, “Noyínéni ríwá nípoyí. Ayí rípí nání seararíñí. Nioní ámá níní nání nípíkíáná ragí nioníyá xwíáyo pwaríñagí níwíníríná re yaiwipíráoí, ‘Xwíyíá síñí réroaríñpí ríxa yoxáníñí yípámoní. Nene íwí yaríñwápí yokwarímí neainí nání ríá ení?’ yaiwipíráoí. ²⁹ E neri aí re seararíñí, ‘Nioní re dání iniígí wainí ámí wí míní néra núísáná gí ápo xío xegí xwíoxíyo mímeámí níseairí seameñweaníe dání ámí nioní tñí nawíní ananí naníwáríní.’ seararíñí.” nuríñí ³⁰ soñí Goríxomí yayí umeaníro níñmowa nípeyearo díwí Oripipámí nání yígíawixíní.

Pitao “Nísepiísamoárímí éf umíméñí.” uríñí náníñí.

³¹ Jisaso wiepísaríñowamí re uríñigíní, “Sía ríyímí soyíné noyínéni níniepísamoárímí upíráoí. Ríwamíñí neánírí ewayí xwíyíá soyíné nání re ríníñpí, ‘Goríxoní sipísipí xiáwomí píkioreawáráná sipísipí amí amí umíníáríní.’ ríníñpí xíxení imóníní nání nioní níniepísamoárímí éf upíráoí. ³² Nioní níñpíkíro aí nioní Goríxoyá díníyó dání níwíápnímeámáná Garírí píropenísyó nání xámí yímíáríní.”

uríagi aí ³³ Pitao re uríñinigini, “Ámá wa nowani nisiepisamoárimí úagfa aiwi nioni wí nisiepisamoárimí éf umíméini.” uríagi ³⁴ Jisaso re uríñinigini, “Nepa ríraríñini. Sfa riyimí áriwegími karíkarí siní ríaiwá míraráná joxí nioni nání rípiáú rípi re nuríríini, ‘Nioni o nání majfáriní.’ nuríríini.” uríagi ³⁵ Pitao re uríñinigini, “Nioni ení joxí tñi nínipíkiri aiwi ‘O nání nioni majfáriní.’ wí rímíméini.” nurírí wiepísaríñí wfa ení axípi e nura ugíawixini.

Gesemani dani Gorixomi xwiyá uríñí nánirini.

³⁶ Jisaso awa tñi omíñí ojkwí Gesemaniyí ríñije nírémoro re uríñinigini, “Soyíne re ñweañána nioni dae nuri Gorixomi xwiyá rírimí wimíini.” nurírí ³⁷ Pitaomi tñi Sebediomí xewaxowaúmi tñi níwirímeámi nuri dñí ría uxearíñagi ³⁸ awami re uríñinigini, “Nioni dñí ría níxearíñagi nání ríxa nípepaxí niarini. Soyíne re níñweámána nioni tñi nawíni awí onweaneyí.” nurími ³⁹ níwárimí bí onímíapi nuri símímanjímíni nípfkínímearí Gorixomi ríxíñí nuríríiná re uríñinigini, “Gí ápoxini, anani e epaxí enánáyí, xeaníñí nioni nímeaníyí kapíxí nioni nímfíñíñí imóníñíwá anani nínirápirí emí miwayímoriréini? Nioni e ríraríñagi aiwi dñí nioniyáyo míxídfí joxiyáyo xídei.” nurími ⁴⁰ wiepísaríñowa wáre nání níbirí awa sá weñagfa níwínirí Pitaomi re uríñinigini, “Soyíne nioni tñi bí onímíapi awí níñwearane nawíni mñweapaxí ríseaimónarini? ⁴¹ Soyíne dñí re níseaimónarí aiwi, ‘Jisasomi pí pí wímeáagi aiwi anani númi xídaníwáriní.’ níseaimónarí aiwi segí wará éf seaininíñoi. Éf mñseainipa ení nání awí níñwearo Gorixomi ríxíñí re urípoi, ‘Awami obo yapí owíwapíyini rí síñwí mñneainipa ei.’ urípoi.” nurími ⁴² ámi bí nuri ríxíñí nuríríiná re uríñinigini, “Gí ápoxini, nioni kapíxí xeaníñí nímeaní nání imóníñíwá mñnípaxí imóníñánáyí, mñmúropaxí enánáyí, joxí simónaríñípi oimónini.” nurími ⁴³ ámi níbirí weníñí éyí wíníñinigini. Wiepísaríñowa síñwí sípíxípxí wiaríñagi sá riwa weñagfa níwínirí ⁴⁴ ámi awami pñni níwiárimí bí nuri xámi xanomi ríxíñí nuríríiná urípa axípi ámi nurími ⁴⁵ níbirí wiepísaríñowami re uríñinigini, “Soyíne siní kikiá nero sá riwoyíne ríweñoi? Aríá reñoi? Ámá imóníñáoni íwí yarígíáyí pasá níñimero fá níxírípirí ríxa iyíxini. ⁴⁶ Ríxa wíapínimeápoi. Oweaneyí. Síñwí wínípoi. Pasá nímeno ríxa iwo yaparini.” uríñinigini.

Jisasomi fá xirígá nánirini.

⁴⁷ Siní e uraríiná re eníñinigini. Judaso —O wiepísaríñí worini. O ámá obaxí apaxípaníñí imónígíá xwéowa tñi Judayí mebaowa tñi uowaríáwa, wigí kirá tñi iwaní tñi nímaxími Judasomi ríwíyo xídigíáwa o nípemaxími Jisaso tñí e rémónapíñinigini. ⁴⁸ E nírémonapímána óf e dani re urípa, “Nioni pasá numeri kíyí miaúnána ayí símímajfóníñí seaiaríñini. Soyíne ‘O Jisasoríani?’ níyaiwiro fá xírírixini.” urípa ⁴⁹ Jisasomi níwímearíiná aníni yayí “Gí níréwapíyaríñoxini” nurírí kíyí miaúníñinigini. ⁵⁰ Kíyí miaúnána Jisaso re uríñinigini, “Nígí níkumíxini emearígwííoxini, joxí nioni nímnirí baríñípi ríxa ríniaríñini?” urána awa mtrí níbiro omí fá xírígíawixini. ⁵¹ Fá xíraráná Jisaso tñi rogíáwa wo xegí kirá reñí nímxearí apaxípaníñí imóníñí seáyí e imóníñoyá omíñí wíaríñomi mñí orómíni éyí pírí nímoýkiri aríá mñí níwirípiearí mamówaríñinigini. ⁵² Aríá mñí níwirípiearí mamówaráná Jisaso re uríñinigini, “Kirápa aníwami ámi síxí ikwaseaarei. Xwiyá re ríñíñípi, ‘Ámá kirá fá nímaxíro ámá píkiaríro emearígíá gíyí gíyo wíníyí ení kirá tñi píkipírfáriní.’ ríñíñípi dñí rímoaríñini? ⁵³ Joxí dñí re ríyaiwiaríñini, ‘O xegí xanomi yaríñí níwirínáyí, xano éf umíni nání aníñají símíñí wínarígíáwa fá mñropaxí wí e bí wí e bí miaúrará wé wúkaú síkwí waú iníñípi muowarénapípaxíriní.’ ríyaiwiaríñini? ⁵⁴ Oweoi, ápo nuowarénapípaxí aiwi nioni api nání yaríñí níwirínáyí, ríwamíñí nioni nání ‘E níwiro píkipírfáriní.’

niririri eáninipi arige xixeni imóninjo?” E nurimána ⁵⁵ xíomi fá xiranro bíayo re uriniginí, “Soyiné áamá íwí xaurápariní womi fá xiranro nání yarigfápa kirá tñí iwaní tñí fá nímáximí nioní fá nixiranro ribarino? Sía ayí ayo nioní aní rídiyowá nání mirininiwámí nñweámáná searéwapiyarinqagí aiwí soyiné wí fá nixiranro egfámani. ⁵⁶ E nerí aí wíá rókiamoagfáwa nioní nání niriro Bíkwyo eagfápi xixeni imóniní nání soyiné e niarino.” uráná wiepisarinqowa nowaní omíní niwiepisamoárímí éf ugíawixiní.

Jisasomi xwirixí umegfá nánirini.

⁵⁷ Jisasomi fá xirfáyí omí níméra nuro Kaiapasoyá aníyo nñwí ikaxí eáninipi mewegfáwa tñí Judayí mebaowa tñí awí eánarigfe nání níméamí warfána ⁵⁸ Pitao “Jisasomi pí wipíríreoi?” niyaiwirí ná jfámí dání aninaxfdí nñwiéra númí nurí apaxfániní imóniní seáyí e imóninoyá aní ákinqáyo nípáwiri porisowa tñí nawíní nñweanáná ⁵⁹ apaxfániní imónigfá xwéowa tñí Judayí mebaowa nowaní tñí omí pkipírí nání “Sinqwí íwí wínarogfá xwíyá omí pkipaxí imóniníyí bí ouxekwímopoyí.” niyaiwiro “Xwíyá omí uxekwímopaxí bí oimóniní.” niyaiwiro rayarfána ⁶⁰ áamá obaxí nñbayiro omíní nuxekwímoro aiwí omí ananí pkipaxí wí mimóní niyayífasáná wáú nñbírí ⁶¹ omí nuxekwímori re rigfísisixiní, “Áamá ro re rñjoriní, ‘Nioní aní rídiyowá yarigfiwá nípínearí sfá wíyáú wíyiminí ámí miripaxonirini.’ rñjoriní.” rigfísisixiní. ⁶² E nímáná enáná apaxfániní imóniní seáyí e imóninjo nñwiápnímearí re uriniginí, “Joxiní xwíyá ríxekwímoarigfáyí nání xwíyá wí miripaxí rísiarini? Siní xwíyá nñxekwímoríná rarigfípi, ayí pí nání rarini?” uríagi aí ⁶³ Jisaso xwíyá bí muriniginí. Xwíyá bí murarinqagí apaxfániní imóniní xwéo sinqwí e nñwínirí re uriniginí, “Joxí nepa Kiraisoxí, áamá yeáyí neayimíxemearfá nání arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfóyí rarinqwáoxí enánáyí, nepa niaíwí Gorixoyáoxí enánáyí, Nñwíá aniní sinqwí imóninjo tñí e dániníní nñriri áwaní neareí.” uríagi ⁶⁴ Jisaso re uriniginí, “Oyí, ayí ríxa joxí rarini. E nerí aí re rñrarinini, ‘Rfwená seyiné áamá imóninjoní Gorixo ení síxí eáninoyá wé náúmíní nñweanqagí sinqwí naníro anínamí dání agwí tñí weparinqagí naníro epíríarini.’ rñrarinini.” uráná ⁶⁵ Apaxfániní imóniní xwéo wikí nñwónirí xewaninjo xegí rapírapí yíninú naxerí ámínáowamí re uriniginí, “Áamá ro Gorixomí xewaxoniginirí ríxa omí ríperirí umearini. Áamá wíní wíní omí xwíyá uxekwímopírí bípaxí mimóniní. Ai, o Gorixomí ríperirí umearfána sewaninoyiné ríxa arfá wíoi. ⁶⁶ Soyiné dñí pí yaiwiarino?” uríagi awa re urigíawixiní, “O rípi ríxa nñpkipaxirini.’ neaimónarini.” nurimána ⁶⁷ omí símímaníyo reanwí úrro wé amímá nemáná earo nerfána wa wé piará nupíkákwiayiróná ⁶⁸ re urayigíawixiní, “Kraisoxiní, díxí imónigfáyo yeáyí uyimíxemearfá nání arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronoxiní, áwaní nñnearirí wíá nearókiamoí. Agwí iwaní go reariní? Iwaní go reariní?” urayigíawixiní.

Pitao “O nání nioní majfáriní.” uriní nánirini.

⁶⁹ Pitao, aní ákinqáyo inírwámíní nñweanqomí apíxí omíní wíiariní wí re uriniginí, “Joxí Gariri píropenísíyo dání Jisaso tñí emeariní woxirini.” uríagi aiwí ⁷⁰ Pitao “Oweoi.” nurirí “Jíxí rariníyí nání nioní majfáriní.” nurímí nurí ⁷¹ íwí ákinqá tñí e ronáná ámí wí nñbírí omí sinqwí nñwínirí áamá e nñwíxapigfáyo re uriniginí, “Áamá royí Nasaretí dání Jisaso tñí emearigfáyí woriní.” uríagi aí ⁷² Pitao “Oweoi.” nurirfána “Xwíá tñí tñí e dání seararinini. Áamá o nání nioní majfáriní.” nurimána enáná ⁷³ ríwíyo onímíapí e ríwapigfáyí anwí e nñbírro Pitaomí re urigíawixiní, “‘Xwíyá joxíyá Gariri píropenísíyo dáníyí rarigfápi axípi rarinqagí nání joxí ayíyá woxirini.’ neaimónarini.” uráná ⁷⁴ o sípí ikaxí níméperí re uriniginí, “Xwíá tñí tñí e dání re seararinini, ‘Nepa o nání nioní majfáriní.’ seararinini.” uráná re enigininí. Karfkarí

r'aiwá r'ij'inigini. ⁷⁵ Kar'kar' r'aiwá ráná ámi p'né Jisaso ur'ípi "Kar'kar' s'ini r'aiwá m'r'jáná jox' biaú bi áamá wíyo re ur'í'ini, 'O nán' nion' maj'ár'ini.' ur'í'ini." ur'ípi d'ij' n'winiri e dán' n'peyear' njw' piy' w'r'in'ij'inigini.

27

Jisasomi Pairato t'ij' e wár'ig'á nán'ini.

¹ W'ápi t'ini apax'páni'ij' imón'ig'á xwéowa t'ini Juday' mebaowa t'ini Jisasomi n'ip'kip'ri nán' xwiy'á numear'máná ² gw' n'iyiro n'imeami nuro émay' gap'imán' Pairato t'ij' e wár'ig'awixini.

Judasogw'ya'im'ini'ij' nán'ini.

³ Judaso, Jisasomi miy' ur'fo mebaowa "Jisaso xewan'ijo r'ípi nán' p'ikipax' imón'ijagi nán' émay' op'ikipoyi." rar'ijag'á ar'á n'wiri d'ij' sip' wíagi nigw' sir'ipá 30 min' wí'ápi ámi n'imeami nur' apax'páni'ij' imón'ig'á xwéowami t'ini Juday' mebaowami t'ini min' wiminiri ner'ná ⁴ re ur'ij'inigini, "Nion' áamá íw' bi méomi miy' nur'ri nán' sip' ikár'inf'anj'ini." ur'agi aí awa re ur'ig'awixini, "J'wan'ijoxi é'pi nán' none pí nán' nearar'ij'ini? J'wan'ijoxi ik'xé'ini." ur'ag'á ⁵ Judaso nigw'pi rid'iyowá yar'ig'iwámi e emi n'imoán'imo nur' xewan'ijo gw' ya'im'ini'ij'inigini.

⁶ Judaso peyeáaná apax'páni'ij' imón'ig'á xwéowa nigw' api n'imearo re rin'ig'awixini, "Nigw' r'ipi áamá op'ikipoyiniri wíwápi enagi nán' nigw' Gorixo nán' an' riwámi tar'ig'ápi t'ini naw'ini n'kwieror'náy', ay' n'ip'kw'ini men'ini." n'irin'iro ⁷ nigw' api nán' xwiy'á n'rin'áwa nigw' api n'imeami nuro áamá mid'anj' imón'ig'áy' xw'á weyip'rá nán' xw'á xeg' yo' Xwár'á Six' Im'ixar'ig'áy'iyápiy' rin'ij'ipi b' eg'awixini. ⁸ Nigw' áamá op'ikipoyiniri wig'ápi t'ini xw'á ap' b' éag'á nán' yo' Rag'ipiy' w'rag'ár'ini. Agw' eni s'ini e n'ra war'ijoi. ⁹ Awa e éaná xwiy'á Gorixoyá w'á rókiamoag' Jeremaiao n'wuriyiri r'wami'ij' ean' r'ipi, "Awa nigw' 30 Is'irer'iy' 'Áamá wo xeg' wo nán' miy' nearáná wian'wár'ini.' rin'ig'ápi n'imearo ¹⁰ xw'á xeg' yo' Xwár'á Six' Im'ixar'ig'áy'iyápiy' rin'ij'ipi Gorixo sekax' n'rin'ij'ipi t'ini xixeni b' nero min' wig'awixini." Xwiy'á e n'irin'iri eán'ij'ipi iná xixeni e imón'ij'ir'ini.

Pairato Jisasomi yar'ij' wiay'ij' nán'ini.

¹¹ Jisasomi n'imeami nuro gap'imán' Pairato t'ij' e mearémóaná gap'imano yar'ij' n'wiayir'ná re ur'ij'inigini, "Jox' m'x' ináy' Juday'yaóx'ran'?" ur'agi Jisaso "Jox' e rar'ij'ini." ur'ij'inigini. ¹² Apax'páni'ij' imón'ig'á xwéowa t'ini Juday'ya mebaowa t'ini xwiy'á obax' om'ini uxekw'moar'ijag'á aiw' o xwiy'á xixe ur'ipax' nimón'iri aí bi mur'ij'inigini. ¹³ Xwiy'á bi mur' yar'ijagi Pairato s'ijw' e n'winiri re ur'ij'inigini, "Xwiy'á obax' 'Jox'ni r'ixekw'moayar'ig'áyo ar'á m'wipa r'iyar'ij'ini?" nur'ri ¹⁴ Jisaso x'om' uxekw'moar'ig'á bi nán' aí x'fo bi mur' yar'ijagi n'winiri udud' win'ij'inigini.

Pairato Jisasomi níkwear' wár'im'ini'ij' en'pi nán'ini.

¹⁵ S'á Gorixo Judayo m'ip'kí wiar' múron'iyi imón'jáná xwiogw' ay' ayo Juday' nuro wig' gw' njweag'á wo nán' émay' gap'imanom' yar'ij' wíáná o ayo yay' owimóm'ini'ij' wig' go go nán' wimónar'ij'iy' wáriag'ir'ini. ¹⁶ Iná wig' áamá gw' njwean' wo Barabasoy' rin'ijo Juday' n'ini yo' oyá nij'á imón'ig'ár'ini. ¹⁷ Ay'náni áamá sip'á ay' gap'imán' Pairato t'ij' e awí eánáná o re ur'ij'inigini, "Nion' go seawárim'ini'? Barabaso seawárim'iniré'ini? Jisaso, áamá Kiraisoy' rar'ig'fo seawárim'iniré'ini?" ur'ij'inigini. ¹⁸ Ay' r'ipi nán' e ur'ij'inigini. O nij'ár'ini. Apax'páni'ij' imón'ig'á xwéowa Jisasomi sip' d'ij' n'wiawiro nán' x'fo t'ij' e wár'á nán' o nij'ár'ini. ¹⁹ R'ipi nán' eni "Jisaso seawárim'iniré'ini?" ur'ij'inigini. O íkwianw' xw'ix' mear'ij'ínám' é' njwean'áná xiep' Jisaso nán' xwiy'á re urowár'ep'ij'inigini, "Ár'wiyimi áamá o nán' or'ijá

nɪwɪnɪrɪnɔ́ dɪŋɪ rɪá nɪxéɪnɪgɪnɪ. Ayɪnɔ́nɔ́ ámá wé rónɪŋɪ omɪ sɪpí wí mɪwɪmɪxɪpɔ́nɪ.” urɔwárɪɪ enɔgɪ o ámá e epɪroyɪ egɪáyo “Jisaso seawárimɪnɪrɪnɪ?” urɪŋɪnɪgɪnɪ. ²⁰ E urɪfagɪ aɪwɪ wɪá mónɪŋɪmɪ apaxɪpánɪŋɪ imónɪgɪá xwéowa tɪnɪ Judayɪyá mebáowa tɪnɪ ámá oxɪ apɪxɪ aɪwá apɪ nánɪ epɪroyɪ egɪáyo re urɪméfá enɔgɪ nánɪ, “‘Barabaso mɪ neawáriɪ.’ urɪro ‘Jisasomɪ opɪkɪpoyɪ.’ urɪro éfɪrɪxɪnɪ.” urɪméfá enɔgɪ nánɪ ²¹ gapɪmano ámá e epɪroyɪ egɪáyo “Ámá rowáú gɪmɪnɪ go seawárimɪnɪ?” uráná ayɪ re urɪgɪfawɪxɪnɪ, “Barabaso neawáriɪ.” urɪfagɪ ²² Pairato re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ Jisaso, ámá Kiraisoyɪ rarɪgɪomɪ pí wɪmɪnɪ?” urɪfagɪ nɪnɪ re urɪgɪfawɪxɪnɪ, “Omɪ íkɪáyo seáyɪ e oyekwɪroárɪpoyɪ.” urɪfagɪ ²³ o re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Pí nánɪ? Pí fɪwɪ éfɪ nánɪ yekwɪroárɪmɪnɪ?” urɪfagɪ aɪwɪ ayɪ xwamiánɪ nura nuro re urɪgɪfawɪxɪnɪ, “Omɪ oyekwɪroárɪpoyɪ.” nɪra warɪnɔ́ ²⁴ Pairato “Gɪ xwɪyɪfá arɪfá mɪnɪpa epɪrɪ enɔgɪ nánɪ ámɪ bɪ nurɪrɪ aɪ naŋɪ wí imónɪnɪmenɪŋɔ́. Rɪxa mɪxɪnɪ épɪmɪxamopɪráoɪ.” nɪyáiwɪrɪ ámá ayɪ re oyáiwɪpoyɪnɪrɪ, “O ‘Jisasomɪ xe oyekwɪroárɪpoyɪ.’ nɪrɪrɪ aɪ ‘Reá mɪroánɪpa oemɪnɪ.’ nɪyáiwɪrɪ rɪa yarɪnɪ?” oyáiwɪpoyɪnɪrɪ wigɪ sɪŋwɪ anɪgɪe dánɪ wé wayɪ nɪrónɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ámá ro maŋɪ nionɪyáyo dánɪ pɪkɪpɪrɪméoɪ. Sewanɪŋɪyɪné segɪ maŋɪyo dánɪ pɪkɪpɪráoɪ.” urɪfagɪ ²⁵ ámá nɪnɪ re urɪgɪfawɪxɪnɪ, “Oyá ragɪ pí enɪŋɔ́ xe oneaxénɪnɪ. Negɪ nɪaɪwɪyo enɪ xe oxénɪnɪ.” uráná ²⁶ Pairato re enɪnɪgɪnɪ. Barabaso nɪwárirɪ porisowamɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jisasomɪ sɪkwɪfá ragɪ pɪrɪ nuyɪkɪmáná íkɪáyo seáyɪ e yekwɪroárɪpoyɪ.” nurɪrɪ mɪnɪ wɪŋɪnɪgɪnɪ.

Porisowa Jisasomɪ rɪperɪrɪ megɪá nánɪrɪnɪ.

²⁷ Porisowamɪ mɪnɪ wíáná awa Jisasomɪ nɪmeámɪ gapɪmanɪyɪyá anɪyo —Anɪ yoɪ Pɪretoriumɪyɪ rɪnɪŋɪyorɪnɪ. Anɪ ayo nɪpáwɪro porɪsɪ nowamɪnɪ “Eɪnɪ.” nurɪro “Omɪ rɪperɪrɪ omépeaneyɪ.” nɪrɪnɪro re egɪfawɪxɪnɪ. ²⁸ Omɪ rapɪrapɪ xegɪ yɪnɪŋú nɪwɪrɪro emɪ moro ámɪ ayɪfá rɪŋɪ wú, mɪxɪ ináyowa yɪnarɪgɪáyo dánɪyɪ wú nɪmearo uyɪrɪro ²⁹ ópɪyá enɪŋɪŋɪ imónɪŋɪ wɪrɪ nɪkɪkɪyɪmáná mɪxɪ ináyɪ amɪnaŋwɪnɪŋɪ imónɪŋɪ mɪŋɪyo dɪkɪnarɪgɪápa omɪ enɪ tɪnɪ mɪŋɪyo udɪkɪárɪro xoyɪwá wɪyɪ mɪxɪ ináyowa maxɪrarɪgɪápa fá umɪrɪro nemáná agwɪrɪwámɪnɪ xómɪŋɪ nɪyɪkwɪro rɪperɪrɪ numerɪnɔ́ re urayɪgɪfawɪxɪnɪ, “Judayɪyá mɪxɪ ináyoxɪnɪ, yayɪ osianeyɪ.” nurɪro ³⁰ reanɪwɪ nɪwúrɪyɪro xoyɪwáyo nurápɪro mɪŋɪyo neaayɪro ³¹ rɪxa rɪperɪrɪ numearɪfásáná rapɪrapɪ ayɪfá rɪŋú nɪwɪrɪro ámɪ xegú nuyɪrɪmáná íkɪáyo seáyɪmɪ yekwɪroáranɪro nánɪ nɪméra ugɪfawɪxɪnɪ.

Jisasomɪ íkɪáyo yekwɪroárɪgɪfá nánɪrɪnɪ.

³² Yekwɪroáranɪro nánɪ anɪ apɪmɪ dánɪ nɪméra nuróná Jisaso rɪxa enɪ meánɪ yarɪŋagɪ nɪwɪnɪro ámá wo, Sairɪnɪ dánɪ Saimonomɪ sekaxɪ re urɪgɪfawɪxɪnɪ, “Yoxáɪ rɪpá nɪmeámɪ wuɪ.” nurɪro ³³ rɪxa dɪwɪ mɪfeyoanɪ apɪkwɪ xegɪ yoɪ Gorɪgotáɪ rɪnɪŋɪpɪmɪ —Dɪwɪ apɪ yoɪ mɪkɪ ámá mɪŋɪ gɪxweá nánɪrɪnɪ. Dɪwɪ apɪkwɪnɪmɪ nɪrémoro ³⁴ wa Jisaso rɪnɪŋɪ mɪwɪnɪpa oenɪrɪ marɪsɪnɪfá yɪkɪ yarɪŋɪ bɪ inɪgɪ wainɪyo nɪwayɪmómáná nawɪnɪ oimónɪrɪ kɪrɪkɪrɪ nɪmeari e nero mɪnɪ wíáná iwamɪfó gɪgɪ éáná mɪnɪpaxɪ wɪmónɪŋɪnɪgɪnɪ. ³⁵ Porisowa omɪ rɪxa yoxáyo seáyɪ e nɪyekwɪroárɪmáná “Oyá rapɪrapɪ none go go meanɪrɪenɪŋɔ́?” nɪrɪnɪro áwɪnɪ e nɪtɪmáná sárú nemáná ³⁶ éfɪ nɪŋwearo Jisasomɪ awɪ nɪmenɪwearo ³⁷ ámá nɪnɪ “O fɪwɪ apɪ éfɪ nánɪ rɪpɪkɪarɪŋɔ́?” oyáiwɪpoyɪnɪrɪ íkɪá wárá nɪmearo “Ámá ro Jisaso Judayɪyá mɪxɪ ináyorɪnɪ.” nɪrɪro rɪwamɪŋɪ nearo mɪŋɪ tɪŋɪ e seáyɪ e pɪraugɪfawɪxɪnɪ. ³⁸ Jisasomɪ nɪyekwɪroárɪrɪnɔ́ ámá fɪwɪ mearɪgɪfáwáumɪ enɪ mɪdɪmɪdánɪ yekwɪroárɪgɪfawɪxɪnɪ. ³⁹ Ámá óyɪmɪ bɪrɪ urɪ nɪyáyrɪnɔ́ peayɪ sɪŋwɪ nɪwɪnɪro mɪŋɪ kɪrɪkɪrɪ nɪmearo ikayɪwɪf numearɪróná ⁴⁰ re urayɪgɪfawɪxɪnɪ, “Re rɪŋoxɪranɪ? ‘Nɪwanɪŋɔ́nɪ anɪ rɪdɪyowá yarɪgɪfáwá nɪpɪnearɪ gɪ nɪwɪnɪ sɪfá wɪyáú wɪyɪmɪ ámɪ mɪrɪmɪfárɪnɪ.’ rɪŋoxɪranɪ? Joxɪ nepa nɪaɪwɪ Gorɪxoyáoxɪ enɔánáyɪ, jɪwanɪŋoxɪ enɪ nɪyooárɪnɪmɪ wepɪneɪ.” rayɪgɪfawɪxɪnɪ. ⁴¹ Apaxɪpánɪŋɪ

imónigfá xwéowa tñni ñwí ikaxí eáníñpí mewegfáwa tñni Judayíyá mebaowa tñni áamá birí uro yayarígfáyí ríperírí umeararígfápa awa ení ríperírí numero re rígfawixíni, ⁴² “O áamáyo ‘Nioní tífáminí báná yeáyí seayimíxemeámfáríni.’ uragí aí xewaníño arírá minípxíríni. Íkfáyo dání ení níyoaárími wepínánáyí, ananí dññ wíkwíroanfwiní. ⁴³ O Goríxomi dññ níñwirárírí re rínaríñoríni, ‘Nioní niaíwí Goríxoyáoníríni.’ rínaríñoríni. Goríxo xewaxí ro nání yayí níwinírínáyí, ríxa éf oumíníni. Arírá winírífeníño+nírí síñwí wínanfwiní.” rígfawixíni. ⁴⁴ Íwí mearígfíwaú mídímídání yekwíroáríngííwaú ení Jisasomí ikayíwí numearíríná axípní rígfísisixíni.

Jisaso peñf náníríni.

⁴⁵ E néra núfásaná enáná ríxa sogwí áwíni e 12:00 imónáná re eníñigíni. Aní nímíni sfá yínaríñigíni. Sfá níyínaríñísaná ríxa 3:00 p.m. imónáná ámi wíá ónínigíni. ⁴⁶ Ámi wíá ónáná Jisaso xegí Xibíruyf píné tñni rfáiwá re ríñigíni, “Eri, Eri, ramí sabakítani?” uríñpíyí re níriríná uríñigíni, “Gí Goríxoxíni, gí Goríxoxíni, joxí pí nání niepísamoaríñíni?” rfáiwá e ráná ⁴⁷ áamá e rówapígfáyí wí Jisaso e rfági arfá níwiro re rínígfawixíni, “Wíá rókiamoagí Irajao nání rfáiwá ríá raríni?” níriníro ⁴⁸ ayí wigí wo aníni nuri íríkwí bí nímeari wegwíá wá tñni ayíñwí níkiroárimáná inígf wainí níáf ení bí íríkwípimí níwayímómáná Jisaso onírí wímíxánímíni yaríná ⁴⁹ xegí wínyí re urígfawixíni, “E mepaní. Irajao níwepírí arírá winírífeníño? Arírá míwipa enírífeníño? Síñwí owínaneyí.” raríná ⁵⁰ Jisaso ámi ení tñni rfáiwá bí níriríná xegí dññ níyámíga uníñigíni. ⁵¹ Xegí dññ níyámíga úáná re eníñigíni. Rapírapí aní rídíyowá yarígfíwámí awawá ñwíá Goríxoyá nání níyímáronírí epanjóaríníñú yoparí éde dání xegípi naxega níwepírí wúkaú imónírí xwíá poboní éáná sfíá xwé áwínímí níjiga urí ⁵² áamá xwárpá noxoága úáná áamá Goríxomí dññ wíkwíroagfá píyíyí wegíe dání síñf ero egfawixíni. ⁵³ Píyí ayí Jisaso ríxa níwíápnímeámáná enáná nuro Jerusalemí rémóáná áamá obaxí ayo síñwí wíngfawixíni. ⁵⁴ Porisowamí seáyí e imóníño tñni porísí xfo tñni Jisasomí awí mearogfáwa tñni xwíá poboní erí amípí e imónírí éagí níwíniro óf níkaríníro re rínígfawixíni, “Áamá royf neparíni. Goríxomí xewaxoríni.” rínígfawixíni.

⁵⁵ Apíxí obaxí “Jisasomí saní nurápa númí ouxfdaneyí.” níniro Garírí píropenísfyo dání bííwa ná jfami nírómáná síñwí wíngfííwa ríwaríni. ⁵⁶ Íwa wí Magídara dññf Maríaíríni. Ámi wí Jemisomí tñni Josepomí tñni xínáí Maríaíyí ríníñíríni. Ámi wí Sebediomí xewaxowaúmi xínáíríni.

Jisasomí xwíá weyárfíá náníríni.

⁵⁷ Ríxa sogwí nokepá tñni áamá amípí mímúroníñf wo —O Arimatía dññf Josepoyí ríníñoríni. O ení Jisaso wíepísíñfíyí woríni. ⁵⁸ O émányí gapímaní Pairato tññf e nání nuri Jisaso píyomí xwíá weyárfíminírí nání yaríñf wíáná Pairato porisowamí “Xe omeanírí síñwí wínpoyí.” uríagi ⁵⁹ Josepo nuri píyomí nímeari rapírapí apfá xaiwí wenfípi tñni xopíxopí nírómáná ⁶⁰ sfíá óf xewaníño nání ríxíñfíyímí —Ayí áamá síni míwenfíyíríni. Ayímí nímeámí nípáwírí nítmáná sfíá píará xwé wo mímegwínárf níméra nuro sfíá ófíyímí nípíroárimí uníñigíni. ⁶¹ Magídara dññf Maríaí tñni Maríaí wíí tñni ípaú sfíá ófíyí mídáníñe níñweámáná Jisaso píyomí e taríñagí wíngfísisixíni.

Jisaso píyomí awí mearogfá náníríni.

⁶² Sfá Sabarfáyo nání Judayí amípí píráníñf imíxárarígfáyí óráná wíápi tñni apaxípáníñf imónígfá xwéowa tñni Parisiowa tñni awa gapímaní Pairato tññf e awí neáníro ⁶³ Jisaso píyo nání re urígfawixíni, “Ámínáoxíni, yapf neaíwapíyíño síni mípé níñwearíná re ríñfípi, ‘Sfá wíyaú wíyí óráná ámi wíápnímeámfáríni.’ ríñfípi nání dññf neainaríñagí nání baríñwíni. ⁶⁴ Oyá wíepísaríñjowa níbíro píyomí íwí nímearo

píní nítimáná á máyo re urípíríxíní, ‘O ríxa wíápíní meáínigíní.’ urípíríxíní joxí porisí wamí sekaxí re uowáreí, ‘Omí xwíá weyárigé nání nuro awí sá wíyáú wíyímí mearópoyí.’ uowáreí.” uráná ⁶⁵ Pairato re uríngíní, “Sewaníjoyné porisí wa awí mearopírí nání nimeámi nuro soyíné íwí mímepa oépoyíní yarıgápa wíepísarínowa píyomí íwí meapíríxíní e e nurára úpoyí.” uríagi ⁶⁶ awa nuro Jisaso xwíá weyáriníje porisowamí e e nurára numáná síkí bí nímearo símímajó nání síngá píróníjomí seáyí e ikwíárarígíawixíní. Apí míwejáná “Ámá nípáwiro píyomí meáfáraní?” yaiwianíwáníro nání e egíawixíní.

28

Jisaso ámi wíápíní mearí nání ríní.

¹ Magídara dání Mariaí tíní Mariaí wíí tíní Sabarfá ríxa weáná Sadéyo isíáyo ípaú Jisasoyá xwáripáyo síngwí wínanírí nání nuri ² síní mírémopa yaríná re eníngíní. Poboní xwé wí éáná anínají Goríxoyá wo anínami dání nímepírí síngá xwáripáyo óyímí píroarígíó mímegwínárí néra nuri óyímí níwíemoarímáná síngómí seáyí e éfí nweáagi ³⁻⁴ porisí awí mearoarígíáwa anínajo ápianwí yarıngípa wíá éníngí nókirí nweanagi níwíníro xegí rapírapí ení síngwí mímíní iní yíníngagí níwíníro ófí níkaríníro píyíníngí nímoníro xwíámí píérínowígíawixíní.

⁵ Anínajo síní xwáripá tíní e nweanáná ípaú rémonapíagí re uríngíní, “Aípagwí wáyí mepaní. Nioní níjíríní. Aípagwí Jisaso, píyomí íkíáyo yekwíroarígíómí síngwí wínanírí baríní. ⁶ O re míweníní. Xíó searínípa ríxa níwíápíní meámi úníngíní. Aípagwí xómí tígíe níbírí síngwí wínípiyí.” nurírí ⁷ ámi re uríngíní “Ríxa nuri xegí wíepísarínowamí re urémeápiyí, ‘“O xwáripáyo dání ríxa níwíápíní meámi úníngíní. Aríá épiyí. O Garírí píropenísíyo nání xámí yílmí soyíné e níyoaro síngwí wínípírífaríní.” urémeápiyí.’ eararíní.” uríagi ⁸ ípaú aníní xwáripáyo píní níwíárímí nuríná wáyí íkarínírí yayí íkarínírí néra nuri wíepísarínowamí áwaní urémeanírí aníní waríná re eníngíní. ⁹ Jisaso ípaúmí níwímearí “Gí ámá aípagwí!” nurírí yayí e wíáná ípaú anwí e nuri míní xwíáyo níkwírorí xegí síkwí íá níxíríní omí seáyí e umegísisíní. ¹⁰ Seáyí e uméáná o re uríngíní, “Aípagwí wáyí mikarínípaní. Sa nuri gí ámá imónígíawamí áwaní re urípiyí, ‘“Soyíné Garírí píropenísíyo nání yíríxíní.” rínjotí.’ nurírí re urípiyí, ‘“Nioní e síngwí nanípírífaríní.” rínjotí.’ urípiyí.” uríngíní.

Porisowamí xwapírí eaarígíá nání ríní.

¹¹ Ípaú síní wíepísarínowa tíní e nání waríná re eníngíní. Porisí awí mearófáwa Jerusaremíyo níremoro apaxípáníngí imónígíá xwéowamí wa wíníapí nípíní nání repíyí wíáná ¹² awa Judayíya mebaowamí awí neaáíro xwíyíá nímxímáná porisowa áwaní murípa éfíríxíní níngwí xwé obaxí míní níwiro ¹³ re urígíawixíní, “Ámá wí yarıngí seaíaná re uríríxíní, ‘Áfíwíyímí none sá wejáná xegí wíepísarínowa níbírí píyomí íwí níméami ugíawixíní.’ uríríxíní. ¹⁴ Gapímaní Pairato xwíyíá apí rínaríngagí aríá níwirínáyí, o iwaní seaeanígíní sámíní imíxaníwá enagí nání ayá síwí nísearorí díní obíbaxí mímopaní.” uríagí ¹⁵ porisowa níngwí apí nurápiro apaxípáníngí imónígíá xwéowa uríápa axípi e yaríná píné apí Judayí aníyo rínímenípi agwí síní rínímearíní.

Jisaso wíepísarínowa tíní ámi eríméanígíá nání ríní.

¹⁶ Wíepísaríngí wé wúkaú síkwí wo awa Garírí píropenísíyo díwí Jisaso uráringípímí nání níyoaro ¹⁷ omí níwíníroná seáyí e número aiwí wa “Jisasiní.” yaiwiro wa “Ámá ro nepa Jisasiní?” yaiwiro yaríná ¹⁸ o anwí e níbírí re uríngíní, “Goríxo ‘Amípi anínami imónírí xwíárímí imónírí enípi nání joxí apí nípíní nání néní tínjoxí

imóniríini.’ níríí enqagi nání ¹⁹ re seararíini, ‘Soyíné nuro áamá gwí rixí wirí wirími gí wiepísarínyáíni níwimíxa nuróná re eríini. Yoí ápo Goríxoyápimi dání tñi xewaxoníyápimi dání tñi kwíyípimi dání tñi wayí umeairo ²⁰ sekaxí nioni searíjá nípini xídípíríá nání uréwapíyiro eríini. Ripi eni aríá époyí. Nioni aníjí díní seakíkayómíárini. Sía yoparíyimi e nání aí níseakíkayóá umíárini.’ seararíini.” uríinígini.

Xwiyá yayí neainaríṅí Mako eaṅpíríní.

Ríwamíṅí ríṅí “Xwiyá yayí neainapaxí Mako eaṅpíyí” ríníṅpíríní. O Jisaso gí wíepísaríṅáowa oimóníṅpoyíní uríṅpéaṅowa wo mimóníṅagí aiwí Jerusaremi dání xwé niwiarorí íwí síkíṅo eṅáná amíṅpí Jisaso uréwapíyírí erí yaríṅá síṅwí wíníṅoríní. Ríwíyo dání Banabaso t́níní Poro t́níní émayí aṅíyo wáí urímearíṅá Mako ení uxíṅíṅoríní. Xegí yoí ámí b́ Joní Makoyí wíríṅfáríní. O Jisaso ríxa nípémáná ńwíápínímeámí aṅínamí nání ńpeyimáná eṅáná ámí xwiogwí obaxí onímíapí ńpwémáná eṅáná ríwamíṅí ríṅí eaṅpíríní. Romíyí ení “Jisaso Goríxomí xewaxoríani?” ńyíaiwíro d́ṅí owíkwíríṅpoyíní amíṅpí Jisaso Goríxoyá eṅí eáníṅpímí dání eṅpí nání ríwamíṅí neáa uṅpíríní.

Jono wayí numeaiá wago wáí uríṅí náníríní.

¹ Xwiyá iwamíṅí Goríxomí xewaxo Jisaso Kiraiso —O nene yeáyí neayímíxemeaná nání Goríxo ríṅpéaṅoríní. O nání xwiyá yayí seainapaxíṅí ríṅpíríní. ² Eṅíná Jono wayí ńneameaiá wago síṅí meṅáná xwiyá Goríxoyá wáí rókiamoagí Aisaiáoyí ríníṅo Jono ná ríwíyo b́níní nání Goríxo xegí xewaxomí uríṅí ríṅí ríwamíṅí eaṅpíríní, “Aríá eí. Goríxoní gí xwiyá yayí wíowárímíáyo joxí gí íwoxí xámí ríméaní nání urowárímíáyo. O joxí nání óf simoinfáríní. ³ O nurí ámá nání d́ṅí meṅe ńṅwéaríṅá joxí nání ríaiwá re rínfáríní, ‘Ámíná ríwíyo b́níní nání segí d́ṅí óf naṅpíníṅí ńwímoiro ṅweáfíríxíní. Óf píraníṅí imoaríṅfápáníṅí segí d́ṅí píraníṅí nímóníro ṅweáfíríxíní.’ Gí xwiyá yayí wíowárímíáyo ríaiwá e rínfáríní.” Goríxo e ríṅpá ⁴ Jono wayí ńneameaiá wago ámá nání d́ṅí meṅe ńrémorí wáí nuríméarí re uragíríní, “Goríxo seyíné íwí niga waríṅfápí yokwarímí seaiíní nání segí uyíṅí yaríṅfápí ríwímíní nímamoro nísaníro ṅweápoyí. E neríṅáyí, wayí seameaimíṅí.” uraríṅá ⁵ ámá obaxí Judayíyá aṅíyo d́ṅíyí t́níní áwíní e wíṅí aṅí xwé b́ xegí yoí Jerusaremi d́ṅíyí t́níní Jono t́ṅí e nání nuro wíṅí íwí niga waríṅfápí nání waropárí wíáná iníṅf́ Jodaní rapáyo wayí umeaiagíríní. ⁶ O Goríxoyá xwiyá yayí wíowáríṅo aiwí seáyí e nerí weyí menagomání. Rapírápí awíaxí yínagomání. Kamerí —Ayí osíníṅí imóníṅpíríní. Kamerí íá aga iyíáníṅí imóníṅí ńyínímáná areríxí agwoníṅíṅí íríníyó ńyínírí emeagoríní. Aiwá ení awíaxí nagomání. Xópé t́níní ṕḱf́ iníṅf́ t́níní nagoríní. ⁷ O Jisaso, ríwíyo b́níní nání wáí nemeríṅá wauní xwiyá re ragíríní, “Nioní eṅí eáníṅáoní aiwí eṅí eáníṅí nioníyá t́níní ríwíyo b́níníyá t́níní xixenímání. Oyá nímúroní. Omíṅí wíiaríṅfáyí ananí wíṅí bosoyá síkwí súde wíṅí wíkweaiaríṅfáríní. E nerí aiwí nioní símanṅwíyóníṅí yeáyí nurínírí o aga seáyí émí nímúróníṅagí nání oyá síkwí súde wíṅí wíkweaipaxí meníní.” nurírí ⁸ re uragíríní, “Nioní wayí ńseameairíṅá sa iníṅf́ t́níníṅí íṅf́ seaeairíṅfáríní. Ríwíyo b́níní wayí ńseameairíṅá kwíyí Goríxoyáṅí t́níní seainfáríní.” uríṅpíríní.

Wayí umeaiṅí náníríní.

⁹ Jono wáí uraríṅá Jisaso Garírí píropenísíyo xegí aṅí Nasaretí ṅweṅe ṕníní ńwíarímí nurí Jonomí wímeááná iníṅf́ Jodaní rapáyo wayí numeairí ¹⁰ weníṅí éyí wíníṅpíríní. Jisaso iníṅf́yó dání nímínímeámí yaríṅá aṅínamí dání óf iníṅagí kwíyí Goríxoyá xawíowíníṅí xíto nání weaparíṅagí wíníṅpíríní. ¹¹ Síṅí e wínaríṅá Goríxo aṅínamí dání Jisasomí re uraríṅagí aríá wíṅpíríní, “Gí íwí d́ṅí síxí ríyínáoxí nání aga yayí seáyí e nínaríní.” uraríṅagí aríá ńwímáná eṅáná ¹² Goríxoyá kwíyí Jisasomí ríxa ámá nání d́ṅí meṅe nání níméra nurí ¹³ o e ṅweaṅáná síá 40 nóra waríṅá Seteno —O imíṅyó xíráóníṅí imóníṅagí nání ńníní símanṅwíyóníṅí wuríníṅfóríní. O ńbírí

Jisaso xanoyá manjé pírí owiaákinírí iwamíto wíwapíyaríñagí aí o íwí wí mé síní tñjé e nínjwearíñá anjínajé níwímearo símínjé wínagfáriní.

Ámá waú waú awamí “Níxídfípiyí.” uríñjé náníríní.

¹⁴ Ríwéná Jisaso, Jono ríxa gwí ñweañáná, o Gariri píropenísíyómíní nuri xwíyíá yayí winípaxí Goríxo xíto xegí xwioxíyo míméamí nerí píráníñjé umeñweañápi nání wáí nurímerí ¹⁵ repíyí re wiemeníniginí, “Ríxaríní. Goríxo seyíné xwioxíyo míméamí nerí píráníñjé seamenñweañápi síñání imóníní anjwí ayo enjagí nání segí íwí yarígfápi ríwímíní nímamoro xwíyíá yayí seainípaxí nioní seararíñá rípi díñjé níkwíroro ñweáfríxíní.” nurímerí ¹⁶ ipí xegí yoí Gariri ríwonípámí nípuríñá ámá peyí nání yarígfá waú Saimono tñní xogwáo Adíruo tñní peyí nání ubení ípíyo mamówáraríñagí níwínírí níwímearí ¹⁷ re uríñjíniginí, “Agwiagwí omíñjé peyí nání yarígfí rípi píní níwíárímí níxídfípiyí. Omíñjé xegí bí peyí meayarígfípa ámá ení axípi e meapísi oeaíwapíyímíní.” uráná ¹⁸ agwiaú re egfísixíní. Ríxa peyí nání yarígfípi píní níwíárímí númí ugfísixíní. ¹⁹ Númí waríñá Jisaso síní ná jé onímíápi nuríñá ámí ámá waú, Sebediomí xewaxowaú Jemiso tñní xogwáo Jono tñní ewéyo níñweámáná egfí ubení peyí nání yarígfíú arfíkiníñagí yadíripíñaríñagí níwínírí ²⁰ ríxa “Agwiagwí ení níxídfípiyí.” uráná agwiaú xano tñní o xegí ámá nígwí omíñjé wíiarígfá tñní síní ewéyo ñweañáná píní níwíárímí omí númí ugfísixíní.

Imíto díñjé xíxéoaríñjé womí míxí umáíníñjé náníríní.

²¹ Jisaso wirímearówa tñní nuri anjé yoí Kapaneamíyo níremoro ríxa Sabarfá — Sfá ayí Judayí omíñjé wí mé kíkíá nero xwíyíá Goríxoyá arfá wianíro nání awí eánarígfáyiríní. Sfá ayí imónáná rotú anjéyo nípáwiro o ámáyo uréwapíyaríñá ²² ayí Goríxoyá ñwí ikaxí eáníñjépi mewegfáwa uréwapíyarígfápa muréwapíyí aga Goríxoyá ñwí ikaxí eáníñjépi xiáwóníñjé raríñagí níwíníro o uréwapíyaríñjépi nání míñjé síñá níweáníro yaríñá ²³ íná ámá imíto díñjé xíxéoaríñjé wo rotú anjéyo ínímí dání makíríwí nímorí ²⁴ xwamiání re uríñjíniginí, “Nasaretí dánjé Jisaso xí imíone pí neaimínírí baríñjíní? ‘Xwírfá nealkíxémínírí rífa baríñjíní?’ nímonaríní. Nioní níjfaríní. Joxí Goríxo xewaxoxí xíto rírípeañoxíríní.” uráná ²⁵ Jisaso míxí numáínírí re uríñjíniginí, “Píní wíáreí! Díñjé xíxéoaríñjépi xíní níwáramómí uí!” uráná ²⁶ imíto ámáomí meanjé neárírí o sinapíxwíñfí nerí wenjáná imíto nuríñá makíríwí nímómí unjíniginí. ²⁷ Makíríwí nímómí úagí ámá níní síñwí e níwíníro míñjé síñá níweáníro xwíyíá nírfaga nuro re rínígfawíxíní, “Xwíyíá apímí xiáwóníñjé nearéwapíyaríñjépi xegí bíríní. Enjíná arfá wiagwámaní. Aga síní síñjé aí arfá wiaríñwíní. Imíto aí sekaxí uráná arfá wiaríñjoi.” ríníagfá ²⁸ xwíyíá Jisaso éfípi nání Gariri píropenísíyó ríxa yaní amí amí níwéa unjíniginí.

Símíxí obaxíyo nanjé imímíxímí enjé náníríní.

²⁹ Jisaso rotú anjéyo píní níwíárímí nípeyearí nuri anjé Saimonoyá tñní Adíruoyá tñní xíráxogwáowaúyá anjéyo nípáwiro Jemiso tñní xogwáo Jono tñní ení nawíní páwíáná ³⁰ Saimonomí xíneagwí wará rífa pírfí wiaríñagí nání sá wenjagí Jisasomí ríxa áwanjé urfagfá ³¹ o í wenje nání nuri wéyo fá meááná símíxí ríxa píní wíaríagí í níwíápínímearí ríxa aiwá rífa níyearí tíníñjépi nímeárí míní níwía unjíniginí.

³² Ríxa sfá sísisanjé imónaríñá sogwí ríxa wéfmí enjáná ámá anjé apímí dánjé símíxí yarígfáyí tñní imíto díñjé xíxéoaríñjéyí tñní nímeámí Jisaso tññjé e nání níbíro ³³ ríxa oxí apíxí níái wí anjé apímí dánjéyí anjé Jisaso ñweañiwámí íwí e awí eaáríñaríñá ³⁴ o ámá pí pí símíxí yarígfáyo nanjé imíxowárírí ámá imíto sayá nímerí xíxéoaríñjéyo ení imíto míxí umáínowárírí neríñá imíto o Goríxo xewaxo enjagí níjfé imóníñagfá nání míxí numáínowáríríñá xwíyíá wí orfípoynírí síñwí níwínípa enjíniginí.

Jisaso Gariri p̄ropenis̄yo emeñf nánir̄ini.

³⁵ O wáa móniñf̄m̄i s̄ini s̄f̄a xaíw̄f̄ yiniñáná n̄iwíap̄n̄imear̄i n̄ipeyeámáná áamá m̄iñweaḡe nán̄i nur̄i e Gor̄ixom̄i xw̄iyf̄á r̄ir̄im̄f̄ n̄wir̄i ñweañáná ³⁶ Saimono t̄f̄n̄i n̄ikum̄ix̄in̄ir̄i emear̄iḡf̄áwa t̄f̄n̄i Jisaso s̄ini añf̄yo m̄iñweañaḡi n̄iw̄n̄iro o nán̄i p̄f̄a néra nuro ³⁷ n̄iwímeañáná re ur̄iḡf̄awix̄in̄i, “Ox̄f̄ ap̄ix̄f̄ n̄iaíw̄f̄ n̄f̄n̄i jox̄i nán̄i p̄f̄a yan̄iro yar̄iñoi.” ur̄f̄aḡf̄a ³⁸ o re ur̄iñniḡin̄i, “E ner̄i aiw̄f̄ añf̄ w̄iyo n̄ion̄i xw̄iyf̄á ‘Gor̄ixo p̄írán̄iñf̄ seameñweañ̄i s̄iñán̄i imón̄in̄i añw̄f̄ ayor̄in̄i.’ rar̄iñap̄f̄ wáa our̄f̄mem̄i nán̄i owaneȳf̄. Xw̄iyf̄á ap̄f̄ añf̄ am̄i am̄i áwan̄f̄ ur̄im̄in̄ir̄i biñár̄in̄i.” nur̄ir̄i ³⁹ Gariri p̄ropenis̄yo am̄i am̄i nemeañáná wiḡf̄ rotú añf̄ iwiwám̄i n̄ipáwiemer̄i wáa ur̄ir̄i áamá im̄f̄o sayá n̄imer̄i x̄ixéroar̄iñf̄ t̄ñf̄yo m̄ix̄f̄ um̄áinowár̄ir̄i ner̄i e emeññiḡin̄i.

Peȳyf̄ t̄ñf̄ wom̄i nan̄f̄ im̄ix̄iñf̄ nánir̄ini.

⁴⁰ Áamá peȳyf̄ —S̄im̄ix̄f̄ ap̄f̄ áamá s̄iñw̄f̄ n̄iw̄n̄ir̄fn̄á neax̄f̄mean̄iḡin̄ir̄i éf̄ yar̄iḡf̄ap̄ir̄in̄i. S̄im̄ix̄f̄ aȳf̄ t̄ñf̄ wo, Jisaso emear̄fn̄á, om̄i n̄iwímeañ̄i s̄m̄iman̄f̄m̄in̄i xóm̄iñf̄ n̄iȳikwir̄i waun̄f̄ r̄ix̄iñf̄ nur̄ir̄i re ur̄iññiḡin̄i, “Jox̄i n̄isimón̄ir̄fn̄áȳf̄, anan̄i p̄írán̄iñf̄ nim̄ix̄ipax̄ir̄in̄i.” ur̄f̄aḡi ⁴¹ o wáa n̄iwian̄ir̄i wé f̄eapá n̄wir̄i om̄i seáȳf̄ e n̄iwikwiár̄ir̄i re ur̄iññiḡin̄i, “‘Nion̄i jox̄i nan̄f̄ oimón̄in̄i.’ nimón̄ar̄in̄i. R̄ixa nan̄f̄ imón̄ei.” uráná re en̄iñiḡin̄i. ⁴² Peȳyf̄ r̄ixa ax̄íná ȳf̄mon̄iñiḡin̄i. ⁴³ R̄ixa apax̄f̄ mé ȳf̄móaḡi Jisaso apax̄pán̄iñf̄ imón̄iḡf̄áwa t̄ñf̄ e nán̄i nurowár̄ir̄fn̄á ar̄f̄á j̄iȳik̄f̄ nor̄i ⁴⁴ re ur̄iññiḡin̄i, “Nan̄f̄ sim̄ix̄f̄áȳf̄ nán̄i am̄íná nur̄i ámaȳo áwan̄f̄ mur̄ipan̄f̄.” nur̄ir̄i áamá o wiḡf̄ yar̄iḡf̄ap̄f̄ mé ámaȳo xewan̄iño áwan̄f̄ nura emen̄iḡin̄ir̄i e nur̄ir̄i am̄i re ur̄iññiḡin̄i, “Am̄íná apax̄pán̄iñf̄ imón̄iḡf̄áwa t̄ñf̄ e nán̄i nur̄i wom̄i s̄iwá n̄iw̄n̄ir̄i nan̄w̄f̄ r̄id̄iyowá nán̄i neḡf̄ ar̄fo Moseso en̄íná ñw̄f̄ ikax̄f̄ nearaḡyf̄f̄ bi r̄id̄iyowá siár̄ir̄i jox̄i nan̄f̄ imón̄f̄yf̄ nán̄i áwan̄f̄ r̄ir̄i en̄i m̄in̄i w̄ir̄ix̄in̄i.” ur̄f̄aḡi aiw̄f̄ ⁴⁵ o Jisasom̄i p̄f̄n̄i n̄iwíár̄im̄i nur̄fn̄á ar̄f̄k̄i áwan̄f̄ r̄imeññiḡin̄i. E éaḡf̄ nán̄i Jisaso áamá ar̄f̄k̄i upup̄ḡf̄ n̄ip̄r̄ix̄in̄ir̄i añf̄ bi bim̄i nur̄fn̄á s̄iñán̄i m̄irémopax̄f̄ n̄iwimón̄ir̄i nán̄i áamá maȳf̄ e ñweañáná áamá am̄i am̄i dán̄i o t̄ñf̄ e nán̄i baḡf̄ar̄in̄i.

2

En̄f̄ s̄iwím̄f̄ en̄f̄ wom̄i nan̄f̄ im̄ix̄iñf̄ nánir̄ini.

¹ Jisaso, s̄f̄a w̄i r̄ixa nóra nútsáná, o am̄i añf̄ yoāf̄ Kapaneam̄yo nán̄i nur̄i xeḡf̄ añf̄yo ín̄im̄i ñweañáná áamá obax̄f̄ ar̄f̄a re n̄iwiro “O am̄i xeḡf̄ añf̄yo ñweañ̄i.” rar̄iñaḡf̄a ar̄f̄a e n̄iwiro n̄ibīro ² aw̄f̄ neañ̄iro n̄ipáwiro añf̄yo ín̄im̄i déroro añf̄ f̄w̄i e en̄i p̄f̄kw̄ip̄f̄kw̄f̄ in̄iro yar̄fn̄á o áamá aȳf̄ n̄iyon̄i wáa n̄wir̄i p̄fn̄e rep̄yf̄f̄ wiar̄fn̄á ³ áamá wa en̄f̄ n̄f̄n̄i s̄iwím̄f̄ en̄f̄ wom̄i —O añf̄ epaxoman̄f̄. Om̄i ikwian̄w̄f̄yo n̄ikwiár̄iro n̄ikwón̄im̄i n̄ibīro aí ⁴ áamá añf̄ f̄w̄i e p̄f̄kw̄ip̄f̄kw̄f̄ in̄iñaḡf̄a n̄iw̄n̄iro añf̄yo n̄ipáwiro Jisaso t̄ñf̄ e t̄pax̄f̄ meñaḡf̄ nán̄i n̄imeám̄i n̄ipeȳiro añf̄ r̄f̄w̄f̄ seáȳyo dán̄i añf̄ s̄f̄a bi Jisaso ñweañ̄e n̄up̄ȳiro ikwian̄w̄f̄ x̄fo wen̄fn̄ami m̄id̄im̄idán̄i gw̄f̄ n̄iyurár̄ar̄iro gw̄f̄yo f̄a n̄ix̄ir̄imáná añf̄ s̄f̄a úp̄iȳífe dán̄i awayin̄i mamówáráná ⁵ Jisaso awa x̄f̄om̄i d̄iñf̄ n̄iw̄ikw̄f̄roro “O neḡf̄ áamá en̄f̄ s̄iwím̄f̄ en̄om̄i anan̄i nan̄f̄ im̄ix̄ipax̄ir̄in̄i.” yaiwiar̄iñaḡf̄a n̄iw̄n̄ir̄i om̄i re ur̄iññiḡin̄i, “Íwe, jox̄i f̄w̄f̄ ikár̄in̄iñf̄ r̄ixa yokwar̄im̄f̄ siar̄iñ̄in̄i.” uráná ⁶ Gor̄ixoyá ñw̄f̄ ikax̄f̄ eañ̄iñf̄p̄f̄ meweḡf̄a wa Jisaso uréwap̄iyar̄iñf̄p̄f̄ ar̄f̄a wian̄iro nán̄i e n̄iñweañáná Jisaso en̄f̄ s̄iwím̄f̄ en̄om̄i e ur̄f̄f̄p̄f̄ ar̄f̄a n̄iwiro ín̄im̄i d̄iñf̄ re n̄imóa uḡf̄awix̄in̄i, ⁷ “Pí nán̄i r̄f̄a urar̄in̄i? Nion̄i Gor̄ixon̄in̄ir̄i yokwar̄im̄f̄ r̄iwiiar̄in̄i? Sa Gor̄ixon̄i f̄w̄f̄ yokwar̄im̄f̄ wiiar̄iñ̄or̄in̄i. Áamá ro Gor̄ixom̄i r̄iper̄ir̄f̄ numear̄ir̄i r̄f̄a yar̄in̄i?” yaiwiar̄fn̄á ⁸ Jisaso xeḡf̄ kw̄iȳf̄yo dán̄i awa ín̄im̄i d̄iñf̄ e n̄imóa war̄iñaḡf̄a n̄iw̄n̄ir̄i re ur̄iññiḡin̄i, “Soȳfn̄e pí nán̄i nion̄i nán̄i ín̄im̄i ‘O f̄w̄f̄ áamá yar̄iḡf̄ap̄f̄ yokwar̄im̄f̄ wiiipaxoman̄f̄.’ n̄imóa war̄iñoi?” nur̄ir̄i ⁹ am̄i re ur̄iññiḡin̄i, “Áamá wo f̄w̄f̄ ikár̄in̄iñf̄ nion̄i yokwar̄im̄f̄ wiiánáȳf̄ ín̄im̄i imón̄iñaḡf̄a nán̄i áamá wox̄f̄ s̄iñw̄f̄ t̄f̄n̄i s̄iñw̄f̄ w̄n̄ipax̄f̄ men̄in̄i. E ner̄i

aiwí nioní áamá ení níní síwímí ení womí ‘Ríxa níwíápínímeári díxí íkwianḡwí nímeámi uí.’ uránáyí o naní imóníagi áamá níyínéní síḡwí t́nń síḡwí wínípxáííí.” nuríí 10 re uríḡnigíí, “Níyínéní nioní nání re yaiwípírí nání, ‘Áamá imóníḡo ananí áamá xwíá t́yo dáníyí íwí íkáríníápi ananí yokwarímí wiipaxoríí.’ níaiwípírí nání píráníḡ síḡwí nanípoi.” nuríí 11 ení síwímí enomi re uríḡnigíí, “Nioní re ríraríḡnń, ‘Joxí níwíápínímeári díxí íkwianḡwí nímeámi aní e nání uí.’ ríraríḡnń.” uráná re eníḡnigíí. 12 O ríxa naní nimóníí níwíápínímeári áamá níní síḡwí aníḡe dání íkwianḡwí xwanḡwí níkwónímí peyeaḡnigíí. E éáná áamá ayí síí nípíkíníro Goríxomí seáyí e numero re ríḡfawixíí, “Nene eníá dání aiwí áamá wo ro yaríḡpa axípi re yaríḡagi míwínagwáíí.” ríḡfawixíí.

Ripaiomí “Níxídeí.” uríḡnáníí.

13 Jisaso ámi aní e píní níwíárímí nurí ípí imanípa t́ḡ e ḡweaḡáná oxí apíxí níaiwí níní o t́ḡ e nání bayaríḡagi o nuréwapíya nurí 14 síní ípí imanípámí nípuríná Arípíasomí xewaxo Ripaio —O takís nání níḡwí uráparíḡoríí. O opisí aníyo éf níḡweári xegí omíḡí yaríḡagi níwíníí re uríḡnigíí, “Joxí ríwíyo níxídeí.” uráná o níwíápínímeámi ríwíyo nuxídíí nuro 15 Ripaioyá aníyo nípáwíro Jisaso t́nń xegí wíepísaríḡowa t́nń níḡweáro aiwá níníro áamá takís nání níḡwí uráparíḡfá wa t́nń (Eníá Judayí aníyo takís nání níḡwí urápiḡfáwa takís nání níḡwí nurápirínáyí wíḡ meapíríá nání níḡwí seáyí e bí íwí urápagí enagi nání áamá níní awa nání xwioxíyo dání wíká níwóníro kíkímí níwimóníí yagíáríí.) Awa t́nń íwí yaríḡfá wíníyí t́nń áamá ayí obaxí Jisasomí níxídíro nání ayí ení nawíní Jisaso t́nń aiwá níníro yaríná 16 áamá Parisiyí ríníḡyí wayá áamá Goríxoyá ḡwí íkaxí eáníḡpi mewegíá wa Jisaso áamá takís nání níḡwí uráparíḡfá wa t́nń íwí yaríḡfá wíníyí t́nń aiwá nawíní naríḡagi níwíníro xegí wíepísaríḡowamí Jisaso nání re uríḡfawixíí, “O pí nání áamá takís nání níḡwí nearáparíḡfá awa t́nń íwí yaríḡfá ayí t́nń nawíní aiwá níro iniḡ níro yaríḡo? O naní ríyaríí?” uraríná 17 Jisaso e uraríḡagi arfá níwírí ewayí xwíyíá bí nuríí re uríḡnigíí, “Áamá símíxí mepa neríná xwírí t́ḡ e nání waríḡfámani. Símíxí t́ḡfáyí waríḡfáíí. Nioní ení áamá ‘Nioní níḡfí wé róníḡnń.’ yaiwínaríḡfáyí nání míbíḡaríí. Áamá ‘Nioní íwí yaríḡaoníí.’ yaiwínaríḡfáyí wíḡ uyíí yaríḡfápi yokwarímí wíáná ayí wé róníḡ ímóníí nání bíḡaríí.” uríḡnigíí.

“Pí nání aiwá ḡwíá míḡweaḡaríḡo?” uríḡfá náníí.

18 Jisaso t́nń xegí wíepísaríḡowa t́nń aiwá ḡwíá bí míḡweapa yaríḡagi Jono wayí numeaiá waríḡoyá wíepísaríḡowa t́nń áamá Parisiyí ríníḡowa t́nń aiwá nání ḡwíá níḡwírárínayiróná Jonoyá wíepísaríḡowa t́nń Parisiowayá wíepísaríḡfá wa t́nń nawíní nuro Jisasomí níwímeáro re uríḡfawixíí, “Jonoyá neaíepísaríḡone t́nń Parisiowayá neaíepísaríḡone t́nń aiwá nání ḡwíá ḡwírárínayaríḡwíní. Pí nání joxíyá wíepísaríḡowa aiwá ḡwíá míḡweá yaríḡo?” uráná 19 Jisaso ewayí xwíyíá bí nuríí re uríḡnigíí, “Áamá apíxí síḡí ḡwíráríto síní ḡweaḡáná oyá níkumíxíníí emearíḡfáwa aiwá ḡwíá níxewíráríníro yaríḡfáíí? Oweoi, o síní awa t́nń ḡweaḡáná aiwá ḡwíá xewírárínípxáí meníí. 20 E nerí aiwí o apíxí nímeári níḡweaḡsáná enáná áamá wí omí anííníxáná íná aiwá ḡwíá ḡweapíríáríí.” nuríí xewaníḡo apíxí síḡí ḡwíráríóníḡ ímóníḡagi nání ewayí xwíyíá e uríḡnigíí. 21 Ewayí xwíyíá ámi bí nuríí re uríḡnigíí, “Áamá rapírapí eníḡaní níyíga bagíá wú axeníḡagi níwíníí rapírapí síḡí síní wayí míróníḡ wú nímeáro nupákiro ḡwí kiwearíḡfámani. E yaníro éfáyí wayí róáná síḡí upákíí níkíkáríníí ení nípíperíná eníḡaní xwé naxega uníḡo.” nuríí ayí wíḡ eníá dání “Nene e neríná wé róníḡ nímóníí níperínáyí, ananí Goríxo t́ḡ e nání peyaníwáíí.” níra wagíápi síní yaríḡfápi t́nń oyá xwíyíá síḡí t́nń nawíní íkwieropíríxíníí ewayí xwíyíá e uríḡnigíí. 22 Ámi axípi

oyaiwípoyiniri re uriniginini, “Ámá iniigí wainí sɨ́ɨ́ nimearo memé wará sixí soyí axíyo iwajfá yarigfámani. Iwajfá yaniro éfáyí núpɨyimi nɨpurí sixí soyfáwa ení rɨxa sipí eniɨo. Wainí sɨ́ɨ́ memé wará sixí sɨ́ɨ́yo iwajfá yarigfáriní.” uriniginini.

“Sabarfáyo ɨwáfáxiní.” rigfá nánirini.

²³ Jisaso tɨ́ni wiepɨsarɨnowa tɨ́ni Sabarfáyo aɨ́ nemero wití aiwá omɨɨ́ tɨ́ɨ́ e ófyo nɨpuríná wiepɨsarɨnowa wití siyí nɨyíraga waríná ²⁴ ámá Parisiyí rɨnɨɨ́yí wa omí yarɨɨ́ re wigfawixini, “Awa pí nání ‘Sabarfáyo ɨwáfáriní.’ rɨnɨɨ́pí nɨwiaíkiro wití aiwá nɨyíro narɨɨ́?” uráfá ²⁵⁻²⁶ Jisaso re uriniginini, “Soyfá negí mɨxí ináyí Depito nání eánɨɨ́pí fá nɨroro aiwí dɨ́ɨ́ wí mɨmoarɨɨ́. Eníná Depito, ámá Abaiataoyí rɨnɨɨ́ —O eníná apaxfánɨɨ́ imónɨɨ́ xwé worini. O xegí Judayí Gorixomi rɨdɨyowá wianiro nání senfá aɨ́ pákínɨɨ́yo mewenána, Depito tɨ́ni xegí ámá nɨkumixiniri emearigfáwa tɨ́ni aiwá meɨagí nání agwí wiaríná o senfá aɨ́ pákínɨɨ́wámí nɨpáwiri bisfkerfá Gorixo nání peaxí tɨ́nɨɨ́pí umeafána Depito nɨniri xegí ámáyo ení nɨniri winiginini. Bisfkerfá apí apaxfánɨɨ́ imónigfáwaní ananí nɨpaxíriní. Apí Depito nɨniri aiwí Gorixo o nání xwíyá bí murí enána gí wiepɨsarɨɨ́ rowa ení agwí wiarɨɨ́ nání yaríná pí nání xwíyá nɨ meararɨɨ́?” nuriri ²⁷ re uriniginini, “Gorixo ámá xámí nimixárimáná sfá wɨyí kikiáfá ɨwearo dɨ́ɨ́ sixí yínro epíri nání Sabarfá tɨ́ɨ́riní. Sabarfá xámí nɨtiri ámá rɨwíyo Sabarfáyo mewepfá nání imixɨ́mani. ²⁸ Ayínáni ámá imónɨɨ́oni Sabarfá ayo aí xiáwonirini. Nioní ‘Sabarfáyo ayí ananirini.’ rɨpaxí imónɨɨ́onirini.” uriniginini.

3

Ámá wé kirɨɨ́ ení womí naní imixɨ́ nánirini.

¹ Jisaso ámi rotú aɨ́ wíwámí nɨpáwiri ámá wé kirɨɨ́ ení wo ɨweaɨagí nɨwɨniri uréwapɨyaríná ² ámá Parisi wa —Awa re rarigfáriní, “Sabarfáyo omɨɨ́ nerfánáyí ayí ɨwáfáriní. Ámá aí Sabarfáyo naní nimixirínáyí ayí ɨwáfáriní.” rarigfáriní. Awa Jisaso ámá wé kirɨɨ́ ení omí Sabarfáyo naní wimixáná omí xwíyá mearanro nání sɨ́ɨ́ nɨwɨnro ɨweaɨagfá aiwí ³ o wé kirɨɨ́ enomi re uriniginini, “Nɨwiápnimeámí nɨbiri áwini e éí roí.” nuriri ⁴ Parisiowamí re uriniginini, “Segí dɨ́ɨ́ píoí moarɨɨ́? ‘Sabarfáyo ámáyo naní nɨwiirínáyí ayí ananirini.’ rɨyaiwiarɨɨ́? ‘Sabarfáyo sipí nɨwikárináyí ayí ananirini.’ rɨyaiwiarɨɨ́?” nuriri ámi re uriniginini, “‘Sabarfáyo sɨ́mɨxíyo píránɨɨ́ nimixirínáyí ayí ananirini.’ rɨyaiwiarɨɨ́? ‘Ámá nɨpɨkirínáyí ayí ananirini.’ rɨyaiwiarɨɨ́?” uráfá aiwí awa xwíyá bí murigfawixini. ⁵ Xwíyá bí murarɨɨ́ nɨwɨniri sɨ́ɨ́ nɨwɨnmerfáná wikí nɨwóga nurí awa wé ikí enomi wá bí mɨwianí dɨ́ɨ́ kfkfí nɨwimóga warɨɨ́ nɨwɨniri awa nání dɨ́ɨ́ sipí ení nɨwiri omí re uriniginini, “Wé fepá énapei.” uráná o wé fepá nerfáná re eniginini. Rɨxa naní imónɨɨ́niginini. ⁶ Rɨxa naní imónfagi Parisiowa sɨ́ɨ́ e nɨwɨnro nɨwiápnimeámí nɨpeyero ámá mɨxí ináyí Xeroto tɨ́ni nɨkumixiniri emearigfáwa tɨ́ni awí neánro Jisasomí pɨkianro nání ínimi mekaxí megfawixini.

Ipípámi dání ámá obaxíyo uréwapɨɨ́ nánirini.

⁷ Jisaso, Parisiowa xfo nání mekaxí mearɨɨ́, o xegí wiepɨsarɨnowa tɨ́ni ámi ipíwá rɨwonfíní uáná ámá Gariri pɨropenífyo dání obaxí omí númí nuro ámá Judia pɨropenífyo dání tɨ́ni ⁸ wigí aɨ́ xwé yoí Jerusaremí áwini e mɨrɨnɨɨ́pimi dání tɨ́ni xwíyá yoí Idumia ɨweáyí tɨ́ni ámá iniigí Jodani rapáyo orɨwámídáni ɨweáyí tɨ́ni émayí aɨ́ biaú Saidoni tɨ́ni Taia tɨ́ni tɨ́ɨ́ e ɨweáyí tɨ́ni ámá xwé obaxí ayí Jisaso yarɨɨ́pí nání arfá nɨwiro xfo tɨ́ɨ́ e nání bɨmiarɨɨ́ ⁹⁻¹⁰ Jisaso ámá obaxí sɨ́mɨxíyo naní imɨmɨxímf éf enagí nání ámá nɨní sɨ́mɨxíyí omí amáf rónanro nání ikwikwierí niga warɨɨ́ nání xegí wiepɨsarɨnowamí re uriniginini, “Ámá obaxí

amáf níniróniríná nínixoyípióa níbaríñoi. Ewéyo píxemoánimí nání píráníñf anwí e nítípoyí.” uríñinigíni. ¹¹ Ámá imfó dñf xixéroarígfáyf Jisasomí níwínirínáyf símímaníñmíni nípkínimearo wauní níwikáríniro “Niaíwí Goríxoyáoxiríní.” uraníro yaríñagífa nání ¹² o míxí numáinowárírná míxí ríá tñf nurírí re uríñinigíni, “Nioní Goríxomí xewaxoní enagí nání áwaní mírowiáropaní.” uríñinigíni.

Xegí wiepísiníáwami rípeañf nániríní.

¹³ Jisaso dífwíyo nání níyirí ámá xfo xegí wimónaríñowami “Soyíné ení yapípoyí.” uráná awa ení xfo tñf e nání níyiro wímeáaná ¹⁴⁻¹⁵ o ámá wé wúkaú síkwí waú xfo tñf emepírífa nání imóníro xfo nání wáf nurímero ámá imfó xixéroaríñfíyí míxí umáinowárípaxí nimóníro ero epírífa nání rípeañíñinigíni. ¹⁶ Ámá wé wúkaú síkwí waú xfo rípeañowa wigí yoí rowaríní. Wo Saimono —O Jisaso yoí ámí bí Pitaoyí wíríñoríní. O tñf ¹⁷ ámí waú Sebediomí xewaxowáú Jemiso tñf xogwáo Jono tñf —Awaúmí Jisaso yoí Boanesisowaúyí —Yoí mfkí ayí awaú akíríwíníñf imónígfíwaú enagí nániríní. Yoí e wíríñowáú tñf ¹⁸ ámí wo Adíruo tñf ámí wo Piripo tñf ámí wo Batoromuo tñf ámí wo Matíyuo tñf ámí wo Tomaso tñf ámí wo Arípíasomí xewaxo Jemisoyí ríníño tñf ámí wo Tadiaso tñf ámí wo Saimono —O yoí ámí bí Seretoyí ríníñfíyí —Yoí mfkí ayí “Émáýf ámí oxídwáraneyí.” rarígfáyf nániríní. E ríníño tñf ¹⁹ ámí wo yoparo Isíkariotí dñf Judaso —O Jisaso nání míyí rorírímenjoríní. O tñf ámá wé wúkaú síkwí waú awamí rípeañíñinigíni.

“O oboýá ení eáníñf tñf yaríní.” rígfá nániríní.

²⁰ Jisaso tñf wiepísaríñowa tñf ámí aní e nání nuro ñweañáná ámá obaxí o tñf e awí neáníro epíroyí wiaríñagífa nání níyórímoro aiwá mínípaxí wimónaríñagífa ²¹ Jisasomí xexírímeáyf ámá wí xfo nání “Xewaníño ríxa majíá níkarínírí yaríní.” raríñagífa aríá níwiro omí níwirímeámí waníro nání barírná ²² Goríxoyá ñwí ikaxí mewegífa wa aní yoí Jerusaremí dání níbímáná Jisaso tñf e rémónapíáwa ámáyo Jisaso nání re nura ugíawixíní, “Imfó xiráóníñf imóníño Bieseburoyí ríníño —O xegí yoí bí Setenoríní. O Jisasomí ríwíñmíni nírómáná xixéroñagí nání o ámá imfó xixéroaríñfíyo míxí umáinowáraríní.” nura waríñagífa nání ²³ Jisaso awamí “Níwaníñoní tñf e nání bípoyí.” nurírí ewayí ikaxí bí nuríríná re uríñinigíni, “Seteno xegí wíamí míxí umáinowárípaxí imóníni.’ ríyaiwiaríñoi?” nurírí ²⁴ ewayí xwíyíá rípi uríñinigíni, “Ámá axowa míxí níniro xepíxepá níróníróná ení míweánípa nero mímianwí upíríáríní. ²⁵ Ámá gwí axírí ení míxí níniro xepíxepá níróníróná ení míweánípa nero xwíámí imónípíríáríní.” nurírí “Seteno xegí wíamí míxí umáinowárípaxí mímóníñagí nání rífa neararíní?” oyaiwípoyínírí ewayí xwíyíá api nurímáná ²⁶ ámí re uríñinigíni, “Seteno ení xegí wíamí tñf míxí níniro xepíxepá nírónírónáyí wíwaníñowa ení meání níniro xopírárí inípiríáríní.” nurírí ayí xewaníño nání dñf re oyaiwípoyínírí “Setenoyá ení eáníñf tñf mé omí xopírárí wimínírí rífa yaríní?” oyaiwípoyínírí nání ²⁷ ámí ewayí xwíyíá rípi uríñinigíni, “Ámá wo ámá ríá ríñf woyá iyíá ía urápekíxémínírí nání oyá aníyo nípáwiríná amíná aní xiáwomí gwí níyírí nítmáná amípi oyá ananí urápekíxenígíni.” nurírí ²⁸ ámí re uríñinigíni, “Nioní nepa seararíñíni. Íwí yarígfápiraní, ríperírí inarígfápiraní, amípi sípi níní ámá yarígfápi Goríxo ananí yokwarímí seaiiníáríní. ²⁹ E nerí aiwí ámá Goríxoyá kwíyí nání ríperírí méfáyf Goríxo e ríápi ámí wí yokwarímí wiiníámaní. Aníñf e nímonírí xwíyíá meárínípiríáríní.” uríñinigíni. ³⁰ Ayí rípi nání e uríñinigíni. Goríxoyá kwíyí tñf imfó míxí umáinowáraríñagí aiwí awa Goríxoyá kwíyí ríperírí nímearíro “Jisaso imfó dñf xixéroñagí nání imfó wíamí míxí umáinowáraríní.” raríñagífa nání Jisaso xwíyíá api uríñinigíni.

Xínáí t́nì xexírímeáowa t́nì nánìrìnì.

³¹ Jisaso sìnì aníyo ñweanáná xegí xínáí t́nì xogwáowa t́nì nírémónapiro b́aríwámìnì nírómáná “Jisaso ńwíapírì s̀ñwí oneanìnì.” uráná ³² áamá Jisasomì epíroyí ńwíro mìnì mìnì ǹñweaxa pugfá wí re urígfawixìnì, “Ai díxí ŕnái t́nì ríríxímeáowa t́nì b́aríwámìnì nírómáná joxí nánì rarìñoì.” uríagfá ³³ o “Ewayí xwíyá b́ ŕfa neararìnì?” oyaiwípoyìnìrì yarìñf re wíñínìgìnì, “Áamá gíyí gí nókí t́nì gí níríxímeáowa t́nìrìnì?” nurìrì ³⁴ áamá mìnì mìnì ǹñweaxa pugfáyo s̀ñwí ńwínìmerfáná re uríñínìgìnì, “Gí inókíwayíné, níríxímeáowayíné ríxa t́ ñweagfá ayoì. ³⁵ Áamá gíyí Goríxo ríñíyo díñf níkwíroro x́darígfáyí ayí gí inókíwánìñf t́nì gí níríxímeánìñf t́nì imónìgfáyírìnì.” uríñínìgìnì.

4

Ewayí ikaxí wít síyí wiáronf nánìrìnì.

¹ Jisaso ámi ipí Gariri imanf t́ñf e nánì nurì nuréwapíyirì áamá xwé obaxí awí neánìro epíroyí wiarìñagfá o ewéyo ńpíxemoánìrì éf ǹñwearì áamá ńnì sìnì ipí imanf e ñweanáná ² o nuréwapíyiríná xíxewisí xwíyá amípí obaxí nánì nuréwapíyirì ³ re uríñínìgìnì, “Arfá époyì. Áamá wo o xegí omíñíyo axípi wít síyí ńwiárorá umìnìrì nánì nurì ⁴ xwfá yunf ikíxeárìnìñe píránìñf ńwiárorá nurì aiwí wí óf manf́pá t́nì piéroráná ññf ńb́iro míméanf enìñínì. ⁵ Ámi wí śñá ñnìmi yapínìñáná xwfá onímíapì seáyì e enáná wiároróyí xwfá akwínfáná enagì nánì apaxí mé nerápímáná ⁶ sogwí ńwepínìrì xaíwí anaríná pípìñf ḿwárìñagì nánì ńyíweánìrì yeáyí yárìñínìgìnì. ⁷ Ámi wí emf pípìñf arfkiárìnìñe wiároróyí emf pípìñíyo dánì nerápìrì xenwirárìñagì nánì wít síyí apì ná ḿwenìñínì. ⁸ Ámi wí xwfá nanf e wiároróyí píránìñf nerápìrì xwé nerì ná níkíkíreánìríná wí xwé onímíapì ńwerì wí xwé obaxí ńwerì wí aga díñf nímorì f́a ḿropaxí wenìñínì.” nurìrì ⁹ ámi re uríñínìgìnì, “Seyíné wít síyí nánì nionì ewayí xwíyá ŕfá apì nánì arfá ókiarí nímónf_poyì.” uríñínìgìnì.

Eníná ŕñìñf́pì t́nì xíxeni ewayí ikaxí uríñf nánìrìnì.

¹⁰ Idáná o xegípi ñweanáná wíepísarìñowa wé wúkaú síkwí waú t́nì áamá wí x́fo t́nì emearígfáyí t́nì wigf́pì ewayí xwíyá x́fo ŕf́pì nánì yarìñf wiaríná ¹¹ o re uríñínìgìnì, “Xwíyá Goríxo seyíné x́fo xegí xwioxíyo míméamf nerì seamenñweanfá nánì eníná dánì ñnìmi imónìñf_pì nionì ríxa wfá searókiamoarìñnì. E nerì aiwí áamá nionì díñf mìnìkwíró wigf díñf t́nì néra warígfáyo nionì uréwapíyaríná ḿkf́pì arfá mìnì ewayí xwíyá rarìñápìnì arfá niarìñoì. ¹² Ayí rípì nánì ewayí xwíyáñì urarìñìnì. Goríxoyá xwíyá wfá rókiamoagf Aisaiaoyì ŕñìño áamá nionì díñf mìnìkwíró wigf díñf t́nì néra warígfáyí nánì eníná nírìrì rfwamìñf re eanìñínì, ‘Áamá ayí wigf uyínìf yarígfápì rfwf́mìnì mamóánáyí Goríxo yokwarímf wiinìgìnìrì ewayí xwíyá arfá ńwiríná arfá ńwíro aiwí nífá mimónf ero s̀ñwí ńwínìríná s̀ñwí ńwínìro aiwí díñf mímó ero epírì nánì ewayí xwíyáñì urínfárìnì.’ Aisaiao eníná rfwamìñf e eanf_pì t́nì xíxeni nionì xíxeni e yarìñìnì.” uríñínìgìnì.

Ewayí ikaxí wít síyí wiáronf ḿkf́pì nánìrìnì.

¹³ O ámi re uríñínìgìnì, “Soyíné ewayí xwíyá nionì rfápì sìnì majfá rimónìñoì? Ewayí xwíyá apì nífá mimónfpa nerínáyí, ewayí xwíyá nionì rarìñá ńpìnì arige nerì nífá imónìpír_fárìnì? Ḿkf́pì áwanf osearímìnìrì rarìñìnì. ¹⁴ Áamá wít síyí wiároarìñooyí xwíyá Goríxo nánì wáf nemerì urímearìñónìñf imónìnì. ¹⁵ Áamá wí wít síyí óf_pá t́nì piérorf_pì ññf ńb́rì manarìñf_yf_nìñf imónìnì. Ayí xwíyá Goríxo nánì arfá wífápì Seteno ayí Goríxo nánì díñf mopf_ríxìnìrì anf_nì ńb́rì p_f_r_f_rf ńwirì emì míméamf yarìñf_rìnì. ¹⁶ Áamá ámi wí wít síyí śñá ñnìmi yapínìñáná seáyì e

xw'á onimiápi enáná wiárófyíniní. Ay' xwiy'á Gorixo nán' ar'á niwiróna yay' niwinir' nix'dan'ro yar'ná ¹⁷ xwiy'á ná inim' pipin'ininí m'wárinjagi nán' anin' x'darig'ámani. Xwiy'á Gorixo nán' x'dan'ro yar'njag'á nán' áma wí n'biro nepa en' neán'ro r'á x'dar'ino'nir' iwam'ó niw'iwapiyiri xeanin' wikeáraná apax' mé p'ni wiárarig'áriní. ¹⁸ Áma ámi wí wit' siy' em' pipin' ar'kiárin'ne wiárófyíniní imóniní. Ay' en' xwiy'á Gorixo nán' ar'á niwiro aiw' ¹⁹ am'pí xw'áyo dán' nán' d'ín' ob'ibax' n'ímoro 'Am'pí wí nion' m'inimúropa oniní.' niyaiwiro am'pí wí nán' 'Ar'ige nímean'áraní?' niyaiwia nur'náy' wit' em' nerápir' xew'wárar'ín' yap' nimón'ro aiw'á ná mik'ikireánarin'iy' yap' imónarin'ig'áriní. ²⁰ Áma ámi wí wit' siy' xw'á nan' imónin'ne wiárófyíniní imóniní. Ay' xwiy'á Gorixo nán' ar'á niwiro d'ín' níkw'roro p'íranin' nix'd'roná wit' siy' aiw'á ná wí xwé onimiápi wer' wí xwé obax' wer' wí aga d'ín' n'ímori' á miropax' wer' yar'ín'iy'íniní imóniní." Eway' xwiy'á m'k'p' nán' áwan' e ur'iniginí.

Eway' ikax' ramix' nán'iní.

²¹ O wiepisar'ijowa "Áma ayo anin' yum'í win'áriní." yaiwip'ir'ix'inir' sin' eway' xwiy'á nán' áwan' nur'ín'á re ur'iniginí, " 'Áma ramix' n'imix'árománá s'ix' xwé wá n'imear' up'ixákwiárip'ir'ix'iní.' r'iyaiwiar'ijot' 'Pieñ' ikwianw'yo inim' tip'ir'ix'iní.' r'iyaiwiar'ijot' Oweoi, ikwianw'yo sin'ánin' e tar'ig'áriní." nur'ir' ²² re ur'iniginí, "Xwiy'á en'íná dán' Gorixo x'ó xeg' xwiox'yo m'imeám' ner' seamen'wean'á nán' inim' imónin'p'irani, am'pí p'ni imónin'p'irani, n'ip'ini sin'án' imónin'áriní. ²³ Xwiy'á nion' seararin'áp' nán' ar'á ókiar' n'ímón'poyi." nur'ir' ²⁴⁻²⁵ re ur'iniginí, "Ar'á n'inir'ná d'ín' p'íranin' n'ímoro ar'á nir'íní. E ner'náy', Gorixoyá d'ín' t'ni n'ij'á nimón'ro sin' d'ín' p'íranin' n'ímoro ar'á n'nia nur'náy', oyá d'ín' t'ni n'ij'á ámi win' nimóga up'ir'áriní. E mepa ner'náy', p'né nion' seararin'áp' r'w'm'iní mamoro ík' nemoro ner'náy', xwiy'á Gorixo nán'p' n'ij'á wí imónin'p'ir'ámani. Xwiy'á Gorixo nán'p' n'ij'á onimiápi imónin'g'áy' aí xewan'ijot' ámi p'ir'p'ir' win'áriní." ur'iniginí.

Eway' ikax' wit' siy' xeg'p' eráp'in' nán'iní.

²⁶ O sin' áma e ijweag'á niyon' xwiy'á Gorixo xwiox'yo m'imeám' ner' umen'wean'á nán'p' nur'ín'á ámi eway' xwiy'á bi nur'ir' re ur'iniginí, "Gorixo x'ó xeg' xwiox'yo m'imeám' ner' seamen'wean'ápi re imóniní. Áma wo om'in'yo nán' nur' wit' siy' niwiároa nú'sáná ²⁷ sá wer' wiápin'imear' yar'ná wit' siy' r'ixa nerápir' xwé ner' o 'Ar'ige nerápir' r'á peyar'iní?' yaiwiar'ná ²⁸ xeg'p' xw'áyo dán' n'peyiri' iw' niga niyiri' siy' ner' ná ník'ikireága n'peyiri' ²⁹ yó' éáná r'ixa mipax' en'ag' niwin'ir'ná kirá n'imear' m'wákwim' yar'ín'íní." ur'iniginí. Gorixo xeg' xwiox'yo m'imeám' ner' umen'wean'ápi ax'p' iwam'ó ner'íná ay' d'ín' "Ar'ige ner'íná xwé imónin'áriní?" niyaiwiro aiw' "Xeg'p' xwé imónin'áriní." oyaiw'poyin'ir' nán' e ur'iniginí.

Eway' ikax' masité siy' nán'iní.

³⁰ Ámi re ur'iniginí, "Pí pí eway' xwiy'á n'ir'irane Gorixo xwiox'yo m'imeám' ner' neamen'wean'ápi nán' ran'w'iní? ³¹ O n'bir' neamen'wean'ápi masité aiw'á siy'íniní imóniní. Masité aiw'á siy' nur'ín'á aga onimiápiá wiároar'ig'á aiw' ³² nerápin'áná xwé ner' aiw'á n'ni neg' om'in'yo yar'ín'pim' seáyi e n'imúrori' ren' sepiá wiex'áraná in' n'bir' yéw' in'ir'iwáminí tar'ín'íní." ur'iniginí. Ay' "Iwam'óy' nene onimiápi ner' aiw' r'w'éná áma xwé obaxene Gorixo neamen'wean'áriní." oyaiw'poyin'ir' e ur'iniginí. ³³ Xwiy'á Gorixo xwiox'yo m'imeám' ner' umen'wean'ápi nán' nur'ín'á áma ay' ar'á wipax'p' t'ni x'ixeni eway' xwiy'á obax' ax'p'n'in' imónin' nura nur' ³⁴ sin'án' áwan' bi mur' eway' xwiy'án' nura nur' aiw' wiepisar'ijowa t'ni n'ni n'ij'wear'ná eway' xwiy'á x'ó urarin' m'k'p' nán' áwan' urayin'iginí.

Ipi imeamfkwf yarinhagi saminhf imixinhf nanirini.

³⁵ O ewayf xwiyfa nura nusana sfapi tni axina xegf wiep+sariñowami re urinhigini, “Ipiyo jariwamini oxemoaneyi.” urana ³⁶ awa ama obaxf e awi eanigfayo pni niwiarimi ewe Jisaso ef niñweari e dani pne uréwapiyarinhfami eni niñxemoanro Jisaso tni nuro ewe wi eni awa tni warina re enihigini. ³⁷ Rfwipi biri inigf eni imeamfkwf eri nerina eweyo mmeamf yarina eweyo inigf rixa nróga wiapnimeaarinhagi niwinro ³⁸ Jisaso ewe ikweminhfmini ikwianwfyo sa wenomi saiwiarf niwiro re urigfawixini, “Nearéwapiyarinhoxini, none rixa inigf namianri yarinhwayoi! Joxi dihf niñmori rwenini?” urana ³⁹ o niwiapnimeari re enihigini. “Rfwipi saminhf owearini.” riri “Inigf imeamfkwf yarinhfpi eni saminhf owearini.” riri eana apaxf me rfwipi saminhf weri inigf eni saminhf weri yarana ⁴⁰ re urinhigini, “Soyne pi nani wayf seainarini? Dihf minikwropa nero nani wayf riseainarini?” uragf ⁴¹ awa of nikarinro nani wigfpi re rinhgawixini, “Pi amaorfanf? Iminhf tni inigf tni o rana arire amaninhf arfa niwiri saminhf rfa wenoi?” rinhgawixini.

5

Imfo obaxf xixeroarinhomi mixf umaininhf nanirini.

¹ Jisaso tni xegf wiep+sariñowa tni nuro ipi yof Gaririyo jariwamini ama wigf yof Gegesayf anfyo niwieknimearo ² o rixa eweyo dani ayoana re enihigini. Rixa ama imfo dihf xixeroarinhf wo ama xwaripayo dani niweapri Jisasomi niwimeari ³ —O ama xwaripayo aninhf e weagorini. Ama wi ainixf ai tni ai gwf mjaripaxf yagforini. ⁴ Inina ainixf tni gwf xaiwf wiri tni sikwfyo tni weyo tni jararinhgafa aiwi o narfkiarimi wagorini. Ama wi ehf neanro omi xayipemixipaxf yagfomani. ⁵ Xegfpi aninhf xwaripayo niñwearina ikwawiyina arfwiyina dfwf tnhf e dani makirwf nimoa nuri shá niñmeari prf nuyikiga wagorini. ⁶ O Jisaso jfami barinhagi niwinri mri niweri waunf niwikarinri ⁷⁻⁸ Jisaso manf tni “Ama romi imfoyne sini dihf mixixeropan. Pni wiarfpoi.” urarinhagi o xwamianf niwiri “Jisaxf pi neaimnri barinhini?” nuriri “Gorixo hfá amipi niyonf seayf e muroñomi xewaxoxirini. Waunf siarinhagwi nani Gorixoya shwfyo dani ‘Rninhf wi seaiapimimeini.’ neare.” uragfa ⁹ Jisaso yarinhf “Segf yof pirini?” wiana imfowa re urigfawixini, “None xwe obaxf mironinhagwi nani yof Rijoniyf —Yof mfkf ayf mixf nani xwe obaxf gwf monarigfa nanirini. Yof Rijoniyf rinhwini.” nuriro ¹⁰ waunf niwiro arfkf “Xwfá tfyo dani imfone mixf mneamainowaripani.” nuriro ¹¹ odipi aga xwe obaxf b dfwf wiyó miaurarf ninro aiwa narinhgafa niwinro ¹² waunf rixinhf re urigfawixini, “Imfone odipiyó rfwimini nrómána dihf oxixerópoyinri shwf neanei.” uragfa ¹³ Jisaso xe dihf oxixerópoyinri shwf winána imfo ama omi dihf xixerogfapi niñxearo ami odipiyómini xixeróána re egfawixini. Pmanf ef rohf wi e anini wéfayf wiarf swa nero aninhf ipiyo niñpiéroro piyf egfawixini. Odipi ayf woni marfa, 2,000 piyf egfawixini. ¹⁴ E eana ama odipi mearigfayf anini nuro odipi éfapi nani anf e hweagfayo awanf nurarimi nuro omihf tnhf e yarigfayo eni awanf nura eméana ama nini “Pi rfa enoi?” niyaiwiro shwf winanro nuro ¹⁵ Jisaso tnhf e nrémoro weninhf éfayf winigfawixini. Ama imfo dihf xixeroarinho xegf yarinhfpa me dihf sixf ninri aikf niyinri riwo ef hweanagi niwinro xami imfo obaxf dihf xixerogfa nani “Nepa imfo xixeroago orfanf?” niyaiwiro wayf yarina ¹⁶ ama Jisaso imfo mixf umainowarifagi winfayf repiyf niwiro imfo sayá meago éfpi nani tni odipi éfapi nani tni repiyf wiana ¹⁷ Jisasomi waunf niwiro re urigfawixini, “Negf xwfá re pni niñeawiarimi u.” urana ¹⁸ o rixa eweyo piñxemoanmihri yarina imfo dihf xixerófo waunf nuriri “Nioni eni joxi tni wanfi.” urarinhagi aiwi ¹⁹ Jisaso nioni tni xe ounri shwf mwinipa neri

re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Dɪxɪ aŋɪ e nánɪ nurɪ dɪxɪ á máyo Ámɪnáonɪ ayá nɪrɪrɪmɪxɪrɪ síáɪpɪ nánɪ áwanɪ nura úrɪxɪnɪ.” urɪfagɪ ²⁰ o nurɪ aŋɪ Dekaporɪsɪyo apɪ apɪ nɪkwɪróga unɪŋɪyo áwanɪ nura nɛmɛrɪ amɪpɪ Jɪsaso wɪfɪpɪ nánɪ áwanɪ nura emɛarɪná á má nɪnɪ dɪŋɪ ududɪ nɪwɪnɪrɪ “Arɪge nɛrɪ nanɪ éorɪanɪ?” yaiwiagɪfárinɪ.

Apɪxɪ ragɪ anɪŋɪ pwarɪŋɪ wɪmɪ tɪnɪ miáɪ peŋɪ wɪmɪ tɪnɪ nanɪ imɪxɪŋɪ nánɪrɪnɪ.

²¹ Jɪsaso tɪnɪ xegɪ wɪepɪsarɪŋowa tɪnɪ ámɪ ewéyo núfasáná ipɪyo jɪarɪwámɪnɪ nɪwɪékɪnɪmɛaro ewéyo dánɪ nayoaro ipɪ tɪŋɪ aŋwɪ e roŋáná á má obaxɪ nɪbɪro Jɪsaso tɪŋɪ e epɪroyɪ yarɪná ²² á má wo —O Judayɪyá rotú aŋɪ wɪyo á má náo nɪmónɪrɪ mɛŋweaŋorɪnɪ. Xegɪ yoɪ Jairasoyɪ rɪnɪŋorɪnɪ. O nɪbɪrɪ Jɪsasomɪ sɪŋwɪ nɪwɪnɪrɪná oyá sɪkwɪ tɪŋɪ aŋwɪ e mɪŋɪ xwɪáyo nɪkwɪrorɪ waunɪ nɪwɪkárɪnɪrɪ ²³ waunɪ xwɪyɪfá re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Gɪ miáɪ rɪxa aŋwɪ ayo nɪpepaxɪ enɪ. Í nanɪ nɛrɪ sɪŋɪ unɪ nánɪ joxɪ nɪbɪrɪ wé seáyɪ e ikwɪáreɪ.” urɪfagɪ ²⁴ Jɪsaso o tɪnɪ nawɪnɪ úáná á má nɪnɪ nɪxɪdɪro ɪkwɪkwɪerɪ warɪná re enɪnɪgɪnɪ. ²⁵ Apɪxɪ wɪ —Í xegɪ ragɪ anɪŋɪ pwarɪná xwiogwɪ wé wúkaú sɪkwɪ waú múronɪrɪnɪ. ²⁶ Í nanɪ onɪmɪxɪpoyɪnɪrɪ xwɪrɪ obaxɪyo nɪgwɪ ayá wɪ nɪroaayɪrɪ mɪnɪ nɪwɪrɪ aɪ rɪnɪŋɪ wɪnarɪŋɪpɪ nanɪ bɪ onɪmiáɪpɪ mé nɪyɪpɛɪ yarɪŋɪrɪnɪ. Xegɪ nɪgwɪ anɪpá imónɪŋagɪ aɪ ámɪ wɪnɪ mɪxɪnɪŋɪ yomɪxarɪgɪrɪnɪ. ²⁷⁻²⁸ Í Jɪsaso nánɪ arɪfá nɪwɪrɪná “Oyá iyɪfáyo aɪ amáɪ nɪrónɪrɪnáyɪ ámɪ nanɪ emɪnɪ.” nɪyaiwɪa nɪbɪrɪ á má epɪroyɪ egɪfáyo áwɪnɪ e nɪdakwɪrɪ rɪwɪmɪ dánɪ wé fɛapá nɛrɪ oyá iyɪfá amáɪ rónɪŋɪnɪgɪnɪ. ²⁹ Amáɪ rónáná ragɪ anɪŋɪ pwarɪŋɪpɪ yeáyɪ sɪkiárɪŋɪnɪgɪnɪ. Ragɪ yeáyɪ sɪkiárɪfagɪ nainɛnɪrɪ re yaiwɪŋɪnɪgɪnɪ, “Rɪxa nanɪ rɪyɪnɪ rénɪ?” yaiwɪarɪná ³⁰ Jɪsaso nɪjɪfá nɪmónɪrɪ “Enɪ eánɪŋɪ nionɪyá bɪ nɪnowárɪmɪ ipɪ ruŋo?” nɪyaiwɪrɪ nɪkɪnɪmónɪrɪ re rɪŋɪnɪgɪnɪ, “Gɪ iyɪfáyo amáɪ go rónɪgoɪ?” ráná ³¹ xegɪ wɪepɪsarɪŋowa re urɪgɪawɪxɪnɪ, “Joxɪ á má epɪroyɪ nɪsɪro ɪkwɪkwɪerɪ nɪsɪga warɪná pí nánɪ ‘Go gɪ iyɪfáyo amáɪ nɪrónɪgoɪ?’ rarɪŋɪnɪ?” urɪfagɪ ³² apɪxɪ e wɪmɪ sɪŋwɪ wɪnɪmɪnɪrɪ nánɪ sagagɪ emɛarɪŋagɪ ³³ í “Jɪsaso píranɪŋɪ nɪmɪxɪrɪnɪ.” nɪyaiwɪrɪ wáyɪ nɛrɪ enɪ óf nɛra nɪbɪrɪ Jɪsasomɪ agwɪrɪwámɪnɪ waunɪ nɪwɪkárɪnɪrɪ mɪŋɪ xwɪáyo nɪkwɪrorɪ xɪɪ éfɪpɪ nánɪ wɪfá rókɪamónɪfagɪ ³⁴ Jɪsaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ineyɪ, jɪxɪ dɪŋɪ nɪnɪkwɪrorɪŋɪpɪmɪ dánɪ erɪkɪemɛánɪnɪ. Sɪmɪxɪ ayá sɪnarɪŋɪpɪ ámɪ wɪ sɪnɪnɪfá mɛŋagɪ nánɪ ámɪ ayá bɪ mɪsɪnɪ kɪkɪfá nɛra uɪ.” nurɪrɪ ³⁵ sɪnɪ ímɪ e urarɪná sɪnɪ miáɪ sɪmɪxɪ wɛŋɛ mɪrɛmopa nɛrɪná á má wɪ rotú aŋɪ mɛwɛŋoyá aŋɪ e dánɪ nɪbɪro Jɪsaso nánɪ re urɛmɛagɪfawɪxɪnɪ, “Nɛarɛwapɪyarɪŋomɪ sɪnɪ ayá wɪ murɪŋwɛapanɪ. Dɪxɪ miáɪ rɪxa peŋoɪ.” urarɪná ³⁶ Jɪsaso arɪfá e nɪwɪrɪ rotú aŋɪ mɛwɛŋomɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “E nɛrɪ aɪwɪ wáyɪ mɛpanɪ. Dɪŋɪnɪ nɪnɪkwɪróa uɪ.” nurɪrɪ ³⁷ á má nɪnɪ e nurakɪonwɪrɪrɪmáná aɪwɪ “Pɪtao tɪnɪ Jemɪso tɪnɪ xogwáo Jono tɪnɪ awa nionɪ tɪnɪ xe obɪpoyɪnɪrɪ sɪŋwɪ owɪnɪmɪnɪ.” nɪyaiwɪrɪ nuro ³⁸ rotú aŋɪ mɛwɛŋoyá aŋɪ e nɪrɛmoro Jɪsaso yaiwɪnɪŋɪ nɪnɪrɪ rɪnarɪŋagɪ arɪfá nɪwɪrɪ wɪ yeyɪ nɪra warɪná wɪ ŋwapɛ rarɪŋagɪfá nɪwɪnɪrɪ ³⁹ aŋɪyo nɪpáwɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Pí nánɪ ŋwɪ earo yeyɪ rɪro yarɪŋoɪ? Miáɪ rɪxa peŋoɪnɪrɪ ŋwɪ rɪmɛarɪŋoɪ? Í sa sá wenɪ.” nurɪrɪ ⁴⁰ rɪpɪfá nura warɪná o á má nɪnɪ emɪ mɪmɪxeámɪ nɛrɪ miáɪmɪ xanɪyáú tɪnɪ omɪ kumɪxɪnarɪgɪfá waú wo awa tɪnɪ aŋɪ awawá ɪkwɪrónɪŋɪ miáɪ wɛŋɪfáwámɪ nɪpáwɪro ⁴¹ Jɪsaso miáɪmɪ wéyo fá nɪmaxɪrɪrɪ xegɪ pɪné tɪnɪ “Tarɪta kumɪ.” nurɪrɪ —Ayɪ agapɪné “Miá rɪyɪ wɪápɪnɪmɛaɪ.” urarɪŋwápɪ nánɪrɪnɪ. E uráná re enɪnɪgɪnɪ. ⁴² Í rɪxa nɪwɪápɪnɪmɛarɪ xegɪ xwiogwɪ wé wúkaú sɪkwɪ waú enagɪ nánɪ rɪxa nɪwɪápɪnɪmɛarɪ aŋɪ yarɪná ayɪ sɪrɪ nɪpɪkɪnɪro “Arɪge ámɪ rɪfá wɪápɪnɪmɛaŋoɪ?” nɪyaiwɪro ududɪ yarɪná ⁴³ Jɪsaso ŋwɪ ɪkaxɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ éápɪ á má wɪyo áwanɪ murɪpa épiyɪ.” nurɪrɪ “Ímɪ aɪwá bɪ mɪnɪ wɪpiyɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

6

Á má xegɪ aŋɪ e dánɪfɪ rɪwɪ umogɪfá nánɪrɪnɪ.

1 Jisaso anj e pñni nñwiárñmi úáná xegf wiepñsarñjowa nñxñda nuro o tñni xegf anj e nñrémoro nñjweagñfásáná 2 rñxa Sabarñfá imónñjáná o nurñ rotú anjñyo nñpáwiri xwñyñfá Gorñxoyá uréwapñyarñná áamá arñfá wñfáyñf sñrñf nñpñkñnñro xwñoxñfyo dánñ rñfá nñwóroá nuro re rñnñgñfawixñni, “Ro xwñyñfá apñ ge rñfá nñjñfá imónñgoñ? Nñjñfá oyá pí nñjñfápi rñfá neañwapñyarñni? Emñmñf o yarññjñpñ arñge nñjñfá imónññjñrñni? Oweot, re dánñorñni. Nenénññf imónñni. 3 Áamá ro xegf omñññf sa anj mñrarññorñni. Sa Mariañ xewaxorñni. Xegf xexñrñmeáowa wigñf yoñf Jemiso tñni Josiso tñni Judaso tñni Saimono tñniñrñni. Xexñrñmeáñwa nene tñni enñ nawñni mññweapa reñoi? Arñge nñmónñrñ nearéwapñyarñni?” nñrñga nuro “Arñfá mñwipañ.” nñrññro wigñf xwñoxñfyo dánñ wikñf nñwóga warñná 4 Jisaso xewanñño nánñ nurñrñfná wigñf rarñgñfápi tñni xñxenñ re urñññnignñni, “Áamá anj mñdánññfñf Gorñxoyá wñfá urókiamoarñgñfáyo arñfá umónñarñgñfá aí wigñf e dánññfñf tñni xexñrñmeáñfñf tñni ‘Sa negñf áamáorñni.’ nñrññro arñfá umónñarñgñfámanñ.” nurñrñ 5 e emñmñf mñwñwapñyipaxñf enagñf aí áamá sñmñxñf yarñgñfá wñyonñf wé seáñf e nñwikwñárñrñ nanñf imñxñññnignñni. 6 E nerñfná o ayñf dñññf mñwñkwñfropa nero arñfá mumónñarññagñfá nánñ ududñf winñññnignñni.

Wiepñsarñjowa wáñf urñmeñpoyññrñ urowárñññf nánñrñni.

O anj apñ apñ ikwñrónñññf wñyñf wñyonñf nemerñ xwñyñfá Gorñxoyá nuréwapñya nemerñfná 7 xegf wiepñsarñjowa wé wúkaú sñkwñf waú awamñ “Awñf eánñpoyñ.” nurñrñf waú waú xñxegññf upñrñf nánñ nñkumñxñrñf nñwárñrñfná imñfóyo mñxñf umáñnowárñpñrñf enñf sñxñf eánññf bñ xñxegññf enñf sñxñf neámñxowárñrñf 8 ñwñf ikaxñf re urñññnignñni, “Wagwñf wagwñf anj wñyñf wñyo wáñf nmero ‘Gorñxoyá xwñoxñfyo ñweanñwá anjwñf ayo enagñf nánñ seyñné uyñññf néra warñgñfápi rñwñmñni nñmamoro nñsanñro ñweáñrñxñni.’ nurñrñfná amñpñf wñf nñmeámñf mupañf. Aiwá bñranñf, árupianñf wúrannñf, nñgwñf wowñf bñranñf, bñ nñmeámñf mupañf. Xoyñwánñf eranñf nurñga úpoyñf. 9 Sñkwñf sù nñyññro aiwñf iyñfá wúkaú mñpáññpanñf. 10 Wagwñf wagwñf anj wñf e nñrémorñfná áamá wo ‘Awagwñf ananñf nñwñwipñrñf sá wépiyñf.’ earñf o tñniñf sá nñwémñf úisixññf. Sñni anj e ikwñrónñññfñmñf nuréwapñyirñfná anj axiwámññf sá wéñrñxñni.” nurñrñf 11 re urñññnignñni, “Anj bñmñf soyñné nñseaipemeámñf mupa ero arñfá mñseaiapa ero eánáyñf, anj apimñf rñxa pñni nñwiárñmi nurñfná sñkwñf sù nñwirñro xwñfá sñkñf yeáñf xénñññpñf pñrñf nñwñwñwññññf úñrñxñni. Áamá anj apimñf ñweáñf dñññf re yaiwipñrñf ‘Newanññene ikárññññwáñf nánñ awaú Gorñxo nene nánñ xwñrñfá winñni nánñ iyñf rñyárññf?’ yaiwipñrñf nánñ xwñfá sñkñf sñkwñfyo xénñññpñf pñrñf wñwñwññññññf.” Sekaxñf e urowáranná 12 wiepñsarñjowa waú waú nñkumñxñññmñf numiro wáñf nura nemeróná repñyñf re wigñfawixññf, “Seyñné uyñññf néra warñgñfápi emñf nñmoro nñsanñro ñweáñrñxñni.” repñyñf e nurñro 13 áamá obaxñfyo imñfó rñwñfyo nñrómáná dñññf xñxéorññññfñf mñxñf numáñnowára nuro áamá obaxñf sñmñxñf wñarñññfyo enñf ranñf tñni gñññf nñwiro nanñf nñmñxa ugñfawixññf.

Jono wayñf numeaiá unjomñf pñkñgñfá nánñrñni.

14 Mñxñf ináyñf Xerotoyñf rñññño Jisasoyá wiepñsarñjowa e néra emearñfná anj nñyonñf “Jisaso e yarñni. E yarñni.” rñnarññagñfá o arñfá nñwirñf ñweanñfná áamá wñf emñmñf Jisaso yarñññpñf nánñf re nñrñga ugñfawixññf, “Jono wayñf nñneameaiá wago peño ámñf nñwñwñpñññmearñf Jisaso nñmónñrñf nánñf emñmñf apñ rñfá éwapññarñni?” e nñrñga warñfná 15 áamá wñf re nñrñga ugñfawixññf, “Irañjao —O xwñyñfá Gorñxoyá wñfá nearókiamoagñfá wo sñññf mñpé yarñfná Gorñxo nñwirñmeámñf anññnamñf nánñf peyññorñni. O nñwepñññrñf emñmñf apñ rñfá yarñni?” nñrñga warñfná áamá wñf re nñrñga ugñfawixññf, “Gorñxoyá xwñyñfá enñfná wñfá nearókiamoagñfáññññf imónñññf wo rñfnñf?” nñrñga warñfná 16 mñxñf ináyñf Xeroto áamá Jisaso nánñf xwñyñfá xñxegññf nñra warññagñfá arñfá nñwirñf aiwñf re rayñññnignñni, “Jono wayñf numeaiá wago, nionñf sññwñf mñññf wákwñññáo rñxa nñwñwñpñññmearñf emñmñf apñ yarñni.” rayñññnignñni. 17-18 Pñf nánñf? Ayñf rñpñf nánñrñni. Xámñf o xegf xexñrñmeáo Piripoyñf

rɪnɪŋoyá apɪxɪ Xerodiasíyɪ rɪnɪŋɪ nurápɪrɪ nɪmearɪ ŋweaŋáná Jono re urayɪŋɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ dɪxɪ rɪrɪxɪmeáo xiepɪ nurápɪrɪ nɪmearɪnáyɪ ‘Nɪpɪkwɪnɪ eŋárɪnɪ?’ rɪsimónarɪnɪ?” urayarɪŋagɪ mɪxɪ ináyɪ Xeroto áamá wɪyo “Jonomɪ fá xépoɪ.” uowáráná awa nuro Jonomɪ fá nɪxero gwɪ nɪyɪro nɪmeámɪ nɪbɪro kɪrapusɪ aŋɪyo wáráná ¹⁹⁻²⁰ mɪxɪ ináyɪ Xerotomɪ xiepɪ Xerodiasɪ Jono nánɪ sɪmɪ xwanɪwɪ níkwónɪrɪ arɪkɪ “Rɪxa opɪkɪpoɪ.” rarɪŋagɪ aɪ Xeroto “Jono áamá wé rónɪŋorɪnɪ. Áamá ŋwɪá Gorɪxo uowárénapɪŋorɪfani?” nɪyáiwɪrɪ wáyɪ wɪnarɪŋagɪ nánɪ xiepɪmɪ pɪrɪ nurakɪrɪ Jonomɪ kɪrapusɪ aŋɪyo nɪwárɪrɪ aɪwɪ omɪ e dánɪ éfɪ numɪnɪrɪ nɪŋweaɪnɪ pɪné Jonoyá arɪfá wɪmɪnɪrɪ nánɪ nɪwimónɪrɪ “O nepa nɪrarɪnɪ.” nɪyáiwɪrɪ aɪ apɪxɪ nánɪ wɪmónarɪŋagɪ nánɪ dɪŋɪ ududɪ nɪwɪnɪrɪ “Arɪ emɪnɪ?” nɪyáiwɪrɪ nɪŋweaŋɪsáná ²¹ sɪfá xɪnái xɪrɪŋɪyɪ imónáná Xerodiasɪ o aɪwá xwé rɪyamɪ nɪyárɪmáná áamá ámɪnɪ Garɪrɪ pɪropenɪsɪyo meŋweagɪfáwamɪ tɪnɪ o xegɪ sɪmɪŋɪ wɪnarɪgɪfá xɪráónɪŋɪ imónɪgɪfáwamɪ tɪnɪ o xegɪ gapɪmanowamɪ tɪnɪ wáf urepeárɪfagɪ í sɪŋwɪ e nɪwɪnɪrɪ re yáiwɪŋɪnɪgɪnɪ, “Rɪxa gɪ oxomɪ yapɪ wɪwapɪyɪáná xewanɪŋo Jonomɪ nɪpɪkɪnɪŋoɪ.” nɪyáiwɪrɪ Xeroto tɪnɪ áamáowa tɪnɪ rɪxa awɪ neánɪro aɪwá narɪnɪ í xegɪ xemɪáɪmɪ re uowárɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jɪxɪ ápo tɪŋɪ e nánɪ nurɪ sɪmɪnɪŋɪ eɪ.” uowáráná ²² í nɪpáwɪrɪ sɪmɪnɪŋɪfɪ yarɪnɪ mɪxɪ ináyɪ Xeroto tɪnɪ áamá o tɪnɪ aɪwá narɪgɪfáwa tɪnɪ sɪmɪnɪŋɪ í yarɪŋɪpɪ nánɪ yayɪ nɪwɪnɪrɪ nánɪ Xeroto ímɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jɪxɪ pí pí nánɪ sɪmónɪfɪpɪ nánɪ yarɪŋɪfɪ níáná ananɪ siapɪmɪnɪ.” nurɪrɪ ²³ ámɪ xwɪfá e dánɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jɪxɪ xwɪfá nɪonɪ meŋweaŋápɪ nánɪ ‘Áwɪnɪ e nepayorɪ mɪdánɪ nɪapeɪ.’ nɪránáyɪfɪ ananɪ nɪsiapɪmɪnɪ.” uráná ²⁴ í nɪpeyearɪ xɪnáiɪmɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Inóke, pí nánɪ yarɪŋɪfɪ wɪmɪnɪrɪéɪnɪ?” uráná xɪnái re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jono wayɪ numeaiia warɪŋo nánɪ ‘Sɪŋwɪ mɪŋɪfɪ nɪwákɪwɪrɪ nɪapeɪ.’ ureɪ.” uráná ²⁵ xemɪáɪfɪ ámɪ mɪrɪfɪ nɪpáwɪrɪ mɪxɪ ináyomɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nɪínɪ re nɪmónarɪnɪ, ‘Aŋɪnɪ Jono wayɪ numeaiia warɪŋomɪ sɪŋwɪ mɪŋɪfɪ nɪwákɪwɪrɪ mɪŋo pɪrerɪxɪfɪ wɪnamɪ nɪkwɪárɪrɪ nɪmeámɪ nɪbɪrɪ nɪapeɪ.’ nɪmónarɪnɪ.” uráná ²⁶ o Jono nánɪ dɪŋɪfɪ sɪpɪ nɪwɪrɪ aɪwɪ mɪáɪmɪ xwɪfá e dánɪ áamá o tɪnɪ aɪwá narɪgɪfáwa arɪfá eŋáná urɪŋɪpɪ nánɪ ayá nɪwɪnɪrɪ “Oweoɪ.” murɪpaxɪfɪ nɪwimónɪrɪ re eŋɪnɪgɪnɪ. ²⁷ Xegɪfɪ sɪmɪŋɪfɪ wɪnarɪŋɪfɪ womɪ sekaxɪfɪ re uowárɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jonomɪ sɪŋwɪ mɪŋɪfɪ nɪwákɪwɪrɪ nɪmeámɪfɪ beɪ.” uowáráná o nurɪ kɪrapusɪfɪ aŋɪyo nɪpáwɪrɪ e sɪŋwɪ mɪŋɪfɪ nɪwákɪwɪrɪ pɪrerɪxɪfɪyo nɪkwɪárɪrɪ ²⁸ nɪmeámɪ nɪbɪrɪfɪ mɪáɪmɪ mɪnɪ wɪáná í nurápɪmɪ nurɪ xɪnáiɪmɪ mɪnɪ wɪáná í “Rɪxa rɪwo rɪpɪkɪoɪ?” yáiwɪŋɪnɪgɪnɪ. ²⁹ E éáná Jonoyá wɪepɪsarɪŋowá arɪfá nɪwɪro náonɪ nɪmɛnapɪro nɪmeámɪfɪ nuro xwɪfá weyárɪgɪfáwɪxɪnɪ. Xeroto Jonomɪ pɪkɪŋɪfɪ eŋagɪfɪ nánɪ Jɪsaso rɪwɪyo emɪmɪfɪ yarɪnɪ o re yáiwɪagɪrɪnɪ, “Nɪonɪ Jono wayɪ numeaiia wago sɪŋwɪfɪ mɪŋɪfɪ wákɪwɪŋáo nɪwɪápɪnɪmearɪfɪ áamá Jɪsasoyɪfɪ rɪnɪŋo nɪmónɪrɪfɪ emɪmɪfɪfɪ rɪfá yarɪnɪ?” yáiwɪagɪrɪnɪ.

Áamá 5,000 ayo aɪwá wɪŋɪfɪ nánɪrɪnɪ.

³⁰ E yáiwɪarɪnɪfɪ áamá Jɪsaso wáf uowárɪŋowá ámɪ nɪbɪro o tɪnɪ nerɪmeánɪro aŋɪfɪ apɪ apɪmɪfɪ wá emegɪfáɪpɪfɪ nánɪ omɪfɪ repɪyɪfɪfɪ wɪro xwɪyɪfáfɪ amɪpɪfɪ wá nuréwápɪyá emegɪfáɪpɪfɪ nánɪfɪ repɪyɪfɪfɪ wɪro néɪsáná ³¹ Jɪsaso áamá obaxɪfɪ omɪfɪ sɪŋwɪfɪ wɪnanɪro nánɪfɪ bɪrɪfɪ uro yayarɪŋagɪfáfɪ xɪfɪ tɪnɪfɪ xegɪfɪ wɪepɪsarɪŋowá tɪnɪfɪ aɪwáfɪ mɪnɪpaxɪfɪfɪ wɪarɪŋagɪfɪ nánɪfɪ wɪepɪsarɪŋowamɪfɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nonenɪfɪ áamáfɪ dɪŋɪfɪ meaŋe nánɪfɪ nurane kɪkɪfáfɪ bɪfɪ oŋweaaneyɪfɪ.” nurɪrɪfɪ ³² ewéyo nɪpɪxemoánɪro wɪgɪpɪfɪ áamáfɪ dɪŋɪfɪ meaŋe nánɪfɪ warɪnɪfɪ ³³ áamáfɪ wɪfɪ aŋɪfɪ nɪyonɪfɪ dánɪfɪ wenɪŋɪfɪ éfáyɪfɪfɪ awa ewéyo pwarɪŋagɪfáfɪ nɪwɪnɪrofɪ mɪfɪ nómɪxɪrofɪ aŋɪnɪfɪ xwɪfáyo nurofɪ xámɪfɪ nɪrémoro ŋweaŋáná ³⁴ Jɪsaso rɪwɪyo nɪrémorɪfɪ ewéyofɪ dánɪfɪ nayoarɪfɪ áamáfɪ xwéfɪ ayáfɪ wɪ epɪroyɪfɪfɪ yárɪŋagɪfáfɪ nɪwɪnɪrɪfɪ áamáfɪ ayɪfɪ sɪpɪsɪpɪfɪfɪ xɪáwofɪ mayɪnɪŋɪfɪfɪ nɪmónɪrofɪ píránɪŋɪfɪfɪ mɪŋweapaxɪfɪfɪ imónɪŋagɪfáfɪ nɪwɪnɪrɪfɪ nánɪfɪ ayáfɪ nɪrɪmɪxɪrɪfɪfɪ amɪpɪfɪ obaxɪfɪ nánɪfɪ nuréwápɪyáfɪ nurɪfɪ ³⁵ nuréwápɪyáfɪfɪ núɪsánáfɪ eŋánáfɪ sɪfáɪpɪfɪfɪ tɪnɪfɪ xegɪfɪ wɪepɪsarɪŋowáfɪ aŋwɪfɪ e nɪbɪrofɪ re urɪgɪfáwɪxɪnɪfɪ, “Rɪxa sɪárɪnɪ. Re aŋɪfɪ wɪfɪ mayɪfɪ e eŋagɪfɪ nánɪfɪ ³⁶ áamáfɪ aŋɪfɪfɪ amɪfɪ amɪfɪ mɪrɪnɪŋɪfɪyo nánɪfɪ numɪrofɪ aɪwáfɪfɪ bɪfɪ nero nɪpɪrɪfɪfɪ nánɪfɪ uowárápeɪfɪ.” urɪfáɪfáfɪ aɪfɪ ³⁷ Jɪsaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aɪwáfɪ nɪpɪrɪfɪfɪ nánɪfɪ sewanɪŋoyɪnéfɪfɪ mɪnɪfɪfɪ wɪpoɪfɪ.” urɪfáɪfáfɪfɪ awa

re urígfawixini, “Aiwá mñni wiani nñni nurane bisfkerfá (Aiwá nñni nñni nñni rírná Judayf bisfkerfáf ragfárini.) bisfkerfá nñni bf neranéná óf inñf 200 mñni nñwirane urápanrénwini?” urfagfa ³⁸ o re urñnigini, “Bisfkerfá arari tífóyínérini? Sñwfw winaúpoyi.” uráná awa sñwfw nñwinaumi nñbiro “Bisfkerfá wé wú núni enáná peyf ná waúnirini.” urfagfa ³⁹ o awami “Ámá nñyoní sekaxf re urfepoyi, ‘Aráyo miaúrarf niga uro éf nñweaxa uro époyi.’ urfepoyi.” urfagi ⁴⁰ ayf miaúrarf niga nurfná wí ámá 50 miaúrarf inñro wí ámá 100 miaúrarf inñro néra úaná ⁴¹ Jisaso re enñnigini. Bisfkerfá wé wú núni enñpi nñmeari peyf waúni enñwaú eni nñmeari sñwfw anñnamí nanánirfná Gorixomi aiwápi nñni yayf nñwimáná kíkwrímí néra nurí xegf wiepñsarñjowa yanf wipñri nñni mñni nñwiayiri peyfwaú eni norori mñni wiayarfná wiepñsarñjowa nurápayiro yanf nñwia nuro ⁴² ámá nñni nñnñro agwf ímí uyíagi ⁴³ kwíkwrímí inñf e tñpí nñmeamero peyf ororómí inñf e tñpí eni nñmeamero soxf fá wé wúkaú sñkwf waúmi aumaúmf nero nñni magwf miárfgfawixini. ⁴⁴ Ámá oxí aiwá api nñgfáwa nñni ayf ámá 5,000 nñgfawixini.

Jisaso ipíyo seáyi e nosaxa unñf nñnirini.

⁴⁵⁻⁴⁶ Jisaso, ayf aiwá nñnñro nemáná, o wiepñsarñjowami re urñnigini, “Soyfné ewéyo nñpñxemoánñro ipíyo jñarñwámñni anñf yoí Betñsaida nñni xámí nñmeápoyi.” nurñri awa rñxa úaná ámá e epñroyf egfáyo yayf nñwiri xñxegñni nurowárapimáná Gorixomi xwñyfa urini nñni dñwñyo nñyiri nññweanñsáná ⁴⁷ arñwñyimí wiepñsarñjowa sñni ipíyo áwini e ewé nñmeámí warfná xñfo sñni jñe xwñáyo nñrómáná ⁴⁸ wñnñnigini. Awa enñf tñni reañññagfa aiwí imññf xwé sñmñmñni nñxemi barññagi nñni ewé anñni mñyarññagi nñwñnñri ipíyo xwñáyónññf nosaxa nurí rñxa isfá yñññáná xegf wiepñsarñjowami múrómnññri yarfná ⁴⁹⁻⁵⁰ nowani wenññf éfáyf wññgfawixini. O ipíyo nosaxa warññagi nñwñnñro “Pñyññf siwí wo rñfa pwarñni?” nñyaiwiwo óf nñkárññro “Yeyi!” nñrñro wáyf ayfkwf mñwinarfná o rñxa xwñyfa nurñri re urñnigini, “Wáyf mepani. Nionñrini. Dññf sñxf nññro enñf neánñro ñweápoyi. Ananñrini.” nurñri ⁵¹ awami nñwñmeari ewéyo pñxemoánáná re enñnigini. Imññf eni rñxa pñni wiárññagi sñwfw e nñwñnñro dññf “Imññf axínáni pí nñni pñni rñfa wiárññoi?” dññf e nñpñkññro ududf néra nuro ⁵² Jisaso xámí aiwá kwíkwrímí yarññagi nñwñnñro aiwí dññf wakñsf nñññññpimí dání oyá enñf eánññf mí mómñxf éfá nñni sñni o nñni dññf ududf néra ugñawixini.

Genesaretí dání sñmñxf tñgfáyo nanñf imñmñxmñf enñf nñnirini.

⁵³ Dññf ududf néra warfná rñxa ipíyo jñarñwámñni imanñf e niwiékññmeáro ⁵⁴ ewéyo dání nayoaro gwí yurárarfná ámá wí Jisasomí rñxa sñwfw mí nómññro ⁵⁵ anñññni ámá sñmñxf wegñyaf nñni anñf ayf ayo nñni numiamoro sñmñxfyf íkwianñwñyo nñkwiárñro “Jisaso e ñweani.” rññe nñni nñmeámí nñbñro ⁵⁶ o anñf onñmiá bñ bimñrani, anñf xwé bñ bimñrani, omññf inññerani, pwarññagi nñwñnñro sñmñxfyf nñmeámí nñbñro makerfá imñxarñgñe táná ámá sñmñxf gñyf oyá rapñrapñ yñññú sñrñwf mññe amáf rónañro nñni waunf rñxññf nurñro rapñrapñ sñrñwñyo amáf nñrónñrfná nñni axíná nanñf egñawixini.

7

Piaxf weañññpí nñni urññf nñnirini.

¹⁻² Parisi wa tñni Gorixoyá ñwí ikaxf eánññpí mewegfá wa tñni, Jisaso sñni Gariri pñropenñsñyo ñweaññáná, awa Jerusaremi dání nñbñro Jisasoyá wiepñsarñjowa wigf Judayf xiáwowa yagfápa mé aiwá nññróná xámí wé igwfá mñwíró wé piaxf weaññáná aiwá narññagfa nñwñnñro Jisaso tññf e axf e awí neánñrñro ³⁻⁴ —Parisiowa tñni wigf Judayf nñni tñni nene piaxf neaññññññri wigf xiáwowa yagfápi aiwá nññróná xámí píranññf wé igwfá wñmoarñgfárini. Ayf makerfáyo nñni nuro aiwá bf nemi anñf

e nání nìbíróná ení piaxí neaeanìgìnrì igfá meánipa nerfíná aiwá mìnarìgfárìní. Xiáwowa érowiápínìgfáyí anìñf miní fá nìmaxìrìro nìxídfìro sìnì axípi nero kapìxí tñnì xwáríá sìxí tñnì suyupenìxí tñnì ikwianwí sá wearìgfápi tñnì igfá eaagfápa axípi igfá eaarìgfárìní. ⁵ Parisiowa tñnì Gorìxoyá ñwí ikaxí eánìñfpi mewegfáwa tñnì Jisaso tññf e axí e awí neánárìro yarìñf re wigfawixìní, “Dìxí wiepìsarìñowa pí nánì negf arfowa nero nearéwapìyìgfápi nìwìalìkiro wé piaxí aí tñnì aiwá narìgfárìní?” urfagfá ⁶ Jisaso re urìñnìgìní, “Enjíná Gorìxoyá xwìyífá wíá rókiamoogf Aisaiayo rìññjo soyfne nanf rìro sipí rìro yarìgfóyíne nánì xixenì nìwurìyirì rfwamìñf re eanftrìní, ‘Ámá tìyí “Gorìxomì wéyo píranìñf mearìñwìní.” nìrìro aiwì Gorìxonì dññf sìxí mìnìyipa yarìgfárìní. ⁷ E nero ámáyo amìpí ámá wigf dññf tñnì érowiápínìgfápi nánì nuréwapìyiróná yapf re nurìro “Xwìyífá tìyí Gorìxo rìñftrìní.” nurìro nánì “Gorìxomì seáyí e mearìñwìní.” nìrìróná Gorìxonìyá yoñnì surfímá rarìgfárìní.’ Aisaiào soyfne nánì xixenì e nìwurìyirì rfwamìñf eanftrìní. ⁸ Soyfne ámá érowiápínìgfápi nìxídfìróná ñwí ikaxí Gorìxo rìñfpi íkí nìnemoro yarìñjo.” nurìrì ⁹ re urìñnìgìní, “Ñwí ikaxí Gorìxo rìñfpi wìalìkiro amìpí segf arfowa érowiápínìgfápi xídfìro yanìro nánì dññf obìbaxí nìmore óf imoarìgfóyínerìní. ¹⁰ Ayf rìpi nánì seararìñnì. Enjíná xwìyífá Gorìxo rìñfpi Moseso nìrìrì rfwamìñf re eanfñnìgìní, ‘Dìxí ápowamì tñnì inókìwamì tñnì wéyo merfìní.’ E nìrìrì nearì ámì rìpi nìrìrì eanfñnìgìní, ‘Ámá xanomìranì, xìnáímìranì, ikayf wí umearfìyí emì pìkímópoyí.’ Moseso e nìrìrì rfwamìñf eanf aiwì ¹¹ soyfne ámá wí xìnáíwamìranì, xanowamìranì, re urarfná ‘Amìpí nionì wéyo nìrìmerfná arìrá nìsìrì siapìpaxí imónìñyí nánì rìxa Gorìxomì re urfànìgìní, “Nionì nìsiapìmfárìní.” nurìrì nánì arìge joxì nìsiapìrì arìrá simfìní? Oweoí, aìpagwí nánì wí menìní.’ Parisioyfne ámá wí xanìyaúmì e urarìñagì sññwí nìwìñróná ‘O apánì yarìní.’ nìrìro ¹² o xanìyaúmì píranìñf wéyo mìmepa yarìñagì nìwìñro aiwì o ayaúmì xe bì arìrá owinìnrì sññwí wìnarìgfámanì. ¹³ E nerfná soyfne sìwí arfowa érowiápínìgfápi nìxídfìro xwìyífá Gorìxo rìñf rìpi xórórí nero wìalìkiarìñjo. E yarìgfápa nerfná xwìyífá Gorìxoyá xwé wí enì nìwìalìkia warìñjo.” Jisaso Parisiowamì e nurìmáná ¹⁴ ámá e epfroyf egfáyo “Anwì e bípoyí.” nurìrì ayf rìxa anwì e báná o “Nìyínenì nìjfá imónìpfrì nánì píranìñf arfá nìpoyí.” nurìrì ¹⁵ ewayf xwìyífá rìpi urìñnìgìní, “Aiwá ámá nìñrfná gwfnáreáfápi wí piaxí weaarìñfmanì. Pí pí xwioxfyo dánì peyeaarìñfpi ámáyo piaxí weaarìñftrìní.” nurìrì ¹⁶ re urìñnìgìní, “Ewayf xwìyífá nionì rfá rìpi nánì arfá ókiarf nìmónìpoyí.” nurfìsáná ¹⁷ ámá e epfroyf egfáyo e nìwárìmì nurì anfyo nìpáwìrì nìñwearì xegf wiepìsarìñowa ewayf xwìyífá xfo urfìpì nánì yarìñf wíáná ¹⁸ o re urìñnìgìní, “Soyfne enì dññf mayoyfneranì? Xwìyífá ‘Aiwá ámá nìñrfná gwfnáreáfápi wí xfomì piaxí weaarìñfmanì.’ searfápi soyfne sìnì mfkf nánì dññf mìmoarìñf reñjo?” nurìrì áwanf re urìñnìgìní, “Aiwá wí ámáyo piaxí eapaxí mìmónìní. ¹⁹ Pí nánìyí? Ayf aiwá gwfnáreááná nìwerì írìwfyo ínñf rfwfyo íkf emoarìgfá enagì nánìrìní.” nurìrì —E nurfìfná aiwá nfnì nánì “Ananì nìpaxftrìní.” rìñftrìní. ²⁰ Ámì re urìñnìgìní, “Aga pípi ámáyo piaxí weaarìñftrìní? Ayf pí pí dññf xwioxfyo dánì peyeáfpi, amìpí sipí nánì mófpi ámáyo piaxí weaarìñftrìní. ²¹ Xwioxfyo dánì dññf yaiwífápmì dánì rìpi rìpi yarìgfárìní. fwf amìpí wí nánì dññf moro fwf inìro apìxí erápenìro amìpí fwf mearo ámá pìkìxwífó ero oxí apìxí iyf nánì nìga uro ²² sññwí fwf wìñro rìkìkìrfó ero yapf wìwapìyiro ayá bì mé arfkí nìga uro sipí dññf wìaiwiro xwìyífápamì ñwìrárìro mìxí kfnìro majìmajfá ikarìñro yarìgfápi ²³ apì nìpìní ámá dññfyo ínìmì dánì nìmorfná piaxí weaarìñftrìní.” urìñnìgìní.

Gìrikìyí apìxí wí dññf wìkwfronf nánìrìní.

²⁴ O ewayf xwìyífá mfkf apì nurìmì anf e dánì nurì anf yoí Taia tññf e nìrémorì anf wìwámì nìpáwìrì ámá e ñweáyf “Anf rìwámì o mìnñweanìní.” oyaiwípoyìnrì nerì sá ñweañagì aiwì ámá wí omì sññwí nìwìñmearo ²⁵ apìxí wí “Jisaso anf iwámì

ηweani.” rariηagfa arfa e niwiri i xegf xemiái imfo xixeroariηi enagi nani o tñf e nani anñi nibiri sikw tñf e waunf niwikarini mñf xwfa yo nikwrori ²⁶ — Í Judayf apiximani. Girikiyf apixirini. Pinisiayf anfo piropenisf Siriayf riniηe dñirini. Í Jisasomi “Gf miáimi imfo xixeroariηyf mxf umáinowárenapei.” arfki urayarηagf ²⁷ o i anñf midañi enagi nani “Xami gf Judayf sanñf ourápmiñi.” niyaiwiri ewayf xwfyá re urñinigiñi, “Xami niaíwf aiwá nñiro agwf ími uyini niwifnáyf ayf nanñirini. Niaíwfyyá aiwá nurápiri sfwíyo niwifná ayf nanñimani.” urána ²⁸ í “Nepa anñf midañini sfwinññf imónññi.” niyaiwiri re urñinigiñi, “Ámináoxini, nepa rariñini. E nerf aiwf sfwí re yarñirini. Íkwianwfyo dani niaíwf aiwá nñiro yunf mamówarfápi mimeánf yarñirini.” urfagi ²⁹ o “Í nepa waunf nikarini dñf nikwroarini.” niyaiwiri re urñinigiñi, “Jixf nanñf nifñyf nani dixf miáimi imfo xixeroariηipi rixa mxf umáinñini. Dixf anñf ui.” urfagi ³⁰ í ami xegf anfo nani nuri sñwf winñyf winñinigiñi. Xemiái imfo pñni niwiárimi úf enagi nani píranñf sá wenagf winñinigiñi.

Arfa tñi manñf tñi píronñf womf nanñf imixñf nanñirini.

³¹ Jisaso ami niwiápnimearñf anñf yof Taia tñf e pñni niwiárimi nuri anñf yof Saidoni tñf e áwini e nuri xwfa yof Dekaporisiyo nurfna ipi Gaririyo nremori yarfna ³² ama wí ama arfa píronarñf xwfyá píronarñf enñf womf Jisaso tñf e nani nimeámi nibiro waunf rixñf re urñfawixini, “O nanñf eni nani wé seáyf e ikwiárei.” urfagfa ³³ Jisaso ama awí eánarñf dani omf nimeámi nuri egfpi nerfna Jisaso xegf wé oyá arfa ofyo wixwarñf xegf wéyo reanwf nurnimána oyá aífyo ikwiáriñf nemána ³⁴ sñwf anñnamf nanmána rñmñf nñrñf xegf pñné tñni re urñinigiñi, “Epata.” —Wigf pñné “Oxoai.” nurñfna “Epata.” rariñfariñi. E urána re enñinigiñi. ³⁵ Xegf arfa oxoáñrñf aíf sanñf wiarñfpi nayf erñf nerñf xwfyá píranñf nira warfna ³⁶ Jisaso ami ama awí eánarñfayf niwimearñf ηwf ikaxf nurñf re urñinigiñi, “Nionñf wíapi áwanñf murñmepañf.” urfagi aiwf amñf amñf nemero arfki áwanñf nira nuro ³⁷ ayá nñiwamóga nuro re nira ugñawixini. “Amñpi o éñpñyf aga nanññf yarñirini. Arfa píronarñfayf tñni aíf sanñf mearñfayf tñni aí píranñf imixána arfa ero xwfyá rñro yarñfariñi.” nira ugñawixini.

8

Áma 4,000 ayo aiwá winñf nanñirini.

¹ Iná rfwíyo Jisaso ama obaxf amñf o tñf e epñroyf niyáñro wigf aiwá rixa menagf niwinñf xegf wiepñsarñnowami “Eini.” nurñf ² re urñinigiñi, “Áma tiyf sfá wiyáú wiyi nionñf tñni re niñwearóna wigf aiwá rixa nowarñfá enagi nani wá nonarñni. ³ Wí anñf aífimi dani bñfá enagi nani nionñf ayf sññf agwf nani yarñna nurowarñfayf ‘Sñwf xaxá niwinñf enñf sññññwf niwinñf ná neága upñññññf.’ niyaiwiri rariñni.” urfagi ⁴ xegf wiepñsarñnowa re urñfawixini, “Anñf mñmññññf re aiwá ama tiyf xixenñf niññf nani ge bñf yanñwini?” urfagfa ⁵ o re urñinigiñi, “Segf bisñkerfá ararñññññf?” urána “Wé wñumi dññf wáú tññwáonerini.” urfagfa ⁶ o ama epñroyf egfáyo “Xwñami éf niñweaxa úpoyi.” nurñf bisñkerfá nimearñf Gorixomi aiwá apñf nani yayf niwimána kwkwñññññf nerñf wiepñsarñnowami mññf wíaná nurápayiro ama ayo mññf niwia nuro ⁷ wigf peyf bia enagi Jisaso apia enñf nurápirñf Gorixomi yayf niwimána re urñinigiñi, “Peyf rñpia enñf yanñf niwia úpoyi.” urfagi xfo urññpi yarñna ⁸ ama nññf rixa nññro agwf ími uyíagf wiepñsarñnowa ayf aiwá nññro e tññpia nimeayiro soxf ía wé wñumi dññf wáumi aumaúmf nero magwf miarñfawixini. ⁹ Áma 4,000 aiwá api niñfawixini. Jisaso ayf aiwá nññmána enána wigf anñf e nani nurowarñni ¹⁰ ewéyo wiepñsarñnowa

tíni nípíxemoáñiro nimeámi ugíawixini. Ipíyo oríwámi dání aní yoí Darímanuta tíni e niwiékínimearo ayoagíawixini.

“Emimí bí neaíwapíyi.” urigíá nánirini.

¹¹ Parisi wa níwimearo ríxa símí tíni úrapí xwíyá níro omi iwamíó wíwapíyaníro nání re urigíawixini, “Anínamí dání emimí bí neaíwapíyi.” uríagíá ¹² Jisaso awa nání xegí xwioxíyo dání mĩni nípéniri “Ini!” nírirí re uríniñini, “Judayí agwí ríná ñweagíáyíné pí nání ‘Emimí neaíwapíyi.’ níraríño? E níraríñagíá aiwí emimí soyíné nírarígíápi wí nemíméini.” nírirí ¹³ ayo píni níwiárími wiepísaríñowa tíni ewéyo nípíxemoáñiro ipíyo oríwámi dání nání ugíawixini.

Ewayí ikaxí yisí nání uríniñini.

¹⁴ Nuróna aiwá nání dñi aríá níkeamoro bískeríá ná bíni ewéyo wenípiní nimeámi waríná ¹⁵ Jisaso Parisiowa naní rayiro sípi rayiro yaríniñpa wiepísaríñowa axípi yaníro neríná omi dñi mĩkwíropa nero ríwí nímpíríxiniri ewayí xwíyá níriríná sekaxí re uríniñini, “Soyíné píraníni emépoi. Bískeríá yisí —Bískeríá síni síni enána yisí onímíapi tíá aiwí níminí ikwianwí neapínariri nímiaga wíapínimearíñirini. Yisí Parisiowayá tíni Xerotoyá tíni nání wáyí nero emépoi.” uríniñini. Uyínií yisíniñi wígi xwioxíyo ikwianwí eapíniniñini e uraríná ¹⁶ wíwaníñowa re ríniñawixini, “None bískeríá menagi nání neararini.” rínaríñagíá ¹⁷ o aríá níwirí míxi re uríniñini, “Pí nání ‘Bískeríá mayonerini.’ rínaríño? Síni síniwí oxoaro dñi moro mepa reño? Segí mĩni síniñini rimónini? ¹⁸ Síniwí tígiyíné aiwí síniwí mĩwiniñpa ríyaríño? Aríá tígiyíné aiwí aríá mĩyaríni reño? Níni bískeríá wé wú níni kwíkwírími neri áma 5,000yo mĩni wíni nání dñi mĩseinarínirani? ¹⁹ Aiwá ayí níniro tíapi soxí íá xwé araríyo aumaúmí yárigíawixini?” uríagíá awa “Wé wúkaú síkwí waú apimí aumaúmí yárinwanigini.” uríagíá ²⁰ o ámi re uríniñini, “Níni bískeríá áma 4,000yo níkwíriri wíni soxí íá araríyo miárigíawixini?” uríagíá awa “Wé wíumi dñi waúmi miárinwanigini.” uríagíá ²¹ o re uríniñini, “Soyíné síni majíá rimónini? ‘Aiwá menána árínone mĩneaiapíaxorini.’ ríniawíaríño?” uríniñini.

Síniwí supáriní womi naní imixini.

²² E nírisáná nuro aní yoí Betísaidayo níwiékínimearo nayoaro emearíná áma wí síniwí supáriní wo Jisaso píraníni imixini nání nímera níbiri wauní rixini re urigíawixini, “Joxí wé seáyí e níwikwíariri naní imixiréini?” uríagíá ²³ Jisaso síniwí supáriní wéyo íá níxirimi aní Betísaida e níwárimí níri yáni e dání nírómáná oyá síniwíyo reanwí nírirí wé seáyí e níwikwíariri yaríni re wíniñini, “Joxí amípi wí síniwí ríwiniñini?” uríagíá ²⁴ o síniwí naní re uríniñini, “Áma wí aní emearíñagíá síniwí níwini aiwí íkíánini imóníñagíá wíniñini.” uríagíá ²⁵ ámi bí wé síniwíyo seáyí e wíkwíaríná o ríxa síniwí aníni nanírirí xegí síniwí ríxa naní éagi amípi níyoní xixeni wíniñini. ²⁶ Xixeni wínaná Jisaso o xegí aní e nání nírowáriníná re uríniñini, “Díxi aní e nání níriná ámi Betísaida tíyo nání mupani.” uríniñini.

Pitao “Kirisoxirini.” uríniñini.

²⁷ Jisaso tíni xegí wiepísaríñowa tíni níwíapínimeámi nuro aní xwé yoí Sisaria Píripai tíniyó ikwíróniñipimí nání níriná awamí yaríni níwirí re uríniñini, “Ámá níni nání aríre raríño?” uríagíá ²⁸ awa re urigíawixini, “Wí re raríño, ‘Jono wayí níneameaia wago ámi níwíapínimearí ríá yaríni?’ raríño. Ámi wí re raríño, ‘Eníni Górixoyá xwíyá wíá rókiamoagí mípé anínamí peyini Iraiyaoyí ríniño níweapí ríá yaríni?’ raríño. Ámi wí re raríño, ‘Eníni Górixoyá xwíyá wíá rókiamoagí wo níwíapínimearí ríá yaríni?’ raríño.” uríagíá ²⁹ o síni yaríni níwiríná re

urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ayɪ e nɪrɪro aɪwɪ sewanɪŋoyɪné nɪonɪ nánɪ gorɪnɪ rarɪŋoɪ?” urɪagɪ Pitaore urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ Kiraisoxɪ, nene yeáyɪ neayimɪxemearɪa nánɪ arɪowayá xwɪá piaxɪyo dánɪ iwiaronoxɪrɪnɪ.” urɪagɪ ³⁰ o ŋwɪ ikaxɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Soyɪné nɪonɪ e eŋáonɪ nánɪ áwanɪɪ murɪpa époyɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

Áwanɪɪ “Nɪonɪ nɪnɪpɪkipɪrɪfárɪnɪ.” urɪŋɪ nánɪrɪnɪ.

³¹ Xewanɪŋo nánɪ iwamɪfó nuréwapɪyɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ámá imónɪŋáonɪ rɪnɪŋɪ xwé wɪ meámɪfárɪnɪ. Negɪ mebáowa tɪnɪ apaxɪpánɪŋɪ imónɪgɪá xwéowa tɪnɪ Gorɪxoyá ŋwɪ ikaxɪ eánɪŋɪpɪ mewegɪáwa tɪnɪ nɪonɪ rɪwɪ nɪmóáná wa nɪnɪpɪkipɪrɪfárɪnɪ. E nerɪ aɪwɪ sɪá wɪyaú wɪyɪ óráná ámɪ wɪápɪnɪmeámɪfárɪnɪ.” nurɪrɪ ³² pɪné sɪŋánɪ e rɪmóagɪ Pitaore Jisasomɪ nɪmeámɪ nurɪ yánɪmɪ nɪrómáná rɪxa mɪxɪ urɪmɪnɪrɪ nánɪ nerɪ “E wɪ mɪnearɪpanɪ.” urarɪná ³³ Jisaso omɪ rɪwɪ numorɪ wiepɪsarɪŋɪ wɪfamɪ sɪŋwɪ nɪwɪnɪrɪnɪ omɪ mɪxɪ nurɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Setenoxɪnɪ, pɪnɪ nɪnɪwɪárɪmɪ uɪ.” nɪrɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Pitaoxɪ amɪpɪ nánɪ Gorɪxo wimónarɪŋɪpɪ nánɪ dɪŋɪ mɪmó ámá wimónarɪŋɪpɪ nánɪ moarɪŋɪnɪ.” nurɪsáná ³⁴ ámá e epɪroyɪ egɪáyo “Eɪnɪ.” nurɪrɪ xegɪ wiepɪsarɪŋowá tɪnɪ nawɪnɪ awɪ neánɪmáná eŋáná re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Soyɪné woxɪ nɪonɪ yarɪŋápa emɪnɪrɪ nánɪ nɪonɪ tɪnɪ nurɪnáyɪ re erɪfárɪnɪ. Dɪxɪ simónarɪŋɪpɪ wɪ mé rɪwɪmɪnɪ nɪmamorɪ re nɪyáiwɪrɪ ‘Jisasomɪ xɪdarɪŋagɪ nánɪ ámá wa íkɪáyo nɪnɪyekwɪroárɪro nɪnɪpɪkɪróná ayɪ ananɪrɪnɪ.’ nɪyáiwɪrɪ nɪxɪdɪrɪfárɪnɪ. ³⁵ Ámá go go ‘Jisasomɪ nɪxɪdɪrɪnáyɪ ámá wa nɪpɪkipɪrɪxɪnɪ.’ nɪyáiwɪrɪ nánɪ nɪonɪ mɪnɪxɪdɪ xegɪ wará éf nɪmenɪrɪ nerɪná xewanɪŋo anɪŋɪnɪ ikeamónɪnɪfárɪnɪ. E nerɪ aɪwɪ ámá go go nɪonɪ nɪnɪxɪdɪrɪ xwɪyɪfá yayɪ seinarɪŋɪpɪ nánɪ wáf emearɪŋagɪ nánɪ pɪkɪánáyɪ, o anɪŋɪnɪ mɪkeamónɪ nɪonɪ nɪnɪxɪdɪrɪŋɪpɪmɪ dánɪ erɪkiemeánɪnɪfárɪnɪ. ³⁶⁻³⁷ Ámá go go nɪonɪ mɪnɪxɪdɪrɪ iyɪfá fá nɪgwɪ amɪpɪ emeámɪnɪrɪ nánɪnɪ néra nurɪ nɪmeáísáná xewanɪŋo anɪŋɪnɪ ikeamónáná ayɪ nanɪfánɪ? Oweoɪ! Amɪpɪ nɪnɪ xwɪfá tɪyo dánɪ mɪmúropa nerɪ aɪwɪ xewanɪŋo anɪŋɪ ikeamónáná amɪpɪ apɪ tɪnɪ xegɪ wará anɪŋɪ ŋweanɪa nánɪ roayɪrónɪpaxɪmani.” nurɪrɪ ³⁸ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Seyɪné nuro ámá agwɪ rɪná ŋweagɪfáyɪ Gorɪxomɪ dɪŋɪ mɪwɪkwɪró fɪwɪ néra warɪgɪfáyɪ tɪŋɪ e nemerɪná nɪonɪ nánɪ ayá seainɪrɪ pɪné nɪonɪ rarɪŋápɪ enɪ nánɪ ayá seainɪrɪ yarɪŋagɪ nánɪ ámáyo yumɪfɪ nɪwɪrɪnáyɪ, ámá imónɪŋáonɪ nɪweapɪrɪnɪ ikɪnɪŋáonɪ weapɪrɪ gɪ ápo xwɪnɪfá eaarɪŋɪpa nɪonɪ enɪ xwɪnɪfá eanɪáonɪ anɪnájɪ wa tɪnɪ weapɪrɪ nerɪ xɪo nánɪ enɪ ayá nɪnɪnɪrɪ ‘Go rɪfánɪ?’ rɪmɪfárɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

9

¹ Ámɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nɪonɪ nepa seararɪŋagɪ nánɪ píránɪŋɪ arɪfá nɪpoyɪ. Ámá re rogɪfá wɪyɪné sɪnɪ mɪpepa nerɪná eŋɪ eánɪŋɪ Gorɪxo xɪo xegɪ xwɪoxɪyo mɪmeámɪ nerɪ píránɪŋɪ seameŋweanɪa nánɪ imónɪŋɪpɪ imónarɪŋagɪ sɪŋwɪ wɪnɪpɪrɪfárɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

Jisaso nɪkɪnɪrɪ xegɪ bɪ imónɪŋɪ nánɪrɪnɪ.

² Rɪxa sɪá wé wɪúmɪ dánɪ wo óráná o Pitaomɪ tɪnɪ Jemisomɪ tɪnɪ Jonomɪ tɪnɪ nɪwɪrɪmeámɪ dɪwɪ xwé bɪmɪ nɪpeyɪro wɪwɪnɪ nɪŋwearɪná wɪgɪ sɪŋwɪ anɪgɪe dánɪ re eŋɪnɪgɪnɪ. Jisaso wará xegɪ bɪ nɪmónɪrɪ ³ xegɪ rapɪrapɪ enɪ wɪfá nókɪárɪrɪ ámá wɪ wayɪ nɪrorɪná apɪfá e wéf mɪropaxɪ apɪfá xaɪwɪ weárɪŋɪnɪgɪnɪ. ⁴ E yarɪná Gorɪxoyá wɪfá rókiamoagɪ Iraiŋaoyɪ rɪnɪŋo tɪnɪ eŋɪná yagɪ Moseso tɪnɪ omɪ nɪwɪmearɪ o tɪnɪ xwɪyɪfá rɪnarɪná ⁵⁻⁶ wiepɪsarɪŋowá wáyɪ ayɪkwɪ mɪwɪnɪfagɪ nánɪ Pitaore “Píoɪ urɪmɪfɪnɪ?” nɪyáiwɪrɪ úrapɪ xwɪyɪfá nurɪrɪ Jisasomɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “None re nɪŋwearɪná nanɪfánɪ. Ananɪ re ŋweapaxɪrɪnɪ. Anɪ pɪpákɪ wɪkaú wɪ, joxɪ nánɪ wɪwáyɪ, Moseso nánɪ wɪwáyɪ, Iraiŋao nánɪ wɪwáyɪ omɪraneyɪ.” nurɪmáná eŋáná ⁷ agwɪ bɪ rɪtɪ wɪáráná agwɪpɪmɪ dánɪ xwɪyɪfá bɪ re rɪnɪŋɪnɪgɪnɪ, “O gɪ íwɪ dɪŋɪ sɪxɪ yɪŋáorɪnɪ. Pɪ pɪ xwɪyɪfá searánáyɪ arɪfá

wípoyi.” uráná ⁸ wen+ñf éfáyf w+ñgfawix+ni. Ámá wo mepa Jisasoni iwo ñweañagi w+ñgfawix+ni.

Iraijao nán+ yar+ñf wigfá nán+r+ni.

⁹ E n+wi+nimáná dfwf m+ñfyo dán+ pfn+ n+wiár+mi n+weap+roná Jisaso ñwf ikaxf re ur+ñ+nig+ni, “R+pi nanfápi nán+ ámáyo áwanf mur+mepe époyi. Ámá imón+ñáon+ r+xa n+per+ xwár+páyo dán+ n+wiápfn+meámáná enáná íná anan+ áwanf ur+iméfr+ix+ni.” urfagi ¹⁰ awa dñfn+ íá n+ix+r+ro xw+yfá “N+per+ xwár+páyo dán+ wiápfn+meámfár+ni.” urf+pi nán+ ududf nero “Pí nán+ rfa near+ñoi?” n+r+n+ro ¹¹ yar+ñf re wigfawix+ni, “Pí nán+ ñwf ikaxf eán+ñfpi mewegfáwa re rar+gfár+ni, ‘Iraijao r+xa bñfm+ enáná rfwfyo ámá nene yeáyf neayim+ixemeanfo arfowayá xwfá piaxfyo dán+ iwiaronfár+ni.’ pí nán+ rar+gfár+ni?” urfagfá ¹² o re ur+ñ+nig+ni, “Ayf nepar+ni. Iraijao xám+ n+br+ ámá wigf yar+gfápi rfwf+mi+ni mamoro Gor+xom+ dñf w+kwf+ro epfr+ nán+ xw+yfá nur+r+ aiw+ xw+yfá Gor+xoyá n+r+n+r+ eán+ñf r+pi ‘Ámá imón+ñom+ rfn+ñf n+wiayiro xw+r+fá wik+epfrfár+ni.’ xw+yfá ap+ en+ pí nán+ r+n+n+?” nur+r+ ¹³ re ur+ñ+nig+ni, “Ñwf ikaxf eán+ñfpi mewegfáwa e n+r+ro aiw+ nion+ re searar+ñ+ni, ‘Iraijao r+xa bñagi aiw+ ámá rfwam+ñf xfo nán+ eán+ñfpi om+ arfá m+wí wigf dñf tñ+ sipí n+wiéra ugfawix+ni.’ searar+ñ+ni.” ur+ñ+nig+ni.

Íwf imfo x+xeoar+ñf wom+ m+xf umá+n+ñf nán+r+ni.

¹⁴ Jisaso awa tñ+ ámi xegf wiep+sar+ñf wfam+ wímean+ro nán+ n+weap+ro awa tfe ámá epfroyf enagfa n+win+ro awa ñwf ikaxf eán+ñfpi mewegfá wa tñ+ xw+yfá sfmf tñ+ r+nar+ñagfa n+win+ro ¹⁵ r+xa añw+ e báná ámá e epfroyf egfáyf Jisaso wepar+ñagi n+win+ro s+r+ n+p+k+n+ro yayf wian+ro nán+ añn+ nuro wímeááná ¹⁶ o yar+ñf re win+ñig+ni, “Awa tñ+ pí nán+ xw+yfá sfmf tñ+ r+nar+ñoi?” urfagi ¹⁷ ámá e epfroyf egfáyf wo re ur+ñ+nig+ni, “Nearéwapiyar+ñox+ni, gf íwom+ imfo x+xeoar+ñagi nán+ manf pfrónar+ni. ¹⁸ Imfo meanf eááná meáfkwi+fáni yár+r+ manf sfwf kirfw+n+r+ síkwf wé síwfá yár+r+ yárar+ñ+r+ni. Nion+ jox+ nán+ n+meáa bfá aiw+ jox+ m+ñweañagi nán+ dixf wiep+sar+ñowam+ ‘Soyné m+xf umá+n+nowárpoyi.’ urfagi aiw+ awa wí anan+ m+xf umá+n+nowárpaxfman+ni.” urfagi ¹⁹ Jisaso r+xa an+d+ñf n+wiawir+ nán+ re ur+ñ+nig+ni, “Agw+ ríná ñweagfáyfné nion+ tñ+ nemerane emá obaxf n+seamúróagi aiw+ sin+ Gor+xom+ dñf m+w+kwf+roar+gfá reñoi? Ar+re searayimf+ni?” nur+r+ “Íwom+ n+wir+meám+ bfpoyi.” urfagi ²⁰ r+xa n+wir+meám+ n+b+ro imfo Jisasom+ sñwf n+win+rfná re en+ñig+ni. Meanf eááná sinap+xwfnf néra n+piéror+ xwfáyo niwieága ur+ meáfkwi+fá pumir+ yar+ñagi ²¹ xanom+ Jisaso re ur+ñ+nig+ni, “Sa arar+ en+r+ni?” urfagi re ur+ñ+nig+ni, “Sin+ on+miáo dán+ e néra uñ+r+ni. ²² Imfo íwom+ íníná xw+r+fá oik+xém+n+r+ re yar+ñ+r+ni. N+ixer+ rfáyo ikeá+r+r+ n+ixer+ ini+gfyo mamówá+r+r+ yar+ñ+r+ni.” nur+r+ “Jisaso en+ yopa meg+n+r+fen+ñoi?” n+yaiwir+ re ur+ñ+nig+ni, “Jox+ ‘Anan+ nanf im+x+paxon+r+ni.’ n+yaiwin+rfnáyf wá n+yeaom+x+r+ ar+rá yeai+ni.” urfagi ²³ Jisaso re ur+ñ+nig+ni, “Jox+ ‘O nanf mim+x+paxon+r+ni.’ n+n+aiwir+ r+n+rar+ñ+ni? J+wan+ñox+ Gor+xom+ dñf w+kwf+ro. Ámá g+yf Gor+xom+ dñf íkwf+rófáyf am+pi aí anan+ ar+rá win+ñoi.” urfagi ²⁴ íwom+ xano apaxf mé re ur+ñ+nig+ni, “Gor+xom+ dñf w+kwf+róm+n+r+ yar+ñagi nán+ aga pírán+ñf w+kwf+róm+ nim+x+ni.” urfagi ²⁵ Jisaso ámá obaxf o tñf e nán+ mfr+ b+m+iar+ñagfa n+win+r+ imfo íwom+ x+xeoar+ñom+ m+xf numá+n+nowá+r+r+ re ur+ñ+nig+ni, “Manf pfróar+r+ arfá pfróar+r+ enox+ íwom+ pfn+ n+wiár+mi nur+ ámi b+ tñ+ rfwf+mi+ni n+r+ro m+ix+xéropan+ni.” uráná ²⁶ imfo mak+rfwf n+mor+ meanf near+ íwo sinap+xwfnf n+yár+r+ wenáná om+ pfn+ n+wiár+mi uñ+nig+ni. Pfn+ n+wiár+mi úáná íwo r+xa n+perfn+ñf wenagi n+win+ro ámá obaxf “R+xa n+per+ rfa wenoi?” rar+ñagfa aiw+ ²⁷ Jisaso xegf wéyo íá n+max+r+máná mfeyoááná o wiápfn+mean+ñig+ni. ²⁸ N+wiápfn+meámáná enáná Jisaso nur+ añfyo

nipáwiri ñweañána xegí wiep̄sar̄iñowa wiḡipi ín̄im̄i yar̄iñf̄ re wiḡawix̄ini, “Pí nán̄i im̄fó íwom̄i xixéróm̄i m̄ix̄f̄ umá̄inowár̄ipax̄f̄ mimón̄ipa éwaniḡini?” ur̄faḡfa ²⁹ o re ur̄iñ̄iniḡini, “Soȳné seḡf̄ d̄iñf̄ t̄ñi im̄fó t̄ñiñf̄ imón̄iñȳf̄ m̄ix̄f̄ umá̄inowár̄ipax̄f̄ men̄ini. Gor̄ixom̄i d̄iñf̄ w̄ikw̄íro ro yar̄iñf̄ wiro nerónáȳf̄, anani oyá d̄iñf̄ t̄ñi m̄ix̄f̄ umá̄inowár̄ipax̄f̄ imón̄ip̄tráōi.” ur̄iñ̄iniḡini.

Ámi yum̄f̄i “N̄in̄ip̄kip̄r̄f̄ár̄ini.” ur̄iñ̄f̄ nán̄ir̄ini.

³⁰ Awa añf̄ ayo p̄ñi n̄iwíar̄im̄i Gariri p̄ropen̄is̄f̄yo áw̄in̄im̄i nur̄fná Jisaso “Ámá nion̄i pwar̄iñaḡf̄ nán̄i n̄ijf̄á mimón̄ipa oépoiȳf̄.” yaiwiñ̄iniḡini. Ayf̄ rip̄f̄ nán̄i e yaiwiñ̄iniḡini.

³¹ Wiep̄sar̄iñowam̄ini nuréwap̄iyiri re uraȳiñ̄iniḡini, “Ámá imón̄iñáon̄i nán̄i miȳf̄ uráná n̄in̄ip̄kip̄r̄f̄ár̄ini. N̄ip̄ikííá aí sf̄á w̄iyaú w̄yi óráná xwár̄ipáyo n̄iwémáná ámi n̄iwíap̄ñ̄imeám̄f̄ár̄ini.” urayar̄iñaḡf̄ aiwi ³² awa s̄ini n̄ip̄ikw̄in̄i n̄ijf̄á mimón̄ipa nero aí mas̄is̄f̄á n̄iwiro nán̄i yar̄iñf̄ b̄i m̄iwiḡawix̄ini.

“Go gone seáyi e imón̄an̄f̄wár̄f̄ani?” r̄in̄iḡf̄á nán̄ir̄ini.

³³ Awa añf̄ yoí Kapaneam̄i n̄irémoro añf̄yo n̄ipáwiro n̄iñwear̄fná Jisaso wiep̄sar̄iñowam̄i yar̄iñf̄ re wiñ̄iniḡini, “Óf̄ e n̄ib̄iranéná pí xw̄iyf̄á n̄ir̄iga b̄f̄awix̄ini?” ur̄faḡf̄ aiwi ³⁴ awa “Neḡf̄ wox̄i goxi áminá nimón̄ir̄i neamen̄weañána w̄f̄one s̄iman̄w̄iyón̄iñf̄ ín̄im̄i yeáyf̄ rur̄fnan̄f̄wár̄ini?” n̄ir̄iga b̄f̄á en̄aḡf̄ nán̄i ayá nero xw̄iyf̄á b̄i mur̄f̄ kikiíá yar̄iñaḡf̄a ³⁵ o éf̄ n̄iñweámáná wiep̄sar̄iñf̄ wé wúkaú s̄ikw̄f̄ waú awam̄i “Soȳné awí neán̄iro re ñwénap̄poȳf̄.” nur̄ir̄i re ur̄iñ̄iniḡini, “Ámá ‘Nion̄i s̄iman̄w̄iyón̄iñf̄ onur̄fnaȳipoȳf̄.’ n̄iyaiwir̄iño re éw̄in̄iḡini. Ámá n̄iyon̄i x̄ináin̄iñf̄ nimón̄ir̄i ar̄ir̄á w̄iw̄in̄iḡini.” nur̄ir̄i ³⁶ n̄iaíw̄f̄ miá b̄i n̄imear̄i áw̄ini e éf̄ nurár̄imáná wé n̄imak̄f̄k̄iyiri ámi re ur̄iñ̄iniḡini, ³⁷ “Ámá wo nion̄i n̄ix̄f̄dir̄fnáyf̄ n̄iaíw̄f̄ rip̄f̄n̄iñf̄ imón̄iñf̄yo peayf̄ m̄iwian̄f̄ wéyo n̄imer̄fnáyf̄ apim̄ini wéyo m̄imear̄in̄ini. Nion̄i wéyo n̄imer̄i ḡf̄ ápo, n̄irowár̄enap̄iñom̄i en̄i wéyo umer̄i yar̄ini.” ur̄iñ̄iniḡini.

“Ayf̄ t̄f̄ám̄ini m̄ikum̄ix̄in̄iḡf̄áyf̄ none t̄f̄ám̄ini imón̄ini.” ur̄iñ̄f̄ nán̄ir̄ini.

³⁸ Jono re ur̄iñ̄iniḡini, “Neaiep̄sar̄iñox̄ini, none ámá wo yoí jox̄iyá n̄ir̄ir̄i im̄fó m̄ix̄f̄ umá̄inowár̄ar̄iñaḡf̄ n̄iw̄in̄irane o none t̄ñi naw̄ini memear̄iñaḡf̄ nán̄i xe oen̄ir̄i s̄iñw̄f̄ w̄inaniñ̄i en̄wám̄ani.” ur̄faḡf̄ ³⁹ Jisaso re ur̄iñ̄iniḡini, “Ap̄f̄ e im̄ixáná p̄r̄f̄ m̄iwiaíkipan̄i. Ámá go go yoí nion̄iyá n̄ir̄ir̄i em̄im̄f̄ nem̄i nur̄f̄ añf̄n̄i ikayf̄w̄f̄ n̄imear̄ipax̄f̄ imón̄in̄imen̄iñoi. ⁴⁰ Ámá ayf̄ t̄f̄ám̄ini m̄ikum̄ix̄in̄ipa ner̄fnáyf̄ ayf̄ none t̄ñi imón̄ini. Aȳinán̄i e éf̄áyo b̄i p̄r̄f̄ m̄iwiaíkipan̄i. ⁴¹ Ámá go go soȳné Kiraison̄i n̄ix̄f̄diro wáf̄ ur̄imero yar̄iñaḡf̄a nán̄i ar̄ir̄á n̄iseair̄i in̄iḡf̄ b̄i aí niwir̄i n̄iseaiap̄r̄fnáyf̄, Gor̄ixo e éo nán̄i wí d̄iñf̄ ar̄f̄á mikeamó om̄i xixen̄i ar̄ir̄á win̄f̄ár̄ini.

Íw̄f̄ oépoyn̄ir̄i w̄iwap̄iyar̄iḡf̄áyf̄ nán̄ir̄ini.

⁴² “E ner̄i aiwi ámá go go n̄iaíw̄f̄ r̄ipiam̄i nion̄i d̄iñf̄ n̄ikw̄íroan̄iro yar̄iḡf̄apiam̄i p̄r̄f̄ wiaíkim̄in̄ir̄i ner̄i íw̄f̄ oépoyn̄ir̄i w̄iwap̄iyar̄fná Gor̄ixo ‘O xw̄iyf̄á mayor̄ini.’ m̄ir̄f̄ r̄ixa n̄ipémáná en̄áná r̄ñiñf̄ xwé win̄f̄ár̄ini. S̄ini n̄iaíw̄f̄piam̄i íw̄f̄ nán̄i m̄iwiep̄sipa en̄áná ámá wa om̄i f̄á n̄ixero s̄ñá xwé wo s̄iñw̄f̄ t̄ñi gw̄f̄ n̄jár̄iro raw̄irawáyo n̄imamówár̄ir̄fnáyf̄, sip̄í en̄aḡf̄ aiwi r̄ñiñf̄ Gor̄ixo wim̄in̄ir̄i en̄f̄p̄ñ̄iñf̄ imón̄iñf̄p̄man̄i. ⁴³⁻⁴⁴ Íw̄f̄ nán̄i wé feapá n̄isin̄ir̄fnáyf̄ n̄iwákwin̄ir̄i em̄i mor̄f̄in̄i. E nin̄ir̄fná r̄ñiñf̄ xwé n̄isin̄ir̄i aiwi wé ras̄f̄á en̄f̄ t̄ñi op̄éir̄i aí añf̄nam̄i nán̄i n̄ipeyir̄fnáyf̄ ayf̄ anan̄ir̄ini. Wé núkaúni feapá ner̄i íw̄f̄ meáú s̄ini ú t̄ñi ner̄fná r̄f̄á an̄iñf̄ wear̄iñf̄yóm̄ini nur̄f̄ r̄f̄á n̄ir̄in̄ir̄fnáyf̄ ayf̄ nan̄f̄man̄i. ⁴⁵⁻⁴⁶ ‘S̄ikw̄f̄ rú t̄ñi íw̄f̄ nán̄i añf̄ oemem̄ini.’ yaiwíú s̄ikw̄f̄ ú m̄iñf̄ n̄iwákwin̄ir̄i em̄i mor̄f̄in̄i. E nin̄ir̄fná r̄ñiñf̄ xwé n̄isin̄ir̄i aiwi s̄ikw̄f̄ ras̄f̄á en̄f̄ t̄ñi op̄éir̄i aí añf̄nam̄i nán̄i n̄ipeyir̄fnáyf̄ ayf̄ anan̄ir̄ini. S̄ikw̄f̄ ‘Íw̄f̄ nán̄i oum̄ini.’ yaiwiar̄iñú t̄ñi en̄áná n̄iper̄fná Gor̄ixo r̄f̄á an̄iñf̄ wear̄iñf̄yo n̄isikeaár̄ir̄fnáyf̄

ayí nanjmani. ⁴⁷ Siḡwí wínnyi tñi fwi nání nímorínáyí siḡwí ayi niyori emi moríini. E niniríná ríniní xwé nisiniri aiwi siḡwí ná wiyini nanimi opéiri aí anjnamí nání nipeyirínáyí ayí ananirini. Siḡwí fwi nání mófyi tñi néisáná niperíná Gorixo ríá aniní weariníyo nisikeaárirínáyí ayí nanjmani. ⁴⁸ Ríá aniní wearinje xweamí mipe aniní nisiri ríá eni aniní riniri yarinerini.

⁴⁹ “Saxí aiwáyo moarigápa Gorixo ríá eni áamá nini nanj oimónfopyiniri saxinini e monáriní. ⁵⁰ Saxí aiwá awíí imixariní enagi nání nanjirini. E nerí aí xegí awíí yarini anipá nerí aiwániní imónináná arige nerí ámi awíí eniní? Soyíne saxinini nimóniro saxí aiwáyo awíí imixarinípa áamá niyoní píraniní e niwirínáyí, sewaninoyíne mímeyoánipa nero píraniní níkumixiníro nera úfirxiní.” urinini.

10

Apixí emi moarigá nánirini.

¹ Jisaso niwiápnimeari e pñi niwiárimí nuri Judia piropenisíyo nímúrori iniigí Jodani rapáyo jaríwámí dání waríná oxí apixí epíroyí nero o tñí e awí eánáná xegí yarini pa ámi uréwapiyaríná ² Parisi wa niwímearo omi iwamíto niwíwapiyiro re urigáawixini, “Wa negí ḡwí ikaxí eáninípa fá niro re rarigáriní, ‘Xegí oxo apiximí anani emi mopaxirini.’ rarigáriní. Wa ‘Emi mopaxímani.’ rarigáriní. Joxiyá dñí arige simónariní? ‘Anani emi mopaxirini.’ risimónariní? ‘Nwáriní.’ risimónariní?” urigá ³ re urinini, “Moseso eníná segí seárfawéyo ḡwí ikaxí nuriríná píoi urinini?” urigá ⁴ re urigáawixini, “Moseso áamá apixí emi moaníro nání anani payí re rininípa ‘Nioni ími aniní emi móariní.’ rininípa nearo owiowárfopyiniri siḡwí neanagíriní.” urigá aiwi ⁵ Jisaso re urinini, “Soyíne segí dñí tñi níxídiro arfki segí apixí emi moaníro yarini agá nání Moseso ḡwí ikaxí apí niri eanirini. ⁶ E nerí aiwi xwiýá rípi niri ríwaminí eanirini, ‘Gorixo eníná xwá imixiri anina imixiri neríná oxí imixiri apixí imixiri enirini. ⁷⁻⁸ Ayínáni oxo xaniyaúmi pñi niwiárimáná xegí apixí tñi níkumixiniríná ná ayí ná bininini imónipisíriní.’ E niri eániní enagi nání xixegíni imónarigímaní. Ná ayí ná bininini nimóniri emearigíriní. ⁹ Ayaú nimeánimi nimeríná Gorixo ḡwiráriní enagi nání pñi niwiárimimí mupa oépiyi.” nuri nuri ¹⁰ aníyo nipáwiri ḡweanáná wiepsarinowa ámi o meánigá nání urípi nání yarini wíaná ¹¹ o re urinini, “Áamá go go xegí apixí emi nímorí wí nimearínáyí, xámí meanimí sipí wikáriní. ¹² Apixí gí gí eni xegí xiagwomí pñi niwiárimí nuri womí nimeánirínáyí, xámí meáninomi sipí wikáriní.” urinini.

Niaíwí onimiápiami wé ikwikwiárimí ení nánirini.

¹³⁻¹⁴ Áamá wí Jisaso wigí niaíwí oimónfopyiniri wé wikwiáriní nimeámi báná wiepsarinowa míxí urarinigá Jisaso awa pírí urakianíro yarini agá niwini wikí dñí niwaiwiri re urinini, “Soyíne pírí murakipani. Gorixo xwioxíyo nimeámí nerí píraniní seameḡweani siḡnani nimóniríná o áamá niaíwí tiyí yapí nioni dñí níkwírófáyo meḡweaná enagi nání soyíne pírí murakipani. Nioni tfe nání xe obípoi. ¹⁵ Nioni nepa seararinini. Áamá gíyí gíyí niaíwípa xaniyaúmi dñí ikwíroro simañwíyóniní yeáyí uríniro yarigápaniní Gorixomi e mepa nerínáyí, o xwioxíyo nimeámí nerí píraniní seameḡweanápimi wí páwipírámani.” nuri ¹⁶ niaíwípa wími nimeari sáyo niḡwirárimáná wé seáyi e wikwiáriní “Gí ápo píraniní oumeni.” riri niwia unini.

Áamá amipi mímúroniní wo nánirini.

¹⁷ Jisaso niwiápnimeámi aní wíyo uminiri yaríná áamá wo o tñí e nání mírí nibiri smímanimí dání xómíni niyíkwiri yarini re winini, “Nearéwapiyariní naḡoxini, arige neríná nioni dñí niyimini tñáoni imónimáriní?” urigá ¹⁸ o

“Jisaso Gorixorfaní?” oyaiwiniri re uriniginini, “Joxi pí nani ‘Nearéwapiyarinjoxiní niniiririna ‘Nanoxiní niriini? Ámá wí nanímaní. Sa Gorixo nanorini. ¹⁹ Joxi njwí ikaxí eániñipi nani rixa nijá imóninini. ‘Níwiápinimeari ámá wí mipikipa erini. Ámá wí tñí íwí minipa erini. íwí mīmeapa erini. Yapí muripa erini. Yapí nurepisiri íwí murápipa erini. Inókimi tñí ápomí tñí wéyo merini.’ E rininipi joxí rixa nijá imóninini.” uríagi ²⁰ o re uriniginini, “Nearéwapiyarinjoxiní, apí nipiñi siní ononí imóniniae dani píri mīwiaíki píraniní nixída bináriní.” uríagi ²¹ Jisaso sinjwí agwí niwiniri wá niwianiri nani re uriniginini, “Nipiñi nixídiri aiwi ámi bi sinirini. Joxi nurí dixí iyá ía tñí xwíá tñí amipi dixíyí nigwí nani bí nerí nigwí meáyí ámá aiwá nani ikeamóniro aikí nani ikeamóniro egíayo mīnī wírinxini. E nemoxi nibiri ninixídimernáyí, ríwéná nípémáná anínamí nani nīpeyirina amipi joxiyá aga xwé nidéroníariní.” uríagi aiwi ²² o amipi wí mīmúróninjo enagi nani dñí sípi niwirí e mepaxí wimóníagi nani sīmīmaní kipiñí niyimí uniginini.

²³ Sīmīmaní kipiñí niyimí úagi Jisaso xegí wiepisarinjowami sinjwí niwinimerí re uriniginini, “Amipi xwé tígíayí anani Gorixomi dñí niwíkwíroro o xwioxíyo mīmeámí nerí umeñweante páwipaxímani.” nuriri ²⁴ awa xíto rípi nani ududí yarinjagía niwiniri ámi re uriniginini, “Niaíwoyíne, ámá wí aniní miní yaníro nero aiwí anani Gorixomí dñí niwíkwíroro o xwioxíyo mīmeámí nerí umeñweante páwipaxímani. ²⁵ ‘Kamerí ení rapírapí gwí kiwearigía óyimi anani páwipaxíriní.’ riyaiwiarinjo? Ámá amipi xwé tígíayí kamerí ení óyimi mipáwipa épininí Gorixo seameñweante nani anani páwipaxímani.” uríagi ²⁶ awa ududí nikáriníro re uríawixini, “E imónináná ámá gíyo Gorixo yeáyí uyimíxemeaníariní?” uríagía ²⁷ Jisaso sinjwí agwí niwinimáná re uriniginini, “Ámá wí mepa epaxí nimónimáná aiwí Gorixoyá dñí tñí ananirini. Amipi Gorixo mepa epaxí wí mimóninagi nani oyá dñí tñí epaxíriní.” uráná ²⁸ Pitao re uriniginini, “Aí, none negí amipi rixa pñí niwiárimí joxi rixídimearinwini.” uríagi ²⁹⁻³⁰ Jisaso re uriniginini, “Nepa seararinini. Ámá gíyí gíyí nioní dñí níníkwíroro xwíyá nioní nani yayí seainarinipi wá urímero ení éyáyí xexírímeáyorani, xináiwamirani, xegí niaíwíyorani, xegí aníraní, xegí aiwá omíñirani, pñí niwiárimí nixídirínáyí, siní mipé xwíáyo ninwearina xexírímeá imóníayí xináíwa imóníayí xegí niaíwí imóníayí xináíwa imóníayí xegí niaíwí imóníayí xegí aní imóníayí xegí aiwá omíñí imóníayí wiwaniníyí pñí wiáráyo seáyí émi múroníníariní. E nerí aí nioní nixídarinjagía xeaniní ení niwímeaníariní. Ayí ení aní ríwéná imóníníayo dñí niyimíní tígíayí nimóníro ñweapíriní. ³¹ E nerí aiwí ámá ‘Xwéonirini.’ niri xami xami imónarígíayí niperina suríma yáripíriní. Agwí rina suríma ñweagíayí niperina xaminíyo múropíriní.” uriniginini.

Ámi yumí “Ninipikipíriní.” uriní naniirini.

³² Awa óyio nuro aní yoí Jerusaremí nani niyirina wiepisarinjowa Jisaso aríki aní apimi nani niyiri xami umeaarinagi niwiníro ududí niníro ámá Jisasomí xídarígíayí wí ení ayá síwí uoarínagi o ámi xegí wiepisariní wé wúkaú síkwí waú awami ná dáminí e nīmíaurí ámi xíomí wa wipírápi nani áwaní nuriri ³³ re uriniginini, “None Jerusaremí nani niyirane rémóaná ámá imóniníoni re níkeaáripíriní. Ámá wo nioní nani miyí uráná apaxípaniní imónigía xwéowa tñí njwí ikaxí eániñipi mewegíawa tñí nioní xwíríxí nínímero xwíyá nínímeáiro ‘Sa joxinirini.’ niniíro nipíkimoaníro wauyowami mīnī niwipíriní. ³⁴ Mīnī niwíáná awa riperíri niro reanjwí níro iwaní nearo nínífasáná nipíkíriní. Nínípiro aiwí síá wíyau wíyi óráná ámi wiápinimeámíariní.” uriniginini.

Jono tñí Jemiso tñí yariní wigípi naniirini.

³⁵ Sebediomí xewaxowáú Jemiso t́nì xogwáo Jono t́nì anjwí e nuri Jisasomí re urígfísixínì, “Nearéwapíyarínoxínì, yawawí pí pí nánì yaríñfí síwíyí joxí ananì nìyeairfárfanì?” uríagfí ³⁶ o re uríñnigínì, “Nionì pí eaimì nìraríñnì?” uríagfí ³⁷ awáú yawawí enì áminá imóníwinigínìrì wiepísaríñfí wífa yawawí símanjwíyóníñfí yeáyí yeaurfínírxínìrì re urígfísixínì, “Joxí idáná ámináoxí nimónìrì menjweañáná ámá nínì símanjwíyóníñfí yeáyí rurfnáná yawawí joxíyá wéyo mìnì mìnì onjweápiyínìrì síñwí yeanìrìréranì?” uríagfí aiwí ³⁸ Jisaso re uríñnigínì, “Awagwí yaríñfí niarígfíipí nánì nìjfé mimónipa neri nánì yaríñfí niaríñnì.” nurìrì ewayí xwíyá ámá wa xfómì píkíprfá enagí nánì áwanfí nurífná yaríñfí re winíñnigínì, “Awagwí iniígfí síxí nionì nímfáwá ananì nípaxí imónípísfíranì? Iniígfí waxíyo nionì xémfápi awagwí enì ananì xepaxí imónípísfíranì?” yaríñfí wífaná ³⁹ awáú re urígfísixínì, “Ananìrínì. Yawawí nepaxírnì.” uríagfí o re uríñnigínì, “Iniígfí nionì nímfáwá awagwí enì nípísfírnì. Iniígfí waxí nionì xémfápi awagwí enì xepísfírnì. ⁴⁰ E neri aiwí ‘Woxí rfmí dánì ñweat. Woxí rfmí dánì ñweat.’ wí earípaxonímanì. Goríxo xewaníño earípaxírnì. Xfo wimónaríñfí goxí goxí ‘Jisasomí mìnì mìnì ñweápiyí.’ earípaxírnì.” urarfná ⁴¹ wiepísaríñfí wé wúkaú wífa Jemiso t́nì xogwáo Jono t́nì e uraríñnigínì arfá nìwiro wíkfí dñfí nìwíaiwiro yarfná ⁴² Jisaso “Nionì t́ñfí anjwí re bfpoyí.” nurìrì re uríñnigínì, “Émáyyá áminá menjweagfáwa seáyí e nimónìro wígfí ámayo ayá mìrímíxí peayí wíanarígfárfanì. ⁴³ E neri aiwí awa yarígfápa axípi mimónipanì. Go go segí ráróníñfí nimónìrínáyí wíoyfnéyá omíñfí seaíiaríño nimónìrì arírá seaíwínigínì. ⁴⁴ Go go xámì xíráóníñfí imóníoxí xínáíníñfí nimónìrì ámá nìyonì sanfí urápméírxínì. ⁴⁵ Nionì enì ámá imóníñáonì aí ámá sanfí nìrápíprí nánì weapíñáonímanì. Ámá nínì nánì nupeirí gwfníñfí roayíróimígnìrì weapíñárínì.” uríñnigínì.

Síñwí supáríñfí Batimiasomí nanfí imíxíñfí nánìrínì.

⁴⁶ Jisaso wiepísaríñnowa t́nì nawínì sínì Jerusaremí nánì nìyiro anfí áwínì e bimí xegí yoí Jeriko nìrémoro ríxa anfí apimí wíarfí múroanìro yarfná ámá síñwí supáríñfí wo —O omíñfí mepaxo enagí nánì óf manípa t́nì nìñweámáná nìgwí nánì t́nì aiwá nánì t́nì ríxíñfí uraríñorínì. Xano xegí yoí Timiasorínì. Xfo xegí yoí Batimiasorínì. O óf manípa t́nì nìñwearfná arfá wíyíyí re winíñnigínì. ⁴⁷ “Nasaretí dánfí Jisaso daiwo pwarínì.” raríñnigínì arfá e nìwirí rfáiwá enfí t́nì re rayíñnigínì, “Jisasoxí, ráríawé míxí ináyí Depitoyáoxínì, wá nìwíaneí.” uraríñnigínì ⁴⁸ ámá wí míxí rfá t́ñfí nuríro “Ríxa pínì wíareí.” uríagfí aiwí arfíkfí wínì enfí t́nì rfáiwá re rayíñnigínì, “Ráríawé míxí ináyí Depitoyáoxínì, wá nìwíaneí.” urayaríñnigínì ⁴⁹ Jisaso xegí pwaríñe nìrómáná re ríñnigínì, “Omí rfáiwá urfpoyí.” uríagfí ayí omí rfáiwá nuríro re urígfíawíxínì, “O wíarfí nímúroarínìrì ayá sfwí mìrìropanì. Joxí nánì rfáiwá rìrarínì. Ríxa Wíápfínimeat.” uráná ⁵⁰ iyíá nìpánìrì ñweañfí nìpírìrì emí nímómì nìwíápfínimeamí nurí Jisasomí wímeááná ⁵¹ o re uríñnigínì, “Nionì pí simí nánì nìraríñnì?” uríagfí síñwí supáríño re uríñnigínì, “Nearéwapíyarínoxínì, nionì ríxa síñwí oanímínìrì rìraríñnì.” uríagfí ⁵² o re uríñnigínì, “Joxí dñfí níníkwírorí nánì díxí síñwí ríxa nanfí aníñnì. Díxí anfí uí.” uráná re eníñnigínì. Ámí ríxa síñwí noxoarí nanírná óf e dánì Jisasomí rfwíyo númì uníñnigínì.

11

Jerusaremíyo nìrémorfná míxí ináyí rémoarígfápa rémonfí nánìrínì.

¹⁻² Jerusaremí t́ñfí anjwí e nìrémorfná anfí onímíá biaú xegí yoí rípiáúrínì. Betípasi t́nì Betani t́nì apiaúrínì. Anfí apiaúyí dñwí xegí yoí Oripipá t́ñfí e nìrémoro Jisaso xegí wiepísaríñnyí waúmì re urowaríñnigínì, “Awagwí anfí dayo ikwíroníñfípímì nánì nuri ríxa nìrémori dogí sípíkfí wo ámá wí sínì seáyí e éf mñwearígfó gwí yuráríñnigínì

sijwí nîwînrîfná níkweari nîmeámi bîpiyi. ³ Ámá wí ‘Pí nánî íkwearîñî?’ yarîñj e eaiánáyí, re urîpiyi, ‘Yegí Ámînáo dogí romî seáyî e nîxenwearî unî nánî íkwearîñwî. Rîxa nîxenwearî nîmeámi numáná ámi re wîrénapîñoi.’ urîpiyi.” uowáraná ⁴ awaú nuri ámá wíyoyá anj íwí e dogí sipíkí wo gwí nîyurárînimáná óf e ronagî nîwînrî íkwearîfná ⁵ ámá wí dae rogíyí yarîñj re wigíawixîni, “Awagwí pí nánî dogí o íkwearîñî?” urîagí ⁶ awaú Jisaso “Re urîpiyi.” urîpî axîpî uráná ayí xe oíkweápiyînrî sijwí wîñagí ⁷ awaú dogí sipíko Jisaso tîñj e nîméra nîbîri nîwármáná Jisaso seáyî e éf xenweani nánî wigí iyá seáyî e ikwiáraná o seáyî e nîxenwearî nîmeámi warífná ⁸ ámá obaxí wí enjíná mîxí ináyowami yayí wianîro nánî wigí iyá nîpîrayiro óf e íkwianwí neapára waríagípa axîpî wigí iyá óf e íkwianwí neapára warífná wí ófápa tîñj e írîmîñj nánîñj íkwianwí nîdoro óf e íkwianwí neapára warífná ⁹ Jisaso áwîni e enjíná xámi waríagíyí tîni ríwíyo waríagíyí tîni ríaiwá re nîra ugíawixîni, “Gorîxomî seáyî e oumeaneyî. Ámá Ámîná Gorîxo uowárenapíagî barîñj ro oyá dîñj tîni seáyî e imónîwîñgîni. ¹⁰ Aríowa mîxí ináyí Depitoyá xwioxíyo ñweaagípa xwioxí nene ñweaníwá nánî nimóga barîñjîpî Gorîxoyá dîñj tîni seáyî e imónîwîñgîni. Anjnamî seáyî e imónîñomî seáyî e oumeaneyî.” nîra ugíawixîni.

Íkíá pikí wînamî ramîxîñj nánîrîni.

¹¹ Rîxa Jerusaremî nîrémoro Jisaso anj rîdiyowá yaríagíwámi nîpáwîri wáí íkwîrónîñj e dánî wenîñj ami ami nemerî rîxa sía órarîñagî nîwînrî xegí wiepîsarîñj wé wúkaú síkwí waú tîni nawîni anj yoí Betani nánî nuro sá wegíá ¹² wíapî tîni nîwiápînrîmeámi Betani pîni nîwiármî nurífná Jisaso agwí wíagí ¹³ wenîñj éfyí wîñîñîñgîni. Íkíá yoí pikíyî rîñîñj wîna, íwí inîñîna jîami jîina ronagî nîwînrî sogwí nánî pía emînrî anjwî e nuri wenîñj éfyí wîñîñîñgîni. Ná mîwé íwîni inarîñagî nîwînrî xegí ná wearîñjíná sîni mimónîñagî nánî ná mîwenagî nîwînrî ¹⁴ wiepîsarîñowa aríá egíe dánî íkíánami re urîñîñgîni, “Íkíá rînaxîni, ámá wí sogwí mîdanîpa epírfá nánî ná mîwepa sa anîñj re éirîxîni.” urarífná wiepîsarîñowa aríá wigíawixîni.

Anj rîdiyowá yaríagíwámi dánî mîxí uowárapîñj nánîrîni.

¹⁵ Jerusaremî nîrémoro anj rîdiyowá yaríagíwámi nîpáwîro Jisaso re enîñgîni. Ámá anj iwámi inîmi bî inaríagíayo mîxídamí wíowárrî ámá nîgwí senisí ninayiro taríagíyíyá íkwianwí mîmîwiárrî erî ámá inj xawíowí rîdiyowá nánî bî inaríagíyí íkwianwí éf ñweaaríagíapî mîmîwiárrî erî ¹⁶ ámá sanj amîpí xwanwí níkwónîmî anj iwámi áwînrî anjwî e imónîñe xemoaríagíayo pírî wíakímî wirî enîñgîni. ¹⁷ E nemáná iwamíó nuréwapîyirífná mîñj nîrorî re urîñîñgîni, “Re mîrînrîpa renî, ‘Anj Gorîxonîyáiwá nánî re rîpíríárîni, “Ámá gwí wirí wirí nîni Gorîxomî xwíyíá urîpíríá nánî oyá anjwárrîni.” rîpíríárîni.’ mîrînrîpa renî? E nîrînrî aiwî soyíné íwí meaaríagíyí yaríagípa axîpîñîñj nero nánî anj ríwá íwí meaaríagíyíyá anjîñj imónîni.” urîñîñgîni.

¹⁸ Apaxípánîñj imónîgíá xwéowa tîni ñwí ikaxí eánîñjîpî mewegíáwa tîni ámá wí “Jisaso e neararîni. E neararîni.” rarîñagíá aríá nîwîro ámáyí o xwíyíá uréwapîyarîñjyí nánî rîxa dîñj nîpíkînrî nîni Jisasomîni xídiptîrxînrî wáyí nero inîmi omî píkianîro nánî mekaxí nîméra ugíawixîni. ¹⁹ Sía ayí ayo sía órarífná o wiepîsarîñowa tîni Jerusaremî pîni nîwiármî nuro anj wíyo sá weagíárîni.

Píkína yîweárîñagî wîñgíá nánîrîni.

²⁰ Jisaso wiepîsarîñowa tîni sá wegíá wíapî tîni nîwiápînrîmearo Jerusaremî nánî nurífná wenîñj éfáyí wîñgíawixîni. Íkíá pikína mîkí aî tîni rîxa yeáyí yáríagî nîwînrî ²¹ Pitao Jisaso agíá éfîpî nánî dîñj wîñagí mîñj sîñá neánîrî re urîñîñgîni,

m̄wim̄x̄ipa nero ar̄f̄a wip̄r̄áo.̄” n̄imónar̄in̄i.̄’ r̄f̄f̄ aiw̄i 7 xewaxo rémóáná wain̄f̄ om̄in̄j̄f̄ s̄in̄j̄w̄f̄ uw̄n̄iar̄iḡf̄áwa re r̄in̄iḡf̄awix̄in̄i, ‘Íw̄f̄ ro xanoyá d̄in̄j̄f̄ t̄in̄j̄o en̄aḡi nán̄i om̄in̄j̄f̄ r̄ip̄i n̄f̄n̄i neḡf̄p̄i meañf̄wá nán̄i op̄ik̄ianeyi.̄’ n̄ir̄in̄iro 8 om̄i f̄a n̄ixero n̄ip̄ik̄iro om̄in̄j̄yo b̄f̄an̄ir̄iw̄ám̄in̄i moaiḡf̄awix̄in̄i.” Jisaso ewaȳf̄ xw̄iȳf̄a ap̄i nur̄ir̄i 9 re ur̄in̄j̄n̄iḡin̄i, “Om̄in̄j̄f̄ xiáwo om̄in̄j̄f̄ s̄in̄j̄w̄f̄ uw̄n̄iar̄iḡf̄áwam̄i pí win̄in̄j̄o? O n̄ib̄ir̄i awam̄i xw̄ir̄f̄a n̄ik̄ixer̄i ám̄i s̄in̄j̄f̄ wa s̄in̄j̄w̄f̄ uw̄n̄ip̄r̄f̄a nán̄i wár̄in̄in̄j̄o.” nur̄ir̄i 10 re ur̄in̄j̄n̄iḡin̄i, “Ewaȳf̄ xw̄iȳf̄a B̄ikw̄f̄yo eán̄in̄j̄f̄ r̄ip̄i en̄i f̄a m̄iropa eḡf̄aran̄i? ‘S̄in̄j̄a an̄j̄f̄ m̄ir̄ar̄iḡf̄áwa s̄in̄j̄a awiax̄i nán̄i p̄f̄a ner̄f̄n̄a wo “S̄ip̄ir̄in̄i.” n̄ir̄iro em̄i mófo nán̄i Gor̄ixo “S̄in̄j̄a o t̄in̄i xám̄i n̄it̄ir̄f̄n̄áȳf̄ an̄j̄f̄ en̄j̄f̄ neán̄ir̄i nan̄j̄f̄ imón̄in̄in̄j̄o.” n̄ir̄ir̄i s̄in̄j̄a o n̄imeari t̄aná an̄j̄f̄ en̄j̄f̄ neán̄ir̄i nan̄j̄f̄ imón̄in̄j̄r̄in̄i. 11 Gor̄ixo e éf̄ en̄aḡi nán̄i nene s̄in̄j̄w̄f̄ n̄iw̄in̄ir̄f̄n̄a aga nan̄j̄f̄ imón̄in̄j̄aḡi w̄n̄ar̄in̄j̄wár̄in̄i.̄’ E eán̄in̄j̄f̄p̄i soȳf̄né f̄a m̄iropa eḡf̄aran̄i?” ur̄f̄aḡi 12 awa “None nán̄i d̄in̄j̄f̄ n̄ineaiawir̄i ewaȳf̄ xw̄iȳf̄a ap̄i r̄f̄a nearar̄in̄i?” n̄iyaiwiro r̄ixa f̄a ox̄ir̄aneȳin̄ir̄i éf̄áȳf̄ ám̄a sip̄f̄a Jisasom̄i ar̄f̄a wian̄iro nán̄i o t̄in̄j̄f̄ e ep̄f̄roȳf̄ eḡf̄a nán̄i wáȳf̄ nero nán̄i om̄i p̄f̄n̄i n̄wiár̄im̄i uḡf̄awix̄in̄i.

N̄igw̄f̄ émáyo takis̄f̄ nán̄i wiar̄iḡf̄a nán̄ir̄in̄i.

13 Awa nuro ín̄im̄i re r̄in̄iḡf̄awix̄in̄i, “Om̄i pasán̄in̄j̄f̄ nur̄ir̄ane yap̄f̄ re ur̄éwap̄iȳan̄f̄w̄in̄i, ‘N̄igw̄f̄ nán̄i takis̄f̄ émáȳf̄ near̄apar̄iḡf̄ap̄i s̄in̄i m̄in̄i wian̄ir̄éw̄in̄i? M̄in̄i m̄iw̄ipa yan̄ir̄éw̄in̄i?’ uran̄f̄w̄in̄i. O ‘Oweot̄, s̄in̄i m̄in̄i m̄iw̄ipa époȳf̄.’ ránáȳf̄, wauyowa om̄i f̄a n̄ixero gw̄f̄ yip̄r̄áo.̄. E m̄ir̄ipa ner̄i ‘Oȳf̄, seȳf̄né m̄in̄i n̄iwir̄f̄n̄a apán̄i yar̄in̄j̄o.’ ránáȳf̄, ám̄a sip̄f̄áȳf̄ ám̄i ar̄f̄a b̄i m̄iw̄i nero p̄f̄n̄i wiár̄ip̄r̄áo.̄.” n̄ir̄in̄iro Parisi wa t̄in̄i m̄ix̄f̄ in̄áȳf̄ Xeroto t̄in̄i n̄ik̄um̄ix̄in̄iro emear̄iḡf̄a wa t̄in̄i xw̄iȳf̄a ap̄i t̄in̄i pasán̄in̄j̄f̄ uran̄iro nán̄i Jisaso t̄in̄j̄f̄ e urowár̄aná 14 awa om̄i n̄iw̄imearo weȳf̄ numear̄iro re ur̄iḡf̄awix̄in̄i, “Near̄éwap̄iyar̄in̄j̄ox̄in̄i, n̄inear̄éwap̄iyir̄f̄n̄a nepán̄i near̄éwap̄iyar̄in̄j̄ox̄ir̄in̄i. Ám̄a ámin̄áowayá s̄in̄j̄w̄f̄yo dán̄i aí xw̄iȳf̄a ám̄i xeḡf̄ b̄i m̄ir̄f̄ ax̄ip̄in̄i rar̄in̄j̄ox̄ir̄in̄i. Sip̄i r̄ir̄i nan̄j̄f̄ r̄ir̄i yar̄in̄j̄man̄i. Xw̄iȳf̄a Gor̄ixoyán̄i x̄ixen̄i near̄éwap̄iyar̄in̄j̄r̄in̄i.” nur̄ir̄i yar̄in̄j̄f̄ re wiḡf̄awix̄in̄i, “Émáyf̄yá m̄ix̄f̄ in̄áȳf̄ Sisaoȳf̄ r̄in̄in̄j̄om̄i takis̄f̄ nán̄i n̄igw̄f̄ m̄in̄i wiar̄in̄j̄wáp̄i s̄in̄i m̄in̄i wiayan̄ir̄éw̄in̄i? P̄f̄n̄i wiáran̄ir̄éw̄in̄i? 15 S̄in̄i anan̄i m̄in̄i wian̄ir̄éw̄in̄i? M̄in̄i m̄iw̄ipa yan̄ir̄éw̄in̄i?” ur̄f̄aḡf̄a aiw̄i o “Yap̄f̄ n̄ir̄éwap̄iyar̄in̄j̄o?” n̄iyaiwiri re ur̄in̄j̄n̄iḡin̄i, “Soȳf̄né pí nán̄i yap̄f̄ pasán̄in̄j̄f̄ níwap̄iyar̄in̄j̄o? Émáyf̄yá mon̄f̄ b̄i s̄in̄j̄w̄f̄ w̄nan̄i n̄imeám̄i b̄f̄poȳf̄.” nur̄ir̄i 16 r̄ixa n̄imeám̄i báná o re ur̄in̄j̄n̄iḡin̄i, “N̄igw̄f̄ r̄ip̄im̄i yoí goyá t̄in̄i s̄f̄m̄iman̄j̄f̄ goyá t̄in̄i n̄wean̄i?” ur̄f̄aḡi awa re ur̄iḡf̄awix̄in̄i, “Émáyf̄yá m̄ix̄f̄ in̄áȳf̄ Sisaoyá n̄wean̄i.” ur̄f̄aḡf̄a 17 o re ur̄in̄j̄n̄iḡin̄i, “Sisaoyá s̄f̄m̄iman̄j̄f̄ n̄wean̄j̄aḡi nán̄i aȳf̄ oyár̄in̄i. Aȳin̄an̄i m̄in̄i w̄ir̄ix̄in̄i.” nur̄ir̄i ám̄a Gor̄ixo xewan̄in̄j̄on̄in̄j̄f̄ im̄ix̄in̄j̄f̄ en̄aḡi nán̄i om̄i d̄in̄j̄f̄ ow̄ikw̄rópoȳin̄ir̄i ám̄i re ur̄in̄j̄n̄iḡin̄i, “Am̄ip̄i Gor̄ixoyán̄in̄j̄f̄ imón̄in̄j̄p̄i Gor̄ixom̄i en̄i m̄in̄i w̄ir̄ix̄in̄i.” uráná awa udud̄f̄ ayá w̄i win̄in̄j̄n̄iḡin̄i.

“Ám̄a ám̄i wiáp̄f̄n̄imeap̄f̄r̄f̄ar̄in̄i.” ur̄in̄j̄f̄ nán̄ir̄in̄i.

18 Ám̄a Judaȳf̄ wa Sajusiȳf̄ r̄in̄in̄j̄f̄ wa —Sajusiowa re rar̄iḡf̄áwa, “Ám̄a n̄ip̄émáná en̄ánáȳf̄ w̄i n̄wiáp̄f̄n̄imeap̄ax̄iman̄i.” rar̄iḡf̄áwar̄in̄i. Awa n̄ib̄iro Jisasom̄i n̄iw̄imearo 19 m̄in̄j̄f̄ n̄iroro re ur̄iḡf̄awix̄in̄i, “Near̄éwap̄iyar̄in̄j̄ox̄in̄i, Moseso en̄jáná nene nán̄i n̄j̄w̄f̄ ikax̄f̄ b̄i re n̄ir̄ir̄i r̄f̄wam̄in̄j̄f̄ ean̄j̄r̄in̄i, ‘Ám̄a wo s̄in̄i n̄iaíw̄f̄ memea péánáȳf̄ xeḡf̄ ap̄ix̄i s̄in̄i n̄wean̄jánáȳf̄ péom̄i xex̄ir̄f̄meáowa wo n̄iaíw̄f̄ wiemeain̄i nán̄i an̄i meáw̄in̄iḡin̄i.’ e n̄ir̄ir̄i ean̄j̄r̄in̄i.” nur̄imáná 20 ewaȳf̄ xw̄iȳf̄a r̄ip̄i ur̄iḡf̄awix̄in̄i, “Xex̄ir̄f̄meáowa wé w̄f̄úm̄i d̄ánj̄f̄ waú en̄jáná wo ap̄ix̄f̄ w̄i n̄imeari n̄iaíw̄f̄ memea péánáȳf̄ 21 ám̄i xex̄ir̄f̄meáowa wo an̄im̄i n̄imeari o en̄i n̄iaíw̄f̄ memea péánáȳf̄ 22 xex̄ir̄f̄meáowa ám̄i wo awaú eḡf̄ipa ax̄ip̄i ner̄i 23 nowan̄i en̄i e néra nuro n̄iaíw̄f̄ w̄i memea n̄ip̄émáná en̄jánáȳf̄ ap̄ix̄i en̄i pen̄in̄iḡin̄i.” Ewaȳf̄ xw̄iȳf̄a Jisasom̄i e nur̄iro yar̄in̄j̄f̄ re

wigfawixini, “Rfwená áamá pegfá nfiniyf wiápfniimeáána xexirfmeá wé wfúmi dánf waú awa eni n-wiápfniimearfná apixí axími meagfáwa enagi nání apixí go go meenagi wnanfwarfani?” yariñf e wíáná ²⁴ Jisaso re urñnigini, “Soyfné xwiyfá Gorixoyá Bikwíyo eánñfpi nání nijfá mimónipa ero enf sixf eánñf Gorixoyápi nání eni nijfá mimónipa ero nero nání xwiyfá wasiwá rarñoi. ²⁵ Pegfáyf n-wiápfniimearóná ámi meániprfámani. Anfnajf anfnami ñweáwa imónigfápa axípi e ñweaprfárini. ²⁶ E níriri aiwi segf dñf ‘Pegfáyf ámi wiápfniimeapaxfmani.’ yaiwiarigfáyf nání xwiyfá bñ osearimni.” nuriri re urñnigini, “Pegfáyf ámi n-wiápfniimeaprfárini. Xwiyfá eníná Moseso íkfá onmiánána rfá mñnf ápiáwf wearñagf winñfpi nání Bikwíyo nírini eánñfpi sñnf íá mropa regfawixini? Moseso rfá apimi sñwfw wnaná xegf xiáwowa Ebrfámo tñnf Aisako tñnf Jekopo tñnf awa pegfámi enána aiwi omi Gorixo re urñnigini, ‘Nionf dixf ráwowa Ebrfámo tñnf Aisako tñnf Jekopo tñnf awayá Nwfá imónñáonirini.’ E urfagi nání awa pegfáwa aiwi wigf dñf sñnf sñnf imónñagfá nání Gorixo ‘Awayá Nwfáonirini.’ rñpaxirini. ²⁷ O áamá xfomi dñf n-wikwíroro péfá aí ayf sñnf wigf Nwfáorini. Áamá xfomi dñf m-wikwíró pegfá tñnf sñnf sñnf ñweagfá tñnf aiwi wigf Nwfáomanf. Soyfné dñf aga wasiwá moarñoi.” urñnigini.

“Nwf ikaxf gfmñnf gñpi seáyf e imónñnf?” urñnf nánirini.

²⁸ Nwf ikaxf eánñfpi mewegfá wo nñbñri Jisaso Sajusiowa tñnf xwiyfá ximiximf niniro rñnarñagfá n-wñniri Jisaso rñxa píránñf ureñwñpearñagf arfá n-wirf yariñf re winñnigini, “Nwf ikaxf eánñf nñyonf gfmñnf gñpi seáyf e imónñnf?” yariñf e wíagf ²⁹ Jisaso re urñnigini, “Gorixoyá ñwf ikaxf eánñf seáyf e imónñfpi rñpñrini, ‘Isireriyfné arfá époyf. Negf Ámíná Gorixo ná wonf onirini. ³⁰ Gorixomi dñf sixf nuyirfná onmiápi onmiápi muyipa époyf. Dñf sixf uyiwo dñf wikwíroro enf neániro xfdiro éfrixini.’ Nwf ikaxf seáyf e imónñfpi apñrini. ³¹ Ámi axípi nírini eánñf bñ rñpñrini, ‘Ámá anñf nemefná sñwfw wñnarñfñf nání wará dixf nání dñf sipí siarñfpa axípi dñf sipí wirfñni.’ Ámi bñ eánñfpi apñrini. Gorixoyá ñwf ikaxf nírini eánñfñf rñpiaúmi wí seáyf e mimónñnf.” urfagi ³² ñwf ikaxf eánñfpi mewenjo re urñnigini, “Nearéwapñyarñnoxini, neparini. Joxi xñxenf mññf nírori re rññnf, ‘Gorixo ná wonf onirini. Axípi óññf wo mimónñnf. ³³ Gorixomi dñf sixf nuyirfná dñf sixf uyiwo dñf wikwíroro enf neániro xfdiro erñnf. Ámá anñf nemefná sñwfw wñnarñfñf nání wará dixf nání dñf sipí siarñfpa axípi dñf sipí wirfñni.’ Joxi xñxenf e rññnf. Ámá Gorixo nání sipísipf bñ mñnf nonf rfá ñikeaárñronáranf, bñ niniro rñdyowá nñyárñronáranf, nerfnáyf nanñf yariñf ámi ámá Gorixoyá ñwf ikaxf apiaúmi xfdarigfáyf seáyf e imónñnf.” urfagi ³⁴ Jisaso ñwf ikaxf mewenjo dñf píránñf nñmorñ nanñf e urarñagf arfá n-wirf re urñnigini, “Joxi dñf sñnf e nñmóá nurfnáyf nionf nání dñf nñnkwrñrñ Gorixo xwioxíyo mñmeámñ nerñ neamenñweanñe nání páwipaxf imónñrññnf.” urfagi ámi rñwíyo ámá nñnf ayá urarñagf nání wí yariñf ámi bñ owimñniri mñbñpa egfawixini.

“Kiraíso ñaíwñ goyáorini?” urñnf nánirini.

³⁵ O sñnf Judayfá anñf sipísipf rñdyowá yariñfñwámñ dánñf nuréwapñyirfná ámá e epñroyf egfáyo yariñf re winñnigini, “Nwf ikaxf eánñfpi mewegfáwa pí nání re rarigfárini, ‘Ámá nene yeáyf neayimixemeanfá nání arñowayá xwfá piaxíyo dánñf niwiarorfná sa xiáwo mñxf ináyf Depitoyáo imónññfárini.’ pí nání rarigfárini? ³⁶ Depito Gorixoyá kwíyf tñnf níriri rñwamññf nearfná ámá yeáyf neayimixemeanfá nání arñowayá xwfá piaxíyo dánñf iwiaronfó nání re níriri eanñrini, ‘Gorixo gñ Ámínáomi re urñnigini, ‘Joxi wé náúmñnf nññwearñ sñwfw nanñrñ ñweanñána mñxf sianñro bfáyo xopñrñf rñwiimfárini.’ urñnigini. ³⁷ Depito rñwamññf apñ níriri nearfná arñowayá xwfá piaxíyo dánñf iwiaronfó nání ‘Gñ Ámínáoyf rñfagi nání arñge

neri sa xegí xewaxo imónini?” uríagi áamá e epíroyí egíáyí xegí xwiyíá aríá niwiróná yayí wininiğini.

“Nwí ikaxí mewegíáwa yarigíápa mepani.” uriniğ nánirini.

³⁸ O sini nuréwapiyiríná re nura uniniğini, “Nwí ikaxí eániniğipi mewegíáwa yarigíápi mepa érixini. Awa áamá weyí oneamépoyiniri rapirapí sepiá niyinimi aní emero áamá yayí ‘Ámináoxini onearípoyiniri awí eánarigíe aní emero ³⁹ rotú aníyo nipáwirínarani, aiwá imixarigíe niñwearínarani, símí símí e ñwearo ⁴⁰ apixí aníwami amipí nini íwí urápaniro nani ero áamá aríá egíe dani Gorixomi xwiyíá ririmi niwiríná aniniğ niwia uro yarigíápi seyíne mepa érixini. Ríwéná Gorixo áamá niyoní mí ómómíximí neríná awa xwiyíá xwé meárinipírfáriní.” uriniğini.

Apixí aní wí niğwí tiniğipi nánirini.

⁴¹ O sini aní ridiyowá yarigíiwami inimi aní nemeríná nurí Gorixo nani niğwí tayarigíe oriwámini e éf niñweámáná áamá obaxí nimúroayiróná niğwí tariğagía niwiniri niğwí xwé tígíáyí xwé tariğagía niwinítsáná wininiğini. ⁴² Apixí aní uyípeayí wí omi nimúrori moní ríá niñí biau tíagi niwinimáná ⁴³ xegí wiepísariniğowami “Eini.” nuriri re uriniğini, “Nioni nepa searariniğini. Apixí aní amipí mayí rí Gorixo nani niğwí onimíá ná biaúni tíí aiwí áamá nini tíayo seáyí e imónini. ⁴⁴ Áamá niğwí xwé tíáyí ná sini niñweáná obaxí tariğagía aiwí apixí riyí mayí enagi aiwí xegí niğwí aiwá nani bí epaxípi nini tinoi.” uriniğini.

13

“Aní ridiyowá yarigíiwá pineapírfáriní.” uriniğ nánirini.

¹ Jisaso aní ridiyowá yarigíiwami pini niwiárimí waríná xegí wiepísariniğowa wo re uriniğini, “Nearéwapiyariniğoxini, aní awiaxí ikwíroniri síñá naní niñweaxa urí ení eyí síñwí wínei.” uráná ² o re uriniğini, “Aní xwé tiyí síñwí riniğini? Ríwéná síñá kikiróniniğ riniğí womí seáyí e ikwiárinínfámani. Nini níkwierómioanfáriní.” nurimi ugíawixini.

Xeaniniğ xami wímeaníapi nani uriniğ nánirini.

³ O díwí miniğ Oripiyí riniğíyo niñweari aní ridiyowá yarigíá pini niwiárimí yapíamini weniniğ nero ñweáná wiepísariniğ Pitao tini Jemiso tini Jono tini Adíruo tini wigípi ⁴ yariniğ re wigíawixini, “Joxi ‘Síñá womí seáyí e ikwiárinínfámani. Níkwierónowinínfáriní.’ nearípi gíná imóninínfáriní? Síñwí ayo niwinirane ‘Ríxa nimónini anwí ayoráni?’ yaiwianíwá nani pí ekiyiniğ neainínfáriní? Ekiyiniğ neainínfápi nani áwaní neareí.” uríagí ⁵ o áwaní nuriri re uriniğini, “Áamá wí yapí searéwapiyaniğ epírfá enagi nani diniğ íá nixiriğ érixini. ⁶ Áamá obaxí wo niñbayiro yoí nioniyá niriğiro yapí re searéwapiyaniğ epírfáriní, ‘Yeáyí seayimixemeámí nani aríowayá xwíá piaxíyo dani iwiaronaniğini.’ searéwapiyaniğ eáná áamá obaxí ‘Nepaxini.’ niyaiwiro xeniğíyo xídipírfáriní. Ayinaniğ nioniğ searariniğ diniğ íá nixiriğ érixini. ⁷ Seyíne ‘Aní ayo mixí inarinoi.’ ránáyí, xwiyíá iminiğ ‘Aní wumi mixí inarinoi.’ riniğéánáyí, wáyí mepani. Mixí ayí xami niga nurí aiwí sá yoparí Jisasoniğ weapimíayi sinirini. ⁸ Áamá gwí wíri niwiápinimearo winiyí tini mixí iniro ero mixí ináyí wí niwiápinimearo wí tini mixí iniro ero aní wiyí wíyo poboní eri aní wamiğ agwí nani ikeamóniro yariniğiniğ niwiniríná diniğ re yaiwipírfá nani ‘Ríwéná xwé ení nani iwamíó riyí riyariniğ?’ yaiwipírfá naniğ searariniğini. Apixí niaíwí nixiriğíná diniğ re yaiwiarigíápa ‘Ríwéná riniğí xwé niminiriğ nani iwamíó riniğiniğ?’ yaiwiarigíápa soyíne eni nioniğ rariğapi niwiniríná re yaiwírfáriní, ‘Ríwéná xeaniniğ

xwé neaímeanfárani? yaiwírrixini. ⁹ Nioni rfwímíni nímamopríxíní nioni seararínápi símímíni tiro awíníjé nwearo éfrixini. Seyíne nioni níxídarínagfa nání ámá wí pírí owiaikianeyíníro fá níseaxero negí Judayíyá opisí anjyo seawáíro rotú anj neneýáyo dání iwanjé seamépero epírfáriní. Míxí ínáyí tñní gapímaní tñní ayíyá síñwíyo dání ení níseaurárimáná xwíríxí seamepírfá enagi aiwí nioni nání síní urírfrixini. ¹⁰ Xwíyí fá nioni nání yayí seinarínjépi ámá gwí wírí wírí nñní arfá wigfámí enjáná ámí weapímfáriní. ¹¹ Ayí fá níseaxero opisí anjyo seawáraná ayá síwí nísearorí ‘Píne aríre uranírewíní?’ míyáiwípa éfrixini. Íná Goríxo pí pí nání searfíyí ananí kwíyí oyápipí dání urípírfáriní. ¹² Xexírímeá wo níwíápínímearí xexírímeáomí opíkípoyníri fá níxerí opisí anjyo wárirí xanowa ení wigí niaíwí opíkípoyníri fá níxero opisí anjyo wáíro niaíwíyí ení xaníyaúmí opíkípoyníri wáíro epírfáriní. ¹³ Seyíne yoí nioniyá níro xídarínagfa nání wíkf níseaóníro símí tñní seaipírfáriní. E seaipírfá enagi aiwí gíyí gíyíne enj neáníro nioni níxídíro aníjé díjé níkwíroro nerfínáyí, síá yoparí nioni ámí bímfáyi Goríxo ananí yeáyí seayímíxemeanfáriní.

Ámá wo ñwíá imóníje xórorí enííná nání uríjé náníriní.

¹⁴ “Seyíne ámá sípí seaikáríño ñwíá imóníje xórorí nerí xwíríá ikíxéagi níwínírfínáyí ámá Judia píropenísyó nweagfáyí díwí tñjé e nání éf yírfrixini. Ámá gíyí xwíyíá rípi fá roarígíyí díjé píráníjé mórfrixini. ¹⁵ Ámá gíyí gíyí anj wáíwíyo nípeýíro seáyímíni míríníñiwámí níñwearo ‘Sípí neaikáríño ríxa ñwíá imóníje xwíríá ikíxérfrixini.’ rínarínagfa arfá níwírínáyí níwíápíníméámáná amípi ínímí anj míríníñiwámí wenjépi meaaníro nání mípáwípa sa díwí tñjé e nání anjíní éf yírfrixini. ¹⁶ Ámá aiwá omíjéyo yarígíyí ení arfá e níwírínáyí ámí iyíá meaaníro nání anj e nání mupa sa díwíyo nání éf yírfrixini. ¹⁷ Íná apíxí niaíwí agwí egfíwa tñní síní niaíwí aníjé narígíwa tñní anjíní éf upaxí menagi nání aweýí. Aríge anjíní díwíyo nání éf yipírfáriní? ¹⁸ Anjíní éf mupaxí neaimónínígíníri Goríxomí ríxíjé re urírfrixini, ‘Íná imíjé mírípa éwínígíní.’ urírfrixini. ¹⁹ Goríxo xwíá imíxírí anjína imíxírí enj e dání ámá xeaníjé ní móga bagfa aiwí sípí seaikáríño ñwíá imóníje xwíríá ikíxéáná xeaníjé ríá tñjé seaikárínfáriní. Xeaníjé íná imónínfápi tñní ámí wí xíxení imónínfá meníni. ²⁰ Goríxo ‘Xeaníjé api anjíní píní owíáriní.’ míyáiwípa nerfínáyí ámá nñní míñweapaxíriní. Ámá xíro eyíroáríjéyí nání díjé nímorí nání ‘Xeaníjé api anjíní anjépa oimóníní.’ yaiwíní fá enagi nání apaxí mé píní wíárinfáriní. ²¹ Xeaníjé api seaímeááná ámá wí ‘Ámá yeáyí neayímíxemeanfa nání aríowayá xwíá píaxíyo dání iwíaronfó jííwo ñweaní.’ ránáyíraní, ‘Ríwo ñweaní.’ ránáyíraní, arfá míwípa éfrixini. ²² Wí epaxí enjánáyí, ámá Goríxo eyíroáríjéyo yapí wíwapíyaníro nerfíná nepa mímonípa nero aí ‘Aríowayá xwíá píaxíyo dání iwíaronjáoníriní.’ nurímáná emímí ero ayá ríwamónípaxí imóníjépi ero epírfáriní. Wí nepa mímonípa nero aí ‘Goríxoyá wíá rókíamoarínjáoníriní.’ uríro emímí ero ayá ríwamónípaxípi ero epírfáriní. ²³ Amípi ríwéná imónínfápi nání ríxa áwanjé searfági yapí seaíwapíyipírfrixíní nání díjé nímoró éfrixini.

Ámá imóníje anjnamí dání weapínfápi náníriní.

²⁴ Xeaníjé api nípíní ríxa níseaímeámáná enjáná sogwí síá yíníri emá wíá mónípa erí ²⁵ síjé anjnamí dání exweánowírí amípi enj eáníjé anjnamí enjyí úpíyíníri nemáná enjáná ²⁶ ámá imóníjáoní enj neáníri agwíyo dání wíá nókía weaparínagí nanípírfáriní. ²⁷ Nanáná anjínájé ámá Goríxo eyíroáríjé xwíá rírímí níríímíní anj gímí ñweagfáyo wíríméamepíri urowárimfáriní.” uríjénígíní.

Ewayí ikaxí ikfá pikí náníriní.

²⁸ E nuriríná ewayí xwiyá rípi uriniginí, “Íká pikíyí ríniníyí rení síní neáníro míní ináná ‘Xwiogwí rixarfaní?’ yaiwiarígíaríní. ²⁹ Pikíyíniní xwiogwíná nání níjía imónipírí yarínípa xwiyá nioní ekíyíní nání searfáyí ríxa imónarínagí níwinírínáyí díní re yaiwíríxíní, ‘Jisaso ríxa níweapírí nání ríyaríní? Ríxa aní íwí éniní rónapíní.’ yaiwíríxíní. ³⁰ Nepa seararíní. Ámá gwí axí rírí síní anípa mimónípa enáná nioní searfápi wí surímá mimónípa nerí nípiní xixení imónínfáríní. ³¹ Xwía tíní anína tíní anípa imónínfá enagí aiwí xwiyá nioníyá wí surímá imónínfámani.

Jisaso weapíníyí nání ámá níní wo níjía mimóníní.

³² Nioní ámi gíní gíná níweapímífa náníyí ámá níní aiwí wo níjía mimóníní. Anínají aiwí nioní aiwí majía imónínwíní. Sa gí áponí níjíaríní. ³³ Ayínání díní píráníní nímoró ñweáíríxíní. Nioní gíní gíná níweapímífa nání seyíné majía imónínagífa nání xwayí nanírí ñweáíríxíní.” nurírí ³⁴ re uriniginí, “Nioní níweapímífa náníyí réniní imóníní. Ámá wo aní wími urínímíní nuríná xínáíwáníní omíní wíiarígíáwa o omí ‘Nioní úáná omíní joxí níiarínípi píráníní nííríxíní.’ nura uníniginí. E neríná womí ‘Aní íwí e awí roaríníoxí xwayí nanírí awí róíríxíní.’ uríní enípi ³⁵ soyíné axípi éíríxíní. O ‘Aní xiáwo gíní gíná bínírfeníní?’ níyaiwirí ‘Síápi tíní bínírfeníní? Árfwegíyo bínírfeníní? Karíkarí ríaiwá raríná bínírfeníní? Wía mónínímí bínírfeníní?’ níyaiwia nurí majía nimónírí nání ³⁶⁻³⁷ o nioní sá wenáná nímeanígíní aníní xwayí nanírí awí roarínípa níyínéní ení nioní weapímífa nání píráníní díní nímoró ñweáíríxíní. Seyíné ení maiwí níkaríga warínagífa síjwí seanímígíní nání seararíní.” uriniginí.

14

Jisaso nání míxí megífa náníríní.

¹ Ríxa sífa wíyaú óráná sífa eníná anínajo Judayo múroní nání bískerífa yisí mayí iwamíto narígíyí —Eníná sífa ayí Judayo Isípíyí míxí ináyo ífa xenwírínáná Goríxo níaiwí xámíní níni opíkímíní anínají oyáo uowaríní aiwí Judayí Goríxo ñwí ikaxí urípi tíní xixení nerí bískerífa yisí mayí úrapí nímixíro níniro sípsípí nípkíro ówaníyo ragí xópé yárfá enagí nání anínajo ayo múroníniginí. Ayínání xwiogwí o o pwéáná Judayí Goríxo enípi nání díní níwinípa enígíní sípsípí nípkíro bískerífa yisí mayí úrapí nímixíro narígíaríní. Ríxa sífa wíyaú óráná sífa anínajo Judayo múroní nání bískerífa yisí mayí iwamíto narígíyí imónínífa enáná apaxípáníní imónígífa xwéowa tíní ñwí ikaxí eánínípi mewegíáwa tíní awa Jisasomí aríge ínímí ífa níxíríro píkiáníréwíníro ínímí mekaxí nímero ² re rínígíawíxíní, “Sífa ayímí ámá níni aiwá imíxaníro epíroyí egíyímí ayí míxí épímíxamoanígíní nípkípa éwanígíní.” rínígíawíxíní.

Apíxí wí omí weríxí wíwayímoní náníríní.

³ Jisaso ámi aní yoí Betaní nání nurí Saimono peyíyí imónagoyá aníyo níñweari aiwá naríná apíxí wí weríxí díní naní eaaríní síxí wá —Síxí awá nígwí aga xwé roníwáriní. Awá nímeámí níbirí ífa nóxayímíxírí Jisasomí múníyo iwayímóáná ⁴ wa wíkf díní níwíaiwíro re rínígíawíxíní, “Í pí nání weríxí nígwí xwé ronípi xwírífa ikíxearíní? ⁵ Nene weríxí apí nígwí nání bí nerí síjwíríyí, nígwí K300 seáyí e nímearene ámá uyípeayíyo arírá níwirane múní wípaxíríní.” níriníro ímí míxí uraríná ⁶ Jisaso re uriniginí, “Xe oení. Pí nání ayá wí uraríní? Í naní níaríní. ⁷ Ámá uyípeayí síní seyíné tíní aníní ñweapírífa enagí nání gíní gíná ‘Ayo arírá owianeyí?’ níriníná ananí arírá wípaxíríní. E nerí aiwí nioní seyíné tíní nawíní aníní re ñweámífámani. ⁸ Í ‘Aríge neríná Jisasomí arírá wímírfání?’ níyaiwirí xwáripáyo nítpírí enagí nání aníní xámí gí waráyo xópé níararíní. ⁹ Nepa seararíní. Xwía rírí nírimíní amí gímí xwiyá

nioní nání yayí seainarínjipi wáí nemero nurímeríná apíxí rí nioní weríxí dínjí nanjé eainjé rípi níwayímótipi nání ení repiyí wíáná ‘Jisasomí apíxí wí e iyí renjíniginí?’ yaiwipíríríní.” uríniginí.

Judasó miyí urínjé náníríní.

¹⁰ Jisasoyá wiepísarinjé wo, Isíkarioti dánjé Judasoyí ríninjo apaxípanínjé imónigfá xwéowamí Jisaso nání miyí urímínírí nurí níwímearí ¹¹ miyí uráná awa yayí nero apaxí mé re urígíawixíní, “Nígwí siapaníwíní.” uríagfá Judasó nurí Jisaso xegípi njeáage awa anani fá xírípíríe síjwí wínárimínírí omí síjwí wínaxídímenjíniginí.

Aiwá Anjínajé Múronjéyi nání nigfá náníríní.

¹² Bisíkerfá yisí mayí iwamíó narígíná ríxa anjínajo Judayo sáfá ayimí múronjé nání dínjé mopírí nání sipísipí miá pikiaríná xegí wiepísarinjowa Jisasomí re urígíawixíní, “Ge nurane aiwá anjínajo neamúronjéyi nání ríá yearínjwápi joxí tíní nawíní nanjépi ríyamí yáraníwíní?” uríagfá ¹³ o wiepísarinjéyi waúmí nurowárírí re uríniginí, “Jerusaremí nání nuri anjéyo áwínímí áamá wo iniígí síxí níxírímí warínjagí óróf nínrónáyí númí úisixíní. ¹⁴ Númí nuri anjé o páwíwámí awagwí ení nípáwiri anjé xiáwomí yarínjé re wíisixíní, ‘Yearéwapíyarínjo re rííniginí, “Gí wiepísarinjowa téní aiwá Anjínajo Neamúronjéyi nání nínríná anjé awawá gíwámí dání naniréwíní?’ rííniginí.’ uráná ¹⁵ o anjé awawá seáyímí ikwírónínjéwá ikwianjwí nínrí ríxa píranínjé imíxárinínjéwá síwá eainjéoi. E eaiáná awagwí e aiwá none nání ríyamí éisixíní.” uríagí ¹⁶ awaú nípeyearí anjépipímí nání nuri Jisaso uríípa xíxeni nerí aiwá Anjínajo Múronjéyi nání ríyamí egfísixíní.

¹⁷ Síápi téní Jisaso téní wiepísarinjé wé wúkaú síkwí waú téní awaú aiwá ríyamí éfíe nání nuro ¹⁸ anjéyo nípáwiro níjwearo aiwá nínróná Jisaso re uríniginí, “Nepa seararínjé. Aiwá narínjwá rone woxí nioní nání miyí nuríríní.” uríagí ¹⁹ awa ayá sípí wíagí wo wo re urayigíawixíní, “Nionímaní. Nionímaní.” urayaríná ²⁰ o re uríniginí, “Wé wúkaú síkwí waú egíoyíné woxíríní. Soyíné nioní téní múyo eagwianarínjwáone woxíríní. ²¹ Woxí xwíyíá Goríxoyá áamá imónínjéoni nání ríwamínjé nírinírí eánínjépi téní xíxeni nírinírí. Áamá imónínjéoni nání miyí uríoxíyí sáfá wíyí joxí majfá rórínfá enjagí nání aweyí! Xínáí omí míxírípa nerí síjwíríyí, nanjé imónímínírí enjíríní.” uríniginí.

“Rípi gí waráríní.” urínjé náníríní.

²² Siní aiwá nínróná o bisíkerfá bí nímeari Goríxomí apí nání yayí níwimáná kwíkwírímí nerí yanjé níwia nuríná re uríniginí, “Nírápípoyí. Rípi gí waráríní.” nurímáná ²³ wainí iniígí kapíxí wá nímeari Goríxomí yayí níwirí awamí míní wíáná nowaní níga waríná ²⁴ re uríniginí, “Wainí rípiyí gí ragíríní. Nioní áamá nínrí nání nípkíáná ragí nioníyá xwíáyo pwarínjagí níwíníríná soyíné re yaiwipíríríní, ‘Xwíyíá síjé “Nioní níperínjépipímí dání yeáyí seayímíxemeámfáríní.” réroárínjéyi neparíní.’ yaiwipíríríní. ²⁵ Nepa seararínjé, ‘Nioní iniígí wainí áamá wí míní néra núísáná Goríxo ríxa xwíoxíyo mímeámí nerí seamenjweanfé njweanáná áamá síjé nímfáríní.’ seararínjé.” nurírí ²⁶ sonjé bí nírimowa nípeyearo díwí Oripíyo nání ugíawixíní.

“Pitaoxí ríwí nímoríní.” urínjé náníríní.

²⁷ Jisaso re uríniginí, “Ewayí xwíyíá nírinírí eánínjé rípi arfá nípoyí, ‘Goríxo sipísipí mearinjómí píkioreawaráná sipísipí nínrí wíwíní umiamonínjéoi.’ E nírinírí eánínjépi téní xíxeni soyíné wáyí nero nioníní niepísamopíráoí. ²⁸ E nerí aiwí nioní Goríxoyá dínjé téní níwíápínímeámáná Gariri píropenísíyo xámí seameámfáríní.” uríagí aiwí ²⁹ Pitao re uríniginí, “Áamá nínrí siepísamopírí aiwí nioní wí e emíméíní.”

uríagí ³⁰ Jisaso re uríñiniginí, “Nepa ríraríñiní. Sfá ríyimi karíkarí siní ríaiwá biaú mírípa enáná jíwaníñoxtí biaú bí re rayiríñiní, ‘Jisaso tñní níkumíxinírí emearíñá wonímaní.’ biaú bí rayiríñiní.” uríagí aiwí ³¹ Pitaó aríki re uríñiniginí, “Wa nioní tñní nawíní níyeapíkirí aiwí nioní wí ‘Jisaso nání majíoníríñiní.’ rímíméñiní.” uraríñá wiepísaríñí wíta ení axípi rígtáwixíní.

Ojìkwíyo dání Goríxomí ríxíñí uríñí náníríñiní.

³² Awa ojìkwí yoí Gesemaniyo níremoro Jisaso wiepísaríñowamí re uríñiniginí, “Nioní Goríxomí yaríñí wimí nání yimí soyíné re ñweápoyí.” nurírí ³³ Pitaomí tñní Jemisomí tñní Jonomí tñní níwirímeámí nuríñá ayá síwí nurorí díñí ríá uxearíñagí ³⁴ re uríñiniginí, “Díñí ríá níxearíñagí nání ríxa nípepaxí niaríní. Soyíné re xwayí naníro ñweápoyí.” nurímí ³⁵ jíamíní e onímíapí nurí míñí xwíáyo níkwírorí Goríxomí yaríñí níwiríñá imónípaxí enánáyí awa mímípkí wíarí onímúrípoyínírí Goríxomí re uríñiniginí, ³⁶ “Gí ápe, joxí ananí mepaxí wí mimóníní. Nípíkianíro yarígtá inígtí yíktí yaríñíníñí imóníñí rípi ananí emí nímmamoríréñiní? Nioní yaríñí nísirí aiwí gí díñí xídímíméñiní. Díxí díñí pí pí yaiwíyí nírixídímíñiní.” Goríxomí e nurímí ³⁷ níbirí weníñí éyí wíníñiniginí. Awa sa wenígtá níwínírí Pitaomí re uríñiniginí, “Saimonoxí sá ríweníñiní? Weníñí nero onímíapí míñweapaxí ríseaimónaríní? ³⁸ Obo níbirí yapí seaíwapíyíniginí. Síñwí nanírí níñweáro Goríxomí ríxíñí urípoyí. Díñí tñní ananí ‘Jisasomí pí pí wímeáyí xídáníwíní.’ níyaiwíro aiwí segí wará nání ayá nírimíxiníro nání éfí seainíñíñoi.” nurímí ³⁹ nurí Goríxomí yaríñí wípi axípi ámí níwimáná ⁴⁰ ámí níbirí awa wígtí síñwí sípíxípxí wínaríñagí nání sá órówapíñagí níwínírí xwíyí bí muríagí níwínírí ámí Goríxomí yaríñí wímínírí nurí níñweañísáná ⁴¹ níbirí re uríñiniginí, “Síní sá ríwoyíné ríweníñí? Kíkíá ríyaríñoi? Ríxaríní. Ámá imóníñáoní pasá níáná fíwí yarígtáwá fíá níxepírí ríxa agwíríní. ⁴² Wíápínímeápoyí. Ríxa owaneyí. Pasá nino ríxa iwo baríní.” uríñiniginí.

Jisasomí pasá umení náníríñiní.

⁴³ Síní e uraríñá re eníñiniginí. Wiepísaríñí wé wúkaú síkwí waú imónígtáwá Judaso apaxípáníñí imónígtá xwéowamí tñní ñwí ikaxí eáníñípi mewegíáwamí tñní Judayí mebaowamí tñní míyí uráná awa wígtí ámá iwaní tñní kirá tñní fíá xírígtáwamí awí nearo Judaso tñní Jisaso tññí e nání wírenapáná awa níbirí Jisaso wiepísaríñí wíamí uraríñá wímeagíawixíní. ⁴⁴ Jisasomí níwímearóná Judaso ófí e nuróná re uríípa, “Nioní pasáníñí numerí omí kíyí nímiaúníríñá símmíajíóníñí re seaiaríñiní, ‘O Jisatoríní.’ Omí soyíné fíá níxíríro níméra úpoyí.” Ófí e nuróná e uríípa ⁴⁵ ríxa Jisasomí níwímearíñá re eníñiniginí. Anwí e nurí “Nearéwapíyaríñoxiní” nurírí kíyí miaúníñiniginí. ⁴⁶ Kíyí miaúnáná omí mírí nuro fíá xírígtáwixíní. ⁴⁷ fíá xíraríñá ámá Jisasoyá xífo tñní rogíá wo kirá areríxíyo wéróníñípi nímixearí ámá Jisasomí fíá xírarígtá womí —O apaxípáníñí imóníñí seáyí e imóníñoyá xínáíníñí nímonírí omíñí wíaríñoríní. Omí míñí orómínírí éyí pírfí nímooyíkirí aríá míñí níwirípiarí mamówaríñiniginí. ⁴⁸ E éáná Jisaso míxí bíáwamí re uríñiniginí, “Soyíné ámá fíwí yarígtáyo fíá xíraníro nání míxí nímonímí warígtápa nioní ení fíá níxíraníro nání míxí nímonímí ríbaríñoi? ⁴⁹ Sfá ayí ayimí aní rídíyowá yarígtíwámí síñání nímonírí searéwapíyaríñá soyíné wí fíá mímíxírarígtáwixíní. Pí nání? Ayí píné Goríxoyá nioní nání nírinírí eáníñípi xíxení imóníní nání yaríñoi.” uraríñá ⁵⁰ wiepísaríñí nowaní omí níwiepísamoárímí ugíawixíní. ⁵¹ Awa níwiepísamoárímí úáná níaiwí síkíñí Jisasomí xídaráñí wo rapírapí apíá weníñí xopíxopí níronímí níbirí Jisaso tññí e axí e rónapáná míxí bíáyí omí fíá xíraníro éfáyí ⁵² rapírapí ú nípírípearímí aikí mayo éfí uníñiniginí.

Áríwíyimí Jisasomí xwíríxí umegíá náníríñiní.

⁵³ Mìxí b'áyí Jisasomì nìmeámì apaxípanìñf imónìñf seáyì e imónìño tñf e nánì nuro e wáraná apaxípanìñf imónìg'fá xwéowa tñf Judayí mebaowa tñf ñwí ikaxí eánìñfpi meweg'fáwa tñf awí eánar'fá ⁵⁴ Pitao Jisasomì mìxí b'áyí nìmeáa war'fá ná r'wíyo númì nurì apaxípanìñf imónìñf seáyì e imónìño yá ák'ñáyo nìpáwiri porisowa tñf nìñweámáná r'fá imónar'fá ⁵⁵ apaxípanìñf imónìg'fá xwéowa tñf xwìrìxí mearìg'fá nowani tñf awa ámá s'ñwí f'wí w'inarog'fá wí xwíy'fá Jisasomì anani nìp'kipaxí imónìñf b'ì or'f'poy'n'rì nero aiwì Jisasomì p'kipaxí b'ì m'irar'ñag'fá n'w'ìnro ñweañáná ⁵⁶ ámá obaxí omì nuxekw'imoayiro aiwì ax'p'nì m'ir'f b'ì b'ì n'ira nur'fá ⁵⁷ ámá wí éf n'iroro Jisasom'ni yap'f nuxekw'moro re urìg'fawix'ni, ⁵⁸ “Nene o re rar'ñag'f ar'fá w'ñwanig'ni, ‘Nionì an'f r'ìd'iyowá yarìg'fá riwá, ámá wé tñf m'irìg'fá riwá n'p'neámáná s'fá w'iyá w'yi óráná ámì w'iwá, wé tñf m'm'ir'pa eg'fá w'iwá m'ir'm'fár'ni.’ rar'ñag'f w'ñwanig'ni.” urar'ñag'fá aiwì ⁵⁹ xwíy'fá ap'f a'í ax'p'nì m'ir'f b'ì b'ì n'ira war'ñag'fá n'w'ìnro ⁶⁰ apaxípanìñf imónìñf seáyì e imónìño n'w'íap'n'imeámì an'wì e n'ib'irì Jisasoyá s'm'f e n'irómáná yar'ñf re w'ññig'ni, “Ay'f xwíy'fá ‘Jox'ir'ni.’ r'ixekw'imoarìg'fáyo xwíy'fá jox'iyá wí enì m'ir'pax'f r'islar'ni?” ur'fag'f aiwì ⁶¹ Jisaso xwíy'fá wák'wipax'f aiwì k'f'k'mì nimón'ri xwíy'fá b'ì murar'ñag'f apaxípanìñf imónìñf seáyì e imónìño yar'ñf ámì b'ì n'w'irì re ur'ññig'ni, “Jox'ì n'ia'w'f Gor'xoyáox'ì, nene yeáy'f neayim'ixemear'fá nánì ar'fowayá xw'fá piax'fyo dánì iwiaroñox'irani?” ur'fag'f ⁶² Jisaso “Nion'ir'ni.” nur'ri re ur'ññig'ni, “Ámá imón'ñáonì Gor'ixo en'f s'ix'f eán'ñoyá wé náúm'ni ñwear'f agw'f tñf weap'ri yar'ñag'f s'ñw'f nan'p'r'fár'ni.” ur'fag'f ⁶³ apaxípanìñf imónìñf seáyì e imónìño w'ik'f n'wón'ri n'ik'ni m'ón'ri xeg'f rap'rap'f naxer'f xw'ir'x'f mearìg'fá w'fami re ur'ññig'ni, “S'ñw'f f'w'f w'inarog'fáy'f r'fápi nánì d'ñf wí ìkw'roan'iméw'ni. ⁶⁴ Xewan'ño Gor'ixomì r'iper'f umearar'fá soy'fne r'ixa ar'fá w'iof. D'ñf soy'fneyá pí ‘Oyaney'f.’ yaiwiar'ño?” uráná awa “Xwíy'fá ámì b'ì r'ipax'f mimón'gof. R'ixa op'k'ipoy'f.” n'ir'fásáná ⁶⁵ wa re eg'fawix'ni. Reañw'f ú'riro í'rk'w'f s'ñw'fyo r'f'f n'iyár'máná iwan'f earo re ur'ro, “W'fá rók'iamoar'ñoñox'ni, am'p'í í'n'm'f éfápi áwan'f ragox'f, iwan'f go reaar'ni? Áwan'f neare'f.” ur'ro néfásáná an'f r'ìd'iyowá yarìg'fíwá awí mearoarìg'fáwami m'ni w'íaná awa enì s'm'mañfyo wé up'kák'w'iyag'fawix'ni.

Pitao “O nánì maj'fon'ir'ni.” ur'ñf nán'ir'ni.

⁶⁶ Pitao, awa an'fyo í'n'm'f Jisasomì xw'ir'x'f mépero iwan'f earo yar'fá, o m'fde ák'ñáyo í'n'm'f ñweañáná ap'x'f apaxípanìñf imónìñf seáyì e imónìño yá om'ñf w'iar'g'fá wí n'ib'irì ⁶⁷ Pitao r'fá imónar'ñag'f n'w'ìn'rì s'ñw'f agw'f n'w'ínar'ñisáná re ur'ññig'ni, “Jox'ì enì Nasaret'f dán'f Jisaso tñf emearìg'fáy'f wox'ir'ni.” ur'fag'f ⁶⁸ Pitao “Oweof.” nur'ri re ur'ññig'ni, “J'ix'f rar'ñfpi nánì nionì maj'fár'ni.” nur'imi n'wer'f f'w'iyi tñf e éf roñáná ⁶⁹ ap'x'f ap'iyá ax'f enì n'wer'f o e roñag'f n'w'ìn'rì ámá e r'owap'g'fáy'f tñf e dánì omì ár'ixá n'w'irì re ur'ññig'ni, “Ámá oy'f Jisaso tñf naw'ini emearìg'fá wor'ni.” ur'fag'f aiwì ⁷⁰ o “Oweof. Nion'mani.” nur'ri roñáná ámì r'w'fyo ámá e r'owap'g'fáy'f re urìg'fawix'ni, “Nepar'ni. Jox'ì awa tñf emear'ñoñox'ir'ni. Jox'ì Gariri p'ropen'f'fyo dán'ox'f en'ag'f nánì Jisaso tñf emear'ñoñox'ir'ni.” ur'fag'fá aiwì ⁷¹ Pitao sip'f ikax'f n'r'ri xw'fá e dánì re ur'ññig'ni, “Ámá soy'fne rar'g'fo nánì maj'fon'ir'ni.” r'ixa uráná re en'ñig'ni. ⁷² Kar'fkar'f r'faiwá ámì b'ì r'fag'f ar'fá n'w'irì Jisaso “S'fá r'iyim'f kar'fkar'f s'ni r'faiwá biaú m'ir'pa enáná jox'ì ‘Jisaso nánì nionì maj'fon'ir'ni.’ biaú b'ì rayir'f'ni.” ur'f'p'f nánì d'ñf n'w'ìn'rì yap'f ur'f'f'f nánì ayá sip'f w'íag'f ñw'f ean'ñig'ni.

15

Jisasom'f Pairato tñf e w'arìg'fá nán'ir'ni.

¹ W'fá m'ón'ñf'm'f apaxípanìñf imónìg'fá xwéowa tñf Judayí mebaowa tñf ñw'f ikax'f eán'ñfpi meweg'fáwa tñf awa Judayí xw'ir'x'f mearìg'fá n'ni tñf awí neán'ro

xwiyá nimixárimáná Jisasomí gwí niyiro nimeámí nuro émayíyá gapímaní Pairatoyí riniñomí miní wíáná ² o Jisasomí yaríñí re wiñinigini, “Judayíyá mixel ináyoxirani?” Yaríñí e wíagí Jisaso “Ayí joxi raríñini.” uráná ³ apaxípániñí imónigíá xwéowa omí símí tñí uxekwímoaríná ⁴ Pairato ámi Jisasomí yaríñí re wiñinigini, “Xwiyá joxiyá wí niwiápnimeari mripaxí risiarini? Ayí xwiyá ‘Joxini.’ rixekwímoarigíáyí onimiápi nriro mriyaríñoi.” uríagí aiwí ⁵ Jisaso xwiyá wákwipaxí aiwí ámi píné bí mriřagí nání Pairato dñí ududí niwiga unñinigini.

Pairato Jisasomí níkwearí wáriminri enípi nánirini.

⁶ Sía Aníñajo Judayo Múroníyi imóniñáná xwiogwí ayí ayo Judayí nuro wigí gwí ñweagíá wo nání émayí gapímanomí yaríñí wíáná o ayí nioní nání yayí onípoyinri nimixearí uwáriagíriní. ⁷ Íná ámá wo Barabasoyí riniño —O ámá wa tñí niwiápnimearo “Wauyowamí mixel oxí dowáraneyí.” nriñiro awa tñí mixel niniróná o ámá womí pikíagí émayí omí tñí ámá xí tñí nriro mixel egíawamí tñí gwí yíagíá nání o íná kirapusí añíyo ñweañorini. ⁸ O nání oxí apíxí nñí aiwá apí nání awí eánigíáyí émayí gapímaní Pairatomí nuro yaríñí re wigíawixini, “Xwiogwí ayí ayo negí ámá gwí ñweagíá wo neaiapagípa ámi wo neaiapiréini?” uríagíá ⁹⁻¹⁰ Pairato “Apaxípániñí imónigíá xwéowa Jisasomí sipí dñí niwiiwiro nání gwí niyiro nimeámí nriro niapáoi.” niyiwiri re uríñinigini, “Segí mixel ináyí Jisasoyí riniño seawáriminiréini?” uríagí aiwí ¹¹ apaxípániñí imónigíá xwéowa wíá móniñmí ámá aiwá apí nání epíroyí egíayo re rináriméíá nání “Jisaso pí eniño! O nání yaríñí miwipani. Barabaso nání yaríñí wípoyí.” rináriméíá enagí nání ¹² ayí Pairatomí re uríagíawixini, “Barabaso neawárii.” uríagíá Pairato re uríñinigini, “Judayínéyá mixel ináyí uríagíomí pí emíini?” uríagí ¹³ ayí xixewiámí re uríagíawixini, “Íkíayo yekwíroárei.” uríagíá ¹⁴ Pairato re uríñinigini, “Pí íwí éf nání e emíini?” uríagí aiwí awa xixewiámí nura nuro “Íkíayo yekwíroárei.” urayariñagíá ¹⁵ Pairato ayo oyapemiximiri nerí re eníñinigini. Barabaso nimixearí nuwárimáná xegí porisowa Jisasomí iwaní xaiwí nimépéfasáná enáná awamí re uríñinigini, “Omí nimeámí nuro íkíayo yekwíroárfpoyí.” uríñinigini.

Omí riperirí umeariro íkíayo yekwíroáriro egíá nánirini.

¹⁶ Porisowa Jisasomí nimeámí gapímanoyá añiwámí —Aní yoí ayí Píretoriumíyi riniñiwámirini. Aní iwámí nípáwiro wauyí porisí nowamini “Eini.” nuriro “Omí riperirí omépeaneyí.” nriñiro re egíawixini. ¹⁷ Rapírapí ayíá ríñí wú mixel ináyí yínarigíá wú nimearo omí nuyíriro ópíyá eníñiñí imóniñí wíri níkfíyímáná mixel ináyí aminañwíñiñí imóniñí mñíyo dñíkarigíápa mñíyo xaiwí udñíkiáriro nemáná ¹⁸ mixel ináyíyo yayí wiarigíápa riperirí niwiro re urayigíawixini, “Judayíyá mixel ináyoxirini.” nurayiríná ¹⁹ wegíá tñí mñíyo iwaní earo reañwí úriro xómíñí niyíkwiro mñí xwíayo íkwíro nero ²⁰ rixa riperirí numépéfasáná rapírapí ayíá ríñú niwiriro ámi xegú nuyíriro íkíayo yekwíroáraníro nání níméra nuro ²¹ óf e nuríná ámá obaxí pwarigíá womí xegí yoí Saimonoyí —O añí yoí Sairini dáñorini. Xewaxo yoí Arekísadaorini. Xexirímeáo yoí Rupasorini. Omí porisowa fá nixero “Jisaso nání íkíá yoxáí ripá nimeámí wuii.” nuriro ²² Jisasomí níméra nuro dñwí bí Gorígota riniñipimi —Yoí mñkí ayí ámá mñí gixweá nánirini. Dñwí apimi nriémoro ²³ ámá wa Jisaso ríñiñí bí miwinípa oeniri marisíná muríyi riniñí bí iniñí wainíyo niwayimori miní wianíro yaríñagíá aí o murápi “Oweoi.” uráná ²⁴ porisowa omí íkíayo niyekwíroáriro xegí rapírapí yaní menaníro sárúyo dání “None go meanirfeniñoi?” nriñiro sárú egíawixini.

²⁵ Jisasomí 9:00 a.m. imónáná rixa sogwí xaiwí anaríná íkíayo niyekwíroáriro

²⁶ ámá nñí “O íwí rípi éf nání rípiñaríñoi?” oyaiwípoyinri íkíá wára nimearo

“Judayíyá mîxí ináyorîni.” nîrîro rîwamînjî e nearo íkíáyo seáyî e nîpîrauro ²⁷ áamá áamáyá amîpî íwî pîkioráparîgííwaú enî Jisaso tînjî e mîdîmîdání nîyekwîroárrîro nánî ²⁸ rîwamînjî enîiná Bîkwîyo nîrîrî eánînjî rîpî, “O íwî yarîgíá tîni nawîni kumîxîgíárîni.” rîniînjîpî xîxeni imónînjînîgîni.

²⁹ Áamá Jisasomî mîni mîni nîmúroayiro ikayíwî numearîro payí nîwianîróná mînjî kîrîkîrî nîmeaayiro re rîgíawîxîni, “Re rîñoxîrîni? ‘Nîwanîñonî anjî rîdîyowá yarîgííwá nîpînearî gí nîwîni sîá wîyaú wîyîmî ámî mîrîmîárîni.’ rîñoxî ³⁰ enjî neánîrî jîwanîñoxî enjî nîyoárîmî wepînei.” urayarîná ³¹ apaxîpánînjî imónîgíá xwéowa tîni ñwî ikaxî eánînjîpî mewegíáwa tîni enî ikayíwî numearîro re rîgíawîxîni, “O enjî neánîrî áamáyo arîrá wiago aî xewanîño arîrá mîniîpaxîrîni. ³² Áamá yeáyî neayîmîxemeanîá nánî arîwayá xwîá piaxîyo dání iwîaronjî ro Isîrereneyá mîxî ináyî rîniînjî royî íkíáyo seáyî e dání nîyoárîmî wepînîfagi sîñwî nîwîniîranénáyî, dînjî wîkwîroanîwîni.” rarîná áamá Jisaso tînjî e mîdîmîdání yekwîroárîgííwaú enî omî ikayíwî axîpî umearîgíísîxîni.

Jisaso penjî nánîrîni.

³³ Ayî e néra núfasáná enáná rîxa 12:00 ikwawedî imónáná re enjîniîgîni. Anjî nîmîni sîá nîyinárîrî sîá nîyinárîñîsáná sîá tîni 3:00 dání ámî wîá okíáná re enjîniîgîni.

³⁴ Jisaso rîaiwá enjî tîni nîrîrî xegî Xibîruyî pîné tîni re rîñîniîgîni, “Eroi, Eroi, rama sabakîtani?” nîrîrî aga pîné “Gí Gorîxoxîni! Gí Gorîxoxîni, pí nánî emî nîmóîni?” urarîgíápa Xibîruyî pîné tîni e rîfagi ³⁵ áamá e rówapîgíá wa arîá nîwîro re rîgíawîxîni, “Ai! Rîxa Gorîxoyá wîá rókiamoogî mîpé anjînamî peyîño Iraiiao nánî rîaiwá rarîni.” nîrîro ³⁶ áamá wo írîkwî nîmearî iniîgî wainî níáf yarînjîpîmî igíá nearî wegwîá wá tîni ayîñwî níkwîroárîmáná wegwíáwámî nîmaxîrîmáná o bî nîrîrî sînjî oenîrî nánî seáyî emî nîwîmîxánîrî re rîñîniîgîni, “Iraiiao omî íkíá tîni enjî onînjî nîyoarî nîmeámî wepîniîni anjînamî dání weapîniîrîfenîño?” rîfagi ³⁷ Jisaso rîaiwá ámî bî enjî tîni nîrîmo dînjî nîyámîga uñîniîgîni. ³⁸ Dînjî nîyámîga úáná rapîrapî sepiá anjî rîdîyowá yarîgííwá awawá ñwîá tînjîmîni epanjîoárîniñú áwîni e axowárîniñîniîgîni.

³⁹ Porîsowayá seáyî e imónîño Jisaso nîpearîná sîmîmanjîmîni nîrorî Jisaso péagî nîwîniîrîná dînjî nîyámîga e úagî nîwîniîrî re rîñîniîgîni, “Áamá royî neparîni. Gorîxomî xewaxorîni.” rîñîniîgîni.

⁴⁰ Apîxî wîwa enî Jisaso péáná ná jîamî nîrómáná sîñwî wînarogííwa wigî yoí rîwarîni. Mariaí —Í anjî yoí Magîdara dánîrîni. Í tîni apîxî Mariaíyî rîniînjî ámî wî —Í Jemîso onaxomî tîni Josesomî tîni xînáírîni. Í tîni ámî wî Saromíyî rîniînjî tîniîrîni.

⁴¹ Íwa Jisaso Garîrî pîropenîsîyo emearîná númî nuro arîrá wigííwarîni. Ámî obaxî wîwa enî o tîni Garîrî dání Jerusaremî anjîyo nánî bigííwa Jisasomî pîkîarîná jîamî dání sîñwî wîniîgíawîxîni.

Jisasomî xwîá weyárîgíá nánîrîni.

⁴² Rîxa sîápi tîni sîá ayî Sabarîá nánî amîpî píranînjî imîxárarîgíáyîmî ⁴³ Aramatîa dánjî Josepo —O Judayî meba seáyî e imónîgíá worîni. O Gorîxo xwîoxîyo mîmeámî nerî píranînjî umenjweanîá nánî dînjî nîkîkayorî wenînjî nerî ñweanorîni. O masîsîá mîwî dînjî sîxî nîniîmî émáyî gapîmanî Pairato tînjî e nánî nurî éfî nîrómáná Jisaso píyo nánî “Ananî omeámîni?” nurîrî yarînjî wíáná ⁴⁴ Pairato Jisaso rîxa rîa péniîgîniîrî “Porîsowamî mearîño obîni.” nîrîrî porîso rîxa báná yarînjî re wîñîniîgîni, “Jisaso rîxa rîpéniîgîni? Sîni mîpepa réniîgîni?” nurîrî ⁴⁵ porîso “O rîxa péniîgîni.” rîfagi Pairato arîá e nîwirî Aramatîa dánjî Josepo Jisaso píyomî xe omeanîrî sîñwî wîniîfagi ⁴⁶ Josepo nurî rapîrapî apîá wenjî wú bî nerî nîmeámî nîbîrî píyomî nîyoarî nîmeámî nîwepîniîrî e nîtîmáná wigî yarîgíápa xopîxopî nîróa numáná xwárîpáyo nánî nîmeámî nurî —Xwárîpá ayî sîñyáyo ófî rîxárîniñîyîrîni. Ayîmî nîtîmáná sîñá

xwé wo mímegwinárf níméra nípuro óf manjwámi ritf nerfná éf ráraríniginí. ⁴⁷ E yarfná Magídara dánf Mariaí tñi Josesomi xínái Mariaíyí ríniní tñi “Jisaso ge típfréoi?” niyaiwiri síjwí wínxáf dígísisixíní.

16

Jisaso ámi wiápnimeanf nániríní.

¹ Sá wegípaú Sabará ayi ríxa pwéáná sfápi tñi Saromí tñi awí neáníro wíápi tñi píyomi waráyo xópé wiaúwanígníri íwa weríxí díñf nanf eearínf bí bí nero nítíro ² sá wegííwa Sadéyo wíá mónínómí níwiápnimeámí Jisaso xwíá weyáriníje nání nuro ríxa sogwí xemónaparínagí níremóríná ³ wíwaníníwa re rínígfawíxíní, “Ámá gowa síñá óf manjwámi pfronjo mímegwinárf neaiipfréoi?” nírinírná ⁴ wenínf éfáyf wínígfawíxíní. Síñá aga xwéó aí ríxa mímegwinárf níriní ófyi síñání inínagí níwíníro ⁵ anwí e níbíro ófyimí nípáwíro wenínf éfáyf wínígfawíxíní. Anínajf wo rapírapf apfá wenf sepiá wú níyínímáná daiwo éf nweanagí níwíníro ududf wíagfá ⁶ o re uríníniginí, “Ududf mepaní. Nioní níjfaríní. Sewayné Nasaretí dánf Jisaso, íkfáyo yekwíroarígfómí síjwí wínaníro barínóí. Síni re míweníní. Ríxa wíápnimeáíniginí. Omí tígfe anfá rí imónínagí wínípoiyí. ⁷ Ríxa nuro wíepísínowamí tñi Pitaomí tñi ení áwanf re urémeápoiyí, ‘Jisaso Garírí píropenísyó nání xámí seameanfáríní. Xewaníño searínípa xfómí e síjwí wínípfrfáríní.’ urémeápoiyí.” uráná ⁸ íwa nípeyero xwáripáyo pñí níwiárimí éf nuróná ení óf ero sírf píkíníro nero wáyf níkaríníro nání ámá wíyo áwanf murf éf ugíawíxíní.

Jisaso Mariaímí síñání wimónínf nániríní.

⁹ Jisaso Sadéyo wíá mónínímí ríxa níwiápnimeámáná nurí Magídara dánf Mariaímí —Apíxí í Jisaso xámí imfó ímí díñf xixéroarígfá wé wífúmí dánf waú míxí umáínowáríníní. Ímí xámí síñání síwá wíníagí ¹⁰ í nurí ámá Jisaso tñi emeagfáwa o nání díñf sípí níwirí nání ámíxíá yarínagfá níwímearí Jisaso wíápnimeáf nání áwanf níriní ¹¹ re uríníniginí, “O ríxa síñf enagí síjwí wínífní.” urfagí awa arfá níwíro aí díñf níwíkwíro “Nepa neararíní.” míyaiwígfawíxíní.

Jisaso wíepísínf waúmí wímeanfpí nániríní.

¹² E nemáná enáná xegf wíepísínf waú Jerusaremí pñí níwiárimí aní wíyo nání warfná Jisaso xegf wónínf nímonírí wímeáagí ¹³ awaú ení nuri wíepísínf wíamí “Jisasomí síjwí wíníwí.” urfagí aiwí díñf níwíkwíro “Nepa neararíní.” míyaiwígfawíxíní.

Jisaso wíepísínf wé wúkaú síkwí womí wímeanfpí nániríní.

¹⁴ E nemáná enáná xegf wíepísínowa wé wúkaú síkwí wo awí neáníro aiwá narfná Jisaso síñání síwá níwínírí awa síni díñf níwíkwíró ero díñf kfkfmí imóníro yarínagfá nání míxí níriní re uríníniginí, “Ámá nioní níwiápnímearí ámí síñf enagí síjwí nínanímí níbíro áwanf searfáyo arfá níwíro díñf níwíkwíro pí nání yarínóí?” níriní ¹⁵ re uríníniginí, “Xwíá rírí nírimíní amí amí nemero xwíyí nioní nání yayf seainarínífpí ámá níyoní áwanf urímérfíxíní. ¹⁶ Ámá gíyí arfá níseairo nioní nání díñf níwíkwíro wayf meáfáyo Goríxo yeáyf uyímíxemeanfáríní. E nerí aiwí ámá gíyí nioní nání díñf níwíkwírófáyf xwíyí meárfínífpfrfáríní. ¹⁷ Ámá nioní nání díñf níwíkwírófáyf wáf nírimérfírná Goríxoyá díñfyo dání emímí rípi epfrfáríní. Gf yoíyo dání ámá imfó díñf xixéroaríníyo míxí umáínowáríro pñé ámá wíyá majfá aiwí Goríxoyá díñfyo dání wígf pñéyo dání uríro ¹⁸ sídríyo fáf nítamíxínírná sídínf níwóri aiwí mípé ero inígf ayáf inínífpí níriní aiwí mípé ero ámá símíxíyo wé seáyí e níkwíáro naní imíxíro epfrfáríní.” uríníniginí.

Jisaso aḡnamí nání peyiḡ nánirini.

¹⁹ E nurimí Jisaso Gorixoyá dḡḡ tḡnḡ aḡnamí nání nḡpeyiríná ámí o tḡnḡ xixenḡ nimónirí nání wé náúmḡnḡ éḡ ḡweaḡnigḡnḡ. Éḡ ḡweaḡáná ²⁰ awa nuro Jisasoyá xwiḡyá amí amí nurimeróná ámá “Nepa neararḡḡoḡ.” yaiwipḡrḡ nání emimí enḡ Ámíná Gorixoyá dḡḡ tḡnḡ nḡwíwapḡya wagḡárḡnḡ.

Xwiyá yáy neainarínj Ruko eanjípirini.

Ríwamínj rípi “Xwiyá yáy neainapaxí Ruko eanjípiyi” rinínjpirini. O Jisaso wiepísagíyí womani. Judayí eni womani. Émáyí dokítá worini. O Poro tíni Sairaso tíni émáyí aníyo wáf nurímeríná wirímeárogílorini. O gí ámáyí eni amípi Jisaso uréwapíyirí erí enjipi nání píranínj níjía nimóniro dínj wíkwíróríxínirí ríwamínj rípi eanjípirini. Xewaníño Jisaso emearíná síñwí míwíníño enagí nání wiepísínowamí yarínj wirí bíkwí Jisaso enjipi ñwíráríníño íá rorí nemáná eanjípirini. Ríwamínj ámi bí “Wáf wurímeiarígíáwa egíárini.” rinínjipi eni nírirí eanjípirini.

¹⁻² Ámá obaxí amípi Jisaso xínái xiríñe dání nene tíñj e imónínjipi nání “Ríwamínj oeaaneyí.” níyaiwiro ámá iwamíto dání Jisasomí síñwí wíníro aría wiro egíáyí wáf nemeríná “Jisaso e enjirini. E enjirini.” nura úfápi ríwamínj eáagí aíwí ³ nioní eni “ ‘Gí ámináoxi Tiopirasoxi xixeni níjía imónirí nání ríwamínj awa xámí eagíápi nioní íá nírorí síñwí wínagíáyo yarínj níwia nuri e nemáná píranínj dínj neñwíperi ríwamínj nearí joxí nání wíowárenapímíni.’ E neríná nanjirini.” nimónarini. ⁴ Ayí rípi nání yarínini. Joxí íá nírorí amípi rírewapíyigíápi aga xixeni níjía imónirífa nání yarínini.

Anínají wo “Irisabetí Jonoyí ríníño xiríníárini.” urínj nánirini.

⁵ Eníná Judayí míxí ináyí Xerotoyí ríníño menweañáná ámá apaxípanínj imónígífa wo, Sekaraiaoyí ríníño ñweañíriní. O xegí ámáyí Abaijaoyáriní. O xegí ámáyí eníná dání Goríxoyá apaxípanínj imónígíáyíriní. Sekaraiao xegí apíxí yoí Irisabetírini. Í xegí ámáyí aríto Eronoyáyíriní. Í xegí ámáyí eni apaxípanínj imónígíáyíriní. ⁶ Ayaú Goríxoyá síñwíyo dání wé rónínj erí Goríxo ñwí ikaxí rírí sekaxí rírí enjío míwiaíkí erí neri aí ⁷ Irisabetí rípaíwí enj enagí nání niaíwí mayíyaú e néra nuri ríxa xweyanj apianj imónígííriní. ⁸ O xegí ámáyí Abaijai rínígíáyí Goríxo nání rídiyowá yarígíiwámí rídiyowá nero wigí yarígíápa yaríná xíto tíni eni nawíní nero ⁹ wigí neríná yarígíápa “None gímíni go ‘Ñwíáxini.’ rinínjwámí páwiníríenínjoi?” níyaiwiro yarígíápa e nero Sekaraiao Goríxo nání rídiyowá yarígíiwámí awawá Goríxoyá tíñj e “Ñwíáxini.” ríníñe nípáwírí rífa awíí dínj eaarínjipi nání oikeyírí rípeááná ¹⁰ oxí apíxí bíaníríwámíni rówapígíáyí Goríxomí ríxínj uraríná o awawá Goríxoyá tíñj e nípáwírí Goríxo nání rífa awíí dínj earínjipi níkearíná ¹¹ wenínj éfyí wíníñínigíni. Anínají wo rífa síñwirífa wé náúmíni peyarínjímí dání síñwí nanírí yaríñe aí gínánínj níbirí rónapínagí síñwí níwínírí ¹² ófí nerí wáyí ikárínaríná ¹³ anínajo re urínjínigíni, “Sekaraiaoxíni, wáyí mikárínipani. Díxí niaíwí nání yarínj wípi Goríxo ríxa aría síní. Díxí apíxí niaíwí oxí wo ríxíríyíáná joxí yoí Jonoyí wíríríxíni. ¹⁴ Omí níxíráná joxí seáyí e nimónírí yáy yaríná oxí apíxí obaxí eni yáy epíríárini. ¹⁵ O Goríxoyá síñwíyo dání ámá áminá enj eánínónínj imóníníárini. O inígí wainí mínípa erí papíkí yarígíáyí mínípa erí eníárini. O síní xegí xínáiyá agwíyo enáná Goríxoyá kwíyí ukíkayoníárini. ¹⁶ O segí ámá Isíreríyo uráná obaxí aría níwiro íwí yarígíápi ríwímíni nímamoro Goríxo wigí Ámináomí ámi xídípíríárini. ¹⁷ Díxí íwo kwíyí Goríxoyápi xegí wífa rókiamoagí Iraijaomí ukíkayonáná enj neánírí yagípínínj Jono axípínínj e erí rírí eníárini. Xewaxowa tíni xanowa tíni píyífa wíríníro ámá uyínií yarígíáyí ríwímíni nímamoro wé rónínj imóníro éfíríxínírí Jono Goríxoyá Ámináomí xámí umeaníárini. Díxí Isíreríyí e ero Goríxoyá Ámináomí yeáyí wuríníro epírí nání oimónírí xámí umeaníárini.” uríagi ¹⁸ Sekaraiao anínajomí re urínjínigíni, “Aríge nerí nioní níjía imónímí níraríníni? Nioní ríxa xweyanjónírini. Gí apíxí eni ríxa

apianjirini.” urfagi ¹⁹ anjnajo ami nuriri re urinjigini, “Gí yoí Gebirieronirini. Gorixoyá sñmimanj e roarinjannonirini. Gorixo niont xwiyfá yayf seainpaxf api áwanj uriniri nrowárenapinjo. ²⁰ Amipi niont xami rirfáyf nimónirina nimóninfarini. E nerí aiwi xwiyfá niont rirfáyf joxi ‘Neparini.’ niyaiwiri dñj mikwíroarinjagf nani joxi ámi xwiyfá bi miripa imóniri manj píróniri erí ei. Xami niont rirfáyf nimónirina ina ámi xwiyfá rirfa naniyi.” nuriri sini e nura warfna ²¹ oxí apixf Sekaraiao nani weninj nero wáf e rogfáyf ayá wí sfá órininjagf nani ududf nero “Sekaraiao pí rfa yarini?” niyaiwiro ²² o nipeyeáana xwiyfá muripaxf imóninjagf niwinro “Gorixoyá awawá tñj e nerfna orinjá bi rfa winigo?” yaiwiarfna o “Xwiyfá arige rimfini?” niyaiwiri xegf manj nipíróniri nani wé árixá nera unjigini. ²³ Sekaraiao anj Gorixo nani ridiyowá yarfíwami xegf ominj yarinjpi yoparpi nemí xegf anj e nani yoanjigini.

²⁴ O anj e nani niyoari xiepimi niwimeari niñweagfisana re enjigini. Irisabeti niaiwf agwf nerí anjyo inimi pñi ñweañána emá wé wú múróána ²⁵ í re rinjigini, “Gorixo ayá ninrimixiri dñj nikikayonagf nani niñi agwf enjirini. Niñi amáyá sinwíyo dani ayá ninarinjpi Gorixo yokwarimf ninjirini.” rinjigini.

Mariaimi “Jisasoyi rininjo xirirfarini.” urinj nanimirini.

²⁶⁻²⁷ Gorixo, Irisabeti niaiwf agwf nerí emá wé wúmi dñj wo rixa enána o anjnajf xegf yoí Gebireromi apixf wí ñweañe nani —Í xegf yoí Mariaiyi rininjirini. Gariri piropenisíyo anj yoí Nasaretíyo ñweañirini. Í ñweañe nani urowarinjigini. Í apixf apiyái sini oxí tñi memearinjirini. Í amá wo xegf yoí Josepoyi rininjo —O mixf ináyf Depitoyá fwiárfawé worini. O xegf meáminiri nani yarinjirini. ²⁸ Gorixo anjnajo í tñj e nani urowarana o nurí imi re urémeañinjigini, “Apixf ríxi apánirini. Gorixo dñj sixf riyiri dñj rikikayori sini.” urfagi ²⁹ Mariaí arfá e niwiri ududf nikáriniri dñj re nipikíga unjigini, “O pí nani rfa ninarini?” yaiwiarfna ³⁰ anjnajo re urinjigini, “Mariae, wáf mepani. Gorixo jíxi dñj sixf riyini. ³¹ Arfá ei. Jíxi niaiwf agwf nerí niaiwf oxí wo nixirirfnáyf yoí Jisasoyi wtrirfarini. ³²⁻³³ O Ámináo nimóniri amá niyoní seáyí e múróninfarini. Ayf o nani re riprfrarini, ‘Niaiwf Gorixo anj seáyí emí ñweañoyáorini.’ riprfrarini. Xiáwo Depito amá Isireriyf nñi yeáyf urfnayagfápa díxi niaíwo ení Gorixoyá dñj tñi e nimóniri fwiárfawé Jekopoyáyo aninj miní umenñweanfáriní. O mixf ináyo yapí nimóniri amá xwioxíyo mmeámí nerí numenñwearfna wí nipiéronfámani. Aninjf umenñweanfáriní.” urfagi ³⁴ Mariaí anjnajomi re urinjigini, “Niñi sini oxí womí mmeáninjáyo joxi nifíyí aríre nerí emfárfani?” urfagi ³⁵ anjnajo ámi nuriri re urinjigini, “Kwíyí Gorixoyápi jíxi tfáminí birí enj eáninj Gorixo seáyí emí ñweañoyápi jíxi rikikayori sinfá enagf nani niaiwf jíxi xirfoyf nani ‘Ñwíáorini.’ riro ‘Niaiwf Gorixoyáorini.’ riro epfrfarini.” nuriri ³⁶ re urinjigini, “Arfá ei. Díxi rirówái Irisabeti rixa apianj ai niaiwf oxí wo agwf ení. ‘Oxí ronjirini.’ urarfí aiwi agwf rixa agwf tñj enána emá wé wúmi dñj wo imónini. ³⁷ Amipi wí Gorixo mimixipa epaxí wí menini.” urfagi ³⁸ Mariaí re urinjigini, “Xewaninjini Gorixoyá xináinñnjf imóninjáini omí dñj niwikwírori yarinjini. Joxi nifíyí anani nimixinjigini.” urána anjnajo imi pñi niwíarimi unjigini.

Mariaí Gorixomi seáyí e umenñ nanimirini.

³⁹ Mariaí, anjnajo e nurárimí uána, í niwiápnimeámi anjini niyiri dfwñi ene Judia piropenisíyo anj bimi nani nurí ⁴⁰ niremorfna Sekaraiaoyá anjyo nipawiri xirówái Irisabetimi yayf wíána ⁴¹ í arfá niwírfna re enjigini. Niaiwf agwf eno xixoyfmf wiri kwíyí Gorixoyápi xíimi ukikayori wíagi ⁴² pñné enj tñi nuriri re urinjigini, “Apixf niyoní nani Gorixo jíxini píraninjf simixinjirini. Díxi niaiwf agwf enomi ení píraninjf wimixiri enjirini.” nuriri ⁴³ yayf numerí re urinjigini, “Gí Ámináomi xináixi imóniríxi, aríre nerí niñi tfáminí bfini?” nuriri ⁴⁴ áwanj re urinjigini, “Ai, jíxi yayf

níaná arfá n̄sirfná gí n̄iaíwí agwíyo ín̄ño yayí nerí x̄xoyf̄mí níagi n̄áni r̄rarín̄ni. ⁴⁵ Jíxí xwíyá Gorixoyá r̄rín̄p̄i d̄ín̄j n̄k̄w̄rorí ‘O n̄r̄f̄yí nepa nimón̄n̄f̄arín̄i.’ yaiwirí éf̄ en̄agí n̄áni xewan̄ín̄xí yayí sín̄w̄n̄gín̄i.” uráná ⁴⁶ Mariaí re r̄n̄ín̄gín̄i, “Gí xwioxíyo d̄áni re yaiwiarín̄ni, ‘Ám̄n̄áom̄i seáyí e oumem̄ni.’ yaiwiarín̄ni. ⁴⁷ Goríxo, niín̄i yeáyí neayim̄ixemean̄o n̄áni aga yayí seáyim̄i d̄áni ninarín̄i. ⁴⁸ Niín̄i o xegí x̄n̄áín̄n̄j̄ nímon̄r̄i om̄ín̄j̄ w̄iariñ̄áín̄i aiwí o d̄ín̄j̄ n̄k̄k̄ayon̄o en̄agí n̄áni niín̄i yayí ninarín̄i. Ámá agwí ríná ñweagíáyí niín̄i seáyí e n̄imero r̄w̄íyo ñweap̄r̄f̄áyí ení seáyí e n̄imero nerfná re r̄p̄r̄f̄arín̄i, ‘Goríxo ím̄i p̄r̄án̄j̄ w̄im̄x̄ín̄r̄ni.’ r̄p̄r̄f̄arín̄i. ⁴⁹ Goríxo, en̄j̄ s̄x̄í eán̄ño san̄j̄ on̄m̄iá m̄n̄r̄áp̄ñorín̄i. Goríxo ñw̄f̄áo nerín̄j̄yo d̄áni wé rón̄ñorín̄i. ⁵⁰ Ámá gín̄i gíná ñweagíáyí x̄f̄om̄i wáyí n̄w̄iwo s̄man̄w̄yón̄j̄ ín̄m̄i wurfn̄áyo wá wianar̄ñorín̄i. ⁵¹ O en̄j̄ neán̄r̄i w̄íyo ar̄r̄á wiemer̄i w̄íyo xop̄r̄ar̄f̄ wiemer̄i nerfná amá d̄ín̄j̄ f̄w̄f̄ n̄áni n̄k̄k̄ayor̄i ero weyí men̄ro yar̄gíáyí dowiakín̄r̄i ⁵² m̄ixí ináyí seáyí ém̄i imón̄gíf̄awam̄i mamówar̄r̄i amá s̄p̄ípiam̄i seáyí e wim̄x̄r̄i nerí ⁵³ amá agwfn̄i yar̄gíf̄áyo aiwá nan̄j̄ n̄n̄ro agwí ím̄i uyin̄i wim̄x̄iyir̄i nerí amá am̄p̄í múron̄gíf̄áyo an̄p̄á urowar̄ap̄r̄i en̄orín̄i. ⁵⁴ Am̄p̄í ñgí ar̄f̄owayá s̄m̄man̄j̄yo ur̄ín̄j̄yí d̄ín̄j̄ yaikiá m̄m̄o an̄j̄ d̄ín̄j̄ mor̄i xegí om̄ín̄j̄ w̄iariñ̄waéne Is̄rerene ar̄r̄á neair̄i en̄orín̄i. ⁵⁵ O ar̄f̄o Eb̄r̄f̄amo n̄áni d̄ín̄j̄ n̄imor̄i n̄áni om̄i t̄n̄i xegí f̄wiár̄f̄awé nenen̄i t̄n̄i ayá an̄j̄ n̄near̄im̄ixa unf̄arín̄i.” Mariaí e n̄ra un̄ín̄gín̄i. ⁵⁶ Irisabetí t̄n̄i n̄ñweañ̄sáná r̄ixa emá waú wo múróáná am̄i xegí an̄j̄ e n̄áni un̄ín̄gín̄i.

Jonom̄i x̄r̄ín̄j̄ n̄án̄r̄ni.

⁵⁷ Irisabetí r̄ixa n̄iaíwí x̄r̄im̄n̄r̄i imón̄ín̄áná n̄iaíwí s̄ñw̄f̄ n̄wan̄r̄i oxí wo x̄r̄ín̄ín̄gín̄i. ⁵⁸ Oxí wo x̄ráná í xegí úr̄ix̄ímeá t̄n̄i amá an̄j̄ ayo d̄án̄j̄yí t̄n̄i ar̄f̄á re wiḡf̄awix̄ín̄i, “Irisabetim̄i Goríxo ayá ur̄im̄x̄f̄agí n̄áni n̄iaíwí wo x̄r̄ín̄ñoi.” Ar̄f̄á e n̄w̄iwo í t̄n̄i yayí seáyim̄i d̄áni yarfná ⁵⁹ r̄ixa sf̄á wé w̄f̄úm̄i d̄án̄j̄ waú wo imón̄áná ayí n̄iaíwí iyí s̄m̄í sf̄o wákwian̄ro n̄ibiro yoí ax̄f̄p̄i xano w̄r̄r̄ín̄j̄p̄i Sekaraiayí w̄ran̄ro n̄áni yarfná ⁶⁰ x̄n̄ái “Oweoi!” nur̄r̄i re ur̄ín̄ín̄gín̄i, “Nene am̄i yoí ax̄f̄p̄i Sekaraiayí w̄r̄ipax̄f̄ men̄n̄i. Jonoyí ow̄raneyí.” ur̄f̄agí ⁶¹ ayí re ur̄ḡf̄awix̄ín̄i, “D̄ix̄í oxoyá xoayowa aí wo yoí ‘Jonoyí r̄w̄r̄ín̄n̄i? Oweoi.’” nur̄ro ⁶² xano ar̄f̄á ení p̄r̄ón̄ñagí n̄áni wé ár̄ixá n̄w̄iwo wé t̄n̄i yarín̄j̄ re wiḡf̄awix̄ín̄i, “Joxí yoí ḡf̄p̄i ‘Ow̄r̄im̄ni.’ yaiwiarín̄ni?” ur̄f̄agí ⁶³ Sekaraiayí p̄raipor̄f̄á n̄áni ár̄ixá wíagí umeáíná o r̄f̄wam̄ín̄j̄ re en̄ín̄gín̄i, “Xegí yoí Jonorín̄i.” e eáagí ayí udud̄f̄ nero Jonoyí w̄r̄f̄f̄yí “Pí n̄áni r̄f̄a w̄r̄arín̄i?” yaiwiarfná re en̄ín̄gín̄i. ⁶⁴ Am̄i Gorixoyá d̄ín̄j̄ t̄n̄i man̄j̄ nexoar̄i xwíyá r̄ipax̄f̄ nimón̄r̄i Gorixom̄i seáyí e numer̄i yarfná ⁶⁵ amá an̄j̄ ayo d̄án̄j̄yí udud̄f̄ néra nuro an̄j̄ n̄yon̄i Judia p̄ropen̄is̄f̄ d̄f̄w̄f̄ m̄ín̄j̄yo am̄i ḡim̄i ñweagíá p̄né “Irisabetí n̄iaíwí x̄ráná xano Sekaraiayí man̄j̄ p̄r̄ón̄ño man̄j̄ exoan̄o.” r̄f̄agí ar̄f̄á n̄w̄iwo ⁶⁶ d̄ín̄j̄ aumaúm̄i nin̄ro Goríxo Jonom̄i d̄ín̄j̄ uk̄k̄ayon̄agí n̄w̄n̄ro re r̄ín̄gíf̄awix̄ín̄i, “N̄iaíwí o r̄wéná pí pí amá imón̄n̄f̄ar̄ani?” r̄ín̄gíf̄awix̄ín̄i.

Sekaraiayí w̄f̄á rókiamoar̄ín̄j̄ wo yapí r̄ín̄j̄ n̄án̄r̄ni.

⁶⁷ Xano Sekaraiayí kwíyí Gorixoyá uk̄k̄ayon̄áná o w̄f̄á rókiamor̄gíf̄á wón̄ín̄j̄ nimón̄r̄i Jisaso n̄áni re r̄ín̄ín̄gín̄i, ⁶⁸ “Is̄rereneayá Ám̄n̄á Gorixom̄i seáyí e oumeaneyí. O xegí amáéne ar̄r̄á neair̄i yeáyí neayim̄ixemear̄i n̄neairfná ⁶⁹ nene yeáyí neayim̄ixemean̄f̄a n̄áni en̄j̄ eán̄j̄ wo iwiaron̄o. O x̄f̄oyá x̄n̄áín̄n̄j̄ nimón̄r̄i om̄ín̄j̄ w̄iagí Depitoyá f̄wiár̄f̄awé worín̄i. ⁷⁰ En̄íná o n̄áni Gorixoyá w̄f̄á rókiamoagíf̄awa xwíyá Goríxo r̄ín̄j̄ n̄w̄ur̄iyirfná negí ar̄f̄owam̄i re ur̄ḡf̄awix̄ín̄i, ⁷¹ ‘Ámá nene m̄ixí neair̄gíf̄áyí n̄áni éf̄ neam̄ín̄r̄i wikí t̄n̄i neair̄gíf̄áyí n̄áni éf̄ neam̄ín̄r̄i en̄f̄arín̄i.’ ur̄ḡf̄awix̄ín̄i. ⁷² Goríxo negí ar̄f̄owam̄i re ur̄ín̄ín̄gín̄i, ‘Nion̄i wá n̄seawian̄r̄i xwíyá s̄m̄man̄j̄yo d̄áni “Nem̄f̄arín̄i.” n̄r̄r̄i réor̄ár̄ín̄yí s̄m̄í e n̄it̄n̄r̄i n̄seaim̄f̄arín̄i.’ nur̄r̄i ⁷³⁻⁷⁴ negí ar̄f̄o ír̄ín̄o Eb̄r̄f̄amom̄i s̄ñá t̄n̄j̄ e d̄áni re ur̄ín̄ín̄gín̄i, ‘M̄ixí seaian̄ro

yarigfáyo aiwi éf seamínimfárini.’ uriniginini. Mixf neaianiro yarigfáyf emi nea-
mamóáná nene ámi wáyf wí mé amipí o ñwáf ikaxf nearinifyf nixfdirane ninwearane
75 siní siní ninwearfná wé róniní imónirane saniní imónirane nerane píraniní
xfdanfwarini.” Sekaraiao e nírifisáná 76 xewaxo Jono siní p’omi re umeariniginini,
“Niaíwoxiní, ayf re ririprfárini, ‘Gorixo seáyf e ñweañoyá wáf rókiamoarinixirini.’
ririprfárini. Joxi Ámináomi óf ñwimoiri xámi umearfárini. 77 Joxi óf ñwimoirfná
xegf á máyo re urayirfárini, ‘Seyfné fwf yarigfáyf rfwfmni ñmamoro éaná Gorixo
segf fwf yarigfáyf yokwarimf ñseaiiri “Anani eini.” searinfárini.’ urayirfárini.”
Sekaraiao e níriri ámi 78-79 re riniginini, “Gorixo wá neomixiri ayá neawianiri nea-
iarinorini. O nene nání anfnami dáni sogwf wáf ókiarininif wáf neaókiénapinfárini.
O nene sfá yininimí ñweañwaéne á má ñpeaniri yarínwaéne óf saninifyimí neawárinfa
nání nene ñineaméra ñineauri wáf neaómixiyinfárini.” Sekaraiao e riniginini.

80 Niaíwf Jono xwé nerfná xegf ñiní eni ríxa ení neániri ñiní síxí níga nurfná á má
ñiní meaní e ninweañisáná xegf Isireriyó xewaninjo sináni wimóniniginini.

2

Jisasomi xiriní nánirini.

1 Jonomi ríxa ñixirimáná enáná Romiyf mixf ináyf Sisa Ogasitasoyf rininjo oyá ñwáf
ikaxf bi re rinirini, “Á má xwáf ñirimini ñweagfáyf wigf xiáwo írinjowayá aní e nání
numiróná gf gapimanowami yoí ñwirárfrixini.” rinirini. 2 Yoí ñwirárarigfáyf e
dání iwamfó ñwirárfifárini. Yoí iwamfó ñwirárfifíná gapimanf xegf yoí Sairiniaso
ínanorini. O Siria p’ropenisfyo menweañorini. 3 E riní enagf nání á má ñfní
gapimanowami yoí ñwirárfifri nání wigf xiáwowayá aní e nání numiróná 4-5 á má wo,
xegf yoí Josepoyf rininjo —O mixf ináyf Depitoyá fwíarfawé worini. O xiepí siní xfomi
mímeániní —Í xegf yoí Mariairini. Siní mímeániní aiwi ñiaíwf agwf enirini. Í tñni
nawini Gariri p’ropenisfyo aní yoí Nasareti ñweagfíe dáni ñweri Judia p’ropenisfyo
o xegf xiáwo írinjowá aní e Betirexemiya rininje ñirémori 6 e ninwearfná í ñiaíwf agwf
ríxa yof neri 7 ñiaíwf oxí xámi iwamfó xirinjo o xiriniginini. Ñixirimáná rapirapf tñni
xopixopf ñirori aní á má midáni ñibiro wérfrixiniri mirininiwá ríxa ñiréronagfa nání
burímákau aiwá narinje bokisf wámi inimi sá wfrariniginini.

8 Aní api tñni e á má wa sipisipf awí mearoarigfa wa árfwiyimi amfyo wigf
sipisipf ará wíwákwíní yarine awí mearonána re eniginini. 9 Anfnajf Gorixoyá
wo wigf sfmímaní tñnimí dáni sináni rónapána awa rogfe midimidáni Gorixoyá
wáf ókímixáná awa óf ñikáriniro yarfná 10 anfnajo re uriniginini, “Wáyf mepani.
Xwiyfá naní á má ñfní ñiní yayf winipaxf bi soyné tñni e nání ñimeámi barinini.
11 Xwiyfá nioni ñimeámi bariníapi riririni. Agwi ríná aní mixf ináyf Depito xwé
iwiaronfipimi apixf wí ñiaíwf seyfné yeáyf seayimixemeanfo xirinjo. O Kiraisoyf
rarigforini. Yeáyf neayimixemeanfa nání arfowayá xwáf piaxfyo dáni iwiaronfoyf
rarigforini. Ámináorini. 12 Soyfné nuro ñiaíwf xirfo rapirapf ñixopenimáná
burímákau aiwá narigfamí dáni bokisfyo sá wfrarininagf ñwínirfná ‘Orfaní?’
yaiwírfrixini.” urífyf re eniginini. 13 Anfnajf áwaní urfo roñe Gorixoyá siminí
wínarigfa obaxf anfnami ñanjowa eni ñirónapimáná Gorixomi seáyimí numero re
rifgawixini, 14 “Ñwáf anfnami seáyimí ñweañomi seáyf e oumeaneyf. Á má Gorixo
nání ñiní arfá mikeamóagfa —O ayf nání wimónarinirini. Ayf Gorixoyá xewaxo
ríxa rémóáná ñiní wáf wónána awayini ñisaniro ñweárfrixini.” ñirimowa 15 sipisipf
awí mearoarigfawami p’ni ñiwíarimí anfnami nání peyíáná awa re rinigfawixini,
“Betirexemi ñiaíwf rémóe irfní nurane Gorixo áwaní nearfí nání siníwí owinaneyf.”
ñiriniñimowa 16-17 anfní nuro Josepo tñni Mariaí tñni rípaú ñweañagfi ñwíniro
ámi weniní éfáyf winigfawixini. Niaíwo burímákau aiwá narigfe bokisfyo riwo

wíráríníngagí nîwînîro pîné anînajowa niaíwí o nánî uríípi nánî áwanjî uráná ¹⁸ áamá pîné sipîsipí awí mearoarígíáwa uríápi aríá wiarígíáyí nîní dînjî ududí nero aí ¹⁹ Mariaí xwíyá íwo nánîpi dînjî aumaúmí nîrîrî dînjî nîpîkíga waríná ²⁰ sipîsipí awí mearoarígíáwa ámî wigí sipîsipí awí mearoarígíe nánî nuróná anînajo uríípi xîxenî éfî enagí wînîro aríá wîro nero nánî Gorîxomî seáyîmî umero yayí umero wigíawixîní.

²¹ Niaíwo xínáí nîxîrîmáná enáná rîxa sîá wé wíúmî dánjî waú wo óráná omî iyí sîmí sîó wákwanîróná yoí anînajo eníná xínáí sîní agwí mejáná “Yoí Jisasoyî wírîrîxîní.” urînjîpi wírígíawixîní.

²² Sîá Mariaí “Nwí ikaxí Moseso eníná nîrîrî rîwamînjî eanjîpi tîní xîxenî nerî ígíá oeánîmîní.” yaiwînjîyî imónîngáná ayaú Jisaso Gorîxoyá wo oimónîrî mîní wianîrî nánî nîmeámî Jerusaremî nánî nuri ²³ —Ámînáoyá nwí ikaxí re nîrîrîrî eánînjîpi, “Niaíwí oxí xámî ófî imóo Gorîxomî mîní nîwîro ‘Dîxorîní.’ uríírîxîní.” nîrîrîrî eánînjîpi tîní xîxenî ²⁴ í niaíwí xîrîfî nánî ígíá eánîmîrîrî nánî Gorîxoyá nwí ikaxí re rînjîpa “Nionî nánî xawíówí waúranî, agwîrîwí waúranî, rîdîyowá níírîxîní.” E rînjîpa ayaú nanjwí rîdîyowá yanîrî nánî nuri Jerusaremî nîrémorî anjî Gorîxo nánî rîdîyowá yarígíiwámî nîpáwîrî nwí ikaxí nîrîrîrî eánînjîpa yaríná ²⁵ íná áamá Jerusaremîyo njweagíáyí wo —O xegí yoí Simionorîní. O áamá wé rónînjî imónîrî Gorîxomî píranînjî uxídrî yarînjorîní. Áamá aríowayá xwíá piaxíyo dání niwiarorî xegí Isîrerîyo yeáyí uyîmîxemeaníto nánî xwayí nanîrî njweanjorîní. Kwíyí Gorîxoyápi omî ukîkayonjorîní.

²⁶ Gorîxo Simionomî dînjî nukîkayoríná kwíyí tîní wíá re urókiamonîngîní, “Joxî sîní mîpepa enáná áamá Ámînáonîyá dînjî tîní yeáyí seayîmîxemeaníta nánî aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníomî sînjwí wînîrîfárîní.” urînjîngîní. ²⁷ Simiono Gorîxoyá kwíyí ukîkayonjagî nánî anjî Gorîxo nánî rîdîyowá yarígíiwámî nîpáwîrî Jisasomî xanîyaú nwí ikaxí Gorîxo rînjîpa wîianîrî nánî xîomî nîmeámî íwîaparîngagí nîwînîrî ²⁸ íwomî nurápirî íá nîmaxîrîmáná Gorîxomî seáyîmî numeri re urînjîngîní, ²⁹⁻³⁰ “Ámînáoxîní, joxî nîrînjîpa áamá nene yeáyí neayîmîxemeanítomî rîxa sînjwí tî tîní nîwînîrî nánî ayá sîwí mînrîó ananî xe pémfárîní. ³¹ Joxî rînjîpa áamá nînyá sînjwíyo dání dîxí yeáyí neayîmîxemeaníto rîxa neaiapíírîní. ³² Áamá joxî neaiapíto wíánînjî ókîarînjîpa émáyo nuréwapîyîríná wíá wómîxîyînfárîní. O negí Isîrerîneyá anjî re dání xîrîfî enagî nánî áamá nîní nene seáyîmî neamepíírîfárîní.” uríagî ³³ íwomî xanîyaú Simiono egí íwo nánî xwíyá apî rarîngagî aríá nîwîrî ududí nerî mînjî sînjá nîweánîrî yaríná ³⁴ Simiono ayaúmî “Gorîxo nanjî oeaimîxîní.” nurîrî íwomî xínáí Mariaímî re urînjîngîní, “Aríá eî. Íwí romî Isîrerîyí nîní wí aríá nîwîro dînjî wîkwírófáyí seáyî e imónîpîrîfárîní. Wí aríá mîwí nero dînjî mîwîkwíró éfáyí anîpá imónîpîrîfárîní. Gorîxo ‘Áamá nîní nanjî oimónîpoyí.’ wimónîngagî nánî íwí ro sîmîmajíónînjî yárînjîngagî nánî áamá obaxí wîkí nîwónîro ikayíwí numearîro yaríná ayí ínîmî dání dînjî wîawîarígíáyí sînjánî imónînfárîní. ³⁵ Jíxî mînjî mîxí yarígíápá tîní rîróagíánînjî íwí ro nánî íkînjînjî sipí e sînfárîní.” urînjîngîní. ³⁶ Gorîxoyá wíá rókiamoarígíá wí —Í Panueromî xemíáí xegí yoí Anaírîní. Xíáwo írîño Asao tîní gwí axííírîní. Í rîxa apianîrîní. Oxí nîmeánîrî nînjwearíná xwîogwí wé wíúmî dánjî waú múróáná ³⁷ xiagwo rîxa nîpéáná í apíxí aní nîmónîrî nînjwearî xegí xwîogwí nîní rîxa 84 imónînjîrîní. Í anjî Gorîxo nánî rîdîyowá yarígíiwámî bî mîpeyeá ikwáwîyîranî, áríwîyîranî, aîwá njwíá njwearî Gorîxomî xwíyá rîrîmí wirî yarînjîrîní. ³⁸ Í enî anjîwámî íwo íá nîxîrîrî njweagíe axíná nîrémorî íwomî sînjwí nîwînîríná Gorîxomî yayí nîwîmî nuri áamá “Gorîxo gíná Jerusaremî njweanjwaéne gwínnînjî nearoayíronífáríani?” yaiwîarígíáyo íwí o nánî áwanjî nura unîngîní.

³⁹ Xanîyaú Gorîxo njwí ikaxí rînjîpa rîxa nîpîní nîyárîmî Garîrî píropenîsîyo egí anjî Nasaretîyî rînjîje nánî íwomî nîmeámî nîyîrî e njweanjáná ⁴⁰ íwo xwé niwiarorî

Gorixo omi ayá nurimixiri diñf ukikayonagí nání enj eániri amipí nání diñf enwiperi enjinigini.

Xaniyaú Jisaso nání pfa egfi nánirini.

⁴¹ Xaniyaú xwiogwí o omi aiwá Gorixoyá anjnajo xiáwowa Isipiyí anjyo nweanána mipikí múronfyimi —Sfá ayimi aiwá Pasopayi riniñf imixarigfáriní. Sfá ayi nání diñf winini nání Jerusaremí nání nuayiri yayarfná ⁴² Jisaso xwiogwí rixa wé wúkaú síkwf waú enána sfá Gorixo múronfyi rixa anwi ayo imóninána xaniyaú yarigfípa nání Jisaso xfo tñi Jerusaremí nání niyiro ⁴³ sfá aiwá api naniro nání niñweagfasána ámi anj e nání nurfná Jisaso sini Jerusaremí nweanána xaniyaú majfá nimóniri ⁴⁴ re yaiwigfisixini, “Jisaso áma negf wí tñi rixa púiniginí.” niyaiwiri warfná sfá wiyi órtagi ayaú egf ámayo tñi áma egf imoarigfíyo tñi pfa imimf neri ⁴⁵ pfa yopa nimegináriní ámi Jerusaremí nání niyiri pfa néra núfisána ⁴⁶ rixa sfá wiyá wiyi óráná wenñf éfiyf winigfisixini. Anj Gorixo nání ridiyowá yarigfiwámí inimi riwo nweanagí niwiniri o Gorixoyá nwí ikaxí uréwapiyarigfá wami áwini e niñweámána yarñf wiri arfá wiri yarñagí niwiniri ⁴⁷ áma Jisaso pñé ráná arfá niwiro nweagfáyf nñi aga ududf nero re yaiwigfawixini, “O arire neri niñfá nimóniri rfa rarini?” yaiwarfná ⁴⁸ xaniyaú omi sñwf niwiniri ududf niwiri xinái re urñiniginí, “Íwe, pí nání e yeáwapiyarñini? Yaípawi ayá sfwf yearoarñagí nání joxi nání pfa yarñwi.” urfagfi ⁴⁹ o re urñiniginí, “Pí nání aipagwí nioní nání ami ami pfa emearñi? ‘Xanoyá diñf tñi xfoya anj riwámí inimi nweani.’ miyaiwarñf reñi?” urfagí aí ⁵⁰ xwiyfá xfo urfipi nání xaniyaú nipikwini niñfá mimónipa neri ⁵¹ xfo tñi nawini nuro wigf anj Nasareti niremoro Jisaso xaniyaúmi arfá yfmigf niwiri nweanána xinái amipí nñi o éf nání diñf aumaúmi inarfná ⁵² Jisaso sini xwé nimóga nurfná diñf enwiperi xwé imóniri néra warfná Gorixo tñi áma nñi tñi eni o nání “Áma nanorini.” niyaiwia wagfáriní.

3

Jono xwiyfá wáf urñf nánirini.

¹ Taibiriasí Sisao mixí ináyf nimóniri xwiogwí wé wúkaú síkwf wú áma Romíyo niñweámána enána Podiasí Pairato Judia piropenisfyo gapimanf niyoní nání xiráonñf nimóniri meñweanána Adipasí Xeroto Gariri piropenisfyo gapimanf ámnáo nimóniri meñweanána xexirfmeáo Piripo Ituria piropenisfyo tñi Rirakonaitisí piropenisfyo tñi gapimanf ámnáo nimóniri meñweanána Raiseniaso gapimanf ámnáo nimóniri Abirini piropenisfyo meñweanána ² Anaso tñi xineagwo Kaiapaso tñi apaxfpánñf imónigfiwaú seáyf e nimóniri meñweanána Jono —O xegf xano Sekaraiaorini. O áma diñf meñe nweanána Gorixo nifpearí re urñiniginí, “Nioniyá xwiyfá rípi Isireríyo wáf urimérixini.” urfagí ³ o iniñf Jodani rapá tñf e wáf nemi re urimeñiniginí, “Ámayné fwf yarigfáyf rfwmíniñf nímamoro nisaniro yarfnáyf nioní wayf seameairí Gorixo fwf yarigfáyf yokwarimf seairí enfáriní.” nurimerí ⁴ enjpa Gorixoyá wáf rókiamoagfá wo xegf yof Aisaiaoyí riniño enína Jono sini meñána o nání niri rfwamñf re eanjiniginí, “Áma diñf meañfmi dání áma wo rfaiwá re rinfáriní, ‘Ámnáo rfwfyo binfo nání segf diñf of nanññf wimoiro of píranñf imoarigfápánñf wimoiro neróna ⁵ síkwioxí imóniñfyf xwfa xewiaroro dfwf xwéraní, onimiáraní, yipároro of nifriworí inñfyo nanf imixáriro of sfñá niñweari xixoarfwf néra unyf píranñf imixáriro érixini. ⁶ E nerfná áma nñi Gorixo yeáyf neayimixemeámíniñf yarñagí winiprfáriní. Áma wo rfaiwá e rinfáriní.” Aisaiao enína Jono nání e niri rfwamñf eanjiniginí.

⁷ Jono Gorixo urinipa wáf urimearíná oxí apíxí obaxí Jono wayí neameainjoíniri o tñí e nání baríná o ayí nisaníro mé wayíni meaaníro yarínagá nínwíniri re urayíniginí, “Sidírí miaéyíné, ‘Ríwéná Gorixo xeaníñí seaikárínfá enagí nání éf úpoyí.’ go searíagí seyíné wáyí nero Gorixo e neaikáríniginí nioní tífáminí éf barínjoí?” nuríri ⁸ re uríniginí, “Seyíné íwí yarígíapí nepa ríwímíní nímamorínáyí píraníñí nero íkíá sogwí naní níweríná yarínipa imóníírixíní. Seyíné re mírínipa époyí, ‘Negí aríto Ebríamoyaéne imónínagwí nání Gorixo wí xeaníñí neaikárínfá meníní.’ mírínipa époyí. ‘Gorixo Ebríamoyá íwiáríawé nání “Nioní ayo xeaníñí nínwíríná aríge xwé obaxí imónínfáríní?” niyaiwirí ududí winaríní.’ riyaiwiarínjoí? Oweoi, Gorixo díní e yaiwipaxí meníní. Ananí síná tíyo dání Ebríamo nání íwiáríawé wímíxíyipaxíriní. ⁹ Gorixo ríxa rapíwé íkíá míkí tñí e nání íá xíríní. Íkíá gíní gína sogwí naní míwéagí nínwínírná nídíkárírí ríá ikeaárínfáríní.” uríagí ¹⁰ ámá o tñí e epíroyí egíáyí yaríní nínwiyíro re urígíawixíní, “Nene nisanírí nínwéaranéná pí yanfáwáríní?” urayíagá ¹¹ Jono re urayíniginí, “Ámá iyíá wúkaú tñjo wú ámá iyíá mayomí míní wíwíniginí. Ámá aiwá tñjo ení mayomí míní wíwíniginí.” nuríri yaríná ¹² takísí nání nígwí uráparíagá wa wayí meaaníro nínbíróná yaríní re wigíawixíní, “Nearéwapíyarínjoíní, none nisanírí nínwéaranéná pí yanfáwáríní?” uríagá ¹³ o re uríniginí, “Nígwí takísí nání nínearápímeríná nígwí gapímanowa ‘Urápíírixíní.’ searígíapí wíarí nímúrooro seáyí e mínearápípaní.” nuríri yaríná ¹⁴ Porísí wa ení nínbíró yaríní re wigíawixíní, “None ení nisanírane nínwéaranéná pí yanfáwáríní?” uríagá o re uríniginí, “Soyíné ámáyá nígwí urápaníro nání iwaní eamero xwíríxí mero yapí uxekwímoro mepa éfírixíní. Segí nígwí omíní nero meáfápiní nímearíná ‘Ayí apáníríní.’ yaiwíírixíní. Ámá wayá nání ayá síwí mísearopaní.” nuríri yaríná ¹⁵ oxí apíxí níní “Ámá Goríxoyá díníyo dání nene yeáyí neayímíxemeanfá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfó gíná imónínfáríní?” niyaiwíroná xwíyíá Jono wáf urimearínípi aríá nínwíro nání díní re níníkíga ugíawixíní, “Ámá Goríxoyá díní tñí yeáyí neayímíxemeanfá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfóyí rarínwáo ámá ro menírání?” yaiwíaríná ¹⁶ Jono áwaní nuríri re uríniginí, “Nioní sa iníagí tñí wayí seameairíní. Nioní ení neánírí aiwí ríwíyo bínfó nioní nímúroníní. Nioní ámá nanóní aiwí o nioní tñí xíxeni mimónínagí nání ámá omíní wíiarígíáyí bosoyá síkwí sú gwí wikweairígíápa nioní oyá wikweaipaxímaní. O wayí nínseameairíná iníagí tñí seameainfámaní. Goríxoyá kwíyí tñí seameairí ríá tñí seameairí enfáríní.” nuríri ¹⁷ Goríxo ámá naníyo yeáyí nuyímíxemearí sípíyo anípá imíxírí enfá enagí nání ewayí xwíyíá rípi uríniginí, “Ámá pokí tñí wítí aiwá eyeyírómfí ero aiwá ná aníyo tíro mamíwí tñí síyíkí tñí ríá ikeaáríro yarígíápa Goríxo ení axípi e emíánírí wítí mamíwí tñí ná tñí eyeyírómfí iníje aiwá náyí aníyo tíri mamíwí tñí síyíkí tñí ríá ikeaárírí emínírí nání xegí pokí íá níníxírí roní.” uríniginí. ¹⁸ E nuríri ámá díní oyaiwípoyínírí xwíyíá wí wí ení obaxí urírí xwíyíá yayí winípaxípi ríwíyo Goríxo uowárenapínfó nání urírí nerí ¹⁹ gapímaní Xeroto íwí erí xexírímeáoyá apíxí Xerodiasíyí ríníní urápirí yarínagí Jono míxí nuríri “íwí níní joxí yarínípi nanímaní. Díxí ríríxímeáoyá apíxí nurápiríná ‘Naní yaríní.’ rísimónaríní?” uríagí ²⁰ Xeroto íwí níní apí nenagí aí ámí winí nerí Jonomí gwí níníyírí kírapusí aníyo nínwíríníginí.

Jisasomí wayí umeainí náníríní.

²¹ Jisaso, Jono síní gwí mínwíríní enáná ámáyo wayí numearí yaríná, Jisaso ení nínbírí Jono omí wayí umeaíáná Jisaso éf nínrorí xano Goríxomí ríxíní uraríná re eníginí. Anínamí dání óf inírí ²² kwíyí Goríxoyá xawíówíníñí nímónírí o tñí e nání

weapiri anjnamí dání xwiyfá wí re rinénapiri “Gí íwí dñf sixf riyinjáoxini, joxi nání aga yayf ninarini.” rinénapiri enjinigini.

Jisasomi xiáwo írinjowa nánirini.

²³ Jiaso ámáyo iwamfó nuréwapiyemeríná xegf xwiogwí 30 imóniniginini. Oxí apixí o nání dñf re yaiwiagfárini, “Josepomi xewaxorini.” yaiwiagfárini. Josepomi xano Xiraiorini. ²⁴ Omí xano Matatorini. Omí xano Ripaiorini. Omí xano Merikaiorini. Omí xano Janaiorini. Omí xano Joseporini. ²⁵ Omí xano Matataiasorini. Omí xano Emosorini. Omí xano Neamorini. Omí xano Esiraiorini. Omí xano Nagaiorini. ²⁶ Omí xano Meatorini. Omí xano Matataiasorini. Omí xano Semenori. Omí xano Josekorini. Omí xano Jodaorini. ²⁷ Omí xano Joananorini. Omí xano Resaorini. Omí xano Serababerorini. Omí xano Siarítierorini. Omí xano Neraiorini. ²⁸ Omí xano Merikaiorini. Omí xano Edaiorini. Omí xano Kosamorini. Omí xano Erimedamorini. Omí xano Erorini. ²⁹ Omí xano Josuaorini. Omí xano Eriesaorini. Omí xano Jorimorini. Omí xano Matatorini. Omí xano Ripaiorini. ³⁰ Omí xano Simionorini. Omí xano Judaorini. Omí xano Joseporini. Omí xano Jonamorini. Omí xano Eraiakimorini. ³¹ Omí xano Meriaorini. Omí xano Menaorini. Omí xano Matataorini. Omí xano Netanorini. Omí xano Depitorini. ³² Omí xano Jesiorini. Omí xano Obetorini. Omí xano Bowasorini. Omí xano Sarimonorini. Omí xano Nasonorini. ³³ Omí xano Aminadaporini. Omí xano Atiminorini. Omí xano Anaíorini. Omí xano Xesironorini. Omí xano Peresorini. Omí xano Judaorini. ³⁴ Omí xano Jekoporini. Omí xano Aisakorini. Omí xano Ebirámorini. Omí xano Tiraorini. Omí xano Nexorini. ³⁵ Omí xano Serakorini. Omí xano Reuorini. Omí xano Perekorini. Omí xano Ebeorini. Omí xano Seraorini. ³⁶ Omí xano Kenanorini. Omí xano Apakisatorini. Omí xano Siemorini. Omí xano Nowaorini. Omí xano Remekorini. ³⁷ Omí xano Metusaraorini. Omí xano Inokorini. Omí xano Jaretorini. Omí xano Maxararerorini. Omí xano Kenanorini. ³⁸ Omí xano Inosorini. Omí xano Setorini. Omí xano Adamorini. Omí xano Gorixorini.

4

Obo iwamfó wíwapiyinj nánirini.

¹ Jiaso kwíyf Gorixoyápi omí níwímeari ukikayonáná iniigf Jodani rapáyo dání peyaríná kwíyf Gorixoyápi ámá dñf meañe níméra waríná ² sía 40 óraríná Obo “O enj neániri xano wimónariñipiñi xfdñrñfeniño?” niyaiwiri omí iwamfó níwíwapiyayiri yaríná sía ayo aiwá mññ néra núísáná sía 40 imónáná ríxa agwí wiaríná ³ Obo re uriniginini, “Joxi nepa niaíwí Gorixoyáoxi enjánáyf aiwá niri nání sñá tiyf, ‘Bisíkerfá imónei.’ urei.” urfagi ⁴ Jiaso re uriniginini, “Oweoi, wí e emiméini. Gorixoyá Bìkwíyo dání re niriñiri eánini, ‘Ámá aiwá nipiñi nánini dñf nímorfnáyf, wí dñf niyimñf imóninipi meapaxf menini.’ rininagf nání joxi niriñipi wí emiméini.” uriniginini. ⁵ Obo Jiasomí seáyi émi nimeáa nipeyiri anj nññ xwíá riri niriñini nání imóniníyo anjñi axíná síwá níwiri ⁶⁻⁷ re uriniginini, “Anj nññ xwíá riri niriñini nání imóniníyo joxi síwá siarínápi ayf nioniyáriní. Nññ ríxa nigñni imónini. ‘Ámá womí mññ owimíni.’ niyaiwiríná ananí mññ wipaxfñini. Joxi nioní nání mññ xwíáyo níkwírori nioní seáyi e níméánáyf ayf nññ weyf meararigfápi api tññ díxí siapimñini.” urfagi aí ⁸ Jiaso re uriniginini, “Bìkwí Gorixoyáyo re niriñiri eánini, ‘Díxí Áminá Gorixomíni mññ xwíáyo íkwírori seáyi e umeri erñini.’ rininagf nání joxi niriñipi wí e emiméini.” uriniginini. ⁹ Obo “Jiaso xegf xano Gorixo enj eáninorfaniri iwamfó owíwapiyiniri yapf owíwapiyimíni.” niyaiwiri omí anj Jerusaremíyo nání nimeáa nuri anj Gorixo nání ridíyowá yarigfiwámí xegf ríkwíyo niñwíránimáná re uriniginini, “Joxi nepa niaíwí Gorixoyáoxi enjánáyf, xwíámí nání nímawiri xeamoi. ¹⁰ Ayf rípi nání rirarinini. Gorixoyá Bìkwíyo xwíyá rípi eni

niriniri eánini, ‘Gorixo xegí anfnají joxi nání píraniní awí nweapíri nání re urininoi, “Omí awí mearópoyí.” urininoi.’ niriniri eáninagí nání nímawiri xeamoi.” nuriri ¹¹ re uriniginini, “Ripi eni niriniri eánini, ‘Joxi síkwí sínyayo pírf uyíkieámí inirixiniri ayí fá rixiripíri wé awiá sipíráoi.’ eni niriniri eáninagí nání anani nímawiri xeamóaná ‘Gorixomi xewaxoríani?’ siaiwimíini.” uríagi ¹² Jisaso re uriniginini, “Nioni re dání nipiérorínayí, joxi nírariñpa Gorixo anfnají nioni fá nixiripíri nurowárenapíxí aí ripi eni niriniri eánini, ‘Dixí Áminá Gorixoyá ení eáninípmi iwamíto míwíwapíyipani.’ eáninagí nání wí nímawiri xeamómíméini.” uriniginini. ¹³ E uráná obo iwamíto níní e níwíwapíyísáná omi píní níwiárimí nurí idáná ámi wíwapíyíxí imónáná nání weniní nerí nweaniginini.

Jisaso iwamíto nimerí uréwapíyemení nánirini.

¹⁴ Jisaso kwíyí Gorixoyápi ukikayonagi ámá díní meane píní níwiárimí nurí ámi Gariri píropenisíyo nimerí píné o nání píropenisí ayo amí amí yaní iwénímearíná ¹⁵ o aní api apimí nimerí wigí rotú aníyo uréwapíyemearíná oxí apíxí níní xíomí seáyi e umeaagíarini.

Nasaretí nweáyí Jisasomi ríwí umogíá nánirini.

¹⁶ Jisaso Nasaretíyo nání nurí —Aní ayo xífo síní onimíá íná nínweari xwé iwiaroníyo nání nurí xegí íníná yarínípa Sabarfáyo rotú aníyo nípawiri Bíkwi Gorixoyá fá rómíniri nání éf nírori ¹⁷ ríxa Bíkwi Gorixoyá wíá rókiamoagí Aisaiayo rínino eanípí umealáná o nípariri xwíyí fá ripi rínine nání pía nerí níwiniríná fá re roniginini, ¹⁸ “Kwíyí Gorixoyápi nioni níkkayoni. Nioni ámá uyípeayíyo xwíyí fá yayí winíxí imóninípi urimíá nání nírfeari ámá fá xenwirárininíyo ‘Sini seyíné fá míseaxenwirárinini. Anani úpoyí.’ urimíá nání nírowárenapiri ámá sínwí supárigíayo ‘Anani sínwí noxoari anípoyí.’ urimíá nání nírowárenapiri ámá iwaní mépero xopírari wiro egíayo yeáyí imíximíá nání nírowárenapiri ¹⁹ ‘Gorixo xegí ámá éf umíniníyí anwí ayorini.’ urimíá nání nírowárenapiri enírinini.” Jisaso fá e níroárimí ²⁰ Bíkwi ámi níxopemíxárimáná rotú aní meariní womi mání níwimáná éf nínweari ámá rotú aníyo nwxapíigíayí omíni sínwí agwí níwíga waríná ²¹ o “Xífo nání ríá rarini?” oyaiwípoyiniri iwamíto nuriri re uriniginini, “Agwiní ríwaminí nioni fá róapi seyíné aríá níwiríná ríxa xixeni imónigoí.” uráná ²² níní o nání naníni níra uro xwíyí fá awíniní yaríní xífo ríí jíapi nání díní nípkíga uro nero aí re rínigíawixini, “Ámá royí sa aní re dání Josepomi xewaxorini. Arige nerí níjía xwé api imóninírfani?” rínaríná ²³ o re uriniginini, “Seyíné ewayí xwíyí fá ripi níriripíráoi, ‘Joxi nepa xwíroxí enánayí, jíwaniníoxi píraniní imíxíneí.’ nírfíráoi. E níriróná re nírfíráoi, ‘“Emímí amípi aní Kapaneamíyo enoi.” rarínagíá aríá winwápi ámi díxí aní re eni emímí neaií.’ nírfíráoi.” nuriri ²⁴ re uriniginini, “Nepa seararinini. Wíá rókiamoaríní wo o xegí aníyo nání nurí Gorixoyá xwíyí fá uráná xegí ámá e nweagíayí omi míminarígíámani. ²⁵ E nerí aiwí nioni nepa searariníagi píraniní aríá nípoyí. Eníná wíá rókiamoagí Irajao emearíná agwí aní píriní erí iníá meapa erí ámá níní aiwá nání díwí ikeamóniro enáná Isíreríyí apíxí aní obaxí nweanagíá aiwí ²⁶ Gorixo Irajao iwami wími arírá wíwinigininí murowarí émayí apíxí wíminí —Í Saidoni tíni e aní onimíá Seraparí ríniní bimi dánirini. Íminí arírá wíwinigininí wáriniginini.” nuriri ²⁷ re uriniginini, “Eníná wíá rókiamoagí Iraisao nimeríná eni Isíreríyí obaxí peyíyí tígíayí egíá aiwí Iraisao ayo womi naní wimíxagímani. Émayí womíni —O Síria dání xegí yoí Nemenorini. Omíni naní wimíxinírinini.” uráná ²⁸ ámá níní rotú aníyo nweagíá aríá e níwiróná xwíoxíyo dání ríá ápiáwininí níwóroa nuro ²⁹ níwiápinímearo omi fá níxíriro wigí aníyo dání níxoyípióa nuro díwí míní wigí

añf m̄r̄in̄iñf̄pim̄i d̄an̄i mam̄ów̄aran̄iro n̄an̄i x̄ixoȳf̄pif̄ n̄im̄era yar̄fn̄a ³⁰ o áwin̄im̄i n̄iyék̄in̄im̄i xeḡf̄ d̄iñf̄ t̄n̄i uñ̄iniḡin̄i.

Im̄f̄o d̄iñf̄ x̄ixéroar̄iñf̄ wom̄i m̄ix̄f̄ um̄áin̄iñf̄ n̄án̄ir̄in̄i.

³¹ Jisaso Gariri p̄iropen̄is̄f̄yo n̄emer̄fn̄a añf̄ xeḡf̄ yoñf̄ Kapaneam̄f̄yo n̄ir̄emor̄i Sabarf̄áyo nur̄ewap̄iyir̄i yar̄fn̄a ³² ámá ayf̄ ar̄f̄a n̄iwir̄óná o xw̄iyf̄á ap̄i xiáwón̄iñf̄ rar̄iñaḡi n̄iw̄in̄iro m̄iñf̄ s̄ñá n̄iweán̄iro yar̄fn̄a re en̄iniḡin̄i. ³³ Ámá rotú añf̄yo ñweaḡf̄áyf̄ wo —O im̄f̄o d̄iñf̄ x̄ixéroar̄iñor̄in̄i. O n̄iw̄iápn̄imear̄i mak̄ir̄fw̄f̄ n̄im̄or̄i ³⁴ re ur̄iñ̄iniḡin̄i, “Ai! Nasaret̄i d̄añf̄ Jisaso x̄in̄i, none p̄i neaim̄in̄ir̄i bar̄iñ̄in̄i? Xw̄ir̄f̄a neaik̄ixém̄in̄ir̄i r̄ibar̄iñ̄in̄i? Jox̄i n̄an̄i n̄ion̄i n̄ij̄f̄ar̄in̄i. Gor̄ixo xewaxox̄i x̄fo r̄ir̄f̄peáox̄ir̄in̄i.” uráná ³⁵ Jisaso m̄ix̄f̄ nur̄ir̄i re ur̄iñ̄iniḡin̄i, “Ám̄i b̄i m̄ir̄ipa ēi. Om̄i p̄n̄i n̄iw̄iár̄im̄i ui.” uráná re en̄iniḡin̄i. Im̄f̄o ámá om̄i xw̄ir̄f̄a w̄i mik̄ixé ámáyo áwin̄im̄i d̄an̄i mean̄f̄n̄i neaár̄im̄i uñ̄iniḡin̄i. ³⁶ Mean̄f̄n̄i neaár̄im̄i úáná ámá n̄n̄i óf̄ nikár̄in̄iro re r̄in̄iḡf̄awix̄in̄i, “Xw̄iyf̄á oyá en̄f̄ six̄f̄ eán̄in̄i. O n̄énf̄ t̄ñón̄iñf̄ n̄ir̄ir̄fn̄a sekax̄f̄ uráná im̄f̄o aí ar̄f̄a n̄iw̄iro éf̄ war̄iñoi.” n̄ir̄in̄iro yar̄fn̄a ³⁷ xw̄iyf̄á o yar̄iñ̄f̄p̄i n̄an̄i p̄iropen̄is̄f̄ ayo am̄i am̄i yan̄f̄ iw̄én̄imeñ̄iniḡin̄i.

Saimonom̄i x̄ineagw̄im̄i nan̄f̄ im̄ix̄iñf̄ n̄án̄ir̄in̄i.

³⁸ Jisaso n̄iw̄iápn̄imeám̄i rotú añf̄yo p̄n̄i n̄iw̄iár̄im̄i n̄ipeyear̄i xeḡf̄ wiep̄isar̄iñf̄ wo Saimonoȳf̄ r̄in̄iñoyá añf̄yo n̄an̄i nur̄i n̄ipáwir̄i om̄i x̄ineagw̄i r̄f̄a p̄ir̄f̄ wiar̄iñaḡi n̄an̄i im̄i nan̄f̄ owim̄ix̄in̄ir̄i yar̄iñf̄ w̄iaḡf̄a ³⁹ o í sá weñe n̄an̄i nur̄i n̄irómáná r̄f̄a p̄ir̄f̄yo m̄ix̄f̄ uráná re en̄iniḡin̄i. Sim̄ix̄f̄p̄i im̄i p̄n̄i n̄iw̄iár̄im̄i úáná í r̄ixa añf̄n̄i n̄iw̄iápn̄imear̄i aiwá p̄ir̄f̄ n̄imear̄i n̄iw̄ia uñ̄iniḡin̄i.

Sim̄ix̄f̄ obax̄f̄f̄ nan̄f̄ im̄im̄ix̄im̄f̄ en̄f̄ n̄án̄ir̄in̄i.

⁴⁰ Ámá añf̄ apim̄i d̄añf̄yf̄f̄ sogw̄f̄ r̄ixa n̄ip̄f̄meááná wiḡf̄ ámá sim̄ix̄f̄ x̄ixeḡf̄n̄i yar̄iḡf̄áyf̄ n̄imeám̄i Jisaso t̄ñf̄ e n̄an̄i báná o ámá ayf̄ ayo wé seáyf̄ e ikw̄ikw̄iár̄im̄f̄ er̄i nan̄f̄ im̄im̄ix̄im̄f̄ er̄i yar̄fn̄a ⁴¹ im̄f̄o ámá ayo w̄iyo obax̄f̄ x̄ixéroar̄iñf̄yf̄f̄ ámá ayo p̄n̄i n̄iw̄iár̄im̄i nuróná mak̄ir̄fw̄f̄ n̄imoayiro re urayiḡf̄awix̄in̄i, “Niaíw̄i Gor̄ixoyáox̄ir̄in̄i.” urayar̄iñaḡf̄a o im̄f̄owa x̄fo ar̄f̄owayá xw̄f̄a piax̄f̄yo d̄an̄i iwiaron̄f̄oyf̄ rar̄iḡfo en̄aḡi n̄an̄i n̄ij̄f̄a imón̄iñaḡf̄a n̄an̄i o m̄ix̄f̄ nur̄ir̄i “Ám̄i b̄i m̄ir̄ipa époȳf̄.” urur̄im̄f̄ ner̄i e néisáná ⁴² sá weñe w̄f̄a món̄iñf̄m̄i n̄iw̄iápn̄imeám̄i ámá mayf̄ e n̄an̄i nur̄i ñweañáná ámá ox̄f̄ ap̄ix̄f̄ n̄n̄i o n̄an̄i p̄f̄a n̄emero om̄i n̄iw̄imearóná “Nene p̄n̄i n̄ineawiár̄im̄i mupan̄i.” uran̄iro yar̄iñaḡf̄a aiw̄i ⁴³ o re ur̄iñ̄iniḡin̄i, “Gor̄ixo re n̄ir̄owár̄enap̄iñ̄ir̄in̄i, ‘Añf̄ ayf̄ ayo re ur̄im̄éir̄ix̄in̄i, ‘Gor̄ixo xw̄iox̄f̄yo m̄imeám̄f̄ ner̄i seamen̄weañf̄a n̄an̄i seȳfn̄e n̄isan̄iro ñweáir̄ix̄in̄i.’ ur̄im̄éir̄ix̄in̄i.’ n̄ir̄owár̄f̄f̄ en̄aḡi n̄an̄i añf̄ w̄iyo xw̄iyf̄á yayf̄ win̄ipax̄f̄ imón̄iñf̄ ap̄i ur̄im̄in̄ir̄i en̄i xe oum̄in̄i.” nur̄im̄i nur̄i ⁴⁴ Judayf̄yá añf̄ ap̄i apim̄i rotú añf̄ m̄r̄in̄iñf̄yo d̄an̄i nur̄ewap̄iya uñ̄iniḡin̄i.

5

Jisasoyá d̄iñf̄ t̄n̄i peyf̄ obax̄f̄ uben̄f̄yo m̄in̄iñf̄ n̄án̄ir̄in̄i.

¹ Jisaso ip̄i xeḡf̄ yoñf̄ Genesaret̄ipám̄i éf̄ n̄irómáná xw̄iyf̄á Gor̄ixoyá urar̄fn̄a ámá obax̄f̄ ar̄f̄a wian̄iro n̄an̄i x̄im̄ix̄im̄f̄ nin̄iro Jisasom̄i ikw̄ikwier̄f̄ winar̄fn̄a ² ewé b̄íxaú, yán̄ipám̄i t̄f̄a b̄íxaú weñaḡi n̄iw̄in̄ir̄i peyf̄ ápear̄iḡf̄awa ewé ap̄íxaúmi d̄an̄i nayoámáná wiḡf̄ uben̄f̄ iḡf̄a eaar̄iñaḡf̄a n̄iw̄in̄im̄i nur̄i ³ ewé b̄íbbá Saimonoyápám̄i n̄ip̄ixemoán̄ir̄i yar̄iñf̄ re win̄iniḡin̄i, “In̄ik̄i t̄ñf̄ re p̄n̄i n̄iw̄iár̄im̄i ná j̄fe on̄im̄iápn̄i anan̄i n̄iwan̄ir̄éw̄i?” nur̄ir̄i éf̄ n̄iñweámáná ewé apám̄i d̄an̄i ox̄f̄ ap̄ix̄f̄ ip̄i man̄f̄pá t̄ñf̄ e rówap̄iḡf̄áyo nur̄ewap̄iyir̄i ⁴ r̄ixa n̄ip̄in̄i nurár̄imáná Saimonom̄i re ur̄iñ̄iniḡin̄i, “Ip̄i ná m̄m̄i en̄e n̄an̄i n̄imeám̄i nur̄i peyf̄ f̄áyo m̄in̄in̄i n̄an̄i uben̄f̄ mam̄ówár̄f̄piyf̄.” ur̄f̄aḡi ⁵ Saimono re ur̄iñ̄iniḡin̄i, “Neḡf̄ neamemear̄iñox̄in̄i, s̄f̄a r̄iyim̄i ár̄fw̄iyim̄i peyf̄

fá wí nímínírfeníñoíníri aníñf minf mépearíñáná wíá neaógoí. E nerí aiwí joxí e yearfagi nání ye iwamfó mamówáranfwií.” nuríri ⁶ mamówáraná re eníñigíní. Ubenf ú peyf obaxíyo nímudfímorí ríxa arfkinímíníri yaríñagi níwíníri ⁷ wigf wíwaúmfí ewé bífámfí ñweagfíwaú sanf oyearáfpiyíníri wápiá níwírí awaú níbírí ubenf nímíxearo ewépfíxaúmfí ikwiáraná ewépfíxaú ríxa ná ínímíníri yaríñagi ⁸ Saimoní Pitao síñwí e níwíníri nání Jisasoyá síkwí tñf e mñf xwíáyo níkwírorí re uríñíñigíní, “Ámínáoxíní, nioní fwf yaríñáoní enagi nání pñí níníwíárimí uf.” nuríri ⁹ peyf aga xwé nímearo nání o tñí xegf ámá níkumíxíníri peyf nání yarígfáwa tñí ududf níkáriníro ¹⁰ Sebediomí xewaxowáú Jemiso tñí xogwáo Jono tñí awaú Saimonomí níkumíxíníri peyf nání yarígfíwaú ení ududf íkárinárfná Jisaso Saimonomí re uríñíñigíní, “Joxí wáyf mikárinípaní. Agwí re dání peyf nání yaríñfpaníñf ámá nání ení e néra urfáriní. Ámá nioní níxídfípfírfá nání wirímearfáriní.” nurímáná enáná ¹¹ awa ewé nímeámfí níbíró yání e dání nayoaro ewé peyf amípí e nítimí omí níxída ugáfawixíní.

Ámá peyfí tñf womí nanf imíxíñf náníriní.

¹² Jisaso añf wíyo nimerí añf bimí ñweañáná ámá wo —O peyfí pífírfímfó yáriníñoríní. O Jisasomí níwínírfírná oyá síkwí tñf e símímanf xwíáyo níkwírorí waunf re uríñíñigíní, “Ámínáoxíní, joxí nanf níxímínírfírnáyf ananí nanf níxíxípxárfíní.” urfagi ¹³ Jisaso wé nímoaurí omí seáyí e níkwíárfmáná re uríñíñigíní, “Nioní ‘Joxí nanf oimóníní.’ nímonáriní. Ríxa nanf imóneí.” uráná re eníñigíní. Pefíyí apí ríxa nanf imónáná ¹⁴ Jisaso “Ámá wíyo nioní símíxíáyf nání áwanf murípa eí.” nuríri ámá o Moseso enírná ñwf íkaxí ragfpi mé ámáyo xewaníño áwanf nura emenígíní e nuríri ámfí re uríñíñigíní, “Amíná apaxípaníñf imónígfáwa tñf e nání nurí womí síwá níwíníri nanf rídfíyowá nání negf arfó Moseso enírná sekaxí nearagfíyí bí rídfíyowá síárfíri joxí nanf imóníyí nání áwanf rírí ení mñí wíríxíní.” Jisaso sekaxí e urfagi aí ¹⁵ xwíyíá emímí amípí Jisaso yayíñfíyí nání yanf ríxa ná jfámí níwéa nimerí yarírná oxí apíxí obaxí omí arfá wianíro nání bíro símíxí wíaríñfíyí nanf oneaimíxíníri bíro nero o tñf e nípfíníro níñwearo e yayarfírná ¹⁶ o íníná ámá dñf meañe nání níwayírí Goríxomí xwíyíá rírímí wíagfíriní.

Enf nñí síwímí enf womí nanf imíxíñf náníriní.

¹⁷ O sfá wíyímí ámáyo uréwapíyarírná ámá wa Parisíyí ríníñfíyí wa tñí Goríxoyá ñwf íkaxí uréwapíyarígfáyí wa tñí —Awa Garírí píropenísfíyo añf ayf ayo dání bímíro Judía píropenísfíyo añf ayf ayo dání bímíro Isíreríyí añf xwé Jerusaremí dání ení bíro egfáwaríní. Awa Jisaso uréwapíyaríñe éf níñwearo arfá wíarírná Jisaso ámá símíxí wíaríñfíyo nanf owímíxímíníri nání enf síxí eáníñf Goríxoyápi ukíkayonáná re eníñigíní. ¹⁸ Ámá wa wigf ámá womí —O enf nñí síwímí yáriníñoríní. Omí íkwíañwíyo níñíro Jisaso nanf owímíxíníri nímeámfí níbíró “Nímeámfí nípáwírane Jisasoyá símímanfímíní añwí e owíráraneyí.” níñíro éfáyí ¹⁹ ámá obaxí añf fwi e pífkwípfkwí íñíñagfá of nání pía nímegíníro añwámí nímeámfí níxéga nípeyíro añf sfá tñíñfíyí wí nípíneaayíro dae nítmáná íkwíañwírna tñí gwí níyíro ámá añfíyo ínímí epíroyf egfáyo áwínímí gwírfí e e nímamówára níwepíníro Jisaso símímanf tñfímíní táná ²⁰ Jisaso enf nñí síwímí enoyá ámá nñí xfó nání dñf wíkwíroro “Jisaso ananí nanf imíxíxípxárfíní.” wíaiwíro yaríñagfá níwíníri re uríñíñigíní, “Ámáoxíní, díxí fwf yaríñfpi ríxa yokwarímí sífíní.” uráná ²¹ Goríxoyá ñwf íkaxí eáníñfpi mewegfáwa tñí Parisíowa tñí íkeagígwí re nírfíga ugáfawixíní, “Ámá royf gorfání? Goríxomí ríperírfí numearíri yaríñf royí? Ámá fwf yarígfáyí yokwarímí yaríñf royf gorfání? E yaríñfíyí sa Goríxoríní.” ríñaríñagfá ²² Jisaso xegf dñf tñí adadf níwírí re uríñíñigíní,

“Nioni nání segí xwioxíyo dání pí nání díní e moarínjo?” nurírí ²³ re uríniginí, “Ámá wo íwí ikáriníní nioni yokwarímí wíánáyí, ínímí imónínagí nání ámá woxí síñwí tñí síñwí wínipaxí meníní. E nerí aiwí nioni ámá ení níní síwímí ení womí ‘Ríxa níwiápínímearí díxí íkwianwí nímeámí uí.’ uránáyí, o naní imónínagí ámá níyínéní síñwí tñí síñwí wínipaxíríní.” nurírí ²⁴ re uríniginí, “Níyínéní nioni nání re níaiwípírí, ‘Ámá imónínjo ananí ámá xwíá tío dáníyí íwí ikáriníní ení ananí yokwarímí wíipaxorífaní?’ níaiwípírí nání píráriníní síñwí nanípoyí.” nurírí ení síwímí enómí re uríniginí, “Nioni re ríraríníní, ‘Joxí níwiápínímearí díxí íkwianwí nímeámí aní e nání uí.’ ríraríníní.” uráná re eníniginí. ²⁵ O ámá níní síñwí anígíe dání ríxa naní nímonírí níwiápínímearí xegí íkwianwí sá wenína nímeará xwanwí níkwónímí nípeyearí Goríxomí seáyí e numéra xegí aní e nání úáná ²⁶ oxí apíxí níní óf níkaríníro Goríxomí seáyí e número wigí xwioxíyo dání sírí nípíkíníro re níriga ugíawixíní, “Agwí xegí bí éagí ríyí wíníwíní.” rígwíawixíní.

Ripaiomí “Níxídeí.” uríníníní.

²⁷ Jisaso e dání nípeyearí nuríná ámá nígwí takísí nání uráparíní wo —O xegí yoí Ripaioríní. Xegí yoí ámí bí Matíyuoríní. O xegí opisí aníyo éf nweanagí Jisaso síñwí e níwínírí re uríniginí, “Joxí níxídeí.” uráná ²⁸ o níwiápínímearí xegí amípí níní e pínní níwiárimí Jisasomí uxídíniginí. ²⁹ Jisaso nání xegí aníyo aiwá xwé bí ríyamí nerí nweanáná takísí nání nígwí uráparígíá wa tñí ámá wíníyí tñí níbíro nawíní awaú tñí níñweámáná aiwá nínníro yaríná ³⁰ Parisi wa tñí Goríxoyá nwi íkaxí eánínípi mewegíá wo tñí Jisaso nání wíepísarínjowamí anínúmí íkaxí nuríro re urígíawixíní, “Soyíné takísí nání nígwí uráparígíá awa tñí ámá íwí yarígíá wíníyí tñí pí nání inígí níro aiwá níro yarínjo?” uríagíá ³¹ Jisaso ewayí xwíyíá rípi uríniginí, “Ámá naní yarígíáyí naní oneaimíxínírí xwírí tñí e nání warígíáraní? Oweoí! Símixí yarígíáyíní xwírí tñí e nání warígíáriní.” Ewayí xwíyíá apí nurírí ³² re uríniginí, “Nioni ámá wé róníní imóníníyí wigí yarígíáyí ríwímíní mamoro saníní imóníro oépoynírí bíjámání. Íwí yarígíáyí ríwímíní mamoro saníní imóníro oépoynírí bíjáríní.” uríniginí.

“Wíepísarínjowa pí nání aiwá nwiá mínwíríníní yarínjo?” urígíá níníní.

³³ Ámá wa Jisasomí re urígíawixíní, “Jono wíepísarínjowa íníná aiwá nwiá nwiá ríníro Goríxomí ríxíní uríro yayarígíáriní. Parisiwayá wíepísarínjowa ení axípi yarígíáriní. E nero aiwí joxí wíepísaríníyí aiwá nwiá bí mínwíríníní íníná aiwá níro inígí níro yarígíáriní.” uríagíá ³⁴ Jisaso “Nioni gí wíepísarínjowa tñí nweanáná awa aiwá nwiá nweapaxímaní.” urímínírí nání ewayí xwíyíá rípi uríniginí, “Ámá wo apíxí meámínírí aiwá imíxíyí ámá aiwá apí nípírí nání bíáyí apíxí meáo síní ayí tñí nweanáná aiwá nwiá nwiá ríníraríníyí? Oweoí! ³⁵ E nerí aiwí apíxí meáo síf obaxí wí nórimáná enáná ámá wí omí wanínímíxáná íná ámá ayí díní sípí wíarínagí nání aiwá nwiá nwiá ríníraríníyí.” uríniginí. ³⁶ Xíto rapírapí síñúníní imónínagí nání ewayí xwíyíá ámí rípi uríniginí, “Ámá wo xegí rapírapí urú axenínagí níwíníríná pírómínírí nání xegí síñú nímeará naxerí píroaríníraní? Oweoí! Síñú naxeríná xwíríá íkíxenínjo. Síñú ení naxerí píróánáyí urú yapí xíxení axípi imónínímenínjo.” nurírí awa wigí eníná dání “Nene e neríná wé róníní nímonírane níperínáyí ananí Goríxo tñí e nání peyaníwáriní.” níra wagíápi síní yarígíápi tñí xwíyíá síñí tñí nawíní íkwieropíríxínírí ewayí xwíyíá e uríniginí. ³⁷ Ámí axí rípi re uríniginí, “Ámá wo re yarínímaní. Memé wará síxí uríyo inígí wainí síñí iwajíá yarínímaní. E nerínáyí, memé wará síxí awá nípíyínírí wainí apí purí memé wará síxíwá xwíríá íkíxénírí enínjo. ³⁸ Inígí wainí síñíyí memé wará síxí síñíyo iwajíá yarígíáriní.” uríniginí. ³⁹ Xíto yarínípi nání ámí ewayí xwíyíá rípi

urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ámá gɪyɪf ɪnɪgɪf wainɪf pɪrɪyɪf nɪnɪmáná sɪnɪ sɪŋyɪf nánɪ wimónarɪŋɪrɪnɪ? Oweoɪ, sɪnɪ sɪŋyɪf nánɪ mɪwimónɪf ‘Pɪrɪyɪf apánɪrɪnɪ.’ rarɪgɪfárɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

6

Sabarfáyo “Nwáfárɪnɪ.” rɪnɪŋɪpɪ yarɪŋɪf wigɪfá nánɪrɪnɪ.

¹ Jisaso xegɪf wiepɪsarɪŋowa tɪnɪ Sabarfá wɪyɪmɪ wɪf omɪŋɪyo áwɪnɪmɪ ófyo nuróná wɪf siyɪf yánɪŋɪf sɪŋɪf yɪyɪrɪmɪf nemáná mamɪwɪf nánɪ wé tɪnɪ xwɪyɪxwɪyɪf nɪroro nɪgápaŋɪf warɪnáná ² Parisi wa re urɪgɪfawɪxɪnɪ, “Soyɪné sabarfáyo ‘Nwáfárɪnɪ.’ rɪnɪŋɪyo pí nánɪ aiwá nɪmiaga warɪŋoɪ?” urɪfagɪfá ³ Jisaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Mɪxɪf ɪnáyɪf Depito enɪnáná enɪyɪf sɪnɪf fáf mɪroarɪŋɪf reŋoɪ? Oweoɪ, fáf nɪroro aiwɪf sɪnɪf nɪjɪfá mimónɪŋoɪ. O tɪnɪf ámá xɪfo tɪnɪf emearɪgɪfáyɪf tɪnɪf agwɪf nɪwirɪnáná ⁴ senɪfá aŋɪf Gorɪxo nánɪ peaxɪf tayarɪgɪfáwámɪ o nɪpáwɪrɪf ‘Nwáfárɪnɪ.’ rɪnɪŋɪyɪf, bɪsfkerɪfá Gorɪxo nánɪ peaxɪf tayarɪgɪfáyɪf nɪmearɪf nɪnɪrɪf xegɪf ámá nɪkumɪxɪnɪrɪf emearɪgɪfáyo mɪnɪf wɪŋɪnɪgɪnɪ. Bɪsfkerɪfá peaxɪf tayarɪgɪfá apɪf sa apaxɪpánɪŋɪf ɪmónɪgɪfáwanɪf ananɪf nɪpaxɪrɪnɪ.” nurɪrɪf “Depito e yarɪnáná Gorɪxo mɪxɪf wɪ murɪpa enɪf enagɪf nánɪf gɪf wiepɪsarɪŋáowamɪ pí nánɪf mɪxɪf urarɪŋoɪ?” urɪmɪnɪrɪf nánɪf e nurɪrɪf ⁵ “‘Sabarfáyo ayɪf ananɪrɪnɪ.’ rɪpaxorɪanɪf?” oyaiwɪpoyɪnɪrɪf re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ámá ɪmónɪŋáonɪf Sabarfáyo xɪáwonɪrɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

Wé kɪrɪŋɪf enɪf womɪ nanɪf ɪmɪxɪŋɪf nánɪrɪnɪ.

⁶ O Sabarfá ámɪf wɪyɪmɪf rotúf aŋɪfyo nɪpáwɪrɪf uréwapɪyarɪnáná ámá wo —O xegɪf wé náúf kɪrɪŋɪf enɪrɪnɪ. O enɪf e ŋweaŋáná ⁷ Gorɪxoyá ŋwɪf ɪkaxɪf eánɪŋɪpɪf mewegɪfá wa tɪnɪf ɪsrerɪyɪfá Parisɪyɪf rɪnɪŋɪyɪf wa tɪnɪf Jisaso ámá wé kɪrɪŋɪf enɪmɪf nanɪf ɪmɪxáná none xwɪyɪfá oumeaaraneɪyɪnɪro omɪf xwayɪf nɪwɪnɪro ŋweaŋagɪfá aɪf ⁸ Jisaso awa xɪfomɪf “Xwɪyɪfá oumeaaraneɪyɪ.” nɪyaiwɪro ŋweaŋagɪfá nánɪf dɪŋɪf adadɪf nɪwɪrɪf ámá wé kɪrɪŋɪf enɪmɪf re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nɪwɪápɪnɪmeámɪf nɪbɪrɪf ámáyo áwɪnɪf e rónapeɪf.” urɪfagɪf o nɪwɪápɪnɪmeámɪf nɪbɪrɪf áwɪnɪf e róáná ⁹ Jisaso ámá e awɪf eánɪgɪfáyo re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nɪonɪf yarɪŋɪf bɪf oseaimɪnɪf. ‘Sabarfáyo nanɪf nɪwirɪnáyɪf, ayɪf ananɪrɪnɪ.’ rɪyaiwɪarɪŋoɪ? ‘Sɪpɪf nɪwirɪnáyɪf, ayɪf ananɪrɪnɪ.’ rɪyaiwɪarɪŋoɪ? ‘Sabarfáyo ámá nanɪf oimónɪf poyɪnɪrɪf nanɪf nɪmɪxɪrɪnáyɪf, ayɪf ananɪrɪnɪ.’ rɪyaiwɪarɪŋoɪ? ‘Ámáyo xwɪrɪfá nɪkɪxerɪnáyɪf, ayɪf ananɪrɪnɪ.’ rɪyaiwɪarɪŋoɪ?” nurɪrɪf ¹⁰ ámá e éf ŋweagɪfá nɪyonɪf sɪŋwɪf nɪwɪnɪmemáná wé kɪrɪŋɪf enɪmɪf re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Dɪxɪf wé ɪrúf pɪmɪxeɪf.” urɪfagɪf o e eáná re enɪnɪgɪnɪ. Xegɪf wé nanɪf ɪmónɪŋɪnɪgɪnɪ. ¹¹ Xegɪf wé nanɪf ɪmónɪfagɪf Parisiowa sɪŋwɪf e nɪwɪnɪro wigɪf xwɪoxɪfyo dánɪf rɪfánɪŋɪf nɪwóróa úagɪf nuro wigɪfɪf jɪfamɪf dánɪf re rɪnɪgɪfawɪxɪnɪ, “None Jisasomɪf píf wɪpaxɪrɪnɪ?” rɪnɪgɪfawɪxɪnɪ.

Xɪfo nánɪf wáf wurɪmeɪpɪrɪfáwamɪf rɪpeaŋɪf nánɪrɪnɪ.

¹² ɪnáná Jisaso xano Gorɪxomɪf xwɪyɪfá rɪrɪmɪf wɪmɪnɪrɪf dɪwɪf mɪŋɪyo nɪpeyɪrɪf sɪfá ayɪmɪf Gorɪxomɪf xwɪyɪfá nura nurɪf ¹³ rɪxa wáfánɪf wónáná “Wiepɪsarɪŋáyɪf obɪf poyɪf.” nɪrɪrɪf ayo wé wúkaúf sɪkwɪf waúmɪnɪf nɪrɪpearɪf “Nɪgɪf wáf nurɪmeɪpɪrɪf oyɪf nérɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ. Ámá wé wúkaúf sɪkwɪf waúf rɪpeaŋowa wigɪf yoɪf rowarɪnɪ. ¹⁴ Saimono, omɪf Jisaso yoɪf ámɪf bɪf Pitaoyɪf wɪrɪŋorɪnɪ. O tɪnɪf omɪf xogwáo Adɪruo tɪnɪf Jemiso tɪnɪf Jono tɪnɪf Piripo tɪnɪf Batoromuo tɪnɪf ¹⁵ Matɪyuo tɪnɪf Tomaso tɪnɪf Arɪpɪasomɪf xewaxo Jemiso tɪnɪf Saimono tɪnɪf —O xegɪf yoɪf bɪf Seretoyɪf rɪnɪŋorɪnɪ. O tɪnɪf ¹⁶ Jemisomɪf xewaxo Judaso tɪnɪf ɪsɪkariotɪf dánɪf Judaso tɪnɪf —O Jisaso nánɪf mɪyɪf urɪŋorɪnɪ. O tɪnɪrɪnɪ.

Ámáyo uréwapɪyɪrɪf nanɪf ɪmɪxɪrɪf enɪf nánɪrɪnɪ.

¹⁷ Jisaso ámá xɪfo rɪpeáowa tɪnɪf dɪwɪf mɪŋɪyo dánɪf nɪwero ayoxɪf nanɪf e rówapáná oxɪf apɪxɪf obaxɪf ɪnɪnáná xɪfomɪf xɪdarɪgɪfáyɪf tɪnɪf ámá obaxɪf Judia pɪropenɪsɪfyo dánɪf yɪf tɪnɪf wigɪf aŋɪf xwé bɪf Jerusaremif dánɪf yɪf tɪnɪf ámá émáyɪf aŋɪf biaúf Taiayɪf rɪnɪŋɪpɪf tɪnɪf Saidonɪyɪf rɪnɪŋɪpɪf tɪnɪf —Aŋɪf apiaúf rawɪrawá ɪmanɪf tɪnɪf aŋwɪf e ɪkwɪrónɪŋɪf piaúrɪnɪ. Aŋɪf apiaúmɪf

dánjyí t́nì ¹⁸ ayí Jisasomì arfá wianíro b́míro negí s̀mìxíyí nanj́ oneaimìxìnrì b́míro oxí apìxí imfó d̀nj́ xìxérorì xìxéanìnj́ wirì egfáyí b́míro éáná o imfó m̀xí umánrìrì áamá ǹyonì nanj́ nìmìxa urì yarfná ¹⁹ oxí apìxí nfnì oyá enj́ s̀xí eánìnj́p̀p̀ áamá ǹyonì píránìnj́ imìxarìnjagì ǹwìnrò ayí enì ǹb́ro omì wé amáf rónanìro egfawìxìnrì.

“Yayí seainrì d̀nj́ sipí seairì éwìnj̀g̀nrì.” urìnj́ nánrìnrì.

²⁰ Jisaso xegí wìepìsarìnj́yo s̀njwí ǹwìga nurì re urìnj̀nìg̀nrì, “Seyfné amìpí nánì d̀fwí ikeamónarìg̀fáyfné Gorìxo xfo xegí xwìoxíyo m̀meámí nerì seameñweanfe páwìp̀r̀fá nánì yayí seáyimì dánì oseainìnrì. ²¹ Aiwá nánì agwí ríná d̀fwí ikeamónarìg̀fáyfné ananì aiwá nrò agwí ímì seayirì ep̀r̀fá nánì yayí seáyimì dánì oseainìnrì. Agwí seyfné d̀nj́ sipí ǹseairì njwí oeáfrì aiwí rfwéná Gorìxo píránìnj́ seameñweanfe ǹpáwìro ǹnjweanfnáyí r̀p̀fá r̀p̀r̀fá nánì yayí seáyimì dánì oseainìnrì. ²² Seyfné áamá imónìnjáonì ǹxìdarìg̀fáyfné enagì nánì áamá wa s̀mí t́nì seairì xegí wúmì nánì m̀xí seax̀dowárrò ikayfwí ǹsearrò segí yoí xwìraimìmì searrò seaíáná xwìr̀fá mimónìpanì. ²³ Áamá wí sipí e seaikárarìnjagfá ǹwìnr̀fnáyí, re yaiwìr̀xìnrì, ‘Nene sipí neaikárarìg̀fápa wigí xiáwowa enì Gorìxoyá wfá rókiamoagfáwamì sipí wikáragfárani?’ ǹyaiwìro seyfné idáná anj́namì ǹpeyiróná Gorìxo nanj́ wí seaìap̀nr̀fá enagì nánì ǹmawirì ǹxèamorì yayí seáyimì dánì néra úfrìxìnrì. ²⁴ E nerì aiwí seyfné amìpí wí m̀múrónìpa egfáyfné anìg̀wìnrì aweyí! Sfá wiyì seyfné majfá seaórìnr̀fánrì. Agwí ríná amìpí yayí seainìpaxí imónìnj́p̀p̀ r̀xa ǹmearo s̀r̀fá munf ǹnjwearo aiwí rfwéná rfnìnj́ meap̀r̀fá enagì nánì d̀nj́ sipí seaìwìnj̀g̀nrì. ²⁵ Anìg̀wì íníná aiwá nrò agwí ímì seayirì yarìg̀fáyfné, aweyí! Sfá wiyì seyfné majfá seaórìnr̀fánrì. Rfwéná Gorìxoyá xwìoxíyo m̀páwì agwfná ep̀r̀fá nánì d̀nj́ sipí seaìwìnj̀g̀nrì. Anìg̀wì yayí ero r̀p̀fá r̀ro yarìg̀fáyfné, aweyí! Sfá wiyì seyfné majfá seaórìnr̀fánrì. Rfwéná Gorìxo áamáyo píránìnj́ umenweanfe m̀páwìpa nerfná d̀nj́ sipí ǹseairì njwí eap̀r̀fá enagì nánì d̀nj́ sipí seaìwìnj̀g̀nrì. ²⁶ Seyfné áamá nfnì seáyimì seameararìg̀fáyfné, aweyí! Sfá wiyì seyfné majfá seaórìnr̀fánrì. Enj́ná segí seáwowa mimónf wfá rókiamoagfáwamì seáyimì umearagfápa agwí seyfné enì seáyimì seameararfná d̀nj́ re ǹyaiwìro, ‘Nene enì áamá Gorìxoyá mimónìpa enagwì nánì oyá xwìoxíyo páwianfwámanì.’ ǹyaiwìro d̀nj́ sipí seaìwìnj̀g̀nrì.

“Sf́mí t́nì seaiarìg̀fáyí nánì wá oseanìnrì.” urìnj́ nánrìnrì.

²⁷ “E nr̀r̀r̀r̀ aiwí seyfné arfá niarìg̀fáyfné re éfrìxìnrì. Áamá seyfné wikí seaónìg̀fáyo nánì seaimónr̀r̀r̀ áamá s̀mí t́nì seaiarìg̀fáyo nanj́ wimìxìro ²⁸ áamá ikayfwí t́nì ǹramìxìr̀r̀ seararìg̀fáyo Gorìxo píránìnj́ owimìxìnr̀r̀ ero áamá xwìraimìmì seararìg̀fáyí nanj́ oimónìpoyìnr̀r̀ Gorìxomì yarìnj́ wìro éfrìxìnrì. ²⁹ Áamá wo marìp̀njwíyo m̀dánì reááná ámì m̀dánì enì ananì xe reáwìnj̀g̀nrì. Áamá wo d̀xí iyfá nr̀r̀r̀p̀r̀fnáyí, xe onìr̀p̀nr̀r̀ d̀xí sorfá enì ‘Xe onìr̀p̀nr̀r̀.’ yaiwìr̀xìnrì. ³⁰ Áamá g̀yí g̀yí yarìnj́ síánáyí, ananì m̀nr̀ wirì g̀yí g̀yí r̀r̀p̀fáyo ímí t́nì ‘Ámì niap̀poyì.’ murìpa erì éfrìxìnrì. ³¹ ‘Áamá e onìpoyì.’ yaiwìarìnj́pa joxì enì e wìr̀r̀xìnrì. ³² Joxì re ǹyaiwìr̀fnáyí, ‘Áamá nionì nánì wimónarìnj́yí nánìnr̀r̀ nìmónarìnr̀r̀.’ ǹyaiwìr̀fnáyí, áamá g̀yí seáyimì r̀mep̀r̀r̀fánrì? Oweoì! Áamá fwí néra warìg̀fáyí aí áamá wìwanìnj́yí nánì wimónarìnj́yí nánì wimónarìnj́r̀nr̀. Ayìnánì seyfné nánì wimónarìnj́yí nánìnr̀r̀ ǹseaimónr̀fnáyí, weyí áamá wí seamearìp̀r̀fámanì. ³³ Seyfné áamá nanj́ seaimìxarìg̀fáyonì nanj́ ǹwimìxìr̀fnáyí, weyíyí áamá g̀yí seamearìp̀r̀fánrì? Oweoì! fwí néra warìg̀fáyí aí áamá nanj́ wìarìg̀fáyo xìxenì nanj́ wìarìg̀fánr̀nr̀. Ayìnánì áamá seyfné nanj́ seaimìxarìg̀fáyonì nanj́ ǹwimìxìr̀fnáyí, weyíyí áamá wí seamearìp̀r̀fámanì. ³⁴ Seyfné woxì ‘O idáná ámì xìxenì niap̀pax̀r̀nr̀.’ yaiwìarìnj́yonì

mɪnɪ nɪwɪrɪnáyɪ, weyɪyɪ áamá gɪyɪ seamearɪpɪrɪfárɪnɪ? Oweoɪ! Áamá ɪwɪ yarɪgɪfáyɪ aɪ wɪgɪ wɪfámɪ 'Idáná ámɪ xɪxɛnɪ neaiapɪpaxɪrɪnɪ.' yaiwɪarɪgɪfáyɪ mɪnɪ wɪarɪgɪfárɪnɪ. Ayɪnánɪ woxɪ 'O idáná ámɪ xɪxɛnɪ niapɪpaxɪrɪnɪ.' yaiwɪarɪɲɪyo mɪnɪ nɪwɪrɪnáyɪ, weyɪyɪ áamá seamearɪpɪrɪfámánɪ. ³⁵ Áamá seyɪné sɪmɪ tɪnɪ seaiarɪgɪfáyɪ nánɪ seaimónɪrɪ nanɪ wɪmɪxɪro amɪpɪ wɪ mɪnɪ nɪwɪrɪnáyɪ 'Xɪoyá enɪ oniapɪnɪ.' mɪyaiwɪpa éfɪrɪxɪnɪ. E nerónáyɪ, nɪaɪwɪ Nwɪfá seáyɪ émɪ ɲweaɲoyá nɪmónɪro oyá nanɪ wɪ meapɪrɪfárɪnɪ. Seyɪné xɪoyá nɪaɪwɪ enagɪ nánɪ áamá xɪomɪ yayɪ mɪwɪfáyɪ tɪnɪ sɪpɪnɪ yarɪgɪfáyɪ tɪnɪ wá wɪanarɪɲɪpa éfɪrɪxɪnɪ. ³⁶ Segɪ ápo ámáyo ayá nurɪmɪxɪrɪ yarɪɲɪpa seyɪné ayá nurɪmɪxɪro éfɪrɪxɪnɪ.

Ewayɪ ikaxɪ sɪyɪkwɪ nánɪ urɪɲɪf nánɪrɪnɪ.

³⁷ "Joxɪ áamá wo yarɪɲagɪ sɪɲwɪ nɪwɪnɪrɪnáyɪ 'O sɪpɪ yarɪnɪ.' mɪrɪpanɪ. E nerɪnáyɪ, joxɪ nánɪ Gorɪxo 'O sɪpɪ yarɪnɪ.' rɪnɪfámánɪ. Joxɪ ámáyo xwɪyɪfá mɪmeaarɪpanɪ. E nerɪnáyɪ, Gorɪxo xwɪyɪfá rɪmeaarɪnɪfámánɪ. Joxɪ áamá wɪ ɪwɪ sɪfápɪ yokwarɪmɪ nɪwɪrɪnáyɪ, Gorɪxo ananɪ joxɪyáyɪ yokwarɪmɪ sɪnɪfárɪnɪ. ³⁸ Joxɪ ámáyo mɪnɪ nɪwɪrɪnáyɪ sɪpɪfɪ mɪwɪpa nerɪ yarɪɲɪpa Gorɪxo mɪnɪ sɪapɪnɪfárɪnɪ. Ámáyo mɪnɪ nɪwɪrɪnáyɪ 'Xwé owɪmɪnɪ.' yaiwɪro aɪwá sɪxɪ ímɪmɪ neróná sɪxɪ úro ro wé tɪnɪ kɪsɪkɪsɪ ero nemáná rɪxa nɪyurɪnowɪáná mɪnɪ nɪwɪrɪnáyɪ xegɪ iyɪfáyɪ wɪároarɪgɪfápa Gorɪxo enɪ xɪxɛnɪ e mɪnɪ sɪapɪnɪfárɪnɪ. Amɪpɪ xɪxɛnɪ joxɪ wɪarɪɲɪpa Gorɪxo xɪxɛnɪ e sɪapɪnɪfárɪnɪ." urɪɲɪnɪgɪnɪ.

³⁹ Jisaso xegɪ wɪepɪsarɪɲɪyɪf nɪonɪ urarɪɲá jɪfáyɪ arɪfá nɪkeamoro áamá sɪɲwɪ supárɪɲɪf ímónɪpɪrɪxɪnɪrɪ ewayɪ xwɪyɪfá rɪpɪ urɪɲɪnɪgɪnɪ, "Seyɪné 'Sɪɲwɪ supárɪɲɪf wo wɪomɪ ananɪ nɪpemeámɪ ófɪyo unɪɲoɪ.' rɪyaiwɪarɪɲoɪ? Awáú nɪwaúnɪ xwárɪɲwɪyo eainɪpɪsfɪɪ." nurɪrɪ ⁴⁰ xɪoyá wɪepɪsarɪɲɪf seáyɪ e nɪmónɪro wɪgɪ dɪɲɪyo dánɪ ananɪ epɪrɪxɪnɪrɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, "Nɪaɪwowa uréwapɪyarɪɲomɪ seáyɪ e múrónarɪgɪfámánɪ. Xámɪ nuréwapɪya numáná enáná uréwapɪyarɪɲo tɪnɪ xɪxɛnɪ ímónarɪgɪfárɪnɪ." nurɪrɪ ⁴¹ xɪoyá wɪepɪsarɪɲɪyɪf ɪwɪ ayɪ yarɪgɪfáyɪ pɪnɪ mɪwɪarɪpa nero áamá wɪ yarɪgɪfáyɪ nánɪnɪ "Pɪnɪ wɪarɪpoyɪ." urɪpɪrɪxɪnɪrɪ ewayɪ xwɪyɪfá ámɪ bɪ rɪpɪ urɪɲɪnɪgɪnɪ, "Segɪ sɪɲwɪyo íkɪfá xwé wánɪɲɪf ɲweaɲagɪ aɪ sɪɲwɪ mainenɪpa nero dɪxɪ ímónɪgɪfáyɪ womɪ sɪɲwɪ sɪyɪkwɪf onɪmɪá bɪ ɲweaɲáná pɪ nánɪ sɪɲwɪ wɪnɪmeaarɪgɪfárɪnɪ? ⁴² Íkɪfá xwé awá segɪ sɪɲwɪyo ɲweaɲagɪ sɪɲwɪ mainenɪpa nerɪnáyɪ arɪge nerɪ dɪxɪ ímónɪgɪfá omɪ 'Sɪɲwɪ sɪyɪkwɪf onɪmɪá ɲweaɲɪpɪ orɪmeámɪnɪ.' urɪrɪfárɪnɪ? Nanɪ rɪrɪ sɪpɪ rɪrɪ yarɪɲoxɪnɪ, íkɪfá xwé joxɪyáyɪ sɪɲwɪyo ɲweaɲfá emɪ nɪmámónɪmáná sɪɲwɪ píránɪɲɪf nanɪmáná dɪxɪ rɪrɪxɪmeáoyá sɪɲwɪyo onɪmɪá ɲweaɲɪpɪ ananɪ mearɪfárɪnɪ." urɪɲɪnɪgɪnɪ.

Ewayɪ ikaxɪ íkɪfá sogwɪf nánɪ urɪɲɪf nánɪrɪnɪ.

⁴³ Xegɪ wɪepɪsarɪɲɪyɪf píránɪɲɪf nero onɲweápoyɪnɪrɪ ewayɪ xwɪyɪfá ámɪ bɪ rɪpɪ urɪɲɪnɪgɪnɪ, "Íkɪfá sɪyɪwɪ rɪɲɪna sogwɪf nanɪf wearɪɲɪfmanɪ. Íkɪfá onagwá enɪna sogwɪf sɪpɪ wearɪɲɪfmanɪ. ⁴⁴ Áamá íkɪfá sogwɪf wenagɪ nɪwɪnɪrɪnáyɪf dɪɲɪf 'Íkɪfá yoɪf ayo rɪnɪɲɪf iyɪf rɪwenɪ?' yaiwɪarɪgɪfárɪnɪ. Íkɪfá pɪkɪf sogwɪf nɪdɪrɪnáyɪf enɪwɪxɪyo darɪgɪfáránɪ? Wainɪf sogwɪf nɪdɪrɪnáyɪf ará ekɪrɪkwɪyo darɪgɪfáránɪ? Oweoɪ! ⁴⁵ Áamá nanɪyɪf wɪgɪf xwɪoxɪyo dánɪ dɪɲɪf nanɪf moro píránɪɲɪf néra uro yarɪgɪfárɪnɪ. Áamá sɪpɪyɪf wɪgɪf xwɪoxɪyo dánɪ dɪɲɪf sɪpɪf moro ɪwɪf néra uro yarɪgɪfárɪnɪ. Áamá xwɪyɪfá nɪrɪrɪnáyɪf xwɪoxɪyo dánɪ sɪpɪf nánɪnɪ dɪɲɪf nɪmorɪnáyɪf sɪpɪnɪf rarɪgɪfárɪnɪ. Nanɪf nánɪnɪ nɪmorɪnáyɪf nanɪnɪf rarɪgɪfárɪnɪ." urɪɲɪnɪgɪnɪ.

Ewayɪ ikaxɪ sɪɲá anɪf mɪrarɪgɪfáwá nánɪ urɪɲɪf nánɪrɪnɪ.

⁴⁶ Ewayɪ xwɪyɪfá ámɪ bɪ rɪpɪ urɪɲɪnɪgɪnɪ, "Pɪf nánɪ 'Ámɪnáoxxɪnɪ, Ámɪnáoxxɪnɪ,' nɪnɪrɪro aɪwɪ nɪonɪ seararɪɲápɪ mɪpa yarɪɲoɪ? ⁴⁷ Áamá gɪyɪf gɪyɪf nɪonɪ tɪfámɪnɪ nɪbɪro nɪonɪ searɪfápɪ arɪfá nɪnɪro xɪxɛnɪ axɪpɪ yarɪgɪfáyɪf 'Ámá onɪɲɪf rɪmónɪnɪ?' oyaiwɪpoyɪnɪrɪ ewayɪ xwɪyɪfá bɪ nɪrɪrɪ sɪwánɪɲɪf oseaimɪnɪ. ⁴⁸ Áamá o sɪɲá anɪf nɪmɪrɪrɪnáyɪf xámɪ sɪɲá

nita yapírfe xwíta sewiáríóniḡ xapixapí nimirí enḡ t́ni ínimi nímiga nîwémáná sḡḡ yapiniḡagi nîwiniríḡe dání sḡḡ piará níkíkíróa nîyapírí anḡ miraríḡóniḡ imóniḡoí. Iniá xwé neáísáná iniḡḡ waxí nîwerf́ná aniwámi nîmiákwirí pîneámínirí éfyí o píraníḡí miríḡí enagí nání winḡwí wí mimeanḡnigini. ⁴⁹ E nerí aiwí áamá giyí giyí nioní searíápi arf́á nîniro aí xixeni axḡpí mepa yaríḡf́áyí áamá róniḡí imóniḡoí. O anḡ nîmirírf́ná sḡḡ piará yapiniḡe dání sḡḡ níkíkíróa yapini nání xwíta bí mímí úraqí xwítaýoni seáyí e nita nîpuri mirárf́íyí iniḡḡ waxí nîweapírí miákwíáná anḡni iniḡḡyo nîpîneamioari anípá imónáríḡnigini.” nurírí “Nene ení Jisaso nearf́pí nîwiaíkirf́ná aniwá yapí Goríxo anípá neaimíxínf́arfaní?” oyaiwípoyinirí nání ewayí xwíyíta api uríḡnigini.

7

Porisf́ woyá omiḡf́ wiariḡomi nanḡf́ imíxíḡf́ nánirini.

¹ Jisaso, oxí apíxí arf́á wiarf́ná xwíyíta api nîpini nurárimáná anḡ wíyo xegf́ yoí Kapaneamiyo nání nurí ḡweanáná ² wauyí porisf́ áminá imóniḡf́ woyá áamá xínáiniḡf́ nimónirí omiḡf́ wiariḡo —O porisf́ áminá imóniḡo diḡf́ síxí winḡorini. O símíxí nerí ríxa nîpémínirí yarf́ná ³ “Jisaso nîbirí anḡ apimi ḡweani.” rinaríḡagf́a arf́á e nîwirí Judayí áminá wa Jisasomi owirímeápoyinirí re uowáríḡnigini, “Soyf́né nuro ḡf́ inókiniḡf́ omiḡf́ niariḡf́ ro nání yaríḡf́ re nîwípoyí, ‘Joxí anani nîbirí oyá xínáiniḡf́ nimónirí omiḡf́ wiariḡo ríxa nîpepaxf́ yaríḡagi nání píraníḡf́ wimíxíréni?’ yaríḡf́ e nîwípoyí.” uowáráná ⁴ awa nuro Jisasomi nîwímearo wauní ríxíḡf́ re uríḡf́awixini, “O émayf́ wo enagí aiwí píraníḡf́ neariḡo enagí nání joxí nîbirí oyá xínáiniḡf́ omiḡf́ wiariḡomi píraníḡf́ wimíxíyí. ⁵ O Judayene diḡf́ nîneanḡwirírí negf́ rotú anḡ jf́ayí mirani nání neaiapíḡorini.” urf́agf́a ⁶ Jisaso awa t́ni nuro porisf́ áminá imóniḡoyá anḡ t́ḡf́ e anḡwí e rémóáná porisf́ áminá imóniḡo xegf́ áamá níkwimíxínirí emearíḡf́a wami re uowáríḡnigini, “Jisasomi nîwímeari Porisf́ áminá imóniḡo re nearowáríḡoí urf́poyí, ‘Ámináoixiní, nioní síní upupf́ḡf́ siarf́ná nanḡmani. Nioní áamá nanḡoní síḡagwiní. Joxí nioniyá anḡyo wí f́wiapíxámani. ⁷ Xámi níwanḡoní “Áamá nanḡoní menini.” nîyaiwinirí nání joxí sirímeámínirí mibf́arini. Ayínáni díxí roḡe dání ṕné ráná ḡf́ omiḡf́ niariḡo ámi nanḡf́ imóniḡoí. ⁸ Nioní áamá “Omiḡf́ ayf́ ayf́ ei.” nîraríḡf́owami ínimi wuríḡnigini. Nioní ení porisf́ wa ínimi nurf́niḡoí. ḡf́ porisf́ womí “Joxí anḡf́ ui.” uráná sa waríḡf́rini. Womí “Bei.” uráná sa xixeni baríḡf́rini. ḡf́ inókiniḡf́ omiḡf́ niariḡf́ womí “E ei.” uráná xixeni yaríḡf́rini.” Jisasomi e urf́poyí.” uowáráná ⁹ awa nuro Jisaso t́ni óf́ e órórí niníro e uráná Jisaso ududf́ nîwirí níkwimíxínirí oxí apíxí epíroyf́ nero númi uxídíḡf́ayo re uríḡnigini, “Wauyí porisf́ áminá imóniḡo diḡf́ nînikwírorí yaríḡf́pa níḡf́ Isíreryf́né aí woxí nioní diḡf́ xixeni mînikwíroaríḡnini.” uráná ¹⁰ xwíyíta uowárenapf́áwa ámi wíḡf́ anḡf́ e nání nuro xegf́ omiḡf́ wiariḡo ríxa ámi nanḡf́ riwo ḡweanagí winḡf́awixini.

Íwf́ síkíḡf́ piyí womí “Wíápínimeai.” uríḡf́ nánirini.

¹¹ Jisaso wauyí porisoyá omiḡf́ wiariḡomi píraníḡf́ nimíxírí ríxa sf́a wí óráná o anḡf́ bimí yoí Neníyí riniḡf́yo nání nurí xegf́ wiepísariḡowa ení o t́ni nuro áamá oxí apíxí obaxí nawíní nuro ¹² anḡf́ apimi ákíḡá f́wí e rémoaníro yarf́ná Jisaso weníḡf́ éfyí winḡnigini. Áamá piyí wo —O síní íwf́ síkíḡorini. Xexírímeáo wo mayorini. Xínái apíxí anírini. Omí xínái t́ni oxí apíxí e dání obaxí t́ni xwíta weyaníro anḡf́ apimi dání nîmeámi f́wiaparíḡagf́a Jisaso síḡwí e nîwinirí ¹³ piyomi xínáimi wá nîwianirí re uríḡnigini, “Nḡwí eaariḡf́yí ṕni wíarei.” nurírí ¹⁴ anḡwí e nîbirí íkwianḡwí piyo wenf́namí f́a níxírí áamá nîmeámi waríḡf́áyf́ sa e rówapíḡáná o piyomi re uríḡnigini, “ ‘Íwf́ síkíḡf́ roxiní, ríxa wíápínimeai.’ ríraríḡnini.” uráná re enḡnigini. ¹⁵ Piyo

nɪwɪáƆnɪmearɪ éƒ nɪŋwearɪ iwamító Ɔné rarɪná Jisaso ámi xɪnái tɪŋƒ e uwáriarɪná
 16 ámá nɪnɪ wáyƒ nɪkárɪnɪro Gorɪxomɪ seáyɪ e numeróná re rɪgƒawɪxɪnɪ, “Gorɪxoyá
 wƒá rókiamoarɪŋƒ seáyɪ e imónɪŋƒ wo riwo rɪneauowárɪnapɪyɪŋoƒ? Gorɪxo Isɪrerene
 nánɪ dɪŋƒ nɪmorɪ arɪrá neainɪnƒa nánɪ riwo rɪneauowárɪnapɪyɪŋoƒ?” nɪrɪro e yarɪná
 17 Jisaso e éƒƆɪ nánɪ xwɪyƒá Judayƒ aŋƒ nɪyonɪ yanƒ niwéa nurɪ mɪdɪmɪdánɪ enɪ
 rɪnɪmenɪnɪgɪnɪ.

Jono xegƒ wieƆsarɪŋowa waúmɪ Jisaso tɪŋƒ e nánɪ uowárɪŋƒ nánɪrɪnɪ.

18 Jono xegƒ wieƆsarɪŋowa Jisaso éƒ aƆɪ nɪƆnɪ nánɪ áwanƒ uráná 19 o xegƒ
 wieƆsarɪŋƒ waúmɪ “Eɪnɪ.” nurɪrɪ Ámɪná Jisaso tɪŋƒ e nánɪ re uowárɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nuri
 yarɪŋƒ re wɪƆiyɪ, ‘Joxɪ nánɪ Jono “Nɪbɪnƒárɪnɪ.” neararɪŋoxɪranɪ? Wo ámi rƒwɪyo
 bɪnƒo nánɪ sɪnɪ xwayƒ nanɪrɪ ŋweanƒwáranɪ?’ Nuri yarɪŋƒ e wɪƆiyɪ.” uowárɪŋagɪ
 20 awaú nuri Jisasomɪ re urémeagƒɪsɪxɪnɪ, “Jono wayƒ nɪneameaia warɪŋo joxɪ
 tɪe nánɪ re yearowárɪŋoɪ, ‘Omɪ yarɪŋƒ re wɪƆiyɪ, ‘Joxɪ Jono ‘Rƒwɪyo nɪbɪnƒárɪnɪ.’
 neararɪŋoxɪranɪ? Wo rƒwɪyo bɪnƒo nánɪ sɪnɪ xwayƒ nanɪrɪ ŋweanƒwáranɪ?’ yarɪŋƒ
 e wɪƆiyɪ.’ yearowárɪŋoɪ.” uráná 21 axɪná Jisaso ámá sɪmɪxƒ xɪxegƒnɪ yarɪgƒáyo nanƒ
 imɪxɪrɪ sɪŋwƒ supárɪgƒá obaxɪyo sɪŋwƒ anɪƆrɪ nánɪ wirɪ imító ámáyo xɪxéroarɪŋƒyo
 mɪxƒ umáɪnɪrɪ nerɪ 22 awaúmɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Awagwɪ nuri amɪƆɪ nɪnɪ nionɪ re
 yarɪná sɪŋwƒ nanɪrɪ arƒá niri éƒɪyƒ nánɪ Jonomɪ áwanƒ urƒɪƆiyɪ, ‘Sɪŋwƒ supárɪgƒáyo
 ámi sɪŋwƒ anɪro sɪkwƒ ikƒ egƒáyo ámi aŋƒ ero Ɔeyɪyƒ tɪgƒáyo wigƒ wará nanƒ inɪro
 arƒá Ɔrónɪgƒáyo ámi arƒá ero ámá Ɔéƒáyo ámi wɪáƆnɪmearo ámá sɪƆɪyo xwɪyƒá yayƒ
 winɪƆaxɪƆɪ arƒá wɪro yarɪŋoɪ.’ urƒɪƆiyɪ.” nurɪrɪ 23 re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “RɪƆɪ enɪ urƒɪƆiyɪ,
 ‘Yeáyƒ neayimɪxemeanƒa nánɪ arƒowayá xwƒá Ɔɪaxɪyo dánɪ iwiaronƒo e enƒárɪnɪ. E
 enƒárɪnɪ.’ yaiwɪarɪgƒáƆɪ tɪnɪ xɪxenɪ mepa yarɪŋagɪ sɪŋwƒ nɪnanɪrɪ aɪwɪ nóreámioarɪ
 dɪŋƒ mɪnɪkwɪropa nerɪ ‘Ayƒ omanɪ.’ mɪyaiwɪpanɪ. Ámá e yarɪgƒá gɪyƒ gɪyƒ Gorɪxoyá
 dɪŋƒ tɪnɪ yayƒ winɪƆaxɪyɪrɪnɪ. Jonomɪ e urƒɪƆiyɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

Jisaso Jono nánɪ urɪŋƒ nánɪrɪnɪ.

24 Jisaso, Jonoyá wieƆsarɪŋowaú rɪxa úáná, o ámá e eƆrɪoyƒ egƒáyo Jono nánɪ re
 urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Xámɪ seyƒné Jonomɪ sɪŋwƒ wɪnanɪro nánɪ ámá dɪŋƒ meanje nánɪ nuróná
 Ɔɪ ámá sɪŋwƒ wɪnarɪgƒawɪxɪnɪ? Ámá enƒ meánɪŋƒ imɪŋƒ yarɪná wakwɪŋwƒ wɪŋwƒ
 nɪmearɪnɪŋƒ imónɪŋƒ womɪ sɪŋwƒ wɪnanɪro rɪwarɪgƒawɪxɪnɪ? Oweoɪ! 25 Aga Ɔɪ
 ámá sɪŋwƒ wɪnanɪro warɪgƒawɪxɪnɪ? Ámá rapɪrapɪ yarapayƒ enƒ wú yɪnɪŋƒ womɪ
 wɪnanɪro ámá dɪŋƒ meanje nánɪ rɪwarɪgƒawɪxɪnɪ? Oweoɪ! Ámá rapɪrapɪ yarapayƒ
 nanƒnɪ nɪyɪnɪro ŋweagƒáyo mɪxƒ ináyɪyá aŋƒyo ŋweaarɪgƒárɪnɪ. Ámá dɪŋƒ meanje
 ŋweaarɪgƒámanɪ. 26 Aga Ɔɪ ámá sɪŋwƒ wɪnanɪro warɪgƒawɪxɪnɪ? Gorɪxoyá wƒá
 rókiamoarɪŋƒ womɪ sɪŋwƒ wɪnanɪro rɪwarɪgƒawɪxɪnɪ? Oyɪ, wƒá rókiamoarɪŋƒ womɪ
 sɪŋwƒ wɪnanɪro ugƒá aɪwɪ Jono ámá yeáyƒ seayimɪxemeanƒa nánɪ xwƒá Ɔɪaxɪyo dánɪ
 iwiaronƒo nánɪ wáƒ urɪmemɪnɪrɪ nánɪ uowárɪnapɪŋƒ enagɪ nánɪ o Gorɪxoyá wƒá
 rókiamoarɪgƒá nɪyonɪ xɪxenɪ imónɪŋománɪ. Seáyɪ e múronɪrɪnɪ. 27 Jono nánɪ Bɪkwƒ
 Gorɪxoyáyo rƒwamɪŋƒ re nɪrɪnɪrɪ eánɪnɪ, ‘Gorɪxo xegƒ xewaxomɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ
 gƒ xwɪyƒá yanƒ wɪowárɪmƒáo joxɪ xámɪ nɪrɪmearɪ ámá nɪsanɪrɪ eƆrɪ nánɪ ónɪŋƒ
 nɪsɪmoia unƒa nánɪ uowárɪmƒárɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.’ Rƒwamɪŋƒ e nɪrɪnɪrɪ eánɪnɪ.”
 nurɪrɪ 28 re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ seararɪŋɪnɪ. Jono ámá yeáyƒ seayimɪxemeanƒa nánɪ
 arƒowayá xwƒá Ɔɪaxɪyo dánɪ iwiaronƒo nánɪ ónɪŋƒ imonɪ enagɪ nánɪ ámá nɪnɪ aɪwɪ
 wo Jonomɪ seáyɪ e imónɪnɪ nánɪ xɪrɪgƒámanɪ. E nerɪ aɪwɪ ámá gɪyƒ gɪyƒ nionɪ nɪxɪdɪro
 Gorɪxoyá xwɪoxɪyo Ɔáwɪro yarɪgƒáyo xwɪyƒá nionɪ nánɪ wáƒ nurɪmeɪƆrɪƆɪ xwɪyƒá
 Jono wáƒ rɪmenƒɪƆɪmɪ seáyɪ e imónɪŋagɪ nánɪ ámá ayƒ onɪƆɪ aɪwɪ Jonomɪ enɪ seáyɪ
 e imónɪŋoɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ. 29 Ámá nɪnɪ tɪnɪ takɪsɪ nánɪ nɪgwƒ nearáƆarɪgƒáyo tɪnɪ
 Jono wáƒ urɪmearɪŋagɪ arƒá nɪwɪro nɪsanɪro Jono wayƒ umeaiarɪná rɪƆɪ urɪgƒánɪŋƒ

imónini, “Gorixoxi wé róniñoxi óf nene uyíniñi yariñwaéne nání imófpí xixeni neamoífrini.” urígfániñi imónini. ³⁰ E nerí aiwí Parisiowa tñi ñwí ikaxí eániñfpí mewegfáwa tñi Jono wayí oneameainrí sñwí mñwiniñpa neróna amipí Gorixo ‘Awa oépyi.’ yaiwífpimi rfwí umogfawixini. ³¹ Jisaso ámi re uriñiniñi, “Ewayí xwiýfá pípi nñriñi áma agwi rína ñweagfáyíne áma wo wo Gorixo seyíne nání urowárariñagi aiwí seyíne miseaimónariñyíne nání ‘Ayíniñi imónini.’ rímíniñi? Seyíne píniñi imóniñoi?” nuríri ³² re uriñiniñi, “Seyíne niaíwí rípiániñi imóniñoi. Niaíwí bia makerfá tñi e nífá neróna niaíwí bñbiamí ríaiwá re urariñoi, ‘Nepiane webí rariñagwi aí sepiayíne siminiñi miyaríñoi. Nepiane ñwapé rariñagwi aí sepiayíne ámixfá bí miyaríñoi.’ rñnarígfápiániñi imóniñoi. ³³ Seyíne re egfápi nání ewayí xwiýfá api searariñini. Seyíne Jono wayí nñeameaia waríño nñbiríñá aiwá nañi mñniñpa erí iniñgfí wainí mñniñpa erí yariñagi sñwí nñwiniñro nání ‘Áma royí imfó xixéroariñoriñi?’ rarígfáriní. ³⁴ Seyíne áma imóniñáoni ení nñbiríñá aiwá nñri iniñgfí nñri yariñagi nñnaniñro nání re rarígfáriní, ‘O aiwá ení nerí nariñoriñi. Iniñgfí wainí ení nariñoriñi. Áma takisí nání ñígwí nearáparígfáwa tñi áma fwí yariñgfá winiyí tñi nñkumíxiniñri emeariñoriñi.’ rarígfáriní. ³⁵ E nerí aiwí oxí apíxí wíni wíni dñiñ pírániñi neñwípero Jono tñi nioni tñi nání ‘Awaú nañi yariñi.’ yaiwiarígfáriní.” uriñiniñi.

Íwí inariñi wimi yokwarímí wiñi náníriñi.

³⁶ Áma Parisi wo Jisasomi yariñi re wiñiniñi, “Joxi anani nioni tñi gfí añíyo aiwá nanírewi?” uríagi Jisaso oyá añíyo nñpáwiri aiwá naníri nání wigí yariñgfápa xwápíyi nñkírómáná nawíni aiwá naríñá re eníniñiñi. ³⁷ Apíxí fwí inariñi wí, añi apimiñi ñweañi “Jisaso Parisioyá añíyo nññweari aiwá naríñi.” rñnariñagi arfá e nñwiri sñá tñi síxí imíxiniñi wá iniñgfí dñiñ nañi eariñi bí iníñfwá nñmeámí añi iwámí nñpáwiri ³⁸ Jisaso síkwí tñi e rfwí rñwámíni éf nñrómáná ñwí nearíñá xegí sññwiríxí Jisasoyá síkwí sosfáyo nñyori í xegí dñá sepiá tñi kwíkwírimí nerí síkwíyo kíyí nñmiaúniñi iniñgfí dñiñ nañi eariñiñi niwayímómáná gñniñ nñwiri e yariñá ³⁹ Parisio, Jisasomi imání ikaxí urfó apíxí í e wiaríñagi nñwiniñri iními re rñniñiniñi, “Áma ro nepa Gorixoyá wíá rókiamoariño enánáyí, apíxí fá wiapíyimiñariñi nání xixeni nñjía re imónipaxoriñi, ‘Í apíxí fwí inariñi wíriñi.’ yaiwipaxoriñi.” Parisio iními dání e yaiwinaríñá ⁴⁰ Jisaso o xwióxíyo dání e yaiwiaríñagi adadí nñwiri re uriñiniñi, “Saimone, xwiýfá bí oriñimíni.” uríagi o re uriñiniñi, “Nearéwapíyariñoxini, anani nñrei.” uríagi ⁴¹ Jisaso ewayí xwiýfá rípi uriñiniñi, “Áma womí áma waú nñbirí ñígwí urápígfísisixini. Wfó K500.00 urápíri wfó K50.00 urápíri neri nññweagfísaná ⁴² awaú ámi xfómi mñwipa enáná o nñwaúmiñi ayá nurímíxiri ñígwí mñni wiñfpí nání dñiñ peá nñmori kikiñá eníniñi. Ayíñani awaú go go ñígwí mñni wiño nání xwapí wimóniniñoi?” uríagi ⁴³ Saimono re uriñiniñi, “Ñígwí K500.00 urápíño, o xwapí wimóniniñoi.’ nimónariñi.” uríagi Jisaso re uriñiniñi, “Joxi dñiñ xixeni neñwíperi rariñini.” nuríri ⁴⁴ apíxí tñámíni nñkíniñmónimáná Saimonomí re uriñiniñi, “Apíxí rí nioni niariñi rí sñwí wñei. Nioni dñí añíyo fwíapánáyí joxi negí yariñwápa mñniñi iniñgfí bí síkwí sosfá igfá eániñmñri nání mñniapíni. E nerí aiwí apíxí ríyí gfí síkwí sosfáyo sññwiríxí tñi igfá nñnearí xegí dñá sepiá ení tñi nñkwíriñoi. ⁴⁵ Joxi áma xwiýfá báná negí yariñwápi kíyí mñniñmiaúniñi. E nerí aí í nioni nñwiapíri ñweááiná dání síkwí sosfáyo kíyí nñniñmiaúga waríni. ⁴⁶ Joxi negí yariñwápa yayí mñniñpa neri raní bí mñniñyó mñniwayímóini. E nerí aiwí apíxí ríyí síkwí sosfáyo iniñgfí dñiñ nañi eariñiñi bí nñniwayímómáná gñniñ niñoi. ⁴⁷ Ayíñani nioni re rariñini. Í fwí xwapí yagfí aiwí nioni ríxa yokwarímí wiíá enagi nání í nioni nání xwapí nñwimóniñi nání nañi e niariñi. Áma fwí xwapí mé bí oniñmiápi yariñgfáyí nioni

yokwarimé wíáná ayé nioní nání ení onímíápi wimónaríngíríní.” Saimonomí e nurírí ⁴⁸ apíxímí re uríngínigíní, “Nioní díxí fíwí yaríngíyí ríxa yokwarimé síáríní.” uráná ⁴⁹ áamá xíto tíní nawíní nínwearo aiwá naríngíyí re ríngíawixíní, “Áamá royí fíwí yaríngíyí yokwarimé wiipaxoníríní.’ nìyáiwírí ríá raríní?” níríníro e yaríná ⁵⁰ Jisaso apíxímí re uríngínigíní, “Jíxí díngí níkwíroaríngí nání Goríxo yeáyí ríyímíxemeáíríní. Ríxa kíkíá néra utí.” uríngínigíní.

8

Apíxí Jisasomí míranjé wígííwa náníríní.

¹ Jisaso Saimono tíní aiwá nínírí nínweanísáná ríxa sía wí óráná o anjé wíyí wíyo xwíyíá yayí winípaxí Goríxo xwíoxíyo míméámí nerí pírángíjé umenweaníá nání wáí nurímerí re urímenjínigíní, “Seyíné fíwí yaríngíyí ríwímíní nímamoro nísaníro nweáíríxíní.” urímearíná xíto xegí wiepísaríngí wé wúkaú síkwí waú o tíní nawíní nemero ² apíxí wíwa ení o tíní nawíní nemero —Wíwa símíxí tígííwamí Jisaso nanjé imíxírí wíwa imíó díngí xíxéroaríngí tígííwamí míxí umáínírí wiaríngííwa wígí yoí ríwaríní. Wí Mariaíríní. Anjé yoí Magídara dání enjagí nání ímí yoí Magídara dánjé Mariaíyí wíríníngíríní. Í Jisaso imíó wé wíúmí dánjé waú díngí xíxéroaríngí míxí umáíníowaríngíríní. ³ Apíxí ámí wí Xusao —O míxí ináyí Xerotoyá bosíwí woríní. Omí xiepí í xegí yoí Joanaíríní. Ámí wí Sasanairíní. Íwa tíní ámí wíwa ení wígí nígwí tíní aiwá bí imímí ero Jisasomí tíní xegí wiepísaríngíowamí tíní míranjé níwiayíro númí wagíáríní.

Ewayí ikaxí wítí síyí wíáronjé náníríní.

⁴ Oxí apíxí obaxí anjé ayé ayo dání Jisaso tíngí e nání níbímíro awí eánaríná o ewayí xwíyíá rípi uríngínigíní, ⁵ “Áamá wo o xegí omíngíyo wítí síyí níwíáróá umínírí nání nurí ríxa xwíá yuní ikíxeáríníngé pírángíjé níwíárorí aí wí ótyo píerótyí áamá wí ótyo nípuríná xwíríngwí osaxíro íngí níbírí mímání erí enjínigíní. ⁶ Ámí wí síngá ínímí yapíníngáná xwíá seáyí e onímíápi enjío píerótyí apaxí mé nerápirí níyapírí aiwí iníngí mírúníngagí nání apaxí mé yíweáríngínigíní. ⁷ Ámí wí emí pípíngí arfíkiáríníngé wíáronjéyí emí pípíngíyo dání nawíní nerápmáná emí xenwiráríngagí nání wítí ayé urí enjínigíní. ⁸ Ámí wí xwíá nanjío wíáronjéyí nerápirí níyapírí ná níweríná aga díngí nímorí íá míropaxí wenjínigíní.” Ewayí xwíyíá e nuríríná re urayíngínigíní, “Aríá tígíyíngé ewayí xwíyíá raríngá rípi nání aríá ókiarí nímónípoiyí.” urayíngínigíní.

“Rípi nání ewayí xwíyíá seararíngíní.” uríngí náníríní.

⁹ Xegí wiepísaríngíowa ewayí xwíyíá apí míkípi nání yaríngí wíáná ¹⁰ o re uríngínigíní, “Xwíyíá enjíná dání ‘Goríxo xwíoxíyo míméámí nerí seamenweaníáríní.’ nírírí ínímí imóníngípi nioní wíá searókíamoaríngíní. E nerí aiwí áamá nioní díngí mínkwíró wígí díngí tíní néra waríngíyí nioní ewayí xwíyíá nuréwapíyíríná wíá rókíamoagí Aisaiaoyí ríníngé nírírí ríwamíngí eanjípa síngwí naníro aríá níro nero aiwí míkípi nání níjía imóníngíríní ewayí xwíyíání uréwapíyaríngíní.

Wítí síyí wíáronjé míkípi nání áwanjé uríngí náníríní.

¹¹ “Ewayí xwíyíá míkípi rípiríní. Wítí síyí nání ríníngípi ayé xwíyíá Goríxoyáníngí imóníní. ¹² Áamá wí síyí ófí manjípámí píerótyíngíngí imóníní. Ayé xwíyíá Goríxoyá aríá níwíro aiwí axíná obo níbírí ayé xwíyíá oyápi díngí móáná o yeáyí uyímíxemeaníngínírí mírírakí níwírí xwíyíá oyá wígí xwíoxíyo dání emí míméámí yáraríngíríní. ¹³ Áamá wí wítí síyí síngá ínímí yapíníngáná seáyí e xwíá onímíápi enjíná wíáronjéyíngíngí imóníní. Ayé xwíyíá Goríxoyá aríá níwíróngá yayí níwínírí xídáníro yaríná xwíyíá ná ínímí pípíngíngíngí míwáríngagí nání aníngí xídarángíámaní. Xwíyíá oyápi xídáníro yaríngagíá

náni áamá wí nĩbĩro nepa eñf neániro rfa xĩdarĩñoĩnĩrĩ iwamfó wĩwapĩyíáná pĩnĩ wĩárarĩgĩfárinĩ. ¹⁴ Áamá wí wĩf siyĩ emĩ pĩpĩnĩ arfkiárĩnĩje wĩáronĩyĩnĩnĩnĩ imónĩnĩ. Ayĩ enĩ xwĩyĩfá Gorĩxoyá arfá nĩwiro aiwĩ wigĩ yarĩgĩfápa sinĩ nĩxĩdĩroná amĩpĩ xwĩáyo dánf nánĩ dĩnĩ obĩbaxĩ moro ‘Amĩpĩ wí nionĩ mĩnĩmúropa oninĩ.’ yaiwiro amĩpĩ wí nánĩ nĩwimónĩro ‘Arĩge meámĩfárfani?’ yaiwiro néra nurĩnáyĩ wĩf emĩ nerápirĩ xenwĩrárĩnĩ yapĩ nimónĩro aiwá ná nĩyĩnĩrĩ aiwĩ wí yóf yarĩnĩmanĩ. ¹⁵ Áamá wí siyĩ xwĩfá nanĩ imónĩje wĩáronĩyĩnĩnĩnĩ imónĩnĩ. Ayĩ xwĩyĩfá Gorĩxoyá nánĩ arfá nĩwiro dĩnĩ sĩpĩ wí mĩmaxĩrĩnĩgĩfá nánĩ mĩwáramó anĩnĩ dĩnĩ nĩkwĩroro xaĩwĩ fá nĩxĩrĩro nerĩná aiwá ná wearĩnĩpĩnĩnĩnĩ imónarĩgĩfárinĩ.” Wĩepĩsarĩñowamĩ ewayĩ xwĩyĩfá mĩfĩpĩ nánĩ áwanĩ e urĩnĩnĩgĩnĩ.

Ewayĩ ikaxĩ uyĩwĩf nánĩ urĩnĩ nánĩrĩnĩ.

¹⁶ Awa “Jisaso áamá ayo anĩnĩ yumfĩ winfárinĩ.” yaiwĩpĩrĩxĩnĩrĩ ámĩ ewayĩ xwĩyĩfá rĩpĩ urĩnĩnĩgĩnĩ, “Áamá wo re yarĩnĩmanĩ. Xegĩ ramĩxĩ nĩmĩxárorĩ sĩxĩ xwé wá nĩmearĩ upĩkákwiárarĩnĩmanĩ. Nĩmĩxárorĩ xegĩ sá íkwianwĩyo ínĩmĩ éxwĩroárarĩnĩmanĩ. Nĩmĩxárománá áamá gĩyĩ gĩyĩ nfwĩapĩrĩná ananĩ sĩñwĩf wĩnĩpĩrĩ nánĩ aiwá íkwianwĩyo seáyĩ e tarĩnĩrĩnĩ.” nurĩrĩ ¹⁷ re urĩnĩnĩgĩnĩ, “Amĩpĩ nĩnĩ ínĩmĩ imónĩnĩnĩ aiwĩ wĩfá ókĩáná nĩnĩ sĩñánĩ imónáná áamá nĩnĩ ‘Tĩ ayĩrĩfani?’ yaiwĩpĩrĩfárinĩ. ¹⁸ Ayĩnánĩ seyĩné pĩné arfá nĩnĩronáyĩ arfá pĩránĩnĩ nĩrĩnĩ. Áamá gĩyĩ gĩyĩ nionĩ xwĩyĩfá rarĩná arfá nĩro dĩnĩ nĩkwĩroro nero nĩjĩfá bĩ nimónĩrĩnáyĩ Gorĩxo ámĩ wí mĩnĩ winĩñoĩ. Gĩyĩ gĩyĩ arfá mĩnĩpa ero dĩnĩ mĩnĩkwĩropa ero nerĩnáyĩ ‘Nĩjĩfá rĩpĩ imónĩnĩnĩ.’ yaiwĩnarĩgĩfápi aí Gorĩxo apĩ aí ámĩ nurápinĩñoĩ.” urĩnĩnĩgĩnĩ.

Jisasomĩ xĩnái tĩnĩ xogwáowa tĩnĩ nánĩrĩnĩ.

¹⁹ Jisasomĩ xĩnái tĩnĩ xogwáowa tĩnĩ o tĩnĩ e nánĩ nĩbĩro áamá xwé obaxĩ omĩ epĩroyĩ wĩárinĩgĩfá epówa mĩpáwĩpaxĩ eñagĩ ²⁰ áamá wí áwanĩ re urĩgĩfawixĩnĩ, “Dĩxĩ rĩnái tĩnĩ rĩgwáowa tĩnĩ sĩñwĩf rananĩro nánĩ bĩamĩ bĩraiyĩ roñoĩ.” urĩagĩfá aí ²¹ o re urĩnĩnĩgĩnĩ, “Áamá re ñwĩxapĩgĩfá tĩyĩ, xwĩyĩfá Gorĩxoyá arfá wiro xĩxenĩ ero yarĩgĩfáyĩ, ayĩ gĩ inókĩwánĩnĩ nĩrĩxĩmeáowánĩnĩ imónĩñoĩ.” urĩnĩnĩgĩnĩ.

Ipi imeamfkwĩ yarĩnĩgĩ samĩnĩ imĩxĩnĩ nánĩrĩnĩ.

²² Íná sfá wĩyĩmĩ Jisaso tĩnĩ xegĩ wĩepĩsarĩñowa tĩnĩ ewéyo nĩpĩxemoánĩro o re urĩnĩnĩgĩnĩ, “Ipiyo jfárwámĩnĩ dánĩ oxemoaneyĩ.” nurĩrĩ nĩmeámĩ nuro ²³ ipiyo nĩmeámĩ warĩná Jisaso rĩxa sá winfagĩ sá wenáná re eñnĩnĩnĩ. Rfĩwĩpĩ xwé wí nĩweapĩrĩ ipiyo nĩxemĩ nurĩ ewéyo inĩgĩfá mĩmeámĩf yarĩná awa rĩxa inĩgĩfá namĩpaxĩ yarĩnĩgĩfá nainenĩmĩ ²⁴ nuro saiwĩarf nĩwimáná re urĩgĩfawixĩnĩ, “Neamemearĩñoxĩnĩ, neamemearĩñoxĩnĩ, rĩxa inĩgĩfá namianĩ añwĩ ayorĩnĩ.” uráná Jisaso nĩwĩápĩnĩmearĩ imĩnĩ yarĩnĩpĩmĩ tĩnĩ inĩgĩfá reakfkwĩf yaparĩnĩpĩmĩ tĩnĩ mĩxĩf nurĩrĩ “Pĩnĩ wĩárei.” uráná re eñnĩnĩnĩ. Pĩnĩ nĩwĩárfĩnĩ imĩnĩ mé nerĩ inĩgĩfá samĩnĩf weárfĩrĩ eñnĩnĩnĩ. ²⁵ Rĩxa imĩnĩ mé nerĩ inĩgĩfá samĩnĩf weárfĩrĩ éáná o wĩepĩsarĩñowamĩ re urĩnĩnĩgĩnĩ, “Soyĩné dĩnĩ mĩnĩkwĩropa pí nánĩ yarĩñoĩ?” urĩagĩfá awa wáyĩf ero ududĩf ero nero re rĩnĩgĩfawixĩnĩ, “Áamá royĩf imĩnĩf tĩnĩ inĩgĩfá tĩnĩ sekaxĩf uráná ámánĩnĩf arfá wĩf royĩf gorĩfani?” rĩnĩgĩfawixĩnĩ.

Imfó mĩxĩf umáináná odĩpĩ inĩgĩfá namĩnĩf nánĩrĩnĩ.

²⁶ Awa ewépá nĩmeáa nuro ipĩ Garĩriyo jfárwámĩnĩ anĩf bĩ xegĩf yof Gegesayĩ rĩnĩnĩpĩ tĩnĩ e niwĩékĩnĩmearo ²⁷ Jisaso nayoarĩ rĩxa xwĩfáyo éf ronáná áamá anĩf apĩmĩ dánĩf wo — Omĩ imfóf wí xĩxéroarĩñoĩnĩ. Eñĩná dánĩ iyaxĩf aikf mĩyĩnĩf néra urĩf anĩf wĩyo mĩñweapa erĩ áamá xwárfpá tĩnĩf enĩ ñwearĩ yarĩñoĩnĩ. ²⁸ O Jisasomĩ sĩñwĩf nĩwĩnĩrĩná xwamiánĩ nĩrĩrĩ Jisasomĩ agwĩf rĩwámĩnĩ nĩpĩkĩnĩmearĩf imf tĩnĩ re urĩnĩnĩgĩnĩ, “Jisasoxĩ, niaĩwĩf Ñwĩfá seáyĩf émĩ ñweañoyáoxĩ, pí neaimĩnĩrĩ barĩnĩnĩ? Nionĩf waunf re rĩrarĩnĩnĩ,

‘Xeaniñf wí mĩneaikárĩpanĩ.’ rĩrarĩñĩ.” nurĩrĩ ²⁹ Jisaso sekaxĩ “Imfoyĩné áamá romĩ pĩnĩ nĩwiárĩmĩ úpoyĩ.” urĩfĩ enagĩ nánĩ Jisasomĩ e nurĩrĩ —O imfó íníná dĩñf xixéroarĩñf enagĩ nánĩ xegf áamá omĩ fá nĩxero gwf wĩrĩ tĩnĩ ainĩxĩ ikasfá inĩñf wĩrĩ tĩnĩ nĩjiro awĩ menjweañagfá aiwĩ gwf jífápi narfkiárĩmĩ imfó áamá dĩñf meañe nánĩ sayá nĩméra wayarĩñorĩnĩ. ³⁰ Omĩ Jisaso yarĩñf re winĩñigĩnĩ, “Segf yof pĩxĩnĩ?” urĩagĩ imfowa xwé obaxf mĩrónĩñagfá nánĩ re urĩgfwaxĩnĩ, “Negf yof Rijonĩyĩ —Yof mfkf ayf mĩxĩ nánĩ xwé obaxf gwf mónarĩgfa nánĩrĩnĩ. Yof e rĩnĩñwĩnĩ.” nurĩro ³¹ waunf rĩxĩñf re urayĩgfwaxĩnĩ, “Joxf none mĩxĩ nĩneamáñowárĩrĩnĩ sirĩrĩkf yoparf bĩ mimónĩñf yĩ tĩñf e Gorĩxo xeanĩñf neaikárĩnĩ e nánĩ mĩxĩ mĩneamáñowárĩpanĩ.” nurĩro ³² odĩpĩ xwé obaxf dfwĩyo wĩároarĩnĩñagfá nĩwĩnĩro waunf re urĩgfwaxĩnĩ, “Imfone odĩpĩyo rfwĩmĩnĩ oxĩxérópoyĩnĩrĩ sñwfw neanĩrĩrĩnĩ?” urĩagfá o xe oépoyĩnĩrĩ sñwfw wináná ³³ imfowa áamá omĩ pĩnĩ nĩwiárĩmĩ nuro ámĩ odĩpĩyo xixéroáná re enĩñigĩnĩ. Odĩpĩ ayf imegf añĩnĩ omĩfáyf sapĩpanfĩmĩ sřwá néra ipĩyo nĩpáwiro pĩyf egfawaxĩnĩ. ³⁴ Áamá odĩpĩ awĩ mearoarĩgfa yf wĩgfw odĩpĩ e éagfá nĩwĩnĩro wĩgfw añf apimĩ nánĩ éf nuro áamá e ñweagfáyo áwanf urĩro áamá omĩñfyo yarĩgfa yo áwanf urĩmero wíaná ³⁵ áamá ayf “Pĩ rfa enoĩ?” nĩyawiwo sñwfw winanĩro nánĩ nĩbĩro Jisaso tĩñf e nĩrémoro wenĩñf éfáyf winĩgfwaxĩnĩ. Áamá imfó xixéroarĩño riwo aikf yĩnĩrĩ dĩñf sixf yĩnĩrĩ nemáná Jisasoyá sřkwf tĩñf e éf ñweañagĩ nĩwĩnĩro wáyf nero yarĩná ³⁶ áamá Jisaso imfó mĩxĩ umáñowárĩagĩ sñwfw winfáyf Jisaso imfó sayá mearĩñomĩ pĩránĩñf wimĩxřf nánĩ repĩyf nĩwiróná ³⁷ áamá ayf nĩnĩ añf Gegesa dāñyf tĩnĩ áamá añf apimĩ mĩdĩmĩdānĩ ñweagfáyf tĩnĩ wáyf xwé nikárĩnĩro nánĩ Jisasomĩ waunf re urĩgfwaxĩnĩ, “‘Nene pĩnĩ nĩneawiárĩmĩ ounĩ.’ neaimónarĩnĩ.” urĩagfá o ámĩ ewéyo nĩpĩxemoánĩrĩ umĩnĩrĩ yarĩná ³⁸ áamá imfó mĩxĩ umáñfyo waunf rĩxĩñf “‘Nionĩ tĩnĩ owaiyĩ.’ nĩmónarĩnĩ.” urarĩñagĩ aĩ Jisaso xegf añf e nánĩ nurowárĩrĩ re urĩñĩñigĩnĩ, ³⁹ “Dĩxřf añf e nánĩ nurĩ Gorĩxo siřpĩ nánĩ dĩxřf áamáyo repĩyf nĩwirĩ ñwearĩ uĩ.” urĩagĩ o Jisasomĩ pĩnĩ nĩwiárĩmĩ nurĩ añf apimĩ nĩpimĩnĩ Jisaso wĩřpĩ nánĩ repĩyf wiemenĩñigĩnĩ.

Apĩxř ragf anĩñf pwarĩñf wĩmĩ nanf imĩxĩrĩ miáf penf wĩmĩ nanf imĩxĩrĩ enf nānĩrĩnĩ.

⁴⁰ Jisaso ámĩ ipĩyo jřarĩwámĩnĩ iwiékĩnĩmeááná áamá obaxf e epřroyf ero o nánĩ xwayf nanĩrĩ ñwearo egfáyf omĩ yayf nĩwiro yarĩná re enĩñigĩnĩ. ⁴¹⁻⁴² Áamá ámĩná wĩgfw rotú añf wiwá menjweañf wo —O xegf yof Jairasorĩnĩ. Miáf ná wĩmĩnĩ xanorĩnĩ. O nĩbĩrĩ Jisasoyá sřkwf tĩñf e nĩpřkĩnĩmearĩ xřo xegf miáf —Í xwiogwf wé wúkaú sřkwf waú imónĩñĩrĩnĩ. Í rĩxa nĩpémĩnĩrĩ yarĩñagĩ nánĩ xano Jisasomĩ waunf rĩxĩñf re urĩñĩñigĩnĩ, “Gf miáfĩmĩ nanf imĩxĩrĩ nionĩ tĩnĩ gf añfyo nánĩ nĩwanĩrėwĩ?” urĩagĩ o “Ananĩrĩnĩ.” nurĩrĩ awaú of e warĩná áamá e epřroyf egfáyf nuxřdĩro Jisasomĩ řkwřkwierf warĩná ⁴³ apĩxřf wĩ —Í xegf ragf anĩñf pwarĩnā xwiogwf wé wúkaú sřkwf waú múronĩrĩnĩ. Áamá obaxf nanf imĩxanĩro nĩyayĩrĩñf aĩ nanf wĩ mimónĩñĩrĩnĩ. ⁴⁴ Í “Jisasoyá iyfáyoni amáf nĩrónĩrĩnāyf, ámĩ nanf imónĩmĩnĩ.” nĩyaiwĩa nĩxřdĩrĩ rfwĩmĩ dānĩ oyá iyfá sřřwfw amáf rónáná re enĩñigĩnĩ. Ragf anĩñf pwarĩñf pĩ yeáyf sřkiárĩñĩñigĩnĩ. ⁴⁵ Yeáyf sřkiáráná Jisaso re rĩñĩñigĩnĩ, “Amáf go nĩrónĩgoĩ?” řfagĩ áamá nřnĩ “Oweoi, nionĩmanĩ. Nionĩmanĩ.” nĩra warĩnā xegf wĩepřsarĩñf wo Pitaoyĩ rĩnĩño re urĩñĩñigĩnĩ, “Neamemearĩñoxĩnĩ, áamá epřroyf nĩsiro řkwřkwierf nĩsĩga warĩñoĩ.” urĩagĩ aiwĩ ⁴⁶ Jisaso re rĩñĩñigĩnĩ, “Nepa áamá wo amáf nĩrónĩgoĩ. Nĩgf enf eānĩñf bĩ nĩnĩwārĩmĩ áamá womĩ nanf imĩxřagĩ nainenĩrĩ nánĩ rarĩñĩnĩ.” řfagĩ ⁴⁷ apĩxřf í yumřf mepaxf wimónfagĩ nĩwĩnĩrĩ of néra añwĩ e nĩbĩrĩ oyá sřmĩmanřřřwámĩnĩ nĩpřkĩnĩmearĩ oxř apĩxřf nřnĩ sñwfwyo dānĩ wfá re rókĩamónĩñĩñigĩnĩ, “Nĩnĩ gf ragf anĩñf pwarĩñagĩ nánĩ Jisasomĩ amáf rónfĩnĩ. Omĩ amáf nĩrónĩrĩnā rĩxa nanf imónfĩnĩ.” urĩagĩ ⁴⁸ o re urĩñĩñigĩnĩ, “Miaé, jĩxĩ dĩñf nĩnĩkwřrorĩ nánĩ nanf imónfĩnĩ. Ámĩ ayá mĩsĩnĩpa nerĩ kikiřá néra uĩ.” nurĩrĩ ⁴⁹ sĩnĩ ímĩ e urarĩnā áamá wo rotú

añf menḡweañoyá añf e dáni nĩbĩri omĩ re urĩñinĩgĩni, “Urėwapĩyarĩñomi sĩni ayá wĩ murĩñweapanĩ. Dĩxĩ miáĩ rĩxa pėnĩgĩni.” urĩagĩ ⁵⁰ Jisaso arĩá e nĩwirĩ re urĩñinĩgĩni, “Dĩxĩ miáĩ pėf aiwĩ wáyf mepanĩ. Nionĩ dĩñf nĩkwĩróánáyf, í ámi nanf imónĩnĩñoi.” nurĩmi nuri ⁵¹ añfyo nĩpáwirĩná ámá wĩ nawĩni opáwianeyĩnĩri sĩñwĩ mĩwĩnĩpa nerĩ sa xegf wiepĩsarĩñf Pitao tĩni Jono tĩni Jemiso tĩni miáĩmi xĩnái tĩni xano tĩni ayf tĩnĩni nĩpáwiro ⁵² ámá nĩni ñwĩ earo ámĩxĩfá mero yarĩñagfá nánĩ Jisaso re urĩñinĩgĩni, “Ñwĩ eaarĩgĩfá pĩni wiárĩpoyĩ. Nĩperĩ mĩwenĩni. Sa sá wenĩ.” uráná ⁵³ ayf “Í rĩxa piyĩxĩni.” nĩyaiwiro nánĩ rĩpĩfá urĩagfá aĩ ⁵⁴ o íyá wėpámi fá nĩmaxĩrĩmáná ímĩ tĩni “Miá rĩxĩni, wiápĩnĩmeaĩ.” uráná re enĩñinĩ. ⁵⁵ Miáĩ ámi dĩñf sĩxĩ wĩnáná apaxf mé wiápĩnĩmeanĩñinĩ. Rĩxa wiápĩnĩmeááná Jisaso xanĩyaúmi “Aiwá bi umeaĩpiyĩ.” urĩagĩ ⁵⁶ ayaú ududf ikárĩnĩfagfĩ Jisaso ñwĩ ikaxf re urĩñinĩgĩni, “Aĩpagwĩ nionĩ éapf nánĩ ámá wĩyo áwanf murĩpanĩ.” urĩñinĩgĩni.

9

Wiepĩsarĩñfyo enf sĩxĩ weámĩxowárĩri sekaxf urĩri enf nánĩrĩni.

¹⁻² Jisaso xegf wiepĩsarĩñf wė wúkaú sĩkwf waú awamĩ “Awĩ eánfpoi.” nurĩri awa sĩmĩxĩ xĩxegfĩni nanf imĩxĩpĩrĩ nánĩ ero imfó nĩni mĩxĩ umáinowárĩpĩrĩ nánĩ ero epĩrĩfá nánĩ kwĩyf bi nĩwirĩ enf sĩxĩ eánĩñf bi nĩweámĩxowárĩri re urowárĩñinĩgĩni, “Soyfne añf ayf ayo nemero Gorĩxo xwioxfyo mĩmeámf nerĩ seamenḡweanfá nánĩ wáf urĩmero sĩmĩxĩ yarĩgĩfáyo nanf imĩximero éfrixĩni.” nurowárĩrĩná ³ re urĩñinĩgĩni, “Amĩ amĩ wagwĩ wagwĩ nuro urĩnĩpĩrĩ nánĩ segf amĩpĩ bi nĩmeámĩ mupanĩ. Erañfřanĩ, fá árupianfřanĩ, aiwáranĩ, nĩgwĩřanĩ, iyfá wúkaúranĩ, nĩmeámĩ mupanĩ. ⁴ Wáf nemerĩná añf bimĩ nĩrėmorĩnáyf añf iwamfó nuro páwĩfáyo wėfřixĩni. Rĩxa ámá añf apimĩ ñweagfáyo nurėwapĩyimáná añf axiwámĩnĩ nĩñweagfĩsáná ‘Ámi añf bimĩ nánĩ owaiyĩ.’ nĩyaiwirĩnáyf añf axiwámĩ dánĩ pĩni nĩwiárĩmĩ úfĩsĩxĩni. ⁵ Wáf nurĩmerĩnáyf añf bimĩ nĩrėmorĩná ámá e ñweagfáyf ‘Negf añf tĩyo fwiapĩpoyĩ.’ mĩsearĩpa éánáyf, ámá ayf dĩñf ‘Newanĩñene ikárĩnĩñwáyf nánĩ awaú nene nánĩ ámi mĩbĩpa epĩsi nánĩ iyf riyárfĩ?’ yaiwĩpĩrĩ nánĩ sĩkwfyo xwřfá sĩkĩ xėnĩñfpi pĩrĩ wiaĩkĩmĩ nĩyárfĩmĩ úfřixĩni.’ Sekaxf e nurĩsáná enáná ⁶ awa omĩ pĩni nĩwiárĩmĩ nuro añf bi bimĩ nánĩ numiro xwřyfá nanf yayf winĩpaxfřpĩ wáf urĩmero sĩmĩxĩ egfáyo nanf imĩxiro nėra ugřawixĩni.

Xeroto Jisaso nánĩ ayá sřwf uroñf nánĩrĩni.

⁷ Gapĩmanf Xeroto Jisasoyá wiepĩsarĩñowa yarĩgĩfápi nĩpĩni nánĩ arĩá nĩwirĩ ududf nĩwinĩrĩ ñweañáná ámá wĩ emĩmf apĩ yarĩñagfá nánĩ re nĩra ugřawixĩni, “Jono xwárĩpáyo dánĩ rĩxa nĩwiápĩnĩmearĩ rřa yarĩni?” nĩra warĩná ⁸ ámá ámi wĩ re nĩra ugřawixĩni, “Gorĩxoyá wřf rókiamoagf Irajiaoyf rĩnĩño, mĩpė añfñamĩ peyiño rĩxa sĩñánĩ nimónĩrĩ rřa yarĩni?” nĩra warĩná ámá ámi wĩ re nĩra ugřawixĩni, “Enĩná Gorĩxoyá wřf rókiamoagfá wo rĩxa nĩwiápĩnĩmearĩ rřa yarĩni?” nĩra warĩñagfá nánĩ ⁹ Xeroto ududf nĩwinĩrĩ re rĩñinĩgĩni, “Nĩwanĩñoni ráná Jonomĩ sĩñwĩ mĩñf wákwĩgřawixĩni. E nerĩ aiwĩ ámá nionĩ arĩá e wiarĩñá royf gorĩanĩ?” nĩrĩri Jisasomĩ sĩñwĩ owĩnĩmĩnĩrĩ yayĩñinĩgĩni.

Ámá 5,000 apimĩ aiwá mĩni wiñf nánĩrĩni.

¹⁰ O xegf wáf wurĩmeiarĩgřfáwa ámi xřo tĩñf e nánĩ nĩbĩro wigf nėra ugřápi nánĩ repĩyf nĩwimáná enáná o awa tĩnĩni nerĩmeánĩro ámá nĩni pĩni nĩwiárĩmĩ nuro wigřpĩ añf wĩyo xegf yof Betĩsaidayo nánĩ warĩná ¹¹ oxf apĩxĩ obaxf Jisaso tĩni wiepĩsarĩñowa tĩni añf apimĩ nánĩ pwarĩñagfá nĩwĩnĩro númi nuro omĩ wĩmeááná o yayf nĩwirĩ xwřyfá “Gorĩxo xwioxfyo mĩmeámf nerĩ seamenḡweanfá nánĩ seyfne nĩsanĩro éfřixĩni.” urėwapĩyĩrĩ sĩmĩxĩ egfáyo nanf imĩmĩximf erĩ yarĩná

12 wiep̄sar̄iḡwé wúkaú síkwé waú sogwé nokepá imónáná Jisasom̄i n̄b̄i-ro re ur̄iḡfawix̄ini, “Ámá on̄f wówi re m̄iḡweaḡa nán̄i ámá ep̄royé eḡfá tiȳf aiwá n̄-ro sá wero ep̄ri nán̄i om̄iḡf̄ an̄f̄ am̄i am̄i m̄ir̄n̄imen̄iyo nán̄i uro an̄f̄ ap̄i ap̄i ikw̄rón̄iḡyo nán̄i uro oépoi.” ur̄iḡf̄a aí 13-14 o re ur̄iḡniḡini, “Aiwá n̄ip̄ri sewan̄iḡoȳné m̄ini w̄ipoyi.” ur̄iḡf̄i re ur̄iḡfawix̄ini, “Neḡf̄ aiwá xwé men̄ini. Bis̄ker̄f̄á wé wú en̄áná peȳf̄ waún̄ir̄ini.” nur̄i-ro ámá ox̄f̄ 5,000 e ḡweaḡa nán̄i re ur̄iḡfawix̄ini, “None nurane aiwá b̄i mepa ner̄ínáȳf̄, ar̄iḡe m̄ini wian̄f̄w̄ini?” ur̄iḡf̄a o re ur̄iḡniḡini, “Ámá t̄yo re ur̄ipoyi, ‘Seȳné ámá 50 50 max̄ir̄in̄f̄ w̄i e w̄i e n̄iḡweaxa úpoi.’ ur̄ipoyi.” ur̄iḡf̄i 15 awa ax̄ip̄i e uráná ámá n̄in̄i 50 50 max̄ir̄in̄f̄ w̄i e w̄i e n̄iḡweaxa nuro ḡweaḡáná 16 Jisaso bis̄ker̄f̄á wé wú t̄ini peȳf̄ awaú t̄ini an̄f̄nam̄i wen̄iḡf̄ n̄iyán̄ir̄f̄ná aiwá ap̄i nán̄i Gor̄ixom̄i yaȳf̄ n̄iwiri kw̄ikw̄ir̄im̄f̄ ner̄i xeḡf̄ wiep̄sar̄iḡowa yan̄f̄ n̄iwiaup̄ri m̄ini n̄iwia war̄f̄ná 17 ámá n̄in̄i n̄in̄i-ro agw̄f̄ ími uyáná aiwá n̄in̄i-ro e t̄ápiá wiep̄sar̄iḡowa n̄imeamero sox̄f̄ f̄á wé wúkaú síkwé waú ap̄imi aumaúm̄f̄ yár̄iḡfawix̄ini.

Pitao “Jox̄i Kiraisox̄ir̄ini.” ur̄iḡf̄ nán̄ir̄ini.

18 S̄f̄á w̄iyo Jisaso xeḡip̄i n̄iḡweari Gor̄ixom̄i xw̄iȳf̄á r̄ir̄im̄f̄ n̄iwiri xeḡf̄ wiep̄sar̄iḡowa x̄fo t̄ini ḡweaḡáná o yar̄iḡf̄ re win̄iḡniḡini, “Ámá ox̄f̄ ap̄ix̄f̄ n̄in̄i nion̄i nán̄i gor̄in̄i rar̄iḡoi?” ur̄iḡf̄i 19 awa re ur̄iḡfawix̄ini, “W̄i jox̄i nán̄i ‘Jono waȳf̄ n̄imeameaia uḡor̄ini.’ rar̄iḡoi. Ám̄i w̄i ‘Gor̄ixoyá w̄f̄á rókiamoaḡf̄ Iraiḡor̄ini.’ rar̄iḡoi. Ám̄i w̄i ‘En̄íná Gor̄ixoyá w̄f̄á rókiamoaḡf̄á wo r̄ixa wiáp̄n̄imeáir̄ini.’ rar̄iḡoi.” ur̄iḡf̄i 20 o re ur̄iḡniḡini, “Aȳf̄ e n̄ir̄i-ro aiw̄i sewan̄iḡoȳné nion̄i nán̄i gor̄in̄i rar̄iḡoi?” ur̄iḡf̄i Pitao re ur̄iḡniḡini, “Jox̄i Kiraisoȳi r̄in̄iḡox̄i, ámá Is̄r̄erene yeáȳf̄ neayim̄ixemear̄f̄a nán̄i neḡf̄ ar̄íowayá xw̄f̄á piax̄f̄yo dán̄i iwiaron̄f̄oȳi r̄in̄iḡox̄ir̄ini.” ur̄iḡniḡini.

Jisaso áwan̄f̄ “N̄in̄ip̄ikip̄r̄f̄ár̄ini.” ur̄iḡf̄ nán̄ir̄ini.

21 Pitao e ur̄iḡf̄i aí o ḡw̄f̄ ikax̄f̄ nur̄ir̄i ar̄f̄á j̄iyik̄f̄ nor̄i re ur̄iḡniḡini, “Aga b̄i on̄imiáp̄i ámá w̄iyo mur̄ipani. 22 Ámá imón̄iḡáon̄i xean̄iḡf̄ obax̄f̄ níkar̄ip̄r̄f̄ár̄ini. Neḡf̄ Judaȳf̄ mebaowa t̄ini apax̄p̄án̄iḡf̄ imón̄iḡf̄á xwéowa t̄ini ḡw̄f̄ ikax̄f̄ eán̄iḡip̄i meweḡf̄awa t̄ini nion̄i r̄f̄w̄f̄ n̄imóáná wa n̄ip̄ikip̄r̄f̄ár̄ini. E ner̄i aiw̄i s̄f̄á w̄iyaū w̄iyi óráná am̄i wiáp̄n̄imeám̄f̄ár̄ini.” ur̄iḡniḡini. 23 Xw̄iȳf̄á r̄ip̄i en̄i nowam̄ini uraȳiḡniḡini, “Ámá gox̄i gox̄i ‘Jisasom̄i oux̄f̄d̄im̄ini.’ n̄iyaiwir̄ínáȳf̄, re é̄r̄ix̄ini. Am̄ip̄i ‘Nion̄i n̄iḡip̄i nán̄i oem̄ini.’ yaiw̄iḡf̄ d̄iḡf̄ peá n̄imori re yaiw̄ir̄ix̄ini, ‘Nion̄i Jisasom̄i x̄f̄dar̄iḡaḡi nán̄i ámá w̄i xean̄iḡf̄ n̄ir̄i n̄ip̄ikir̄i n̄in̄ir̄i aí aȳf̄ anan̄ir̄ini.’ n̄iyaiwiri nion̄i n̄ix̄f̄d̄ir̄ix̄ini. 24 Ámá gox̄i gox̄i nion̄i Jisasom̄i d̄iḡf̄ n̄iw̄ikw̄ror̄i x̄f̄dar̄iḡaḡi nán̄i n̄ip̄ikip̄r̄ix̄in̄ir̄i xewan̄iḡox̄i é̄f̄ n̄imen̄ir̄ínáȳf̄ d̄iḡf̄ n̄iyim̄iḡf̄ imón̄iḡf̄ an̄iḡf̄ ḡwear̄f̄a nán̄i mear̄f̄aman̄i. E ner̄i aiw̄i ámá gox̄i gox̄i é̄f̄ m̄imen̄ipa ner̄i ‘Nion̄i Jisasom̄i d̄iḡf̄ n̄iw̄ikw̄ror̄i x̄f̄dar̄iḡaḡi nán̄i n̄in̄ip̄ikir̄ónáȳf̄, aȳf̄ anan̄ir̄ini.’ yaiwiar̄iḡf̄ gox̄i gox̄i d̄iḡf̄ n̄iyim̄iḡf̄ imón̄iḡf̄ an̄iḡf̄ ḡwear̄f̄a nán̄i mear̄f̄ár̄ini. 25 Ámá wo nion̄i m̄in̄ix̄f̄d̄f̄ iȳf̄á f̄á n̄iḡw̄f̄ am̄ip̄i emeám̄in̄ir̄i nán̄in̄i néra nur̄i n̄imeá̄sáná xewan̄iḡo an̄iḡf̄n̄i ikeamónáná oyá am̄ip̄i an̄iḡf̄ n̄ix̄ir̄ir̄i ḡwean̄f̄ár̄ani? Oweoi!” nur̄ir̄i 26 re ur̄iḡniḡini, “Ámá nion̄i nán̄i ayá sin̄ir̄i xw̄iȳf̄á nion̄i rar̄iḡáp̄i nán̄i ayá sin̄ir̄i ner̄i nán̄i m̄in̄ix̄f̄d̄ipa yar̄iḡf̄ gox̄i gox̄i ámá imón̄iḡáon̄i am̄i n̄iweap̄ir̄f̄ná ik̄n̄iḡáon̄i weap̄ir̄i w̄f̄á nion̄iyá t̄ini ḡf̄ apoyá t̄ini an̄iḡn̄ajowayá t̄ini n̄ip̄ir̄oa weap̄ir̄i em̄f̄áon̄i en̄i jox̄i nán̄i ayá n̄in̄ir̄i re r̄ir̄im̄f̄ár̄ini, ‘Oweoi, nion̄iyáox̄iman̄i.’ r̄ir̄im̄f̄ár̄ini. 27 E ner̄i aiw̄i wiȳné re roḡf̄á tiȳné sin̄i m̄ipepa eḡf̄ám̄i en̄áná Gor̄ixo xwiox̄f̄yo m̄imeám̄f̄ ner̄i seamen̄wean̄f̄ap̄i wiȳné s̄iḡw̄f̄ w̄n̄ip̄r̄f̄ár̄ini.” ur̄iḡniḡini.

Jisaso níkn̄ir̄i xeḡf̄ b̄i imón̄iḡf̄ nán̄ir̄ini.

28 E nur̄isáná r̄ixa s̄f̄á wé w̄f̄úm̄i dán̄f̄ waú wo óráná o Gor̄ixom̄i xw̄iȳf̄á r̄ir̄im̄f̄ win̄i Pitaom̄i t̄ini Jonom̄i t̄ini Jemisom̄i t̄ini n̄iwir̄imeám̄i d̄f̄w̄f̄ xwé bim̄i nán̄i n̄iyi-ro 29 o

Gorixomi xwiyfá urarfná re enjningini. Xegf sfmimanj xegf bi íriri rapirapf yinjú eni apfá weri ápiajwfninj xwfná eari neri enána re enjningini. ³⁰ Ámá pfné o tñni nawíni xwiyfá rarigfíwaúyí —Awaú Gorixoyá wfá rókiamoagfíwaú Moseso tñni Irajao tñnirini. ³¹ Awaú ikfnigfíwaú éf nironapiri Jisaso tñni o xwfá tfoyo pñni nwiárimí ámi anjnamí nání nipeyirfná Jerusaremíyo perí ámá niyoni nání wiiri enfápi nání xwiyfá rinarfná ³² Pitao tñni níkumixiniri emearigfíwaú tñni xámi sá winarinjagi sá wegáwa, sainfowa nwiápnimearo weninj éfáyf wningfawixini. Jisaso ikfninjo rojagi nwiniro ámá nawíni rogíwaú eni nwiniro ³³ awaú Jisasomi ríxa pñni nwiárimí waniri yarinjagfí nwiniro Pitao djnj nípikwini mimó “Píoi urimfni?” niriniri Jisasomi úrapí xwiyfá re urinjningini, “Neamemearinjoxini, none re njwearfná nanjriní. Anj pipákí wíkaú wí, joxi nání wíwáyí, Moseso nání wíwáyí, Irajao nání wíwáyí oseamriyaneyí.” nuriri ³⁴ sini e urarfná agwí wí nyapiri awami ritf wimniri yarinjagi nwiniro wáyf yarfná ³⁵ agwí apimi dání xwiyfá bi re rininjningini, “Gf niaíwí royoí, niwaninjoni rípeañáomi arfá wípoyí.” ráná ³⁶ weninj éfáyf wningfawixini. Jisaso xegf xewini rojagi nwiniro xwiyfá marí wíwaninjowa sijnwí winfápi nání íná ámá wíyo áwanj murípa egfawixini.

Íwí imfó djnj xixéroarinj womi nanj imixinj nánirini.

³⁷ Sá e wegáwa wfápi tñni nwiápnimeámi dfwíyo weapaná oxí apixí obaxí epíroyf egfáyf o tñni órórí niniro ³⁸ ámá api epíroyf egfápmi dání wo nwiápnimeari rfaiwá re urinjningini, “Nearéwapiyarinjoxini, gf iwomi sijnwí owinniri nání waunf rixinj rirarinjini. O gf niaíwí ná wonirini. ³⁹ Imfó xixéróáná o makírfwí nimorí ríxa meanj nearí móáná sinapixwfní iwéniri meákfkwiá erí yarfná omí xwirixwírfá níxerí ríxa ayápmi mewfnarinjagi nwinirfná pñni wíararinjriní. ⁴⁰ Dixí wiepísarínowami waunf rixinj ‘Imfó gf iwomi xixéroarinjyf míxí umáinowárfpoyí.’ urfá enagi aiwi awa wí e epaxf menini.” urfagi ⁴¹ Jisaso re rinjningini, “Ámá agwí tiyfné njweagfáyfné, nioni djnj mnikwíropa ero xenjwini moro yarigfáyfné, ‘Jisaso íniná renini nene tñni njwearane arírá neainfáriní.’ riyaiwiarinjoi?” niriniri xanomi re urinjningini, “Dixí íwo anwi re nimeámi bei.” urfagi ⁴² iwomi sini nimeámi barfná imfó meanj eáná siririjnwí nera piéroagi aí Jisaso imfómi míxí numáinowárimáná niaíwomi nanj nwiwimixiri ámi xanomi mni winjningini. ⁴³ Mni wíáná ámá nñni Gorixoyá enj éaninj Jisaso épí nání ududf nero “Ayíkwíraní?” yaiwigfawixini.

Ámi áwanj “Ninipkipfáriní.” urinj nánirini.

Ámá nñni Jisaso yarinjpi nání ududf yarfná o wiepísarínowami re urinjningini, ⁴⁴ “Píráninj arfá nípoyí. Nioni arfá eníyo searémoarinjini. Anjnamí djnjf ámá imóninjáoni ámá wíyo miyf nuriprfáriní.” urfagi aiwi ⁴⁵ awa xwiyfá api Gorixoyá djnj tñni ínimí imóninjagi nání píráninjf njfá mimónípa nero mfkpí nání yarinjf wianiri éfáyf wáyf nwiwo nání masísfá wigfawixini.

“None go go seáyí e imónirfeninjoi?” rinigfá nánirini.

⁴⁶ Wiepísarínowa ximiximf niniro “None go go seáyí e imónirfeninjoi?” rinarfná ⁴⁷ Jisaso wigf xwioxíyo adadf nwiiri awa e yaiwiarinjagfá nwiniri nání niaíwí bi nimeari xfo tñnj e éf nuráriní ⁴⁸ awami re urinjningini, “Ámá woxí goxí goxí nioni nínixfdiri nání niaíwí rípmi peayf míwianf wéyo nímerfnáyf apimni mímearinjini. Nioni eni wéyo nímerí gf ápo nírowárenapinjomi eni wéyo umerí yarinjini. Soyfné woxí ‘Nioni awami ínimí nwiurfniri sanj ourápmini.’ yaiwinarínjo oyf seáyí e imóninjorini.” urinjningini.

“Ámá midáni míró segf tfámni imónigfáyfíriní.” urinj nánirini.

⁴⁹ Wiep̄sar̄iñj̄ Jono re ur̄iñ̄iniḡini, “Neamemear̄iñox̄ini, none áamá wo yoʼ jox̄iyá n̄ir̄iri im̄tó m̄ix̄í um̄áinowárar̄iñaḡi s̄iñw̄í n̄iw̄inir̄íná o none m̄ineax̄ídp̄a ner̄i yar̄iñaḡi n̄áni mep̄a oeni ur̄iñwaniḡini.” ur̄iñaḡi aí ⁵⁰ Jisaso re ur̄iñ̄iniḡini, “Áamá or̄íwám̄i dán̄i m̄ir̄ó seḡí t̄iñ̄im̄ini im̄óniñor̄ini. Aȳináni e mep̄a oen̄iri pí n̄áni ur̄iḡíawix̄ini?” ur̄iñ̄iniḡini.

“Om̄i m̄iran̄j̄ m̄iw̄ipa oyaneȳi.” r̄iḡíaȳí n̄án̄ir̄ini.

⁵¹ R̄ixa Gor̄ixo Jisasom̄i an̄nam̄i n̄áni wir̄im̄enap̄ini an̄wi e im̄óniñáná Jisaso d̄iñj̄ “Nion̄i Jerusarem̄iyo n̄áni oum̄ini.” n̄ikw̄rómi nur̄íná ⁵² xw̄iȳtá yan̄j̄ wiowár̄í w̄í x̄íomi x̄ám̄i umeap̄ri n̄áni urowáráná awa nuro an̄j̄ áamá wiḡí yoʼ Samariaȳí — Aȳí Is̄irer̄iȳí t̄ini xep̄ixep̄á rón̄iḡíaȳir̄ini. Aȳiyá an̄j̄ bim̄i n̄ir̄émoro Jisaso r̄íw̄íyo b̄ini n̄áni am̄ip̄i píran̄iñj̄ im̄ixan̄ro éf̄aȳí ⁵³ áamá an̄j̄ apim̄i ñweáȳí Jisaso Jerusarem̄i n̄áni um̄in̄iri yar̄iñaḡi n̄iw̄in̄iro “M̄iran̄j̄ bi owianeȳi.” m̄iw̄imón̄i yar̄iñaḡi ⁵⁴ xeḡí wiep̄sar̄iñj̄ Jemiso t̄ini Jono t̄ini e n̄iw̄in̄iri Jisasom̄i re ur̄iḡíisix̄ini, “Ámináox̄ini, yawaw̄i ‘Gor̄ixo an̄nam̄i dán̄i r̄íá n̄imam̄ówár̄enap̄iri áamá t̄íyo r̄íá n̄ini n̄áni anan̄i our̄p̄iȳi.’ r̄isimón̄arin̄i?” ur̄iñaḡi aí ⁵⁵ o n̄ik̄in̄imón̄iri awaúmi m̄ix̄í “E m̄ir̄ipani.” nur̄imi ⁵⁶ an̄j̄ ámi bim̄i n̄áni uḡíawix̄ini.

Áamá “Or̄ix̄ídim̄ini.” ur̄iḡíá n̄án̄ir̄ini.

⁵⁷ Óf̄yo war̄íná áamá wo Jisasom̄i re ur̄iñ̄iniḡini, “Am̄i ḡimi jox̄i úf̄mi nion̄i en̄i númi r̄ix̄ídimem̄f̄ar̄ini.” ur̄iñaḡi ⁵⁸ o áamá roȳí en̄j̄ neán̄iri n̄ix̄ín̄ir̄en̄iñoin̄iri re ur̄iñ̄iniḡini, “S̄íw̄i saȳí xeḡí sir̄irik̄í sá wen̄íá n̄áni t̄iñ̄ir̄ini. In̄j̄ en̄i xeḡí yéw̄í t̄iñ̄ir̄ini. E ner̄i aiw̄i áamá im̄óniñáon̄iyá sá wém̄íá n̄áni an̄j̄ w̄í men̄ini.” ur̄iñ̄iniḡini. ⁵⁹ Ámi wom̄i re ur̄iñ̄iniḡini, “Jox̄i n̄ix̄ídei.” ur̄iñaḡi o re ur̄iñ̄iniḡini, “X̄ám̄i xe nur̄i ḡí ápo péaná xw̄tá oweyár̄in̄iri s̄iñw̄í nan̄ir̄ir̄éini?” ur̄iñaḡi aí ⁶⁰ o re ur̄iñ̄iniḡini, “Áamá nion̄i d̄iñj̄ m̄in̄ikw̄ropa yar̄iḡíaȳí aȳí en̄i áamá píȳin̄iñj̄ im̄óniñaḡiá n̄áni wiḡí áamá péaná xw̄tá oweyár̄in̄ipoȳin̄iri s̄iñw̄í win̄ir̄ix̄ini. E ner̄i aí jox̄i xw̄iȳtá Gor̄ixo xeḡí xwiox̄íyo m̄imeám̄í ner̄i umeñwean̄íá n̄an̄ipi am̄i am̄i wáʼ ur̄im̄éir̄ix̄ini.” ur̄iñ̄iniḡini. ⁶¹ Ámi áamá wo n̄ib̄iri re ur̄iñ̄iniḡini, “Ámináox̄ini, nion̄i r̄ix̄ídimem̄f̄ini. E ner̄i aiw̄i xám̄i xeḡí áamáyo nur̄i yaȳí owiemen̄iri s̄iñw̄í nanēi.” ur̄iñaḡi aí ⁶² Jisaso ewaȳí xw̄iȳtá r̄ipi ur̄iñ̄iniḡini, “Áamá om̄iñj̄ mear̄iñj̄ wo n̄ik̄in̄imón̄iri r̄íw̄ími dán̄i s̄iñw̄í anáná x̄íto om̄iñj̄ mear̄iñ̄ipi x̄ixeni war̄iñ̄iman̄i.” nur̄iri re ur̄iñ̄iniḡini, “Jox̄i en̄i d̄iñj̄ n̄in̄ikw̄ror̄i n̄in̄ix̄ídf̄isáná ámi n̄ik̄in̄imón̄iri am̄ip̄i jox̄i p̄ini wiár̄íȳí meám̄in̄iri n̄áni d̄iñj̄ n̄imori ner̄ínáȳí, om̄iñj̄ Gor̄ixo n̄áni píran̄iñj̄ m̄iw̄iipa eri oyá xwiox̄íyo páwipax̄í mep̄a eri im̄óniñ̄ini.” ur̄iñ̄iniḡini.

10

Áamá 72 n̄ir̄ípear̄i yaxw̄í urowár̄ap̄iñj̄ n̄án̄ir̄ini.

¹ Jisaso e nur̄imáná áamá ámi w̄íyo 72 n̄ir̄ípear̄i an̄j̄ x̄íto un̄tá aȳí ayo n̄áni waúni waúni xám̄i umeap̄ri n̄áni nurowár̄ap̄iri ² re ur̄iñ̄iniḡini, “Áamá nion̄i xw̄iȳtá yan̄j̄ seaipowár̄táȳí, aȳí aiwá yóʼ pírip̄ri n̄in̄iri m̄in̄ipax̄in̄iñj̄ im̄ónini. E ner̄i aiw̄i áamá seȳné aiwá ap̄i mip̄ri n̄áni obax̄í mimóniñōi. Aȳináni Gor̄ixo áamá win̄i en̄i aiwá mip̄r̄in̄iñj̄ nimón̄iro xw̄iȳtá yaȳí win̄ipax̄ipi yan̄j̄ wiowár̄ip̄ri n̄áni yar̄iñj̄ w̄ipoȳi.” nur̄iri ³ re ur̄iñ̄iniḡini, “Soȳné óʼ nion̄i sear̄táyo úpoȳi. Áamá w̄í s̄íw̄i saȳí sip̄isip̄í roanar̄iḡtáp̄an̄iñj̄ seaip̄r̄íe n̄áni searowár̄ar̄iñ̄ini.” nur̄iri ⁴ re ur̄iñ̄iniḡini, “Nuróná ñigw̄í wow̄í b̄irani, íá árupian̄j̄ wúr̄ani, s̄ikw̄í súrani, n̄imeám̄i mupani. Óʼ e áamáyo n̄iw̄in̄ir̄íná yaȳí nin̄ro e éʼ m̄iñweapani. ⁵ An̄j̄ wiwám̄i n̄ipáwir̄íná yaȳí n̄iw̄iri xám̄i re ur̄íir̄ix̄ini, ‘ “Seȳné Gor̄ixoyá d̄iñj̄ t̄ini n̄iwaȳir̄ón̄iro on̄weápoiȳi.” neaimón̄arin̄i.’ ur̄íir̄ix̄ini. ⁶ An̄j̄wám̄i xiáwo san̄iño im̄óniñaḡi n̄iw̄in̄ir̄íná xw̄iȳtá

yayf n#wirfná e urfápi mididf mikixepani. Anf xiáwo sanfjo mimónfjagf n#wfnfná yayf api mididf wikixérfxini. ⁷ Anf giwf giwámf n#páwiro n#fwearfná aiwá tfnf iniigf tfnf seaiapfápi ananf n#n#ro n#weáfrixini. Ayf r#pi nán#rini. Ámá nigwf omifnf nerfná nigwf meaarifgápa soyfné wáf nemero nionf omifnf n#niirfná iniigf tfnf aiwá tfnf seaiapfápyf nigwfnifnf wayfá n#p#rfárfini.” nur#r# xegf wiep#sar#fjowa aiwá oneiapf#poy#n#r# anf wiwá wiwámf emep#rfx#n#r# ámf re ur#f#n#n#n#, “Anf wiwámf n#páwiro n#weáf#wámf dánf anf ax#pim# ámf wiwámf n#wean#ro nán# mupa é#rfx#n#. ⁸ Anf g#p# g#pim# n#rémorfná aiwá míranf seaian#ro ‘Anfyo nán# ein#.’ n#sear#m# úfáyo númf nuro pí pí aiwá seaiapfápi sa ananf n#f#rfx#n#. ⁹ Anf apim# s#m#x# yar#gfáyo nanf wim#x#ro ‘Gor#xo xwiox#yo m#meám# ner# p#rán#nf seamen#weanfá an#wi ayo enagf nán# n#san#ro n#weáf#rfx#n#.’ ur#ro é#rfx#n#. ¹⁰ E ner# aiw# anf g#p# g#pim# n#rémorfná ayf n#seair#meám# wigf anfyo nán# m#seupa éáná nuro óf anf apim# nán# in#f#yim# dán# re ur#f#rfx#n#, ¹¹ ‘Seyfné d#nf re mop#r# nán#, “Gor#xo xwiox#yo m#meám# ner# p#rán#nf neamen#weám#n#r# éf aiw# nene api nán# m#neaimónar#fjagf nán# xfo xean#nf neiap#n#f#rfani?” yaiwip#r# nán# xw#fá síkf segf anf r#pim# dán# aí negf síkw#yo xén#nf#p# p#r#f wia#kím# seasiar#f#w#n#.’ ur#f#rfx#n#.” nur#r# ¹² re ur#f#n#n#n#, “Nion# aga nepa searar#f#n#. Gor#xo ámá n#yon# mí ómóm#x#m# en#f#yim# ámá anf Sodom# n#weaagfápyf —Enfná Sodom# n#weaagfápyf r#fán# n#k#r#óa war#f#n#fá Gor#xo anf#nam# dán# r#fá mamów#ráná n#yon# r#fá n#f#n#n#. S#fá ayim# ayo Gor#xo xean#nf xwé n#wir# aiw# ámá soyfné ar#fá m#seaf xe ó#poy#n#r# s#f#w# sean#fáyo Gor#xo xean#nf n#wirfná Sodom# n#weaagfáyo r#n#nf win#n#fápi tfn# xixen# win#n#fámani. Seápyf e múron#f#r#n#.

Anf bi bim# n#weápyf x#fom# d#nf m#w#kw#roar#f#n#fá uréwap#y#nf nán#r#n#.

¹³ “Is#rer#y#fné ‘Gor#xo nene nán# aga wimónar#n#.’ yaiwinar#f#n#fá aí xean#nf o seaik#r#n#fápi ay#kw# menagf nán# d#nf sípí oseain#. Is#rer#y#fné anf yo# Korasin#y# r#n#nf#yo n#weagfápyfné tfn# anf yo# Bet#saida n#weagfápyfné tfn# awey#! S#fá w#yi seyfné maj#fá seaór#n#f#r#n#. Émápyf anf yo# Taiay# r#n#nf#yo n#weápyf tfn# Saidon#y# r#n#nf#yo n#weápyf tfn# em#m#f nion# sea#wap#y#n#fápi s#f#w#f n#w#n#ro s#f#w#r#y#f, ayf enfná n#san#ro iy#fá í#k#w#f wú pán#ro r#fá uráf#yo iw#éán#ro yan#r# eg#f#r#n#. ¹⁴ Gor#xo ámá n#yon# xean#nf win#f#yim# xean#nf Taia n#weáyo tfn# Saidon# n#weáyo tfn# win#fápi tfn# seyfné seaik#r#n#fápi tfn# ax#p#f imón#n#fámani. Seyfné seaik#r#n#fápi seápyf e múron#f#r#n#. ¹⁵ Is#rer#y#fné, Kapaneam# n#weápyfné ‘Gor#xo anf#nam# nán# n#neameám# neay#n#f#r#n#.’ n#y#aiw#ro seápyf e r#yar#f#o#? R#fá an#nf#f wear#f#f#yo n#seamamów#r#n#f#r#n#.” nur#r# ¹⁶ wiep#sar#f#f#yo ámf re ur#f#n#n#n#, “Ámá g#y#f g#y#f soyfné wáf ur#mearfná ar#fá sea#f#pyf nion# en# ar#fá n#ar#f#o#. G#y#f g#y#f ar#fá m#seai#pa é#f#pyf nion# en# ar#fá m#n#ar#f#o#. Nion# ar#fá m#n#pa é#f#pyf Gor#xo, n#row#r#n#f#n#om# en# ar#fá m#w#ar#f#o#.” ur#f#n#n#n#.

Ámá 72 imón#gfáwa ámf Jisasom# w#meag#fá nán#r#n#.

¹⁷ Ámá 72 urow#r#n#f#y#f ámf d#nf yayf n#y#aiw# n#b#ro Jisasom# n#w#mearo re ur#gfaw#x#n#, “Ám#n#áox#n#, ámá im#fó d#nf x#x#éroar#f#f#yo aí none yo# jox#y#á n#r#rane m#x#f umá#now#ráná ananf ar#fá n#neaim#f éf war#f#o#.” ur#f#ag#fá ¹⁸ o re ur#f#n#n#n#, “Soyfné im#fóyo m#x#f umá#now#r#r#fná nion# Seteno —O im#fóyo x#r#áón#nf imón#f#or#n#. O áp#an#f#n#nf anf#nam# dán# pí#érón#par#f#n#fá w#n#f#n#n#n#. ¹⁹ Ar#fá ní#poy#. Nion# en#f síx#f éán#nf seaiapow#r#n#fá enagf nán# soyfné weax#fá tfn# w#r#é tfn# ananf xórór#f ero Seteno, f#w#f ó#poy#n#r#f sea#wap#y#ar#f#n#om# ananf xórór#f w#ro epax#r#n#. E yar#fná w#f xw#r#fá seaik#x#n#fámani. ²⁰ E n#sear#r#f aiw#f im#fó x#x#éroar#f#f#yo m#x#f umá#now#ráná ar#fá n#seairo éf war#gfá enagf nán# seápyf e nimón#ro yayf m#epani. Sa r#p#f nán#n#f yayf é#poy#. Anf#nam#f íkw#f ámá w#é rón#nf#y#f nán# n#w#r#r#n#nf#n#nam#f segf yo#f en#f n#w#r#r#n#nf#n#fá nán#f yayf é#poy#.” ur#f#n#n#n#.

Gorixomi seáyi e umerj nánirini.

²¹ Kwíyí Gorixoyápi ukikayonagi nání axíná yayí seáymí dání nerí Gorixomi re uriniginini, “Gí ápoxini, xwíá imixiri anina imixiri enoxini, wiep+sariñowa yarigíá api nání áamá seáyi e nimóniro ‘Nioni nigípi diñí ríxa nijíá imóniñáoni nání go níwap+yin+ñoi?’ rínfáyo joxi yumí wiri áamá ‘Nioni niaíwoníniñí nimóniri majíá imóniñáoni nání ananí níwapíyi.’ rínfáyo joxi wíá rókiamori yarinoxí enagi nání seáyi e rimeariñini. Ápe, joxi ‘E oemini.’ simónariñagi nání rarini.” nuriri ²² re riniñigini, “Gí ápo amipí xwíá rírími nírímiñi yanfáwá nání fániní niep+xíniasinirini. Áamá wo Gorixomi xewaxo nání xixeni nijíá mimónini. Gí áponi xixeni nijíá imónini. Áamá wo ápo nání eni nijíá mimónini. Xewaxonini nijíá rini. Áamá ‘Xewaxoni gí ápo nání wíá orókiamómíni.’ yaiwíáyí, ayí eni gí ápo nání nijíá imóniñoi.” níriri ²³ níkin+móniri xegí wiep+sariñowa wigípi ñweañagíá sñwí n+winiñi awamini re uriniginini, “Amipí nioni eri xwíyíá riri yaríñapi soyíné sñwí nanayíápi nání Gorixoyá diñí tñni yayí seáyi e dání seainipaxíriñi. ²⁴ Gorixoyá wíá rókiamoagíá obaxíyí tñni m+xí ináyíyí tñni amipí soyíné sñwí nanarigíápi ‘Sñwí owinaneyi.’ níriri aiwí wí sñwí m+winiñpa ero amipí soyíné aríá niarigíápi ‘Aríá owianeyi.’ níriri aiwí wí aríá m+wipa ero yagíá rini. Ayínáni soyíné yayí seáymí dání seainipaxíriñi.” uriniginini.

Ewayí ikaxí Samariayí wo xewí womí wá wianiní nánirini.

²⁵ Áamá ñwí ikaxí eániñipi mewegíá wo “Jisaso ení eániñoríani? Iwamíó owíwapíyimiñi.” niyairiri níwiápíniñmeari re uriniginini, “Nearéwapíyarinoxini, nioni arire nerí diñí niyimiñí tñáoni imónimíá rini?” uríagi ²⁶ Jisaso re uriniginini, “Ñwí ikaxí eániñipi arire níririñi eániñi? Joxi fái níririñá arire riniñagi roariñirini?” uríagi ²⁷ o re uriniginini, “Re níririñi eániñi, ‘Joxi dixí Áminá Gorixomi diñí sixí nuyiri neríñá dixí xwioxí o nání yayí osiniñiri eri ení sixí eániñí tñni xídirí diñí tñni píraniní wíkwírorí éirixini. Jíwaninoxí diñí sipí inariniñpa áamá joxi tñni ñweagíáyí nání eni axípi sínfwiniginini.’ níririñi eániñi.” uríagi ²⁸ Jisaso re uriniginini, “Joxi xixeni rarini. E neríñáyí diñí niyimiñí tñnoxí nimóniri aniní ñwearíá rini.” uríagi ²⁹ ñwí ikaxí eániñipi mewenjo áamá nñni xewaninjo nání re oyaiwípoyiniñi “O ñwí ikaxí eániñipi tñni xixeni áamá xfo tñni ñweagíáyí nání diñí sipí níwiri aríá wiarinoríani?” oyaiwípoyiniñi ámi yariniñ re winiginini, “Áamá nioni tñni nawini ñweañwáyí gíyí ríani? Áamá gíyí nání níwaninoní diñí sipí inariniñpa diñí sipí axípi e nininjo?” Yariní e wíáná ³⁰ Jisaso ewayí xwíyíá rípi uriniginini, “Áamá wo aní yoí Jerusaremíyí píni níwiárimí aní yoí Jerikoyí riniñíyo nání wearíñá re eniginini. Áamá ámayá amipí fwi oxaurápaneyiniñi yarigíá wa omi fái níxero xegí rapírapí wiri iwaní mépero ríxa napéniñmearíñá píni níwiárimí ugíawixini. Ríxa numáná enáná ³¹ apaxípaniní imóniní wo eni ófí axíyimi níweríñá weniní éyí winiñiginini. Iwaní mépéfo daiwo wenagi níwiniñi aríá bí m+wí oríwámi dání múroniginini. ³² Ámi Judayí wigí yoí Ripaiyi riniñgíáyí wo —Ripaiyí Gorixó nání ridiyowá yarigíwámi aríá wiarigíáyí rini. Ripaiyi riniñgíá wo iwaní mépéfo wené níremori níwiniñi aiwí o eni oríwámi dání múroniginini. ³³ E nerí aiwí áamá Samariayí wo —Sahariayí tñni Judayí tñni eníñá dání xepixepá rónagíá rini. Samario eni aní wíyo nání nuríñá winiñiginini. Áamá iwaní nearí tfo riwo wenagi níwiniñi omi wa níwianiri ³⁴ anwi e nurí iníngí wainí bí tñni raní bí tñni iwaní weáfáyo gíniñi wiri wíá utiri nemáná nímfeyoari xegí dogíyo seáyi e níwíririñi nímeámi aní áamá amí amí dání níbirí wéfríxiniñi míriniñí wíwámi nání nurí e mewenjo ³⁵ wíápi tñni íkwí wíñfau níroari aniwámi mearinomi níwiri re uriniginini, ‘Áamá romi nígwí riniñi dání píraniní méirixini. Rina anipá imónaná

o nánì joxì dìxí nìgwí xwíríá ikìxéánáyí ámì nionì nìbíríná nioniyá xìxenì mìnì siapímfárinì. urìnjìnjìgìnì.” Jisaso ewayí xwíyíá apì nurímáná ³⁶ ñwí ikaxí eánìnjìpì mewenjomì yariñjì re winjìnjìgìnì, “Joxì dñjì arìre yaiwiarìnjìnjì? Iwanjì nearì tìomì áamá waú wo nìwìnrò aí awa go o tñnì ñweagíá wónìnjì nimónrì arìrá winjìnjìgìnì?” uráná ³⁷ ñwí ikaxí eánìnjìpì mewenjomì re urìnjìnjìgìnì, “Áamá nìwìnríná wa nìwianrì nanjì wiiño o tñnì ñweagíá wónìnjì imónìnjìnjìgìnì. nimónarìnjì.” uríagì Jisaso “Joxì enì nurì axírpì e néra úrìxìnjì.” urìnjìnjìgìnì.

Mataí tñnì xìnápì Mariaí tñnì nánìrìnjì.

³⁸ Jisaso wiepìsarìnjìyí tñnì ótyo nuróná anjì bimì rémóáná apìxí wí Mataíyì rìnjìnjì aiwá míranjì winì xegí anjìyo nánì nìwirìmeámì nurì ñweanáná ³⁹ í xegí xexìrífmeáí Mariaíyì rìnjìnjì nìbírì Jisasoyá síkwí tñjì e nìñweámáná oyá píné aríá wiaríná ⁴⁰ Mataí aiwá rìyamí emìnrì yariná upupígí winarìnjìgì nìbírì Jisasomì re urìnjìnjìgìnì, “Ámínáoxìnjì, niinì aiwá rìyamí yariná gí nìrìxífmeáí pínì nìnìwiárìmì nìbírì ‘Ayí ananìrìnjì.’ rìyaiwiarìnjìnjì? Í sanjì nìrápìnjì nánì urowárenapei.” uríagì ⁴¹ Ámínáo re urìnjìnjìgìnì, “Mataíxì, Mataíxì, jíxì dñjì obìbaxí morì amípì obaxí nánì ayá síwí rìrorì yariñjì. ⁴² E nerì aí jíxì anìnjì miní epaxí imónìnjìyí obaxímanì. Aga ná bìnìrìnjì. Mariaí apì nánì dñjì neyírorì aríá niarìnjì. Í dñjì eyíroarìnjìpì mídídí mìwikìxepa nerì jíxì nìrífìpì bì urìmíménjì.” urìnjìnjìgìnì.

11

Ayí Gorìxomì nurìríná rìpaxírpì nánì uréwapìyìnjì nánìrìnjì.

¹ Jisaso wí e nurì rìxa Gorìxomì xwíyíá rìrìmí nìwimáná enjáná xegí wiepìsarìnjìyí wo re urìnjìnjìgìnì, “Ámínáoxìnjì, Jono wayí nìneameaia wago xegí wiepìsarìnjìowamì Gorìxomì xwíyíá rìrìmí wipìrì nánì uréwapìyìnjìpa joxì enì e nearéwapìyì.” uríagì ² o awamì re urìnjìnjìgìnì, “Gorìxomì xwíyíá rìrìmí nìwiríná re urífrìxìnjì, ‘Ápoxìnjì, ‘Áamá nñnì joxìnjì ñwíáoxì enagì nánì wéyo ríméfrìxìnjì.” neaimónarìnjì. “Joxì xwioxíyo míméámí nerì neamenñwearíárpì síñánì imónìwìnjìgìnì.” neaimónarìnjì. ³ Nene aiwá síá ayí ayimì naníwá nánì neaiyífrìxìnjì. ⁴ Áamá nene íwí neaífáyo yokwarímí wiiagwì nánì joxì nene íwí yariñwáyí yokwarímí neaífrìxìnjì. Áamá wí enjì eánìgíáyífrànìrì iwamíó owíwapìyìpoyìnjìrì síñwí mìnèanìpa éfrìxìnjì. Gorìxomì xwíyíá rìrìmí nìwiríná e urífrìxìnjì.” urìnjìnjìgìnì. ⁵⁻⁷ E nurímáná ewayí xwíyíá rìpì urìnjìnjìgìnì, “Soyíné woxì dìxí áamá anjì wí e dánjì wo árìwegíyo símeááná aiwá menjìgì nánì joxì áamá nìkumìxìnjìrì emearìgíáyí womì nurì aiwá nánì rìxìnjì nurìríná re urìrìnjì, ‘Gí áamá anjì wí e dánjì wo anjì wíyo nánì úníto rìxa árìwegí ríná nímeáagì omì aiwá bì mìnì wimì nánì menjìgì nánì joxì tfe nánì rìxìnjì barìnjìnjì. Aiwá biaú bì nìnìmeairìrénjì?’ uráná anjìyo ínìmì dánì, sá weñmì dánì re rìrìnjìnjì, ‘Aiwá nánì ayá wí mìnìrìñweapanì. Anjì ówanjì nìyárimáná niaíwípì tñnì íkwianñwíyo rìxa sá weñwìnjì. Nionì wí nìwiápìnjìmearì aiwá rìmeaipaxí menìnjì.’ rìrìnjìnjì. ⁸ Nionì re seararìnjìnjì, ‘Anjì xiáwo aiwá nánì rìxìnjì bíto xegí nìkumìxìnjìrì emearìnjì wo aiwá nìwiápìnjìmearì xíto rìxìnjì urarìnjìyí umeaipaxímanì. E nerì aiwá aríká rìxìnjì urayaríná nìwiápìnjìmearì xíto wimónarìnjìpì nìpìnjì mìnì winìgìnjì.’ seararìnjìnjì. ⁹ Ayínánì nionì re seararìnjìnjì, ‘Soyíné Gorìxomì amípì wí nánì yariñjì wíáná o ananì mìnì seiapìnjìfárinì. Rìxìnjì nurìríná amípì wí o tñjì e nánì pía nerínanìnjì ananì meapífrárinì. Rìxìnjì nurìríná wá e nìrómáná wakwí óránánìnjì o ananì aríá nìsirì anjì ówanjìnjì ríkwìnjìnjì.’ seararìnjìnjì. ¹⁰ Ayí rìpì nánì seararìnjìnjì. Áamá nñnì Gorìxomì rìxìnjì urayarínáyí ayí ananì wí meapífrárinì. Áamá gíyí amípì wí nánì pía neríná

anani meapíríárini. Giyí wáf e dáni wakwí óráná o anani aní ówaní wíkwíiníárini.” uríñiginí.

¹¹ Ewayí xwíyá ámi bí rípi nuriri re uríñiginí, “Ápoyíné woxi díxí íwo níbirí peyí nání ríxíñí ríránáyí, weaxíá nímearí wiriréini? Oweoi, wí e wiriméini. ¹² Iní kímíñí nání ení ríxíñí ríránáyí, wáré nímearí wiriréini? Oweoi, e ení nímearí wiriméini. ¹³ Soyíné íwí néra warígíoyíné aiwí segí niaíwí ríxíñí searánáyí, anani amípi awíaxíyí anípa míni wiarígíoyínerini. E nerí aí segí ápo anínamí ηweano anípaxíriní. ‘Omí giyí giyí ríxíñí uránáyí, kwíyí oyápi aí anani míni winíárini.’ seararíñini.” uríñiginí.

“O ení eáníñí oboyá tñi yarini.” rigíá nánirini.

¹⁴ Jisaso, imíó maní píroníñí womí —O áamá womí díñí xixéroaríñagí nání ámáo ení maní píroníñorini. Imíómi míxí umáinowáraná imíó éfí úaná áamá maní píroníño ámi píné ríñiginí. Ámi píné raríñagí ¹⁵ áamá e epíroyí egíáyí síñwí e níwíniro ududí nero aí ¹⁶ áamá wí re rigíawixini, “O imíó míxí numáinowáriná imíó xíráoníñí imóniño —O xegí yoí bí Bieseuroyí ríñiñorini. Oborini. O ení weámíxowárfagí nání ení eáníñí oyá tñi umáinowáraríñíriní.” raríñá áamá ámi wí “Jisaso ení eáníñoríani? Iwamíó owíwapíyaneyí.” níriníro níbiri re urígíawixini, “Anínamí dání emímí bí iwamíó neaíwapíyí.” uríagíá aiwí ¹⁷ o wigí yaiwigíá nání adadí níwiri ewayí xwíyá re uríñiginí, “Áamá gwí axírí xepíxepá níroníro míxí níñirónáyí, ayí aní míwiárekíxínipaxíriní. Áamá xíráogwáowa ení xepíxepá níroníro míxí níñirónáyí, ayí ení aní míwiárekíxínipíríárini. ¹⁸ Ayínáni Seteno tñi xegí imíó axíyí tñi xepíxepá níroníro míxí níñirónáyí, aríge nero ení neáníri ropíráoi? Oweoi! E nerí aiwí seyíné ‘Ení eáníñí Bieseuroyá tñi imíó míxí umáinowáraríñini.’ níraríñoi. ¹⁹ Nioní nepa Bieseuroyá ení eáníñí tñi imíó míxí numáinowáriní síñwiríyí, segí áamá ení eáníñí goyá tñi míxí umáinowárarígíárini? Segí áamá imíó míxí umáinowárarígíáwa síá yoparíyimi níwiápinímearo yaríñí re seaipíríárini, ‘Nene áamá wo imíó míxí umáinowáraríñagí níwíniране “Ení eáníñí Goríxoyá tñi e yarini.” ríñaríñwá enagí nání seyíné pí nání Jisaso axípi yaríñagí níwíniñí xwíyá nímearíro “Ení eáníñí oboyá tñi yarini.” urígíawixini?’ Yaríñí e seaipíríárini. ²⁰ Nioní ení eáníñí Goríxoyá tñi imíó míxí umáinowáraríñagí aí seyíné ‘Goríxo xíó xegí xwíoxíyo míméamí nerí neameñweanípi ríxa rimónini?’ míyaiwiaríñoi. ‘Áamá yeáyí neayímíxemeaníá nání uowárenapíno, aríowayá xwíá piáxíyo dání iwiaroníoyí raríñwáo ríxa nene tñi rimóniñwíni?’ míyaiwiaríñoi.” nuriri ²¹ ewayí xwíyá ámi bí rípi uríñiginí, “Áamá ení ríñí wo éwaikí oxá nayiri nítrí awí meñweáná áamá wo xegí aníyo nípáwiri amípi wí íwí meapaxí meníni. ²² E nerí aí áamá ení ríñomi ní múrori omí seáyí e imóniñí wo níbirí míxí wímíniñí neríñá xopírírí níwiri amípi níni míxí nání maxíríñíyí nurápmáná amípi oyá níni ení ríxa nurápirí yaní níwía waríñíriní.” Jisaso ení eáníñí xíoyá oboyápmí múronagí nání ewayí xwíyá e uríñiginí.

²³ Áamá wí ámáyí níni Jisasomi díñí wíkwíroro xídiro epíríxíniñí pírfí rakiámí wianíro yarígíáyí nání ewayí xwíyá ámi bí nuriri re uríñiginí, “Áamá nioní tífamíni mimónígíáyí, ayí nioní tñi míxí imóniñwáyíriní. Áamá nioní tñi sípi sípi awí meárípa yarígíáyí, ayí sípi sípi xídíxí dowárfí yarígíáyíriní.” uríñiginí.

Ewayí ikaxí imíó xegí wíniyo wirímeaní nánirini.

²⁴ Áamá ayí “Nene Jono nearáná saníñí onímíapi nerane aiwí imíó xixéroaríñí róniñí imónanigini.” oyaiwípoyíniñí ámi xixewísí ikaxí bí nuriri re uríñiginí, “Imíó xixéroaríñíyí míxí umáinowáraná áamá womí píni níwíarími nuríñá inígfí mayími

ge ge sá onweáminiri nemeri pfa nimeginimeísána re yaiwiárinirini, ‘Gf ámi anj axf pfini nwiárimí bñae nání ouminí.’ niyaiwimi ²⁵ nuri anj rixa síf peáriniri píraninjf imixáriniri yárininjagf nwiniri siní anfa imóninjagf nwiniri nání ²⁶ ámí nuri imfó wé wáfumi dánj waú fwf neróná xfomí seáyí e múroro egfáyo nwinimeámi nuro axomí nixixéroro e nweearigfáriní. Xámi sipí imónago aí ínáyf aga sipí ikeamóninjirini.” uriniginini.

Yayf winipaxfyf nání urinjf nánirini.

²⁷ Xwiyfá apí urarfná apixf wí ámá e epfroyf egfáyo dání rfaiwá re uriniginini, “Apixf joxi nrixiriri aminjfi siapiñj Gorixoyá dñj tñni yayf winipaxfirini.” urtagi aí ²⁸ o re uriniginini, “E wí niyaiwirí mripaní. Ámá giyf giyf xwiyfá Gorixoyá arfá wiro axfpi ero yarfífáyf ámá ayfni Gorixoyá dñj tñni yayf winipaxfirini.” uriniginini.

Ekinyjf bi nání rixinjf urigfá nánirini.

²⁹ Ámá obaxf Jisaso tñj e epfroyf enáná siní winí winí epfroyf yarinjagfa o re uriniginini, “Isireriyfné, agwi nweagfáfné fwf néra nuro arfki yarfífáyfné, emimf nání seaimónarinjagf aiwi nioní emimf wí miseaiwapiyipa nerí aiwi ná bñni Gorixoyá wfa rókiamoagf Jonaoyf rininjo —O sfá wiyau wiyi piyfninjf nimóniri peyf agwíyo weagorini. O ámá anj yof Ninipayf rininjyoy nweaagfáyo Gorixoyá smimajfoninjf wiinjpa ámá imónináoni ámá agwi nweagfáfné Gorixoyá smimajfoninjf seaininjni. ³¹ Gorixo ámá niyoní mí ómómiximf enfáyimi apixf eníná Sibayf anjyoy menjweagí —Í mixf ínáyf Soromono nijfá seáyí e nimóniri rrimf yarfná arfá wimniri nání anj aga ná jfami dání bñirini. Í ámá woní Soromonomí seáyí e imónináoni re éf nírómáná seararinjagf aiwi seyfné arfá mniarinjagfa nání í sfá ayimi nwiápnimeari xwiyfá seameárinfáriní. ³² Ámá eníná anj yof Ninipayf rininjyoy nweaagfáyf —Ayf Gorixoyá wfa rókiamoagf Jonaoyf Gorixoyá xwiyfá wáf urimeáná ayf wigf fwf egfápi rfwfmni nimamoro nisaniro nweaagfáfirini. Ayf ámá wo Jonaomí seáyí e imónináoni re éf nírómáná seararinjagf aiwi seyfné arfá mniarinjagfa nání ámá ayf sfá Gorixo ámá niyoní mí ómómiximf enfáyimi nwiápnimearo xwiyfá seameárfirfáriní.” uriniginini.

Ewayf ikaxf ramixf nání urinjf nánirini.

³³ O xwiyfá Gorixoyá ramixfninjf imóninjagf nání re riniginini, “Ámá wo ramixf nimixárománá anj sakwímanjyoy tarinjmani. Sixf wá nimeari upikákwiárarinjmani. Nimixárománá ámá fwiapfá giyf giyf wfa óninjagf sñwí winipfiri nání íkwianjyoy seáyí e ikwiárarinjirini.” nuri ³⁴ re uriniginini, “Segf sñwí ení uyfwninjf imónini. Segf sñwí tñni píraninjf naníro wé róninjf nerónáyf, dñj nanjñí aumaúmí niníro segf xwioxfyo wfáninjf ókímixinarinjoí. E nerí aiwi segf sñwí tñni fwf nání naníroná segf xwioxfyo sfáninjf yimixinarinjoí. ³⁵ Dñj nanjñí aumaúmí niníro segf xwioxf wfáninjf seaókiarinjipi supikínigininiri dñj tñni éfirixini. ³⁶ Segf xwioxfyo sfá wí miyiní wfáni nókiárfirfná uyfwf wfa seaókiarinjipáninjf segf xwioxf nñni wfa seaókiárfáriní.” uriniginini.

Parisiowami xwiyfá umeárinjf nánirini.

³⁷ E nuríísáná enáná Parisi wo “Gf anjyoy aiwá onaiyi.” nuri nípemeámi úáná Jisaso nuri aiwá nípíre éf nweañáná ³⁸ Parisio Jisaso xámi wé piáxfninjf eanj nání wigf yarfífápa wé inifgyoy igwfá mwiwíro aiwá nípíre éf nweañagf nwiniri ududf yarfná ³⁹ Jisaso re uriniginini, “Parisioyfné fwf mearo rfá kíroro yaníro moarfífápi segf xwioxfyo siní magwf enáná kapixf tñni pírerixf tñni igfá nearfnáninjf kíyf bfaríwámi dánini kwfirinarigfoyfnéxini. ⁴⁰ Majimajfá ikárfinarigfoyfné ‘Bfaríwáminí

imixariño iniriwáminí mimixinírini.’ riyaiwiarinjo? ⁴¹ Amipí soyíné íá xirigápi áamá uyípeayíyo ayá nurimixiro arirá niwiro miní wíánáyí, soyíné ígíá neániróniní imónipíríáriní. ⁴² Parisioyíné aweyí! Sía wiyi soyíné majíá seaórínfáriní. Gorixo xeaniní ríá tñí seaikárinfá enagi nání dñí sipí oseaininí. Soyíné aiwá nimiróná aniní miní yíyí tñí aí tñí siyó amipí pírániní íá niro ro ríxa wé wúkaú imónáná wo Gorixomí miní niwiro aí á máyo wé róniní wiarigíáyí pñí wiáriro Gorixomí dñí síxí muyipa ero yarigíoyínéxini. Soyíné aiwá onimíápi aí segí aniní miní yarigíá jíapí pñí miwiáripa ero á máyo naní mimixipa yarigíápi ení ero nerí síñwiriyí, naní imónimínirí enírini. ⁴³ Parisioyíné aweyí! Sía wiyi soyíné majíá seaórínfáriní. Soyíné rotú aníyo á má síñwí oneanpoyinirí símí símí e ñwearo makerfáyo awí eánarigíe á má yayí ‘Ámináoxini.’ onearpoyinirí emero ‘Oyaneyí.’ seaimónarinagí nání Gorixo xeaniní seaikárinfáriní.” uriniginí. ⁴⁴ Á má nñí Parisiowami niwíniríná “Nañowariní.” yaiwiarinagí niwínirí awa wigí íwí yarigíápi á má piyí xwáripáyo inímí wení yapí imóninagí nání re uriniginí, “Aweyí! Sía wiyi soyíné majíá seaórínfáriní. Soyíné á má piyí tigíe xwíá emadírónináná á má ‘Á má piyí tigíerfaní?’ miyaiwí maiwí pwarigíéniní imónigíoyínérini.” uráná ⁴⁵ ñwí ikaxí eáninípi mewegíá wo niwiápiniméari re uriniginí, “Nearéwapiyarinoxini, Parisiowami e nuriríná none ení ikayíwí neamearariní.” uríagi aí ⁴⁶ Jisaso ñwí ikaxí eáninípi mewegíáwa á máyo aniní miní sekaxí “E éfrixini. E éfrixini.” nuriro aí wianinowa wí miyarigíá enagi nání re uriniginí, “Ñwí ikaxí eáninípi mewegíoyíné ení aweyí! Sía wiyi soyíné majíá seaórínfáriní. Soyíné á máyo saní xwé ayá wí niwikwiáriro aí sewaninoyíné saní xwé api iwamíó mimíeyoarigíoyíné enagi nání Gorixo xeaniní seaikárinfáriní. ⁴⁷ Soyíné Gorixoyá wíá rókiamoagíáwami segí aríowa píkiárigíáyo xwáripáyo aniní miní míá imixarigíoyínéxini. ⁴⁸ Soyíné e nerinípimi dání á máyo áwaní réniní urarino, ‘Negí aríowa Gorixoyá wíá rókiamoagíáwami nípikiáiróná apáni yagíá enagi nání wigí xwáripáyo míá imixarinwiní.’ Éniní urarinagí nání Gorixo xeaniní seaikárinfáriní. ⁴⁹ Ayínáni Gorixo dñí neñwiperí soyíné nání xixeni re riniginí, ‘Nioni wíá rókiamoarigíá wami tñí xwíyíá wá uriméarigíá wami tñí uowáraná ayí wíyo pípiakímí ero wíyo mixí xí dowárapiro epíríáriní. ⁵⁰ Wíá rókiamoagíá niyoní nioní anína imixirí xwíá imixirí eníná e enagé dání nípiakía bíagíá nání á má agwí ñweagíáyíné nioní ení seameámíáriní. ⁵¹ Aiboríomí xámí xiráo Keno píkiñe dání nípiakía níbásáná yoparí nioniyá wíá rókiamoagí Sekaraiamí píkiqíawixini. Omí nioní nání ikwianwí rídiyowá yaníro ikwikwiárimí yarigíe midáni enáná gí aní awawá “Ñwíáriní.” riníñe midáni enáná áwinimí e píkiqíorini. Omí píkiqíe nání oxí apíxí agwí ñweagíá tiyíné nioní ení seameámíáriní.’ Gorixo e rinirini.” uriniginí. ⁵² Ñwí ikaxí eáninípi mewegíáwa á máyo Gorixo “Oépoyí.” wimónarinípi mimíwiaikí wiarinagíá nání xixewisí ikaxí re uriniginí, “Ñwí ikaxí eáninípi mewegíoyíné aweyí! Soyíné amipí Gorixo ‘Á máyo owíwapíyípoyí.’ wimónarinípi miwíwapíyipa yarínagíá nání sía wiyi soyíné majíá seaórínfáriní. Soyíné kí aní níjía nání míríniníwá nání íá níxiráriro aí sewaninoyíné wí níkwiro mipáwipa ero á má nípáwanirí éfáyo soyíné pírí mákímí wiro yarigíáriní.” e nuríísáná ⁵³ aní e pñí niwiárimí nurí emearíná re egíawixini. Ñwí ikaxí eáninípi mewegíáwa tñí Parisiowa tñí wigí xwioxíyo dání ríá ápiáwininí níwerí omí símí tñí uríro amipí obaxí wí nání yaríní wiayiro neróná ⁵⁴ “O xwíyíá sipí ñwí ikaxí eániní xixeni mimóniní bí ráná xwiríxí oumeaneyí.” níriniro aríá wiaxídíqíawixini.

12

“Naní ero sipí ero mepaní.” uriní nánirini.

1 Ámá oxí apixí obaxí ayá wí epíroyí nīyáriróná xokirípi inaríná Jisaso xegí wíepisariñowa Parisiowa seáyi e nimóniro sipí yayiro naní yayiro yarigíápa awa ení e epírrixiníri awamí xámí re uriniginíni, “Soyíné bisíkerfá yisí (Bisíkerfá siní sijní enáná yisí onimiápi tía aiwí nīmīnī íkwianwí eapínárariníni.) Soyíné bisíkerfá yisí Parisiowayá nání wáyí nero emépoysi. Wigí naní ero sipí ero yarigíápi nání searariníni.” nuríri ² awa sipí ero naní ero mepa oépoysi re uriniginíni, “Amípi agwí ínīmī imóniníyí ríwéná sijnání imóninífáriní. Amípi ínīmī nimóniri yokwarimí ininíyí ríwéná ámá níní nijfá imónipírífáriní. ³ Pí pí xwiyfá áríwiyimí yumfí ikaxí riníáyí ení ámá níní ikwáwiyíná arfá wipírífáriní. Pí pí xwiyfá aní náyo ínīmī dání ikeagigwí riníáyí ríwéná aní seáyiyo ninweámáná áwaní rowiáropírífáriní.” uriniginíni.

Wáyí wipaxo nánirini.

4 O re uriniginíni, “Gí níkumixiníri emearigíoyíné, nioní re searariníni, ‘Segí waráyini seapikiarigíáwa nání wáyí mepani. Dijní ení seaxekwapaxí menagi nání ayí nání wáyí mepani.’ searariníni. ⁵ Ámá wáyí wipaxo nání nioní áwaní osearimíni. Ayí Goríxorini. O ámayo nípkímáná xewaninjo dijní ení níseaxekwapírí ríá aniní weariníyo seaikéaáripaxí enagi nání wáyí omíni wíríxiní. Oyi, o nání aga wáyí wíríxiní.” uriniginíni. ⁶ Ámá ayí dijní “Goríxo ámaéne nání anipaxí dijní moariníri.” oyaiwípoysi re uriniginíni, “Ámá makerfáyo nání nurí iní siríkwá wé wú núní bí neríná nígwí ríá ninípia biaú tñí bí yarigíáriní. Iní apia aga onimiápia nání aiwí Goríxo wí dijní peá nímorí arfá ikeamoarinímaní. ⁷ Seyíné nání ení Goríxo wí arfá ikeamoarinímaní. Segí miníyo dífá aí ararí weníyí nání o níjfarini. Goríxoyá sijnwíyo dání seyíné iní onimiápia tñí xixeni mimóniníagíá nání wáyí bí mepani.” nuríri ⁸ re uriniginíni, “Nioní re searariníni, ‘Ámá go go ámayá sijnwíyo dání ananí ‘Jisasomí xídariníáonirini.’ urariníno nání ámá imóniníáoní níweapíríná o nání ení Goríxoyá anínaníyá sijnwíyo dání ‘Gí ámaorini.’ rimífarini. ⁹ E nerí aiwí go go ámá nání wáyí nerí sijnwíyo dání ‘Jisasomí muxídariníáonirini.’ urariníno nání nioní ení Goríxoyá anínaníyá sijnwíyo dání ‘Gí ámaómani.’ rimífarini.’ searariníni.” nuríri ¹⁰ re uriniginíni, “Ámá go go ámá imóniníáoní yarínápi nání xwiyfá sipí nínímeariri aiwí ananí Goríxo yokwarimí wiipaxíriní. E nerí aiwí go go Goríxoyá kwíyí yarínápi nání ‘Ení eániní Setenoyá tñí yarini.’ níri riiperíri numearínáyí, Goríxo ananí yokwarimí wiipaxí menini.” nuríri ¹¹⁻¹² re uriniginíni, “Ámá wí íá níseaxero rotú aníyoraní, gapímanowa tñí eraní, áminá neameníweagíáwa tñí eraní, nímeámí níseaurónáyí, ‘Arige xwiyfá wákwínaníwini?’ míyaiwipa nero ayá síwí nísearopa éfrixiní. Ayí rípi nánirini. Sa axíná Goríxoyá kwíyípi xwiyfá soyíné urípi rípi seaíwapíyini enagi nání wáyí mepa éfrixiní.” uriniginíni.

Ewayí ikaxí amípi mímúroniní wo nánirini.

13 Ámá e epíroyí egíáyí wo Jisasomí re uriniginíni, “Nearéwapíyarínnoxini, amípi ápo níperíná nítimí pépi gí ráro xegípi íkwínaróariníagi nání ‘Dixí rígwáo tñí píraniní yaní menípiyi.’ ureí.” uríagi aí ¹⁴ o re uriniginíni, “Ámáoxini, ámayo xwíríxí méwiniginíri go nírípeáriní? Go awagwíyá amípi yaní oeameiníri nírípeáagi nání nírariníni?” omí e nurímáná ¹⁵ ámá níyoní re uriniginíni, “Segí iyfá íá amípi dijní níyiminí imóninípi seiapípaxí menini. Xwé ayá wí tñíoxi aiwí wí dijní níyiminí imóninípi siapípaxí menini. Ayínání amípi naní sijnwí íwí níwiníriná ‘Nioní meapaxíriní.’ yaiwíarigíápi nípiní ení nání wáyí oseainíni. Seyíné iyfá íá amípi nániní dijní íkwíropíríxiníri searariníni.” nuríri ¹⁶ ewayí xwiyfá rípi uriniginíni, “Ámá amípi mímúroniní woyá omíníyo wítí aiwá xwé píripirí ininíagi

niwiniiri ¹⁷ diŋi neyirori re yaiwiŋinigiŋi, ‘Arɛ eminiɛini? Aiwá pɛriɛri ininɛi tɛ timi nani gɛ anɛ apáni menini.’ niyaiwiri ¹⁸ re rininigiŋi, ‘Re oemini. Anɛ aiwá nani mɛriɛniɛi emi pipinamɛ niyárimáná ámi aga xwé wiwi wiwá nimira numáná gɛ witi aiwá nini tɛni amipí nioniyá tɛni anɛ iwiwámi nita úimigiŋi. ¹⁹ E niyárimáná niwaninonɛ re rɛimigiŋi, “Gɛ amipí nini rixa déroni. Aiwá xwiogwɛ íá ropaxɛ nani mɛwenini. Anani kikiá ŋweari aiwá nini inigɛ nini neri yayɛ éimigiŋi.” rɛimigiŋi.’ rinɛagi aɛ ²⁰ Gorixo omi re urinigiŋi, ‘Majmajá ikárinariŋi roxiŋi, sɛa riyimini joxi rixa niɛriŋi. Nipeána dixɛ amipí píraninɛi tinɛpi go meanfárinɛ?’ urinigiŋi.” Ayo e nuri ²¹ re urinigiŋi, “Ewayɛ xwiɛyá api ámi Gorixo nani diŋi mɛmopa nero ‘Amipí xewaninonɛ nigɛ wini wini nimeayiri otimini.’ yaiwiarigɛyá naniɛini. Ámi e yariɛyá amipí wɛ mímúroninagɛ aiwá Gorixoyá sinwɛyo dani uyipeayɛ imónariɛyárinɛ.” urinigiŋi.

Aiwá tɛni aikɛ tɛni nani ududɛ winariŋi nani uréwapiyinɛ naniɛini.

²² O xegɛ wiepɛsariŋi re urinigiŋi, “Ámi e yariɛyá amipí wɛ mímúroninagɛ aiwá Gorixoyá sinwɛyo dani uyipeayɛ imónariɛyá enagɛ nani re searariŋi, ‘“Arige píraninɛi ŋweariɛwini?” niri aiwá niɛri nani ududɛ mepa ero waráyo aikɛ yinipɛri nani ududɛ mepa ero érixiŋi.’ searariŋi. ²³ Ayɛ riɛri naniɛini. Segɛ wára jɛyá aikɛyo múronini. Diŋi jɛyá eni aiwáyo múronini. ²⁴ Soyɛné ámi inɛi áwɛ nani diŋi morɛini. Inɛi awa aiwá omiŋi nero mianariɛgámani. Wigɛ aiwá nimimi nuro anɛyo tipɛriɛyá eni anɛi wɛ mɛriɛniɛini. E neri aɛ Gorixonɛ mɛni wiarinɛriŋi. Soyɛné diŋi re riyaɛwiarinonɛ, ‘Inɛyo mímúroninagwɛ nani Gorixo none nani eni aiwá neaimixiyipaxomani.’ riyaɛwiarinonɛ? Oweo, diŋi e wɛ mɛmopa époyɛ. ²⁵ Ámi ‘Sepiá ámi bi oimónimini.’ niyaiwiri ududɛ éo sepiá ámi bi imónariŋirani? Oweo! ²⁶ Soyɛné eni api aɛ wɛ mepaxɛ nerɛniɛyá aikɛ tɛni aiwá tɛni nani pí nani ududɛ yariŋonɛ? ²⁷ Soyɛné adowayɛ nani diŋi morɛini. Niyapɛriɛná xegɛ iyá óf eari aikɛ yiri yariŋimanɛ. E neri aiwá enina negɛ mɛxi inayɛ Soromono okiyá niniri meárininonɛ nerɛniɛyá adowayɛ yapɛ awiaxɛ e imónariɛmani. ²⁸ Gorixo adowayɛ tɛni aráyo —Ará agwɛ enɛyo anani niyoaro sɛa wiyimi rɛa ikeáariɛriɛyárinɛ.” urinigiŋi. Awa “Gorixo ará nani ayá sɛwɛ muroarinini.” oyaiwipoyini e nuri re urinigiŋi, “Gorixo adowayɛ tɛni aráyo okiyáinɛi yariŋagɛ nani soyɛné eni anɛpaxɛ aikɛ e seayirinɛfárinɛ. ²⁹ Ayinani soyɛné inigɛ tɛni aiwá tɛni nani ‘Pí naniɛwini?’ niri ududɛ néra mupa érixiŋi. ³⁰ Gorixomi mɛxiɛdipa yariɛyá api nani aninɛi minɛi nero meaniro yariɛfárinɛ. E neri aɛ segɛ ápo Gorixo soyɛné api niɛri aiwáranɛi, aikɛranɛi seainariŋagɛ nani nijárinɛ. ³¹ Api meaniro nani mepa ero Gorixo xɛo xegɛ xwioxɛyo mɛmeámɛ neri seameŋweanɛi páwipɛri nani amipí xɛo wimónariŋipɛi ero nerɛniɛyá, Gorixo anani api niɛri niseainɛfárinɛ.” urinigiŋi.

“E e nerɛniɛyá, amipí nanɛi wɛ anɛnamɛ awininiɛi eaárinonɛ.” urinɛi naniɛini.

³² Awa xwɛa tɛyo ninwearina wigɛ amipí xwé meŋagɛ nani wáyɛ epɛrixiɛri re urinigiŋi, “Seyɛné sipɛsipɛ miaúrari inigɛyá yapɛ imónariɛyáné, segɛ ápo Gorixo xwioxɛyo mɛmeámɛ neri seameŋweanɛi páwiriɛxiɛri wimónariŋagɛ nani wáyɛ mepa érixiŋi. ³³ Segɛ iyá íá amipí nigwɛ nani bi nero nigwɛ meáyá ámi uyipeayɛ imónariɛyá arira wianiro nani mɛni wiriɛxiŋi. E nerɛniɛyá, amipí anɛnamɛ ayá riɛmɛxariɛgárininɛi tarinonɛ. Anɛnamɛ amipí wɛ anipa imónariŋimanɛ. Íwɛ yariɛyá wɛ páwipaxɛ mimónini. Ípɛkwiyá eni wɛ amipí xwirɛa ikɛxepaxɛ mimónini. Ayinani xwɛa tɛyo amipí wini wini nimeayiri mɛtipa neri ámayo ayá nuriɛmɛxiɛri arira niwirɛniɛyá, anɛnamɛ aninɛi wenɛi awininiɛi eaárinonɛ. ³⁴ Segɛ amipí nanɛi ayá riɛmɛxariɛgápi xwɛa tɛyo wenánayá, ayá xwɛa tɛyo nani diŋi mopɛriɛfárinɛ. Anɛnamɛ wenánayá, Gorixo tɛni e nani mopɛriɛfárinɛ.” urinigiŋi.

Ewayí ikaxí omiñí wiiarigíá naníñi.

³⁵⁻³⁶ O gí wiepísariñáyí wé níróniro ñweáfríxiniri ewayí xwiyá re uríñinigiñi, “Ámá xináiwáníñi nimóniro omiñí wiiarigíáwa wigí boso nání ‘Aiwá apíxí meánini nání imíxarigíápi gíná píní níwíarimí bínírfeníñoi?’ niyaiwiro rapírapí íríñíyo kíkiyinígíú níkíroro nípmoániro areríxí níyíníro uyíwí nímiáxároro o níremori wáí e dání wakwí óráná apaxí mé ówaní fkwianeyiníro xwayí naníñi ñweaarigíápa seyíné ení e éfríxiní. ³⁷ Boso níremori omiñí wiiarigíáwa sá míwé wé níróniro ñweañagíá níwínírnáyí, awa yayí winípaxíriní. ‘Boso omiñí wiiarigíáwa wé níróniro ñweañagíá níwíníñi xewaníño rapírapí níkíroro areríxí níyíníñi “Aiwá narígíe éfí ñweápoyi.” nuríñi aiwá míní níwia uníñoi.’ seararíñiñi. ³⁸ O áríwegíyoraní, isíáyoraní, níremori xegí omiñí wiiarigíáwa síní wé níróniro ñweañagíá níwínírnáyí, awa yayí winípaxíriní.” uríñinigiñi. ³⁹ Ewayí xwiyá ámi bí nuríñi re uríñinigiñi, “Rípi ení nání dñí mópoyí. Aní iwámí xiáwo íwí meaní bino nání ‘Sía ríyimi bíníñoi.’ niyaiwirí síñwiríyí, awí níñwearí íwí meano opáwiníñi síñwí mívínípa emíníñi eníñi.” nuríñi ⁴⁰ re uríñinigiñi, “Seyíné ení wé níróniro ñwearíñi. Sía ámá imóníñáoní nání ‘O níweapínímeníñoi.’ yaiwíáyimi níweapímíáríñi.” uríñinigiñi.

Ewayí ikaxí bosíwo naníñi.

⁴¹ Pítao re uríñinigiñi, “Ámináoxíñi, ewayí xwiyá apí raríñípi níreáwapíyaríñoneni nání ríraríñíñi? Ámá níyoní ení nání ríraríñíñi?” uríagí ⁴² Jisaso ámi ewayí ikaxí urímíníñi nání yaríñí re winíñinigiñi, “Omiñí wiiaríñí wo xegí bosoyá xwiyá aríá níwirí dñí neñwíperí nerírnáyí aríge imóníñi? O re imóníñi. O omiñí rípi nání bosíwo oimóníñi xegí boso rípeañoríñi. O xegí bosoyá omiñí wiiarigíáyo umeirí aiwá yaní umeirí yaríñoríñi. ⁴³ Boso ámi dání níbirí xegí bosíwo xámí yagípa síní axípi píráníñí yaríñagí níwínírná bosíwo yayí winípaxíriní. ⁴⁴ Nepa seararíñiñi. O píráníñí yaríñagí níwínírná xegí omiñí níní ení oníméiníñi rípeañíñi. ⁴⁵ E nerí aiwí bosíwí axo ‘Gí boso yapapíñi bínímeníñoi.’ niyaiwirí omiñí wiiarigíáwamí tñí omiñí wiiarigíáwamí tñí iwaní níméperí aiwá níñi iníí gí níñi nemáná papíkí nerírnáyí ⁴⁶ ‘Boso níbínímeníñoi.’ niyaiwirí yaríñíyimi sía xío bíníyimi majíá nimóníñi yaríñíyimi boso ríxa níremónapíñi re eníáríñi. Bosíwomí míñí níwákwirí ámá aríki yaríñíyí tñí wáriníáríñi. ⁴⁷ Bosíwí go go xegí boso wimónaríñípi nání níjía nimóníñi aiwí píráníñí mímiáxi pa nerí wé níróníñi míñweapa nerírnáyí boso níbirírná iwaní rípi rípi eámeámí eaayíníáríñi. ⁴⁸ E nerí aiwí bosíwí go go xegí boso wimónaríñípi nání níjía mímonípa nerí sípi o iwaní eapaxí bí nímiáxi rnáyí, boso níbirírná iwaní onímíápi weaaníáríñi. Ámá níñi amípi xwé wí wíáyí ríwéná ayí ení xwé urápífríáríñi. Goríxo ení ámá gomí xegí omiñí wiiní uríñíyí nání ríwéná yaríñí re winíáríñi, ‘Omiñí nioní siapíñáyí xíxení enífraní?’ uríñíáríñi.” Jisaso xegí wiepísariñíyí xío míñweañáná úrapí néra upírxíníñi dñí mófríxiníñi ewayí xwiyá apí uríñinigiñi.

“Ámá xepíxepá rónífríá nání bíñáoníñi.” uríñí náníñi.

⁴⁹ O re ríñinigiñi, “Nioní ámá xwíá tíyo ñweagíáyo xeaníñí Goríxoyá ríáníñí wíkeáarímíá nání bíñáoníñi. ‘Xeaníñí apí ápiáwíñíñí ríxa wémíníñi nerí síñwiríyí, ayí naníñi.’ nímonaríñi. ⁵⁰ E nerí aiwí xeaníñí ámá iníí gí waxí márómínírníñí yaríñípi nioní nímeaníáríñi. Síní mívíníeapa enagí nání dñí ríá níxearíñi.” Jisaso xíomi píkipírfá enagí nání e nuríñi ⁵¹ re uríñinigiñi, “Nioní nání ‘O ámá níyoní píyíá wírmíáníñi bíñoríñi.’ ríniáiwíaríñoi? Oweoi! Ámá nioní dñí níñkíroro yaríñíyí tñí uyíñí yaríñíyí tñí xepíxepá rónífríxiníñi bíñáoníñi. ⁵² Ríná dání ná ríwíyo ení aní ná wíwámí dání ámá wé wú axíyí imóníñagí aiwí xwiyá nioníyápi mí dání xepíxepá níroníro mídání wáú imóníñáná mídání wáú wo imóníñíáríñi. ⁵³ Xano tñí

xewaxo t́nı́ xepı́xepá rónı́rı xınáı t́nı́ xemiáı t́nı́ xepı́xepá rónı́rı xiáıı t́nı́ xewaxomı́ xiepı́ t́nı́ xepı́xepá rónı́rı néra upı́rı́árı́nı́.” urı́nı́nı́gı́nı́.

Śmı́majóónı́nı́ ımónı́nı́nı́pı́ nánı́ urı́nı́f nánı́rı́nı́.

⁵⁴ O áamá oxı́ apı́xı́ e epı́royı́ egı́áyo re urı́nı́nı́gı́nı́, “Seyı́né sogwı́f wearı́nı́fı́mı́ dánı́ agwı́ yaparı́nı́gı́ nı́wı́nı́rı́nı́ná ‘Rı́xa iniá yaparı́nı́.’ rarı́gı́fápa nepa eaarı́nı́rı́nı́. ⁵⁵ Imı́nı́f damı́ dánı́ enı́ barı́nı́gı́ nı́wı́nı́rı́nı́ná ‘Agwı́ rı́ná rı́fá sını́nı́nı́nı́oı́.’ rarı́gı́fápa nepa rı́fá sınarı́nı́rı́nı́. ⁵⁶ Nanı́f rı́ro sı́pı́ rı́ro yarı́gı́fı́oyı́né, agwı́ tı́rı́ imı́nı́f erı́ yarı́nı́gı́ nı́wı́nı́rı́nı́ná ananı́ ‘E imónı́nı́nı́oı́.’ xı́xenı́ rarı́gı́fá aiwı́ amı́pı́ nı́onı́ śmı́majóónı́nı́f imı́xarı́nı́pı́ sı́nı́wı́f nı́nanı́ro ‘Ayı́ Gorı́xo rı́pı́ nánı́ sı́wá rı́fá neaiarı́nı́?’ mı́yaiwı́arı́gı́fáı́nı́xı́nı́.

Ewayı́f ikaxı́f áamá xwı́yı́fá rı́mearı́no nánı́rı́nı́.

⁵⁷ “Sewanı́nı́oyı́né amı́pı́ sı́pı́ imónı́nı́fı́yı́f nanı́nı́ eyeyı́rómı́f erı́nı́.” nurı́rı́ ⁵⁸ ewayı́f xwı́yı́fá rı́pı́ urı́nı́nı́gı́nı́, “Áamá wo omı́ xwı́yı́fá omearı́mı́nı́rı́ joxı́ t́nı́ xwı́rı́xı́f yanı́rı́ sı́rı́meááná sı́nı́ óf e nurı́nı́ o t́nı́ xwı́yı́fá nı́mı́xı́nı́rı́ omı́ pı́ránı́nı́f pı́yı́fá wı́rı́rı́fı́nı́. E mı́wı́pa nerı́nı́áyı́f, o xwı́rı́xı́f mearı́nı́o t́nı́f e nánı́f íá nı́rı́xémí nurı́ xwı́rı́xı́f nı́rı́mı́éısáná enı́áná xwı́rı́xı́f mearı́nı́o joxı́f íá nı́rı́xı́rı́rı́ porı́sı́f womı́ mı́nı́ wı́áná o gwı́ anı́yo rı́nı́wı́rırı́nı́nı́oı́. ⁵⁹ Joxı́ nı́gwı́f yoparı́pı́ nı́roarı́ nı́roayı́rónı́rı́nı́áyı́f, gwı́f anı́yo dánı́ nı́pı́eyarı́fı́nı́. ‘E mepa nerı́nı́áyı́f, anı́nı́f e nı́wearı́fırı́nı́.’ seararı́nı́nı́.” Jı́saso ayı́f “Xwı́rı́xı́f mearı́nı́o Gorı́xorı́fanı́?” yaiwı́ro sı́fá o áamá nı́yonı́ mı́ ómómı́xı́mı́f enı́fayı́ sı́nı́ mımónı́nı́áná “Nene dı́nı́f nı́yaı́kırı́roane omı́ dı́nı́f owı́kwı́roaneyı́.” yaiwı́ro oépoyı́nı́rı́ ewayı́f xwı́yı́fá e urı́nı́nı́gı́nı́.

13

“Nı́sanı́ro mepa nerónı́áyı́f, nı́keamónı́pı́rı́fırı́nı́.” urı́nı́f nánı́rı́nı́.

¹ Jı́saso áamá e epı́royı́f egı́áyo sı́nı́ uréwapı́yarı́nı́ ná áamá wı́ nı́wı́apı́nı́mı́earo áwanı́f re urı́gı́fawı́xı́nı́, “Émáı́f gapı́manı́f Pairato porı́sı́f wamı́ uowáraná awa anı́f Gorı́xo nánı́ rı́dı́yowá yarı́gı́fı́wámı́ nuro áamá Garı́rı́ pı́ropenı́sı́yo dánı́f wı́ rı́dı́yowá yarı́nı́ ná pı́pı́kımı́f egı́fawı́xı́nı́.” urı́fagı́fá ² o re urı́nı́nı́gı́nı́, “Seyı́né ‘Garı́rı́ dánı́f ayı́f rı́kıkı́rı́fó néra nuróná áamá nı́yonı́ múrónı́gı́fá enı́gı́f nánı́ e pı́kı́gı́fawı́xı́nı́.’ rı́yaiwı́arı́nı́oı́? ³ ‘Oweoı́, seyı́né fı́wı́f yarı́gı́fáı́f rı́fı́wı́mı́nı́ nı́mamoro mısarı́pa nerı́nı́áyı́f, seyı́né enı́ axı́pı́ énińı́f anı́nı́pı́rı́fırı́nı́.’ seararı́nı́nı́. ⁴ Áamá 18 ayı́f anı́f rı́pı́nı́wı́fá wı́wá ipı́ xegı́f yoı́f Sı́roamı́yı́f rı́nı́nı́fı́wá t́nı́f e nı́pı́neamı́oarı́ áamá apı́mı́ pı́kı́nı́fı́yı́f nánı́ seyı́né re rı́yaiwı́arı́nı́oı́, ‘Áamá ayı́f rı́kıkı́rı́fó néra nuro áamá Jerusaremı́ nı́weagı́fá wı́nı́yı́f nı́yonı́ seáyı́f e múrónı́gı́fá enı́gı́f nánı́ anı́f iwá nı́pı́érorı́ pı́kı́nı́gı́nı́.’ rı́yaiwı́arı́nı́oı́? ⁵ Oweoı́, seyı́né fı́wı́f yarı́gı́fáı́f rı́fı́wı́mı́nı́ nı́mamoro mısarı́pa nerı́nı́áyı́f, seyı́né enı́ axı́pı́ énińı́f anı́nı́pı́rı́fırı́nı́.” Áamá e epı́royı́f egı́fáı́f “Xı́xenı́ e neaı́meanı́fırı́nı́.” oyaiwı́poyı́nı́rı́ e urı́nı́nı́gı́nı́.

Ewayı́f ikaxı́f ikı́fá pı́kı́fna nánı́rı́nı́.

⁶ E nurı́rı́nı́ ná ewayı́f xwı́yı́fá rı́pı́ urı́nı́nı́gı́nı́, “Áamá wo xegı́f wainı́f uraxı́f omı́nı́fı́yo ikı́fá pı́kı́f fı́wı́f nurarı́máná rı́wéná sogwı́f dı́mı́nı́rı́ nı́bayı́rı́f aí pı́fá megı́nı́ayı́nı́nı́gı́nı́. ⁷ Pı́fá nı́megı́nı́ayı́rı́ nánı́ xegı́f omı́nı́f ayı́f wı́ı́arı́nı́omı́ re urı́nı́nı́gı́nı́, ‘Íkı́fá rı́na xwı́ogwı́f wáú womı́ nı́onı́ sogwı́f nánı́ nı́bı́rı́f pı́fá megı́nı́ayı́arı́nı́. Ná mı́wearı́nı́fna íkwapı́nı́f mearı́nı́. Emı́ rómoáreı́.’ uráná ⁸ o re urı́nı́nı́gı́nı́, ‘Ámı́náoı́xı́nı́, ámı́ xwı́ogwı́f ro xe opwenı́. Ná wenı́ nánı́ pı́pı́nı́fı́yo ará nı́yarı́máná xwı́fá pı́yı́f wı́arómı́fı́nı́. ⁹ Xwı́ogwı́f wı́omı́ ná wéagı́f nı́wı́nı́rı́nı́áyı́f, ayı́f nanı́rı́nı́. Ná mı́wenı́gı́f nı́wı́nı́rı́nı́ ná nı́rorı́f emı́ mórı́rı́xı́nı́.’ urı́nı́nı́gı́nı́.” Jı́saso áamá ayı́f “Nene ikı́fá pı́kı́f anánı́nı́f imónı́nı́gı́nı́gwı́f nánı́f rı́fá neararı́nı́?” oyaiwı́poyı́nı́rı́ ewayı́f ikaxı́f e urı́nı́nı́gı́nı́.

Anı́f rı́kwı́nı́nı́mı́ nanı́f imı́xı́nı́f nánı́rı́nı́.

¹⁰ Jisaso sabaríá wiyimi rotú ańyoy nńweámáná á máyo uréwapıyaríńá re eńınıgıńı. ¹¹ Apıxı wı —Í imfó dıńf xıxéroarıńagı nánı anıńf sımıxı nerı nırıkwınırı emearıńá xwiogwı wé wúkaú sıkwı wú eńáná ámı wfúmi dńf waú wo múronırıńı. Éf ropaxı wıarıńımanı. ¹² Í e ńweańagı Jisaso nıwınırıńá “Eıńı.” nurıřı re urıńınıgıńı, “Ineyı, sımıxı sıarıńpı rıxa pıńı rıwıarıńoı.” nurıřı ¹³ wé seáyı e ikwıarána re eńınıgıńı. Í éf pıranıńf nırórı Gorıxomı yayf seáyı e umenıńıgıńı. ¹⁴ E éána rotú ańf menweańo Jisaso Sabaríáyo apıxımı nanf wımıxıagı nánı wıkf dıńf nıwıawırı á má e epıroyf egfáyo re urıńınıgıńı, “Sfá wé wfúmi dńf wıyı omıńf nánı imónıńı. Sfá ayo Jisaso nanf seaimıxıńá nánı bırıńı. Sabaríáyo mıbıpa erıńı.” urfagı aıwı ¹⁵ omı Jisaso mıxı nurıřı re urıńınıgıńı, “Nanf erı sıpı erı yarıgıoyıńé, Sabaríáyo aı burımákaú tńı dogı tńı wıgf ańyoy nıpáwırı nıkwéámı inıgf onıńı inıgf tńf e nánı nımera mupa yarıgfáranı?” Ayf Sabaríáyo wıgf burımákaú nánı dıńf nımorı aı á má nánı dıńf mımoarıńagıfa nánı e nurıřı re urıńınıgıńı, ¹⁶ “Apıxı rı Ebırıamoyá fwiarıawéyf wırıńı. Seteno sımıxı apı nıwırı gwıńıńf jarıńıńáná xwiogwı ¹⁸ múronırıńı. ‘Imı Sabaríáyo gwıńıńf nıwıkwearı nanf nıwımıxıńá nıpıkwıńı mıyarıńı.’ rıńıawıarıńoı?” urarıńá ¹⁷ omı wıkf dıńf wıawıfáwa ayá wıńınıgıńı. Ayá wınarıńá á má oxı apıxı e epıroyf egfáyf amıpı ayá rıwamónıpaxı Jisaso yarıńpı nánı yayf seáyımı dání nera ugıawıxıńı.

Ewayf ikaxf masıte sıyf nánırıńı.

¹⁸ O á má obaxı dıńf mıwıkwıropa yarıńagıfa nıwınırı re ragırıńı, “Nıonı ewayf xwıyfá bı pıpı nırıřı Gorıxo xwıoxıyo mımeámı nerı seamenweanıapı ‘Rıpıńıńf imónıńı.’ rımıńı?” nurıřı ¹⁹ re urıńınıgıńı, “Apı masıte sıyfıńı —Masıte aıwá xegı sıyf aga onımıarıńı. Apı masıte sıyfıńı imónıńı. Á má wo masıte sıyf nımearı xegı omıńıyo moarána nerapıřı íkfá nımónıřı peyıána ıńf nıbırı apaxıyo yéwı tıńınıgıńı.” urıńınıgıńı. Á má “Agwı Jısasomı á má obaxı dıńf mıwıkwıropa yarıńagıfa aıwı idána obaxı dıńf wıkwıropıřıarıńı.” oyawıpoyıńıřı Jısası e uragırıńı.

Ewayf ikaxf yısf nánırıńı.

²⁰ Ewayf xwıyfá axıpı ámı bı re urıńınıgıńı, “Arıge nırıřı Gorıxo xwıoxıyo mımeámı nerı seamenweanıapı ‘Rıpıńıńf imónıńı.’ rımıńı?” nurıřı ²¹ re urıńınıgıńı, “Apı yısfıńı —Yısf bısfkerfá sıńı sıńf eńáná bı onımıapı ınımı tána yarıńpa nıpıńı íkwıawıf eapınarıńıřı. Gorıxo xwıoxıyo mımeámı nerı seamenweanıapı yısfıńı imónıńı. Apıxı wı bısfkerfá sıńı sıńf dıramıxı xwé wámı sıxı ınıńáná yısf bı nımearı ınımı tána nımıńı íkwıawıf eapınarıńınıgıńı.” uragırıńı.

Ewayf ikaxf of onıgfıkwı nánırıńı.

²² O Jırasemı nánı nurıńá ańf apı apımı nuréwapıya warıńá ²³ á má wo re urıńınıgıńı, “Ámınáoxıńı, sfá Gorıxo á má nıyonı mı ómómıxımıf enfáyımı o á má womıńı womıńı nenenı yeáyf neayımıxemeanıararı?” urfagı o á má ayo re urıńınıgıńı, ²⁴ “Gorıxomı dıńf nıwıkwırorı xıdarıgfápı of onıgfıkwıńı inıńı. Of ayımı páwıpıřı nánı anıńf mınıf éfıxıńı. Á má obaxı ananı opáwıaneyıńıřı nerıńá yopa megıńpıřıarıńı.” nurıřı ²⁵ ewayf ikaxf re urıńınıgıńı, “Ańf xıáwo nıwıapıńımearı ańf ówanf yaráná seyıńé nıbıro wáf bıarıwámıńı nırómáná wakwı nórıřı ‘Ámınáoxıńı, ańf ówanf neafkwıenapeı.’ urána re searıńıarıńı, ‘Nıonı majfáarıńı. Ańf gımı dńfyfıńéxıńı?’ searána ²⁶ re uranıřı éfáyf ‘Joxı negf ańf wáfıyo nıremorı nene tńı nawıńı aıwá tńı inıgf tńı nıńırane nearéwapıyıńenerıńı.’ uranıřı éfáyf ²⁷ ańf xıáwo re searıńıńoı, ‘Ańf gımı dńfyfıńéxıńı? Nıonı majfáarıńı.’ searıńıarıńı. ‘fwı yarıgfáyıńé nıonı pıńı nıńıwıarımı éf úpoyı.’ searıńıarıńı.” nurıřı Gorıxo ańf xıáwónıńf imónıńagı nánı e nurıřı ²⁸ re urıńınıgıńı, “Seyıńé re wıńıpıřıarıńı. Segf seáwowa

Ebirámo t́nì Aisako t́nì Jekopo t́nì awa Gorixoyá xwiyá wá rókiamoagáwa t́nì x́oyá xwiox́yo nípáwiro ηweanagá nìwìnrò Gorixo ‘Segípi bíaniríwámìnì ηweápoyì.’ searíagì nìwìnróná seyíne maní magí nírónró ηwí pìyí wírinípírarínì. ²⁹ Émáyí oxí apíxí sogwí weaparíηmì dáníyí weapíro sogwí wearíηmì dáníyí yapíro mídímídáníyí enì bíro nero Gorixoyá xwiox́yo nípáwiro aiwá naríηagá síηwí wìnrípírarínì.” nurírì ³⁰ xewaníηo ámì nìweapíríná nánì re uríηínigínì, “Émáyí xámì suríamá imónígíáyí xámì xámì imónípírarínì. Xámì xámì imónígíáyíne suríamá epírírarínì.” uríηínigínì.

Jerusalemíyo imónínfápi nánì áwaní uríηí nánírínì.

³¹ Jisaso xwiyá apì nuríísáná enáná Parisi wa re urémeagáawixínì, “Gapímaní Xeroto rípiKinì nánì wimónaríηagí nánì re pínì nìwiárímì uì.” uríagá ³² o re uríηínigínì, “Soyíne nuro Xeroto, síwí sayíníηí f́wí yaríηomì áwaní re urémeápoyì, ‘Jisaso re rarínì urémeápoyì, “Nionì síá áríní wíyo imíó díní xíxéroaríηyí míxí umáínowárírì símíxíyí píraníηí imímíxímí erì nemáná omíηí (Omíηí ayí xewaníηo ámá nìyonì nánì upeínfá nánírínì.) Omíηí Gorixo o éwínígínírì nìrowárenapíηípi yárimfárinì.” rarínì.’ urémeápoyì.” nurowárírì ³³ ámá e epíroyí egíáyó xewaníηo nánì re uríηínigínì, “Nionì Xeroto nánì wáyí mìninaríηagí aiwì nionì ríxa úimígínì. Nionì síá áríní wíyo nurì Jerusalemì rémómfárinì. Seyíne ‘Wá rókiamoarígíá womì amì amì nípíkíríná ayí nanímanì. Jerusalemì nípíkírínáyí ayí ananírínì.’ yaiwiaríηagá nánì waríηínì.” nurírì ³⁴ re uríηínigínì, “Jerusalemì ηweáyíne, wá rókiamoarígíáwamì píkiro ámá Gorixo seyíne nánì searowárfáyó síηá t́nì nearo píkiro yarígíáyíne, karíkarí xegí miá negírì xwiox́yo míméamí yaríηípa nionì íníná axípi e seaiayimínírì éagí aì seyíne míseaimónarínì. ³⁵ Aríá époyì. Aní Gorixo yeáyí nìseayímíxemearíná seyíne ηweanírì egíe ríxa anípá imónígoì. Nionì síηwí mìnánípa néra nuro ríxa ‘Ámínáo urowáraná weapíníó oyá díní t́nì yayí winípaxorínì.’ níróná ámì síηwí nanípírarínì.” uríηínigínì.

14

Síkwí mìnèkwídoηomì naní imíxíηí nánírínì.

¹ Sabarfá wiyimì Parisiowa wigí ámíná wo Jisasomì “Yawawi nurai nioníyá aníyo aiwá onaiyì.” uríagí Jisaso nípáwirì ηweanáná awa omì síηwí wìnaxfídíηáná ² ámá wo —O xegí síkwí aníηí mìnèkwídoáríηorínì. O Jisaso yá símímaní t́ηímínì ηweanagí Jisaso e nìwìnrì ³ ηwí ikaxí eáníηípi mewegíáwamì t́nì Parisiowamì t́nì xwiyá bí nuríríná yaríηí re wíηínigínì, “Sabarfáyó soyíne ámá símíxí egíáyí naní nímíxírínáyí, ‘Ayí ananírínì.’ riyaiwiaríηo? ‘Nwíáxínì.’ riyaiwiaríηo?” uríagí aì ⁴ awa píné marí wimóníηagá Jisaso síkwí mìnèkwídoηomì wé seáyì e nìwikwíarírì f́á nìxírírì naní nìwímíxírì xegí aní e nánì nurowárimáná ⁵ awamì re uríηínigínì, “Soyíne woxí díxí íworanì, burímákaúranì, Sabarfá ayo aiwí míníηwí inígí ríwóníyo píeróáná apaxí mé mímíxearíηíranì?” uríagí ⁶ Gorixoyá ηwí ikaxí eáníηípimì Sabarfáyó ámáyo arírá nìwiríná nánì ríwamíηí meáníηagí nánì awa xwiyá bí murípaxí wimóníηínigínì.

“Símf símf e ηweaníro mimónípa éfíríxínì.” uríηí nánírínì.

⁷ Jisaso awa t́nì aiwá nínírì nìηwearíná ámá aiwá nánì urepearfáyí xámì símf símf e oηweaneyínírì níwíapíro weníηí éagí Jisaso síηwí e nìwìnrì ríxa nínì níwíapíro aiwá naríná o ewayí xwiyá rípi uríηínigínì, ⁸ “Woxí woxí apíxí meánínì nánì aiwá imíxíápi nánì rírepearáná joxí nurì símf símf imóníηe míηweapa éfíríxínì. Ámá urepearfá wo joxí seáyì e rímúroηo enì nìbírináyí, ⁹ ámá aiwá apì nánì earepearíó joxí ηweanè nìbíri re ríníηoì, ‘Joxí ηweaní re o ηweaníηoì.’ ríráná joxí ayá néra nurì íwiyá jfámì ηwearfárinì. ‘Íwiyá jfámì ηweaì.’ rírípírxínírì símf símf imóníηe

mihweapa éirixini. ¹⁰ Rirepearána joxi nuri iwiyáa jfe nwearini. Rirepearfo joxi iwimi nweanagi niraniri re ririnigini, ‘Gf nkumixiniri emearigwfoxini, joxi nuri áwini dae nweat.’ riraná amá oxí apixí awí neánro joxi tñni aiwá narigfáyfyá sñwfyo dání joxi amínáoxínihí imónirini.” Ewayí xwiyáa api nuriri ¹¹ re urihinigini, “Amá go go xewanijo weyí menfo rfwéná Gorixo wimixáná ayá nerí xwirfá nimóga unfáriní. Go go weyí mimenf waunf ikárinfo omí Gorixo weyí umenfáriní.” urihinigini.

“Aiwá nání nurepearirfná re éfirixini.” urihí nánirini.

¹²⁻¹⁴ Ámi xwiyáa rípi aiwá api nání urepearfomi re urihinigini, “Amá nání aiwá riyamf nerfnáyf díxí nkumixiniri emearigfáyfrani, ririxímeáowarani, díxí amá axí joxiyáyfrani, amá aní axí e dání amípi mímúronigfáyfrani, ayf rfwéná joxi ení aiwá nání rirepearána ayfyá ení joxiyá nigfápa axípi nímiginiri ayo murepearípa éirixini. Aiwá riyamf nerfná amá uyípeayfyo tñni amá wará minihfyo tñni síkwí ikf egfáyo tñni sñwí supárigfáyo tñni nurepearirfnáyf, amá e imónigfáyf joxi wí riyamf nerí siapípaxf menagí nání rfwéná amá wé rónigfá wiápnimeááná Gorixo mí ómómíximf nerfná xewanijo joxiyá nání siapínfá enagí nání yayf seáymí dání osinini.” urihinigini.

Ewayí ikaxí aiwá apixí meaní urepearihípi nánirini.

¹⁵ Amá wo awa tñni nihwearo aiwá narigfo Jisaso e uraríhagí arfá niwiri niwiápnimearí omí re urihinigini, “Amá Gorixoyá xwioxfyo nípawiri nihwearí aiwá nípírfá gíyí gíyí ananí oyá dhí tñni yayf winípaxfyíriní.” urfagí aí ¹⁶ o ewayí ikaxí re urihinigini, “Amá wo amá obaxí nurepearimáná aiwá xwé riyamf nerí ¹⁷ ríxa riyamf niyárfísáná amá xegf xínáiníhí nimóniri omíhí wiiaríhomi ‘Amá nioní urepearímenjáyo “Bípoyí. Aiwá ríxa riyamf ináriní.” urímeí.’ wáf uowárfagí aí ¹⁸ amá nñni áxenwaríníhí niga nuro ‘Aiwá api nání baníméwini. Baníméwini.’ nuríroná amá xámi nuri wáf wímeáo re urihinigini, ‘Gf xwíá bí bí éáoni nuri sñwí wñnmi enagí nání aiwá nání bípaxf menini. Xe xegf kikiáf ouniri sñwí nanei.’ uráná ¹⁹ omíhí wiiaríhomi nuri amá ámi womí wáf wímeááná o ení re urihinigini, ‘Burímákaú omíhí ení nání wé wúkaú bí éáoni nuri waú waú maxiríní nkumixára nuri iwamfó emí enagí nání aiwá nání bípaxf menini. Xe xegf kikiáf ouniri sñwí nanei.’ uráná ²⁰ o amá ámi womí wáf wímeááná o ení re urihinigini, ‘Apixí sñhí meááoni enagí nání bípaxfmaní.’ uráná ²¹ omíhí wiiaríhomi nuri xegf boso, aiwá riyamf niyáriní nweanomi áwanf urémeááná wikf nóni xegf omíhí wiiaríhomi re urihinigini, ‘Aníhí nuri aní rípi rípi omíhí ófyo nemerí amá uyípeayfyo tñni wará minihfyo tñni síkwí ikf egfáyo tñni sñwí supárigfáyo tñni nioniyá aní re nání niwirímeamemí bei.’ uowárfagí ²² o nuri xfo uríípa nememí nñbiri re urihinigini, ‘Bosoxini, nioní joxi níríípa néagí aiwí íkwianwí wí sñni anípa imónini.’ urfagí ²³ boso re urihinigini, ‘Aiwá rípi nání gf aní magwí epíri nuri omíhí óf amí amí iníhfyo nemerí amá omíhí yarígfáyo míxeameí.’ uowárfagí ²⁴ o nuri xixeni éáná boso amá aiwá nání awí eánigfáyo re urihinigini, ‘Nioní “Amá xámi aiwá nání urepearímenjáyf aiwá wí aíf mepírfíméoi.” seararíhíni.’ urihinigini.” Jisaso Judayf “Nene amá xámi aiwá nání urepearíméfyíníhí imóníhagwí nání ríá neararini.” oyaiwípoyíniri ewayí xwiyáa api urihinigini.

“Wiepísaríhí oyáoni oimónimini.” moarfná urihí nánirini.

²⁵ Amá oxí apixí epíroyf egfáyf o tñni ófyo nuróná o nkínimóniri re urihinigini, ²⁶ “Amá go go nioní tfámíni nñbiri ‘Wiepísaríhí oyáoni oimónimini.’ niwimónirfnáyf, Jisasoní dhíhí síxí niyíhípi o xegf xanomí uyíhípirani, xínáimí uyíhípirani, xiepímí uyíhípirani, xegf niaíwíyo uyíhípirani, xexírfmeáyo uyíhípirani, seáyí e mímúropa nerfnáyf o gf wiepísaríhíyf wo imónípaxf menini. Go go Jisasoní nání dhíhí sípi wiaríhípi xewanijo dhíhí sípi yaiwinaríhípimí seáyí e mímúropa nerfnáyf o gf

wiepi-sar-in-ay wo imon-pax men-ini. ²⁷ Ámá go go nion ni-nix-dir-ina 'Nion Jisasomi x-dar-in-ag náni ámá wí xean-in-í ní-ká-rí-í aiwí an-in-í x-dim-fár-in-í.' m-yai-wipa ner-fán-ayf o gí wiepi-sar-in-ayf wo imon-pax-man-í." nur-ri ²⁸ ewayf ikaxf re ur-in-nig-in-í, "Sey-fné woxi an-í sepiá wiwá ni-mí-ra opeyim-in-í-r-ina xámi éf ni-nwe-ámáná an-í iwá m-í-r-í-r-í náni d-in-í ne-nw-í-per-í 'Ní-gw-í arar-í-r-í-an-í?' ni-yai-wir-í 'Ní-gw-í nion-í-yá anan-í an-í-wá t-í-n-í x-í-xen-í-r-í-an-í?' yai-winar-in-í-r-í-n-í. ²⁹ 'Ní-gw-í arar-í-r-í-an-í?' n-í-r-í-r-í me-yí-ro-pa ner-í r-í-xa s-í-n-á ní-k-í-k-í-r-ó-a ni-pe-yir-í-ná ní-gw-í an-í-pá imon-in-ag-í náni an-í m-í-ram-f-xw-í-n-í ni-yá-r-í-m-í ú-á-ná ámá an-í iwá-m-í ni-w-í-n-í-r-í-ná jox-í náni r-í-per-í-r-í ni-yay-iro ³⁰ re r-í-p-í-r-í-r-í-an-í, 'Ámá ro an-í iwá m-í-r-í-m-í-n-í-r-í éf aiw-í ni-wá-n-í m-í-r-í-pax-í m-í-wim-ón-f-ag-í ni-m-í-ram-f-xw-í-ná-r-í-m-í un-í-r-í-n-í.' r-í-p-í-r-í-r-í-an-í." nur-ri Jisaso ámá nion ni-x-dar-ig-f-ayf an-í m-í-ram-f-xw-í-n-í ner-ón-in-í nion p-í-n-í ni-n-í-wi-á-r-í-m-í up-í-r-í-x-í-n-í-r-í e ur-in-nig-in-í. ³¹ Ewayf xw-í-y-á ax-í-p-í á-m-í b-í re ur-in-nig-in-í, "M-í-x-í in-á-y-í wo xeg-í s-í-m-í-n-í-w-í-ná-r-í-g-í-á-y-í ámá n-í-n-í 10,000 imon-in-áná m-í-x-í in-á-y-í j-á-m-í d-á-n-oy-á s-í-m-í-n-í-w-í-ná-r-í-g-í-á-y-í ámá 20,000 imon-in-ag-í náni o xá-m-í éf ni-nwe-á-r-í d-in-í ni-yai-ki-r-ó-r-í 'M-í-x-í ni-n-í-r-ón-á anan-í xop-í-r-á-r-í wim-in-í-r-é-n-í? En-í m-í-w-í-n-í-pa em-in-í-r-é-n-í?' yai-win-in-í-o-í. ³² R-í-xa 'M-í-x-í in-á-y-ó xop-í-r-á-r-í ni-n-í-o-í.' ni-yai-wir-í-n-á-y-í w-í-o s-í-n-í ná j-á-m-í nwe-an-áná xeg-í ámá w-í-y-ó re urow-á-r-í-n-í-o-í, 'Nuro om-í re ur-é-me-á-poy-í, "Neg-í m-í-x-í in-á-y-ó re rar-í-n-í ur-é-me-á-poy-í, 'None soy-fné t-í-n-í m-í-x-í x-í-xe seaipax-í men-in-í. P-í p-í near-f-í-y-í ni-yan-f-wá-r-í-n-í rar-í-n-í.' " ur-é-me-á-poy-í.' urow-á-r-í-n-í-o-í." Jisaso ewayf xw-í-y-á e nur-ri ³³ "Sey-fné woxi d-í-x-í i-y-á f-á am-í-p-í náni d-in-í ya-í-ki-á m-í-m-ó-pa ner-fán-ayf ayf g-í siep-í-sar-in-á-ox-í imon-í-r-í-m-é-n-í." nur-ri ³⁴ re ur-in-nig-in-í, "Ay-í-ná-n-í sax-í aw-í-y-í yar-in-í aiw-í aw-í-y-í yar-in-í-p-í an-í-pá ner-í ai-wán-in-í imon-in-áná á-m-í ar-í-ge é-án-á aw-í en-in-í-o-í? Owe-o-í. ³⁵ Sik-í am-í-p-í om-in-í-y-ó aiw-á xw-é oen-í-r-í wi-á-ro-ar-í-g-í-á aiw-í sax-í aw-í-y-í an-í-pá imon-áná aiw-á ur-í en-í-g-í-n-í-r-í om-in-í-y-ó wi-á-ro-pax-í men-in-í. An-in-í-n-í em-í mo-ar-í-g-í-á-r-í-n-í. Á-má g-í-y-í-n-é ar-í-á t-í-g-í-á-y-í-n-é ar-í-á ó-ki-ar-í ni-m-ón-í-poy-í." Jisaso xeg-í wiepi-sar-in-í-y-í sax-í-n-í-n-í imon-in-ag-í náni e ur-in-nig-in-í.

15

Ewayf ikaxf sip-sipf anfa imon-ino nan-ri-ni.

¹ Ámá takisf náni ní-gw-í ur-á-par-í-g-í-á —Ayf émá-yf gap-í-man-owami wip-í-r-í-á náni wigf Judayo ní-gw-í ni-wur-á-p-í-y-í-r-ón-á wigf meap-í-r-í-á náni en-í á-m-í b-í f-w-í ur-á-par-í-g-í-á-y-í-r-í-n-í. Ayf t-í-n-í f-w-í yar-í-g-í-á w-í-n-í-y-í t-í-n-í Jisasomi xw-í-y-á ar-í-á wian-í-ro náni an-í-w-í e bar-in-ag-í-á ² Parisiowa t-í-n-í n-w-í ikaxf e-án-in-í-p-í meweg-í-á-wa t-í-n-í s-í-n-w-í e ni-w-í-n-í-ro mep-í "I-y-í t-í-ná-r-í-n-í-o-í." n-í-r-í-n-í-ro wig-í-p-í re r-í-n-í-g-í-á-w-í-x-í-n-í, "Ámá o f-w-í yar-í-g-í-á-y-ó ni-m-í-m-í-n-í-r-í aiw-á naw-í-n-í en-í nar-í-g-í-á-r-í-n-í." r-í-ná-r-í-ná ³ Jisaso ewayf xw-í-y-á r-í-p-í ur-in-nig-in-í, ⁴ "Soy-fné ámá woxi sip-sipf 100 t-í-n-ox-í wo an-í-á imon-án-á-y-í, am-í ean-í-y-ó dán-í sip-sipf 99 w-í-n-í-y-í e ni-wá-r-í-m-ox-í nur-í an-í-á imon-í-o náni p-í-á né-ra nú-s-án-á r-í-xa w-í-n-í-me-ar-í-á-r-í-n-í. ⁵ Ni-w-í-n-í-me-ar-í-ná ni-me-ar-í-y-á-y-í t-í-n-í xwan-í-w-í ní-kw-ón-í-m-í nur-í ⁶ an-í e n-í-r-é-mor-í-ná d-í-x-í ní-kum-í-x-í-n-í-r-í emear-í-g-í-á-y-ó t-í-n-í ámá an-í ax-í e nwe-ag-í-á-y-ó t-í-n-í r-í-ai-wá re ur-í-mer-í-á-r-í-n-í, 'G-í sip-sipf an-í-á imon-í-o r-í-xa p-í-á ner-í me-á-ag-í náni nion t-í-n-í naw-í-n-í yayf oyaney-í.' ur-í-r-í-á-r-í-n-í." Jisaso ámá f-w-í yar-í-g-í-á o t-í-á-m-í-n-í bar-í-g-í-á-y-í sip-sipf an-í-á imon-í-o yap-í imon-in-ag-í-á náni ewayf xw-í-y-á ap-í nur-ri ⁷ re ur-in-nig-in-í, "Nion re searar-in-í-n-í, 'Ámá sip-sipf náni p-í-á ner-í ni-me-ar-í náni yayf é-pa an-í-najowa ámá f-w-í yar-in-í wo ni-san-í-r-í yar-in-ag-í ni-w-í-n-í-r-ón-á yayf nero a-í ámá 99 "R-í-xa wé r-ón-in-wa-é-ner-í-n-í. Nene san-í-n-í imon-pax-í men-in-í." yai-winar-í-g-í-á-y-í náni an-í-najowa yayf yar-í-g-í-á-man-í.' searar-in-í-n-í." ur-in-nig-in-í.

Ewayf ikaxf ní-gw-í anfa imon-ino nan-ri-ni.

⁸ Á-m-í ewayf xw-í-y-á ax-í-p-í b-í r-í-p-í ur-in-nig-in-í, "Ap-í-x-í w-í ní-gw-í wé w-ú-ka-ú t-í-n-í ní-gw-í wo ni-mi-á-per-fán-ayf uy-f-w-í ni-m-í-x-á-ro-á-r-í-m-án-á pí-r-án-í-n-í p-í-á ner-í an-í s-í-y-í ni-per-í

wĩnĩmeañĩnĩnĩ. ⁹ Nĩwĩnĩmearĩnĩ xegĩ imánĩnĩ yarĩgĩwamĩ tĩnĩ añĩ axĩ e ñweagĩáyo tĩnĩ rĩaiwá re urĩnĩnĩnĩ, ‘Nĩgwĩ nínnĩ miápéáo rĩxa meáagĩ nánĩ nínnĩ tĩnĩ nawĩnĩ yayĩ oyaneyĩ.’ urĩnĩnĩnĩ.” Jisaso áamá fĩwĩ yarĩgĩá o tĩfámĩnĩ barĩgĩáyĩ nĩgwĩ miápéyĩ yapĩ imónĩnagĩá nánĩ ewayĩ xwĩyĩá apĩ nurĩrĩ ¹⁰ re urĩnĩnĩnĩ, “Nionĩ re seararĩnĩnĩ, ‘Nĩgwĩ apĩxĩ nĩmiáperi pĩá nerĩ ámĩ meáo nánĩnĩnĩ yayĩ éyĩpa Gorĩxoyá añĩnajowa áamá fĩwĩ yarĩnĩ wo nĩsanĩrĩ yarĩnagĩ nĩwĩnĩrĩnĩ yayĩ e yarĩgĩárĩnĩ.’ seararĩnĩnĩ.” urĩnĩnĩnĩ.

Ewayĩ ikaxĩ niaĩwĩ anĩnĩño nánĩrĩnĩ.

¹¹ E nurĩmáná ámĩ ewayĩ xwĩyĩá re urĩnĩnĩnĩ, “Áamá wo xegĩ niaĩwĩ oxĩ waú tĩño ¹² —Xogwáo xanomĩ nĩwiápnĩmearĩ re urĩnĩnĩnĩ, ‘Ápe, joxĩ nĩpéáná “Amĩpĩ omĩ wĩmĩgĩnĩ.” yaiwiarĩnĩpĩ rĩxa niapei.’ urĩagĩ xano ‘Amĩpĩ rĩwéná yanĩ nĩmerĩ nionĩ wĩmĩgĩnĩ.’ yaiwiarĩnĩyĩ rĩxa awaúmĩ yanĩ numeiri mĩnĩ nĩwimáná enáná ¹³ rĩxa sĩá árĩnĩ óráná xogwáo o xegĩnĩ awĩ eámeámĩ nerĩ nĩmeámĩ añĩ wĩmĩ ná jĩamĩ nánĩ nurĩ añĩ ayo nĩñwearĩnĩ uyĩnĩfĩ nerĩ xegĩ nĩgwĩ amĩpĩ xano winĩyĩ xwĩrĩxwĩrĩfĩ ikĩxenĩnĩnĩ. ¹⁴ Xegĩ nĩgwĩ xwĩrĩxwĩrĩfĩ nĩkĩxerĩ áamáyo nĩwiememáná enáná re enĩnĩnĩ. Áamá añĩ ayo dánĩyĩ aiwá nánĩ dĩwĩ nĩkeamónĩro yarĩnĩ o rĩxa uyĩpeayo imónĩfĩ enagĩ nánĩ o enĩ aiwá nánĩ dĩwĩ nĩkeamónĩrĩ nánĩ ¹⁵ nurĩ áamá añĩ ayo dánĩ womĩ nĩgwĩ omĩnĩ nánĩ rĩxĩnĩ urĩagĩ o omĩnĩ Judayĩ nĩnĩ xwĩrĩfĩ winarĩnĩpĩ nánĩ re urĩnĩnĩnĩ, ‘Gĩ omĩnĩyĩ nánĩ nurĩ gĩ odĩpĩyo aiwá nĩwĩiĩ.’ urĩagĩ ¹⁶ o nurĩ omĩnĩ e nerĩnĩ rĩxa agwĩ enĩ mĩwĩnĩrĩnĩ aiwá pĩá odĩpĩ narĩnĩpĩ nĩpaxĩ wimónĩnagĩ aiwĩ áamá wĩ omĩ aiwá bĩ mĩnĩ mĩwigĩawixĩnĩ. ¹⁷ E enáná o ámĩ dĩnĩ fĩ nĩxĩrĩrĩ re yaiwinĩnĩnĩ, ‘Gĩ ápoyá omĩnĩ wĩarĩgĩáyĩ nĩnĩ aiwá apánĩ nĩpĩrĩ nánĩ mĩrónĩnagĩ aiwĩ nionĩ re nĩñwearĩ aiwá agwĩ nánĩ nĩpémĩnĩrĩ rĩyarĩnĩnĩ? ¹⁸ Nionĩ nĩwiápnĩmeámĩ nurĩ gĩ ápomĩ re urémeámĩnĩ, “Ápe, nionĩ fĩwĩ Gorĩxomĩ wikárĩrĩ joxĩ sikárĩrĩ éanĩnĩ. ¹⁹ Nionĩ nanĩ mimónĩnagĩ nánĩ sĩnĩ dĩxĩ riwaxonĩ imónĩpaxĩ menĩnĩ. Joxĩ ‘Gĩ omĩnĩ nĩarĩñoxnĩnĩ imónĩñoxnĩnĩ.’ nĩrei.” Ápomĩ e urémeámĩnĩ.’ nĩyaiwirĩ ²⁰ nĩwiápnĩmeámĩ xano tĩnĩ e nánĩ nurĩ nurĩ rĩxa añwĩ e báná xano xegĩ xewaxo jĩiwo barĩnagĩ nĩwĩnĩrĩ wá nĩwianĩrĩ mĩrĩ nurĩ nĩmakĩkĩyĩrĩ kiyĩ miaúnáná ²¹ xewaxo re urĩnĩnĩnĩ, ‘Ápoxĩnĩ, nionĩ Gorĩxomĩ fĩwĩ wikárĩrĩ joxĩ sikárĩrĩ enárĩnĩ. Nionĩ áamá nanĩ mimónĩnagĩ nánĩ sĩnĩ dĩxĩ riwaxonĩ imónĩpaxĩ menĩnĩ.’ urĩagĩ aiwĩ ²² xano omĩnĩ wĩarĩgĩáyo rĩaiwá re urĩnĩnĩnĩ, ‘Soyĩné rapĩrapĩ imĩrĩnĩ mimónĩnũ añĩnĩ nĩmeámĩ nĩbĩrĩ uyĩrĩpoyĩ. Omĩ okiyĩá numerĩnĩ wé ramaxĩ wá wéyo uyĩrĩrĩro sĩkwĩ sũ uyĩrĩro époyĩ. ²³ E nemáná burĩmákaú sĩpĩkĩ ikwanĩ imónarĩño nĩmeámĩ nĩbĩro pĩkĩpoyĩ. Nene nĩnĩrane íwo nánĩ yayĩ oyaneyĩ. ²⁴ Nĩgĩ íwĩ ro penĩnĩnĩ imónĩño ámĩnĩnĩ wĩápnĩmeañĩ. “Anĩnĩnĩnĩnĩ.” yaiwiagwá ro ámĩ neámeáagĩ nánĩ yayĩ yanĩ aiwá oimĩxaneyĩ.’ urĩagĩ awa o urĩfĩpa nero rĩxa aiwá rĩyamĩ nero yayĩ seáyĩmĩ dánĩ néra warĩnĩ re enĩnĩnĩ. ²⁵ Xewaxo xámĩño omĩnĩyĩ yarĩnĩmĩ dánĩ nĩbĩrĩ rĩxa añĩ tĩnĩ e añwĩ e dánĩ wenĩnĩ éyĩ wĩnĩnĩnĩnĩ. Sonĩ rĩro sĩmĩnĩnĩ ero yarĩnagĩá nĩwĩnĩrĩ ²⁶ omĩnĩ wĩarĩgĩá womĩ rĩaiwá nurĩrĩ o rĩxa añwĩ e báná re urĩnĩnĩnĩ, ‘Ayĩ pĩ nánĩ nerĩ rarĩño?’ uráná ²⁷ o re urĩnĩnĩnĩ, ‘Dĩxĩ rĩgwáo rĩxa rémónarĩño. O rĩnĩnĩ wĩ mĩmeá nanĩ emeago dĩxĩ ápomĩ wĩmeáagĩ nánĩ o burĩmákaú sĩpĩkĩ ikwanĩ imónarĩño pĩkĩnĩ.’ uráná ²⁸ o wikĩ nónĩrĩ mĩpáwipaxĩ nĩwimónĩrĩ wá e ronáná xano nĩpeyearĩ pĩyĩpĩyĩ xwĩyĩá urĩagĩ aiwĩ ²⁹ xanomĩ mĩxĩ nurĩrĩ re urĩnĩnĩnĩ, ‘Nionĩ rĩnánĩnĩnĩ nĩmónĩrĩ omĩnĩ sĩarĩnĩ xwiogwĩ obaxĩ nĩmũroarĩnĩ sekaxĩ amĩpĩ joxĩ nĩrĩfĩyĩ nánĩ nionĩ wĩ mĩrĩwĩáĩkĩnĩ. E nerĩ aĩ nionĩ gĩ nĩkumĩxĩnĩrĩ emearĩnagĩ tĩnĩ yayĩ yanĩ nánĩ memé miá aĩ wo mĩniapĩnĩrĩnĩ. ³⁰ Nionĩ mĩniapĩpa nerĩ aiwĩ dĩxĩ riwaxo, apĩxĩ iyĩ ede dánĩ oikĩxearĩgĩwá tĩnĩ nemerĩnĩ dĩxĩ nĩgwĩ xwé nowarĩño nánĩ burĩmákaú sĩpĩkĩ ikwanĩ imónarĩño apánĩ upĩkĩnĩ.’ uráná ³¹ xano re urĩnĩnĩnĩ,

‘Gf íwoxini, “Nioniyáy wí ámi o nírápínfáriní.” mīyaiwipani. Joxi íníná nioní tñni ηweariηoxi amipí áponiyáy nñni dīxínrini. ³² E nerí aí dīxí rīg wáo penóniηf imóniηo ámñniηf wiápñnimeañoi. “Anñniηnigini.” yaiwiagwáo ámi neaímeáagi nání “Yayf mepa oyaneyi.” risimónariní? Oweoi, xe yayf oyaneyi.’ uriniηigini.” Jisaso Parisiowa “None xiráxogwáowáu xiráóniηf imóniηagwi nání rfa nearariní?” oyaiwípoyinri nání ewayf xwiýfá api uriniηigini.

16

Ewayf ikaxf bosiwf diηf émf saímf moηo nánirini.

¹ O ewayf xwiýfá rīpi eni xegf wiepīsarīηowami nuriri re uriniηigini, “Ámá amipí nñni mīmúróniηf wo o xegf bosīwo nání ámá wí nībīro áwanf re urīgawixini, ‘Dīxí bosīwo dīxí iyfá fá amipí xwīrfá ikīxearini.’ urfagfa ² o bosīwo nání ‘Obīni.’ nuriri o rīxa báná re uriniηigini, ‘Pí éagi nání joxi nání xwiýfá wí rarīηagfa wianigini? Amipí nioniyá joxi nñnimeirfná arige nñnimeia warini? Amipí nioniyá pñni nñniwiárimī urī nání nñni fá nīrori bīkwfyo nīηwīrāriri niapei. Joxi sñni gf bosīwf nimóniri ηweariméini.’ urfagi ³ bosīwo nuri re yaiwiηnigini, ‘Nioní bosīwf roarináyf boso “Joxi kikiáfá ui.” nīránáyf arī emfárfani? Bosīwf nimóniri yarīηáoni xwífá nīmīrfná enf meánf emfárfani? Rīxīηf nura nurfná ayá ninñnfárfani?’ nīyaiwiri ⁴ re yaiwiηnigini, ‘Ai, pí pí éimīgini rīxa nījáfá imóniηini. Gf boso “Joxi kikiáfá ui.” nīránáyf ámá nioní wigf añfyo nání anani nīmīmīnīpīri nání pí pí éimīgini rīxa nījáfá imóniηini.’ nīyaiwiri ⁵ ámá o xegf boso nīgwf wayá rfwéná niapfīrīxini rī wīηfyo ‘Bīpoyi.’ nuriri awa rīxa báná xámī bōmī re uriniηigini, ‘Gf boso pí siapīηf nání rfwéná rīrápínfáriní?’ urfagi ⁶ re uriniηigini, ‘Werīxí sīxí ínīηf dīramīxí 100 niapīηf nání xīxeni axīpi nīrápínfáriní.’ urfagi bosīwo re uriniηigini, ‘Dīxí bīkwf nīgwf nání ηwīrārarinīnamī nīmeari éf nīηweámáná werīxí sīxí ínīηf dīramīxí 100 nání eánīηe nīkwīriri 50 ηwīrarei.’ nurirfná xfo eni bosoyá bīkwfyo axīpi dīramīxí 100 nání eánīηfpi nīkwīriri ámi 50 ηwīrāriniηigini. ⁷ Ámá ámi wo báná bosīwo yarīηf re wīηnigini, ‘Gf boso joxi siapīηf araririni?’ urfagi o re uriniηigini, ‘O wītí fá 1000 nioní niapīηf nání xīxeni axīpi nīrápínfáriní.’ urfagi bosīwo re uriniηigini, ‘Dīxí bīkwfyo wītí fá 1000 nání ηwīrāriniηe nīkwīriri wītí fá 800 ηwīrarei.’ nurirfná bosoyá bīkwfyo eni nīkwīriri axīpi nīηwīrāriri womī womī nñni e néra unīηigini. ⁸ Boso xegf yapf wīwapīyarīηf bosīwo nání ‘O “Nioní onīmīmīnīpoyi.” nīyaiwiri e éfiriñi.’ rarīηagfa arfá e nīwiri o nání ‘Dīηf émi saímf moηorini.’ nīyaiwiri seáyí e umenīηigini.” Jisaso ewayf xwiýfá api nuriri wiepīsarīηfyo ámi bi rīpi uriniηigini, “Ámá agwi ríná amipí xwífá tīyo wenfpi nání dīηf nīkwīroro yarīgáfáyf wigf wīnīyf tñni ninīróná dīηf émi saímf nīmoro nero nání ámá nioní dīηf nīnīkwīroro yarīgáfáyo seáyí e imóniηoi. ⁹ Ayináni re seararini, ‘Nīgwfpi ámá wí api tñni sipí imīxarīgfa aiwī soyfné uyīpeayf wí negf nīkumīxini emearīηwáyfniηf imónipīri nání nīgwfpi tñni arirá wīrīxini. E nerfnáyf rfwéná sfá yoparfīyimi nīgwf nñni rīxa anipá imónáná Gorīxo soyfné xegf añf íníná ηweapīrfa nání enfyo páwipīrfa nání seamīmīnīfáriní.’ seararini. ¹⁰ Ámá omīηf onīmīápia nerfná pīránīηf dīηf nīkwīroro xīxeni yarīgfa gīyf gīyf xwé eni xīxeni yarīgáriní. Ámá omīηf onīmīápia nerfná dīηf nīkwīroro mé ámayá sīηwfyo dánī nīwiepīsiro omīηf yarīgfa gīyf gīyf omīηf xwé nání aí axīpi yarīgáriní. ¹¹ Ayináni nīgwf ámá wí nīmearo ayf tñni sipí imīxarīgáfáyf soyfné nīgwf ayf aí tñni ámayo mñni mīwīpa ero arirá mīwīpa ero nerfnáyf ‘Gorīxo anani xegf amipí nanf añfnami wenfyf none pīránīηf umeianfwa nání neaiapīnīfáriní.’ rīyaiwīarīηoi? Oweoi. ¹² Soyfné amipí ámá woyáyf sīηwf muwīnaxfdīpa nerfnáyf omīηf soyfnéyāpi mēpīrfáyf go seaiapīnīfárfani? Oweoi. ¹³ Ámá wo ámá waúyá xīnánīηf nīmóniri omīηf

wiipaxí meníni. E nerínáyí wíomí díní síxí nuyiri wíomí díní peá nímori nerí wíomí píránínǵí ayá tǵnǵí nǵxǵdíri wíomí peayí nǵwianǵri enǵoǵi. Soyǵné nǵgwǵyǵyá omǵnǵí wíiarǵnǵnǵnǵí nímónǵro ‘Nǵgwǵ wí mǵnǵmúropa oenǵ.’ nǵyaiwirǵnáyí, Gorǵxoyá omǵnǵí wíiarǵnǵí woxǵnǵnǵí imónǵpaxí meníni.” urǵnǵnǵnǵnǵí.

Jisaso xwǵyǵá urǵnǵyǵ wí nánǵri nǵnǵ.

¹⁴ Jisaso xegǵ wíepǵsarǵnǵowami e urarǵná Parisiowa —Awa nǵgwǵ nánǵ xwapǵ wímónarǵnǵowarǵnǵí. Awa arǵá e nǵwiróná damǵ dání rǵperǵrǵ umeararǵnǵagǵa ¹⁵ Jisaso e nǵwǵnǵri re urǵnǵnǵnǵnǵí, “Soyǵné ámáyá sínǵwǵyo dání ‘Wé rónǵnǵwáonerǵnǵí.’ nǵriro yapǵ nǵwíepǵsiro rarǵǵoyǵné aí Gorǵxo amǵpǵí segǵ xwioxǵyo ínǵmǵ imónǵnǵpǵ nǵpǵnǵ nǵjǵá imónǵnǵí. Amǵpǵí nánǵ ámá ‘Rǵpǵ ayá tǵnǵpǵí imónǵnǵí.’ rǵápǵyǵ Gorǵxoyá sínǵwǵyo dání xwǵrǵá winarǵnǵyǵ imónǵnǵí. ¹⁶ Gorǵxo Ebǵrǵamo xǵomǵ dínǵ nǵwǵkwǵrorǵí píránínǵí xǵdarǵnǵagǵí nánǵ re urǵnǵnǵnǵnǵí, ‘Dǵxǵ seárǵawé ámá obaxǵ nímóga úfáyǵ gǵ ayá tǵnǵnǵnǵí nímóga upǵrǵárǵnǵí.’ urǵnǵí enǵagǵí nánǵ Moseso tǵnǵ wǵá rókiamoagǵáwa tǵnǵ apǵ nánǵ Bǵkwǵyo nǵriro eagǵárǵnǵí. Seyǵné pǵné apǵ nǵsearǵwapǵya bǵǵárǵnǵí. E nerǵ aiwǵ Jono wayǵ nǵneameaia uǵo nǵrémorǵná xwǵyǵá yayǵ seainǵpaxǵpǵ re searayǵnǵnǵnǵnǵí, ‘Seyǵné Gorǵxoyá xwioxǵyo páwipǵrǵí nánǵ fǵwǵ yarǵǵǵapǵ rǵwǵmǵnǵí nǵmamoro nisanǵro nǵweáǵrǵxǵnǵí.’ searayǵnǵnǵnǵnǵí. Ámá nǵnǵí anǵ ayómǵnǵí enǵ tǵnǵí óf nímóga páwianǵro yarǵnǵoǵi. ¹⁷ E nerǵ aiwǵ amǵpǵí nǵnǵí Moseso tǵnǵí wǵá rókiamoagǵáwa tǵnǵí Gorǵxoyá Bǵkwǵyo eagǵápǵí bǵ onǵmiápǵí aí surǵmá imónǵnǵfámani. Awa nǵriro eagǵápa xǵxenǵ imónǵnǵfárǵnǵí. Anǵna tǵnǵí xwǵá rǵrǵí tǵnǵí ananǵ anǵpá nímónǵri aiwǵ Bǵkwǵí Gorǵxoyá nǵwǵ íkaxǵ eánǵnǵpǵí anǵpá imónǵpaxí meníni. ¹⁸ Go go xegǵ xiepǵ xámǵí meanǵmǵí emǵ nǵmori ámǵ wǵnǵí nǵmearǵnáyí ayǵ fǵwǵ inarǵnǵí. Go go apǵxǵ ámá wo nǵmearǵ emǵ monǵmǵí nǵmearǵnáyí ayǵ enǵí fǵwǵ inarǵnǵí.” urǵnǵnǵnǵnǵí.

Rasaraso tǵnǵí amǵpǵí mǵmúrónǵnǵo tǵnǵí nánǵri nǵnǵ.

¹⁹ Jisaso ámá ayo re urǵnǵnǵnǵnǵí, “Ámá wo amǵpǵí mǵmúrónǵnǵo —O nǵgwǵ xwé tǵǵfáwa rapǵrapǵí awíaxǵnǵí yǵnarǵǵfápa ínǵnǵá rapǵrapǵí ayǵá rǵnǵnǵí nǵyǵnǵrǵí sǵá ayǵ ayo aiwá nanǵnǵí nǵnǵrǵí anǵnǵí sírǵí munǵí nǵweanǵáná ²⁰ ámá wa wǵǵí ámá wo xegǵ yoǵ Rasarasoyǵ rǵnǵnǵo —O uyǵpeayǵ imónǵnǵáná uranǵí xegǵ wí pǵpǵrǵmǵfó enǵorǵnǵí. Omǵ nǵmeámǵí nǵbǵro amǵpǵí mǵmúrónǵnǵoyá ákǵnǵá fǵwǵí e wǵrǵrǵǵforǵnǵí. ²¹ Amǵpǵí mǵmúrónǵnǵo íkwíarǵnǵwǵyo éf nǵnǵwearǵí aiwá nǵnǵrǵí yunǵpǵia píeróyǵí uranǵí tǵnǵo ‘Mǵmeánǵí oemǵnǵí.’ nǵyaiwirǵí yarǵná sǵwǵí wí nǵbayiro xegǵ uranǵyǵo aiwǵí meayǵǵfawǵxǵnǵí. ²² Uyǵpeayo rǵxa nǵpéagǵí anǵnǵajǵí Gorǵxoyáyǵ oyá dínǵpǵí nǵmeámǵí nǵyiro Ebǵrǵamo tǵnǵí e wǵrǵǵfawǵxǵnǵí. Amǵpǵí mǵmúrónǵnǵo enǵí péagǵí omǵí enǵí xwǵá nǵweyǵrǵmáná enǵáná ²³ o rǵá anǵnǵí wearǵnǵyǵo dání rǵnǵnǵí xǵáwǵí inarǵná sínǵwǵí anaúfǵyǵí wǵnǵnǵnǵnǵnǵí. Ebǵrǵamo ná jǵfamǵí nǵweanǵáná Rasaraso xǵo tǵámǵnǵí kǵnǵmónénapǵnǵagǵí nǵwǵnǵrǵí ²⁴ rǵaiwá re urǵnǵnǵnǵnǵí, ‘Arǵo Ebǵrǵame, rǵá tǵí mǵmenǵnǵwǵí ayǵkwǵí mǵnǵrǵarǵnǵnǵí. Rasarasomǵí re uowárenapeǵí, “Wé sǵmǵpǵnǵí inǵǵyǵo ǵǵfá neámáná aíwǵí imǵnǵí urǵnǵí nánǵí wǵkwíarauǵí.” uowárenapeǵí.’ urǵagǵí aí ²⁵ Ebǵrǵamo re urǵnǵnǵnǵnǵí, ‘Arǵoe, joxǵí sínǵí sínǵoxǵí nǵnǵwearǵnǵá amǵpǵí nanǵnǵí símeari Rasarasomǵí sípǵnǵí wǵmearǵí yagǵrǵnǵí. E nerǵí aiwǵí agwǵí o sa kǵkǵfá yarǵná joxǵí rǵnǵnǵí nánǵí nǵwieánǵrǵí nǵweanǵnǵí. ²⁶ Rǵpǵí enǵí pǵnǵí earǵrǵí segǵí tǵámǵnǵí eadǵrorǵí negǵí tǵámǵnǵí eadǵrorǵí enǵagǵí nánǵí seyǵné wí nene tǵámǵnǵí mǵxemónapǵpaxǵrǵnǵí. Nene enǵí wí seyǵné tǵámǵnǵí mǵxemónapǵpaxǵrǵnǵí.’ urǵagǵí ²⁷ rǵá xǵáwǵí weánarǵnǵo re urǵnǵnǵnǵnǵí, ‘Nionǵí tǵámǵnǵí Rasarasomǵí re nánǵí uowárenapǵpaxǵí mepa enǵánáyí, waunǵí rǵxǵnǵí re orǵrǵmǵnǵí, “Gǵí ápoyá anǵmǵnǵí uowárei.” orǵrǵmǵnǵí. ²⁸ Gǵí nǵrǵxǵmeáowa wé bǵí nǵpǵnǵí imónǵǵfáwa nionǵí rǵnǵnǵí mearǵnǵá rǵmǵí dání bǵpǵrǵxǵnǵrǵí Rasaraso xwǵyǵá nǵjǵfá wino uowárei.’ urǵagǵí aiwǵí ²⁹ Ebǵrǵamo re urǵnǵnǵnǵnǵí, ‘Awa rǵwamǵnǵí Moseso nǵrǵrǵí enǵí tǵnǵí wǵá rókiamoagǵáwa nǵriro eagǵá tǵnǵí ananǵí fǵá nǵroro nǵjǵfá imónǵpaxǵrǵnǵí. Xwǵyǵá apǵí rǵnǵnǵpǵmǵí ananǵí arǵá wǵrǵrǵxǵnǵí.’ urǵagǵí aí ³⁰ rǵá xǵáwǵí weánarǵnǵo re urǵnǵnǵnǵnǵí,

‘Arfo Ebirfame, xwiyfa apimi arfa umonipaxf menagf nani rirarinini. Ama piyf wo niwiapfnimearfi nijfa wianayf, anani arfa niwiro nisaniro nweapaxfrini.’ urfagi ai ³¹ o re uriniginini, ‘Xwiyfa Moseso niriri eanfpi tni wfa rokiamoagfawa niro eagfapi tni arfa mumonipa neronayf, ama piyf wo niwiapfnimearfi nijfa wimniri yarinqagi ai ayf arfa wi wipaxf menini.’ uriniginini.” Jisaso xwiyfa api e uriniginini.

17

Iwf oepoyiniri wiwapiyarigfayf nani urinf nanirini.

¹ O xegf wiepisarinqowami re uriniginini, “Ama wi wi fwf oepoyiniri iwamfo niwiwapiyipirfa aiwi ama e wiwapiyifayf aweyi! Sfa wiyi ayf majfa worinfarinini. Ayf xeaninf rfa tinf wimeanfa enagf nani dinf sipi wwiniginini. ² Ayf niaiwf rpiami nioni dinf nikwiroanro yarigfapiami pirf wiaikianro nero fwf oepoyiniri wiwapiyarina Gorixo ‘Ayf xwiyfa mayfrini.’ mirf rixa nipemana enana rinfinf xwe winfarini. Sini niaiwfpiami fwf nani miwiepisipa enana ama wa ayo fa nixero sfna xwe wo sinwf tni gwf njaro rawirawayo niamowarirfnayf, sipi enagf aiwi rinfinf Gorixo wimniri enfpninf imoninfmani. ³ Ayinani piraninf efrinxini.

Iwf sifpi yokwarimf niwiirina epaxfpi nanirini.

“Joxi ama wo, Gorixomf nixfdirf nani ririxfmea imoninjo fwf sianayf mixf urfirinxini. O rixa dinf neyirori nisaniro nerfnayf fwf sifpi yokwarimf niwiiri ‘Ananirini.’ urfirinxini. ⁴ O fwf nisiri piaxf weanarinqagi nani nibiri ‘Rixa dinf neyirori fwf ami wini simfamani.’ riremeana joxi yokwarimf niwiiri ‘Ananirini.’ urfirinxini. Sfa axyimf o sifpa axipi we wufumi danf wau riremeaayianayf, joxi eni yokwarimf wiayfirinxini.” urfagi ⁵ waf wurimeiarigfawa Aminadomi re urigfawixini, “Joxi dinf rikwiroarinqwayf ami bi dinf rikwiroan nani neaii.” urfagfa ⁶ Jisaso re uriniginini, “Soyne nijfarini. Masite aiwa siyf negf ominfyo iwf urarinqwayf aga onimiapia nerf aiwi segf dinf nioni nani nikwiroarigfayf ayfninf nerfnayf, ‘Ikfa xe roxin niyoamiga rawirawayo e dani roi.’ uranayf anani arfaninf seinfarinini. Amipi ‘Nioni epaxfmani.’ yaiwiarigfa ai anani epfarini.

Ewayf ikaxf ominf wiirigfayf nanirini.

⁷ “E nerf ai soyne woxi dixf rinaininf nimoniri ominf siarinf wo xwfa nimirf yunf ikikemf yarine daniranf, sipisipf piraninf nimerf warine daniranf, pni niwiarimf nibiri remonapana joxi ‘Ayf tni anfnf niwiapiri ninqwearf aiwa ne.’ urireini? Oweof, o sa dixf rinaininf ominf siarino enagf nani ⁸ xami re uririni, ‘Aminf aiwa rfa ninieairf dixf rapirapf nikfkinyinmana aiwa nixerf niapanf nioni iniigf niri aiwa niri nemana enana joxi rfwyo niri.’ uririni. ⁹ O joxi sekaxf urfipi tni xixeni siana omi weyf umerireini? Oweof, dixf ominf siarino enagf nani yayf wirimeini.” Jisaso ewayf xwiyfa apf nuriri ¹⁰ re uriniginini, “Gf seaiepisarinqoynf eni sekaxf amipi nioni searfayf xixeni nerfnayf seayf e mimonipa nero re rfrinxini, ‘None xinaiwaneninf nimonirane oya ominf wiirinqwonenirini. Ominf negfni nearfifini enwarini.’ rfrinxini.” uriniginini.

Peyyf tgfá wé wúkaú nanf imixinf nanirini.

¹¹ Jisaso Jerusaremfi nani nurf Gariri piropenisf tni Samaria piropenisf tni midimidani enana o awnimanf nipurnf ¹² anf bimi remoana ama we wúkaú peyif tgfawa na jfamf nironana ¹³ rfaiwa re urigfawixini, “Jisaxi, negf neamemearinqoxini, none nani wa orunini.” urfagfa ¹⁴ o sinwf niwinirina re uriniginini, “Soyne nuro apaxpaninf imonigfawami siwa winaupoyf.” urfagi awa sinf of e warina re eniginini. Wigf wara nanf imoniniginini. ¹⁵ Nanf imonana awa wo

weniję iníyę wınęnigini. Xegę wará nanę imónęagi nıwınırı nıkinımónımı nurı Gorıxomı yayę numerıná rıaiwánęę nıra nurı ¹⁶ Jıasoyá sıkwę tęę e nıpıkınımearı omı yayę wınęnigini. Ámá oyę Samariayę worını. ¹⁷ O yayę wiarıná Jıaso ámá e rówapıgıáyo re urıęnigini, “Ámá wé wúkaú nanę imónęawıxını. Wıa gımınırını? ¹⁸ Pı nánı ámá anę mıdánę ronı Gorıxomı yayę umemınırı bıęoı? Wıa Judayowa ámı mıbıpa pı nánı éoi?” nurırı ¹⁹ Samariaomı re uowáręnigini, “Nıwiápınımeámı utı. Joxı dıęę nınıkwıróręępımı dání erıkiemeánını.” uowáręnigini.

“Gına Gorıxo xwioxıyo mımeámı nerı neameęweanıarı?” urıgıá nánırını.

²⁰ Parisiowa “Gorıxoyá dıęę tını ámá nene yeáyę neayımıxemeanıa nánı gına arıowayá xwıá piaxıyo dání iwıaronıarı?” nıyaiwıro Jıasomı yarıęę re wigęawıxını, “Gorıxo xwioxıyo mımeámı nerı neameęweanıarı gına imónınıarı?” Yarıęę e wıagıa nánı o re urıęnigini, “Sımımajıónıęę seınarıná sıęwı nıwınıro re rıpırıámanı, ‘Gorıxo xwioxıyo mımeámı nerı neameęweanıarı rıxa rıyırını.’ rıpırıámanı.” nurırı ²¹ “Ámá Gorıxoyá dıęę tını yeáyę neayımıxemeanıa nánı arıowayá xwıá piaxıyo dání iwıaronıoyı rarıęwáo negı tını áwınımı re riwo rıronı?” oyaiwıpoyınırı re urıęnigini, “Wı re rıpırıámanı, ‘Sıęwı wınıpoyı. Rıyırını. Sıęwı wınıpoyı. Jııyırını.’ rıpırıámanı. Ayı rıpı nánı seararıęını. Gorıxo xwioxıyo mımeámı nerı seameęweáwınıęınırı yarıęo rıxa seyıné tını áwınımı re ronę enagi nánı rarıęını.” nurırı ²² xegę wıepısarıęowamı re urıęnigini, “Rıwéná soyıné ‘Sıá ámá imónıęo ámı sıęanı nımónırı emenıayı anını oımónını.’ yaiwıpırıá aiwı anını imónıagi sıęwı wınıpırıámanı. ²³ Ámá wı nionı nánı ‘Sıęwı wınıpoyı. Jııworını. Sıęwı wınıpoyı. Riworını.’ searánayı, nepa neararıęoınırı númı muxıdıpa éfırıxını. ²⁴ Ápıanwı nerıná wıa anı ikwırónıęę nımını ókırıęępa ámá imónıęaonı nıweapırıná ámá nınıyá sıęwıyo dání sıęanı imónımıá enagi nánı númı mupa éfırıxını. ²⁵ Xámı ámá agwı rına ęweagıáyı rıwı nımóaná nionı rınıęę xwé wı meámıarı. ²⁶ Ámá enına Nowao tıęę iná néra wagıápa ámá imónıęaonı weapımınırı yarıná axıpı epırıarı. ²⁷ Ayı ‘Gorıxo inięę waxı tını xwırıá wı neaikıxenıámanı.’ nıyaiwıro o nánı dıęę peá nımoro aiwá nıro inięę nıro néra nuro apıxı nıęwırára uro nımeága uro yarıná Nowao rıxa sıpıxıyo inımı páwıáná re enıęnigini. Inięę waxı xwé nıróga nıwiápınımearı oxı apıxı nını inięę namıgıawıxını. ²⁸ Nowao tıęę iná dání ná rıwıyo Roto tıęę iná enı Sodomı ęweagıáyı axıpı e yagıarı. Ayı enı Gorıxo nánı dıęę peá nımoro aiwá nıga uro inięę nıga uro nero amıpı bı bı nıga uro omıęę néra uro anę nımıra uro yarıná re enıęnigini. ²⁹ Sıá Roto Sodomı pını nıwiárimı éfı úyımı Gorıxoyá dıęę tını rıá tını sıęá tını anınamı dání nıpiérorı ámá anę apımı ęweagıáyı nını rıá nıęnigini. ³⁰ Rıwéná enı ámá axıpı e néra nuro ‘Gorıxomı xewaxo nıweapınıámanı.’ nıyaiwıa warıná ámá imónıęaonı sıęanı imónımıarı. ³¹ Sıá ayımı ámá anę pákıkı nımırıga peyınıyo seayı enıwámı ęweagıá gıyı gıyı nıwepınıro ‘Nıgı iyıá fá anę xwıá enıwámı wenıyı nımeámı éfı oumını.’ nıyaiwıro mıpáwıpa éfırıxını. Aiwá omıęęyo yarıgıá gıyı gıyı enı wigę amıpı meanıro nánı ámı anę tıęę e nánı mupa éfırıxını. ³² Rotomı xıepı nánı dıęę oseainını. Í xegę iyıá fá amıpı nánı dıęę sıpı wıagi nıkinımónırı wenıęę éyı re enıęnigini. Nıperi sıęá imónıęnigini. ³³ Ámá xegę amıpı dıęę tıęępı nánını dıęę mófı go go o dıęę nıyımıęę imónıęę anıęę ęweanıa nánıpı sıxı inınıámanı. Ámá xegę amıpı dıęę tıęępı nánı aí ‘Pı enıęoi!’ yaiwıfı go go o dıęę nıyımıęę imónıęępı anıęę ęweanıa nánı sıxı inınıarı. ³⁴ Sıá ámá imónıęaonı weapımıáyımı ámá waú anę ikwıanwıyo sá wenána Gorıxoyá anınajowa wıo, Gorıxomı dıęę wıkwıróarıęomı nıwirımeáro wıo dıęę mıwıkwıróarıęomı e wáripırıarı. ³⁵ Ayımı apıxı wıpaú enı pırawá yunı ikıxémı yarıná wıımı nıwirımeáro wıımı e wáripırıarı. ³⁶ [Ámá waú enı omıęęyo yarıná

wfomí nîwirîmearo wfomí wárîpîrîárîni.”] Jisaso e urîagi ³⁷ xegî wiepîsarîñowa re urîgîfawixîni, “Ámînáoxîni, joxî neararîñîpî gîmî imónînfárîni?” urîagîa Jisaso “O weapînfê nánî ámá áwanî wî nearîpaxî menîni. Ámá nîni sîñwî tîni winîpîrîárîni.” oyaiwîpoyînrî ewayî xwîyîfá re urîñîniñîni, “Pîyî weñe apurî obaxî pénarîñîrîni.” urîñîniñîni.

18

Ewayî ikaxî apîxî anî tîni xwîrîxî mearîño tîni nánîrîni.

¹ Jisaso xegî wiepîsarîñowa Gorîxomî xwîyîfá rîrîmî nîwirîná anîñî winîagi pîni wiârîpîrîxînrî ewayî xwîyîfá bî nurîrî ² re urîñîniñîni, “Anî bimî opisî anîyo dánî xwîrîxî eyeyîrómî yarîñî wo —O Gorîxo nánî wáyî mepa erî ámá nîniyo dîñî sîpî mîwîpa erî yarîñorîni. ³ Omî apîxî anî wî —Í enî anî apîmî dánîrîni. Í ínîná o tîñî e nánî nîbayîrî re urayîñîniñîni, ‘Ámá níni pîné nîmeararîgîáyî joxî tîni nîrorai sanî nînrápîrî xwîrîxî bî oyaiyî.’ urayîagi aî ⁴ o ‘Sanî murápîpa oemîni.’ nîyaiwia núísáná rîwéná í nánî rîxa anîñî winîagi re yaiwinîniñîni, ‘Nionî Gorîxo nánî wáyî mé nerî ámáyo dîñî sîpî mîwîarîñáonî aiwî ⁵ apîxî anî í anîñî nîmoayarîñagi nionî í anîñî minî bayarîná anîñî nîniñîniñîni ímî oumearómîni.’ yaiwinîniñîni.” ⁶ Jisaso ewayî xwîyîfá e nurîrî re urîñîniñîni, “Ámá xwîrîxî eyeyîrómî yarîñî sîpîo enîpî nánî dîñî mópoyî. ⁷ O ámá sîpîo aiwî apîxî anî ínîná bayarîñagi nánî sanî urápîniñîni. Gorîxo ámá óniñî wî mimónîñagi aî re rîyaiwîarîño, ‘Gorîxo ámá xîo xegîni eyíronîyî omî árîwîyîranî, ikwáwîyîranî, “Joxî sanî nearápeî.” urayarînýî o kîkîfá néra núísáná ná rîwîyo dánî sanî urápîniñîni.’ rîyaiwîarîño? ⁸ Oweoî! ‘Anîni sanî urápînfárîni.’ seararîñîni. E nerî aiwî ámá imónîñáonî nîweapîrîná ámá sîni dîñî nînikwîroro yarîñagîa sîñwî winîmfárîani? Rîxa pîni nîniwîarîmî warîñagîa winîmfárîani? Ayînánî pîránîñî dîñî mópoyî.” urîñîniñîni.

Ewayî ikaxî Parisio tîni takîsî nánî nîgwî uráparîño tîni nánîrîni.

⁹ O ewayî xwîyîfá rîpî enî wanî dîñî nîkwîrónîro “None wé rónîñwáonerîni.” yaiwîro ámá wîyo peayî nîwianîro “Sîpîowarîni.” yaiwîro yarîgîfáyo nurîrîná re urîñîniñîni, ¹⁰ “Ámá waú —Wîo Parisiorîni. Wîo takîsî nánî nîgwî nearáparîñorîni. Awaú Gorîxomî xwîyîfá rîrîmî wianîri nánî anî Gorîxo nánî nanwî rîdîyowá yarîgîfîwámî nánî axíná nuri ¹¹ Parisio xegîpî anwî e nîrómáná xegî dîñî tîni ínîmî dánî re rîrîmî winîniñîni, ‘Gorîxoxîni, nionî ámá wa yapî sîpîonî menagî nánî yayî osimîni. Wa yapî ámáyo fîwî uráparîñáonîmanî. Wa yapî rîkîkîrîfó yarîñáonîmanî. Wa yapî apîxî tîni fîwî inarîñáonîmanî. Takîsî nánî nîgwî nearáparîñî dao yapî mimónîñîni. Ayînánî yayî osimîni. ¹² Sabarfá ayî ayo sîá wîyaúmi aiwá ñwîfá ñwîrârînarîñáonîrîni. Amîpî nionî meááyî enî yanî nîmerî wé wúkaú enáná wo joxî nánî tarîñáonîrîni.’ Parisio Gorîxomî e urarîná ¹³ takîsî nánî nîgwî uráparîño ná jîamîni e nîrómáná piaxî weánarîñagi nánî sîñwî nîmfeyoari anînamî manî ayá fá nîxîrînimáná Gorîxomî rîrîmî re winîniñîni, ‘Gorîxoxîni, nionî fîwî yarîñáonîrîni. Wá nîwianeî.’ urîñîniñîni.” Jisaso ewayî xwîyîfá e nurîrî ¹⁴ re urîñîniñîni, “Ámá o Gorîxoyá sîñwîyo dánî wé rónîñî nîmónîmî xegî anî e nánî úagi aiwî wîo wé rónîñî mimónîñîniñîni. Ámá go go xewanîño seáyî e menîoyî Gorîxo xwîámî imîxînfárîni. Go go ‘Sîpîonîrîni.’ nîyaiwirî ínîmî imónîoyî Gorîxo seáyî e umenfárîni.” urîñîniñîni.

Niaíwî onîmiápiami wé ikwîkwîarîmî enî nánîrîni.

¹⁵ Wiepîsarîñowa ámá wî wigî niaíwîpiami Jisaso wé owîkwîarînrî nîmeámî barîñagîa nîwînrîro “Nîmeámî mîbîpanî.” uranîro yarîñagîa Jisaso sîñwî e nîwînrî ¹⁶ niaíwîpiami rîaiwá “Bîpoyî.” nurîrî wiepîsarîñowamî re urîñîniñîni, “Ámá niaíwî

onimiápia xaniyaúmi dñj n̄wíkwíroro yarigfápa Gorixomi dñj wíkwírófáy o xwioxfyo m̄imeám̄ ner̄i píranñj̄ umeñweanfá enaḡi nán̄i niaíw̄ r̄ipia xe ob̄fpoȳin̄r̄i s̄ñw̄f w̄in̄fpoȳi. P̄r̄f̄ m̄w̄iaíkipa époȳi. ¹⁷ ‘Ámá go go niaíw̄ onimiápiánñj̄ mimón̄ipa er̄i Gorixomi yeáȳf mur̄ñ̄ipa er̄i ner̄ñáȳf, oyá xwioxfyo wí n̄páwiro ñweap̄r̄fámani.’ seararñ̄ini.” urñ̄in̄iḡini.

Amipí m̄imúrónñj̄ wo yarñj̄ wñj̄p̄i nán̄ir̄ini.

¹⁸ Judaȳf áminá wo n̄wímeari yarñj̄ re wñj̄n̄iḡini, “Nearéwap̄yarñj̄f nan̄ox̄in̄i, nion̄i pí ner̄ñá dñj̄ n̄iyimñj̄f tñj̄aon̄i anñj̄f íníná ñweám̄fa nán̄i imón̄im̄fár̄in̄i?” yarñj̄f e wíaḡi ¹⁹ Jisaso ámá o “Xf̄o en̄i nan̄o enaḡi nán̄i Gorix̄o tñ̄i x̄ixen̄i imón̄iñor̄fani?” oyaiwin̄r̄i re urñ̄in̄iḡini, “Jox̄i pí nán̄i ‘Nan̄ox̄in̄f n̄rarñ̄ini? Ámá n̄iyon̄i nán̄i Gorix̄on̄i nan̄f imón̄ini. ²⁰ Nw̄f ikax̄f eánñj̄p̄i jox̄i n̄j̄fár̄ini. ‘Ap̄ix̄f tñ̄i f̄w̄f min̄ipani. N̄wiáp̄ñ̄imeari ámá m̄ip̄ikipani. f̄w̄f m̄imeapani. Ámá wo nán̄i xwiȳfá n̄iyimárón̄r̄i yap̄f mur̄ipani. R̄in̄iyaúmi wéyo mer̄ñ̄ini.’ Nw̄f ikax̄f e eánñj̄p̄i jox̄i n̄j̄fár̄ini.” ur̄faḡi ²¹ yarñj̄f wío re urñ̄in̄iḡini, “Nion̄i s̄in̄i niaíw̄f imón̄iñae d̄ani n̄ip̄ini n̄iméra b̄ñj̄ar̄ini.” ur̄faḡi ²² Jisaso ar̄fá e n̄wir̄i re urñ̄in̄iḡini, “Nw̄f ikax̄f ap̄i píranñj̄f n̄iméra n̄ib̄r̄i aí b̄i s̄in̄i men̄ñ̄ini. Dix̄f iȳfá f̄a amipí n̄ñ̄i n̄gw̄f nán̄i b̄f nemáná ámá uyípeaȳfyo m̄ñ̄i n̄w̄ia nur̄ñáȳf, an̄ñ̄nam̄i amipí ayá tñj̄f tñj̄ox̄i imón̄ir̄fár̄ini. E nemáná n̄ib̄r̄i nion̄i n̄ix̄d̄f̄r̄ix̄ini.” ur̄faḡi aí ²³ o ar̄fá e n̄wir̄f̄n̄a amipí xwé wí m̄imúrón̄iño enaḡi nán̄i aga xwioxfyo d̄ani dñj̄f r̄fá nuxer̄i xw̄r̄fá n̄imón̄r̄i k̄ip̄ñj̄f n̄iyir̄i ronaḡi ²⁴ Jisaso e n̄w̄in̄r̄i re r̄ñ̄in̄iḡini, “Ámá amipí m̄imúrón̄iḡfáȳf nene Gorix̄omi nux̄d̄ir̄ane oyá xwioxfyo páwian̄i nán̄i anñj̄f min̄f oyaneȳin̄r̄i nero aiw̄i n̄páwipax̄f mimón̄iñoi. ²⁵ Kamer̄f en̄f rap̄rap̄f gw̄f kiwear̄iḡfá óf aȳikw̄ñ̄im̄i páwipax̄f mimón̄ini. Ámá amipí m̄imúrón̄iḡfáȳf kamer̄f en̄f óf̄yim̄i m̄páwipa yarñj̄f̄f yap̄f Gorix̄oyá xwioxfyo n̄páwiro ñweapax̄f mimón̄iñoi.” r̄faḡi ²⁶ ámá e n̄ñweámáná ar̄fá wiḡfáȳf —Judaȳf n̄ñ̄i “Amipí m̄imúrón̄iḡfáȳf Gorix̄oyá dñj̄f tñ̄i amipí mearñ̄aḡfá nán̄i Gorix̄o yaȳf winar̄ini.” yaiwiaḡf̄ȳr̄in̄i. Ámá e n̄ñweámáná ar̄fá wiḡfáȳf udud̄f win̄faḡi om̄i re ur̄iḡfawix̄in̄i, “Jox̄i near̄f̄p̄i nepa en̄ánáȳf, Gorix̄o ámá ḡiyo yeáȳf uyim̄ixemeanf̄ar̄ani?” ur̄faḡfá aiw̄i ²⁷ o re urñ̄in̄iḡini, “Amipí ámá mepax̄f imón̄iñj̄f̄f Gorix̄o anan̄i e nepax̄r̄in̄i. Gorix̄o anan̄i ámá yeáȳf uyim̄ixemeapax̄r̄in̄i.” ur̄faḡi ²⁸ Pitao re urñ̄in̄iḡini, “Ai, ámá o xeḡf amipí p̄ñ̄i m̄wiár̄ipa ner̄i r̄ix̄d̄ipax̄f m̄wimón̄ar̄ñaḡi aiw̄i none neḡf an̄f tñ̄i amipí n̄ñ̄i p̄ñ̄i n̄wiár̄im̄i jox̄i núm̄i r̄ix̄d̄iñw̄in̄i.” ur̄faḡi ²⁹⁻³⁰ Jisaso awam̄i re urñ̄in̄iḡini, “Ḡiȳf ḡiȳf nion̄i dñj̄f n̄ñ̄ikw̄íroro w̄in̄ȳf en̄i Gorix̄oyá xwioxfyo páwí̄r̄ix̄in̄r̄i wáf r̄imep̄r̄i nán̄i wiḡf an̄ñ̄ran̄i, xiep̄im̄iran̄i, xex̄ir̄imeáowam̄iran̄i, xaniyaúm̄iran̄i, wiḡf niaíw̄f̄yoran̄i, p̄ñ̄i n̄wiár̄im̄i n̄ñ̄ix̄d̄ir̄ñáȳf, an̄fá imón̄ip̄r̄fámani. Agw̄i r̄íná Gorix̄o aȳf p̄ñ̄i n̄wiár̄im̄i úfá ax̄p̄i w̄in̄i m̄ñ̄i n̄wimáná ámá n̄ñ̄i mí ómóm̄ix̄im̄f éiná aȳf dñj̄f anñj̄f íníná ñweap̄r̄fá nán̄i en̄i win̄fár̄ini.” urñ̄in̄iḡini.

Ámi áwan̄j̄f “N̄ñ̄ip̄ikip̄r̄fár̄ini.” urñj̄f nán̄ir̄ini.

³¹ O xeḡf wiep̄sarñj̄f wé wúkaú s̄ikw̄f waú awam̄i j̄famin̄i e n̄imeáa numáná re urñ̄in̄iḡini, “Jerusarem̄i nán̄i war̄ñw̄in̄i. E rémóáná amipí Gorix̄oyá xw̄ȳfá w̄fá rókiamoaḡfáwa ámá imón̄iñj̄aon̄i nán̄i n̄r̄iño eaḡfap̄i x̄ixen̄i n̄imeanf̄ar̄ini. ³² Neḡf Judaȳf m̄ȳf n̄ror̄f̄ráná émáȳf wa f̄a n̄ñ̄ixero ikaȳf̄w̄f n̄imear̄iño iwan̄f n̄imépero reañw̄f n̄ur̄iño ³³ s̄ikw̄fá raḡf p̄r̄f̄ nuȳkiro n̄ñ̄imáná n̄ip̄ikip̄r̄fár̄ini. E ner̄i aiw̄i r̄ixa s̄fá w̄iyaú w̄iyi óráná am̄i n̄wiáp̄ñ̄imeanf̄ar̄ini.” áwan̄j̄f píranñj̄f e ur̄faḡi aiw̄i ³⁴ xw̄ȳfá ap̄i awam̄i ín̄im̄ñ̄ñj̄f imón̄iñaḡi nán̄i n̄j̄fá wí mimón̄ipa nero x̄f̄o r̄f̄ȳf “Aȳf nán̄i r̄fá nearar̄ini?” m̄iyaiwiḡfawix̄in̄i.

S̄ñw̄f supárñj̄f wom̄i nan̄f im̄ixñj̄f nán̄ir̄ini.

³⁵ O anj xegf yoJ Jeriko riniñjipi tñj e rímine rémoaríná áamá sñwí supárñj wo óf manjpa tñni nñweámáná áamá e pwarigfáyo aiwá nání rixñj nuriríná ³⁶ arfá wítyf winjñigini. Oxí apixf obaxf ikwíkwierf pwarñqá arfá nñwirí yarñj re winjñigini, “Pí nání yarñj?” urfagi ³⁷ áamá wí áwanj re urigfawixini, “Nasaretí dánj Jisaso pwarñqá yarñj.” urfagía ³⁸ o ríaiwá re rññigini, “Jisasoxi, mñxí ináyf Depitomi xiáwoxiní, joxí wá nñwianeí.” rarñqá ³⁹ áamá Jisasomi xámi umeagfáyf o ríaiwá e rarñqá arfá nñwiro mñxí nuríro “Pñni wiárei.” urfagía aiwí ríaiwá enj tñni ámi winí winí nñwirí re rññigini, “Jisasoxi, Depitomi xiáwoxiní, joxí wá nñwianeí.” urarñqá ⁴⁰ Jisaso e nñronapimáná sekaxf re urññigini, “Omí nñwirimeámi bñpoyí.” urfagi áamá wí ríxa nñwirimeámi anjwí e báná ⁴¹ Jisaso yarñj re winjñigini, “Nioní pí oniní nñrarññi?” urfagi re urññigini, “Ámináoxini, nioní ámi sñwí oanmññirí rñrarññi.” urfagi ⁴² Jisaso re urññigini, “Dñxí sñwí ananí oxoarññi. Dñj nñnikwírorñjñimi dání erfkiemeánññi.” uráná ⁴³ re enññigini. Xegf sñwí noxoari sñwí anññigini. Sñwí naní Jisasomi nuxfdirí Gorixomi seáyí e umearíná áamá nñni o e éagí nñwñiro ayf ení Gorixomi seáyí e megfawixini.

19

Sakiaso enjpi nánirini.

¹ Jisaso ríxa Jeriko nñremorí anj apimi áwññimi pwaríná ² áamá wo Sakiasoyí rññjo —O áamá takisí nání nñgwí uráparigfáyo xiráowánñj imónigfá worñni. Amñpí wí mñmúrónññorini. ³ O “Áamá Jisasoyí rññjo gorññi?” nñyaiwirí sñwí wññmññirí nerí aiwí rñpíwo enjagi nání oxí apixf uyimároarñqá o yopa nñmegññimi ⁴ ayo xámi numearí anññi nurí “Jisaso óf rñyimí punññoi.” nñyaiwirí omí sñwí wññmññirí nání íkfá womí nñpeyirí wenññj nerí ronáná ⁵ Jisaso nñbirí e nñronapimáná sñwí anánññyf Sakiasomi nñwññirí re urññigini, “Sakiase, anññi wepññei. Sfá rñyi joxí tñni ñweámññi. Dñxí anj e nání owaiyí.” urfagi ⁶ o anññi nñwepññirí yayf tñni nñwirimeámi xegf anj e nání nñmeáa uññigini. ⁷ Xegf anj e nání nñwirimeámi úagí áamá nñni sñwí e nñwñiro wikf dñj nñwñiwiro re rññgíawixini, “Áamá fñwí yarñj o tñni ñweámññirí nání pí nání uññoi?” rñnaríná ⁸ Sakiaso éf nñrománá Jisasomi re urññigini, “Ámináoxini, nñgf iyfá fá amñpí nñni bí biaú kñkñrí nepayómáná bí áamá uyípeayf imónigfáyo mññi wimfárññi. Áamá gñyf gñyo nioní yapf nñwíwapññirí nñgwí fñwí uráññáyo wigf fñwí uráññáyf tñni nioniyá wí tñni seáyí e nñkwíarññi mññi wimfárññi.” urfagi ⁹ Jisaso re urññigini, “Agwí áamá ro arfo Ebññfamo Gorixomi dñj nñwikwírorí yagfpa axípi nerí nñsanññi éagí nání Gorixó ríxa yokwarññmí nñwiirí yeáyf uyimíxemeaññoi. ¹⁰ Ayf rñpi nánññi. Áamá imónññáoni áamá fñwí néra nuro anññj ikeamónññiro yarññgíayo nání pñfá nerí yeáyf uyimíxemeámññirí bññáonññi.” rññigini.

Ewayf ikaxf omññj wññarigfá wé wúkaú nánirini.

¹¹ Áamá ayf xwñyfá api arfá nñwiro Jerusaremí Jisaso warññe nání ríxa anjwí e imónññagí nñwñiro dñj re nñmóa ugíawixini, “Gorixó nene xwioxfyo mñmeámññ nerí neameññweanf ríxa nñmónñññoi. Jisaso Jerusaremí nñremoríná émáyo mñxí nuxfdowárññmáná mñxí ináyf nñmónññrí xwioxfyo mñmeámññ nerí neameññweañññoi.” Dñj e nñmóa warññá Jisaso “O negf mñxí ináyf apaxf mé nñmónññmenññoi.” oy-aiwípoyññirí ewayf xwñyfá bí nurirí ¹² re urññigini, “Áamá áminá wo mñxí ináyf imónññaurí ámi nñbirí xegf áamáyo meññwearí emññññirí anj ná jñami imónñññmí umññññirí neríná ¹³ xegf xññáiwánññj nñmónññiro omññj wññarigfá wé wúkaú awami ‘Eññi.’ nurirí nñgwí gorf áamá anññj minf omññj emá wá wo nero meaarññgfo woní woní nñwia nurí re urññigini, ‘Nñgwí nioní seaiaparññá rñpi sayá imíxññrñfá nání bisññisf nñmíxa

waríná seaímeáimigini.’ nurimi úaná ¹⁴ áamá anj e xfo tñi ηweagfáy wígf xwioxfyo dáni wikf dñf niwíaiwiro wígf áamá wíyo re uowárigfawixini, ‘Míxí ináyf imimiximf yarñomí nuro “O nene neameñweanfa nání mñeaimónarini.” urfpoýf.’ uowárigfá awa nuro míxí ináyf imimiximf yarñomí e urfagfa aiwi ¹⁵ o áminá bñomí míxí ináyf nimixiri xegf anj e nání uowáriñnigini. O ríxa míxí ináyf nimóniri anj e nírémorfná awa bisinisf nimixirfná nfgwí sayá rfa imixfawixiniri sñwí owinimniri re riñnigini, ‘Gf omñf niarigfá nfgwí wináwa obfpoýf.’ ráná ¹⁶ wo nñbiri re urñnigini, ‘Negf neameñweañoxini, nfgwí gorf joxi niapñño tñi bisinisf nimíxa nurfná ríxa wé wúkaú sayá imixñjarini.’ urfagi ¹⁷ o re urñnigini, ‘Gf omñf niarñf nañoxini, ayf awiaxfriñi. Joxi nfgwí nioni siapñáo tñi nioni rriñjapa xixeni enj nání gapimanf nimóniri anj wé biaúmi meñweáirixini.’ urñnigini. ¹⁸ Ámi wo nñbiri re urñnigini, ‘Negf neameñweañoxini, nfgwí gorf joxi niapñño tñi bisinisf nimíxa nurfná ríxa wé wú sayá imixñjarini.’ urfagi ¹⁹ míxí ináyo re urñnigini, ‘Joxi eni gapimanf nimóniri anj wé bimí meñweáirixini.’ urñnigini. ²⁰ Ámi wo nñbiri re urñnigini, ‘Negf neameñweañoxini, nfgwí joxi niapñño nioni írkwfyo wowf nerí tñáo siní riworini. ²¹ Joxi xeanñf rarñoxi enagi nání wáyf ninfagi “Nfgwí ro xwirfá ikixéanáyf, iwanf neanfárani?” niyiwiri bisinisf wí mimixñjarini. Joxi amípí áamá wa tfáyf díxí mearí aiwá áamá wa iwfá urfáyf díxí mirí yarñoxi enagi nání rriññini.’ urfagi ²² o re urñnigini, ‘Omñf niarñf sumí roxini, jñwanñoxi nrñfyo dáni xwiyfá rimearimfñi. Nioni xeanñf rarñáoní amípí áamá wa tfáyf nfgf mearí aiwá wa iwfá urfáyf nfgf mirí yarñáoní enagi nání joxi nñjfa imónñagi nání ²³ pí nání nfgwí nioni siapñáo nfgwí anfyo mñntipa enfñini. E nñiri sñwíriyí, nfgwí o tñi ámi bi seáyf e ikwiárññáná meámiñiri éarini.’ nuriri ²⁴ áamá anwi e rogfáyo re urñnigini, ‘Áamá romí nfgwí ro nurápiro nfgwí wé wúkaú tññomí mñni wípoýf.’ urfagi ²⁵ awa re urfagfawixini, ‘Ai, negf neameñweañoxini, o ríxa wé wúkaú tññorini. Pí nání ámi wo wirñni?’ urfagfa ²⁶ o re urñnigini, ‘Nioni re seararñini, “Áamá giyf giyf nioni winápi píranñf nñmero xwé nimixirfnáyf ámi wíni meapfñarini. Giyf giyf nioni winápi mñmepa nerí kikiñf nerfnáyf api aí ámi nurápmfñarini.” seararñini. ²⁷ E nerí aiwi nioni tñi míxí imónarñwáyf “O negf míxí ináyf nimóniri neameñweaní nání mñeaimónarini.” yaiwífáyo nñwirimeámi nñbiri gf sñwí anñae dáni píkipoýf.’ urñnigini.” ²⁸ Jisaso ewayf xwiyfá api nurárimí Jerusaremí nání niyirfná xámi umeañnigini.

Jerusaremiyo nírémorfná míxí ináyf rémoarigfápa rémonf nánirini.

²⁹ Jisaso anj onmiá biaú —Anj apiaú dfwf Oripi riññipimi dáni anwi e imónini. Apiaú yoí Betipasi riññipi tñi Betani riññipi tñi tñf e anwi e nírémorfná wiepñsarñfýf waúmi re uowáriñnigini, ³⁰ “Awagwí anj jñapimi nání nuri nírémorfná dogí sipkí e yurárññagi winñío —Sini áamá seáyf e éf mññweaarigfñorini. Omí níkweari nñmeámi bñpiyí. ³¹ Áamá wo sñwí neaniri ‘Awagwí pí nání ikweaarññi?’ earánáyf, re urfpiyí, ‘Ámináo seáyf e éf nññweari nñmeámi umñniri nání yearowáriñoi.’ urfpiyí.” uowárfagi ³² awaú nuríná xfo urfñpa axfpi enagi nñwñniri ³³ ríxa dogí sipko ikwearfná xiáwowa re urfagfawixini, “Pí nání dogíomí ikweaarññi?” urfagfa ³⁴ awaú “Yegf Ámináo seáyf e éf nññweari nñmeámi uní nání ikweaarññwi.” nuriri ³⁵ Jisaso pwarñe nání nñmeámi nuri e nurárimáná wígf rapñrapf seáyf e yínigfapi seáyf e niwikwiáriro Jisasomí seáyf e ñwiráná ³⁶ dogíomí éf nññweari nñmeámi warfná oxí apixí xfo tñi warigfáyf míxí ináyfyo yayf wianñro yarigfápa wígf iyfá sañwíyo rñkárññigfáyf nñmearo óf e ikwianwí neapára nuro ³⁷ o ríxa Jerusaremí tñf anwi e nírémorfná dfwf mññ Oripiyí riññipimi ipñmieaarfná xegf wiepñsarñf obaxf xfo tñf e epñroyf egfáyf re egfawixini. Emimf Jisaso yarñf nñniyf sñwí winayigfá

náni yayf seáyimí dání nero Gorixo nání rfaiwánijf nírro yayf numero ³⁸ re nira ugáfawixini, “Míxí ináyf Ámínáo neaurowárijf ro oyá dñjf tñni seáyf e oimónini. ‘Anjnamí nweanoxini, joxi niwayiróniri onweani.’ neaimónarini. Omíni seáyimí dání yayf oumeaneyi.” nira waríná ³⁹ Parisi wa ámá epíroyf egfáyo áwinimí dání re urigfawixini, “Nearéwap+yariñoxini, dixí wiep+sariñyfo míxí nuriri ‘E miripa époyi.’ urei.” urfagfa aí ⁴⁰ o re uriniginini, “Wí pñni wiáripíríméoi. Pñni niwiárirínáyf, síñá tiyf eni rfaiwánijf nírro nioní nání Gorixomí seáyf e umepfráfói.” uriniginini.

Jisaso Jerusaremí nání nwf eanjf nánirini.

⁴¹ Jisaso ríxa Jerusaremí tñjf e anwi e nírémorfná anj apimí niwinirfná nwf neari ⁴² re riniginini, “Jerusaremí nweáyfné nioní éf píranijf seanwiráripaxf imóninapí nání nijfá nimóniro síñwiriyf, ayf nanj imónimíniri enjirini. E nerí aiwí nioní segf síñwf anigfe dání pñniniñjf imóninagí nání seýfné majfá imóninjoí. ⁴³ Rfwená ámá seýfné tñni míxí inarigfáyf awí niseamero segf ákinápimí pñxemoánanro nání xwfa waiwánijf nita nipeyiro awí xapixapí niseamudfmómáná ⁴⁴ segf anj pipinamf néra uro niaiwf pipikimf ero nero anj nimirirfná síñá níkkíróniga peyinijyf bí xe okíkíróniniri síñwf winiprfámani. Yeáyf seayimixemeámfa nání seaímeagí aiwí seýfné mí mínómixipa yariñagfa nání e e sealkáriprfáriní” riniginini.

Anj ridiyowá yariñiwámí dání míxí urowárapijf nánirini.

⁴⁵ Jisaso ríxa Jerusaremí nírémorí anj nanwf Gorixo nání ridiyowá yariñiwámí nipáwirí ámá makerfá nimixiro nanwf ridiyowá nání bí yariñfáyo míxídámf niwirfná ⁴⁶ re uriniginini, “Bíkwf Gorixoyápimí xegf anj riwá nání re nírini eánini, ‘Anj nioniyáyf ámá níbiro xwiyfá rirímí niprfiwáriní.’ nírini eáninagí aiwí seýfné anj ámá yapf niwiepsiro fwf uráparigfáyfyáiwánijf imixarínjoí.” uriniginini.

⁴⁷ O sfá ayf ayo anj iwámí dání ámáyo uréwapiyarfná apaxfpánijf imónigfá xwéowa tñni nwf ikaxf eáninipí mewegfáwa tñni Judayf áminá seáyf e imónigfáwa tñni omí “Opíkianeyi.” nírro aiwí ⁴⁸ oxí apíxí nñni oyá xwiyfá arfá wianro aga niwimónarinagí nání omí pkipaxf bí mimóninagí nání síñwf winaxfdimegfawixini.

20

“Joxi nénf tñjoxi imónei.’ go rirínjoí?” urigfá nánirini.

¹ Sfá Jisaso anj Gorixo nání ridiyowá yariñiwámí nipáwirí ámáyo xwiyfá yayf winipaxf imóninipí uréwapiyariñf wiyimí apaxfpánijf imónigfá xwéowa tñni nwf ikaxf eáninipí mewegfáwa tñni Judayf mebaowa tñni omí niwímearo ² re urigfawixini, “‘Joxi nénf tñjoxi imónei.’ go rirínagí joxi ámá anj riwámí makerfá nimixiro nanwf ridiyowá nání bí yariñfáyo míxídámf éiniginini?” urfagfa ³ o re uriniginini, “Nioní eni yariñf bí oseaimini. Soyfné áwanj níránáyf, nioní yariñf niarigfápi nání eni anani áwanj searímíini.” nuriri ⁴ yariñf re winiginini, “Jono wayf niameaia unjo Nwfá anjnamí nweanjo urfagi rfa eniginini? Xegf dñjf tñni rfa eniginini?” urfagi ⁵ wiwaninowa yariñf ninro re rinigfawixini, “None ‘Gorixoyá dñjf tñni eniginini.’ uráná re nearinínjoí, ‘Soyfné pí nání o rinipí nání arfá niwiro dñjf mikkwropa egfáriní?’ nearini enagí nání wí e uripaxf menini.” níriniro ⁶ ámi re rinigfawixini, “E nerí aí none ‘Jono xegf dñjf tñni wáf nurimerí wayf niseameaia unjirini.’ uránáyf ámá nñni ‘Jono Gorixoyá dñjf tñni wfá rókiamonj worini.’ niyaiwiro nání síñá nnearo neapikipríxini. Api eni wí muripa oyaneyi.” níriniro ⁷ Jisasomí re urigfawixini, “None majfáriní. Gorixoyá dñjf tñni yagrfáni? Xegf dñjf tñni yagrfáni?” urfagfa ⁸ o re uriniginini, “Soyfné Jono nání dñjf yaiwiarigfápi nání áwanj mínirfagfa nání nioní eni ‘Joxi e éirixini.’ nírínjo nání áwanj wí searímíméini.” uriniginini.

Ewayf ikaxf wainf omijf uwinaxfdiarigfáwa nánirini.

⁹ O ewayf xwiyfá rípi uríñinigini, “Ámá wo wainf uraxf omíñf bñ iwífá nura núísáná ámá wamí re uríñinigini, ‘Gf omíñf rípi píraníñf síñwíf nuwínaxf dífríxini.’ nurímí añf wímí urfñimññrñ nání nurí emá obaxf nññweañsáná ¹⁰ ríxa wainf sogwf yóf éáná xegf omíñf wíiarígfá wo xfo xegf wí ourápuinññrñ uowáríagí aiwí omíñf síñwíf uwínaxf díarígfáwa omí fáf nñxero iwanf nñmépero anfomí wárígfawixini. ¹¹ Omíñf xiáwo ámí xegf omíñf wíiarígfá womí uowáráná omíñf síñwíf uwínaxf díarígfáwa omí ení iwanf nñmépero o ayá owinññrñ ríperírf número anfomí wárígfawixini. ¹² Omíñf xiáwo ámí omíñf wíiarígfá womí uowáráná omí mññf nñro bñaríwámíñí moaígfawixini. ¹³ Omíñf xiáwo awa íníná xegf omíñf wíiarígfáwamí iwanfñí nñmépero anfowamí uowáraríñagí nání re yaiwíñinigini, ‘Nioní aríre emíñréñí? Gf íwf díñf síxí uyíñáomí ouowáríñmíñí. ‘Omí xixeni arfá wíprfáríñí.’ nímónaríñí.’ nñyáiwirí uowáríagí aí ¹⁴ awa xegf xewaxo baríñagí síñwíf nñwíññro re ríñígfawixini, ‘Xanoyá díñf meanfo jfíwo baríñí. Omíñf amípíyí negf imóníñfá nání omí opíkianeyí.’ nñrññro ¹⁵ omí fáf nñxero bñaríwámíñí nñmoaimáná píkígfawixini.’ Jísaso ewayf xwiyfá e nuríñí yaríñf re wíññinigini, “Omíñf xiáwo xewaxomí píkíagí nání awamí pí wíñfáríñí?” Yaríñf e nñwirí ¹⁶ re uríññinigini, “Omíñf xiáwo nñbñrñ omíñf síñwíf uwínaxf díarígfáwamí pñpíkímí nñyárímáná omíñf ámí wa síñwíf onñwínaxf dípoyíññrñ mññí wíñfáríñí.” urfagí ámá e rówapígfá arfá e nñwiro “Jísaso ‘Judayfñé omíñf síñwíf uwínaxf díarígfáyí yapí imóníñoi.’ ríñá neararíñí?” nñyáiwiro re rígfawixini, “‘Oweoi! Wí e enfámáñí.’ neaimónaríñí.” urfagí aí ¹⁷ o síñwíf agwf nñwíññrñ re uríññinigini, “Seyfñé ‘Wí e epaxí meníñí.’ yaiwíaríñagí aí pí nání Bíkwyo ewayf xwiyfá rípi eníñá nñrñro eagfawixini, ‘Síñá añf mñrarígfáwa síñá awíaxf wo nání pífá nerfñá wo ‘Sípíxíñí.’ nñrñro emí mófo Goríxo ‘Awíaxoríñí.’ nñrñrñ nñmearí añf xfo mñraríñiwámí iwamífo nñtíwayírorí mñrññrñí.’ xwiyfá wífá rókiamoagfáwa e nñrñro eagfápi pí nání rññíñí? Seyfñé díñf rñmoaríñoi? ¹⁸ Síxí botoríxí síñáyo nñpíérorí pñrf míyeámí inaríñfpa ámá gíyí gíyo síñáo nñpíérorí xaíwí nearfñáyí axfñpí imóníprfáríñí. Xwasf wí yeáyí bimí síñá nñpíérorí nearfñá yunf wáraríñfpa síñáo ámá gíyí gíyo nñpíérorí nearfñá axfñpí xwasf wí yunfññf imíxímfáríñí.’ Jísaso xfo síñáóníñf nímóníñrñ nání e uríññinigini.

Nígwí takísf nání émáyo wíayígfá náníñíñí.

¹⁹ Nwí ikaxf éáníñfñpí mewegfáwa tññí apaxf páníñf imónígfá xwéowa tññí awa “Jísaso ewayf xwiyfá nñnearíñfñá ‘Soyfñé omíñf xiáwomí xewaxo píkíáníñf imóníñoi.’ ríñá neararíñí?” nñyáiwiro axíná “Ríxa fáf oxíraneyí.” nñyáiwiro aiwí oxí apíxí e epfroyf egfáyí nání wáyí nñwiro fáf mñxíñfpa nero ²⁰ síñwíf nñwínaxfda nemero ámá wa yapí nñwíwapíyiro síñwíf nñwíñaróa oupoyíññrñ nuowáríñro re urígfawixini, “Soyfñé ámá nanoyfñéníñf nímóníñro yapí nñwíwapíya nuríñá pasáníñf nñméra úpoyí. Xwiyfá omí ananí gwí yipaxf wí ránáyí, ríxa omí fáf xepfñrñ nání gapímanomí áwanf uraní nání re urfñpoyí, ‘Takisí nání nígwí émáyí nearáparígfápi síñí mññí wíññréwíñí? Mññí mñwípa yanfñréwíñí?’ urfñpoyí. O ‘Oweoi, síñí mññí mñwípa époyí.’ ránáyí émáyí omí fáf nñxero gwí yípráoi.” uowáríagí ²¹ awa nuro Jísasomí nñwímearo pasáníñf nñméra nuríñá weyf re umearígfawixini, “Nearéwapíyaríñoxíñí, joxí xwiyfá nñrñrñ nñnearéwapíyíñfñá náyoní nearéwapíyaríñoxí enagí nání nene nñjfaríñí. Ámá gíyí gíyí símeáagí aí sfmímanf síñwíf nñwíññrñ síñwíf nání wáyí mé xwiyfá Goríxoyá nepání uraríñfñpí nearéwapíyaríñoxíñí.” nuríñro ²² yaríñf re wígfawixini, “Díñf joxíyá píoí yaiwíaríñíñí? ‘Nene émáyí mñxí ínáyí Sisaomí takísí nání nígwí mññí nñwíayíranéná apání wíaríñwíñí.’ rñsímónaríñí? ‘Nñpíkwní mñyaríñwíñí.’ rñsímónaríñí?” urfagí aí ²³ Jísaso yapí wíwapíyanñro yarígfápi nání díñf adadf nñwirí nñjáfá nímóníñrñ nání re uríññinigini, ²⁴ “Émáyfáyá moní bñ síwá nípoyí.” nuríñrñ ríxa síwá wíáná yaríñf re wíññinigini, “Nígwí rñpímí yof goyá éáníñrñ sfmímanf goyá ñwíraríññrñ iníñí?”

uríagí awa “Émáyí mîxí ináyí Sisaoyá eánîni.” uríagí²⁵ o re urîñîniğîni, “Nîgwí rîpîmî sîmîmanî Sisaoyá ñwirárinîñagî nánî xewanîñomî mîni wîrîxîni. Amîpî nîni oyá imónîñyíyî enî xewanîñomî wîrîxîni. E nerî aí amîpî Gorîxoyá imónîñyíyî xîomî wîrîxîni.” Jisaso Gorîxo áamá xewanîñónîñî imîxîniñîñî ñagî nánî omî dîñî owîkwîrîpoyîni e uríagî²⁶ awa yapî nîwîwapîyîro pasánîñî e uméíá aí ámáyá sîñwîyo dání Jisaso xwîyíá meárîniñpaxî wî mîrarîñagî aríá nîwîro áamá nîni enî Jisaso píranîñî e reñwîpearîñagî aríá nîwîro nánî ududî nero xwîyíá bî murîğîawîxîni.

“Ámá ámî wiápîñîmeapîrîfárinî.” urîñî nánîrîni.

²⁷ Ámá Judayî wa, Sajusiyî rîniñî wa —Sajusiowa re rarîğîáwarîni, “Ámá nîpémáná eñánáyî wî nîwiápîñîmeapîrîfámanî.” rarîğîáwarîni. ²⁸ Awa nîbîro Jisasomî yarîñî wianîro nánî re urîğîawîxîni, “Nearéwapîyarîñoxîni, eñíná Moseso ñwî ikaxî nînearîrîná nene nánî nîrîri rîwamîñî re eañîrîni, ‘Ámá go go apîxî nîmearî nîaíwî meméá péánáyî ámî xexîrîmeáo apîxî anîmî nîmearî peñoyá nîaíwî wo wiemeaíwîniğîni.’ Moseso e nîrîri eañîrîni.” nurîro ²⁹ ewayî xwîyíá rîpî urîğîawîxîni, “Xîráxogwá wé wîúmi dâñî waú egíáwa xîráo apîxî wî nîmearî nîaíwî meméá péáná ³⁰ xogwáo wo anîmî nîmearî nîaíwî meméá péáná ³¹ ámî wo nîmearî nîaíwî meméá péáná wé wîúmi dâñî waú imónîğîáwa nowanî o o ímî nîmeaayîro aîwî nîaíwî wî meméá nowanî rîxa péáná ³² apîxî enî xîráxogwá nowamîni nîmeánîri nîpemîxárîmáná xîí enî peñîniğîni.” Ewayî xwîyíá Jisasomî e nurîmáná ³³ omî majíá wikîxeáranîro nánî yarîñî re wigîawîxîni, “Gorîxo áamá nîyonî mí ómómîxîmî winîa nánî pegíá nîni nîwiápîñîmeapîrîná í xîráxogwá wé wîúmi dâñî waú nowanî meagíí ñagî nánî goyáí imónîñîfárinî?” uríagí³⁴ Jisaso re urîñîniğîni, “Ríná áamá apîxî ñwiráriro mearo inarîğîárinî. ³⁵ E nerî aí rîwéná Gorîxo meñweañáná áamá oyá sîñwîyo dání ananî nîwiápîñîmearo ñweapîrîfáyî apîxî ñwirárinîro meánîro inîpîrîfámanî. ³⁶ Íná ámî bî nîpepaxî imónîpîrîfámanî. Ayî rîpî nánîrîni. Anîñajowa yarîğîápa nero ñweapîrîfárinî. Gorîxoyá dîñîyo dání xwárîpáyo dání wiápîñîmeapîrîfá ñagî nánî ayî Gorîxoyá nîaíwî nîmónîro anîñî íníná ñweapîrîfárinî. ³⁷ Soyîné dîñî ‘Pegíáyî wî nîwiápîñîmeapaxî menîni.’ yaiwiarîñagí aîwî ananî nîwiápîñîmeapîrîfárinî. Xwîyíá eñíná Moseso íkíá onîmiánáina îwî ríá mîni ápiáwî wearîñagî wîniñîpî nánî rîwamîñî nearîná Gorîxo xewanîño nánî urîniñîpî re nîrîri eañîrîni, ‘Gorîxonî dîxî ráwowa Ebîrîfámo tîni Aisako tîni Jekopo tîni awayá Ñwîáonîrîni.’ Moseso rîwamîñî e nearîná xiáwowa rîxa pegíá aîwî o rîwamîñî e nîrîri eañîrîni. ³⁸ Gorîxo omî e nurîrîná omî xiáwowa rîxa pegíámî aîwî Gorîxoyá sîñwîyo dání wigî dîñî sîni sîñî ñagî nánî e rîpaxîrîni. Gorîxo áamá pegíáyî nánî Ñwîáomanî. Sîñî egíáyî nánî Ñwîáorîni. Oyá sîñwîyo dání áamá nîni wî pegíá aîwî, wigî dîñî sîni sîñî ñagî nánî nîni sîni sîñîrîni.” urarîná ³⁹⁻⁴⁰ ñwî ikaxî eánîñîpî mewegíáwa ámî dîñî sîxî mîniñpa nero yarîñî ámî wîni bî mîwî re urîğîawîxîni, “Nearéwapîyarîñoxîni, joxî wigî yarîñî sífápi nánî nurîrîná aga nanî urarîñîni.” urîğîawîxîni.

“Kiraiso nîaíwî goyáoranî?” urîñî nánîrîni.

⁴¹ Jisaso re urîñîniğîni, “Ámá pí nánî re rarîğîárinî, ‘Ámá nene yeáyî neayîmîxemeanîa nánî aríowayá xwíá piaxîyo dání iwiaronîto sa mîxî ináyî Depitoyá xiáwo imónîñîfárinî.’ pí nánî rarîğîárinî? ⁴²⁻⁴³ Bîkwî Samîyî rîniñîyo Depito xewanîño áamá aríowayá xwíá piaxîyo dání iwiaronîto nánî nîrîri rîwamîñî rîpî eañîrîni, ‘Gorîxo gî Ámînáomî re urîñîniğîni, “Joxî wé náúmîni éfî nîñwearî joxî tîni mîxî iníáyo xopîrîrî rîwiimîfáé nánî xwayî nanîri ñweárinîxîni.” Gorîxo gî Ámînáomî e urîñîniğîni.’ Depito rîwamîñî apî nearîná ⁴⁴ xegî xiáwo nánî ‘Gî Ámînáorîni.’ nîrîri

náni arige xegí xiáwo imónini?” Jisaso áamá nini “Áamá yeáyí neayimixemeanfa náni aríowayá xwíá piaxíyo dáni iwiaronfoyi rariñwáo anani Depitomi seáyí e nimóniri nepa Gorixoyá xewaxoríani?” oyaiwípoyiniri e uriniginini.

“Nwí ikaxí eániñipi mewegíáwa yarigíápa mepani.” uriniginini.

⁴⁵ Áamá nini o e rariñagi aríá wiarína xegí wiepisariñowami re uriniginini, ⁴⁶ “Nwí ikaxí eániñipi mewegíáwa yarigíápa mepa éríxini. Awa áamá weyí oneamépoyiniri rapirapí sepiáni niyini aní emero áamá makeríá imixarigíe dáni ‘Ámínáoxini.’ onearípoyiniri emero rotú aníyo nipáwirónarani, aiwá imixarigíe niremorónarani, ‘Áamá niyíyá símí símí e onweaneyí.’ niyaiwiro ero ⁴⁷ síwí yáí ríkiníñiyí yapí áamáyá aiwá pirí nini íwí manarigíápa apíxí aníwayá amípi íwí urápaniro náni ero áamáyá sñwíyo dáni Gorixomi xwíyíá rirími níwiróna aniní miní nira uro yarigíápa soyíne eni axípi mepa éríxini. Ríwéná Gorixo áamá niyoní mí ómómíxímí yarína awa xwíyíá xwé mearínipírfáriní.” uriniginini.

21

Apíxí aní wí nígwí waúni tñí nánirini.

¹ O sñni aní Gorixo náni ridíyowá yarigíwámi inimi nuréwapíya nemeína sñwí aníyí wñiniginini. Amípi mímúronigíáyí nígwí Gorixo náni tayarigíe tariñagíá niwñiri ² apíxí aní uyípeayí imóniní wí eni nígwí ríá ininí waú nimeáa nibiri tñagi niwñiri ³ xegí wiepisariñíyo re uriniginini, “Nioni nepa searariñini, ‘Apíxí aní uyípeayí imóniní rí Gorixo náni nígwí onímiá sipípkwí nítiri aiwí Gorixoyá sñwíyo dáni amípi mímúronigíáyí tñáyo seáyí e imónigoí. ⁴ Amípi mímúronigíáyí wigí nígwí xwé ayo dáni bí nímearo nítiro aiwí apíxí aní ríyí xegí aiwá náni bí yanipaxí ówi tñagi náni iyá seáyí e imónigoí.’ searariñini.” uriniginini.

“Ridíyowá yarigíwá pineapírfáriní.” uriniginini.

⁵ Xegí wiepisariñí wa aní Gorixo náni ridíyowá yarigíwá náni re rigíawixini, “Aní riwá nimirína sñá awiaxí níkkíróa nuro aní riwá imiríñí mimónipa oeniri amípi naní áamá Gorixo náni wigíáyí nímearo okiyíá egíáriní.” rariñagíá ⁶ Jisaso aríá e níwiri re uriniginini, “Amípi naní soyíne sñwí wñinarigíá rípi ríwéná áamá wa aní riwá nípínearína sñá níkkíróniga uní rípi nípíneaayiro emí míméamí éána sñá wo womí sñni seáyí e ikwiárinínfámani.” uríagi ⁷ awa yaríñí re wigíawixini, “Nearéwapíyarínoxini, joxí nearariñí apí gíná imónínfáriní? Pí símímajíóniní neainána ‘Ríxa nimónini ayoríani?’ yaiwianíwáriní?” uríagíá ⁸ o re uriniginini, “Áamá wa yapí seaíwapíyipírxiniri dñí píraniní moríini. Obaxí nibíro gí yoí níriniro re rípirírfáriní, ‘Nioni onirini. Ríxa ínáriní.’ searána aríá níwiro númi muxídipani. ⁹ Soyíne ‘Aní wíyo míxí inaríñoí.’ rariñagíá aríá wiro ‘Áamá nípáni míxí íkwínaroaríñoí.’ rariñagíá aríá wiro nerína wáyí mikárinipani. Apí xámí imónínfáriní. E enagi aiwí apí ríxa nimónimáná enána soyíne ‘Síá yoparíyi, o weapínfáyi ríxa nimóniníñoí.’ niyaiwipa éríxini.” nuriri ¹⁰ ámi re uriniginini, “Áamá gwí axírí níwiápinímearo áamá xenwí wí tñni míxí iníro míxí ináyí woyá woyáyí tñni míxí iníro ¹¹ poboní xwé néra urí aní niyoní aiwá náni dñwí ikeamóniro aní wí e wí e símiárí wímeari aní píryó dání xegí bí nimóniri ekiyíní inána áamá wáyí ikárinipíri náni imóniri eníáriní. ¹² Ayí e eníá imóninagí aiwí sñni mimónipa enána fá níseaxero xeaniní seaikáripírfáriní. E níseairína xwiríxí seamepíri náni awí eánarigíe nísearowáriro gwí aníyo níseañwiráriro nioni níxídaríñagíá náni xwíyíá seamearípirí náni míxí ináyíyá sñwí tñí e náni tñni gapímaníyíyá sñwí tñí e náni tñni níseameamí seaupírfáriní. ¹³ E seaipírfá enagi aí ananirini. Ayí rípi nánirini. Xwiríxí seamearína nioni náni áwaní urípirí imónipírfáriní.

14-15 Xwirixí seamearíná nioní dñj niseakikayorí nijjá niseaiapírí xwiyá urípírí nání imónipírí seaimiximfá enagí nání soyíné xwirixí seamepíríáyí wí pírí seawiaikipaxí meníní. Ayínání soyíné siní íá miseaxiripa enánáyí, dñj re mófrixíní, ‘Ananíríní. Xwiyá pírí wiaikímínírí nání menjwípepa oemíní. Sa Gorixoyá dñjyo dání uríimigíní.’ yaiwírrixíní. 16 Segí sénáíwaraní, sénowarání, séríxímeáowarání, nawíní minígíáyíraní, níkumíxínírí emearígíáyíraní, miyí seauráná segíyí wíamí pikipíríáríní. 17 Soyíné nioní níxídaríñagí nání áamá níní wikí niseaóníro símfí tñí seaipírí aiwí 18 Gorixo yeáyí seayimíxemeanfá enagí nání soyíné anípá wí imónipíríámání. Segí dñá wí aí anípá imónínfámání. 19 Soyíné ení neáníro nioní aníñj níníxídirónáyí, segí dñjpi eríkiemeánipíríáríní.

“Jerusaremí xwirí íá ikíxepíríáríní.” uríñj náníríní.

20 “E nerí aí míxí nimeámí báyí aní Jerusaremí rípimí awí mudfímóagí nínwíníroná ‘Ríxa aní rípi xwirí íá ikíxepírí anwí ayorání?’ yaiwírrixíní. 21 E nínwíníroná áamá Judia píropenísíyo ñweagíáyí dñwí mñjyo nání éyí yiro áamá Jerusaremí apimí ñweagíáyí píní níwíárímí uro áamá apimí bíaríwámíní omñjyo amí amí yarígíáyí aní apimí ámí mírémopa ero éfrixíní. 22 Ayí rípi náníríní. Ínáyí Gorixo xeaníñj ríá tñj seaikárínfá apíríní. Íná amípí níní nání Bíkwxíyo nínínírí eáníñjpi xíxeni imónínfáríní. 23 Íná xeaníñj ríá tñj xwíá tñyo seáímeanfá enagí nání apíxí niaíwí agwí egííwa tñí siní niaíwí amíñj wiarígííwa tñí éyí aníñj mupaxí imóníñagí nání aweyí! Gorixo áamá tñyo wikí níwónírí xeaníñj wikáraríná 24 míxí nimeáa báyí Jerusaremí ñweáyo kirá tñí pípíkímí ero íwí meaaníro nání nípíkíomearo wigí aní ayí ayo nání nimeámí umiro epíríáríní. E nemáná émáyí níbíro Jerusaremí dñjyíné seáyí e niseaimóníro xwiraimímí niseaikíxéa nuro Gorixo ‘Yoparí e imóníwínígíní.’ yaiwíáríñe imóníñáná ríxa re imónínfáríní.

Áamá imóníño níweapírífná náníríní.

25 “Sogwí tñí emá tñí siní tñí ekíyíñjñj ináná áamá xwíá tñyo níyoní gwí ararí ñweagíáyí ayá síwí nurorí dñj ríá uxeníáríní. Rawírawá ení xwé ayá wí níróga níwíápínimeáísáná níjírí moaríñagí níwíníroná ududí winínfáríní. 26 Siní sogwí amípí aní píríyo eníyí aníñj míxénapíagí níwíníroná ‘Xwíá tñyo ñweañwaéne pí neaimínírí ríá yaríní?’ níyaiwíro wáyí níkaríníroná eaníramoro wepíríáríní. 27 E neróná síñwí re nanípíríáríní. Áamá imóníñáoní níknímáná ení neánírí agwí tñí nawíní weparíñagí nanípíríáríní. 28 E nerí aí soyíné sogwí emá amípí ekíyíñj inaríñagí níwínífná ‘Gwíñjñj nearoayíroní anwí ayorání?’ níyaiwíro píráníñj éyí nírómáná nioní nání weníñj níyánírí rófrixíní.” uríñjñgíní.

Ewayí ikaxí íkíá pikífná náníríní.

29 O awamí ewayí xwiyá bí re uríñjñgíní, “Íkíá pikí tñí íkíá níní ení yaríñjpi nání dñj mópoyí. 30 Íkíá mñj inaríñagí níwíníroná ‘Ríxa xwiogwíríání?’ yaiwíarígíápa 31 siní amípí ekíyíñjñj ení axípi inaríñagí níwíníroná ‘Gorixo nene xwioxíyo mímeámí nerí neamenweani ríxa anwí ayorání?’ yaiwírrixíní. 32 Nioní nepa seararíñjíní, ‘Áamá agwí ríná ñweagíáyí siní mípepa enáná amípí níní nioní Jerusaremí nání searíápi xíxeni nímonínfáríní.’ seararíñjíní. 33 Aníña tñí xwíá rírí tñí ananí anípá nímonírí aiwí xwiyá nioníyá wí surfímá imónínfámání.

“Awíñjñj ñweáfríxíní.” uríñj náníríní.

34 “Míríxí maiwí nípúsáná mírogwí ríxa íá níwíárímíxíríná nípiérorí nearfná yaríñjpa soyíné ení segí waráyo náníní níyaiwíníro aiwá xwé níro inígí wainí xwé níro yaníro nání yarínáyí síá nioní weapímíáyí axípi e seáímeanígínírí dñj tñí ñweáfríxíní. 35 Síá nioní weapímíá nání imóníáyí áamá xwíá rírí nírímní ñweagíáyo

nɪwimónɪnfárɪnɪ. ³⁶ Soyɪné íníná awínɪɲɪ nɪɲwearóná Gorɪxomɪ yarɪɲɪ re wífrɪxɪnɪ, ‘None amɪpɪ neaímeááná eɲɪ neánɪrane múrorane áamá imónɪɲoyá sɪmɪmanɪmɪnɪ éf rorane yanɪwá nánɪ eɲɪ bɪ sɪxɪ neaímɪxeɪ.’ urɪfrɪxɪnɪ.” urɪɲɪnɪgɪnɪ.

³⁷ Ikwáwɪyíná aɲɪ rɪdɪyowá yarɪgɪwámɪ dánɪ áamáyo nuréwapɪya nú+sáná sɪápi tɪnɪ nɪpeyearɪ dɪwɪ mɪɲɪ Oripɪyɪ rɪnɪɲɪpɪmɪ sá wémɪnɪrɪ nánɪ yagɪrɪnɪ. ³⁸ O sɪá ayɪ ayo e yarɪnɪ áamá nɪnɪ wɪá mónɪɲɪmɪ nɪwɪáptɪnɪmearo omɪ aɲɪ rɪdɪyowá yarɪgɪwámɪ dánɪ arɪá wianɪro nánɪ bayagɪárɪnɪ.

22

Jisaso nánɪ mekaxɪ megɪá nánɪrɪnɪ.

¹ Sɪá Judayɪ bɪsɪkerɪá yɪsɪ mayɪ úrapɪ nɪmɪxɪro narɪgɪáyi, sɪá Aɲɪnajo Wíarɪ Neamúroagoɪ rɪnɪɲɪyɪ —Eɲíná sɪá ayɪ Judayo Isɪpɪyɪ mɪxɪ ínáyó fá xɛɲwɪrárɪɲáná Gorɪxo nɪaíwɪ oxɪ xámɪɲɪ nɪnɪ opɪkɪmɪnɪrɪ aɲɪnájɪ oyáo urowárɪɲɪ aɪwɪ Judayɪ Gorɪxo ɲwɪ ikaxɪ urɪɲɪpɪ bɪsɪkerɪá yɪsɪ mayɪ úrapɪ nɪmɪxɪro nɪnɪro sɪpɪsɪpɪ nɪpɪkɪro ówanɪyo ragɪ xópé yárɪá eɲagɪ nánɪ aɲɪnajo ayo múroɲɪnɪgɪnɪ. Ayɪnánɪ xwɪogwɪ o o pwéáná sɪá ayɪ nánɪ dɪɲɪ mopɪrɪ nánɪ sɪpɪsɪpɪ nɪpɪkɪro bɪsɪkerɪá yɪsɪ mayɪ úrapɪ nɪmɪxɪro narɪgɪárɪnɪ. Rɪxa sɪá ayɪ aɲwɪ e imónáná ² apaxɪpánɪɲɪ imónɪgɪá xwéowa tɪnɪ ɲwɪ ikaxɪ eánɪɲɪpɪ mewegɪáwa tɪnɪ oxɪ apɪxɪ nɪnɪ nánɪ wáyɪ nero nánɪ “Jisasomɪ arɪre yumɪ ínɪmɪ pɪkɪánɪwɪnɪ?” nɪra warɪná ³ Isɪkariotɪ dánɪ Judaso —O Jisaso yá wɪepɪsarɪɲɪ wé wúkaú sɪkwɪ waú imónɪgɪá yɪ worɪnɪ. Omɪ Seteno rɪwɪmɪnɪ nɪrorɪ dɪɲɪ uxɪxéróáná ⁴ o nurɪ apaxɪpánɪɲɪ imónɪgɪá xwéowa tɪnɪ Judayɪ yá porɪsowa tɪnɪ xwɪyɪ fá nɪrɪnárɪro Judaso re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Soyɪné omɪ fá xɪrɪpɪrɪ nánɪ nɪonɪ arɪre nerɪ pasánɪɲɪ umemɪárɪnɪ?” uráná ⁵ awa yayɪ nɪwɪnɪro re urɪgɪawɪxɪnɪ, “Joxɪ e nealíáná nɪgwɪ siapanɪwárɪnɪ.” urɪagɪá ⁶ Judaso “Ananɪrɪnɪ.” nurɪmɪ nurɪ áamá oxɪ apɪxɪ epɪroyɪ mɪwɪpa eɲáná omɪ pasá umemɪnɪrɪ nánɪ wenɪɲɪ wɪaxɪdɪɲɪnɪgɪnɪ.

Aiwá Aɲɪnajo Múroagɪ nánɪ imɪxɪgɪ nánɪrɪnɪ.

⁷ Jisaso, sɪá bɪsɪkerɪá yɪsɪ mayɪ úrapɪ nɪmɪxɪro iwamɪó nɪgɪáyi —Ayɪ sɪá Aɲɪnajo mɪpɪkɪ Wíarɪ Múroɲɪ nánɪ sɪpɪsɪpɪ miá nɪpɪkɪro narɪgɪá yɪrɪnɪ. Sɪá ayɪ imónáná ⁸ o Pitaomɪ tɪnɪ Jonomɪ tɪnɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Awagwɪ none aiwá aɲɪnajo eɲíná neamúroagɪ nánɪ nanɪ nánɪ nuri neaimɪxɪpɪyɪ.” urɪagɪ ⁹ awaú re urɪgɪsɪxɪnɪ, “Joxɪ ‘Awaú ge nuri píránɪɲɪ oimɪxɪpɪyɪ.’ sɪmónarɪnɪ?” urɪagɪ ¹⁰ o re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Awagwɪ aɲɪ e nɪrémorɪná inɪgɪ sɪxɪ maxɪrɪɲɪ wo tɪnɪ órórɪ nɪnɪrɪnɪ núnɪ nuri aɲɪ o páwɪwámɪ awagwɪ enɪ nɪpáwɪrɪ ¹¹ aɲɪwámɪ xiáwomɪ re urɪfɪsɪxɪnɪ, ‘Yearéwapɪyarɪɲo re rɪɲoɪ, “Nɪonɪ gɪ seaɪepɪsarɪɲáoyɪné tɪnɪ aiwá Aɲɪnájɪ Wíarɪ Neamúroagɪ yɪ nánɪ aɲɪ awawá ikwɪrónɪɲɪ gɪwámɪ dánɪ nanɪwɪnɪ?” Jisaso e rɪɲoɪ.’ nurɪrɪ ¹² o aɲɪ awawá seáyɪ émɪ ikwɪrónɪɲɪ xwé wámɪ aiwá narɪgɪá yɪ aiwá yeaanɪpɪrɪ mɪmɪaurɪwɪ yárɪnɪɲɪwámɪ sɪwá ealáná e aiwá rɪá neayeáɪsɪxɪnɪ.” urowáráná ¹³ awaú nuri Jisaso urɪpɪ xɪxɛnɪ nɪwɪga nuri aiwá Aɲɪnajo Wíarɪ Múroagɪ yɪ nánɪ imɪxɪgɪsɪxɪnɪ.

“Rɪpɪ gɪ warárɪnɪ.” urɪɲɪ nánɪrɪnɪ.

¹⁴ Rɪxa aiwá nɪpɪrɪ bɪíná Jisaso tɪnɪ wá wurɪmeiarɪgɪáwa tɪnɪ aiwá nanɪro nánɪ nawɪnɪ nɪɲwearo ¹⁵ o re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Nɪonɪ sɪnɪ rɪnɪɲɪ mɪnɪmeapa nerɪná ‘Gɪ seaɪepɪsarɪɲoyɪné tɪnɪ xámɪ aiwá Aɲɪnájɪ Neamúroagɪ nánɪ rɪpɪ onɪmɪnɪ.’ aga nɪnɪmónɪagɪ bɪárɪnɪ. ¹⁶ Ayɪ rɪpɪ nánɪ seararɪɲɪnɪ. ‘Aiwá rɪpɪ ámɪ bɪ bɪ nɪonɪ tɪnɪ xwɪá tɪyo dánɪ nanɪwámánɪ. Gorɪxo xwɪoxɪyo mɪmeámɪ nerɪ seameɲweanɪe dánɪ aiwá rɪpɪ nánɪ mɪkɪpɪ xɪxɛnɪ imónɪnfárɪnɪ. Íná dánɪ nɪonɪ ámɪ nɪweapɪrɪ nɪonɪ tɪnɪ nawɪnɪ nanɪwárɪnɪ.’ seararɪɲɪnɪ.” nurɪrɪ ¹⁷ kapɪxɪ wá nɪmearɪ Gorɪxomɪ yayɪ nɪwɪmáná re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Kapɪxɪ rɪwá yanɪ nɪnɪro nɪga úpoyɪ. ¹⁸ ‘Inɪgɪ wainɪ ámɪ bɪ xwɪá tɪyo dánɪ nɪmɪfámánɪ. Rɪxa Gorɪxo soyɪné xwɪoxɪyo mɪmeámɪ nerɪ píránɪɲɪ seameɲweanɪe dánɪ

iniigf wainf ámi íná nímfarini.’ seararini.” nuriri ¹⁹ bisfkerfá bi nímeari Gorixomi yayf nímwáná níkwiriri yanf níwia nurí re uriniigini, “Nioniyá wará tiyf soyfne arirá seaimfa nani ridiyowá nerfniyf imónini. Rfwená nioní nání dñf seainífa nani nioní éapa bisfkerfá kwiriri seiapiri éapa axípi éfirixini.” nurimáná ²⁰ awa ríxa aiwá nínimáná enána bisfkerfá nímearfna éfpa kapixf iniigf wainf ríwoj f wá nímeari re uriniigini, “Gorixo xwiyfá sñf bi réoárñfpi nani nioní níperfna gí ragf púyf iniigf wainf síxf ríwánñf imónini. ²¹ E nerí aiwí arfá nípoyí. Ámá nioní nání miyf nurino nioní tñí níñwearane aiwá narñwini. ²² Ámá imóniñáoni Gorixo rñf jfayo axípi níñpikiro aiwí amá nioní nání mífyo miyf nurinomi Gorixo xeanñf xwé winfá enagf nání aweyi!” urfagi ²³ wiefisariñowa yarñf re niga ugáfawixini, “None go go e winí nani rífa rarini?” nira ugáfawixini.

“None gfmíni go seáyi e imónirfñiñoi?” rñigfá nánirini.

²⁴ Wiefisariñowa xwiyfá rípi ení níriro símf tñí re rñigfawixini, “None wo go go seáyi e neaimóniri enána wone símanwfyónñf wurñnanfwarfani?” nírga warfna ²⁵ Jisaso re uriniigini, “Émáiyá míf ináyyf amáiyá sñwf e dani seáyi e nimóniro wá ení bi mé sekaxfni nuriro aiwí wiwanñowa nani re rñarigfáriní, ‘Sfwi niaíwf nñí nioní táfamini imónigfáyf arirá wiarñáonirini.’ rñarigfáriní. ²⁶ Soyfne ení awa yarigfápa axípi e mepani. Segf rárónñf imónfoyf ségwáonñf imónfwinigini. Segf bosónñf imónfoyf sénáinñf omñf seaiarñónñf imónfwinigini. ²⁷ Dñf píranñf mópoyí. Nene píoi rarñwáriní? Ámá kikiáf níñweámáná aiwá narñjo seáyi e imóniñorfani? Aiwá rífa nuyeari yanf wiarñjo seáyi e imóniñorfani? ‘Ayf kikiáf níñweámáná aiwá narñjo seáyi e imóniñorini.’ rarñwáriní. Nioní e imóniñáoni aiwí soyfne tñí níñwearfna anani segf ókínññf nímoniri arirá seaiarñáonirini. ²⁸ Soyfne wa iwamfó níwapñyaniro yarfna nioní tñí éf níro pñí níñwiárimí úfamani. ²⁹ Ayínani gí ápo ‘Joxí míf ináyf nímoniri amá ayo menweáfirixini.’ níñfpa ³⁰ nioní ení re seararini, ‘Nioní ríxa míf ináyf nímoniri menweáná soyfne nioní tñí nawíni aiwá nímfáé aiwá níro iniigf níro nero negf Isireriyf gwí wíf wírí wé wúkaú síkwf waú enfyo xiráowayfññf nímoniro menweapfirfáriní.’ seararini.” uriniigini.

“Pitaoxi rfwf nímorfñí.” urñf nánirini.

³¹ O re uriniigini, “Saimonoxini, Saimonoxini, Seteno soyfne nani Gorixomi símf tñí re urarini, ‘Ámá wíf aiwá síkf tñfyf neyírorfna yarigfápa nioní Jisaso wiefisariñf awa enf rífa eániñoiniri iwamfó owíwapñyimini.’ Obo Gorixomi e urarini. ³² E nerí aiwí dñf soyfneyá níkwíroarigfápi samñf mepa oeniri Gorixomi rixñf seauriyánigini. Saimonoxini, rfwená joxí amí dñf nímorí níkinimóniri nioní táfamini níbirfna amá nioní níxfdarñagfá nani díxf rírxímeáowa simónarigfáyo enf síxf eámíxfirixini.” urfagi ³³ Pitao re uriniigini, “Ámináoxini, gwí riyíferani, rípkíferani, níwawini yeapfirfáriní.” urfagi ³⁴ o re uriniigini, “Pitaoxini, sfá riyimí karfkarf sñí rfaiwá mífpa enána xwiyfá biaú bi nioní nani re urayirfñí, ‘Jisaso nani nioní majfáriní.’ urayirfñí.” uriniigini.

Nígwf tñí fáf tñí kiráf tñí nánirini.

³⁵ O awami re uriniigini, “Nioní xami ‘Xwiyfá wáf emépoyí.’ nísearowáriní ‘Nígwf wowf tñí árupañf wú tñí síkwf sú amí bi tñí nímaxirimí memepa époyí.’ searowáfagi aiwí soyfne amípi wí nani dfwf níkeamóniro remegfawixini?” urfagi awa “Oweoi, amípi wí nani dfwf níkeamóniñwanigini.” urfagfá ³⁶ o re uriniigini, “E nerí aiwí agwí soyfne goxi goxi nígwí wowf tññoxí nímaxirimí ui. Árupañf enánáyf ení nímaxirimí ui. Goxí goxi kiráf míf nani enfyf mayoxí enánáyf díxf iyfá nípiriri

bí éirixini. ³⁷ Ayí rípi nání seararini. Bíkwoyo nioní nání re nírini eánini, ‘Rfá kiroarigfáyo mépearigfápa omí ení níkumixiro axípi mépepírfárini.’ nírini eánini. Amípí nioní nání nírini eáninípi xixeni nimóniníjoí.” uríagi ³⁸ awa re urígfawixini, “Ámináoxini, none mǎxí nání mǎnǎ bǎxáú rǎxa rǎpǎxáúrini.” uríagí o “Xwíyǎ rǎxa apánirini.” uriniginini.

Dǎwǎ Oripíyo dání Goríxomi xwíyǎ rǎrimǎ wǎnǎ nánirini.

³⁹ E nírini mǎ anǎyo nípeyearí xegí yariniípa dǎwǎ mǎnǎ Oripíyi rǎniniípmí nání yaríná xegí wǎpǎsariniípa ení númí níyiro ⁴⁰ rǎxa níremóríná awamí re uriniginini, “Seteno iwamǎó mǎseáiwǎpǎyípa oenirí nání Goríxomi rǎxiní urípoyi.” nurímí ⁴¹ ámá sǎnǎ ananí iwaní mopaxí imóniníje numáná xwǎyó xómíni níyǎkwímáná Goríxomi xwíyǎ rǎrimǎ níwirí ⁴² re uriniginini, “Ápe, joxí nísimónirínáyí xeanini nioní nímeanípi kapǎxí nioní nímǎnini imóniníwá ananí emí mǎwǎrímopaxírini. E nerí aíwí nioní nimónariniípi mé dǎxí dǎnǎ tǎnǎ xixeni ananí imóniníwǎnini.” uraríná ⁴³ anǎnǎ wo sǎnǎ níwimónirí ení sǎxí wǎmǎxiniginini. ⁴⁴ E éáná Jísaso rǎninií agwǎ esiniíwǎninií wǎméáagi Goríxomi xwíyǎ ení tǎnǎ nuriríná xegí okini nípwéríná ragǎnini nípurí xwǎyó níyóúsáná ⁴⁵ Goríxomi xwíyǎ rǎrimǎ wǎrinií dání éf níwǎrómí nurí xegí wǎpǎsariniípa tǎnǎ e wǎnini éyí wǎniniíginini. Dǎnǎ sípí wǎriniíagi nání ení samini níwóróa nuro sá órówǎpǎnǎgǎ níwǎnirí ⁴⁶ re uriniginini, “Pí nání soyíné sá wǎnini? Seteno iwamǎó mǎseáiwǎpǎyípa oenirí nání níwǎpǎnimearo Goríxomi rǎxiní urípoyi.” uriniginini.

Jísasomi fǎ xegǎ nánirini.

⁴⁷ Sini e uraríná re eniginini. Ámá wí íkwíkwierí bímiaríná ámá Judasoyí rǎnini —O wǎpǎsarinií wé wúkaú síkwǎ wáú imónigǎ worini. O ámáyo nípemeámí níyapirí Jísasomi kíyí miaúnimǎnirí nání anwí e báná ⁴⁸ Jísaso re uriniginini, “Judase, ámá imóniníáoní pásá nínimǎrǎ kíyí nímiaúnimǎnirí rǎbarini?” uráná ⁴⁹ Jísaso tǎnǎ rogǎwá omí rǎxa fǎ xǎraníro yariniíagi níwǎniró re urígfawixini, “Ámináoxini, ‘Awamí mǎnǎ orópoyí.’ rǎsimónarini?” nuríro ⁵⁰ wo re eniginini. Apaxǎpáninií imóninií seáyí e imóniníyóá xǎnǎninií nimónirí omínií wǎriniíomí mǎnǎ rómínií éyí pǎrǎ nímoýfǎkirí arǎfá wé náúmí dǎnǎ mǎnǎ wǎrǎpǎeíginini. ⁵¹ Arǎfá mǎnǎ wǎrǎpǎeíagi Jísaso “Pǎnǎ wǎrǎpoyí. E mǎpaní.” nurirí ámá arǎfá mǎnǎ wǎrǎpǎeíomí wé seáyí e níkwǎrǎrǎ nǎnǎ imǎxiniginini. ⁵² Omí nǎnǎ nímǎximáná apaxǎpáninií imónigǎ xwéowa tǎnǎ porísí aní rǎdǎyowá yarigǎwámí awí mǎroarigǎwá tǎnǎ Judayí mǎbáowa tǎnǎ awa xǎomí fǎ xǎraníro bǎyó re uriniginini, “Soyíné mǎnǎ tǎnǎ iwaní tǎnǎ fǎ mǎxǎrǎgǎyí ámá fǎwǎ xaurǎpǎrǎgǎyó fǎ xǎraníro yarigǎfápa nǎniró rǎbarinií? ⁵³ Nioní sǎfá ayí ayo aní sípǎsipǎ rǎdǎyowá yarigǎwámí nǎwǎnǎnǎ soyíné fǎ wí mǎnǎxǎrǎrǎgǎwixini. E nerí aíwí árǎwǎyíná obo emǎríná soyíné fǎ níxǎraníro nání rǎseaimónigó?” uriniginini.

Pitao “O nání mǎjǎonirini.” uriniginini.

⁵⁴ Jísaso e uríagi aí awa omí fǎ níxero níméra nuro apaxǎpáninií imóninií seáyí e imóniníyóá aní e mǎrémóáná Pitao awamí rǎwǎyo yaxǎdǎ néra nurí ⁵⁵ ámá wí ákíniíyo aní rǎwámí dání rǎfá níkearo nǎwǎnǎgǎ níwǎnirí o ení nípáwirí níwǎmǎrǎ e éf nǎwǎnǎnǎ ⁵⁶ apǎxí omínií wǎrinií wí rǎfá wǎfá óninií Pitaomí sǎmǎmǎnǎ sǎnǎ níwǎnirí sǎnǎ agwǎ níwǎgǎ nípeyirí ámá e nǎwǎxǎpǎgǎyó re uriniginini, “Ámá ro ení Jísaso tǎnǎ emǎrinií worini.” uríagi aí ⁵⁷ Pitao “Oweoi.” nurirí re uriniginini, “Ine, jíxí rǎrinií nání nioní mǎjǎrini.” nurirí ⁵⁸ níwǎmǎnǎ enáná ámí wo omí sǎnǎ níwǎnirí re uriniginini, “Joxí ení ámá Jísasoyáowa woxǎninií imónarini.” uríagi aí Pitao “Royí, nioní xǎnwonirini.” nurirí ⁵⁹ níwǎnǎsáná enáná ámá ámí wo ámáyo arǎfá “Ámá ro ení Gariri pǎropenísíyo dǎnǎ enagi nání nǎpǎ Jísaso tǎnǎ emǎrinií.”

urayarfná ⁶⁰ Pitaom re uriniginini, “Royi, joxi rarinyfy nioni majfárinini.” sin e urarfná re eniginini. Karfkarí wo rixa rfaiwá riniginini. ⁶¹ Karfkarí rfaiwá ráná Jisaso nikinimóniri Pitaom sinwá wináná o Jisaso pfné xámi re urfípi “Karfkarí sin rfaiwá mtrf enáná joxi biaú bi ayo ‘Jisaso nán nioni majfárinini.’ urayirfíni.” urfípi nán dinj winfagi ⁶² nipeyari ákiná bfaríwámi dáni nwá piyf wfriniginini.

Iwanj mépero xwirix mépero egfá nánirini.

⁶³ Ámá Jisasomí íá xirárigfáyí ikayfwí numeariro iwanj niméperfná ⁶⁴ xegf sinwfyo wfá nitárimáná iwanj nearo re nura ugfwawixini, “Wfá nearókiamoarinjoxini, iwanj go rfa rearinini? Joxi wfá rókiamoarinjoxi enagi nán rixa áwanj neare.” nuriro ⁶⁵ ikayfwí numeariróná ayá wí nurfásaná ⁶⁶ rixa wfá ónáná Judayf mebaowa xwirix imixarigfáyí, ayf apaxpáninj imónigfá xwéowa tñni nwá ikaxf eáninjipi mewegfáwa tñni awí eánáná Jisasomí awa tfámni niméra nibiro wáfagfa ⁶⁷ awa re urigfawixini, “Joxi yeáyf neayimixemeanfa nán arfowayá xwfá piaxyo dáni iwiaronfoyf rarinjwáoxi enánáyf, áwanj neare.” urfagfa aiwi o re uriniginini, “Nioni nisearíagi aiwi soyfné ‘Neparini.’ niyaiwiro arfá nipfriméoi. ⁶⁸ Nioni eni yarinj bi seaíanáyf, soyfné áwanj wí nripfriméoi. ⁶⁹ E nerí aiwi re seararinini, ‘Ámá imóninjáoni Gorixo, enj sixf eáninjoyá wé náumini nweámi nán anwi ayorini. Íníná o tñni ninweari ónjf imónimfárinini.’ seararinini.” urfagi ⁷⁰ nowani re urigfawixini, “Joxi niaíwí Gorixoyáoxirani?” urfagfa o “Soyfné api nrarinjoi.” urfagi ⁷¹ awa re rinigfawixini, “None xewaninj xwiyfá meárinipaxfpi rarinjagi arfá wíwáyf nán sinwá winarogfá ámi wí nibiro xwiyfá mearipaxf mimónini.” rinigfawixini.

23

Omi Pairato tñj e wárigfá nánirini.

¹ E niriniro nowani niwíapfnimearo Jisasomí gapimanf Pairato tñj e nán niméra nuro ² nirimómáná Jisaso nán nixekwfmoro Pairatomí re urigfawixini, “O yapf nineaíwapiya nurí Judayene yarinjwáyf nineawiaikiri ‘Émáfyá mixf ináyf Sisaomí nigwí takisf nán mñni miwipani.’ nineariri xewaninj nán re rariní, ‘Nioni ámá yeáyf seayimixemeámfa nán arfowayá xwfá piaxyo dáni iwiaronjóni, mixf ináyf imóninjáonirini.’ rarinjagi arfá wíwárinini.” urfagfa ³ Pairato Jisasomí yarinj niwia nurfná yarinj re winiginini, “Joxi Judayfyá mixf ináyf imóninjoxirani?” urfagi o “Joxi dixf rixa api nrarinini.” urfagi ⁴ Pairato apaxpáninj imónigfá xwéowami tñni ámá e epfroyf egfáyo tñni re uriniginini, “Xwiyfá mearipaxf imóninj bi nán pfá meginarinini.” urfagi aiwi ⁵ awa arfki re urayigfawixini, “Jisaso Judia piropenisf re ami ami nemeri ámá nñni re oyaiwípoyiniri, ‘O negf mixf ináyf imónáná émáyo mixf xfdowáranfwárinini.’ oyaiwípoyiniri nuréwapiya warinjorini. Gariri piropenisfyo dáni néra binjyf re eni aí nearéwapiyarinini.” urfagfa ⁶ Pairato arfá e niwiri awami yarinj re winiginini, “O Gariri piropenisfyo dánorani?” urfagi ⁷ awa re urigfawixini, “Oyf, Jisaso piropenisf gapimanf Xeroto menjweanfyo dánorini.” urfagfa Xeroto eni íná Jerusaremí nweanagi nán Pairato o tñj e nán wiowáriniginini.

Omi Xeroto tñj e nán wiowárigfá nánirini.

⁸ Judayowa Jisasomí gapimanf Xeroto tñj e nán niméra úaná o eníná dáni amipi Jisaso yarinyfy nán arfá niwiri “Omi sinwá owinimini.” niyaiwia bagf nán omí sinwá niwinirfná yayf niwiniri “Jisaso emimf bi oníwapiyini.” niyaiwiri ⁹ yarinj obaxf niwiayarinjagi aiwi xfoyá bi muriniginini. Muripa yarfná ¹⁰ apaxpáninj imónigfá xwéowa tñni nwá ikaxf eáninjipi mewegfáwa tñni xwiyfá rfa tñj xekwfmogfa ¹¹ Xeroto tñni xegf porisowa tñni uyñif mero ikayfwí meariro nemáná rapirapf awiaxf wú

mìxí ináyowa yínarígíá imónìṅṅí wú nuyírò ámi Pairato t́ṅṅí e nánì wiowárinìṅṅì.
 12 Xeroto t́ṅṅì Pairato t́ṅṅì xámì xepìxepá rónagíwaú śá ayimì nawínì imónìṅṅìsìxìṅṅì.

“O pí éagi íkíáyo yekwíroárimíṅṅì?” urìṅṅí nánìrìṅṅì.

13 Jisasomì ámi Pairato t́ṅṅí e nánì níméra úáná Pairato “Apax́pánìṅṅí imónìṅṅíá xwéowa t́ṅṅì Judayí mebaówa t́ṅṅì áamá ńṅṅì t́ṅṅì obípoýì.” nírìṅṅì 14 awa ámi báná re urìṅṅìṅṅìṅṅì, “Soyíné xámì áamá ro níméámi nìbírì re níríawixìṅṅì, ‘O áamá ńṅṅì “Émáyo mìxí xídwáraníwárinì.” oyaiwípoyìṅṅì nìsearéwapíya emearìṅṅòrìṅṅì.’ níríá aiwì soyíné xwíyíá umeararígíápi nánì nionì segí sṅwí anígíe dání yarìṅṅí wiayíagí aiwì omì xwíyíá mearìpaxí wí mimónìṅṅìṅṅì. 15 Xeroto enì ṕá nìwirì aí omì xwíyíá mearìpaxí bí mimónìpa enagí nánì ámi none t́ṅṅí e nánì seapowárenapíṅṅìṅṅì. Aríá époyì. None omì píkianì nánì uyínìf ení bí aga mimónìṅṅì. 16 Ayínánì ‘Nionì yarìṅṅápi nánì rìnearìṅṅò?’ oyaiwinìṅṅì sa iwanṅṅìṅṅì níméperi wárimíṅṅì.” uráná 17 Judayí xwiogwí ayí ayo aiwá Anṅṅìṅṅì Múroagí nánì narígíáyimì “Émáýí gapímano negí áamá gwí ṅweaṅṅí wo oneawárinì.” nìyaiwiro nánì 18-19 áamá e epíroyí egíá nawínì ńṅṅì xìxewiámí re urìṅṅíawixìṅṅì, “Jisasomì nìpíkìrì Barabasomì —O Jerusaremì ṅweagíáyí wa t́ṅṅì nìwiápínìmearo ‘Émáyo mìxí oxídwáraneyì.’ nírìro mìxí nìwiróná áamá píkíagíá omì émáýí íá nìxero gwí anṅṅìyo ṅwirárigíṅṅìṅṅì. “Omì neawáritì.” uráná 20 Pairato “Jisasomì owárimìṅṅì.” nìyaiwirì áamá ayo ámi bí uríagí aiwì 21 ayí ríṅṅìṅṅì t́ṅṅì re urayígíawixìṅṅì, “Íkíáyo yekwíroárei. Íkíáyo yekwíroárei.” urayaríná 22 Pairato rìxa biaú uríṅṅì aiwì ámi bí re urìṅṅìṅṅìṅṅì, “Pí nánì? O pí íwí éf nánì íkíáyo yekwíroárimíṅṅì? Xwíyíá omì nímearìṅṅì píkìpaxí wí imónìṅṅìṅṅì mìwìṅṅìmeáṅṅì. Ayínánì iwanṅṅìṅṅì níméperi wárimíṅṅì.” uríagí aí 23 áamá ayí Pairato omì íkíáyo oyekwíroárinìṅṅì aríki ámi wínì símí t́ṅṅì nurayiróná ṕné Pairatoyá xórórí wigíawixìṅṅì. 24 Ṕné oyá xórórí wíagíá nánì re urìṅṅìṅṅìṅṅì, “Segí seaimónarìṅṅìṅṅì xe oimónìṅṅì.” nurìṅṅì 25 áamá ńṅṅì wiwanìṅṅìṅṅì “Neawáritì.” uríó —O Jerusaremì ṅweagíáyí wa t́ṅṅì nìwiápínìmearì “Émáyo mìxí oxídwáraneyì.” nírìro mìxí nìwiróná áamá píkíagíá omì émáýí íá nìxero gwí anṅṅìyo ṅwirárigíṅṅìṅṅì. O nánì ayí “Neawáritì.” uríomì Pairato nìwárinìṅṅì Jisaso nánì wigí dṅṅìṅṅì yaiwííáyo nìxíṅṅìṅṅì porisowa íkíáyo yekwíroárinìṅṅìṅṅì nánì mìnì wiṅṅìṅṅìṅṅì.

Jisasomì yekwíroárigíá nánìrìṅṅì.

26 Mìnì wíáná porisowa omì níméra nuríná Jisasomì iwanṅṅì mépeayííá enagí nánì rìxa ení meánìpa nerì ná neága warìṅṅìṅṅì nìwìṅṅìro áamá wo Saimonoyì rìṅṅìṅṅì — O anṅṅì xegí yoí Sairini dánì Jerusaremì nánì barìṅṅì omì óf e óróf nìṅṅìro “O íkíá yoxáípa níkwónìṅṅì Jisasomì oxíṅṅìṅṅì.” nìyaiwiro omì íkíá yoxáípa sanṅṅìyo nìwikwiárìro níméra waríná 27 áamá oxí apíxí obaxí íkwíkwierí ríwíṅṅìṅṅì nuro apíxí obaxí wíwa enì ríwíyo númì nuróná ṅwapé t́ṅṅì ámìxíá nìwiáxída warìṅṅìṅṅì 28 Jisaso nìkìṅṅìṅṅìṅṅì re urìṅṅìṅṅìṅṅì, “Jerusaremì dánṅṅì apíxí riwayíné nionì ṅwí mìnìmieapa époyì. Sewanìṅṅìwayíné nánì mieainìro segí niaíwíyo miearo éfìxìṅṅì. 29 Ayí rìpì nánì seararìṅṅìṅṅì. Ríwéná xeanìṅṅì ríá t́ṅṅì seáimeanfá enagí nánì apíxí niaíwí t́gííwa wigí niaíwí nánì aga dṅṅìṅṅì sṅpí winíá enagí nánì áamá re rìpíríárìṅṅì, ‘Apíxí oxí rogííwa t́ṅṅì sṅnì apíyá niaíwí mìxìrìgííwa t́ṅṅì apíxí sṅnì niaíwí amìṅṅì mìnì mìwìpa yarìgííwa t́ṅṅì íwa yayí owinìṅṅì.’ rìpíríárìṅṅì. 30 Xeanìṅṅì apí aga xaíwí seáimeanfá enagí nánì áamá d́wí mṅṅìṅṅìyo ‘Nìpíérorì neaṅṅìkwarìmoì.’ urìro d́wí mṅṅìṅṅì onìmiápìá wímì enì ‘Seáyì e rítì neaì.’ urìro epíríárìṅṅì. 31 Wé rónìṅṅìṅṅì omì íkíá sṅṅìṅṅìṅṅì imónìṅṅìṅṅì aí xeanìṅṅì nìkáríáyí nánì seyíné íwí yarìgíáyo dánì íkíá kìrìṅṅìṅṅì imónìṅṅìṅṅìṅṅì anìpaxí seaikáriníárìṅṅì.” urìṅṅìṅṅìṅṅì. 32 Áamá rìkìkìrìfó yarìgííwaú enì Jisaso t́ṅṅì nawínì píkianìro nánì nìkumìxìro níméra nuro 33 rìxa yoí áamá Mìṅṅì Gíxweáì rìṅṅìṅṅì nìrémoro omì íkíáyo nìyekwíroárimáná mídìṅṅìṅṅì rìkìkìrìfó yarìgííwaúṅṅì enì yekwíroárinìṅṅì 34 Jisaso Gorìxomì re urìṅṅìṅṅìṅṅì, “Ápe, nionì

niarigfá tiyf awa majfá nimónimáná niarñagfá nání joxi yokwarimf wiii.” urarfná porisowa Jisasoyá rapirapf goni goni meám+n+ré+n+rí sárú nero yanf inarñagfá ³⁵ áamá númí bífáyf e nírówapíro sñwíf nìwìnrò Judayf ámináowa ení aí ríperírf número re rígfawixíní, “O áamá wíyo arírá wiagoríní. O nepa áamá arfowayá xwífá piaxfyo dání iwíaronfoyi raríñwáo enánáyf, Goríxo nírípearí nene yeáyf neayim+xemeanfá nání urowárénapínfoyi raríñwáo enánáyf, xewaníño arírá oiníní.” nírã warfná ³⁶ porisowa ení ikayfwf numearíroná iniigf wainf mîxí yaríñfpí mîní wianíro nání anwf e nîbîro ³⁷ re urayigfawixíní, “Joxí Judayfya mîxí ináyoxí enánáyf, jîwaníñoxi éf mînínei.” urígfawixíní. ³⁸ “Áamá royf mîxí ináyf Judayfyáoríní.” níríro íkfá wáráyo ríwamíñf e neámáná oyá yoxáfyo xwápíyi seáyí émí píraugfawixíní.

³⁹ Ríkíkirífo yarígfíwaú, Jisasomí mîdím+dání íkfáyo yekwíroarfíwaú wfo Jisasomí ikayfwf nurírí re uríñínigíní, “Joxí nepa áamá yeáyf neayim+xemearfá nání arfowayá xwífá piaxfyo dání iwíaronfoyi raríñwáoxíraní? Jîwaníñoxi éf mînínrí yawawi ení yeamínírí eí.” urfagi aí ⁴⁰ wfo “E murípaní.” nurírí mîxí re uríñínigíní, “Ríníñf o mearíñfpí joxí axípi nímearí aiwí Goríxo nání wáyf mîsinaríníraní? ⁴¹ Yawawi yeapíkíáná ayf ananíríní. fwf yarígwíyo dání xíxení yeapíkíaríñoí. Áamá royf fwf bí méagi aiwí píkiaríñoí.” nurírí ⁴² Jisasomí re uríñínigíní, “Joxí ríxa mîxí ináyf nimónírí nímewearfná nioní nání dñf mórírxíní.” urfagi ⁴³ Jisaso re uríñínigíní, “Nepa ríraríñíní. Agwf nioní tñní anfnamí ñweanfwií.” uríñínigíní.

Jisaso penj náníríní.

⁴⁴ Ríxa sogwf áwíní e ñweañáná re eníñínigíní. Sogwf nísíkwírí añf nímíní sfá xaíwí nýinára nurí ríxa 3:00 p.m. imónáná sogwf ámí noxárorí aníñínigíní. ⁴⁵ Sogwf sfkwíaríñáná rapirapf sepiá añf sipísipí rídíyowá yarígfíwá ñwfá tñfíníní epanjoáríníñú áwíní e naxínowárírí wúkaú epanjoáríníñínigíní.

⁴⁶ Jisaso rfaiwá re ríñínigíní, “Ápoxíní, gf dñf oríñwírírímíní.” nurímí dñf yáníñínigíní. ⁴⁷ Jisaso dñf yánfagi porisowamí seáyí e imóníño amípí ayf e éagf sñwíf e nîwìnrí Goríxomí yayf numerí re ríñínigíní, “Áamá ro nepa wé róníño, sipí wí mimíxípa enómí aí píkiwíní.” ríñínigíní. ⁴⁸ Áamá oxí apíxí nñní Porisowa Jisasomí yekwíroárarfná sñwíf wínaníro bímíáfyf sogwf sfkwíarírí ámí oxárorí nerí Jisaso perí éagf nîwìnrò ayá fá nîxírínímí wigf añf e nání umígfawixíní. ⁴⁹ Áamá Jisasoyá xegf imóníñfíf tñní apíxí Garírí píropenísfyo dánf o tñní nawíní bígfíwa tñní ná jfamí onímíápí nírómáná omí píkiarfná amípí apí e éagf sñwíf wíñígfawixíní.

Jisasomí xwífá weyárigfá náníríní.

⁵⁰⁻⁵¹ Áamá wo xegf yoí Josepoyí ríñíño —O Judía píropenísfyo añf xegf yoí Arímatía dánoríní. O Judayfya xwíríxí mearígfá mebáyf woríní. O wé róníño enagf nání xegf wfa Jisasomí píkiaríro nání mekaxí níméro yarígfápí nání “Apáníríní.” mîwímóníñoríní. “Goríxo xwíoxfyo míméámí nerí neamenñweanfápí gíní gíná imónínfárfaní?” nýaiwíro weníñf nerí ñweañoríní. ⁵² O émáf gapímanf Pairato tñf e nání nurí Jisaso píyomí xwífá weyárimínírí nání yaríñf nîwírí Pairato “Oyi.” urfagi nurí ⁵³ Jisaso píkífomí níméámí nîwepínírí xwífá e dání rapirapf apfá wenfpí tñní xopíxopí nírórí sñáyó áamá óf ríxígfáyímí —Ayi áamá sñní mîtagfáyíríní. Ayímí tîmínírí nání níméámí nurí ínímí tññínigíní. ⁵⁴ Sabarfá nání amípí píráníñf nímíxíro tarígfáyímí nítírí aiwí Sabarfá náyi ríxa anwf e enáná tññínigíní. ⁵⁵ Apíxí Garírí píropenísfyo dání númí bííwa “Jisasomí aríge rfa taríní?” nýaiwíro sñwíf wínaníro númí nuro sñjá ófýmí sñwíf nîwìnróná xfómí tarfná ení sñwíf nîwìnmí ⁵⁶ wigf añf e nání nuro Sadéyo Jisasoyá wará xópé éwanígnírí íkfá dfá dñf nanf eearíñf bí tñní gñníf bí tñní píráníñf nímíxíro nítíro sá wegííwa Sabarfáyo ñwf íkaxí eáníñfpí raríñfpa kíkífá ñweagfawixíní.

24

Jisaso ámi wiápínimeañf nániríní.

¹ Sadéyo aga wíá móníñími íwa íkíá d'fá t'fni g'fni t'fni xámi píraníñf imíxárig'fápi nimeámi nuro ² ríxa Jisaso xw'fá weyáriníñe nírémoro síñá xwáripáyo manf e éf ráráriníño mímegwinárf nímega nuri yáni e weñagi n'wíníro ³ ófíyimi n'páwiro aí Ámíná Jisaso m'weñagi n'wíníro ⁴ “Píyo ger'fani?” n'yaiwiro ududf niníro ronáná re eníñigíni. Ámá waú egf rapírapf xwínfá eagfíwaú símímanf e rónapígfisixíni. Símímanf e rónapáná ⁵ apíxíwa wáyf níkaríníro símímanf xw'fáyo íkwíróáná awaú re urígfisixíni, “Síñf úo nání ámá xw'fá weyáragífe pí nání p'fá yaríñoi? ⁶ Síni re m'weníni. Ríxa wiápínimeáñigíni. O síni sey'né t'fni Gariri píropenísfyo nemer'fna searíñfpi nání d'ñf mópoyí. ⁷ Re searíñfíni, ‘Negí Judayf ámá imóníñáoni miyf nínítróná ámá íwf yarígfáyf íá níníxero íkíáyo n'yekwíróar'pírfá enagi aí ámi sfá wíyaú wíyi ríxa nórimáná enáná wiápínimeám'fáriní. ríñfíni.’ uríagfí ⁸ íwa Jisaso xwíyfá eníná uríñf apí nání d'ñf n'wíníri ⁹ xwáripáyo p'fni n'wíarími nuro wiepísaríñf wé wúkaú síkwf wo awami íwa wínfápi nání repíyf n'wiro ámá Jisasoyá xegf imóníñfyo ení n'yoní repíyf wígfawíxíni. ¹⁰ Apíxí repíyf wiarígfíwa Magídara dánf Maríaí t'fni Joanaí t'fni Jemisomí xínáí Maríaí t'fni ámi wíwa t'fni. Íwa wáf wurímeiarígfáwami wígf wínfápi nání áwanf uríagfá aí ¹¹ “Íwa wígf xwíyfá íkíá íwíyo dáníñf raríñoi.” n'yaiwiro “Nepaxíni.” m'yaiwipa nero aí ¹² Pitao n'wíápínímeari anfni nuri xwáripáyo nírémómáná n'p'kwíníri ínimi weníñf éfyf wíníñigíni. Rapírapf Jisasomí xopíxopf róníñúní wí e weñagi n'wíníri ámi xegf anf e nání nur'fna e enagi wínf'fpi nání ududf néra uníñigíni.

Wiepísíñf waú Emeasi nání war'fna wímeañf nániríní.

¹³ Jisasoyá xegf ámá imóníñfyf waú sfá axíyimiñí anf Emeasiyi ríníñf'pimi nání nuri —Anf apí Jerusaremí dání ná j'amíne onímíapíriní. ¹¹ kiromita imóníñeríni. ¹⁴ Awaú ófíyo nuri Jerusaremíyo amípi Jisasomí wí'fápi nání repíyf niga nuri ¹⁵ xwíyfá níríga war'fna Jisaso xewaníño anwi e n'birí n'wímeari awaú t'fni nawíní nuro ¹⁶ awaú Jisasomí síñwf n'wíníri aiwf omí mí mómíx'f yar'fna ¹⁷ Jisaso yaríñf re wíñíñigíni, “Awagwí anf nur'fna xwíyfá níríga warígfípi pí éf nání níríga waríñí?” uráná awaú éf nírómáná símímanf k'píñf n'yiri ¹⁸ w'fo, Kíríopasoyí ríníño re uríñíñigíni, “Ámá n'fni Jerusaremí ur'fnaníro úfáyo sa joxíni e imóní'fpi nání maj'faraní?” uríagfí ¹⁹ o yaríñf re wíñíñigíni, “Jerusaremíyo pí imóní'fniñigíni?” uríagfí awaú re urígfisixíni, “Nasaretí dánf Jisaso nání rínaríñwií. O Goríxoyá síñwfíyo dání ámá n'fnyá síñwfíyo dání ení w'fá rókiamoaríñf enf eáníñf wo nimóníri emímf erí xwíyfá píraníñf urímerí yaríño nání rínaríñwií. ²⁰ Omí apax'fpaníñf imónígfá xwéowa t'fni negf ámíná neameñweagfáwa t'fni xwírx'f número omí íkíá seáyíyo oyekwíróar'poyíni rí émáyo m'ni wíoi. ²¹ Xámí nene d'ñf re kíkayówaríni, ‘Goríxo nene émáfyá gwí ñweañwaénéñíñf imóníñwaéne neaikweanfá nání uowárénapíñfo ámá or'fani?’ D'ñf e kíkayówaríni. Xwíyfá apí aí ámi bí r'píriní. Omí ríxa n'píkímáná enáná sfá wíyaú wíyi óráná ²² agwí sfá ríyimi neneýá apíxíwa ayá nearemóoi. Íwa wíá móníñími ámá xwáripá t'ñf e nání nuro aí ²³ p'yf t'fo m'weñagi n'wíníro nene ñweañwaé nání n'bíro re nearáoi, ‘Newané xwáripáyo dání oríñá n'wíníranéná anfíñajf waú nírónapíri “O síñf unoi.” nearfíi.’ nearfagfá ²⁴ negf ámá wa ámá píyo t'fe nání nuro apíxíwa nearfápi síni ax'fpi e imóníñagi n'wíníro aiwf píyomí síñwf bí m'wínáoi.” Jisasomí repíyf e wíagfí ²⁵ Jisaso re uríñíñigíni, “Awagwí majímajfá yarígfíwagwíriní. Amípi w'fá rókiamoagfáwa níríro r'fwamíñf eagfápi arfá n'wiri aiwf anfni ‘Neparíni.’ n'yaiwiri d'ñf m'kwíropa yarígfíwagwíriní. ²⁶ Awagwí ámá yeáyf seayímíxemeanfá nání ar'fowayá xw'fá píaxfyo dání iwíaron'foyí rarígfó nání re

rɨyaiwiarɨɨi, ‘O rɨnɨɨɨ bɨ mɨmeá ananɨ mɨxɨ ináyɨ nimónɨrɨ nɨkɨnɨmɨ Gorɨxo tɨámɨnɨ ɨweapaxɨrɨnɨ.’ rɨyaiwiarɨɨi? Oweoi, xámɨ rɨnɨɨɨ nɨmeámáná rɨwɨyo nɨkɨnɨpaxɨrɨnɨ.” nurɨrɨ ²⁷ rɨwamɨɨɨ Gorɨxoyáyo amɨpɨ xɨo nánɨ nɨrɨnɨrɨ eánɨɨɨpɨ Moseso eaje dánɨ repɨyɨ píránɨɨɨ nɨwiéra urɨ amɨpɨ wɨá rókiamoagɨáwa rɨwɨyo eagɨe dánɨ enɨ repɨyɨ píránɨɨɨ nɨwiéra urɨ enɨnɨgɨnɨ. ²⁸ Anɨ awaú warɨgɨíe rɨxa anɨwɨ e nɨrémorɨná Jisaso awaú “O wiárɨ nɨmúrɨrɨ unɨɨoi.” oyaiwɨpɨyɨnɨrɨ wɨwapɨyarɨná ²⁹ awaú urakɨɨwɨránɨrɨ nánɨ re urɨgɨsɨxɨnɨ, “Joxɨ mɨyeamúrɨpanɨ. Sogwɨ rɨxa wéɨ enagɨ nánɨ sɨá rórɨnɨɨoi. Yawawɨ tɨnɨ sá re oweaneyɨ.” urɨagɨ awaú tɨnɨ sá wémɨnɨrɨ nánɨ nawɨnɨ anɨyo nɨpáwɨro ³⁰ nɨɨweagɨasáná rɨxa aiwá nanɨro nerɨná Jisaso bɨsɨkerɨápi nɨmearɨ Gorɨxomɨ yayɨ nɨwimáná nɨkwɨrɨrɨ mɨnɨ wiarɨná ³¹ awaú rɨxa sɨɨwɨ mí wómɨxɨpaxɨ nimónɨrɨ omɨ sɨɨwɨ mí wómɨxáná re enɨnɨgɨnɨ. O awaú sɨɨwɨ anɨgɨíe dánɨ anɨnɨɨnɨgɨnɨ. ³² O anɨnɨagɨ nɨwɨnɨrɨ re rɨnɨgɨsɨxɨnɨ, “O tɨnɨ óɨyo nɨbɨranéná o xwɨyɨá Gorɨxoyá rɨwamɨɨɨ eánɨɨɨpɨ píránɨɨɨ repɨyɨ nɨyeaiéra barɨná yegɨ xwioxɨyo dánɨ rɨxa dɨɨɨ nɨfá yealɨrɨnɨ.” nɨrɨnɨrɨ ³³ axɨná Jerusaremɨ nánɨ nɨwiápɨnɨmeámɨ nuri wiepɨsarɨɨɨ wé wúkaú sɨkwɨ wo egɨáwamɨ tɨnɨ ámá awa tɨnɨ nawɨnɨ ɨweagɨáyo tɨnɨ nɨwímearɨ ³⁴ ayɨ “Ámɨnáo rɨxa wiápɨnɨmeánɨgɨnɨ. Saimonomɨ sɨɨánɨ wimónɨnɨgɨnɨ.” rɨnarɨɨagɨa arɨá nɨwɨrɨ ³⁵ amɨpɨ óɨyo néra úɨpɨ nánɨ áwanɨ nurɨrɨ re urɨgɨsɨxɨnɨ, “O rɨxa bɨsɨkerɨá kwɨrarɨná yawawɨ rɨxa sɨɨwɨ mí wómɨxɨwɨsɨxɨnɨ.” urɨgɨsɨxɨnɨ.

Wiepɨsɨɨɨyo áwɨnɨ e éɨ rónapɨɨɨ nánɨrɨnɨ.

³⁶ Sɨnɨ Jisaso nánɨ áwanɨ e urarɨná re enɨnɨgɨnɨ. Xewanɨɨo ámá nɨyonɨ áwɨnɨmɨ dánɨ sɨɨánɨ rónapɨɨnɨgɨnɨ. ³⁷ Sɨɨánɨ rónapáná ayɨ sɨrɨ nɨpɨkɨnɨro wáyɨ nɨkárɨnɨro “Pɨyɨɨɨ sɨwɨ womɨ sɨɨwɨ rɨa wɨnɨɨwɨnɨ?” yaiwiarɨná ³⁸ o re urɨɨnɨgɨnɨ, “Seyɨné óɨ nɨkárɨnɨro ‘Jisasarɨanɨ?’ mɨyayɨ dɨɨɨ obɨbaxɨ pí nánɨ nɨmóa warɨɨoi? ³⁹ ‘Ayɨ Jisasarɨanɨ?’ yaiwɨpɨrɨ sɨkwɨyo tɨnɨ wéyo tɨnɨ sɨɨwɨ nanɨpoyɨ. ‘Gɨwɨ tɨnɨ enɨ tɨnɨ enɨ rɨ renɨ?’ yaiwɨpɨrɨ wé seáyɨ e nɨkwɨárɨpoyɨ. Pɨyɨɨɨ sɨwɨ gɨwɨ tɨnɨ enɨ tɨnɨ tɨɨɨranɨ?” nurɨrɨ ⁴⁰ xegɨ wé tɨnɨ sɨkwɨ tɨnɨ sɨwá wɨagɨ ⁴¹ ayɨ yayɨ seáyɨmɨ dánɨ winanɨro nero aí sɨnɨ “Aga Jisasarɨanɨ?” mɨyayɨ ududɨ nɨwɨga warɨná o ayɨ “Pɨyɨɨɨ sɨwɨmanɨ. O aiwá narɨnɨ.” oyaiwɨpoyɨnɨrɨ re urɨɨnɨgɨnɨ, “Nɨonɨ nɨmɨ nánɨ aiwá bɨ menɨranɨ?” urɨagɨ ⁴² ayɨ peyɨ pɨrɨ bɨ umealáná ⁴³ o nurápɨrɨ wɨgɨ sɨɨwɨ anɨgɨe dánɨ nɨɨnɨgɨnɨ.

⁴⁴ O re urɨɨnɨgɨnɨ, “Xámɨ nɨonɨ sɨnɨ seyɨné tɨnɨ nemerɨná xwɨyɨá rɨpɨ searɨɨanɨgɨnɨ, ‘Rɨwamɨɨɨ amɨpɨ nɨonɨ nánɨ Moseso ɨwɨ ikaxɨ nɨrɨrɨ eanɨpɨ tɨnɨ wɨá rókiamoagɨáwa nɨrɨro eagɨápi tɨnɨ Bɨkwɨ Samɨyo nɨrɨnɨrɨ eánɨɨɨpɨ tɨnɨ wɨ surɨmá mé aga xɨxenɨ nimónɨnɨfárɨnɨ.’ searɨɨanɨgɨnɨ.” nurɨrɨ ⁴⁵ awa rɨwamɨɨɨ xɨo nánɨ Bɨkwɨ Gorɨxoyáyo eánɨɨɨpɨ nɨɨfá oimónɨpoyɨnɨrɨ wɨgɨ dɨɨɨ jáyɨo nanɨ nɨwimɨxɨrɨ ⁴⁶ re urɨɨnɨgɨnɨ, “Enɨná dánɨ Bɨkwɨyo rɨwamɨɨɨ re nɨrɨnɨrɨ eánɨnɨ, ‘Ámá yeáyɨ seayɨmɨxemeanɨa nánɨ arɨowayá xwɨá piaxɨyo dánɨ iwɨaronɨo rɨnɨɨɨ nɨmearɨ nɨperɨ aɨwɨ sɨá wɨyáú wɨyɨ óráná ámɨ xwárɨpáyo dánɨ wiápɨnɨmeanɨfárɨnɨ.’ nɨrɨnɨrɨ eánɨnɨ. ⁴⁷ Rɨpɨ enɨ nɨrɨnɨrɨ eánɨnɨ, ‘Ámá omɨ dɨɨɨ nɨwɨkwɨrorɨɨpɨmɨ dánɨ xegɨ imónɨɨyɨ xwɨyɨá rɨpɨ wáɨ wurɨmeɨpɨrɨfárɨnɨ, “Segɨ fɨwɨ yarɨgɨáyɨ rɨwɨmɨnɨ nɨmamoro sanɨɨɨ imónánáyɨ, Gorɨxo yokwarɨmɨ seaiɨnɨɨoi.” Jerusaremɨ dánɨ anɨ nɨmɨnɨ wáɨ e wurɨmeɨpɨrɨfárɨnɨ.’ nɨrɨnɨrɨ eánɨnɨ. ⁴⁸ Seyɨné amɨpɨ nɨonɨ nánɨ wɨnɨfá rɨpɨ nánɨ áwanɨ urɨmétrɨxɨnɨ. ⁴⁹ Arɨá époyɨ. Gɨ ápo enɨná segɨ seáwowayá sɨmɨmanɨ e dánɨ ‘Nɨonɨ segɨ seárɨawéyo gɨ kwɨyɨpɨ wimɨfárɨnɨ.’ urɨɨɨpɨ seyɨné seaiɨmeanɨa nánɨ nɨonɨ rɨxa seaiapowárɨmɨnɨ. Seyɨné Gorɨxoyá kwɨyɨ émɨ dánɨ sɨnɨ enɨ mɨseaeámɨxɨpa nerɨná anɨ rɨpɨmɨ pɨnɨ nɨwiárɨmɨ amɨ amɨ mupanɨ. E nerɨ aí rɨxa enɨ seaeámɨxáná nɨonɨ nánɨ amɨ amɨ wáɨ urɨmétrɨxɨnɨ.” urɨɨnɨgɨnɨ.

Anɨnamɨ nánɨ peyɨɨɨ nánɨrɨnɨ.

⁵⁰ O Jerusaremi dani ayo niwirimeami nuri anfi xegfi yofi Betaniyi rininipimi niremomana xegfi we seayi e nimixiri ayfi Gorixoyá dñfi tñfi piranñfi onweapoyinri amipi yarñfi niwir ⁵¹ sinfi niwiarña Gorixo omfi nimenapimi rixa anñami nani peyiniginifi. ⁵² Rixa anñami nani peyiafi ayfi e siñwfi niwinimi ami Jerusaremi nani nuro seayimi seayimi nimoga nuróna ⁵³ inina anfi ridiyowa yarigfiwami nipawiyiro Gorixomi seayi e umeagfariñfi.

Xwiyfá yayf neainarinjf Jono eanfpirini.

Rfwamijf rfpf “Xwiyfá yayf neainpaxf Jono eanfpiyi” rinijfpirini. O Jisaso wiep+sagowa worini. Xewaninjo nani nriri nearfná yumí “Wiep+sarinjf Jisaso dijf sixf uyinjoyf” nriri eanorini. O Jisaso rixa nipémáná n+wiápf+n+meám+ anfnam+ nani nipeyimáná enáná ámi xwiogwí aga obaxf nipwémáná enáná rfwamijf rfpf eanfpirini. Ámá “Gorixo arire imóninjorfan?” yaiwiarfná Jisaso riri eri enfpim+ dán+ nijfá imónf+r+x+n+r+ nriri eanfpirini. “Óf Gorixo tfáminfninjf ininjfyi Jisatorfani?” nyaiwiro dijf n+wikwrorinjfpim+ dán+ dijf n+yiminjf imóninjfp+ tfgfáyf eni imónf+r+x+n+r+ nriri eanfpirini.

Xwiyfáoyi rininjo ámá imóninjfp+ nánirini.

¹ Iwamfó xwfá riri sini menjána Xwiyfáoyi rininjo íná nweanfpirini. O Gorixo tñi nawini ninweari o tñi xixeni imóninjfirini. ² Aga iwamfó dán+ Gorixo tñi nweagfiorini. ³ O Gorixo nerinjfpim+ dán+ amipi imóninjf n+pini imóninjfirini. Pí pí imóninjfp+ wí xegfp+ mimónf xfo nerinjfpim+ dánini imóninjfirini. ⁴ O dijf ámá amipi sijnf imóninfa nani tinorini. Dijf o tinjfp+, ayf ámáyo Gorixo imóninjfp+ nani wfá wókinfa nánirini. ⁵ Wfá api sfá yinárinje wfá ónarfná sfápi wí sfá uyimixinjfman+.

⁶ Ámá wo —O wayf neameainjf Jonoyi rininjorini. Gorixoyá xwiyfá yanf wiowárinjorini. Omi Gorixo urowárenapáná ⁷ o ámá nñi wfá api nani arfá n+wiwo dijf ikwíropf+r+ nani áwanf ur+m+n+r+ nani binjigin+.⁸ O ámáyo wfá wókiar+njoman+.

Sa wfá wókiar+njo nani áwanf near+m+n+r+ binjorini. ⁹ Aga nepa wfá wókiar+njo, ayf rorini. Xwfá tfyo nani nibirfná Gorixo imóninjfp+ nani dijf mopf+r+ nani wfá wókimixinjorini. ¹⁰ O xwfá tfyo nweanfáná xwfári tñi amipi tñi xfo nerinjfpim+ dán+ imóninjf aiwi oxf apixf mí m+wfóm+x+g+fawix+n+.¹¹ O ámá xegf Judayf tñj e nani úagf aiwi mumim+n+g+fawix+n+.¹² E ner+ aiwi ámá omi numim+n+ro dijf wikwrorófáyf niaíwí Gorixoyá oimónf+poy+n+r+ sijnwí wininjfirini. ¹³ Ayf niaíwí ámá emearigfá yapf imónigfámani. Apixf xirarigfá yapf imónigfámani. Ámáya dijfyo dán+ eni imónigfámani. Sa Gorixoyá dijfyo dán+ xegf niaíwfyf imónigfárini.

¹⁴ Xwiyfáoyi rininjo aga ámá nimón+r+ xwfá tfyo nene tñi nweanfáná nene seáyi e o imóninjfp+ aga xegf bi imóninjagf wininjwanigin+. O, Gorixoyá sijnfninjf émiaonjo xfo tñi xixeni seáyi e imóninjagf wininjwanigin+. Ámaéne wá ayá wí neawianar+njagf wininjwanigin+. Gorixo imóninjfp+ nepa xixeni sfwá neainar+njagf eni wininjwanigin+.¹⁵ O nani wayf neameainjf Jono áwanf nrirfná wáf re rinjigin+, “O nioni re rinjórini, ‘Rfwfyo binfo nioni sini menjána o xami nweanfagf nani nioni seáyi e nimónini.’ rinjórini.” rinjigin+.¹⁶ Ayf rfpf nani “Ámaéne wá ayá wí neawianar+njagf winirane Gorixo imóninjfp+ nepa xixeni sfwá neainar+njagf winirane enjwanigin+.” rarinjini. O wá n+neawian+rfná bi onimiápi m+neawianf xwapf ayá wí n+neawian+r+ arfá ámi ámi neanfpirini. ¹⁷ Ayf rfpf nánirini. Moseso Gorixoyá dijf tñi njwí ikaxf nriri rfwamijf eanf enagf aiwi ayf Jisast Kiraiso neáwap+yinjfpim+ dán+ Gorixo wá neawianar+njfp+ nani nijfá imónirane nepa xfo imóninjfp+ nani nijfá imónirane enjwárin+.¹⁸ Wainá aiwi Gorixomi ámá go sijnwí wininjfirini? E ner+ aí Nwfá sijnfninjf émiaonjo —O ífná xanoyá sfáyo nweanfpirini. Nene “Xano imóninjfp+ apirfani?” yaiwiani wfá neaókimixinjfirini.

Wayf neameainjf Jono xewaninjo nani rinjfp+ nánirini.

¹⁹ Judayf wí Jerusarem+ dán+ re nyaiwiro, “Wayf umeaiar+njf Jono ámá Gorixoyá dijf tñi yeáyi neayimixemeanfa nani arfowayá xwfá piaxfyo dán+ iwiaronfoyf rarinjwáorfani? Worfani?” nyaiwiro apaxfpáninjf imónigfá wa tñi ámá Ripaiyi

riniñyí wa tñi —Ripaiowa aní Gorixo nani ridiyowá yarigfiwami mewegfawami saní uráparigfawarini. Awa tñi nuro Jonomi “Goxirini?” urípoiñiri uowarána²⁰ awa nuro omi niwimearo yarini “Goxirini?” wíana o yumí bñ míví waroparí niniri “Aga nepa seararini.” nuriri “Nioni áma yeáyí seayimixemeanfa nani Gorixoyá dñi tñi aríowayá xwíá piaxíyo dani iwiaronfoyi rarigtonimani. Kiraisoyí rarigtonimani.” uríagi²¹ awa yarini re wigfawixini, “Joxi ayí o menánayí, goxirini? Joxi wíá rókiamoagí Erajaoxirani?” uríagfa o “Ayí nionimani.” uríagi awa “Joxi wíá rókiamoagí Isirerene xwayí naniri ñweañwáoxirani?” uríagfa o “Oweoi.” uríagi²² awa “Joxi ‘Gonirini.’ simónarini? Áma none nearowárenapfáyo áwaní uraniri rariniñi. Jiwaniñoxi píoi rinariñini?” uríagfa²³ o re uriniñigini, “Nioni wíá rókiamoagí Aisaiao riniñi tñi xixeni áma dñi meañe dani rfaiwá re rariñáonirini, ‘Óf Ámináo nani piraniñi wimoípoi.’ rariñáonirini.” uríagi²⁴ awa —Parisiowa uowarfawarini.²⁵ Awa yarini re wigfawixini, “Joxi áma yeáyí neayimixemearfa nani aríowayá xwíá piaxíyo dani iwiaronfoyi rariñwáoxi mimónipa eri wíá rókiamoagí Irajaoxi mimónipa eri wíá rókiamoagí nene xwayí naniri ñweañwáoxi mimónipa eri enánayí, pí nani ámayo wayí numeaiia wariniñi?” uríagfa²⁶ Jono re uriniñigini, “Nioni ámayo wayí numeairfána iniñigí tñini umeaiariniñi. E neri aí seyíne tñi áwiniñi roñí wo soyíne sñwí mí momíxforini.²⁷ Áma nioniyá rfwíyo binfo nani rariñini. Áma nioni nani ‘Wé roninorini.’ niaiwiariñagfa aí o aga seáyí e nimóninagí nani oyá síkwí sú gwí wikweaipaxonimani.” uriniñigini.²⁸ Jono iniñigí Jodani rapáyo jfaríwamini aní yoí Betani tñi e wayí umeaiarfána niwimearo yarini apí wigfawixini.

Jisaso sipisipí ridiyowá naniniñi imóniniñi enagi nanirini.

²⁹ Wayí neameañí Jono, sá weño Jisaso xfo tñi e nani barinagi niwiniñi re riniñigini, “Sipisipí miá ridiyowániñi áma nineneni uyíniñi yariniñwápi yokwarimí neaiinfa nani Gorixo neaiapiño iworini.³⁰ O re riniñáoniri, ‘Áma nioniyá rfwíyo binfo nioni sñi menána o ñweaagí enagi nani nioni seáyí e nimóninorini.’ riniñáoniri.³¹ Xami nioni eni áma niñiri yeáyí neayimixemeanfwiniginiñi xwayí naniri ñweañwáomi mí mívómixipa neri aiwi o nani gí Isireriyó wayí numeaiariniñipimi dani wíá urókiamómniñi biniñi.” riniñigini.³² Wayí neameañí Jono Gorixomi xewaxo wimeañipi nani mko nimóniri áwaní re neariniñigini, “Nioni kwíyí Gorixoyápi anínamí dani xawiówí yapí niweapiri omi xenweáagi wininjanigini.” niniñiri³³ re neariniñigini, “Xami nioni eni áma niñiri yeáyí neayimixemeanfwiniginiñi xwayí naniri ñweañwáomi mí mívómixipa neri aiwi iniñigí tñi wayí numeaiia ouniri nirowárenapiño re niniñigini, ‘Áma joxi kwíyí niweapiri wimeáagi winirfo nani dñi re yaiwírixini, ‘Ámayo wayí numeairfána kwíyí tñi numeairi síxí umímonfo, ayí orfani?’ yaiwírixini.’ niniñigini.³⁴ Gorixo niniñipi tñi xixeni niwaninoní omi sñwí niwiniñi nani nímeañipi nani mkoní ‘O niaiwí Gorixoyáoniri.’ searariniñi.” neariniñigini.

Wiepisariniñi wau wau awami niwirimeáa uní nanirini.

³⁵ Wayí neameañí Jono, sá weño wfápi tñi xegí wiepisariniñi wau tñi nawini éf nitorfána³⁶ wenini éfyí wininiñigini. Jisaso aní warinagi niwiniñi re riniñigini, “Sipisipí miá ridiyowá nani Gorixo neaiapiño iworini.” ríagi³⁷ wiepisariniñi wau Jono e ríagi arfá niwiri Jisasomi númi warfána³⁸ o nikiñimóniri wininiñigini. Awau númi barinagí niwiniñi re uriniñigini, “Pí yaniri númi niñiriñi?” uríagi awau re urigfisisini, “Rabai —Negí agafíne niriñfána ‘Nearéwapiyariniñi.’ rariñwápirini. Rabai, joxi aní giwami weariniñi?” uríagí³⁹ o re uriniñigini, “Awagwí niñiri sñwí winipiñi.” uríagi awau tñi nuro aní xfo weariniñi sñwí niwiniñi rixa sfápi tñi 4:00 p.m. imóninagí nani sfá ayi o tñi e sá wegíawixini.⁴⁰ Wayí neameañí Jono Jisaso nani

ríagi arfá nîwiri númî úfíwaú wfo Adîruorîni. O Saimonî Pitaomî xexîrîmeáorîni. ⁴¹ O xámî nuri xexîrîmeáo Saimono nánî páfá nerî re urémeanîgîni, “Yawawi áamá negf Xibîruyf pfné tîni Mesaiayoî rarîñwáo —O áamá yeáyf uyimîxemeanfa nánî arfowayá xwáf piaxfyo dánî iwiaronfoî rarîgforîni. Kiraisoyî enî rîniñorîni. Omî rîxa sîñwî wîni-meáwiî.” nurîmî ⁴² nîwirîmeámî Jisaso tîñf e nánî nuri wîmeááná Jisaso omî sîñwî agwî nîwîniî re urîñîgîni, “Joxî Jonomî xewaxoxî Saimonoxîrîni. Ríná dánî yoî Sipasoxî —Yoî apî Girikîyf pfné nîrîrîná Pitaoyî rarîgáfîrîni. (Yoî mfkîpî sîñáî rîniîni.) Yoî Sipasoxî rîrîpfráoi.” urîñîgîni.

Piripo tîni Nataniero tîni nánîrîni.

⁴³⁻⁴⁴ Jisaso, sá weño wáfapî tîni Gariri pîropenîsfyo nánî umîniî nerîná áamá womî —O Piripoyî rîniñorîni. Anf yoî Betîsaida dánorîni. Anf apî ayf Adîruo tîni Pitao tîni enî anf apimî dánowaúrîni. Jisaso Piripoyî rîniñomî nîwîmeari “Joxî nîxîdei.” urfagi ⁴⁵ Piripo nuri xegf áamá womî —O xegf yoî Natanieroyî rîniñorîni. Omî nîwîmeari re urîñîgîni, “Áamá Moseso enîná nîrîrî rîwamîñf earî wáfá rókiamoagfáwa nîrîro rîwamîñf earo egfo rîxa sîñwî wîni-meáwîni. O Nasaretî dánf Josepomî xewaxo Jisatorîni.” urfagi ⁴⁶ Nataniero áamá Gorîxo Isîrerîyo yeáyf uyimîxemeanfa nánî uowárênapiñfo nánî re urîñîgîni, “Joxî re rîyaiwiarîñîni, ‘Nasaretî dánî nene ayá sfwî nearopaxf imónîñf bî imónîpaxfîrîni.’ rîyaiwiarîñîni?” urfagi Piripo re urîñîgîni, “Joxî nîbîrî sîñwî wînei.” nurîmî nuri Jisaso tîñf e barîná ⁴⁷ o Nataniero barîñagî nîwîniî o nánî re rîñîgîni, “Isîrerîyf wo áamáyo yapf bî mîwîwapîyarîño iworîni.” rfagi ⁴⁸ Nataniero ududf nîwîniî re urîñîgîni, “Arîge nerî joxî nionî nánî nîjfá imónîñîni?” urfagi Jisaso re urîñîgîni, “Piripo sîni ráfaiwá mîrîrîpa éfmî joxî íkfá pikfnamî íkwapiñfyo ñweañáná sîñwî ranfanîgîni.” urfagi ⁴⁹ Nataniero re urîñîgîni, “Nearéwapîyarîñoxîni, joxî nîaiwî Gorîxoyáoxîrîni. Isîrerene negf mîxf ináyoxîrîni.” urfagi ⁵⁰ Jisaso re urîñîgîni, “Nionî ‘Joxî íkfá pikfnamî íkwapiñfyo ñweañáná sîñwî ranfanîgîni.’ rîrfagî nánî joxî ‘Gorîxomî xewaxorfanî?’ nîniawîrî dnf rîni-kwîroarîñîni? Nionî apimî seáyf e imónîñf bî yarîñagî sîñwî nanîrfárîni.” nurîrî ⁵¹ omî re urîñîgîni, “Aga nepa seararîñîni. Anfnamî dánî óf ináná Gorîxoyá aññajf áamá imónîñáoni tîñf e nánî yirî weapîrî yarîñagfa sîñwî wîni-pfrfárîni.” urîñîgîni.

2

Aga iniîgf iniîgf wainf oimónîrî imîxîñf nánîrîni.

¹ Sfá wîyaú pwéáná Gariri pîropenîsfyo anf bî xegf yoî Kenâ rîniñîpimî áamá wo apîxf mearîñagî nánî aiwá apî nimîxîro yarfná Jisasomî xînáî anf ayo ñweañáná ² omî tîni xegf wiepîsarîñowamî tîni urepearfá enagî nánî awa enî nîbîro ñweañáná re enîgîni. ³ Áamá aiwá apî nánî awî eánfáyf iniîgf wainf nîni nowáráná Jisasomî xînáî re urîñîgîni, “Íwe, wainf nîni rîxa nowáráoi. Bî sîni mîwenîni.” urfagi ⁴ Jisaso re urîñîgîni, “Ineyî, jîxi nionî pí oenîrî nîrarîñîni? Nionîyá enf eánîñf sîñánî imónînyf rínamanî.” urfagi ⁵ xînáî áamá aiwá nîxero yanf wiarîgáfawamî re urîñîgîni, “O pí pí searfîyf xîxenî xfdîpoyî.” urfagi ⁶ Jisaso sîñá tîni xwáfá sîxf imîxîniñf wé wáfumî dnf wo —Apî wánî wánî iwajfá nerfná 100 ritá iwajfá epaxfîrîni. Judayf wigf yarîgáfapî tîni xîxenî nerfná Gorîxoyá sîñwîyo dánî amîpî wé rónîgfá imónanîro igwáfá wîmoarîgáfapa yanîrî yarîgáfîrîni. Jisaso sîxf wé wáfumî dnf wo apî wenagî nîwîniî ⁷ áamá aiwá yanf wiarîgáfawamî re urîñîgîni, “Iniîgf niwîro iwajfá nerfná magwî époyî.” urfagi awa aga iniîgf iwajfá neróná magwî imîmf yaráná ⁸ o awamî re urîñîgîni, “Xwáfá sîxf tîyo dánî niwîro nîmeámî nuro seáyf wiarîgáfoyfné seáyf e seaimónîñomî mîni wîpoyî.” urfagi awa nîmeámî nuro mîni

wiáná ⁹ seáyí wiarígfáwami bosí umiearíño aga iniígí ríxa wainí imóníípi gígfí nerí —O awa iwífe nání majfá nerí aiwí aiwá yaní wiarígfáwa níjfaríní. O gígfí nerí apíxí meaaríñomi “Eíní.” nurírí ¹⁰ re uríñínigíní, “Ámá níní iniígí wainí yaní níwia nuróná re yarígfáríní. Xámí awiaxípi yaní níwia nú:sáná ámá wainí api ríxa nínímáná enáná naní onímíapi imóníñípi yaní níwia warígfáríní. E yarígfá enagí aiwí joxí e méíní. Joxí xámí wainí naní imóníñípi yaní níneaiapírí aiwí wainí aga awiaxípi yómíñí nímerí agwíní neaiaparíñíní.” uríñínigíní. ¹¹ Jisaso Gariri píropenísíyo aní Kenayo níñwearíná emímí api iwamfó níwíwapíyíríñípmí dání ení eáníñí xfo imóníñípi síwá winaríná xegí wiepísaríñowa síñwí níwíníro díñí wíkwírogfawixíní.

¹² E nemo aní xegí yoí Kapaneami ríníñípmí nání níwerí xegí xinái tñí xexírímeáowa tñí xegí wiepísaríñowa tñí ení nawíní níwero e sfá áríní wí wegíawixíní.

Jisaso aní rídíyowá yarígfíwámí nípáwírí enípi náníríní.

¹³ Jisaso sfá Aníñajo Neamúroagoí ríníñíyí anwí e imóníñáná Jerusaremi nání níyoarí ¹⁴ aní rídíyowá yarígfíwámí ákíñáyo nípáwírí weníñí éfyí wíníñínigíní. Nígwí nání wa burímákau bí ero sipísipí bí ero xawíówí bí ero yaríñagfá níwínírí nígwí senísí wiarígfáwa ení éf níñwearo yaríñagfá níwínírí re eníñigíní. ¹⁵ Sámí nímeari síkwfá níyírearíná sipísipí tñí burímákau tñí míxí xfdowárírí xiáwowami ení míxí xfdowárírí nígwí senísí yarígfáwayá nígwípi nímeari emí noyaxímorí wígf íkwianwí ení míwiárorí nemáná ¹⁶ xawíówí bí yarígfáwami míxí re uríñínigíní, “Nímeámí úpoyí. Aní gí ápoyá riwá makerfá aníwáníñí pí nání imíxaríño?” urfagí ¹⁷ xegí wiepísaríñowa Bíkwyó ríwamíñí re nírinírí eáníñípi nání díñí winíñínigíní, “ ‘Ápoxíníyá aníwámí píraníñí éfrixínírí sfmí níxeadféníríñípmí dání míyfoyo urfkwínaríñíní.’ nímonaríní.” nírinírí eáníñípi nání díñí winíñínigíní. ¹⁸ Judayí ámináowa Jisaso éfpi síñwí níwíníro míxí re urígfawixíní, “Nene ‘E epaxorfaní?’ síaiwiani nání emímí bí ríxa ríneaiwapíyaríñíní?” urfagfá ¹⁹ Jisaso re uríñínigíní, “Soyfne aní riwá píneápoyí. E nerínáyí, nioní ámí sfá wíyau wíyímí mírímfaríní.” urfagí ²⁰ Judayí ámináowa re urígfawixíní, “None aní riwá míraríná xwiogwí 46 neamúroníwáríní. Joxí ananí sfá wíyau wíyímí míripaxoxíraní?” urfagfá aiwí ²¹ o e nuríríná ewayí ikaxí xewaníño nání nírinírí e uríñínigíní. ²² Ayínání ríwéná Jisaso Goríxoyá díñíyo dání píyí weñe dání níwiápnímeámáná enáná wiepísaríñowa ewayí ikaxí xfo aníwá nání uríñínípi nání díñí níwínírí “Bíkwyó xfo nání nírinírí eáníñípi tñí xwíyá xfo ríníñípi tñí neparíní.” níyaiwíro díñí wíkwírogfawixíní.

Jisaso ámá níní xwioxíyo dání yaiwiarígfápi nání níjfa imóníñí náníríní.

²³ Sfá Aníñajo Neamúroagoí ríníñíyí nání aiwá imíxarígfíná Jisaso síni Jerusaremi níñwearíná emímí yaríñagí ámá obaxí e ñweagfáyí síñwí níwíníro omí díñí níwíkwíroro apaxí mé “Orfaní?” yaiwiaríñagfá aiwí ²⁴ xewaníño nepaxíño nímonírí síñání “Oníríní.” nírinírí áwaní mírowiároníñíní. O ámá níní yarígfápi nání níjfa imóníño enagí nání áwaní mírowiároníñíní. ²⁵ Ámá wígf yaiwiarígfápi xwioxíyo adadí níwírí níjfa imóníño enagí nání wí ámá níbíro api nání áwaní urípaxomaní.

3

Jisaso tñí Nikodimaso tñí xwíyá ríñígfí náníríní.

¹ Ámá wo —O xegí yoí Nikodimasoyí ríníñoríní. Gwí mónígfá yoí Parisiyí ríníñíyí woríní. Axo Judayí meba woríní. ² O sfá wíyímí áríwíyímí nurí Jisasomí níwímearí re uríñínigíní, “Rabai, ‘Joxí nearéwapíyaríñí Goríxo rírowarénapíñojí imóníñíní.’ neaimónaríní. Goríxo díñí mukíkayonáná ámá wo emímí joxí yaríñípi epaxí mímoníñagí nání raríñíní.” urfagí ³ Jisaso re uríñínigíní, “Aga nepa ríraríñíní. Ámá

giyí giyí seáyimí dání mewepa nerínáyí, Gorixoyá xwioxíyo wí ñweapírí fá meníní.” uríagi ⁴ Nikodimaso re uríñinigíní, “Ámá go go ríxa xwé niwiarómáná aríge nerí ámí eweaníñoi? ‘Ámí xínáiyá agwíyo páwíáná omí ámí síñí xínáí xirípaxíríní.’ nírírí ríníraríñíní?” uríagi ⁵ Jisaso re uríñinigíní, “Aga nepa ríraríñíní. Ámá iniígíyo dání ewearí Gorixoyá kwíyíyo dání ewearí mepa nerínáyí, wí Gorixoyá xwioxíyo nípáwírí ñweapaxí meníní. ⁶ Xaniyaúmi dání xírarígíápi, ayí warápiníríní. Kwíyíyo dání imónaríñípi, ayí dñí síñí imóníñípiríní. ⁷ Nioní re ríríápi nání, ‘Joxí “Gorixoyá xwioxíyo ñweáimígíní.” nísimóníríná wí seáyimí dání ewearípi nímúropaxímaní.’ ríríápi nání ududí mísínípaní. ⁸ Imíñí yaríñípi nání dñí moí. Imíñí xegí wimónaríñimaní yaríná joxí íwí raríñagi arí fá nírírí aiwí gímí dání bípírání, gímí nání úpírání, joxí nífá imónaríñímaní. Nífá mimónípa nerí aiwí ‘Imíñí meníní.’ rípaxímaní. Kwíyí ení axípi imóníní. Ámá síñí ewearíná síñwí wínípaxí mimóníñagi aiwí ‘Síñí mewéáyíríní.’ rípaxí meníní.” uríagi ⁹ Nikodimaso re uríñinigíní, “Joxí níraríñípi aríge nerí imónípaxíríní?” uríagi ¹⁰ Jisaso re uríñinigíní, “Joxí ámíná negí Isírerene nearéwapíyaríñí woxí enagi aí nioní ríraríñápi nání majíá rimóníñíní? ¹¹ Aga nepa ríraríñíní. None nífá imóníñwáyí nání rírane síñwí wíníñwáyí nání áwaní rírane yaríñagwí aiwí píné none raríñwáyí soyíné aríkwíkwí yaríñoi. ¹² Amípi xwíá rírímí imóníñíyí nání áwaní searáná soyíné ‘Neparíní.’ niyaiwiro dñí míkwrópa yaríñagí fá nání amípi añínamí imóníñípi áwaní nísearírínáyí, aríge nero ‘Neparíní.’ niyaiwiro dñí íkwíropíráoí? ¹³ Ámá imóníño —O añínamí dání weapíñoríní. O ámá níyoní aiwí oní añínamí nání yíñoríní. ¹⁴ Eníná negí aríowa ámá dñí meañe nemeróná ámá weaxíá sídñí óyí síñí upírí fá nání Moseso ainíxí tñí weaxíáníñí nimíxírí íkíáyo nñwírárímáná seáyí e míeyoáípi síñwí níríníñíñípi dání síñí ugíawíxíní. Ainíxí weaxíáníñí imíxíníñípi nñwíráríro míeyoagíápa ámá imóníñomí axípi numíeyoapírí fá ríní. ¹⁵ Ámá omí dñí wíkwírófá giyí giyí dñí níyímíñí tígíáyí imónípírí fá nání omí numíeyoapírí fá ríní. ¹⁶ Ayí rípi náníríní. Goríxo ámá níyoní dñí síxí xwapí ayá wí nuyírí nání xegí niaíwí síñíñíñí émiaño nene nání wírénapíñíní. Ámá xewaxomí dñí wíkwírófá giyí giyí maníñípa nero dñí níyímíñí imóníñípi tígíáyí imónípírí fá nání wírénapíñíní. ¹⁷ Ayí rípi éwíníñíní Goríxo xegí xewaxomí xwíá rírímí nání urowárénapíñíní. O ámáyo xwíyí fá umeáríwíníñíní murowárénapíñíní. Yeáyí uyímíxemeaníwíníñíní urowárénapíñíní. ¹⁸ Xewaxomí dñí wíkwírófá giyí giyí Goríxo xwíyí fá umeárípaxí mimóníñoi. E nerí aiwí xewaxomí dñí míwíkwírófá giyí giyí Goríxoyá síñíñíñí émiaño dñí míwíkwíroarígí fá enagi nání ríxa xwíyí fá umeárípaxí imóníñoi. ¹⁹ Sa míkí tíyo dání Goríxo ‘Xwíyí fá tñoxíní.’ urírí ‘Xwíyí fá mayoxíní.’ urírí ení fá ríní. O xwíá rímí ñweagíáyí e éríxíníñí wimónaríñípi wíáníñí wókíagi aiwí ámá wí gí yarígíápi sípíní imóníñí enagi nání wíá ókíñípi nání míwimónípa nerí sía yíníñípi nání wimónaríñíríní. ²⁰ Ayí rípi nání ámá sípíní yarígíáyí níní wíá ókíñípi nání aga míwimóní sía yíníñípi nání wimónaríñíríní. Wí gí yarígíápi wíá ókímíxínáníñíní wíá ókíñe nání barígíámaní. ²¹ E nerí aiwí ámá yadímíñí yarígíá giyí giyí Goríxo wimónaríñípi oemíníñí arí fá nírírí yaríñípi síñání oimóníñí wíá ókíñe nání ananí barígíá ríní.” uríñinigíní.

Wayí umeañí Jono Jisaso nání ríñípi náníríní.

²² E nemáná Jisaso tñí wíepísaríñowa tñí Judia píropenísíyo nání nuro wí e awa tñí nawíní nñwéaróná ámáyo wayí numeaiá waríná ²³ wayí neameañí Jono añí yoí Inoníyí ríníñípiñí —Añí apí Serimí dání añwí eríní. Jono añí apímí nñwéaríná e iniígí obaxí wearíñe enagi nání o ení ámá bímiarígíáyo wayí numeaiá waríná ²⁴ —Íná Jono síñí gwí añíyo mñwíráríníñíní. ²⁵ Íná Jono xíto xegí

wiepi+sariñowa re egfawixini. Niwiápinimearo wigf Judayf wo tñni xwiyfá niriñroná Gorixoyá sñwfyo dáni nanf imónanro nániniñgfyo igfá eánarigfápi nánini xwiyfá ximiximf niniro ²⁶ e nemowa wayf neameañf Jono tñnf e nánini nuro re urigfawixini, “Nearéwapiyariñoxini, áamá joxi tñni iniigf Jodani rapáyo jfar+wámini ñweagfío —O joxi áwanf neariñorini. O re yarini. Ámáyo wayf numeaiia warini. E yaríná oxí apixf niaíwí nñni o tñnf e nánini wariñoi.” urfagfa ²⁷ wayf neameañf Jono re uriñiniginí, “Áamá wigf diñfyo dáni seáyí e imónarigfámani. Anñnamí ñweaño ‘Áamá o e nerí seáyí e oimónini.’ mñyiwipa nerfnáyf, wí e nerí seáyí e imónipaxímani. ²⁸ Xámí nioní áwanf re searariñagi arfá nigfárini, ‘Nioní Kiraisoní, áamá yeáyf seayimixemeanfa nánini arfowayá xwáf piaxfyo dání iwiaronfoyf rariñonímani. Omí xámí umeáwiniñginiñriñrowarénapiñonirini.’ searariñagi ríxa arfá nigfárini.” nuririñ ²⁹ ewayf xwiyfá biñripi uriñiniginí, “Apixf ñwirarfoyf ayf apixf oyáirini. Apf wáf wiñoyáímani. E nerí aiwi o damí dání éf ñroriñ apixf meáo yayf yariñagi arfá ñwirfná xfo ení yayf seáyimí dání yariñirini. Ayínáni diñf nífá ñininiñriñ biñ onímiápi mininariniñni. ³⁰ Nioní ríxa yfwf ñimóga warfná xewaníño niwiaroriñ aga nepa néra nuníñoi.” nuririñ ³¹ ámi re uriñiniginí, “Áamá eramí dånño áamá ñiyoniñ seáyí e wimóniñorini. Áamá xwáf rirímiñ dånñoniñ aga áamá imóniriñ amípiñ xwáf tfyo dånf nániniñriñ yariñáonirini. E neríñf aiwiñ anñnamí dånño aga ñiyoniñ seáyí e wimóniniñ. ³² Xewaníño anñnamí dání sñwfwñriñ arfá wiriñ enfyf nániniñ áamáyo áwanf nura waríñagi aiwiñ wí o áwanf rariñipiñ mumíminariññoi. ³³ E searariñagi aiwiñ áamá áwanf o rariñipiñ arfá ñwiríñ ‘Nepariniñ.’ yaiwífá giyf giyf réniñf rariññoi, ‘Nepariniñ. Gorixoxfo rariñipiñ tñniñ xixeniñ yariñorini.’ rariññoi. ³⁴ Ayf rípiñ nániniñ. Áamá Gorixoxfo urowarénapiñomiñ xewaníñoyá kwíyf ayíkwf mñwiñf enagiñ nániniñ xfoyfá xwiyfá ñira waríñorini. ³⁵ Xano xewaxomiñ diñf sñxñ nuyiriñ amípiñ nñniñ fáníñf wiepfxñiasiniñriñ. ³⁶ Áamá xewaxomiñ diñf wíkwf roariñgí fíyf giyf diñf ñiyimíñf imóniñipiñ tñgáyfirini. E neríñ aiwiñ xewaxomiñ aríkwfkwf wiaríñgíayo diñf ñiyimíñf imóniñipiñ wímeanfá meniniñ. Wikf Gorixoxfo áamá ayo wónariñipiñ aníñf wíkwfmonífirini.” uriñiniginí.

4

Jisaso tñni Samariayf apixf wí tñni xwiyfá riniñgí nániniñ.

¹⁻³ Parisiowa arfá re wigfawixini, “Jisaso wiepi+sariñfyf imixiriñ wayf umeairiñ yarfná oyáyf wayf umeaiariñf Jonoyá wiepi+sariñfyo ríxa wiárñ múroariññoi.” arfá e wíagfa aiwiñ Jisaso xewaníño áamáyo wayf umeaiariñagi marfáñ, sa xegf wiepi+sariñowa wayf umeaiariñagiñ nániniñ Parisiowa arfá e wigfawixini. Áminá Jisaso Parisiowa arfá e wífá enagiñ nániniñ ñijfá ñimóniriñ ámiñ Gariri piropeniñfyo nániniñ uminiñriñ nániniñ Judia piropeniñfyo pñniñ ñwiárimíñ nuríñ ⁴ “Aga Samariayf anñf tññimaniñ ouminiñ.” ñiyaiwimo imaniñ nurfnáñ ⁵ Samariayf anñf biñ xegf yoñ Saikañ riniñipiñ —Anñf apiñ xwáf eníñá Jekopo xewaxo Josepomiñ wiñipiñ tñnf e anwiñ eriniñ. ⁶ Míniñwíñ Jekopo iniñgíñ iwíñfá nániniñ rípiñfá eriniñ. Anñf apiñ tñeñ ñirémómánáñ sogwíñ áwiniñ e ñweañánáñ anñf éf nániniñ enñf samíñf uwéagiñ iniñgíñ nániniñ míniñwíñf rípiñfáñ tñnf e sáñ ñiñweariñ ⁷⁻⁸ wiepi+sariñowa aiwáñ bñf yaníroñ nániniñ anñf apimiñ nániniñ ríxañ numánáñ enánáñ Samariayf apixf wíñ iniñgíñ iwiminiñriñ baríñagiñ ñwiniñriñ re uriñiniginíñ, “Iniñgíñ iwíñipiñ biñ oníminiñ.” urfagiñ ⁹ í re uriñiniginíñ, “Aríge simónfagiñ joxiñ ‘Iniñgíñ biñ ñapeiñ.’ ñirariñiniñ? Joxiñ Judayf woxiriñniñ. Níiniñ Samariayf apixf wíniñ enagiñ nániniñ rirariñiniñ.” —Judayf Samariayf tñniñ wíñ kumixinarigfáñ menagiñ nániniñ í e urfagiñ ¹⁰ Jisaso re uriñiniginíñ, “Jíxiñ Gorixoxfo áamáyo anñfáñ wiaríñipiñ nániniñ ñijfáñ imóniriñ nioníñ ‘Iniñgíñ biñ ñapeiñ.’ rirfáoníñ nániniñ ñijfáñ imóniriñ neríñ sñwiriñyf, jíxiñ yariñf nífnáñ nioníñ iniñgíñ diñf sññf siweapaxf imóniñf biñ siapiñmíniñriñ éariniñ.” urfagiñ ¹¹ í re uriñiniginíñ, “Ámináoxiniñ, iniñgíñ ayf náñ mñmíñ ríwoniñ.

Iniḡḡ iwiri nání ení m+maxi+r+ḡagí nání iniḡḡ iwiri mimón+ḡ+ḡ. Ay+nání joxí iniḡḡ d+ḡḡ s+ḡḡ eweapaxí imón+ḡ+ḡpí ge iwiri+ní? ¹² Joxí ‘Negí arfo Jekopomí —O mín+ḡwí ríwá n+r+p+rí iniḡḡ xewan+ḡo n+rí xewaxowa n+ro xegí sip+sipí bur+mákaú am+pí n+ro enor+ní. Omí ananí wiárí múron+ḡon+r+ní.’ r+yaiwinar+ḡ+ní?’ urfagi ¹³ Jisaso re ur+ḡ+nig+ní, “Ámá iniḡḡ ríwámí n+fá ḡ+yí ḡ+yí n+ní ámí iniḡḡ nání winayin+fáriní. ¹⁴ E nerí aiwí ámá iniḡḡ nioní wiápi n+fá ḡ+yí ḡ+yí ámí iniḡḡ nání winayin+fá men+ní. Ayí r+pí nán+r+ní. Iniḡḡ nioní m+ní wiápi ámá xwiox+yó iniḡḡ sim+ḡḡ meaar+ḡe dání úrúr+mí yar+ḡ+pán+ḡḡ nimón+rí d+ḡḡ n+y+m+ḡḡ imón+ḡ+ḡpí íníná ḡweap+r+fa nání wim+xin+fáriní.” urfagi ¹⁵ ap+xí re ur+ḡ+nig+ní, “Ám+náox+ní, níiní ámí ḡw+ní yeáyí m+nipa oen+rí iniḡḡ joxí rar+ḡ+pí niapeí. Iniḡḡ iwim+n+rí m+ḡ+pa em+fa nání ení niapeí.” urfagi ¹⁶ o re ur+ḡ+nig+ní, “Jíxí nuri d+xí oxomí n+wir+meámí re nání b+píyí.” urfagi ¹⁷ ap+xí re ur+ḡ+nig+ní, “Oxí mayín+r+ní.” urfagi Jisaso re ur+ḡ+nig+ní, “Jíxí ‘Oxí mayín+r+ní.’ n+rar+ḡ+pí xixení n+rar+ḡ+ní. ¹⁸ Ayí r+pí nán+r+ní. Jíxí oxí wé b+ḡ+ní r+meag+íx+r+ní. Jíxí ámá agwí meán+ḡo d+xí oxo meḡagí nání xixení nepa n+rar+ḡ+ní.” urfagi ¹⁹ ap+xí re ur+ḡ+nig+ní, “Ám+náox+ní, ‘Joxí e n+rar+ḡagí nání w+fá rókiamoar+ḡ+fá woxir+fani?’ nimónar+ní.” nuri ²⁰ re ur+ḡ+nig+ní, “Eníná negí arfowa Gor+xomí yar+ḡḡ wiro yayí wiro yan+ro nání d+f+wí r+pimí nání bag+fáriní. E nerí aiwí Juday+né re rar+ḡ+fáriní, ‘Wí e mar+fáí, sa Jerusalemí dán+ní yayí n+wir+fá ayí apání yar+ḡo.’ rar+ḡ+fáriní.” urfagi ²¹ Jisaso re ur+ḡ+nig+ní, “Ineyí, pírán+ḡḡ ar+fá ní. S+fá w+yí d+f+wí r+pimí dán+rani, Jerusalemí dán+rani, ápo Gor+xomí yayí m+wip+r+fa nání par+imon+fáriní. ²² Sey+né yayí wiar+ḡḡo ar+ḡén+ḡḡ imón+ḡ+ḡpí nání maj+fá imón+ḡo. E nerí aiwí yayí wiar+ḡwáo ar+ḡén+ḡḡ imón+ḡ+ḡpí nání Judayene n+j+fáriní. Ayí r+pí nán+r+ní. Gor+xo ámáyo yeáyí uyim+xemeám+n+rí yar+ḡ+pí ḡwí Judayene imón+ḡwárimí dání yar+ḡḡ enagí nání o, yayí wiar+ḡwáo nene n+j+fáriní. ²³ E n+r+r+rí aiwí s+fá ámá e nero yayí ní+r+x+n+rí wimónar+ḡ+ḡpí t+ní xixení wiar+ḡ+fáyí ápo Gor+xomí xegí kwí+yó dání yayí wiro xixení xfo imón+ḡ+ḡpí nání d+ḡḡ n+moro yayí wiro wip+r+yí r+xa aḡwí e nerí r+xa par+mon+ḡo. Ayí r+pí nán+r+ní. Ámá xfo nání e nero yar+ḡ+fáyí nioní ḡí yayí niar+ḡ+fáyí imón+r+x+n+rí wimónar+ḡḡ enagí nání rar+ḡ+ní. ²⁴ Gor+xo kwí+yí enor+ní. Ay+nání omí yayí wiar+ḡ+fáyí xegí b+ epaxímani. Sa kwí+yó dání yayí wiro xixení xfo imón+ḡ+ḡpí nání nepa d+ḡḡ n+moro yayí wiro epax+r+ní.” urfagi ²⁵ ap+xí re ur+ḡ+nig+ní, “Mesaiao —Ámá Gor+xo yeáyí neayim+xemean+fa nání arfowayá xw+fá piax+yó dání iwiaron+oyí rar+ḡwáor+ní. O ámá nimón+rí b+n+fápi nání níiní n+j+fáriní. O n+ḡ+r+fá am+pí n+ní áwan+ḡ near+n+fáriní.” urfagi ²⁶ Jisaso re ur+ḡ+nig+ní, “Oyí, jíxí t+ní xwí+yá r+nar+ḡwí ron+r+ní.” ur+ḡ+nig+ní. ²⁷ E urar+fá xegí wiep+sar+ḡowa, aḡḡ j+apimí nání ú+fáwa ámí n+ḡ+ro wen+ḡḡ é+fáyí w+n+ḡ+fawix+ní. Ap+xí wí t+ní xwí+yá r+nar+ḡagí n+w+n+ro ududí nero aiwí wo n+wíáp+n+mearí xwí+yá b+ re mur+ḡ+nig+ní, “Joxí pí uráp+m+n+rí urar+ḡ+ní? Pí nání í t+ní xwí+yá r+nar+ḡ+ní?” mur+pa éaná ²⁸ ap+xí xwárfá s+xí e n+t+mí aḡḡ j+apimí nání nuri ámáyo re ur+ḡ+nig+ní, ²⁹ “Ámá níiní eníná dání néra b+ḡ+pí n+p+ní nání áwan+ḡ n+rar+ḡomí nurane s+ḡwí ow+naneyí. O Kiraiso, ámá yeáyí neayim+xemean+fa nání arfowayá xw+fá piax+yó dání iwiaron+oyí rar+ḡwáo men+rani?” urémeáaná ³⁰ ayí aḡ+pimí p+ní n+wíar+mí Jisasomí s+ḡwí w+n+e nání ug+fawix+ní.

³¹ Wiep+sar+ḡowa ap+xí ámáyo wir+meám+n+rí úaná “Nearéwap+yar+ḡox+ní, aiwá b+ nei.” urar+ḡagí aí ³² o re ur+ḡ+nig+ní, “Aiwá n+mí nání soy+né maj+fápi t+ḡon+r+ní.” urfagi ³³ wiep+sar+ḡowa nepa aiwá nání nearar+n+rí re r+n+ḡ+fawix+ní, “None j+amí úaná ámá wo n+ḡ+rí aiwá n+ní nání m+ní r+fa win+ḡ?” r+nar+fá ³⁴ Jisaso re ur+ḡ+nig+ní, “Nioní n+rowárenap+ḡo e éw+n+ḡ+n+rí wimónar+ḡ+ḡpí erí xfo ‘Joxí e é+r+x+ní.’ n+r+ḡ+pí xixení yá+rí ner+fáyí, ayí ḡí aiwán+ḡḡ imón+ní. ³⁵ Sey+né ewayí xwí+yá r+pí m+r+pa yar+ḡ+fáriní, ‘Emá waú waú sin+r+ní. R+xa múróaná aiwá mian+fáriní.’ m+r+pa yar+ḡ+fáriní? Sey+né e n+r+ro aiwí nioní re searar+ḡ+ní, ‘N+wíáp+n+mearo om+ḡ+yó m+ní

mîni wenîñf emiamópoyî. Aiwá rîxa yóf nerî mipaxf imónîni. ³⁶ Agwî aiwá miarîñf go go omîñf nerîná xegf éfpî nânî nigwî nîmearî ayf dîñf nîyimîñf imónîpîrîfa nânî rîxa yarîni. Aiwá îwîá urarîño tîni miarîño tîni nawîni nîwaúni yayf epîsî nânî e yarîni. ³⁷ Xwîyîá seyîné re rarîgîápi, ‘Wo îwîá urîri wo mirî yarîgîárîni.’ rarîgîápi, ayf nionî rîrîápi tîni xîxenî rîni. ³⁸ Nionî gî seaiepisarîñáoyîné, aiwá soyîné îwîá murîgîápi mipîrî nânî searowárîñárîni. Soyîné aiwá wa îwîá urîgîápi nîmiróná awa anîñf minî egîápi miarîñoi.” urîñîniñîni.

³⁹ Samariayf, anî jîapîmi dâñyîf apîxî áwanî re urîagi “Ámáo niîni enîná dánî néra bîñápi nîpîni nânî áwanî nîrîñoi.” urîf enagi nânî obaxf o nânî dîñf nîwîkwîroro nânî ⁴⁰ nîbîro nîwîmearóná nene tîni onweaneyîniro yarîñf wîagîa o sîá wîyaú e wenîniñîni. ⁴¹ Ámá obaxf wîni wîni enî xwîyîá o rarîñîpi arîá nîwîro nânî dîñf nîwîkwîroro ⁴² apîxîmi re nura ugîawîxîni, “Jîxi nearîfîpi arîá nîwirane nânîni omî dîñf mîwîkwîroarîñwîni. Newanîjene enî o xwîyîá rarîñagi arîá nîwirane rîxa nîjîá nîmónîri re yaiwiarîñwîni, ‘Ámá nîyonî yeáyf uyimîxemeámîánîri bîñorîfanî?’ yaiwiarîñwîni.” urîgîawîxîni.

Gapîmanf woyá niaîwomî nanf imîxîñf nânîrîni.

⁴³ Sîá wîyaú wenî anî apîmi pîni nîwiárîmi Garîri pîropenîsîyo nânî unîniñîni. ⁴⁴ Jîsaso xewanîño re rîño enagi nânî, “Wîá rókiamoarîñf gomî ámá xegf anî e dâñyîf wé îkwîañwîyo unwîrârîgîáranî? Oweoi.” rîño enagi nânî ámî Garîri pîropenîsîyo nânî unîniñîni. ⁴⁵ Ayînáni Garîri pîropenîsîyo rémóaná Garîri ñweáyf enî aiwá sîá Anîñajo Múroagîyi nânî Jerusaremîyo nânî nîyîro nîñwearóná amîpî xîo yarîñîpi wîniñîgîa enagi nânî wigf anîyo rémóaná umîmîniñîgîawîxîni.

⁴⁶ Jîsaso Garîri pîropenîsîyo anî Kenâ rîniñe —E xâmi aga iniñgî aî wainf imîxîñf erîni. E nîrémorî ñweañáná gapîmanf wo xegf îwo sîmîxf nerî anî yoî Kapaneamîyo ñweañáná ⁴⁷ xano arîá re wîñîniñîni, “Jîsaso Judia pîropenîsîyo pîni nîwiárîmi nîbîri Garîri pîropenîsî tîyómîni rémónapîñoi.” rarîñagîa arîá e nîwirî Jîsaso tîñf e nânî nîyapîri xegf niaîwo rîxa nîpémîniñîrî anwî ayo enagi nânî o nîweapîri gî îwomî nanf oimîxîniñîrî yarîñf wîagi ⁴⁸ Jîsaso re urîñîniñîni, “Seyîné nionî emîmf mepa erî amîpî ayá rîwamónîpaxf mepa erî yarîñagî nînanîrînáyf, wî dîñf nîkwîropîrîméoî.” urîagi ⁴⁹ gapîmano re urîñîniñîni, “Ámînáoxîni, gî îwo penîñîniñîrî joxî anîñî weapeî.” urîagi ⁵⁰ Jîsaso re urîñîniñîni, “Dîxf anî uî. Dîxf îwo sîñf unîñoi.” urîagi o xwîyîá Jîsaso urîfîpi “Neparîni.” nîyaiwirî dîñf nîkwîrorî xegf anî e nânî nurî nurî ⁵¹ óf e sá wenî wîápi tîni sîni ófyo warîná xegf xînáiwánîñf nîmónîro omîñf wîiarîgîáwa óf e órórî ninîro re urîgîawîxîni, “Dîxf îwo rîxa sîñf úniñîni.” urîagîa ⁵² o yarîñf re wîñîniñîni, “Gíná nanf imónîniñîni?” urîagi awa re urîgîawîxîni, “Agíná 1:00 p.m. imónáná wará rîá pîrî pîni wîárîniñîni.” urîagîa ⁵³ xano re yaiwîñîniñîni, “Agíná Jîsaso ‘Dîxf îwo sîñf unîñoi.’ nîrîná sîmîxf pîni wîárîrîfanî?” nîyaiwirî xîomî dîñf nîwîkwîrorî xegf îwîaxé enî dîñf wîkwîrogîawîxîni. ⁵⁴ Jîsaso Judia pîropenîsîyo pîni nîwiárîmi ámî Garîri pîropenîsîyo nemeîná emîmf ámî bî apî enîniñîni.

5

Sîkwî ikf enf womî nanf imîxîñf nânîrîni.

¹ Jîsaso e nemo nîñweañîsáná Judayf wigf yarîgîápa Gorîxo nânî dîñf moanîro aiwá Jerusaremîyo imîxarîná o e nânî nîyoarî nîrémómáná ² —Jerusaremîyo ákîñá íwî wîyi Sipîsipîyfî rîniñîyfî tîñf e ipî wá Xibîruyf pîné tîni xegf yoî Betesaidâ rîniñîwá e rîwonîwârîni. Mîdîmîdânî rîwîyi nânî anî wîámîó wé wú mirîniñerîni. ³ Anî wîámîó wé bî apî mirîniñe ámá sîmîxf yarîgîáyf tîni sîñwî supârîgîáyf tîni sîkwî ikf egîáyf tîni sîkwî wé kîrîñf egîáyf tîni ayf obaxf e nîñwearo [iniñgî yaromî éfpî sîñwî

owinaneyiniri ηwearigferini. ⁴ Wainí wainá anfnají Gorixoyá wo niweri ipiwámi yaromí méaná ámá simixí tfgáyí go go xámi páwíáná xegí wará naní imónaríñí enagi nání ηwearigferini.] ⁵ Jisaso e nremori ámá e ηwearigfáyí wo —O xegí simixípi yaríná xwiogwí 38 múroñorini. ⁶ O e wenagi sñwí niwiniri “Simixí eníná dání néra biñoríani?” niyaiwiri nijíá e nimóniri nání re uríñinigini, “Joxí ‘Naní oimónimini.’ rísimónarini?” uríagi ⁷ simixó re uríñinigini, “Ámá roxiní, ipiwá yaromí éaná ámá ipíyo ninimeari niwáripíri nání mayonirini. Niwaníñoni niwiápnimeámi nuri páwimiri yaríná ámá wa xámi páwiarigfárini.” uríagi ⁸ Jisaso re uríñinigini, “Niwiápnimeari dixí íkwianwí nixoperi nimeámi ui.” uráná re eníñinigini. ⁹ Naní nimóniri xegí íkwianwí nimeámi aní uníñinigini.

Sfá ayi Sabaríá ayimirini. ¹⁰ Ayínáni Judayí ámináowa naní imóníomi re urígíawixini, “Sabaríáyimi enagi nání dixí íkwianwí xe nimeámi ouniri sñwí ranípaxí mimóníñwini. Nwíáriní.” uríagíá aí ¹¹ o re uríñinigini, “Ámá nioní naní nimíxó, o ‘Dixí íkwianwí nimeámi ui.’ níríagi nimeámi waríñini.” uríagi ¹² awa yaríñí re wigíawixini, “‘Dixí íkwianwí nimeámi ui.’ go ríriño?” yaríñí e wíagíá aí ¹³ ámá o xóomi naní wimíxíto nání nijíá mimónipa nerí nání áwaní urípaxí mimóníñinigini. Ayí rípi nánirini. Jisaso ámá e epíroyí egfáyo áwinimí dakwíagi nánirini.

¹⁴ E nemáná enáná Jisaso ámá o aní rídiyowá yarígíiwámi roñagi niwiniri re uríñinigini, “Aríá ni. Simixí joxí yaríñípi ríxa naní imóníñinigini. ‘Xámi sípimi ámi bí wíarí múroníñípi sinigíniri nání íwí ámi mepa éríxini.’ ríraríñini.” uráná ¹⁵ o nuri Judayí ámináowami Jisaso nání re uríñinigini, “Naní nimíxó, ayí orini.” uríagi nání ¹⁶ Jisaso Sabaríáyo omí naní wimíxíí enagi nání awa “Rírixinií wikaríwanigini.” niyaiwiwo iwamíto e wianíro egíawixini. ¹⁷ E wianíro éagíá aiwi Jisaso re uríñinigini, “Amípi gí ápo bí píni míwíarí aníñí miní néra biñípi nioní ení axípi e nerí ámáyo arírá wiaríñini.” uríagi nání ¹⁸ Judayí ámináowa ríxa mekaxí número “Omí pikíwanigini.” ríñígíawixini. O “Sabaríáyo ηwíáriní.” ríñíñípi niwíakiri éfyí nánini marfái, xewaníño Goríxo nání “Gí áporini.” níríriná ayí réníñí rífyí, “Nioní Goríxo tíni xixeni imóníñini.” éñíñí rífyí nání ení e ríñígíawixini.

“Ápo amípi íáníñí niepíxíñiasíñíri.” uríñí nánirini.

¹⁹ Ayínáni Jisaso niwiápnimeari “Xamíñoni bí osearimini.” nuri xewaníño nání re uríñinigini, “Aga nepa seararíñini. Xewaxo xegí dñíyo dání amípi wí epaxí menini. Xano yaríñípi sñwí niwiniri apini yaríñíri. Pí pí xano yaríñípi xewaxo ení axípi e yaríñíri. ²⁰ Ayí rípi nání seararíñini. Xano xewaxomí dñí síxí nuyiri amípi xó yaríñípi síwá wiaríñíri. Soyíné ududí epírfá nání emímí xewaxo agwí yaríñípi seáyí e imóníñí bí éwinigíniri wiepísiníáriní. ²¹ Xano ámá píyíyo ámi sñí nimíxíri dñí síxí umímoaríñípa xewaxo ení xó xegí dñíyo dání ámá xó wimónaríñíyo ananí dñí síxí umímoaríñíri. ²² Rípi ení xano ámá womí xwíyíá umeararíñímani. Xewaxo ámá niyoní xwíyíá mearíwinigíniri winí enagi nání oní xwíyíá meararíñíri. ²³ Ámá níni xanomí wé íkwianwíyo uníwírararígíápa xewaxomí ení axípi e éríxini ámá niyoní xwíyíá mearíwinigíniri míni winíri. Ámá xewaxomí wé íkwianwíyo muñwíráripa yarígíáyí xano, uowárenapíñomi ení wé íkwianwíyo muñwírararígíáriní.” nuri ²⁴ re uríñinigini, “Aga nepa seararíñini. Ámá xwíyíá nioní raríñípi aríá niro nioní nirowárenapíñomi dñí wíkwíroro éfá gíyí gíyí ríxa dñí niyímíñí imóníñípi tfgáyíri. Wí xwíyíá meárinípi ríá nání mimóníño. Síni ófí pearígíáyímini míwaríño. Dñí niyímíñí imóníñí íníná ηweapírfáyímini waríño.” nuri ²⁵ re uríñinigini, “Aga nepa seararíñini. Sfá ámá píyíñíñí imónígíáyí maní Goríxomí xewaxoyá aríá niwiwo xídiptíryi ríxa anwí e nerí ríxa

parimonjo. Ámá arfá n̄wiro xixeni éfáyí d̄ñf̄ n̄ȳm̄ñf̄ imónñf̄p̄i íníná ñweap̄r̄fa nán̄i meap̄r̄áo. ²⁶ Ayf̄ r̄ip̄i nán̄r̄in̄i. Xano d̄ñf̄ n̄ȳm̄ñf̄ imónñf̄p̄i m̄fk̄f̄ t̄ñjo nimón̄r̄i ámá x̄fo wimónar̄ñf̄yo wiar̄ñf̄pa xewaxo en̄i d̄ñf̄ n̄ȳm̄ñf̄ imónñf̄p̄i m̄fk̄f̄ t̄ñjo oimón̄r̄i win̄f̄r̄in̄i. ²⁷ R̄ip̄i en̄i xewaxo ámá imónñjo en̄aḡi nán̄i anan̄i ámá n̄yoni mí ómóm̄x̄m̄f̄ win̄fa nán̄i en̄i imónñw̄ñḡin̄r̄i f̄ánñf̄ w̄iep̄x̄ñias̄ñf̄r̄in̄i. ²⁸ Nion̄i searf̄ap̄i nán̄i d̄ñf̄ udud̄f̄ m̄seain̄pan̄i. Ayf̄ r̄ip̄i nán̄i searar̄ñin̄i. Sf̄á ámá xwár̄ip̄áyo weḡf̄á n̄ñnyf̄ xewaxoyá man̄f̄ ráná arf̄á n̄wiro wiáp̄ñ̄imeap̄r̄f̄áȳi an̄w̄i e nimóga bar̄ñaḡi nán̄i searar̄ñin̄i. ²⁹ Arf̄á n̄wiro xwár̄ip̄áyo dán̄i n̄wiáp̄ñ̄imearóná nan̄f̄ yar̄iḡf̄áyf̄ d̄ñf̄ n̄ȳm̄ñf̄ imónñf̄p̄i íníná p̄íránñf̄ ñweap̄r̄fa nán̄i mearo sip̄i yar̄iḡf̄áyf̄ xwiyf̄á meár̄ñ̄iro ep̄r̄f̄ár̄in̄i. ³⁰ N̄iwan̄ñoni ḡf̄ d̄ñf̄yo dán̄i am̄p̄i w̄i epaxf̄ mimónñin̄i. Ápom̄i arf̄á wiar̄ñap̄i t̄ñi xixeni ámáyo xwiyf̄á umearar̄ñár̄in̄i. Nion̄i ḡf̄ nimónar̄ñf̄p̄i m̄ix̄d̄ipa ner̄i n̄rowár̄enap̄ñjo wimónar̄ñf̄p̄i n̄ix̄d̄ir̄i nán̄i ámáyo xwiyf̄á numear̄r̄fná xixeni ayo umearar̄ñár̄in̄i.” ur̄ññin̄iḡin̄i.

Jisaso nán̄i áwan̄f̄ r̄iḡf̄á nán̄r̄in̄i.

³¹ Ám̄i re ur̄ññin̄iḡin̄i, “Soȳñé d̄ñf̄ re n̄iawiar̄ñaḡfa aiw̄i, ‘Xewan̄ñjo nán̄i áwan̄f̄ nearáná “Nepar̄ñi.” w̄iawipaxf̄ men̄ñi.’ n̄iawiar̄ñaḡfa aiw̄i ³² am̄i wo nion̄i nán̄i áwan̄f̄ searar̄ñf̄r̄in̄i. Nion̄i nán̄i n̄sear̄r̄fná ‘Ayf̄ nepar̄ñi.’ yaiwipaxf̄r̄in̄i.” nur̄r̄i ³³ re ur̄ññin̄iḡin̄i, “Xám̄i seḡf̄ wam̄i wayf̄ neameañf̄ Jono t̄ññm̄ñi urowáráná o nion̄i nán̄i áwan̄f̄ n̄sear̄r̄fná nepaxñf̄ imónñf̄p̄i t̄ñi xixeni sear̄ññin̄iḡin̄i. ³⁴ Soȳñé re r̄iseaimónar̄ñi, ‘Xewan̄ñjo nán̄i áwan̄f̄ r̄ñar̄ñf̄p̄i aga ámá w̄i rar̄iḡf̄ap̄imi dán̄i sop̄ñf̄ onon̄r̄i rar̄ñi.’ r̄iseaimónar̄ñi? Oweoi, seȳñé Gor̄ixo yeáyf̄ seayim̄xemean̄fa nán̄i wayf̄ neameañf̄ Jono nion̄i nán̄i sear̄ñf̄p̄i m̄ñf̄ n̄ror̄i searar̄ñin̄i. ³⁵ O uyf̄w̄f̄ ápiáw̄f̄ wear̄ñf̄p̄ánñf̄ ner̄i ámáyo w̄f̄á ókím̄ixar̄fná soȳñé xeḡf̄ xwiyf̄á uyf̄w̄f̄ w̄f̄ánñf̄ imónññáná yayf̄ axínán̄i eḡf̄awix̄ñi. ³⁶ O nion̄i nán̄i áwan̄f̄ n̄sear̄f̄aḡi aiw̄i nion̄i nán̄i áwan̄ñññf̄ sear̄paxf̄ imónññf̄ b̄i om̄i seáȳi e wimónñi. Em̄im̄f̄ am̄p̄i ḡf̄ ápo e epaxf̄ imónñw̄ñḡin̄r̄i niap̄ñf̄p̄i nán̄i rar̄ñin̄i. Nion̄i em̄im̄f̄ n̄seair̄fná ap̄i nion̄i nán̄i áwan̄f̄ rénñf̄ searar̄ñf̄r̄in̄i, ‘Xeḡf̄ xano urowár̄enap̄ñor̄ñi.’ énññf̄ searar̄ñf̄r̄in̄i. ³⁷ Ḡf̄ ápo, nion̄i n̄rowár̄enap̄ñjo en̄i nion̄i nán̄i r̄ixa áwan̄f̄ sear̄ñf̄r̄in̄i. Om̄i soȳñé arf̄á b̄i wiro x̄fo imónññf̄p̄i s̄ñw̄f̄ b̄i win̄iro meḡf̄ár̄in̄i. ³⁸ Xwiyf̄á x̄fo sear̄ññf̄ȳf̄ seḡf̄ xwiox̄f̄yo m̄iwen̄ñi. Aȳñán̄i ámá o n̄rowár̄enap̄ñoni d̄ñf̄ m̄ññkw̄f̄ron̄oi. ³⁹ Soȳñé d̄ñf̄ n̄ȳm̄ñf̄ imónññf̄p̄i meáwan̄ḡin̄iro Gor̄ixoyá B̄ikw̄f̄yo f̄á roro par̄iro yar̄iḡf̄ár̄in̄i. R̄f̄wam̄ñf̄ ayo n̄r̄ññr̄i eánññf̄p̄i nion̄i nán̄i áwan̄f̄ r̄ññaḡi aí ⁴⁰ soȳñé d̄ñf̄ n̄ȳm̄ñf̄ imónññf̄p̄i t̄ḡf̄áyf̄ imónñp̄r̄fa nán̄i nion̄i t̄f̄ám̄ñi m̄b̄ipaxf̄ seaimónar̄ñi.” nur̄r̄i ⁴¹ re ur̄ññin̄iḡin̄i, “Nion̄i ámá weyf̄ n̄m̄éfr̄ix̄ññr̄i b̄ñáoni men̄aḡi aiw̄i ⁴² nion̄i soȳñé nán̄i n̄ñf̄ár̄in̄i. Soȳñé Gor̄ixom̄i d̄ñf̄ s̄ix̄f̄ uyar̄iḡf̄oȳñémani. ⁴³ Nion̄i ḡf̄ d̄ñf̄yo dán̄i b̄ñáon̄mani. Ḡf̄ ápo n̄ññr̄f̄pear̄i n̄rowár̄enap̄ñoni aiw̄i soȳñé m̄ññm̄im̄ññar̄ñoi. Ámá wo x̄fo xeḡf̄ d̄ñf̄yo dán̄i bánáyf̄, anan̄i num̄im̄ññpaxoȳñér̄in̄i. ⁴⁴ Soȳñé ámá weyf̄ oneam̄époȳññr̄i ero Gor̄ixo —On̄i ñw̄f̄á imónññor̄ñi. O weyf̄ oneamen̄r̄i x̄fo wimónar̄ñf̄p̄i m̄ix̄d̄ipa ero yar̄iḡf̄oȳñé, soȳñé s̄ñi e neróná ar̄ige nero d̄ñf̄ ññkw̄f̄rop̄r̄áo? Oweoi!” nur̄r̄i ⁴⁵ re ur̄ññin̄iḡin̄i, “Nion̄i nán̄i re m̄ññaiwipa époȳf̄, ‘Xanoyá s̄ñw̄f̄yo dán̄i nene xwiyf̄á neaxekw̄f̄monf̄ár̄in̄i.’ m̄ññaiwipa époȳf̄. Ámá seȳñé seaxekw̄f̄monf̄o, ayf̄ Mosesor̄ñi. Soȳñé om̄i d̄ñf̄ n̄wikw̄f̄m̄óa nuro re yaiwiar̄iḡf̄ár̄in̄i, ‘O ar̄r̄á neaññár̄in̄i.’ yaiwiar̄iḡf̄ár̄in̄i. ⁴⁶ Am̄p̄i Moseso n̄r̄ññ eaññf̄p̄i d̄ñf̄ ññkw̄f̄roro s̄ñw̄r̄iyf̄, nion̄i nán̄i n̄r̄ññ eaññf̄ en̄aḡi nán̄i nion̄i en̄i d̄ñf̄ ññkw̄f̄roan̄iro eḡf̄ár̄in̄i. ⁴⁷ E ner̄i aí x̄fo n̄r̄ññ eaññf̄p̄i nán̄i d̄ñf̄ m̄ñkw̄f̄ropa yar̄iḡf̄oȳñé, soȳñé ar̄ige nero xwiyf̄á nion̄iyap̄i en̄i d̄ñf̄ ññkw̄f̄rop̄r̄áo? Oweoi w̄i e epaxf̄ men̄ñi.” ur̄ññin̄iḡin̄i.

6

Jisaso oxí 5,000 awí eánigfáyo aiwá mñi wiñf nánirñi.

¹ Jisaso e nurárimo neméísáná ipí Gariri rññiwámí —Ipí awá xegí yoí ámi bí Taibiriasiyí rññiwárñi. Awámí jfaríwámí dání nání nurí ñweañáná ² áamá obaxí emímí xfo simixí yarigfáyo wiarññipi sñwí ñwiga nuro nání epíroyí nero omí númí uxídaríná ³⁻⁴ sía Judayí aiwá Anñnajo Neamúroagoí rññiyi nání imixipíri ríxa añwí e imónñáná Jisaso d'wíyo nání ñiyirí xegí wiepísarñnowa tññi e éf ññwearo ⁵⁻⁶ Jisaso sñwí aníyyí wñññinigñi. Áamá aga ayá wí epíroyí nero xfo t'fámñi bimiarññagfa ñwññirí xfo enípi nání ñj'fá ñimónñirí aiwí re yaiwiññinigñi, “Gí wiepísarññá Piripo nepa ení neánñirí dññí r'fá ñkwíroní? Iwam'fó owiwapíyimñi.” ñiyaiwirí re urññinigñi, “Áamá t'yyí aiwá ñpíri nání ge bí nerí wianf'wñi?” urfagi ⁷ Piripo re urññinigñi, “None aiwá óf inññí 200 tññi bí nerane yaní ñwiranénáyí, áamá re epíroyí egfáyí aga obaxí imónñagfa nání woní woní bí onímiápi aí meapaxí imónñiménñojí.” urfagi ⁸ wiepísarññyí wo —O Saimoní Pitaomí xogwáo Adíruoyí rñññorñi. O re urññinigñi, ⁹ “Íwí woyá bisfkerfá p'rawá barí tññi imixinññí wé wú tññi peyí orá biaú tññi neñagi aiwí áamá obaxí epíroyí egfá t'yo yaní wipaxí rimónñi? Oweo!” urfagi ¹⁰ Jisaso ará xwapí ene nání wiepísarññowamí re urññinigñi, “Áamá ñññi éf onweápoyññirí urf'poyí.” urfagi wiepísarññowa Jisaso urf'fpa éaná oxí ñññi éf ñweañáná f'fá rófáyí 5,000 imónññinigñi. ¹¹ Jisaso áamá ñññi éf ñweágfa ñwññirí bisfkerfá p'rawá barí tññi imixinññípi ñmearí Goríxomí yayí ñwimáná áamá e éf ñweagfáyo yaní ñmerí ñwía urññinigñi. Peyí orápiaú ení ñmearí axípi nerf'fá wigí onaneyññiro wimónarññipi tññi xixení ñwía urññinigñi. ¹² Ríxa apání ñññiro agwí ímí uyíagi ñwññirí wiepísarññowamí re urññinigñi, “Wí xwírfá mikixepa oépoyññirí ñññiro t'fapia awí eaamépoyí.” urfagi ¹³ awa bisfkerfá p'rawá barí tññi imixinññí wé wú apí ámányí ñññiro t'fapia awí neaemero soxí f'fá xwé wé wúkaú síkwí waúmi aumaúmf'f nero magwí miárígfawixñi. ¹⁴ Ámányí emímí Jisaso wíwapíyípi sñwí ñwññiro nání re rññígfawixñi, “Neparñi. Wf'fá rókiamoarññí xw'fá t'yo bññfo orñi.” rññarññagfa ¹⁵ Jisaso xf'fomí m'f'f ináyí imixipíri nání m'f'f wimónarññagi aí ayí “f'fá nuxerane m'f'f ináyo oim'f'f xaneyí.” yaiwiarññagfa dññí adad'f'f ñwirí ñj'fá ñimónñirí nání ayo e ñwárími xegípi d'f'f m'f'fñyó nání yñññinigñi.

Jisaso ipí Gaririyo xwírf'fñwí nosaxa urññ nánirñi.

¹⁶ Sf'fapi tññi xegí wiepísarññowa ipí imaní e nání ñwero ¹⁷ ewéyo ñpíxemoánñiro Kapaneamí nání oríwámí dání xemoanñiro nání ñimeámí nuro ríxa s'fá yinññáná Jisaso awamí sññi m'f'f wimeáfmí enáná re enññinigñi. ¹⁸ R'f'f wípi xwé erí ipí imeamf'fkwí erí yarf'fá ¹⁹ wiepísarññowa ewéyo ñreaxa nuro sññi ipíyo áwññi e kiromita wé wúraní, wé w'f'fúmi dññí woraní, núf'fásáná wenññí éfáyí wññígfawixñi. Jisaso ewé t'fámñi ipíyo xwírf'fñwí nosaxa barññagi wññígfawixñi. Sñwí e ñwññiro éf yarññagfa aí ²⁰ o re urññinigñi, “Ananñre. Nionñirñi. Wáyí mepañi.” urfagi ²¹ awa omí ríxa “Re xemónapeí.” uranñiro yarf'fá re enññinigñi. Ríxa ipíyo jfaríwámñi añí wigí dññí ñiyaiwiwo warígf'e iwiékññimeagfawixñi.

Ámányí Jisaso nání p'f'fá egfá nánirñi.

²² Áamá oríwámí dání bisfkerfá ñf'e sá wegfáyí w'f'fapi tññi ñwiápññimearo re yaiwigfawixñi, “Agíná ewé ámi wí re m'f'f wé ná bání wenñagi wññ'f'fwanigñi. Nene sñwí wñññáná Jisaso xegí wiepísarññowa tññi ewépamí m'f'f p'f'f xemoánarññagfa ñwññirane wiepísarññowaní ñpíxemoánñiro warññagfa wññowár'f'fwanigñi.” yaiwiarf'fá ²³ ewé wí añí yoí Taibiriasí dání bisfkerfá Ámñnáo xegí xanomí yayí ñwirí wíagi ñf'e nání báná ²⁴ áamá e epíroyí egfáyí Jisaso sññi wigí t'f'e m'f'fñweañagi wññiro wiepísarññowa ení

mihweanagfa winiro nerí nání ewé b'áyo n'ipixemoáníro Jisaso nání Kapaneamiyo p'fá yaníro ug'fawixini.

“Nioni aiwá an'namí dání win'igini.” ur'ig'fawixini.

²⁵ Ay' ipiyo j'ar'wám'ini Jisaso Kapaneamiyo hweanáná niwímearo re ur'ig'fawixini, “Nearéwap'yar'ihoxini, joxi re nání gíná b'oxini?” ur'ag'fa ²⁶ Jisaso re ur'ih'ig'fawixini, “Aga nepa searar'ihini. Sey'né em'im' nioni sea'iwap'iyápi síh'w' niw'ini'roná síw'ani'ni' niseair'í sea'iwap'iyim'ini' eápi nání ni'j'fá nimón'iro nání nioni nání p'fá riyar'ihoi? Oweoi, sey'né bis'ker'fá ni'ni'roná agw' ími seay'í' enagi nání nioni nání p'fá yar'ihoi.” nur'iri ²⁷ eway' xw'iy'fá re ur'ih'ig'fawixini, “Aiwá piy' p'énar'ih'ipi meaan'iro nání mepa nero aiwá ni'ni'ni'p'im'í dání d'ih'í niy'im'ih'í imón'ipax'ipi meaan'iro nání é'f'rixini. Aiwá api ámá imón'ih'áon'í anan'í sea'iap'ipax'ir'ini. Ápo Gor'ixo ‘M'im'wiároar'ihor'ani?’ ni'ni'ni'wiri x'fo e éw'ini'g'ini'ri ni'ri'p'ean'oni aiwá api anan'í sea'iap'ipax'ir'ini.” ur'agi ²⁸ ay' re ur'ig'fawixini, “Nene pí ner'f'ná Gor'ixo ámá e oépy'ini'ri wimón'ar'ih'ipi yan'w'ini?” ur'ag'fa ²⁹ Jisaso re ur'ih'ig'fawixini, “Sey'né ri'pi neróná Gor'ixo wimón'ar'ih'ipi yar'ihoi. Ámá x'fo ni'row'ar'énar'ih'oni d'ih'í ni'ni'kw'írorónáy'í, x'fo wimón'ar'ih'ipi yar'ihoi.” ur'agi ³⁰ ay' re ur'ig'fawixini, “Nene síh'w' niw'ini'rane d'ih'í ri'kw'íroani nání pí em'im'í nea'iwap'iyir'f'ini? Joxi aga piy'í er'f'ini? ³¹ Bi'kw'íyo xw'iy'fá re ni'ri'ni'ri eán'ih'ipa, ‘O aiwá ni'p'ri' nání an'nam'í dání win'ig'fawixini.’ ni'ri'ni'ri eán'ih'ipa neg'í ar'f'owa ámá d'ih'í meaje nemeróná aiwá maná'í ri'ni'ni'p'ipi —Aiwá api Gor'ixoyá d'ih'íyo dání xeg'f'ipi weag'f'ipi'ri'ni. Ar'f'owa ámá d'ih'í meaje nemeróná aiwá api nag'f'ar'ini.” ur'ag'fa ³² Jisaso re ur'ih'ig'fawixini, “Nioni aga nepa searar'ihini. Aiwá en'íná an'nam'í dání sea'iap'ih'oi, ay' Mosesomani. Agw' en'í aga aiwá nepax'ih'ipi an'nam'í dání sea'iap'ar'ih'oi, ay' g'í ápor'ini. ³³ Aiwá nepax'ih'í ápo Gor'ixo sea'ipar'ih'ipi, ay' aiwá an'nam'í dání ni'weap'iri' ámá xw'fá t'íyo hweag'fá d'ih'í niy'im'ih'í t'íg'fáy' imón'ip'ir'f'á nání síx'í umím'oar'ihor'ini.” ur'agi ³⁴ ay' re ur'ig'fawixini, “Ám'ináoxini, aiwá joxi nearar'ih'ipi ín'íná nea'iap'ir'ixini.” ur'ag'fa ³⁵ Jisaso re ur'ih'ig'fawixini, “Aiwá nepax'ih'í d'ih'í niy'im'ih'í imón'ip'ir'f'ápi, ay' nion'iri'ni. Ámá nioni t'fám'ini b'fá g'iy'í g'iy'í ámi agw'í wipax'í men'ini. Nioni d'ih'í ni'kw'írófá g'iy'í g'iy'í ámi ini'ig'f' nání bi' gw'f'ni' yeáy' wipax'í mimón'ini. ³⁶ E ni'sear'iri' aiw'í nioni re sear'fanig'ini, ‘Sey'né em'im'í nioni en'ápi síh'w' ni'nan'iro aiw'í “Or'f'ani?” ni'ni'ni'wiro d'ih'í m'ini'kw'íroar'ihoi.’ sear'fanig'ini. ³⁷ E ner'í aí ámá ápo ‘Dix'ir'ini.’ ni'ni'ri'ri ni'ap'ih'iy'í n'íni' xixeni d'ih'í ni'ni'kw'íroro nioni t'fám'ini bi'p'ir'f'ar'ini. Nioni t'fám'ini b'fáy'í m'ix'í wí umá'ini'm'fámani. ³⁸ Nioni an'nam'í dání ni'weap'ir'f'á nioni g'í nimón'ar'ih'ipi em'f'ani'ri' weap'ih'áon'iman'í. Nioni ni'row'ar'énar'ih'oi wimón'ar'ih'ipi em'f'ani'ri' ni'weap'iri' nání ámá x'f'oyá d'ih'í t'f'ni' nioni t'fám'ini b'fáy'í m'ix'í wí umá'ini'm'fámani. ³⁹ Nioni ni'row'ar'énar'ih'oi e éw'ini'g'ini'ri wimón'ar'ih'ipi, ay' ri'p'iri'ni. Nioni ámá x'fo ni'ap'ih'iy'í wíyo m'iyor'f'ri'pa eri' s'fá yopar'f'yi imón'áná ámi wiá'p'ni'm'ep'ir'f'á nání d'ih'í síx'í umím'ori em'f'á nání wimón'ar'ih'ir'ini. ⁴⁰ ‘G'í ápo e éw'ini'g'ini'ri wimón'ar'ih'ipi, ay' ri'p'iri'ni.’ searar'ih'ini. O ámá xewaxoni síh'w' ni'nan'iro d'ih'í ni'kw'írófá g'iy'í g'iy'í d'ih'í niy'im'ih'ipi t'íg'fáy' imón'ip'ir'f'á nání wimón'iri' nioni s'fá yopar'f'yimi ay'í ámi wiá'p'ni'm'ep'ir'f'á nání d'ih'í síx'í umím'óm'fá nání wimón'iri' yar'ih'ir'ini.” ur'ih'ig'fawixini.

⁴¹ Juday'í xewan'ih'oi re ri'ni'f'ipi nání, “Aiwá an'nam'í dání weap'ih'ipi, ay' nion'iri'ni.” ri'ni'f'ipi nání an'ih'úm'í ni'ri'ni'ro o nání ⁴² re ri'ni'g'fawixini, “Jisaso ro Josepom'í xewaxo men'iran'í? Xan'yaú nání nene maj'f'ar'ani? O ar'ige ner'í ‘An'nam'í dání wep'f'ni'ih'áon'iri'ni.’ r'fá rar'ini?” ri'nar'ih'ag'fa ⁴³ Jisaso re ur'ih'ig'fawixini, “Pí nání an'ih'úm'í ni'ri'ni'ro ri'nar'ih'oi? ⁴⁴ Ámá wo aí xewan'ih'oyá d'ih'íyo dání nioni t'fám'ini bi'pax'í men'ini. Ápo, ni'row'ar'énar'ih'oi xe o t'fám'ini' oun'iri' d'ih'í uk'ikayon'ánani nioni t'fám'ini' bi'pax'ir'ini. Ay'í s'fá yopar'f'yimi wiá'p'ni'm'ep'ir'f'á nání nioni d'ih'í síx'í umím'óm'f'ar'ini. ⁴⁵ R'f'wam'ih'í w'fá rókiamoag'f'áwa eag'f'áyo re ri'ni'ni', ‘Gor'ixo ámá niyoni

wíwapiyinárini.’ rini. Ayínáni áamá ápo wíwapiyaríná arfá wigfá gíyí gíyí níni nioni tfámíni barígfáriní. ⁴⁶ Goríxo wíwapiyiní aiwí ayí wí Goríxomi síñwí winígfá nání miraríní. Ná woní Goríxo tñf e dání bíñáoní ápomí síñwí winínáriní. ⁴⁷ Aga nepa seararíní. Nioni dñf níkwírófá gíyí gíyí dñf níyímíní íníná ñweapfá nání tífáyíriní. ⁴⁸ Aiwá nínirínípmí dání dñf níyímíní imónipaxípi, ayí nionirini. ⁴⁹ Eñíná segí seárfawéyí áamá dñf meañe nemeróná aiwá manáí rínínípi níniro aiwí níñweagfásáná pegfawixini. ⁵⁰ Aiwá añnamí dání weapíní rípi xegí bíxini. Áamá nínirínáyí, nípepírfámani. ⁵¹ Aiwá dñf níyímíní imóniprí nání añnamí dání weapínípi, ayí nionirini. Áamá gíyí gíyí aiwá rípi nínirínáyí, aníní íníná ñweapfáriní. Aiwá áamá xwí rírímí ñweagfá níni dñf níyímíní tífáyí nímoníro íníná ñweapfá nání míní wímíapi, ayí gí warápirini.” uríniginí.

⁵² Judayí wigípi xwíyífá xímíxímí níniro re rínarínagfá, “Áamá ro aríge nerí xfoyá wará nanfá nání neaiapínfárfani?” rínarínagfá ⁵³ Jisaso re uríniginí, “Aga nepa seararíní. Seyíné áamá imóníñáoniyá warápi mínípa ero ragípi mínípa ero nerónáyí, dñf níyímíní imónínípi tífáyíné meníni. ⁵⁴ Gí wará níro gí ragí níro éfá gíyí gíyí dñf níyímíní imónínípi tífáyí enagfá nání sfá yoparfíyímí owiápnímeápoyníri dñf síxí umímómfáriní. ⁵⁵ Gí wará rípi aiwá nepaxíní imóníri gí ragípi inígfí nepaxíní imóníri enagí nání seararíní. ⁵⁶ Áamá gí wará níri ragí níri éf go go nioni tñf níkwímíxínírai nawíni imóníñwí. Nioni ení xfo tñf níkwímíxínírai nawíni imóníñwí. ⁵⁷ Ápo, dñf níyímínípi mfkí tñño nírowárenapíníriní. Ápo e ení enagí nání nioni ení dñf níyímínípi mfkí tññáoní imóníníni. Ayínáni go go níbírí nioni nínirínáyí, nioni ení dñf mfkí tññáoní enagí nání xfo ení dñf níyímíní íníná ñweanfá nání tñf wo imónínfáriní. ⁵⁸ Aiwá añnamí dání weapíní rípi nání seararíní. Rípi aiwá eníná negí arfowa níniro níñweagfásáná pegfápi yapí mimóníni. Go go aiwá rípi nínirínáyí, dñf íníná ñweanfá nání tñf wo imónínfáriní.” uríniginí. ⁵⁹ Jisaso rotú añf Kapaneamíyo miríníñiwámí dání nuréwapíyiríná e nura uríniginí.

Xwíyífá dñf níkwíróáná dñf níyímíní imónipaxípi uríní nánirini.

⁶⁰ Ayínáni xegí wiepísaríníyí obaxí amípi o nuréwapíyiríná nura úpi arfá níwiróná re rígfawixini, “Xwíyífá o rarínípi ududí inínípi rarini. Áamá go xixeni arfá winírfeníñoi?” rarínagfá aiwí ⁶¹ Jisaso xegí wiepísaríníyí obaxí o rípi nání anínúmí irínarínagfá níjáfá nímoníri re uríniginí, “Xwíyífá ududí seainípaxí searfápmí dání róreámioaríní? Nioni pñf níniwíarímí uprí ríseaimónarini? ⁶² Seyíné áamá imóníñáoní xewaníñoní weapíñe nání ámí peyarínagí nínanirínáyí, pí wíprí seaimónínfárfani? Síni pñf níniwíarímí uprí nání seaimónínfárfani?” nuríri ⁶³ re uríniginí, “Dñf níyímíní íníná ñweapfá nání wiarínípi, ayí kwíyí Goríxoyápirini. Ámáyí wigí ení eánígfá tñf wí e imónípaxí meníni. Xwíyífá nioni searfápi áamá dñf níkwírorínípmí dñf íníná ñweapfá nání kwíyí ewearínípirini. ⁶⁴ E nerí aí wíyíné xwíyífá nioniyá síni dñf míníkwíroaríní.” uríniginí. Jisaso iwamfó dání áamá xfómí dñf míwíkwírófáyí nání níjáfá imóníri xfo nání míyí urínfo nání ení níjáfá imóníri eno enagí nání e nuríri ⁶⁵ re uríniginí, “Wíyíné dñf míníkwíroarínagfá nání re searfániginí, ‘Ápo áamá go go nioni tñf e xe ouníri síñwí míwínípa nerfánáyí, o nioni tfámíni wí bípaxí meníni.’ searfániginí.” uríniginí.

⁶⁶ Xwíyífá api nura úf enagí nání xegí wiepísaríníyí obaxí omí pñf níniwíarímí nuro ámí o tñf nawíni bí añf memegfawixini. ⁶⁷ Ayínáni Jisaso xegí wiepísaríní wé wúkaú síkwí waú awamí re uríniginí, “Soyíné ení ‘Ríxa pñf níniwíarímí owaneyí.’ ríseaimónarini?” urfagí ⁶⁸ Saimoní Pitao re uríniginí, “Ámínáoxini, none go tfámíni wanfwiní? Xwíyífá dñf níyímíní tññwáone imónani nání imónínípi joxini tñjoxirini. ⁶⁹ None ríxa dñf níkwírorane níjáfá re imóníñwíni, ‘Joxí síyíkwí míníñf

Gorixo rirípeanoxiríani? Yeáyí neayimixemeanfa nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfoyt rariñwáo, ayí joxiríni.’ niyaiwirane nijfá imóniñwini.” uríagi ⁷⁰ Jisaso re uríñinigini, “Nioni ámá wé wúkaú síkwí waú soyíné mîsearípeapa renanigini? E nerí aí woxi oboxiniñi imóniñini.” uríñinigini. ⁷¹ Isikarioti dání Saimonomi xewaxo Judaso —O wiepîsaríñi wé wúkaú síkwí waú awa worini. O xíto nání miyí uríñifo enagi nání e uríñinigini.

7

Jisasomi xogwáowa xíomi diñí mîwîkwîrogíá nániríni.

¹ Jisaso e niyárimo nénsána Judayí ámináowa xíomi pikianiro nání mekaxí meariñagíá nijfá nimóniri nání “Judia píropenisíyo oememini.” mîwimóní Gariri píropenisíyo añí emearína ² aiwá Judayí añí pákí pákí iníñíyo niñwearína imíxayarígíapi —Aiwá api, ayí enína íwiáríawé Moseso tíni nemeróna senfá añíyo niñweaxa wagíapi nání diñí winini nání xwiogwí ayí ayo Judayí wigí añíyí píni niwiárími nuro sfá wé wíumi dání waú wo añí pákí pákí iníñíyo niñwearo aiwá imíxarígíapirini. Aiwá api ríxa añwí e imóniñána ³ xogwáowa re urígíawixini, “Díxí wiepîsaríñi wíniyí eni emimí amipí joxi yaríñipi síñwí wíniþíri nání añí re píni niwiárími Judia píropenisíyo nání ui. ⁴ Ayí rípi nání rirariñwini. Ámá wo ámá níni xíto nání nijfá oimóníþoyiniri niwimónirínáyí, xegí yaríñipi inimi yaríñímani. Emimí joxi yaríñipi nepa nerínáyí, jîwaníñoxi nuri ámá niyíyá síñwíyo dání síwá winiríni.” urígíawixini. ⁵ Awa xegí xogwáowa aí diñí mîwîkwîropa nero nání e urígíawixini. ⁶ Jisaso re uríñinigini, “Soyíné upírfína anani gíni gína upírfí nání imóniñagi aiwí nioni umfáiná síni mimónini. ⁷ Ayí rípi nání searariñini. Ámá xwíá tíyo dání níniyí soyíné tíni símí tíni iníþaxí mimóniñoti. E nerí aiwí nioni wigí yarígíapi nání ‘Sipíri.’ nuriri waropárí wiarariñagi nání símí tíni niaríñoti. ⁸ Segípi aiwá nene xwiogwí o omi imíxayaríñwápi nání yoáþoyi. Nioni gí umfáiná síni mimóniñagi nání wí umiméini.” ⁹ nurárimí Gariri píropenisíyo ñweañinigini.

Jisaso aiwá añí pákí pákí iníñíyo niñwearóna imíxarígíapi nání yoañí nániríni.

¹⁰ Jisaso, xexirímeáowa ríxa aiwá api nání yoáfami enána xíto eni ámayá síñwíyo dání miyoá yumí inimi niyiri Jerusaremí níremori ñweañána ¹¹ Judayí aiwá imíxarígíe xíto nání pífa néra nuro “O gerini?” níriþa nuro ¹² ámá e epíroyí egíáyí ikeagígwí ayá wí níriþa nuro wí “Ámá nañorini.” ríro wí “Oweoi, nañomani. Ámá niyoní diñí nukinimíxiri xenwími nipemeámi waríñorini.” ríro nero aiwí ¹³ Judayí ámináowa nání wáyí nero nání ámá wí o nání ámá símímaní e dání mîrínigíawixini.

¹⁴ Jisaso sfá aiwá imíxarígíáyí ríxa áwini e imóniñána añí rídiyowá yarígíiwámi nání nuri níþawiri ámayo uréwapíyarína ¹⁵ Judayí ámináowa diñí ududí níwiniro re ríþawixini, “Aríre nerí nijfá o rariñipi nimóniri rífa rariñi? Síkurífa meþoyoi.” rariñagíá ¹⁶ Jisaso re uríñinigini, “Xwíyífa nioni searéwapíyaríñapi nioni gíþímani. Nioni nírowárenapiñoyápirini. ¹⁷ ‘O wimónariñipi oemini.’ wimónariñi gíyí gíyí nioni searéwapíyaríñapi nání nijfá nimóniri re yaiwipaxirini, ‘Goríxoyá diñíyo dání rífa nearéwapíyarini? Xíto xegí diñíyo dání rífa nearéwapíyarini?’ niyaiwiri nijfá imóniþaxirini. ¹⁸ Ámá go go xíto xegí diñíyo dání níriþínáyí, ámá weyí oniméþoyiniri yaríñirini. E nerí aí ámá níni ámá xíomi urowárenapiñomi weyí ouméþoyiniri yaríño, o aga nepaxiñorini. Yadimíñi yaríñorini. ¹⁹ Enína Moseso ñwí ikaxí níriniri eániñipi míseaiapiþa reníñinigini? E nerí aí soyínéyá wo aí ñwí ikaxí eániñipi píraníñi xídaríñímani. Pí nání soyíné nioni níþikianiro yaríñoti?” uríagi ²⁰ ámá e epíroyí egíáyí re urígíawixini, “Imíto xíxéroaríñi roxiní, ámá gíyí ríþikianiro yaríñagíá rariñini?” uríagi ²¹ Jisaso re uríñinigini, “Nioni emimí ná bini éagi seyíné síni

ududf ikarinarinoi. ²² Moseso nwf ikaxf 'Segf niaiwfyo nixirimána sfá wé wúmi dánf waú wo múróána sfá ayimf iyf sfmf sfó wákwiárixini.' rñfrini. E nseariri aiwf ayf Moseso marfái, negf arfowa siwf apf érowiápnigfáriní. Ayínánf seyfné segf niaiwfyf nwf ikaxf rñnñpí nixfdirñpimf dánf nanf oimónfpoyiniri Sabarfáyo aiwf iyf sfmf sfó wákwiarigfáriní. ²³ Seyfné 'Nanf nerane nwf ikaxf Moseso nñriri eanfpi prf mñwiaikipa oyaneyi.' niyaiwiro Sabarfáyo eni iyf sfmf sfó wákwiarigfáriní. Seyfné e yarigfá enagi nánf pí nánf nionf ámá womf Sabarfáyo nanf wimixfápi nánf wikf nónarinoi? ²⁴ Sñwaf tñnini nñwinaxfdiro miripa époyf. Xfo yarñagfpi eni mí nómixirfná rñrxini." urñnigini.

Jisaso nánf "Kiraisorfani? Worfani?" rñnigfá nánirini.

²⁵ Ámá Jerusaremí nweagfáyf wí re nñra ugfawixini, "Ámá ro ámá nñpikianiro egfo menirani? ²⁶ Sñwaf winfpoyf. Ámá nñni arfá egfe sñjánf nñrorf rarñagf aí mebá neamenweagfáwa omf xwiyfá bñ murarinoi. Awa 'Ámá ro Kiraiso, ámá yeáyf neayimixemeanfa nánf arfowayá xwfá piaxfyo dánf iwiaronfoyf rarñwáo, ayf orfani?' miyaiwipa rñyarinoi? ²⁷ E nerf aí 'Ámá o Kiraiso, ámá arfowayá xwfá piaxfyo dánf iwiaronfoyf rarñwáorfani?' wiaiwipaxf menini. Ayf rñpñ nánirini. Nene xinái xfomf xirñe nánf nñjáf imónñwini. E nerf aiwf Kiraiso, ámá Gorixox yeáyf neayimixemeanfa nánf uowárenapñfo imónñfánfyf ámá wo 'E dánorini.' rñpaxf menini. Ayínánf 'O Kiraisorfani?' wiaiwipaxf mimónñwini." rarñagfa ²⁸ Jisaso anf rñdyowá yarigfiwámí dánf nuréwapñyirfná enf tñnñ nñriri re urñnigini, "Seyfné nepa nionf nánf nñjáf ero 'O e dánorini.' rñpaxf imóniro yarigfáynérani? Nionf gf dñf tñnñ bñjámánf. Nepaxñf imónño —O soyné majforini. O nionf nñrowárenapñfrini. ²⁹ O tñnf e dánf bñjáonf enagi nánf o nionf nñjáfari. O nionf nñrowárenapñfrini." urfagi nánf ³⁰ omf fá xñraniro nero aiwf fá xñrñpaxfná sñnñ mimónñagf nánf fá bñ mñxirigfawixini. ³¹ E nerf aí ámá e epñroyf egfáyf obaxf wí dñf nñwñkwñroro re nñra ugfawixini, "Kiraiso, ámá yeáyf neayimixemeanfa nánf arfowayá xwfá piaxfyo dánf iwiaronfoyf rarñwáo nímónñfná emmf ámá ro yarñpimf nñmúrorf enfáranf? Oweoi." rñgñawixini.

Jisasomf fá oxirfpoyinirf uowárigfá nánirini.

³² Parisiowa ámá e epñroyf egfáyf Jisaso nánf ikeagfgwf e rarñagfa arfá nñwiro nánf awa tñnñ apaxfpánñf imónñgfá xwéowa tñnñ dñf axfpi nñxñro Jisasomf fá oxirfpoyinirf rñdyowá yarigfiwámí awí mearoarigfá wámf uowárfagfa awa nuro o uréwapñyarñe rémóagfa ³³ Jisaso re urñnigini, "Seyfné tñnñ re bñ onñmiápi nñweámonf gf nñrowárenapñño tñe nánf umfáriní. ³⁴ Rixa úáná seyfné nionf nánf pñf nñniro aiwf wí sñwaf nanñpñrfámanf. Seyfné nionf nweámñae upaxf wí mimónñoi." urfagi ³⁵ Judayf ámnáowa re rñnigfawixini, "O gñmñ nánf umñnirf rarini? Aga gñmñ nánf úáná nene o nánf pñf megñnanfwarini? Negf ámayf Girikñyf anfyo nweagfámí nánf nurf émáyo uréwapñyimfánirf rñf neararini? ³⁶ Xwiyfá o re rñpñ, 'Seyfné nionf nánf pñf nñniro aiwf wí sñwaf nanñpñrfámanf. Seyfné nionf nweámñae upaxf wí mimónñoi.' rñpñ pí niyaiwirf rñf rññoi?" rñnigfawixini.

Inigf oyfá tñnf nánf urñnf nánirini.

³⁷ Sfá aiwá apf imñxarigfáyf yoparfyi —Ayf seáyf e imónññyirini. Sfá ayf imónñjáná Jisaso éf nñrorf enf tñnñ re rññnigini, "Ámá inigf nánf gwñnf yeáyf wíf gñyf gñyf nionf tñámñnñ nñbñro inigf onfpoyf. ³⁸ Nionf dñf nñkwñrófá gñyf gñyf Bñkwñyo nñrñnirf eánñf rñpñ tñnñ xixenñ imónñpñráf, 'Wigf xwioxfyo ná inñmñ dánf inigf dñf nñymññf imñxarñpñ oyfá tñnf pwenfáriní.' nñrñnirf eánñfpi tñnñ xixenñ imónñpñráf." urñnigini. ³⁹ Jisaso e nñrñfná kwñyf Gorixoyá xfomf dñf wñkwñrófáyf

meapírřápi nání e uriniginí. Íná Jisaso siní anřnamí nipeyirí mikřnřpa éiná enagi nání Gorřxo siní xegř kwřřřpi ámayı sixř mumímopa yagínarřni.

Jisaso nání dñřř xixegřřni řřni nepayoro řřřř nánřřni.

⁴⁰ Ámá e epřroyř egřáýř o e rarřřagi arřá nřwiro wř re nřra ugřawixřni, “Aga neparřni. Ámá ro wřá rókiamoagř nene xwayř nanřři řweařwáorřni.” nřra warřná ⁴¹ wř re nřra ugřawixřni, “ ‘Ámá ro Gorřxo yeáýř neayimřxemeanřa nání arřowayá xwřá piaxřyo dánř iwiaronřoyř rarřřwáo, Kiraisorřni.’ neaimónarřni.” nřra warřná wř re nřra ugřawixřni, “Gariri přropenřřyo dánř wo Kiraiso, ámá arřowayá xwřá piaxřyo dánř iwiaronřoyř rarřřwáo imónřpaxřřani? Oweoř, e dánř wo ámá arřowayá xwřá piaxřyo dánř iwiaronřoyř rarřřwáo imónřpaxřř menřni. ⁴² Břkwřyo re mřřřnřpa renř, ‘Kiraiso, arřowayá xwřá piaxřyo dánř iwiaronřoyř rarřřwáo negř arřo Depitoyá řwiářřawé wo imónřřárřni. Anřř Betřrexemř —Enřná Depito xegř řweaagerřni. Omř e dánř xřřřřárřni.’ mřřřnřpa renř?” nřra nuro nání ⁴³ ámá e epřroyř egřáýř o nání dñřř xixegřřni řřni nepayoro nřřřóná ⁴⁴ wř “Řřxa řá oxřraneyř.” nřwimónřři aiwř omř řá bř mřxřřřřawixřni.

Judayř mebáowa Jisasomř dñřř mřwřkwřřogřá nánřřni.

⁴⁵ Řřřřowá yarřřřiwámř awř mearoarřřřáwa ámř nuro apaxřřánřřř imónřřřá xwéowamř řřni Parisiowamř řřni wřmeááná awa re urřřawixřni, “Př nání omř řá mřxřřř anřpáoyřné barřřoř?” urřřřá ⁴⁶ awř mearoarřřřáwa re urřřawixřni, “Enřná aiwř ámá o nearéwapřyarřřřpa wo mřnearéwapřyagřřni.” urřřřá ⁴⁷ Parisiowa ikayřwř nurřro re urřřawixřni, “Soyřné enř řřxa dñřř nřseakinřmřxřřř xenřwřmř nřseaipemeámř mupa reřřoř?” nurřro ⁴⁸ re urřřawixřni, “Seamenřweařwáone woranř, Parisione woranř, omř dñřř bř wřkwřřóřřni? Oweoř! ⁴⁹ E nerř ai ámá epřroyř egřá řřayř řwř ikaxř nřřřniřři eánřřřřpi nání přránřřř nřřřá mimónřpa nero nání Gorřxoyá sřřwřyo dánř anřřnřřřřa nání ramřxárřnřřřřřni.” urřřřá ⁵⁰ Nikodimaso —O enř Parisi worřni. Xámř árřwřyimř nurř Jisasomř nřwřmearř yarřřř wřřorřni. O nřwiářřnřmearř re urřřřniginř, ⁵¹ “Negř řwř ikaxř nřřřniřři eánřřřyo bř řřřř řřřřniřři, ‘Ámá womř xřo řřnarřřřřpi arřá mřwřpa eri o yarřřřřpi přránřřř nřřřá mimónřpa eri nemáná ananř xwřyřá umeárřpaxřřni.’ řřřřniřři?” urřřř ⁵² awa ikayřwř re urřřawixřni, “Joxř enř Gariri dánř iwoxřřřani? Břkwřyo přránřřř řá rorř přá merř nerřnáýř, joxř re nřyaiwřřř nřřřá imónřřřni, ‘Wřá rókiamoarřř wo Gaririyo dánř imónarřřřmanř.’ nřyaiwřřř nřřřá imónřřřni.” urřřřawixřni.

Apřřř řwř inřřř wřmř xwřřřř umeagřá nánřřni.

⁵³ Ámá nřni wigř anřř xixegřřnyo umřagřa aiwř

8

¹ Jisaso dřwř xegř yoř Oripiyo nání nurř ² sá weřo wřá mónřřřmř ámř nřwiářřnřmeámř nřbřři anř řřřřowá yarřřřiwámř nřpáwiri ámá nřni xřo řřámřni barřřagřa nání o éř nřřweámáná uréwapřyarřřná re enřniginř. ³ Nwř ikaxř eánřřřřpi mewegřřáwa řřni Parisiowa řřni awa apřřř ámá wř řwř inarřřagi wřnřmeářá wřmř nřméra nřbřro áwřni e éř nurárárřmáná ⁴ omř re urřřawixřni, “Nearéwapřyarřřoxřni, apřřř řř řwř inarřřagi wřnřmeářřni. ⁵ Apřřř řinřřř imónřřřyřř nání řwř ikaxř Moseso nřřřři eanřřpimř dánř re řřniřři, ‘Sřřá řřni iwanřř nearo přkřřřřni.’ řřnřřagi ai joxř přoř řřřřniřři?” urřřřawixřni. ⁶ Řřwéná o Moseso řřřřpi nřwiařkiri xegř bř řřřřpimř dánř xwřyřá uxekwřmoaneyřnřro iwamřó nřwřwapřyiro e urřřřá aiwř o řřřřá éř nřřweámáná xwřáyo webřá řřni řřwamřřř nearř ⁷ awa arřkř ámř ámř yarřřř wiayarřřagřa o ámř éř nřrorř re urřřřniginř, “Soyřné woxř goxř řwř bř mřyarřřoxř xámř řmř sřřá eai.” nurřmř ⁸ ámř řřřřá éř nřřwearř xwřáyo řřwamřřř earrřná re enřniginř. ⁹ Awa Jisaso e urřřagi

arfa n>wiro woni woni Jiaso tñf e pñi n>wiármi nuróná ámináowa xámi numearo nñi rixa núaná apixini xegf xewini Jiasoyá símf e éf ronagi n>winri ¹⁰ ámi éf nrori imi re uriniginini, “Ineyi, amáyf gminirini? Ayf wo xwiyá mirimearfrani?” urfagi ¹¹ i re uriniginini, “Ámináoxini, wo xwiyá minimearfrani.” urfagi Jiaso re uriniginini, “Nioni eni xwiyá wí rimearimeini. Dixi añf ui. Re dani ámi fwf bi minipa érixini.” uriniginini.

“Nioni áma nani uyfwñinif imóninjonirini.” urinif nánirini.

¹² Jiaso ámi re uriniginini, “Nioni áma xwá tfo nweagfa niyoni uyfwf wáninif wókimixarinjonirini. Áma nioni nixdfáyf sfá yinimini añf emepfrá menini. Wfa dñf niyimini tfgáyf imixipaxf imóninipf wókimixinfárinini.” urfagi nani ¹³ Parisiowa re urigfawixini, “Joxi e rípf j>waninixi símeanf mfkoxinif nimóniri áwanf rinarinagi nani ‘Neparini.’ niyaiwirane arfa seaianmewini.” urfagfa ¹⁴ Jiaso re uriniginini, “Nioni aí niwaninonini nani áwanf rinarinapf, ayf neparini. Ayf ripf nani seararinini. Ge dani rfa biniginiri gimini nani umfárfaniri imóninipf nani nijfa nimóniri nani seararinini. E neri aí soyfne nioni biniae nánirani, nioni umfae nánirani, majfa nimóniro nani nrarinioi. ¹⁵ Soyfne áma xwá tfo dánfyf yarfagfa siñwf tñini nwinaxfdiro rarinagfa aí nioni áma womi aí siñwf tñini nwinaxfdiri xwiyá mumeararinini. ¹⁶ Nioni xwiyá numeariri siñwiriyf, nioni gf dñf tñi mepa neri ápo, nirowárenapinoyá dñfyo dani neri nani nepa xixeni imóninipf tñi umearipaxirinini. ¹⁷ Segf nwf ikaxf eáninifyo aí re niriniri eánini, ‘Áma waú xwiyá áwanf nirinina axipni nirininaf, xwiyá api nepa imónini.’ niriniri eánini. ¹⁸ ‘Nioni niwaninonini nani áwanf seariniri ápo, nirowárenapino eni nioni nani áwanf seariri yarinagi nani soyfne nioni seararinapf nani ‘Neparini.’ yaiwipaxirinini.’” urfagi ¹⁹ awa re urigfawixini, “Dixi ápo ge nweani?” urfagfa o re uriniginini, “Soyfne nioni nani nijfa mimónipa ero gf ápo nani nijfa mimónipa ero yarinioi. Soyfne nioni nani nijfa nimóniro siñwiriyf, gf ápo nani eni nijfa imónanro éfárinini.” uriniginini. ²⁰ Añf rfdiyowá yarfgiwami Gorixo nani nigwf tarigfa tñf e dani nurewapiyirfna xwiyá apf urarinagi aiwi omi fa xiripfrfina sinini mimóninagf nani fa bi mixirigfawixini.

“Nioni umfae nani soyfne wí upaxf menini.” urinif nánirini.

²¹ O ámi re uriniginini, “Nioni pñi niseawiármi uána soyfne nioni nani pfa niniro aí segf fwf yarfagfapf sinini yokwarimf minijnána pepfrfárinini. Nioni umfae soyfne bipaxf wí mimóninioi.” urfagi ²² Judayf ámináowa re nira ugfawixini, “O ‘Nioni umfae soyfne bipaxf mimóninioi.’ rfagi nani xewaninjo pikinimiri nani minearipa riyarinini?” nira warfna ²³ o re uriniginini, “Nioni eramini dánonirini. Soyfne biramini dánoyfnerini. Soyfne xwá tfo dánoyfnerini. Nioni xwá tfo dánonimanini. ²⁴ Ayinani re searfinini, ‘Segf fwf yarfagfapf sinini yokwarimf minijnána pepfrfárinini.’ searfinini. Ayf ripf seararinini. Soyfne dñf ninkwíroro ‘Ayf orini.’ miniaiwipa nerónayf, segf fwf yarfagfapf sinini yokwarimf minijnána pepfrfárinini.” urarinagi ²⁵ awa re urigfawixini, “Goxirinini?” urfagfa Jiaso re uriniginini, “Nioni iwamfo dani searagoni onirini. ²⁶ Soyfne yarfagfapf nani xwiyá searimearimf nani xwiyá xwapf xirinjonirini. Soyfne arfa miniarinagfa aiwi nioni nirowárenapino nepaxinorini. Amipf omi arfa winapf áma nñi arfa egfe dani rarinarinini.” urfagi aiwi ²⁷ ayf majfa nimóniro “Ápo Gorixo nani rfa neararinini?” niyaiwiarinagfa nani ²⁸ Jiaso re uriniginini, “Soyfne áma imóninjonini ikfayo niyekwíroáripfiri seáyf e ninimfeyoarfna nijfa ‘Ayf orini.’ imónipfrfárinini. Nioni gf dñf tñi amipf bi yarinamanini. Ápo nirewapiyinipf rarinarinini. ²⁹ Ínina nioni nirowárenapino yayf winipaxfipni yarinagi nani nioni pñi nwinwiármi minú sinini dñf nikkayoni.” uriniginini. ³⁰ Xwiyá apf urarfna áma obaxf dñf wikwírogfawixini.

Ámá áxeŋwarí inigfáyí nání uríŋí náníríní.

³¹ Jisaso Judayí omí dŋí wíkwírófáyo re uríŋínigíní, “Seyíné gí xwíyá rariŋápi dŋí fá nixírírónáyí, nioniyá gí seaiep+sariŋá nepaxíŋíyíné imóníŋoi. ³² Xwíyá nepaxíŋí imóníŋípi nání nífá nimóníro e nemáná xwíyá api dŋí fá nixíríríŋípi dání áxeŋwarí minigfáyíné imóníprífaríní.” uríagi ³³ wa re urígíawixíní, “Negí aríto Ebríamoyá fwiárfaweneríní. Eníná dání ámá wayá xináíwanéníŋí nimónírane omíŋí miiagwaéne, joxí aríge nerí ‘Áxeŋwarí minigfáyíné imóníprífaríní.’ neararíŋíní?” uríagí ³⁴ Jisaso re uríŋínigíní, “Aga nepa seararíŋíní. Ámá fwi yariŋí go go fwi xíto yariŋípiyá xináíníŋí nimónírí áxeŋwarí winí. ³⁵ Ámá xináíwaníŋí nimóníro omíŋí wíarígíáyí aníŋí aníwámí xiáwo tŋí ŋweaarígíámaní. E nerí aí xewaxo íníná aníŋí e ŋweaaríŋíríní.” nurírí ámá e rówapígíáyí re oyaiwípoynírí, “ ‘Seyíné xináíwayínéŋí nimóníro omíŋí wíarígíáyíné yapí imóníŋoi.’ rífa neararíní?” oyaiwípoynírí ewayí xwíyá api nurírí ³⁶ re uríŋínigíní, “Ayínání xewaxoní xináíwayínéŋí nimóníro omíŋí wíarígíáyíné áxeŋwarí seainíŋípi anípa seaimíxiyáná aga áxeŋwarí minigfáyíŋí imóníprífaríní.” nurírí ³⁷ re uríŋínigíní, “Nioní nífáriní. Seyíné aríto Ebríamoyá fwiárfawéyíneríní. E nimóníro aí seyíné gí xwíyápi segí xwioxíyo aumaúmí miníŋí enagi nání nioní nípíkianíro nání yariŋoi. ³⁸ Nioní ápo tŋí nŋwearíná síŋwí wíŋápi nání rariŋáriní. Seyíné ení amípi segí ápo rariŋagi aríá wigíápi yariŋáriní.” uríŋínigíní.

“Segí ápo oboríní.” uríŋí náníríní.

³⁹ Awa re urígíawixíní, “Negí aríto Ebríamoríní.” uríagí Jisaso re uríŋínigíní, “Nepa Ebríamoyá fwiárfawéyíné enánáyí, xíto yagípa epaxíríní. ⁴⁰ E nerí aí nioní xwíyá nepání Goríxomí aríá wíŋápi seararíŋáoní nínípíkianíro yariŋoi. Soyíné nianíro yariŋípa aríto Ebríamo wí e menínigíní. ⁴¹ Ayínání re searíŋíní, ‘Segí ápo yariŋípi yariŋoi.’ searíŋíní.” uríagi ayí re urígíawixíní, “Negí inókiwa fwi níro neaxírígíámaní. Negí ápo imóníŋo ná woní Goríxoríní.” uríagí ⁴² Jisaso re uríŋínigíní, “Nioní gí dŋí tŋí bíŋámaní. Goríxo nírowárenapíagi o tŋí e píŋí níwíarímí bíŋá enagi nání Goríxo nepa segí ápo enánáyí, soyíné nioní dŋí síxí níyipaxíríní. ⁴³ Soyíné nioní xwíyá rariŋá aríá nero aí pí nání nífá mimónípa yariŋoi? Ayí rípi náníríní. ‘Xwíyá aríá owianeyí.’ míseaimónaríŋagi nání nífá mimónípa yariŋoi. ⁴⁴ Soyíné niaiwí segí ápo oboyáoyíné enagí nání xíto wimónaríŋípa niaiwíyíné ení ‘Axípi oyaneyí.’ seaimónaríŋíríní. O eníná dání ámáyo píxíwíró yagoríní. Nepa bí mírípaxí imóníŋo enagi nání pí pí xwíyá níriríná yapíní rariŋoríní. O yapí rariŋo imónírí ámá yapí rariŋí nífáyá xanóníŋí imónírí enagi nání gíní gíná yapí níriríná sa míkí xíto imóníŋípi tŋí xixení rariŋíríní. ⁴⁵ E nerí aí nioní nepaxíŋí imóníŋípiŋí seararíŋagi nání ‘Neparíní.’ níyaiwíro dŋí míníkwíroaríŋoi. ⁴⁶ Soyíné goxí fwi nání xwíyá nímeáripaxíríní? Oweoi, wí xwíyá nímeáripaxímaní. E nerí aí nioní nepání seararíná pí nání ‘Neparíní.’ níyaiwíro dŋí míníkwíroaríŋoi? ⁴⁷ Ámá Goríxoyáyí xwíyá xíoyápi aríá wíarígíáriní. Soyíné Goríxoyáoyíné mimóníŋagí nání xwíyá oyápi aríá míníaríŋoi.” uríŋínigíní.

“Aríto Ebríamo síní menáná nioní ŋweaagáriní.” uríŋí náníríní.

⁴⁸ Judayí amínáowa omí ikayíwí re urígíawixíní, “None joxí re níriríranéná, ‘Ámá sípí roxíyí Samariayí woxíríní. Imíto xixéroaríŋí roxíní.’ níriríranéná xixení mírírípa réwíní?” uríagí ⁴⁹ Jisaso re uríŋínigíní, “Nioní imíto dŋí míníxixéroaríní. Gí ápomí wé íkwianwíyo unjwíráraríŋagi aí soyíné wé íkwianwíyo míníŋwíráraríŋoi. ⁵⁰ Nioní gí dŋí tŋí seáyí e imónímánírí mýariŋagi aiwí wo nioní nání ‘Seáyí e oimóníní.’ niaiwíoyí soyíné tŋí nioní tŋí neapayoníto ŋweaní. ⁵¹ Aga nepa seararíŋíní. Ámá gíyí gíyí xwíyá nioniyápi níxídirínáyí, wí nípepríámaní.” uríagi

⁵² Judayí ámináowa re urígfawixini, “Joxi e rariḡagi nání rixa nijfá re imóniḡwini, ‘Joxi imfó xixéroariḡf woxini.’ nijfá e imóniḡwini. Arfo Ebirfamo tñni wfá rókiamoagfáwa tñni pegfáriní. E éagfa aí joxi re rariḡini, ‘Ámá giyf giyf xwiyfá nioniyápi nixfdirínáyf, wí nipepfrfámani.’ rariḡini. ⁵³ ‘Joxi negf arfo Ebirfamo penomi seáyi e miwimóniḡoxirini.’ neaimónariní. Wfá rókiamoagfáwa eni pegfáriní. Joxi gonirini yaiwinariḡini?” urfagfa ⁵⁴ Jisaso re uriniḡini, “Niwanḡoni seáyi e nimfeyoánirínáyf, surfma imónaripaxirini. Seáyi e nimfeyoariḡo, ayf gf áporini. O nání soyfné ‘Negf Nwfáorini.’ rariḡfáriní. ⁵⁵ E niriro aí xfo nání nepa nijfá mimóniḡoi. E nerif aiwi nioni nijfáriní. ‘O nioni majfáriní.’ niriínáyf, nioni soyfnéniḡf yapf rariḡaoni imónipaxirini. E neri aí o nioni nepa nijfá nimóniri nání xwiyfá oyápi xfdariḡáriní. ⁵⁶ Segf arfo Ebirfamo sfá nioniyáyi nání ‘Siḡwf winimfárfani?’ niyaiwiri nání yayf wininiḡini. Oyi, o siḡwf ninaniri yayf seáyimí dání wininiḡini.” urfagi ⁵⁷ Judayí ámináowa re urígfawixini, “Joxi sini xweyaxoxi menyf ‘Arfo Ebirfamomi siḡwf winagáonirini.’ rirariḡini?” urfagfa ⁵⁸ Jisaso re uriniḡini, “Aga nepa searariḡini. Arfo Ebirfamo sini menána nioni xámi ḡweaagáriní.” urfagi ⁵⁹ awa “‘Gorixo tñni xixeni imóniḡorfani?’ oniaiwiḡoyiniri rfa nearariní?” niyaiwiro omi sfḡa eanero nání sfḡa meáagfa aiwi xewaniḡo re eniniḡini. Yumfi nimóniri aḡf ridiyowá yarigfiwámi dání peyeaniḡini.

9

Siḡwf supáriní womí naní imixiḡf nánirini.

¹ E nemo nipurná wenini éyif wininiḡini. Ámá wo xinái xiriḡe dání siḡwf supáriní néra uḡo ḡweaniḡi winána ² xegf wiepisariḡowa eni siḡwf niwiniro yariḡf re wigfawixini, “Nearéwapiyariniḡoxini, fwf go enipimi dání xinái siḡwf supáriní ro xiriḡirini? Xfo éagi nánirani, xaniyaú éagfi nánirani?” yariḡf e wiagfa ³ Jisaso re uriniḡini, “Ámá ro fwf éagi marfá, xaniyaú eni fwf éagfi marfá, sa omi dání emimf Gorixoyá siwániḡf inifá nání e eḡo xiriḡirini. ⁴ Agwi sini ikwáwiyíná imóniḡaná emimf nirowárenariḡo ‘E éwininiḡini.’ yaiwiariniḡpi éwaniniḡini. Árfwiyíná ámá wo emimf mepaxí imóniḡiná rixa aḡwi e enagi nání rariḡini.” uriniḡini. Diḡf re oyaiwiḡoyiniri, “Xfomi pikíaná árfwiyiniḡf imóniḡfáriní.” oyaiwiḡoyiniri e nuriri ⁵ ámi re uriniḡini, “Nioni xwfá tfo niḡwearfá ámá niniyf nání wfá wókimixiniḡini.” nurárimí ⁶ xwfáyo reariḡf núrímáná xwfá tñni reariḡf tñni yiyf nidiḡi ámáoyá siḡwfyo xópé niwimáná ⁷ re uriniḡini, “Joxi nuri ipi Siroamiyi riniḡfwámi nání —Yof mfkf ayf mewárininiḡf nánirini. E riniḡfwámi nání nuri sfmimanifyo wayf rónei.” urowárfagi o nuri sfmimanifyo wayf nironimáná re eniniḡini. Rixa siḡwf aniḡo biḡiniḡini. ⁸ Rixa siḡwf aniḡo bariniḡi ámá aḡf xfo tñf e ḡweagfáyf siḡwf e niwiniro siḡwf supáriḡo enagi nání éf niḡweámáná aiwá nání rixiḡf urago bariniḡi siḡwf niwiniro re nira ugfawixini, “Ámá royf e niḡweámáná aiwá nání rixiḡf nearariḡo menirani?” nira warfná ⁹ wí re nira ugfawixini, “Ayf orini.” nira warfná wí “Oweoi, ayf o yapf imóniḡyf worini.” nira warfná xewaniḡo arfki re uriniḡini, “Nioni onirini.” urariḡagi ¹⁰ ayf re urígfawixini, “Joxi arige neri dixf siḡwf oxoáini?” urfagfa ¹¹ o re uriniḡini, “Ámá Jisaso rariḡfo xwfá bimi reariḡf nuri yiyf nidiḡi gf siḡwfyo xópé ninimáná re niriḡoi, ‘Joxi ipi Siroamiwámi nání nuri wayf rónei.’ niriḡagi nioni nuri wayf nironirfná re éini. Siḡwf noxoari anifini.” urfagi ¹² ayf re urígfawixini, “Ámá o ge ḡweani?” urfagfa o “Nioni majfáriní.” urfagi ¹³⁻¹⁴ ámá ayf sfá Jisaso xwfárimi reariḡf nuri yiyf nidiḡi omi siḡwf naní wimixiḡyi Sabarfáyi enagi nání ámá xámi siḡwf supáragomi Parisiowa tñf e nání niméra nuro wáraná ¹⁵ Parisiowa eni omi yariḡf re wigfawixini, “Joxi arige neri siḡwf oxoáirini?” urfagfa

o re uriniginini, “O xwirinwí bî tîni gí sîñwíyo xópé níáná nioni nuri wayí nîrónîrîná sîñwí oxoáîni.” urîagi ¹⁶ Parisiyí wîa re nîra ugîawixîni, “Ámá o Sabarfá nánî ñwí ikaxí rîniñîpîmi xopîrârî ñiyayîrî nánî Gorîxo tîñî e dâni bîñomani.” nîra warîná wîa re nîra ugîawixîni, “Ámá íwî yarîñîyí wo enânáyí, arîge nerî emîmî o yarîñîpîniñî imónîñîpî epaxîrîni?” nîra nuróná dîñî xîxegîni tîni nepayoro nánî ¹⁷ ámî sîñwí supâragomî re urîgîawixîni, “O dîxí sîñwí roxaóî enagi nánî pí ámáoxîni rarîñîni?” urîagîa o re uriniginini, “O Gorîxoyá wîá rókiamoarîñî wo menîranî?” urîiniginini.

¹⁸ O xegí sîñwí oxoáîyí nánî píranîñî áwanî urarîñagî aiwî xámî sîñwí supâragomî aiwî Judayí ámináowa arîá mîwîpa nero re yaiwigîawixîni, “Nepa sîñwí supârago ámî sîñwí manîñorîni.” ñiyaiwîro “Ámá sîñwí oxoáoyá xanîyaú obîpiyi.” nîrîro ayaú rîxa báná ¹⁹ yarîñî ñîwiróná re urîgîawixîni, “Niaíwî ayagwîyáorani? Ayagwî re rîrarîñî, ‘Xînáî ñîxîrîrîná sîñwí supârîño xîrîñîrîni.’ rîrarîñî? E xîrîñî enânáyí, arîge nerî agwî sîñwí noxoarî anarîni?” urîagîa ²⁰ xanîyaú re urîgîsîxîni, “Ayí yegí íwo enagi nánî yayawi ñîjîárîni. Xînáî ñîxîrîrîná sîñwí supârîñî enîyí nánî enî yayawi ñîjîárîni. ²¹ E nerî aí agwî o sîñwí oxoáîyí nánî yayawi majîárîni. Sîñwí supârîñîyí woxoáo nánî enî yayawi majîárîni. Xewanîñomî yarîñî wîpoyî. Sîni onomani. Xewanîño nánî áwanî osearîni.” urîgîsîxîni. ²² Xanîyaú Judayí ámináowa nánî wáyí winîagi nánî e urîgîsîxîni. Ayí rîpî nánîrîni. Judayí ámináowa re rînarîgîá enagi nánî, “Ámá gîyí gîyí Jîsaso nánî waropârî nero ‘O Kiraiso, ámá yeáyí neayimîxemeanîa nánî arîfowayá xwîá piaxîyo dâni îwiaronîoyî rarîñwáorîni.’ neaimónarîni.’ rânáyí, rotú anîyo dâni yoí emî kwîrîmoanîwârîni.” ²³ rînarîgîá enagi nánî xanîyaú re urîgîsîxîni, “Onomani. Xewanîñomî yarîñî wîpoyî.” urîagî ²⁴ Parisiowa ámî “Sîñwí supârago obîni.” nîrîro o rîxa báná re urîgîawixîni, “Joxî Gorîxomîni seáyî e numîeyoarî waropârî ineî. Ámá ‘Nanî ñimîxîñoi.’ rarîño íwî yarîñîyí wo enagi nánî none ñîjîárîni. Ayînánî waropârî ineî.” urîagîa ²⁵ o re uriniginini, “O íwî yarîñorani? Nanîñorani? Nioni majîárîni. E nerî aí rîpî nánî nioni ñîjîárîni. Xámî sîñwí supâragáoni aiwî agwî o nípîmî dâni sîñwí noxoarî anîñîni.” urîagî ²⁶ awa re urîgîawixîni, “O pí sírîni? Arîge nerî dîxí sîñwí roxoáîrîni?” urîagîa ²⁷ o re uriniginini, “Nioni rîxa áwanî searîagi aí arîá mîniarîñoi. Arîge ñiyaiwîro ‘Ámî arîá osianeyî.’ nîrarîñoi? Soyîné enî rîxa xegí wiepîsarîñîyîñîñî imónanîro mîrîpa rîyarîñoi?” urîagî ²⁸ awa ikayîwî numearîro re urîgîawixîni, “Xewanîñoxîni xegí wiepîsarîñîyí woxîrîni. None neaiepîsagî Mosesoyáonerîni. ²⁹ None Mosesomî xwîyîá Gorîxo urîñîpî nánî ñîjîá imónîñwîni. E nerî aí ámá oyí e dâñorîanîrî none majîárîni.” urîagîa ³⁰ ámá o re uriniginini, “Soyîné rarîgîápi ududî ñinîpaxî rarîñoi. Soyîné o bîñe dâni majîá enagîa aiwî o gí sîñwí noxaóîrîni. ³¹ Ámá íwî yarîgîáyí Gorîxomî rîxîñî uráná arîá mîwîpa yarîñî enagi nánî nene ñîjîárîni. E nerî aí ámá go go Gorîxomî wéyo numerî xîo wimónarîñîpî ñîxîdîrînáyí, Gorîxo ámáomî arîá ñîwirî xîo rîxîñî urarîñîpî nánî arîrá wîpaxîrîni. ³² Aga enîná dâni aí nene arîá wî re mîwîñwârîni, ‘Ámá wo ñîwiápnîmearî xînáî xîrîñe dâni sîñwí supârîñî womî sîñwí oxoáîñîgîni.’ rarîñagîa arîá mîwîñwârîni.” nurîrî ³³ re uriniginini, “Ámá o Gorîxo tîñî e dâni mîbîpa nerî sîñwîrîyí, xîo yarîñîpî bî epaxî imónîmîñîrî éfmanî.” urîagî ³⁴ awa mîxî re urîgîawixîni, “Íwî ñinîrîñîpîmî dâni rîxîrîñoxîni, joxî none rînearéwapîyarîñîni?” nurîmáná xegí yoí emî kwîrîmogîawixîni.

Sîñwí supârîñîñî imónîgîáyí nánîrîni.

³⁵ Jîsaso “Ámá sîñwí supâragoyá yoí kwîrîmóoi.” rarîñagîa arîá e ñîwirî o nánî pîá nemerî ñîwîmeámáná re urîiniginini, “Joxî ámá imónîñomî dîñî rîwîkwîronîni?” urîagî ³⁶ o re uriniginini, “Ámináoxîni, ámá imónîño gorîni. Nioni dîñî wîkwîrómî

náni áwanj nirei.” uríagi ³⁷ Jisaso re uriniginini, “Omi joxi rixa sijnwí wininjinini.” nuriri sijnáni re uriniginini, “Joxi tñi rinarigwí roní, ayí onirini.” uríagi ³⁸ o re uriniginini, “Ámináoxini, nioni rixa dñj ríkwíronini.” nurimi xfo tñj e xóminj niyíkwiri yayí winiginini.

³⁹ Jisaso re riniginini, “Ámá niyoní epayómfa nání xwíá tño nání binárinini. Ámá sijnwí supárigfáyini sijnwí anipíri imóniro sijnwí anigfáyini imóniyí sijnwí supáripíri imóniro epírfá nání bináonirini.” ríagi ⁴⁰ Parisi xfo tñi anwi e rówapigfáwa re urigfawixini, “None nání eni ‘Sijnwí supárigfóyínerini.’ ríneararinini?” uríagí ⁴¹ Jisaso re uriniginini, “Soyíné sijnwí supárigfóyíné sijnwíriyí, ríwí nimoarigfápi nání xwiyíá meárinipaxímaní. E nerí aí soyíné ‘Sijnwí aninwáonerini.’ niro nání ríwí nimoarigfápi nání xwiyíá meárinipírfárinini.

10

Ewayí ikaxí sipísipí awí mearoaríño nánirini.

¹ “Aga nepa seararinini. Go go sipísipí xwíná fwiyo mipáwipa nerí wí e dání ogámí nerí nípíxemoánirínáyí, fwi meariní wo imónini. fwi xauráparinj wo eni imónini. ² E nerí aí xwíná fwiyo páwiaríño, ayí sipísipí xiáworini. Awí mearoaríñorini. ³ O xwíná róniñe nání báná fwi e íníná awí roño ówanj wíkwíáná xiáwo xegí sipísipí nání yoí ráná xiáwoyá manj arfá niwirí uxídáná níméra nipeyearí ⁴ rixa xfoyá nñi bíaríwámíni enáná o xámí umearíná sipísipíyí xiáwoyá manj uminjinarinj enagí nání númí warigfárinini. ⁵ Xenwí womí wí númí uxídípíriméot. Manj ámá xenwí woyá uminjinarinjagí niwiniro nání númí muxídipa nero éf upíráot.” uriniginini. ⁶ Jisaso ewayí xwiyíá api uríagi aiwi xfo api nání nijfá oimónipoyiniri uréwapiyiminiri yarínipi nání nijfá mimónigfawixini.

“Sipísipí píraninj awí mearoaríñoní nionirini.” urinj nánirini.

⁷ O ayí nijfá mimónipa yarínjagí nání ámí ewayí xwiyíá re uriniginini, “Aga nepa seararinini. Nioni sipísipí xwíná fwininj imóninonirini. ⁸ Nioni siní mibípa enáná bigfá gíyí gíyí fwi mearigfáyini imóninot. fwi xauráparigfáyini eni imóninot. E nerí aí sipísipíyí wigí manj arfá míwigfárinini. ⁹ Nioni niwaninoní fwininj imóninonirini. Gíyí gíyí nioniyáyómíni fwiapáná yeáyí uyimixemeámírinini. Ará wíwákwíní epírfá nání fwiapíro peyearo nero epírfárinini. ¹⁰ fwi meariníno sipísipíyo pípi wiminiri barinimani. fwi xaurápiri pípíkímí erí xwirfá ikíxerí wiminiri barínjagí aiwi xewaninoní rípi wiminiri binárinini. Ewáraninj éríxiniri dñj niyíminj imóninipi síxí umímómíni bináonirini. ¹¹ Sipísipí nání píraninj awí mearoaríñoní, ayí nionirini. Sipísipí nání awí píraninj mearoaríñoní sipísipí arírá wiminiri neríná ‘Nioni nípíkiáná ayí ananirini.’ yaiwiarínjirinini. ¹² Nigwí meáminiri awí mearoarinj wo —O sipísipí xiáwo nimóniri píraninj awí mearoaríño marfái, o síwí sayí sipísipí roanímíni barínjagí niwiniríná sipísipí píni niwiárimí éf úaná síwí sayí rírómí erí xídíxí dowárf erí yarínjinini. ¹³ O sa nigwí nání meáminiri yaríño enagí nání sipísipí nání nepa dñj moarinimani.” nuriri ¹⁴⁻¹⁵ re uriniginini, “Sipísipí píraninj awí mearoaríñoní, ayí nionirini. Ápo tñi nioni tñi xixe mí ómíxinarigwípa nioni tñi sipísipí nioniyáyí tñi eni xixe mí ómíxinarinjwárinini. ‘Nioni gí sipísipí imóniníyo arírá wiminiri nání nupeiríná ayí ananirini.’ yaiwiarínjirinini.” nuriri ¹⁶ re uriniginini, “Nioni sipísipí ámí wí —Sipísipí xwíná tño dánj imóniníyí marfái, ámí wí eni tñinonirini. Ayí wí aninj e xe nweárixiniri sijnwí winipaxí mimóninini. Ayo eni winíyí tñj e awí neárfimiginini. Ayí gí manj arfá niniro xwíná tño dánjyí tñi nawíni imóniro awí mearoarinj ná woni axoni tñj imóniro epírfárinini. ¹⁷ Ámí sínj nimóniri wiápnimeámífa nání sipísipíyo arírá wiminiri neríná ‘Nioni niperíná

ayf ananirini.' yaiwiarinagf nani apo dinf sixf niyini. ¹⁸ Nioni ama xe onipikipoyiniri sinwf m+winipa nerfnayf, wi ninipikipaximanf. Xe onipikipoyiniri sinwf winarinagf giyf marfat, niwaninonirini. Perf amf wiapfnimearfi emfa nani enf sixf eaninifpi tfinonirini. Gf apo o e ewiniginiri sekaxf nirinif eagf nani api e epaxonirini." uriniginini.

¹⁹ Judayf aminaoowa Jisaso e rarinagf arfa niwiro nani dinf xixegfni tfini nepayoro bi bi nirinirona ²⁰ wfa obaxowa re nira ugawixini "Imfo dinf uxixeroarinagf nani xoxwf nerf rarinf. Pi nani arfa wiarinof?" nira warfna ²¹ wfa re nira ugawixini, "Xwiyfa o rarinifpi imfo xixeroarinif wo yapf mirinarinini. 'Ama imfo dinf xixeroarinifyf ama sinwf suparigfayo sinwf woxoapaxf imoninof.' riseaimonarini? Oweof." nira ugawixini.

Jisasomf rfwf umogfa nanirini.

²² Sfa Judayf enina emayf wa anf ridiyowa yarigfiwami xororf nero xwirfa ikixegfa enagf nani amf piraninif imixaragfapi sfa api nani dinf winini nani awi neantiro yayf yayarigfapi imoninan ²³ —Ayf inia earf iminif riri yarinyinarinif. Ina Jisaso anf ridiyowa yarigfiwami nipawirf anf wiamefo wigf eninanif mixf inayf Soromono nani rininifpimi emearfna ²⁴ Judayf aminaoowa niwimearo minf minf xapixapf numero re urigawixini, "Gina jwaninof nani xe nijfa oimontpoyiniri nearifarinif? Aninif yumfi nearifaranif? Joxf Kiraisoxf, ama yeayf neayimixemearfa nani arfowaya xwfa piaxyo dani iwiaronfoyf rarinwaoxf enanayf, sinani awanf nearinef." urtagfa ²⁵ Jisaso awamf re uriniginini, "Nioni rixa awanf searagf aiwi soyné 'Nepa neararinif.' niyaiwiro dinf minikwifroarinof. Emimf gf apo e ewiniginiri nirinif nioni yarinarf sinani awanf ayf orinifinif seararinagf ai ²⁶ soyné gf sipisipifyneninif mimonipa nerf nani nioni dinf minikwifroarinof. ²⁷ Sipisipf nioniyayf gf manf arfa niniro nixidarigfarinif. Nioni ayo mi niwomixiri ²⁸ dinf aninif inina nweapirfa nani minf wiarinagf nani wi aninifirfa menini. Sipisipf nioniyayf niniwéu tfini fa xirinagf nani ama giyf nrapifirarinif? ²⁹ Gf apo sipisipifyf niarinirini. O ama niyonf seayf e wimoninagf nani nioniyaf gf imoninifyf apo niniwéf tfini eni fa xirinagf nani ama giyf urapifirarinif? ³⁰ Nioni tfini apo tfini axowawirini." urtagf ³¹ Judayf aminaoowa xami yaniro egfapa sifa tfini Jisasomf opikianeyiniro mearinagfa ³² Jisaso re uriniginini, "Nioni emimf apo e ewiniginiri nirinifpi obaxf seaiwapifyarinif. Gfminf gifpi seaiwapifyapf nani sifa tfini nipikianiro yarino?" urtagf ³³ Judayf aminaoowa re urigawixini, "Amipi nanf joxf yarinfpi wi nani sifa tfini ripikianiri miyarinwinif. Joxf aga amaoxf enagf aiwi Nwfaonirinifinif nirinirinifpimi dani Gorixomf riperirf umeararinagf nani ripikianiri yarinwinif." urtagfa ³⁴ Jisaso xomf wikf wonarigfapi piyfa owepoyiniri re uriniginini, "Segf nwf ikaxf eaninifpimi Gorixo re rinifpi niriniri meanipa renif, 'Nwfaonif re riniginini, "Seyné eni nwfaeyné imoninof." riniginini.' niriniri meanipa renif? ³⁵ Soyné nijfarinif. Xwiyfa Bikwifo eaninifpi wi surma rinipaxf mimonini. Ayinani Gorixo segf arfowami 'Seyné eni nwfaeyné imoninof.' urinif enagf nani ³⁶ soyné pi nani apo nirinifpearf xwfa tyo nirowarenaninonf re searana, 'Nioni Gorixomf xewaxonirini.' searana pi nani mixf nininiro 'Joxf Gorixomf riperirf umearininif.' ninarinof? ³⁷ Nioni emimf gf apo e ewiniginiri nirinifpi mepa nerfnayf, dinf ninikwifroro 'Nepa orini.' miniaiwiwa efrixinif. ³⁸ E niseariri aiwi nioni emimf apo e ewiniginiri nirinifpi nepa nerfnayf, soyné xwiyfa nioni searinarf arfa niniro dinf minikwifropa nero ai emimf nioni yarinarf sinwf ninanro nani dinf ninikwifroro 'Ayf orini.' niawirixinif. 'Apo tfini nawini imonigfiwaurnif. Axowaurnif.' niniaiwiwo nijfa imonifirf nani emimf nioni yarinarf dinf ikwifropoyf." urtagf ³⁹ xami yaniro egfapa omf fa oxiraneyiniro yarfnaf ananif ef muroniginini.

⁴⁰ Jisaso ámi nurí iniḡḡ Jodani rapáyo nixerí Jono xámi á máyo wayí umeainḡe nání nurí e ḡweañáná ⁴¹ á má obaxí xfo tḡḡ e nání nḡbīro re rḡnayigíawixini, “Wayí neameainḡ Jono emimí wí mepa nerí aiwí amípi á má ro nání rḡḡyí rḡxa xixeni imónini.” nḡrḡnayiróná ⁴² ámi obaxí wí dḡḡ wíkwírogíawixini.

11

Rasaraso peḡḡ nánirini.

¹⁻² Á má wo, Betani dánḡ Rasarasoyí rḡniḡo simixí yaríná —Anḡ ayí xfo xegí xexirímeáipaú Mariaí tḡni xḡnapí Mataí tḡni ípaúyá anḡ ení erini. Mariaí ayí apixí ríwíyo Ámináoyá síkwíyo werixí nḡwiwayimómáná dḡá tḡni kwíriḡirini. Ími xexirímeáo Rasaraso simixí wiarḡḡḡḡ nání ³ xḡnapixanḡḡipaú Jisaso tḡḡ e nání xwíyá re uowárigísisixini, “Ámináoxini, arḡá ei. Á má joxi dḡḡ síxí uyarḡḡoyí simixí yarini.” uowárigí ai ⁴ Jisaso arḡá e nḡwiríná re rḡḡḡḡḡḡ, “Simixí o yarḡḡḡḡ nḡpení nánimani. Á máyí enḡ síxí eánḡḡḡ Gorixoyá síḡwí wḡnanirí ero Gorixomi xewaxoni yayí seáyí e dání nḡmeanirí ero epírḡa nání simixí api wímeanḡrini.” urḡḡḡḡḡḡ. ⁵ Jisaso Mataími tḡni xḡnanḡḡimi tḡni ípaúmi xexirímeáo Rasarasomi tḡni ayo dḡḡ síxí nuyiri aiwí ⁶ “Rasaraso simixí yarini.” urḡḡḡḡḡḡ arḡá nḡwiríná ámi sḡá wíyáú xfo ḡweañe ḡweañḡḡḡḡ. ⁷ E nḡḡweañḡsáná xegí wiepḡsarḡḡowami re urḡḡḡḡḡḡ, “Ámi Judia pḡropenisíyo nání owaneyi.” urḡḡḡḡ ⁸ wiepḡsarḡḡowa re urḡḡḡḡḡḡ, “Nearéwapḡyarḡḡoxini, ayí xámi síḡḡá tḡni rḡpḡkianirí egḡe nání ámi numinirí rḡneararḡḡḡḡ?” urḡḡḡḡḡḡ xfo ikwáwíyiniḡḡ imónḡḡḡḡ nání ⁹ ewayí xwíyá re urḡḡḡḡḡḡ, “Sogwí fwiapḡe dání wée nání awá wé wúkaú síkwí wáú tḡḡḡḡḡ. Á má ikwáwíyíná anḡ neríná ná eánarḡḡámani. Xwíá tḡyo wíá okḡḡḡḡ nání síḡwí píránḡḡ nḡwḡnaxída nuro nání ná eánarḡḡámani. ¹⁰ E nerí ai á má árḡwíyimi anḡ neríná ná eánarḡḡárini. Síḡwí nḡwíga upḡrí wíá mókḡḡḡḡ nání ná eánarḡḡárini.” nurirí ayí re oyaiwípoyinirí “Gorixoxi wimónarḡḡḡḡ nḡxḡdḡríná ayí ikwáwíyíná anḡ nemerínánḡḡḡ ríá imónini?” oyaiwípoyinirí ¹¹ e nurimáná awami re urḡḡḡḡḡḡ, “Negí nḡkumixinirí emearḡḡwáo Rasaraso simixí nerí sá weni. E nerí ai nioní saiwiárḡ wiminirí warḡḡḡḡ.” urḡḡḡḡ ¹² wiepḡsarḡḡowa re urḡḡḡḡḡḡ, “Ámináoxini, sa sáni nḡweríná anani nanḡ imóniniḡḡ.” nuríro ¹³ awa “Rasaraso sa sá weḡḡḡḡ nání ríá neararini?” nḡyaiwiro e urḡḡḡḡḡḡ ai Rasaraso rḡxa péf nání inimi nurirí nání ¹⁴ ámi nḡpḡkwini síḡḡáni áwanḡ re urḡḡḡḡḡḡ, “Rasaraso rḡxa pḡyirini. ¹⁵ E nerí ai soyíne síḡwí wḡnḡpḡrḡḡḡ nání yayí ninarini. O simixí yaríná nioní xfo tḡni miḡweáá enḡḡḡ nání soyíne nioní emíapḡ síḡwí nḡnaniróná dḡḡḡ nḡkwíropḡrí nání yayí ninarini. O tḡḡ e nání owaneyi.” urḡḡḡḡ ¹⁶ Tomaso —O xegí yoí ámi bḡ Didimasoyí rarḡḡḡḡḡ. O xfo tḡni wiepḡsarḡḡḡ wíami re urḡḡḡḡḡḡ, “O tḡni nawíni peanḡwá nání none ení owaneyi.” urḡḡḡḡḡḡ.

¹⁷ Jisaso Rasarasoyá anḡ tḡḡ e nání anḡwí e nḡbiríná arḡá re wiḡḡḡḡḡḡ, “O rḡxa nḡperí xwáripáyo tigíámi enáná sḡá wíyáú wíyáú pwéfirini.” arḡá e wiḡḡḡḡḡḡ. ¹⁸ Anḡ Rasarasoyá Betaniyí rḡniḡe Jerusaremí dání aiwimimani. Sa kiromita wáú wo imónḡḡerini. ¹⁹ Ayínáni Judia pḡropenisíyo dánḡ obaxí wí xexirímeáo Rasaraso péf nání Mataími tḡni Mariaími tḡni ípaúmi oḡanḡ wianḡro nání nḡbīro ípaú tḡni ḡweañáná ²⁰ Mataí “Jisaso barini.” rḡnarḡḡḡḡ arḡá nḡwirí óf e wirímiauminirí nurí xḡnanḡḡí Mariaí siní anḡyo ḡweañáná ²¹ í Jisasomi re urémeanḡḡḡḡḡ, “Ámináoxini, joxi re nḡḡweari síḡwíyí, ḡḡ nḡrḡxímeáo nḡpémimirí enḡmani. ²² E nerí ai níni re nḡpḡmónarini, ‘Gorixomi pí pí nání yarḡḡ wíyí agwí ai anani xixeni siiniḡḡ.’ nḡpḡmónarini.” urḡḡḡḡ ²³ Jisaso re urḡḡḡḡḡḡ, “Dixí rḡrḡxímeáo ámi nḡwiápḡnimeanḡḡḡ.” urḡḡḡḡ ²⁴ Mataí re urḡḡḡḡḡḡ, “O sḡá yoparḡyi á má nḡni nḡwiápḡnimearóná o ení wiápḡnimeanḡḡḡ nání

niíni níjfaríni.” uríagi ²⁵ Jisaso re uríniñigíni, “Ámá píyí egíáyí ámi níwiápíni mearo síñí epírí nání dñí síxí umímoaríñáyí, ayí nioníríni. Nioní dñí níkwírófá gíyí gíyí nípero aí ámi síñí upíríaríni. ²⁶ Ámá síñí nero dñí níkwírófá gíyí gíyí wí aníni pírfá meníni. Jíxi dñí níni kwírorí ‘O nepa ríá níraríni?’ ríni aiwiaríni?” uríagi ²⁷ í re uríniñigíni, “Oyí, Ámínáoxíni, níni joxí dñí níni kwírorí re síaiwiaríni, ‘Kíraisoxí, níaiwí Goríxoyáoxíríani? Eníiná dání re rígfíoxíríani, ‘Arífowayá xwíá píaxíyo dání ámá wo yeáyí neayimíxemeaníá nání iwiaroníaríni.’ rígfíoxíríani?’ síaiwiaríni.” uríniñigíni.

²⁸ E nurími nurí xínaníñí Maríaími “Eíni.” nuríni yumí re uríniñigíni, “Nearéwapíyaríño níremónapírí jíxi nání ‘Obíni.’ raríni.” uríagi ²⁹ í aríá e níwiríiná aníni níwiápíni meámi Jisaso tñí e nání uníniñigíni. ³⁰ Jisaso síni aní e míremónapí síni Mataí tñí órófí ínfié ñweañána ³¹ Judayí aníyo Maríaí tñí nawíni níñweámána ogañí wiarígfíáyí í aníni níwiápíni meámi peyeáagi níwíniro xexírí meáoyá xwáripáyo ámíxíá emíni nání waríni níni númerí úagíá ³² Maríaí Jisaso roñe níremóri níwíni ríiná xíoyá síkwí tñí e nípi kíní meari re uríniñigíni, “Ámínáoxíni, joxí re níñweari síñwíríyí, gí níri xí meáo pémi níni enímani.” uríagi ³³ Jisaso í ámíxíá yaríñagi níwíni rí Judayí í tñí barígfíáyí ení ámíxíá yaríñagí níwíni rí wá níwunírí xwíoxíyo dání dñí ríá uxearíñagi ³⁴ re uríniñigíni, “Seyíné omí ge tígfíawíxíni?” uríagi re urígfíawíxíni, “Ámínáoxíni, níbi rí síñwí wíneí.” uríagi ³⁵ Jisaso ení ñwí eaníniñigíni. ³⁶ Ñwí eáagi Judayí síñwí e níwíniro re rígfíawíxíni, “Omí aga dñí síxí uyíño enagi nání ríá eearíni?” raríiná ³⁷ wí re rígfíawíxíni, “Ámá royí síñwí supáriñomí síñwí míwoxoapa enírani? Rasaraso síni síñí eními níbi rí síñwíríyí, píyí mepa oenírí síñí imíxími níni mepa epaxíríani?” rígfíawíxíni.

Jisaso Rasaraso píyomi síñí imíxíñí náníni.

³⁸ Jisaso ámi wá bí níwuníríiná oyá xwáripá —Awá síñá ófíyí enagi nání síñá wo píroaríniñíwáriní. Awá tñí e níremóri ³⁹ re ríniñigíni, “Síñá ro ríwómópoyí.” uráná peñomí xexírí meái Mataí re uríniñigíni, “Ámínáoxíni, nene omí tíñwáé dání síá wíyáú wíyáú ríxa óríñí enagi nání ríxa píyaní neaeañíño.” uríagi ⁴⁰ Jisaso re uríniñigíni, “Nioní re míri rípa réanigíni, ‘Jíxi dñí níni kwíroríñáyí, ení eaníñí Goríxoyápi síñwí wíni ríni.’ míri rípa réanigíni?” uríagi ⁴¹ wa síñá emí ríwómóána Jisaso anínamí síñwí naníríni re ríniñigíni, “Ápoxíni, Rasaraso nání ríxíñí wuríyíapí aríá níagi nání yayí siaríni. ⁴² Nioní ríxíñí ríránáyí, joxí íníná aríá níaríñagi nání nioní níjía aiwí oxí apíxí re rogíá tí dñí níni kwíroro ‘Goríxo uowárenapíñoríani?’ oníaiwípoyíni ríraríni.” níri máná re eníniñigíni. ⁴³ Ení tñí níri rí ríaiwá re ríniñigíni, “Rasarase, íwiapeí.” ráná ⁴⁴ re eníniñigíni. Peño íwiapáná írikwí wí wéyo tñí síkwíyo tñí xopíxopí rónírí rapírapí wú tñí míñíyo xopíxopí rónírí enagi nání Jisaso re uríniñigíni, “Xopíxopí róníñíyí íkwí kweámí níwíro wárfíyí.” uríniñigíni.

Judayí ámínáowa “Jisasomí opíkianeyí.” ríni rígfíá náníni.

⁴⁵ Judayí obaxí wí Maríaí tñí e nání bíáyí Jisaso e éagi níwíniro omí dñí wíkwíróagíá aiwí ⁴⁶ wí Parisiowa tñí e nání nuro Jisaso éfípi nání áwaní uríagi nání ⁴⁷ Apaxípaníñí imónígfíá xwéowa tñí Parisiowa tñí Jisaso nání xwíyíá imíxaníro nání Judayí mebaowami awí neaáriro re níri ga ugíawíxíni, “Ámá oyí emími ayá wí yaríñagi nání aríre yaníwáriní?” níra nuríiná ⁴⁸ re ríni rígfíawíxíni, “None o xegí yaríñípi xe aníñí néra ounírí síñwí níwíni ríñáyí, ámá níni omí dñí níwíkwíroro neróná Romí dáníyo —Ámá Romíyí ríni rígfíáyí Judayí símaníwíyóníñí íními wuríni rígfíayíriní. ‘Ámá ayo míxí oxí dowáraneyí.’ raríiná ayí níbiro negí aní

riidiyowá yariniwáiwá pipinamí ero negí á máyo eni xwiríá ikixero epírixiniri nání arí yaníwárfani?” rinaríná ⁴⁹ wigíyí wo, Kaiapasoyi rininjo —O xwiogwí omi dání apaxípaniní imónigíawamí seáyí e wimóninorini. O niwiápínimeari míxí nuriri re uriniginini, “Soyíné aga níjía bí mimónigíoyínérini. ⁵⁰ Ripi nání eni díní neñwipero mímóarino, ‘Negí á má níni pepírixiniri ayí ríniní meaaniri éfápi nání á má ná woni ríniní api nimeari niperínáyí, negí díníyo dání nanjirini.’ mímóarino.” uriniginini. ⁵¹ O rinipi xegí díníyo dání miriniginini. O xwiogwí omi dání apaxípaniní imónigíawamí seáyí e wimóninjo enagi nání wía nírókiamori réniní ríniginini, “Jisaso negí Judayo arírá niwiríná upeinino. ⁵² Negí Judayí nánini maríá, Gorixoyá niaíwí imónigíá ami gími ñweagíáyí eni á má axíyíniní imónipírta nání upeinino.” éniní ríagi nání ⁵³ sía ayimi dání xíomi pikianiro nání mekaxí nira ugíawixini.

⁵⁴ Jisaso xíomi pikianiro mekaxí nira warinagía nání Judayí tñí e ámi sinánine memepa neri á má díní meaní tñímíni omíní tñí e nání nuri aní onímía bí Ipíremiyi rininipimi xegí wiepísarínowa tñi nawíni ñweanáná ⁵⁵ sía Anínajo Neamúroagoi rininíyi anwí e imóninagí nání á má obaxí sía ayi siní mimónipa enáná Judayí wigí yarigíápa Gorixo oneamímíni igíá eánanro nání wigí omíní tñímíni pñi niwiárimí Jerusaremíyo nání nuro ⁵⁶ e dání Jisaso nání píá nemero aní riidiyowá yarigíwáyá ákináyo íniríwámíni éf níromeróná re níriga ugíawixini, “ ‘O aiwá rípi nání wí mibípa epaxírini.’ ríseaimónariní?” níriga ugíawixini. ⁵⁷ Apaxípaniní imónigíá xwéowa tñi Parisiowa tñi Jisasomi íá oxíraneyíniróná re rinárigíá enagi nání “Jisaso ge ge ñweanagi á má go go niwíniríná níbéro áwaní nearírixini.” rinárigíá enagi nání e níriga ugíawixini.

12

Maríaí weríxí naní bí Jisasomi síkwíyo iwayimóní nánirini.

¹ Jisaso sía Anínajo Neamúroagoi rininíyi imóninía nání sía wé wíumí dání wo siní enáná o aní Betaniyi rinine Rasaraso, ámi siní imíxino ñweanipimi nání nuri ñweanáná ² á má aní apimí dání wí aiwá Jisaso nání ría níyearo Mataí aiwá níxeri yaní niwía waríná Rasaraso á má Jisaso tñi aiwá narigíáyí tñi nawíni níñweámáná aiwá naríná re eniginini. ³ Maríaí weríxí awiaxí nígwí xwé roñí wá —Síxí wíxaú enáná xegí saní kiro wo imónipaxíwáriní. Awá nimeari Jisasomi síkwí sosíayo niwayimómáná xegí día tñi kwíkwírímí yaríná xegí sinadiní á má aniwámí ñweagíayo níyoní wearági aí ⁴ Isíkarioti dání Judaso —O wiepísarínowa eni worini. Jisaso nání miyí wurímániri imóninjo, ayí orini. O niwiápínimeari re riniginini, ⁵ “Pí nání weríxí díní naní eaniní awá á máyo K300.00 nání bí nerane nígwí meáwápi á má uyípeayíyo arírá wianí nání míní mívipa réwini?” riniginini. ⁶ O uyípeayíyo díní sípi niwirí nání e murí íwí mearinorini. Ayínáni nígwí wowíyí o íá níxiriri nání nígwí wa tíapi bí íwí mearinjo enagi nání e ríagi ⁷ Jisaso re riniginini, “Í niarinipi xe owiniri sinwí wínipoyí. Sía nioní nítipíríayimi e nání xe oxirini. ⁸ Á má uyípeayí siní seyíné tñi aniní ñweapírta enagi nání ayo gíní gíná ‘Arírá owianeyí.’ níseaimónirínáyí, anani arírá wipaxírini. E neri aiwí nioní seyíné tñi nawíni aniní re ñweámía meñagi nání seararinini.” uriniginini.

Apaxípaniní imónigíá xwéowa “Rasarasomi eni pikíwaniginini.” rinigíá nánirini.

⁹ Judayí obaxí “Jisaso aní apimí ñweani.” rinarinagía aría niwiro Jisasomíni sinwí wínaniro maríá, Rasaraso, siní imíxinomí eni wínaniro bíagía aiwí ¹⁰ Apaxípaniní imónigíá xwéowa xwíyá nímixiro “Rasarasomi eni pikíwaniginini.” rinigíawixini. ¹¹ Jisaso Rasaraso piyomí siní imíxiní enagi nání Judayí obaxí wigí ámináowa tíamini

píni níwíarími nuro Jisasomi díńj wíkwíroaríńagía síńwí níwíńiro nání e níńńiro mekaxí megíawixíni.

Jisaso Jerusaremiyo níremorńá míxí ináyí rémoarígíápa rémonjń náníńni.

¹² Ámá obaxí aiwá sńá Anńnajo Neamúroagoi rńńńńyí nání imíxarígíápi nání Jerusaremiyo epńroyí egíáyí sá wegíá wíápi tńń arńá re wigíawixíni, “Jisaso Jerusaremiyo re nání barńńi.” arńá e níwiro ¹³ írńmńń eaarígíáyí wí nídoro o tńń óf e óróń inanńro nání nímeámi nuróná apń re nńra ugíawixíni, “Gorńxomi seáyí e oumeaneyí. Ámá Gorńxo urowárėnapńń royń oyá díńj tńń seáyí e oimónńńi. O míxí ináyí Isírere ne negorńńi.” O tńń óf e óróń inanńro apń e nńra warńńá ¹⁴⁻¹⁵ Jisaso Bíkńyoye re níńńń eánńńpi tńń xńxenń enńńńńi, “Saionń —Jerusaremi nání dńwń yoń bń Saionńńńi. Apimń ņweáyńe síńwń wńńpoyń. Segń míxí ináyo dogń sípńkńyo nńńweámáná iwo barńńagń nání amńpi wń nání wáyń mepanń.” níńńń eánńńpi tńń xńxenń o dogń sípńkń wo nímearı seáyí e níxėńwearı nímeámi bńńńńńi. E éagń aiwń ¹⁶ axńńáyń wiewńsarńńowa xńo yarńńpi nání “Ayń nání rńa yarńńi?” mńyawi majńá nėra nńńsáná Jisaso rńxa níkńńń níwíáńńmeámi anńnamń nání nípeymáná enńáná xńo nání e níńńń eánńńpi nání díńj wńńńi ámá ayń xńomń seáyí e numero wigíápi nání enń díńj wńńńi egíawixíni.

¹⁷ Ámá Jisaso Rasaraso xwárńpáyo weńáná “ńwiapeń.” nurńń síńj imíxarńńá xńo tńń e nńńwearo síńwń wńnarogíáyń o éńpi nání repńyń níwíera emearńńagíá nání ¹⁸ ámá epńroyí egíáyí emńmń xńo enń apń nání repńyń nėra warńńagíá arńá wńá enagń nání o tńń óf e óróń inanńro nání ugíawixíni.

¹⁹ Ayńńńń Parisiowa re rńńńńawixíni, “Síńwń wńńpoyń. Ámá obaxí tńń barńńagíá nání none o nání rńńńńwápi arńge yanńwńńi? Síńwń wńńpoyń. Oxń apńxń sńwń nńaiwń nńń omń rńxa númń barńńoń.” rńńńńawixíni.

Émá yń wń Jisasomi síńwń wńnanńro egíá náníńni.

²⁰ Ámá sńá aiwá apń imíxarígíápi Gorńxomi seáyí e umeanńro nání úfáyń wń ámá Gńrńkńyń rńńńńyńńi. ²¹ Ayń Pńrńpomń —O wiewńsarńńowa wo anń Betńsaida rńńńń Garńrń pńropenńńyo íkwńrónńńpńmń dńńorńńi. Ayń omń níwńmearo rńxńń re urńgíawixíni, “Rároxńń, ‘Jisasomi síńwń owńnaneyń.’ neaimónarńńi.” urńagíá ²² Pńrńpo nurń xexńńmeáo Adńruomń áwanń nurńmń awaú nuri Jisasomi áwanń urńagí ²³ Jisaso ámá ayo re urńńńńńńń, “Ámá imónńńáonń seáyí e nímonńńi íkńńmńfa nání rńxa anńwń ayorńńi.” nurńńń ²⁴ ewayń xwńyńá bń xńo penńápi nání re urńńńńń, “Aga nepa seararńńń. Wńń síyń wo urń nerń xwńáyo mńpńeropa nerńńáyń, xegńpi ropaxńńń. Urń nerń xwńáyo nípńerorńńáyń, ná obaxń wepaxńńń. ²⁵ Ámá xewanńo náníńń ayá rńmńxńńń go go anńńmńxńńńńńń. Ámá xewanńo náníńń ayá mńrńmńxńńń ámá wńyo nání enń ayá urńmńxńńń go go manńńmńxńńń díńj nńyńmńń imónńńpi tńńo imónńńńńń. ²⁶ Ámá ‘Jisaso wimónarńńpi éńmńgńńi.’ yaiwńarńń go go nionń níxńdńwńńńń. Nionń amń gńmń ņweáámń ‘Jisaso wimónarńńpi éńmńgńńi.’ yaiwń go go xńo enń e ņweanńńń. Ámá nionń e éńrńxńńń nímonarńńpi yarńń gomń gomń ápo wé íkwńanńwńyo unńwńrńńńńńń.

Jisaso xńomń pńkipńńápi nání urńńń náníńni.

²⁷ “Agwń rńńá rńxa díńj rńá níxėarńńagń ápomń pńoń urńmńńńi? ‘Ápoxńń, xeanńń nionń nímeanńpi “Mńwńmeapa oenń.” osimónńńi.’ urńmńńńńńi? Oweoń, rńńá apń onńmeanńń nání bńńá enagń nání wń e urńmńmeńńi. ²⁸ ‘Ápoxńń, díxń yoń seáyí e imíxńń enń síxń eánńń joxńyápi ámáyo síwá wńń éńrńxńńi.’ rńrarńńń.” rńńá re enńńńń. Anńnamń dání xwńyńá bń re rńńėnapńńńńń, “Nionń emńmń joxń níwńwapńyńńńpńmń dání gń yoń

enqagi nání rariñini. ⁴⁹ Nioní gí dñíyo dání wí mírí ápo, xewaníño nrowárénapíño amípí nioní urímápi nání sekaxí nriñí enqagi nání gí dñíyo dání rariñámani. ⁵⁰ Ápo sekaxí riñípimi ámá dñí níkwíroriñípimi dání dñí niyimíñí tígá aníñí íníná ñweapírfá nání imónipaxí enqagi nání nioní nijárini. Ayínáni amípí nioní searariñápi, ápo nriñípiñí searariñáini.” uríñinigini.

13

Jisaso wiepí sarínowami síkwí sosfáyo igfá weañ nánirini.

¹ Aiwá sfá Aníñajo Neamúroagoí riñíñíyi nání siní mimíxípa enáná Jisaso xwíá tfyó pñíñí niwiárími xano tfe nání yini añwi ayo enqagi nání o nijárini. Ámá xfo xegí imónigfáyo dñí síxí nuya níbísáná xfo pene nání aí nuya uníñinigini. ² Sfápi tñí xfo tñí wiepí sarínowa tñí aiwá api naníro nání awí neánmáná Obo re eníñinigini. Saimonomí xewaxo Isikariotí dñí Judaso nuri Jisaso nání miyí ouriníri dñí níwíkwírómáná enáná ³ Jisaso xegí xano amípí nñí fáníñí wiepí xíñiasíñí enqagi nání nijá imónirí Goríxo táfámiñí bñípi nání nijá imónirí ámi xfo táfámiñí unfápi nání ení nijá imónirí nerí nání ⁴ aiwá narigfe dání niwiápñímeari xegí rapírapí e páníñíyí nípirármáná roaríxí wú nimeari íriñíyo níkwíyinimáná ⁵ iniñí píreríxí winami niwayímorí wiepí sarínowami síkwí sosfáyo igfá níweáa nuri roaríxí kíkíyiniñú tñí níkwíra nuri ⁶ ríxa Saimoní Pitaomí wimíñirí yaríná re uríñinigini, “Ámínáoxini, joxí gí síkwíyo igfá neámíñirí riyariñini?” urfági ⁷ Jisaso re uríñinigini, “Nioní simípi nání agwí joxí majfá nimónirí aiwí rfwéná ‘E níwapíyimiñirí rfa eníñinigini?’ niyaiwirí nijá imónirfáini.” urfági ⁸ Pitao re uríñinigini, “Ná rfwíyo aiwí joxí gí síkwíyo wí igfá nearfá menini.” urfági Jisaso re uríñinigini, “Nioní díxí síkwíyo igfá m'reapa nerínáyí, joxí nioní tñí nawíní kumíxíñipaxí mimóniñini.” urfági ⁹ Saimoní Pitao re uríñinigini, “Ámínáoxini, síkwíyoni igfá m'ineapaní. Gí wéyo tñí m'íñíyo tñí aí igfá neaí.” urfági ¹⁰ Jisaso re uríñinigini, “Igfá eáníñí go go kíyí bí meñagi nání sa síkwíyoni igfá eánipaxí imónini. Soyíné kíyí bí meñagi aiwí noyínéni marfá.” uríñinigini. ¹¹ Xfo nání miyí wuríno nání nijá nimónirí nání “Noyínéni kíyí mayoyínémani.” uríñinigini.

¹² Ríxa síkwíyo igfá níweáa núísáná xegí rapírapí nimeari niyíñirí aiwá narigfe ámi éf niñwearí re uríñinigini, “Nioní seaípi nání dñí ‘Ayí nání rfa neaiarini?’ rímonoi? ¹³ Soyíné ‘Nearéwapíyaríño xíñí nriro ‘Ámínáoxiní nriro yarígfarini. E imóniñáoni enqagi nání e niniñiróná xixeni nriarígfarini. ¹⁴ Nioní Ámínáoni imónirí searéwapíyaríñáoni imónirí enqagi aiwí segí síkwí sosfáyo igfá seaeáini. Ayínáni soyíné ení segí síkwíyo xixe igfá eáníñiríxini. ¹⁵ Nioní ríxa síñwepí gí seaíwapíyíagi nání nioní seaípa soyíné ení axípi e niga úñiríxini. ¹⁶ Aga nepa searariñini. Ámá xínáíníñí nimónirí omíñí wiariñíyí go xegí bosomí seáyí e wimónariñíñirí? Xwiyfá yaní wiowáríño ení uowáríñomí seáyí e wimónariñíñirí?” nuríñí ¹⁷ re uríñinigini, “Soyíné nioní síñwepí gí seaíwapíyíá api nání nijá nimóniro xixeni nerínáyí, yayí seainipaxí seaímeaníñirí. ¹⁸ Nioní noyínéni nání m'isearariñini. Searípearíñáoyíné imónigfápi nání nioní nijá aiwí Bíkwíyo re nriñirí eáníñí rípi, ‘Ámá nioní tñí aiwá nawíní narígwílo nioní xopíraráñí nimíñirí síkwí nímífeyoarí sosfá neaníñirí.’ nriñirí eáníñípi xixeni imóníwiniñirí noyínéni searípeañáñirí. ¹⁹ Soyíné amípí rfwíyo imóníñípi imónariñagi níwiniñiróná ‘Ayí orfáni?’ niawipíñirí nání agwí re dání amípí siní mimónípa éfmi áwaní searariñini. ²⁰ Aga nepa searariñini. Ámá nioní uowárariñáyo umímíñipírfá gíyí gíyí nioní ení nímímíñariñoi. Nioní nímímíñipírfáyí nrowárénapíñomí ení umímíñariñoi.” uríñinigini.

“Míyí nuríno Judasorini.” íñimí uríñí nánirini.

²¹ Jisaso e nurfísaná dñj ría uxéagi sñjání áwanj nuriri re urñjnigini, “Aga nepa seararñjini. Soyfne woxi miyf nurinñjoi.” urfagi ²² xegf wiepñsarñjowa o rfo nani majfa enagfa nani kfkfmi nimoniro sñjwf nainega nuróna ²³ wiepñsarñjowa wo — O Jisaso xfo dñj sixf uyiñorini. O xfo tñj e añwi e éf ñweañjagi nani ²⁴ Saimoni Pitao omi símimajfo ñwirfná rénñj urñjnigini, “Joxi yarñj ñwirí áma xfo rfo nani áwanj rei.” Éññj urfagi ²⁵ wiepñsarñjowa xfo tñmñni ñkñmónaumaná yarñj re wiñjnigini ‘Ámináoxini, joxi rfo, ayf gorini?’ urfagi ²⁶ Jisaso re urñjnigini, “Aiwápimi múyo neagwiri wimo, ayf orini.” nurimáná aiwápi múyo neagwiri Isikarioti dñj Saimonomi xewaxo Judasomi mñni wiñjnigini. ²⁷ Mñni wíaná Seteno Judasomi dñj xixéróagi Jisaso re urñjnigini, “Joxi erfpi aññni ei.” urfagi aí ²⁸ xfo tñni aiwá narigfáwa o Judaso e oeniri urfpi nani majfa nero ²⁹ wí dñj re yaiwigfawixini, “Judaso ñgwí wowí xirñj enagf nani re rfa urñjoi, ‘Aiwá Añññj Neamúroagf rñpi nani nanfpi joxi bf neai.’ rfa urñjoi? ‘Uyípeayfyo arirá wimññiri nani amfpi bf mñni wi.’ rfa urñjoi?” yaiwiarfná ³⁰ Judaso, múyo neagwiri wífp nurápanimo árfwiyimi peyeañjnigini.

Jisaso ñwf ikaxf sñjfp urñj nánñini.

³¹ O rixa peyeáná Jisaso re rñjnigini, “Áma imónñjoni rixa seáy e imónfagi ámayf sñjwf nanfñri rixa rínarini. Nioni e éagi ññanñfná Gorixoyá enj sixf eánñfpi nani eni ñjfa imónñfíraoi. ³² Nioni e nimónññfimi dani Gorixoyá enj eánñf sñjání nimónñfnáyf, nioni eni seáy e ññimixiri ññiññjoi. ³³ Gf ñiaíwoyfné, sñni soyfne tñni bf onimíapf ñweámñni. Soyfne nioni nani pfá ñfñfá enagf aiwí negf Judayo re urñjapa, ‘Nioni umfaé soyfne eni wí upaxf menñni.’ urñjapa agwi soyfne eni axfpi seararñjini.” nuriri ³⁴ re urñjnigini, “Nioni ñwf ikaxf sñj bf osearñmñni. Nioni dñj sixf seyarñjapa soyfne eni axfpi xixe dñj sixf yinññixini. ³⁵ Sewanñjoyfné dñj sixf xixe ñyiniñfnáyf, áma sñjwf ñseanro re seaiaiwipññarini, ‘Oyá wiepñsarñjowarñni?’ seaiaiwipññarini.” urñjnigini.

“Pitaoxini, joxi rfwf ñimorñni.” urñj nánñini.

³⁶ Saimoni Pitao re urñjnigini, “Ámináoxini, joxi gñmi umññiri nani neararñjini?” urfagi Jisaso re urñjnigini, “Agwi nioni ume agwi joxi wí mññixfdipaxf enagf aí rfwéná joxi anani ññfññarini.” urfagi ³⁷ Pitao re urñjnigini, “Ámináoxini, pí nani ‘Agwi joxi mññixfdipaxfñni.’ ññarñjini? Joxi éf rñmñññiri nani yarfná nioni ññikirñfnáyf, ananññni.” urfagi ³⁸ Jisaso re urñjnigini, “Joxi nepa nioni éf ñmññiri nani rññkípaxoxirani? Aga nepa rññarñjini, ‘Karñkarf sñni rfaíwá mññipa enána joxi biaú bf nioni nani “O nani nioni majfñni.” rñññni.’ rññarñjini.” urñjnigini.

14

“Gorixo tñj e nani óyñññj imónñjoniñni.” urñj nánñini.

¹ Wiepñsarñjyo “Soyfne dñj ría miseaxepani.” nuriri re urñjnigini, “Gorixomi dñj wñkñro nioni eni dñj ñkñro éññixini. ² Añj gf apoyáyo awawá obaxf ikwñronini. Nioni soyfne nani añj wé searóarimfa enagf nani añj awawá ayf mikwñronipa nerñ sñjwññyí, anani áwanj searñmññiri enarñni. ³ Nioni nurñ añj wé ñsearóarimi ámi ññiri soyfne eni nioni ñweámñni nioni tñni nawíni ñweapññfa nani ñseairñmññimñ umfññni. ⁴ Óf nioni añj apimi nani umfññi nani soyfne ññññni.” urfagi ⁵ Tomaso re urñjnigini, “Ámináoxini, joxi urfe nani none majfa nerane nani arñge óf urfññi nani ñjfa imónñjwñni?” urfagi ⁶ Jisaso re urñjnigini, “Áma ‘Gorixo tñj e nani úmññni.’ wimónarñjyo nani ññwanñjoni óyñññj imónñjoniñni. Amfpi Gorixo nani nepa imónññpi áma ayo síwá wirñ dñj ñyñññj imónññpi sixf umññni

yarinjonirini. Ámá wo óf wiyimi dani apo tñf e nani wimeapaxmani. Nionini óf apo tfe naninyinif imoninjonirini. ⁷ Soyíne nioni nani 'Orfani?' niniawiro piraninif nijfa nimoniro sinwiriyf, gf apo nani eni piraninif nijfa imonanro egfarini. E niseariri aiwi agwi rina dani soyíne o nani nijfa nimoniro sinwf winigfarini." urfagi ⁸ Piripo re uriniginini, "Ámináoxini, joxi apo siwá nealána 'Ayf apánirini.' neaimonarini." urfagi ⁹ Jisaso re uriniginini, "Piripe, nioni soyíne tñf enina dani emená aiwi joxi nioni nani sini piraninif nijfa mimonipa reñini? Ámá nioni sinwf nanfa giyf giyf apomi eni winíayf enagi nani joxi pí nani 'Ápo eni siwá neai.' nirarinini? ¹⁰ Ápo xewaxoni tñf nawini imonirai xewaxoni apo tñf nawini imonirai enagwfi nani joxi sini 'O xano tñf axowaúrani?' niniawiri dñf minikwíroarñf reñini? Xwiyfá nioni seararñapi gf dñfyo dani seararñamani. Amipi nioni yarñapi eni apo, nioni tñf nawini imonigwíloyá dñfyo dani yarñarini. ¹¹ Xwiyfá nioni re searñapi, 'Ápo nioni tñf nawini imonirai nioni apo tñf nawini imonirai enwi.' searñapi nani 'Neparini.' niyaiwiro dñf níkwírópoyi. 'E oyaneyi.' miseaimonipa nerfnayf, emimf amipi nioni niseaiwapiya barfna soyíne sinwf winigfapi nanini 'Neparini.' niyaiwiro dñf níkwírópoyi. ¹² Aga nepa seararñini. Nioni dñf níkwíroarigfá giyf giyf amipi nioni seaiwapiyarñapi eni epírfarini. Oyi, nioni apo tfe umfa enagi nani amipi nioni seaiwapiyarñapimi wiárf seáyf e imoninipi ai epírfarini. ¹³ Xewaxoni eni eáninif apoyá amáyo siwá niwirinipimi dani 'Ápo seáyf e imoninorani?' waiwírxiniri soyíne pí pí nani apomf rixinif nurfná xegf xewaxonimi dani nuriri rixinif uránayf, nioni anani xixeni niseaiimfarini. ¹⁴ Amipi apomf rixinif nurfná nionimi dani nuriri rixinif urfapi nioni anani niseaiimfarini.

"Nioni Kwíyf Gorixoyapi uowárimfarini." urñf nanirini.

¹⁵ "Soyíne nioni dñf sixf niniyirfnayf, nioni sekaxf searñapi xixeni xfidipírfarini. ¹⁶ Nioni apomf rixinif urána aríra seaipaxf imoninif ami wo soyíne tñf nawini aninif inina nweáwiniginiri segf tfáminini uowárenapinfarini. ¹⁷ Kwíyf xfo nani nepa imoninipini seaiwapiyarñapi nani rarini. Ámá xfomi dñf miwikwíroarigfáyf kwíyf xfoypimi mí niwómxiro nijfa mimonipaxf enagi nani aríra wiminiri enfapi umiminipaxf menini. E nerf ai kwíyipi rixa soyíne tñf nawini imoninagf nani api nani nijfa imoninoti. Idána soyíne eni niseaimeari xwioxíyo seanweanfarini. ¹⁸ Nioni wimiáoyfneninif segipi niseawárimini umfamani. Ami soyíne tñf e nani bimfarini. ¹⁹ Ámá nioni dñf minikwíroarigfáyf sinwf minanipa epírfi nani anwi ayorini. E nerf ai soyíne ami sinwf nanipírfarini. Nioni ami sinif emfa enagi nani soyíne eni sinif epírfarini. ²⁰ Sfa soyíne nioni ami sinif éána nanipírfayimi re niyaiwiro nijfa imonipírfarini, 'O xano tñf imoniri enána none xfo tñf imonirane xfo none tñf imoniri enagwi nani xfo tñf axonerini.' niyaiwiro nijfa imonipírfarini. ²¹ Ámá go go gf sekaxf rarñapi fa nixiriri nixdírfnayf, nioni dñf sixf niyarinorini. Nioni dñf sixf niyarinif gomi gomi gf apo dñf sixf uyiri nioni uyiri nerf niwaninonni nani yumífi bi miwí xixeni siwá winimfarini." urfagi ²² Judaso —Iskarioti dñf Judaso marfai, wiepсарinowa Judasoyf rininif worini. O re uriniginini, "Ámináoxini, pí éagi nani amá nñf xwfa tñfyo nweagfáyo siwá miwinipa nerf newaninonni siwá neainirfarini?" urfagi ²³ Jisaso re uriniginini, "Ámá go go nioni dñf sixf niniyirfnayf, xwiyfá nioni rarñapi xfdinfarini. Omi gf apo dñf sixf nuyiri yawawi o tfáminini nibirai o tñf nawini aninif nweanwárinini. ²⁴ Ámá nioni dñf sixf niyarigfáyf nioni rarñapi xfdarigfámani. Xwiyfá nioni searfná soyíne arfa niarigfapi, ayf nioni gf dñf tñf rarñapimani. Ápo nirowárenapinoyá dñf tñf rarñapirini." nuriri ²⁵ re uriniginini, "Nioni sini soyíne tñf niñwearfná amipi api nani searfini. ²⁶ E

neri aí ríwéná arirá seainfo —O kwíyí Gorixoyápirini. Xfo áamá nioni nixídarigfáyo nání urowárenapínfápirini. Api amipí níní nání seáiwapíyíáná nioni niseara warinjá nípini nání dñj seainnfápirini. ²⁷ Nioni soyfne píní niseawiárimí nurí aiwí soyfne nioniyá dñj tñí níwayíroníro ñweapírfápirini. Nioniyá dñj tñí níwayíroníro ñweapírfápiri nání nírírfná áamá xwíá tñyo dánj wigí dñj tñí yarigfápi nání mírariñini. Nioniyá dñj tñí aga níwayíroníro ñweapírfá nání imónipírfápirini. Ayínání dñj ríá niseaxeri wáyí bí minípa éfríxini. ²⁸ Xwíyíá nioni searfá rípi, ‘Nioni píní niseawiárimí nurí ámi seyfné tñj e nání bímfápirini.’ searfápi soyfne ríxa arfá níoi. Nioni ápo tñj e nání umí enagí nání soyfne nepa dñj síxí níníyirfnáyí, yayí seáyimí dání seainmínirí éfrini. Ápo seáyí e nímúronjo enagí nání rarini. ²⁹ Soyfne nioni searfápi xixeni imónfagi níwínírfná dñj níkwíroro ‘Ayí o neariñpírfáni?’ yaiwiro oépyínirí síni mimónípa éfmi seararini.” nurirí ³⁰ re uriniñigini, “Xwíá tñyo menweño —O oborini. O ríxa barinagí nání nioni soyfne tñí nñweari ámi ayá wí searimíméini. O nioni enj mñeáníño enagí aiwí ³¹ áamá xwíá tñyo dánjyí níní re niaiwírfíxini, ‘O xanomí dñj síxí uyiñoráni?’ niaiwírfíxini ápo sekaxí níriniñpí tñí xixeni oemini.” nurirí re uriniñigini, “Re dání níwiápnimeámi ríxa owaneyí.” uriniñigini.

15

“Wainí uraxí nepaxiñj imóniñpíniñj imóniñáonirini.” uriniñ nánirini.

¹ Jisaso ewayí xwíyíá nurirí re uriniñigini, “Wainí uraxí nepaxiñj imóniñpí, ayí nionirini. Wainí omiñj xiáwo gí áporini. ² Wireñj nionimí dání neánirí ná mñwéyí níní ápo emí wiximoarini. Wireñj ná weariniñyí níní xwiogwí wíomí ná xwé wéwiniñigini o emí wíwákwímí níyárimáná mñá imixárarini. ³ Xwíyíá nioni searariniñpimí dání soyfne ríxa mñániniñj iníñoi. ⁴ Soyfne uraxí wireñj eániñpa axípi nioni neánírfíxini. E nerfnáyí, nioni wireñjiniñj axípi soyfne seaeánimfápirini. Wainí mñkomí wireñj meániñpa nerfnáyí, ná mñwepaxí imóniñpá soyfne ení nioni wireñjiniñj mñeániñpa nerfnáyí, ná wepaxí menini. ⁵ Nioni uraxí wainí mñkíniñj imóniñáonirini. Soyfne uraxí wainí wireñjiniñj imónigíoyfnerini. Áamá nioni wireñjiniñj neániñj go go nioni xfoyá mñkí imóniñáoní enagí nání ná xwéniñj wearini. Ayí rípi nánirini. Soyfne nioni píní níníwiárimí nurfnáyí, amipí wí epaxí menini. ⁶ Wireñj emí móyí yeáyí yárariniñpa áamá nioni wireñjiniñj mñeániñpa éf gomi gomi emí móáná yeáyí yárarini. Wireñj axípiní e enjyí awí neáirí ríá ikeáaráná ríá nowárarini.” nurirí ⁷ re uriniñigini, “Soyfne nioni wireñjiniñj neánirí xwíyíá nioniyápi xídirí nerfnáyí, soyfne pí pí seaimónariniñyí nání ápomí rixiniñj uráná anani seainfápirini. ⁸ Soyfne e nero ná xwéniñj neriniñpimí dání enj síxí eániñj gí ápyápi ámayo síwá wíáná ‘O seáyí e imóniñoráni?’ waiwipírfápirini. Soyfne e neriniñpimí dání ení ‘Xegí wiepísinjyí wírfáni?’ wipimóninírfápirini. ⁹ Ápo dñj síxí níyiniñpa nioni ení dñj síxí seayini. Ayínání nioni dñj síxí seayiniñpí aniniñ neayíwiniñigini éfríxini. ¹⁰ Soyfne nioni sekaxí searfáyo xixeni nixídirónáyí, nioni gí ápo sekaxí níriniñpí píraniniñj xídarinagí nání dñj síxí níyariniñpa nioni ení axípi aniniñ soyfne dñj síxí seayimfápirini. ¹¹ Dñj nífá bí onimiápi seairí yayí bí onimiápi seainirí oenirí nání mñseararini. Dñj nífá nínirí yayí ninariniñpa soyfne ení dñj nífá ayá wí seairí yayí seainirí oenirí seararini. ¹² Sekaxí nioni rariniñpí rípirini. Nioni dñj síxí seayariniñpa soyfne ení axípi xixe dñj síxí yinírfíxini. ¹³ Áamá wo xegí ámayo dñj síxí nuyirfná arirá wimínirí nání upeípi dñj síxí uyariñgápi bí tñí xixeni mimónini. Aga seáyí e múronini. ¹⁴ Soyfne nioni sekaxí searariniñpí xixeni axípi nerónáyí, gí ámayfné imóniñoi. ¹⁵ Xínáiwániñj nimóníro omiñj wíiarigfáyí wigí boso ‘E emfánirí nání ríá neararini?’ mñyaiwí majfá imónarigfá enagí nání síni

‘Inókiwayénenijí imónigfoýnéyí searimiméini. Amipí ápo níraráná arfá wiñá nípini áwanj niseariri nání ‘Gí áamáoynéyí seararini. ¹⁶ Soyíne nioni fá niyamixigfámani. Ayí nioni soyíne nuro á máyo nuréwapiyirijipimí dání aiwá niyimfnijí wéfrixiniri fá yiyamiximí niseairi searipeañáriní. Ayínání pí pí nání ápomí rixijí nurirfá nionimí dání nuriri uránáyí, ananí xixeni seainfáriní. ¹⁷ Sekaxí nioni raríñápi rípirini. Aga xixe diñí sixí yinfrixini.

“Gí seaiepisaríñáoyné enagí nání áamá símí tñi seaiprfáriní.” urijí nánirini.

¹⁸ “Ámá xwíá tfo enjipi nánini moarigfáyí soyíne símí tñi seaiaríñagfa niwinirfá diñí re mófrixini, ‘None siní símí tñi mneaipa nerfá xámí Jisasomí wigfáraní?’ mófrixini. ¹⁹ Soyíne áamá xwíá tfo wenjipi nánini moarigfáyí tñi nawini mimóniri síñwiriyí, soyíne wigíyí imónaniri éfá enagí nání diñí sixí seayipaxriní. E nerí aí soyíne áamá xwíá tfo wenjipi nánini moarigfáyí tñi nawini mimónipa ero ayí tñi axípi mimónipa éfrixiniri fá yiyamiximí seairi ená enagí nání ayí símí tñi seaiaríñoi. ²⁰ Ewayí xwiýfá nioni searfá rípi, ‘Ámá xináinijí mimóniri omíñí wiiaríñí go go xegí bosomí seáyí e wimónaríñímani.’ searfápi nání diñí mófrixini. Nioni xeanijí ninikárirónáyí, soyíne ení xeanijí seaikáripfráriní. Xwiýfá nioniyápi arfá niniro ninixfdirónáyí, soyíneyápi ení arfá niseairo seaxfdiráriní. ²¹ E nerí aí nioni nirowárenapiño nání nijfá píranijí mimónipa nero nání soyíne nioni ninixfdiro ‘Jisasoýonerini.’ raríñagfa nání xeanijí rípi nípini seaikáripfráriní.” nuriri ²² re urijínigini, “Nioni nibiri xwiýfá murípa nerí síñwiriyí, wigí fwí nero nioni rfwí nimófápi nání xwiýfá meárinipaxí imónaniri éfámani. Nioni ríxa biñá enagí nání ayí re wí rípaxí menini, ‘Negí enwápi nerfá fwí miyaríñwiniri enwáriní.’ rípaxí menini. ²³ Ámá nioni símí tñi niarigfáyí gí ápomí ení símí tñi wiaríñoi. ²⁴ Nioni emimí amipí ámá eníná dání aiwí miwíwapiyigfá bi miwíwapiyipa nerí síñwiriyí, wigí fwí nero nioni rfwí nimófápi nání xwiýfá meárinipaxí menini. E nerí aiwí nioni emimí wíwapiyíñápi síñwí nnaníro aí nioni tñi gí ápo tñi ení niwawini símí tñi yeaiaríñoi. ²⁵ Rfwamíñí nioni nání wigí ñwí ikaxí eánijíyo dání eánijí rípi, ‘Mfki meñagí aiwí símí tñi nigfáriní.’ nírini eánijípi xixeni imónini nání niaríñoi.” urijínigini.

²⁶ Ámí re urijínigini, “Arírá seainfo —O Gorixoyá kwíyípirini. Api nioni ápo tñí e dání soyíne tñí e nání urowárenapimfápirini. Api kwíyí Gorixoyápi xfo tñí e dání nibiri xfo nání nepa imónijípiní seaiwapiyaríñípi nání raríñini. Api nibirfá nioni nání áwanj searinfáriní. ²⁷ Soyíne nioni á máyo iwamfo nuréwapíya uñáé dání nioni tñi emeagfoýné enagí nání seaimeañí mfkoýné ení á máyo nioni nání áwanj uriprfáriní.

16

¹ Soyíne axínání diñí niníkwírooro nemáná óreámioapfrixiniri api nípini seararini. ² Ayí re seaiprfáriní. Rotú añíyo dání segí yoí emí niseakwírimoro aiwí rfwéná xe mimóniríná ámá seapikífáyí Gorixo wimónaríñípiní yaríñwiniri seapikiprfáriní. ³ Ápo nání nijfá píranijí mimónipa ero nioni nání ení axípi e mimónipa ero nero nání api seaiprfáriní. ⁴ Xwiýfá nioni searfápi, ayí rípi nání searfíni. Xeanijí api ríxa mimónarfná nioni niseara úápi nání diñí mopfrfá nání searfíni. Api nání iwamfo soyíne tñi emenwáé dání áwanj misearíñanigini. Siní soyíne tñi nimeri nání áwanj misearíñanigini.

Kwíyípi enfápi nání urijí nánirini.

⁵ “Ríxa nirowárenapiño tñí e nání waríñagí aí soyíne woxí ‘Joxí gimí nání uríini?’ miníraríñoi. ⁶ Nioni ‘Ríxa numíini.’ searfagí nání soyíne íkíñijí sípí seaiarini.

7 E neri aí aga nepa searariñini, ‘Nioni soyíne tñi anijí re niñwearína arirá niseaipaxí aiwi pñi niseawiárimí nurína arirá aga seáyí e imóniñipi seaipaxíriní.’ searariñini. Ayí rípi nánirini. Nioni pñi niseawiárimí mupa nerínyí, arirá seainfomi —Kwíyípi nání rariñini. Omi murowárenapi epaxíriní. Nioni nurínyí, omi soyíne tñamini urowárenapi mta enagi nání rariñini. 8 Kwíyípi nibirína áma xwía tño dáníyí re yaiwíríxini, ‘Nene “fwípi, ayí apíríani?” moariñwápi tñi “Wé róniñipi, ayí apíríani?” moariñwápi tñi “Goríxo ámayo xwíyá nimeárirína e winfárfani?” moariñwápi tñi apiaú api xenwíni moariñwárfani?’ yaiwíríxini wíwapiyiníriní. 9 Ayí nioni dñí mñikwíropa yaríñagta nání kwíyípi ‘fwípi, ayí apíríani?’ oyaiwípoyiníriní wíwapiyiri 10 nioni ápo tñí e nání yíana o nñimimímaná soyíne sñi sñwí ámi wí mñaná enagi nání kwíyípi ‘Wé róniñipi, ayí apíríani?’ ení oyaiwípoyiníriní wíwapiyiri 11 Goríxo obo, áma xwía tño menweañomi ríxa xwíyá umeárijí enagi nání kwíyípi ‘Goríxo xwíyá nimeárirína e winfárfani.’ ení oyaiwípoyiníriní wíwapiyiri eníriní.” uríñiniginí.

12 Ámi re uríñiniginí, “Nioni xwíyá xwapí ámi bí tñi ‘Osearimíni.’ nimónariñagi aiwi agwí soyíne aría nipaxí mimóniño. 13 E neri aiwi kwíyí amípi nepaxíñí imóniñipi nání rariñipi nibirína Goríxo nání nepáni imóniñipi nñi seaiwapiyiníriní. Api xegí dñí tñi wí mñisearípa neri ápomíni aría wiaríñipini ríntá enagi nání amípi Goríxo nání imóniñipi xixeni searéwapiyiníriní. Amípi rfwíyo imóniníapi nání ení wía searókiamoníriní. 14 Kwíyípi xwíyá nioni rariñapi wía nisearókiamori nioni nání nisearíni nání nioni seáyí e nimíxiniíriní. 15 Ápo nioni faniñí niepíxíñiasíñí enagi nání amípi nñi oyá imóniñipi nioniyáriní. Ayínáni nioni re searíni, ‘Kwíyípi nioni rariñapi aría nñirí wía searókiamoníriní.’ searíni.” uríñiniginí.

“Íkñiñí sipí niseaísána yayí seainíriní.” uríñí nánirini.

16 Jisaso ámi re uríñiniginí, “Nioni bí onímiápi soyíne tñi niñweámána enána sñwí nanípríméoi. Soyíne segípi ámi bí onímiápi niñweámána sñwí naníprírfáriní.” uríagi 17 wíepísaríñíyí wa re ríñigíawixini, “O pí enípi nání ría re áwaní neararini, ‘Nioni bí onímiápi niñweámána enána sñwí nanípríméoi. Soyíne segípi ámi bí onímiápi niñweámána sñwí naníprírfáriní.’ Rípi ení ‘Ápo tñí e umíni rariñini.’ nearariñipi pí enípi nání ría neararini?” nñiríniro 18 re ríñigíawixini, “ ‘Bí onímiápiyí rariñíyí pí nání ría neararini? None xío rariñipi nání nñíá mimóniñwini.’ ríñariñagta 19 Jisaso awa yaríñí owianeyiníro wimónariñagi nání nñíá nimónirí nání re uríñiniginí, “Nioni ‘Bí onímiápi niñweámána enána sñwí nanípríméoi. Segípi ámi bí onímiápi niñweámána sñwí naníprírfáriní.’ searíapi nání yaríñí niníro ríñinariño? 20 Aga nepa searariñini. Soyíne ámíxía nero ñwí piyí wírinípríri aiwi áma xwía tño dáníyí —Ayí Goríxo tñi xepíxepá rónigíáyíriní. Ayí yayí seáyimí dání winíniño. Rína soyíne íkñiñí sipí niseairí aiwi ríwéna dñí níá seainíriní.” nuríri 21 ewayí xwíyá bí rípi uríñiniginí, “Apíxiwa niaíwí nixirírfána yarígíapi nání dñí mópoyí. Apíxi niaíwí sñwí wanarína ‘Ríniñí nñiníri niaíwí xirími nání ríxa ríñarfani?’ nñiyawiri nání íkñiñí sipí wiaríñíriní. E neri aí ríwéna niaíwí ríxa nixirímaná niaíwí xiríto nání dñí níá winariñagi nání ríniñí winípi nání aría ikeamoariñíriní. 22 Soyíne ení axípiñí seaimónini. Agwí soyíne íkñiñí sipí niseairí aiwi nioni ámi sñwí seanána xwioxíyo dñí níá seainíriní. Yayí api áma wí amípi wí niseaikáriro aí prí searaki paxí mimóniñipi nání rariñini. 23 Dñí yayí seainíe dání nioni ámi amípi bí nání yaríñí nipírfámani. Aga nepa searariñini. Ápomí amípi bí nání ríxiñí nurírfána nionimí dání urányí, anani niseaiapiníriní. 24 Ínina dání ápomí nionimí dání ríxiñí murípa néra nibíásána aí dñí níá seainírfapi bí onímiápi

miseainpa éwinigini omi anani rixinj uririxini. Rixinj urána seiapinárini.” urinjigini.

“Nioni áamá Gorixo tñi xepixepá rónigfáyo rixa xopirár wíjarini.” urinj nánirini.

²⁵ Ámi re urinjigini, “Xwiyfá nioni niseara úapí ewayf xwiyfá tñi niseariri aiwi rfwená ewayf xwiyfá tñi ámi bi misearí ápo nání sijnáni áwanj searimfáiná nimóninárini. ²⁶ Íná Gorixomi rixinj nurirfná nionimi dani uriprfárini. Sewanijoyfné rixinj urána anani arfá seainfá enagí nání ‘Íná nioni soyfné nání ápomí rixinj seauriyimfárini.’ miseararinjini. ²⁷ Xewanijo dijf sixf niseayiri nání arfá seainfárini. Soyfné nioni dijf sixf niyiro ‘Ápo tñj e dani bñorfaní?’ niawiro yaríngáfá nání xewanijo dijf sixf niseayiri nání arfá seainfárini.” nuriri ²⁸ re urinjigini, “Eníá nioni ápo tñi ñweagáoni aí o tñj e dani pñi niwiárimí xwífá tño nání bñáriní. Re niñweañsáná xwífá tño pñi niwiárimí ámi o tñj e nání umfñi.” uríagi ²⁹ xegf wiepisarijnowa re urigfawixini, “Ayf apirini. Agwi joxi ewayf xwiyfá tñi mñeararinjini. Rixa sijnáni áwanj neararinjini. ³⁰ Agwi none dijf re nisaiwirane nijfá imóniñwini, ‘Amipí nñi nání nijforfaní? Ámá yaríngáfá mñwipa éfmi aiwi wigf xwioxño ‘Yaríngáfá apí owimfñi.’ yaiwiarigfápi nání nijfá imóniñorfaní?’ nisaiwirane nijfá imóniñwini. Ayfnáni dijf re nisaiwirane dijf rikwíroaríñwini, ‘Joxi Gorixo tñj e dani bñoxirini.’ rikwíroaríñwini.” uríagi ³¹ Jisaso re urinjigini, “Agwi soyfné dijf rñikwíroaríñoi? ³² Soyfné xfdxfdwárf seaiáná nioni nigfpi pñi nñiwiárimí segf añmí nání xixegfni umiprfíná rixa añwi e neri rixa imónini. Soyfné nioni pñi nñiwiárimí núagfá aí ápo dijf nñikayonagi nání nioni nigfpi ñweapaxfmani. ³³ Soyfné ayá sfwf mñsearó ‘O tñi ikárinñwáonerfaní?’ niyawiñiro kikiáf éfrixiniri xwiyfá nioni niseara bfápi searfárini. Soyfné xwífá tño ñweañáná ámá Gorixo tñi xepixepá rónigfáyf xeaníngf seaikáripfrfá enagí aiwi nioni ayo rixa xopirár wíá enagí nání dijf sixf nñiro ñweáfrixini.” urinjigini.

17

Wiepisaríngfyo nání rixinj wuríyinjpi nánirini.

¹ Jisaso xwiyfá apí nura núsfáná añfnami nání sñwí nanániri re rñinjigini, “Ápoxini, nimónini nání rixa rínáriní. Dixf riwaxoni enj sixf eáníngf joxiyápi ámayo síwá wimí nání joxi ‘O ámá niyoní seáyí e imóniñorfaní?’ oniaiwiñoyiniri niirixini. ² Ámá joxiyá dijfyo dani nioni nixfdarigfáyo dijf niyimíngf imóniñfpi sixf umímopaxo imónfwinigini ‘Ámá nñi nání nénf tñjoxi imónei.’ nriñngf enagí nání rñraríngf. ³ Ámá rñpini neríngfipimi dani dijf niyimíngf imóniñfpi tñgfyf imónarigfárini. Joxi nání ‘Ñwífá imóniño, ayf Gorixorini. Ámi wo mññweanini.’ dijf rñmoro Jisasi Kiraisoní, joxi nirowárenapíñoni nání ‘Nepa ayf orini.’ dijf rñmoro yaríngáfá, ayf dijf niyimíngfpi imónarigfárini. ⁴ Joxi o e éwinigini nriñngfpi xixeni nñpini niyárffná enj sixf eáníngf joxiyápi niwíwapíyiríngfipimi dani seáyí e joxi imóniñfpi ámá xwífá tño dánfyo síwáníngf wíáriní. ⁵ Ápoxini nioni e éá enagí nání xámi xwífá rñrí sñi mimónipa enfmi joxi tñi niñwearfná níkniri ñweagápi ‘Ámi nioni tñi niñwearfná nioni tñi nawíni seáyí e nimóniri axfpi oikfñini.’ osimónini.” nuriri ⁶ re urinjigini, “Ámá xwífá tño dánj joxiyá dijf tñi nioni nixfdarigfáyf joxi imóniñfpi nání xixeni nijfá oimónfpyiniri wíwapíyínáriní. Ayf ámá dixfyf nioni niapíngfyf nání rñraríngf. Dixf xwiyfá nioni nriñngfipimi píráníngf nixfda nñbñro ⁷ rixa nijfá re imóniño, ‘Amipí joxi fáníngf niepfxfniasíngf nioni nriñngf yaríngáfá nñpini joxi niapíngf. Nijfá e imóniño. ⁸ Xwiyfá joxi nriñngfpi xewaníñoni rixa urfá enagí nání nijfá e imóniño. Xwiyfá nioniyápi arfá nñniróná dijf nñnikwírooro xixeni re nisaiwiro nijfá imóniño, ‘Gorixo

támíni bíjoríni.’ nísiaiwirow ‘Goríxo urowárenapíjoríani?’ niaiwiáríjoi.” nuríri⁹ re uríjínigíni, “Ámá xwíá tío dájf ápoxi tni xepíxepá rónígíayo arírá owíníri yaríjfi msiaríjíní. Ámá joxiyá díf tni díf níkwíroarígíáyf díxí imóníjagí nání yaríjfi siaríjíní. ¹⁰ Amípi ámá aí nioniyáyf ayf joxiyá imóníni. Amípi ámá aí joxiyáyf ení ayf nioniyá imóníni. Ayf díf níkwíroríjípímí dání ámáyo réníjfi uraríjoi, ‘Seáyí e imóníjoi, ayf oríni.’ uraríjoi. ¹¹ Nioní joxí támíni bímí enagí nání xwíayo re bí tni síní jweámíméíni. E nerí aí ámá rowa síní xwíá tío re jweapírfá enagí nání ápoxíni, —Joxí síyíkwí míníjfi imóníjoxíri. Joxí díxí ení eáníjfi —Ení eáníjfi joxí neámíxowaríjípí nání raríjíní. Apí tni píraníjfi uméíríxíni. Yawawí nawíní imónígwípa ayf ení axípi nawíní imóníprífa nání píraníjfi uméíríxíni ríraríjíní. ¹² Nioní awa tni emearína ení síxí eáníjfi joxí neámíxowaríjípí tni nímera níbíri awíníjfi numearóa barína awa wo míyorírinípa nemána aiwí Bíkwyó dání ríwamíjfi eáníjfi xíxeni imóníni nání awa woníni xewaníjoi neríjípímí dání yorírinímíníri yaríni. ¹³ Agwí nioní joxí tíf e nání bímíni. E nerí aí díf nífá nioní ninaríjípa awa ení bí onímíapí mívíní xwé wíwínígíní síní xwíá tío níjwearína nioní níra waríjapí ríraríjíní.” nuríri ¹⁴ re uríjínigíni, “Nioní ámá ápoxi díf ríkwíroaríjío xwíyá joxiyápi uríjía enagí nání ámá xwíá tío dájfyf ayo símí tni wiaríjoi. Nioní xwíá tío dájoni mimónípa enápa awa ení xwíá tío dájíníjfi mimóníjagífa nání símí tni wiaríjoi. ¹⁵ Awamí joxí xwíá tío dání owírímeaníri míríraríjíní. Sípi wíkaríjoi xwírfá mívíkíxepa enífa nání joxí píraníjfi méwínígíní ríraríjíní. ¹⁶ Nioní xwíá tío dájoni mimónípa enápa awa ení xwíá tío dájíníjfi mimónípa enagífa nání ámá xwíá tío dájfyf tni axíyf mimóníjoi. ¹⁷ Xwíyá joxiyápi aga nepáni imóníjagí nání ámá rowa joxí simónaríjípí nání xíxeni kumíxínípríri nání xwíyá apí nuréwapíyíríjípímí dání píraníjfi imíxíríxíni. ¹⁸ Joxí xwíayo nání úwínígíní nírowárenapíjípa xamíjoni ení awamí urowárenáríni. ¹⁹ Joxí ámáyf nání wíwínígíní nírowárenapíjípí tni xíxeni níwaníjoni owíimíníri nání okumíxínímíni. Ámá rowa ení joxí e éríxíníri simónaríjípí nání okumíxínípoyíníri nání joxí wíwínígíní nírowárenapíjípí tni xíxeni owíimíni.” nuríri ²⁰ re uríjínigíni, “Nioní awa nání ríxíjfi míríraríjíní. Awa uréwapíyíana díf níkwírófáyf nání ení ápoxíni ríraríjíní. ²¹ Ayf níni axíyíníjfi imóníprífa nání yaríjfi siaríjíní. ‘Ápoxí nioní tni imóníri nioní joxí tni imóníri egwípa ayf ení yawawí tni nawíní oimónípoyí.’ nímonaríni. Ámá níni díf níkwíroro ‘Goríxo urowárenapíjagí weapíjoríani?’ niaiwíríxíníri ‘Ámá tíyf axíyíníjfi oimónípoyí.’ nímonaríni. ²² Ení síxí eáníjfi joxí neámíxowaríjípí awa ení yawawí axowawí imónígwípa axowáníjfi oimónípoyíníri nání weámíxowaríjáríni. ²³ Awa aga xíxeni axowáníjfi oimónípoyíníri nioní awa tni nawíní imóníri joxí nioní tni nawíní imóníri enwíni. Ámá níni re níyaiwirow níjfa imóníprífa nání e imóníjwíni, ‘Goríxo omí urowárenapíjíríni. Omí díf síxí uyínípa awamí ení díf síxí uyíni.’ níyaiwirow níjfa imóníprífa nání e imóníjwíni.” nuríri ²⁴ re uríjínigíni, “Ápoxíni, ámá joxiyá díf tni níxídarígífa rowa nioní xámí joxí tni níjwearína níkníri jweaagápa ámí níkníri jweaáná síjwí naníprífa nání nioní jweámíae awa ení nioní tni jweáríxíníri nání nímonaríni. Ápoxínyá díf tni níkníri jweaagápi nání ríraríjíní. Ayf rípi náníri. Xwíá rírí síní mimóníjáná díf síxí níyíjoxí enagí nání raríjíní. ²⁵ Ápoxíni, joxí wé róníjoxíri. Joxí nání ámá xwíá tío dájfyf níjfa xíxeni mimónípa enagífa aiwí nioní joxí nání níjfa xíxeni imóníjíní. Rowa ení joxí nání ‘O omí urowárenapíjoríani?’ nísiaiwirow níjfa imóníjoi. ²⁶ Joxí imóníjípí nání awamí ríxa níwíwapíyírí wífa urókíamonáríni. Díf joxí síxí níyaríjípa awa ení wíniyo axípi uyíprífa nání ámí bí tni wíwapíyímíni. Nioní ení awa tni nawíní

imónimá nání ámi bí tñní wíwapiyimínní.” uríñínigínní.

18

Jisasomí fá xirígá nániríní.

¹ Gorixomí rixíñí e nurárimo xegí wiep̄saríñowa tñní nuro írirenjé xegí yoí Kidironiyí rínñípámí nixemoro omíñí ojìkwíí bí oríwámí dání iníñípi tfe rémogfawixínní. ² Judaso, Jisaso nání miyí uríno ení Jisaso tñní xegí wiep̄saríñowa tñní íníná e awí eánayarígá enagí nání omíñí ojìkwíí apí nání nījárínní. ³ O émayí porisí wamí awí earí anjé rídíyowá yarígíwámí awí mearoarígáwamí ení Parisiowa tñní apaxípaníñí imónígá xwéowa tññí e dání awí earí nemáná awa ramíxí tñní uyíwí tñní míxínápi tñní nixírímáná ojìkwííipimí nání nuro rémóáná ⁴ Jisaso xfomí wikáríprípi nípíní nání ríxa níjía nimónírí nání anjwí e nuri re uríñínigínní, “Soyíné go nání pía yaríñojí?” uríagí ⁵ awa re urígíawixínní, “Nasaretí dánjé Jisaso nání pía yaríñwínní.” uríagí Judaso xfo nání pasáníñí umearíño awa tñní ronáná Jisaso “Ayí nioníríní.” uríñínigínní. ⁶ “Ayí nioníríní.” uráná awa re egíawixínní. Óf nero ríwímínanjé úfáyí xwíáyo píkinímeagíawixínní. ⁷ Xwíáyo píkinímeagíawí o ámi re uríñínigínní, “Go nání pía yaríñojí?” uríagí awa “Nasaretí dánjé Jisaso nání pía yaríñwínní.” uríagí ⁸ Jisaso “‘Ayí nioníríní.’ ríxa searíanigínní. Ayínání nioní nání pía nínirínáyí, áamá rowayí xe oúpoyínírí síñwí wínípoi.” uríñínigínní. ⁹ Xámí Gorixomí re urípi, “Áamá joxíyá dñí tñní xídíríxínírí niapíñíyí womí mívioríríñárínní.” urípi xixení imónínní nání e uríñínigínní. ¹⁰ E uraríná Saimoní Pitaó kirá bá nímíxearí re eníñigínní. Mírí nuri apaxípaníñí imónígíawamí seáyí e wimóníñoyá omíñí wíiaríñomí —O xegí yoí Maríkasoyí rínñorínní. Omí mñí rómínírí éfíyí pírfí noyíkírí arfá mñí wírípíeaníñigínní. ¹¹ Pírfí noyíkírí arfá mñí wírípíeáagí Jisaso Pitaomí míxí re uríñínigínní, “Kirápá xegí anjyo ámi upíroí. Xeaníñí kapíxíníñí ápo o onínírí niaparíñípi ‘Mínípa oení.’ rísimónarínní?” uríñínigínní.

Jisasomí Anaso tññí e nání níméra nuro wárígá nániríní.

¹² Émayí porisowa tñní wigí seáyí e wimóníño tñní Judayí anjé rídíyowá yarígíwámí awí mearoarígáwá tñní Jisasomí fá nixero gwí níjiro ¹³ xámí Anaso tññí e nání níméra ugíawixínní. Anasomí xíneagwo Kaiapasorínní. Xwiogwí omí o apaxípaníñí imónígíawá seáyí e wimóníñorínní. ¹⁴ Xámí xegí Judayo re uríño, ayí orínní, “‘Negí áamá nñí pepíríxínírí ayí ríníñí meaanírí éfápí nání áamá ná woní ríníñí apí nímearí níperínáyí, ananíríní.’ nimónarínní.” uríñorínní.

Pitaó “Oyá niep̄saríñí wonímaní.” ríñí nániríní.

¹⁵ Omí xíneagwo, Anasoyí rínñó tññí e nání Jisasomí níméra waríná Saimoní Pitaó tñní wiep̄saríñíyí ámi wo tñní awaú Jisasomí ríwíyo nixída nuri apaxípaníñí imónígíawamí seáyí e wimóníñoyá anjé tññí e nírémómáná wiep̄saríñí wíomí apaxípaníñí imónígíawamí seáyí e wimóníño símímanjé oyá níjía enagí nání o Jisaso tñní anjé ákíñáyo ínímí nípáwírí ¹⁶ Pitaó síní bíaríwámíní íwí e ronagí nání nuri apíxí ákíñá íwíyímí awí roaríñímí Pitaó nání nurímo nípeyearí níwirímeámí íwiaparíná ¹⁷ apíxí ákíñá íwíyímí awí roaríñí Pitaomí re uríñínigínní, “Joxí ení áamá royá wiep̄saríñí woxí meníraní?” uríagí o “Nionímaní.” nurímí nípáwírí ¹⁸ xínáíwáníñí nimóníro omíñí yarígíáyí tñní anjé rídíyowá yarígíwámí awí mearoarígáwá tñní e nírówapíro imíñí raríñagí nání ríá níkeámáná ríá imónaríná Pitaó ení ríá oimónímínírí anjwí e nuri awa tñní nawíní nírorí ríá imónaríñagínní.

Anaso Jisasomí yaríñí níwía urí nániríní.

¹⁹ Apaxípaniñf imónigfáwami seáyf e wimóniño Jisasoyá wiepísariniñyf nánf yariñf wiri xwiyfá ámayo uréwapiyariñfpi nánf yariñf wiri éagi ²⁰ Jisaso re uriñiniginí, “Nionf ámaf niyoniñf sijnánñe dánf uréwapiyariñfárini. Nionf gínf gíná nuréwapiyirfná rotú añfyo dánrani, añf ridiyowá yariñfíwámf dánrani, sa negf Judayf awí eánariñf dánf uréwapiyariñf éagi nánf ²¹ joxi pí nánf nionf yariñf niariñfni. Nionf xwiyfá urarfná arfá niariñfáyo yariñf wií. Pí pí urariñfapi nánf ayf ananiñf niñfárini.” uráná ²² añf ridiyowá yariñfíwámf awí mearoariñfáyf wo añwi e éf nírómáná Jisasomf wé tñf nupikákwirf re uriñiniginí, “Apaxípaniñf imónigfáwami seáyf e wimóniñomf e nuriffná ‘Apánf urariñfni.’ rísimónariñf?” urfagi ²³ Jisaso re uriñiniginí, “Nionf xerwíniñf nírif sifpínf rarfnáyf, xerwí ríapf nánf áwanf neareí. Nionf nanf rarfnáyf, pí nánf iwanf neariñfni?” urfagi ²⁴ Anaso Jisaso sinf gwí jiníñáná apaxípaniñf imónigfáwami seáyf e wimóniñf ámf wo, Kaiapasoyf riniño tñf e nánf wiowáriñiniginí.

Pitao “Oyá niepísariniñf wonimaní.” ámf uriñf nánirini.

²⁵ Saimonf Pitao rfá ikeaariniñe éf nírómáná rfá imónarfná e rówapifáyf wí re urifáwixini, “Joxi ení xegf wiepísariniñyf woxi menirani?” urfagfa aí o “Oweoi.” nurif “Nionf ení wonimaní.” urfagi ²⁶ Apaxípaniñf imónigfáwami seáyf e wimóniñoyá xináiwániñf nimóniro omiñf wiiariñfáyf wo —O Pitao arfá miñf wirfípeañomf xerifmeá worini. O ení Pitaomf re uriñiniginí, “Nionf ojkwíyo Jisaso tñf nawíni roñagiñf sijnwí ranfáoxi menirani?” urfagi ²⁷ Pitao ámf “Oweoi.” uráná re eniniginí. Karfkarf rfáiwá riniñiniginí.

Jisasomf Pairato tñf e nánf wiowáriñfá nánirini.

²⁸ Wfá móniñfmi Kaiapaso tñf e dánf émayf gapimanowayá añiwámf nánf Jisasomf niméra nuro aiwf Judayf ámináowa none nípawiriniñfimi dánf xwirfá ikixenáná aiwá Añfnajo Neamúroagoñf riniñfyi nánf minipaxf imónaniginirf mípawí yariñagfa ²⁹ gapimanf pírimíá imóniño —O émayf wo xegf yof Pairatoyf riniñorini. O awa tñf e nánf nfiwipirf re uriñiniginí, “Omf pí xwiyfá nánf xwiyfá mearaniro nimeámf barini?” urfagi ³⁰ awa re urifáwixini, “Ámaf ro íwf miyariño enánáyf, joxi tfe nánf nimeámf banif éwamaní.” urfagfa ³¹ Pairato re uriñiniginí, “Sewaniniñofné nimeámf nuro segf ñwf ikaxf rariñfpi tñf xixeniñf xwiyfá umearfpoi.” urfagi Judayowa re urifáwixini, “Émayfné íwf yariñfáyo opikípoiñf sijnwí neanariñfámaní.” urifáwixini. ³² Xwiyfá Jisaso xámf re uriñfpi, “Nionf niniñfíkirfná e niniroñf nipiñfírfárini.” uriñfpiñf xixeniñf imóniniñf nánf Judayowa Pairatomf xwiyfá e urifáwixini. ³³ Pairato ámf gapimanowa wigf añf iwámf nípawímaná “Jisaso obini.” nírif re uriñiniginí, “Joxi míf ináyf Judayfáoxirani?” urfagi ³⁴ Jisaso re uriñiniginí, “Dixf diñf tñf riniñfariñfni? Wa rirfagfa riniñfariñfni?” urfagi ³⁵ Pairato re uriñiniginí, “Nionf dixf Judayf wonirani? Dixf gwí axírf imónigfáyf tñf apaxípaniñf imónigfá xwéowa tñf joxi nimeámf nibiroñf nionf tñf re ríwároi. Joxi pí éagiñf nimeámf ríbai?” urfagi ³⁶ Jisaso re uriñiniginí, “Ámaf míf ináyf nimóniro xwfá tfo menweariñfáyf yapf mimóniñfni. Nionf xwfá tfo dánfyf míf ináyf imónfwiniginirf minifípeagfa éagiñf nánf xwfá tfo menweariñfáyfniñf mimóniñfni. Míf ináyf xwfá tfo dánf wonf nimónirf sijnwiríyf, gf Judayowa íf minixirípa oépoiñf gf simiñf nínarifáyf míf nfiwipaxirini. E nírifrif aí míf ináyf nionf imóniñfapiñf xwfá tfo dánfmaní.” urfagi ³⁷ Pairato re uriñiniginí, “Ayinánf ‘Joxi míf ináyf woxirini.’ nimónariñf.” urfagi Jisaso re uriñiniginí, “‘Míf ináyoxirini.’ joxi xixeniñf niñfariñfni. Nionf nepaxiñf imóniñfpiñf ámayo áwanf urifimiginirf gf ókíñf nixirif xwfá tfo nánf birf enárfni. Ámaf nepaxiñf imóniñfpiñf xídarifgfa gíyf gíyf nfnf nionf

aríá niarigfáriní.” uríagi ³⁸ Pairato re uríiniginí, “Nepaxíñf imóníñpí píriní?” uríiniginí.

Pairato “Ananí yekwiroárfpoyí.” ríñf nániríní.

E nurímo Judayf níní tñf e nání nipeyearí re uríiniginí, “O xwíyá meáriní paxf bñ raríñagi aríá mívíní. ³⁹ E nerí aí xwiogwí ayí ayo sía Aníñajo Neamúroagoí raríñgáyí nání aiwá imíxaríná ámá gwí ñweañf wo seawárianíñíní. ‘Judayeneyá míxí ináyf imóníño oneawáriní.’ ríseaimónaríní?” uríagi ⁴⁰ ayí xwamiánf níwiéra nuro “Omí míneawáripání. Barabasomí —O ámá yá amí pí píkioráparíñf woríní. Omí neawáriní.” nura ugíawixíní.

19

¹ Ayf Pairatomí e uraríñagí nání porisowa Jisasomí nimeámí nuro síkwfá nearo ragí pírf nuyíkíarímáná ² ópíyá eníñíñf imóníñf wírí níkíkiyimáná míxí ináyf aminañwíníñf imóníñf míñfyo dñkínaríñgápa míñfyo udñkíaríro rapírapí ayfá ríñf míxí ináyf yínaríñgá wú nimearo omí uyíríro níyárimáná ³ xío tñf e añwí e uro “Ámínáoxíní, Judayf yá míxí ináyoxíríní.” uríro wé upíkákwiro níyayimáná enáná ⁴ Pairato ámí nipeyearí re uríiniginí, “Aríá nípoyí. ‘Xwíyá meáriní paxf bñ míraráñagi aríá níwirí nimeámí ríwiaparíní?’ oníaiwípoyíní nimeámí fwiaparíñíní.” nuríri ⁵ Jisaso, ópíyá eníñíñf imóníñf rí udñkíaríro rapírapí ayfá ríñf uyíríro éfo fwiapáná Pairato ámá e awí neárimáná rogíayo re uríiniginí, “Ámá royoí. Síñwí wínípoyí.” uríagi ⁶ Apaxípáníñf imóníñgá xwéowa tñf añf rídiyowá yaríñfíwámí awí mearoaríñgáwa tñf omí síñwí níwíníróná xwamiánf níwiro “Íkíayo yekwiroárfpoyí. Íkíayo yekwiroárfpoyí.” uríagí Pairato re uríiniginí, “Nioní o xwíyá meáriní paxf bñ míraráñagi aríá níwirí nání sewaníñoyíné nimeáa nuro yekwiroárfpoyí.” uríagi ⁷ Judayowa re uríñfawixíní, “O nání negí ñwí ikaxí eáníñfyo dání bñ ríníní. Ayo dání ‘Xe síñf ouní.’ rí paxí mimóníní. O ‘Níaiwí Goríxoyáoníríní.’ ríníñf enagi nání xe síñf ounírí síñwí wíní paxí meníní. Xe píkoí.” uríagí ⁸ Pairato xwíyá apí aríá níwiríná wáyf ámí bñ tñf níwínírí ⁹ ámí gapímanowayá añwámí nípáwirí Jisasomí yaríñf re wíñíniginí, “Joxí gímí dáníoxíríní?” uríagi aí Jisaso xwíyá bñ muríñíniginí. ¹⁰ Xwíyá bñ muraríñagi níwínírí nání re uríiniginí, “Joxí xwíyá bñ mínírí ríyaríñíní? ‘O íkíayo níyekwiroáriní níkwewáriní mepa epaxoríní.’ ríníaiwíaríñíní? Gí dñf tñf níryekwiroáriní níryekwiroáripaxíríní. Níríwáriníñá níwáripaxíríní.” uríagi ¹¹ Jisaso re uríiniginí, “Eramí ñweañjo apí xe oimónírí síñwí míránípa nerí síñwíríyí, joxíyá dñf tñf wí e rí paxí imónímínírí éfmaní. Ayínání sípí joxí nírfpí xwé nerí aiwí nioní joxí tñf nání níwiowárfoyápí aga seáyí e imóníní.” uríagi ¹² Pairato aríá e níwirí nání omí wárimínírí éf yf Judayf xwamiánf níwiayiro re uríñfawixíní, “Joxí ámá romí níkwearí níwáriníñáyf, émá yf néyá míxí ináyf Sisao tñf níkumíxínírí emearíñf woxí mimóníñíní. Ámá go go xewaníño nání ‘Míxí ináyoníríní.’ níriníríñáyf, Sisaomí mamówárimínírí yaríñf enagi nání raríñíní.” uraríñagí ¹³ Pairato xwíyá apí aríá e níwirí nání Jisasomí nimeámí wáf e nipeyearí síñá tñf wáf imíxíníñe —Ayf Xíbírúyí pñé tñf Gabataí ríníñeríní. E íkwíañwí xwíríxí numeríná éf ñweaaríñfánamí éf níñwearí ¹⁴ —Sía ayí Judayf Aníñajo Múroníyí nání aiwá imíxáraríñgáyíríní. Ayímí sogwí ríxa áwínímí ñweámínírí enáná Pairato re uríiniginí, “Síñwí wínípoyí. Segí míxí ináyo ríworíní.” uríagi ¹⁵ Judayf xwamiánf re wíñfawixíní “Xe nimeáa xe nimeáa oúpoyí. Nimeáa nuro íkíayo yekwiroárfpoyí.” uraríñagí Pairato re uríiniginí, “Segí míxí ináyo ‘Íkíayo oyekwiroáriní.’ ríseaimónaríní?” uríagi apaxípáníñf imóníñgá xwéowa re uríñfawixíní, “Negí míxí ináyf ámí wo meníní. Émá yf néyá míxí ináyf

Sisao eni negorini.” urtagfa ¹⁶ Pairato Jisasomi oyekwiroaripoyiniri porisowami tñni wiowariniginini.

Jisasomi yekwiroarigfa nanirini.

¹⁷ Jisasomi anj apimi dani nimerá nuróná xewanijo ikfa yoxátpá xwanwá níkwónimí nurí wí e xwfa yof bi Mijá Gixweái riniñe —Xibiruyí pñé Gorigotaí riniñerini. E niremoró ¹⁸ e Jisasomi yekwiroarigfawixini. Niyekwiroarironá Jisaso awini e enána amá waú eni midimidani yekwiroarigfawixini.

¹⁹ Pairato rfwamijf bi re niriñi neari yoxátpami seayi e p'rauniginini, “Nasareti dñj Jisaso, Judayí mixf inayorini.” rfwamijf e neari p'raúagi ²⁰ Jisasomi yekwiroarfe anj apimi ná jfami mimónijagi nani Judayí obaxf nipuróná rfwamijfpi —Apí nearina Xibiruyí pñé tñni eari Romiyí pñé tñni eari Girikiyí pñé tñni eari enjpirini. Apí íá roarinagfa nani ²¹ Apaxfpánijf imónigfa seayi e imónigfawa Pairatomi re urigfawixini, “Joxi rfwamijf re niriñi meapani, ‘Judayí mixf inayorini.’ niriñi meapani. Sa re niriñi eai, ‘Xewanijo ‘Judayí mixf inayonirini.’ riniñorini.’ niriñi eai.” urtagfa aí ²² Pairato re uriniginini, “Nioni eáapi xe oeánini.” uriniginini.

²³ Porisowa Jisasomi rixa niyekwiroarimána rapirapf amipi o yinijfpi yanj nimeró biaú biaú nitiro nowani xixeni nimearo aí xegf sorfa gwf bi mikiwénijú —Ú nimixirfna axuni imixarigfuriñi. ²⁴ Ú nani re riniñgawixini, “None maxepa oyaneyi. Áwini e nitimána go go meanirfeniñoiniri sárú oyaneyi.” riniñgawixini. Bikwíyo xwiyfa niriñiri eániñf rípi, “Rapirapf nioni seayi e yinarinayf yanj niniro gf sorfa meapfri nani go go meanirfeniñoiniri sárú egfawixini.” ²⁵ niriñiri eániñfpi xixeni imónini nani porisowa e egfawixini.

Jisasomi xinái tñni xinisimái tñni Kiriopasomi xiepi Mariaí tñni Magidara dñj Mariaí tñni íwa ikfa yoxá Jisasomi yekwiroarinijfpami anwi e roñána ²⁶ Jisaso xegf xinái e roñagi niwiniri wiep'sariniñf xfo dñj sixf uyiño eni anwi e roñagi niwiniri xináimí re uriniginini, “Ineyi, dixf íwo iworini.” nirimána ²⁷ wiep'sariniñomi re uriniginini, “Dixf rinái iyirini.” urtagf wiep'sariniño sfá ayimi dani xegf anfyo nani piranijf numéra uniginini.

Jisaso penj nanirini.

²⁸ E nurarimo nijfa re nimónirfna “Xano e ewiniginiri niriñfpi rixa nipini yarfini.” nijfa e nimónirfna Bikwíyo xfo nani niriñiri eániñf nipini xixeni oimóniri re riniginini, “Iniñf nani ninarini.” rana ²⁹ sixf wainf mixf yariniñfpi magwf inijf wá wenagf nani wa írkwf bi nimearo iniñf wainf apimi igfa neámána xisopfy riniñf wegwfániñf imóniñfwami nikiroarimána xegf manf tñj e wimixtagf ³⁰ Jisaso wainf mixf yariniñfpi ninimáná “Rixa pixwñigoí.” niriñi mijf warf niniri dñj niyámiga uniginini.

Porisowa Jisasomi miwíyo ayiñwí ikirogfa nanirini.

³¹ Sfá Jisasomi yekwiroarigfayi —Ayí anjnajo Judayo múronf nani aiwá amipi piranijf nimixiro tarigfayirini. Ayí rixa sfá órana Sabarfá aga seayi e imóniñfyi nimónini enagi nani porisowa Jisasomi tñni awaumi tñni awí menjweañána sabarfá imóniniginiri Judayí amínáowa nuro Pairatomi re urigfawixini, “Apaxf mé dñj simigwfa niyiniñi opépoyiniñi síkwíyo enj p'rf jeapoyi. Nipeána wigf warapi oyoaneyiniñi enj p'rf jeapoyi.” urtagfa ³² porisowa nuro midimidani yekwiroarigfiwáumi síkwíyo p'rf njearo aí ³³ Jisaso yekwiroarinijfe wenijf éfayf winigfawixini. O rixa nipeagi niwiniro nani xegf síkwf p'rf mjeapa nero aí ³⁴ porisf wo wákwirixá tñni ayiñwí ikiróná axiná iniñf tñni ragf tñni fwiapiniginini. ³⁵ Amá Porisowa e yarina sñwí winaronañoni áwanf niriñfna xixeni aga nepa rinjarini. Nioni rariñapi nijfa xixeni e nimóniri nani seyfne “Neparini.” yaiwiro dñj ikwíro

éfrixiniri áwanj searariñini. ³⁶ Bikwíyo re niriñiri eániñipi xixeni imónini nani porisowa omi e wigfawixini, “Xegf enj bi pírj jeapírámáni.” ³⁷ Bikwíyo ámi bi re niriñiri eániñipi, “Ayinwí ikíroárigfomi sñwí winipírárini.” rininipi eni xixeni e imóniniginini.

Jisasomi xwíáyo weyárigfá nánirini.

³⁸ E niyárimáná enjáná áamá wo —O Arimatia dánj Josepoyi rininorini. O Jisasoyá wiep+sariníyí wo aí Judayf ámináowami wáyf n>wiri nani inimi xfdarinorini. O Pairato tñj e nani nuri “Jisaso piyo omeámini.” uráná Pairato xe omeanri sñwí winíagi o nuri piyomi xwíá weyáriminiri nani nimeámi úaná ³⁹ áamá ámi wo —Xegf yoí Nikodimasoyi rininorini. O xámi ár>wiyimi Jisaso tñni xwiýá rinigfiorini. O eni nibiri ikfá dfá biaú —Bi muríyi rininipi tñni bi earosíyi rininipi tñni apiaúrini. Apiaú xámi nawini nífá megfápiaú xegf sanj 30 kiro imóninipirini. Api tñni piyomi xópé oemini nimeámi nibiri ⁴⁰ awaú piyomi nimeari Judayf wigf áamá piyí nitiríná yarigfápa rapirapíyo rígwírgwí nroríná ikfá dfá dñj nanj earinipi tñni xópé niyárimáná ⁴¹ nimeámi omiñj anwi e ininipimi nani —Omiñj api Jisasomi yekwíroárfé dani anwi e enjpirini. Sñjá óf siní áamá mitarigfáyi tñjpirini. Omiñj apimi nani nimeáa nuri ⁴² sfá ayi Sabarfá nani Judayf amipi pirániníj nimixiro tarigfáyi imóninagi nani sñjá óf anwi e ininíyimi nani nimeámi nuri e tigfísixini.

20

Jisaso wiápñimeañj nánirini.

¹ Sadéyo wíá móniními siní sfá yinínáná Magídara dánj Mariaí sñjá óyimi Jisaso weñe nani nuri weniníj éyí wininiginini. Sñjá xwé óyimi éf rárarininjo siní mipíroní ríxa wí e weñagi niwinimi ² anñni nuri Saimoni Pitaomi tñni wiep+siní wfo, xfo dñj sixf uyinomi tñni niwimeari re uriniginini, “Ámináomi ríxa nexwearo gimí rfa tfawixini? Newané majfárinini.” urfagi ³ Pitaó tñni wiep+siní wfo tñni anj e pñni niwiárimí xwáripáyo nani nuri ⁴ ananñni nuri wfo Pitaomi nimúrori xwáripáyo xámi nírémori ⁵ nirkwíniri inimi weniníj yáníyí wininiginini. Rapirapí Jisasomi xopixopí róninúni weñagi niwiniri aiwi inimi mipáwí weniníj yaríná ⁶ Saimoni Pitaó eni rfwíyo nibiri bfaríwáminí éf nírómáná weniníj mé xwáripáyo inimi nipáwiri weniníj éyí wininiginini. Rapirapí xopixopí róninúni weñagi niwiniri ⁷ rapirapí miñyó xopixopí rogíú wíu tñni nawini miwé xegf wí e níkróniri weñagi winaríná ⁸ wiep+siní wfo, xámi xwáripáyo rémóo eni nipáwiri rapirapí e imóninagi niwiniri “Neparini.” niyáiwiri dñj wíkwíroniginini. ⁹ Iná awaú Bikwíyo Jisaso ámi xwáripáyo dani niwiápñimeañpi nani niriñiri eániñipi nani siní pirániníj dñj mimopa neri majfá neri nani ¹⁰ ámi egf anj e nani ugísisixini.

Magídara dánj Mariaí Jisasomi sñwí wininíj nánirini.

¹¹ Mariaí xwáripá tñj e anwi e nírómáná ñwí neari e neríná xwáripáyo inimi nirkwíniri weniníj yáníyí wininiginini. ¹² Jisaso tigfíe anñnajf waú rapirapí apfá weñj niyínimáná wfo miñj tigfámíni ñweari wfo síkwf tigfámíni ñweari enagfí wináná ¹³ awaú Mariaími re urigfísixini, “Ineyi, jíxi pí nani ñwí eearinini?” urfagí í re uriniginini, “Gf Ámináo nexweari tfe nani níni majfá enagi nani ñwí eearinini.” nurimáná ¹⁴ níkinimóniri weniníj éyí wininiginini. Jisaso daiwo ronagi niwiniri aiwi mí miwómixiniginini. ¹⁵ Mí miwómixfagi Jisaso re uriniginini, “Ineyi, pí nani jíxi ñwí eearinini? Go nani pfá yarinini?” urfagi Mariaí omiñj xiáwo nírariniri re uriniginini, “Ápoxini, joxi piyomi nimeámi nuri wí e tírfá oenwíriyí áwanj nirei. Níni nuri nimeari nimeámi umfíni.” urfagi ¹⁶ Jisaso “Mariaíxini!” urfagi í níkinimóniri Xibiruyf pñé tñni Rabonaiyi —Api “Nearéwapíyarinioxini.” níríná

rariḡápirini. E uríagi ¹⁷ Jisaso re uriniginini, “Nioni sini ḡf ápo tfe nani mipeyía enagi nani jíxi fá mni-xepani. Jíxi nuri áma nioni ḡf nri-xímeá imóniḡfáyo re urei, ‘O re riḡoi, “Nioni ḡf ápo Gorixo tfe nani peyarini. O seyíne eni seḡf ápo Gorixorini.” riḡoi.’ urémeai.” uríagi ¹⁸ Magídara dánḡf Mariai nuri xegí wiepisiḡfáyo áwanḡf re urémeaniginini, “Niini Ámináomi rixa siḡwí winíini. Xíto nri-rípi, ayí apirini. Ayí apirini.” nura uniginini.

Xegí wiepisiḡfáyo xíomi siḡwí winiḡfá nani rini.

¹⁹ Sadéyo sía axíyimi síaḡf tñi wiepisiḡfáyo Judayí ámináowa nani wáyí nero nani anḡf wigí ḡweaḡfíwami ówanḡf xaiwí niyárimána ḡweanána re eniginini. Jisaso awami áwini e nironapiri re uriniginini, “‘Gorixoyá diḡf tñi niwayironiro onweápoi.’ nimónarini.” nuri-mána re eniginini. ²⁰ Wé nri ogíukaú siwá wiri miwí wákwirixá tñi ikiroḡfáyo siwá wiri éagi wiepisiḡfáyo Jisaso ámi siḡf enagi siḡwí niwiniro nani diḡf nífa winarína ²¹ ámi re uriniginini, “‘Soyíne Gorixoyá diḡf tñi niwayironiro onweápoi.’ nimónarini. Ápo nioni xwía tío nirowárenapiri nioni eni soyíne searowárenapiri.” nuri-mána ²² awami píramí imimí niwiowáriri re uriniginini, “Kwíyí Gorixoyápi numimiro api tñi nawini emérixini. ²³ Soyíne áma íwí yarigápi yokwarimí nerínayí, ayí Gorixo eni yokwarimí wiarini. Soyíne yokwarimí miwiipa nerínayí, ayí Gorixo eni yokwarimí miwiarini.” uriniginini.

Tomaso Jisasomi siḡwí winiḡfá nani rini.

²⁴ Wiepisiḡfáyo wo, Tomaso —O wiepisiḡfáyo wé wúkaú síkwí waú imóniḡfáyo worini. Xegí yoḡf ámi bi Didimasorini. O mḡweanána wía Jisaso wiwaninowamini wímeáḡf enagi nani ²⁵ Tomasomi re urigáwixini, “None Ámináomi rixa siḡwí winíwini.” uríagi aí o re uriniginini, “Nioni wéyo nri ogíyaú miwinipa eri nri ogíyaúmi wé miwiximopa eri miwí wákwirixá tñi ikiroḡfáyimi ḡf wé miwiximopa eri nerínayí, diḡf wí ‘Nepa orini.’ niyaiwirí wíkwírómiméini.” uriniginini. ²⁶ Sía wé wíumi dánḡf waú wo nórimána enána ámi xegí wiepisiḡfáyo anḡfyo inimi ḡweanána Tomaso eni wía tñi nerimeániro ḡweanána Jisaso anḡf ówanḡf niyárinagi aiwi awami áwini e nironapimána re uriniginini, “‘Gorixoyá diḡf tñi niwayironiro onweápoi.’ nimónarini.” nuri-mána ²⁷ Tomasomi re uriniginini, “Dixí wé sími re niniximénapiri ḡf wéyo siḡwí nane. Dixí wé re niniximénapiri ḡf miwíyo niwiximo. Sini diḡf mnikwíró mepani. Aga diḡf nkwíró.” uríagi ²⁸ Tomaso re uriniginini, “Joxí ḡf Ámináoxirini. ḡf Nwíáoxirini.” uríagi ²⁹ Jisaso re uriniginini, “Joxí siḡwí niniarini nani rixa ‘Neparini.’ niyaiwirí diḡf rnikwíróini? Áma nioni siḡwí mnanipa nero aí ‘Neparini.’ niyaiwiro diḡf nkwírófáyí yayí winiḡfáyo rini.” uriniginini.

“Bíkwí rípi ámayí diḡf wíkwírórixirini eáni.” uriniginini.

³⁰ Jisaso emimí ámi ayá wí wiepisiḡfáyo siḡwí anigíe dani enḡf aí api nani bíkwí rípiimi ríwamini bi meáni. ³¹ E neri aí seyíne Jisasomi diḡf wíkwíróro “O Kiraiso, áma yeáyí neayimixemeanía nani Gorixoyá diḡf tñi aríowayá xwía piaxíyo dani iwiaronfoyi rariḡwáorani?” wiaiwiro “Gorixoyá xewaxorani?” wiaiwiro érixirini ríwamini rípi nri rini eáni. Omi diḡf niwíkwírorinipimi dani diḡf niyimini imóniḡfáyo tḡfáyo imónirixirini nri rini eáni.

21

Wiepisiḡfáyo wé wíumi dánḡf waú ámi Jisasomi siḡwí winiḡfáyo nani rini.

¹ Jisaso e nésaná xegí wiepisiḡfáyo ipi Taibiriasiyi rininíwá —Xegí yoḡf bi Gaririyi rininíwá rini. Awá riwone ámi siḡfáni siwá niwinirína rípi eniginini. ² Saimoni Pitao tñi Tomaso, Didimasoyi riniḡf tñi Gariri píropenisíyo anḡf yoḡf Kena dánḡf Nataniero

tíni Sebediomí xewaxowau tíni wiepisiñí ámi waú tíni awa nerimeániro nawíni niñwearóná ³ Saimoní Pitaó re uríñinigíni, “Nioní ubení ipíyo mamówarimí umíni.” uríagi awa re urígfawixíni, “None ení joxí tíni waníwíni.” nuríro nípeyearo ewéyo nípiñemoániro sía ayimí áríwiyimí peyí nání néra nuro aiwí simí egíawixíni.

⁴ Ríxa sogwí xemónapimíni yariñí tíni Jisaso níbirí ipí imanípá tíni ronagi aiwí xegí wiepisiñowa omí mí mívómíxí éagía ⁵ Jisaso re uríñinigíni, “Niaíwíyíné, segí ubení mamówararigíayo peyí ía mímíniipa reñoi?” uráná awa “Oweoi.” uríagi ⁶ o re uríñinigíni, “Ubení ewé námíni mamówaráná peyí bí mímíniñoi.” uríagi o rífpí tíni xixeni yarína re eníinigíni. Peyí xwé obaxí ayá wí míníagi nání mímíxeapaxí wimóníinigíni. ⁷ Mímíxeapaxí wimóníagi wiepisiñí Jisaso díñí síxí uyiño Pitaomí re uríñinigíni, “E nearíto negí Ámínáoríni.” uríagi Saimoní Pitaó aría e níwirí Jisasomí xámí owímeámíni xegí rapírapí seáyí e yínariñú —Ú níwirárimáná yariñúri. Ú nímeari níyínimáná ipíyo nímaríni xeamoníinigíni. ⁸ Ipíyo nímaríni xeamóagi aí wiepisiñí wía ipí imanípá tíni e añwí e sa 100 mita imóníniagi nání ewépámí peyí ubení magwí mímíniño ú tíni nímiñeáa níbirí ⁹ imanípámí níwiékíni mearo weníni éfáyí wíniñgíawixíni. Ría níkeánimáná peyí bí níkwamíniño werí bí síkeríá bí ení werí enagi wíniñá ¹⁰ Jisaso re uríñinigíni, “Peyí soyínéyá ubeníyo mímíniño bí nímeámí yapípoi.” uríagi ¹¹ Saimoní Pitaó ewéyo nípiñemoáni ubení peyí magwí mímíniño imanípá tíni nání nímiñeáa bíniinigíni. Peyí xwérixani 153 mímíniñagi aiwí ubení ú wí maríkiníniagi wíniñinigíni.

¹² Jisaso re uríñinigíni, “Soyíné añwí e níbirí aiwá nípoi.” uríagi xegí wiepisiñowa omí ríxa mí níwómíxiro “Negí Ámínáoríni.” níwíawíro nání wo yariñí “Goxíriñi?” wípaxí mímíniipa yarína ¹³ Jisaso ría wearíne añwí e nurí bí síkeríá nímeari yaní níwía nurí peyí ení axípi e níwía uníinigíni. ¹⁴ Jisaso xwáripáyo dání níwíapíni meámáná wiepisiñowamí xámí biaú síwá níwíniñmáná ámi síwá winíni bí apíriñi.

Pitaomí “Nioníyáyo píraníni umérixíni.” uríni nániríni.

¹⁵ Ríxa aiwá níniñmí Jisaso níwíapíni meari Saimoní Pitaomí re uríñinigíni, “Jonomí xewaxo Saimonoxíni, joxí díni síxí níniyirína díni síxí ámá rowa níyigíapimí wíarí nímaríni ríniñini?” uríagi o re uríñinigíni, “Oyí, Ámínáoxíni, nioní díni síxí ríniñapí nání joxí níjíríni.” uríagi o re uríñinigíni, “Sipísipí miá nímerína aiwá wíarígfápa joxí ámá nioní nífámíni bíyáyo axípi nerí píraníni uréwapíyíriñini.” uríñinigíni. ¹⁶ Jisaso ámi bí nuríni re uríñinigíni, “Jonomí xewaxo Saimonoxíni, joxí díni síxí ríniñini? Míniñini reñini?” uríagi o “Oyí, Ámínáoxíni, nioní díni síxí ríniñapí nání joxí níjíríni.” uríagi Jisaso “Ámá sipísipí awí mearoarígfápa joxí axípi nerí ámá nioní gí imóníniño píraníni umérixíni.” uríñinigíni. ¹⁷ Jisaso ámi bí nuríni re uríñinigíni, “Jonomí xewaxo Saimonoxíni, joxí díni síxí ríniñini? Míniñini reñini?” uríagi Pitaó Jisaso ríxa biaú bí “Joxí díni síxí ríniñini?” urípi nání díni sípí níwiníni re uríñinigíni, “Ámínáoxíni, amípi níni nání joxí níjíríni. Nioní díni síxí ríniñapí nání ení níjíríni.” uríagi Jisaso re uríñinigíni, “Sipísipí aiwá wíarígfápa joxí ení ámá nioní níxídarígfáyo axípi nerí píraníni uréwapíyíriñini. ¹⁸ Aga nepa ríraríni. Joxí síni íwí síkíni nerína jíwaníni areríxí níyíníni díxí simóníni wágríni. E nerí aí joxí ríxa xweyaní nerína díxí wé wúkaú wímíxána ámá wí gwí nírijiro joxí ‘Mupa oemíni.’ yaiwíaríni nímeáa rupíriñini.” uríñinigíni. ¹⁹ Wiepisiñowa re oyaiwípoiñini, “Pitaó peníapí nání ría neararíni? O e nerí níperíniñimí dání seáyí e Goríxo imóníniño nání síwá neainíaríni? Oyí.” oyaiwípoiñini e uríñinigíni. E nuríniñmáná re uríñinigíni, “Joxí níxídei.” uríñinigíni.

Jisaso wiepisiñí xíto díni síxí uyiño nání ríniñimíni.

²⁰ Pitaomí nĩkĩnĩmónĩrĩ wĩepĩsĩŋĩ Jĩsaso dĩŋĩ sĩxĩ uyiŋo —O xámĩ nerĩmeánĩmáná aiwápi nĩnĩróná Jĩsaso tĩámĩnĩ nĩkĩnĩmónaurĩ yarĩŋĩ re wĩŋorĩnĩ, “Ámĩnáoxĩnĩ, mĩyĩ rurĩno gorĩnĩ?” urĩŋorĩnĩ. O awaúmi númi barĩŋagĩ nĩwĩnĩrĩ ²¹ Jĩsasomĩ re urĩŋĩnĩgĩnĩ, “Ámĩnáoxĩnĩ, áamá romĩ enĩ pí wĩpĩrĩfárfani?” urĩfagĩ ²² Jĩsaso re urĩŋĩnĩgĩnĩ, “O nionĩ ámĩ aŋĩnamĩ dání weapĩmĩfáiná nání xe ŋweáwĩnĩgĩnĩrĩ nĩnimónĩrĩnáyĩ, ayĩ dĩŋĩ joxĩyá meŋagĩ nání pí nání nĩrarĩŋĩnĩ? Jĩwanĩŋoxĩnĩ sa nĩxĩdei.” urĩŋĩnĩgĩnĩ.

²³ Ayĩnání áamá Gorĩxoyá imónĩgĩfáyĩ rĩpi rĩnĩmegĩfárfanĩ, “Wĩepĩsĩŋĩ o wĩ nĩpenĩfámanĩ.” rĩnĩmegĩfá aiwĩ Jĩsaso “Joxĩ nĩperĩfámanĩ.” wĩ murĩ rĩpinĩ urĩŋĩnĩgĩnĩ, “O nionĩ ámĩ weapĩmĩfáiná nání xe ŋweáwĩnĩgĩnĩrĩ nĩnimónĩrĩnáyĩ, ayĩ dĩŋĩ joxĩyá meŋagĩ nání pí nání nĩrarĩŋĩnĩ?” urĩŋĩnĩgĩnĩ. ²⁴ O Jĩsaso wĩepĩsarĩŋĩ Pitaomĩ e urĩŋorĩnĩ. O amĩpĩ apĩ nání áwanĩ rĩrĩrĩ rĩwamĩŋĩ eanĩŋorĩnĩ. Nene o nání nĩjĩfá re imónĩŋwĩnĩ, “O áwanĩ rĩŋĩpĩ nepání rĩnĩnĩ.” nĩjĩfá e imónĩŋwĩnĩ.

²⁵ Amĩpĩ Jĩsaso enĩ ámĩ obaxĩ ayá wĩ enĩ enagĩ aiwĩ nionĩ re nimónarĩnĩ, “O enĩpĩ nĩpinĩ nání bĩkwĩyo rĩwamĩŋĩ pĩránĩŋĩ nearĩnáyĩ, xwĩfá tĩyo bĩkwĩ apĩ déropaxĩrĩnĩ.” nimónarĩnĩ.

Wáf wurimeiarigfáwa egfápi nánirini.

Rfwamihf rípi, “Wáf wurimeiarigfáwa egfápiyi” rinihfpi Ruko níriri eanfpirini. O Jisasoyá wiepisagfyf womani. Judayf eni womani. Émayf dokitá worini. Poro tñni Sairaso tñni émayf anfyo wáf nurimerfná wirimeároggílorini. O Tiopiraso amípi wáf wurimeiarigfáwa Jisaso ríxa anfnami nání nipeyimáná enáná egfápi nání nijfá oimóniri rfwamihf rípi eanfpirini. Rfwamihf nearfná Tiopiraso re oyaiwiniri eanfignini, “Iwamfó ámá Jisasoyá siyikf imónigfáyf sa Jerusaremí dání nimóniróná ayf Judayfni imónagfá aiwi Gorixo xfoyá kwíyípi sixf umímóáná anf apimi wáf nura neméfasáná e dání wáf nura numiro Samariayf anfyo nura neméfasáná ámi nuro émayf anfyo eni nura neméfasáná enáná émayf obaxf eni Jisasoyá siyikf nimóga nuróná ayá wí nimóga nuro Judayo múrogfawixini.” oyaiwiniri rfwamihf neari rípi eni oyaiwiniri, “Pitaomi tñni Poromi tñni eni Gorixo nurípeari enf sixf weámixihnowaúrani?” oyaiwiniri emimf amípi Jisaso enfpa Pitaó xámi néra unfpi nání níriri eari ámi rfwíyo Poro néra unfpi nání níriri eari enignini.

1-2 Tiopirasoxini, rfwamihf nioni xámi níriri eanfápi, ayf Jisaso iwamfó eri wíwapiyiri enfpi tñnf e dání sfá xegf wáf wurimeiarigfáwami —Awa xfo rípeanowarini. Awami Gorixoyá kwíyíyo dání sekaxf nurimáná xfo anfnami nání peyihfyi tñnf e nání níriri eanfápi. ³ O rñnihf nimeari niperi niwiápnimeámáná sfá 40 nóra warfná awa “O ámi sñnf rífa hweani?” oyaiwípoiñiri ámi ámi siwá winayiri Gorixo ámá xfoyáyf xwioxíyo mímeámí nerí umenweanfápi nání uréwapiyiri nerfná awa siní ududf mé “Ayf orfan?” niyaiwiwo niwipimónimáná enáná re enignini. ⁴ Awami awí neaárimáná sekaxf re urihignini, “Ápo ‘Niseaiapimfáriní.’ searihfpi —Api, ayf nioni searána soyfné arfá niarigfápirini. Api siní miseaímeapa enáná anf Jerusaremí tfyo dání niwárimí mupa nero api nání wenihf nero hweárixini. ⁵ Ayf rípi nánirini. Jono wayf niseameairfná iniigf tñni seameainf aiwi siní sfá obaxf mórípa enáná Gorixo xfoyá kwíyí tñni wayf seameainfáriní.” urihignini.

Jisaso anfnami peyihf nánirini.

⁶ Awa ríxa awí neánimáná omí yarihf re wigfawixini, “Ámináoxini, eníná negf wa mífxf ináyf nimóniro negf neárfawéyo umenweaagfápa ríná dání joxf eni axfpi mífxf ináyf nimóniri Isirerene xwioxíyo mímeámí níneairí neamehwearfáraní?” Yarihf e wíagfa ⁷ o re urihignini, “Sfá seyfné yarihf niarigfápi nání parimonfáyi —Ayí ápo Gorixo xfo xegf néni tñño nimónirihfipimi dání níriri tagfyirini. Ayí nání seyfné nijfá imónipfiri mimónihagf nání áwanf searimiméini. ⁸ E nerí aiwi rípi nání nijfá imónipfiri nání áwanf searimifini. Kwíyí oyápi niseaímeari enf sixf seaímíxáná soyfné nioni seaímeañá mfkoyfné nimóniro ámá Jerusaremí hweagfáyo áwanf urímero ámá Judia píropenisfyo tñni Samaria píropenisfyo tñni amí amí hweagfáyo urímero ámá xwftá yoparf íkwírónihfimi hweagfáyo aí urímero éfrixini.” ⁹ E nurárimáná awa siní sñhwf wínarfná o Gorixoyá dhf tñni nipeyiri wigf sñhwf anigfe dání agwf bimí aínihignini. ¹⁰ Nípeyiri agwf bimí aínáná awa siní anfnami sñhwf anániháná re enignini. Ámá rapirapí apfá wenf yínigfíwaú awa tñnf e nírónapiri ¹¹ re urigfisixini, “Gariri píropenisfyo dánjofné, pí nání re éf nírómáná anfnami wenihf yánihjof? Ámá o, Jisasoyf rínihjof seyfné tfe dání Gorixoyá dhf tñni anfnami nání ríxa nipeyiri aí soyfné sñhwf wínarfná peyípa ámi axfpi wepíninfáriní.” urigfisixini.

Ámá womí Judaso nání wayfá urípeagfá nánirini.

¹² Awa dáf wí Oripíyí ríninǵpímí —Apí Jerusaremí dání anǵwí e enǵpíríní. Sabarǵáyo Judayí ná jǵamí mupa nero aí Jerusaremí dání dáf wí mǵnǵ apí tǵnǵ e nání ananí wagǵápíríní. Apímí pǵnǵ níwíarímí nuro ¹³ rǵxa Jerusaremí níremoro anǵ pǵkǵkǵ seáyí émí mǵríninǵiwámí —Iwá awa sá wearǵǵíwáríní. Iwámí nání wáiwǵyo nípeyíro páwigǵawixíní. Awa wigǵ yoǵ rowaríní. Pitao tǵnǵ Jono tǵnǵ Jemiso tǵnǵ Adǵruo tǵnǵ Piripo tǵnǵ Tomaso tǵnǵ Batoromuo tǵnǵ Matǵyuo tǵnǵ Arǵpiasomí xewaxo Jemiso tǵnǵ Saimoní Sereto tǵnǵ Jemisomí xewaxo Judaso tǵnǵ awaríní. ¹⁴ Ámá awa dǵnǵ ná bǵnǵ tǵǵfáwa nimóníro ámá wí ámí tǵyí ení apǵxǵ wíwa tǵnǵ Jisasomí xǵnái Mariaí tǵnǵ Jisasomí xexírǵmeáowa tǵnǵ ení awa tǵnǵ nawíní awí neánǵyíro anǵnǵ miní Gorǵxomí xwǵyǵá rǵrǵmǵ wíayarǵnǵ ¹⁵ sǵá wǵyí ámá awí eánǵáyí nǵnǵ ámá 120 enǵánǵ Pitao áwǵnǵmí éf nírómánǵ re urǵnǵnǵgíní, ¹⁶ “Gǵ nírxǵmeáyǵné, enǵnǵ mǵxǵ ináyǵ Depito kwǵyǵ Gorǵxoyǵpímí dání Judaso nání —O ámá ‘Jisasomí fǵ oxǵraneyí.’ yaiwǵfáyo o tǵnǵ e nání nípeameámí unǵoríní. O nání nírxǵ Bǵkwǵyo eanǵpǵ surǵmǵ imónǵpaxǵ mimónǵnǵagǵ nání amǵpǵ Judaso enǵpǵ ayǵnǵnǵ xǵxeni imónǵnǵríní. ¹⁷ O none tǵnǵ nemerane yanǵwǵá nání urǵpeanǵ enǵagǵ nání o ení nearǵpeanǵyǵ woríní. ¹⁸ (O sípǵ wǵkǵrǵnǵpímí dání níǵwǵ meanǵpǵ tǵnǵ xwǵá bǵ bǵ nemánǵ e dání ná neánǵrǵnǵ xegǵ agwǵyo áwǵnǵmí narǵkǵnǵrǵ agwǵ amǵpǵ nípǵnǵ mǵxeánowǵnǵnǵgíní. ¹⁹ Jerusaremí nǵweagǵfáyo nǵnǵ o e inǵfǵ nání arǵá níwíro nání wigǵ pǵné tǵnǵ xwǵá apí yoǵ Akerǵdamayí —Yoǵ mǵkǵ ayí ámá níperǵ ragǵ xwǵfáyo punǵ nánǵríní. Yoǵ e wǵrǵǵfǵríní.) ²⁰ “Xwǵyǵá rǵpǵ Bǵkwǵ Samǵyǵ rǵnǵnǵfáyo nírxǵnǵrǵ eánǵnǵagǵ nání Judaso xǵo enǵpǵ enǵríní, ‘Anǵ oyá yǵwǵ imónǵwǵnǵgíní. Ámá wí e mǵnǵweapa érxǵnǵnǵ.’ Xwǵyǵá apí surǵmǵ imónǵpaxǵ mimónǵnǵagǵ nání amǵpǵ Judaso enǵpǵ xǵxeni imónǵnǵríní. Xwǵyǵá ámí bǵ rǵpǵ Bǵkwǵ axǵyo ení nírxǵnǵrǵ eánǵnǵ, ‘O e nimónǵrǵ éwǵnǵgínǵrǵ rǵpeanǵpǵ ámá wo xe nimónǵrǵ éwǵnǵgíní.’ eánǵnǵagǵ nání ²¹⁻²² noneyá wo anǵpǵ imónǵnǵánǵ ‘Ayí ananǵríní.’ rǵpaxǵ meníní. Ayǵnǵnǵ ámá none Jisaso tǵnǵ emearǵnǵ inǵnǵ nawíní wagwǵyǵ wo none tǵnǵ nawíní Jisaso wǵápǵnǵmeanǵpǵ nání áwanǵ uranǵwǵá nání aga orǵpeaaneyí. Ámá iwamǵo Jono wayǵ níneameaia wage dání Jisaso xegǵ xanoyá dǵnǵ tǵnǵ anǵnamí nání peyǵne nání o tǵnǵ emeagwǵyǵ wo nání rarǵnǵnǵ.” Pitao e urǵagǵ ²³ ayí ámá waú nání —Wǵo Josepǵ Basabasoyí rǵnǵnǵoríní. Oyá yoǵ ámí bǵ Jasǵtasoríní. Wǵo Mataiasoríní. Awaú nání re rǵnǵnǵǵawixíní, “Ámá rowaú ananí womí Judaso nání wayǵá rǵpeapaxowaúríní.” nírxǵnǵro ²⁴ Gorǵxomí yarǵnǵ níwíro re urǵǵawixíní, “Ámǵnǵoxíní, joxí ámá nǵnǵ wigǵ xwǵoxǵyo sípǵ tǵnǵ nanǵ tǵnǵ nání imónǵnǵpǵ níǵǵoxí enǵagǵ nání ámá awaú gǵmǵnǵ go joxí simónǵagǵ rǵpeáo síwǵá neaí. ²⁵ Jisaso awa wǵá nurǵmeírxǵnǵnǵrǵ nearǵpeáagǵ aí Judaso xǵo ‘Anǵnǵ apí oimónǵmǵnǵ.’ mǵwimónǵ pǵnǵ níwíarǵrǵ xegǵ ‘Oumíní.’ wimónǵarǵmǵnǵ rǵxa úf enǵagǵ nání joxí o nání wayǵá oimónǵrǵ síǵnǵ rǵpeáo síwǵá neaí.” Yarǵnǵ e níwimánǵ ²⁶ Judayí wigǵ yarǵǵfápa nerónǵ “Rowaú gǵmǵnǵ go xǵxeni ayo imónǵrǵfenǵnǵ?” níyaiwíro sárúnǵnǵ nero Mataiasomí wǵá wurǵmeiarǵǵá wé wǵkaú síkwǵ wo awa tǵnǵ axǵpǵ imónǵnǵ nání síǵnǵomí kumǵxǵarǵǵawixíní.

2

Kwǵyǵpǵ Gorǵxomí dǵnǵ wǵkwǵroarǵǵfáyo wǵmeanǵpǵ nánǵríní.

¹ Sǵá Pedikosǵyǵ rarǵǵfáyo —Sǵá ayí Judayí aiwǵ omǵnǵ síǵnǵyo dání mǵfǵpǵ Gorǵxomí yayí wianǵro nání nímeáa níbǵro peaxǵ tarǵǵfáyoíríní. Sǵá ayí imónǵnǵánǵ ámá Jisasomí dǵnǵ wǵkwǵroarǵǵfáyo anǵ wíwǵ axiwámí awí eánǵnǵánǵ re enǵnǵgíní. ² Anǵnamí dání rǵwǵpǵ xwénǵnǵ íwǵ níra weapǵfáyo anǵ ayí nǵweagǵíwámí níwámíní árǵo inárǵnǵnǵnǵgíní. ³ Árǵo inárǵnǵnǵánǵ síǵwǵ wǵnǵfáyo wǵnǵǵawixíní. Rǵá ápǵiáwǵnǵnǵ imónǵnǵ bǵ aǵpǵnanǵwǵ néra nurǵ womíní womíní níǵweaxa úagǵ xǵxe síǵwǵ ainenǵǵawixíní. ⁴ Síǵwǵ e ainenarǵnǵ re enǵnǵgíní. Ayo níyoní Gorǵxo kwǵyǵ xǵoyǵpǵ ayá wí síxǵ umǵmonǵnǵgíní.

Sixf umímóáná kwíyípi wimixíípi tñni xixeni nero pñné xegf wí wín+yf mīrīpaxf imónigfáyf aí anani rīpaxf nimónīro nīra ugfawixini.

⁵ Judayf wí —Ayf anj xwfa rīrī nīrīmīni ami gīmi ikwīrónīñīyo xīrīgíáyīrīni. Gorixomi píránīñī oxídaneyīnīro anīñī minī yarīgíáyīrīni. Ayf nībīmīmáná Jerusaremī urīnīgííná rīwīpī xwénīñī íwī nīra weapīñīpī ínārīni. ⁶ Íwī nīra weapáná áamá xwé ayá wí epíroyf nero Jisasomi xīdarīgíáyīf wigf aga pñné xixegīni tñni nīra warīñagfa arfá nīwīro nánī ududf nero ⁷ ayá nīrīwamónīro dīñf sñá nīweánīro re rīnīgíawixini, “Ámá aga pñné xixegīni tñni rarīgíá rowa nowanī Gariri pīropenīsfyo dāñf menīranī? ⁸ Nowanī e dāñowa enagi aiwī arige nero negf aga pñné oníná dānī arfá nīwīa unwá xixegīni tñni neararīnā arfá nīwīa warīñwīni? ⁹ Nene wiene Patiayf rīnīñwaéne wiene Midiayf rīnīñwaéne wiene Iramīyf rīnīñwaéne wiene Mesopotemia dāñene wiene Judia dāñene wiene Kapadosa dāñene wiene Podasi dāñene wiene Esia dāñene ¹⁰ wiene Pīrigia dāñene wiene Pabiria dāñene wiene Isipi dāñene wiene Sairini tññīmīni Ribia pīropenīsfyo dāñene wiene Romī dāñene nene nībīrane re urīnīñwaéne —Wiene aga nepa Judayenerīni. Wiene Judayf yarīgíápī nīxīdīrane nānī nawīnī imónīñwaénerīni. ¹¹ Ámī wiene Kīritī dāñene wiene Arebia dāñenerīni. E e dāñene aiwī nīnenenī wine wine awa amīpī Gorīxo enīnā enī neánīrī yagíyf nānī nīnearīrīnā negf aga pñné xixegīniyo dānī rarīñagfa arfá wiarīñwīni.” E nīrīga nuróná ¹² ududf néra nuro ududf nīkārīnīro nānī wī re nīrīga ugfawixini, “Pī neaīmeanī nānī rīa yarīñoi?” nīrīga warīñagfa aiwī ¹³ wī rīperīrīf nīwīro re nīra ugfawixini, “Awa wainīf sīñīpī xwé nīnīmáná papīkf nero nānī rarīñoi.” nīra ugfawixini.

Pitao Jisaso nānī xwīyfá urīñf nānīrīni.

¹⁴ E nīra warīnā Pitao Jisasoyá wiepīsagf wé wúkaú sīkwf wo imónīgíá wfa tñni éf nīrómáná enī tñni repīyf nerī re urīñnīgīni, “Gf Judia pīropenīsfyo dāñīyīné tñni áamá ami ami dānī nībīro Jerusaremī urīnīgíáyīné tñni nionī repīyf seaiarīnā píránīñf arfá ókiarīf nīmónīro none neaīmeáfpī nānī nījfa imónīpoyī. ¹⁵ Ayf rīpī nānī seararīñīni. Agwī sīnī 9:00 a.m. áamá wainīf xwapf mīnīpa yarīgííná imónīñagf nānī soyīné áamá nionī tñni re rogíá rowa nānī yaiwīarīgíápī nepa papīkf nero mīrarīñoi. ¹⁶ Awa yarīgíápī, ayf enīnā wfa rókiamoogf Joeroyī rīnīñoi nīrīrī eaagf rīpī, ayf apīrīnī, ¹⁷ ‘Gorīxo re rarīni, “Sfá yoparīyf tññīnā kwīyf nionīyāpī tñni áamá nīnī wīyf wīyonī ayá wí sixf umímóáná segf nīaiwīf oxī tñni apīxīf tñni xwīyfá nionīyāpī wfa urókiamoaro segf íwīf sīkīñīyf íkwīkwīf yārīro segf xweyanīyf orīñá wīnīro epīrīfārīni. ¹⁸ Ínā áamá wīyá xīnāíwánīñf nīmónīro omīñf wīiarīgíá oxowamī tñni apīxīwamī tñni ayo aí gf kwīyīpī tñni sixf umímóáná xwīyfá nionī nānī wfa rókiamopīrīfārīni. ¹⁹ Nionīyá dīñf tñni anj pīrīfyo dānī ayá rīwamónīpaxf imónīñīyf inīrī xwfa rīrīmīf dānī ekīyīñīyf inīrī nerīnā re enīfārīni. Xwīfārīmīf ragf purī rīa werī sīñwīrīfá awīmīñīñīñf imónīñf tīrī yarīnā ²⁰ anj pīrīfyo sogwīf sfá yīnīrī emā ragf rīñf imónīrī enīfārīni. E nemáná enānā sfá Ámīnāoni áamá nīyonī mī ómómīxīmīf wīmīfá nānī seáyī e imónīñīyī parīmonīfārīni. ²¹ Ayī sīnī mīparīmopa enānā áamá dīñf nīnīkwīroro ‘Ámīnāoxīnī, yeáyf neayīmīxemeaī.’ nīrīfá nīyonī yeáyf uyīmīxemeámīfārīni.” Gorīxo e rarīni.’ wfa rókiamoogf Joero e nīrīrī eaagf pī áamá rowa yarīnā seyīné axīpī xixeni wīnarīñoi.

²² “Gf Isīrerīyīné, xwīyfá nionī searīmīf rīpī enī arfá nīpoyī. Nasaretī dāñf Jisaso nānī rarīñīni. O Gorīxoyá dīñf tñni emīmīf tñni ayá rīwamónīpaxf imónīñīpī tñni amīpī bī áamá mepaxf imónīñīpī tñni néra unīpīmīf dānī Gorīxo sīwá rénīñf neainīfārīni, ‘O nionī nīrīfpearī urowārēnapīñāorīni.’ sīwá énīñf neainīfārīni. O seyīné tñni nīñwearīnā néra unīf apī nīpīnīf nānī seyīné nījfa imónīñoi. ²³ Enīnā Gorīxo xewanīñoi ‘Apī nerīñīpīmīf dānī áamáyo yeáyf uyīmīxemeámīmīgīni.’ nīyāiwīārīrīf ipīmōārīñīpīf tñni xixeni segf manīfyo dānī omī áamá Gorīxo nānī dīñf wī mīmōarīgíáyīf

yoxáfpámi enj noro niyekwiroáritro pikigfawixini. ²⁴ Omi pikigfá aiwi piyípi omi aninj gwíniñj yinipaxí meñagi nání Gorixo níkwearinjípimi dání síñj wimixaná ámi wiápnímeanjínigini. ²⁵ Míxí ináyí Depito o nání níriri ríwamíñj re eaagípi nioni seararinjápi tñi xixenirini, ‘Ámináo nioni ñweañae íníná ñweañagi wínaríñanigini. O nioni tñj e añwi e niñweañagi nání óf bi emfámani. ²⁶ Ayínáni gí xwioxíyo dání dñj nífá níniniri yayí xwiyíáni raríñni. Apini marfái, gí wará urí epaxí ríri “Nírini niyimíñj imónímfa nání nimixínfáraní? Oyí, e nimixínfáriní.” niyaiwiri dñj nisikwímorí ñweañini. ²⁷ Ayí rípi nánirini. Joxi dñj nioniyá piyíñj siwí tfáminí, Xedisíyí ríniñj tfáminí nínwárimí onuniri mání erí áamá joxi aninj miní ríxídaríñaóni xwáripáyo dání piyí oeniri síñwí mánaní erí erfa nání dñj nisikwímorí ñweañini. ²⁸ Óf dñj niyimíñj imóninjípi íníná ñweámfa nányi joxi ríxa síwá niñfíriní. Joxi dñj nínkíkayoríná nioni tñi niñweañínoxíñj imóníñagi nání dñj nífá bi onímíapi mániní aga xwé níniníñoi.’ Depito e ragíriní. ²⁹ Gí áamáñé ‘Negí arfo Depito nání xwiyífá bi oseareñwípémíni.’ nimónariní. O nípeagi xwífa weyárigfo xwáripá síni jfe rípinini. ³⁰ Ayínáni eníná o wífa rókiamoaríñj wo imóníñagi nání re niyaiwiri ‘Gorixo síñáyo dání “Díxí ráríaweyí wo míxí ináyí nimóniri joxi meñweañíñpa axípi meñweañíriní.” níríñoniríñani?’ niyaiwiri nání ³¹ ná ríwíyo imónínfápi nání níjfa nimóniri Kiraiso, arfowayá xwífa piaxíyo dání iwiaronfoyi raríñwáo xwáripáyo dání wiápnímeanfápi nání ríñfíriní. Xwiyífá o ríñj rípi ‘Joxi gí dñj piyíñj siwí tfáminí nínwárimí onuniri mání erí xwáripáyo dání piyí oeniri síñwí mánaní erí erfáriní.’ ríñjipi, ayí xfo nání mírí Kiraiso nání ríñfíriní. ³² Áamá Jisasoyí ríniño Gorixoyá dñj tñi xwáripáyo dání wiápnímeanjipi nenení neáimeañj mfkonerini. ³³ Ayínáni o Gorixoyá dñj tñi xfo tfáminí nípeyirí seáyí e o imóninjípi tñi xixení nimóniri wé náúmíni niñweámáná xano xfoyá kwíyí ‘Nioni áamáyo wimfáriní.’ ráríñjipi wíagi o ení nene kwíyípi síxí neáimóagi nání seyíñé ududí seainaríñj rípi arfá neairo síñwí neanro yaríñoi. ³⁴ Ayí rípi nání seararíñini. Áamá aññami nání peyiño, ayí Depitomaní. Xewaníño re ríñfíriní, ‘Áminá Gorixo gí Ámináomi re uríñínigini, “Joxi gí wé náúmíni ñweai. ³⁵ Joxi míxí síaníro bíaño xopírírí ríwiimífaé nání síñwí naniri ñweáiríxini.” omi Gorixo e uríñfíriní.’ Depito xewaníño e ríñj enagi nání ‘Aññami nání peyiño, ayí omani.’ yaiwipaxíriní. ³⁶ Ayínáni gí Isíreriyyí nñi aga níjfa rípi xixení oimónípoi. Jisaso, seyíñé íkfáyo yekwíroárigfo, o ayí aññami nání peyiñorini. Gorixo o ámináo oimóniri wimíxiri áamá yeáyí neayimíxemeanfa nání arfowayá xwífa piaxíyo dání iwiaronfoyi raríñwáo oimóniri wimíxiri enjriní.” Pítao e uríñínigini.

³⁷ Pítao e uraríná ayí arfá níwiro íkíñinj sípí níwiri nání Pítaomi tñi wáf wurimeiarigfá wíami tñi re urígfawixini, “Níríxímeáoyíñé, nene arí yanfwiní?” uríagfa ³⁸ Pítao re uríñínigini, “Segí íwí yarígfáyí ríwíminí nímamoro áamá nñi ‘Jisasi Kiraisomi dñj rífa wíkwíroaríñoi?’ seaiwipíri nání wayí meápoi. E éaná Gorixo segí íwí yarígfáyí yokwarímí níseaiiri xfoyá kwíyípi níseaiapíñoi. ³⁹ Ayí rípi nánirini. Kwíyí eníná dání Gorixo ‘Áamáyo wáinini nání urowárenapímfáriní.’ ráríñjipi, ayí re ronwáoneni nání ríñfímaní. Seyíñé tñi segí níaiwí tñi áamá ná jfami añj gími ñweagfáyo —Áamá Gorixo xfoyá oimónípoiñiri wéyo ífa umírínfá gíyí gíyo —Ayo niyoní nání Gorixo e ríñj enagi nání raríñini.” uríñínigini.

⁴⁰ O xwiyífá ámi ayá wí tñi woákíki níwiri enj rírémixí níwia nurí re urayíñínigini, “Xeaníñj áamá uyíni yarígfá tíyo wímeanfápi nene ení neáimeañgíñiri wáyí níseainiri Gorixo yeáyí oneayimíxemeanri kínimóníñríxini.” urayíñínigini. ⁴¹ Ayínáni áamá Pítao raríñjipi nání dñj níkwíroro “Ayí nepaxini.” wíaiwífáyí wayí nímearo nání sfá ayimi Jisasomi xídarígfáyí tñi áamá síñj ámi 3,000 kumíxínarígfawixini. ⁴² Síñj kumíxínarfáyí aninj miní rípi néra ugíawixini. Wáf

wurimeiarigfáwa uréwapiyarfná arfá wiayiro xixe arirá inayiro Jisaso penjpi nání dñj wimoní nání aiwá nawíni nayiro Gorixomi xwiyfá rirím wiayiro néra wagfáriní.

Jisasomi uxfdarigfáy egfápi nánirini.

⁴³ Wáf wurimeiarigfáwa Gorixoyá dñj tñni emím ayá wí ero ayá riwamónipaxí imóniñpi ayá wí ero yariñagfá nání ámá nñni wáy nero “Pí oépayiniri rfa neaiwapiyariñoi?” niyaiwiro e yarfná ⁴⁴ Jisasomi dñj wikwíroarigfáy nñni ní kumixiníro nawíni nemero amípí wigf imóniñpi aí tñni ríxa nawíni níxiri ⁴⁵ wigf wo amípí bñ nání dfwf ikeamónfagi níwinírná wigf xwfarani, amípirani, nígwf nání bñ nero dfwf ikeamónfomi arirá níwiro e néra wagfáriní. ⁴⁶ Sfá ayf ayo nawíni nemeróna añ ridiyowá yariñiwámí awí neányiro wigf wínyf tñni aiwá ní náyiróna aiwá ní niri ní niro wikf tñni bñ onimiápi minf aga yayf seáymí dání ní niro ⁴⁷ Gorixomi yayf seáy e numero e yarfná ámá nñni yayf níwiniri “Ayf nanf inarñoi.” yayf wagfáriní. E yarfná Áminá Gorixo sfá ayf ayo ámá xfomi dñj wikwíróagfá nání yeáyf uyimixemeaarñyf xámí dñj wikwírógfa wínyf tñni nawíni kumixagfáriní.

3

Pitao síkwf ikf enj womi nanf imixinj nánirini.

¹ Sfá wiyimí 3:00 p.m. Judayf Gorixomi xwiyfá rirím wiarigfíná Pitao tñni Jono tñni e yaniri nání añ ridiyowá yariñiwámí nání yarfná ² ámá wo —O siní xínáiyá agwíyo dání síkwf ikf enjorini. Sfá ayf ayo xegf ámáyf omí íkwianwíyo nítimáná nímeámí nuro añ ridiyowá yariñiwámí fwí Awiaxoí riniñyimi ñwirarayigforini. Ámá añ ridiyowá yariñiwámí páwiarigfáyo nígwf nání rixinj ouriniri óf ayimí ñwirarayigforini. ³ O Pitao tñni Jono tñni añ ridiyowá yariñiwámí páwianiri yariñagfí níwiniri awaúmi nígwf nání rixinj urarfná ⁴ Pitao tñni Jono tñni omí síñwí agwí níwináriní Pitao re uriniñigini, “Joxi síñwí yeanei.” urfagi ⁵ o “Nígwf bñ niapaniri rariñi.” niyaiwiri síñwí winénafagi aí ⁶ Pitao re uriniñigini, “Nioní nígwf siriparani, gorfrani, mayoní aiwí nioní xriñapini bñ osiapimini. Enj síxí eániñf Nasareti dání Jisasi Kiraisoyáyo dání joxi anani nanf imónipaxf enjagi nání ‘Níwiápnimeari añ ei.’ rirariñini.” nuriri ⁷ xegf wé náumini fáf níxiri mfeyoáána siní mé re enjiniñigini. Xegf síkwf sosfápiáú tñni xómíñfpiáú tñni ríxa síwáf níyiri re enjiniñigini. ⁸ Enj tñni níwiápnimeari píraninjf éf nírómáná iwamfó añ nerí awaú tñni nawíni añ ridiyowá yariñiwámí ní páwiri ní mawiri ní mawiri ní xeamóa nemerfná Gorixomi yayf seáymí dání ní méra unjiniñigini. ⁹ Ámá nñni o añ emerí Gorixomi yayf seáymí dání umerí yariñagfí síñwí níwiníro ¹⁰ omí ríxa mí níwómíxiro “Ámá añ fwí Awiaxoí riniñyimi níñweari nígwf nání rixinj nearariño ayf ro orini.” niyaiwiro nání “Arige nerí nanf rfa imóniñoi?” niyaiwiro ududf bñ onimiápi mé o imónifpi nání dñj níyága ugfawixini.

Pitao añ ridiyowá yariñiwámí dání urinj nánirini.

¹¹ Omí nanf wimixfagfí nání Pitaomi tñni Jonomi tñni nímakfkiyiri añ wíámfó Soromonoyá riniñfipimi roñáná ámá nñni mfrf níbimiro ududf ikárinarfná ¹² Pitao ámáyf e yariñagfá níwiniri nání níwiápnimeari re uriniñigini, “Gf Isireriyfne, pí nání ududf ayá wí níkariníro síñwí agwí yeanariño? ‘Egf enj síxí eániñfyo dánirani, síw wé róninjf yariñfipimi dánirani, omí nanf wimixfagfí añ yarini.’ ríyeaiwiarñoi? Oweoi! ¹³ Nwáf negf arfowa Ebrfamo tñni Aisako tñni Jekopo tñni awayáomi xewaxo Jisaso ámi seáy e oimóniri wimixarini. O seyfne émayf opíkípayiniri wiowaráná Pairato ‘Jisaso fwf bñ méf enjagi nání gwf níwíkweari owárimini.’ wimónfagi aí seyfne Pairatoyá síñwíyo dání rfwf umogforini. ¹⁴ Ámá aga wé róniñorini. Síyikwí bñ míníñorini. Omí seyfne rfwf numero ámá píkiwxirfó yariñf wo nání ‘Newárii.’ urifawixini. ¹⁵ Seyfne dñj níymíñf mfkf ikiñfpi xiáwomi

nɪpɪkiro tʃagfa aiwi Gorixoyá dɪŋfo dani xwáripáyo dani nɪwiápɪnɪmearɪ neaímeaŋf mɪkone wawirɪni. ¹⁶ Jisasomi yawawi dɪŋf wɪkwɪroarɪgwɪpimi dani áamá sɪkwɪ íkɪ eŋf ro —O seyɪné sɪŋwɪ wɪnɪro nɪjfa imónɪro egfɔrɪni. O apimi dani rɪxa sɪkwɪ sɪwfa yɪŋoɪ. Oyɪ, yawawi Jisasomi dɪŋf nɪwɪkwɪrorai éwɪ eŋagɪ nani áamá ro segf sɪŋwɪyo dani rɪxa naŋf nɪmónɪrɪ sɪxɪ kwɪyɪnɪŋf oŋoɪ. ¹⁷ Ai nɪrɪxɪmeáyɪné, nionɪ nɪjfarɪni. ‘Seyɪné Jisasomi rɪwɪ numoróná majfa nero “Gorixo urowárenapɪŋorɪfani?” mɪyaiwɪ wiarɪná segf áminá seameŋweagfáyɪf enɪ axɪpɪ wigfarɪni.’ nɪmónarɪni. ¹⁸ E nerɪ aiwi xwɪyfa eŋɪná Gorixo xegf wfa rókiamoagfáwayá maŋfo dani áamá nene yeáyɪ neayimɪxemeaŋfa nani xwfa piaxfo dani iwiaronfoyɪ rarɪŋwáo nani re ragɪpɪ, ‘O rɪnɪŋf nɪmearɪ penfarɪni.’ ragɪpɪ, apɪ seyɪné wɪkárɪgɪpimi dani xɪxenɪ imónɪŋfɪrɪni. ¹⁹⁻²⁰ Ayɪnani Gorixo seyɪné segf fɪwɪ egfápi yokwarɪmɪf oneaiinɪrɪ nani dɪŋf sɪpɪ nɪseairɪ rɪwɪmɪnɪ nɪmamoro xfo tɪámɪnɪ kɪnɪmónɪpoyɪ. Gorixo áami Jisasomi —O arfowayá xwfa piaxfo dani iwiaronfoyɪ rarɪŋwáo, nene yeáyɪ neayimɪxemeaŋfa nani urɪpeaŋorɪni. Omɪ nene nani áami neawárienaŋpɪyirɪ dɪŋf sɪxɪ neamímori enfáyɪ parɪmówɪnɪgɪnɪrɪ nani segf fɪwɪ egfápi rɪwɪmɪnɪ nɪmamoro xfo tɪámɪnɪ kɪnɪmónɪpoyɪ. ²¹ O xegf dɪŋf tɪnɪ áami waɪnɪ waɪná weapɪpaxɪ menɪnɪ. Gorixo amɪpɪ sɪŋf bɪ imɪxɪnfáyɪ nani —Ayɪ eŋɪná dani xegf wfa rókiamoagfáwayá maŋfo dani ragfɪyirɪni. Ayɪ nani sɪnɪ aŋfɪnamɪ wenɪŋf nerɪ ŋweani. ²² Moseso o nani nɪrɪrɪná re ragf eŋagɪ nani rarɪŋɪnɪ, ‘Arɪrá seainfa nani Áminá Gorixoyá dɪŋf tɪnɪ segf imónɪŋfɪyɪf wo wfa rókiamoarɪŋf nionɪnɪŋf nɪmónɪrɪ iwiaronfarɪni. Amɪpɪ o searɪfɪ nɪnɪ seyɪné arfa nɪwiro xɪxenɪ éfɪrɪxɪnɪ. ²³ Áamá wfa rókiamoarɪŋf imónɪfomɪ arfa mɪwɪfáyɪf sɪnɪ wigf Isɪrerɪ wɪnɪyɪf tɪnɪ nawɪnɪ nɪkumɪxɪnɪro ŋweapɪrɪxɪnɪrɪ Gorixo áamá ayɪ ayo nɪyonɪ emɪ pɪpɪkɪmɪf enfarɪni.’ Moseso e ragf eŋagɪ nani rarɪŋɪnɪ. ²⁴ Gorixoyá wfa rókiamoagfa nowani, Samueroyɪ rɪnɪŋo wurɪyɪŋe dani oyá rɪwɪyo dani nɪwuriya bigfáwa enɪ amɪpɪ Jisaso sfá nene ŋweaŋwá rɪná eŋpɪ nani ragfa eŋagɪ nani segf fɪwɪ yarɪgɪpɪ rɪwɪmɪnɪ mamópoyɪ. ²⁵ Xwɪyfa Gorixoyá wfa rókiamoagfáwa nɪwuriya bagfápi tɪnɪ xwɪyfa Gorixo xewanɪŋo negf arfowamɪ nurɪrɪná Arfo Ebrɪfamomɪ sɪmɪmaŋfo dani ‘Dɪxɪ iyɪ axɪpámɪ dani áamá gwɪ wɪrɪf wɪrɪf nɪnɪ xwfa tfo ŋweagfáyo píránɪŋf wimɪxɪmɪfarɪni.’ réroáragɪpɪ tɪnɪ apiaú, ayɪ seyɪné nani rɪnɪŋagɪ nani rarɪŋɪnɪ. ²⁶ Gorixo xegf xewaxomɪ nurɪpearɪ nurowárenapɪrɪná nɪyɪnɪnɪ píránɪŋf seaimɪxɪnfápi dani segf uyɪnɪf yarɪgɪpɪ pɪnɪ nɪwiárɪmɪ kɪkɪfá éfɪrɪxɪnɪrɪ nurɪpearɪ xámɪ seyɪné tɪŋf e nani urowárenapɪŋf eŋagɪ nani rarɪŋɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

4

Pitaomɪ tɪnɪ Jonomɪ tɪnɪ gwɪ yigfa nani rɪnɪ.

¹⁻² Awaú áamá ayo sɪnɪ urarɪná apaxɪpánɪŋf imónɪgfa wa tɪnɪ aŋf rɪdɪyowá yarɪgɪwámɪ awɪ mearoarɪgfaýo seáyɪ e imónɪŋo tɪnɪ Sajusiowa tɪnɪ awa nɪbɪro awaú nuréwapɪyirɪ “Jisaso wɪápɪnɪmearɪf nani áamá nɪnɪ enɪ wɪápɪnɪmeapɪrɪfarɪni.” urarɪŋagɪf arfa wɪfá eŋagɪ nani wigf xwioxfo dani dɪŋf rfa ápiáwɪnɪŋf nɪwóroa nuro ³ fá nɪxɪrɪro rɪxa sfá eŋagɪ nani wfarɪná xwɪrɪxɪf uméwanɪgɪnɪrɪ gwɪ aŋfo ŋwɪrɪrɪgɪawɪxɪnɪ. ⁴ E éagfa aiwi Pitaó urarɪná arfa wɪfáyɪf obaxɪf wɪ Jisasomi dɪŋf wɪkwɪrogfawɪxɪnɪ. Sfá ayɪ dɪŋf wɪkwɪrófáyɪf áamá xámɪ dɪŋf wɪkwɪrogfáýɪf tɪnɪ nɪkumɪxɪnɪmáná oxɪ nɪnɪ 5,000 imónɪŋɪnɪgɪnɪ.

Pitaomɪ tɪnɪ Jonomɪ tɪnɪ xwɪrɪxɪf umegfa nani rɪnɪ.

⁵ Sá wegfa wfa tɪnɪ Judayɪf wigf umenweagfáwa tɪnɪ ámináowa tɪnɪ ŋwɪ ikaxɪf eánɪŋpɪ mewegfa tɪnɪ Jerusaremɪyo awɪ neánɪróná ⁶ apaxɪpánɪŋf imónɪgfaýo seáyɪ e wimónɪŋo —O Anasoɪ rɪnɪŋorɪnɪ. O tɪnɪ oyá áamá axɪgwíowa Kaiapaso tɪnɪ Jono tɪnɪ Arekɪsadao tɪnɪ agwíowa enɪ awɪ eánfáwa tɪnɪ awɪ neánɪro ŋweaŋáná ⁷ Pitaomɪ

tíni Jonomi tíni gwí anjyo dání nimeámi n̄biro awí eánigfáyo áwini e éƒ urarána yariñƒ re wigfawixini, “Sikwí ikí enomi píraninj̄ níwimixiríná arige wífirini? Pí enj̄ eáninj̄pimi dánirani, yof goyápmi dánirani, neríná awagwí éƒipi éfirini?” urtagfa 8 Pitao kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixí wíninjagi nání níwiápn̄meari re urinj̄nigini, “Isirerene neamenj̄weagfoyiné tíni negí ámináoyiné tíni 9 yawawi sikwí ikí enj̄ romi nanj̄ imixíwípi arige neri nanj̄ imixífiraniri agwi nijfá imónan̄ro nání yariñƒ yeaiarinj̄agfa nání 10 api nání soyiné nijfá xixeni imónip̄ri nání áwanj̄ bi osearimini. Ámá nanj̄ imónifí re éƒ roñƒ ro yawawi Nasareti dánj̄ Jisasi Kiraisomi dání —Omí Isirerene ríwí umóána íkáyo yekwíroárfagfa aiwi Gorixo ámi sinj̄ wimixfagi nání wiápn̄meañorini. Omí dání ámá ro nanj̄ imónifirini. 11 ‘O gorani?’ m̄yawiipa époyi. Bikwíyo n̄rin̄ri eáninj̄pi tíni xixeni s̄nj̄a anj̄ m̄rarigfoyiné ‘Sipiorini.’ n̄rīri emi mogfo Gorixo n̄meari anj̄ xfo m̄rarinj̄iwám̄ iwamfo n̄tiwayirori eno, ayí ná woni onirini. 12 Ámá nene yeáyí neayimixemeapaxí imóninj̄f̄ ámi wo menini. Gorixo ámá nene yeáyí neayimixemeapaxí imóninj̄o nání n̄neariríná ámá n̄ni xwíá riri n̄rimini nj̄weagfáyo aiwi yof ámi wo nání n̄rīri nearinj̄mani. Ayí ná woni onirini.” urinj̄nigini.

13 Xwirixí umearigfáwa Pitao tíni Jono tíni masisfá bi m̄wí rarinj̄agfi níwin̄roná awaú sikuríá megíwaú aga k̄nixowaú enagfi nání nijfá nimón̄ro nání ududí nero “Awaú arige neri nijfá awaú rarinj̄ipi imónigfirani?” n̄yawiiróná r̄xa sinj̄wí mí níwóm̄xiro re yaiwigfawixini, “Awaú Jiaso tíni emeagíwaúrani?” n̄yawiwo 14 ámá sikwí ikí enj̄ nanj̄ imónfo awaú tíni nawíni roñagi nání ámi xwíyíá bi muripaxí imónigfawixini. 15 E neri aiwi awaúmi sekaxí “Awagwí xwirixí eamearinj̄wá re p̄ni níwiárim̄i b̄aríwám̄ni bi nj̄weápiyi.” nurimáná wigfpi xwíyíá nimixiro 16 re rinj̄gawixini, “None awaúmi pí wianfwiní? Ámá oxí apixí n̄ni Jerusaremi re nj̄weagfáyí emimí seáyí e imóninj̄f̄ éƒipi nání r̄xa nijfá imóninj̄oi. Ayinani none wí ‘Awaú méfirini.’ uripaxí mimóninj̄agfi aiwi 17 xwíyíá awaú rarinj̄ipi ámi sinj̄ bi tíni n̄rīga nuro ámá n̄ni r̄nimep̄rixin̄ri awaúmi íkwairirí níwirane ‘Awagwí ámi arfki bi tíni ámá Jiasoyi rininj̄o nání muréwapiyipa eri xwíyíá muripa eri épiyi.’ ouraneyi.” n̄rin̄ro 18 “Awaú ámi obípiyi.” n̄rimáná nj̄wí ikaxí re urigfawixini, “Awagwí ámi arfki bi tíni Jiaso nání muréwapiyipa eri xwíyíá muripa eri épiyi.” urtagfa aiwi 19 Pitao tíni Jono tíni re urigfisixini, “Ḡmin̄ni ḡpi Gorixoyá sinj̄wíyo dání xixeni r̄fa imónini? Yawawi Gorixo yearinj̄pi níx̄d̄rai neríná ‘Awaú Gorixoyá sinj̄wíyo dání nanj̄ yariñi.’ r̄seaimónariní? O yearinj̄pi mé soyiné yeararigfápi níx̄d̄rai neríná ‘Awaú Gorixoyá sinj̄wíyo dání nanj̄ yariñi.’ r̄seaimónariní? Sewaninj̄oyiné d̄inj̄f̄ n̄imoro r̄poyi. 20 Ayí r̄ipi nání rarinj̄wi. Yawawi winj̄gwípi tíni arfá wigfpi tíni wí p̄ni níwiárir̄i m̄ripaxí menagfi nání rarinj̄wi.” urtagfi 21 awa iwanj̄ mépepaxí imóninj̄pi nání p̄fá n̄megin̄ro nání ámi íkwairirí bi tíni níwia núfasáná ámá n̄ni awaú éƒipi nání Gorixomi yayí seáyimi umearinj̄agfa nání awaúmi sa wárigfawixini. 22 Ámá emimí neri nanj̄ imixífo, o xegí xwiogwí r̄xa 40 n̄m̄urori ámináo enagfi nání ámá n̄ni Gorixomi yayí seáyimi numéra ugfawixini.

Gorixomi xwíyíá r̄rimí wigfá nánirini.

23 Xwirixí umearigfáwa awaúmi wáraná awaú egí níkumixin̄ro yarinj̄agfí tínj̄f̄ e nání nuri apaxfpaninj̄f̄ imónigfá xwéowa tíni wigí Judayí ámináowa tíni urfá n̄p̄ini nání repiyí níwia úagfi 24 ayí arfá e níwimáná d̄inj̄f̄ ná binj̄ t̄gfáyí nimón̄ro Gorixomi xwíyíá r̄rimí níwiro re urigfawixini, “Ámináoxini, joxi anjna tíni xwíarí tíni rawírawá tíni imixiri amipí n̄ni ayo n̄yoní yariñj̄pi imixiri enoxirini. 25 Xwíyíá joxiyá r̄pi d̄ixí kwíyípmi dání negí arfo Depito —O d̄ixí rináinj̄f̄ nimón̄ri ominj̄f̄ siigorini. O n̄rīri Bikwíyo r̄fwaminj̄f̄ re eanj̄riní, ‘Émáyi pí nání m̄ixí r̄fá ápiáwí

níweríníng ímónigfawixíni? Pí nání wigí surfímá ímónínfápi nání ipimoárigfawixíni?
²⁶ Ámíná Goríxomí tñní ámá xfóyá dñí tñní xiáwowayá xwáfá piaxfóyo dání niwiarorí yeáyf uyimíxemeáwínigíníri urípeañomí tñní awaúmi míxí ináyf xwáfá tfoyo dání tñní ámáyo umenweagfáwa tñní míxí wianíro nání míxí épímíxamoro xopíraráf wianíro nání awí neáníro egfawixíni.’ Depito díxí kwíyípi tñní e níriíri eañíriíni. ²⁷ Apí tñní xixení añí ríipimí dání míxí ináyf Xeroto tñní gapímanf Podiasí Pairato tñní émáyf ámi wa tñní negí Isíreríyí tñní díxí riwaxo Jisasomí —O díxí rínáíníng nímoníri siiaríñoríni. Síyikwí bí míníñoríni. Omí xopíraráf wianíro nání awí eánigfawixíni. ²⁸ E nerí aiwí joxí majfá ímóníngípi yaníro nání awí reánigfawixíni? Oweoi, sa Goríxoxí eníná ení neánírfná pí pí e éríxíniíri ipimoáragípiíni yaníro nání awí eánigfawixíni. ²⁹⁻³⁰ Ámínáoxíni, agwí joxí awa íkwairírf níneairo nearfápimí dñí kíkayoi. Nene díxí rínáíwanéníng nímonírane siiaríñwaéne díxí ení eaníngíyo dání símíxí tfgfáyo píraníng wímíxírane díxí riwaxo Jisaso, síyikwí míníñomí dání emímí bí tñní ayá ríwamónípaxí bí tñní wíwapíyirane nerfná ayá ígígí mé xwíyáfá joxíyápi xixení uranfá nání ení síxí bí neaeámíxei.” ³¹ Goríxomí xwíyáfá e nurímáná enáná re eníngíni. Aní ayf awí neáníro ñweagíwá sírf nuga uníngíni. Sírf nuga warfná kwíyí Goríxoyápi ayá wí síxí wíníngíni. Ayá wí síxí wíníngáná xwíyáfá Goríxoyápi ayá bí mé xixení nuréwapíya ugíawixíni.

Jisasoyá síyikí ímónigfáyf xíxe nínowíayf íngfá náníriíni.

³² Ámá Jisasomí dñí níwíkwíroro axípi ímónigfáyf dñí xixegíni bí bí mímó axípiíni nímoa nuróná re yayagfáríni. Wigíyí wo xegí amípi bí enáná “Ayf aga níngíníriíni. Negí ímóníngíyí womí arírá níwirfná api wípaxí meníni.” yaiwiagfámaní. “Wone wone negí amípi, ayf níneneníyáníng ímóníni.” yaiwiagfáríni. ³³ E nero wáf wurimeiarigfáwa ení síxí eáníngí Goríxo ímóníngípi ámáyo síwá níwirfná Jisaso xwáripáyo dání níwíápínímeámí emearíngagí síñwí wínarogfápi nání repíyí wíyarfná Goríxo nañf ayá wí níwikára uníngíni. ³⁴ Ayf rípi náníriíni. Wigíyí wí amípi bí nání aníngí dífwí níkeamóga waríngagí síñwí mívínípa yagfáríni. Xwáfá tñní añf tñní surfímá enípi tfgfáyf nígwí nání bí nero nígwí xéfápi nímeámí níbíro ³⁵ wáf wurimeiarigfáwamí míní wíáná awa wigí wí dífwí íkeamónaríngfáyo wípaxípi tñní xixení yaní níwía wagfáríni. ³⁶ E néra nuróná wigí wo Josepoyí ríníño —O Judayf aiwí xiáweyf Ripaiyf enagí nání síyikí Ripaiyf woríni. Píríñwí Saipírasí dání xíríñoríni. Wáf wurimeiarigfáwa yof síngí bí Banabaso —Yof mfkf ayf ení ríremíxí yaríño enagí náníriíni. Yof e wírigíoríni. ³⁷ O ení xwáfá surfímá bí tññoríni. Apí bí nemáná nígwí xéfápi nímeámí níbíri wáf wurimeiarigfáwa negí uyípeayfóyo yaní owípoyíniíri míní wíngíngíni.

5

Ananiaso tñní Sapairáí tñní xiapíxiagwí ayáú náníriíni.

¹ Ámá wo xegí yof Ananiasoyí ríníño tñní xiepí xegí yof Sapairáiyí ríníngí tñní egí xwáfá surfímá bí ámáyo nígwí nání bí nerí ² xiagwo xiepí níjáfá ímóníngáná nígwí xéfí bí xegí yumí nítimáná bí wáf wurimeiarigfáwa “Nígwí xéfí nípiíni api neaiaparíni.” oyaiwípoyíniíri nímeámí nurí míní wíagí aiwí ³ Pitao re uríngíngíni, “Ananiasoxíni, Obo xfo wímónaríngípi oeníri dñí ríxíxéróoxíni, pí nání kwíyí Goríxoyápi yapf wíwapíyimíniíri xwáfá bí nerfná nígwí xéfápi bí díxí píni nítimáná bíni neaiaparíngíni? ⁴ Síni bí mepa nerfná díxí mímoníngípiíriani? Xwáfá api bí nerfná nígwí xéfápi díxí dñí tñní pí pí ‘Oemíni.’ nísimónírfná ananí mepaxípiíriani? E nímoníri aí joxí pí nání dñí íními níkwírónímáná ‘Wáf wurimeiarigfáwamí yapf owíwapíyimíni.’ yaiwíngíngíni? Yapf joxí neaiwapíyimíniíri éfpi, ayf ámáone marfáí, Goríxomí wíwapíyimíniíri

éiniginí.” urfagi⁵ Ananaiaso xwiyfá api arfá n+wimáná re eniginí. Xwíayo n+piérori dñf n+yámiga uniginí. Dñf n+yámiga úaná áamá o éfpi nání arfá wífáyf nñí wáyf níkaríga ugfawixíni. ⁶ O dñf n+yámiga nuri p+yf wenagi íwf síkñowa n+wiápnimearo rapirapf tñí wowf nero n+meámi nuro xwíá weyárigfawixíni.

⁷ Ananiasomi xepí xegf wí e sepiá bi onimiápi niñweañsáná xegf xiagwomi winfipi nání sñí mají nimónirfná Pitaó tñf e nání nibiri páwíáná⁸ o re urñiniginí, “Nígwí xwíá bñ nerfná xéfpí n+pnipi, ayf rípi apirani? Jíxi niret.” urfagi “Ayf rípi apirini.” uráná⁹ Pitaó re urñiniginí, “Ayagwí pí nání ‘Kwíyf Ámináoyápi ení eánñfpirfanri yapf n+wiwapiyirai iwamfó owíwapiyaiyi.’ rñfñisixíni? Ámá díxí ragwo xwíá weyárfáwa ríxa fwi e riwa rónañoi. Jíxi ení xwíá ríweyáripfri n+meámi rupfáoi.” uráná re eniginí. ¹⁰ Í ení Pitaoyá síkwf tñf e n+piérori dñf n+yámiga uniginí. Dñf n+yámiga úagi íwf síkñowa n+wiapíro í p+yf wenagi n+winiro n+meámi n+peyearo xegf oxo xwíá weyárfé midánñf e xwíá weyárigfawixíni. ¹¹ E éaná Jisasoyá síyikf imónigfáyf nñí tñí ayaúmi wímeáfpí nání arfá wífá gíyf gíyf tñí wáyf níkaríga wagfárni.

Wáf wurimeiarigfáwa emimf xixegfni ayá wí egfá nánirini.

¹² Wáf wurimeiarigfáwa áamá wigf tñmíni mimónigfáyf tñe nemerfná emimf tñí ayá ríwamónipaxf imónñf tñí néra nuro axfpi nawíni nimóniro añf rídiyowá yarigfiwámi ínimi awí neánirfná añf wíamfó Soromonoyá rññfipimi awí neániro yayíagfa aiwi ¹³ Jisasomi dñf m+wikwíroarigfáyf wáyf nero nání “Awa tñí awí bi oéanneyi.” m+yaiwipa yagfárni. E nero aí awa nání xwiyfá n+róná “Ámá nañowarini.” ragfárni. ¹⁴ Ámá ámi ayá wí ayá wí Ámináomi dñf wíkwírófáyf oxí tñí apíxí tñí íníná sfá ayf ayo wí tñí wí tñí kumíxñayigfárni. ¹⁵ Ámá emimf wáf wurimeiarigfáwa néra warigfápi síñwí n+winiro nání “Negf ámá símíxíyo Pitaoyá onapámigf ení aí wíáná nañf imónipfáoi.” n+yaiwiro wigf ámá símíxí yarigfáyf n+meámi nuro óf e Pitaó n+purfná onapámigf in+paxmíni íkwianwíyo wíráragfárni. ¹⁶ Ámá Jerusaremi tñf e añf m+ni m+ni ikwíronñfyo ñweagfáyf ení wigf ámá símíxí xixegfni tñfáyf tñí imfó xixéronñf tñí n+meámi wáf wurimeiarigfáwa tñf e nání bimíáná píránñf imimíxímf wiagfárni.

Wáf wurimeiarigfáwami xeanñf wigfá nánirini.

¹⁷ Apaxfpánñf imónigfáyo seáyf e wimónñjo tñí xegf níkumíxñirni emearigfáwa tñí —Awa xegf gwí mónigfáwa Sajusiyf rñngfáwarini. Awa tñí wáf wurimeiarigfáwami sípí dñf bi onimiápi m+wiawí aga sípí dñf xwé ayá wí n+wiawiro nání n+wiápnimearo re egfawixíni. ¹⁸ Awami íá n+xero gwí añfyo ñwirárigfawixíni. ¹⁹ Gwí añfyo ñwirárfagfa aiwi árfwiyimí Ámináoyá aññajf wo n+weapíri gwí añfyo ówanf n+kwirí awami n+míxeámi n+wiapíri re urñiniginí, ²⁰ “Soyfné nuro añf rídiyowá yarigfiwámi éf n+rómáná ámá e rówapigfáyo xwiyfá ámá dñf n+yimñf imónipfri nání rññf n+pní nání uréwapiyípoi.” urfagi ²¹ arfá n+wimowa nuro wíá nóga warñf tñí añf rídiyowá yarigfiwámi n+páwiro ámá éf rówapigfáyo uréwapíyáfná apaxfpánñf imónigfáyo seáyf e wimónñjo tñí xegf níkumíxñirni emearigfáwa tñí awí neánimáná negf Isireriyf mebá parímentf imónigfá nowani tñí xwiyfá oimíxaneyñiro nání “Eini.” nuriro ríxa awí neánármáná añf rídiyowá yarigfiwámi awí mearoarigfá wa wáf wurimeiarigfáwami wirímiaupfri nání gwí añfyo nání uowárfagfa aiwi ²² gwí añfyo n+rémorfná awa nání pía n+megñiro ámi Judayf mebáowa awí eánigf e nání nibiro repíyf n+wiwo ²³ re urigfawixíni, “Gwí añfyo n+rémómáná ówanf sñí xaíwí yárinri awí mearoarigfáwa fwi tñf e awí roro enagfa n+winirane aí ówanf n+kwirane n+páwirane síñwí winfwayf

sini ínimí ηweañagfa m+winfwiní.” uríagfa 24 añf rídiyowá yarigfiwámí awí mearoarigfáyo seáyí e wimóniño tñní apaxípa imónigfá xwéowa tñní arfá e n+wiróná ududf ayá wí nero re r+ningfawixini, “Agwí pí imónim+nirí nání rfa yarini?” r+narfná re enj+nigini. 25 Ámá wo n+rémónapirí áwanf re ur+i+nigini, “Ai, ámá agíná soyfné gwí añfyo ηwirárigfáwa añf rídiyowá yarigfiwámí éf n+rómáná ámáyo uréwap+yariñoi.” uráná 26 añf rídiyowá yarigfiwámí awí mearoarigfáwa tñní wigí seáyí e wurfnigfo tñní awamí ámi fá xir+pfrí nání nuro aí awa uréwap+yarfná arfá wiarigfáyf sñjá neaeapfr+xinirí wáyf n+wiwo nání awamí fá n+xero niméra nibiróná uyfní wí m+mepegfawixini.

Wáf wurimeiarigfáwa Judayf mebaowami masifá miwí urigfá nánirini.

27 Wáf wurimeiarigfáwami n+meáa nibiro Judayf mebaowa awí eánigfe éf uráráná apaxípaniñf imónigfáyo seáyí e wimóniño xwiyfá numearirfná 28 re ur+i+nigini, “None arfá jiyikí n+seorane sekaxí ‘Segí uréwap+yariño nání sini muréwap+yipa époyí.’ searíagwí aí soyfné arfki o nání nurewap+yiróná segí uréwap+yariñfapí ríxa Jerusaremí tfo nyoni fá menárinigoí. None xenwone nání re onea-iaiwípoyinirí, ‘Awa omí n+pikiro nání reá roánigfáwarfní?’ oneaiawípoyinirí uréwap+yariñooyfnérini.” uríagi aí 29 Pitao tñní wáf wurimeiarigfá wfa tñní re urigfawixini, “Ámá neararigfapí marfái, Gorixo nearar+iñfpi n+prf wiaikipaxí mimóniñwini. Ayfnání soyfné arfá jiyikí n+neaori nearigfapí wiaikiar+iñwini. 30 Ayf rípi nánirini. Jisasomí soyfné n+pikiróná yoxáfo yekwíroarigfa aiwí Nwfá negí arfowa enjfná dání n+xída bagfoya dñfyo dání o ámi wiápnimeañfrini. 31 O ayf Gorixo gf wé náumini on+iñweanirí seáyí e n+wim+xirfná ‘Xiáwowayá xwfá piaxfo dání iwiaronf wo imónirí m+xí ináyf wo imónirí éw+i+nigini.’ nyaiwirí wim+x+iñfrini. Isirerene negí fwí yar+iñwápi rfwfmíni mamorane yokwarimf neaiipaxf imónirane yanfwá nání o ríxa e nimónirí xanoyá wé náumini ηweaní. 32 None searar+iñwá apí sñwí n+w+iñrane nání mfkonerini. Kwíyípi ení ‘Apí neparini.’ oyaiwípoyinirí neaiwap+yariñfrini. Nonení marfái, ámá Gorixomí manf pfrf m+wiaíki arfá wífa gíyf gíyo ení xegf kwíyípi ríxa m+ini winfrini.” urigfawixini.

33 Xwiríxf mearigfáwa xwiyfá e rariñagfa arfá n+wiwo wikí rfa ápiáw+iñf n+wero opikianey+iñro wimón+iñigini. 34 Opikianey+iñro wimónarfná ámá wo —O xegf yoí Gamerieroyí r+iñjorini. O Parisi worini. Nwf ikaxf eán+iñfpi uréwap+yariñf worini. Nurewap+yirfná nanjini neñwiperí rariño enagi nání ámá nñní wé íkwianwfyóniñf ηwirárigforini. O xwiyfá urini nání awí eánigfe éf n+rómáná sekaxf re ur+i+nigini, “Ámá rowamí b+ onimiápi b+fami wárfpoyí.” nurirí ríxa b+fami wáfná 35 re ur+i+nigini, “Gf Isireroyfné xwiyfá b+ osearimini. ‘Ámá rowamí owianeyí.’ yai-wiarigfapí sini mepa neróná xami dñf píran+iñf mópoyí. 36 Ayf rípi nání searar+iñni. Enjfná onimiápi ámá Tiudasoyí r+iñño enfpi nání dñf mópoyí. O xewan+iño nání re r+iñ+iñigini, ‘Ámfná seáyí e imóniñá wonirini.’ n+rini rí yarfná ámá 400 xwiyfá o r+iñfpi arfá n+wiwo nání gwí numóniro yarfná émáyf omí pikíáná xegf gwí mónigfáwa w+iwini éf umigfawixini. Éf umíagfa nání o oemini rí enfpi surfma yariñigini. 37 E nemáná enjfná ámá ámi wo —Gariri p+ropeniffo dánf Judasoyí r+iñño nání rariñni. O gapimaníyf ámá nñní yoí ηwirárigfná n+wiápnimearí xegf dñfyo dání ámá wí o tñní gwí numóniro ‘Émáyo m+xí oxídownaneyí.’ n+ríro yarfná omí anfnim+xíagfa omí arfá wigfáyf ení w+iwini éf umiamogfawixini. 38 Ayfnání ámá rowa yaniro yarigfapí pfrf m+wiaíkípa nero wé fá um+xéánfpyí. Ámá rowa Gorixoyá dñfyo dání marfái, wigf dñfyo dání nipi moáriro nerfnáyf, wa awamí xopirarf wipfrf enagi nání xe éfr+xinirí sñwí winfpyí. 39 E nerí aí awa wigf dñfyo dání marfái, Gorixoyá dñfyo

dáni nerfnáyí, soyfné xopíraráí wí wipaxí menini. E owianeyiníro nerfnáyí, Gorixo tñni mîxñniñí iníagfa sñwí ainenipríríní.” urññinigini.

Wáf wurimeiarigfáwami rñññí wíagfa aí yayí egfá nánirini.

⁴⁰ Xwirixí umearigfáwa Gameriero “E époi.” urññipi arfá nñwiro nñxñdiro nání wami “Wáf wurimeiarigfáwami nñwirimeámí fwiapípoi.” nurimáná rixa níméra fwiapáná síkwfá ragí prf uyikímí nero ñwí ikaxí re urigfawixini, “Jisaso nání sñni bí muréwapiyipa éríxini.” nuríro wárigfawixini. ⁴¹ Wáraná awa xwirixí umearigfáwa tññí e dání nñpeyearo nuróná re nñyaiwiro nání, “Gorixo Jisasomí xñdarñwáone ayá neaimoariñí neaikáríapí xixeni meapaxowarññni xe fá xero iwanñí mépero éríxiniñí sññwí neanññni?” nñyaiwiro nání yayí néra nuro ⁴² íníná sfá ayí ayo añí rñdiyowá yarigfíwámí dánirani, áamá añí wiwá wiwámí dánirani, arfki uréwapíyiro wáf urímero neróná “Áamá Gorixo yeáyí neayimíxemeanfa nání urowárénapñño, arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfoyí rarññwá, ayí Jisasorini.” urigfawixini.

6

Seáyí wiprfa nání áamá wé wñmí dññí waú rñpeagfá nánirini.

¹ Íná Jisasomí xñdarigfáyí ámí wí tñni sayá nimóga nuróná wigí Judayí émayí tññmíni xñrigfáyí wí nñwiapññimearo Judayí añí ná tññí e xñrigfáyo anññmí ikaxí re urigfawixini, “Negí yarññwápa sfá ayí ayo aiwá yanñí nñwia nuróná negí apíxí aníwami soyfné pí nání múroariñoi?” anññmí ikaxí e nura warfná ² Jisasoyá wiepísagí wé wúkaú síkwí waú imónigfáwa nñwiapññimearo áamá Jisasomí xñdarigfá sñyikí imónigfá nñyoní “Eñni.” nuríro re urigfawixini, “None aiwáni yanñí seaiapaní nání xwíyá Gorixoyá searéwapiyarññwápi pñni nñwiarññí ‘Ayí nanñí menini.’ neaimónarini. ³ Ayññni negí nñrññimeáyfné, negí áamá nanñni yarigfápi nání fá roarñññowa nánini yeyimá nearo wé wñmí dññí waú nání nearáná none aiwá yanñí nñseaiapa emepññfa nání rñpeaanñwini. Áamá kwíyí Gorixoyápi ayá wí síxí wñññí dññí émf saímí moro egfáwa nání rarññwini. ⁴ Awa aiwá apí yanñí mearfná noneyí rññni mimáyo nñññrane anññí miní yanñwáñni. Gorixomí rñññí urññane áamá xwíyá oyápi nání xixeni nñññ oimónípoiññí uréwapíyirane yanñwáñni.” uríagfa ⁵ áamá Jisasoyá sñyikí imónigfá nñni “Apánññni.” nñyaiwiro áamá wé wñmí dññí waú rowami eyírogfawixini. Wo Sítipenoyí rñññño —O Jisasomí enñí neañññí dññí wíkwñrorí kwíyípi ayá wí síxí wñññí enññni. Ámí wo Piriporini. Ámí wo Pirokorasorini. Ámí wo Naikenaorini. Ámí wo Taimonorini. Ámí wo Pamenasorini. Ámí wo Nikoraso —O émayí añí yoí Adioki dññí wo aiwí enññá dání sñwí xegí imónigfáyí yarigfápi pñni nñwiarññmo Judayí yarigfápiññí yarññorini. ⁶ Áamá awami neyíroro wáf wurimeiarigfáwa tññí e nání nñmeámí úáná wáf wurimeiarigfáwa awa nání Gorixomí rñññí nurimáná enñí neañññro píranññí éríxiniñí wigí wé seáyí e wikwiarigfawixini.

⁷ Xwíyá Gorixoyápi sñni nñrñga nemerfná áamá Jerusaremí ñweagfá Jisasomí xñdarigfáyí ámí wñni ayá wí sayá nimóga nuro apaxññññí imónigfá obaxí ení arfá nñwiro dññí nñwíkwñrómáná xixeni egfawixini.

Sítipenomí fá xñrigfá nánirini.

⁸ Sítipeno, Gorixo xñomí wá ayá wí wianññí enñí síxí weámíxññí enñí enññí o áamá sññwí anññé dání emímí seáyí e imónñññpi tñni ayá rñwamónipaxí imónñññpi tñni nñwíwapíya warfná ⁹ Judayíyá rotú añí áamá Áxenwarí Minígná rññññño awí eánarigfá wa —Wa añí yoí Sairini dññowarini. Wa añí yoí Arekísadññria dññowarini. Awa tñni wigí Judayí wñññí —Wa Sirisia pñropenññño dññowarini. Wa Esia pñropenññño dññowarini. Awa tñni nñwiapññimearo Sítipeno tñni xwíyá xñmíxñmí nñññro mñxí

niríniróná ¹⁰ kwíyí Gorixoyápi sixí wíniní enagi nání o díní émf saímí nímori píraniní reñwípwearinagi nání wí xopíraráf níwirí murípaxí imónigfawixiní. ¹¹ Xopíraráf níwirí murípaxí nimóniro nání wigí wíamí yumí ínimí re urígíawixiní, “Omí nuxekwímoro re rípoi, ‘O negí arfo Mosesomí ríperíríniní umerí Gorixomí umerí yarinagi arfá wíwáriní.’ rípoi.” nurárimí nuro ¹² omí wikí níwóniro fá oxírípoiínirí ámá sipfáyo tñní ámináowami tñní ñwí ikaxí eáninípi mewegfawami tñní símírírí xwíyífá nura nemero éaná ayí wikí wóninípi nibiro omí fá níxero nímeámí nuro Judayí mebaowa awí eánigfe wárigfawixiní. ¹³ E nemáná ámá omí yapí ouxekwímópoyínirí urfáyí éf níroro re urígíawixiní, “O negí aní ñwífá riwá nání sipí rírí negí ñwí ikaxí eáninípi nání ení sipí rírí arfí yarinoriní. ¹⁴ Rípi rarinagi arfá wíwá enagi nání rarinwiní, ‘Nasaretí dání Jisaso aní riwá nípinéarí síwí nene xídaníwá nání Moseso nérowiápinirí nearagípi xwífá iwení nání ámí siní bí érowiápinínífaríní.’ rarinagi arfá wíwá enagi nání rarinwiní.” urarfná ¹⁵ mebaowa xwíríxí umearigfe ñweagfáwa nowaní omí siníwí agwí níwíniróná xegí símímaní aní najowayá símímaníniní xwínfá earinagi winigfawixiní.

7

Sítipeno xwíríxí umearigfawami rírímí winí nániríní.

¹ Apaxípaniní imónigfáyo seáyí e wimóninjo Sítipenomí yariní re winiginí, “Xwíyífá joxí ríxekwímoarigfápi neparaní?” urfagi ² o re uriniginí, “Nígí nírixímeáyíné tñní ápoyíné tñní xwíyífá bí searímí nání arfá nípoi. Eníná negí arfo Ebíríamo aní yoí Xaraníyo nání mú siní xwífá Mesopotemia ríninípipimí ñweanáná Ñwífá anínamí aniní seáyí e nimónirí ñweanjo xfo tñí e níronapirí ³ re uriniginí, ‘Joxí xwífá díxí rínáí ríxíríne tñní díxí ríríxímeáyo tñní píní níwiárimí xwífá nioní síwá simíae nání úríxíní.’ urfagi ⁴ Karídiayí aníyo xfo ñweane píní níwiárimí nurí Xaraníyo níremorí nurínirfná xano e nípémáná enáná Gorixoyá díníyo dání níñweaxa níbirí xwífá agwí seyíné ñweagfápipimí ñweagfíní. ⁵ Apimí ñweaagí aiwí Gorixó xwífá apí onímíá bíkwí nání aí ‘Aga joxí díxíríní.’ nurírí míwiagí enagi nání o siní siní níñweari nemerfná ‘Xwífá rípi nioní gíríní.’ wí rípxí imónagímaní. E nerí aí o siní niaíwí meméa enáná Gorixó símímaníyo dání re uriniginí, ‘Joxí tñní díxí ráríawé tñní segí imónínfá nání seaiapímífaríní.’ nurírí aiwí ⁶ rípininí ení uriniginí, ‘Díxí ráríawé nuro ámá aní mídáníyí nimóniro émayí aní wíyo ñweanáná omíní ríá tñí níwiro numépero yarfná xwiogwí 400 múronífaríní. ⁷ Díxí ráríawéyo ámá gwí axírímí omíní ríá tñí wípírfáyo xaminíyo nioní ríá umearáná díxí ráríawéyí e níñweagfásáná e píní níwiárimí níbiró xwífá rípipimí dání Gorixoní yayí nínihero seáyí e nímpírífaríní.’ Negí arfomí xwíyífá e nurímáná ⁸ re uriniginí, ‘Nioní “E seaiimífaríní.” réoáríapí nání díní morífa nání símímajíó rípi éríxíní.’ urfagi Ebíríamo xewaxo Aisakomí nemearfná ríxa síá wé wíúmí dání waú wo nórimáná enáná iyí símí síó wákwiniginí. Aisako e dání Jekopomí nemearí iyí símí síó wákwiniginí. Jekopo e dání negí arfo írinjowa wé wúkaú síkwí waú awamí nemearfná ení iyí símí síó wákwiniginí. ⁹ Arfo íriní awa Josepomí sipí díní níwíaiwiro ‘Isipíyí aníyo xínáiníní nimónirí omíní níwiirfná, ananiríní.’ níwíaiwiro nígwí xeaníro nání bí egíawixiní. Omí e sipí wíagífa aí siní Gorixó aniní díní nukíkayorí ¹⁰ Isipíyí xeaniní wikírigfe dání éf numínirfná oyá díní tñní Isipíyí míxí ináyí Peroyí ríniníoyá siníwí tñí e dání Josepo díní nífá winípaxí rírí píraniní neñwíperí rírí yarinagi níwínirí nání gapímaní ámináo oimónirí Isipíyí aní níyoní tñní xíoyá aní tñní meñweanífa nání rípeaniginí. ¹¹ Josepo gapímaní nimónirí meñweanáná Isipíyí aníyo tñní Kenaníyí aníyo tñní aiwá nání díwí níkeamóniro síyíkí eánigfawixiní. Negí arfowa ení aiwá nání pífá neróná bí mímánpaxí nimóniro

aíwí ¹² arfo Jekopo xwiyfá 'Isipiyf anfyo aiwá weni.' rinarinagí arfá n'wirí nání negí arfo írinjowa iwamfó nuro meapfífa nání uowáriniginí. ¹³ Ámí rfwíyo aiwá bí yaníro úaná Josepo xewaninjo nání áwanj nurí 'Segí séríxímeáoniríni.' urfagi Isipiyf míxí ináy Peroyí rininjo Josepomi xanímírówa tñní xexírímeáyf tñní nání nijfá imóniniginí. ¹⁴ Josepo gí ápímírówa weapfírxinirí xwiyfá yanj wiowáragí epówa o tñj e nání niweróná oxí apíxí niaíwí nñní ayf ámá 75 niwero ¹⁵ Bíkwyo n'rinirí eáninpa Jekopo Isipiyf anfyo nání niwerí e dání nípémáná enáná negí arfo írinjowa ení e dání pegíawixíni. ¹⁶ Piyf awamí xwíá weyáraníro nání nimeámi Kenaniyf anfyo Sekemiyí rininje nání nimeámi niyiro síjá óf arfo Ebirfamo Xamomí fwiárfawéyo nigwí niwirí bí enfyimi tífawixíni.

¹⁷ Ríxa Goríxo arfo Ebirfamomí símímanfyo dání 'Díxí ráríawéyo e niwiimfáriní.' urinfpí parímonfáyi ríxa anwí e imónarfná negí arfowa Isipiyf anfyo dání sayá nimóga warfná re eniginí. ¹⁸ Ámá arfo Josepo enfpí nání majfá imóninj wo míxí ináyf nimónirí Isipiyf anfyo nimenjwearfná ¹⁹ negí arfowamí nepaxinj pákíní nimónirí wíwapiyirí wígf niaíwí sínj xírífáyf yfwí t'mearigfápimi dání piyf oenirí sípí wikárirí enoríni. ²⁰ O ayo e wikárarfná niaíwí wo —O negí arfo Mosesoyí rininjoríni. Goríxoyá síjwíyo dání niaíwí awiaxoríni. Omí xínáí nixíríri xanfyáú egí anfyo emá waú wo nimenjweagfísáná ²¹ Pero urarinjpa nerí piyf oenirí nání wí e xegípi wíráráná xfomí xegí xemíáí íwo wí e wírárininagí niwínirí nimeari píraninj nimerfná xegí xewaxóninj níméra uniginí. ²² Ayínání negí arfo Moseso Isipiyf anfyo síkurfá yagfápi xfo ení síkurfá néisáná Isipiyfá nijfá imónagfápi xixení nípini nijfá nimónirí xwiyfá riri ominj eri enfa nání dñj síxí níga wiápnímeaniginí. ²³ E nerí aí xegí xwiogwí nñní ríxa 40 imónáná re wimóniniginí, 'Gí n'rixímeá Isíreríyo bí nurí síjwí owínimíni.' niwimónirí nání nurí ²⁴ weninj éfyf wíniniginí. Isipiyf wo xfo xegí xexírímeáyf womí sípí niwikárirí iwanj mépearinagí niwínirí 'Gí n'rixímeáomí ourakiowárimíni.' niyaiwirí Isipiyomí xfomí ení iwanj bí oeámíni éfyf piyf n'píkiri tiniginí. ²⁵ Piyf n'píkiri nítírná gí n'rixímeáyf re niaiwipfíráonirí éfyf, 'O yarinjfpimí dání Goríxo gwíninj nweanwaéne neaíkweawárimíni nání rífa yaríni?' niaiwipfíráonirí éfyf xewaninjo yaiwípa axípi e m'wíaiwigfawixíni. ²⁶ Sá wenjo wíápi tñní xegí Isíreríyf tñj e nání nurí waú míxí inarinagí niwínirí piyfá owírimíni nání re uriniginí, 'Ámá axí rowagwí, pí nání axowagwíní iwanj xaíwí eánarinj?' urfagi ²⁷ wíomí xaíwí nearí xopírárí wimínirí éo arfo Mosesomí nixoyfpiowárirí re uriniginí, 'Go simíxíagi joxí neamenjweanoxí imónirí xwiyfá píraninj yeaimíxípaxoxí imónirí nerí yarínini?' ²⁸ Joxí agíná Isipiyomí píkínjpa nioní ení n'píkímíni riyarinini?' urfagi ²⁹ arfo Moseso arfá e niwimo éf nurí anj mídánj wo nimónirí Midianyf anfyo ninjwearí apíxí nimeámáná niaíwí waú nemearí ninjweanísáná ³⁰ ríxa xwiogwí 40 múróáná ámá dñj meanje d'wí Sainai tñjfmíni emearfná re eniginí. Íkfá enj tñj wínáina rífa ná m'íní ápiáwíni wearinje dání anfnaj wo síjání wimóniniginí. ³¹ Arfo Moseso íkfá ana rífa ná m'íní ápiáwíni wearinagí niwínirfná xfo wínarinjfpí nání ududí nerí 'Píraninj síjwí owínimíni.' niyaiwirí anwí e warfná Ámínáo re uriniginí, ³² 'Nioní Nwíá díxí arfowa Ebirfamo tñní Aisako tñní Jekopo tñní awa n'xídagfoniríni.' urfagi arfo Moseso sírí n'píkínirí óf níkarínirí nání 'Ámí síjwí bí tñní owínimíni.' niwimóninpa yarinagí aiwí ³³ Ámínáo re uriniginí, 'Xwíá joxí ronje njwíá imóninje enagi nání díxí síkwí sú yoárei. ³⁴ Isipiyf anfyo dání gí ámányo umépeaníro wikárarigfápi síjwí wínirí amípi nñní wikárarigfápi nání "Yeyí!" rarínagfá arfá wirí enáoní yeáyf wimíxífmiginirí nání weaparínini. Ayínání joxí wiápnímeatí. Nioní "Isipiyf anfyo nání orírowáraumíni." nimónaríni.' uriniginí. ³⁵ Sítipeno e nuríri ámí re uriniginí, "Ámá o —O xámí re urigfíloríni, 'Go

simixfagi joxi neamenweanoxi imóniri xwiyfá píraninjí yeaimixipaxoxi imóniri nerí yarinjini?’ urigfílorini. O anfnají ikfá onimianána tñj e dání sñjani wimóniño enj sixí weámixaná arfowami yeáy uyimixemeari umenweari éwiniginiri urowaríño, ayí axo negí arfo Mosesorini. ³⁶ Negí arfowami Isipiyí anjyo dání nipemeami unjorini. Anj ayo dání nipemeami uminiri nerfna ayá ríwamónipaxí bi tñni emimí bi tñni niwíwapiya uri ipí ayfá rñj ríwoni tñj e dání wíwapiyiri ámá dñj meanje nemeróna xwiogwí 40 múroarfná wíwapiyiri enjorini. ³⁷ Ripi eni negí arfo Isirerowami uriño axorini, ‘Segfíyí wo wáf rókiamoarinj nionfninjí imónifna nání Gorixo rípeanfáriní.’ uriño, ayí axorini. ³⁸ Negí arfowéyí ámá dñj meanje awí neánro nweanána dfwí mñj Sainaiyi rñinjípimi niyiri roñána anfnají Gorixoyáo xwiyfá uragorini. O seyfné nijfá imóniprfá nání eni xwiyfá Gorixoyá anpá mimóní aninjí ínina rñnipaxí imóninjípi anfnajo rarínagí arfá niwirí ríwamñj nearí winjñigini. ³⁹ E nerí aí negí arfowéyí ‘Mosesomi awayini arfá owianeyí.’ mñwimóní nero rfwí numero amípi Isipiyí anjyo wenjpi nání ayá sipí niwirí nání ‘Ámi e nání mupaxenerfani?’ niyaiwinro ⁴⁰ arfo Mosesomi xogwáo Eronomi re urigfawixini, ‘Joxi njwáf bi nene negí xfdanfá nání neaimixei. Nene re dání api xwanjwí níkwónimí nuranéna api xami neameani nání neaimixei. Ayí rípi nání rírarínwini. Ámá Moseso ro, nene Isipiyí anjyo dání nñeaimixei bñjo dfwí rípimi peyíána pí wímeaagi ámi ríxa mñweaparini? Nene majfáriní.’ nurárimána ⁴¹ sñj gorí bi awí neánro api tñni burímákau miá xopaikígi nimixiro nanjwí bi burímákau miápi nání rídiyowá yanro nání nimeami niñiro wigí wé tñni imixfápi nání yayí seáyimi dání néra ugíawixini. ⁴² Ayfnáni Gorixo rfwí numori emá tñni sogwí tñni sñj tñni nání xe dñj níkwíroa úríxiniri wárinjñigini. Wáfagi ayí wáf rókiamoagfáwa Bíkwíyo Gorixo nání niwuríyiro eagfá rípi tñni xixeni egíawixini, ‘Isireriyfné, ámá dñj meanje nemero xwiogwí 40 múroarfná nanjwí nípikiro rídiyowá wiagfo, ayí Gorixonraní? Oweoi, nionmaní. ⁴³ Isipiyí anjyo pñni niwíarimi nuróna senfá anj njwáf xegí yoí Morokiyi rñinjípiyá tñni njwáf sñjñinjí imixiniñj Repaniyi rñinjípi tñni —Njwáf apiaú sewanñyfné xfdanro nání imixigfápiáurini. Apiaú nimeami ugfá enagi nání nionyá dñj tñni mixí wa niñiro xwírfá niseaikixero seapíkiomeáfáyo niwirimeami nuro anj xegí yoí Babironi tñj e oriwami dání wáripfáriní.’ Wáf rókiamoagfáwa Gorixo nání e niwuríyiro ríwamñj eagfápi tñni negí arfowéyí xixeni egíawixini. ⁴⁴ Negí arfowa ámá dñj meanje nemeróna senfá anj —Senfá anj iwá Gorixo Mosesomi ‘Ámá nimixiróna e érxini. E érxini.’ uriri nimixiróna iwá sñjwí niwinaxfda úrxiniri síwá wirí éána imixagfíwáriní. Iwá Gorixo nání nepaxinjí imóninjípi síwá wiagiwá eni nimeami emeagfáriní. ⁴⁵ Ámá dñj meanje nimeami emeagfáwa pegfámi dání ámi wigí niaíwíyí xamñyí Josuao tñni senfá anjwá nimearo emá gwí wirí wirí negí xwáf rípimi nweaagfáyo Gorixo mixí xfdowarñe dání wiwanñyí nurápro senfá anj Gorixomi seáyí e umepfíwá nimeami niñiro nípákiróna ayí negí mixí ináyí Depito tñj e nání nípákía bagfáriní. ⁴⁶ Depito nání Gorixo yayí winfagi xfomi Depito rixñj re urinjñigini, ‘Njwáf gí arfo Jekopo rixfdagoxi, anj joxi njwearfá nání wíwá onimiriyiniri sñjwí naneí.’ urinjí aí ⁴⁷ anj iwá Depito xamñjo mumriyinjñigini. Umriyino, ayí xewaxo Soromonorini. ⁴⁸ E nerí aí Gorixo, seáyí emí imóniño anj ámá mirarigfáyo nweaaríñjomaní. O nání wáf rókiamoagí wo xwiyfá niri ríwamñj re eanjriní, ⁴⁹ ‘Ámináo re rñjoi, “Anfna gí éf nweámfa nání ikwanjwínarini. Xwáfárimí gí síkwí ikwiárimfá nánirini. Nioní seáyí e seaimóníñjoni enagi nání pí anj nimriyipfáoi? Wí e nioní sá nweámfaé gíyí erini? ⁵⁰ Re rñiaiwiaríñjoi, ‘Xwáfárimí tñni anfna tñni xewanño mimixípa enjriní?’ rñiaiwiaríñjoi?” Ámináo e rñjoi.’ Wáf rókiamoagí wo e niri rí eanjriní.” Sitipeno e nurímána ⁵¹ re urinjñigini, “Mñj síwáf niyiro ámá Gorixomi muxfdarigfáyí yarigfápa aríkwíkwí néra uro arfá mñwí ero yarigfóyfné

íniná kwíyí Gorixoyápi síwá seainimíniri yaríná mirirakí inarigfáriní. Segí arfowa néra bagfápa axípi e yarigfóyínérini. ⁵² Wáf rókiamoagfáyo negí arfowa xeaniñf mīwikárigfá wo rimónini? Oweoi. Eníná ‘Gorixoyá wé róniño bínfáriní.’ xwíyí yañf e níwiro áwanf uragfáwami negí arfowa nípkíá bagfá aiwí ríná soyíné awa eníná dání ragfómi ríwí numero mīyí nuríro nání pikigfóyínérini. ⁵³ Gorixoyá ñwí ikaxí ríninípi añfnajowa Mosesomi urigfápimi dání tfgfáyíné imóniñagfá aí nepa mimáyo nítiníro mīxídarigfóyínérini.” Sítipeno e urinínigini.

Sítipenomi síñá nearo pikigfá nánirini.

⁵⁴ Xwirixí umeaníro nání awí eánigfáwa Sítipeno e raríñagi arfá níwiróná wíki ríá ápiáwíniní níwero nání makíríwí nímero yaríñagfá aiwí ⁵⁵ Sítipeno Gorixoyá kwíyípi ayá wí síxí umímoño enagi nání añfnami síñwí agwí anáníyí wíninínigini. Wáf Gorixó tñf e dání píronaparíñagi síñwí wíniri Jisaso oyá wé náúmíni éf ronagi wíniri neri ⁵⁶ re urinínigini, “Aí, nioní ríxa añfna oxoániri enagi wíniri ámá imóniño Gorixoyá wé náúmíni éf ronagi wíniri enini.” uráná re egfawixini. ⁵⁷ Arfá nípíroníro xwamiánf neróná omí fá xíraníro nání axíná mírí nípumíro ⁵⁸ fá níxero xixoyípi níméra nuro ríxa añf apimi ákíñáyo bíaríwámi dání síñá tñf eaníro yarigfáwa wígf iyfá nípírayíro ámá wo, Soroyí ríniní oneameiníro xfóyá síkwí tñf e nítayimáná ⁵⁹ Sítipenomi síñá tñf neáa ugfawixini. Síñá tñf neáa waríná o rfáiwá re ríninínigini, “Ámíná Jisasoxini, gí dínípi oríñwirárimini.” nírimí ⁶⁰ xómíñf níyíkwírí amí ení tñf rfáiwá níriríná re ríninínigini, “Ámínáoxini, ‘Omí sípí wikárfápi nání yokwarímí wíimfámani.’ mīyáiwípa eí.” nurárimí penínigini.

8

¹ Soro xegí ámáowa Sítipenomi píkiaríná dínf sípí bí mīwí “Apáni yaríñoi.” yaiwíninínigini.

Soro ámá Jisasoyá síyíkí imónigfáyo xeaniñf wikáriní nánirini.

Sfá ayimí dání ámá Jisasoyá síyíkí imónigfá Jerusaremi ñweagfáyo xeaniñf ríá tñf wikáraríná ayf níní éf numiamoróná wí Judia píropenisfyo amí amí ñwearo wí Samaria píropenisfyo amí amí ñwearo nero aiwí wáf wurimeiarigfáwa Jerusaremi dání éf mugfawixini. ² Ámá Gorixomi pírániní xídaníro nání aníñf miní yarigfá wí Sítipeno píyomi nímeámi nuro xwíá níweyárimáná ámíxíá nímero ení tñf ñwí mieáagfá aí ³ Soro re enínigini. Ámá Jisasoyá síyíkí imónigfáyo paimímí níwia nurí añf wíwá wíwámi nípáwirí pífá nemi oxífrani, apíxífrani, fá níxerí níropémí nurí gwí añfyo níñwirára unínigini.

Samaria píropenisfyo xwíyí yáyf neainaríñfpi nání wáf urimegfá nánirini.

⁴ Ámá amí amí xídxídwárí éfáyí éf numiamoróná xwíyí Jisaso nání wáf nímeró ⁵ wígf wo, Píripoyí ríniní añf yof Samaria ríninípi nírémorí ámá Gorixó yeáyf neayímíxemeaní nání uowárenapiño nání wáf uraríná ⁶ ámá ayá wí o tñf e epíroyí nero o nura unípi arfá wíro emímí o néra unípi síñwí wíníro neróná dínf nawíní nímonímáná arfá ókiarí mónigfawixini. ⁷ Ayf rípi nánirini. O yaríñpimi dání imfó dínf xíxéroarigfáyf ámá ayo píni níwiárimí nuróná xwamiánf níyárimí uro ení síwímí egfáyf naní imóníro síkwí ikí egfáyf naní imóníro yaríñagfá níwíníro nání omí arfá ókiarí numóníro ⁸ añf apimi dání yayf seáyimí dání néra ugfawixini.

⁹ Ámá wo —O xegí yof Saimonorini. Añf apimi dání xegí ikayíwí tñf ayáf mfkí níkirí xegí yaríñfpi yaríná ámá Samaria píropenisfyo ñweagfáyf ududf wiagfóriní. O e neri nání “Nioní seáyí e mimóniñáonífrani?” rínagorini. ¹⁰ Ámá seáyí e nímoníri meñweagfáyfrani, ínimí wurínigfáyfrani, añf apimi dánf níní omí arfá

ókiarí numóniro re ragforini, “Ení sixí eáníñí Gorixoyá rariñwápi xfo imóniñipi, ayí axípi o imónini.” ragforini. ¹¹ Ayá mfkí nikiriñíyo dání xegí néra waríñipi yaríná ududí nikáriniro nání arfá ókiarí numóniro e ragforini. ¹² O nání áma añí apimi dáníyí sñi e yaiwiaríná Piripo xwiyfá Gorixo xwioxíyo mímeámí nerí umenweanfa nání riniñí yayí neainaríñipi nání wáf uríri Jisasi Kiraiso nání wáf uríri yaríñagí arfá niwiróna dñí wíkwírogfawixini. Dñí wíkwírófáyí oxíraní, apíxíraní, wayí meagfawixini. ¹³ Saimono ení aí xwiyfá Piripo nira uñipi nání “Neparini.” niyaiwirí dñí niwíkwírorí wayí meaníñigini. E nemáná Piripomí wí pñni mwiárí aníñí sñwí niwínaxídimeri Piripo emímí tñni ayá riwamónipaxí seáyí e imóniñipi tñni yaríñagí niwíniríná ámi ámi ududí nikáríga uñíñigini.

¹⁴ Wáf wurimeiarigfáwa wigí Jerusaremí ñweagfámí dání arfá re niwiro nání, “Samariayí xwiyfá Gorixoyá ríxa arfá niwiro umímínáoi.” arfá e niwiro nání wigí waú Pitaomí tñni Jonomí tñni urowáfagfa ¹⁵ awaú niweri kwíyí Gorixoyápi Samariayo ení wímeaní nání Gorixomí rixiñí urígfisixini. ¹⁶ Ayí rípi nánirini. Áma ayí Jisasomí dñí niwíkwíroro nání wayí nímearo aiwi kwíyípi sñni mwaínígfáyíriní. Sñni mwaínígféñagí nání awaú Gorixomí rixiñí nurimáná ¹⁷ o omí wé seáyí e ikwíkwíarímí éaná kwíyípi ayo aíníñigini.

¹⁸ Saimono wáf wurimeiarigfáwa wé seáyí e wikwíararigfípimí dání Gorixo xegí kwíyípi ayo mñni wiaríñagí niwínirí niñwí bñniroarí awaúmi mñni wimínirí nerí ¹⁹ re uríñigini, “Awagwí yarígfípa nioní ení áma gíyí gíyí niyoní wé wikwíaráná kwíyí Gorixoyápi aínini nání ení sixí eáníñí awagwí imónígfípi nioní ení bñni neámíxípiyí.” uríagí aí ²⁰ Pitao re uríñigini, “Joxi ení sixí eáníñí imónígwíí Gorixo anípa yeaiaríñí rípi ‘Niñwí tñni bñni epaxonirini.’ yaiwiaríñagí nání joxi díxí niñwí aí tñni aníñiríxini. ²¹ Dñí joxiyá ‘Awaú yarígfípa oemini.’ yaiwiaríñipi Gorixoyá sñwíyo dání aga naní wí mimóníñagí nání joxi yawawí tñni nawíni níkwímíxini yawawí yarígwípi epaxí mimóníñini. ²² Ayínáni sípi joxi emínirí éf rípi ríwímíni nímmamorí jíwaníñoxí díxí dñíyo dání ‘E oemini.’ yaiwípi nání ‘Gorixo ananí yokwarímí rfa niñirfeníño?’ niyaiwirí rixiñí ureí. ²³ Joxi yawawí sípi dñí yeaiwiaríñipi ayá wí dñí sixí ríyíñagí sñwí niranirí fíwí joxi yaríñípimí dání gwíñíyá yáríñíñagí sñwí niranirí nání rariñini.” uríagí ²⁴ Saimono re uríñigini, “Awagwí nírarígfípi wí mñnímeapa oenirí nání aiwaníñowagwí Ámínáomí yaríñí niwípiyí.” uríñigini.

²⁵ E nemowaú egí sñwí tñni Jisaso emearíná wíniñípi nání uríri xwiyfá Ámínáoi nání uríri niyárimí añí e pñni mwiárímí Jerusaremí nání nuríná Samariayí añí obaxí wíyo xwiyfá yayí neainaríñipi wáf nura múrogfísisixini.

Piripo áma Itiopia dání womí uréwapíyíñí nánirini.

²⁶ Piripomí añíñají Ámínáoyá wo nurirí re uríñigini, “Joxi niwíapñimeámí óf Jerusaremí dání añí Gasayí riniñípimí nání iníñíyí —Óf ayi áma dñí meañe iníñíyirini. Ayi tñí e nání ui.” uríagí ²⁷ o niwíapñimeámí nurí ófíyí tñí e níremoríná weníñí éfíyí wíniñigini. Gapímaní Itiopia dání wo —O Itiopiayí añíyo menweañí Kadesíyí riniñiyá amípi ayá tñí imóníñí nípini mewenó, ayí orini. O Jerusaremí dání Gorixomí yayí seáyimí numemo baríñagí wíniñigini. ²⁸ O ámi xegí añí e nání nuríná karí osí íropearíñípimí éf niñweámáná xwiyfá Gorixoyá wáf rókiamoagí Aisaiáo nírirí eañípi fá níróa waríñagí ²⁹ kwíyí Gorixoyápi Piripomí re uríñigini, “Joxi nurí osí íropearíñípimí ñweañomí wímeat.” uríagí ³⁰ Piripo añíni mfrí nurí añwí e dání arfá wíyí wíñigini. O wáf rókiamoagí Aisaiáo nírirí eañípi fá níróa waríñagí arfá niwirí re uríñigini, “Joxi fá roariñipi mfkípi nání ríxa níjfa nímonímáná ríroariñini?” uríagí ³¹ o re uríñigini, “Áma wo mñniepísipa nerínáyí, aríge nerí mfkípi nání nioní niñípi níjfa imónímíñni?” nurirí re uríñigini, “Joxi níxemónapirí

niontí tñntí onjweaaiyí.” uríñiniginí. ³² Xwíyá Bíkwyó eáníñtí o íá roarinjagí arfá winjípí, ayí rípríntí, “Sipísipí nípíkianíro nání níméra warígfápa omí ení axípi níméra ugíawixíntí. Sipísipí miáyo íá wíwákwmí yarfná ogenfí bí mírarinjépa o ení axípi manjé bí míyoámonjiniginí. ³³ Ayá imímí wikáraná ámá wo nurakirí ‘fwí bí menjoríntí.’ muríñiniginí. Nípíkianá xwíá tñyo bí tñntí mñjweañtí nání xegí ámá imónígfáyo wiwaníñyí wikárigfápi nání go áwanjé urínfáraní?” xwíyá o íá roarinjagí wímeanjépi ayí apíríntí. ³⁴ Itiopia dánjé gapímano Piripomí yaríñtí nñwirí re uríñiniginí, “Wáf rókiamoago níríri eanjé api xewaníño nání níríri eanjéraní? Ámá wo nání níríri eanjéraní? Joxí ananí áwanjé níríreíní?” uríagi ³⁵ Piripo xwíyá Bíkwyó eáníñtí ámáo íá rófpimí dání iwamfó nuréwapíya nurí Jisaso nání repíyí winjíniginí.

³⁶ Awaú siní nerimeánímí óf ayimí nuri iniígfí wú wearíñtí e nírémori Itiopia dánjé gapímano re uríñiniginí, “Sñjwí wíneí. Iniígfí e wearíntí. Niontí ‘Wayí omeámíntí.’ nñnimónírnáyí, pí nñrakionjwírarinjagí nání wayí mímepa epaxí imónímíntí?” uríagi ³⁷ [Piripo re uríñiniginí, “Joxí dnjé bí bí mamó Jisasomíntí dnjé nñwíkwírorfnáyí, ananí wayí meapaxí imónírníntí.” uríagi o re uríñiniginí, “Jisasi Kiraiso Goríxomí xewaxoríntí. nñyáiwírí nání dnjé wíkwíronjíní.” nuríri] ³⁸ osí íropearíñpimí omíñtí mearíñomí “Re íkwíroáreí.” nuríri Piripo tñntí Itiopia dánjo tñntí nayoari iniígfíyo nání nñwerí nñpáwírí e dání Piripo ámá omí wayí umeainjíniginí. ³⁹ Wayí numeairí awaú iniígfíyo dání nímíntimeámí peyarfná re enjíniginí. Kwíyí Ámínáoyápi Piripomí anjíní ménapíñiniginí. Anjíní ménapáná Itiopia dánjé gapímano Piripomí ámí sñjwí bí mñwínípa nerí aiwí óf xegí waríñyímí nurfná yayí néra ujníniginí. ⁴⁰ Piripo weníñtí éyí wñníniginí. “Anjé xegí yoí Asídotí ríá rémóntí?” nñyáiwírí e dání nurfná anjé óf e apí apí íkwíroníñyíyo xwíyá yayí neainaríñpí wáf nura nímúrorí anjé yoí Sisaria rñnínjépmí rémonjíniginí.

9

Soro Jisasomí dnjé wíkwíronjéyi náníntí.

¹ Soro siní ámá Jisasomí xídarígfáyí pñntí wíarírxíntí éf nñremorí re nñra nemefná, “Jisasomí aníñtí nuxídnírnáyí, mñyíó ráraríñyóníñtí uríkwínáná pípíkímí wianfáwáriní.” nñra nemefná apaxípáníñtí imónígfáyo seáyí e wimóníño tññtí e nání nurí ² omí re uríñiniginí, “Niontí anjé yoí Damasíkasi nání nurí Judayene negí rotú anjéyo awí eánígfáyí oxíraní, apíxíraní, gíyí gíyí óf Jisaso tñámíntí iníñyímí xídaríñagí nñwínírná íá nñxíríri gwí nñjírí Jerusaremí re nání nñmeámí bímíá nání joxí payí bí Judayeneyá rotú anjé wíwá wíwámí mewegfáwa nání níríri ríwamíñtí nearí niapowáreí.” nuríri o payí nearí mñntí wíowáraná ³ Soro payí nuráprí nñmeámí nurí nurí nurí ríxa Damasíkasi tññtí e anjé e rémóáná re enjíniginí. Anjénamí dání wáf nókiénapírná omí wáf wókiáríñiniginí. ⁴ Wáf wókiáráná o xwíáyo pñkínímeááná re enjíniginí. Anjénamí dání xwíyá re rñnénapíñiniginí, “Soroxíntí, Soroxíntí, joxí pí nání niontí ríkíkríó níkararíñiní?” uríagi ⁵ Soro re uríñiniginí, “Ámínáoxíntí, joxí goxíntí?” uríagi “Niontí Jisasoní joxí ríkíkríó níkararíñoníntí.” uríñiniginí. ⁶ E nuríri re uríñiniginí, “E nerí aí joxí nñwíápíntimeámí anjé apí íkwíroníñpimí nání nurí e ñjweañáná ámá wo joxí aga nerípi nání áwanjé rírníñjoi.” urarfná ⁷ Soro tñntí warígfáyí e nñrówapímáná xwíyá bí mñrípaxí nímóníro xwíyá rñnénaparíñpí arfá nñwíro aiwí ámá womí sñjwí mñwínígfáwixíntí. ⁸ Soro xwíáyo pñkínímeáé dání nñwíápíntimearí xegí sñjwí noxoari naníri aiwí amípí wí sñjwí wñnípaxí mímóníñagí nání omí wéyo íá nñmaxíró níméra nuro Damasíkasi nírémoro ⁹ nññwearfná o siní sñjwí mñwínípaxí nerí iniígfí nñrí aiwá nñrí mepa yarfná sfá wíyáú wíyi óríñiniginí.

¹⁰ Ámá Damasíkasi ñjweañyí wo —O xegí yoí Ananiasoríntí. Jisasomí uxídaríñtí woríntí. Omí Ámínáo oríñá nupáriní “Ananaiase!” uráná o “Ámínáoxíntí, niontí

ñweañini.” urfagi ¹¹ Ámináo re uriniginini, “Joxi niwiápnimeámi óf Awiaxoí riniñyimi nani nuri añí Judasoyáiwami dani áma añí xegí yoí Tasasi dani Soroyí riniño nani yariñí wií. ‘O re rinweani?’ Yariñí e wií. Ai agwi o nioni xwiyá rirími niariñagi nani rariñini. ¹² O oriña niwinirina re winirini. Áma wo, Ananiasoyí riniño niwiapiri xó ami siñwí anini nani wé seáyi e wikwiárfagi winí enagi nani eni rariñini.” urfagi aí ¹³ re uriniginini, “Ámináoxini, áma obaxí áma joxi niriariño nani xwiyá rariñagía aría wiñarini. O áma joxiyá imónigáyo Jerusaremi dani sipí wikariñipi nani aría wiñarini. ¹⁴ Apaxípaniñí imónigá xwéowa payí nearo wiowárenapfagía nani áma joxi xwiyá rirími nisirina yoí Jisasoyí rariñagíyo gwí yipaxí nimónimi biñorini.” urfagi aí ¹⁵ Ámináo re uriniginini, “O gí inókiniñí omiñí niariño imóniri yoí nioniyápi nani émayo tñi wigí mixel ináyíyo tñi dixí Isireriyó tñi wáf uriri enía nani rixa rípeañáo enagi nani joxi anani o tñí e nani ui. ¹⁶ O nioni nani wáf urimearína riniñí wímeanápi nani xamñoni niñía niwiri wíwapiyimíarini.” urfagi ¹⁷ Ananiaso aría e niwimi nuri aniwami nipawiri wé seáyi e niwikwiárimána re uriniginini, “Jisasomi diñí niwikwirorai nani gí niriñimeá imóniñí Soroxini, Áminá Jisaso, óf joxi bariñyimi siñani simóniño joxi ámi siñwí aniri kwíyí oyápi sixí rimimori eni nani nirowárenapfagi bariñini.” uraná axiná re eniginini. ¹⁸ Siñwíyo yíaniñí imóniñí upariñipi rixeámioañiginini. Rixeámioáána o ámi píraníñí siñwí naniri nani niwiápnimeari wayí niimeámána ¹⁹ aiwá niniri ení sixí eániñiginini.

Soro Damasikasíyo niñwearína uréwapiyiñí naniñini.

Soro áma Jisasomi xidarigá Damasikasíyo ñweagáyí tñi sía wí niñwearína kikiá bi mé re eniginini. ²⁰ Apaxí mé xegí Judayíya rotú añí wí e wí e miriniñíyo nipáwiemerí Jisaso nani “Ayí Gorixomi xewaxorini.” urimeñiginini. ²¹ E urimearína xó rariñagi aría wiarigáyí nini aníñí ududí niwiniro re niriña ugíawixini, “Jerusaremi dani áma Gorixomi xwiyá rirími niwiriána yoí Jisasoyí rariñagíyo rikikiríto niwikarimi biño, ayí ro menirani? Áma re dani axípi yariñagíyo eni gwí niyiri niimeámi nuri apaxípaniñí imónigá xwéowa tñí e wáriminiri biño, ayí ro menirani?” niriña warína ²² Soro wáf nurimeri píraníñí nireñwípea nurína xegí Judayo ududí winí nurekariri “Áma Gorixo yeáyí neayimixemeanía nani uowárenapiño, ayí Jisasorini.” urarína ayí o e urariñipi xopirarí wipaxí bi mimónigíawixini.

Judayí Soromi mekaxí umegá naniñini.

²³ Sía ayá wí rixa nimúromána enána xegí Judayí Soromi pikianiro nani awí neaniro mekaxí meagía aiwi ²⁴ Soro ayí xó nani mekaxí méfapi nani aría wíagi nani ayí o éf uminiri nani peyeáána opikianeyiniro añí api nipimini ákiñáyo midimidani fwi ge ge iníje ikwáwyimirani, aríwyimirani, ínina aníñí awí niroa pwaríñagía aiwi ²⁵ xegí uréwapiyariñiyí re egíawixini. Rixa sía yiniñána Soromi soxí ía xwé wúmi nimiárimána gwí niñimána ákiñáyo seáyi émi dani awayini nímamówára wepínána o xwá míde dani niroáminimeámi uniginini.

Soro ámi Jerusaremi nani uní naniñini.

²⁶ Soro rixa Jerusaremi nani nuri e niremómána xewaniño áma Jisasomi xidarigáyí tñi gwiaumí oinimiriñí yariña ayí “O eni nene tñi Jisasomi xidaríñwáyí womaní.” niyaiwiro wayí niwiéra wariñagía aiwi ²⁷ Banabaso omi sañí nurapiri wáf wurimeiarigfáwa tñí e nani niwirimeámi nuri Soro óf e nuri Ámináomi siñwí winiri o tñi xwiyá riniñí enipi nani repiyí wiri o Damasikasi niñwearí Jisaso nani wáf nurirína ayá igigí mé urariñipi nani repiyí wiri eniginini. ²⁸ E enína dani Soro Jisasomi diñí wikwíroarigáyí tñi gwiaumí niniro anani Jerusaremi añí nipimini

nemerfná ayá igigf mé Áminá Jisaso nání nuréwapíya nurí yarfná ²⁹ Judayí émáyf tfámíní xirígíáyf níwíápnímearo re egfawixíní. O tñí xwíyá xímíxímí níníro mǐxí nírínfásáná ríxa “Omí píyo dání píkianiréwíní?” níríníro e yaníro yarínagfá aiwí ³⁰ Jisasomí dñí níwíkwíroro nání xegf xexirímeá imónígíáyf omí owikáraneyíníro rínarígíápní nání níjftá nimónímáná omí nímeámí aní yoí Sisaria nání níwero e dání aní Tasasí tñímí nání uowáraugfawixíní.

³¹ Ayínání ámá Jisasoyá síyikf imónígíá Judia píropenísíyo ηweagfáyfraní, Gariri píropenísíyo ηweagfáyfraní, Samaria píropenísíyo ηweagfáyfraní, nfní níyopíyáfrí níηwearo dñí síkíkf nomíxíga nuróná Ámináo nání wáyf wíro kwíyí Goríxoyápní arírá wírí yarfná ámá síñf wíní wíní níkwímíxíga ugíawixíní.

Pitao Iniasomí naní imíxíñf nánírní.

³² Pitao aní apí apí ikwíróñíñfyo nemerfná aní yoí Ridayí ríníñfípímí nání níwerí nírémorí ámá Goríxoyá imónígíá e ηweagfáyf tñí níηwearfná ³³ ámá wo —Xegf yoí Iniasoyí ríníñoríní. Xegf ení nfní síwímí eno enagf nání ikwíñwíyo wenáná xwiogwí wé wíúmí dání waú wo múroñoríní. O íkwíñwíyo wenagf Pitao síñwí níwínírní ³⁴ re uríñnigíní, “Iníase, Jisasí Kiraiso píráñíñf símíxíagf nání níwíápnímeari díxí íkwíñwí kíróárei.” uráná re eníñnigíní. O axíná wíápnímeañnigíní. ³⁵ Níwíápnímeari emearíñagf ámá aní apí Ridayí ríníñfípímí dáníyí tñí ámá ayoxí Saroníyí ríníñfípímí ηweagfáyf tñí omí síñwí e níwíníro nání níknímóníro Ámináo tfámíní dñí wíkwírogíawixíní.

Pitao uráná Tabitaí wíápnímeañf nánírní.

³⁶ Aní yoí Jopayí ríníñfíyo apíxí Jisasomí xídaríñf wí —Í xegf yoí Tabitaíríní. Gíríkíyí pfné tñí Dokasíríní. Í kíkífá bí mé aníñf míní ámá uyípeayf imónígíáyo nání ayá níwianírní nání saní nurápa waríñírní. ³⁷ Í Pitao síní Ridayo ηweañáná símíxí níwerí peníñnigíní. Péagf píyímí píráñíñf ígíá nearo aní awawá ikwíróñíñfyo seáyí émí nítmáná ³⁸ “Pitao aní yoí Ridayo ηweaní.” rínaríñagfá arfá níwíro Jopa aní apímí dání anwí e enagf nání Jisasomí xídarígíáyf wígf waúmí uowáráná awaú nuri wauní ríxíñf re urígísisíxíní, “Joxí nene tñí e nání bei. Síñí mepaní.” uríagfí ³⁹ Pitao níwíápnímeámí awaú tñí níbíro aní e rémóáná ayf aní awawá seáyí émí ikwíróñíñfwámí nání nípemeámí nípeyíro apíxí aní imónígííwa xfo roñe anwí e éf nírómáná ηwí nearo rapírapí aikf amípí nfní í síní wíyí tñí níηwearfná imíxagípní síwá níwíá warfná ⁴⁰ Pitao ayo “Wáfímí nání peyeápoyí.” nuowárímáná xómíñf níyíkwírí Goríxomí yaríñf níwímáná apíxí píyí wenímíní níknímónírní re uríñnigíní, “Tabitaíxí, wíápnímeaí.” uráná re eníñnigíní. Í ríxa síñwí noxoari Pitao ηweañagf níwínírní sá wírárníñe dání níwíápnímeari éf ηweañnigíní. ⁴¹ Níwíápnímeari éf ηweááná Pitao ímí wéyo fáf níxírímáná nímfeyoari ámá Goríxoyá imónígíáyo tñí apíxí aníwamí tñí ení rfáiwá nurírní ríxa fwiapáná í ámí síñf úagf nání ayo mfní wíñnigíní. ⁴² Pitao e éfpí nání ámá aní Jopayí ríníñe nímíní ηweagfáyf arfá níwíáríróná obaxí wí Ámináomí dñí níwíkwíróa ugíawixíní. ⁴³ O sfá ayá wí Jopa níwerfná ámá wo tñí —O xegf yoí Saimonoyí ríníñoríní. Burímákaú wará ení erí yeáyf imíxírí yaríñoríní. O tñí ηweaagfírní.

10

Aníñajf wo Koniriasomí síñání urónapíñf nánírní.

¹ Aní yoí Sisariayí ríníñfípímí ámá wo —O xegf yoí Koniriasoyí ríníñoríní. Émáyf porísí símíñf níwíníro axe gwí mónígíá Itariyí ríníñfíyo seáyí e imóníñfíyí woríní. ² “Goríxomí píráñíñf ouxfdímní.” níyáiwírí aníñf míní yaríñoríní. O tñí ámá xegf

an̄tyo n̄weagfáyf t̄n̄i Gor̄ixo nán̄i wáyf n̄win̄iro nán̄i Judayf uyípeayfyo san̄f urápayir̄i n̄igw̄f m̄n̄i wiayir̄i yar̄in̄or̄in̄i. Ín̄iná Gor̄ixom̄i xw̄iyfá r̄ir̄im̄f wiayar̄in̄or̄in̄i. ³ O sfá wiyim̄i 3:00 p.m. imón̄in̄áná or̄in̄á w̄inar̄fná an̄fnajf Gor̄ixoyá wo n̄wímeari re ur̄in̄in̄iḡin̄i, “Koniriasox̄in̄i!” ur̄tagi ⁴ o s̄in̄w̄f agw̄f n̄win̄ár̄in̄isáná s̄ir̄f n̄ip̄ik̄in̄r̄i re ur̄in̄in̄iḡin̄i, “Ámin̄áox̄in̄i, p̄ir̄in̄i?” ur̄tagi an̄fnajo re ur̄in̄in̄iḡin̄i, “Gor̄ixo xw̄iyfá jox̄i r̄ir̄im̄f wiayar̄in̄fp̄i ar̄fá s̄ir̄f uyípeayfyo san̄f nur̄ár̄ir̄fná m̄n̄i wiayar̄in̄fp̄i s̄in̄w̄f ran̄r̄i ner̄i nán̄i yayf winar̄in̄aḡi nán̄i n̄rowár̄enap̄in̄o. ⁵⁻⁶ Agw̄f jox̄i ámá wo Saimonoyf r̄in̄in̄om̄i —O xeḡf yo f̄ b̄i Pitaor̄in̄i. O ámá bur̄im̄ákau wará en̄f er̄i yeáyf im̄ix̄ir̄i yar̄in̄f Saimonoyf r̄in̄in̄oyá an̄f raw̄rawá iman̄fp̄á t̄n̄i m̄r̄in̄in̄iwám̄i n̄wean̄i. Om̄i wir̄im̄iaup̄r̄i nán̄i Jopa nán̄i ámá wam̄i uowár̄ei.” ⁷ An̄fnajo e nur̄im̄i úáná Koniriaso xeḡf an̄iwám̄i om̄in̄f w̄iariigfáyf waúmi “Ēin̄i.” nur̄ir̄i s̄im̄in̄f w̄inar̄in̄f x̄fo t̄n̄i an̄in̄f min̄f emear̄in̄f wom̄i en̄i —O “Gor̄ixom̄i p̄ir̄an̄in̄f oux̄id̄im̄in̄i.” n̄iyaiwir̄i an̄in̄f min̄f yar̄in̄or̄in̄i. Om̄i en̄i “Ēin̄i.” nur̄ir̄i awam̄i ⁸ am̄ip̄i n̄n̄i an̄fnajo ur̄f̄ip̄i nán̄i rep̄iyf n̄iwimáná Jopa nán̄i uowár̄in̄in̄iḡin̄i.

Pitao ikw̄kw̄f n̄iyár̄ir̄i w̄in̄in̄fp̄i nán̄ir̄in̄i.

⁹ Sá weḡfáwa w̄fap̄i t̄n̄i n̄wiáp̄n̄imeám̄i nuro nuro s̄in̄i óf e nuróná Jopa t̄n̄f e an̄w̄i e rémoan̄iro yar̄fná Pitao ikw̄wedf imón̄in̄áná Gor̄ixom̄i xw̄iyfá r̄ir̄im̄f wim̄in̄r̄i nán̄i an̄f x̄fo wear̄in̄iwám̄i waíw̄yo n̄ixéga n̄ipeyir̄i an̄f r̄w̄f seáyfyo ikw̄rón̄in̄e dán̄i e yar̄fná ¹⁰ agw̄f w̄iaḡi “Aiwá on̄im̄in̄i.” n̄iwimón̄ir̄i aí ayf aiwá s̄in̄i r̄iyam̄f yar̄fná ikw̄kw̄f n̄iyár̄ir̄i ¹¹ wen̄in̄f yán̄f̄yf w̄in̄in̄in̄iḡin̄i. An̄fnam̄i dán̄i óf nin̄imáná rap̄rap̄f xwé wún̄in̄f imón̄in̄f b̄i m̄idán̄i biaú m̄idán̄i biaú fá n̄ix̄ir̄imáná xw̄fáyo nán̄i awayin̄i n̄mamówára wep̄n̄inar̄in̄aḡi n̄w̄in̄r̄i ¹² r̄ixa xw̄fáyo ikw̄iár̄in̄áná wen̄in̄f éf̄yf w̄in̄in̄in̄iḡin̄i. Nan̄w̄f xwé x̄ixeḡin̄i t̄n̄i am̄ip̄i agw̄f t̄n̄i napéa war̄in̄fp̄i t̄n̄i in̄f x̄ixeḡin̄i t̄n̄i iwáf̄pim̄i wen̄aḡi w̄inar̄fná re en̄in̄iḡin̄i. ¹³ Xw̄iyfá b̄i n̄ir̄in̄enap̄ir̄i re ur̄in̄in̄iḡin̄i, “Pitaox̄in̄i, n̄wiáp̄n̄imeari nan̄w̄f ap̄i n̄ip̄ikir̄i nei.” ur̄tagi aí ¹⁴ Pitao re ur̄in̄in̄iḡin̄i, “Ámin̄áox̄in̄i, aga oweoi. Nan̄w̄f Judayene n̄w̄f ikax̄f eán̄in̄fp̄im̄i dán̄i ‘N̄w̄fár̄in̄i.’ r̄in̄in̄fp̄i, ayá n̄nin̄ir̄i piax̄f neán̄ipax̄f imón̄in̄fp̄i s̄in̄i m̄in̄fáon̄i en̄aḡi nán̄i jox̄i n̄ir̄f̄ip̄i w̄i em̄iméin̄i.” ur̄tagi ¹⁵ xw̄iyfá ám̄i b̄i re r̄in̄enap̄in̄in̄iḡin̄i, “Gor̄ixon̄i r̄ixa ‘N̄w̄fá mimón̄in̄i.’ rár̄f̄ip̄i nán̄i s̄in̄i d̄in̄f re m̄iyaiwipani, ‘N̄in̄ir̄fnáyf, s̄in̄i ayá n̄nin̄ir̄i piax̄f neán̄ipax̄f imón̄in̄fp̄ir̄an̄i?’ m̄iyaiwipani.” r̄in̄enap̄in̄in̄iḡin̄i. ¹⁶ Pitao s̄in̄w̄f w̄in̄r̄i ar̄fá wir̄i éf̄p̄i ax̄f̄p̄i biaú b̄i n̄w̄in̄ayimáná en̄áná re en̄in̄iḡin̄i. Iwáf̄p̄i apax̄f mé n̄ipeyir̄i an̄fnam̄i ain̄in̄in̄iḡin̄i.

¹⁷ Pitao ikw̄kw̄f n̄iyár̄ir̄i w̄in̄f̄ip̄i nán̄i “Pí nán̄i r̄fá w̄in̄f̄in̄i?” n̄iyaiwir̄i ududf ayá w̄i nikár̄iga war̄fná re en̄in̄iḡin̄i. Ámá Koniriaso x̄fo t̄n̄f e nán̄i wáf uowár̄fáwa an̄f w̄iyo Saimonoyá an̄f nán̄i yar̄in̄f n̄wiéra n̄ib̄imáná r̄ixa ák̄in̄á f̄w̄i e n̄rónap̄iro ¹⁸ r̄faiwá re r̄iḡfawix̄in̄i, “Ámá Saimono ám̄i yo f̄ b̄i Pitaoyf r̄in̄in̄o re r̄in̄wean̄i?” r̄faiwá e rar̄fná ¹⁹ Pitao ikw̄kw̄f n̄iyár̄ir̄i m̄k̄f̄ip̄i nán̄i “Pí nán̄i r̄fá w̄in̄f̄in̄i?” n̄iyaiwir̄i d̄in̄f e p̄ik̄inar̄fná Gor̄ixoyá kw̄iyf̄p̄i om̄i re ur̄in̄in̄iḡin̄i, “Ar̄fá ni. Ámá waú wo jox̄i símean̄iro nán̄i p̄fá siar̄in̄o. ²⁰ Wiḡf d̄in̄f̄yo dán̄i mar̄fá, n̄iwan̄in̄on̄i awa jox̄i s̄ir̄im̄enap̄r̄i uowár̄enap̄fá en̄aḡi nán̄i jox̄i n̄wiáp̄n̄imeám̄i n̄iwep̄n̄ir̄i d̄in̄f ob̄ibax̄f ‘Pí nán̄i r̄fá yar̄in̄in̄i?’ m̄imó anan̄i awa t̄n̄i n̄ikum̄ix̄in̄ir̄i naw̄in̄i úpoyf.” ur̄tagi ²¹ Pitao awa roḡf e nán̄i n̄iwep̄n̄ir̄i re ur̄in̄in̄iḡin̄i, “Ar̄fá nípoyf. Ámá soȳfné p̄fá yar̄iḡfo, ayf nion̄i nán̄i yar̄in̄o. Soȳfné pí nán̄i b̄foyf̄nér̄in̄i?” ur̄tagi ²² awa re ur̄iḡfawix̄in̄i, “Koniriaso —O poris̄f 100 imón̄iḡfáyo seáyf e wimón̄in̄or̄in̄i. Ámá wé rón̄in̄o nimón̄ir̄i Gor̄ixom̄i wáyf wiar̄in̄or̄in̄i. Dix̄f Judayf n̄fn̄ ‘O ámá nan̄or̄in̄i.’ rar̄iḡfor̄in̄i. Om̄i an̄fnajf wo re ur̄enap̄in̄in̄iḡin̄i, ‘Jox̄i xw̄iyfá o r̄ir̄in̄f̄ap̄i ar̄fá wir̄fá nán̄i om̄i wir̄im̄iaup̄r̄i nán̄i dix̄f wam̄i uowár̄ei.’ ur̄enap̄in̄f nán̄i b̄f̄wáoner̄in̄i.” ur̄tagfá ²³ Pitao “Anan̄i n̄wiap̄iro nion̄i t̄n̄i sá oweaneyf.” ur̄in̄in̄iḡin̄i.

Pitao Koniriasoyá aḡiwámí nání uḡí náníríní.

Sá weḡo wáfapí t́nńi nńwíapńńmearí awa t́nńi nuróná áamá Jopa dánḡ Jisasomí dńḡ nńwíkwroro nání xexírńmeá imónńḡfáwa t́nńi nawíní nuro ²⁴ ófńmí śfá wiyi weǵfáwa nńwíapńńmeámí warńná Koniriaso xeǵ xexírńmeáyí t́nńi xeǵ nńkumńxńńń emearńḡfáyí t́nńi awí neaárńmáná wenńḡń neri ḡweaḡáná Pitao aḡí apimí Sisariayí rńńńḡpimí nńrémorí ²⁵ aḡí Koniriasoyáiwámí páwimńńń éfýf́ o Pitao t́nńi nerńmeánńńńá oyá sńkwí t́ḡń e nńpńkńńmearí mńḡń xwńfáyo íkwńronńńńń. ²⁶ E éaḡí aiwí Pitao omí árńwń numearí re urńḡńńńńń, “Joxí nńwíapńńmearí éf́ roń. Nionń enń sa áamá wonńńńń.” nurńń ²⁷ o t́nńi xwńfá nńńńń neri nerńmeánńmí nńpáwírńńá áamá obax́ awí neánńro ḡweaḡaḡfá nńwńńń ²⁸ re urńḡńńńńń, “Judayene re rńńarńḡwápí nánń émányńé xamńḡfýńé enń nńḡfá imónńḡoń, ‘Nene émányf́ t́nńi ḡwiaumf́ nńńńrannńńń, xwńfá nńḡwearanńńńń, apimí dánń negf́ ḡwń ikaxf́ rńńarńḡwápimí wiańkńarńḡwńń.’ E rńńarńḡwápí nánń xamńḡfýńé nńḡfá imónńḡoń. E neri ań Gorńxo nionń re oyaiwinńń orńḡá nńpárńńńńń, ‘Émányf́ ań wo t́nńi ḡwiaumf́ minńpaxf́ mimónńńń.’ E oyaiwinńń orńḡá nńpárńń enḡaḡí nánń ‘Émányf́ t́nńi ḡwiaumf́ nńńńńńń piaxf́ eánńpaxf́ńńń.’ wń sńń rńpaxonńmanń. ²⁹ Gorńxo sńwá éńḡń nń enḡaḡí nánń áamá rowa nionń nńńńmeanńro báná nionń urakńmńńń wń murf́ sa arf́á nńwírń nńmí bńanńńń. Ayńńánń yarńḡń bń oseaimńń. Pń nánń nńńmeáfńonńńńń?” urf́aḡí ³⁰ Koniriaso re urńḡńńńńń, “Nionń aḡńńá ayńmńń sńapí t́nńi xńxenń reyáńńá 3:00 p.m. imónńḡáná aḡí riwámí dánń Gorńxomń xwńfá rńńmń wiarńńá re enńńńńń. Áamá rapńrapf́ xwńńfá eaarńḡń yńńḡń wo nńrónapńń ³¹ re nńńńńńńń, ‘Koniriasoxńń, joxń Gorńxomń yarńḡń wiarńḡpń arf́á sirń joxń áamá uyńpeayf́yo arńńá wíayarńḡpń sńḡwń ranńń neri nánń yayf́ winarńḡaḡí nánń nńrowárenapńḡoń. ³² Agwń joxń áamá wo Saimonoyń rńńńḡomń —O xegf́ yoń bń Pitaorńń. O áamá burńmákau wará enḡ erń yeáyf́ imńxńń yarńḡń Saimonoyń rńńńḡoyá aḡí rawńrawá imañpá t́nńi mńrńńńḡiwámí ḡweanń. Omń wirńmiaupńń nánń Jopa nánń dńxń wamń urowáreń.’ nńńf́aḡí ³³ nionń sńńń mé aḡńń áamá wa joxń sirńmeapńń nánń urowáraná joxń nanḡ neri awa t́nńi bńńń. Agwń nene Ámńńáo ‘Xwńfá ayo urńńńńńń.’ rńńńḡpń nńpńń arf́á wianńrane nánń Gorńxoyá sńḡwń anńḡe dánń awí neánńńrane ḡweaḡwńń.” urńḡńńńńń.

Pitao aḡí Koniriasoyáiwámí dánń uréwapńyńń nánńńńń.

³⁴ Pitao maḡń nńyoámorń re urńḡńńńńń, “Xámń nionń Gorńxo yarńḡpń nánń majf́á neri aiwń agwń rńxa nńḡfá imónńḡńń. O wń sńmń sńmń e nńmerń anńmń yarńńńḡ epaxomanń. ³⁵ Omń wáyf́ wiro wé rónńḡf́ imónńḡpń ero yarńḡfá ḡyń ḡyń ḡwń wirń wirńmń dánḡf́ imónńḡfáyf́ aiwń xf́o t́fámńń báná ananń yayńń nńwírń umńmńnarńḡńńń. ³⁶ Xwńfá Gorńxo Isńrerene yaḡń neaiapńḡ rńpń nánń seyńé rńxa nńḡfáńń. Jisasi Kiraisomń — O Ámńńáo nńmónńń áamá nńyonń seáyf́ e wimónńḡorńń. Omń dńḡf́ wíkwrńroarńḡwápimń dánń Gorńxo t́nńi pńyf́á wńrńńpaxf́ imónńḡwńń. ³⁷ Jono xámń wayf́ xegf́ umeainḡpń nánń wáf nememáná enńáná Garirń dánń iwamf́o nńmóḡa bńń Judia pńropenńsńyo amń amń imónńmerń enḡpń nánń xamńḡfýńé nńḡfáńń. ³⁸ Nasareń dánḡf́ Jisaso nánń rarńńń. Omń Gorńxo nńńpńarń xegf́ kwńyńpń wirń enḡ sńxń weámńxńń éáná o Gorńxo dńḡf́ ukńkayonḡaḡí nánń nemerńńá ámányo naḡńń nńwíirń áamá obo dńḡf́ nńxńxérorń sńpń wíkárarńḡfýo nńyonń naḡń imńxńmenḡpń nánń seyńé rńxa nńḡfáńń. ³⁹ Amńpń o negf́ Judayf́ aḡńyo erń negf́ aḡń xwé Jerusaremńpimń dánń erń enḡpń wone sńḡwń wńńarńḡwáone riwonerńń. Omń nńpńkńróná yoxáfýo yekwńroárfaḡfá ań ⁴⁰ śfá wíyaú wíyń nórńmáná enńáná Gorńxoyá dńḡfýo dánń nńwíapńńmearń áamá sńḡwń anńḡf́e dánń sńḡánń wimónńḡńńńń. ⁴¹ Gf́ áamá Judayf́ nńńń sńḡwń anńḡf́e dánń marf́áf, áamá Gorńxo enńńá dánń sńḡwń wńńarńńńńńń neaeyńronḡone —None o xwárńpáyó dánń nńwíapńńmeámáná enńáná o t́nńi inńḡf́ nńrane aiwá nńrane enḡwáonerńń. Noneyá sńḡwń anńḡwáé dánń sńḡánń nńneaimónńń ⁴² sekaxf́

re neariñinigiñi, ‘Soyñé nioni nání amáyo wáf urimero “Ámá siñí ñweagfáyo tñi ríxa pegfáyo tñi niyoní áwini e niñweámáná wigí yarigfápi eyeyírómí enfa nání Gorixo rípeaño, ayí orini.” Áwaní e urimero étrixini.’⁴³ E neariño nání wáf nearókiamoagfá nñi re nearagforini, ‘Ámá omi dñí wíkwírófáyí nñi xfo wiñípiñi dání Gorixo anani yokwarimí wíaríñíñi.’ nearagforini.” urinigiñi.

Émáyo Kwíyí Gorixoyápi waíñíñi nánirini.

⁴⁴ Pitaó xwíyáfi api sñi nura waríñá re enigiñi. Ámá xwíyáfi o raríñípi arfá wíarigfáyo niyoní kwíyí Gorixoyápi waíñíñi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kwíyí Gorixoyápi waíñíñi Judayí Jisasomi dñí wíkwíroarigfá Pitaó tñi bíyí weníñí éfáyí wíñigfawixini. Xwíyáfi arfá wíarigfá tiyí ríxa píne xixegíni ayí majfá imónigfáyí ríro Gorixomi seáyí e umero yaríñagfá niwíñiro nání re yaiwigfawixini, “Gorixo xegí kwíyí émáyo sipí míwí nene xwé ayá wí neaiaríñípa ayo ení anfá axípi rfa wíarini?” niyaiwiro udufí níkaríga waríñá Pitaó re urinigiñi, ⁴⁷ “ ‘Ámá kwíyí Gorixoyápi waíñíñi tiyí iniñgí tñi wayí meapaxí mimóniño.’ go riniño? Oweoi, kwíyípi nene neaíñíñi axípi waíñíñi enagí nání amá wo e ríparíñi mimóniñi.” nuríñi ⁴⁸ sekaxí re urinigiñi, “Ámá tfo Jisasi Kiraisomi dñí wíkwíroaríñagfá nání wayí umeaipoyí.” uráná ayí “ ‘Joxi nene tñi sfá ámi wíni re onweaneyí.’ neaimónarini.” urigfawixini.

11

Pitaó Koniriasoyá aniwámi enípi Jerusaremí dání áwaní uríñi nánirini.

¹ Wáf wurimeiarigfáwa tñi amá Jisasomi dñí niwíkwíroro nání xexíñimeániñí imónigfá Judia piropenistíyo wí e wí e ñweagfáyí tñi xwíyáfi rípi ríñaríñagí arfá niwiro “Émáyí ení Gorixoyá xwíyáfi arfá niwiro dñí wíkwírogfáñi.” ríñaríñagí arfá niwiro ñweañáná ² Pitaó Jerusaremí nání niyirí rémóáná xegí Judayí wí —Ayí Jisasomi dñí niwíkwíroro aiwí re rarigfáyíñi, “Émáyí Jisasomi dñí niwíkwíroróná iyí sñmí sfó niwákwíñiro nene imóniñwápa nimóniróná, ayí ananirini.” rarigfáyíñi. Ayí wí Pitaomi míxí nuríño ³ re urigfawixini, “Joxi pí nání negí yaríñwápi ogámí nerí émáyí, iyí sñmí sfó míwákwíñi e egfáyí tñi gwiaumí ninirí nawini aiwá niñinigiñi?” uríagfá aí ⁴ Pitaó xámi imóníe dání repíyí niwíera nurí nureñwípea nuríñá re urinigiñi, ⁵ “Nioni añí yoí Jopayo niñwearí Gorixomi xwíyáfi ríñimí niwíñíñá íkwíkwí niyáñi oríñá niñpáñá weníñí yánfáyí wíñiñanigiñi. Rapírapí xwé wúníñí imóniñí bí mídání biaú mídání biaú níxirímáná aññami dání awayini niñmamówáñíga weaparíñagí niwíñirí nioni tñí e ikwiáríñenapáná ⁶ rapírapí iwáf iníñúmi píñaníñí siñwí owíñimíñirí iními siñwí agwí wíñfáyí wíñiñanigiñi. Nañwí amá íwí mearigfáyí tñi sayí tñi agwí tñi níropéa waríñíyí tñi iní tñi iními wenagí niwíñiríñá ⁷ aññami dání xwíyáfi re ríñenapfagí arfá wíñanigiñi, ‘Pitaoxini, niwíapíñimearí nañwí api niñkiriñi.’ níñfagí arfá niwíñi aí ⁸ nioni re uríñanigiñi, ‘Ámíñáoxini, amípi “Ñwíñíñi.” ríñiñípi, niñiríñá píaxí eániñaxí imóniñípi sñi iwamfó gígfí bí meáonirini. Aga wí niñiméñi.’ uríagí aí ⁹ xwíyáfi aññami dání ríñenapípi ámi bí niñrénapíñi re niñrenapíñinigiñi, ‘Gorixoní ríxa “Ñwíñí mimóniñi.” rárfápi nání joxi sñi dñí re miyaiwípani, “Niñiríñáyí, sñi ayá niñinirí píaxí neániñaxí imóniñi.” miyaiwípani.’ Xwíyáfi e niñrénapíñíñá ¹⁰ xwíyáfi api axípi biaú bí niñrénapíñíñá íríñwáfípi ámi aññami nání míxeánénapíñinigiñi. ¹¹ Míxeánénapáná axíñá re enigiñi. Ámá waú wo —Awa Sisaria dání nioni tñí e nání urowárfáwarini. Awa añí none wearíñwáiwámi rémónapígfawixini. ¹² Rémonapáná kwíyí Gorixoyápi re niñinigiñi, ‘Joxi awa tñi anani ut. Awa tñi nawini nuróná dñí kíkímí nimóga nurí “Pí nání amá rowa tñi waríñíñi?” miyaiwípani.’ níñfagí

nioní t́nì áamá Jisasomí d́nǝ́ n̄wíkwíróro nánì n̄rìxímeá imónigfá wé ẃúmì d́nǝ́ wo rowa t́nì nurane áamá nioní nánì urowárenapfóyá anjwámì páwíáná ¹³ o xegf́ anj́yo anj́nájf wo śnǝ́nì n̄wimónirí urínp̄ nánì rep̄yí n̄neairí re nearínp̄nigínì, ‘Anj́najo re n̄r̄f̄nigínì, “Dixí áamá wa Saimonomí —Oyá yoí b̄ Pitaorínì. Omí wirímiaupr̄i Jopa nánì urowárei.” n̄n̄r̄r̄i ¹⁴ re n̄r̄f̄nigínì, “Xwíyá o n̄b̄r̄i r̄r̄n̄f̄ap̄i joxí t́nì áamá joxíyá anjwámì wearigfáyí t́nì arfá wipr̄f̄apimí d́nì Goríxo yeáyí seayim̄xemeanfárínì.” Anj́najo e n̄r̄f̄nigínì.’ nearfagi ¹⁵ nioní xwíyá iwamfó uréwapiyaríná re enj́nigínì. Kwíyí Goríxoyap̄i nene xámì n̄neaimearíná neaainj́pa ayo ení axf̄p̄i waínj́nigínì. ¹⁶ Axf̄p̄i waínfagi n̄wín̄r̄i xwíyá Ámínáo nearagf̄ r̄p̄i nánì d́nǝ́ n̄r̄ónj́nigínì, ‘Jono iniigf̄ t́n̄nì wayf̄ seameaíagf̄ aiwi Goríxo seyf̄né xegf̄ kwíyí t́nì wayf̄ seameainfárínì.’ r̄np̄i nánì d́nǝ́ n̄r̄ónj́nigínì. ¹⁷ Goríxo nene Ámíná Jisasi Kiraisomí d́nǝ́ n̄wíkwírómáná enj́náj xegf̄ kwíyí anfá neaiap̄n̄j́pa áamá ayo ení axf̄p̄i wíagf̄ nánì ‘Nioní Goríxo xegf̄ d́nǝ́yo d́nì yarínp̄i p̄r̄f̄ urakipaxorínì.’ r̄seaimónarínì?’ urfagi ¹⁸ awa xwíyá Pitaó urf̄p̄i píránj́ arfá n̄wiro omí ámì xwíyá b̄ murí Goríxomí seáyí e numeróná re r̄ḡfawixínì, “Goríxoyá d́nǝ́ t́nì émáyí ení wigf̄ f̄w̄f̄ yarínp̄i r̄w̄f̄m̄nì n̄mamoro d́nǝ́ n̄ȳm̄n̄j́ imónj́p̄i meapaxf̄ imónj̄ot.” r̄ḡfawixínì.

Adiokí n̄weáyí wí Jisasomí d́nǝ́ wíkwíróáná imónj́p̄i nán̄r̄n̄i.

¹⁹ Xámì Sitipenomí n̄p̄kíróná Jisasomí d́nǝ́ wíkwíroarigfáyó xeanj́ n̄wikár̄ro xídíxí dowárí éagfá émáyí anj́m̄n̄i numiamoróná wí xwíá rawírawápámì enj́p̄i xegf̄ yoí Pinisia n̄wearo wí p̄r̄n̄w̄f̄ Saip̄rasi r̄n̄n̄j́yimi n̄wearo wí anj́ b̄ xegf̄ yoí Adiokí n̄wearo neróná xwíyá Goríxoyap̄i émáyo muréwapiyí wigf̄ Judayoní nuréwapiya nuro aí ²⁰ wigf̄ wa p̄r̄n̄w̄f̄ xegf̄ yoí Saip̄rasi d́nì x̄r̄igfáyí t́nì anj́ yoí Sairini d́nì x̄r̄igfáyí t́nì Adiokí n̄rémoro wáf nurímeróná émáyo ení xwíyá Ámíná Jisaso nánì yayf̄ win̄paxf̄p̄i nura emegfawixínì. ²¹ E yaríná Ámíná Goríxo d́nǝ́ ukíkayorí enj́ sixf̄ weám̄x̄r̄i yarínp̄i nánì áamá obaxf̄ wigf̄ n̄wíá nánì yarínp̄i arfá n̄keamoro Ámínáo t́fám̄n̄i n̄k̄n̄món̄ro d́nǝ́ wíkwírogfawixínì.

²² Áamá Jerusaremí d́nì Jisasoyá s̄yikí imónigfáyí xwíyá r̄p̄i r̄narínp̄agfá arfá n̄wiro “Adiokíyo émáyí obaxf̄ Jisasomí d́nǝ́ wíkwíroarínp̄i.” r̄narínp̄agfá arfá n̄wiro nánì Banabasomí Adiokí nánì urowárfagfá ²³ o nurí anj́ apimí n̄rémorí w̄n̄j́nigínì. Goríxo émáyo wá n̄wianr̄i ayo wim̄xarínp̄i n̄wín̄r̄n̄á d́nǝ́ nífá n̄wín̄r̄i enj́ r̄rém̄x̄f̄ n̄wirí re urínp̄nigínì, “Goríxomí wí r̄w̄f̄ mumó anj́ minf̄ ayá t́nì xídíf̄r̄x̄n̄i.” urínp̄nigínì. ²⁴ O áamá nanj́ yarínp̄o imón̄r̄i Goríxoyá kwíyí ayá wí sixf̄ wín̄r̄i Jisasomí d́nǝ́ ayá wí wíkwírorí yarínp̄o enj́p̄i nánì e urínp̄nigínì. Áamá obaxf̄ Ámínáomí d́nǝ́ wíkwírófáyí axf̄n̄j́ nimón̄ro n̄kum̄x̄iga warínp̄agfá ²⁵ Banabaso Soro nánì p̄fá em̄n̄r̄i anj́ yoí Tasasi nánì nurí ²⁶ apimí n̄weanagf̄ n̄wín̄r̄i n̄wirimeámì b̄f̄wau nawínì Adiokíyo n̄n̄wearíná áamá e d́nǝ́ Jisasoyá s̄yikí imónigfáyí t́nì awí neánayiro obaxf̄ wíyo nuréwapiya nuríná xwiogwí wo awaúm̄ e múronj́nigínì. Adiokíyo e íná d́nì áamá wí áamá Jisasi Kiraisomí ux̄darigfáyí nánì yoí Kiris̄teniyí iwamfó w̄r̄ḡfárínì.

²⁷ Íná wíá rókiamoarigfá wa Jerusaremí p̄n̄i n̄wiár̄m̄i Adiokí nánì n̄weap̄ro ²⁸ wigf̄ wo Agabasoyí r̄n̄n̄j̄o éf̄ n̄rorí Goríxoyá kwíyíyo d́nì wíá nurókiamorí re urínp̄nigínì, “Aiwá nánì xwíá t̄f̄yo n̄yoní aga d̄f̄w̄f̄ ayá wí ikeamónan̄wárínì.” E urínp̄i Romíyí m̄x̄f̄ ináyf̄ Kírodiasoyí r̄n̄n̄j̄o men̄weanáná d̄f̄w̄f̄ ap̄i ikeamónfagfá nánì ²⁹ Jisasomí x̄darigfáyí woní woní x̄xegf̄n̄i n̄wipaxf̄ imónj́pa wigf̄ d́nǝ́ re yayiwigfawixínì, “Negf̄ n̄r̄xímeá Judia p̄ropen̄s̄f̄yo n̄weagfáyó arírá wianf̄wá nánì n̄gwf̄ ap̄i ap̄i n̄t̄rane wiowárfwanj́nì.” n̄ȳaiwiro ³⁰ x̄ixenì e nero n̄gwf̄ awí

eáfápi Banabaso tñni Soro tñni awaú nimeámi nuri Jisasoyá siyikí imónigfá Jerusaremí ñweagfáyo wipenweagfáwamí mñni wipisfi nání wiowárigfawixini.

12

Mixí ináyí Xeroto Jemisomí pikirí Pitaomí gwí uyirí ení nánirini.

¹ Iná Judayí mixí ináyí Xeroto Jisasoyá siyikí imónigfáyí wíyo rikikíró wikárini nání fá nixiriri ² porisí wami uráná kirá tñni Jonomí xiráo Jemisomí pikigfawixini. ³ Jemisomí pikíagfá nání Judayí yayí yaríñagfá niwini Xeroto sipí ámi bí nerí re eníinigini. Pitaomí ení fá xiriñinigini. Sfá Pitaomí fá xiriñiyi tñíná Judayí Gorixo eníná múronípi nání dñí mopírí nání bisíkerfá yisí mayí úrapí nimixiro narigfíná omí Xeroto fá xiriñinigini. ⁴ Omí fá nixirimáná re yaiwiñinigini, “Sfá Aníñajo Neamúroagoi riniñí rípi ríxa pwéáná omí gwí aníyo dání nímíxearí ámá nñni síñwí anigfíe dání xwirixí numeri pikímigini.” niyaiwirí gwí aníyo niñwiráritfá porisí awí eánigfá biaú biaú xixegfíni waú waú awí mearoayipírí nání wáñinigini. ⁵ E wáraná Pitaomí gwí aníyo awí mearoaríñagfá aí Jisasoyá siyikí imónigfáyí Gorixo omí arírá owininirí aníñí miní arfá rfá wé yaríñí niwiéra ugíawixini.

Aníñají wo Pitaomí gwí aníyo dání míxearí nánirini.

⁶ Sfá Xeroto “Ayimí omí nímíxearí ámá síñwí anigfíe dání xwirixí umémigini.” yaiwiñiyi síní wáfá móníñáná Pitao senfá wíríkaú niyárinimáná áwinimí sá wenáná porisí waú midimídáni ñweari wa gwí aní ówaní niyárimáná bíaríwámi dání awí roro enáná re eníinigini. ⁷ Ámináooyá aníñají wo nírónapírí gwí aníyo wáfá ókiáraná Pitaomí miwíyo saiwiárf wimínirí nání ayíñwí núrórí re uríñinigini, “Joxí aníñí wiápnímeaí.” uráná re eníinigini. Senfá aríkaú xegí wéyo dání íkweámioaníinigini. ⁸ Senfá aríkaú íkweámioáagi aníñajo ámi re uríñinigini, “Dixí arerixí yínirí síkwí sú yínirí ei.” nurírí o ríxa e éáná re uríñinigini, “Dixí iyfá níkfíyini mí nixídei.” urfagi ⁹ gwí aní awámi dání omí númi nípeyearí númi nuríná “Aníñajo nírí xwíyfá nírírí yaríñípi, ayí nepa rfa niarini?” miyaiwí “Sa oríñá rfa winíñini?” niyaiwirí ¹⁰ awaú porisí xfo tñí anwí e awí rogíawamí múrori jfami awí rogíawamí ení múrori nemáná ákiñá ówaní ainixí tñni imixiniñínamí —Anami pñni niwiárimí nípeyearíná gwí aníyo pñni niwiárimí ríxa aní api ikwíroníñípimi emearigfánarini. Ana tñí e rémóáná re eníinigini. Xegípi fkwímíñinigini. Xegípi fkwímínáná nípeyearí óf wíyimi nuríná re eníinigini. Aníñajo ríxa pñni niwiárimí úáná ¹¹ Pitao xegí dñí fá nixiriri re riniñinigini, “Ámináo nioní éf nímínimínirí nání xegí aníñajo nurowárenapírí Xeroto ‘Gf ení eáníñíyo dání e wikárfimigini.’ yaiwiaríñípi pírí urakirí gf Judayí ‘Xeroto omí e wikárfwinigini.’ niyaiwiro dñí wikwímoarigfápi pírí urakirí nerí gwí aníyo dání nímíxeáoniríani? Oyí, e níonirini.” riniñinigini. ¹² Dñí e fá nixirimo aní apíxí Mariaíyí riniñí wíyá —Ími xewaxo Joní Makorini. Omí xinái Mariaíyí riniñiyá aní iwámi nání nurí ámá obaxí aniwámi awí neánárimáná Gorixo xfomi arírá owininirí nání yaríñí niwía waríná níremorí ¹³ ákiñá fwi míde dání iwaní nearí ikaxí rímákíaná apíxí wí, aní iwámi xináiniñí nimónirí omíñí wiíaríñí wí —Í xegí yoí Rodairini. Í iwaní neánirí ikaxí rímákíníagi nání goríanirí síñwí owínimínirí nurí ¹⁴ “Goxirini?” nurírí Pitaoyá maní umíñíñíagi nání dñí nífá wíagi re eníinigini. Xámi ówaní mífkwíomeá aníñí nurí ayá tñni re uríñinigini, “Pitao ákiñá ówaníyo bíaríwáminí dání bíraiwo roní.” urfagi ¹⁵ ámá ayí re urígwíawixini, “Jíxi xaxá nerí raríñini.” urfagfá aí í axípi aríki ámi bí tñni uraríná ayí re urayigfawixini, “Pitaooyá aníñajo rfa roní?” urayaríñagfá aiwí ¹⁶ Pitao síní ówaní iwaní nearí ikaxí rímákiaríñagí ayí nuro ówaní níkwíro winígwíawixini. Pitao riwo ronagí niwiniro dñí niyága úagfá aí ¹⁷ Pitao ayí xwíyfá mirípa oépyoinirí wé ówaní nuyimáná Ámináo niwiirí gwí aníyo

dáni nimeámi nupeyearfána éfpi nání repiyf nwiéra nuri re uriniginí, “Jemisomí tfini negf nrixímeá imónigfáyo tfini nioní níf apí nání áwanf urfrixíní.” nurárimí nipeyearf mí nání uniginí.

¹⁸ Ríxa wáf ónáná porisf Pitaomi awí mearoarigfáwa o mñweañagf nwiníro “Pitao arige nerí rfa uñof?” nwiníro ayá ípfpáf nñwiráfaga warfána ¹⁹ míf ináyf Xeroto Pitao nání pfá néra nuri pfá nimegínárimáná porisf awí mearogfá awamf yarínf imímí nwiárimáná wáfami sekaxf re uriniginí, “Awamí nimeámí nuro pikípoyí.” Sekaxf e nurímo Judia píropenífyo pfini nwiárimí añf yof Sisaria nání nwerí e uríniniginí.

Míf ináyf Xeroto penf nániní.

²⁰ Xeroto ámá Taia ñweáyo tfini Saidoní ñweáyo tfini wikf bí onimiápi mívónf ayá wí wónarinagf wigf wí awí neánárimáná o ñweañe nání nibíro xámí Xerotoyá gapímanf seáyí e imónigfá wo tfini —O xegf yof Birasitasoriní. O tfini xámí Xeroto wikf wónarinípi nání xwíyáf nimíxiro re urígfawixíní, “Joxí Xeroto wikf neónarinípi nání omí xwíyáf nñeauriyirí piyáf neawírií. Ámá díxf míf ináyomí simañwíyónínf wurínigfáyo aiwá bí yarínwáone enagf nání rírarínwíní.” uráná o re uríniniginí, “Soyfne tfini nawíní nrorane seauriyimfáriní.” uráfagf awa wenínf nero ñweañáná ²¹ síf Xeroto xwíyáf imíxinífa nání ráriníyi parímóáná o míf ináyowa yínarígfápi okiyáf ninimáná xegf síf íkwianwí seáyí e imíxinínínamí nñwearí xwíyáf rírimf wíaríná ²² ámá awí eánigfáyf rfaiwá nriro re rayígfawixíní, “Xwíyáf apí ámá woyá mírínaríniní. Apí añfnamí dánf ñwáf imónínf woyánínf rínaríní.” rayaríná re eníniginí. ²³ Ayf urarígfápi nání xewaníño pfrf nñrakíní “Goríxomíní seáyí e numerí rípoiyí.” murípa éagf nání Goríxoyá añnáj wo rínínf wíáná agwí ayínwí norfna piyf omoníniginí.

²⁴ E nerí aí xwíyáf Ámináoyá surfmá mimónf síní nriíga nuri nání ámá obaxf níkumíxíga ugíawixíní.

²⁵ Banabaso tfini Soro tfini awaúmi ñgwí rípi negf nrixímeá imónigfá Jerusaremí ñweagfáyo míní wísisíníri wíowarígfápi ríxa niyárimáná Joní Makomí nñwirímeámí Jerusaremí pfini nwiárimí ámí Adiokí nání yígfawixíní.

13

Banabasomí tfini Soromí tfini wáf urímepísfí nání nñfpearo urowarígfá nániní.

¹ Jisasoyá síyikf imónigfá Adiokíyo ñweáyf wigf wa wáf rókiamoarígfá imóníro wa uréwapíyarígfá imóníro egfáwa rowaríní. Wo Banabasoríní. Ámí wo Simiono xegf yof bí Naijeroyí wfrígoríní. Ámí wo Sairíní dánf Rusiasoríní. Ámí wo Maneyeno —O gapímanf Xeroto tfini nemeafna xwé iwíaroníro. Ámí wo Sororíní. ² Ayf awí neáníro Ámináomí yayf nñwíro aiwá ñwáf ñweañáná kwíyf Goríxoyápi re uríniniginí, “Banabaso tfini Soro tfini nioní awaú e éisixíníri wéyo íf umírínínápi xixení emepísfí nání nurípearo urowarípoiyí.” uráná ³ ayf aiwá ñwáf ñweáro Goríxomí xwíyáf rírimf wíro néfasáná awaúmi wé seáyí e nñwikwíarímáná urowarígfawixíní.

Banabaso tfini Soro tfini pññwí Saiprásipimí dání wáf urímegfí nániní.

⁴ Awaúmi kwíyf Goríxoyápi urowaríagf nñwerí añf yof Serusia rínínípi mí dání sípíxí womí nñpíxemoáníri nñweámáná pññwí Saiprásí ríníníyímí nání nuri ⁵ sípíxo añf yof Saramisíyí rínínípi mí iwíékínímeááná awaú sípíxíyo dání nayoari Judayíyá rotú añf wí e wí e míríníníyo dání Goríxoyá xwíyápi wáf nurímeríná Joní Mako ení sanf nurápi merí ⁶ ríxa pññwí mív mídání dání mídání nání wáf nura neméfísáná añf yof Peposíyí rínínípi mí nñremoro wínígfawixíní. Ámá ayáf

mákí ikiní wo —O Judayí worini. Mimóní wáf rókiamoariñí worini. Xegí yoí Ba-Jisasoyí wárigforini. ⁷ O tñí pìropenisí apimi dání pìrimiaó —O xegí yoí Sejiási Porasorini. Dñí neyírori aumaúmí inñorini. O tñí níkumixiniri ñweagfiorini. O añí apimi ñweañagi Banabaso tñí Soro tñí sñwí e níwiniri wáf urimearíná pìrimiaó xwiyfá Gorixo nání wáf rarigfípi arfá owimniri awaúmi “Eini.” uríagi aí ⁸ ayáf mákí ikiní —Girikiyí wigí píné tñí Erimiasoyí rinñorini. O pìrimiaó Jisasomi dñí mñwíkwíropa oeniri awaúmi xegí dñíyo dání pírí rakimniri éagi aiwi ⁹ Soro —O xegí yoí bí Poroyí urigforini. O kwiýí Gorixoyápi ayá wí sixí winñagi nání ayáf mákí ikinomi ríxa sñwí agwí níwinárrí ¹⁰ mñxí re urinñigini, “Oboyá niaíwinñí imóniñí roxiní, áamá wé róniñí yarigfá gíyí gíyo pírí urakimniri yarñoxirini. Arfíki yapí wíwapiyirí fwí urápirí néra warñoxirini. Ámináo nání nepaxiñí rinñipi joxi anñí miní yapíni imoriréni?” nuriri ¹¹ re urinñigini, “Agwí nioni re rírarñini, ‘Ámináo ríxa dñí ríkiyóagi nání joxi sñwí nisupárrí sfá obaxí wíyo sogwí sñwí winírfámani.’ rírarñini.” uráná re enñigini. Agwí wánñí urárrí sfá uyinárrí éagi nání “Áamá go go wéyo fá nñixirí óf síwá ninírenñoi?” níyaiwirí áamá nání páf emenñigini. ¹² E éagi pìrimiaó sñwí níwiniri Jisasomi dñí wíkwíronñigini. E nerí Ámináo nání uréwapiyarigfípi nání ududí níwiga unñigini.

Banabaso tñí Soro tñí Pisidia pìropenisíyo nání nuri Adiokiyo wáf urimegí nánirini.

¹³ Poro tñí níkumixiniri emearigfíwaú tñí Peposi pñí níwiárimí nuro sípíxí womí nípíxemoáníro nñweámáná nuro Pabiria pìropenisíyo añí xegí yoí Pega rinñipimi iwíékínimeááná nayoaro e dání Joní Mako awaúmi pñí níwiárimí ámi xegí axí Jerusaremí nání úagi aiwi ¹⁴ Poro tñí Banabaso tñí awaú Pega nímúrori Pisidia pìropenisíyo añí xegí yoí Adiokiýí rinñipimi níremori Sabarfáyo Judayíyá rotú añíyo nípáwiri éf ñweañáná ¹⁵ ñwí ikaxí éanñipimi bí fá roro wáf rókiamoagfáwa eagfápimi bí fá roro níyárimáná rotú añí iwámí mewegfáwa áamá womí awaú éf ñweagfíe nání nurowárríro re urigfawixini, “Re ureí, ‘Negí nírixímeá imónigfíwagwí, awagwí xwiyfá ení ríremíxí neaipaxí bí enánáyí, anani nearfpiyí.’ ureí.” urowáraná o nurí awaúmi axípi e uráná ¹⁶ Poro níwiápnímearí wé ówaní nuyimáná re urinñigini, “Gí Isíreriyíné tñí émáyí Gorixomi wáyí níwiro nání nene tñí nawíní awí neánirane Gorixomi yayí wiarñwáyíné tñí arfá nípoyí. ¹⁷ Nwáf Isírereneýá arfowéyí uxídagíto, o eníná negí arfowamí neyírori ayí añí mídáníyí nímoníro Isípíyí añíyo ñweañáná oyá dñí tñí sayá nímogá numáná enáná o ení sixí neánirí emimí níwíwapíya unñipimi dání añí ayo dání níwirimeámi bññigini. ¹⁸ Níwirimeámi báná ayí áamá dñí meañe nemeróná xwiogwí 40 pwearíná o ayá nurímíxirí wé fá numíxeánísfáná ¹⁹ Kenaniyí añíyo áamá gwí wírí wírí wé wíumi dání waú apimi xwírfá níxerí xwírfá wigí ñweagfápi nurápirí negí arfowamí mñí winñigini. Api nípní yaríná xwiogwí 450 pwenñigini. ²⁰ Gorixo e níwíísfáná oyá dñí tñí áamá wa aníwá nímonayiro wáf rókiamoagí Samueroyí rinñiño tñíná nání nímenweága níbfásáná ²¹ negí arfowa Gorixomi re urigfawixini, ‘Míxí ináyí neamenweani nání neaimónarini.’ uráná o Kisomí xewaxo, Soromí —O xiáwo írñiño Bejímanoyáorini. Omí míxí ináyí nání urípeááná o numenwearíná xwiogwí ámi 40 pwenñigini. ²² Gorixo omí surfímá nímixirí ámi Depito xamñiño míxí ináyí nímonirí oudenweanirí imíxñiño nání woákíki nerí re nearññigini, ‘Jesiomí xewaxo Depito áamá nioni dñí unwírarípaxí wo imóniñagi winñáorini. Nioni nímonarñí nípní xixeni enñorini.’ nearññigini. ²³ O ‘Depitoyá fwiárfawéyí wo Isíreríyo yeáyí uyimíxemeanífa nání oimíximíni.’ níyaiwirí negí arfowamí sfmímaníyo dání urñípa xixeni nerí áamá Jisasoyí rinñiño imíxñírrini. ²⁴ O síní áamáyo piaumímí níwinñáná Jono xámí Isíreríyo níyoní wáf nemerí ‘Segí fwí yarigfápi rfwímní mamóáná wayí seameaimíni.’ nurímerí ²⁵ ríxa Gorixo e

éwínigínirí wimixiyinípi yoparípi urímánirí neríná re rayiníríní, ‘Seyíné nioní nání “Goríní.” yaiwiariní? Seyíné weníní nerí nínweagíonímaní. E nerí aí arfá nípoi. Ámá nioniyá ríwíyo biníto nioní aga seáyí e nímúrono enagi nání xegí síkwí sù gwí wíkweaipaxí mimóniníní.’ rayiníríní.

²⁶ Gí níríxímeá imónigfáyíné, Ebíríamoyá íwiárfawéyíné tñí émá Goríxomi wáyí níwiro nání ayí tñí re awí eánigfáyíné tñí rípi osearímíní. Xwíyíá ámáyo yeáyí uyimíxemeapaxo nánípi nínenení arfá wianí nání Goríxo ríxa urowárenapíníní.

²⁷ Ámá Jerusaremí nweagfáyí tñí wigí mebá nimóniro umenweagfáwa tñí omí ayí oríanírí mí míwómíxípa ero eníná dání wíá rókiamoagfáwa o nání nírírí ríwamíní eagfápi —Apí Sabarfá ayí ayo dání íá roarígíápiríní. Apí míkí nání díní mímó surímá íá níro nání ‘Ayí o nání ríá ríníní?’ míyáiwípa ero néfasáná wíá rókiamoagfá awa níro eagfápi tñí xíxení omí wíkárigfawixíní. Wíá rókiamoagfá awa níro eagfápi tñí xíxení níwíkároná ‘Sípíoxíríní.’ nuríro xwíyíá umeárigfawixíní.

²⁸ E nemowa nímeámí nuro omí xwíyíá numearírí píkipaxí imóníní bí nání pífá nímegínírí aiwí gapímaní Pairatomí ‘Píkoí.’ urígíawixíní. ²⁹ Omí nípíkíroná wíá rókiamoagfáwa o nání níro eagfá nípíní xíxení níwimáná enáná wa yoxáfpámí dání níyoámí níwepíníro xwárpáyo weyárfagí aiwí re enínigíní. ³⁰ Goríxoyá díní tñí xwárpáyo dání ámí wíáfpínímeanínigíní. ³¹ Níwíáfpínímeámáná sífá ayá wí ámá Garírí píropenísyó dání o tñí nawíní Jerusaremí nání bígfáyo síhání wimónayínínigíní. Ayínání síhání wimónayíníyí negí Isíreríyí imóníníyo áwaní urímepírí nání imónigfáyíríní. ³²⁻³³ Yawawí ení xwíyíá yayí seainípaxí rípi searanírai níyáiwímí barínwí. Goríxo negí arfowamí símímaníyo dání nuríríná ‘Níseaiimfáriní.’ urínípi Jísaso xíoyá díní tñí wíáfpínímeanípímí dání awayá íwiárfawene ríxa xíxení apí, xíó urínípi neainíníní. Xwíyíá Bíkwí Samíyo soní biaúyí rínínípímí nírinírí eáníní rípi, ‘Joxí Goríxoníyá íwoxíríní. Agwí nioní símíxáná imóníoxíríní.’ Xwíyíá e nírinírí eánínípi ení xíxení imóníníní. ³⁴ Nene díní re yáiwíaníwá nání ‘O Goríxoyá díní tñí wíáfpínímeáfíyí nání ámí níperi wí píyí epaxí meníní.’ yáiwíaníwá nání Bíkwíyo nírinírí eánínípa Goríxo re uríníní, ‘Depítomí símímaníyo dání nuríríná “Ayá nírinímíxírí píráníní síimfáriní.” urínápi joxí ení axípi nísíimfáriní.’ uríníní. ³⁵ Ayínání o nání Bíkwí Samíyo soní ámí bímí Depíto re ríníní, ‘Goríxoxí ámá e wíwínigínírí urínípi aníní míní xídarínó joxí xwárpáyo dání xe píyí oenírí síhwí wínírfá meníní.’ ríníní. ³⁶ Depíto imónínípi nání nene níjífáriní. O Goríxo e éwínigínírí wimónarínípi néra núsáná péáná negí arfowa xwíá weyáriníníyo weyáraná píyí enínigíní. ³⁷ E nerí aí ámá Goríxoyá díní tñí wíáfpínímeanó wí píyí menínigíní. ³⁸ Ayínání gí níríxímeá imónigfáyíné, yawawí seararígíwípi nání xíxení níjífá re imónípoi. Jísaso enípímí dání Goríxo negí íwí yarínwápi yokwarímí neaiipaxíríní. ³⁹ Íwí yarínwá nhwí ikaxí Moseso nírinírí eanípi xídarínwápipímí dání yokwarímí neaiipaxí mimónínípi Jísasomí díní wíkwírówá gene gene xegí xewaxo neainínípipímí dání ananí yokwarímí neaiirí gwíníní neajínínípi neaikweawáriní epaxíríní. ⁴⁰⁻⁴¹ Ayínání wíá rókiamoagfáwa níro eagfá rípi xíxení seaimónínigínírí wáyí níseainírí díní mófírxíní, ‘Goríxo rínípipímí ikayíwí umeaarígíáyíné, xámí síhwí níwíníro ududí nemáná anínírxíní. Ayí rípi nání seararíní. Nioní seyíné tñíná yarínápi ámá wa áwaní searfagí aiwí seyíné agwí aí ná ríwíyo aí bí “Neparíní.” yáiwípfíra meníní.’ xwíyíá apí wíá rókiamoagfáwa níro eagfápi xíxení seaimónínigínírí wáyí níseainírí díní mófírxíní.” urínínigíní.

⁴² Poro tñí Banabaso tñí e nura numowáú peyearíná ámá arfá wííyí ríxíní re urayígíawixíní, “Awagwí ámí Sabarfá wíomí dání xwíyíá agwí neararígípi axípi ananí nearéwapíyípsííraní?” urayígíawixíní. ⁴³ E nemáná ríxa rotú aní tñí e píní níwíárfímí amí amí numiamoróná Judayí obaxí wí tñí émayí Goríxomí wáyí níwiro

náni Judayíniní imónigfáy wí tñni Poromi tñni Banabasomi tñni númi warinagfa awaú ámi nura nuriná ení rirémixí nñwiri re urigfisixini, “Seyné Gorixo wá nñeawianiri neaiinípi fá nñixiroro ñweáfrinxini.” urigfisixini.

⁴⁴ Sabarfa wo rixa parimóána áma aní apimi ñweáy nápi xwiýfa Gorixoyápi arfa wianiro nani awí eánigfa aí ⁴⁵ áma ayá wí awaú rarigfípi arfa wianiro nani epfroyf yarinagfa Judayf sñwí e nñwinoro sipí dñf bñ onimiápi mñwiaiwí ayá wí nñwiaiwiro nani Poro uréwapiyarinípi pñrípñrñ ero ikayfwf umeariro egfawixini. ⁴⁶ E yarinagfa aí Poro tñni Banabaso tñni ayá igigf bñ mñwiní re urigfisixini, “Yawawi aga xwiýfa rípi yegf Judayné nñseamúrorai émáyo xami uripaxf menagi nani seýné xami seararinwi. E nerí aí xwiýfa rípi arfa mñyeaí arikwkwf neróna seýné áwanf réniní nñyeariro yariní, ‘Dñf nñyimíní imóninípi meapaxf imónigfáy tñni xixeni mimóninwiní.’ Áwanf éniní nñyeariro yarinagfa nani agwi yawawi seýné pñni nñseawiárimí émáyo uréwapiyainrai warinwi. ⁴⁷ Ayf rípi nñnirini. Ámináo sekaxf neariní rípi ñwí ikaxf eániníyo re eánini, ‘Gorixoní joxí émáyo uyfwñiní wfa wókímixirfa nani rñwíráríní. Joxí nioní nani uriráfipimi dání áma xwfa nñrimini gimí ñweagfáyo yeáy uyimixemeámfa nani e oimóniri rñrowáríní.’ Gorixo e nñnearinina yawawi nani eníniní rñf enagi nani émáyo uranirai warinwi.” urigfisixini. ⁴⁸ E urarinagfi émáy arfa nñwiróna dñf nífa nñwinirí xwiýfa Ámináoypí nanf e rñnarinagí nani re rñnigfawixini, “Api seáy e imónini.” nñnoro áma Gorixo dñf eyíroáriníyí dñf wíkwfrogfawixini.

⁴⁹ Xwiýfa Ámináoypí aní api tñf e nñmíni rñnárimearína ⁵⁰ Judayf re egfawixini. Apixf seáy e imónigfa ayf tñni rotú ñweaarigfiwami tñni aní apimi seáy e nimóniro menweagfawami tñni sñmíríní wíagfa ayf Poromi tñni Banabasomi tñni sipí nñwikáriro wigf tñf e dání mñxí xfdowárigfawixini. ⁵¹ Wigf tñf e dání mñxí xfdowárfagfa awaú “Nene sipíni wikárinñwaénerani?” oyaiwinípoyniri egf síkwíyo xwfa síkf xéninípi pñrñ wiaikímí nñyárimí aní yoí Aikoniamíyí rñninípipimi nani ugfisixini. ⁵² E nerí aí aní apimi dání Jisasomi dñf nñwíkwfroro uxfdarigfáy yayf bñ onimiápi mñwiní yayf seáyimi dání niga uro kwíyí Gorixoyápi ayá wí síxí wíninípipimi dání ení neága uro néra wagfáriní.

14

Poro tñni Banabaso tñni Aikoniamí dání egfí nñnirini.

¹ Awaú xami egfípa Aikoniamíyo nñrémómána Judayfya rotú aníyo nñpáwiri nurínina píraniní renwípearinagfi nani áma xwé ayá wí, Judayf tñni Gírikíyí tñni áma gwí apiaú dñf wíkwfrogfawixini. ² E nerí aiwí Judayf arfa nñwiro dñf mñwíkwfropa éfáy Gírikíyí áma Jisasomi dñf wíkwfroarigfáyo sñmí tñni owípoyniri sñmíríní nñwiro yarinagfa nani ³ awaú e ayá wí nññwearína “Áma tíyí wí mñxí nñyeaipaxf aí Ámináo anani yeameniní.” nñyaiwiri ayá igigf bñ mñwiní sa nñra ugfisixini. E yarína Ámináo “Awaú neararigfípi nepa rfa nearariní?” owipimónípoyniri gf dñfyo dání xe nuriri emímí tñni ayá rñwamónipaxf imóninípi tñni owíwapíyípiyini ení síxí nñweámixa unñiní. ⁴ E nerí aí áma aní apimi ñweagfáy dñf bñ biaú nñxiroro wí Judayf, dñf mñwíkwfroarigfáy tñni kumixinoro wí wáf wurimeiarigfiwaú tñni kumixinoro neróna re eniní. ⁵ Gírikíyí wí tñni Judayf wí wigf seáy e nimóniro umenweagfáy tñni ayf nñwiápnñmearo “Awaúmi sipí nñwikárirane sñná tñni opíkianeyí.” nñnoro yarína ⁶ e owianeyinoro yarigfápi nani awaú nñjfa nimóniri nani Raiconia pñropenisíyo aní sñmí biaú xegf yoí Risitrapimi tñni Debipimi tñni nani éf uri aní mñdímídaní ikwíroninípiami ení nani éf uri nerí ⁷ aní ayo dání xwiýfa yayf neainarinípi wáf urimegfisixini.

Poró tñi Banabaso tñi Risitirapimi dani egfipi nanirini.

⁸ Awaú anj yoí Risitirai riniñipimi emeariná amá e dñj wo —O xinái agwíyo dani sikwí ikí enj xirñorini. Xegí sikwíyo enj bi meániñagí nani o bi onimiápi irú nipiñixiri anj yagomani. O éf niñweari ⁹ Poró urariñipi arfá wiariná re enjiniñi. Poró siñwí agwí niwínaririná winíyí winiñiniñi. Xegí sikwí sipi enjyí nanj wimixini nani Jisasomi dñj wíkwíroariñagí niwíniri ¹⁰ imí tñi niriñi “Niwiápinimeari dixí sikwí tñi píraninj éf roi.” uraná re enjiniñi. Úrapí éf niroamori anj enjiniñi. ¹¹ Poroyá manjyo dani éf niroamori anj yariñagí amá e epíroyí egfáyí siñwí api niwíniro xwiýfá niñfeyoaro niriñóna wigí Raikoniayí pñé tñi re rigfawixini, “Negí ñwí anjnamí ñweagfáwa rixa amá niñóniro nene tñj e nani riwaú weapiñi.” niriñiro ¹² “Banabaso, o negí ñwí Susoyi wírinñorini.” riro Poró xwiýfá yanj umeaiariño enjagí nani “O negí ñwí Xemisoyi wírinñorini.” riro neróna ¹³ Susoyi wírinñoro —O nani anj ridiyowá yariñiwá anj apimi ákñayo bíaríwami dani umiriñiniñorini. Oyá apaxipániñj imóniño urfá iwí yeyí ininj bi niñmaxiriñi burimákaú oxí wo tñi niñméra niñiri ákñá iwí e éf niñómána amá e epíroyí egfáyí tñi “Awaú nani ridiyowá owianeyi.” niwimóniro e wianiro yariná ¹⁴ wáf wurimeiarigfíwaú, Banabaso tñi Poró tñi ayí “Awaú nani e owianeyi.” rinariñagí arfá niwiri re egfisisixini. Ayí “Nene wianiri yariñwápi awaú aga niñwimónariní.” oyaiwipoyiniri egí iyí naxeri amá epíroyí egí áwinimí anjñi nuri xwiýfá imí tñi nira nuri ¹⁵ re urigfisisixini, “Amá tiyíné, pí nani e yeaiñiro yariñoi? Yawawi eni seyíné imónigfápa amáwawirini. Yawawi sa ripi nani yariñwiñi. Seyíné segí ñwíapi niñdírona surímá yariñgíapi pñi niwiárimí Gorixomi —Ñwí nipa dñj tñj ayí orini. O anjña imixiri xwí imixiri rawirawá imixiri neri amipi nñi ayo yariñipi imixiniñorini. Omi seyíné xídiñiri nani yawawi xwiýfá yayí seainipaxí ripi wáf searariñwiñi. ¹⁶ Amá gwí wíri wíri nñi aga enjina dani niñweaxa bigfáyí Gorixoxo wigí siwíyo xe oxídiñpoyiniri niwíga niñiri aiwi ¹⁷ xewaniño imóniñipi nani yumí mñseainí xegí nanj niñseaiiriniñipi dani siwániñj niñseaiña biñirini. Segí omiñj ná weariniñina wenfa nani oyá dñj tñi iniá eaenapiñi aiwá píripiñi iniri yariná seyíné niñiro yayí niga warigfáriní. Ayinani o e niñseaiiriniñipi dani xewaniño imóniñipi nani siwániñj niñseaiña biñirini.” ¹⁸ Xwiýfá e nuriñi aiwi amá ayí arfki “Awagwi nani xe ridiyowá oepoyiniri siñwí neanpiyi.” urariñagí awaú aninj miní píri urakianiri néfisána enjana ayí kikiñá egfawixini.

Poromi sñj nearo tigfá nanirini.

¹⁹ Judayí wí Adioki dani biro Aikoniami dani biro nero amá obaxí e ñweagfáyo dñj ukiniñixána “Poromi sipi e owikaraneyi.” wimónariñipi niñdíro re egfawixini. Omi sñj tñi nearo “Rixa piyírfani?” niyaiwiro anj apimi dani niñropemi niñpeyero e wárfagí aí ²⁰ amá Jisasomi dñj niwíkwíroro xdarigfáyí piyo weñe mñdimdani rówapána re enjiniñi. O amí wiápinimeañiniñi. Amí niwiápinimeari anj apimi nani nuri sa weño wápi tñi Banabaso tñi anj yoí Debi riniñipimi nani nuri ²¹ anj apimi dani xwiýfá yayí neainariñipi wáf nurimerína amá obaxí Jisasomi dñj niwíkwíroro ouxídiñpoyiniri niwimixárimí amí Risitira nani nuri e eni nurára múrori Aikoniami e eni nurára múrori Adioki e eni nurára múrori nerína ²² awaú xami nura púána Jisasomi uxídigfáyí enj neañiro omi pñi niwiáriñ aninj miní xídiñirífa nani enj rirémixí niwiéra nuri re urigfisisixini, “Xeaninj ayá wí niñeaiméa numána enjana Gorixoyá xwioxíyo páwianíwáriní.” nuriñi ²³ amá wa Jisasoyá siyiki imónigfáyo wipenweapírfáwa anj api apimi niwufpeaaria niñeri xami aiwá ñwí ñwiráriniri Gorixomi xwiýfá ririñi wiri néfisána Amínao, wigí dñj wíkwíroariñgíto píraninj oumeniniri wéyo niwimi ugfisisixini.

Poró t́n̄i Banabaso t́n̄i ámi egf ax́m̄ini ugfí nán̄ir̄ini.

²⁴ E nemowau Pisidia p̄ropenisf̄yo áw̄in̄imi n̄ipuri Pabiria p̄ropenisf̄yo n̄irémori
²⁵ an̄f̄ yof̄ Pega r̄in̄iñf̄pimi xw̄iyf̄á Gor̄ixoyáp̄ nurára n̄imúrori an̄f̄ yof̄ Ateria
 r̄in̄iñf̄pimi nán̄i n̄iweri ²⁶ e dán̄i sip̄ix̄f̄ wom̄i n̄ip̄ixemoán̄iri n̄iñweámáná nuri
 Adiok̄iyo nán̄i nuri —E ayf̄ awau r̄ixa eméf̄ipi wáf̄ emearf̄ná Gor̄ixo wá wianf̄apimi
 dán̄i éf̄isix̄in̄iri om̄i wéyo n̄iwiro wár̄igf̄er̄ini. E nán̄i nuri ²⁷ n̄irémómáná Jisasoyá
 siyikf̄ imón̄igf̄áyo awí neaár̄iri am̄ipí awau nemeríná Gor̄ixo en̄f̄pi nán̄i rep̄iyf̄ n̄iwiéra
 nuri Gor̄ixo émáyf̄ n̄ik̄in̄imón̄iro d̄iñf̄ on̄ikw̄r̄f̄poȳin̄iri ówan̄iñf̄ w̄f̄kwiñf̄pi nán̄i
 rep̄iyf̄ n̄iwiri ²⁸ e nemowau Jisasom̄i ux̄dar̄igf̄á an̄f̄ apimi ñweáyf̄ t́n̄i naw̄ini s̄f̄á ayá
 wí e ñweagf̄isix̄in̄i.

15

Émá Jisasom̄i x̄f̄dar̄igf̄áyf̄ nán̄i xw̄iyf̄á im̄ix̄igf̄á nán̄ir̄ini.

¹ Ámá wa Judia p̄ropenisf̄yo dán̄i n̄iweap̄iro Adiok̄i n̄irémómáná ámá Jisasom̄i d̄iñf̄
 n̄iw̄ikw̄r̄oro nán̄i wigf̄ xex̄ir̄imeá imón̄igf̄áyo nuréwap̄iyiro re ur̄igf̄awix̄in̄i, “Seyf̄né
 Judayene t́n̄i x̄ixen̄i imón̄ip̄r̄i nán̄i negf̄ ar̄fo Moseso r̄iñf̄pi iyf̄ s̄m̄f̄ s̄fo m̄iwákwin̄ipa
 nerónáyf̄, Gor̄ixo yeáyf̄ seayim̄ixemeapax̄ men̄ini.” urar̄iñagf̄a ² Poró t́n̄i Banabaso
 t́n̄i xw̄iyf̄á s̄m̄f̄ t́n̄i x̄im̄ix̄im̄f̄ nin̄iro xw̄iyf̄á ayá wí n̄ir̄iga n̄iwiáp̄n̄imearo néf̄asáná
 ámá e dán̄f̄ Jisasoyá siyikf̄ imón̄igf̄áyf̄ re r̄in̄igf̄awix̄in̄i, “Poró t́n̄i Banabaso t́n̄i
 negf̄ wa t́n̄i Jerusarem̄i nán̄i nuro wáf̄ wur̄imeiar̄igf̄áwa t́n̄i ámá e dán̄f̄ Jisasoyá
 siyikf̄ imón̄igf̄áyo wipeñweagf̄áwa t́n̄i ner̄imeán̄imáná ‘Iyf̄ s̄m̄f̄ s̄fo wákwin̄ipoȳ.’
 nearar̄igf̄á r̄ipi nán̄i xw̄iyf̄á nim̄ix̄iróná, ayf̄ nan̄f̄r̄ini.” n̄ir̄in̄iro ³ uowárauáná awa
 xw̄f̄a Pinisiaȳf̄ r̄in̄iñf̄pimi t́n̄i Samaria p̄ropenisf̄yo t́n̄i n̄ipur̄f̄ná an̄f̄ ap̄i apimi
 Jisasom̄i d̄iñf̄ n̄iw̄ikw̄r̄oro nán̄i xex̄ir̄imeá imón̄igf̄á w̄iyon̄i w̄iyon̄i émáyf̄ Gor̄ixo
 t́f̄am̄ini k̄in̄imón̄igf̄ápi nán̄i e e áwan̄f̄ nura n̄imúroróná yayf̄ n̄iwimóa ugf̄awix̄in̄i.

⁴ E nemowa r̄ixa Jerusarem̄i n̄irémoro an̄f̄ e dán̄f̄ Jisasoyá siyikf̄ imón̄igf̄áyf̄
 t́n̄i wigf̄ wipeñweagf̄áwa t́n̄i wáf̄ wur̄imeiar̄igf̄áwa t́n̄i yayf̄ wiemeááná Poró t́n̄i
 Banabaso t́n̄i awau émáyf̄ t́ñf̄ e emearf̄ná Gor̄ixo egf̄ wéyo dán̄i néra un̄f̄ n̄ip̄ini
 nán̄i rep̄iyf̄ wiar̄f̄ná re en̄in̄iḡini. ⁵ Parisi imón̄igf̄á Jisasom̄i d̄iñf̄ w̄ikw̄r̄oar̄igf̄á wa
 n̄iwiáp̄n̄imearo re r̄igf̄awix̄in̄i, “Émá Jisasom̄i d̄iñf̄ w̄ikw̄r̄oar̄igf̄áyf̄ negf̄ iyf̄ s̄m̄f̄ s̄fo
 wákwin̄ar̄iñwápi mepa epax̄f̄ wí mimón̄ini. Ayf̄ ñw̄f̄ ikax̄f̄ negf̄ ar̄fo Moseso ean̄f̄pimi
 m̄ix̄d̄ipa ner̄f̄ná, ‘Ayf̄ anan̄ir̄ini.’ ur̄ipax̄f̄ mimón̄ini. Ayo nuréwap̄iyirane ‘Apimi
 an̄iñf̄ min̄f̄ x̄f̄d̄f̄r̄ix̄in̄i.’ ur̄f̄wan̄iḡini.” r̄igf̄awix̄in̄i. ⁶ Ayin̄áni wáf̄ wur̄imeiar̄igf̄áwa
 t́n̄i Jisasoyá siyikf̄ imón̄igf̄áyo wipeñweagf̄áwa t́n̄i ap̄i nán̄i xw̄iyf̄á im̄ix̄an̄iro nán̄i
 awí neán̄iro ⁷ r̄ixa xw̄iyf̄á ayá wí r̄irowiágf̄ nin̄f̄asáná en̄áná Pitao n̄iwiáp̄n̄imear̄i re
 ur̄iñin̄iḡini, “Gf̄ n̄ir̄ix̄imeá imón̄igf̄oȳiné, x̄ami dán̄i émáyf̄ xw̄iyf̄á yayf̄ neainar̄iñf̄pi
 ar̄f̄a wiro d̄iñf̄ w̄ikw̄r̄oro ep̄r̄f̄a nán̄i soyf̄néyá wo iwamf̄fo wáf̄ ur̄f̄w̄in̄iḡin̄iri Gor̄ixo
 eȳiron̄o, ayf̄ nion̄i en̄agi nán̄i soyf̄né n̄ijf̄ar̄ini. ⁸ Nion̄i ayo wáf̄ ur̄imeááná Gor̄ixo
 —O ámáyá xw̄iox̄f̄yo imón̄iñf̄pi n̄in̄i nán̄i n̄ijf̄a imón̄iñor̄ini. O xegf̄ kw̄iyf̄pi nene
 neaiap̄iñf̄pa ax̄f̄pi min̄i n̄iwir̄iñf̄pimi dán̄i siwá rén̄iñf̄ neaiñf̄r̄ini. Émáyf̄ en̄i d̄iñf̄
 n̄in̄ikw̄r̄oróná, ayf̄ anan̄ir̄ini. Siwá en̄iñf̄ neaiñf̄r̄ini. ⁹ Judayene xegf̄ b̄i neaiir̄i émáyo
 xegf̄ b̄i wiir̄i en̄f̄mani. Nene neaiiñf̄pa ax̄f̄pi ayf̄ en̄i d̄iñf̄ w̄ikw̄r̄oar̄iñagf̄a n̄iw̄in̄iri
 yokwar̄im̄f̄ wiñf̄r̄ini. ¹⁰ Ayin̄áni soyf̄né Gor̄ixo wikf̄ oneaón̄iri pí nán̄i yar̄iñoi? Nw̄f̄
 ikax̄f̄ Moseso ean̄f̄pimi dán̄i san̄f̄ negf̄ ar̄f̄owa anan̄i n̄imeám̄i upax̄f̄ mimón̄iñf̄pi —
 Ap̄i, ayf̄ ñw̄f̄ ikax̄f̄ negf̄ ar̄f̄owa ox̄f̄daneȳin̄iróná n̄ix̄d̄ipax̄f̄ mimón̄iñf̄p̄r̄ini. Ap̄i
 pí nán̄i émá Jisasom̄i d̄iñf̄ w̄ikw̄r̄oar̄igf̄áyo wikwiáran̄iro yar̄iñoi? Soyf̄né Gor̄ixo
 ayo m̄iwikwiáriñf̄pi wikwiáran̄iro ner̄iñf̄pimi dán̄i Gor̄ixo nene wikf̄ oneaón̄iri
 yar̄iñoi. ¹¹ Nene d̄iñf̄ wí re m̄imó, ‘Nw̄f̄ ikax̄f̄ eán̄iñf̄pi x̄f̄dar̄iñwápimi dán̄i yeáyf̄
 neayim̄ixemeapax̄f̄r̄ini.’ wí m̄imó d̄iñf̄ re neaip̄imón̄ini, ‘Áminá Jisaso émáyo wá

nɪwianɪrɪ ayo nánɪ wayfá upeɪɲɪyo dánɪnɪ Gorɪxo yeáyɪ uyimɪxemeaarɪɲɪpa Judayene enɪ axɪpɪ e yeáyɪ neayimɪxemeaarɪɲɪrɪnɪ. Dɪɲɪ e neaipɪmónɪnɪ.” urɪɲɪnɪgɪnɪ.

¹² Awí eánɪgɪfáwa xwɪyɪfá bɪ mɪrɪ sɪnɪ arfánɪ nɪwɪro yarfná Banabaso tɪnɪ Poro tɪnɪ éf nɪrorɪ xwɪyɪfá nurɪrɪ emɪmɪ tɪnɪ ayá rɪwamónɪpaxɪ imónɪɲɪ tɪnɪ awaú émáyɪ tɪɲɪ e wáƒ urɪmearfná Gorɪxo egɪ wéyo dánɪ wɪwapɪyɪɲɪpɪ nánɪ repɪyɪ nɪwɪrɪ ¹³ rɪxa nɪrárɪmáná enáná Jemiso nɪwɪápnɪmearɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Gɪ nɪrɪxɪmeá imónɪgɪoyɪné, xwɪyɪfá nɪonɪyá bɪ enɪ arfá nɪpoyɪ. ¹⁴ ‘Gorɪxo émáyɪ nánɪ wɪ dɪɲɪ mɪmoarɪnɪnɪ.’ yaiwiagwá aiwɪ xewanɪɲo émáyɪ wɪ nɪonɪyá imónɪrɪxɪnɪrɪ nɪwɪeyɪrorɪɲɪpɪmɪ dánɪ ámá ayɪ nánɪ monɪpɪ iwamfó sɪwá neaɲɪrɪnɪ. Apɪ nánɪ Saimono rɪxa repɪyɪ neaɲɪoɪ. ¹⁵ Agwɪ o nearfɪpɪ, ayɪ wfá rókiamoagfáwa Depitoyá fwiárfawé nánɪ nɪrɪro eagfá rɪpɪ tɪnɪ xɪxenɪ imónɪnɪ, ¹⁶ ‘Apɪ nɪpɪnɪ nimónɪmáná enáná Gorɪxonɪ ámɪ nɪbɪrɪ anɪ segɪ mɪxɪ ináyɪ Depitoyá pɪneamioagiwá ámɪ mɪrɪmɪfárɪnɪ. Anɪwá xwɪrfá ikɪxénɪɲɪpɪ ámɪ nɪmɪrɪrɪ sɪɲɪ imɪxɪmɪfárɪnɪ. ¹⁷ Ayɪ rɪpɪ nánɪ e emɪfárɪnɪ. Judayɪ gwɪ axɪrɪ marfái, ámá gwɪ wɪrɪ wɪrɪ nɪnɪ Ámɪnáonɪ tfámɪnɪ obɪpoyɪnɪrɪ nánɪ ámɪ apɪ e mɪrɪmɪfárɪnɪ. Ayɪ émá nɪonɪyá imónɪrɪxɪnɪrɪ wéyo fá umɪrɪɲáyɪ nɪonɪ tfámɪnɪ obɪpoyɪnɪrɪ ámɪ mɪrɪmɪfárɪnɪ. ¹⁸ Ámɪnáonɪ xwɪyɪfá rɪpɪ seyɪné nɪɲfá oimónɪpoyɪnɪrɪ enɪnɪ dánɪ searɪɲáonɪ seararɪɲɪnɪ.’ Xwɪyɪfá wfá rókiamoagfáwa eagfá apɪ tɪnɪ Saimonɪ nearfɪpɪ tɪnɪ xɪxenɪ imónɪnɪ. ¹⁹ Ayɪnánɪ dɪɲɪ nɪonɪyá enɪ rɪpɪrɪnɪ. Émá Gorɪxo tfámɪnɪ ukɪnɪmónarɪgɪfáyo upupɪgɪ mɪwikárɪpa oyaneyɪ. ²⁰ Nwɪ ikaxɪ eánɪɲɪ nɪpɪnɪ nánɪ mɪwikwɪárɪpa nemáná aí sa payɪ wɪ nearane re urɪwanɪgɪnɪ, ‘Judayene xwɪrfá neainɪpaxɪ imónɪɲɪ rɪpɪ rɪpɪ mepa éfɪxɪnɪ. Ámá wɪ mimónɪ ɲwɪfá imónɪɲɪpɪ nánɪ rɪdɪyowá yarɪgɪfápnɪ mɪnɪpa éfɪxɪnɪ. Apɪxɪ nɪmearfná sewɪnɪ mɪmeánɪpa éfɪxɪnɪ. Nanwɪ gwɪ sɪɲwɪyo xɪráná ragɪ sɪnɪ enɪpɪ mɪnɪpa éfɪxɪnɪ. Rakiwɪ enɪ mɪnɪpa éfɪxɪnɪ.’ Apɪnɪ payɪ nearane urɪwanɪgɪnɪ. ²¹ Ámá enɪnɪ dánɪ néra nɪbɪro nene ɲweaɲwá rɪnɪ enɪ Sabarfá ayɪ ayo anɪ apɪ apɪmɪ ámá wa ɲwɪ ikaxɪ Moseso eaɲɪpɪmɪ dánɪ fá roro uréwapɪyɪro yarɪɲagfá nánɪ émáyɪ Judayene xwɪrfá neainarɪɲɪpɪ nánɪ nɪɲfá imónɪɲoɪ. Ayɪnánɪ rɪwamɪɲɪ apɪnɪ nearane e urɪwanɪgɪnɪ.” urɪɲɪnɪgɪnɪ.

Émáyɪ nánɪ payɪ nearo wɪowárɪgɪfá nánɪrɪnɪ.

²² Wáƒ wurimeiarigfáwa tɪnɪ Jerusaremɪ dánɪ Jisasoyá sɪyɪkɪ imónɪgɪfá nɪnɪ tɪnɪ wɪgɪ wɪpɪɲweagfáwa tɪnɪ enɪ dɪɲɪ ná bɪnɪ nɪxɪrɪro re rɪnɪgɪfawɪxɪnɪ, “Negɪ wɪ Poro tɪnɪ Banabaso tɪnɪ payɪ nɪmaxɪrɪmɪ upɪrɪ nánɪ nɪrɪpearanénáyɪ nanɪrɪnɪ.” nɪrɪnɪro Judasomɪ —O xegɪ yoɪ ámɪ bɪ Basabasorɪnɪ. Omɪ tɪnɪ ámɪ wo Sairasomɪ tɪnɪ —Awaú Jisasomɪ dɪɲɪ nɪwɪkwɪroro nánɪ xexɪrɪmeá imónɪgɪfáyo seáyɪ e imónɪgɪfáwáúrɪnɪ. Awaúmɪ nɪrɪpearo ²³ payɪ re nɪrɪnɪrɪ eánɪɲɪpɪ wɪowárɪgɪfawɪxɪnɪ, “Wáƒ wurimeiarɪɲwáone tɪnɪ Jisasoyá sɪyɪkɪ imónɪgɪfáyo umɪɲweaɲwáone tɪnɪ nene segɪ sérɪxɪmeá imónɪɲwáone seyɪné negɪ nɪrɪxɪmeá imónɪgɪfáýné nánɪ —Wɪyɪné anɪ yoɪ Adiokɪyo ɲweagfáýné, wɪyɪné Siria pɪropenɪsɪyo ɲweagfáýné, wɪyɪné Sirisia pɪropenɪsɪyo ɲweagfáýné. Seyɪné nánɪ payɪ rɪpɪ nearɪ wɪowárɪnɪparɪɲwɪnɪ. Seyɪné nɪyɪnɪnɪ yayɪ os-eainɪnɪ. ²⁴ None rɪxa arfá re wɪwárɪnɪ, ‘Negɪ wɪ none “Soyɪné nuro e urɪpoyɪ.” murɪwámɪ ayɪ seyɪné tɪe nánɪ nɪbɪro searéwapɪyarfná dɪɲɪ rfá seaxerɪ dɪɲɪ sɪmɪgwfá seayɪnɪrɪ enɪrɪnɪ.’ arfá e wɪwá enagɪ nánɪ ²⁵⁻²⁶ none rɪxa dɪɲɪ ná bɪnɪ tɪnɪ nimónɪmáná ‘Ayɪ rɪpɪ neranéná nanɪrɪnɪ.’ neaimónɪrɪnɪ, ‘Ámá negɪ wamɪ nɪrɪpearane Banabasomɪ tɪnɪ Soromɪ tɪnɪ —Awaú nene dɪɲɪ sɪxɪ uyɪɲwáwáúrɪnɪ. Negɪ Ámɪná Jisasɪ Kiraiso nánɪ wáƒ nurɪmerɪnɪ yoɪ mayɪ nimónɪrɪ urɪmegɪfáwáúrɪnɪ. Awaúmɪ tɪnɪ negɪ wamɪ tɪnɪ seyɪné tɪɲɪ e nánɪ nurowárɪnɪparɪfná, ayɪ nanɪrɪnɪ.’ neaimónɪrɪnɪ. ²⁷ Ayɪnánɪ rɪwamɪɲɪ re eaarɪɲwápnɪ Judaso tɪnɪ Sairaso tɪnɪ awaú manɪ tɪnɪ enɪ ananɪ áwanɪ

searfisixiniri uowárarinwin. ²⁸ None xwiyfá nimixiranéná kwíyí Gorixoyáyo dání re rinwaniginí, ‘Nwí ikaxí ayá wí sanjininí imóninípi mīwikwiáripáni.’ rinwaniginí. Nwí ikaxí émáyné aga píní mīwiáripaxí imóninípi, ayí ripinirini. ²⁹ Ámá wigí mimóní nwíá imóninípi nání ridiyowá yarigfápi mīnīpa éfrixiní. Rakiwí mīnīpa éfrixiní. Nanwí gwí sinwíyo xiráná ragí siní enagí nání mīnīpa éfrixiní. Apíxí nīmearóná sewiní mīmeánīpa éfrixiní. Seyiné nene ríwá apiní e nerónáyí, ayí apáni yarino. Negí xwiyfá apiní.”

E nīro payí eagfawixiní. ³⁰ E nemowa mīnī wiowáraná awa payí nīmeámí Adiokí nání nīwero nīrémómáná ámá e dání Jisasoyá siyikí imónigfáyo awí neaárimáná payí mīnī wíagfá ³¹ ayí fá nīroróná xwiyfá ení rīrémixí nīwīro eáninagí nání dīnī nífá wininiginí. ³² Dīnī nífá winaríná Judaso tīnī Sairaso tīnī awaú ení wíá rókiamoarigfíwaú enagí nání wigí xexirímeá imónigfáyo xwiyfá ayá wí bī tīnī ení rīrémixí nīwīro ení sīxí nīwīmīxiri egfisixiní. ³³ E nemowaú stá wí e nīnweagfísáná enáná awaúmi ámi wigí uowárigfáwa tīnī e nání nuowáro yayí wiowáragfá nání xexirímeá imónigfá e nweagfáyo píní nīwiárimí kiki fá néra ugfisixiní. ³⁴ [Jerusarimí nání nuri aiwí Sairaso “Adiokíyo ámi bī tīnī nīnwearíná, naní emfíní.” yaiwiniginí.] ³⁵ Awaú e éagfí aí Poro tīnī Banabaso tīnī Adiokíyo nīnweari ámá obaxí wí tīnī nawíní xwiyfá Ámináoypí wáf urimeri uréwapiyiri egfisixiní.

Poro tīnī Banabaso tīnī ewáramónigfí nánirini.

³⁶ E nemowaú rīxa stá wí mūróná Poro Banabasomí re uriniginí, “Yawawí ámi nurai aní apí apimí xwiyfá Ámináoypí wáf nurimerainá ámá Jisasomí dīnī nīwīkwīroro nání yegí nīrīxímeá imónigfáyo arige ríá nweanoiniri sinwí owinīmeaiyi.” urfagí ³⁷ Banabaso “Ayí ananirini.” nīyaiwiri “Joní Mako ení yawawí tīnī nawíní owaneyi.” wimónifagí aiwí ³⁸ Poro arfíkí re urarinagí nání, “Xámí wáf urīmeanirane nuranéná siní nápi oyaneyiniri nání mú Pabiria pīropenisíyo dání píní nīyeawiarimí unjo ámi yawawí tīnī nawíní nīwirīmeámí mupa oyaiyi.” urarinagí nání ³⁹ mīxí nīrīnowieánfísáná apimí dání newáramóniri Banabaso Joní Makomí nīwirīmeámí nuri sīpīxí womí nīpīxemoániri nīnweari pīrinwí Saipīrasiyí rininípipimí nání ugfisixiní. ⁴⁰ E nání úagfí aí Poro Sairasomí nīmearí xexirímeá imónigfáyo awaú wáf emearíná Ámináo wá nīwianiri uméwiniginiri omí wéyo mīnī wíáná e dání píní nīwiárimí nuri ⁴¹ Siria pīropenisíyo tīnī Sirisia pīropenisíyo tīnī áwiní e nuri aní apí apimí nīrémómáná ámá Jisasoyá siyikí imónigfá wíyí wíyo nuréwapiya nuríná ení sīxí wīmīxigfísixiní.

16

Poro Timotiomí nīwirīmeámí uní nánirini.

¹ Poro aní Debiyi rininípipimí nīrémorí ámi nuri Risitiraí rininípipimí nīrémoríná wininiginí. Ámá Jisasomí xīdarigfáyo wo —O xegí yoí Timotiorini. Xinái Jisasomí dīnī wīkwīroariní wīriní. Í Judayí enagí aí omí xano Gīrikīyīriní. ² Ámá Risitira nweáyí tīnī Aikoniamí nweáyí tīnī Jisasomí dīnī nīwīkwīroro nání xexíxexirímeá imónigfáyo Timotio nání “Ámá naní worini.” rarigforini. ³ O nání Poro “Yawawí tīnī nawíní omeaneyi.” nīwimóniri nání omí nīmearí iyí sīmí sío wákwīniginí. Ayí rīpi nání e eniginí. Judayí arīwámídání nweagfáyo nīnī o xegí xano Gīrikīyí enagí nání xío iyí sīmí sío mīwákwīnīnīpi nání nījía e imónigfá enagí nání Poro negí Judayo wáf urīmearíná omí arfá mīwīpa epīrīxiniri iyí sīmí sío wákwīniginí.

⁴ Aní apí apimí nurára nīmūróróná xwiyfá wáf wurimeiarigfáwa tīnī Jerusarimíyo Jisasoyá siyikí imónigfáyo wīpēnweagfáwa tīnī awa xwiyfá nimixiróná rinárigfá rīpi, “Negí nwí ikaxí eániní rīpipimí émá Jisasomí dīnī nīwīkwīroro nání negí nīrīxímeá

imónigfáyí ogámí mepaxí imónini. Apimini nixídiróná apánirini.” e rinárigfápi nání áwaní nurára múroaríngáfa nání ⁵ aní api apimi áamá Jisasoyá s̄yikí imónigfáyí d̄injí wíkwíroarigfápi ení neáníro xáiwí íá nixiríro nání s̄fá ayí ayo áamá ámí wí Jisasomí d̄injí níwíkwírooro wíníyí t̄níní kumíxinagfárini.

Poro Tirowasiyo niñwearína oríngá winíñpimí nánirini.

⁶ E nemowa p̄ropenisí biaú P̄irigia t̄níní Garesia t̄níní riníñpiaú t̄ñm̄níní warína kwíyí Gorixoyápi xe Esia p̄ropenisíyo nání nuro áamá e ñweagfáyo xwíyíyá yayí winípxápi wáf uriméirixinirí s̄ñwí m̄winí urakiowáríñiniginí. ⁷ Awa ámí wím̄níní nání níkinimóníro nuro ríxa Maisia p̄ropenisíyo níremómáná Bitinia p̄ropenisíyo nání owaneyinirí yarína ámí kwíyí Jisasoyápi xe oúpoyinirí s̄ñwí m̄winí urakiowáríñiniginí. ⁸ Awa Maisia p̄ropenisíyo ní múrooro aní Tirowasiyí riníñpimí nání níwero ⁹ níremómáná s̄fá ayimí ár̄wíyimí Poro sá weñáná oríngá winíyíyí winíñiniginí. Áamá Masedonia p̄ropenisíyo dání wo éf̄ nírorí wauní rixíñí “Joxí Masedonia re nání níb̄r̄r̄ arirá neait.” uraríngá oríngá e níwinirí nání ¹⁰ none (r̄fwamíñí r̄p̄i eañáoní t̄níní) re yaiwinwaniginí, “Gorixo ríxa áamá ayo e dání wáf ourimépoyinirí s̄wá níneairí oríngá ríá neapárarini?” níyairirane Masedonia t̄fám̄níní nání píyo waniréwinirí p̄fá neranéná sip̄ixí wo e nání um̄nirí yaríngá winíñwaniginí.

Ridiaí níkinimónirí Jisasomí d̄injí wíkwíroní nánirini.

¹¹ E nemone sip̄ixomí nípxemoánirane niñwearane aní Tirowasiyí riníñpimí dání p̄níní níwiár̄mí nurane p̄r̄ñwí Samotiresiyí riníñpimí t̄ñí e nání nímeámí nurane ní múroorane sá weñwáone wíápi t̄níní aní Niaporisiyí riníñpimí t̄ñí e nání nímeámí nurane wiár̄f̄ ní múrománá ¹² e dání aní Piripaiyí riníñpimí —Aní Masedonia p̄ropenisíyo ikwíroníñí seáyí e imóníñyíyí, ayí b̄ Piripairini. Romíyí níb̄ro aní apimí dání aní nímiríro ñweagfápirini. Apimí none níremómáná s̄fá obaxí wí e niñwearane ¹³ Sabaríayo “Iníigí wearíñú t̄ñí e áamá Gorixomí xwíyíyá r̄r̄imí wiarigf̄erini.” níyairirane aní apimí nání ákíngá f̄wíyo nípeyearane iníigí e wearíñí ú t̄ñí e nání níwerane éf̄ níñweámáná ap̄ixí e awí neáníro ñweagf̄íwamí xwíyíyá yayí neainaríñp̄i urarína ¹⁴ ap̄ixí wí —Í xegí yoí Ridiaírini. Aní Taiatairai riníñpimí dánirini. Í rapirapí ayíá r̄ñíñí ñigwí xwé ron̄p̄i nígwí xení nání b̄ yaríñirini. Judayí mimóníñí aí Gorixomí wáyí níwirí nání yayí wiaríñí wírini. Í xwíyíyá Poro raríñp̄i aríá níwirí Gorixo í xwíyíyá ap̄i d̄injí íkwíropaxí oimónirí xwioxíyo píraníñí wimíxáná í “Poro neararíñp̄i neparini.” níyairirini Jisasomí d̄injí wíkwíroníñiniginí. ¹⁵ Jisasomí d̄injí níwíkwírorí ríxa wayí nímeari áamá xegí aniwámí í t̄níní nawíní ñweagfáyí ení wayí nímearo e nemáná í re nearíñiniginí, “Soyíné re níniawirónáyí, ‘Neparini. Ámínáomí d̄injí wíkwíróf̄ wírini.’ níniawirónáyí, ḡf̄ aniwámí nání níb̄ro ananí sá wep̄r̄iréoi?” Aníñí miní e nearayíagí nání í t̄níní unwaniginí.

Poromí t̄níní Sairasomí t̄níní gwí aníyo ñwiráríngfá nánirini.

¹⁶ E nemone s̄fá wíyi Gorixomí xwíyíyá r̄r̄imí wiarigf̄e nání warína ap̄ixí wí —Í áamá wíyá xínáiníñí nímonirí omíñí wiaríñirini. Imfó xixéroaríñpimí dání áamá s̄níní majfá imónigfápi áwaní urékweaaríñirini. Áamá ímí xiáwowáníñí imónigfáwa í ámayo áwaní urékweaaríñpimí dání nígwí xwé urápayarigf̄irini. Í none t̄níní óf̄yimí óróf̄ níñiranéná ¹⁷ í Poro t̄níní none númí níneaxídirí arf̄kí r̄f̄aiwá re níra neaxídiríñiniginí, “Áamá rowa Nwíá wíyo ní múroorí aga seáyí émí imóníñomí xínáiwáníñí nímoníro omíñí wiarigfáwarini. Óf̄ Nwíá e imóníño nene yeáyí neayimíxemeanfá nání iníñyí nání wáf neararigfáwarini.” níra neaxídiríñiniginí. ¹⁸ Ámí ámí s̄fá ayá wíyo ax̄p̄i e níneaxídirína e rayaríngá nání Poro ríxa aníñí b̄ onímiápi m̄winípa yaríngá

nánì nìkìnímónìrì imfó ímì xixéroarìḡpimì mìxí re urìḡnìḡnì, “Jisasi Kiraisoyá enḡ eánìḡfyo dánì sekaxí re rìrarìḡnì, ‘Apìxí rímì pínì nìwìárìmì uì.’ rìrarìḡnì.” uráná re enḡnìḡnì. Sìnì mé imfó apì ímì pínì nìwìárìmì unḡnìḡnì. ¹⁹ Ímì pínì nìwìárìmì úáná xanowánìḡ imónìḡfáwa re nìyaiwiro, “Óf apìxí rí áwanḡ rékweaarìḡpimì dánì nìḡwí meayarìḡwáyi rìxa anìpá imónìḡo. Ámì bì sìnì meapaxí mimónìḡnì.” nìyaiwiro Poromì t́nì Sairasomì t́nì f́á nìxero makerf́a imìxarìḡf́e nánì níropémì nuro gapìmanowa sìḡwí anìḡf́e dánì xwìrìxí oumeaneyìḡnìro nìmeámì nuro ²⁰ awa t́ḡf́ e nìwárìro re uxekwìmogf́awixìḡnì, “Ámá Judayí rowaúyí ámá negí anḡ rìpimì ḡweagf́áyo nearakiowárìpaxí yarìḡḡf́ì nánì nene píránìḡf́ì mìḡweapaxí neaimónarìḡnì. ²¹ Sìwí nene Romìyene imónìḡḡḡwì nánì gapìmanḡf́nèyá sìḡwíyo dánì ananì f́á xìrìrane xíḡìrane epaxí wí mimónìḡf́pì ámá rowaú wáf neararìḡnì.” uráná re enḡnìḡnì. ²² Ámá e epíroyí egf́áyí enì nìwìápínìmearo awaúmì mìxí wianìro yaríḡná gapìmanowa egf́ iyf́a nupírìro porisí wamì sekaxí re urìḡf́awixìḡnì, “Soxí mépépoyì.” urf́agf́a ²³ iwanḡ rìpì rìpì nìmépeayimáná nìméra nuro ḡwí anḡf́yo nìwárìróná ḡwí anḡf́yo awí mearoarìḡomì re urìḡf́awixìḡnì, “Joxì awaúmì éf́ mupaxí imónìḡf́ ḡwìrárarìḡwápì nìḡwìrárìmáná píránìḡf́ awí mearóḡrìxìḡnì.” ²⁴ Sekaxí e uráná awaúmì ḡwí anḡf́yo nìmeámì nìpáwìrì awawá ná ínìmì ikwìrónìḡf́pimì nánì nìmeámì nìpáwìrì e nìḡwìrárìḡná re enḡnìḡnì. Egf́ síkwí íkf́a wárá wìnamì nìwìxìmòrì wárá wìna t́nì nìwakìrìwìárìmáná rokímí yarìḡnìḡnì. ²⁵ E wikárḡagf́a aì rìxa árìwegf́ imónìḡáná Poro t́nì Sairaso t́nì Gorìxomì xwìyf́a rìrìmí wìri yayí umeanìrì nánì sonḡ rìri yarìḡḡf́ì ámá ḡwí anḡf́yo ḡweagf́áyí arf́a wiarf́ná re enḡnìḡnì. ²⁶ Poboní xwíá aì t́nì yaiwìámí méáná ḡwí anḡwá nìmìrìḡná sìḡá piárá xwíámì eapìḡnìḡf́yí rìwómìḡmìḡnì nerf́ná re enḡnìḡnì. ḡwí anḡf́ ówanḡ ńnì f́kwìnowìrì senf́a ámayo yarìḡnìḡf́yí ńnì íkweánowìrì enḡnìḡnì. ²⁷ ḡwí anḡwámì awí mearoarìḡo sá weḡe dánì nìwìápínìmearì wenìḡf́ éyí wìḡnìḡnìḡnì. ḡwí anḡf́ ówanḡ f́kwìnowìḡḡf́ nìwìḡnìrì “ḡwí ḡweagf́a ńnìyí rìxa éf́ úf́awixìḡnì.” nìyaiwìrì ámá ayí éf́ úf́a nánì gapìmanowa nionì nìpìkìpìrìxìḡnìrì xegf́ kirá nìmìxearì rìxa pìkìḡmìḡnìrì éyí ²⁸ Poro enḡf́ t́nì ríaiwá nurìrì re urìḡnìḡnì, “Jìwanìḡoxì mìpìkìḡnìpanì. ḡwí ḡweanḡwáone nìnonenì sìnì riwone ḡweanḡwìḡnì.” urf́agf́ ²⁹ o awí mearoarìḡf́a wíamì “Uyíwí nìmìxáromeaénapípoyì.” nura mírf́ nìpáwìrì wáyí wìḡf́agf́ enḡf́ óf́ níkarìḡa Poro t́nì Sairaso t́nì t́ḡf́f́e nìpìkìḡmìmearì ³⁰ awaúmì nìmìxéámì nìpeyearì b́farìwámìḡnì nìrómáná re urìḡnìḡnì, “Ápowagwí Gorìxo yeáyí nìyimìxemeanì nánì pí emf́nì?” urf́agf́ ³¹ awaú re urìḡf́isìxìḡnì, “Ámìná Jisasomì dḡḡf́ wìkwìróáná Gorìxo yeáyí nìrìyimìxemearì ámá dḡxí anḡwámì joxì t́nì ḡweagf́áyo enì yeáyí uyimìxemeanìḡo.” urìḡf́isìxìḡnì. ³² E nurìrì omì t́nì ámá xegf́ anḡwámì ḡweagf́a nìyonì t́nì xwìyf́a Ámìnáo nánìpì rìrìmí wíáná ³³ sìnì árìwegf́ imónìḡḡḡf́ aìwì o awaúmì “Eìḡnì.” nurìrì iwanḡf́ mépéf́áyo igf́a nìweámáná re enḡnìḡnì. Wayí mearì ámá xegf́ anḡwámì ḡweagf́áyí enì wayí mearo nemáná enáná ³⁴ o awaúmì xegf́ anḡwámì nìmeáa nìpáwìrì aìwá nìxerì mìnì nìwìrìḡná xfo t́nì ámá xegf́ anḡwámì ínìmì ḡweagf́áyí t́nì “Rìxa Gorìxomì dḡḡf́ wìkwìrówaénerf́anì?” nìyaiwìro nánì yayí seáyìmì dánì néra ugf́awixìḡnì.

³⁵ Gapìmanowa wáfapì t́nì nìwìápínìmearo porisí wamì awí mearoarìḡo t́ḡf́ e nánì xwìyf́a yanḡf́ re wìowárìḡf́awixìḡnì, “Omì ‘Ámá awaúmì wáret.’ urf́poyì.” wìowárìḡf́a awa nuro uráná ³⁶ o xwìyf́a apì Poromì áwanḡf́ nurìrì re urìḡnìḡnì, “Gapìmanowa nionì nánì xwìyf́a yanḡf́ re wìowárènapáoi, ‘Awaúmì owárìḡnì.’ wìowárènapf́agf́a nánì awagwí ananì nìwìapìrì kíkìf́a néra úpiyì.” urf́agf́ aì ³⁷ Poro re urìḡnìḡnì, “Yawawì Romìyíwawì imónìḡḡḡf́ì aì míf́kí wí meḡḡḡf́ aì gapìmanowa, xwìrìxí nìyeamero ámá obaxí sìḡwí anìḡf́e dánì iwanḡf́ yeamepero ḡwí anḡf́yo yeawìrárìro egf́áwa ínìmì nìyeamìxearo yeawáranìro rìrarìḡo? Oweoi, aga wí e yeapaxí mimónìḡnì.

Wiwaniḡowa n̄biro ‘fwiap̄piyi.’ yearána peyeañwi.” ur̄agi ³⁸ porisowa xwiyá Poro ur̄f̄pi ámi n̄meáa nuro gap̄manowam̄ rep̄iȳf̄ n̄wiro “Awaú Rom̄iȳf̄ waúr̄ni.” ur̄agfá awa ar̄fá n̄wiróná wáȳf̄ nikár̄niro ³⁹ nuro awaúmi p̄ȳp̄ȳf̄ nur̄tro gw̄f̄ añ̄yo dán̄i n̄m̄xearo n̄wár̄róná ar̄f̄ki waun̄f̄ r̄ix̄iḡf̄ re urayiḡawix̄ini, “Awagwí añ̄f̄ r̄ipimi p̄ni n̄neawiár̄imi nur̄f̄ná ‘Aȳf̄ nan̄f̄r̄ni.’ neaimónar̄ni.” urayar̄iḡagfá ⁴⁰ awaú gw̄f̄ añ̄yo dán̄i n̄peyeari añ̄f̄ ap̄ix̄f̄ Ridiaíȳf̄ r̄niḡyáiwám̄i nán̄i nuri n̄páwiri ámá Jisasom̄i d̄iḡf̄ n̄w̄kw̄r̄oro nán̄i eḡf̄ xex̄r̄f̄meá imóniḡf̄áȳf̄ t̄ni e nawín̄i ner̄imeán̄ro xwiyáf̄ ámi b̄i t̄ni en̄f̄ r̄irém̄x̄f̄ n̄wiár̄imi uḡfawix̄ini.

17

Tesaronaika ḡweáȳf̄ Porom̄i t̄ni Sairasom̄i t̄ni iwan̄f̄ wean̄ro eḡfá nán̄r̄ni.

¹ E nemowa e dán̄i nuro añ̄f̄ biaú Abiporisi t̄ni Aporonia t̄ni r̄niḡp̄iaúmi n̄múr̄oa nuro añ̄f̄ Tesaronaika r̄niḡp̄imi —Añ̄f̄ apimi Judaȳf̄ wiḡf̄ rotú añ̄f̄ wiwá m̄r̄niḡp̄imir̄ni. Apimi n̄rémómáná ² Poro xeḡf̄ íníná yar̄iḡpa e en̄i ax̄f̄pi ner̄i Sabarfá w̄yaú w̄yimi Judaȳf̄ wiḡf̄ rotú añ̄yo awí neán̄ro ḡweañáná n̄wimear̄i B̄kw̄f̄ Gor̄xoyáyo dán̄i nuren̄w̄p̄ea nur̄f̄ná ³ aȳf̄ re oyaiw̄ipoȳn̄r̄i urayin̄iḡni, “B̄kw̄f̄yo dán̄i ap̄i ap̄i n̄r̄ni r̄i eán̄iḡagi nán̄i ámá yeáȳf̄ neayim̄xemean̄f̄a nán̄i Gor̄xoyá d̄iḡf̄ t̄ni ar̄f̄owayá xw̄fá piax̄f̄yo dán̄i iwiaron̄f̄oȳf̄ rar̄iḡwáom̄i wa p̄kiáná r̄niḡf̄ o n̄mear̄i xwár̄ipáyo dán̄i wiáp̄n̄mean̄f̄pi apimi wí n̄múropax̄f̄ mimón̄ni.” oyaiw̄ipoȳn̄r̄i m̄f̄k̄f̄pi nán̄i uréwap̄iyiri m̄iḡf̄ nir̄oa uri ner̄f̄ná re urayin̄iḡni, “Ámá Jisaso ȳf̄ r̄niḡf̄ ro, nion̄i wáf̄ searar̄iḡáo, o aȳf̄ ámá yeáȳf̄ neayim̄xemean̄f̄a nán̄i ar̄f̄owayá xw̄fá piax̄f̄yo dán̄i iwiaron̄f̄oȳf̄ rar̄iḡwáor̄ni.” urayin̄iḡni. ⁴ E nur̄r̄iḡp̄imi dán̄i Judaȳf̄ w̄yo d̄iḡf̄ uk̄ni m̄ix̄f̄aḡf̄ aȳf̄ d̄iḡf̄ “Nepar̄ni.” n̄wip̄imón̄r̄i nán̄i Jisasom̄i d̄iḡf̄ n̄w̄kw̄r̄oro Poro t̄ni Sairaso t̄ni nawín̄i n̄kum̄ix̄niro Ḡrik̄iȳf̄ Gor̄xom̄i wáȳf̄ n̄wiro nán̄i yaȳf̄ umear̄iḡf̄áȳf̄ obax̄f̄ t̄ni añ̄f̄ apimi seáȳf̄ e nimón̄ro men̄weaḡf̄awayá ap̄ix̄f̄ wíwa t̄ni en̄i d̄iḡf̄ n̄w̄kw̄r̄oro nán̄i awaúmi n̄kum̄ix̄inayiro yar̄f̄ná ⁵ Judaȳf̄ Jisasom̄i d̄iḡf̄ m̄w̄kw̄r̄of̄áwa awaúmi sip̄i d̄iḡf̄ n̄w̄iaiwiro nán̄i n̄wiáp̄n̄imearo re eḡfawix̄ini. Maker̄fá im̄xar̄iḡf̄e dán̄i ámá sip̄iȳf̄ wa Porom̄i t̄ni Sairasom̄i t̄ni wik̄f̄ n̄wón̄ro m̄ix̄f̄ wip̄r̄i nán̄i s̄m̄f̄ráxw̄r̄o n̄wiemero aȳf̄ r̄ixa ikw̄kwier̄f̄ niga uro wik̄f̄ n̄wóga uro yar̄iḡagfá n̄w̄niro n̄wir̄imeámi añ̄f̄ apimi áw̄ni m̄i n̄puróná m̄ix̄ni n̄ép̄m̄ixam̄oa n̄puro Poro t̄ni Sairaso t̄ni añ̄f̄ Jesonoyáiwám̄i r̄fá ḡweañ̄niro e nán̄i nuro awaúmi ámá neḡf̄ añ̄f̄ r̄ipimi ḡweaḡf̄áȳf̄ya s̄iḡw̄f̄ an̄iḡf̄e dán̄i xw̄r̄ix̄f̄ oumeaneȳniro añ̄f̄ iwám̄i p̄r̄f̄f̄ kw̄ieám̄f̄ néra n̄páwiro ⁶ awaú nán̄i p̄fá n̄imeḡniro nán̄i Jesonom̄i t̄ni Jisasom̄i d̄iḡf̄ n̄w̄kw̄r̄oro nán̄i xex̄r̄f̄meá imóniḡf̄ wami t̄ni f̄á n̄xero añ̄f̄ apimi d̄iḡf̄ gap̄manowa t̄ni e nán̄i nírop̄emi nuróná r̄faiwá re n̄ra uḡfawix̄ini, “Ámá añ̄f̄ xw̄fá n̄m̄ini ikw̄r̄ón̄iḡf̄yo ḡweaḡf̄áȳf̄ wiḡf̄ yar̄iḡf̄ap̄i mé p̄ni owiár̄f̄poȳn̄r̄i sip̄ini urek̄ar̄iḡf̄áwa r̄ixa nene en̄i n̄nearek̄ar̄i ro yar̄iḡoi. ⁷ Awa Jesono num̄im̄ni r̄i xeḡf̄ añ̄iwám̄i nán̄i nipemeám̄i uḡowar̄ni. Awa ḡw̄f̄ ikax̄f̄ neḡf̄ m̄ix̄f̄ ináȳf̄ Sisao r̄iḡp̄i n̄w̄iaikiro xeḡf̄ b̄i néra nuro re rar̄iḡf̄áwar̄ni, ‘Seḡf̄ m̄ix̄f̄ ináȳf̄ Sisao, aȳf̄ sur̄f̄má m̄ix̄f̄ ináyor̄ni. Wo om̄i seáȳf̄ e wimón̄iḡo xeḡf̄ yo f̄ Jisaron̄ni.’ rar̄iḡf̄áwar̄ni.” r̄faiwá e n̄ra nuro ⁸ ámá e ep̄roȳf̄ eḡf̄áȳf̄ t̄ni añ̄f̄ apimi d̄iḡf̄ gap̄manowa t̄ni aȳf̄ r̄faiwá e rar̄iḡagfá ar̄fá n̄wiro s̄m̄f̄ níron̄ro wik̄f̄ n̄wóga n̄wiáp̄n̄imearo ⁹ gap̄manowa xw̄r̄ix̄f̄ num̄éfasáná Jesonowa ámi ax̄f̄pi b̄i mepa oépoȳn̄r̄i n̄ḡw̄f̄ b̄i nur̄ápiro wár̄iḡfawix̄ini.

Poro t̄ni Sairaso t̄ni Beriayo eḡf̄pi nán̄r̄ni.

¹⁰ S̄fá ayimi ar̄f̄w̄yimi Jisasom̄i d̄iḡf̄ n̄w̄kw̄r̄oro nán̄i xex̄r̄f̄meá imóniḡf̄áȳf̄ Porom̄i t̄ni Sairasom̄i t̄ni f̄á x̄r̄ip̄r̄ix̄ini r̄ixa añ̄f̄ Beria r̄niḡp̄imi nán̄i éf̄ uowár̄agfá awaú nuri añ̄f̄ apimi n̄rémor̄iná Judaȳf̄ya rotú añ̄f̄ e m̄r̄niḡiwám̄i n̄páwiri xw̄yáf̄ yaȳf̄ neainar̄iḡp̄i wáf̄ ur̄iḡfisix̄ini. ¹¹ Judaȳf̄ Beria ḡweáȳf̄ —Aȳf̄

Judayf Tesaronaika ηweagfáyf yapf mimóniηoi. Difi píranifi eyíroarigfáyf enagf nánf seáyf e wimóniηoi. Ayf símf níxeadípeniro “Xwiyfá Poro neararifiá arfá owianeyf.” níwimóniro sfá ayf ayo re niyaiwiro, “O neararifiá, ayf Bíkwyfo nírinif eánifiá tñf nepa xixeni rfa imónif?” niyaiwiro Bíkwyf ífá níroa uro pífá nímera uro neróna ¹² obaxf wí Jisasomf difi wíkwíroro Gírikif anf apimf dáf seáyf e imónigfáyf wí oxí tñf apixf tñf eni difi wíkwíroro yarfná re eniniginf. ¹³ Judayf Tesaronaika ηweagfáyf xwiyfá rípf, “Beriyao eni Poro xwiyfá Gorixoyá wáf urarinf.” rinarifagf arfá níwiro re egfawixinf. Anf apimf nánf nuro ámá e dáfif Poromf míxf owípoynif símfáxwíró wieméáná ámá obaxf ríxa epíroyf nero wíkf níwóga wiápnimeagfawixinf. ¹⁴ Ámá obaxf ríxa epíroyf nero wíkf níwóga wiápnimeaarifagfá Jisasomf difi níwíkwíroro nánf xexíxexifmeá imónigfáyf síηwf e níwinif re egfawixinf. Apaxf mé Poromf rawírawá tñf e nánf éf uowárigfawixinf. Poromf rawírawá tñf e nánf éf nuowáiro Sairaso tñf Timotio tñf síni e ηweanfáná ¹⁵ ámá Poromf éf nímíga úfáyf omf sfá obaxfyo nímera núfasáná anf Atenisif rinfifpimf níremoro e dánf wáraúáná o ámf sekaxf re uowáriniginf, “Sairaso tñf Timotio tñf nionf tñf e nánf bípaxf imónifánáf, anf bífisixinf.” uowáraná omf e níwárimf ugfawixinf.

Poro Atenisf dánf wáf urif nánif.

¹⁶ Poro Atenisf dánf awáú nánf wenif nerf níηwearfná anf apimf mimónf ηwfá imónifif —Ayf xopaikif xixegfnf ámá imixigfáyfrinf. Ayf aga ayá wí amf amf níminf éf nurárara unifagf níwinif nánf símf níronimf nemerfná ¹⁷ Judayfá rotú anfyo nípáwiayirf ayf tñf émf Gorixo nánf difi moarigfáyf tñf xwiyfá rñiro sfá ayf ayo makerfá imixarigfe nánf nuayirf ámá o eméfná e rówapigfáyf tñf xwiyfá rñiro néra nurfná ¹⁸ ámáyo uréwapiyarigfá Epikurianif rinfifá wa tñf Sítoikif rinfifá wa tñf Poro tñf ximiximf xwiyfá rinfifawixinf. O wáf nuriffná Jisaso nánf urif ámá xwáripáyo dánf wiápnimeapírfá nánf urif yarifagf nánf wa peayf níwianif re rigfawixinf, “Ámá xwiyfá rírowíarf emearif ro pí xwiyfá nearimif rfa rarinf?” rñiro wa “O anfnamf dáf ηwfá imónigfá ámá anf midáfifyfá nánf nearimif rfa rarinf?” rñiro nero ¹⁹⁻²¹ omf níwirimeámf nuro —Ámá Atenisf dáfif tñf ámá anf midáf anf apimf urifigfáyf tñf kíkifá bíf mé anf minf pí pí xwiyfá síηf rñifpf arfá wíro áwanf urif yanif nánif yarifgáyfrinf. Ayf omf níwirimeámf nuro Ariopagasif rinfifpámf dánf xwiyfá réwapínarigfe nánf níwirimeámf nuro re urifawixinf, “Xwiyfá síηf joxf wáf neararifiá nene píranifi arfá nísirane níjífá imónanf nánf áwanf nearef. Ayf rípf nánf rírarifwíni. Xwiyfá joxifá nínearfná nene síni arfá mífwiarifwápf rarifagf nánf xwiyfá mífkípf nánf níjífá imónanf nánf rírarifwíni.” urifagfá ²² Poro Ariopagasf tñf e dánf éf nírómáná re urifiniginf, “Atenisf dáfifné, segf ηwfá imónifpf nímeróná awayinf ayá tñf wéyo umearifagfá síηwf seanif. ²³ Ayf rípf nánf seararif. Xámf nionf anf rípfimf nemerf segf ηwfá éf nurárara unififyo —Ayo seyfné yarif níwiro seáyf e umearifgáyorinf. Ayo píranifi síηwf mí nómixa nurfná wífnaniginf. Éf uráranif bimf ríwamif rípf ‘Nwfá nene majfáó nánif.’ eánifagf wífnaniginf. Ayfnánf ηwfá seyfné majfá nímonif aiwf yarif níwiro seáyf e umeariffo nánf áwanf bíf oeariminf. ²⁴ Nwfá xwfá rírf níriminf imixif amípf níni arimf enifif imixif eno, o anfnamf tñf xwárimf tñf Ámináo seáyf e wimóniηo enagf nánf difi re yaiwipaxf mimónif, ‘O anf nanwf rídiyowá yanfwá nánf negf wé tñf mífwarifwáyo ηweaariffrinf.’ difi e yaiwipaxf wí mimónif. ²⁵ Xewanifó ámá níyonf wígf dififpf síxf umímorf síηf nímonif anf upaxf imónifrf nánf wímixif amípf níni ámá níprf nánifanf, yínpf nánifanf, wímixifirf yarif enagf nánf rípf eni yaiwipaxf mimónif, ‘O amípf wí nánf dáf

ikeamónarinqagí nání negí wé tñí arírá wipaxoríni.’ Dinqí apí ení yaiwipaxí wí mimóníni. ²⁶ Nwáfá o xewaníño re niyaiwirí, ‘Ámá gwí arí arí e e ñweapíríáríni. Gwí arí arí xiíáiwa xirípírííná íná íná imóníníáríni.’ niyaiwirí aníñíni neyíroárímáná ámá ná woní imíxíñíípimí dání ámá gwí wirí wirí nñí nimóga bñwáríni. ²⁷ Ámá gwí arí arí nñí xewaníño nání páfá néra nuro ámiríñíñí neróná sñwí winimeapírífa nání xfo ení apí e eníñíni. E nerí aí o nene xixegíni ñweañwá gene gene tñí e dání ná jfami mñeaimóníni. ²⁸ Ayí rípi nání seararíñíni. Segí soríxowa aí re rigfápi, ‘Nene ení Nwáfá neameañeneríni.’ rigfápi tñí xixeni nene ení eáníñí oyáyo dání imónírane ñwearane aní emerane yaríñwíni. ²⁹ Nene Nwáfá o neameañene imóníñagwí nání dñí re miyaiwipa oyaneyí, ‘Nepa Nwáfá imóníño imóníñípi, ayí ámaéne dñí nímorane wé tñí xopaikíñí imóníñí ñwáfá sñáyó dání imíxaríñwápíraní, sñá goríyo dání imíxaríñwápíraní, sñá sirípáyó dání imíxaríñwápíraní, sa apíñíñí rífa imóníni?’ miyaiwipa oyaneyí. ³⁰ Ayínáni Nwáfá o —O Goríxoríni. O ámá xámi o nání majífa nero wigí ñwáfápi níméra bigfápi nání peá nímori kikiífa nñwía nñbírí aiwí agwí ámá amí gími ñweagfá niyoní re neararíni, ‘Segí íwí yaríñgípi nání ríwíminí nímamoro saníñí nimóníro ñweápoyí.’ neararíni. ³¹ Ayí rípi nání e neararíni. O sáfá wíyimi ámá xwáfá rírí nírímíni ñweañwáyó xwíyáfá píraníñí nñeamearírífná woní woní negí yaríñwápi nání yaríñí imímí neainífa nání ríxa ráriñíñíni. Nene xwíyáfá neamearíño ení ríxa rípearíñíñíni. Nene ‘Rípearíño, ayí oríani?’ yaiwianíwá nání o péo amí sñíñí nerí owíapíñímeaníñí ení sñíxí weámíxáná wiápíñímeaníñíni.’ Poro e uráná re eníñigíni. ³² Ámá e awí eáníñíyí Poro xwíyáfá “Xwárípáyó dání wiápíñímeaníñíni.” ríagi arífa nñwiróná wí ríperírí wigíawixíni. Wí “Xwíyáfá joxí neararíñípi ríwéná amí bñ tñí arífa sianíwáríni.” uríñgíawixíni. ³³ E uráná Poro réwapíñaríñíe dání pñí nñwiárímí úagi aí ³⁴ ámá wí —Oxí wo xegí yoí Daionisiasoyí ríñíñoríni. O Ariopagasi dání réwapíñaríñíyí woríni. Apíxí wí xegí yoí Damarisíyí ríñíñíríni. Ámá amí wí ení nawíníñíni. Ayí omí nñkumíxíñíro númí nuro Jisasomí dñíñí wíkwírogíawixíni.

18

Poro Koriníyo nñwearífná enípi náníñíni.

¹ Poro e nemi Atenísi pñí nñwiárímí aní yoí Koriní ríñíñípimí nání nuri e ² nñrémómáná ámá Judayí wo —Xegí yoí Akwiraoyí ríñíñoríni. Xinái Podasi píropenisíyo dání xiríñoríni. Xiepi xegí yoí Pírísirairíni. Romíyí mñxí ináyí Kírodiaso Judayí aní apimí ñweagfá niyoní sekaxí re uríñí enagí nání “Romí aní rípipimí dání pñí nñeawíárímí úfríxíni.” uríñí enagí nání ayaú Itari píropenisíyo pñí nñwiárímí Koriní nání sñíñí bigíyáúríni. Ayaúmi Poro nñwímearí ³ nñgwí omíñí o yaríñípi ayaú ení yaríñí enagí nání ayaú tñí nawíní nññwearo senífa aní pákipírífa nání imímíximí nero nññwearóná ⁴ Poro Sabarfá ayí ayo Judayíyá rotú aníyo nání nuri ayí tñí Gíríkíyí tñí ení re owípímónírí, “Xwíyáfá Goríxoyápimí dání Jisaso nání neararíñípi neparíni.” owípímónírí ayí tñí nawíní rotú aníyo dání xwíyáfá xímíximí niníro ríñayíñíawixíni.

⁵ E néra nurífná Sairaso tñí Timotio tñí Masedonia píropenisíyo dání nñbírí Poromí wíméáaná o xegí nñgwí omíñí yaríñípi pñí nñwiárímáná Sabarfáyoni marífaí, sáfá ayí ayo Judayí tñíñí e nání nuayírí píraníñí uréwapíyimíñíñí nerífná woákíñí re wiayíñíñigíni, “Ámá yeáyí neayímíxemeanífa nání aríowayá xwáfá piaxíyo dání iwiaroníoyí raríñwáo, ayí Jisatoríni.” ⁶ E urayarífná ayí ríxa xixewíámí nuríro ikayíwí uráná Poro xegí iyífa nñpírírí sikí xéníñípi píñí wíaiíkmí yáríñíñigíni. Píñí wíaiíkmí niyárírí re uríñíñigíni, “Seyíñé anífnányí sewaníñíyíñé rífa meáríñíyáyo dání aníñípíríáríni. Seyíñé arífa mñniaríñagífa nání nioní wí nñxímeapaxímaní. Agwí nioní seyíñé pñí nñseawíárímí ríxa émáyo wáf urímíñíñí riwoní waríñíni.” uráríñíñigíni. ⁷ E nurárímo pñí nñwiárímí nuri aní ámá woyá —O xegí yoí Titiasí

Jasitasoyí riniñorini. Gorixo nani wáyí niwiri nani yayí umeariñí worini. Xegí aní Judayíyá rotú aníyo dani oriwami dani miriniñorini. Oyá aniwami nani nuri e dani xwiyfá uraríná re eniniginí. ⁸ Judayí wo —Xegí yoí Kirisipasorini. Judayíyá rotú aníyo awí eanarigfáyo seáyí e umenweañorini. O tñí ámá o xegí aniwami wearigfáyí tñí Poro urariñipi arfá niwiro Jisasomi dñí niwíkwíroro émayí Korini ñweagfáyí obaxí ení arfá niwiro dñí wíkwíroro wayí mearo yaríná ⁹ sfá wiyimi Ámináo re eniniginí. Poromí oríñá nupárití re uriniñiginí, “Joxí wáyí misinipa oeni. Xwiyfá nioni nani joxí nura warinipi pñí mwiárí siní aníñí nura úirixini. ¹⁰ Ayí rípi nani rírarini. Nioni joxí dñí rikikayonagi nani ámá mixí sífapimi dani wí riniñí sinínfamaní. Ámá aní rípimi nioni dñí nnikwíripírfá nani nigí imóniñíyí obaxí enagi nani rírarini.” uríagi nani ¹¹ o aní apimi niñweari Gorixo nani nuréwapíya waríná emá 18 múroniginí.

¹² Judayí Koriniyo ñweagfáyí, Romiyí wo xegí yoí Gario pírimiaó nimóniri Girikiyí píropenisí e menweañána, Judayí dñí axípi tñini nimóniro niwiápnimearo Poromí xwiyfá umeáraneyiníro wáf pírimia Gario xwirixí umeariñe nani niameami nuro ¹³ Poromí nuxekwímoro re urigfawixini, “Ámá ro ámá Gorixomi yayí numeróná ñwí ikaxí riniñipimi niwiaikiro xegí bi nero éfrixiniri dñí xenwímíni ukiniñixariñorini.” uríagfá aí ¹⁴ Poro ríxa maní exoáminiri yaríná pírimia Gario Judayí ayo re uriniñiginí, “Poro íwí éf sinwiriyí, rikikiríó éf sinwiriyí, nioni re yaiwiminiri éarini, ‘Ámá rowa uxekwímoarigfápi arfá niwiríná, ayí ananirini.’ yaiwiminiri éarini. ¹⁵ Soyíné uxekwímoarigfápi, ayí xwiyfá tñí yoí tñí segí ñwí ikaxí eaninipimi dani riniñipi nani o tñí mixí rinariñagfá nani segípi xwiyfá nimixiro eyírópoyí. Nioni ‘Xwiyfá api oseaeýiroimini.’ minimónariní.” nuriri ¹⁶ xwirixí umeariñe dani mixídámí wiowáraparíná ámá wí re egfawixini. ¹⁷ Judayí wigí rotú aníyo awí eanarigfáyo seáyí e umenweañomí —O xegí yoí Sotensorini. Omí íá niñero pírimia Gario xwirixí umeariñe midániñe iwaní mépearíñagfá aí o dñí sipí wí mwi kikiá eniniginí.

Poro ámi Siria píropenisíyo nani nurí Adiokiyo rémoní nánirini.

¹⁸ Poro siní sfá ayá wí e niñweañisáná ámá e dñí Jisasomi dñí niwíkwíroro nani xexirímeá imónigfáyo yayí niwiárimo Siria píropenisíyo nani úimiginiri sipixí womí niñixemoániri Pírisirai tñí Akwirao tñí ení nawini niñixemoániri o tñí nuro Poro Gorixomi dñí niwíkwíroro nani ñwí ñweañipi nani aní xegí yoí Segiria riniñipimi dani dfa nironiri ¹⁹ ríxa aní Epesasi riniñipimi niremoro Poro ayaúmi aní apimi niwárimí Judayíyá rotú aní e miriniñiwami nani nuri niñawiri ayí tñí xwiyfá niriníro ²⁰ ayí “ ‘Joxí siní bi tñí niñweámoxi úirixini.’ neaimónariní.” uríagfá aiwí o “Ananirini.” miwimóní ²¹ yayí niwiárimí nuríná re uriniñiginí, “Gorixo niwimónirínáyí, nioni anani ámi re seaiménapiñfáriní.” nurárimí nuri sipixíyo niñixemoániri Epesasi pñí niwiárimí nuri nuri nuri ²² sipixo ríxa aní Sisaria riniñipimi iwiékñimeáána Poro nayoáminimeámí Jerusaremí nani niyiri Jisasoyá siyikí imónigfáyo yayí niwiára ni múroairi aní yoí Adiokiyo niremori ²³ e sfá wí niñweañisáná pñí niwiárimí nuri xwíyo yoí Garesia riniñi Pírigia riniñi ene —Ayí xfo xámi wáf urimeñerini. E niñpuríná ámá Jisasomi dñí wíkwíroarigfáyo xwiyfá ámi bi tñí nuriri ení síxí niweámixára múroniginí.

Aporoso Epesasiyo tñi Koriniyo tñi dani uréwapíyini nánirini.

²⁴⁻²⁵ Judayí wo —Xegí yoí Aporosorini. Aní yoí Arekisadiria dani xiriñí worini. Xwiyfá niriñá neñwiperi émi saímí rariñorini. Bikwí Gorixoyáyo niriniri eaninipi niñini aumaúmí inñorini. Óf Ámináomi xfidipaxíyi nani píraníñí uréwapíyigfo enagi nani ámayo Jiaso nani uriri píraníñí uréwapíyiri nerfá símí niñeadípeniri

uréwapiyarinjorini. E nerí aí wayí Jono umeaiagípi nánini nijfá imóninjorini. O Epesasiyo niremori ²⁶ Judayíya rotú aníyo iwamfó nípawiri ayá igigí mé xwiyfá Gorixo nání urarinjagí aí Pírisirai tñi Akwirao tñi o apini nání rarinjagí arfá n'wiriná omí n'wirimeámi nuri óf Gorixomi xfdipaxíyi nání bi, o sini majfá enípi nání áwaní nuríri ámi bi tñi píraninjí uréwapiyigísisixini.

²⁷ Aporoso “Nioni Gírikiyí píropenisíyo nání úimigini.” wimónaná áma Epesasi dání Jisasomi dñí n'wikwíro nání xexirímeá imónigfáyí omí dñí síxí numímowáiro payí bi nearo Gírikiyí píropenisíyo ñweagfá Jisasomi dñí wíkwíroarigfáyí nání ríwaminjí re eagfawixini, “Áma ro seaímeáaná yayí tñi nipemeámi úríxini.” Ríwaminjí e nearo wiowaráná o nuri e niremómáná áma Gorixo wá wianarinjagí nání Jisasomi dñí wíkwíroarigfáyo xegí nuréwapiyirinjípimi dání arírá n'wiriná arírá bi onímiápi m'winiginini. ²⁸ Ayí rípi nánirini. O áma obaxí síñwí anigíe dání Judayí xejwí ñimoro rarigfáyí tñi ximíximí niníro níríníroná o Bíkwi Gorixoyáyo dání mñí nírórí “Áma yeáyí neayimíxemeanfa nání aríowayá xwí piaxíyo dání iwiaronfóyi raríñwáo, ayí Jisasorini.” nurírná xwiyfá mímúropaxí imóninjípi nuríri xórórí bi onímiápi m'winiginini.

19

Poro ámi Epesasiyo niremori e dání ení nánirini.

¹ Poro, Aporoso sini aní yoí Koriniyí rininjípimi ñweañáná, o d'wíni eními áwínimí nípumáná ámi aní yoí Epesasiyo niremori Jisasomi xídarigfá wíyo n'wímeari ² yarinjí re winiginini, “Soyíne Jisasomi dñí wíkwíroáná kwíyí Gorixoyápi seaímeañoyínerani?” uríagi awa re uríagawixini, “Xwiyfá re rininjípi, ‘Gorixoyá kwíyí bi ñweani.’ rininjípi aí rínarinjagía sini arfá bi m'winíwáonerini.” uríagía ³ o re uríwiniginini, “Wayí n'imearoná pí wayí meagfóyínerini?” uríagi awa “Wayí Jono umeaiagípi axípi meañwáonerini.” uríagía ⁴ o re uríwiniginini, “Wayí Jono umeaiagípi, ayí áma re oyaiwípoyinirí umeaiagípirini, ‘Áma ayí wigí íwí yaríagíapi ríwíminí mamófáyírfani?’ oyaiwípoyinirí umeaiagípirini. O ámayo wayí api numeairíná re uragírinini, ‘Áma nioniyá ríwíyo binfómi dñí wíkwíróríxini.’ O e urago, ayí Jisaso nání uragírinini.” uríagi ⁵ awa Poro e urípi arfá n'wiro wayí áma Áminá Jisasomi dñí n'wikwíroríná mearigfápi meagfawixini. ⁶ Wayí api meáaná Poro wé seáyí e wikwíaráná re eníwiniginini. Kwíyí Gorixoyápi áma awamí waíninjíwiniginini. Kwíyípi waínáná awa xwiyfá m'íkí api apimi dání anani ríro wíá rókiamoarigfáninjí ríro egfawixini. ⁷ Áma e egfáwa nowani wé wúkaú síkwí waú awarini.

⁸ Poro aní apimi n'ñweari Judayíya rotú aníyo nípawiri ayá bi mé xwiyfá nura nuri áma ayí re owipímónirí, “Ayí áma Gorixo xfo xegí xwioxíyo m'imeámí nerí umeñweañfápi nání áma ro neararinjípi, ayí neparini.” owipímónirí nureñwípea nuri ñweañáná emá waú wo ríxa ñimúrómáná enáná ⁹ Judayí wí dñí wakísí niníro Poro rarinjípi pírfí n'wiaíkiro áma obaxí epíroyí egí síñwí anigíe dání óf Gorixo tñí e nání inínyí nání Jisasomi xídarigfáyí nání ikayíwí raríná o ayo pñí n'wiárimí nuri áma Jisasomi dñí n'wikwíro nání wiepísarinjí wíwiní imónigfáyo n'wirimeámi xfo tñí nawíni nuro sfá ayí ayo aní xwiyfá réwapínarigfá Tiranasoयीwámi dání nureñwípea uníwiniginini. ¹⁰ O e yarinjagí nání áma Judayírani, Gírikiyírani, Esia píropenisíyo ñweagfáyí nñí Poroyá maníyo dání xwiyfá Ámináo nánípi arfá wiaríná xwiogwí waú múroníwiniginini.

Sipaomi xewaxowa imfó m'ixí oumáinowáraneyiníro egfá nánirini.

¹¹ Poro Gorixoyá dñí tñí emímí xegí bi áma síñwí m'winarigfá imóninjípi yarinjagí nání ¹² iríkwírani, roaríxírani, o kwírinarinjípi áma nurápmí nuro áma símíxí

yarigfáyí t́ńj e nání nimeámi úáná sımıxı́ ayı́ pńni wiárıri áamá imfó dıńj xıxéroarınjıyı́ t́ńj e nání nimeámi úáná imfó pńni nıwiárımi urı yagfırını. ¹³ Judayı́ anj wı e wı e nemero “Imfó mıxı́ umáınıpaxonerını.” rınarıgfáyı́ wı re yagfırını. “Imfó áamá romı xıxéroarınjıyı́ mıxı́ umáınowáraneyı́.” nıyaiwıro iwamfó yoı́ Jısayoyáyo dánı mıxı́ umáınowáranıro neróná imfóyo re nura wagfırını, “Nıonı yoı́ Poro wáf neararınjo, Jısayoyı́ rınınjomı dánı rırarınjagı́ nánı áamá xıxéroarınjı́ romı pńni nıwiárımi ui.” nura nuro nemerına ¹⁴ Judayı́ya apaxı́pánınjı́ imónınjı́ xwé wo —Xegı́ yoı́ Sıpaoyı́ rınınjorını. Omı xewaxowa wé wıúmı́ dıńjı́ waúı́ imónıgfáwa enı axı́pı́ e yanıro yarına ¹⁵ imfó awa urarıgı́o re urınınıgı́nı, “Nıonı ananı Jısayomı mı́ ómıxı́rı́ Poro nánı nıjı́fá imónırı́ enjagı́ aıwı́ soyı́né goyı́nérı́nı?” urána re enınıgı́nı. ¹⁶ Áamá imfó dıńjı́ xıxéroarınjo nımawırı́ nıxeamomerı́ awamı́ xopırırı́fı́ wıáná rınınjı́ xalıwı́ wınıagfı́a anjı́ iwámı́ dánı éfı́ nuróná aikı́ urfırı́fáwa ugı́awıxını. ¹⁷ Anjı́ iwámı́ dánı éfı́ nuróná aikı́ urfırı́fáwa úfáyı́ nánı áamá Judayı́ranı, Gırıkı́yı́ranı, Epesası́ ηweagfáyı́ nńni arfá nıwiárıro nánı wáyı́ nıkárınrıro Ámıná Jısayoyá yoı́ nırıróná seáyı́ e numero ¹⁸ Jısayomı́ dıńjı́ wıkfırófáyı́ obaxı́ wı́ nıbayıro wıgı́ yarıgfı́apı́ waropırı́fı́ wıro wı́fá urókıamónıro nıyayıro ¹⁹ wıgı́yı́ obaxı́ wı́ ayáfı́ xıxegı́nı yarıgfáyı́ wıgı́ ikayı́wı́ sıńwı́ wınaxı́dı́wanıgı́nırı́ bıkwı́yo ηwırırınınjı́yı́ nımeámi nıbıro áamá nńniyá sıńwı́yo dánı rı́fá nıkeaárımáná nıgwı́ bıkwı́ rı́fá ikeáırı́apı́ bı́ neróná tarıgfı́apı́ íá nıróróná nńni K50,000 imónımınrı́ éagı́ wınıgı́awıxını. ²⁰ Apı́ nıpı́nı́ nımóga warına xwı́yı́fá Ámınáo nánıpı́ surı́má mı́mónı́fı́ wı e wı e sı́nı́ xwé nırı́ga emearınjagı́ nánı áamá ámı́ ámı́ ayá wı́ kumı́xınayıgfı́awıxını.

Epesası́ ηweagfáyı́ sımımiákwı́ nero egfá nánırı́nı.

²¹ Apı́ rı́xa nımónımáná enáná Poro Gorı́xoyá kwı́yı́pımı́ dánı re yaiwınınıgı́nı, “Nıonı nurı́ Masedonia pıropenısı́yo áwınımı́ urı́ Gırıkı́yı́ anjı́yo áwınımı́ urı́ nıyárımonı́ Jerusaremı́ nánı úımı́gı́nı.” E nıyaiwırına re rınınıgı́nı, “Nıonı rı́xa Jerusaremı́yo nánı nurı́ nırémorınáyı́ e dánı wı e nánı xámı́ mı́paxı́ nımónırı́ nurı́ anjı́ Romıyı́ rınınjı́pımı́ sıńwı́ wınıımı́gı́nı.” nırırı́ ²² áamá xı́omı́ seáyı́ wııarıgfı́ıwaúımı́ —Egı́ yoı́ Tımotıomı́ tńni Erasıtıasomı́ tńni awaúımı́ Masedonia pıropenısı́yo nánı nurowárırı́ aı́ o sı́nı́ ámı́ bı́ tńni Esia pıropenısı́yo ηweanáná ²³ áamá wı́ nıwiápı́nımearo ófı́ Gorı́xomı́ xı́darıgfáyı́ nánı mıxı́ nırınowıéánırına sımımiákwı́ onımiápı́ megı́awıxını. ²⁴ E egı́nı́ áamá wo —Xegı́ yoı́ Demıtırıasorını. O xegı́ nıgwı́ omınjı́ nerına amı́pı́ sıńá sı́rı́pá tńni imı́xarıgfı́apı́ yarınjı́yı́ worını. Esia pıropenısı́yo ηweáyı́ wıgı́ ηwı́fá xwépı́ —Apı́ xegı́ yoı́ Atemı́sı́yı́ rınınjı́pırını. Apı́ wıgı́ anjı́ rı́dı́yowá yarıgfı́ıwámı́ éfı́ urárırınjı́pı́nı́ imónınjı́pı́ sı́rı́pá tńni wıgı́ ηwı́fá onımiá bıa ananı nımeámi nuro wıgı́ anjı́ xıxegı́nıyo tı́pırı́fá nánı imı́xarıgfáyı́ worını. Áamá omınjı́ xı́o yarınjı́pa axı́pı́ neróná nıgwı́ onımiá mearıgfı́amanı. ²⁵ O áamá omınjı́ xı́o yarınjı́pa axı́pı́ yarıgfı́awamı́ tńni áamá omınjı́ xegı́ bı́ onımiápı́ yarıgfı́awamı́ tńni awı́ neáırı́rı́ re urınınıgı́nı, “Gı́ ámáoyı́né, soyı́né nıjı́fırını. Omınjı́ none yarınjwá rı́pı́ nánını́ nıgwı́ wı́ mı́neamúroarınırı́. ²⁶ Áamá Poroyı́ rınınjo negı́ anjı́ Epesası́yonı́ marfı́ái, negı́ Esia pıropenısı́yo nımını́ enı yarınjı́pımı́ soyı́né sıńwı́ wınıro arfá wıro yarıgfı́arını. O áamá wıgı́ ηwı́fá íá xı́rarıgfı́a imónınjı́pı́ rı́wı́ oumópoyınrı́ nerına re urarınjorını, ‘Nwı́fá áamá wé tńni imı́xarıgfı́apı́ nepaxınjı́ mı́mónını́. Mı́mónı́ ηwı́fırını.’ E urarınjagı́ nánı áamá obaxı́ arfá nıwıro ηwı́fá nene imı́xarınjwápı́ rı́xa rı́wı́ umogfı́arını. ²⁷ None o rarınjı́pı́ xe orınrı́ sıńwı́ nıwını́ranénáyı́, nıgwı́ omınjı́ none nerane nıgwı́ mı́neamúroarınjı́pı́ peayı́ wıanı́paxı́ imónını́fıpı́nı́ marfı́ái, rı́pı́ enı imónını́fırını. Anjı́ rı́dı́yowá yarınjwáıwá, negı́ ηwı́fá Atemı́sı́yı́ rınınjı́pı́ nánı mı́rı́nı́nı́wı́fá nánı enı peayı́ nıwıanıro ‘Sı́pırını.’ rı́paxı́ imónırı́ ηwı́fá apı́xı́ imónınjı́ í, áamá Esia pıropenısı́fı́yo ηweagfá nńni tńni xwı́fá nımını́ ηweagfáyı́ tńni yayı́ umearıgfı́ı enı surı́má nımónırı́ xwı́fá iwerı́ enıfırını.” urı́agı́ ²⁸ awa arfá nıwıróná wıkfı́ bı́ ayı́kwı́ mı́wónı́agı́ enjı́ tńni rı́fı́ıwá re nıra ugı́awıxını,

“Epesai ηweaηwaéneyá ηwíá Atemisiþi, ayí seáyi e imóniηþiriñi.” nira nuro ²⁹ aηí nipiñiñi ríaiwá rírowiámí niga nuríñá ámá nñi re egfawixiñi. Wáf ámá awí eánarigíe nání nawíni xwamiání néra mírí nuro ámá Masedonia þiropenisíyo dání Poro tñi emearigííwaú —Egí yoí rowaúmi Gaiasoyi riniñomi tñi Arisitakasoysi riniñomi tñiñiñi. —Awaúmi íá nixero níropémi úána ³⁰ Poro ámá wikí tñi awí eánarigíe piyíá xwiyíá bi ourimñiri yaríñá ámá Jisasomi xídarigíáyí xe ouniri siηwí miwinaríñá ³¹ gapimaní Esia þiropenisí ayo umenweagíá wa —Awa Poro tñi níkumixiñiro emearigíáwarini. Awa xwiyíá Poro nani nurowaríroná re urayigíawixiñi, “Aríkí ámá awí eánigíe nani mupani.” uraríñá ³² ámá awí eánigíe dani xwamiání nero wa wigí bi nani riro wa wigí bi nani riro neróná arikikí niniro nani ámá nápi aríá kwíkwíkwí nero “Ayí rípi nani awí eáníwaénerfani?” miyaiwipa nero ³³ wa Judayí wigí wo Arekisadaoyi riniño xwiyíá ririñi oneaiñiri wáráná ámá e epíroyí egíáyí wí “Ayí o nani awí eáníwaénerfani?” yaiwiaríñá o re oyaiwípoyiñiri, “Judayí ríá api neamearigíámani.” oyaiwípoyiñiri xwiyíá ourimñiri nani wé ówaní uyimñiri éyí re egíawixiñi. ³⁴ Awa o Judayí wo enagi siηwí mí niwómixiñiro nani nawíni axíñá nrayiro ayá wí ríaiwá re nura ugíawixiñi, “Epesai ηweaηwaéneyá ηwíá Atemisiþi, ayí seáyi e imóniñi.” Aníñí miní e nira nuro nira nuro ³⁵ gapimanowayá payí weaiaríño niþiri ámá epíroyí egíáyo þrí wiaíkímí niyárimáná re uriñiniñi, “Episasi ηweagíoyíné, ámá wo siñi majíá re rimóniñi, ‘Episasi ηweagíáyí aηí rídiyowá yarigííwá wigí ηwíá xwé Atemisiyi riniñiþi nani miriniñiwá tñi ηwíá api aηíñami dani piéronapiñiþi tñi menweagíáyíñi.’ Ámá wo siñi majíá e rimóniñi? Oweoi. ³⁶ Nioni searíá api ámá wo ‘Ayí nepamani.’ ríþaxí mimóniηagi nani soyíné niyopiýára oseauni. Úrapí mikariniþa époyi. ³⁷ Ayí rípi nani searariniñi. Ámá soyíné íá nixemi bíá rowaú negí aηí rídiyowá yaríñawámi dani amipi bi íwí miþeapa eri negí ηwíá imóniñi nani ikayíwí aí bi miriþa eri éíwaúrini. ³⁸ Xwirixí nani mimóniþa neri gapimanowa xwirixí aríá wianiro nani miñweapa reñoi? Ayíñani Demitriaso tñi omiñí axípi yarigíáwa o tñi nawíni kumixiñigíáwa tñi ámá womi xwiyíá oumearaniñiro nerónáyí, xwiyíá umeararigíe nani rixa nuro e dani xixe oxekwímoníþoyi. ³⁹ Soyíné xwiyíá siñi wí tígíáyíné enánáyí, xwiyíá nani sía awí eánaríñwáina dani rírixini. ⁴⁰ Ayí rípi nani searariniñi. Agwi none éwapíñíwá rípi míkí mayí enagi nani gapimanowa ‘Piyo dani awí neániñiro rírowiámí niniro simimiákwí éoi?’ nearáná ‘Xwiyíá anani uríþaxí imónaníwini.’ ríseaimónarini? Oweoi, rixa gapimanowa xwiyíá neamearíþaxí imóniñwini.” ⁴¹ Gapimanowayá payí weaiaríño e nuríñaná ámá e awí eánigíáyo xixegíni urowarapiñiniñi.

20

Poro ámi Masedonia Þiropenisíyo emerí Gírikíyí aηíyo emerí ení naniñi.

¹ Ámá xwiyíá rírowiámí niniro simimiákwí yarigíá þíni niwiáriñiro kikiá yaríñá Poro ámá Jisasomi xídarigíáyo xío tñi e nani “Eini.” nuriri rixa báná ení ríremixí niwiri yayí niwiáriñi Masedonia þiropenisíyo nani úimiginiñiri e dani þíni niwiáriñi ² nuri þiropenisí apimi áwiniñi niþuríñá ámá e ηweagíá Jisasomi dñí wíkwírogíáyo ení ríremixí ayá wí niwiéra niþuri Gírikíyí aηíyo níremori ³ e ηweaηáná emá waú wo rixa ni múrómáná enáná rixa Siria þiropenisíyo nani úimiginiñiri siþixí womi þixemoániñiri éyí Judayí wí o nani mekaxí rinaríñagíá nani ámi dñí re yaiwiñiniñi, “Ámi Masedonia þiropenisíyo nioni biñáimani oumíni.” niyaiwiri imani nurí ⁴ ámá rowa eni o tñi nawíni ugíawixiñi. Wo Beria dání Piroso mi xewaxo Sopataorini. Ámi waú Tesaronaika dání Arisitakaso tñi Sekadaso tñi awaúrini. Ámi wo Debi dání Gaiasorini. Ámi wo Timotiorini. Ámi waú Esia þiropenisíyo dání

Tikikaso t́ni T́ropimaso t́ni awaurini. ⁵ Awa nioni t́ni Poromi t́ni xámi n+yeamearo T́rowasi dání yawawi nání weninjeri nero nweanáná ⁶ Judayí Gorixo múronjyí nání dínjeri mopírri nání śá bisfkerfá yisí mayí nimixiro narigfáyí rixa pwéáná yawawi Piripai e dání ṕni n+wiárimí nurai sipixí womi n+pixemoánirai ninjwearai śá rixa wé wú yeamúroáná awami T́rowasiyo n+wímearei e nweanáná śá wé ẃúmi dánjeri waú neamúronjinigini.

Yutikaso piyomi Poro sinjeri imixinjeri nánirini.

⁷ Sadéyo nene aiwá n+rane rosapá imixirane yani nání awí neániranéná Poro ámá e dánjeri awí eánfáyo xwiyfá nuriríná “Wíáriná rixa anjeri úimiginí.” niyaiwiri nání xwiyfá aninjeri miní xwíá nimirí nira nuri rixa áriwégí imónáná ⁸ anjeri awawá seáyi e ikwíroninjeri nene awí neánimáná xwiyfá arfá wiarinjawáwami ramixí obaxí mixelároárinjagí aí ⁹ íwí sikinjeri wo —O xegí yoí Yutikasorini. O pípwíyo ninjweámáná Poro aninjeri miní xwiyfá xwíá nimirí nura waríná arfá niwiri sá nífasí niyayísáná rixa sá dínjeri mamó niweárirri re enjiniginí. Pákíki wíxaú wá ikwíroninjeri seáyi e enowámi dání pírimioanjiniginí. Pírimioáná ámá niwepínriro nimearíná xwíámi piyí wenjagí meágí aiwí ¹⁰ Poro niwepínri íwí sikinjomí seáyi e nupíkákwinri nímíkwiyínimáná re urinjiniginí, “Seyíne dínjeri sipí miseaipani. Ámi sinjeri eninjeri.” nurimi ¹¹ ámi nipeyiri ayí t́ni nawíni aiwá níkwíriri nínimáná ayí t́ni xwiyfá níríga núfasáná rixa wíá nóga warinjeri t́ni Poro ṕni n+wiárimí úagí ¹² ayí íwí sikinjeri o ámi sinjeri éagí nimeámi wigí anjeri e nání nuro dínjeri wíá bí onimiápi m+wóninjiniginí.

Poro T́rowasiyo ṕni n+wiárimí Mairitasíyo nání unjeri nánirini.

¹³ Poro “Awa anjeri Asosiyi rininjeripimi nání sipixíyo waríná nioni xwíáyo úimiginí.” niyaiwiri none sipixí womi n+pixemoánirane Asosíyo nání nurane xfo nání weninjeri nerí nweaníwá nání ófí neaimoí enjagí nání none omí xámi numearane sipixomí n+pixemoánirane Asosí nání nurane nírémorane nweanáná ¹⁴ Poro rixa xwíáyo nibiri anjeri apimi neámeáná o t́ni nerimeánimi sipixíyo nurane anjeri Mitirini rininjeripimi nírémorane ¹⁵⁻¹⁶ e dání ṕni n+wiárimí nurane sipixomí sá wenwáone pírinjwí Kaiosiyi rininjeripimi oriwámi dání nímúrorane ámi sá wenwáone pírinjwí Semosiyi rininjeripimi nírémorane Poro nioni Esia píropenisíyo nírémorí ninjwearíná śá ayá wí nímúroniginirri re yaiwiárinjiniginí, “None anjini nuranényí, śá Judayenyá Pedikosiyi rininjeriyi siní mipwémi enáná Jerusaremí rémoaníwáraní? Ayínání Epesasi múróimiginí.” yaiwiárinjeri enjagí nání none Epesasi miwiékínimeá nímúrorane ámi sipixomí sá wenwáone anjeri Mairitasiyi rininjeripimi rémonjaniginí.

Poro Jisasoyá siyikí imónigfá Epesasi nweáyo wipenjweagfáwami unjeri nánirini.

¹⁷ Poro Mairitasíyo nírémómáná e dání ámá Jisasoya siyikí imónigfá Epesasiyo njweagfáyo wipenjweagfáwa nání re uowárinjiniginí, “Awa obípoi.” nuowárirri ¹⁸ awa rixa o t́njeri e nání báná re urinjiniginí, “Śá nioni segí Esia píropenisí t́yo iwamíó rémonáyimi dání ṕni niseawiárimí unjáyí nání seyíne t́ni nawíni ninjwearíná pí pí enjapi nání soyíne nijfáriní. ¹⁹ Seyíne t́ni ninjwearíná Ámináoyá xináíninjeri nimónirri o nání wáf n+wurimeiri niseariríná seáyi e mimónipa nerí inimi niseaimónirri enjiriní. Seyíne nání dínjeri sipí niarinjagí nání wainí wainá njwí niseaeayiri enjiriní. Judayí nioni nání mekaxí nírinarinjagí nání xeaninjeri obaxí nímeanjeri aiwí ²⁰ nioni wé íá mímixeání xwiyfá seyíne arfá niwiro nixelíróóná nanjeri seaimixipaxipi wí yumí miseai nerí ámá obaxí sinjwí anigíe dánirani, anjeri xixegíyo inimi dánirani, nisearewapiyiri enjiriní. ²¹ E neríná Judayínérani, Gíríkíyínérani, ayá nisearemorí re searayinjarini, ‘Segí íwí yarigfápi ríwíminí nímamoro Gorixo t́áminí níkinimóniríná negí Áminá Jisasi Kiraisomí dínjeri wíkwírópoi.’ searayinjarini.

²² Arfá nípoyí. Agwí kwíyí Gorixoyápi o Jerusaremí nání úwínigíní nìkìkayonagí nání anjé apimí rémóáná pí pí nímeanfápi nioní majfá aiwí, sa e nání waríjíní. ²³ E rémóáná pí pí nímeanfápi nioní majfá enagí aiwí anjé apí apimí múroaríná Gorixoyá kwíyípi ayá re niremoaríjíní, 'E rémóáná gwí ríyiro xeaníjé sealkááro epíríáríní.' ²⁴ Ayá e niremoaríjíní aiwí, nioní dínjé míjwiráriní. Ayínání míjé yíwí nírimí e nání ananí waríjíní. Sínjé umfá nání 'Ayí seáyí e imóníjépirífaní?' míyáiwí, pí pí níkarípirífa aí gí xámí néra bíjápá síní axípi néra nurí ripíní nerínáyí, 'Ayí seáyí e imóníjépirífaní?' nímonaríní. Áminá Jisaso re níyáiwírí sekaxí nírinjépi, 'O Gorixo ámáyo wá wianíjé enagí nání xwíyífá yayí winípaxípi wáf níriméiwínigíní.' níyáiwírí sekaxí nírinjépi yoparípi nípiní wáf nuráriméríná 'Ayí seáyí e imóníjépirífaní?' nímonaríní.

²⁵ Arfá nípoyí. Nioní seyíné ténimí nimerí xwíyífá ámá Gorixomí dínjé wíkwíroarígífáyo xegí xwioxíyo mímeámí nerí umenweanfápi nání wáf searímearíjáyíné, níyínéní ámí gí símímanjé bí sínjé nanípirífa menjépi nání nioní níjfaríní. ²⁶⁻²⁷ Ayínání ayá re searemoaríjíní, 'Enjíná dání Gorixo "Re éimígíní." yáiwíaríjépi nání nioní áwanjé nísearírná wé fá mímixeání nípiní xixení searírná enagí nání ámá níyíyá wo anínáná "Poró rífa nímeáríjé." rípaxí imónínfá meníní.' seararíjíní. ²⁸ Ámá Jisaso yá imónígífá sewaníjéyíné umenweagífápipí ríkkíríró wiarígífáyo imónípiríxiní wáyí seainíwínigíní. Ámá Gorixoyá síyíkí imónígífá níyoní —Ayí nání yoxáfpámí dání nupeiríná xewaníjé gwírinjé roayíroaríjéyíriní. Ayo níyoní numenwearíná Gorixoyá kwíyípi sípísípí awí mearoarígífápa axípi awí umearórixíní seaimíxaríjéyíné xixení píraníjé umenweárixíní. ²⁹ Ayí ripí nání seararíjíní. Nioní ríxa pípi níseawíarímí úáná ámá síwí sayí sípísípí roarígífápaníjé nímonímí seyíné táfámíní níbíro ámá soyíné umenweagífáyo xe nanjé oépoyníriní sínjé míwíní xwírífa sealkíxeayípirífaríní. ³⁰ Ayí ripí nání ení seararíjíní. Segíyí wa ení níwíápínímearo re níyáiwíro yapí wíwapíyípiríxiní, 'Jisasomí xídarígífáyí wígí wíníyo pípi níwíarímí nioníní oníxídfóyí.' níyáiwíro yapí wíwapíyípiríxiní. ³¹ Ayínání nioní seyíné téní níjwearí xwíogwí waú wo ní múroaríná woxíní woxíní nání dínjé sípí nísearí jwí téní enjé ríremíxí searíjépi bí pípi níwíarí aníjé míní yayíjépi nání ríwífmíní mímamó sínjé téní aníjé míní érixíní. ³² Agwí nioní Gorixo seamenífa nání xegí wéyo seawáriní soyíné xwíyífá o ámá níyoní wá níwianíriní enjépi nání dínjé wíkwíropíriní seawáriní yaríjíní. Xwíyífá apí ananí síkkí seomíxíriní amípi nanjé Gorixo ámá nioní gí imóníjéyo wíimígíníriní imóníjépi meapaxíyíné seaimíxíriní epaxí imóníní. ³³ Nioní seyíné téní níjwearíná segí woyá síjé goríraní, síjé siríparaní, rapírapíraní, wí sínjé íwí míwíníjériní. ³⁴ Nioní seyíné téní níjwearíná enjépi sewaníjéyíné níjfaríní. Amípi wí mísearápi 'Pí yíníriní pí níriní emíriní?' níyáiwírí neríná wé gí rúmí dání nígwí omíjé nerí nígwí nímearí bí neríná nioní gí bí erí ámá nioní téní njwearígífáyo ení bí wírí enjériní. ³⁵ Amípi níriní nioní enjépi neríná ríxa re seáiwapíyíjériní. Ámá sípíyí seáyí nerí mínípaxí imóníjéyo arírá wírixíní. Xwíyífá Áminá Jisaso ríjé ripí, 'Yayí míní wiaríjé winaríjépi yayí uráparíjé winaríjépipí seáyí e imóníní.' xwíyífá apí ení ríwífmíní mímamó dínjé mórixíní." uríjínigíní.

³⁶ Poró xwíyífá apí nípiní nurárimí xómíjé níyíkwírí awa téní Gorixomí xwíyífá rírimí níwíro ³⁷⁻³⁸ awa xwíyífá Poró "Gí símímanjé ámí bí sínjé nanípirífámaní." urí enagí nání dínjé sípí níwírí jwí nearo omí nímakíkyayíro kíyí nímiaúnayíro xíomí nímeáa nuro sípíxí ténjé e wárigíawíxiní.

21

Poró ámí sípíxíyo níjéxemoáníriní unjé náníriní.

¹ E nemone awami pñni n̄wiár̄imi ámi sip̄ix̄íyo nuranéná niyakía mú ir̄ñií pir̄iñw̄f̄ yoí Kosiyi r̄in̄iñ̄í̄pimi n̄rémorane sá wenwáone nurane pir̄iñw̄f̄ Rosiyi r̄in̄iñ̄í̄pimi n̄rémorane e dáni nurane an̄f̄ yoí Patarai r̄in̄iñ̄í̄pimi niwiék̄ñimearane ² e nayoarane sip̄ix̄í ámi wo Pinisia piropenis̄íyo nán̄i um̄in̄iri yar̄iñaḡi n̄w̄in̄irane omi n̄ip̄ixemoán̄irane n̄iñweámáná n̄imeámi nurane nurane ³ pir̄iñw̄f̄ yoí Saip̄iras̄iyi r̄in̄iñ̄í̄pi wé onam̄iñ̄um̄in̄i en̄jáná n̄imúrorane nurane nurane xw̄iȳf̄á re r̄inár̄iñ̄f̄ en̄aḡi nán̄i, “An̄f̄ yoí Taiaȳf̄ r̄in̄iñ̄í̄pimi sip̄ix̄í royá san̄f̄ e t̄íwan̄iḡini.” r̄inár̄iñ̄f̄ en̄aḡi nán̄i none Siria piropenis̄íyo an̄f̄ apimi niwiék̄ñimeámáná ⁴ e nayoarane áma Jisasomi x̄idar̄iḡf̄áȳf̄ nán̄i p̄f̄á nemerane aȳf̄ t̄ñi s̄f̄á wé w̄f̄um̄i d̄an̄f̄ waú ñwean̄jáná aȳf̄ kw̄iȳf̄ Gor̄ixoyáyo dáni Poromi re urayiḡf̄awix̄ini, “Joxi Jerusarem̄iyo nán̄i wí nuri xw̄ir̄iñw̄f̄ mosax̄ipani.” nurayiro ⁵ s̄f̄á none aȳf̄ t̄ñi ñweani imón̄iñ̄f̄ȳf̄ n̄ñi r̄ixa óráná an̄f̄ apimi p̄ñni n̄wiár̄imi nurane aȳf̄ t̄ñi wiḡf̄ ap̄ix̄f̄ t̄ñi wiḡf̄ n̄iaíw̄f̄ t̄ñi n̄ineameámi nuro raw̄rawá iman̄f̄ e dáni xóm̄iñ̄f̄ n̄iȳikwirane Gor̄ixomi xw̄iȳf̄á r̄ir̄im̄f̄ n̄wimáná yaȳf̄ ninowár̄imi ⁶ none sip̄ixomi p̄ixemoánáná aȳf̄ wiḡf̄ an̄f̄ e nán̄i uḡf̄awix̄ini.

Agabaso Poromi ikwair̄f̄ win̄f̄pi nán̄ir̄ini.

⁷ E nemone Taia p̄ñni n̄wiár̄imi nurane an̄f̄ yoí Toremesiyi r̄in̄iñ̄í̄pimi n̄rémómáná nayoarane áma Jisasomi d̄iñ̄f̄ n̄wikw̄r̄oro nán̄i neḡf̄ n̄r̄ix̄ímeá imón̄iḡf̄áyo yaȳf̄ n̄wirane aȳf̄ t̄ñi s̄f̄á ayi sá wenwáone ⁸⁻⁹ w̄f̄api t̄ñi e dáni p̄ñni n̄wiár̄imi nurane an̄f̄ Sisariaȳf̄ r̄in̄iñ̄í̄pimi n̄rémómáná nayoarane an̄f̄ xw̄iȳf̄á yaȳf̄ win̄pax̄f̄ wáf̄ urar̄iñ̄f̄ Piripoyi r̄in̄iño —O en̄jáná wáf̄ wurimeiar̄iḡf̄awami seáȳf̄ w̄ir̄ix̄in̄iri wé w̄f̄um̄i d̄an̄f̄ waú r̄ípeán̄iñowa wor̄ini. O xeḡf̄ xemiáíwa —Íwa Gor̄ixo nán̄i wáf̄ rókiamoar̄iḡf̄iwar̄ini. Ap̄iyá wípaú wípaú íwa t̄ñor̄ini. ¹⁰ Oyá an̄f̄yo n̄ipáwirane o t̄ñi s̄f̄á wí ñwean̄jáná wáf̄ rókiamoar̄iñ̄f̄ wo —Xeḡf̄ yoí Agabasor̄ini. O Judia piropenis̄íyo p̄ñni n̄wiár̄imi n̄iweap̄iri ¹¹ none n̄ineaimear̄i or̄iñá ikax̄f̄ n̄inear̄iri re en̄iñiḡini. Poroyá arer̄ix̄f̄ nuráp̄iri xeḡf̄ wéyo t̄ñi sikw̄íyo t̄ñi n̄jár̄in̄iri re r̄iñ̄iñiḡini, “Kw̄iȳf̄ Gor̄ixoyápi r̄iñ̄f̄pi r̄ip̄ir̄ini, ‘Arer̄ix̄f̄ r̄ir̄í xiáwomi Judaȳf̄ Jerusarem̄i dáni ax̄f̄pi re gw̄f̄ nuyiro émáyo min̄i wip̄r̄f̄ar̄ini.’ Kw̄iȳf̄ Gor̄ixoyápi r̄iñ̄f̄pi ap̄ir̄ini.” near̄f̄aḡi ¹² none ar̄f̄á e n̄wiranéná none t̄ñi áma e ñweáȳf̄ t̄ñi Poromi waun̄f̄ r̄ix̄iñ̄f̄ re urayin̄waniḡini, “Joxi Jerusarem̄i nán̄i m̄iyipani.” ur̄f̄aḡwi aí ¹³ Poro re near̄iñ̄iñiḡini, “Seȳf̄né pí nán̄i ñw̄ini ñw̄ini nearo ík̄ñiñ̄f̄ sip̄i nipax̄f̄ nikár̄ar̄iño? Awa nion̄i gw̄f̄ n̄jár̄ánáȳf̄, ‘Aȳf̄ anan̄ir̄ini.’ n̄iyaiwiri nán̄ini e nán̄i m̄iwar̄iñ̄ini. Áminá Jisasomi x̄idar̄iñaḡi nán̄i n̄ip̄ik̄iánáȳf̄, ‘Aȳf̄ anan̄ir̄ini.’ n̄iyaiwiri nán̄i en̄i war̄iñ̄ini.” near̄f̄aḡi ¹⁴ none omi urakipax̄f̄ mimón̄f̄aḡi n̄w̄in̄irane omi xw̄iȳf̄á ámi bi mur̄f̄ re r̄in̄iñ̄waniḡini, “Ámináo ‘Omi wímeáw̄in̄iḡini.’ yaiwiar̄iñ̄f̄pi xe wímeáw̄in̄iḡini.” r̄in̄iñ̄waniḡini.

Poro Jerusarem̄iyo n̄rémori Jisasoyá s̄iyik̄f̄ imón̄iḡf̄áyo umen̄weaḡf̄awami rep̄iȳf̄ win̄f̄ nán̄ir̄ini.

¹⁵ E nemone s̄f̄á aȳf̄ r̄ixa neamúróáná none yúr̄ar̄f̄ nemáná raw̄rawá p̄ñni n̄wiár̄imi Jerusarem̄iyo nán̄i n̄yirane ¹⁶ Sisaria dáni áma none p̄ñni n̄wiár̄imi yar̄iñwáé d̄an̄f̄ Jisasomi x̄idar̄iḡf̄áȳf̄ wa t̄ñi n̄yirane awa none an̄f̄ Nesonoyá —O Saip̄iras̄i pir̄iñw̄f̄pimi d̄an̄f̄ wor̄ini. En̄jáná dáni Jisasomi d̄iñ̄f̄ n̄wikw̄r̄or̄i x̄idaḡf̄ wor̄ini. “Oyá an̄f̄yo sá owépoiȳf̄.” n̄iyaiwiro nán̄i n̄ineaipemeámi n̄ineayiro e neawár̄iḡf̄awix̄ini.

¹⁷ E nemone r̄ixa Jerusarem̄i nán̄i n̄yirane e rémóáná áma Jisasomi d̄iñ̄f̄ n̄wikw̄r̄oro nán̄i neḡf̄ n̄r̄ix̄ímeá imón̄iḡf̄áȳf̄ yaȳf̄ n̄ineairo n̄ineamím̄in̄f̄aḡf̄a ¹⁸ sá wenwáone w̄f̄api t̄ñi Poro t̄ñi none n̄wiáp̄ñimeámi Jemiso t̄ñi e nán̄i nurane Jisasomi d̄iñ̄f̄ w̄ikw̄roar̄iḡf̄áyo wipen̄weaḡf̄áwa en̄i Jemiso t̄ñi awí eán̄iñáná ¹⁹ Poro r̄ixa yaȳf̄ n̄wimáná x̄fo émáyf̄ t̄ñim̄in̄i wáf̄ nur̄imer̄fná Gor̄ixo x̄oyá wéyo dáni wiemen̄f̄ bi bi nán̄i rep̄iȳf̄ n̄wiéra úagi ²⁰ awa ar̄f̄á n̄wiróná Gor̄ixomi seáȳf̄ e numero re ur̄iḡf̄awix̄ini, “Gw̄f̄áox̄ini, neḡf̄ Judaȳf̄ sip̄i ayá xwé wí Jisasomi d̄iñ̄f̄ w̄ikw̄ron̄aḡf̄a

joxi ríxa nijfá imóninini. Ayf nfini negf nwf ikaxf enina dani niriniri eaninipimi xfdanro nani smf xeadfpénarinoi. ²¹ Ayo ama wi joxi nani re urigfawixini, 'Poro emayfa anfo nemerina negf Judayf emayf tfaminin nweagfayo re urewapiyarininini, "Nwf ikaxf negf arfo Moseso niri eanipimi pini wiario siwf negf arfowa erowiapnigfapimi mixdipa ero nero segf niaiwf iyf smf sfó miwakwipa érxini." Áma ayo Poro e urewapiyarininini.' ²² E urigfa enagi nani ari yanfwini? Negf Judayf Jisasomi xfdarigfa anj ripimi tfaminin nweagfayf anani joxi bfp nani ríxa arfa niwiprf enagi nani ²³ xwiyfá none riranf rípi axfp érxini. Negf ama nwfá nweagfa waú waú nweano. ²⁴ Joxi awa tfini nkumixiniro nene xwiraimimf neainarinipf anipa imoninfa nani yarinwapi awa tfini nawini nero ami nanj imonirixini. E nerina waú waú awa wigf dfá nironiro xwiraimimf winarinipf anipa imoniro nanwf Gorixo nani ridiyowá wiuro epfafa nani bf wiirixini. Joxi none rirarinwapi axfp e nerina ama nfini re yaiwiprafói, 'Poro nani neararigfapi mfkf mayfiri. O eni negf nwf ikaxf eaninipimi nixdirf piraninjf yarinorini.' yaiwiprafói. ²⁵ E nisearirane ai enina xwiyfá nimixiranena 'Éma Jisasomi dnjf wikwroarigfayf negf nwf ikaxf eaninjf nipini xdfirixiniri uranirewini?' niriniranena re rinarinwaniginini, 'Nwf ikaxf rípiaw rípiaw pini wiaripaxf mimonini.' nirinirane payf re neari warinwaniginini, 'Nanwf ama wi mimonf nwfá imoninjf nani ridiyowá éfapi minipa érxini. Rakiwf eni minipa érxini. Nanwf sinwyo gwf xiraná ragf sni enagi nani minipa érxini. Apixf nimearoná sewini mimeanipa érxini.' Apiaú apiaú nani neari wiowarinwaniginini.' urifagfa ²⁶ Poro sá weño wfápi tfini ama nwfá nweagfa waú waú awami niwirimeami nurf xwiraimimf winarinipf anipa imonfwiniginiri yarigfapa xfo tfini nawini wigf yarigfapa nemána o anj ridiyowá yarigfiwami nipawiri apaxpaninjf imonigfayo awanjf re uriniginini, "Sfa ama awa xwiraimimf winarinipf anipa imoninfa nani yarigfapi nipini nefasána Gorixo nani xixegfni woni woni ridiyowá wiprfayi sfá ayimiri." uriniginini.

Judayf Poromi anj ridiyowá yarigfiwami dani mixf wigfa nanirini.

²⁷ E nemo sfá wé wfúmi danj waú awa xwiraimimf winarinipf anipa imoninfa nani yarigfapi ríxa yoparfpi anwi e imonimniri yarfna Esia ppropensfyo danj Judayf wi Poro anj ridiyowá yarigfiwami nweanagf niwiniro re egfawixini. Áma e epfroyf egfayo smirirf niwiemero omi fá nixero ²⁸ rfaiwá re rigfawixini, "Negf Isireriyfne ríxa siminjf neainpoyi. Áma re rojf royf ama xwfá nminin nweagfayo nurewapiyemeri ama negf gwf axf imoninwari nani urewapiyiri negf nwf ikaxf eaninipf nani urewapiyiri negf anj ridiyowá yarinwá riwá nani urewapiyiri nerina api nipini nani 'Sipirini.' urarinorini. Sa apinini marfai, ama Girikiyf wi anj ridiyowá yarinwá riwami nipemeami nfiwiprinipimi dani nwfá imoninjf re ríxa xororf enirini." niri ²⁹ —Xami ama Esia ppropensfyo danj Tiropimasoyf rinino Poro tfini anj apimi nawini emearinagfi wfna enagi nani xenjw re mogfawixini, "Poro omi ridiyowá yarinwáiwami inimi nipemeami fiwiprinini." xenjw nímoro nani rfaiwá enj tfini nirinóná e niri ³⁰ ama anj apimi nweagfa nfini simimiákwf e yarigfapi arfa niwiro mrf nibimiro Poromi fá nixero ridiyowá yarigfiwami dani níropemi peyeána apaxf mé ówanj nfini niyára ugfawixini.

Romiyf porisowa Poromi urapigfa nanirini.

³¹ E nemowa Poromi nipikianiro nani yarfna ama wi porisowami seayi e imoninjom xwiyfá re uremeagfawixini, "Jerusarem nweayf nfini simimiákwf inarini." uremeagfa ³² o ananini xegf porisf wami tfini awami seayi e wimonigfawami tfini niwirimeami Poromi pikianiro yarigfe nani weána ayf porisowa tfini wigf seayi e wimoninjo tfini weaparinagfa niwiniro ami Poromi iwanj meá pini wiarigfawixini.

33 Pfní wiártagfa porisowami seáyi e wimóniño aṅwi e nɪbiri Poromi fá nɪxeri xegí porisí wami re urɪɪnigini, “Gwí senfá wirfkaú tɪni yípoyi.” nuri ayo yariɲí re wiarɪɲagini, “Ámá ro gorini? O pí ériini?” 34 Yariɲí e wiarɪɲagi aiwi ámá e epíroyí egfáyí xwamiáni niri ro wí xegí bi náni ri ro wí xegí bi náni ri ro nero arikikí yariɲagfa o arfá kwíkwíkwíkwí nɪwiri náni o yariɲí wiarɪɲipi e dani nɪjía píranɪɲí imónipaxí meɲagi nɪwiniri re urɪɪnigini, “Porisoneyá anjwami náni nimeámi úpoyi.” urfagi 35-36 omi nimeá warfná rixa ámá e epíroyí egfáyí númi nuro rfaiwá ímí tɪni “Rurápapikiarɪno?” nriɲiga warfná awa rixa aɲí iwami sɪɲá waíwí tɪɲí e niremorfná ámá Poromi pikianro yariɲagfáyí porisowami urápapikianro yariɲagfa náni omi seáyi e nimeáyoaro nɪxiriimi peyigfawixini.

Poro Judayí xfomi umeararigfápi owákwimiri urɪɲipi naniini.

37 Porisowa rixa wigí anjwami nimeá páwianro yarfna awami seáyi e wimóniñomi Poro re urɪɪnigini, “Nioni xwiýfá bi anani ririini?” urfagi o re urɪɪnigini, “Ai, joxi Girikiyí pfné anani rariɲini. 38 Ayinani re nimónarini, ‘Joxi ámá Isipiyí xami re riño, “Émáyo mɪxí xídfwanigini.” niri ámá 4,000 gwí mónigfá, Irɪkiarigfái riniɲowami nɪwirimeámi ámá dɪɲí meañe nani uño, ayí joximani.’ nimónarini.” urfagi 39 Poro re urɪɪnigini, “Ámá joxi rariño, ayí nionimani. Nioni aɲí onmiá yoí mɪriɲɪɲí bimi daniɲomani. Sirisia pɪropenisíyo aɲí Tasasiyi riniɲipimi dɪɲí Judayí wonirini. Wauní rixiɲí bi oririini. Ámá tɪyo xwiýfá ourini anani sɪɲwí nanirini?” nuri 40 o rixa anani xe ourini sɪɲwí winána Poro sɪɲá waíwíyo e nirimána ámá ayí xwiýfá mɪriɲpa oépoyini wé ówaní nuyiri rixa ɲiɲiá imónaráná wigí Xibriuyí pfné tɪni nuri re urɪɪnigini,

22

1 “Rárowayfné, ápowayfné, xwiýfá ámá wí nɪxekwímoarigfápi wákwiniini searáná anani arfá niriini?” urfagi 2 arfá wíýfá Poro nuri rixá wigí Xibriuyí pfné tɪni rariɲagi arfá nɪwiro erówarí aí bi mé aga ɲiɲiá imónarigfá Poro ámi re urɪɪnigini, 3 “Nioni Judayí wonirini. Sirisia pɪropenisíyo aɲí yoí Tasasiyi riniɲipimi gí nóki nɪxiriɲoni aí aɲí rɪpimi dani xwé iwiaronani. Negí nearéwapiyagí Gamiere nini réwapiyirfná ɲwí ikaxí eániɲipi negí arfowa neaiapigfápi nani aga xixeni píranɪɲí nirewapiyiɲí eɲagi nani agwí seyfné Gorixomi oxídaneyini sɪmí nixeadípeni ro yariɲagfa nioni eni axípi e imóniɲani. 4 Ayinani eɲiná nioni ámá Óf ‘Gorixo tɪfáni imóniɲoi.’ riniɲiyimi dɪɲí wíkwíroarigfá anini mɪximiini nani xeaniɲí nɪwiri oxíyorani, apixíyorani, gwí niyiri gwí aɲíyo wáragani. 5 Negí apaxipaniɲí imóniɲí xwé tɪni negí ámá meba imónigfáwa tɪni eni ‘O nepa e yagorini.’ searipaxí imóniɲoi. Awa negí Judayí aɲí yoí Damasikasiyi riniɲipimi ɲweagfáyí nani payí nearo niapowaráná nioni ámá e ɲweagfá óf axíyimi xídarigfáyí eni aɲí rɪpimi dani riniɲí meárixini ayo fá nɪxeri gwí niyimána ámi re nani nimeámi bimfá nani aɲí rɪpimi pfní nɪwiárimi nuri Damasikasiyo nani unaniɲini.

Poro “Apí yarfna Gorixo nikiiniɲiɲini.” urɪɲí naniini.

6 “E nemoni nuri nuri Damasikasi tɪɲí aṅwi e rémomi neri rixa ikwawedí eɲaná re eɲiniɲini. Aɲínamí dani wíá sɪɲwí mimiɲí iní xwé bi nókiárenapiɲini. 7 Wíá apí nókiárenapána nioni xwíýo nɪpɪkíni meari arfá wíýfá xwiýfá bi re nini neniɲagí winaniɲini, ‘Soroxini, Soroxini, pí nani xeaniɲí nikarariɲini?’ nini neniɲagí 8 re urɪɲaniɲini, ‘Ámánoxini, joxi goxirini?’ urfagi o ‘Nioni Nasareti dɪɲí Jisasoni joxi xeaniɲí nikarariɲoni.’ niriɲagi 9 —Ámá nioni tɪni warigfáwa wíá nókiárenapípi píranɪɲí sɪɲwí nɪwinaxídiro aiwi o tɪni xwiýfá rinarigwíomí arfá nɪpíkwini mɪwigfawixini. 10 ‘Joxi xeaniɲí nikarariɲoni.’ niriɲagi re urɪɲaniɲini, ‘Ámánoxini,

nioni pí oentri nírariñini?’ urfagi Ámináo re níriniñini, ‘Joxi níwiápñimeámí Damasikasi jfapimi nání nuri e rémóaná áamá wo nísimeari e éwiniginiñi rírípeañápi nání áwanj ríriniñoi.’ níríagi ¹¹ nioni wáf api síñwíyo nínipírori síni síñwí mímíñj níniniñi síñwí manípaxí niaríñagi nání áamá nioni tñi warígíáwa wéyo áríwí nínimáxiñi Damasikasiyo nání níniméra nuro e nírémori ñweañána ¹² áamá wo, xegí yoí Ananiasoyí riniñi —Judayí añj apimi ñweagíáyí nñi ‘Áamá awiaxí worini.’ rínagíforini. Negí ñwí ikaxí riniñípi bí múroagomani. Aníñj miní nípini xixeni axípi xídagorini. ¹³ O nírini nioni tñj añwi e nírómáná re níriniñini, ‘Gí níríxímeáo imóniñj Soroxini, díxí síñwí ámi anei.’ níráná re enañigini. Gí síñwí ámi naniri omi síñwí winíñanigini. ¹⁴ Omi síñwí wináná o re níriniñini, ‘Ñwíá negí aríowa xídagífo joxi e éwiniginiñi wimónariñípi nání nífá eri Wé Róniñomi eni síñwí winiri xíoyá maníyo dání xwíyá raríñá aríá wiri oentri rírípeañíriñi. ¹⁵ Áamá niyoni xíto nání áwanj nuriríñá jiwaniñoxi wáf nírókiariríñá síñwí winiri aríá wiri éipi nání repíyí wiríá nání rírípeañíriñi. ¹⁶ Ayínáni joxi pí nání síni yómíñj yaríñini? Ríxa níwiápñimeari wayí meai. Joxi Ámináomi rixíñj uríripimi dání díxí íwí yaríñípi yokwarimí nísiri wayí píraníñiniñj rironiñoi.’ níríagi nioni axípi e enañigini.

“Gorixo Poroni émayí tñjímíni nírówáriñiniñi.” uríñj nánirini.

¹⁷ “E nemoni ámi Jerusaremí nání nírini añj rídíyowá yaríñwá riwámí dání xómíñj niyíkwiri Ámináomi xwíyá rírímí níwiríñá íkwíkwí niyáriñi weníñj éáyí ¹⁸ Ámináo re nírariñagi winíñanigini, ‘Joxi síñwí naniri aríá niri enípi nání añj rípimi dání uráná aríá mísipa epírí enagi nání joxi síni mepani. Aníñi añj rípimi píni níwiárimí ui.’ níríagi ¹⁹ nioni re uríñanigini, ‘Ámináoxini, nioni éwapíñagápi áamá re ñweáyí nñi nífá imóniñoi. Áamá joxi nání díñj ríkwíroarígíáyo nioni íá níxeri gwí añíyo niñwiráriñi iwanj níméperi yagáoni enagi nání wíwaníñíyí ríxa nífá imóniñoi. ²⁰ Joxi nání wáf urímeagí Sítipenomí píkiñíñá nioni añwi e nírómáná “Ayí omi nípíkiróná apáni yaríñoi.” niyáiwiri omi píkiaríñá wigí iyá awí mearonañigini.’ urfagi aí ²¹ Ámináo re níriniñini, ‘Joxi ui. Nioni ná jfami émayí tñjímíni nírówárimíá enagi nání joxi anani ui.’ níriniñiniñi.” uríñjiniñi.

Porisí seáyí e imóniño Poromi éf umíñj nánirini.

²² Áamá e epíroyí egíáyí Poromi aríá níwia níbásáná aiwi xwíyá “Émayí tñjímíni nírówárimíárini.’ níriniñini.” ríe nání aríá níwimáná xwíyá xwamiání níríro ímí tñi re rííawixini, “Áamá e imóniño xe onweaniri síñwí winípaxí míneaimónariñi. Ríxa rurápapíkiaríñoi?” ²³ Xwamiání e níra nuróná wikí ayíkwí níwóga mívaríñagi nání wigí iyá níwirayiro úpiríxá míméamí yáníro xwíá síkí úpiríxá míméamí yáníro yaríñagí ²⁴ porisí seáyí e imóniño sekaxí re uríñiniñi, “Omi porisone negí añj riwámí nímeáa nípáwiro áamá ayí xwamiání níwiróná ríá tñj wianíro yarííápi míkípi nání waropárfí oneainiri nání síkwíá ragí pírfí nuyíkiro yaríñj imímí wípoyí.” urfagi ²⁵ awa omi nímeáa nípáwiro síkwíá ragí pírfí uyíkiaríro nání gwí jíáná Poro Porisí añwi e roními re uríñiniñi, “‘Romíyíyá ñwí ikaxí re riniñi,’ rísimónariñi, “Áamá Romíyí womí míkípi nání píá mé xámí síkwíá eápyí.” riniñi.’ rísimónariñi?” urfagi ²⁶ poriso aríá e níwimáná seáyí e wimóniño tñj e nání nuri re uríñiniñi, “Áamá Romíyí romí joxi pí wimíñiri yaríñini?” urfagi ²⁷ porisí seáyí e imóniño Poro tñj e nání nípáwiri re uríñiniñi, “Jíwaníñoxi nírei. Joxi Romíyí woxíraní?” urfagi o “Oyí.” urfagi ²⁸ porisí seáyí e imóniño re uríñiniñi, “Nioni gapímanowamí nígwí xwé wíáná ‘Romíyí woxíriñi.’ níníro níxííáriñi.” urfagi Poro re uríñiniñi, “Gí inókí tñi ápo tñi eníñá dání Romíyí wimíxííápaú enagí nání nioni gí nókí níxíriñe dání Romíyí imóniñá wonirini.” urfagi nání ²⁹ porisí síkwíá ragí pírfí nuyíkiro yaríñj

wianiro nání gwí járfáwa wáyf nîwinîri omî wáramogfawixîni. Wigí porisí seáyi e wimónîño ení “Poró Romíyí worfani?” nîyaiwirî nijfá nimónîmáná “Omî senfá tîni gwí jípoi.” uríí enagi nání wáyf winîñîni.

Poró xwíyífá wákwinîmîrîrî nání Judayí mebáowa awí eánigíe dání urîñîf nánírîni.

³⁰ Poriso, sá wenjo wáfapi tîni Judayí omî uxeqwímoarigfápi nání xixeni nijfá oimónîmîrîrî omî níkwewárimáná wamî sekaxí re urowárapîñîni, “Apaxípanîñîf imónigfá xwéowa tîni Judayí mebáowa tîni awí oéánipoyí.” nurowárapîrî awa rîxa awí eánaráná Poromî niméra nîwepîrîrî awa sîñwí anigíe éf urárarîñîni.

23

¹ Poró mebáowamî sîñwí agwí nîwinîrîrî re urîñîni, “Gí nîrîxímeáoyíne, Gorîxo sîñwí anîñaná amîpî nionî iwamfó dání sfá rîyimî nání enápi nîpîni aí nání dîñîf nîyaikirorfná bî nání ayá sfwí mînró dîñîf peá nunarîni.” uríagi ² apaxípanîñîf imónîñîf xwéowá, Ananiasoyî rîniño ámá Poró tîñîf e anwî e rogíayo “Omî wé maníyo upíkákwpoyí.” uráná ³ Poró Ananiasomî re urîñîni, “Kíkérónîñîf inîmî pîpîwí enagi aí seáyi e xwífá nanîñîñîf eánîñîf roxîni, Gorîxo joxî ení wé nîrupíkákwinîño! Joxî negí ñwí ikaxí nîrîrîrî eánîñîpa xwîrîxí nîmemîrîrî e éf nîñwearfná ñwí ikaxí apimî ogámí nerî ‘Omî wé upíkákwpoyí.’ uríípi nání ‘Ayí apání yarîñîni.’ rîsimónarîni?” uríagi aí ⁴ ámá e rówapigíayí mîxí re urígwíawixîni, “Joxî ananî apaxípanîñîf imónîñîf xwéowamî ikayíwí urarîñoxîrîni?” uríagí ⁵ Poró re urîñîni, “Nîrîxímeáoyíne, ‘Apaxípanîñîf imónîñîf xwé worfani?’ mîyaiwí nerî rîfîni. Xwíyífá Bîkwíyo re nîrîrîrî eánîñagi nání, ‘Joxî segí seáyi e nimónîrî seamenweagífá wo nání xwíyífá sipí bî mîrîpanî.’ nîrîrîrî eánîñagi nání o seáyi e imónîñîpî nání nijfá nimónîrî sîñwîrîyí, wí e rîmîrîrî éamanî.” nurîrî aí ⁶ mebáowa wa Sajusi imónîrî wa Parisi imónîrî enagífá nîwinîrî gí Parisi rowa gwí onîmónîpoyîrî ení tîni re urîñîni, “Nîrîxímeáoyíne, nionî Parisi wonîrîni. Parisi imónigífí wîyaúyá xewaxonîrîni. Nionî ‘Ámá pegíayí ámî nîwiápnîmeapírfárîni.’ nîyaiwirî dîñîf kíkayonagi nání xwîrîxí nîmearígnîrîni.” urarfná ⁷ Parisiowa tîni Sajusiowa tîni wîwîni mîxí nîrînowieánîro dîñîf bî biaú nîxîrîro yaní epayónigíawixîni. ⁸ Ayí rîpî nánírîni. Sajusiýf re rarígnîrîni, “Ámá pegíayí ámî wiápnîmeapaxí menîni. Anîñají wí menîni. Kwíyíf ení menîni.” rarígnîrîni. E nerî aí Parisiýf “Nîpîni ananî imónîpaxí imónîni.” rarígnîrîni. Apimî dání dîñîf bî biaú nîxîrîro yaní nepayónîro ⁹ xîxewiámí nîrînowieága nuro ñwí ikaxí eánîñîpimî mewegífá Parisiowayá wa nîwiápnîmearo Sajusiowa tîni xîmîxîmí nîniro nîrîróná re urígwíawixîni, “Ámá ro íwí bî éo mimónîñagi wîniñwîni. Anîñají woranî, kwíyíf bîranî, omî xwíyífá uránáyí, ayí pí enîño?” nurîro ¹⁰ xîxewiámí ayá wí nîrînowieága wiápnîmeaarfná porisí seáyi e imónîño Poromî mîdîmîdání mîmîxeawíámí nîrîróná omî dîdîyimí nero pîkipîrîxîrîrî xegí porisowamî sekaxí re urowárapîñîni, “Soyíne nîwepîrîro ení neánîro ayo Poromî nurápiro negí porisí aní rîwámî nání nîmeámî yapípoi.” urowáráfná awa xixeni o uríípa e egíawixîni.

¹¹ Poró sfá ámî rîxa wîyimî áríwîyimî sá wenjáná Ámínáo miwímidání nurónapîrî re urîñîni, “Joxî dîñîf sîxí ínei. Jerusaremî tîyo dání xwîrîxí rîmearfná joxî nionî nání ‘Sîñwí e wînrî arfá e wirî enárîni.’ urarîñîpa émáyíyá aní xwé Romíyo ení axípi urírfá enagi nání dîñîf sîxí ínei.” urîñîni.

Judayí Poró nání mekaxí megífá nánírîni.

¹² Wáfapi tîni Judayí wí Poró nání mekaxí nîmeróná awá ñwífá nîñwirîrîniro sfíjá womî dání re rîngíawixîni, “None inígní mîñîpa erane aiwá mîñîpa erane néra nurane Poromî pîkíwáe dání ámî nîpaxí imónanîwárîni.” nîrîniro ¹³ —Ámá

mekaxí nímerno “Síná romi dání rarínwini.” rigfáwa áamá 40 wiárf múrogfáwarini. ¹⁴ E nemowa apaxípaníní imónigfá xwéowa tñni Judayí ámináowa tñni tígíe nání nuro yumí re urígíawixini, “None awá nwfá nínwirárinirane síná womi dání re rínfwarini, ‘Poromi siní mipíkípa neranéná aiwá bi aíwí mímepaxí imónínwini.’ Síná womi dání e rínáríwá enagí nání ¹⁵ soyíne tñni mebaowa tñni ámi xwirixí níwiro yariní wiayaníroníní nimóníro porisíyo seáyí e wimónínjomi wáf re urepearípoi, ‘Joxí none Poromi ámi píraníní yariní wiani nání níméami weapei.’ urípoi. None omi nípkiani nání yumí áyá eánanfwiní. Poromi níméa níweapíri siní anwi e mibípa enáná nípkianíwáriní.” urígíawixini.

¹⁶ Poromi xexíríméáyá niaíwo “Awa yumí áyá eánarínjoi.” rínarínagfa arfá níwirí porisowayá aniwámi nání nurí nípáwirí Poromi áwaní uríagí ¹⁷ o porisí womi “Eini.” nuríre re urínínigini, “Íwí síkíní ro díxí porisí seáyí e simónínjomi xwiyfá wí áwaní urini nání o tñí e nání nípéméami ui.” uríagí ¹⁸ o íwí síkínjomi nípéméami porisí seáyí e wimónínjomi tñí e nání nurí re urínínigini, “Poro, gwí nweano ‘Eini.’ níwiríre re níriní, ‘Íwí síkíní ro xwiyfá wí díxí seáyí e simónínjomi urini nání o tñí e nání nípéméami ui.’ níragí nípéméami barínini.” uríagí ¹⁹ porisíyo seáyí e wimónínjomi omi wéyo íá níxíríre nípéméami aigí wí e nání nurí aigípi níwéamáná yariní re winínigini, “Xwiyfá joxí áwaní nírirípi pí xwiyfáriní?” uríagí ²⁰ o re urínínigini, “Judayí xwiyfá ná bini símí e níta nuróná re rínfawixini, ‘Poromi ámi mfkípi nání yariní bi wianíníní nimónírane porisíyo seáyí e wimónínjomi yapí re uréwapíyíwanínini, “Wíaríná joxí Poromi mebaowane xwirixí ámi bi umeanfá nání nípéméami weapírixini.” uríwanínini.’ rínfawixini. ²¹ Ámá 40 wiárf múrogfáwa awá nwfá nínwiráriníro síná womi dání re rínfawixini, ‘Omi píkiwáé nání aiwá mibípa erane inígí mibípa erane éwanínini.’ níriníro omi píkianíro nání ríxa yumí áyá neáníro nweanagfa nání awa nurowárenapíro yariní síáná arfá mīwipani. Awa joxí ríxa re uráná, “Wíaríná nioní Poromi soyíne tñí e nání ananí nípéméami weapímáriní.’ uráná nání xixeni nírináriníro weníní nero nweanói.” uríagí ²² porisí seáyí e imónínjomi íwí síkínjomi arfá jiyikí nori re uowárinínigini, “Xwiyfá joxí repíyí níwirí áwaní nírfípi nání ámá womi aí ‘Nioní omi e uríini.’ murípani.” uowárinínigini.

Poromi Pírímíá Pírísó tñí e nání wiowíaríní nánirini.

²³ Porisí seáyí e imónínjomi xegí porisí áminá imónigfáyí waúmi “Eini.” nuríre re urínínigini, “Awagwí porisí éf tñni míxí yarígíáyí 200 apimi ‘Nikínirí nweápoi.’ uríri osíyo níwéamáná míxí yarígíáyí 70 apimi ‘Nikínirí nweápoi.’ uríri wákwirixá tñni míxí yarígíáyí 200 apimi ‘Nikínirí nweápoi.’ uríri nemáná ríxa áríwíyimi 9:00 p.m. imónáná aní yoí Sisariayí ríníníjipimi nání upíri nání awí eaárfíyí. ²⁴ Osí wí ení Poro seáyí e éf níwéamáná uni nání nípéméami omi éf numíga nuro pírimíá Pírísó tñí e wárfípoi.” nuríre ²⁵ payí re ríníní wínáníní ríwamíní enínigini,

²⁶ “Nioní Kírodiasí Rísiasóní payí rína pírimíá Pírísóxi tñí e nání nearí wírenapariní. Negí áminá seáyí e imónínjomi nioní yayí bi osimíni. ²⁷ Judayí ámá romi íá níxíríro ríxa nípkianíro yariníagfa nioní arfá ‘Romíyí worini.’ níwiríná gí simíní nínarígíáyí tñni mírí nurane omi éf umínínwanínini. ²⁸ Nioní omi uxekwímoarígíapí mfkípi nání níjfá imónímí nání wigí Judayí mebaowa xwiyfá imíxarígíe nání nípéméami nurí aiwí ²⁹ omi xwiyfá nuxekwímoróná none píkipaxí bi uríro gwí yipaxí bi uríro mīyariníagfa níwínirí xwiyfá wigí nwfí ikaxí eáníníjipimi dání wíwaníníyí míxí rínarígíapí nánini uxekwímoaríníagfa wínínjanínini. ³⁰ Ámá wo níbirí áwaní re níráná, ‘Judayí Poromi píkianíro nání yumí mekaxí mearínjoi.’ níráná nioní siní mé omi joxí tñí e nání níwiowárenapíri ámá omi uxekwímoarígíáyó sekaxí re urífanínini, ‘Nuro

pírimiaóyá sɪŋwɪ anɪŋe dánɪ uxekwɪmófrɪxɪnɪ.’ urɪanɪgɪnɪ. Ayɪ xwɪyɪfá rɪxa apɪrɪnɪ.”

³¹ Porisowa wigɪ seáyɪ e wimónɪŋo sekaxɪ urɪfpa axɪpɪ nero árɪwɪyɪmɪ Poromɪ nɪméra nuro anɪ yof Adipatɪrɪsɪyɪ rɪnɪŋɪpɪmɪ nɪrémoro ³² rɪxa wɪfá ónáná porɪsɪ sɪkwɪ tɪnɪ warɪgɪfáwa xe osɪyo nɪŋweámáná mɪxɪ yarɪgɪfáwa Poromɪ ananɪ re dánɪ nɪméra oúpoyɪnɪrɪ pɪnɪ nɪwɪárɪmɪ ámɪ wigɪ porɪsɪ anɪwámɪ nánɪ úagɪfá ³³ awa nɪméra nuro rɪxa Sisariayo nɪrémoro pírimiaó tɪŋɪ e nánɪ nuro payɪ mɪnɪ nɪwɪro Poromɪ enɪ xfo tɪŋɪ e nɪwárɪróná “Ayɪ rorɪnɪ.” urɪagɪfá ³⁴ pírimiaó payɪna nurápɪrɪ rɪxa fá nɪrómáná “Ro ámá nɪonɪ umenɪweanɪyáyo dánɪ worɪanɪ? Mɪ dánɪorɪanɪ?” nɪyɪawɪrɪ Poromɪ yarɪŋɪ re wɪŋɪnɪgɪnɪ, “Pɪropenɪsɪ gɪyo dánɪoxɪrɪnɪ?” urɪagɪ Poro “Sirɪsɪa pɪropenɪsɪyo dánɪonɪrɪnɪ.” urɪagɪ ³⁵ o re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ananɪrɪnɪ. Ámá joxɪ rɪxekwɪmoarɪgɪfáyɪ rémónapáná dɪxɪ xwɪrɪxɪ arɪfá simɪfárɪnɪ.” nurɪrɪ wamɪ sekaxɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Omɪ gapɪmanɪ anɪ mɪxɪ ináyɪ Xeroto mɪragɪwámɪ nɪŋwɪrárɪro menɪweápoyɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

24

Piriso Poroyá xwɪrɪxɪ arɪfá wɪŋɪ nánɪrɪnɪ.

¹ Rɪxa sfá wé wú óráná apaxɪpánɪŋɪ imónɪŋɪ xwéo, Ananiaso tɪnɪ Judayɪ mebá imónɪgɪfáyɪ wa tɪnɪ ámá womɪ —O xwɪrɪxɪ neróná xwɪyɪfá wurɪyarɪŋɪ worɪnɪ. O xegɪ yof Tetaratorɪnɪ. Omɪ nɪwɪrɪmeámɪ Sisaria nánɪ nɪwero pírimiaómɪ nɪwimearo xwɪyɪfá Poromɪ xwɪrɪxɪ umeanɪro nánɪpɪ urɪagɪ ² Poromɪ “Eɪnɪ.” nurɪro o rɪxa báná Tetaraso Poromɪ nuxekwɪmorɪná pírimiaómɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Negɪ ámɪná awɪaxɪ seáyɪ e imónɪŋɪ Pɪrɪsoxɪnɪ, joxɪ neamenɪweanɪagɪ nánɪ nene mɪxɪ bɪ mɪnɪ kɪkɪfánɪ ŋweanáná xwɪogwɪ rɪxa obaxɪ pwéɪnɪgɪnɪ. Joxɪ dɪŋɪ píránɪŋɪ neŋwɪperɪ nɪneamenɪwearɪná amɪpɪ enɪná dánɪ nɪpɪkwɪnɪ mimónɪŋɪpɪ dɪŋɪ joxɪyá tɪnɪ gwɪ axɪrɪ imónɪŋwaéne neaeyɪroiarɪŋagɪ nánɪ agwɪ rɪxa nanɪ nimóga warɪŋwɪnɪ. ³ Negɪ anɪ gɪmɪ gɪmɪ apɪ nɪpɪnɪ e neaiarɪŋo, ayɪ joxɪnɪ enɪagɪ nánɪ nene nɪjɪfárɪnɪ. Ayɪnánɪ yayɪ tɪnɪ rɪrarɪŋwɪnɪ. ⁴ E nerɪ aɪwɪ nɪonɪ ayá wɪ áxémá síaráná anɪŋɪ sɪnɪnɪgɪnɪrɪ joxɪ neaiɪŋɪpɪ nánɪ ayá wɪ rɪrɪmɪmémɪnɪ. Sa waunɪ rɪxɪŋɪ rɪpɪnɪ orɪrɪmɪnɪ, ‘Joxɪ ayá nɪnearɪmɪxɪrɪ pɪné bɪ onɪrɪpoyɪnɪrɪ sɪŋwɪ neaneɪ.’ orɪrɪmɪnɪ. ⁵ Ámá Poroyɪ rɪnɪŋɪ royɪ sfwɪ arɪkɪónɪŋɪ neaikárarɪŋorɪnɪ. Negɪ Judayɪ xwɪfá nɪyonɪ ŋweagɪfáyo mɪxɪ épɪmɪxamoarɪŋorɪnɪ. Negɪ ámá arɪowa nɪneaɪwapɪya bɪgɪfápi arɪfá nɪkeamoro yof sɪŋɪ Nasaretene nɪrɪnɪro kumɪxɪnayɪfápi, ayɪ o mɪkɪ ikɪŋɪrɪnɪ. ⁶ Negɪ anɪ rɪdɪyowá yarɪŋwáiwá aɪ xórórɪ emɪnɪrɪ yarɪŋagɪ nɪwɪnɪranéná fá xɪrɪŋwanɪgɪnɪ. [Negɪ ŋwɪ ikaxɪ eanɪŋɪpɪ rɪnɪŋɪpa xwɪrɪxɪ oumeaneyɪnɪrane fá xɪrɪŋagwɪ aɪwɪ ⁷ porɪsɪ seáyɪ e imónɪŋɪ Rɪsɪasoyɪ rɪnɪŋo mɪxɪ nɪmónɪmɪ nɪbɪrɪ enɪ neánɪrɪ omɪ xfo nɪnearápɪwerɪ ⁸ sekaxɪ re nearɪŋɪnɪgɪnɪ, ‘Ámá romɪ xwɪrɪxɪ umeanɪrɪ éfáyɪné pírimiaó sɪŋwɪ tɪŋɪ e dánɪ uméfrɪxɪnɪ.’ nearowárɪagɪ nánɪ barɪŋwɪnɪ.] Ayɪnánɪ amɪpɪ none rɪrarɪŋwápi nánɪ xewanɪŋoxɪ yarɪŋɪ nɪwɪa nurɪŋɪpɪmɪ dánɪ ananɪ none uxekwɪmoarɪŋwápi nánɪ xɪxenɪ nɪjɪfá imónɪrɪnɪ.” Tetaraso e nurɪrɪ ⁹ Judayowa enɪ Poromɪ nuxekwɪmoro pírimiaómɪ re urɪgɪawɪxɪnɪ, “Amɪpɪ Poro nánɪ rɪrɪfɪpɪ neparɪnɪ.” urɪgɪawɪxɪnɪ.

¹⁰ Pírimiaó Poro rɪxa xwɪyɪfá orɪnɪrɪ nɪkɪnɪmónɪrɪ sɪŋwɪ wɪnáná Poro re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ ámá gwɪ rɪrɪmɪ nɪmenɪwearɪ xwɪrɪxɪ nɪmeámɪ bayɪfáyo arɪfá nɪwɪéra warɪná xwɪogwɪ obaxɪ rɪmúroŋoxɪ enɪagɪ nánɪ nɪonɪ nɪjɪfárɪnɪ. Ayɪnánɪ joxɪyá sɪŋwɪyo dánɪ xwɪyɪfá wákwɪnɪmɪ nánɪ nɪrɪrɪná ‘Ayɪ ananɪrɪnɪ.’ nɪyɪawɪrɪ yayɪ nɪnarɪnɪ. ¹¹ Ámá rowa re rɪrɪpaxɪrɪnɪ, ‘O Gorɪxomɪ yayɪ wɪmɪnɪrɪ nánɪ Jerusaremɪyo rémonɪe dánɪ sfá ayá wɪ marɪfá, wé wúkaú sɪkwɪ waunɪ wórɪnɪgɪnɪ.’ rɪrɪpaxɪrɪnɪ. ¹² Nɪonɪ anɪ rɪdɪyowá yarɪgɪfáwámɪ dánɪranɪ, rotú anɪyo dánɪranɪ, anɪ apɪmɪ wɪ e dánɪranɪ, wa tɪnɪ xwɪyɪfá mɪxɪ rɪnarɪŋagɪ sɪŋwɪ nɪnanɪro mɪxɪ épɪmɪxamoarɪŋagɪ nɪnanɪro megɪawɪxɪnɪ. ¹³ Agwɪ nɪxekwɪmoarɪgɪfá renɪpɪyɪ pírimiaóxi ‘Nepaxɪnɪ.’ yɪawɪrɪ nánɪ

eni mfkf bi siwá sipaxf mimóniŋoŋi. ¹⁴ E neri aí awa rirfá rŋpini, ayf neparini. Nioni Nwáfá negf arfowa xidagfomi nuxfdirfná Óf Gorixomi xidarigfáyiyi rŋniŋfyimi dáni xidarŋárini. Ámá óf ayimi xidarigfáyf nánŋi awa re rarigfárini, ‘Negf arfowa nŋneaiwapiya bigfápi arfá nŋkeamoro pŋni wiárigfárini.’ rarŋagfa aí nioni sŋni amŋpí negf ŋwáf ikaxf Moseso nŋriri eanŋpŋ tŋni xixeni imóniŋfpimi dŋŋf wikwŋrori amŋpí wáf rókiamoagfáwa nŋriro eagfápimi dŋŋf wikwŋrori enini. ¹⁵ ‘Ámá pegfáyf nŋni wé rónigfáyftrani, uyfniŋf egfáyftrani, nŋni ámi nŋwiápŋni meapfŋrŋrŋni.’ nŋyaiwiri Gorixomi dŋŋf ukikayonŋini. Wiwanŋnowa eni axfpi e nŋyaiwiro dŋŋf ukikayonŋoŋi. ¹⁶ Nioni dŋŋf e nŋyaiwiri nukikayori nánŋi Gorixoyá sŋŋwfyo dánŋrani, ámáyá sŋŋwfyo dánŋrani, pí pí nerfná ayá sipí mŋnipa oenŋri anŋŋf minf wé nŋrónŋri oemŋnŋri yarŋŋárini. ¹⁷ Wí e emeagáoni xwiogwáf wí rŋxa nŋmúrófmi ámi gf anŋf e nánŋi nŋbiri nŋgwáf bi gf ámá gwáf axfŋri imónigfáyfyá uyŋpeayfyo mŋni wiri Gorixó nánŋi rŋdiyowá nŋwiiri éfmiŋŋnŋri nŋmeámŋ nŋbiri ¹⁸ rŋxa xwŋraimŋmf nŋniŋfpŋ anŋpá éwŋniŋŋnŋri yarŋŋwápi nŋyarimáná anŋf rŋdiyowá yarŋŋwáiwámŋ nŋpáwiri e éfmiŋŋnŋri biŋápi yarfná ayf sŋŋwáf nanŋmeagfawixŋni. Sŋŋwáf nanŋmeááná nioni ámá ayá wí tŋni epfroyf neri sŋmŋmiákwáf mé aga kikiŋá yarŋŋagi aí Judayf Esia pŋropenŋsŋyo dánŋf wí ¹⁹ —Ayf nioni nánŋi xwŋyfá bi tŋgfáyf enánáyf, nŋbŋro joxiyá sŋŋwáf tŋŋf re dánŋi nŋnixekwŋmoro sŋŋwŋriyf, nanŋf imónŋmŋnŋri éfŋni. ²⁰ Ayf joxi tŋŋf re mŋbŋpa éagfa nánŋi nioni Jerusaremŋyo mebáowa awí eánigfe dánŋi xwŋrŋxf nŋni meróná xwŋrŋxf nápi sŋŋwáf wŋniŋfápi nánŋi re rogfa rowa wiwanŋnowa áwanŋf ‘Ná ripŋrŋni.’ orŋrŋpoyŋi. ²¹ Mepa oenŋwŋriyf, awa Jerusaremŋyo dánŋi xwŋrŋxf nŋmearfná xwŋyfá nioni ímf tŋni re urŋŋá rŋpini ‘Nioni “Ámá pegfáyf ámi wiápŋni meapfŋrŋrŋni.” nŋyaiwiri kikayonŋagi nánŋi agwŋ soyfné xwŋrŋxf nŋmearŋŋoŋi.’ urŋŋá apŋni nánŋi joxiyá sŋŋwáf tŋŋf e dánŋi nŋnixekwŋmopaxŋrŋni.” ²² Poro e urŋŋagi aí pŋrimŋá Piriso ámá Óf Gorixó Tfámŋniyf rŋniŋfyimi xidarigfáyf nánŋi bi nŋjŋá imónŋf enagi nánŋi sfá xwŋrŋxf pŋránŋŋf wimŋxŋnŋfyi nánŋi ná jŋe nŋta nurŋi re urŋŋniŋŋni, “Porisf seáyŋi e imónŋŋo, Risiaso weapáná segf xwŋrŋxf pŋránŋŋf seaimŋxŋyimŋfárŋni.” nurŋri ²³ porisf Poromi awí mearoarŋŋomi re urŋŋniŋŋni, “Joxi omŋi awí nŋmearori aiwŋ gwŋni mŋyarŋpa éfŋxŋni. Xe erŋrfó eméwŋniŋŋni. Xegf nŋkumŋxŋnŋri emearigfáyf omŋi arŋrá wianŋro bánáyf, pŋrf murakipanŋi.” urŋŋniŋŋni.

Piriso tŋni xiepi Dŋrusirai tŋni Poromi arfá wigfi nánŋriŋni.

²⁴ Sfá wí rŋxa nórŋmáná enáná Piriso tŋni xiepi Dŋrusirai —Í Judayf apŋxf wŋrŋni. Í tŋni ípaú Poromi awí mearogfe nŋrémori “Ámá wa omŋi nŋmeámŋ obŋpoyŋi.” nurŋri Poro rŋxa nŋbiri “Kiraisi Jisasomi dŋŋf nŋwikwŋrorfná, ayf apŋrŋni.” repŋyf nŋwiéra warŋŋagi arfá wiarfná ²⁵ o “Wé rónŋŋf nerfná, ayf apŋrŋni.” urŋri “Nŋpŋreánŋri nerfná, ayf apŋrŋni.” urŋri “Gorixó ámá nŋyonŋi mí ómómŋximf nerfná, ayf apŋrŋni.” urŋri yarfná Piriso rŋxa wáyf wŋŋŋagi re urŋŋniŋŋni, “Joxi ámi awí rŋmearoarŋgfe nánŋi uŋ. Rŋwéná nioni ámi ananŋi arfá simfa nánŋi nŋnimónŋrŋfná ‘Eŋni.’ rŋrŋmŋfárŋni.” nurárimŋ ²⁶ nŋŋwearfná Poro nŋgwáf bi oniapŋnŋri dŋŋf e nukikayori wainf wainá re yayagfŋrŋni. “Ámá wa Poromi nŋwirŋmeámŋ obŋpoyŋi.” nurŋri Poro báná o tŋni xwŋyfá rŋnayagfŋrŋni. ²⁷ E yayarfná xwiogwáf waú rŋxa pwéáná ámá sŋŋf wo, xegf yoŋ Posiasŋ Pesŋtasoyŋ rŋniŋŋo pŋrimŋáo nimónŋrŋ Piriso imónŋŋfpŋ urápáná Piriso re enŋniŋŋni. Judayf nioni nánŋi yayf owinŋpoyŋnŋri wŋwapŋyimŋnŋri nánŋi Poro xe gwáf onŋweanŋri wárŋniŋŋni.

25

Poro Romŋyf mŋxf ináyo xwŋrŋxf pŋránŋŋf nimŋxŋyŋwŋniŋŋnŋri urŋŋf nánŋriŋni.

¹ Pesŋtasó, pŋrimŋá sŋŋf imónŋŋo pŋropenŋsf o meŋweanŋyo nŋrémómáná rŋxa sfá wŋyaú wŋyi óráná anŋf Sisaria rŋniŋfpŋmŋ pŋni nŋwiárŋmŋ Jerusaremŋ nánŋi nŋyiri

rémóaná ² apaxfpaniḡ imónigfá xwéowa tḡni Judayf wigf seáyi e wimónigfáwa tḡni omi niwimearo Poro nání áwanf nuriróná nuxekwímoayiro awayini rixiḡf re urigfawixini, ³ “Poromi negf neaimónarigfipi wiani nání ananí ‘Oyi!’ nearireini? ‘Poromi Jerusaremí tḡf re nání wa nimeámi yapfirixini.’ neaimónarini.” nuriro ayf inimi “Óf e áyá neánirane pikíwanigini.” niyaiwiro e urifagfa aiwi ⁴ Pesitaso re uriniginini, “Poro sini Sisaria gwí ḡweani. Niwanigoni e nání umfa nání aḡwi e imónini. ⁵ Ayináni segf Judayfne seáyi e seaimónigfáwa nioni tḡni nawini úwanigini. Ámá o fwi seaikariḡo enánáyf, ananí xwiyfá umearipirini.” uriniginini.

⁶ Pírimia Pesitaso e nurinirina sfa wé wúkaurani, wé wúmi dánf waú worani, sini mímúronána Jerusaremí pini niwiárimí Sisaria nání niweri e niremori sá weḡo wáfpi tḡni siá ikwianḡwí xwirixf mearigfanami éf niḡweámána sekaxf re uowarigini, “Poromi niwirimeámi bípoyi.” uowarána ⁷ wa nuro Poromi nimeámi báná Judayf Jerusaremí dání weapfáyf Poromi midimidáni nirowapmáná xwiyfá miwákwini paxf imónigf ayá wí nuxekwímoayiro aiwi Pírimiao “Neparini.” yaiwini nání mfkf bi síwá wipaxf mimónipa egfawixini. ⁸ E yarina Poro xwiyfá owákwini miniri nuriri re uriniginini, “Nioni negf Judayf ḡwí ikaxf eánigfipi bi pfrf miwialki eri ridiyowá yarigfiwámi eni xórorf bi mé eri Romiyf mixf ináyf Sisaomi eni sipi bi miwikarf eri enarini.” urifagi ai ⁹ pírimia Pesitaso Judayf xfo nání yayf owinfpoi niri Poromi re uriniginini, “Nioni dixf xwirixf Jerusaremí dání arfa siri xwiyfá awa rixekwímoarigfipi eyeyíromf eri emfa nání ‘E nání ananí oumini.’ risimónarini?” urifagi ai ¹⁰ Poro re uriniginini, “Siá ikwianḡwí xwirixf mearigfa Sisaoyá maḡyo dání imixarinigf rinama dání xwirixf ninimepaxf imónigf re rixa re ronini. Ayf wí e dání xwirixf ananí nimepaxf mimónini. Joxi nijarini. Nioni gf Judayo fwi bi miwikariganigini. ¹¹ fwi eri sipi imónigf nikipaxfipi bi eri enáoni enánáyf, ‘Minikipiani.’ rípxonimani. E neri ai awa xwirixf nimearigfipi mfkf mayf imónigfanáyf, ámá wo awa omi wigf diḡf tḡni owípoi niri mini niwipaxf mimónini. Ayináni yarigf re osimini, ‘Mixf ináyf Sisao xewanigf nigf xwirixf arfa níwiginini.’ nimónarini.” urifagi ¹² pírimia Pesitaso xegf gapmanf yarigf wiemeanfa nání inimi wurinigfá wa tḡni xwiyfá nirinimána re uriniginini, “Joxi ‘Sisao arfa níwiginini.’ ríyf nání o tḡf e nání rírowarinfwarini.” uriniginini.

Poro nání Pesitaso Agiripaomi áwanf urigf nánirini.

¹³ Rixa sfa wí orfimi enána Judayfya mixf ináyf wo —O xegf yof Agiripaoyf rinigorini. O tḡni xexirimeái Benaisi tḡni ipaú pírimia siḡf Pesitasomi yayf owiaiyiniri Sisaria nání nibiri e neri ¹⁴ sfa obaxf e ḡweanána pírimia Pesitaso xwirixf Poroyá nání mixf ináyf Agiripaomi áwanf nuriri re uriniginini, “Ámá wo, Piriso gwí ḡwirárago ḡweani. ¹⁵ Nioni Jerusaremíyo nání nurí uriniganána apaxfpaniḡ imónigfá xwéowa tḡni Judayf wigf mebaowa tḡni omi xwiyfá nuxekwímoro re nrigfawixini, ‘Joxi omi “Nepa sipi ayikwí miwikarigfoxirini.” nuriri negf neaimónarigfipi wiani nání neiapei.’ nifagfa ai ¹⁶ nioni awami re uriganigini, ‘Romiyene re yarigwamani. Ámá xfomi uxekwímoarigfáyf tḡni sini nawini axf e awí neániro omi xwiyfá ayf uxekwímoarigfipi nání wákwini miniri sini miripa enána amína ámá wigf wimónarigfipi xe owípoi niri wiarigwamani.’ uriganigini. ¹⁷ Ayináni awa re nání niweapiro awí eánána nioni sini mé wáfpi tḡni xwirixf nání siá ikwianḡwínamí éf niḡweámána wami re uriganigini, ‘Ámá omi niwirimeámi bípoyi.’ urifagi ¹⁸ omi nimeámi báná uxekwímoarigfáwa éf niro nuxekwímoróná fwi miwákwini paxf imónigf nioni ‘Api nání uxekwímopfiréoi?’ yaiwinápi nání muxekwímó nero ¹⁹ sa wigf ḡwfa imónigfipi nimepero ‘Api nerina api nerina, ayf ananirini.’ rinarigfipi nání mixf riniro ámá piyf wo Jisasoyf riniḡo —O nání Poro ‘Sini siḡf ḡweani.’ rarigorini. O nání mixf

rĩnĩro egfawixĩnĩ. ²⁰ E yariŋagfa nĩwĩnĩrĩ nionĩ re yaiwiŋanigĩnĩ, ‘Xwirĩxĩ nápi nĩjǎá imónĩmĩ nánĩ arĩge nerĩ píránĩŋĩ yariŋĩ wiayimĩnréĩnĩ?’ nĩyairĩ dĩŋĩ ududĩ ninarĩŋagĩ nánĩ omĩ re urĩŋanigĩnĩ, ‘Nionĩ dĩxĩ xwirĩxĩ Jerusaremĩ dánĩ arǎá sirĩ xwiyǎá awa rĩxekwĩmoarĩgǎpĩ eyeyírómĩ erĩ emǎa nánĩ “E nánĩ ananĩ oyimĩnĩ.” rĩsimónarĩnĩ?’ urĩagi aĩ ²¹ Poro yariŋĩ re niŋĩnigĩnĩ, ‘“Mĩxĩ ináyĩ Sisao xewanĩŋo gĩ xwirĩxĩ arǎá ninǎa nánĩ fǎ nĩxĩrĩrĩ onĩmenŋewanĩ.” nimónarĩnĩ.’ nĩrĩagi porisĩ wamĩ sekaxĩ re urĩŋanigĩnĩ, ‘Nionĩ Sisao tĩŋĩ e nánĩ wiowárĩmǎaé nánĩ awĩ mearófrĩxĩnĩ.’ urĩŋanigĩnĩ.” Pĩrimĩá Pesĩtaso e urĩagi ²² Agĩripao re urĩŋĩnigĩnĩ, ‘“Nionĩ enĩ ámá omĩ arǎá bĩ owimĩnĩ.’ nimónarĩnĩ.” urĩagi “Wǎrĩnǎ joxĩ enĩ ananĩ arǎá wirǎarĩnĩ.” urĩŋĩnigĩnĩ.

Agĩripao tĩnĩ Benaisĩ tĩnĩ Poromĩ arǎá wigǎ nánĩrĩnĩ.

²³ Sá wegǎ wǎpĩ tĩnĩ Agĩripao tĩnĩ Benaisĩ tĩnĩ ípaú okiyǎa ninĩsáná wá nimónĩga wigǎ aŋĩ xwé awĩ eánarĩgǎwámĩ nĩpáwiri porisĩyo seáyĩ e wimónĩgǎwá tĩnĩ ámá aŋĩ apimĩ seáyĩ e nimónĩrĩ menŋweagǎwá tĩnĩ enĩ nawĩnĩ nĩpáwiro éfĩ ŋweaŋáná pĩrimĩá Pesĩtaso wamĩ sekaxĩ nurĩrĩ Poromĩ rĩxa nĩwirĩmeámĩ báná ²⁴ re urĩŋĩnigĩnĩ, “Mĩxĩ ináyĩ Agĩripaoxĩ tĩnĩ ámá nĩnĩ yawawĩ tĩnĩ re awĩ eánĩgǎyǎné tĩnĩ xwiyǎá bĩ osearĩmĩnĩ.” nurĩrĩ re urĩŋĩnigĩnĩ, “Ámá ro nánĩ Judayĩ nĩnĩ nionĩ aŋĩ rĩpimĩ ŋweaŋánáranĩ, Jerusaremĩ nánĩ úánáranĩ, gĩ arǎá eŋaé dánĩ ímĩ tĩnĩ ‘“Xe sĩŋĩ ounĩ.” mĩneaimónarĩnĩ.’ nĩrayarĩgǎ romĩ sĩŋwĩ wĩnĩpoyĩ. ²⁵ Omĩ yariŋĩ nĩwia nurĩ aiwĩ fǎwĩ o eŋĩpĩ nánĩ pĩkipaxĩ imónĩŋĩ bĩ nánĩ pǎa megĩnárĩŋanigĩnĩ. Xewanĩŋo ‘Sisao xwirĩxĩ nionĩyá arǎá níwĩnigĩnĩ.’ nĩrĩagi nánĩ nionĩ omĩ Sisao tĩŋĩ e nánĩ wiowárĩmǎa nánĩ rĩxa ráriŋárinĩ. ²⁶ E nerĩ aĩ xwiyǎá negĩ mĩxĩ ináyĩ ámĩná Sisao nánĩ ‘Poro e eŋĩrĩnĩ. E eŋĩrĩnĩ.’ nĩrĩrĩ payĩ nearĩ wiowárĩmǎa nánĩpĩ sĩnĩ pǎa nĩmegĩnĩrĩ nánĩ nionĩ omĩ ámá nĩyǎnéni yariŋĩ wiayiro mĩxĩ ináyĩ Agĩripaoxĩ aŋĩpaxĩ wiayirĩ mǎkĩ iperĩ epǎrĩpimĩ dánĩ o xwiyǎá nionĩ ananĩ payĩ eapaxĩ bĩ searĩnĩ nánĩ omĩ seyǎné tĩŋĩ re nánĩ ‘Eĩnĩ.’ urĩnĩ. ²⁷ Ayĩ rĩpĩ nánĩrĩnĩ. ‘Gwĩ ŋweaŋĩ wo xĩomĩ uxekwĩmoarĩgǎpĩ nánĩ rĩwamĩŋĩ meá sa nĩwiowárĩrĩnáyĩ, ayĩ xaxánĩŋĩ nerĩ emĩnĩ.’ nimónarĩnĩ.” urĩŋĩnigĩnĩ.

26

¹ Agĩripao Poromĩ re urĩŋĩnigĩnĩ, “Joxĩ dĩxĩ enĩ ananĩ rei.” urĩagi Poro wé nĩmómáná xwiyǎá wákwĩnĩmĩnĩrĩ nánĩ re rĩŋĩnigĩnĩ, ²⁻³ “Mĩxĩ ináyĩ Agĩripaoxĩnĩ, joxĩ sĩwĩ Judayene yariŋwápi nĩnĩ nĩjǎá erĩ nene ‘Apĩ nerĩnáyĩ, Gorĩxomĩ píránĩŋĩ xĩdarĩŋwĩnĩ.’ nĩrĩnĩrane dĩŋĩ xĩxegĩnĩ moarĩwápi nánĩ nĩjǎá erĩ eŋĩnĩ. Apĩ nĩpĩnĩ aga nĩjǎá xĩxenĩ imónĩŋoxĩ eŋagĩ nánĩ nionĩ joxĩ arǎá eŋe dánĩ amĩpĩ Judayĩ nĩxekwĩmoarĩgǎpĩ nánĩ nĩwákwĩnĩmĩnĩrĩ rĩmĩ nánĩ aga yayĩ ninarĩnĩ. Ayĩnánĩ waunĩ rĩxĩŋĩ rĩpĩ orĩrĩmĩnĩ, ‘Gĩ xwiyǎá nĩwákwĩnĩmĩnĩrĩ rarĩŋápi joxĩ arǎá nĩnĩrĩnǎ anĩŋĩ mĩsinĩpa oenĩ.’ nimónarĩnĩ.

⁴ Nionĩ eŋĩnǎ sĩnĩ onĩmiáinǎ dánĩ agwĩ re nánĩ néra bĩŋápi nánĩ Judayĩ nĩnĩ nĩjǎarĩnĩ. Onĩnǎ dánĩ gĩ gwĩ axĩrĩ imónĩgǎyǎ tĩnĩ nĩŋwearĩ Jerusaremĩ dánĩ xwé iwiaronárinĩ. ⁵ Eŋĩnǎ dánĩ nionĩ Parisiyĩ —Judayĩ Gorĩxomĩ oxĩdaneyĩnĩro neróná dĩŋĩ xĩxegĩnĩ bĩ bĩ moarĩgǎpimĩ dánĩ gwĩ nĩmóga ugǎa ayĩ ayo nĩyonĩ Parisiyĩ rĩnĩgǎyǎ ŋwǎa xenwirárinĩgǎpĩ wĩnĩyǎyáyo seáyĩ e múronĩ. Ayĩ Gorĩxomĩ nĩxĩdĩronǎ yarĩgǎpa nionĩ enĩ nĩxĩda bĩŋápi nánĩ Judayĩ nĩnĩ nĩjǎarĩnĩ. Ámá ayĩ ‘Áwanĩ oraneyĩ.’ nĩwimónĩrĩnáyĩ, ‘Nepa Poro e yagorĩnĩ.’ nĩrĩpaxĩrĩnĩ. ⁶ Agwĩ nionĩ Gorĩxo negĩ arǎowamĩ nurĩrĩ sĩmĩmaŋĩyo tĩnĩŋĩpĩ nánĩ ‘Neparĩnĩ.’ nĩyairĩ dĩŋĩ ukĩkayonagĩ nánĩ ayĩ xwiyǎá nĩmeararĩŋo. ⁷ Negĩ Judayĩ gwĩ wĩrĩ wĩrĩ wé wúkaú sĩkwĩ waú enĩ ikwáwiyimĩranĩ, árǎwiyimĩranĩ, ínĩnǎ Gorĩxomĩ yayĩ umero xĩdĩro neróná re nĩyairĩ nánĩ, ‘Nene Gorĩxo negĩ arǎowamĩ nurĩrĩ sĩmĩmaŋĩyo tĩnĩŋĩpĩ imónanĩ nánĩ éwanĩgĩnĩ.’ nĩyairĩ nánĩ dĩŋĩ axĩpĩ ukĩkayonagĩ. Mĩxĩ ináyoxĩnĩ, axĩ apĩ nánĩ

nioní díní ukíkayonagí nání nígfí Judayí xwíyíá níxekwímoarínjoi. ⁸ Goríxoyá díní t́níní pegíáyí wíápínímeaarígíápi nání seyíné pí nání “Wí “Neparíní.” yaiwípaxí mimóníní.” yaiwiarígíáriní?

⁹ Eníná níwanínjoni ení re yaiwiagáoníní, ‘Yoí Nasaretí dání Jisasomí díní wíkwíroarígíáyí xe oépoyníní síjwí wínipaxí mimóníní. Xwiríá oikíxémíníní nání ayá wí neríná, ayí naní yaríníní.’ yaiwiagáoníní. ¹⁰ E níyaiwirínjío dání Jerusaremíyo rípi yagáriní. Apaxípáníní imónígíá xwéowa ‘Ámá Jisasomí díní wíkwíroarígíáyo gwí yípaxoxíní.’ níníro nírféááná nioní nurí ayo gwí yemerí gwí anjío njwiráriní neríná apíní yagámaní. Xwiríxí numeranéná ‘Opíkípoi.’ ríáyí t́níní nioní ení níkumíxíníní ‘Opíkípoi.’ ragáriní. ¹¹ Rotú aní ayí ayo nípáwiemerí ríníní níwiemeríná ‘Jisasomí síní díní míwíkwíroarínjwíní.’ níro ikayíwí umearípoyníní wíwapíyagáriní. Nioní ámá ayí nání wíkwí ríá ápiáwíníní nónarínjagí nání ayí nuro émáyí anímí aí njweanáná nioní ení númí nurí íá níxíra wagáriní.

Poro “Nioní apí níwíníníjímí dání kínímónínjáriní.” uríní náníní.

¹²⁻¹³ “Míxí ináyoxíní, nioní e néra nuríná apaxípáníní imónígíá xwéowa nioní Damasíkasi nání nurí ámá aní apimí Jisasomí díní wíkwíroarígíáyo ení íá xíríwíníníní nínírféaro payí nearo niapowáraná nioní aní apimí nání nurí síní ófío nuríná ríxa ikwawedí enáná wíá bí anínámí dání ókíénápíagí wínínjanigíní. Sogwí wíá nókiríná anarínjípí t́níní xíxení maríáí, aga seáyí e imónínjípí mídímídání nókiárfagí wínínjanigíní. Nioníní maríáí, ámá nioní t́níní ugíáwa ení wínígíawíxíní. ¹⁴ Nínonení xwíáyo nípíkínímeámáná nioní aríá wíáyí Xíbírúyí píné t́níní xwíyíá bí re rínénápíagí wínjanigíní, ‘Soroxíní, Soroxíní, joxí pí nání nioní xeaníní níkáraríníní? Joxí Jisasomí ríníní owimíníní neríná jíwanínjoxí ayínjwíníní omónaríníní.’ rínénápíagí aríá níwirí ¹⁵ yaríní re wínjanigíní, ‘Ámínáoxíní, goxíníní?’ uríagí o re nírinínigíní, ‘Nioní Jisasoní joxí xeaníní níkárarínjóníní. ¹⁶ E nerí aí joxí níwíápínímeari éfí roi. Nioní rípi emí nání joxí t́ámíní simóníní. Joxí nioní nání ámáyo wáf nuríyemerí agwí síjwí nanaríní rípi nání áwaní uríríá nání ríríféáíní. Apíní áwaní uríríá nání maríáí, amípí ríwíyo síwá símfápi nání ení áwaní uríríá nání ríríféáíní. ¹⁷ Nioní díxí gwí axírí imónígíáyí sípí síkaraníro yaríná éfí rímíníní émáyí —Ayí joxí nioní nání wáf uríríá nání rírowárimíáyríní. Ayí sípí síkaraníro yaríná éfí rímíníní símfáriní. ¹⁸ Ayí rípi nání joxí émáyí t́ámíní rírowárimíáriní. Joxí wáf nura warínjímí dání ayí níwíápínímearo síjwíníní noxoaro wígfí neríná síá yínínímíní yarígíápi píní níwíárimí wíá ónínímíní nání kínímóníro Seteno menjweanímí dání píní níwíárimí Goríxo menjweanímí kínímóníro yaríná nioní wígfí íwí yarígíápi yokwarímí wiirí ámá nioní díní níkwírooro nání nioní gí imónígíáyí t́níní kumíxáriní emíá nání joxí émáyí t́ámíní rírowárimíáriní.’ nírinínigíní.” nurí ¹⁹ re urínínigíní, “Míxí ináyí Agírípaoxíní, ayínání oríná anínámí dání nípárenápípi wí pírí míwíáikí nerí ²⁰ re néra unáriní. Iwamíó Damasíkasiyo dání uréwapíyirí Jerusaremí dání ení uréwapíyirí Judia píropenífío níyoní dání uréwapíyemerí émáyí t́níní ení uréwapíyemerí neríná re nura unáriní, ‘Segí íwí yarígíápi ríwímíní mamoro Goríxo t́ámíní ukínímóníro nero ámá síjwí níseanaxídimeríná “Wígfí íwí yarígíápi ríxa ríwímíní nímamoro nání ríá yarínjoi?” seaiwípaxí imónínjíní éfíríxíní.’ nura unáriní. ²¹ Nioní e néra unáoní enagí nání Judayí wí níwíápínímearo aní rídíyowá yarínwáiwámí dání íá níxíríro nípíkianíro éagíá aiwí ²² Goríxo arírí nífí enagí nání agwí nioní oníxwéyíné síjwí anígíe dání éfí nírómáná “Wíá rókíamoagíáwa t́níní Moseso t́níní “E nímóníníáriní.” ragíápiní ríxa imónínjíní.’ seararíníní. ²³ ‘Áwa re ragíáriní, “Ámá yeáyí neayímíxemeaníá nání Goríxoyá díní t́níní aríowayá xwíá píaxíyo dání iwíaroníomí ríníní wímeaníáriní.” níro ámí rípi ragíáriní, “Xewanínjio xwáripáyo

dáni wiápfnimeanfá enagí nání o iwamfó xwiyfá wfaninjf imóninjf Gorixo ámáyo yeáyf uyimxemeanfápi nání Judayo tñi émáyo tñi wáf urfnárñi.” ragfápi rixa axfpí e imóninjfrñi.’ seararñiñi.” urñiniginí.

²⁴ Poro xwiyfá wákwínimñiri nání e nura warfná pñimiáo Pesitaso ímf tñi re urñiniginí, “Poroxini, joxi xaxá nerí rarñiñi. Dñxí nijfá xwé imóninjfpí xaxá rimearñi.” urfagi aí ²⁵ Poro re urñiniginí, “Ámíná seáyf e imóninjf Pesitasoxini, nioni xaxá nerí mñrarñiñi. Nepaxinjf imóninjfpñi seararñiñi. Dñf sñxí nñyínimáná seararñiñi. ²⁶ Ayf rñpi nánñrñi. Mñxí ináyf ro amñpí nioni seararñápi nání nijfá imóninjgagi nání dñf sñgá neánarñi. Api, ayf ínñmi pñf mímóninjf enagí nání ‘Omí wiárf mñmúropaxf imónñi.’ nímónarñagí nání omí nñtamfxwfnñrñi murf nñpñi repñyf nñwiéra warñiñi.” Pesitasomi e nurimáná ²⁷ re urñiniginí, “Mñxí ináyf Agñripaoxini, ‘Wfá rókiamoagfáwa nññro eaagfápi nepa rññi.’ rñyaiwiññi? Joxi dñf e yaiwiñjoxi enagí nání nioni nijfárñi.” urfagi ²⁸ Agñripao Poromi re urñiniginí, “Axínáni ná bñi nññrñfná ‘O Jisasomi dñf wñkwfropaxorñi.’ rññaiwiarñiñi?” urfagi ²⁹ Poro re urñiniginí, “Nioni ‘Gorixomi rñññf bñ oseaurñimñi.’ nímónarñi. Joxi nánñi marfái, ámá sfá rñyimi arfá niarñgá fññi nioni ná bñi searánarñi, anñf minf searánarñi, nioni Jisasomi dñf wñkwfroarñápa nñyfnéní ení axfpí nñwñkwfrroro nioni imóninjápa axfpí oimónñpoyññrñi nímónarñi. Nioni gwf nñyigfá rñpi seyfné ení axfpí oseayñpoyññrñi mñseararñiñi.” urñiniginí.

³⁰ Mñxí ináyo tññi pñimiáo tññi Benaisí tññi nñwiápfnimearo ámá ayf tññi nawíni éf ñweagfáyf ení nñwiápfnimearo ³¹ wiwñni wí e éf nñrómáná re rññgñawixñni, “Ámá o ananñ nñpñkñpñrñi nánñrñi, gwf ñwñrárñpñrñi nánñrñi, fñf bñ meññrñi.” nñññro ³² Agñripao pñimiáo Pesitasomi re urñiniginí, “Ámá o ‘Mñxí ináyf Sisao xwñrñxñ nionñyá nñeyíroíwññgññi.’ mññpa nerí sññwñrñyf, ayf ananñ kñkñfá wárñpaxñrñi.” urñiniginí.

27

Poromi Romñyf anñyo nání sñpñxñyo wiowárñgá nánñrñi.

¹ Rixa none nání re rárñññáná, “Romñyf anñyo Itariyf rñññfpimí nání sñpñxñyo owiowárñeyí.” rárñññáná porisf 100 bimí seáyf e wimóninjf wo —O sñmññf wñnarñgá Sisaoyá rñññfpí worññi. O xegf yoñ Juriasoyí rñññorññi. O Poromi tññi gwf ñweagfá wamí tññi nñméra ounñrñi wiowáráná ² Adñramitiamí dññyñyá sñpñxñ wo Esia pñropenñsf tññf rññwámññi umññrñi yarñgagi nñwññrñane ámá wo xegf yoñ Arisñtakaso —O Masedonia pñropenñsfyo anñ yoñ Tesaronaika dññorññi. O tññi nawíni nñpñxemoánñrñane nññwearfná xwñápimí pññi nñwiárñmí nurane ³ sñpñxomí sá weñwáone wñápi tññi anñ yoñ Saidonñyí rñññfpimí niwiékññmearane ayoááná Juriaso Poromi ayá nurñmñxñrñi nání xegf nñkumñxññrñi emearñgáyf mñrañf owñpoyññrñi ayf tññf e nání xe ounñrñi sññwñf wñññññiniginí. ⁴ Ámí sñpñxomí nñpñxemoánñrñane anñ apimí pññi nñwiárñmí nuranéná imññf sñmñmññi nñneaxemí barññgagi nání nñyákía nurane nání pñññwñf Saipñrasñyí rñññfpimí orñwámí dání nñmeámí nurane ⁵ imaññpámí nuranéná Sirisia pñropenñsfyo tññi Pabiria pñropenñsfyo tññi nñmúróa nurane Risia pñropenñsfyo anñ yoñ Mairañ rñññfpimí niwiékññmearane nayoámáná ⁶ porisf 100 bimí seáyf e wimónñño Arekñsadñria dññyñyá sñpñxñ wo Itari pñropenñsfyo umññrñi yarñgagi nñwññrñi nñmeámí nñneaurí o tññi sñpñxomí nñpñxemoánñrñane ⁷ anñ apimí pññi nñwiárñmí nurane sñpñxo awayiní awayiní warññgagi nání sfá ayá wí nóróa nurane rñfá meakñroarññgáfa nñwññrñane anññf minf nerññfpimí dání anñ yoñ Naidasñyí rñññfpimí tññf e anñwí e nñrémómáná imññf sñmñmññi nñneaxemí barññgagi nání nñyákía nurane xwñfá sñmññf imónññf Sarñmoniyí rñññfpimí nñmúrórane pñññwñf yoñ Kñritñyí rñññfpimí orñwámí dání nñyákirane ⁸ sñpñxñ omññf mearñgáfa rñfá nñmeakñroro sa anññf minf nerññfpimí dání Kñrití tññf imaññpámí nñxñda nñpurane wí e “Rawñrawá

símíní ríwóní Naní Imóníñoi” ríníñe —E aní Rasia ríníñípmí dání anwí eríní. E rémonwanigíní.

⁹ Sáf ayá wí ríxa nórimáná enáná Judayí íwí yarígfápi Goríxo yokwarímí wiíní nání díní mopírí nání aiwá ñwá ñwirárinarígfáyí ení ríxa múrómí enáná xwiogwí nání rawírawá samíní míwearíníná enagi nání Poro arfá jiyíkí norí ¹⁰ re uríníñigíní, “Ámáoyíné, gí díní re nimónaríní, ‘Agwí none re píní níwiárimí ámí sípíxomí nímeámí nuranéáyí, xwirfá ikíxénípxíríní.’ nimónaríní. ‘Saní nímeámí waríñwápi tñí sípíxo tñí anínínfá nání marfáí, none ení anínánfwaríní.’ nimónaríní.” uríagi aí ¹¹ porísí 100 bimí seáyí e wimóníño sípíxomí omíní mearíño tñí sípíxomí xiáwo tñí awaú rarígfípi nání díní nífá wíagi nání omí Poro yopa muríginíníñigíní. ¹² Ayí ipí símíní ríwóní sípíxo ñweañpímí xwiogwí nání rawírawá síwá yláná sípíxí píraníní wépxe mimóníñagi nání ámá ná sípíxíyo ñweagfápi re rínarígfawixíní, “Ananí e epaxí enánáyí, re dání píní níwiárimí sípíxomí nímeámí nurane ipí símíní ríwóní yoí Pinikasíyí ríníñíwámí —Símíní ríwóní awá pírinwí Kírítípímí axí ríwámíní ríwóníwáríní. Xwíá mídání mídání wíápnímeañí enagi nání e rawírawá winwí mé enjeríní. Sogwí wearínímí dání ríwónapíníwáríní. Awámí nírémorane rawírawá síwá yaríná awámí ñweáwanigíní.” rínarígfawixíní.

Ríwípi xwé éaná rawírawá imeamfkwí ení náníriní.

¹³ Imíní rawírawá tñí ríwámí dání sípíxomí Pinikasí tñí e awayíní níxemí upaxípi baríñagi níwíníroná “Símíní ríwóní none ráríwáwámí nání ananí sípíxomí nímeámí upaxíríní.” níyaiwiro ainíxí gwíyo dání mamówaríníñí ípeañpi nímixeáro sípíxomí nímeámí nuróná pírinwí Kírítí imanpá tñí e anwí e dání níxída nípuro ¹⁴ síní ná jfámíní e muníñaná re eníñigíní. Ríwípi íkíá jjimí epaxí bí —Imíní apí yoí Míwíminí Baríñpíyí ríníñípiríní. Apí tñímí dání níweapírí ¹⁵ sípíxomí xenweáaná sípíxí símí imíní baríñmíní mémopaxí enagi nání negí wanírí yaríñwáé nání píní níwiárirane “Imíní xe níméra oneauní.” níyaiwirane e yaríná ¹⁶ none pírinwí yoí Kodayí ríníñípmí oríwámí dání nípurfá imíní bí onímíápi yimáronáná ewé sípíxomí dání níropémí waríñwápi aníní miní neríñpímí dání nímixeáa níbirane sípíxo tñí e enáná ¹⁷ sípíxomí ikwíáranírane nání nímixeáa níyapírane níkwíárimáná sípíxí xwéo orónowíníñírí sámí tñí xegí sípíxí míwí mídímídání níxemí níbíro gwí níja nípwémáná sípíxo ení tñí níxemí nurí xwíá ipí seáyí e ríwónáná ínímí anwí e imóníñpímí —Apí yoí Sairítasíyí ríníñípi Apíríka dání anwí eríní. Apímí sípíxo aníní nurfá síxí úroníñírí wáyí winfagi sípíxo awayíní ounírí ainíxí gwí yuráriníñí ípearíñpí nímamówaríro níropémí nuróná imíní xe níneaxemí oneaunírí wíníñwanigíní.

¹⁸ Sípíxomí sá wenwáone wíápi tñí sípíxo wíápnímeári eámorí néra waríñagi awa sípíxo nayí oenírí saní wí emí nímeámí nero ¹⁹ sá wenwáone wíápi tñí sípíxí omíní mearígfáwa wíwaníñowa sípíxomí saní uníní íkwearí ñwiráriní yarígfáyí bí emí nímeámí egfawixíní. ²⁰ Ríwípi símí tñí aníní sípíxomí xenwearíná sfá obaxí ayá wí óríagi aí síní tñí sogwí tñí bí anaríñagi síñwí míwínípa nerane nání “Ámíní ríwaríñwíní?” níyaiwirane síñwí míwínaxídípa nerane nání díní “Wí e níwíékínímearane síñí wanfwaríní.” níyaiwía waríñwápi díní peá nímónírane “Ríxa nanfánánfwaríní.” níyaiwía nurane ²¹ awa sfá ayá wí neamúroaríná nímeamíwíároníñírí ayá síwí uoaríñagi nání aiwá míní néra numáná enáná Poro níwíápnímeári ámáyo áwíní e nírómáná re uríníñigíní, “Ámáoyíné, níoní searíñpímí arfá níniro níníxídíro pírinwí Kírítíyo píní níwiárimí sípíxo nímeámí mupa nero síñwíríyí, segí amípi xwirfá ikíxénírí anípa imónírí éfpíyí wí e emínírí éfmaní. ²² E searíñagi aiwí sípíxí ro xwirfá níkwíxénírí aí ámáone wí anfánánfwa menagi nání díní peá nímóní síní díní síxí oseaíní. ²³ Ayí rípi nání searíñíní. Sáf

rɪyimiɲi árfwɪyimi Gorixo —Nioni ámá oyáyí imóniɲá woniriɲi. Oyá aɲɲají wo nioni tɲí e nɪrónapiri ²⁴ re nɪriɲinigiɲi, ‘Poroxiɲi, joxi Romiyí aɲɲo anani nɪrémori mɪxí ináyí Sisao xwɪrixí rimenfe sɪmɪmaní e uroríariɲi. Ayináni sɪni wáyí mɪsiniɲanɪ. Aríá niɪ. Gorixo joxi tɲni ámá sipixí romi ɲweagfáyí tɲni nɪyɲéni xe siɲí oúpoyiniɲi yaiwíí enagi náni woxi aí iniigí namipaxímani.’ ²⁵ Aɲɲajo e nɪrɪí enagi náni soyɲé diɲí sixí oseainini. Ámáoyɲé, nioni Gorixomi diɲí re wɪkwɪroniɲi, ‘Nioni nɪrɪípi xixeni nimóniɲiɲoi.’ nɪwɪkwɪrori náni e searariɲiɲi. ²⁶ E nerɪ aí imiɲí sɪni nɪneaxemi warína piriɲwí bimi sixí úroanɲwáriɲi.” urɪɲinigiɲi.

²⁷ None rɪwɪpí rawirawá Ediriayi riniɲíwámi sipixomi nɪneaxemi warína rixa sɪá wé wúkaú sɪkwí waú waú imóniɲiyimi áriwegí imónána sipixí omiɲí meariɲíwáwa “Xwíá bi tɲí e rixa aɲwí eríani?” nɪyaiwiro ²⁸ gwí e e kɪkwíríá neaáriɲa puɲírí tɲni iwamíto neróna “Xwíá sɪni ná mɪmɪrani? Sa mɪmɪ onimiápirani?” yaiwiarigfári nɪmearo nɪmamówáriro iwamíto siɲwí nɪwɪnaxídiróna xwíá sɪni ná mɪmɪ enagi náni 40 mita imóniɲagi nɪwɪniro ámi bi tɲni núfasána ámi bi nɪmamówáriro xwíá tɲí e rixa 30 mita enagi nɪwɪniro ²⁹ sipixí imiɲí nɪxemi nurína wí e sɲɲáyo sixí úronigiɲiri sipixí ámi bi tɲni nɪxemi mupa oeniɲi ikwémɲíyo dáni ainixí ípearɲí wírkaú wírkaú nɪmamówárimáná wíá aɲɲni oóniɲiri wigí ikayíwí nɪra ugíawixini.

³⁰ Sipixí omiɲí meariɲíwáwa sipixomi pɲni nɪwiáriɲi éf owaneyiniro ámáyo yapí nɪwíwapiyiro “Sipixí sɪmíyo dáni eni ainixí ípearɲí bi mamówáriɲiri yariɲwini.” nuriro ewépa rawirawáyo ikwiáriɲána apámi nɪpɪxemoániɲi éf owaneyiniro rixa mamówáriɲina ³¹ Poro porisí 100 bimi seáyí e wimóniɲomi tɲni xegí porisowami tɲni re urɪɲinigiɲi, “Ámá sipixí omiɲí meariɲí rowa sipixí romi none tɲni mɲweapa neríináyí, soyɲé siɲí nuro xwíá tɲí e rémopíriméoi.” urána ³² porisowa mɪrɪ nɪwiápiɲimearo ewépa gwí nɪyimána awayini mamówáriɲigfári mɲí nɪwákwiro rawirawáyo mamówáriɲigíawixini.

³³ Wíá óniɲe náni Poro ení rɪrémixí nɪwia nuri re urayiniɲigini, “None rɪwɪpí rɪpi náni ayá sɪwí nearoarɲagi náni aiwá mɲni mɪmɪwiaikí nɪniɲane yarína sɪá obaxí rixa nóra nuri agwí rixa wé wúkaú sɪkwí waú waú imóniɲiyiriɲi. ³⁴ Ayináni nioni ení rɪrémixí nɪseairi ‘Aiwá bi nɪmearo nɪpoyí.’ searariɲiɲi. Sewaniɲíyɲé aiwá nɲniro oeríkiemeánipoyiniɲi searariɲiɲi. Woxi aí bi manɲniɲa epíri enagi náni searariɲiɲi.” nurimána ³⁵ bisíkerfá bi nɪmeari wigí siɲwí anigíe dáni aiwá api náni Gorixomi yayí numemána nɪkwiriɲi rixa narína ³⁶ ámá nɲni eni rixa diɲí wíá bi wóníagi aiwá bi nɪmearo nɲniro ³⁷ —Ámá sipixíyo ɲweaɲwáne ayí 276 eneriɲi. ³⁸ Nene rixa apáni nɲnimána sipixi nayí oeniɲi wíí aiwá mɲniwápi rawirawáyo emi mɲmeámí egíawixini.

Sipixi sixí núrori orónowiniɲí nániɲi.

³⁹ Rixa wíá ónana árfwɪyimi “Xwíá bi aɲwí erini.” yaiwííapi siɲwí nɪwɪniɲóna mí mómixiɲa nero aí sɪmɲni rɪwoni bi inikini wiáronagi nɪwɪniro e epaxí enánáyí, sipixi nɪmeáa nɪyirane e oiwiékɲinimeaneyiniɲi éfáyí ⁴⁰ wa gwí ainixí ípearɲí mamówáriɲiniɲipi rawirawáyo ípeaɲe ami xe oépeaniɲi nɪkweawára pwarína wa imiɲipi sɪmɲni rɪwoniɲipimi náni nɪxemi oneaniɲi sipixoyá rapirapí nemiméa nɪpeyiro sona eni nɪkwearo inikini wiáronje náni omiɲí nɪméra waniro yariɲagía aí re eniniɲigini. ⁴¹ Sipixi xwíá inimi enána rawirawá akwiniáná rɪwone sixí núrori sɪmí xwíáyo xaiwí noraɲiariɲiri náni wiɲwí bi mepaxí imóniɲána rawirawá sipixí ikwémɲíyo miákwiaɲána sipixi rixa orónowiarɲagi winiɲíawixini. ⁴² Sipixi rixa orónowiarɲagi nɪwɪniro porisowa xami re rináriɲí enagi náni “Sipixi sipi éanáyí, ámá gwí ɲweagí none awí mearoariɲwáowa inibé neáa éf upríxiɲiri pɲipikimí éwanigini.” riniɲíápa “Rixa opikianeyi.” rinariɲagía aiwi ⁴³ porisowami seáyí e wimóniɲo “Poromi nɪméra nuri Romiyí aɲɲo xixeni rémówanigini.” nɪyaiwiri náni

awa wianiro yarigfápi pírí nurakiri sekaxí re neariñinigiñi, “Ámá inibé warigfáyíné ríxa nímawiri nixeamoro inibé neáa nuro imaní e iwiékñimeápoyi. ⁴⁴ Inibé mívarigfáyíné íkíá wáraraní, sipíxo ororómí iníppíraní, fá nixirímáná níkwíaríga nuro imaní e iwiékñimeápoyi.” nearíagi nene axípi e nerane nání wo aí iniigí mñnamí nñnenení imaní e iwiékñimeañwanigiñi.

28

Poromí Morítayo ñweañáná wimóniñipi nánirini.

¹ Nene wo maníñi nñnenení imaní e níwiékñimeámáná ámá e dáníyí “Píríñwí ríyí xegí yoí Morítai rññiñíyirini.” raríñagí arfá níwirane roñáná ² ayí none neaiapaniro nání ayá tñni nero iniá aníñí siyamó erí imíñí rírí yaríñagi nání ríá níkeámáná nñnenení nñneaipemeámi nuro ríá tññí e neawáríagí aí ³ Poro ríá kíriñí bia awí nearí saríwá nerí nimeáa nìbírí ríá ikeáararíná re eníñigiñi. Weaxíá wo ríá usíñagi níremímeámi níwiapírí Poroyá wéyo sídñí norí ríríwíñiñigiñi. ⁴ Ríríwíagi wé éf mñxeááná sídñi rñni yekwíronagi ámá píriñwí ayimí dáníyí síñwí e níwíñiro wíwíni re rñniñíawixini, “Ámá ro rawírawáyo mñnamío aí ámá píxíwíró ení woríani? Ayínáni ñwíá aníñamí dání imóníñíyí ‘Xe síñí mupa oeni.’ yaiwíaríñíyí dání weaxíá sídñí ríá oní?” rññíagí aíwí ⁵ Poro weaxíáomí wíwíá nírorí ríá níkeáarímáná rññí bíkwi onímíapí aí mñwiníñiñigiñi. ⁶ Rññí bíkwi onímíapí aí mñwiníñíyí aíwí ámá ayí “O xegí wé ríxa nímíñiñiñi.” yaiwíro “Ríxa nípiérorí píyí neníñi.” yaiwíro nero nání síñwí níwíñiro níñwearo ayá wí síñwí níwíñiro níñweagíásáná “Sípí apí wímeaníñi.” yaiwíaríñíyí mñwímeáagi níwíñiróná ámí dñí síñí bñ nímoró re níñíga ugíawixini, “Ámá ro ñwíá aníñamí dání imóníñíyí woríani?” níñíga ugíawixini.

⁷ None iwiékñimeáwáé ámá píriñwí apimí ámá níyoní seáyí e nímonírí meñweañoyá omíñí bñ iníñí eríñí. O xegí yoí Pabíríasoyí rññiñorini. O yayí níneairí níneaipemeámi nuri none sía wíyau wíyí o tñni níñwearane mírañí neaiaríná ⁸ Pabíríasomí xano ríá píri wíayirí agwí xoxí urorí wíaríñagi nání “O símíxí wení.” raríñagí Poro arfá e níwíri o wenje nání nuri nípáwíri Goríxomí yaríñí níwímáná wé seáyí e níwíkwíarírí nañí imíxíñiñigiñi. ⁹ Nañí nímíxímáná enáná ámá píriñwí apimí ñweagí símíxí yaríñíyí rñni Poro omí nañí imíxíñíyí nání arfá níwíro o tññí e nání bayaríná nañí imímíxímí eníñigiñi. ¹⁰ E yaríná ámá ayí wéyo níneamero aiwá amípí nañí bñ níneaiapa nuro none ríxa píriñwí apimí píñí níwíarímí wanírí yaríná óf e sípíxíyo nuranéná aiwá naníwá nání anípá bñ neaiapowáríñíawixini.

Poro Romíyo rémoníñí nánirini.

¹¹ None píriñwí apimí emá waú wo ñweañwáone sípíxí Arekísadíría dání wo — Rawírawá xwíogwí nání síwíá yíñagi nání píriñwí apimí e níñweañísáná umíñírí yaríñorini. O sípíxí símí ikayíwí tñni imíxíñiñíyí ámá ayá waúníñí sípíxomí símí e imíxíñiñorini. Sípíxomí nípíxemoánírane píriñwí apimí píñí níwíarímí nurane ¹² aní yoí Sairakusíyí rññiñíyí níwíékñimearane sía wíyau wíyí e wenjwáone ¹³ ámí sípíxomí nípíxemoánírane níyakía nurane aní yoí Ríjiamíyí rññiñíyí nírémorane e sá wenjwáone wíapí tñni imíñí rawírawá tññímí dání yaparíñagi níwíñirane sípíxomí nímeámi nurane omí sá wenjwáone wíapí tñni símíñí ríwóní yoí Putioraiyí rññiñíwámí nírémorane nayoámáná ¹⁴ re yaiwíñwanigiñi, “Ámá Jísomí dñí níwíkwíroro nání níñíxímeá imóníñíyí aní ríñimí re wí ríá ñweañi?” níyáiwírane píá nerane wí tñni ríxa nerímeánírane ayí “Sía wé wíumí dání waú nene tñni ananí re ñweapaxíraní?” nearíagí ayí tñni wíñíyí nearíapa e ñweañwanigiñi. Apí apí néra níbíwasáná Romí aní tññí e rémoníñíyí. ¹⁵ Romíyo ñweagí níñíxímeá imóníñíyí wí none nání “Awa

óyimi barinjoí.” rinarinagfa arfa niwiro óf e owirimeaneyinro nibironá wí anj Apiasí tñj e makerfa imixarigfe awí roro wí Ámá Anj Midánj Nibiro Sá Wearigfiwá Wíkaú Wiwáy riniñjpi tñj e awí roro egfáyo Poro sinjwí niwiniríná Gorixomi yayf numerí dñj sixf ininiginí.

16 None rixa Romí náyo rémóaná gapimanowa Poromí gwí anjyo mñwirárí anj wiwámí xegfpí ñweañaná porisf awí mearoarñjo xe awí omearonirí sinjwí winigfawixiní.

Poro Romíyo dání wáf urinñ nániríní.

17 Poro sfá wiyau wiyi rixa nóráná “Judayf áminá imónigfá Romíyo re ñweagfáyf obfpoyí.” níriri awa rixa o tñj e awí eánáná re uriniginí, “Gf Judayfne, nioní negf Judayo xwirfá wikixémirí wí mepa erí síwí eníná dání negf arfowa érowiápnigfápí pfrf wiaikimírí wí mepa erí éagí aiwí Jerusaremíyo dání gwí ñyigfoní negf Judayf Romíyo miní niwigfáriní. 18 Romíyo miní niwíagfa ayf xwirixf nínimero yarñj niniayiróná fwf nioní ñpkipaxf bí meñáoní imóninagf ninaníro nání rixa Poromí kikiá owáraneyinírí éagfa aiwí 19 negf Judayf pfrf wiaikimí nero ‘Wárpaxomani.’ rigfawixiní. E rarinagfa nioní sinjwí e niwinírí ‘Go arfa eñe dání ráná xe kikiá ounírí nimixipfrfáni?’ niyiwirí nání re uriniginí, ‘Romíyf mixf ináyf Sisao gf xwirixf arfa niwiniginí.’ uriniginí. Nioní negf Judayf nání xwiyfá bí uxekwímómfa nání mirarñjini. 20 E nigfá apí nání áwanj searimínirí nání ‘Awamí sinjwí niwinírí xwiyfá urimí nání obfpoyí.’ rfaniginí. Ámá Isirerene yeáyf neayimixemeanfa nání dñj ukikayoarñwáomí nioní dñj ukikayonagf nání gwí ainixf rírí ñyiníní.” uriniginí. 21 E urfagi awa re urigfawixiní, “Judia pñropenisfyo dání joxí nání payf bí mñmeanwáriní. Negf wo e dání ení nibirí repyf nñneairfnáraní, áwanj nñnearirfnáraní, joxí nání sipí bí mñneariníní. 22 E nerí aí ‘Dñj joxí yaiwiarñj rípi, ‘Gorixomí píranñj xfdarigfáyf apí apí nerinñpimí dání píranñj xfdarigfáriní.’ yaiwiarñjpi arfa osianeyí.’ neaimónaríní. Ayf none rípi nání arfa niwirane nijfá imóninagwí nání rirarñjwini. Ámá Óf Gorixo tfáminí inñyiyí riniñyiyimí nixfdíro gwí mónigfáyf nání ámá amí amí ñweagfáyf ‘Ayf nanj mñyarñjoí.’ rinarigfá nání none nijfáriní.” urigfawixiní.

23 Judayf áminá awa “Sfá ayimí Poro xwiyfá nearínfa nání awí eánfwaniginí.” nírínáro sfá ayi rixa imónáná obaxf anj xfo ñweañiwámí nání báná wfá móninñmí dání sfápi tñn nání Gorixo ámayf xegf xwioxfyo mñmeámf nerí umenñweañápi nání áwanj nuriríná repyf niwiéra urí nioní Jisasomí dñj wikwñroarñjapa ayf ení owikwfrfpoyinírí o nání nuréwapiyiríná ñwí ikaxf Moseso níriri eañfpimí dání tñn wfá rókiamoagfáwa níríro eagfápimí dání tñn mñj niróa urí nerí nura warfná 24 wa xfo urarñjpi arfa niwiro “Neparíní.” wipimónfagi aiwí wa arfa niwiro dñj mñkwñrogfawixiní. 25-27 Awa e nero Poro urarñjpi nání dñj bí biaú nímoro nání xwiyfá ná biní rínárpaxf mimónf yarfná Poro xwiyfá yoparf rípi uráná omí pñn niwiárimí ugfawixiní, “Kwíyf Gorixoyápi wfá rókiamoagf Aisaiaoyí riniñjomí ‘Joxí ámá ayo nurí e urfrixiní.’ uráná o nurí negf arfowéyo aga xixení re uriníní, ‘Seyfné arfa néra nuro aí nijfá wí imónipfrfámaní. Sinjwí naga nuro aí dñj ‘Ayf apirfáni?’ wí mopfrfámaní.’ urfrixiní. Ayf rípi nániríní. Wigf dñj tñn néra warigfáyf mñj sfñánñj imonagfa nání rirarñjini. Wigf sinjwí mñsupáripa ero arfa mñpñronípa ero nero sinjwiríyf, wigf sinjwí tñn sinjwí aníro arfa ero dñj píranñj neyíro moro wigf fwf yarigfáyf rfwmíní mamoro éánáyf, Gorixoní píranñj wimixipaxfríní.’ Aisaiao Gorixo nání e niwuriyiríná negf arfowéyo imónagfápí tñn aga xixení níriri wuriníní. 28 Ayínání seyfné aga nijfá re imónfpoyí, ‘Gorixo xfo nene yeáyf neayimixemeámínirí eñfpi nání wáf urarigfáwa rixa émáyo ourfpoyinírí

nání urowárìṅrìrì. Ayí aríá wipíríárìrì.’ yaiwípoyì.” ²⁹ [Poro e uráná Judayí mìxìmìxeawiámí niga nuro omì pínì nìwiárìmì ugíawìxìrì.]

³⁰⁻³¹ Poro e aṅí xífo bí eniwámì nìṅwearì áamá xíomì xwíyíá oṅweaneyìrìrì bíáyo yayí nìwimorì xwíyíá Gorìxo áamáyí xegí xwioxíyo míméámí nerì umenṅweaníápi nání wáí nurìrì ínìmì bí mimóní Ámíná Jisasi Kiraiso nání uréwapíyaríná áamá wí pírí urakianíro mepa egíawìxìrì. E yaríná xwiogwí waú múroṅnìgìrì.

Payí Poro Romîyo ñweáyí nánî eaññarîñî.

Payí rîna Jisasoyá sîyikíyí aní yoí Romîyo ñweagíyí nánî Poro ñîrîrî eaññarîñî. Aní apî, Itari pîropenisíyo ikwîrónîñîpî aní amî amî ikwîrónîñîyo seáyi e imónîñî. E Romîyí mîxí ináyí Sisaoyî rîñîño ñweaagîpîrîñî.

Payí rîna Poro Korinîyo ñîñweámáná apîxí Pibíyî rîñîñîmî nearî wiowáñîñî. Sîñî Romîyo bî memé eñîmî nearî wiowáñîñî. Ayí ñîjía ñimónîro re oyaiwîpoyîñîrî ñîrîrî eaññîgîñî, “Ámá ñîñî íwí yarîgíyí imónîño. Wigí íwí nerîñîpîmî dánî Gorîxo tîñî xepîxepá rónîño. Nwí ikaxí Moseso ñîrîrî eaññîpî ñîxídirîñîpîmî dánî ámá wé rónîñî wî imónîpaxîmanî. Sa Gorîxomî xewaxo Jisasomî dîñî ñîwîkwîrorîñîpîmî dánî oyá sîñwîyo dánî wé rónîñî imónîro ámî o tîñî nawîñî imónîro epaxîrîñî.” oyaiwîpoyîñîrî ñîrîrî eaññîgîñî.

¹ Poronî payí rîna nearî mónaparîñîñî. Nionî Kiraisî Jisasoyá xînáñîñîñî ñimónîrî yarîñá wonîrîñî. Gorîxo wá ñurîmeiarîñî wo imónîwîñîñîrî wéyo íá ñumîrîrî oyá xwîyíá yayí neainarîñîpî ñurîmeiwîñîñîrî ñîrîpîrî ñîñîñîñî. ² Xwîyíá apî o eñîná xegí wíá rókiamoagíáwa ñîrîro rîwamîñî ñwíá rîñîñîyo eagíapîmî dánî ñînearîrî sîmî e tîñîñîpîrîñî. ³ Xwîyíá yayí neainarîñî apî xegí xewaxo nánî rîñîñîpîrîñî. O aga ámá ñimónîrîñî imónîñîpî nánî dîñî ñîmoranéná re yaiwiarîñwáñî, “Mîxí ináyí Depitoyá iyí axí pá imónîñîyí worîañî?” yaiwiarîñwáñî. ⁴ Kwîyí xegí bî o imónîñîpî nánî dîñî ñîmoranéná re yaiwiarîñwáñî, “Gorîxo eñî sîxí eánîñî xí o imónîñîpî ayá wî sîwá nearî xwáñîpáyo dánî owîáñîñîmeanîrî ámî sîñî wîmîxîrî nerîñîpîmî dánî réñîñî nearîñîñî, ‘Gí ñîwaxorîñî.’ nearîñîñî?” yaiwiarîñwáñî. O Jisasî Kiraiso negí Ámîná nánî rarîñîñî. ⁵ Omî dánîñî Gorîxo wá ñîneawianîrî xegí wá ñurîmeiarîgíáwa oimónîpoyîñîrî nearîpîañîñî. None wá ñurîmeiarîñá émáyí xîxegîñî ñîñî wî wî dîñî “Xwîyíá apî neparîñî.” yaiwîro sîñî pîrî mîwîáikî aríá yîmîgí wîro éñîñîñîrî nearîpîañîñî. Kiraisomî e wîñîñîñîrî nearîpîañîñî. ⁶ Seyîné enî ayí wîyîñîñî. Jisasî Kiraiso xíoyá imónîpîrî nánî wéyo íá seaumîrîñî wîyîñîñî. ⁷ Aní Romîyo ñweagíyíñî —Ámá Gorîxo dîñî sîxí seayîrî nionîyá oimónîpoyîñîrî wéyo íá seaumîrîñî eñîyîñîñî. Seyîné nánî nionî payí rîna nearî mónaparîñîñî. “Negí ápo Gorîxo tîñî Ámîná Jisasî Kiraiso tîñî awá wá seawianîrî seyîné ñîwáñîñîro ñweapîrî nánî seañîrî éisîñîñî.” ñimónarîñî.

“Romîyîñî sîñwí seanîmîgîñî.” ñimónarîñî.” urîñî nánîrîñî.

⁸ Payí rîna nearîñá xámî rîpî osearîmîñî. Aní ñîmîñî xwîyíá rîpî íá menárarîñagíá nánî gí Gorîxomî yayí wiarîñîñî, “Romîyo ñweagíá Jisasomî xídarîgíyí píránîñî dîñî wîkwîroarîño.” Xwîyíá apî aní ñîmîñî íá menárarîñagíá nánî seyîné ñîyîñîñî nánî yayí wiarîñîñî. Jiaso neañîñîpîmî dánî seyîné e yarîñagíá nánî Gorîxomî yayí wiarîñîñî. ⁹ Xewanîño —O e éwîñîñîñîrî ñîrîñîpî anîñî mîñî ñîwîñîñá xwîyíá xegí xewaxo nánî yayí neainarîñîpî wá urîmîñîrî nánî yarîñáorîñî. Xewanîño nionî xíomî rîxîñî ñurîrîñá sá bî mîñweá íñîñá seyîné nánî yarîñî seawîarîñápî nánî ananî sopîñî opaxîrîñî. ¹⁰ Omî rîxîñî ñurîrîñá seyîné tîñî e nánî mîbîpaxí imónayîñá eñagí aiwî agwî ananî oyá dîñî tîñî bîpaxí imónîñîñîñîrî anîpaxí yarîñî wiarîñîñî. ¹¹ Ayí rîpî nánîrîñî. Nionî seyîné tîñî e ñîseáimearî searéwapîyáñá seyîné kwîyîpîmî dánî ámî bî tîñî yóí imónîro sîkîkî ámî bî tîñî ñomîxîga upîrî nánî nionî aga ñîbîrî sîñwí seanîmî nánî ñimónarîñî. ¹² Nionî seyîné ñîseáimearîñá nionîñî eñî sîxí seañîmîñî nánî maríá, seyîné enî Jisasomî dîñî ñîwîkwîroro píránîñî xídarîñagíá seanîrî nionî enî dîñî ñîwîkwîroro píránîñî xídarîñagíá nanîro nerîñîpîmî dánî xîxe eñî sîxí ímîxîñîñî nánî rarîñîñî.

¹³ Gí níríxímeáyíné, seyíné rípi nání majfá epíríxínírí nání áwanj osearímíní. Ayá wí seyíné tñj e nání bímígínírí nerí aí amípí bí pírí nírakiayíagí nání seyíné bí síní síjwí mīseanínáríní. “Nioní é má amí gímí nweagfáyí tñj e nemerí wáf urarfná wí arfá níníro Jisasomí dñj wíkwírogfápa segí wí ení nioní urarfná axípi wíkwíróríxínírí segí tfámíní bímígíní.” nímónaríní. ¹⁴ Nioní á má nīyoní kíníxí imónígfáyorání, wauyí imónígfáyorání, dñj é míf saímí mogfáyorání, majfá imónígfáyorání, á má ayo nīyoní xwíyífá yayí neainarínjipi urímfa nání yoxáfnñj inárínñjíní. ¹⁵ Ayínání nioní á má Romí nweagfáyíné ení xwíyífá yayí seainípaxípi wáf searímfa nání símí dfpénarínñjíní.

“Xwíyífá yayí neainarínjipimí dání Goríxo yeáyí neayimíxemeaarínjíríní.” urínj náníríní.

¹⁶ Xwíyífá yayí neainarínjipimí dání Goríxo dñj wíkwírófáyo nīyoní —Xámí Judayo yeáyí uyimíxemearí é máyo ení yeáyí uyimíxemearí epaxí enagí nání xwíyífá apí nání nioní ayá bí mé ananí wáf rímearínáríní. ¹⁷ Ayínání nene “Goríxo aríge nerí á má á míf wé rónñj xfo imónínjipi wimíxínfáríani?” nīyaiwirane ududí neainípaxímaní. Ayí rípi náníríní. Xwíyífá yayí neainarínjipimí dání Goríxo wífá rénñj neaókímíxárínjíríní. Á má Jisasomí iwamfó dání dñj nīwíkwíróa numáná á míf xegí bí mé sa anñj wíkwíroarígífáyí, ayí wé rónígífáyí wimíxarínjíríní. Bíkwyíyo dání re nírínírí eánínjipi, “Á má Goríxoní dñj nīkwíróagífa nání ‘Wé rónígíáríní.’ rárínjáyí dñj nīyímñj tífífáyí imónípírfáríní.” nírínírí eánínjipi nioní seararínjapi tñj xíxeni imónínjagí nání seararínñjíní.

Á má Goríxomí ríwí umogfá náníríní.

¹⁸ Goríxo á má wé rónñj xfo wimónarínjipi mé ríkíkírífó yarígífáyí —Ayí wigí ríkíkírífó yarígífápi neróná Goríxo nání nījfá imónípaxí imónínjipi ríwífmíní mamoarígífáyíríní. Á má ayí nání Goríxo anjnamí dání wikí wónfagí nání pírf umamonjipi ríxa síjání piaumímí iníní. ¹⁹ Ayí rípi nání rarínñjíní. Goríxo á má xfo nání re yaiwípaxípi, “O imónínjipi, ayí apí rfa imóníní?” yaiwípaxípi yumfí mīwimóní síjání imóníní. Goríxo xewanínjo imónínjipi nání síwá winñj enagí nání rarínñjíní. ²⁰ Xewanínjo imónínjipi —Apí síjwí tñj síjwí wínípaxí mimónínjagí aí enjíná anjna imíxírí xwífá rí imíxírí enjé dání á má apímí síjwí nīwínírfná “Xfo imónínjipi, ayí apírfáni?” yaiwípaxírfání. “Enj amípí apí imíxínjo eánínjipi ná ríwíyo aí wí samñj wénfámaní.” yaiwirí “Xfo imíxínjipimí xegí bí nīwimónírí nání aga seáyí e rfa wimóníní?” yaiwirí epaxírfání. Ayínání á má Goríxomí wí yapí re uréwapíyípaxí meníní. “Nioní joxí imónínjipi nání majfá nímónírí nání nīpíkwíní mimónínj enjóníríní.” urípaxí meníní. ²¹ Enjíná á má ayí síní xíxeni “Goríxo apí rfa imóníní?” nīyaiwíro aiwí re egíawíxíní. O Nwíáo enagí nání wé íkwianjwíyo típaxípa mītípa ero amípí xfo imíxínjipi nání yayí mīwípa ero wigí dñj nīmórfná majímajfá íkáríníro dñj xenwfní nīmóa núfasáná dñj rífá xeyánígífáyí imóníro egíawíxíní. ²² “Dñj é míf saímí moñwaéneríní.” níríro aiwí majímajfá íkárínígífáyí nímóníro ²³ Nwífá mīpé anñj imónínjomí mumímíní ríwí numoro mímóní nwfá bí fá oxíraneyíníro á máraní, injraní, odípíraní, nanjwí onímíapiarání, xopaikígf bí nímíxíro “Negí nwfá imónínjipi, ayí rípiríní.” rígfawíxíní.

Á má Goríxomí ríwí numorfná egífápi náníríní.

²⁴ Goríxo á má e majímajfá níkáríníro yarínjagífa nīwínírfná wigí íeapá winarínjipimí dání sípí imónínjipimí xe oíkírípeánípoyínírí síjwí wínñjínígní. Síjwí e wínfagí wíwanínjyí piaxí eámíxínígíawíxíní. ²⁵ Ayí rípi nání Goríxo e enjíríní. Á má ayí nepa imónínj Goríxo nánípi ríwí umoro yapí imónínjipi fá xíríro nemáná amípí nfní

imixinjomi —O aninjí miní yayí umepaxorini. “Ámá níní e érixini.” nimónarijorini. Omí yayí numero fá mixirí xío imixinjípimini fá xiriro wéyo umero yariñagfa nání Gorixo e enjirini. ²⁶ Ayináni Gorixo wigí feapá winariñjípimí dání piaxí weánipaxí imóninjípi xe oikiripeánipoyiniri sñwí winíagi apixíwa oxí nimeániríná xirinírixiniri imóninjípi píní níwiáritiro apixí wí tñní nípikwiní mimóninjípi niga ugíawixini. ²⁷ Oxowa ení apixí nímearo xirírixiniri imóninjípi píní níwiáritiro “Oxí wía tñní íwí oinaneyí.” niyaiwiro aga símí nixeadípeniróná oxí wía wía tñní íwí niníro piaxí weánipaxí imóninjípi inígíawixini. Ayináni “Wigí néra ugíapí tñní xixeni pírfí Gorixo umamonjipi rixa wímeanjirini.” rariñini.

²⁸ Ámá “Gorixo api imóninjoríani?” níwíaiwiro símí e mitinipa yariñagfa nání o wigí “Sípí e e oyaneyí.” yaiwiarígíapí nání xe mñjí niga úrixiniri sñwí wininjínigini. Sñwí e wininjí enagi nání ayí amípí nípikwiní mimóninjí ámá mepaxí imóninjípi néra nuro re yariígíarini. ²⁹ Nípikwiní mimóninjí níní nání mñjí iníro rikíkiríó epaxí imóninjí níní nání mñjí iníro animí yaríá epaxí imóninjí níní nání mñjí iníro “Ámá wí ríá omeárinípoyí.” yaiwiarígíapí nání mñjí iníro yariígíarini. Apini yariígíamani. Ripi ení ayá wí yariígíarini. Sñwí íwí winíro “Amípí api nioní meapaxípirini.” bí onímiápi miyáiwí ayá wí yaiwiro níwiápínímearo ámá píkiro símíráxwíró ero yapí wíwapíyiro ámá wí nání nuriríná sipí owímeaniri uríro únúninjí wikáritiro mimayíó wiro ³⁰ xwíyíapí uñwiráritiro Gorixo nání símí tñní ero ámáyo xixewíamí riníro mixí kñníro mixí meakñníro sipí imóninjí ámá siní nijíá mimónígíapí éwapñníro xináíxaneyo maní wiaíkiro yariígíarini. ³¹ Ripi ení yariígíarini. Majíá ikáritiro dñjí uñwiráripaxí mimónipa ero wíyo dñjí sipí mñwipa ero wá mñwianípa ero yariígíarini. ³² E yariígíayí Gorixo re rárinjipi nání nijíá nimóníro aiwí, “Ámá sipí api yariígíayí wí sñjí upaxímani. Pepaxirini.” rárinjipi nání nijíá nimóníro aiwí sipí api imóninjípimí níxída nuro apini mé sipí seáyí e imóninjí rípi ení nero íwí api néra warígíáyo weyí ayá wí meararígíarini.

2

“Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí neríná wigí egíapí tñní xixeni wiiníarini.” urinjí nánirini.

¹ Ayináni ámá wíyo xwíyíá umeararígíá wiyínéní wiyínéní bí osearimini. Sía yoparíyimi Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí yaríná “Ayí nání íwí api enjirini.” urípaxí imóninjípi tígíayínemani. Ayí rípi nánirini. Ámá íwí yariígíapí nání xwíyíá umeararígíayíné, seyíné ení íwí axípi yariígíayíné enagi nání winíyo xwíyíá numeariróná sewaninjíyíné eníninjí mearinarígíá enagi nání Gorixo mí ómómiximí seaiaríná xwíyíá bí urípaxí imónipírfámani. ² Ripi niyáiwiri nijíá imóninjwini, “Ámá sipí e yariígíáyo Gorixo xwíyíá numeariri pírfí numamoríná xenwini bí mé xixeni ayo ríá wiarini?” yaiwinjwini. ³ Íwí axípi nero aí segí winíyí íwí yariígíapí nání xwíyíá umeararígíayíné, winíyo numeariróná segí axípi egíapí nání píoi yaiwinariñoi? “Xwíyíá Gorixo neameáriníapimí ananí múropaxenerini.” riyaiwinariñoi? ⁴ Gorixo segí íwí yariígíapí ríwímíni omamópoyiniri wá níseawianiri seaiinjipi nání majíá nimóniróná rípi ení ríseaimónarini, “O wá ayá wí neawianiri pírfí apaxí mé mñeamamó erí okínimónípoyiniri xwapí ayá wí xwayí naniri ñweari yariñjipi peayí wianipaxí imóninjípi yarini.” ríseaimónarini? ⁵ Oweoi, seyíné dñjí wakísí niniróná segí íwí yariígíapí ríwímíni mímamoarígíáyo dání sía Gorixo sipí ámá yariígíapí nání wikí ríá ápiáwininjí níweri pírfí umamoníayi nání xío pírfí seamamoníapí winí winí ikwíkwarimíninjí yárarinjoi. ⁶ Bíkwyó re nírini eáninjípa, “Gorixo ámáyo pírfí numamoríná woní woní xixegíni wigí néra ugíapí tñní xixeni pírfí umamoníarini.” nírini eáninjípa eníarini. ⁷ Ámá Gorixo yayí neameri seáyí e neaimixiri negí wará

urí mepaxí neaimixiri dñj n̄yiminj tñjwaéne neaimixiri éwiniginri epaxipi tñi xixeni nero pñi miwiarí aninj miní yarigfáyo o pirí numamoríná dñj n̄yiminj tñjgáy ímónipri nání wimixinfáriní. ⁸ E nerí aí áamá wiwanñjyí nánini dñj n̄imóniro xwiyfá nepaxinj ímóninjpi aríkwkwí n̄wiro n̄pikwini mimóninjpimi xfdarigfáyo pirí numamoríná xegí wikí rfa ápiáwñnj wearñjipimi dání pirí umamonfáriní.

⁹ Áamá sipí yarigfá ayí ayo xeaninj m̄imenñwí ayikwí miripaxí ímóninjpi wímeanfáriní. Judayí e yarigfáyo añipaxí n̄wímeari aí émáyí e yarigfáyo ení wímeanfáriní. ¹⁰ Apí e n̄wirí aí áamá nanj yarigfá ayí ayo seáyí e umerí wé íkwiañwíyo ñwiráriri n̄wayiróniro ñweapri nání wiiri enfáriní. Judayí e yarigfáyo añipaxí e n̄wiiri aí émáyo ení wiinfáriní. ¹¹ Gorixo áamáyo pirí numamoríná s̄mí s̄mí e n̄imerí pirí umamonfámani. Sa áamá wigí egfápi tñi xixeni pirí umamonfá enagí nání rarinjini. ¹² Áamá Gorixoyá ñwí ikaxí eáninjpi mayí nimóniro fwí yarigfáyí anñipri nání xwiyfá n̄umeáriná ñwí ikaxí eáninjpimi dání n̄umeárirí “Joxí xwiyfá e eáninj apí n̄wiaíkirí enjrfani?” nuríri umeárinfámani. E nerí aí ñwí ikaxí eáninjpi tñjgá fwí yarigfáyo o apimi dání xwiyfá nuríri umeárinfáriní. ¹³ Ayí ripi nánirini. Áamá xfoyá ñwí ikaxí eáninjpimi nepa mixídfí surfmá arfá wiarfáyí nání Gorixo dñj re yaiwinfámani, “Nioniyá sñjwíyo dání wé róninj ímónigfáyrfani?” yaiwinfámani. Áamá arfá n̄wimáná xixeni xfdarigfáyí nánini “Wé róninj ímónigfáyrfani.” rárinfáriní. ¹⁴ Émáýí —Ayí ñwí ikaxí eáninjpi mayí ímónigfáyrfani. Ayí wigí dñj tñi ñwí ikaxí eáninjpi rinñjpa nerónáyí, ñwí ikaxí eáninjpi mayí ímóninjagfa aiwi wigí dñjyo dání re yaiwiarigfáriní, “Mepaxí ímóniri anani nepaxí ímóniri enjpi, ayí apirfani?” yaiwiarigfáriní. ¹⁵ Ayí pí pí neróná wigí dñjyo dání “Nioni e nerfná sipí rfa yarinjini?” yaiwiniro “E nerfná nanj rfa yarinjini?” yaiwiniro yarigfápi síwá renñj inarigfáriní. Ñwí ikaxí B̄ikwíyo eáninjpa negí xwioxíyo ení axpi éñj reánini? Síwá éñj inarigfáriní. ¹⁶ Xwiyfá yayí neainarñj nioni rarñjapi rinñjpa sfá Gorixo xegí xewaxo Jisasomi dání áamá wigí egfápirani, dñj ínimí ikwíroarigfápirani aí, piríró winfáyi ímónáná áamá n̄iyoni wigí egfápi tñi xixeni pirí umamonfáriní.

“Judayí ñwí ikaxí eáninjpimi dñj n̄wíkwíroro aí wiaíkiarigfáriní.” urñj nánirini.

¹⁷ E nerí aí wiyfne “Nene Judayí w̄rinñjwaénerini.” rinarigfáyfne re yarigfáriní. Ñwí ikaxí Moseso enjipimi dñj n̄wíkwíroróná “Negí apimi xfdarñjwápiimi dání Gorixo yeáyí neayimixemeanfáriní.” riro seáyí e n̄imeniro “Áamá Gorixoyá ayá tñjwaéne ímóninjwini.” riro yarigfáriní. ¹⁸ Seáyí e n̄imeniro “Gorixo áamá e érixiniri wimónarñjpi tñi xixeni rixa ñjfa ímóninjwini.” riro “Ñwí ikaxí eáninjpimi dání nearéwapiyigfene enagí nání nanj ímóninjpimi sñjwí mí nómixirane ‘Apí nanj ímóninjpirini.’ ripaxenerini.” riro yarigfáriní. ¹⁹ “Áamá sñjwí supárigfáyo nene sñjwí tñjwaéne anani nipemeámí upaxenerini.” yaiwinarigfápa seyfné dñj re n̄yaiwiniro dñj síñá eániro, “Émáyo uréwapiyipaxí ímónigfáyí áamá wímani. Ayí nenenirini.” n̄yaiwiniro dñj síñá eániro “Émáýí Gorixo nání majfá nero sfá yinñjmfñnj emearigfáyo wfá wókímixipaxí ímónigfáyí áamá wímani. Ayí nenenirini.” yaiwiniro yarigfáriní. ²⁰ “Áamá dñj mamó nerí arfki yarigfáyo ayiyumí wipaxí ímónigfáyí, ayí nenerini.” yaiwiniro “Áamá siní niaíwí dñj mogfáyo uréwapiyipaxí ímónigfáyí, ayí nenerini.” yaiwiniro “Ñwí ikaxí eáninjpi tñjwaéne enagwí nání mfkí amipí nání ñjfa ímónirane nepaxinj ímóninjpiní rirane yarñjwaénerini.” yaiwiniro yarigfáriní. ²¹ Seyfné e e n̄yaiwiga warigfápi nepa nimónirfnáyí, áamá wíyo uréwapiyarigfáyfne pí nání sewanñjyfné miréwapfní yarigfáriní? Áamáyo “fwí m̄imeapaní.” nuríro aí seyfné ení fwí m̄imeá yarigfáyfnerani? ²² “Meánigfáyfné, fwí minipaní.” nuríro aí seyfné ení fwí miní yarigfáyfnerani? “Áamá xopaikígi nimixiro ‘Negí ñwáfpi, ayí

ripirini.’ rarigfápi nání xwirfá neainarini.” niriro aí seyfné anj nwfá xopaikigf nání mirinijfyo nipáwiro fwf mmeapa yarigfáraní? ²³ Weyf nimeniro “Nwf ikaxf eánijfpi tñwaéne mimónipa renwini?” rarigfáfné, apimi niwiaikirfná pí nání “Ayf Gorixomi ayá miwimó wé ikwianwfyo unwiráranijwini.” yaiwiarigfáraní? ²⁴ Judayfné “Gorixomi xfdarinjwini.” niriro aí sipí api api yarigfáfné enagi nání Bikwfyo xixeni rípi niriniri eánini, “Sipi seyfné yarigfápimi dání émayf Gorixomi ikayfwf umeararigfáraní.” E niriniri eánijfpi seyfné nání xixeni rinini.

“Ámá iyf sfmf sfó wákwínarigfápimi dání Gorixoyá imónarigfámani.” urinjf nánirini.

²⁵ Judayfné nwf ikaxf eánijfpi xixeni nixfdirónáyf, segf siwf “Ámá o Gorixoyá imónijf worfaní?” yaiwipftrí nání iyf sfmf sfó wákwínarigfápi nanj seaiipaxf aí nwf ikaxf eánijfpi niwiaikirfnáyf, iyf sfmf sfó niwákwínro aí nanj seaiipaxf mimóní nerí miwákwínigfáyf yapí imónijoi. ²⁶ Ámá iyf sfmf sfó miwákwínigfáyf nwf ikaxf eánijfpi xixeni nixfdirónáyf, iyf sfmf sfó miwákwínigfá aí Gorixo “Ayf ámá nioniyáfrini.” yaiwiarinjagi nání wákwínigfáfninj imónijoi. ²⁷ Judayfné nwf ikaxf eánijfpi tfgfáfné imóniro iyf sfmf sfó wákwínro egfáfné aí apimi wiaikíánáyf, émayf —Ayf iyf sfmf sfó miwákwínarigfáfrini. Ayf miwákwínigfá aí nwf ikaxf eánijfpi tñí xixeni yarigfápimi dání seyfné xwiyfá seaxekwímopaxf mimónipa epfrfáraní? Oyf, xwiyfá seaxekwímopaxf epfrfáraní. ²⁸ Ayf rípi nání seararinjini. Segf waráyo igí wegfa bimi dání ámá Gorixoyá imónarigfámani. Wákwínarinjf ámá Gorixoyá wimixipaxf imónijfpi ení iyf sfmf seyfné sfó wákwínarigfápmi. ²⁹ Oweoi, ámá nepa Gorixoyá imónigfáyf wigf xwioxíyo ínimi dání e imónarigfáraní. Wákwínarinjf ámá xfoya wimixipaxf imónijfpi, ayf wigf dñfyo dání imónarigfáraní. Nwf ikaxf eánijfpi xfdarigfápimi dání marfáí, kwíyf Gorixoyápimi dání ámá oyá imónarigfáraní. Ámá e imónigfáyo wínyf seáyf e umepfrfámani. Gorixoní umenfáraní.

3

“Judayf xwiyfá Gorixoyá eánijfpi tfgfáfrini.” urinjf nánirini.

¹ Ámá iyf sfmf sfó wákwínarigfápimi dání Gorixoyá imónipaxf menagi nání piyo dání Judayene émayo múronwini? Negf wákwínarinjwápimi dání aga pí nanj neaiiarinjfrini?

² Ai, nene Judayene enagwi nání amipí nanj bí bí obaxf neámeanfrini. Nanj bí bí obaxyf xiráni imónijfpi, ayf rípirini. Gorixo xwiyfá xfoyápi Judayf nixfdiro mewéfrixiniri neaiarinjfrini. ³ Judayf dñf niwíkwíroro xwiyfá apimi xaíwf fá mxiiripa egfa enagi nání píoi ríparini? “Ayf dñf niwíkwíroro xaíwf fá mxiiripa egfa nání Gorixo “Nanj e niseaimfáraní.” urarinjfpi arfa ikeamonfáraní. Xixeni e enfámani.’ ríparini.” ríseaimónarini? ⁴ Aga oweoi! Ámá nñí yapf rarigfa imónijagfa aí Gorixo nání wí e ríparí menini. Nepáni niriri xegf rarinjfpi tñí xixeni yáraninjorini. Bikwfyo dání axípi re rinini, “Ámá ‘Gorixoxi fwf nene enwápi nání xwiyfá neameáraninjfpi xixeni neameáraninjini.’ ríparifáraní. Joxf xwiyfá rímeáraníro yarfná xopiráf wirfáraní.” rininjagi nání re yaiwijnwini, “Gorixo rarinjfpi tñí xixeni yáraninjorfaní?” yaiwijnwini. Ayfnáni “O xegf Judayo ‘E niseaimfáraní.’ urarinjfpi wí arfa ikeamonfámani.” seararinjini.

⁵ E nerí aí Judayene Gorixomi manj niwiaikirane sipí enwápimi dání o nearinjfpi tñí xfo xixeni píraninjf xfdarinjfpi sijnáni piaumímf ninífnáyf, píoi ríparini? Ámá wí nene niwiaikirane sipí yarinjagwi sijnwf níneanirinjfyo dání “Neparini. Ámá wímani. Sa Gorixoní xfo rinjpi tñí xixeni yáraninjorini.” yaiwiarinjagfa nání nene re ríparani, “Gorixo Judayene wikf níneaóniri pírf níneamamorfná nípíkwini miyarinini.” ríparani? “Ámá dñf nípíkwini mamó rarigfápa nímori rfa rarinjini?” nimónarini. ⁶ Oweoi, wí e ríparí menini. “Judayene sipí enwápi nání Gorixo pírf

nineamamoríná nípikwíni mīyarínini.” rīpaxí enánáyí, o arige nerí áamá nīyoní ení pírí umamopaxí imónini? O áamá nīyoní ení pírí umamopaxo enagí nání wí e rīpaxí menini. ⁷ Áamá wo re nīrīngīni, “Áamá wí nioní Gorixomí mañyo nīwiaíkirí sipí yarīnagí sīnīwí nīnanīro re yaiwipírāoi, ‘Áamáyo xíto xegí urarīnīpí sīmí e nītīnīrī xīxení xīdarīno, ayí áamá wímaní. Sa Gorixorīni.’ E nīyaiwīro omí yayí numerínáyí, pí nání o nioní íwí éapí nání xwīyá nīnīmeárīrī pírí nīmamopaxírīni? Sipí nioní éápimí dání áamá Gorixo yarīnīpí nání dīnī naní nīmoro yarīnagí nání nioní arige pírí nīmamopaxírīni?” Áamá wo e nīrīngīni. ⁸ Áamá o e nīrīnīpí nepa enánáyí, áamá wí nioní yapí nīnīxekwímore repíyí “Poró e nīra warīnorīni.” rarīgíápa axípí re oraneyí, “Naní imónīnīpí sīnīnī imīxaní nání ne sipí néra owaneyí.” oraneyí. E nīsearīrī aí áamá e rarīgíáyí xīxení xwīyá meárīnīpíríárīni.

“Áamá wé rónīnī ímónīgíáyí wí menini.” urīnī nánīrīni.

⁹ Ayínání píoi ranīréwīni? “Judayene seáyí e imónīnī bī neaímeaní enagí nání émáyo seáyí e wimónīnīwīni.” ranīréwīni? Wí e ranīméwīni. Ayí rīpí nánīrīni. Nioní xámí nīrīríná “Áamá nīnenení Judayeneraní, Gīrikīyeneraní, negí íwí yarīnīwápí neaíkwarīpeaárīnīni.” rīxa ráríá enagí nání wí e rīpaxí menini. ¹⁰ Bīkwíyo dání rīpí rīpí nīra unīnīyí nioní seararīnīpīmí sopīnī nonīni. Bīkwíyo wí e rīpí nīrīnīrī eánīni, “Áamá wí aga wé rónīgíá mimónīnoi. Wo aí e mimónīni. ¹¹ Áamá wí nījía nīmónīro ‘Arige nerí Gorixomí ínīmí wurínīmīnīréni?’ yaiwīarīgíámaní. ¹² Nīnī omí ríwí umóagí nání oyá sīnīwíyo dání rīxa sipí imónīnoi. Wí wé rónīnī ímónīnīpí yarīgíámaní. Wo aí e mīyarīnīrīni.” nīrīnīrī eánīni. ¹³ Ámí wí e rīpí ení nīrīnīrī eánīni, “Wīgí mañyo dání rarīgíápí xwárīpá oxoámīoanáná pīyaní eaarīnīpínīnī ímónīni. Yapí owīwapīyaneyīnīro ayá wí nīra warīgíárīni. Weaxía sidīnī noríná áamá pīkīarīnīpa wīgí xwīyá nīrīróná axípí yarīnīrīni.” ení nīrīnīrī eánīni. ¹⁴ Ámí wí e rīpí ení nīrīnīrī eánīni, “Xwīyá áamáyo ikayíwí umearīro ramīxīro yarīgíápí wīgí mañyo magwí raroní.” ení nīrīnīrī eánīni. ¹⁵ Ámí wí e “Ayí áamá opīkīaneyīnīrī aga sīmí xeadípénarīgíárīni. ¹⁶ Ayí nēmerīgíe aga uyīnī nīwīkáríásáná rīxa ‘Yeyí!’ raríná pīnī nīwīárīmí warīgíáyírīni. ¹⁷ Óí áamá nīwayīrónīro nīweapírī nání imónīnīyīmí wí warīgíámaní.” ení nīrīnīrī eánīni. ¹⁸ Ámí wí e “Ayí ‘Gorixo seáyí e imónīnīorfaní?’ nīyaiwīro wí wáyí wīarīgíámaní.” ení nīrīnīrī eánīni. Apí apí nīra unīnīyí nioní seararīnīpí tīnī xīxenīrīni.

¹⁹ Nene nījía re imónīnīwīni. Áamá nīmīnī nīweagíáyí Gorixomí xwīyá mañí nexoámoro murīpaxí imónīro oyá sīnīwíyo dání xwīyá meárīnīpaxí imónīro epíríá nání pí pí nīwí ikaxí eánīnīpīmí dání rīnīnīpí Judayene, apīmí xīdírīxīnīrī nearepearīnīne neararīni. ²⁰ Ayí rīpí nánīrīni. Áamá wí “Nīwí ikaxí eánīnīpīmí píránīnī oxídīmīni.” nīyaiwīro éfáyí apí tīnī xīxení mé wīwanīnīyí “Nioní nīwiaíkirí íwí éáonīrīfaní?” nīyaiwīnīrī nījía e imónarīgíárīni. Ayínání áamá nīwí ikaxí eánīnīpīmí nīxīdírīnīpīmí dání wí Gorixoyá sīnīwí tīnī e dání wé rónīgíáyí imónīpíríá menini.

“Áamá Jīsasomí dīnī wīkwírófáyí wé rónīnoi.” urīnī nánīrīni.

²¹ E nerí aí agwí ríná óí Gorixo xíoyá sīnīwí tīnī e dání áamá wé rónīnī oīmónīpoyīnīrī wīmīxārīnīyī xewanīno rīxa sīwá neainīrīni. Nīwí ikaxí Moseso enīnā nīrīrī eanīpí tīnī xwīyá wíá rókīamoagíáwa nīrīro eagíápí tīnī apīaú óí agwí ríná Gorixo áamá wé rónīnī oīmónīpoyīnīrī wīmīxārīnīyī nání nīrīrī sopīnī norí aīwí wé rónīnī apí áamá wīwanīnīyí nīwí ikaxí eánīnīpīmí nīxīdírīnīpīmí dání imónīpaxípīmaní. Xegí bī imónīnīpírīni. ²²⁻²³ Ayí rīpí seararīnīni. Gorixo áamá go go Jīasí Kīraisomí dīnī wīkwíroarīnīgí nīwīnīríná “Gí wé rónīnī worīni.” rārārīnīrīni. Ayí rīpí nánīrīni. Áamá nīnenení íwí nerane Gorixo seáyí e imónīnī apí éfírīxīnīrī imónīnīpí

mé p̄s̄f̄í weár̄iḡwá enagwi nán̄i o Judayo xeḡf̄ b̄i wiiri émáyo xeḡf̄ b̄i wiiri ner̄i yeáyf̄ uyim̄ixemeanf̄ámani. D̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄róf̄á ḡiyf̄ ḡiyf̄ n̄f̄n̄i nán̄i o “D̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄roar̄iḡf̄áyf̄, ayf̄ ḡf̄ wé rón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.” rárar̄iḡf̄r̄ini. ²⁴ Gor̄ixo w̄in̄iyf̄ en̄i x̄ixe b̄i on̄iḡpoȳn̄r̄i m̄ineaii wá n̄ineawian̄r̄i Kirais̄i Jisaso n̄ineapeir̄fná nearoaȳiron̄ḡpimi dán̄i “Ḡf̄ wé rón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.” rárar̄iḡf̄r̄ini. ²⁵⁻²⁶ O ámá “Jisaso nene an̄fnan̄iḡf̄n̄r̄i nán̄i wayf̄á neapeiḡf̄r̄f̄ani?” n̄iyaiwiro d̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄roar̄iḡf̄ápimi dán̄i wiḡf̄ f̄w̄f̄ yar̄iḡf̄ápi yokwar̄im̄f̄ wiim̄iḡf̄n̄r̄i om̄i ámáyá s̄iḡw̄f̄ an̄iḡf̄e dán̄i rid̄iyowán̄iḡf̄ wiár̄iḡf̄r̄ini. E ner̄fná “Niḡwan̄iḡon̄i wé rón̄iḡf̄ imón̄iḡf̄pi t̄f̄n̄i x̄ixen̄i yar̄iḡár̄ini.” éniḡf̄ n̄r̄ir̄i s̄iwá neaiḡf̄r̄ini. Ayf̄ r̄ipi nán̄i rar̄iḡf̄r̄ini. En̄íná dán̄i Gor̄ixo kikiḡf̄án̄iḡf̄ ner̄i “Ámá f̄w̄f̄ éf̄ápi nán̄i ax̄iná p̄ir̄f̄ oumamóm̄ini.” m̄iyaiwí sa n̄imúroa nús̄áná agwi r̄iná ámá n̄f̄n̄i “Nepar̄ini. Gor̄ixo wé rón̄iḡf̄ imón̄iḡf̄pi t̄f̄n̄i x̄ixen̄i yar̄iḡor̄ini.” yaiwip̄f̄r̄f̄a nán̄i xewaxom̄i e wiár̄iḡf̄r̄ini. Aȳinán̄i Jisasom̄i d̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄róf̄á ḡiyf̄ ḡiyf̄ nán̄i anan̄i “Wé rón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.” r̄ipaxor̄ini.

²⁷ Aȳinán̄i ámá go “N̄w̄f̄ ikax̄f̄ Moseso n̄r̄ir̄i ean̄ḡpimi x̄f̄dar̄iḡápimi dán̄i wé rón̄iḡf̄ imón̄iḡáon̄r̄ini.” n̄r̄ir̄i m̄ix̄f̄ meak̄f̄n̄ipax̄f̄ imón̄ini? Oweoi, ḡw̄f̄ ikax̄f̄ eán̄iḡf̄pi x̄f̄dar̄iḡf̄ápimi dán̄i mar̄f̄ái, sa Jisasom̄i d̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄roar̄iḡf̄ápimi dán̄i wé rón̄iḡf̄áyf̄ imón̄ar̄iḡf̄a enaḡf̄ nán̄i ámá e r̄ipax̄f̄ imón̄iḡf̄áyf̄ wí men̄ini. ²⁸ Aȳinán̄i re neaimón̄ar̄iḡf̄r̄ini, “Gor̄ixo ‘Ámá ayf̄ wé rón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.’ n̄ir̄ar̄ir̄fná wiḡf̄ ḡw̄f̄ ikax̄f̄ eán̄iḡf̄pi x̄f̄dar̄iḡf̄ápimi dán̄i rárar̄iḡf̄man̄i. Jisasom̄i d̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄roar̄iḡf̄ápimi dán̄ini e rárar̄iḡf̄r̄ini.” E n̄ineaimón̄r̄i ur̄ewap̄iyar̄iḡwár̄ini. ²⁹ “Gor̄ixo Judayon̄i yeáyf̄ uyim̄ixemeanf̄a nán̄i imón̄iḡor̄ini.” r̄iyaiwiar̄iḡoi? “Émáyo en̄i yeáyf̄ uyim̄ixemeanf̄a nán̄i mimón̄iḡor̄ini.” r̄iyaiwiar̄iḡoi? Oweoi, émáyo nán̄i en̄i imón̄iḡor̄ini. ³⁰ O ná won̄i imón̄iḡo enaḡf̄ nán̄i “Ámá ayf̄ ḡf̄ wé rón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.” n̄ir̄ir̄fná b̄i b̄i yar̄iḡaḡf̄a n̄iw̄in̄r̄iḡpimi dán̄i e rár̄in̄f̄ámani. Iȳf̄ s̄im̄f̄ s̄f̄o wák̄w̄in̄iḡf̄áyf̄ran̄i, s̄f̄o m̄iwák̄w̄in̄iḡf̄áyf̄ran̄i, sa Jisasom̄i d̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄roar̄iḡaḡf̄a n̄iw̄in̄r̄iḡpimi dán̄ini “Wé rón̄iḡf̄ imón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.” rár̄in̄f̄ár̄ini. ³¹ Nene re n̄ir̄iranén̄áyf̄, “Ámá Jisasom̄i d̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄roar̄iḡf̄ápimi dán̄ini Gor̄ixo ‘Ayf̄ wé rón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.’ rárar̄iḡf̄r̄ini.” n̄ir̄iranén̄áyf̄, “N̄w̄f̄ ikax̄f̄ eán̄iḡf̄pi x̄w̄f̄a oiwen̄n̄r̄i yar̄iḡw̄ini.” r̄iseaimón̄ar̄ini? Aga oweoi! E n̄ir̄iranén̄áyf̄, nepa ḡw̄f̄ ikax̄f̄ eán̄iḡf̄pimi s̄f̄k̄f̄k̄f̄ nom̄ix̄ir̄i yar̄iḡw̄ini.

4

“Eb̄ir̄f̄amo Gor̄ixom̄i d̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄róaḡf̄ nán̄i ‘Wé rón̄iḡor̄ini.’ rár̄iḡf̄r̄ini.” ur̄iḡf̄

¹ Neḡf̄ ar̄fo ir̄iḡo, Eb̄ir̄f̄amo —O nene yap̄i imón̄iḡor̄ini. O xeḡf̄ en̄ḡpi nán̄i d̄iḡf̄ n̄imorane “Gor̄ixo apimi dán̄i ‘Ámá wé rón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.’ rárar̄iḡf̄r̄f̄ani?” n̄ir̄iranén̄a p̄ioi ran̄f̄w̄ini? ²⁻³ Ar̄fo Eb̄ir̄f̄amo xewan̄iḡo en̄ḡf̄ neán̄r̄i en̄ḡpimi dán̄i Gor̄ixo “Ḡf̄ wé rón̄iḡor̄ini.” n̄ir̄ar̄ir̄i s̄iḡw̄ir̄iyf̄, xewan̄iḡo anan̄i m̄ix̄f̄ meak̄f̄n̄ipax̄f̄r̄ini. E ner̄i aí B̄ikw̄f̄yo dán̄i p̄ioi n̄ir̄in̄r̄i eán̄ini? “Eb̄ir̄f̄amo ‘Gor̄ixo nepa n̄irar̄ini.’ n̄iyaiwir̄i d̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄róaḡf̄ nán̄i o nán̄i Gor̄ixo ‘Wé rón̄iḡor̄ini.’ yaiwiár̄iḡf̄r̄ini.” n̄ir̄in̄r̄i eán̄iḡaḡf̄ nán̄i Gor̄ixoyá s̄iḡw̄f̄ t̄iḡf̄ e dán̄i m̄ix̄f̄ meak̄f̄n̄ipax̄f̄ wí mimón̄ini. ⁴ Nene n̄ij̄f̄a r̄ipi imón̄iḡwápi nán̄i d̄iḡf̄ omoaneyi. Ámá wo o xeḡf̄ n̄igw̄f̄ om̄iḡf̄ éf̄pi nán̄i n̄igw̄f̄ wíáná, “An̄pá wíḡp̄r̄ini.” yaiwiar̄iḡwámani. “Xeḡf̄ om̄iḡf̄ éf̄pi nán̄i x̄ixen̄i wíḡp̄r̄ini.” yaiwiar̄iḡwár̄ini. ⁵ N̄igw̄f̄ om̄iḡf̄ yar̄iḡwápi nán̄i d̄iḡf̄ e n̄iyaiwirane aí ámá Gor̄ixo “Wé rón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.” rárar̄iḡf̄ȳf̄ nán̄i d̄iḡf̄ n̄imoranén̄a “Ayf̄ wiḡf̄ eḡf̄ápi t̄f̄n̄i x̄ixen̄i r̄f̄a wiar̄ini?” wí yaiwipax̄f̄mani. Ámá nion̄i ḡf̄ en̄ḡf̄ neán̄r̄i yar̄iḡápimi dán̄i Gor̄ixo “Wé rón̄iḡor̄ini.” or̄in̄r̄i mé sa om̄i —O ámá f̄w̄f̄ yar̄iḡf̄áyf̄ x̄f̄om̄i d̄iḡf̄ w̄ikw̄f̄róaḡf̄a n̄iw̄in̄r̄fná anan̄i “Wé rón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.” rárar̄iḡor̄ini. Om̄i d̄iḡf̄ n̄iw̄ikw̄f̄ror̄fnáyf̄, o “Ayf̄ d̄iḡf̄ n̄ikw̄f̄roar̄iḡaḡf̄a nán̄i ḡf̄ wé rón̄iḡf̄áyf̄r̄ini.” yaiwiár̄ar̄iḡf̄r̄ini. ⁶ Nion̄i searar̄iḡápi t̄f̄n̄i x̄ixen̄i en̄íná m̄ix̄f̄ ináyf̄ Depito yayf̄ ámá niḡwan̄iḡon̄i en̄ḡf̄ neán̄r̄i

píráníḡ oemíníri yaríḡfápimi dáni marfái, yayf dñḡ wíkwíroaríḡfápimi dáni Goríxo “Gf wé róníḡfáyíri.” ráríagi nání winarínḡpí nání xwíyáa bí eni níriri re rínḡrini, 7 “Ámá wíḡf ríkíkíríto yaríḡfápí Goríxo yokwarímí wíḡḡf gíyḡf gíyḡf yayf owiníni. Ámá wíḡf íwí egfápí Goríxo ríxa yokwarímí wíḡḡf nání ámi ríwéná xwíyáa mímearínḡpíríá imóníḡfá gíyḡf gíyḡf yayf owiníni. 8 Ámá wíḡf íwí egfápí nání Ámínáo ríxa dñḡf peá nímorí nání ámi ‘Sípí e enorfaní?’ mívíaiwípa enfáyḡf yayf owiníni.” Depito e rínḡrini. 9 “Yayf ámá Goríxo ‘Wé róníḡfáyínérini.’ uráríḡpimi dáni winíḡpaxí imónínḡpí, ayf ámá iyf símí sfó wákwíníḡfáyíni nánirini.” ríseaimónarini? Sfó mívákwíníḡfáyí nání eni menírani? Bíkwíyo xwíyáa re nírínirí eánínḡpí, “Goríxomi Ebírfamo dñḡf wíkwíróagi nání ‘Gf wé rónínḡf woríni.’ yaiwíarínḡrini.” nírínirí eánínḡpí nene mínḡf íroarínḡwá enagi nání re nímónarini, “Yayf apí sfó mívákwíníḡfáyí nání enírini.” nímónarini. 10 Ebírfamo aríge enáná Goríxo “Wé rónínorini.” rárínḡrini? Iyf símí ríxa sfó wákwínínḡmírani, síní sfó mívákwínínḡmírani? Ríxa sfó wákwínínḡáná marfái, síní sfó mívákwínínḡáná rárínḡrini. 11 Ayf ríwíyoní Goríxo sekaxí re urínḡnigíni, “Ígí wenḡpí naineníríná ‘Nioní Goríxoyá wonírfani?’ yaiwiríá nání iyf símí sfó wákwíneí.” uríagi o dñḡf síní sfó mívákwínínḡáná wíkwíróagi nání “Goríxo ‘Wé rónínorini.’ rárínḡoníríani?” yaiwini nání ígí apí enḡrini. Ayínáni Ebírfamo ámá iyf símí sfó mívákwíníḡfá aí Goríxomi dñḡf wíkwíróagíá nání “Wé róníḡfáyíri.” rárarínḡpí nání iwamíto épeḡo enagi nání wíḡf xiáwo írínḡónínḡf imóníni. 12 Sfó wákwíníḡfáyí nání eni wíḡf xiáwo írínḡónínḡf imóníni. Dñḡf mívákwíró sfóní wákwíníḡfáyí marfái, ámá sfó nívákwíníro aí Ebírfamo sfó mívákwínínḡáná Goríxomi dñḡf wíkwíronḡpa axíḡf wíkwíroaríḡfáyí nání eni wíḡf xiáwo írínḡónínḡf imóníni.

“Ebírfamo dñḡf wíkwíroarínḡpimi dáni Goríxo símímanḡyo dáni urínḡpí wímeanḡrini.” urínḡf nánirini.

13 Ebírfamo ḡwí ikaxí rínínḡpimi xfdarínagi nánirani, oyá iyf axípa imóníḡfáyí xfdípíríá enagi nánirani, Goríxo xegí símímanḡyo dáni “Díxí iyf axípa imóníḡfáyí tñí anḡ nímíni segí imónínfáriní.” urínḡmani. Xfómi dñḡf wíkwíróagi nání “Wé rónínorini.” ráriri símímanḡyo dáni e uríri enḡrini. 14 Ámá dñḡf mívákwíró ḡwí ikaxí eánínḡpími xfdaríḡfáyo Goríxo Ebírfamomi símímanḡyo dáni “E níseaiimfáriní.” urínḡpí nepa nívímeaní sḡwíríyí, ámá Goríxomi dñḡf wíkwíroaríḡfáyí suríma ero xwíyáa Goríxo urínḡpí suríma xwíáni uxewíearíri epaxíriní. 15 Ayf ríḡf nánirini. Ámá ḡwí ikaxí eánínḡpími xíxení oxfdímínirí éfáyí wíḡf nívíaiíkirínḡpími dáni Goríxo pírf umamonfápí nání yaríḡfáriní. E nerí aí ḡwí ikaxí mírínḡpa enánáyí, nívíaiíkipaxí imónínḡpí eni meníni. 16 Ayínáni Goríxo Ebírfamomi “Joxími dáni ámá níyoní nanḡf wíimfáriní.” urínḡpí ámáyo nívímeaní xegí bí mímóní íníná ámáyo wá nívíanírí anípa wíiarínḡpí tñí xíxení oimónírí nání ámáyf níní xfómi dñḡf wíkwíroaríḡfápími dáníni owímeanírí enḡrini. ḡwí ikaxí eánínḡpí tḡfáyoni owímeanírí enḡmani. Ebírfamo Goríxomi dñḡf wíkwíronḡpa wíkwíroaríḡfá gíyḡf gíyo eni owímeanírí enḡrini. O dñḡf wíkwíroarínḡwáḡf épeḡo enagi nání nínenéníyá negí aríto írínḡónínḡf imónínorini. 17 Bíkwíyo xwíyáa ríḡf “Goríxoní ámá ḡwí wírí wírí obaxí ayá wí nání xiáwo írínḡoxí imóníwíníḡnírí simíxíni.” nírínirí eánínḡpí nioní seararínḡpí tñí xíxení imónínagi nání raríníni. Ayínáni Goríxo —O ámá pegfáyí ámi wíáḡfínímeapírí nání dñḡf síxí uyírí amíḡf síní mímónínḡpí oimónírí ríri yarínḡo, ayf oríni. Ebírfamo dñḡf wíkwíronḡo, ayf axoríni. Ayínáni o “E níseaiimfáriní.” urínḡpí bí aríá míkemoníni. Síní símímanḡf e tñíni. 18 Ebírfamo Goríxo “Díxí ráríawéyí obaxí e imóníḡfáriní.” nírínḡpí xíxení nínímeaní ámá ḡwí wírí wírí obaxíyíyá xiáwo írínḡoní imóníḡfínírí yagíriní. E nerí Goríxo “E níseaiimfáriní.” urínḡpí nání dñḡf nímóríná “‘Apími dání xíxení e nímeanfárfani?’ níyáiwírí dñḡf wíkwíropaxímani.” wímónfagi aí nímeáwíníḡnírí anínḡf Goríxomi dñḡf nívákwíróri

nɪwɪkwɪmɔ́a uŋɪnɪgɪnɪ. ¹⁹ E nerɪ xewanɪŋo imónɪŋɪpɪ nánɪ dɪŋɪ nɪmorɪná “Xwiogwɪ nionɪyá 100 nánɪ anɔwɪ e enɔɔɔɔ nánɪ rɪxa yɪwɪ imónɪŋáonɪrɪfánɪ?” yaiwirɪ “Gɪ apɪxɪ Seraɪ enɪ rɪxa rɪpáɪwɪ imónɪŋɪrɪfánɪ?” yaiwirɪ nerɪ aɪwɪ Gorɪxomɪ dɪŋɪ wɪkwɪroŋɪpɪ bɪ mɪwáramó anɪŋɪ fá nɪxɪra nurɪ ²⁰ Gorɪxo xegɪ sɪmɪmanɪyɔ dání “Dɪxɪ apɪxɪ Seraɪ nɪáɪwɪ wo xɪrɪnɪfárɪnɪ.” urɪŋɪpɪ nánɪ dɪŋɪ nɪwɪkwɪrorɪná dɪŋɪ bɪ bɪ mɪmó omɪ yayɪ numerɪ enɪ neága nurɪ xegɪ dɪŋɪ wɪkwɪroŋɪpɪ xaɪwɪ fá nɪxɪra uŋɪnɪgɪnɪ. ²¹ Xaɪwɪ fá nɪxɪra nurɪná re yaiwɪŋɪnɪgɪnɪ, “Gorɪxo ‘Nɪseaiimɪfárɪnɪ.’ nɪrɪŋɪpɪ e mepaxorɪfánɪ? Oweoɪ, aga xɪxenɪ e epaxorɪnɪ.” yaiwɪŋɪnɪgɪnɪ. ²² Ayɪnánɪ Bɪkwɪyɔ nɪrɪnɪrɪ eánɪŋɪpɪ Gorɪxo Ebɪrɪfámo dɪŋɪ e wɪkwɪroarɪŋɔɔɔɔ nɪwɪnɪrɪ nánɪ “ ‘Gɪ wé rónɪŋɪ worɪfánɪ?’ yaiwɪŋɪnɪgɪnɪ.”

²³ Bɪkwɪyɔ dání “ ‘Gɪ wé rónɪŋɪ worɪfánɪ?’ yaiwɪŋɪnɪgɪnɪ.” nɪrɪnɪrɪ eánɪŋɪpɪ, ayɪ Ebɪrɪfámo nánɪnɪ mɪrɪnɪnɪ. ²⁴ Nene dɪŋɪ neaimonɪfá nánɪ enɪ nɪrɪnɪrɪ eánɪnɪ. Gorɪxomɪ —Oyá dɪŋɪ tɪnɪ Ámɪná Jɪsaso xwárɪpáyo dání wɪáɪpɪnɪmeanɪrɪnɪ. Omɪ dɪŋɪ wɪkwɪroarɪŋɔɔɔɔ nánɪ “Gɪ wé rónɪgɪfáɪrɪnɪ.” rárɪnɪfene dɪŋɪ neaimonɪfá nánɪ enɪ nɪrɪnɪrɪ eánɪnɪ. ²⁵ Negɪ fɔwɪ yarɪŋwápɪ yokwarɪmɪ neaiinɪfá nánɪ rɪdɪyowánɪŋɪ wɪrɪ nene nánɪ “Wé rónɪgɪfáɪrɪnɪ.” rɪnɪfá nánɪ xɔyá dɪŋɪ tɪnɪ xwárɪpáyo dání wɪáɪpɪnɪmeanɪ enɔ, ayɪ Jɪsaso dɪŋɪ wɪkwɪroarɪŋwáorɪnɪ.

5

“Gorɪxo ámá xɔ tɪnɪ nawɪnɪ imónɪfɪrɪxɪnɪrɪ Kiraiso enɪpɪmɪ dání pɪyɪfá neawɪrɪŋɪrɪnɪ.” urɪŋɪ nánɪrɪnɪ.

¹ Ayɪnánɪ Gorɪxo nene Jɪsasomɪ dɪŋɪ wɪkwɪroarɪŋɔɔɔɔ sɪŋwɪ nɪneanɪrɪ “Wé rónɪgɪfáɪrɪnɪ.” rárarɪŋɪ enɔɔɔɔ nánɪ re rɪpaxɪrɪnɪ, “Nene negɪ Ámɪná Jɪsasi Kiraiso neaiinɪpɪmɪ dání rɪxa Gorɪxo tɪnɪ nawɪnɪ pɪyɪfá wɪrɪnɪŋwɪnɪ.” rɪpaxɪrɪnɪ. ² Jɪsasomɪ dɪŋɪ wɪkwɪroarɪŋwápɪmɪ dání Gorɪxo xɔ ámáyo wá nɪwɪanɪrɪ wɪarɪŋɪpɪ nánɪ xe nɪjɪfá imónɪro apɪ wɪmeáɪyɪ imónɪro oépoyɪnɪrɪ sɪŋwɪ neanɪŋenerɪnɪ. E imónɪŋwaéne seáɪ e Gorɪxo imónɪŋɪpɪ sɪwá neaiwɪnɪgɪnɪrɪ dɪŋɪ wɪkwɪmoarɪŋwápɪ nánɪ dɪŋɪ nɪfá neainarɪnɪ. ³ Apɪ nánɪnɪ dɪŋɪ nɪfá neainarɪŋɪmanɪ. Xeanɪŋɪ nene neaiɪmeanɪŋɪpɪ nánɪ enɪ dɪŋɪ nɪfá neainarɪŋɪrɪnɪ. Ayɪ rɪpɪ nánɪrɪnɪ. Xeanɪŋɪ neaiɪmeanɪŋɪpɪ, ayɪ xaɪwɪ neaimɪxɪnɪ nánɪ rɪfá neaiɪmeanɪŋɪrɪnɪ dɪŋɪ nɪfá neainarɪŋɪrɪnɪ. ⁴ Nene pí pí neaiɪmeanɪŋɪpɪ xaɪwɪ nɪneaimɪxa úáná Gorɪxoyá sɪŋwɪyɔ dání mɪmɪwɪáró yarɪŋwaéne imónarɪŋwárɪnɪ. Mɪmɪwɪáró yarɪŋwaéne imónɪŋɔɔɔɔ nainenɪranéná “Seáɪ e Gorɪxo imónɪŋɪpɪ sɪwá neainɪnɪfárɪfánɪ?” nɪyaiwirane dɪŋɪ ikwɪmoarɪŋwárɪnɪ. ⁵ Dɪŋɪ e nɪkwɪmoranéná rɪpáɪwɪnɪŋɪ wɪ meaanɪwámanɪ. Ayɪ rɪpɪ nánɪrɪnɪ. Gorɪxo xegɪ kwɪyɪ sɪxɪ neaimɪmonɪpɪmɪ dání xewanɪŋo sɪwá rénɪŋɪ neainɪŋɪ enɔɔɔɔ nánɪ, “Nionɪ seyɪné nánɪ aga wá nonarɪŋonɪrɪnɪ.” Sɪwá éɪnɪŋɪ neainɪŋɪ enɔɔɔɔ nánɪ dɪŋɪ nɪkwɪmoranéná wɪ rɪpáɪwɪnɪŋɪ meaanɪwámanɪ. Dɪŋɪ “E neaiɪmeanɪfárɪnɪ?” nɪyaiwirane wɪkwɪmoarɪŋwápɪ xɪxenɪ neaiɪmeanɪfárɪnɪ.

⁶ Ayɪ rɪpɪ nánɪ “Dɪŋɪ wɪkwɪmoarɪŋwápɪ nánɪ rɪpáɪwɪnɪŋɪ meaanɪwámanɪ.” seararɪŋɪnɪ. Xámɪ Gorɪxomɪ rɪwɪ umoagwaéne enɪ óɪnɪŋɪ nerane xewanɪŋene yeáɪ yimɪxemeánanɪrane nánɪ wɪ mimónɪŋáná Gorɪxo xe oenɪrɪ wimónɪŋɪnɪ ámá Kiraiso yeáɪ neayimɪxemeámɪfánɪrɪ nánɪ neapeinɪrɪnɪ. ⁷ Ámá wé rónɪŋɪ wo nánɪ arɪrá wɪmɪgɪnɪrɪ ananɪ pepaxɪ imónɪgɪfáɪ obaxɪrɪnɪ? Oweoɪ, aga wɪnɪ wɪná árɪnɪfá wa ámá nanɪ wo nánɪ arɪrá wɪmɪgɪnɪrɪ mɪŋɪ wɪnɪpaxɪ imónarɪgɪfárɪnɪ. ⁸ E nerɪŋɪ aɪwɪ nene rɪxa ámá wé rónɪŋɪ nɪmónɪmáná enáná marɪfáɪ, nene sɪnɪ uyɪnɪfá wɪarɪfá Kiraiso neapeinɪpɪmɪ dání Gorɪxo nene nánɪ dɪŋɪ sɪpɪ neainɪpɪ nánɪ neaiwápɪyɪŋɪrɪnɪ. ⁹ Ayɪnánɪ re nɪyaiwirane aɪwɪ, “Jɪsaso nɪperɪná xegɪ ragɪ púɪpɪ igɪfánɪŋɪ neaeámóáná nene nánɪ Gorɪxo ‘Wé rónɪgɪfáɪrɪnɪ.’ rárɪŋɪrɪnɪ.” nɪyaiwirane aɪwɪ rɪpɪ anɪpaxɪ yaiwɪŋwɪnɪ, “Rɪwéná Gorɪxo ámáyo pɪrɪ numamorɪná Kiraiso

enǵpimi dání yeáyǵ neayimixemeanǵárini.” yaiwiñwini. ¹⁰ Ayǵ rǵpi seararini. Nene Gorixo tǵni xepixepá rónináná xewaninjo xegǵ xewaxo penǵpimi dání xǵo tǵámni bǵpaxǵ oimónǵpoyinirǵ piyǵá neawǵrinǵ enagǵ nání rǵpi anǵpaxǵ yaiwiñwini, “Gorixo ámáyo pǵrǵ numamorǵná rǵxa piyǵá neawǵrinene xewaxo niwiápnǵmearǵ sǵnǵ imóninǵpimi dání yeáyǵ neayimixemeanǵárini.” yaiwiñwini. ¹¹ Apǵ nánini dǵnǵ níǵá neainarini. Nene negǵ Áminá Jisasi Kiraiso —O nene Gorixo tǵni nawini imónanǵwá nání piyǵá neawǵrinorini. O dǵnǵ sipǵ nǵneairǵná neaiinǵpǵ nání dǵnǵ nǵmoranéǵá “Xano Gorixo enǵ apǵrinǵ imóninǵorǵanǵ?” nǵyaiwirane yayǵ seáyǵmǵ dání yariniwárinǵ.

“Adamo enǵpimi dání ámá xwǵyǵá meárinǵǵá nimóniro aí Jisaso enǵpimi dání wé róninǵá imóninǵárini.” urini nánirini.

¹² Ayináni ámá wo manǵ wiaikinǵpimi dání xwǵá tǵyo ηweagǵáyǵ nǵni ǵwǵ epǵrǵa nání épenǵrinǵ. Ámá o ǵwǵ neriniǵpimi dání penǵ enagǵ nání ámá nǵni enǵ wigǵ ǵwǵ neriniǵpimi dání pearǵǵápnǵ xǵmeanǵrinǵ. ¹³ Nwǵ ikaxǵ eáninǵpǵ sǵnǵ menáná ámá ǵwǵ néra wagǵá aiwi ηwǵ ikaxǵ “Apǵ mepanǵ. Apǵ mepanǵ.” rinini bǵ sǵnǵ menǵ enagǵ nání Gorixo wiwaniniyǵ ayá udunǵpaxǵ enǵpǵ ikwǵ winamǵ nǵnǵwirára pweagǵmanǵ. ¹⁴ E nerini aiwi nene niǵǵá re imóninǵwini. Ámá Adamo tǵnǵ e dání nǵnǵweaxa nǵbǵiro Moseso tǵnǵ e nání ηweagǵáyǵ nǵni nǵpéa wagǵárini. Ámá nǵni Adamo —O ámá rǵwǵyo bǵnǵo neaiinǵápnǵ nání dǵnǵ moanǵ nání árǵxáninǵ neaiinǵorini. Ámá nǵni o wiaikinǵpa mǵwiaikǵpa nero aí nǵni nǵpéa wagǵárini.

¹⁵ E nerǵ aí Gorixo wá nǵneawianirǵ anǵpá neaiinǵpimi dání imóninǵwápnǵ, ayǵ Adamo enǵpimi dání imóninǵwápnǵ tǵni xǵxenǵ menini. Ayǵ rǵpi nání seararini. Ámá o wiaikinǵpimi dání ámá obaxǵ pegǵá aiwi rǵpi nání anǵpaxǵ yaiwiñwini, “Gorixo ámáyo wá wianirǵ ámáyo, Jisasi Kiraisoyǵ rininjo ayá nurimǵxirǵ enǵpimi dání wiirǵ enǵpǵ Adamo enǵpimi seáyǵ e nǵmúrori ámá obaxǵ ayá wǵyo wǵmeanǵrinǵ.” yaiwiñwini. ¹⁶ Rǵpi nání enǵ dǵnǵ nǵmoranéǵá “Gorixo wá nǵneawianirǵ neaiinǵpimi dání imóninǵwápnǵ, ayǵ Adamo enǵpimi dání imóninǵwápnǵ tǵni xǵxenǵ menini.” yaiwianǵwini. Adamo wiaikinǵ ná bimini dání ámá xwǵyǵá meárinǵǵáyǵ imóninǵárini. E nerini aiwi Gorixo ámá ayá wǵ wiaikiarinǵagǵá nǵwinǵmáná ayǵ enǵ xǵxenǵ oniǵpoyinirǵ mǵyaiwǵ wá nǵwianirǵ wiinǵpimi dání ámá obaxǵ wé róninǵagǵá rǵrininiyǵ imóninǵárini. ¹⁷ Nioni searǵápnǵ, ayǵ rǵpi seararini. Ámá wo Gorixomi manǵyo wiaikinǵpimi dání ámá nǵni pearǵǵá aiwi rǵpi imónanǵwápnǵ anǵpaxǵ imónini. Nene Gorixo wá ayá wǵ nǵneawianirǵ winǵyǵ enǵ wigǵ oniǵpoyinirǵ mé anǵpá “Wé róninǵáǵnérini.” neararinene Jisasi Kiraiso neaiinǵpimi dání dǵnǵ nǵyiminiǵpǵ tǵnǵwaéne imónirane xǵo tǵni nawini seáyǵ e imónirane yanǵwárinǵ. ¹⁸ Ayináni nene dǵnǵ rǵpi moanǵini, “Ámá ná wonǵ wiaikinǵpimi dání ámá nǵni xwǵyǵá meárinǵpaxǵ imóninǵáǵ imóninǵápa ámá ná wonǵ nǵperi wé róninǵ enǵpimi dání ámá nǵni ‘Xwǵyǵá mayǵyǵrinǵ.’ rinǵrǵpaxǵ imóninǵáǵ imóniro dǵnǵ nǵyiminiǵpǵ tǵǵáǵ imóninǵpaxǵ imóniro egǵárini.” moanǵini. ¹⁹ Ayǵ rǵpi seararini. Ámá wo Gorixo “E éirǵini.” uriniǵpǵ wiaikinǵpimi dání ámá obaxǵ ǵwǵ yarǵǵáǵ imóninǵápa ámá ná wonǵ Gorixo “E éirǵini.” uriniǵpǵ arǵá nǵwirǵ xǵxenǵ xǵdǵnǵpimi dání ámá obaxǵ “Wé róninǵ imóninǵáǵnérini.” urarininiyǵ imóninǵrǵárini.

²⁰ Ámá re oyaiwǵpoyinirǵ, “Ai, bǵ onǵmiápnǵ mǵwiaikiarinwini. Aga ayá wǵ wiaikiarinwini.” oyaiwǵpoyinirǵ Gorixo Mosesomi ηwǵ ikaxǵ nǵrinirǵ eáninǵpǵ wéyo ǵá umǵrinǵrinǵ. E nerǵ aí xǵo ámá ayá wǵ nǵwiaikǵa ugǵápnǵ tǵni xǵxenǵ wá nǵwiaga mú wiárf nǵmúrori nǵwiaga unǵrinǵ. ²¹ Ámá nǵni wigǵ ǵwǵ neriniǵpimi dání pearǵǵápa nǵni enǵ

Gorixo wá nîwianîri “Wé rónîñfî imónîgîáyîrîni.” rárarîñfîpîmî dâni dîñfî nîyîmîñfîpî — Apî negî Ámîná Jîsasi Kiraiso enîpîmî dâni neaîmeaarîñfîpîrîni. Apî tîgîáyîfî imónîpîrîfî nânî wigî nîwiaîkîa ugîápî tîni xîxenî wá nîwiaga mú wiárî nîmúrîri nîwiaga uñfîrîni.

6

“Kiraiso tîni nawîni ikárîniñwaéne xfo tîni perane wiápîni-mearane enwaénênîñfî imónîñwîni.” urîñfî nânîrîni.

¹ Gorixo íwîfî ámá ayá wî nîwiaîkîa warîgîápî tîni xîxenî wá nîwiaga úimîgîniîri yarîñagî nânî píoi ranîwîni? “ ‘Gorixo ámi bî tîni wá oneawianîniîri ámi íwîfî bî tîni néra owaneyî.’ oraneyî.” rîseaimónarîni? ² Oweoi, aga wî e mirîpa oyaneyî. Sîni íwîfî mepa oépoynîri rîxa pîyîñîñfî imónîñwaéne arîge nerane íwîfî néra wanîwîni? ³ Rîpî nânî seyîné sîni majîfá rimónîñoi? Nene Kiraisî Jîsaso tîni ikárîniñwaéne imónanî nânî wayî nîmearanénáyîfî, nene enî xfo penîpánîñfî nîperane xfo tîni nawîni ikárînanî nânî wayî meanwárîni. ⁴ Ayînânî negî wayî meanwápîmî dâni Kiraiso tîni nawîni nikárîniîrîná xfo nîperi xwîfáyo weyárîniñfîpánîñfî nene enî nîperane xwîfá neaweyárîniñenênîñfî imónîñwanîgîni. Kiraiso nîpémáná xanoyá enî eánîñfî múrónîñfî imónîñfîpî tîni ámi sîñfî nerî wiápîni-meanîpa nene enî xámî íwîfî nânî dîñfî sîxî uyagwápî pîni nîwiárîrane sîñfî imîrîñfî mimónîñfîpî oxîraneyîniîri wayî nîmearanéná xwîfá neaweyárîniñenênîñfî imónîñwanîgîni. ⁵ Nene xfo tîni nawîni nikárîniîrane nânî xfo penîpa nene enî penwaénênîñfî imónîñagwî nânî rîpî enî anîpaxî imónîni. Xfo wiápîni-meanîpa nene enî axîpî wiápîni-meanîwárîni. ⁶ Nene nijîfá re imónîñagwî nânî e rîpaxîrîni. Íwîfî nânî sîni áxenwarî minîpa yanîwá nânî xámî dîñfî sîxî uyagwápî sîni muyîpa éfrîxîniîri nene Jîsaso tîni nikárîniîri nânî xfomî yoxáfpámî nîyekwîroárîróná xámî íwîfî nânî dîñfî sîxî uyagwápî enî yoxáfpámîñîñfî yekwîrónîñîgîni. ⁷ Ayîfî ámá rîxa péfáyîfî sîni íwîfî nânî áxenwarî minî gwîniñfî wîkweawárîfá enagî nânî rarîñîni. ⁸ Kiraiso péáná nene enîñîñfî penwá enagî nânî dîñfî nîwîkwîrorane rîpî enî yaiwîñwîni, “O tîni nawîni dîñfî nîyîmîñfî imónîñfîpî tîñwaéne imónanîwárîni.” yaiwîñwîni. ⁹ Ayîfî nijîfá rîpî imónîñagwî nânî e yaiwîñwîni. Kiraiso nîpémáná xwárîpáyo dâni nîwiápîni-mearî nânî ámi bî penîfámani. Pîyîfî ámá pearîgîfápîmî sîni arîfá wîaxîdîñfá nânî mimónîni. ¹⁰ Ayîfî rîpî nânîrîni. O nîperîná ná wînânî íwîfî ámá yarîgîfápî nânî penîñîgîni. E nerî aî rîxa nîwiápîni-mearî sîñfî nîmónîri nîñwearîná Gorîxomî wé íkwîañwîyo ouñwîrârîmîniîri nânî ñweani. ¹¹ Ayînânî seyîné enî “Nene rîxa penwaénênîñfî imónîñwaéne íwîfî nânî sîni áxenwarî minî enwaénerîani?” yaiwîniîro “Kiraisî Jîsaso tîni nawîni ikárîniñwápîmî dâni Gorîxomî wé íkwîañwîyo uñwîrârîni nânî sîñfî imónîñwaénerîani?” yaiwîniîro éfrîxîni.

¹² Ayînânî “Negî wará nîpepaxî imónîñfîrî íwîfî nânî mîñfî inarîñwápî sîni yanî nânî áxenwarî xe nîneaîga ounî.” mîyaiwîpanî. ¹³ Segî sîkwîrani, wérani, íwîfî nânî feapá seaináná “Ayîfî apî nânî rîfá imónîni?” nîyaiwîmáná “Apî tîni xe íwîfî oemîni.” nîyaiwîrî sipî mepanî. Ámá nîpémáná ámi sîñfîñîñfî imónîgîáyîfîné, sewanîñfîfîné anîñfî Gorîxoyá oimónaneyîniîro mîni wîñfîpoyî. Segî wérani, sîkwîrani, apî tîni Gorîxo nânî wé rónîñfî imónîñfîpîni oyaneyîniîro enî omî mîniñîñfî wîñfîpoyî. ¹⁴ Seyîné Gorîxoyá sîñwîyo dâni ámá wé rónîñfî imónîpîrîfá nânî ñwîfî ikaxî nîrîniîri eánîñfîpî fá mîseaxenwîrârîniîri Gorîxo ayá nîsearîmîxîri arîrá seaiarîñagî nânî íwîfî nânî feapá seainarîñfîpîmî arîfá wîaxîdîpîrîfá nânî mimónîpa éfrîxîni.

“Wé rónîñfîpî yanî nânî áxenwarî inîñwaénerîni.” urîñfî nânîrîni.

¹⁵ Ayînânî píoi ranîréwîni? “Ñwîfî ikaxî nîrîniîri eánîñfîpî mîneaxenwîrârîniîri rîxa Gorîxo ayá nînearîmîxîri arîrá neaiarîñagî nânî ananî íwîfî néra owaneyî.” ranîréwîni? Oweoi, aga wî e rîpaxî menîni. ¹⁶ Seyîné bikîrainîfî warîgîfáwa yarîgîfápî

náni re miyaiwipa reñoi, “Míraxwí o nimeni nani oyá xináíníníjé nimóniri omíjé owiimíni.’ niyaiwiri e nimónirínáyí, o pí pí urííipimí aríá wiaxídínfa nani xegí xináíníníjé imóniñoríni.” miyaiwipa reñoi? Bikírainí warígfáwa yarígfápa seyíné ení axípi imóniñoi. “Íwí nani íeapá neainaríjépi yaní nani rimóniñwini?” niyaiwiro apíni íá níxírírónýí, xináíwayínéníjé nimóniro apí néra núfasána anínipíríáríni. E mepa nero “Goríxo wimónaríjépi yaní nani rimóniñwini?” niyaiwiro íá níxírírónýí, xináíwayínéníjé nimóniro xixeni aríá yímiígfé néra núfasána wé róníjé imónipíríáríni. 17-18 E nísearírí aiwí seyíné xámi íwí yaníro nani xináíwayínéníjé nimóniro áxeñwarí niníro aiwí agwí síni e miyaríñoi. Ríxa xwiýfá searéwapíyaríná aríá níwiro xírígfápi xixeni oxídaneyíniro yaríñoi. Seyíné íwí nani íeapá seainaríjé áxeñwarí niníro gwíniñé seayinagípi ríxa seaíkweawaríjé enagí nani wé róníjé imóniñépi epírífa nani apimí xináíwayínéníjé imónigíáríni. Ayínáni Goríxomi yayí wiaríñíni. 19 Ámaéne xwiýfá aríá níwiranéná añíni “Ayí apí nani rífa raríni?” miyaiwí yaríñwaéne enagí nani nioní díñé re yaiwiñíni, “Xegí ríniñépi tíni níxírírónýí apaxí mé níjé mimónipa epaxí enagí nani sa ámaéne yaríñwápi tíni níxírírónýí ourímiñíni.” niyaiwiri seararíñíni. Xámi seyíné segí wé nánirani, síkwí nánirani, “Ayí apí tíni íwí nani rífa imóniñíni?” niyaiwiro xe apí tíni níxírírónýí mimóniñépi ero rífa kíroo oyaneyíni néroná ríkíkírífo ámi bí tíni bí tíni yagíápa agwí ríná re éfíríxíni. Segí wé nánirani, síkwí nánirani, “Ayí apí tíni wé róníjé imóniñépi emí nani rífa imóniñíni?” niyaiwiro apí yaní nani áxeñwarí oinaneyíniro éfíríxíni. E neríjépi dání síyíkwí míniígfáyíné imóníróxíni. 20 Ayí rípi nani seararíñíni. Xámi seyíné íwí yaníro nani xináíwayínéníjé nimóniro áxeñwarí níxírírónýí wé róníjé imóniñépi nani éfíríxíni ní míseaxeñwíríáríniñíni. 21 Segí íwí xámi yagíápi nani “Píni yagwáríani?” niyaiwiro ayá seainaríjépi pí naní seaiiagíáríni? Áma apimí dání sa anínipírífa enagí nani naní bí seaiiagímaní. 22 E nerí aí seyíné íwí epírífa nani íeapá seainagípimí dání ríxa gwíniñé seaíkweawaríjéyíné nimónimáná Goríxo wimónaríjépi epírífa nani xináíwayínéníjé nimóniro yaríñagífa nani naní rípi seaiiaríni. Síyíkwí bí míniígfáyíné seaimíxírí díñé níyímiñépi tígfáyíné imónipírí seaimíxírí yaríni. 23 Ayí rípi seararíñíni. Áma nígwí omíjé néroná wígfé éfápi nani nígwí meaarígfápa áma íwí éfápi dání anínipíríáríni. E nerí aiwí Goríxo xíxe nani míniapí anípa neaiaparíjépi —Apí díñé níyímiñé imóniñépiñíni. Apí negí Ámíná Jisasi Kíraiso tíni nawíní ikáríniñwaéne neaiaparíñíni.

7

“Penwaénéníjé imóniñwaéne ñwí ikaxí eáníjépi síni íáníjé míneaxeñwíríáríniñíni.” uríñé nániríni.

¹ Gí níxírímeáyíné, áma mípé síni síñé níñwearíná ñwí ikaxí ríniñépi mí xídíprífa nani uxewíríáríniñépi nani síni majífa rimóniñoi? Ñwí ikaxí ríniñépi nani níjé imónigíáyíné enagí nani raríniñíni. ² Ewayí ikaxí rípi nani díñé nímoranéná nioní seararíñápi anani díñé mopaxíáríni. Apíxí oxí nímeánírná ñwí ikaxí “Oxí nímeánírná o tíni aníjé kumíxíniñíni.” ríniñépi dání oxo síni ñweañána o tíni nawíní ñweañána nani íáníjé xewíríáríniñíni. E nerí aí oxo níperínáyí, ñwí ikaxí ími xegí oxo nani íáníjé xewíríáríniñépi ríxa rakiowáríniñíni. ³ Ayínáni íyá oxo mípé síni síñé ñweañána omí píni níwiárími nurí womí meánána “Áma o oyá apíxíríni.” rípríáríni. E nerí aí íyá oxo péánáyí, ñwí ikaxí o nani íáníjé xewíríáríniñépi ríxa rakiowáríniñépi enagí nani í nurí womí meánagí aí “Áma o oyá apíxíríni.” rípríáríni.

⁴ Ayínáni gí níxírímeáyíné, áma pegíáyí pí pí ñwí ikaxí ríniñépi síni íáníjé míxewíríáríniñépi seyíné ení Kíraiso tíni nawíní ikáríniígfáyíné, xíto peníjépi dání

ríxa pegfá enqagí nání síní ñwí ikaxí eáníñpimí dání wé róníñfí oimónaneyiníro xídiptírta nání fáníñfí míseaxenwíráríní. Seyíné ení áamá wo tñní — O ñipémáná ámí síñfí nerí wíapínímeanoríní. Seyíné ení áamá o tñní nawíní ñíkumíxíníro Goríxo nání neróná íkíá sogwí nanjé wearíñfína yapí imónífríxíníñfí ñwí ikaxí ñíríníñfí eáníñfí síní fáníñfí míseaxenwíráríní. ⁵ Ayí rípi náníñfí. Nene síní Jisasomí díñfí mívíkwíró áamá wigí díñfíyo ñíxídiróná yarígfápa neranéná íwí nání feapá neainaríñfí ñwí ikaxí eáníñfí dání síwáníñfí neapiomeaagíñfí. E yagí enqagí nání anínaníwá nání íkíá sogwí sípí wearíñfína yapí yagwáríní. ⁶ E nerí aí ríxa penwaénéníñfí nimónírane nání ñwí ikaxí eáníñfí xámí fáníñfí neaxenwíráríníñfí dání gwíñfí neaíkweawáríníñfí. Ayínání agwí nene Goríxomí nuxídiranéná xámí ñwí ikaxí ríwamíñfí eagíapimíní síñwí ñwíñaxídirane yagwápimí mé ámí síñfí bí, xíoyá kwíyí neaíwapíyaríñfí ñíxídirí yaríñwíní.

“Ñwí ikaxí ñíríníñfí eáníñfí íwí nání síwá neapiomeaaríñfí.” uríñfí náníñfí.

⁷ Ayínání píoi raníréwíní? “Ñwí ikaxí eáníñfí sípíríní.” raníréwíní? Oweoi, wí e rípací meníní. Níwaníñoní ñwí ikaxí eáníñfí íá míropa nerí síñwíríyí, aríge nerí “E neríná ayí íwí rífa yaríñfí?” yaiwimíníñfí enjáríní? Ñwí ikaxí “Amípí wayá síñwí íwí mívínípa eríñfí.” ríníñfí meánípa nerí síñwíríyí, nioní aríge apí nání níjía nimóníñfí “Síñwí íwí ñwíñfíñfí ayí íwí rífa yaríñfí?” yaiwimíníñfí enjáríní? ⁸ Íwí nání feapá ninaríñfí ñwí ikaxí “Síñwí íwí mívínípa eríñfí.” ríníñfí dání ananí amípí xíxegíní síñwí íwí owíníñfí nání síwá nípiomeañfí. Síñwí íwí wínímífa nání apí apí síwáníñfí nípiomeaagí apí e enjáríní. Ñwí ikaxí “E mepaní. E mepaní.” ríníñfí mírínípa nerí síñwíríyí, íwí nání feapá neainaríñfí síwá wí míneapiomeapaxí imónímíníñfí enjé meñagí nání seararíñfí. ⁹ Enjíná nioní ñwí ikaxí eáníñfí nání majfá nimóníñfí “Ananí nañoníñfí.” níyaiwíníñfí maiwí ñweaagáríní. Íná íwí nání feapá ninaríñfí ñwí ñwíñfí nímeaagí aiwí nioní ñwí ikaxí eáníñfí nání ríxa níjía nimóníñfí, íwí nání feapá ninaríñfí saíwíáríníñfí níñfíñfí. E níagí nání nioní “Íwí yaríñfíñfí?” níyaiwíníñfí “Goríxoyá síñwíyo dání aníñfíñfí yaríñfíñfí?” yaiwíníñfí. ¹⁰ “Ñwí ikaxí eáníñfí nioní ñíxídiríná díñfí níyímíñfí imónímífa nání imóníñfíñfí?” xámí díñfí e níyaiwírí aí píraníñfí níjía nimóníñfí apí síwá réníñfí níñfíñfí, “Joxí díñfí níyímíñfí imóníñfíñfí. Naníñfíñfí.” Síwá éníñfí níñfíñfí. ¹¹ Íwí nání feapá ninaríñfí ñwí ikaxí eáníñfí dání síwá nípiomeañfí yapí níwíwapíyírí nánímífa nání níñfí enqagí nání raríñfí. ¹² Ayínání re níyaiwírane níjía imóníñfí, “Ñwí ikaxí eáníñfí Goríxo tífámíní imóníñfí nání awíaxí imóníñfíñfí. Ñwí ikaxí eáníñfí dání sekaxí ríníñfí ñwí awíaxí imóníñfí. Wé róníñfí imóníñfí nání ríníñfí nanjé imóníñfí nání ríníñfí yaríñfíñfí.” E níyaiwírane níjía imóníñfí. ¹³ Ayínání “Nanjé imóníñfí apí nioní anímífa nání níxíñfíñfí.” rímíníñfí? Oweoi, wí e rípací mímoníní. Goríxo nioní rípiáu yaiwíwíníñfí íwí nání feapá ninaríñfí xe íwí enífa nání wíwapíyírí anímífa nání wímíxírí oenírí síñwí naníñfíñfí, “Íwí nání feapá ninaríñfí re enjéñfí? Ñwí ikaxí dání —Apí nanjé imóníñfíñfí. Apímí dání anímífa nání níxíñfíñfí enjéñfí?” yaiwírí “Ñwí ikaxí ríníñfí dání síwá nípiomeañfí nání íwí ayí aga xwírífa níñfíñfí imóníñfíñfí?” ení yaiwírí éwíníñfíñfí íwí nání feapá ninaríñfí xe íwí enífa nání wíwapíyírí anímífa nání wímíxírí oenírí síñwí naníñfíñfí.

“Íwí nání feapá neainaríñfí áxenwaríñfí neaíraríñfí.” uríñfí náníñfí.

¹⁴ Nene níjíañfí. Ñwí ikaxí eáníñfí dání kwíyí Goríxoyápí xífo wímónaríñfí nání síwá neaiaríñfí aí íwí nání áxenwarí níñfíñfí enqagí nání nioní gí nímonaríñfí xídaríñfí. ¹⁵ Ayí rípi seararíñfí, “Nioní yaríñfí nání ududí

ninaríní. ‘Apí oemíní.’ nimónarínípi mé sipípi, xwirfá ninarínípi aí yarínjáríní.” seararíníní. ¹⁶ Nioní “Sipí apí mepa oemíní.” nimónarínípi nerínáyí, ayí “Nwí ikaxí rínípi náñí imóníní.” rínípi tñí xixeníní nírírí woákíki yaríníní. ¹⁷ Ayínání “Nioní sipí apí oemíní.” nimóníagi nání e yarínjámani. Íwí feapá ninaríní gí xwioxíyo nironípi dání nináná sipí e yarínjáríní. ¹⁸ Nioní “Naní imónínípi oemíní.” nínimóníní aiwí wí mepa nerí nání díní re nýaiwirí níjía imóníníní, “Gí xwioxíyo —Nioní gí díníyo dání nínimóníní xídarínápi nání raríníní. Gí xwioxíyo nípíkwíní mimónínípi rífa níníní?” nýaiwirí níjía imóníníní. ¹⁹ Ayí apíríní. “Naní imónínípi oemíní.” nimónarínípi mepa nerí sipí “Mepa oemíní.” nimónarínípi yarínjáríní. ²⁰ Nioní “Sipí mepa oemíní.” nimónarínípi yarínjá enagi nání ayí níwanínóní “Sipí apí oemíní.” nimóníagi nání e yarínjámani. Íwí feapá ninaríní gí xwioxíyo nínípi dání yarínjáríní.

²¹ Ayínání nioní íníná yarínjápi dání síjwí re anímeáníní. “Naní oemíní.” nimónarínóní sipí nání feapá ninaríní gí xwioxíyo nínípi pírí nírakiaríníní. ²² Gí díní tñí jwí ikaxí Goríxo rínípi nání díní nímoríná “Ayí naníriní.” nýaiwirí yayí ninaríníagi aiwí ²³ gí xwioxíyo nínípi dání niarínípi xegí bí imóníníagi anímeáníní. Gí xwioxíyo nípíkwíní mimóníní nínípi, ayí jwí ikaxí Goríxoyá gí díní tñí “Apí naní rífa ríníní?” yaiwiarínápi tñí apíau míxíní inaríní. Apí nínípi íwí nání feapá ninarínípi nání gwínípi níjárnaríní. ²⁴ Ai, nioní e imóníníoni enagi nání íkínípi sipí nímixáríníní. Wará anínímífa nání imónínírí tñíoni íwí nání feapá ninaríní gwínípi járnípi go níkweawáripaxí imóníní? ²⁵ Ai, negí Ámíná Jisasi Kiraiso neainípi dání Goríxo neaikweawáripaxí imóníníagi nání omí yayí owianeyí. Ayínání nioní níra úápi, ayí rípi seararíníní, “Nioní gí díní tñí ‘Nwí ikaxí Goríxo rínípi oxídímíní.’ nínimóníní aiwí íwí nání feapá ninaríní nání gwínípi járnípi —Apí nípíkwíní mimóníní gí xwioxíyo nínípi ríníní. Apímí xídarínjáríní.” seararíníní.

8

“Goríxo wimónarínípi xídaníwá nání oyá kwíyípi neaiaríníní.” uríní náníriní.

¹ Ayínání Kiraisí Jisaso tñí ikáríníwaéne omí díní wíkwíróaná “Wé rónígíáyíní.” rínípi tñí xixení nimónírane nání síní xwíyífa bí neameáripaxí mimóníníwíní.

² Goríxoyá kwíyípi —Apí Kiraisí Jisaso tñí ikáríníwaéne díní nýimíní tñíwaéne imóníní nání neaimíxarínípi. Apí díní neaxíxéroarínípi dání íwí nání feapá neainaríní nene neaanínímíxarínípi neaikweawáriní enagi nání “Síní xwíyífa neameáripaxí mimóníníwíní.” seararíníní. ³ Nwí ikaxí eánípi tñí xixení oxídaneyínírná nípíkwíní mimóníní xwioxíyo neainípi dání ení míneaeánaríníagi nání nene mepaxí imóníníwápi, ayí Goríxo neainíriní. Xegí xewaxo —O wará íwí nání feapá neainaríníne iníwápa axípi inínoríní. O negí íwí yarínwápi yokwarímí neainí nání Goríxo rídíyowání oení níwírenapírná feapá neainarínípi nání gwínípi neajárínípi xwíyífa umeáriníní. ⁴ Agwí nene nípíkwíní mimóníní negí xwioxíyo neainípi níxídirínípi dání marfái, xegí kwíyípi e éríxíní e éríxíní síwá neaiarínípi níxídirínípi dání jwí ikaxí Goríxo xó rínípi tñí xixení xídaní nání feapá nání gwínípi neajárínípi xwíyífa umeáriníní.

⁵ Ámá nípíkwíní mimóníní wigí xwioxíyo ínípi xídarígíáyí apíní símf e tinarígíaríní. Ámá Goríxoyá kwíyípi síwá wiarínípi xídarígíáyí ení apí símf e tinarígíaríní. ⁶ Ámá nípíkwíní mimóníní wigí xwioxíyo ínípi símf e tinarígíáyí nanínírfá aiwí ámá Goríxoyá kwíyípi síwá wiarínípi símf e tinarígíáyí díní nýimíní tígíáyí imóníro níwayíroníro jwearo epírfaríní. ⁷ Ayí rípi náníriní. Ámá

nîpîkwîni mimónîñf xwioxfyo ínîñfîpî sîmf e nitîniñf yarîgfáyf “Ñwî ikaxî Gorîxoyápi xîdîpaxenerfani?” miyaiwî nero nánî omî sîmf tîniñf nîwirowî yarîgfáyfîrîni. E yarîgfáyf ñwî ikaxî Gorîxoyá wî epaxî mimónîgfáyfîrîni. ⁸ Nîpîkwîni mimónîñf xwioxfyo ínîñfîpî yanî nánî imónîgfáyf Gorîxo yayî winînfá nánî enî wî epaxî menîni.

⁹ Nîpîkwîni mimónîñf xwioxfyo ínîñfîpîmî xîdarîgfáyf e nimónîrowî aí seyîné axîpî gwîniñf mîseajárîniñf Gorîxoyá kwîyîpî apî éfîrxîniñf apî éfîrxîniñf sîwá seaîarîñfîpîmî xîdarîgfáyfînerîni. Kwîyîf Gorîxoyá nepa segîf xwioxfyo searónányf, e imónîgfáyfînerîni. Ámá go gomî Kiraisoyá kwîyîpî mîronányf, ayî oyáo mimónîñagî nánî seararîñîni. ¹⁰ Kiraiso xegîf kwîyîpîmî dánî segîf xwioxfyo searónányf, íwî egîápî nánî segîf wará nîpepîrfá nánî rîxa imónîñagî aí Gorîxo “Wé rónîgfáyfîrîni.” rîxa ráriñf enagî nánî segîf dîñfîpî rîxa nîyîmîñf imónîni. ¹¹ Kwîyîf Gorîxoyápi —Apî Jisaso xwáripáyo dánî wiápîniñfîmîpîrîni. Apî segîf xwioxfyo searónányf, Kiraisî Jisaso, piyîf éaná ámî sîñf wîmîxîñf seyîné enî segîf warápi —Apî urîf epaxî imónîñfîpîrîni. Segîf warápi xegîf kwîyîf seyîné searónîpîmî dánî sîñf seaimîxîniñfîrîni.

“Kwîyîf Gorîxoyápi xfoyá nîaíwîf imónani nánî neaimîxîñfîrîni.” urîñf nánîrîni.

¹² Ayînanî gî nîrîxîfmeáyîné, rîpî osearîmîni, “Gorîxo nanîf bî rîxa e neaiirî bî sîni neaiirî enfá enagî nánî nene nîpîkwîni mimónîñf negîf xwioxfyo ínîñfîpîmî xîdanî nánî sîniñf íániñf mîneaxenwîrârîniñf rîxa xegîf kwîyîpî sîwá neainarîñfîpîmî xîdanî nánî íániñf neaxenwîrârîniñf.” osearîmîni. ¹³ Ayî rîpî nánî seararîñîni. Seyîné nîpîkwîni mimónîñf ínîñfîpîmî nîxîdîrónányf, nanîñfîrîfârîni. E nerî aí Gorîxoyá kwîyîpî seaîwapîyarîñfîpîmî nîxîdîrîñfîyîo dánî íwî nánî feapá seainarîñfîpî pîkîmoarîgfápániñf nerînýf, dîñf nîyîmîñf tîgfáyîné imónîpîrîfârîni. ¹⁴ Ámá Gorîxoyá kwîyîpî xe nîneaipemeámî úwîniñfîniñf xîxenî xîdarîgfáyf, ayî Gorîxoyá nîaíwîniñf imónîñfî. ¹⁵ Ayî rîpî nánîrîni. Kwîyîf Gorîxo sîxîf seamîmonîpî, ayî ámî xîomî wáyîf owîpoyîniñf gwî omîñf yarîgfáyînéniñf imónîpîrîfârîni nánî seaimîxîñfîmanî. Oweoi, kwîyîf o neaiapîñfîpî nîaíwîf xfoyá piaxîf mearîñf wîniñf oimónîpoyîniñf seaimîxîñfîrîni. E neaimîxîñfîpîmî dánî Gorîxomî “Ápoxîni, Raráoxîni.” urarîñwârîni. ¹⁶ Nene negîf dîñf nîmorane “Nîaíwîf Gorîxoyaénerfani?” nîyaiwinîranéná oyá kwîyîf xamîñfîpî sopîñf neawarîñfîrîni. ¹⁷ Nene nîaíwîf Gorîxoyaéne enagwî nánî o mîniñf neaiapîmîfânîrî tîñfîpî meanîwârîni. Apî nîmearanéná Kiraiso tîniñf nawîniñf meanîwârîni. Rîniñf o meanîpa agwî ríná nene enî xe oneaîmeáwînýf, rîwéná o tîniñf neaiapîmîfânîrî tîñfîpî nîmearanéná o tîniñf nawîniñf nîkîniñfîrîne seáyîf e imónanîwârîni.

“Rîwéná Gorîxo tîniñf nîñwearane seáyîf e imónanîwârîni.” urîñf nánîrîni.

¹⁸ Nionî añînamî dánî seáyîf e imónîñf nene neaîmeanîfápi nánî dîñf nîmorîná dîñf re yaiwîarîñîrîni, “Apî aga seáyîf e imónîñf enagî nánî rîniñf agwî ríná nîmeaarîñfîpî, ayî sîpîpiarfani?” nîyaiwîrî paimîmf wîarîñîrîni. ¹⁹ Amîpî Gorîxo xwîfá tîyo nîmîxîrî tîñf íkîfârani, nanwîrani, ámârani, nîpîniñf xegîf nîaíwîf imónîgfáyf piaumîmf winînfápi nánî sîmf nîxeadîpênîrowî wenîñf nero ñweañfî. ²⁰⁻²¹ Ayî rîpî nánî e nerî ñweañfî. Amîpî o imîxîñfîpî Adamo íwî épéaná urîf néra úwîniñfîniñf ramîxîñfîyîf anîñf mîramîxârîniñfî erî seáyîf e imónîñf nîaíwîf Gorîxoyaéne gwîniñf neaîkweaawâráná imónanîwápi tîniñf axîpî imónîrîf ewîniñfîniñf ramîxârîñfîrîni. Amîpî xîf o imîxîñfîpî xegîf ramîxârîniñfîmanî. Rîwéná ámî pîránîñf imîxîmîgîniñfî Gorîxo ramîxârîñfîrîni. ²² Nene nîjîfârîni. Apîxîf nîaíwîf xîrîmîniñfî nánî “yeyî” rîrîf rîniñfî winîrîf yarîñfîpa amîpî nîniñf Gorîxo imîxîñfîyîf enî ámî mîramîxârîniñfî imónîmîfânîrîf nánî axîpîniñfî “yeyî” rîrîf rîniñfî winîrîf yarîñfîrîni. ²³ “Yeyî” rîrîf rîniñfî winîrîf yarîñfîpî, ayî apîniñf marfáîf, ámaéne Gorîxoyá kwîyîpî —Apî amîpî ná rîwîfîyo neaiapîmîfânîrîf nîwákwîniñfî neaiapîñfîpîrîni. Apî tîñwaéne enî Gorîxo negîf warápi sîñf inaniñf nánî nearoayîrorîf xîf xegîf piaxîf neamenî nánî neaimîxîrîf enîfîná nánî

“yeyí” nírírane xwayí nanírane ηweañwíni. ²⁴ Goríxo yeáyí neayimíxemeáagi nání amípí naní xfo neaiiníapí nání dñí níwikwímorí ηweañwíni. E nerí aí amípí nene dñí níwikwímóa waríñwápi ríxa níneaimearí sñwiríyí, sñní apí oneaímeanírí dñí wikwímopaxí meníni. Ámá dñí wikwímoarígíapí ríxa wímeááná sñní apí nání dñí míwikwímopa yaríñagífa nání raríñíni. ²⁵ E nerí aí nene “Goríxo seáyí e imóníñí apí neaimíxinífaríni.” yaiwiaríñwápi sñní míneaiméapa enáná dñí níwikwímoránénáyí, símí níxeadípenírane gíní gíná neaímeanírífeníñoínírí aníñí miní xwayí nanírí ηweaaríñwáríni.

²⁶ Negí dñí wikwímoaríñwápimi dání dñí síxí ínariñwápa Goríxoyá kwíyípi ení omí dñí owíkwíroaneyínírí nerífná ení meáníñwaéne arírá neaiaríñíríni. Omí ríxíñí nuríranéná “Apí urípaxírífaní?” míyawi majífa yaríñagwi aí kwíyí xamíñípi xwíyífa tñní murípaxí imóníñí araríxí nírirífná apaxípáníñí nimónírí neauríyaríñíríni. ²⁷ Neauríyarífná Goríxo —O ananí ámáyá xwioxíyo adadí níwirí pí pí dñí moarígíapí nání níjía imónaríñoríni. O xegí kwíyípi xíoyá ámaéne nání níneauríyírífná gí ámáyí e imóníñíxínírí wimónaríñípi ní neauríyaríñagí nání pí pí uraríñípi nání ananí níjía imóníni. ²⁸ Nene níjía re imóníñwíni. Amípí nñní Goríxomí dñí síxí uyarígíáyo wímeaaríñípi naní imóníñípiraní, sípí imóníñípiraní, oyá dñí tñní naní wimíxinífa nání wímeaaríñíríni. Ámá xíoyá imóníñíxínírí yaiwíaragípi tñní xixení imóníñíxínírí wéyo ía umíríñíyo e wíiaríñíríni. ²⁹ Ayí rípi náníríni. Ámá amípí nñní sñní mimóníñáná xfo yeáyí uyimíxemeanífa nání xamí níjía imóníñíyí xewaxo imóníñípa ayí ení axípi nimónírífná Kiraiso xiráóníñí imónírí xogweá obaxíníñí tñño imónírí enífa nání repearíñíríni. ³⁰ Repearíñíyo apíni níwirí pñní míwiárífí ámá xíoyá imóníñíxínírí wéyo ía umíríñíríni. Wéyo ía umíríñíyo apíni níwirí pñní míwiárífí “Gí íwo upeíñípi dání dñí wíkwíroaríñagífa nání wé róníñí imónígíáyíríni.” ráríñíríni. E ráríñíyo apíni níwirí pñní míwiárífí seáyí e xfo imóníñípa ayí ení axípi imóníñípa nání wimíxiníñíríni.

“Díñí sípí Goríxo nene nání neaiaríñípi wí pírífí rakípaxí mimóníni.” uríñí náníríni.

³¹ Goríxo apí apí e neaiñí enagí nání píoi raníréwíni? O nene tñní nawíni imóníñagwi nání go símí tñní neaipaxí imóníni? Oweoi, wí e mimóníni. ³² O xegí xewaxomí kíyí mímiaúní nene nání xe opíkípoynírí urowárénapíñí enagí nání nene re míyaiwípaxí reñwíni, “O ayí ení xíxe onípoynírí míyawi xíoyá xewaxo anípa wírenapíagí nání amípí xíomí píráníñí xídípaxí imónaní nání imóníñípi ení ananí neiapínífaríni.” míyaiwípaxí reñwíni? ³³ Goríxo ía yíyamíximí neaiñene go xwíyífa neaxekwímopaxí imóníni? Oweoi, wí e mimóníni. Nene nání “Wé róníñí imónígíáyíríni.” ráríño, sa Goríxo enagí nání ³⁴ ámá go negí íwí eníwápi nání xwíyífa neamearípaxí imóníni? Oweoi, ayí rípi nání wí e mimóníni. Jisasí Kiraiso —O nene nání peñoríni. Apíni mé ámi níwiápínímeari xano tñní xixení nimónírí xegí wé náúmíni ηweañoríni. E níñwearífná apaxípáníñí nimónírí ríxíñí neauríyaríñoríni. O apaxípáníñí nimónírí ríxíñí neauríyaríñagí nání ámá xwíyífa neamearípaxí wo meníni. ³⁵ Kiraiso nene nání dñí sípí níwirí neaiñípi pí pífífí rakípaxí imóníni? Xeaníñí neaímeáánarání, rífmewá níneairífnarání, ámá wí xwíraimímí neaikíxéánarání, aiwá nání díwí níkeamóníranénarání, íkwauyíxí nimóníranénarání, ámá wí míyífo ráríáyo nene nuríkwínífnarání, kirá tñní rírómí neaiarífnarání, apí nípiñí níneaimearí aiwí Kiraiso dñí sípí níwirí neaiñípi wí pífífí rakípaxí mimóníni. ³⁶ Nioní seararíñápi Bíkwiyo nírinírí eáníñí rípi tñní xixení imóníni, “Nene Goríxoxíníyaéne imóníñagwi nání íníná pípíkímí neaianíro yarígíaríni. ‘Nanwí nípíkianíwá nání rífa imóníni?’ níyawiwo píkiarígíapa neaiapíkíarígíaríni.” Nírínírí eáníñí apí nioní seararíñápi tñní xixení imóníni. ³⁷ Apí nípiñí neaímeaaríñagí aiwí negí dñí síxí neayíñomí dání xopíríríñíñí níwiránéná mígí níwimíxírane

xopírát wiarinwáriní. ³⁸ Nioní rípi aga nipimóniní, “Nene niperínarantí, siní xwíá tíyo niñwearínarantí, anínajífraní, imíóraní, amípi agwí ríná imóninípiiraní, amípi ríwéná imóninípiiraní, aní píríyo dání ení eániní imónigíáyífraní, ³⁹ anínají tñímíní imóninípiiraní, xwánají tñímíní imóninípiiraní, ai amípi níní Goríxo imixiníyí wí díní sipí o nene nání neaiarínípi —Apí Áminá Jisasí Kiraiso neaiinípiimí dání síwá neainípiiríní. Apí wí pírfí rakipaxí meníní.” nipimóniní.

9

“Gí Judayí obaxí Jisasomí ríwí umogíá enagí nání gí díní ríá nixearíní.” uríní nániríní.

¹ Nioní Kiraiso tñí ikárininíáoní enagí nání agwí nioní searimípi nepa searimíní. Goríxoyá kwíyípi neaiwapiyarínípiimí nixidíríná díní niyaikirorí “Ayí ananírífaní? Sípírífaní?” niyaiwirí pikínarínápi nioní yapí miseararínagí nání sopíní niwaríní. ² “Gí Isireríyí Jisasomí ríwí numero ‘Yeáyí neayimíxemeaní nání uowárenapínífo, ayí omaní.’ yaiwiarínagí nání íníná nioní díní ríá nixerí íkíniní nuyimíní erí niaríní.” seararíní. ³ Goríxo Poroní siní Kiraiso tñí nawíní mikárinípa oenírí peá nínimorí emí nimoarínípiimí dání nioní gí níríxímeáyí —Ayí gí ámá gwí axírí imónigíáyí nání raríní. Ayí Kiraisomí díní wíkwíropírí nání arírá wipaxí enánáyí, “Xe peá onímoní.” nimónipaxíríní. ⁴ Ayí gí Isireríyí nání raríní. Goríxo xegí piaxí mení wimixiníyíríní. Moseso tñí ámá díní meaní e nemeríná Goríxoyá apákíkfí inarínípi síñwí winagíáyíríní. Goríxo “E niseaiimíáríní.” réoárínípi aríá wiagíáyíríní. Nwí ikaxí Moseso eanípi meagíáyíríní. Omí yayí wianíro nání epaxí imóninípi nání nijíá imónigíáyíríní. Síminaníyo dání Goríxo “E niseaiimíáríní.” uríníyíríní. ⁵ Xiáwo íríní xámí imónigíáwa, ayí ayíyáríní. Ayíyá xiáwíyo dání yeáyí neayimíxemeaní nání imóniníjo ámá imóniníríní. Amípi niyoní seáyí e wimóniníjo, ayí oríní. O Goríxo, aníní íníná nene yayí umepaxí imóniníoríní. “E éwanígíní.” nimónaríní.

Ámá Goríxo íá yamíxáriníyí nání urínípi nániríní.

⁶ Gí Judayí nápi Jisasomí ríwí umogíá enagí aí “Xwíyíá Goríxo ayo ‘E niseaiimíáríní.’ urínípi písfí wearíní.” rípxímaní. Ayí rípi nániríní. Negí aríto Jekopoyá íwiárfawéyí níní omí dání nemeága nuro nání Isireríyí aiwí wí Goríxoyá mimóniníagí nání níní nepa Isireríyí imónigíámaní. ⁷ Ebíríamoyá íwiárfawéyí níní ení xíoyá enagí aí níní Goríxoyá niaíwíní imónigíámaní. Oweoi, eníná Goríxo Ebíríamomí re urínínigíní, “Díxí ráríawé nepaxíní imónigíáyí segí niaíwí wamí dání maríái, Aisakomí dáníní nemeága upíríáríní.” urínínigíní. ⁸ Ayí rípi nání seararíní. Goríxo niaíwí Ebíríamo emeaníyí níní nání “Ayí niaíwí nepaxíní imónigíáyírífaní?” niyaiwí sa niaíwí xíto Ebíríamomí síminaníyo dání xwíyíá urínípiimí dání emeaníyí nání “Ayí nepaxíní imónigíáyírífaní?” niyaiwirí ríníríní. ⁹ Ebíríamomí síminaníyo dání re uríní enagí nání, “Xwiogwí wíomí rínániní imónáná Seraí niaíwí wo ríxa xírínáná ámí bímfáríní.” uríní enagí nání raríní. ¹⁰ “Goríxo apíní ení enagí nání seararíní.” maríái, Rebekáí ámá ná woní, negí aríto Aisakoyá niaíwí ayáí agwí enáná enípiimí dání ení axípi síwá réníní neaiaríní. Ámá nepa xíoyá imónigíáyí ámá emeanígíápiimí dání imónarígíámaní. ¹¹ Niaíwí ayáí Iso tñí Jekopo tñí siní míxírí agwíyo neríná siní naní bí erí sipí bí erí mepa enáná Goríxo ámá xíto yarínípi nání re oyaiwípoyíní, “O ámá nioníyá oimónípoyíní íá niyamíxáriníyí, wiwaníyíyí wigí naní epíríápirání, sipí epíríápirání, apí nání díní nímorí íá yamíxárinímaní. Sa xewaníjo e emíánírí enwípeáragípi nání díní nímorí ámáyo íá yamíxáriníríní.” Díní e oyaiwípoyíní ¹² Rebekáimí re urínínigíní, “Xíráo xogwáomí ínímí wuríníníáríní.” urínínigíní. ¹³ Bíkwíyo dání re ríninípi, “Goríxoní xogwáo Jekopo nání nínimónírí aí xíráo

Iso nání m̄nimónaríní.” r̄n̄n̄j̄p̄i n̄ion̄i “Gor̄ixo x̄fo wimónar̄n̄j̄p̄i n̄i yárar̄n̄j̄r̄n̄i.” searar̄n̄j̄p̄i t̄n̄i x̄ixen̄i r̄n̄n̄i.

¹⁴ Ayínání p̄ioi ran̄iréw̄n̄i? “Gor̄ixo ámáyo fá n̄yam̄xár̄r̄fná en̄j̄p̄i n̄p̄ikw̄n̄i men̄j̄r̄n̄i.” ran̄iréw̄n̄i? Oweoi, wí e r̄ipax̄ mimón̄n̄i. ¹⁵ Ayí r̄ip̄i nán̄r̄n̄i. Moseso Gor̄ixom̄i r̄ix̄n̄j̄ uráná B̄ikw̄yo n̄ir̄n̄r̄i eán̄n̄j̄pa Gor̄ixo re ur̄n̄j̄n̄iḡn̄i, “Ámá n̄ion̄i wá owian̄im̄n̄r̄fná anan̄i wá wian̄im̄f̄n̄i. Ámá n̄ion̄i ayá ur̄im̄x̄im̄n̄r̄fná anan̄i ayá ur̄im̄x̄im̄f̄n̄i.” ¹⁶ Gor̄ixo e ur̄n̄j̄ en̄aḡi nán̄i ayí ámá wiḡf̄ d̄n̄j̄ t̄n̄i “E oimónaneȳi.” yaiwiar̄n̄j̄aḡfa nán̄i fá yam̄xár̄n̄j̄ȳf̄ imónar̄iḡf̄aman̄i. E i oimónaneȳin̄ro an̄n̄j̄ min̄f̄ yar̄n̄j̄aḡfa nán̄i fá yam̄xár̄n̄j̄ȳf̄ imónar̄iḡf̄aman̄i. Sa Gor̄ixo wá wianar̄n̄j̄p̄im̄i d̄án̄i fá yam̄xár̄n̄j̄ȳf̄ imónar̄iḡf̄ar̄n̄i. ¹⁷ B̄ikw̄yo d̄án̄i Moseso t̄n̄j̄n̄á Gor̄ixo Isip̄iȳf̄ m̄x̄f̄ ináyom̄i re ur̄n̄j̄ en̄aḡi nán̄i nene anan̄i d̄n̄j̄ ax̄p̄i mopax̄r̄n̄i, “N̄ion̄i xop̄r̄ar̄f̄ síápim̄i d̄án̄i en̄j̄ eán̄n̄j̄ n̄ion̄iyá s̄n̄j̄n̄i piaum̄im̄f̄ in̄r̄i yoí n̄ion̄iyá xw̄f̄a n̄ir̄im̄n̄i yan̄f̄ niwéa ur̄i éw̄n̄iḡn̄r̄i n̄ion̄iyá d̄n̄j̄ t̄n̄i jox̄i m̄x̄f̄ ináyf̄ nimón̄r̄i men̄j̄wean̄ox̄r̄n̄i.” ¹⁸ Gor̄ixo e ur̄n̄j̄ en̄aḡi nán̄i nene re n̄ȳaiwirane n̄j̄f̄á imón̄n̄j̄w̄n̄i, “Ámá ‘Wá owian̄im̄n̄i.’ wimón̄n̄j̄yo wá wianar̄n̄j̄r̄n̄i. Ámá ‘D̄n̄j̄ wak̄s̄f̄ oin̄f̄poȳn̄r̄i owim̄x̄im̄n̄i.’ wimón̄n̄j̄yo d̄n̄j̄ wak̄s̄f̄ in̄p̄r̄i nán̄i wim̄x̄ar̄n̄j̄r̄n̄i.” n̄ȳaiwirane n̄j̄f̄á imón̄n̄j̄w̄n̄i.

“Gor̄ixo n̄ip̄ikw̄n̄i m̄iyar̄n̄i. r̄ipax̄ mimón̄n̄i.” ur̄n̄j̄ nán̄r̄n̄i.

¹⁹ Seȳfné re n̄ir̄p̄ráoi, “Jox̄i nearar̄n̄j̄p̄i nepa en̄án̄áyf̄, Gor̄ixo pí nán̄i ámá wiḡf̄ sip̄i eḡf̄ap̄i nán̄i s̄n̄i ayair̄r̄f̄ wiar̄n̄j̄r̄n̄i? O ‘Ámá xe ap̄i ap̄i oimón̄f̄poȳi.’ yaiwiár̄n̄j̄p̄i ámá go p̄r̄f̄ urakipax̄ imón̄n̄i? Oweoi, wí e mimón̄n̄j̄aḡi nán̄i rar̄n̄j̄w̄n̄i.” E n̄iráná ²⁰ re sear̄im̄f̄n̄i, “Seȳfné pí ámáyfné nimón̄imáná Gor̄ixom̄i x̄ixewiám̄f̄ wiar̄n̄j̄oi? ‘Xw̄ar̄f̄a six̄f̄ xw̄f̄a t̄n̄i im̄x̄f̄wá im̄x̄ar̄n̄j̄om̄i ‘N̄iwán̄i imón̄n̄j̄ap̄i pí nán̄i e nim̄x̄f̄n̄i?’ ur̄n̄j̄oi.’ r̄iseaimónar̄n̄i? ²¹ ‘Xw̄ar̄f̄a six̄f̄ im̄x̄ar̄n̄j̄o xw̄f̄a ax̄f̄ xéf̄pim̄i d̄án̄i xw̄ar̄f̄a six̄f̄ w̄fxaú nim̄x̄r̄fná w̄fwá ayí aiwá r̄f̄a nán̄i im̄x̄r̄i w̄fwá ráf̄ six̄f̄ yin̄n̄fa nán̄i im̄x̄r̄i epax̄f̄ mimón̄n̄i.’ r̄iseaimónar̄n̄i?” sear̄im̄f̄n̄i. ²² Gor̄ixo “Ámá f̄w̄f̄ eḡf̄ap̄i nán̄i wik̄f̄ nón̄n̄j̄p̄i owíwap̄iyim̄n̄i.” wimón̄r̄i “P̄ir̄f̄ umamóm̄i nán̄i ḡf̄ en̄j̄ eán̄n̄j̄p̄i s̄iwá owíwap̄iyim̄n̄i.” wimón̄r̄i ner̄i aí ámá xw̄ar̄f̄a six̄f̄ xw̄r̄f̄a ik̄ixen̄f̄w̄n̄iḡn̄r̄i ip̄imoár̄n̄j̄ȳf̄n̄j̄ imón̄n̄j̄áyo apax̄f̄ mé p̄r̄f̄ mumamó kikiá ner̄i sa s̄n̄j̄w̄f̄ n̄iw̄ga war̄n̄j̄aḡi nán̄i ámá go x̄ixewiám̄f̄ n̄iwir̄i “Jox̄i n̄ip̄ikw̄n̄i m̄iyar̄n̄i.” ur̄ipax̄f̄ imón̄n̄i? ²³ O ámá xw̄ar̄f̄a six̄f̄ wá wian̄f̄im̄iḡn̄r̄i ip̄imoár̄n̄j̄ȳf̄n̄j̄ imón̄n̄j̄áyo — Ayí en̄i seáyf̄ e x̄fo imón̄n̄j̄p̄i b̄i imón̄f̄r̄ix̄n̄r̄i en̄j̄n̄á d̄án̄i ip̄imoár̄n̄j̄ȳf̄r̄n̄i. Ayo wá wianar̄fná ámá n̄fn̄i s̄n̄j̄w̄f̄ n̄iw̄n̄ro re yaiw̄f̄r̄ix̄n̄r̄i, “Seáyf̄ e Gor̄ixo imón̄n̄j̄p̄i, ayí xeḡf̄ b̄i imón̄n̄j̄ ap̄ir̄f̄an̄i?” yaiw̄f̄r̄ix̄n̄r̄i w̄n̄yo apax̄f̄ mé p̄r̄f̄ mumamó kikiá néra un̄j̄r̄n̄i. ²⁴ Ámá xw̄ar̄f̄a six̄f̄ wá wian̄f̄im̄iḡn̄r̄i ip̄imoár̄n̄j̄ȳf̄n̄j̄ imón̄n̄j̄áyo, ayí nenen̄r̄n̄i. N̄ion̄iyá oimón̄f̄poȳn̄r̄i wéyo fá neaum̄r̄n̄j̄ener̄n̄i. Ḡf̄ Judaȳf̄ wienen̄i fá neaum̄r̄n̄j̄f̄man̄i. Émá w̄yo en̄i fá um̄r̄n̄j̄r̄n̄i. ²⁵ N̄ion̄i “Gor̄ixo émáyf̄ en̄i n̄ion̄iyáyf̄ oimón̄f̄poȳn̄r̄i wéyo fá um̄r̄n̄j̄r̄n̄i.” searar̄n̄j̄ap̄i en̄j̄n̄á xw̄iyf̄a w̄f̄a rókiamoaḡf̄ Xoseao B̄ikw̄yo n̄ir̄r̄i en̄j̄f̄ r̄ip̄i t̄n̄i x̄ixen̄i r̄n̄n̄i, “Ámá Gor̄ixon̄iyá mimón̄n̄j̄áyo nán̄i ‘Ḡf̄ ámár̄n̄i.’ r̄r̄i ámá d̄n̄j̄ six̄f̄ muyipa en̄áyf̄ nán̄i ‘Ḡf̄ d̄n̄j̄ six̄f̄ uyin̄áyf̄r̄n̄i.’ r̄r̄i em̄f̄ar̄n̄i. ²⁶ An̄j̄ n̄ion̄i ‘Ámá n̄iḡf̄ȳfnéman̄i.’ ur̄n̄j̄ap̄i nán̄i re r̄ip̄r̄f̄ar̄n̄i, ‘N̄iaiw̄f̄ N̄j̄w̄f̄a d̄n̄j̄ n̄iȳm̄n̄j̄ t̄n̄j̄oyáyf̄r̄n̄i.’ r̄ip̄r̄f̄ar̄n̄i.” Xoseao e n̄ir̄r̄i en̄j̄r̄n̄i. ²⁷ En̄j̄n̄á w̄f̄a rókiamoaḡf̄ Aisaiaȳf̄ r̄n̄j̄o Is̄irer̄iȳf̄a f̄wiár̄f̄awéȳf̄ nán̄i n̄ir̄r̄fná re r̄n̄j̄r̄n̄i, “Is̄irer̄iȳf̄a f̄wiár̄f̄awéȳf̄ ámá obax̄f̄ in̄k̄i raw̄rawáp̄am̄i en̄j̄ȳf̄ imón̄n̄j̄pa imón̄n̄j̄aḡi aiw̄i Gor̄ixo ár̄n̄f̄pim̄i yeáyf̄ uyim̄x̄emean̄f̄ar̄n̄i. ²⁸ Ám̄n̄á Gor̄ixo ‘Xw̄f̄a t̄f̄yo n̄j̄weaḡf̄ayo p̄r̄f̄ umamóm̄iḡn̄i.’ r̄n̄j̄p̄i n̄iyár̄r̄fná s̄n̄i mé p̄r̄f̄ umamóm̄ar̄n̄f̄a en̄aḡi nán̄i rar̄n̄j̄n̄i.” Aisaiaȳf̄ e n̄ir̄r̄i en̄j̄r̄n̄i. ²⁹ “Gor̄ixo xeḡf̄ Judayo wá m̄iwian̄ipa ner̄fnáyf̄, wí yeáyf̄ uyim̄x̄emean̄j̄ȳf̄ imón̄n̄j̄pax̄f̄ men̄n̄i.” oyaiw̄f̄poȳn̄r̄i nán̄i Aisaiaȳf̄

ámí rípi ení ríñírini, “Ámínáo —O aníñají níní símíñí wíñarígíforini. O Isírerene negí áamá bí xe onweápoyníri síñwí míñeanípa nerí síñwíríyí, áamá aní Sodómíyí ríníñípímí ñweáyí tíní Gomorayí ríníñípímí ñweáyí tíní níní aníá imónagíápa nene ení imónanírí enwárini.” nírírí eanírini.

“Judayí xenwí xídarígíá enagí nání wé rónígíáyí mimónígíárini.” uríñí nánírini.

³⁰ Ayínání nene píoi raníréwini? Sa rípi raníwini. Émáyí wí “Goríxo áamá nání ‘Gí wé rónígíáyífrini.’ nírárírná ayí apímí dání ráraríñíríani?” níyaiwiro “Wé róníñwáyí” oimónaneyíníro aníñí míní mepa nero aí apí tíní xixeni imónígíawixini. Wé róníñí Goríxo áamá Jisasomí dñí wíkwíroaríñagí níwínírná ráraríñípi apí tíní xixeni imónígíawixini. ³¹ E imóníñagí aí Isíreríyí ñwí ikaxí ríníñípímí níxídiríñípímí dání wé róníñí oimónaneyíníro aníñí míní neróná wé róníñí ñwí ikaxí eáníñíyo ríníñípi tíní xixeni mimónígíawixini. ³² Ayí pí nání apí tíní xixeni mimónígíawixini? Ayí Jisasomí dñí níwíkwíroríñípímí dání oimónaneyíníro mé wígí dñí tíní ñwí ikaxí ríníñí rípímí níxídiríne oimónaneyíníro yaríñagí nání wé róníñí apí tíní xixeni mimónígíawixini. Ayí Jisasomí —Judayí Jisasomí nípikiro aí “Goríxomí xewaxomí wí píkipaxenemáni. Ayínání o Goríxomí xewaxománi.” rarígíá enagí nání o síñá áamá níkirípeanírí ná eánarígíóníñí imóníñorini. Omí níkirípeaníro náníñí eánígíawixini. ³³ Bíkwíyo dání apí nání xixeni re nírínírí eánini, “Aríá époyní. Goríxoní dñwí Saioníyí ríníñípímí —Apí Jerusaremíyo rínini. Apímí áamá níkirípeanírí ná eáníro símirírí wirí epíríá nání síñá wo e tíní. E nerí aí omí dñí wíkwírófíyí xí ríñípi tíní xixeni wíiníá enagí nání ayá wí epíríámaní.” Bíkwíyo dání xixeni e nírínírí eánini.

10

“Judayí nápi Kiraisomí dñí míwíkwírogíá enagí nání Goríxo yeáyí uyimíxemeañímaní.” uríñí nánírini.

¹ Gí nírixímeáyíné, Goríxo gí Isíreríyo yeáyí uyimíxemeáwínígínírí íkíníñí sípí niaríñagí nání omí ríxíñí aníñí míní wuríyaríñárini. ² E nerí aí ayí yeáyí míyimíxemeáníñoi. Nioní ayí yarígíápi nání píraníñí dñí íá níxírírí nání áwaní raríñini. Ayí Goríxomí oxídaneyíníro símí níxeadípéníro nero aí píraníñí dñí neñwípémáná míyaríñoi. ³ Ayí rípi nání seararíñini. Ayí “Áamá e yarígíápímí dání Goríxo ‘Wé rónígíáyínériní.’ urararíñíríani?” níyaiwiríná xenwí yaiwiarígíárini. Xenwí dñí re níyaiwiro, “Negí píraníñí yaríñwápímí dání Goríxo ‘Wé rónígíáyínériní.’ nearíníárini.” níyaiwiro apíní níxídirí nání Goríxomí yeáyí símanwíyóníñí míwúrínípa ero “Apí neróná wé rónígíáyíné imónípíríárini.” ráríníñípímí níxídirípa ero egíá enagí nání seararíñini. ⁴ Gí Judayí dñí re moarígíápi, “Ñwí ikaxí ríníñípímí níxídiríñíyo dání wé róníñwaéne imónaníwárini.” Dñí e moarígíápímí Kiraiso pírrí wíáíkímonífrini. E ení enagí nání omí dñí wíkwírófíá gíyí gíyí nání Goríxo “Wé rónígíáyífrini.” ráríníárini. ⁵ Moseso áamá wé rónígíá imónípírí nání ñwí ikaxí eáníñípímí xídarígíáyí nání nírírí ríwamíñí nearíná réníñí ríñírini, “Áamá wé rónígíá imónípírí nání ñwí ikaxí eáníñí rípi nípiní yarígíáyí xixeni e neríñípímí dání dñí níyímíñí tígíá imónípíríárini.” ⁶ Wé róníñí áamá ñwí ikaxí eáníñípímí xídarígíápímí dání imóníñípi nání Moseso e ríñí enagí aiwí dñí wíkwírówápímí dání “Áamá wé rónígíáyífrini.” ráríníñene Kiraiso yeáyí neayimíxemeañí nání ríxa níweapírí nípémáná ámí wíápínimeañí enagí nání Bíkwíyo dání nírínírí eáníñípa re raríñwárini, “Re míyaiwinípaní, ‘Aníñamí nání gene peyaníwáríani?’ míyaiwinípaní. Ayí xwíyíá ‘Apímí dání Goríxo áamáyo yeáyí uyimíxemeañíárini.’ ríníñípi aríá wíaníwá nání Kiraisomí aníñamí dání gene nípeyirane nípemeámí weapaníwá nání raríñini. ⁷ Rípi ení míyaiwinípaní, ‘Síríríkí síríwí mayí imóníñímí

náni gene wean'wár'fani?' miyaiwinipani. Ayí Kiraisomi ami dáni gene niwep'nirane nipemeámi yapan'wá náni rariñini." 8 Bìkw'íyo xwi'yá Gorixoyápi náni píoi riniñi? Ripi re riniñi, "Xwi'yá api ná j'amí mimónini. Anwi e segí s'mímanj' tñj' e imóniñagí náni api anani xwi'yá riro diñj' moro epaxí imónini." Bìkw'íyo e riniñi. Xwi'yá áamá Jisasomi diñj' wìkw'író'f'ixiniñi none wá rariñwápi náni rariñini. 9 Xwi'yá api, ayí ripirini. Ámá'né ayá mé Jisaso náni "Ámináorini." niriñi woák'k'f' eri "O Gorixoyá diñj' tñi xwár'páyo dáni wiá'f'ni'meanj'f'ini." niyaiwiri diñj' wìkw'írori ner'f'nýf', Gorixo yeáy' seayimixemean'f'arini. 10 Ayí rípi searariñini, "Gorixo áamá wo Jisasomi diñj' wìkw'íroar'ñagí niw'ni'r'f'ná 'Wé róniñorini.' rár'ri manj'yo dáni woák'k'f' yar'ñagí niw'ni'r'f'ná yeáy' uyimixemeari yar'ñf'f'ini." searariñini. 11 Nioni searariñápi Jisaso náni Bìkw'íyo dáni re niriñiri eániñ'p' tñi xixeni searariñini, "Áamá omi diñj' niwìkw'íror'f'nýf', xío riñ'p' tñi xixeni wiin'f'á eñagí náni ayá wí win'f'á menini." niriñiri eániñ'p' tñi xixeni rariñini. 12 Ayí rípi naniñini. Áminá diñj' nineneni wìkw'íroar'ñwáo —O áamá ar'írá neaiwiniginiñi yar'ñj' wiar'g'f'á niyoní wá bi onimíapi miwianí ayá wí wianariñorini. O ná woni eñagí náni Judayo xeg'f' bi wiiri émáyo xeg'f' bi wiiri yar'ñj'mani. 13 Bìkw'íyo re niriñiri eániñ'p' rípi "Giy'f' giy'f' Ámináo yeáy' oniyimixemean'ri yar'ñj' wí'f'áyo yeáy' uyimixemean'f'arini." niriñiri eániñ'p' nioni searariñápi tñi xixeni ax'f'p' riniñagí náni searariñini. 14 Áamá wo g'f' Juday'f' náni re niranáy'f', "Kiraisomi diñj' miwìkw'írog'f'á eñagí náni ar'ige nero yeáy'f' oneayimixemean'ri yar'ñj' wip'f'ráoi? O náni ar'f'á miwig'f'áy'f' eñagí náni ar'ige nero diñj' wìkw'írop'f'ráoi? Áamá wo o náni wá mur'ñj' eñagí náni ar'ige nero ar'f'á wip'f'ráoi? 15 Gorixo áamá wa wá ur'ip'f'f'á náni murowár'ñj' eñagí náni ar'ige nero wá ur'ip'f'ráoi?" Áamá wo Poroni rariñápi p'f'f' n'irakim'niñi náni e niranáy'f', re ur'im'f'ini, "Bìkw'íyo dáni 'Áamá xwi'yá yay'f' winipax'f' imóniñ'p' wá ur'imear'g'f'áy'f' nurémear'f'ná ay'f' awiax'f'f'ini.' niriñiri eániñagí náni wá ur'ip'f'f'á náni Gorixo r'ixa murowár'ipa reñ'niñini? 16 Wá our'imépoyniri urowár'f'agí aí Juday'f' n'ni xwi'yá yay'f' winipax'f'p' píran'ñj' xixeni ar'f'á niwiro mi'x'f'id'g'f'awixini. W'f'á rókiamoag'f' Aisaiáo Bìkw'íyo re niriñiri eañ'f'f'ini, 'Ámináoxini, none áwanj' urariñwápi giy'f' ar'f'á n'ineairi diñj' i'kw'íroar'ñoi? Oweoi, wí e miyar'ñoi.' Niriñiri eañ'f'f' api nioni searariñápi tñi xixeni imóniñagí náni rariñini. 17 Ayináni nene ni'j'f'á rípi imóniñwini. Áamá xwi'yá Kiraiso náni ar'f'á niwir'ñj'yo dáni diñj' wìkw'íroar'g'f'arini. Áamá wí xwi'yá api wá urar'g'f'ápimí dáni ar'f'á wiar'g'f'arini." ur'im'f'ini. 18 Áamá wo "Xwi'yá Kiraiso náni wá rari'g'f'áp' Juday'f' nepa ar'f'á r'f'á wig'f'awixini?" niranáy'f', re ur'im'f'ini, "Aga r'ixa ar'f'á wig'f'awixini. Bìkw'íyo dáni re niriñiri eániñi, 'Áamá xw'f'á r'iri niriñini ñweag'f'áy'f' wig'f' manj' r'ixa ar'f'á wig'f'awixini. Áamá añ'f' ni'm'ni ñweag'f'áy'f' wig'f' xwi'yá'p' r'ixa ar'f'á wig'f'awixini.' niriñiri eániñagí náni 'Juday'f' r'ixa ar'f'á wig'f'awixini.' rariñini." ur'im'f'ini. 19 Ámi áamá wo "Xwi'yá wá urag'f'ápi náni Juday'f' maj'f'á imónag'f'ar'f'ani?" niranáy'f', re ur'im'f'ini, "Oweoi, émáyo aí ni'j'f'á imóniñánáy'f', 'Juday'f' ni'j'f'á mimónag'f'ar'f'ani.' r'ipax'f'f' menini." ur'im'f'ini. Moseso Gorixo náni re niwuriyiri eañ'f' eñagí náni rariñini, "Juday'f'né Gorixoní áamá xew'f' wíyo píran'ñj' mear'ñagí s'ñw'f' n'nan'f'f'ná sipí diñj' wiaiwip'f'f'arini. Áamá sey'f'né 'Maj'f'á imónig'f'áy'f'f'ini.' wiaiwiar'g'f'áyo píran'ñj' mear'ñagí s'ñw'f' n'nan'f'f'ná wìk'f' wón'p'f'f'arini." Moseso e niwuriyiri eañ'f' eñagí náni rariñini. 20 Juday'f' "Gorixo émáyo mar'f'á, nenení neamím'niñ'f'arini." yaiwiar'ñag'f'á aí w'f'á rókiamoag'f' Aisaiáo eni xwi'yá Gorixo náni niwuriyir'f'ná ayá igig'f' mé ner'f' re niwuriyiri eañ'f'f'ini, "Áamá omi ge dáni win'ni'mean'f'ew'niñi miyar'g'f'áy'f' Gorixoní r'ixa s'ñw'f' nanimeag'f'áy'f'f'ini. Áamá Gorixoní náni yar'ñj' miwipa eg'f'áyo niwan'ñoni xámi piaumim'f' win'ñarini." Émáyo náni Aisaiáo e niriñiri r'f'wam'ñj'f' neari aiwi 21 g'f' Isirer'iy'f'

nání Goríxo ríñf rípi ríwamíñf eañf ríní, “Ayf Goríxoní táfámíní obípoynírí aníñf minf wé awiá níwíaxí díríná ná mé ámá manf níwíaikírí ríwí síwíá yírí yarígfáyo wé awiá wíaxí dínáríní.” ní rírí eañf ríní.

11

“Isíreríyí áríní bímí Goríxo wá wíanaríñfí wímeaaríní.” uríñf nání ríní.

¹ Ayínání “Goríxo xegf Isíreríyo ríxa aníñfíní ríwí umonf ríní.” rímíníréíní? Oweoi, wí e rípxaf méníní. Nioní ení Isíreríyí woní ríní. Ebíríamoyá fwiárfawéyí woní ríní. Síyíkí Bejímáno tñí imóníñá woní ríní. Nioní e imóníñáoní aí Goríxo wí ríwí mínímonf enagí nání “ ‘Isírerí níyoní ríxa aníñfíní ríwí umonf ríní.’ rípxaf méníní.” seararíñfíní. ² O xegf ámáyo —Ayf amípi síní mimóníñáná fá yíyamíxímí eníyí ríní. Ayo wí ríwí umonf maní. Wíá rókíamoagf Irajao nání Bíkíwíyo ní ríní eáníñfípi síní majfá rímoníñoi? O Goríxo ayo ení xíxe ríwí umówinígnírí xegf Isíreríyí nání aníñfúmí ikaxí nurí ríná re uríñfínígní, ³ “Ámínáoxíní, díxí wíá rókíamoarígfáwamí nowamíní píkiro joxí nání rídíyowá epírfa nání íráf oníñfíyí pípinamí ero éfá enagí nání joxí díñf ríkíwíroná yoparoní ñweañfíní. Nioní ení nípkíaníro nání ríxa pífá níaríñoi.” uríagí aí ⁴ Goríxo píoi uríñfínígní? “Joxíní marfái, ámá níní nioníyá imóníñfíyí 7,000 imóníní. Ayf wayá ñwíá xopaíkígf imóníñf Bífaríyí ríníñfípímí xómíñf níyíkíwíro yayf mumearígfáyríní.” uríñfínígní. ⁵ Ayínání eníñá e imóníñfpa agwí ríná ení axípi áríní wí Goríxo xegf wá wíanaríñfípi tñí xíxeni neríná fá neyamíxíñf áríní wíene ñweañwíní. ⁶ Goríxo ámáyo fá nuyamíxíríná xegf wá níwíanaríñfípímí dání fá uyamíxíñf enagí nání “Ámaéne nanf bí yaríñagwí níneanírí nání fá neyamíxíñf ríní.” yayíwípxaf méníní. Ámá nanf yaríñagfá nání fá nuyamíxírí síñwíríyí, wá wíanaríñfípi mimóní, mimóní wá wíanaríñfípi imónímínírí ení ríní. ⁷ Ayínání píoi rípxaf ríní? Isíreríyí wé róníñf apí oimónaneyíníro aníñf minf yarígfápi mimónípa egfá aiwí ámá Goríxo xegf díñf tñí fá uyamíxíñfíyíní xíxeni imónígfáríní. Wíníyí Goríxoyá díñfíyo dání wígf díñf ríxa wakísí inígfáríní. ⁸ Nioní seararíñfápi tñí xíxeni Bíkíwíyo dání re ní ríní eáníñfpa, “Ayf díñf píraníñf nímoró ‘Goríxo apí neaíwapíyímínírí rífa yaríní?’ míyáiwí éfíríxínírí káká síñwí anírí aríkíwíkwí arfá wírí díñf xaxá merí epírí wímíxíñf enagí nání apí e néra níbífásáná agwí ríná ení síní yaríñoi.” Bíkíwíyo dání e ní ríní eáníñfpa agwí ríná xíxeni díñf wakísí inaríñoi. ⁹ Depíto ení re ríñf ríní, “Ayf ‘Níwayírónírí ñweañwíní.’ níyáiwíro maíwí ñweañáná aiwá yayf yaníro nání nímxíro narígfápi díñf Goríxoxíníyá tñí xe sípogwíníñf imónírí míréníñf imónírí éwínígní. Xe níkírípeaánírí ná eánarígfápníñf imónírí rífa meaarínarígfápníñf imónírí éwínígní. ¹⁰ Goríxoxí yaríñfípi nání síñwí anopasíníprí nání joxíyá díñf tñí síñwí xe sfá uyínírí joxí yaríñfípi nání majfá nero íkárínarígfápi xe aníñf aiwá fá xwéníñf nímearfkwínímí emero éfíríxíní.” Depíto e ríñfpa gf Judayf nápi xíxeni apí nero díñf wakísí inaríñoi.

“Judayf manf wíaikígfá enagí nání Goríxo émáyné yeáyf seayímíxemeaaríní.” uríñf nání ríní.

¹¹ Ayínání ámá wo yaríñf re níánáyí, “Judayf Jísasomí díñf níwíkwíropha nero níkírípeaánírí ná neáníríníñf neróná aníñf axípi e imónáríwanígnírí egfáraní?” Yaríñf e níánáyí, re urímííní, “Aga oweoi, ayf wíaikígfá enagí nání Goríxo émáyo yeáyf uyímíxemeaaríní. Judayf o émáyo nanf wíaríñagí síñwí níwíníroná sípi díñf níwíaiwíro Jísasomí díñf owíkwírópoyínírí nání e yaríní.” urímííní. ¹² Ayf manf wíaikígfá enagí nání agwí ríná Goríxo ámá xwíá tíyo ñweagfá wíníyo nanf ayá wí níwíírí aiwí Judayf Goríxo fá uyamíxíñf níní ríxa Jísasomí díñf níwíkwírorínáyí, émáyo ení nanf xwapf ayá wí wíiníáríní. Judayf níkírípeaánírí ná eánígfá enagí nání Goríxo émáyo nanf ayá wí níwíírí aiwí Isírerí Goríxo fá uyamíxíñfíyí níní Jísasomí

dijí nîwîkwîrorînáyí, émáyo nîwiirîná xámi naní wiinjîpa mé ámi seáyí e imónîjîpî wiinjîrîni.

¹³⁻¹⁴ Agwî Romîyo ñweagîá émáyîné xwîyîá bi osearîmîni. Gorîxo émáyo wáí ourîniîri nîrowárenapîjîonî enagi nánî nionî e nerîná ripî enî yarîjîrîni. Gí ámá gwî axîrí imónîgîáyí “Gorîxo émáyo naní rîa wiîarîni?” nîyaiwiro sipî dijí waiwiarîgîápîmî dánî wierîkiemeáimîgîniîri xîo émáyo ourîniîri nîrowárenapîjîpî yarîjîrîni. E nerîná “Gorîxo e éwîniîgîniîri nîrowárenapîjîpî seáyí e imónîjîpîrîfîni?” nîyaiwiri yayí tîni néra warîjîrîni. ¹⁵ Ayí ripî seararîjîni, “Gorîxo Isîrerîyo rîwî umonîpîmî dánî ámá xwîá tîyo ñweagîá wîniyî tîni xîo nawîni piyîá wîrîniîgîáyí imónîjîagîa nánî Isîrerîyo ámi numîmîniîrîná ayí rîxa xwárpáyo dánî wiápîniîmeáîyîniîjî imónîpîrîfîrîni. ¹⁶ Bisîkerîá iwamîó nimîxîrîná xámi bi onîmiápi nîxerî ‘Ripî, ayí Gorîxo nánîpîrîni.’ nîyaiwiri táná nápi nîpîni Gorîxoyániîjî imónarîjîpa Judayî fîwiárfawéwa Gorîxoyá imónîgîá enagi nánî rîwîyo imónîgîáyí enî axîpî oyá imónîpîrîfîrîni. Íkîá pîpîjî wîrí ‘Gorîxo nánîrîrîni.’ nîyaiwiri nîtirînáyí, reñî enî oyá imónîjîpa Judayîyá xiáwo írîjîyî Gorîxoyá imónîgîá enagi nánî rîwîyo imónîgîáyí enî axîpî oyá imónîpîrîfîrîni.” seararîjîni. ¹⁷ E nerî aí ewayî xwîyîá ripî osearîmîni, “Gorîxo xegî Judayo rîwî numorîná íkîá oripî reñîniîjî bi nóreari émáyîné —Seyîné reñî oripî ámá iwîá urarîgîá marîái, oripî xegîpî yaparîjîpîmî dánîniîjî reñî eánîgîáyînéni. Seyîné Gorîxo nîmearî wîniyî reñî eánîgîe seanwîrîrîfî enagi nánî seyîné oripî pîpîjîpîmî dánî iniîgî nîniîrîná Judayîyá xiáwo írîjîyo Gorîxo naní wiîagîpîmî dánî iniîgîniîjî nîniîri reñî wîniyî tîni pîráníjî reñî onarîgîfîrîni. ¹⁸ E nerî aiwî Judayo Gorîxo rîwî numorîná reñîniîjî óreanjîyî nánî wárxayîné mimónîpa époyî. Wárxane oimónaneyîniîrónáyí, xámi pîráníjî dijí nîyaikirorî re mófîrxîni, ‘Reñene pîpîjî nánî iniîgî ímîxarîjîwámani. Pîpîjîyî —Ayî Judayîyá xiáwo írîjîyîrîni. Ayí nene nánî iniîgî ímîxarîjîrîni.’ mófîrxîni.” osearîmîni.

¹⁹ Émá Jisasomî dijí wîkwîroarîgîáyîné re nîránáyí, “Nene neanjîrîmîniîri nánî ayo óreanjîrîni.” nîránáyí, ²⁰ re searîmîni, “Seyîné ananî rarîjîo. Ayí Jisasomî dijí mîwîkwîroarîjîagîa nánî óreanjîrîni. E nerî aí seyîné enî píyo dánî marîái, sa dijí wîkwîroarîgîápîmî dánî óreaé seanwîrîrîjîyîné imónîgîáyîné enagi nánî wá mimónîpa ero wáyí ero éfîrxîni.” searîmîni. ²¹ Gorîxo “Reñî íkîá bimî dánî nóreari jîwîrîrîjî marîái, íkîá ná apámî dánî eánîjîpî xe oeánîni.” mîyaiwî óreanjî enagi nánî émáyîné enî “Xe oeánîni.” mîyaiwî axîpî neaóreanîgîniîri “Wáyí éfîrxîni.” seararîjîni. ²² Ayînanî Gorîxo ámáyo wá nîwianîrîná wirî wikî tîni nîwirîná wirî yarîjîpî nánî dijí mófîrxîni. Jisasomî dijí mîwîkwîropa nerîjîpîmî dánî nikîrîpeanîri nánîjî eánîgîáyo Gorîxo wikî tîni nîwirî aiwî émáyîné wá seawianîrîni. Seyîné dijí wîkwîroarîgîápîmî dánî anîjî wá seawianîpaxî imónîjîánáyí, ayí ananî wá nîseawiaga unîfîrîni. E mepa nerînáyí, seyîné enî seawákwîmo nánîyî. ²³ Reñî óreamonîniîjî imónîgîáyí enî dijí mîwîkwîró yarîgîápî rîxa emî nîmoro dijí wîkwîróánáyí, Gorîxo wigî óreane dánî ámi jîwîrîrîfîrîni. Gorîxo ananî ámi jîwîrîrîpaxî enagi nánî rarîjîni. ²⁴ Émáyéné Gorîxo íkîá oripî xegîpî yaparîjînamî dánî nóreari ámá aiwá omîjî nerîná mepa yarîgîápa nerî ámáyanamî seanwîrîrîjî enagi nánî xegî anamî dánî óreanjîpî anîpaxî ámi wigî axînamî jîwîrîrîpaxî imónîjîagi nánî seararîjîni.

“Gorîxo ámi Isîrerîyo yeáyí uyimîxemeanîfîrîni.” urîjî nánîrîni.

²⁵ Gí nîrîxîmeáyîné, seyîné “Nene dijí émî saímî monwaénerîni.” nîyaiwinîro “Gorîxo xegî Judayo anîjîni emî monîrîni.” yaiwîpîrîxîniîri xwîyîá yumîí imónîjî ripî nánî majîá oimónîpoyîniîri mînimónarîni. Xwîyîá yumîí imónîjîpî, ayí ripîrîni. Émá Gorîxo íá uyamîxîjîyî nîni xîo tîámîni bipîrîe nánî Isîrerîyî nápi dijí wakîsî nîga upîrîfîrîni. ²⁶ E néra numáná enáná Gorîxo Isîrerî nîyonî yeáyí

uyimixemeanfárini. Nioni seararínápi Bíkwyo dání xwiyfá nírini eániní rípiáú sopíní nívarini, “Éf neamíninfo dfwf Saioni —Dfwf Saioniyi riniñipi Judayfá aní e nání riniñipirini. Éf neamíninfo dfwf Saioni nweanwaéneyáo nimóniri Jekopoyá fwiárfawene uyfnií yarínwápi emi neawiaikímonfárini.” nírini eániri ²⁷ ámi wí e “Gorixoni wigf íwf egfápi yokwarimf nwiiríná ‘Ripi nwiimfárini.’ réroárimfíni.” nírini eániri enípiáú nioni seararínápi tñi xixenirini. ²⁸ Judayf xwiyfá yayf neainipaxí imóninipi rfwf numero nání Gorixomi smf tñi wiarigfáyf imóninagfá nání Gorixo émáyné naní seaiarini. E nerí aí Gorixo wigf xiáwo íriníyo íá uyamixiní enagí nání xfoyá dñf sixf uyiníyf imóninjoí. ²⁹ Gorixo wá nwiániríná anipá nwiirí nioniyá oimónipoyiniri wéyo íá numiríná ámi yarápmfó mwiarínjo enagí nání rarini. ³⁰ Émáyné eníná Gorixomi wiaikíagfá aiwi agwi ríná Judayf xaminíyf wiaikiarínagfá nání Gorixo seyfné ayá searimixarini. ³¹ Judayf Gorixo émáyné ayá searimixarínagí nwiániríná sipí dñf niseaiawiri ámi xfo tñáminí kñimónáná xaminíyo ení ayá urimixinífa nání émáyné wiaikíagfápa ayf ení axípi nero xfomi wiaikiarínjoí. ³² Gorixo ámá niyoni Judayorani, émáyorani, ayá urimiximiginiri “Ámá nñni gf maní nwiáikiarigfáyfíni.” nírarií gwfniní yaríníni.

“Gorixo dñf émf saimf monjo enagí nání yayf uméwanigini.” uriní nánirini.

³³ Gorixo dñf émf saimf mori nijfá imóniri enípi aga seáyí e imóninagí nání nioni mñf sñfá weánipaxíni. Nene ámaéne dñf o “E émiginí.” niyaiwiri monípi nání aniní miní yaríní niga nurane aí “E rfa moni?” yaiwipaxene menini. Nene dñf o nímori yarínípi nání aniní miní “Arige nímori rfa yarini?” niyaiwirane aí mfkípi nání xixeni dñf mopaxene menini. ³⁴ Nioni seararínápi Bíkwyo dání re nírini eáninípi tñi xixenirini, “Ámináo dñf moarinípi nání ámá wí nijfá rimóninjoí? Oweoi. Omí ámá wí píraniní dñf ureñwípegfáraní? Oweoi. ³⁵ Ámá gíyf winíyf xámi wífápi nání xfo wipaxí imóninorini? Oweoi.” nírini eáninípi nioni seararínápi tñi xixeni imónini. ³⁶ Amipí nñn oyá dñf tñi imóniri xegf imóninípa oyá dñf tñi siní imóniri o nánini imóniri enagí nání rarini. Nene íníná omí seáyí e numéra úwanigini. “E éwanigini.” nimónarini.

12

“Ridíyowá Gorixo wimónarinípi iníwanigini.” uriní nánirini.

¹ Ayináni gf nírinxímeáyné, Gorixo wá neawianayarínagí nání ení rirémixí bí osearimini. Nanwí noní Gorixo nání ridíyowá yáragfápa sewaniníyfné ení o nání ridíyowá sñf síyikwí mininí xfo wimónarinípiní oimónaneyiniróná “Negf dñfyo oxídnaneyí.” miyaiwí “Oyá dñfyoní oxídaneyí.” niyaiwiro xaminíyfné miní winírixini. E neróná Gorixomi yayf umeaníro nání epaxípi tñi xixeni yarínjoí. ² Gorixomi mixídarigfáyf yarigfápa axípi mé “E érixini.” wimónarinípi nání nijfá imóninípi nání segf dñf xámi moagfápi xe sñf bí oneaimixiniri sñwí winírixini. Xe dñf sñf bí oneaimixiniríná xfo wimónarinípi —Apí awiaxí imóniri oyá sñwíyo dání apáni imóniri wé róniní imóniri enípirini. Apí nání anani nijfá imónipaxíni. ³ Nioni Gorixo wá niniwianiri niinípmi dání niyfnéni woxini woxini rípi osearimini, “ ‘E imóniníonirfani?’ niyaiwiniríná dixí imóninípi nání nímúrori ‘Seáyí e imóniníonirfani?’ miyaiwinípani. ‘E imóniníonirfani?’ niyaiwiniríná dñf wíkwíroarigfá woxini woxini Gorixo e epaxo e epaxo oimóniri simixinípi nání dñf nímori dixí nepa imóninípi tñi xixeni ‘E imóniníonirfani?’ yaiwiníni.” osearimini. ⁴ Negf wará ná wirími dání wéraní, síkwíraní, bí bí iníwini. Bí bí iníwápi tñi axípiní yarínwámani. Xixegfni yarínwáraní. ⁵ E imóninípa axípi Kiraiso tñi ikáriníwaéne ení re imóniníwini. Obaxene aiwi omí dñf wíkwíroarínagwi

nání níneneni axípi wará ná bimi dáni sikwí wé ayí imóniñpániní nimóniri ikwíroniñwini. ⁶ Níneneni wá neawianinípi tñi xixeni níneairná xixegñi e epaxí e epaxí oimónipoyiniri neaimixiní enagi nání xixegñi epaxí imóniñwápi tñi xixeni oyaneyí. Gorixo xwiýá xíoyápi wá urókiamórixiniri neaimixánáyí, negí diñí wikwíroariñwápi tñi xixeni e éwanigini. ⁷ Negí winíyo arirá wírixiniri neaimixánáraní, winíyo wíwapiyírixiniri neaimixánáraní, ⁸ ení ríremixí wírixiniri neaimixánáraní, xixeni e éwanigini. Negí winíyo negí amípi nínowiayí inírixiniri neaimixánáyí, sipí míví éwanigini. Negí winíyo oumenweápoyniri neaimixánáyí símí nixeadpénirane éwanigini. Negí winíyo wá wianírixiniri neaimixánáyí, kipiní míví yayí tñi éwanigini.

“Kiraiso tñi ikárinigáyíné api api néra úrixini.” uriní nánirini.

⁹ Segí winíyo diñí sipí níwirná mimóní mívíwapiyipa érixini. Sipí imóniñpí ríwíminí nímamori naní imóniñpí íá xirírixini. ¹⁰ Xexíxexímeáyí ayá rírixí niníro píraniní menarigápa inírixini. Negí winíyo wéyo umeaneyiníro símí xeadpénírixini. ¹¹ Ríwí síwá míví nírkwiniri érixini. Ámináomi níxídiróná xíoyá kwíyípi e nírixiniri seaimixarinípi sñwirániní wíaxídírixini. ¹² Ámináo seaínfápi nání diñí ikwímoarigápi dání diñí nífá seainwiniñgini. Xeaniní seaímeáná xwámámí wírixini. Íníná Gorixomi rixiní urayírixini. ¹³ Ámá Gorixoyá imónigáyí wí díwí ikeamónariñagá níwinirná segí bí miní wírixini. Ámá aní mídání wí seaímeáná segí aníyo nání nipemeámí úrixini. ¹⁴ Ámá rímewá seaiarigáyo Gorixo naní wíwinigini rixiní urírixini. Ayo uramixíwinigini rixiní murí naní imixíwinigini rixiní urírixini. ¹⁵ Ámá yayí yarinagá níwiniróná ayí tñi nawíni yayí ero ñwí eaariñagá níwiniróná ayí tñi nawíni ñwí earo érixini. ¹⁶ Segí winíyo nání “Wíto sipíorini. Wíto nanorini.” mívaiwipani. Ná biní axípiní mórixini. “Seáyí e imóniñwaénerani?” mívaiwinípa nero ámá yunigáyí tñi anani gwiaumí niníro emérixini. “Nene diñí emí saímí moñwaénerani?” mívaiwinípa érixini. ¹⁷ Sipí seaikáraná seyíné ení xixe sipí mívikáripáni. Ámá níní “Api nerí ná xixeni ríá yariní?” yaiwiarigápi nání diñí nímoro érixini. ¹⁸ Diñí mívíminí níkwímorí mepa érixini. Anani nepaxí enánáyí, ámá níní tñi píyá níwíriníro ñweárixini. ¹⁹ Gí diñí síxí seayináyíné, ríkíkiríó seaikáráyo seyíné ení “Pírí oumamoaneyí.” nívaiwiro mé Gorixo wíki ríá ápiáwíniñ wóniñpí xe ayo wímeáwinigini sñwí wírixini. Bíkwíyo dání rípi níriniri eáninagí nání searariní, “Ríkíkiríó yariní naní “Gorixoní pírxí umamómigini.” nimónariní. Ríkíkiríó seaikáráyíné marfái, níwaninoní pírxí numamori ríniñ wimfáriní. Ámináo e ríñirini.” Bíkwíyo dání e níriniri eáninagí nání “Sewaniníyíné ‘Pírí oumamoaneyí.’ nívaiwiro xixe mívípa érixini.” searariní. ²⁰ E mepa nero Bíkwíyo dání re níriniri eáninípa érixini, “Joxí tñi símí tñi inarigáyí agwí wiarinagí níwinirná aiwá miní wíriní. Gwíni yeáyí wiarinagí níwinirná inígí níwiri wíriní. E níwirná wigí sipí seaiarigápi nání ayá wimoríni.” Bíkwíyo dání e níriniri eáninípa érixini. ²¹ Ríkíkiríó seaikáráyo xixe sipí níwirónáyí, ayí seyíné xopírániní seaiarinoi. Sewaniníyíné pírxí oumamoaneyiniri nerónáyí, sewaniníyíné samíñiní imixinarinoi. Seyíné e mepa nero naníni níwirónáyí, xopírániní wiarinoi. Ayínáni sa apini érixini.

13

“Gapímaníyo símanwíyóniní yeáyí wuríñíwanigini.” uriní nánirini.

¹ Ámá ayí ayí gapímaníyo símanwíyóniní yeáyí wuríñírixini. Gapímaní wí nimóniróná wigí diñíyo dání imónarigámani. Gorixoyá diñíyo dání imónarigáriní. O xe oimónipoyiniri sñwí wínariníyíni gapímaníyí imónarigá enagi nání rariníni.

² Ayînanî gapîmanîyo ámá giyî wiaîkianîro nerînáyî, ayî Gorîxo “E oimónîpoyî.” yaiwiñîpî enî pîrî rakianîro yariñoî. Ámá e éfáyî rîá meaárînanîro yariñoî. ³ Ayî rîpî nánî seararîñî. Gorîxo gapîmanî nimónîro seamenweagîfáyî nanî yariğîfáyî enî ófî wimîxîrîxîñîrî wimîxîñîmanî. Sîpî yariğîfáyî enî ófî wimîxîrîxîñîrî wimîxîñîrîñî. “Neamenweagîfáyî nánî wáyî mepa oemîñî.” nîseaimónîrîñîyî, nanîñî erîñî. E yariñagî sîñwî nîseanîrîñîyî, yayî seamepîrîfîrîñî. ⁴ Seamenweagîfáyî Gorîxo seyîné nanî seaiîrîxîñîrî wimîxîñî enagî nánî seararîñî. E nerî aiwî seyîné sîpî nerîñîyî, enî ófî erîñî. Gapîmanîyî kikiîá éwanîgîñîrî iwanî íá rîxîrîñoî? Oweoî, Gorîxo sîpî néra warîğîfáyî re oyaiwîpoyîñîrî, “O nene nánî wikî wónîñagî nánî gapîmanîyî pîrî e rîá neamamoarîñoî?” oyaiwîpoyîñîrî seamenweagîfáyî sîpî yariğîfáyî pîrî umamófîrîxîñîrî wimîxîñî enagî nánî seararîñî. ⁵ Ayînanî nene ayo sîmanwîyónîñî yeáyî wurîñîwanîgîñî. “Pîrî mîneamamopa epîrîfî nánîñî sîmanwîyónîñî yeáyî wurîñîwanîgîñî.” marîfî, “Nene wonî wonî negî yariñwáñî nánî nîyawiñîrîñî ‘Ayo sîmanwîyónîñî nîwurîñîrîñî, apánî yariñwîñî.’ yaiwianîwá nánî enî sîmanwîyónîñî yeáyî wurîñîwanîgîñî.” seararîñî. ⁶ “Apánî rîá yariñwîñî?” yaiwianîwá nánî enî gapîmanîyo nîgwî takisî nánî mîñî wiarîñwáñî. Gorîxo neamenweaîrîxîñîrî wimîxîñîowa píránîñî neamenweaanîro nánî anîñî minî yariñagîfî nánî seararîñî. ⁷ Seamenweagîfî giyo pí pí mîñî wipaxî imónîñîpî ananî mîñî wîrîxîñî. Takisî nánî pí pí nîgwî wipîrîfî nánî imónîğîfáyî sa ananî mîñî wîrîxîñî. Sîmanwîyónîñî yeáyî wurîñîpîrîfî nánî imónîğîfáyî e wurîñîrîxîñî. Wé íkwianwîyo umepîrîfî nánî imónîğîfáyî e uméfîrîxîñî.

“Wîñîyo dîñî sîpî nîwirîñî ñwî ikaxî rîñîñîpî tîñî xîxenî yariñoî.” urîñî nánîrîñî.

⁸ Seyîné íwî éfápîmî dánî “Nîgwî neaiapeî.” searîpaxîyîné mimónîpa éfîrîxîñî. Apî mimónî “Dîñî sîpî neaiî.” searîpaxîpîñî imónîrîxîñî. Pî nánî marîfî, ámá wo wîyo dîñî sîpî nîwirîñî ñwî ikaxî eánîñîpî tîñî xîxenî yariñî enagî nánî rariñî. ⁹ Bîkwîyo dánî rîpî rîpî rîñîñîyî, “Meánîğîfáyîné wî tîñî íwî minîpanî. Nîwiápîñîmearî ámá mîpîkipanî. íwî mîmeapanî. Amîpî wayá nánî sîñwî íwî mîwîñîpanî.” apî apî rîñîñîyî tîñî sekaxî ámî bî enî rîñîñî enánîyî, nîñî nawîñî nîkwierorîñî sekaxî ná bimîñî, Jisaso “Jîwanîñoñî nánî dîñî sîpî inarîñîpa ámá wîyo nánî dîñî sîpî wîrîxîñî.” rîñîpîmî íkwîkwîrî inîñagî nánî seararîñî. ¹⁰ Ámá wo womî nepa dîñî sîpî nîwirîñî sîpî bî wiarîñîmanî. Ayînanî “Ámá wigî wîñîyo dîñî sîpî nîwirîñîyî, ñwî ikaxî rîñîñîyî tîñî xîxenî yariñoî.” seararîñî.

“Jisaso weapîñîfîyi anwî e enagî nánî píránîñî éwanîgîñî.” urîñî nánîrîñî.

¹¹ Rîpî enî osearîmîñî. Agwî rîñî nene ñweañwáñî nánî seyîné nîjîfî imónîñoî. Sîfî Kiraiso nîweapîrî yeáyî neayimîxemeanîfîyi nene dîñî iwamîfî wîkwîróaná ná jîfami imónîñîpa sîñî e mimónîñagî nánî sá wegîfáyîné wiápîñîmeapaxîñî rîxa rîñîrîñî. ¹² Sîfî nîyîga núsánî rîxa wîfî nókîa warîñîpa sîfî nene xwîfî tîyo ñweañwá nánî imónîñîyî rîxa nóra warîñî. Kiraiso weapîñîfî nánî anwî e imónîñagî nánî ámá aikî nîrîrîrî tarîğîfîpa amîpî sîpî árîwîyîñî yariğîfîpî pîñî wîarîrane ámá mîxî nánî ikînarîğîfîpa amîpî nanî ikwáwîyîñî yariğîfîpî íá xîrîrane oyaneyî. ¹³ Ámá ikwáwîyîñî píránîñî yariğîfîpa neranénî papîkî erane uyîñî erane mepa éwanîgîñî. Ámá wî tîñî íwî inîrane iyî ede dánî onarîğîfîpî monîpa éwanîgîñî. Xeanîñî rîñîmerane sîpî dîñî yaiwîñîrane mepa éwanîgîñî. ¹⁴ E mepa nerane negî Ámîñî Jisasi Kiraiso wimónarîñîpî aikîñîñî nîyîñîrane íwî nánî feapá neainarîñîpî yanî nánî wî dîñî mîmopa éwanîgîñî.

14

“Sérîxîmeáyo xwîyîfî numearîro ‘Sîpî yariñoî.’ murîpanî.” urîñî nánîrîñî.

1 Ámá Jisasomí dñjé n+wikwíroríná wigé dñjé samñjé n+wero ududé n+winíro “Apí nerínáyé, Goríxo negé yaríñwápi nání yayé enírfenñojé?” yaiwinarígéáyó seyéné ananí umímínífpoyé. Ayé tñní xwíyíá xímíximé inípírfí nání umímínífpírfí nání míseararíñjíní. Naññí nero umímínífpírfí nání seararíñjíní. 2 Ámá Jisasomí dñjé n+wikwíroríná wigé dñjé enjé neáníro wí ududé m+winípa nero “Apí nerínáyé, Goríxoyá síñwíyo dání ananí yaríñwíní.” yaiwinarígéáyé pí pí reaxé winífpí ananí narígéáríní. Ámá Jisasomí dñjé n+wikwíroríná wigé dñjé samñjé wearígéáyé nañwé míní aiwání narígéáríní. 3 Ámá “Pí pí reaxé winífpí ananí nípaxírfíní.” n+yaiwiro narígéáyé ámá “Nañwé nínípaxímaní.” n+yaiwiro m+inarígéáyó peayé m+wanípa oépoyé. Ámá nañwé m+inarígéáyé ení pí pí reaxé winífpí ananí narígéáyó xwíyíá numearíro “Nípíkwíní m+yariñojé.” murípa oépoyé. Ayo Goríxo ríxa umímíníñjé enagí nání raríñjíní. 4 Pí pí ananí narígéáyó xwíyíá numearíro “Nípíkwíní m+yariñojé.” urarígéá gíyíné ámá woyá xínáiwáníñjé nimóníro omíñjé wíiarígéáyó xwíyíá numearíranénáyé, “Apání yaríñwíní.” ríseaimónaríní? Oweoi, xwíyíá numearírfíná “Sípí yaríñojé.” urírfí numímínírfí “Ananí yaríñojé.” urírfí epaxo ná woní wigé bosíworíní. Ayé nañwé nínírfínáraní, m+inípa nerírfínáraní, wigé bosíwo —O Ámíná Goríxoríní. Oyé dñjé tñní xíomí dñjé n+wikwírfíroa upaxé enagí nání o ananí umímínínírfíní.

5 Ámá wí “Síá ayí wí tñní xíxeni mimóníní. Goríxoyá síñwíyo dání ayá tññyí ríá imóníní?” yaiwiarígéáríní. Wí “Síá wíyí seáyí e mimóní níní Goríxomí yayé umeanfíwá nání apání ríá imóníní?” yaiwiarígéáríní. Ámá ayé ayé “Síá wíyí seáyí e imóníñjérfání? Níní axífpí imóníñjérfání?” n+yaiwiríná “Nioní e ríyaiwiaríñjíní?” n+yaiwirí ipímónírfírxíní. 6 Ámá “Síá ayí seáyí e imóníñjéyírfání?” n+yaiwiro xídarígéáyé Ámínáo nene yaríñwápi nání yayé owinínírfí nání e yarígéáríní. Ámá pí pí reaxé winífpí narígéáyé ení Ámínáo nene yaríñwápi nání yayé owinínírfí nání narígéáríní. Ayé ananí nínírfíná wigé narígéápi nání Ámínáomí yayé wiarígéá enagí nání raríñjíní. Ámá nañwé m+inarígéáyé ení Ámínáo nene yaríñwápi nání yayé owinínírfí nání “Apí m+inípa oyaneyí.” n+yaiwiro xídarígéáríní. Ayé ení wigé narígéápi nání Goríxomí yayé wiarígéáríní. 7 Ayé rípi seararíñjíní. Negíyí wo xíomíní yayé winíní nání síñjé ñweapaxímaní. Xíomíní yayé winíní nání “Opémíní.” yaiwipaxímaní. 8 Nene síní síñjé n+ñwearírfíná ayé Ámínáo nene yaríñwápi nání yayé owinínírfí yaríñwárfíní. Pí pí nerírfíná Ámínáo yayé owinínírfí yaríñwárfíní. Níperírfíná ení yayé owinínírfí pearíñwárfíní. Ayínání nene níperírfínáraní, síní síñjé n+ñwearírfínáraní, newaníñene yayé inaníwanírfí mé sa Ámínáo yayé winínírfá nání éwanígní. 9 Ayé rípi nání seararíñjíní. Kiraiso ámá pegéáyó tñní m+ipé síní síñjé ñweagéáyó tñní wigé Ámínáo imónímírfánírfí ríxa níperírfí ámí wíárfínímeanjé enagí nání seararíñjíní. 10 Kiraiso ámá n+yíyá Ámínáoní imónímígnírfírfí níperírfí wíárfínímeanjé aí dñjé samñjé wegéáyéné pí nání segé séríxímeá dñjé enjé eáníñjé tégéáyó xwíyíá numearíro “Sípí yaríñojé.” uraríñojé? Dñjé enjé eáníñjé tégéáyéné ení pí nání segé séríxímeá dñjé samñjé wegéáyó peayé wíanaríñojé? Goríxo ámá n+yoní xwírfíxé umenfíyí nínenení neamenírfá enagí nání seararíñjíní. 11 Bíkíwíyo dání re nírfínírfí eáníní, “Ámínáo re ríñjérfíní, ‘Aníñjé noní ñweañáoní, níwaníñoní imóníñápímí dání seararíñjíní. Ámá níní Goríxoní nání xómíñjé n+yíkwírfíná yayé nínímero woákírfí nínírfíná “Níyoní nání Ámínáoxí, ayé joxírfíní.” nírfírfírfíní.’ Ámínáo e ríñjérfíní.” Bíkíwíyo dání e nírfínírfí eáníñagí nání “Ámá nínenení xwírfíxé neamenírfíní.” seararíñjíní. 12 Ayínání nene níjéá re imóníñwíní. Pí pí newaníñene enjéwápi nání Goríxo xwírfíxé neamearfíná “Ayé apí nání e enjéwárfíní. E enjéwárfíní.” nura waníwárfíní.

“Séríxímeáyo óreámioapaxí imóníñpí míwíwapíyípaní.” uríñfí náníñí.

¹³ Ámá nìyoní xwíríxí umenfo, ayí Goríxo enagí nání Jisasomí dñfí wíkwíronwaéne xwíyíá xíxe nímearíñirane “Nípíkwíñí míyaríñoi.” ríñaríñwápi síní míríñpa nerane dñfí píráññfí re neyírorí éwanígní, “Negí níríxímeá sípí epíríxíñí nírí nírípeañípaxí imóníñpíñirani, nóreámioapaxí imóníñpíñirani, bí míwíwapíyípa éwanígní.” Dñfí e neyírorí éwanígní. ¹⁴ Nioní Ámíñá Jisaso tñí ikáríññápímí dání nñfíá nímóníñfí dñfí re nìyaiwirí nípímóníñí, “Pí pí ámá narígníápi níníñfí bí piáxí weánípaxí meníñí.” nìyaiwirí nípímóníñí. E neríñfí aí ámá “Apí níníñfí bí piáxí neánípaxíñfíñí?” yaiwiarígníá gíyí gíyí ayíñí aiwá apí piáxí weánípaxí imóníñí. ¹⁵ Segí dñfí tñí “Apí ananí nípaxíñfíñí.” nìyaiwiro níníñfí wíwapíyarígníápi dání séríxímeá axípi nemáná “Sípí imóníñpí nífíoníñfíñí?” nìyaiwirí xwíríá níríxéníñfíñí, “Ayo síní dñfí sípí nìwirane píráññfí umearíñwíñí.” ríseaimónaríñí? Kiraiso yeáyí uyímíxemeámíñíñfí upeíñfí enagí nání séríxímeáyo segí narígníápi dání xwíríá míwíkwíxepaní. ¹⁶ Ayíñání segí “Ananí nípaxíñfíñí.” nìyaiwirí narígníápi séríxímeá wí nìseaxíñfíñí axípi neríñfípi dání piáxí nìweáníñfíñí, ámá wí segí yarígníápi nání “Ayí sípí imóníñpí yaríñoi.” ríñfíñfíñí apí e mepaní. ¹⁷ Ayí rípi nání seararíñíñí. Goríxo, xwíoxíyo páwianíwáomí íñmí nìwuríñíñfíñí ayí xwíyíá íñígní tñí aiwá tñí nání “Apí nípaxíñfíñí. Apí mínípaxíñfíñí.” raníwá nání íñmí wuríñaríñwámaní. Ayí wé róníñfí imóníñpí xíñfíñfíñí ámá tñí píyíá wíñíñfíñí kwíyí Goríxoyápímí dání dñfí nífí neainíñfí yaníwá nání íñmí wuríñaríñwáñíñí. ¹⁸ Ámá e nero Kiraisomí xídarígníá gíyí gíyí Goríxo “Ayí apání yaríñoi.” yaiwirí ámá “Ayí mímíwíáró xíxeni yaríñoi.” ríro yarígníápi enagí nání raríñíñí. ¹⁹ Ayíñání “Nene yaríñwápi dání ámá nìwayíñfíñíñí ñweáro wígní dñfí wíkwíroarígníápi yófí imóníñfí epaxí imóníñpíñí oyaneyí.” nìyaiwiro xáiwí fí xíríñfíñíñí. ²⁰ Aiwá segíyí wí “Ñwíñfíñí.” yaiwiarígníápi níníñfíñfípi dání Goríxo emíñfíñfí yaríñfípi mípíñeamóníñfí oyaneyí. Pí pí ámá narígníápi Goríxoyá síñwíyo dání ananí nípaxí imóníñfíñí aí ámá bí níníñfí wíyo óreámioaníñfí wímíxáná ayí sípí yaríñí. ²¹ Nanwí níníñfíñfíñí, íñígní wainí níníñfíñfíñí, pí pí neríñfí apímí dání segí séríxímeá óreámioapaxí imóníñpí mepa nerónáyí, ayí naní yaríñoi. ²² Seyíñé woxíñfí woxíñfí Goríxo síñwí raníñe dání “Íñígní wainí tñí nanwí tñí nání emíápi nání e ípi ríyáiwíñíñí?” nìyaiwiro ípímóníñfíñíñí. Ámá íñígní wainí tñí nanwí tñí nání dñfí nìyaíkirómáná “E neríñfí ayí ananíñfíñí.” yaiwinarígníápiñí xídarígníápi wígní dñfípi “Nioní sípíñfí yaríñíñí.” mìyaiwinípa yaríñfíñí nání yayí winaríñfíñíñí. ²³ E nerí aiwí ámá wígní dñfí tñí “Nioní apí níníñfíñfíñí Goríxoyá síñwíyo dání nípíkwíñí mímóníñfíñí ríñfíñfíñí?” yaiwinarígníápi nìwíwíáíñfíñí neríñfíñfíñí, wígní dñfíyo dání “Sípí ríñfí yaríñíñí?” yaiwinarígníápiñí. Ayí “E neríñfí apáníñfíñí.” yaiwinarígníápi tñí xíxeni mé nìwíwíáíñfíñí nání wígní dñfípi dání “Nioní sípíñfí yaríñíñí.” yaiwinarígníápi enagí nání raríñíñí. “Goríxoyá síñwíyo dání ayí e ananí epaxeneríñíñí.” mìyaiwiní enípi aríki neríñfíñfíñí, ayí fíwí yaríñoi.

15

“Negí neaimónaríñfípiñí míxíñfíñí wíñfíñfíñí wímónaríñfípiñí ení xíñfíñfíñíñí.” uríñfí náníñí.

¹ Nene Jisasomí dñfí nìwíkwíroranéná dñfí ení eáníñfí tññwaéne negí neaimónaríñfípi náníñfíñí míxíñfíñfíñí re yaiwíwanígníñí, “Ámá Jisasomí dñfí nìwíkwíroro aí wígní dñfí samíñfí wegíñfíñí apí Goríxoyá síñwíyo dání ananí epaxí imóníñpí nání ududí nero ‘Nepa e epaxímaní.’ nìyaiwiro xídarígníápiñfíñí?” nìwíwíwímaná nìyuníñfíñíñí éwanígníñí. ² E neranéná nene dñfí samíñfí wegíñfíñí naní wíñfíñfíñípi dání síkíñfíñí oomíxaneyíñfíñí wígní yayí winíñfíñfíñí imóníñpíñíñí xíñfíñfíñíñí. ³ Ayí rípi nání seararíñíñí. Kiraiso aí xegí wímónaríñfípiñíñí míxíñfíñfíñí xíñfíñfíñíñíñí uríñfíñíñí

náni Bìkwíyo re nìrìnrì eánìḡpa, “Ámá joxì ikayíwí rìmeasarìḡfápi ayí nionì enì nìrìfárinì.” Bìkwíyo dánì apì nìrìnrì eánìḡpa Gorìxo wimónarìḡpimì xíḡḡpì enḡḡpì nánì re seararìḡpì, “Negí neaimónarìḡpimì mìxíḡḡpì ḡḡpì samìḡpì wegíḡḡpì wimónarìḡpimì xíḡḡwanìḡpì.” seararìḡpì. ⁴ Xwíyíḡpì enìḡpì Bìkwíyo nìrìnrì eagíḡpì ḡḡpì ḡḡpì nene íá nìroranéná éwapìḡḡwanìḡpì eagíḡpì. Íá nìroranéná anìḡpì minì xíḡḡpaxí imónìrane ḡḡpì sìxí ínrìrane enḡwápimì dánì ḡḡpì Gorìxo neaiiníḡpì nánì ikwímóḡḡpì eagíḡpì. ⁵ “Gorìxo —O ámá ḡḡpì sìxí ínrìro xíomì anìḡpì minì xíḡḡpì epíḡpì nánì ananì wimìxarìḡpì. O seyíḡpì ‘Kiraìsì Jisaso enìḡpì nerane oxíḡḡpì.’ nìyáiwiróná ḡḡpì axíḡpìnrì xìrìro nawìnrì nimónìḡpì píránìḡpì ḡḡpì éḡḡpìnrì seaimìxíḡḡpì.” nimónarìḡpì. ⁶ “Seyíḡpì ḡḡpì axíḡpìnrì tíḡḡḡpìnimónìro nánì maḡpì ná bámi dánìḡpìnrì nìrìro omì —O negí Ámíná Jisàsì Kiraìsòmì xanorìnrì. Omì seáyì e uméḡḡpìnrì e seaimìxíḡḡpì.” seararìḡpì.

“Kiraìso Émáyo enì yeáyì uyimìxemeáimìḡpì. yaiwinìḡpì tínrì xìxeni e enìḡpìnrì.” urìḡpì nánìnrìnrì.

⁷ Ayínánì Kiraìsòmì ḡḡpì wìkwíroarìḡpì yariḡwápimì dánì ámá Gorìxòmì seáyì e umepíḡpì nánì “Kiraìso neaimìḡpìnrì negí wínìyo enì oumìḡpìnrì.” nìyáiwirane xìxe mímìḡpìnrì. ⁸ Nionì seararìḡpì, ayí rìḡpìnrì. Kiraìso “Gorìxo ḡḡpì ḡḡpìrìḡpì imónìḡpìnrì?” yaiwinìrane “Aríowamì Gorìxo wìḡpì símìḡpìnrì dánì ‘Nìseaiimìḡpìnrì.’ réroarìḡpìnrì xìxeni neaiinìḡpìnrì?” yaiwinìrane yaníwá nánì xíomì iyí símì sío wákwinìḡpìnrì inókìḡpìnrì nimónìnrì arìḡpìnrì neaiinìḡpìnrì. ⁹ Judayene arìḡpìnrì neaiinìḡpìnrì maríḡpì, émáyo enì Gorìxo wá nìwianìnrì wìḡpì enḡḡpì nánì xíomì yayí uméḡḡpìnrì ayo enì Kiraìso arìḡpìnrì. Émáyo nánì nionì seararìḡpì Bìkwíyo nìrìnrì eánìḡpìnrì tìyí tínrì xìxeni imónìḡpìnrì nánì seararìḡpìnrì. Wí e ayí re nìrìnrì eánìnrì, “Ayínánì ámá émáyo aríḡpì egíḡpì dánì Gorìxoxì nánì woákíḡpìnrì wìrì ḡḡpìnrì yoḡ nìrìḡpìnrì sḡḡpìnrì dánì rìrì emíḡpìnrì.” nìrìnrì eánìnrì. ¹⁰ Ámì wí e enì re nìrìnrì eánìnrì, “Émáyoḡpìnrì Gorìxo xegí Judayí tínrì yayí éḡḡpìnrì.” nìrìnrì eánìnrì. ¹¹ Ámì wí e enì re nìrìnrì eánìnrì, “Émáyoḡpìnrì nìyíḡpìnrì Ámínáomì yayí uméḡḡpìnrì. Ámá nìmìḡpìnrì ḡḡpìḡpìnrì nánì yayí uméḡḡpìnrì.” nìrìnrì eánìnrì. ¹² Ámì wí rókiamoḡpìnrì Aisaiào nìrìnrì enḡḡpìnrì enì re nìrìnrì eánìnrì, “Xíáwo Jesioyá pìaxíyo dánì wo nìwiaroríḡpìnrì mìxí ináyì nimónìnrì émáyo umenḡpìnrì. Émáyo ḡḡpì ‘Píránìḡpìnrì neaiinìḡpìnrì, ayí oríḡpìnrì?’ nìyáiwiro wìkwímopíḡpìnrì.” nìrìnrì eánìḡpìnrì nánì seararìḡpìnrì. ¹³ “Gorìxo —O ámá ḡḡpì ‘O naḡpì e neaiinìḡpìnrì?’ nìyáiwiro wìkwímopìḡpìnrì nánì wimìxarìḡpìnrì. O seyíḡpìnrì xíomì ḡḡpìnrì nìwìkwíroríḡpìnrì ḡḡpìnrì níḡpì seainìnrì nìwayìrónìro ḡḡpìnrì epíḡpì nánì xwapí ayá wí seaiíwìḡpìnrì.” nimónarìḡpìnrì. Seyíḡpìnrì enì eánìḡpìnrì oyá kwíyíḡpìnrì enì sìxí seaeámìxìḡpìnrì dánì “Gorìxo e neaiinìḡpìnrì?” nìyáiwiro ḡḡpìnrì nìwìkwímopìḡpìnrì ayá wí wìkwímopìḡpìnrì “Gorìxo apì seaiíwìḡpìnrì.” nimónarìḡpìnrì.

Poro xíomì émáyo wá urìḡpìnrì nánì yayí winìḡpìnrì nánìnrìnrì.

¹⁴ Gí nìrìxímeáyìḡpìnrì, nionì enì seyíḡpìnrì nánì ḡḡpìnrì re nìseaiiwìrì nìpìḡpìnrì, “Ayí wìḡpìnrì wínìyo naḡpìnrì wìḡpìnrì imónìḡpìnrì nánì nìḡpìnrì imónìro wìwìnrì xìxe éwapìḡpìnrì imónìro egíḡpìnrì enḡḡpìnrì nánì wínìyo naḡpìnrì imónìḡpìnrì onìḡpìnrì bì mìwìḡpìnrì ayá wí nìwìḡpìnrì warìḡpìnrì.” nìseaiiwìrì nìpìḡpìnrì. ¹⁵ E nìsearìnrì aì seyíḡpìnrì xwíyíḡpìnrì bì bì ḡḡpìnrì seaimòmì nánì payí rìna neáa nuríḡpìnrì ayá igigí mé nìrìnrì eáarìnrì. Ayí rìḡpìnrì nánìnrìnrì. Gorìxo wá nìwianìnrì ¹⁶ Kiraìsì Jisaso nánì émáyo wá urìḡpìnrì nìrìḡpìnrì. Émáyo xegí kwíyíḡpìnrì ámá xíoyá wimìxarìḡpìnrì dánì aiwá peaxí tínrìḡpìnrì Gorìxo wimónarìḡpìnrì oimónìḡpìnrì nionì ámá apaxíḡpìnrì nimónìnrì yariḡpìnrì neríḡpìnrì xwíyíḡpìnrì Gorìxo tíḡpìnrì imónìḡpìnrì yayí neainìḡpìnrì imónìḡpìnrì wá urarìḡpìnrì. ¹⁷ Ayínánì Kiraìsì Jisaso tínrì ikárìḡpìnrì enḡḡpìnrì nánì Gorìxòmì nuxíḡpìnrì yariḡpìnrì nánì mìxí meakìḡpìnrì. ¹⁸⁻¹⁹ Nionì seáyì e nìkárìḡpìnrì amìḡpìnrì wí nánì mìḡpìnrì sa

Kiraiso nioní yaríñá pimi dání ení pti nánini orimíni. Nioní é máyí tíñimíni wáí uríri Goríxoyá kwíyí pti ení ní mí xíñ pimi dání emímí tñi ayá ríwamóní paxí imóníñ pti tñi wíwapíyirí yaríñá ayí aríá níniro nání Jisasomí dñí wíkwírogí fáríni. Ayínání iwamíó Jerusaremí dání néra neméísáná Iririkamí píropenísí tíñí e nání amí amí nemeíñá xwíyíá Kiraiso nání yayí neainí paxí pti ní mímíni íá meáríñanigíni. ²⁰ Apí e neríñá “Kiraiso nání níjía imóní gíámí ourímémíni.” mímimóní “Majía imóní gíámí ourímémíni.” níyáiwirí e enáríni. “Ámá wo síñá aní nání xámí tíwayíroníño omírímíni.” mímimóníñ enagí nání e enáríni. ²¹ “Majía imóní gíámí ourímémíni.” nínimónírí ená pti Bík wíyo re ní rínírí eáníñ pti tñi xixení imóníni, “Ámá o nání síní murémeáníñ yí síñwí wíní pírí fáríni. O nání xwíyíá aríá míwígíáyí níjía imóní pírí fáríni.” E ní rínírí eáníñ pti tñi nioní ená pti tñi xixení imóníni.

“Sípéní nání nuríñá Romíyo imaní seamúró mífáríni.” uríñí náníríni.

²² Ayínání seyíné tíámíni obímínírí xwapí ayá wí nínimónírí aí e ená pti áxenwarí ní nígá waríñagí nání wí ní bípaxí ní mómíñ ímaní. ²³ E nerí aí nioní tíá rímíni wí e síní urímepaxí mímónípa erí xwíogwí obaxí ní múroaríñá ení ámí ámí “Romíyí tíámíni úímí gíni.” ní mómíñayírí ení enagí nání ²⁴ nioní “Sípéní píropenísíyo nání nuríñá seyíné ení síñwí ní seaga seamúró mímí gíni.” ní mómíñaríni. “Seyíné tñi xwíyíá ní seañwaxa seamúroaríñá gí dñí bí yayí onínínírí óf e nání aiwá bí níapowárí rí xíni.” ní mómíñaríni. ²⁵ “E éímí gíni.” nínimónírí aí aníg wí ámá Goríxoyá imóní gíá Jerusaremí ñweagíáyó arírá wímínírí e nání waríñíni. ²⁶ Ámá Goríxoyá imóní gíá Masedonia píropenísíyo tñi Gíríkí píropenísíyo tñi ñweagíáyí, ayí ámá Goríxoyá Jerusaremíyo ñweagíá díf wí íkeamómíñ gíáyó arírá wíwaní gíni rí raúroaáríñ gíá enagí nání nioní ní g wí apí ní meámí e nání waríñíni. ²⁷ Wíwaníñ yí wígí dñí tñi yayí nero “E éwaní gíni.” ríní gíawí xíni. E nerí aí “É máyí ayo arírá míwípaxí imóní gíáyí ríni.” rí seaimómíñaríni? Oweoi, Judayí Jisasomí dñí wíkwírogíáyó dání é máyí xwíyíá yayí neainaríñ pti aríá níwíro dñí níwíkwíroríñá kwíyí tí gíáyí ní mómíñro nání wíwaníñ yí ení ayo wígí amípí bí tñi arírá wípaxí enagí nání raríñíni. ²⁸ Ayínání wígí raúroaáríñ gíá pti ní meáa nurí mímí níwírí “E ní rémoríñá éímí gíni.” ní mómíñaríñ pti ní píní níyá rímoní Sípéní píropenísíyo nání nuríñá seyíné tíñímaní seamúró mífáríni. ²⁹ Nioní re níyáiwírí níjía imóníñíni, “Seyíné tíñí mímíni ní bírí seaímeááná Kiraiso naní ní neaíiríñá bí onímíá pti ní neaííní ayá wí neaííní fáríni.” níyáiwírí níjía imóníñíni.

³⁰ Gí ní rí xí meáyíné, aníg wí ení rí rémí xí bí rí pti oseaimíni. Seyíné negí Ámíná Jisasi Kiraiso nání dñí moro negí ní rí xí meá nání dñí sípí wíáníwá nání kwíyí pimi dání imóníñwá pti nání dñí moro nero Poroní tñi nawíní gwí ní mómíñro nioní nání aníñ miní Goríxomí rí xíñí nuríyí rí xíni. ³¹⁻³² Nioní Goríxo níwímómíñaríñ pimi dání seyíné tíámíni yayí tñi ní bírí seyíné tñi xwíyíá níñwearíñ pimi dání dñí síxí íní míá nání rí xíñí re nuríyí rí xíni, “Judia píropenísíyo ñweagíá xwíyíá yayí neainaríñ pti aríá míwí wíá kiarí gíáyí omí wíá pimi dání éf umíneí.” nuríyí rí xíni. Nioní Jerusaremí ní rémoríñá ení ámá Goríxoyá e ñweagíáyí arírá nioní wímíá pti nání yayí wíníwíní gíni rí Goríxomí rí xíñí nuríyí rí xíni.

³³ Goríxo —O ananí ámá níwayíróñro ñweapírí nání wímí xaríñoríni. O seyíné dñí seakí kayó wíní gíni. “Apí e éwíní gíni.” ní mómíñaríni.

16

Yayí Poro wíowaríñ pti náníríni.

¹ Nioní negí ní rí xí meáí Píbíyí ríníñí —Í Jisasoyá síyíkí imóní gíá Segíría ñweagíáyó saní wuríñaróaríñ wíríni. “Í apí xí awíaxí wíríni.” seararíñíni. ² Í seyíné tíámíni ní bíríñá seyíné “Í ení Ámínáo tñi íkáríñíñ wíríñí?” níyáiwíro umímíñí rí xíni. E

nerfíná úrapí mīwí áamá Gorixoyá imónigfá wigf wín̄yo umím̄n̄ipaxf imón̄iñ̄pa axf̄p̄i numím̄n̄iro pí pí nán̄i ikeamón̄tagi n̄iw̄n̄iróná arirá wífr̄ix̄n̄i. Ayf r̄ip̄i nán̄ir̄n̄i. Í áamá ayá wíyo arirá wiri nion̄i eni arirá niri yar̄iñ̄i enagi nán̄i rar̄iñ̄i.

³ P̄risiraími t̄n̄i xiagwo Akwiraomi t̄n̄i “Poroyayf eaiwár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi. Ayaú nion̄i Kiraisi Jisasomi n̄ix̄d̄iri yar̄iñ̄ap̄i nán̄i gw̄f̄ n̄imón̄igf̄iyaúr̄n̄i. ⁴ Nion̄i éf̄ n̄inim̄n̄iri nán̄i yōf̄ mayf̄ nimón̄iri egf̄iyaú enagi nán̄i Gorixom̄i yayf̄ wiar̄iñ̄ar̄n̄i. Nion̄n̄i marf̄ái, éamá Jisasoyá s̄iyikf̄ imón̄igf̄á n̄im̄n̄i ñweagf̄áyf̄ eni ayaú nán̄i yayf̄ wiar̄igf̄ár̄n̄i. ⁵ Jisasoyá s̄iyikf̄ imón̄igf̄á x̄om̄i yayf̄ wian̄iro nán̄i añf̄ ayaúyáiwámi awí eánar̄igf̄áyo eni “Poroyayf̄ seaiwár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

Epinitasom̄i —O ḡf̄ d̄iñf̄ sixf̄ uyiñ̄áor̄n̄i. Esia p̄iropen̄s̄f̄yo áamá n̄f̄n̄i s̄in̄i en̄áná xámi Kiraisom̄i d̄iñf̄ w̄ikw̄ir̄oñ̄o, ayf̄ or̄n̄i. Om̄i eni “Poroyayf̄ siowár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

⁶ Mariaími —Í seȳné arirá oseaim̄n̄iri an̄iñf̄ minf̄ en̄ir̄n̄i. Ími eni “Yayf̄ siowár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

⁷ Ad̄ironikasom̄i t̄n̄i Juniasom̄i t̄n̄i awaúmi eni “Yayf̄ eaiwár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi. Awaú nion̄i t̄n̄i ax̄fḡw̄ioner̄n̄i. Awaú nion̄i t̄n̄i nawín̄ gw̄f̄ añf̄yo ñweañwáwaur̄n̄i. Nion̄i s̄in̄i Kiraisom̄i d̄iñf̄ m̄iw̄ikw̄ir̄oñ̄áná awaú xámi o t̄n̄i ikár̄in̄igf̄iwaú imón̄igf̄ir̄n̄i. Wáf̄ wur̄imeiar̄igf̄á seáyi e imón̄igf̄áyf̄ waúr̄n̄i.

⁸ Ab̄irietasom̄i —O Ámináoyá wo nion̄i d̄iñf̄ sixf̄ uyiñ̄áor̄n̄i. Om̄i eni “Yayf̄ siowár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

⁹ Ebanom̄i —O Kiraisom̄i n̄ix̄d̄iri yar̄iñ̄wápi nán̄i gw̄f̄ n̄imón̄iñ̄ȳf̄ wor̄n̄i. Om̄i t̄n̄i ḡf̄ d̄iñf̄ sixf̄ uyiñ̄áo, S̄itekisom̄i t̄n̄i awaúmi eni “Yayf̄ Eaiwár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

¹⁰ Aperisom̄i —O Kiraisom̄i n̄ix̄d̄ir̄n̄á m̄im̄iw̄iaró pír̄an̄iñf̄ x̄dar̄iñ̄aḡi w̄inar̄iñwá wor̄n̄i. Om̄i eni “Yayf̄ siowár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

Aris̄toburasoyá añiwámi wear̄igf̄áyo eni “Yayf̄ seaiwár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

¹¹ Yegf̄ axowawi Xerodionom̄i eni “Yayf̄ siowár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

Nasisasoyá imón̄igf̄áyo —Ayf̄ Ámináoyá wí imón̄igf̄áyf̄r̄n̄i. Ayo eni “Yayf̄ seaiwár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

¹² T̄iraipinaími t̄n̄i T̄iraiposaími t̄n̄i —Ípaú Ámináom̄i n̄ix̄d̄ir̄n̄á áamá wí eni ox̄d̄f̄poȳn̄iri r̄fw̄f̄ n̄ir̄fk̄w̄in̄iri an̄iñf̄ minf̄ yar̄igf̄ípaúr̄n̄i. Ípaúmi eni “Yayf̄ eaiwár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

Ḡf̄ d̄iñf̄ sixf̄ uyiñ̄áo, Pesisom̄i —O Ámináom̄i n̄ix̄d̄ir̄n̄á wín̄ȳf̄ eni d̄iñf̄ ow̄ikw̄r̄f̄poȳn̄iri an̄iñf̄ minf̄ yar̄iñ̄or̄n̄i. Om̄i “Yayf̄ siowár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

¹³ Rupasom̄i —O Ámináom̄i n̄ix̄d̄ir̄n̄á mowíá x̄dar̄iñ̄oman̄i. Om̄i “Yayf̄ siowár̄enap̄iñ̄oi.” nur̄iróná x̄n̄áim̄i —Í om̄i x̄n̄ái ḡf̄ inók̄in̄iñf̄ imón̄iñ̄ir̄n̄i. Ími eni e ur̄f̄poȳi.

¹⁴ Asiḡritasom̄i t̄n̄i P̄r̄igonom̄i t̄n̄i Xemisom̄i t̄n̄i Pat̄irobasom̄i t̄n̄i Xemasom̄i t̄n̄i negf̄ n̄ir̄x̄imeá awa t̄n̄i ñweagf̄áyo eni “Yayf̄ seaiwár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

¹⁵ Pirorogasom̄i t̄n̄i x̄iep̄i Juriaími t̄n̄i Neriasom̄i t̄n̄i x̄inap̄im̄i t̄n̄i Oribasom̄i t̄n̄i áamá Gorixoyá imón̄igf̄á ayf̄ t̄n̄i ñweagf̄áyo eni “Yayf̄ seaiwár̄enap̄iñ̄oi.” ur̄f̄poȳi.

¹⁶ Jisasoyá s̄iyikf̄ imón̄igf̄áyf̄né yayf̄ nin̄iróná yayf̄ óf̄ eánen̄f̄r̄ix̄n̄i. Jisasoyá s̄iyikf̄ imón̄igf̄á ñweagf̄á ap̄i ap̄i n̄ip̄n̄i yayf̄ seaiwár̄enap̄iñ̄oi.

“Ámá xep̄ixep̄á orónaneȳn̄iro seaíwap̄iyar̄igf̄áyf̄ s̄iñw̄f̄ w̄inax̄d̄f̄r̄ix̄n̄i.” ur̄iñf̄ nán̄ir̄n̄i.

¹⁷ Ḡf̄ n̄ir̄x̄imeáyf̄né, en̄f̄ r̄ir̄ém̄ix̄f̄ b̄i r̄ip̄i oseaim̄n̄i. Seȳné áamá m̄ix̄f̄ or̄in̄f̄poȳn̄iri seaiepīsiro óreámioapoȳn̄iri seaíwap̄iyiro yar̄igf̄áyo —Ayf̄ none seaíwap̄iyiñwápi n̄iw̄iaíkiro xegf̄ b̄i seaíwap̄iyan̄iro yar̄igf̄áyf̄r̄n̄i. Ayo s̄iñw̄f̄ w̄inax̄d̄f̄poȳf̄. S̄iñw̄f̄ n̄iw̄inax̄d̄iróná ayf̄ t̄n̄i gw̄iaumf̄ min̄ipa époȳi. ¹⁸ Ayf̄ r̄ip̄i nán̄i searar̄iñ̄i. Ámá e yar̄igf̄áyf̄ nepa Áminá Kiraisoyá x̄n̄áiwán̄iñf̄ nimón̄iro om̄iñf̄ w̄iwar̄igf̄áyf̄man̄i.

Reaxí winariñpí nánini dñí nimoro yarigfáyřini. Ayí dñimání ikaxí nuriro weyí umeararigfápimi dání amá maiwí “E neaiwapíyaníro rífa yaríñoi?” mñyaiwí egfáyo yapí wíwapíyarigfárini. ¹⁹ “Romí ñweáyí xwíyíá yayí neainaríñpí ríwí mumó píraníñí xídaríñoi.” ríñíñpí añí nímíni yaní iwénímení enagí nání nioní seyíné nání yayí ninaríni. E nerí aí amá nioní seararíñáyí yapí seaiwapíyipřixíniñí seyíné nañí imóníñpí nání dñí émfí saímí moro sipí imóníñpí nání majíá ero oimónípoyíniñí nimónaríñagí nání raríñini. ²⁰ Nioní seararíñapí seyíné xixeni neríñáyí, Goríxo —O ananí amá nñwayíroníro ñweapřífa nání wimíxaríñoríni. O sñni mé obomí xopíráří nñwimáná seyínéyá suyímanñwíyo wáríñfárini.

“Ámíñá Jisaso wá seawianíwíñigíni.” nimónaríni.

“Ámá tñyí yayí seaiwárénapáoi.” uríñí nániríni.

²¹ Timotio —O Kiraisomí nñxíđirí yaríñapí nání gwí nimóníñí woríni. O yayí seaiwárénapíñoi. Nioní tñni axígwíowa, Rusiaso tñni Jesono tñni Sosipatao tñni ení yayí seaiwárénapáoi. ²² Tetiasoní —Nioní Poro áwaní nñraríñá payí rína eearíñáoniríni. Nioní ení Ámíñáooyíné yayí seaiwárénapíni. ²³ Gaiaso —O Poroní xegí añíyo ñweañáná píraníñí nñmearíñoríni. Jisasoyá sñyikí imóníñgíá añí rípimi ñweagfáyí xegí añíyo awí eánipří nání umímínaríñoríni. O ení yayí seaiwárénapíñoi. Erasítaso —O añí rípimi dání gapímaníyíyá nñgwí menñweañoríni. O tñni xogwáo Kwotaso tñni awaú ení yayí seaiwárénapíni. ²⁴ [Ámíñá Jisasi Kiraiso seyíné nñyíñeni wá seawianíwíñigíni. “E imóníwíñigíni.” nimónaríni.]

“Goríxomí seáyimí uméwanigíni.” uríñí nániríni.

²⁵⁻²⁶ Seyíné xwíyíá yayí neainaríñpí —Xwíyíá apí Jisasi Kiraiso nání nioní wáf uraríñapí tñni xixeniríni. Apí eníñá dání íñimí yumí imóníñpířini. Íñimí yumí nimóga bagí aiwí agwí ríná ríxa wíá wókímíxíniñpířini. Émá nímíni ñweagfáyí wí aríá nñwiro dñí owíkwírópoyíniñí Goríxo —O aníñí noní ñweañoríni. O eníñá dání “E imóníwíñigíni.” ráríñípa wíá rókiamoagfáwa eagfápi wáf urímearíñwápimi dání émá nímíni ñweagfáyí tñí e ríxa sññáni áwaní rínáríniñpířini. Xwíyíá apí xaíwí íá oxířípoyíniñí seaimíxípaxo, ayí Goríxoríni. ²⁷ Dñí émfí saímí morí ñwíá imónirí eno, ayí oniríni. Omí Jisasi Kiraiso neaiñpí nání dñí nímoríñpími dání yayí seáyí émfí oumeaneyí. “E éwanigíni.” nimónaríni.

Payí Poro Koriníyo ñweáyí nání xámí eañínaríní.

Payí rína Jisasoyá siyikíyí aní yoí Koriníyo ñweagfáyí nání Poro xámí nírírí eañínaríní. Aní apí Gíríkíyí p̄ropenísíyo xwé b̄i imóníñp̄íríní. Poro émáyí aníyo wáí nurímeríná aní apimí ení nírémorí (Wáí wurímeiarígtá 18:1-17) xwiogwí wo nínwearí nuréwap̄yirí ámí wo síní eñáná áwíní e dání wí e nání nurí nínwearíná arfá re winínigíní, “Jisasoyá siyikí imónígtá Koriníyo ñweáyí n̄p̄íkwíní m̄yaríñoi.” rínarínagfá arfá n̄wirí payí ayí Poromí yaríñf̄ owianeyíníro nearí wiowáríñf̄p̄í ení n̄mearí nání payí rína nearí wiowáríñínigíní. Ayí Jisasomí d̄ñf̄ n̄w̄íkwíro aiwí síní n̄iaíwí p̄ópia yapí imóníro f̄wí síní Jisasomí d̄ñf̄ m̄w̄íkwíropa neríná egfápi íá xíríro yaríñagfápi nání m̄xí nurírí eañínigíní. Xf̄omí yaríñf̄ payí nearíñf̄pimí dání wigfápi nání ení áwanf̄ nurírí eañínigíní.

1 Poroní —Nioní Goríxo xegí n̄wimóníríñf̄pimí dání gí íwí Jisasi Kiraisoyá wáí wurímeiaríñf̄ wo imóníwínigínírí wéyo íá numíríñoníríní. Nioní negí n̄r̄xímeáo, Soteniso t̄n̄í nawíní n̄ñwearíná ² siyikí Jisasoyá imónígtá aní Koriníyo ñweagfáyíné nání —Seyíné Kiraisí Jisaso t̄n̄í nawíní ikárínígtáyíné eñagí nání siyikwí m̄íní imónífr̄xínírí searípeañíyínéríní. Seyíné ámá aní n̄m̄íní ḡmí ḡmí ñweagfá negí Ámíná Jisasi Kiraisomí —O Ámíná ayí t̄n̄í nene t̄n̄í nání nawíní imóníñoríní. Omí yayí wiarígtáyí n̄n̄í t̄n̄í nawíní xewaníñoyá imónífr̄xínírí wéyo íá seaumíríñf̄yínéríní. Seyíné nání payí rína nearí mónaparíñíní. ³ “Negí ápo Goríxo t̄n̄í Ámíná Jisasi Kiraiso t̄n̄í awaú wá seawianírí seyíné n̄wayíróníro ñweap̄r̄í nání seaírí éisixíní.” nimónaríní.

“Goríxo seaiapíñf̄p̄í nání yayí wiaríñáríní.” uríñf̄ náníríní.

4 Seyíné Kiraisí Jisaso t̄n̄í ikárínígtáyíné eñagí nání Goríxomí nuríríná xfo wá n̄seawianíríná nañf̄ seaim̄ixíñf̄p̄í nání d̄ñf̄ n̄m̄orí íníná seyíné nání yayí wiaríñáríní. ⁵ Ayí r̄ip̄í nání raríñíní. Kiraiso t̄n̄í ikárínígtáyíné Goríxo wá n̄seawianírí nañf̄ imóníñf̄ b̄i b̄i n̄seaim̄ixíríná réwap̄n̄paxí imóníro n̄j̄fá imónípaxí imóníro ep̄r̄fá nání b̄i onímíapí síxí m̄iseamímó n̄p̄íní ayá wí seamímonf̄ríní. ⁶ Xwíyíá Kiraiso nání yanf̄ seaiapíñwápi xwioxíyo sf̄k̄f̄k̄íníñf̄ seaom̄ixíníñagí nání ⁷ negí Ámíná Jisasi Kiraiso ámí xwíá t̄f̄yo nání n̄weap̄r̄í piaumímí in̄fwínigínírí xwayí nanírí n̄ñwearóná e e epaxí imónífr̄xínírí xegí kwíyíf̄pimí dání síxí seamímonf̄p̄í nání d̄f̄wí wí mikeamóníñoi. ⁸ Jisasi Kiraiso sf̄á xfo ámá n̄yoní mí ómóm̄ixímí enf̄ayi nání sf̄k̄f̄k̄í n̄seamíxa nunfá eñagí nání xwíyíá m̄iseaxekwímpaxíyíné imóníp̄r̄fáríní. ⁹ Goríxo —O seyíné xegí xewaxo, negí Ámíná Jisasi Kiraiso t̄n̄í nawíní gwiaumí in̄ígtáyíné oimónípoyínírí wéyo íá seaumíríñoríní. O ananí ámá ikwiárínípaxí imóníño eñagí nání “O xixení e neainf̄áríani?” yaiwipaxíñíní.

“Jisasoyá siyikí imónígtáyíné yanf̄ mepayónípaní.” uríñf̄ náníríní.

10 Gí n̄r̄xímeáyíné, gí d̄ñf̄ t̄n̄í marfáí, negí Ámíná Jisasi Kiraiso e wíwap̄yíwínigínírí n̄r̄f̄peañíñf̄pimí dání eñf̄ r̄rém̄xí b̄i oseaimíní. Seyíné n̄yíñéní xwíyíá axípi r̄íro píráníñf̄ n̄xíríníro ñweap̄r̄í nání xixegíní yanf̄ mepayónípa ero d̄ñf̄ axípi moro d̄ñf̄ aga ná b̄íní íá xíríro nero ñweáf̄r̄xíní. ¹¹ Gí n̄r̄xímeáyíné, ámá Kírowíoyá wí n̄b̄íro seyíné nání n̄n̄íróná “Ayí m̄xí r̄írowiágí inaríñoi.” n̄r̄fá eñagí nání seararíñíní. ¹² Wiyíné wiyíné r̄ip̄í r̄ip̄í rarígtá eñagí nání seararíñíní. Wiyíné “Poro neaiep̄siaríñeneríní.” raríná wiyíné “Aporoso neaiep̄siaríñeneríní.” raríná wiyíné “Pitao neaiep̄siaríñeneríní.” raríná wiyíné “Kirisso neaiep̄siaríñeneríní.”

rariġfá enaġi nánì enġ rirémixí seaiarinjini. ¹³ “Kiraiso ná woni imóninjagi aí siyikí oyá imóniġfáyí xixegfni yanġ epayónipaxírini.” ríseaimónarini? “Poró nene arirá neainfa nánì íkáfayo yekwiroárigfárini.” riyaiwiarinjo? Seyfné wayf niseameairfná Poromi oxídipoyiniri yoí nioniyá niriroy wayf seameaigfárani? ¹⁴⁻¹⁵ Nioni segíyí wíyo wayf mumeaipa neri aí Kirisipasomi tñi Gaíasomi tñi awaúmini wayf numeairi nánì Gorixomi yayf wiarinjini. Ayináni áamá wí re rípací menini, “Poroyá yoí niriíná wayf neameaigfenerini.” rípací menini. ¹⁶ Ayf neparini. Áamá Sitepanasoyáyo eni wayf umeainápi nánì ríxa dñj niníagi aiwi ámi wíyo eni wayf umeainárfani? Nioni ríxa dñj mñinarinini. ¹⁷ Ayf rípi nánì rarinjini. Kiraiso áamáyo wayf umeaiwinigini nirowárenapinjmani. Xwiyfá yayf neainarinj xfo nánipi wáf nurimeíwinigini nirowárenapinjini. Kiraiso yoxáfámi niperfná neainjpi surfma eniginiri wáf nurimeíwinigini nirowárenapirfná áamá wigf dñjyo dánì émí saímí nímoro uréwapiyarigfápi uréwapiyíwinigini nirowárenapinjmani.

“Enġ eániri njíá seáyí e imóniri Gorixó enġpi Kiraiso síwá neainjri.” urinj nánirini.

¹⁸ Xwiyfá Jisaso yoxáfámi nene nánì neapeinjpi nánì áamá nanfnaniro yarigfáyí re rarinjagfá aí, “Xwiyfá api majfá nikárinro rariġfápirini.” rarinjagfá aí nene Gorixó yeáyf neayimixemeaarinjene re yaiwinjwini, “Jisaso íkáfá yoxáfámi penjipimi dánì Gorixó enġ eáninj xegf imóninjpi síwá neainjri?” yaiwinjwini. ¹⁹ Nioni rarinjapimi Bikwíyo re niriiniri eáninjpi sopinj niwarini, “Gorixoní áamá ‘Dñj émí saímí moarinjwaénerini.’ yaiwinarigfáyo mirirakí wimfárini. ‘Dñj imegí yegf mojnwaénerini.’ yaiwinarigfáyo dñj mñixeyaíkí wimfárini.” E niriiniri eáninjpi nioni rarinjapimi sopinj niwarini. ²⁰ Ayináni Gorixó e winfá enaġi nánì áamá ríná dñj imóniġfá “Dñj émí saímí moarinjwaénerini.” yaiwinarigfáyí arirerini? Nwí ikaxí eáninjpi mewegfáyí eni arirerini? “Xwiyfá ximiximí niniri mirarinjwaénerani?” yaiwinarigfáyí eni arirerini? Áamá Gorixomi dñj miwíkwíroarigfáyí “Dñj émí saímí nímorane rarinjwaénerini.” rariġfápi nánì o ríxa re oyaiwípoyniri mñeaiwapiyipa enjrani, “Nepa dñj émí saímí nímoro rariġfápirini. Majfá nikárinro rariġfápirini.” oyaiwípoyniri mñeaiwapiyipa enjrani? ²¹ Ayf rípi nánì rarinjini. Gorixó xewaninjo dñj émí saímí nímorfná áamá xfomi dñj miwíkwíró “Dñj émí saímí nene negf moarinjwápi mñixdíranená anani xfoyá ámaéne imónipaxírini.” yaiwiarigfáyí api xe oimónipoyiniri síjwí miwiní xwiyfá none wáf rarinjwápi —Api “Majfá íkárinjipirini.” rariġfápirini. Apimi dánini áamá nepa dñj wíkwíroarigfáyo Gorixó “Yeáyf uyimixemeáimigini.” wimóninjri. ²² Gf Judayf xwiyfá api neparfaniri ipimónani nánì emimf bí oneaiwapiyípoyniri wimónarinjri. Émayf xwiyfá api neparfaniri ipimónani nánì njíá seáyí e imóninj bí onearéwapiyípoyniri wimónarinjri. ²³ E e wimóniagi aiwi none wáf nurimeranéná xwiyfá rípi wáf urarinjwáriní, “Áamá Gorixó yeáyf uyimixemeáwinigini nánì urowárenapinjomi yoxáfámi yekwiroárigfawixini.” urarinjwáriní. E urarfná émayf “Xwiyfá majfá injjpi rfa rarinjo?” yaiwiarigfárini. Gf Judayf “Sfmirirf neaiarinjpi rfa rarinjo?” yaiwiarigfárini. ²⁴ E neri aí xfoyá imónanfwá nánì wéyo fá neaumirinjene Judayenerani, Girikiyenerani, xwiyfá api arfá niwiranéná re yaiwiarinjwáriní, “Kiraiso niperi niwiápnimearinjipimi dánì Gorixoyá enġ síxí eáninj tñi dñj émí saímí o mojnpi tñi síwá neainjri?” yaiwiarinjwáriní. ²⁵ Ayf rípi nánirini. Áamá dñj re yaiwiarigfápi, “Gorixó majfá nikárinri yarini.” yaiwiarigfápi, api aí pí pí njíá áamá imóniġfáyo wiárf nímúrori seáyí e wimónini. “Gorixó enġ saminj niweri yarini.” yaiwiarigfápi, api eni aí pí pí enġ eáninj áamá imóniġfáyo wiárf nímúrori seáyí e wimónini.

²⁶ Gf niriixímeáyfné, Gorixó gf áamá oimónipoyiniri wéyo fá seaumiráná íná seyfné imóniġfápi nánì dñj nímoróná “Poró ayf api nánì rfa neararinj?” yai-

wipaxírini. Nioniyáyí oimónípoyniri wéyo fá niseaumíríná segíyí obaxí wí nijfá áamá wigí dñíyo dání imónarígápi xwé bí imóníñaná wéyo fá seaumírínífrani? Segíyí obaxí wí xwéríxayíné imóníñaná wéyo fá seaumírínífrani? Segíyí obaxí wí ení rñí nimóníro áamáyo umenweañaná wéyo fá seaumírínífrani? Oweoi. ²⁷ O áamáyo yeáyí uyimíxemeámániri nání neríná áamá “Negí dñíyo dání dñí émf saímí moñwaénerini.” yaiwinarígáyo ayá wimómániri nání “‘Majfá ikáriniñí imóníñípirini.’ rarígápipi oxídímíni.” niyaiwiri eníri. Áamá “Ení síxí eániñwaénerini.” yaiwinarígáyo ayá wimómániri nání “‘Ení meániñípirini.’ rarígápipi oxídímíni.” niyaiwiri eníri. ²⁸ Áamá xíomi míxídarígáyo “Apí seáyí e imóníñípirífrani?” yaiwiarígápi anípá imíximfániri nání “Amípí ayí peayí n-wianíro ‘Sípíri.’ rarígápipirani, ‘Mipímóníñíri.’ rarígápipirani, sa apimi oxídímíni.” niyaiwiri eníri. ²⁹ Áamá wo aí Goríxoyá síñwí tñí e dání míxí meakíninípaxí mimónípa éwinígíni apí apí niyaiwiri eníri. ³⁰ E nerí aí xewaníño neaiñípipi dání Kiraisí Jisaso tñí nawíní ikáriniñwaénerini. Omí dání Goríxo dñí émf saímí xfo moaríñípi dñí síxí neamímori xfoyá síñwíyo dání áamá wé róníñwaéne neaimíxiri áamá nioniyá síyikwí míníñí imóníñíxini wimóníñípi neaimíxiri negí íwí yaríñwápimi dání gwíniñí nearoayírori eníri. ³¹ Goríxo Kiraisomi dání apí apí neaiñí enagí nání Bíkwyo re nírini eániñípi, “Áamá míxí nimeakíníroná áamá wí nání míxí mimeakíní Ámínáo nání míxí meakínípoysi.” nírini eániñípi xixeni xídfírixini.

2

“Niseaímearíná Jisaso nánini searéwapíyíñáriní.” uríñí nánirini.

¹ Gí níríxímeáyíné, nioní iwamíó niseaímearí xwíyíá Goríxoyá ínimi imóníñípi wáf nisearíríná “Poró nijfá seáyí e imóníñorífrani?” oniaiwípoyniri xwíyíá xwé imóníñí rarígápi tñí seariri ámaéne negí dñíyo dání dñí émf saímí moaríñwápi tñí seariri mé ² dñí rípiñí moñárini, “Ámi bí gí dñí tñí gíwí nímixiri murípa oemini. Sa Jisasi Kiraisomi íkfá yoxáfpámi yekwíroarígápi nánini ouréwapíyíminí.” nímori apíni seaíwapíyíñáriní. ³ Nioní seyíné tñí nñwearíná ení samíñí nñwerí ñweañáriní. Wáyí erí óf erí nerí ñweañáriní. ⁴ Nisearéwapíyírínáraní, wáf nisearírínáraní, xwíyíá áamá “Apí seáyí e imóníñípirífrani?” yaiwiarígápi bí tñí níkwímíxiriñípipi dání dñí oseakínímíximíni nerí mísearí emímí ení eániñí Goríxoyá kwíyípipi dání niseaíwapíyíríná searéwapíyíñáriní. ⁵ E enápi, ayí rípi nání enáriní. Seyíné Goríxomi dñí n-wíkwíroróná ámaéne “Dñí émf saímí moaríñwíni.” yaiwinaríñwápimi n-wíkwíró Goríxoyá ení eániñípipi dñí owíkwírópoyniri e nerí seaíwapíyíñáriní.

“Nijfá Goríxoyápi xegí kwíyípipi dánini imóníñípaxírini.” uríñí nánirini.

⁶ E niseariri aí none áamá Goríxomi dñí wíkwíroarígá yóf imóníñíyo nijfá dñí émf saímí móníñípipi dání imóníñí bí uraríñwáriní. Nijfá apí áamá ríná dání imóníñípipi dánímaní. Nijfá apí ení áamá ríná dání seáyí e nimóníro menweagáyo —Ayí anínaníro yarígáyoíri. Ayíyá imóníñípipi dánímaní. ⁷ Nijfá dñí émf saímí móníñípipi dání imóníñí nioní seararíñápi, ayí Goríxoyá yumí imóníñípirini. Apí ínimi imóníñagí nání áamá “Goríxo enfápi nání nijfá oimónaneyí.” n-wimóníro aiwí wíwaníñíyí dñí mopaxí mimóníni. Apí Goríxo aníña tñí xwífári tñí síní mimíxípa ené dání yumí dñí enwípeáríñípirini. Nene xfo tñí anínamí ñweanfá nání enwípeáríñípirini. ⁸ Áamá ríná dání seáyí e nimóníri menweagáyo wí Goríxo yumí dñí enwípeáríñípi nání nijfá mimóníñí. Ayí nijfá nimóníro síñwíyí, Ámíná ení eániñí nene yeáyí neayimíxemeañá nání Goríxo imóníñípi neaíwapíyíñomi wí íkfáyo yekwíroaríro egfámani. ⁹ None raríñwápi nání Bíkwyo dání xixeni re

niriniri eánini, “Amipi Gorixo áamá xíomi dñj sñx uyarigfáyo wipimoárinipi, ayí áamá wí sñwí mñwñipa ero arfá mñwipa ero ‘Neaipmoárinipi, ayí apirfan?’ niyaiwiri dñj mñmopa ero yarigfápirini.” E niriniri eáninipi none seararinwápi tñni xixeni imónini. ¹⁰ Gorixo nene nání neaipmoárinipi áamá wigf dñj tñni dñj mñmopaxf imóninagí aiwi Gorixo xegf kwíyipimi dání ríxa wíá nearókiamonirini. Ayí rípi nánirini. Xegf kwíyipi nemerí amipi nñni nání nijfá imónini. Amipi Gorixo yumfí enwípeárinipi nání aí nijfá imónini. ¹¹ Áamá go áamá wo yumfí dñj moarinipi nání nijfá imónini? Oweoi, áamá o yumfí dñj moarinipi xewaninoyá dñjpiní api nání nijfá imónini. Kwíyí Gorixoyápi ení axípi imónini. Áamá wo aí dñj Gorixo moarinipi nání nijfá mimónipaxf nerí aí xegf kwíyipiní nijfá imóniní enagí nání Gorixo yumfí neaipmoárinipi nání ananí wíá nearókiamopaxirini. ¹² Gorixo wá nñeawianiri e e epaxf imónirixiniri síwiá síxí neamímoní nñpini nání nijfá imónanfá nání o kwíyí áamá xwíá tñyo xíomi mñxídarigfáyíyá imóninipi síxí mñeamímó xíó tñj e dñjpi síxí neamímonirini. ¹³ Ayínáni none Gorixo wá nñeawianiri síwiá síxí neamímonípi nání nñsearéwapiyiríná xwíyíá áxwñajeneyá dñj émí saímí nñmorane réwapñarinwápipimi dání mñsearéwapiyí xwíyíá Gorixoyá kwíyipi nearéwapiyíyo dání searéwapiyarinwáriní. Áamá Gorixoyá kwíyipi tñgíyáyo kwíyipi nearéwapiyípi píraniní ureñwípearinwáriní. ¹⁴ E nerí aí áamá kwíyí Gorixoyápi mayf imónigfáyo o wá nñeawianiri e e epaxf imónirixiniri xegf kwíyipimi dání síxí neamímonípi nání nurirínáyí wí mímñipaxfmaní. Ayí rípi nánirini. Áamá ayí áamá wí Gorixoyá kwíyipimi dání yarínagí nñwñiróná kwíyipimi dániní mí ómñipaxf imóninagí nání dñj píraniní neyíro “Gorixoyá kwíyipimi dání rífa yarínó?” yaiwipaxf mimóninó. Ayínáni api e mñyaiwí majfá neróná “Áamá ayí majfá níkariníro rífa yarínó?” yaiwiarigfáriní. ¹⁵ E nerí aí áamá Gorixoyá kwíyí tñgíyáy amipi bí nání dñj neyíro “Ayí mñkí apimi dání rífa imónini? Apimi dání rífa imónini?” yaiwipaxirini. Kwíyipi tñgíyáy e yaiwipaxf aiwi mayfíyí ení kwíyipi tñgíyáy imónigfápi nání wí dñj eyíropaxf menini. ¹⁶ Nioní seararinápi tñni xixeni Bíkwíyo re niriniri eánini, “Áamá gíyí Ámínáo dñj moarinipi nání nijfá imóninó? Oweoi. Gíyí omí uréwapiyipaxf imóninó?” E niriniri eáninagí aiwi nene oyá kwíyipi tñjwaéne dñj Kiraiso moarinipi axípi moarinjwaénerini.

3

“Searéwapiyarinwáone sa Gorixomí xñáíwanéniní imóninwáonerini.” uriní nánirini.

¹ Gf nñrñxímeáyíné, nioní e nñseariri aí xámí seyíné tñni nñjwearí nñsearéwapiyiríná áamá kwíyipi tñgíyá wíyóniní searéwapiyipaxf mimónigfáriní. Áamá kwíyipi mayf imónigfá Gorixomí mñxídarigfáyo uréwapiyarinwápa axípi searéwapiyinárini. Áamá Kiraisomí iwamfó nñxídiríná o tñni ríxa ikárinigfáyíné aiwi síní pñopia yapí imónináná searéwapiyinárini. ²⁻³ Seyíné nñaiwí pñopia aiwá mññipaxfñiní imóninagí nání xwíyíá ínimi imóninipi nñsearéwapiyiríná aiwá mñseaiapí amññiní seaiapinárini. Agwí ríná aí seyíné kwíyipi oseaiwapiyimñiri yarínipimi mñxídf segf dñj tñni feapá seainarinipimi nñxídiro síní aiwá nñpaxfñiní mimóninó. Seyíné segf wñnyo síní sipí dñj wiaiwiro sñmí tñni iníro nerónáyí, “feapá neainarinipimi xídirane sipí áamá Gorixomí mñxídarigfáyí yarigfápa erane mepa yarínwñni.” rñseaimónariní? ⁴ Ayí rípi nání e searariníni. Seyíné yaní nepayóníro wiyíné “Nene Poromñni xídarinwáénerini.” rñro ámí wiyíné “Aporosomñni xídarinwáénerini.” rñro nerónáyí, re rñseaimónariní, “Áamá Gorixomí mñxídarigfáyí yapí mepa yarínwñni.” rñseaimónariní? ⁵ Seyíné píraniní dñj yaikirópoyí. Aporoso pí rífa imónini? Poroní

pí ría imóniñini? Sa Ámináoyá xináipawíniñi nimónirai yawawi xixegíni pí pí éisixiniri fá yeauráná yarigwíiwawirini. Yawawi apini yarigwíipimi dani seyíne Gorixomi dñi wíkwírogfáriní. ⁶ Nioni iwamó wá niseariríná aiwá iwíániñi seauriñarini. Aporoso ríwíyo nisearéwapiyiríná aiwá api yeáy eniginiri iniigíniñi seapiseamenirini. Yawawi e egwíiwawi aiwi seyíne Gorixoyá dñiyo dani aiwá ná nerápiriniñi yapigfáriní. ⁷ Ayinani gímini go aiwá iwíá uríñirani, gímini go iniigí piseañirani, ayí ananirini. Sa Gorixoyá dñiyo dani aiwá ná yapariñi enagi nani xto naniñi “Seáy e imóniño, ayí orfani?” yaiwipaxirini. ⁸ Aiwá iwíá uríño tñi iniigí piseañi tñi awaú wíto wíto seáy e míwimónini. Níwaúni xixeni axípi imóniñi. Sía Gorixoyá ámayo yayí wimonfáyimi awaúmi yayí níwimoríná wíto xegí enípi tñi xixeni wiiri wíto xegí enípi tñi eni xixeni wiiri eníñirini. ⁹ Yawawi Gorixomi xináipawíniñi nimónirai e éisixiniri wimónariñipi yanirai nani gwí nawíni mónigwíiwawi enána seyíne oyá aiwá omiñiyíñeniñi imóniñagí nani raríñini.

Uréwapiyarigfáyí nani añi mirarigfáyí tñi ríramiñiyí ení naniñini.

Seyíne Gorixoyá xegí añiwániñi eni imóniño. ¹⁰ Nioni Gorixoyá wá niniwianiri e nimóniri éwiniginiñi sxi nímonipimi dani áma sñi añi miraniri nani dñi émi saimí moarigfápaniñi neríni píraníñi nisearéwapiyiri sñi xámí tiwayironanigini. Sñi xámí nítiwayirómáná enána áma ámi xamiñi wo e dani nímiri peyarini. E nerí aí seyíne sñi xámí tiwayironiñomi dani omiraneyiniróná úrapí mé woxini woxini xixegíni píraníñi dñi nímorí mirírixini. ¹¹ Seyíne níjía re imóniño. Sñi iwamó tiwayironiño, ayí Jisasi Kiraisorini. Sñi ámi sñi wo tiwayironipaxí mimónini. Omi dani seáy e nímiri peyipaxirini. ¹² Omi dani añi nímiri nípeyiríná áma wí sñi gorí tñirani, sñi siripá tñirani, sñi ayá tñi imóniñiyí tñirani, miriro winiyí íkía tñirani, ówí tñirani, ará siyikí tñirani, miriro yaríño. ¹³ Áma xixegíni nímiri ugíapi sía Kiraiso weapiníyimi áma nineneni sñiwí winani nani sñani imóniníñirini. Sñani imónaná re yaiwianíwáriní, “Añi nímiriróná ayí tñi mirigfáraní?” yaiwianíwáriní. Ayí rípi naniñini. Sía ayimi ría níniñipimi dani sñiwí winaxídaníwáriní. Xixegíni mirigfápi wítyá ría nani “Ayí Gorixomi dñi níwíkwíroro aí ría nípaxí imóniñi tñiniñi mirigfáraní?” yaiwirane wítyá ría níminiri éf aí sñi miriniñagí níwiniranénáyí, “Ayí Gorixomi dñi níwíkwíroróná píraníñi níxídiro ría míniñipaxí imóniñipi tñiniñi mirigfáraní?” yaiwirane yaníwáriní. ¹⁴ Añi áma gíyí gíyí sñi xámí tiwayironiñomi seáy e nímiri peyigfápi ría míniñi sñi miriniñánáyí, áma ayo Gorixoyá yayí wimonfáriní. ¹⁵ Añi áma gíyí gíyí nímiri peyigfápi ría nowaránáyí, “Añi riwá mirariñini.” yaiwigfápi anipá imóniñi enagi aiwi Gorixoyá yeáy nuyimíxemearíná añi xiáwíyo ría níminiri yaríni ríayo daniñiñi umíxearíñini.

“Seyíne Gorixoyá añi wíwániñi imóniño.” uríñi naniñini.

¹⁶ Añi Gorixoyá tñi awí eánarigfíiwániñi imónigfáyíne imóniñipi nani seyíne sñi majía rimóniño? Oyá kwíyípi seyíne añiwániñi imóniñipimi iními seañweañipi nani eni sñi majía rimóniño? ¹⁷ Áma gíyí gíyí añi Gorixoyá tñi awí eánarigfíiwámi xwiríá sealkíxéanáyí, iwá nioniyáiwáni imóníwiniñini imixiñi enagi nani xíto eni xwiríá wíxixeníñirini. Seyíne níyíñeni, ayí añi iwániñi imóniñagí nani raríñini.

“Segíyí wone míneamíeyoapani.” uríñi naniñini.

¹⁸ Áma woxí “Níwaníñoni dñi émi saimí monáonirini.” níyaiwiniri yapí méwapíniñani. Segíyí wo “Nioni áma ríni daniñiyí sñiwíyo dani dñi píraníñi émi saimí monáonirini.” níyaiwinirínáyí, nepa Gorixoyá sñiwíyo dani dñi émi saimí monáoníni nani dñi api píni níwíarimáná wigí sñiwíyo dani majía ikárinariñi wo imóníwiniñini. ¹⁹ Áma Gorixoyá míxídarigfáyí “Nene dñi émi saimí moaríñwáriní.” yaiwinarigfápi, ayí Gorixoyá sñiwíyo dani majímajía níkariniri

yarigfápi enagi nání seararíjini. Bíkwiyo dání nioni seararíjapi tñi xixeni rípi nírini eánijagi nání raríjini, “Ámá ‘Díjé émf saímí moaríjwáriní.’ yaiwinarigfápi dání sipogwí wioáriníayo opikínipoyiníri yaríjo, ayí Goríxoriní.” nírini eánijagi nání raríjini. ²⁰ Ámi wí e ení bí rípi nírini eánini, “Áminá Goríxo nijfáriní. Ámá ‘Díjé émf saímí monwaéneriní.’ yaiwinarigfáyí wigí díjé tñi enwípearigfápi surímá imónini.” nírini eánini. ²¹ Ayínáni negí nearéwapíyarigfáyí womí seáyí e numíeyoarane “Omíni xídaríjwaéneriní.” mirípa oyaneyí. Ayí rípi nání seararíjini. Amípí nñi ayí seyíné arírá seainfa nánirini. ²² Poroníraní, Aporosoraní, Pitaoraní, xwíá ríríraní, seyíné síní síjé níjwearínáraní, níperínáraní, amípí agwí ríná imóníjyíraní, ríwíyo imónínfáyíraní, nñnyí ayí seyínéyá imónini. ²³ Seyíné ení Kiraisoyá imóníjo. O ení Goríxoyá imóníjo enagi nání “Negí nearéwapíyarigfáyí womí seáyí e mimíxípa oyaneyí.” seararíjini.

4

“Goríxo ámá xíoyá imónigfáyo yarigfápi nání píró umenfáriní.” uríjé nánirini.

¹ Seyíné wáf rímearíjwáone nání díjé nímoróná rípi ní mótírxini, “Awa Kiraiso apí éfírxiníri wimónaríjpi epíri nání xegí xínáiwáníjé imónigfáwaríani? Xwíyá oyá yumí ríníjpi áwaní wuríyípi nání xegí bosíwowáníjé imónigfáwaríani?” yaiwírxini. ² “Bosíwí nímoróná yarigfáyí wigí díjé tñi amípí ayá wí nerínáyí, ayí apání yaríjo.” yaiwiaríjwámani. “Sa ná bini boso uraríjpi tñi xixeni díjé unwírípaxí imóníjpi nerínáyí, ayí apání yaríjo.” yaiwiaríjwáriní. ³ Ámá opisí aníyo dání xwíríxí mearigfá wíraní, seyínéraní, segí díjéyo dání nioni gí yaríjapi nání píró nímerínáyí, ayá síwí bí míníró “Apí, ayí ananírini.” yaiwimíni. Níwaníjoni aí gí yaríjapi nání píró nímeníri “E éapi nanírfani? E éapi sípírfani?” yaiwinaríjmani. ⁴ Nioni díjé peá nuníri “Íwí bí méaonírini.” níyaiwiníri aiwí “Xwíyá mayóni imóníjini.” wí rípaxí meníni. Nioni yaríjapi nání píró epaxí imóníjo, ayí ná woní Áminá Goríxoriní. ⁵ Ayínáni síní imóníjáná seyíné ámá wíyo xwíyá mumeáripáni. Ámináo —O níbiríná amípí sífá yíníjímíníjé imóníjyí wíá ókímíxíri ámá díjé ínimi níkwírómáná egfápiraní, rígfápiraní, nípi ní síjání imíxíri eníforiní. O weapíne nání xwayí naníro jweárxini. Íná dání xíxegíni womíni womíni yayí níneameríná wo xegí néra unípi tñi wo xegí néra unípi tñi xixeni nearínfáriní.

“Seyíné seáyí e seáyí e nímeníróná naníjmani.” uríjé nánirini.

⁶ Gí nírxímeáyíné, payí rína nearíná ewayí xwíyá nioni tñi Aporoso tñi nání níra waríjapi, ayí seyíné díjé píraníjé nímoró “Poró nene yaríjwápi nání rífa neararíni?” oyaiwípoyiníri nání níra waríjini. Seyíné yawawí nání níra waríjapi nání díjé nímoróná Bíkwiyo nírini eáníjpi ogámí mepa nero seáyí e mimónípa nemáná wíyo imímí wímíxíro wíyo seáyí e umíeyoaro mepa éfírxiníri seararíjini. ⁷ Seyíné nání ámá gíyí “Seáyí e imónigfáyíriní.” yaiwiaríjo? Oweoí, wí e míseaiwiaríjo. Amípí seyíné imónigfápi Goríxo wí síxí míseamímoní renoí? Oweoí, amípí seyíné imónigfápi o síwíá síxí seamímoníriní. O síwíá síxí seamímoní enagi nání pí nání seáyí e nímoróná síxí míseamímopa ení náníjé míxí meakíníjaríjo. ⁸ Neparíani? Seyíné ríxa aiwá xwé níníróníjé agwí ímí rífa seayini? Ríxa amípí wí mímúróngfáyíné nímoróná rífa jweanoí? None síní sípífaníjé nímorónáne jweanáná seyíné ríxa míxí ináyí nímoróná rífa jweanoí? Aí, none ení seyíné tñi nawíní míxí ináyí nímorónáne seáyí e imónánwá nání re neaimónaríni, “Seyíné nepa ríxa míxí ináyí nímoróná, síjwíríyí naní imónímíníri eníriní.” neaimónaríni. ⁹ Nioni díjé re nímorónaríjagi nání seararíjini, “Wáf wurímeaiaríjwáone Goríxo aga

síwíá neawárinjonerini. Ámá xwíríxí numemáná ‘Ríxa opíkípoyi.’ rárininjíyíninjí imóninjwáonerini. Pí pí níni síjwí tígíáyí —Anjínajírani, ámáraní, níni síjwí níneaníro rípfá neamearípírí nání áwínimí yarinjwáone imóninjwíni.” nimónariní. ¹⁰ None Kiraisomí níxídirane nání majímajíá ikárininjwáone aí seyíné o t́níní nawíní níkáriníro nání ríxa díjé nanjé imóninjípíní tígíáyínérini. None enjé saminjé neawenjone aí seyíné ríxa enjé eánígíáyínérini. None peayé neawianígíone aí seyíné seáyí e seaimíxígíoyínérini. ¹¹ Enjíná dání agwí ríná nání none agwí nání erane inígí nání neainírí iyíá íríkwíní pánirane ámá wé t́níní neaupíkákwiarígíone imónirane anjé sá weanfá nání wí mayone enagí nání anjé xwírínimerane ¹² negí wé t́níní ominjé aninjé miní erane ámá ríperírí nealáná píráninjé nanjíní umearirane xeaninjé nealáná xwámámí wirane ¹³ ikayíwí neamearáná píyíá xwíyíá urirane yarinjwáonerini. Xwíá rírí nírimíní dájíyí ráfí neaimoarígíonerini. Ámá níni none píaxí eanjé íyanjwíninjé neaimoarígíonerini. Agwí ríná ení apí síní e neaimoarínjoi.

“Poroní ikaninjé níaxídííríxíní.” urinjé nánirini.

¹⁴ Ríwamíinjé nioní neáa warinjá apí seyíné ayá oseaimómínirí meá níaiwí gí díjé síxí seayínájíyínéninjé díjé f́a oxírípoyínirí eearinjíní. ¹⁵ Seyíné Kiraisomí píráninjé xídípíríá nání yayíwí seamearígíáyí nepa f́a míropaxí enjánáyí, segí áponíninjé imóninjáoní ayí obaxí meníní. Nioní xwíyíá yayí seainípaxí imóninjípí iwamíó wáfí nísearíríná seyíné Kiraisí Jisaso t́níní nawíní ikárinípírí nání nioní seameanjáyíyéninjé imóninjagíá nání seararínjíní. ¹⁶ Segí áponíninjé imóninjáoní, ayí nioní enagí nání enjé rírémíxí rípi oseaimíní, “Nioní yarinjápa axípi ikaninjé níaxídííríxíní.” osearímíní. ¹⁷ Nioní seararínjápí oépoyínirí xámí Timotiomí —O gí díjé síxí uyírí díjé unjwírírí enjóríní. Kiraiso nání wáfí urínjápímí dání díjé wíkwíróagí nání gí íwóninjé imóninjoríní. Omí seyíné t́fámíní urowárenapínjíní. O ríxa níseaiméaríná nioní Kiraisomí níxídiríná yarínjápí —Apí nioní amí amí nemeríná Jisaso yá síyikí imónígíá níyoní uréwapíyarínjápíríní. Apí nání o dírírí seainínjoi.

¹⁸ Wíyíné nioní míbipa emíá náníninjé seáyí e seáyí e nímeníro wárixayíné imónarínjoi. ¹⁹ E nerí aí Ámíná Goríxo níwimóníríná nioní síní mé seyíné t́fámíní níbírí wárixayínéyá xwíyíápi arf́a míseai segí enjé neáníro seáyí e imónígíápi apímí dání rí rimónarígíawixínirí síjwí seanaxídímíáríní. ²⁰ Ámá manjépaní rarínjagíá níwíníranéná “Ayí Goríxoyá xwíoxíyo páwípíríáyíríani?” yaiwiarínjwámaní. Enjé neáníro uxídaránjagíá níwíníranéná “Ayí oyá xwíoxíyo njweáyíríani?” yaiwiarínjwá enagí nání seararínjíní. ²¹ Seyíné gímíní gípi nání seaimónariní? “Poró síyikí nearaní nání iwanjé nímeámí b́fwínígíní.” ríseaimónariní? “Díjé síxí neayarínjípí neaíwapíyíní nání nípení nimónímáná b́fwínígíní.” ríseaimónariní?

5

Wígí wo xanoyá apíxí t́níní f́wí nínrí meánígíf́ipi nání míxí urinjé nánirini.

¹ Xwíyíá bí rípi seyíné nání rínímearíní, “Jisaso yá síyikí imónígíá Koriníyo njweagíáyí wí f́wí inarínjoi.” rínímearíní. f́wí apí emá Goríxomí míxídarígíáyí aí xe oinípoyínirí síjwí níwínarígíápi nání seararínjíní. Segí wo xanoyá apíxí t́níní f́wí nínyíf́ísáná meánígíf́i enagí nání rarínjíní. ² f́wí apí síní enjáná pí nání wárixayíné imónarínjoi? Sípí apí yarínjomí segí síyikí imónígíápipímí dání níparíro mopaxí enagí nání apí e nemáná njwí nearo síjwíríyí, ayí nanjé yanírí egíáríní. ³ Nioní ná j́fámí nínjwearí aí gí díjépi seakíkayónjóní seyíné t́níní njweaarínjápáninjé sípí apí enomí ríxa xwíyíá umeárínjáríní. ⁴⁻⁵ Ámíná Jisaso nírowárinjípímí dání díjé re moáríanígíní, “Ayí awí neáníróná nioní síní díjé ukíkayónáná enjé eáninjé Ámíná Jisaso yápipímí dání xwíyíá axí rípi rínííríxíní, ‘Xe f́wí apí yarínjoi náomíní xwíríá wíxíxeníá nání Seteno t́níní

owáraneyi. Ríwíyo sía Ámináo bin+áyimi xegí dñj+pi yeáyí uyim+xemeanfa nán+ agwí Seteno tñ+ owáraneyi.’ rñf+r+xini.” dñj+ e moár+fanigini.

“Ámá sipí enjomi emi parimó+r+xini.” urñj+ nán+r+ini.

⁶ Seyíné wárxaxa imónar+igfápi aga nanj+ menini. Yisí bi on+miápi t+agi aí bisfkerfá n+pim+ni íkwianwí eap+nárarfná n+p+ni nimiga warñj+pi nán+ seyíné njfá mimón+pa reñoi? ⁷ Yisí on+miápi táná bisfkerfá n+pim+ni íkwianwí eap+nárarñj+pa axípi xámi f+wí ná woni éf aí ámá obaxí axípi xén+paxí enagi nán+ seyíné bisfkerfá sñjññj+ imón+p+r+i nán+ yisí xámñjññj+ imónñj+pi emi kw+r+imópoyi. Seyíné ríxa bisfkerfá yisí mayí sñjññj+ imónñj+agi aí seararñj+ini. Ayí r+pi nán+r+ini. “Judayene Gor+xoyá añfnajo neamúroagf+pi nán+ dñj+ moani nán+ sip+sipí r+diyowá yarñjwápa Kiraiso eni nene nán+ ríxa r+diyowá inñj+ enagi nán+ seyíné ríxa bisfkerfá yisí mayí sñjññj+ imónñj+oi.” nimónar+ini. ⁸ Ayínáni nene Kiraiso neañj+pi nán+ dñj+ moani nán+ aiwá api n+nirane yayí neranéná bisfkerfá yisí xámñj+pi —Api sipí wikár+iro rikikirfó ero yar+igfánñj+ imónñj+p+r+ini. Api tñ+ nim+xiri miní bisfkerfá yisí mayípi —Api dñj+ nanj+p+ni fá x+r+iro nepa imónñj+p+ni nán+ r+iro yar+igfá+p+r+ini. Bisfkerfá yisí mayí api tñ+ níwanigini.

⁹ Nioni xámi payí wina re n+r+i neari mónapñj+r+ini, “Seyíné ámá f+wí inar+igfáyí tñ+ nawíni gwiaumí min+pani.” n+r+i neari mónapñj+r+ini. ¹⁰ E n+r+i nearfná ámá Gor+xomi m+xídar+igfá f+wí in+rórani, sñjwí f+wí win+rórani, f+wí uráp+rórani, wigí ñwáf+ipimi xídirórani, yar+igfáyí nán+ m+searñjanigini. “Ámá Gor+xomi m+xídar+igfá api api e yar+igfáyí tñ+ gwiaumí wí min+pa oemini.” niyaiwirónáyí, xwíá r+rími pñ+ni niwiár+r+i nán+ e epaxí imónñj+agi nán+ wí e m+searñjanigini. ¹¹ Payí xámi n+r+i nearfná ayí r+pi imónñj+pi nán+ searñjanigini, “Ámá ‘Jisasomi n+xídir+i nán+ segí sér+xímeáon+r+ini.’ rarñj+ wo ap+xí wí tñ+ f+wí in+r+rani, sñjwí f+wí win+r+rani, xegí ñwáf+ipimi xídir+rani, ámáyo ikayf+wí umear+r+rani, ini+gí xwapí n+nimáná pap+ké er+rani, ámáyá amípi wí f+wí uráp+r+rani, e yarñjoi tñ+ gwiaumí min+pani. Aiwá aí o tñ+ nawíni n+kum+x+n+r+i m+n+pani.” n+r+i eañjanigini. ¹²⁻¹³ Ayí r+pi nán+ seararñj+ini. Ámá Jisasoyá s+yikí imónñj+waéne tñ+ sini nawíni mimón+igfáyo nioni sñjwí n+w+naxf+dir+i xwíy+fá ur+paxí rimónñj+ini? Oweoi, ayo Gor+xo sñjwí n+w+naxf+dir+i xwíy+fá ur+pax+r+ini. E nerí aí ámá Gor+xomi dñj+ n+w+kwíroro nán+ seyíné tñ+ nawíni imón+igfáyo sñjwí n+w+naxf+diro sipí yarñj+agfá n+w+n+r+fná xwíy+fá urf+r+xini. Ámá sipí enjomi emi parimó+r+x+n+r+i seararñj+ini.

6

“Segí wíyo xw+r+xí mumepani.” urñj+ nán+r+ini.

¹ Segíyí wo xegí imónñj+ wo tñ+ xwíy+fá im+x+p+si nán+ nimón+r+fná, arige nerí “Ámá Gor+xoyá imón+igfáyí tñ+ n+r+rane píranñj+ oyeaim+xí+poyi.” niyaiwí ayo n+múrori “Ámá Gor+xoyá mimón+igfáyí tñ+ n+r+rane píranñj+ oyeaim+xí+poyi.” niyaiwiri wigí opisí añ+ tñj+ e nán+ warñj+r+ini? ² Gor+xoyá ámá imónñj+waéne Kiraiso niweap+r+fná xfo tñ+ nawíni nene ámá Gor+xoyá mimón+igfáyo xw+r+xí umeanf+wápi nán+ sini njfá mimón+pa reñoi? Seyíné xw+r+xí seáyí e imónñj+ api umep+r+fá enagi nán+ “Xwíy+fá on+miá agwí ríná r+narñjwápia xw+r+xí m+men+paxí imónñj+waéner+ini.” riyaiwinarñj+oi? Anani xw+r+xí men+paxí imón+igfáyíner+ini. ³ Añfnajf+ manj+ Gor+xoyáyo p+r+f+ wiaíkgfáyo xw+r+xí nene umeanf+wápi nán+ sini njfá mimón+pa reñoi? Seyíné e ep+r+fá enagi nán+ xwíy+fá xwíá tíyo r+narñjwáyo añ+paxí xw+r+xí umepax+yíner+ini. ⁴ Ayínáni wiyíné xwíy+fá bi t+gfáyíné nimón+róná pí nán+ ámá Jisasoyá s+yikí imón+igfáyínéyá sñjwíyo dán+ sipfá imón+igfáyí wí píranñj+ oneaim+xí+poy+n+r+i ayí tñj+ e nán+ war+igfá+r+ini? ⁵ Ayá seaimopaxí bi r+pi yarñj+

oseaim+ní. Jisasoyá s+yikí imónígfáyíné, segíyí wo wo tñní xwíyíá tññí nimóníríná segíyí dññí tññí wo xwíyíá aríá n+wírí píráníñí wimíxíyípaxí imóníño menírání?
 6 Séríxímeáníñí imóníñí wo wíomí xwíríxí oumem+nírná, ayí naní mimóníñí nerí aí Jisasomí dññí m+wíkwíroarígfáyí píráníñí oyeaimíxí+poyíníri ayí tññí e nání nimeámi nurínáyí, ayí aga sípí imóníñípi yaríní. 7 “Jisasomí píráníñí oxídaneyí.” yaiwiarígfáyíné xwíríxí nimeníroná apimí dání ríxa rípaíwíníñí meaáraríñoi. Díxí womí xwíríxí mumé xe onikáríníri nerínáyí, “Ayí apání yaríñoi.” searímínní. Xwíríxí mumé amípí xe íwí onírápíníri nerínáyí, “Ayí apání yaríñoi.” searímínní.
 8 E nerí aí seyíné wí e mepa nero sípí ikáríníro íwí rápeníro yaríñoi. Séríxímeáníñí imónígfáo aí apí e wikáraríñoi. 9 Goríxo áamá rikíkíríó yarígfáyí xe xíoyá xwioxíyo opáwípoyíníri síñwí m+wínípa eníápi nání seyíné sínní níjía mimónípa reníoi? Seyíné xenwínní nímoro yapíníñí méwapínípaní. Áamá íwí niníri rípeánarígfáyíraní, wígfí ñwíápímí fá xírarígfáyíraní, oxí wo apíxí wí tñní íwí inarígfáyíraní, oxí wo wíó tñní “íwí oinaiyí.” wimónarígfáyíraní, oxí wo wíó tñní iyí onarígfáyíraní,
 10 íwí urápekíxearígfáyíraní, amípí wayáyo síñwí íwí wínarígfáyíraní, inígfí xwé niníro papíkí yarígfáyíraní, ikayíwí umeararígfáyíraní, majía níwikárímáná íwí uráparígfáyíraní, áamá e yarígfáyí wí Goríxo gí xwioxíyo xe onweápoyníri wí síñwí wínínfá meníní. 11 Xámí wiyíné apí bí yagíyíné imóníñagíá aí Ámíná Jisasi Kiraiso tñní kwíyí negí ápo Goríxoyápi tñní egíípímí dání Goríxo segí yagíápi ríxa ígfáníñí seaeámorí síyíkwí míníñíyíné imónífríxíníri seaimíxíri xwíyíá mayí imónígfáyíné imónífríxíníri seaimíxíri eníriní.

“Áamá náomí dání pí pí neróná Goríxomí seáyí e umepaxí imóníñípiñí époyí.” uríñí náníriní.

12 Seyíné re níyaiwiaríñagíá aiwí “Pí pí ‘Oemíní.’ níneaimónírná ananí epaxeneríní.” níyaiwiaríñagíá aiwí apimí nípímíní dání naní seaimíxí+paxí meníní. Amípí nioní “Oemíní.” nínimónírná apí ananí nepaxoní aiwí wí náníní xe mññí níñiga ouníri síñwí wínímíámaní. 13 Áamá íwí inarígfá wí íwí wíwaníñíyí yarígfápi nání re oyaiwípoyíníri, “Ananíriní. Áamá nápi, ayí apí nání menírání?” oyaiwípoyíníri ewayí ikaxí rípi rarígfáriní, “Aiwá ayí agwú náníriní. Agwú ení ayí aiwá náníriní.” E rarígfápi nepa ríníñagí aiwí Goríxo agwú tñní aiwápi tñní anípa imíxínfáriní. E nerí aí ámaéne íwí inaníwá nání meníní. Ámínáo wimónaríñípiñí yaníwá nání imóníñwíní. Ámínáo ení áamá nápi naní oimóní+poyíníri yaríñíriní. 14 Goríxo sa negí Ámíná Jiaso owiápínímeaníri síñí wimíxíñímaní. Nene ení wiápínímeaníwá nání xegí ení eáníñípímí dání síñí neaimíxínfá enagí nání raríñíní.

15 Seyíné Kiraisoyá síyíkípi imónígfáyíné enagí nání xíoyá nápímí dání seyíné bí bíníñí imónígfápi nání sínní majía rimóníñoi? Ayínání nioní oyá nápímí dání bíníñí imóníñaoní níyónímí nurí apíxí iyí ede dání warígfá wímí níkumíxínírná “Ayí ananíriní.” ríyaiwiaríñoi? Oweoi, wí e yaiwípaxí meníní. 16 Áamá apíxí iyí ede dání warígfímí kumíxínígfá gíyí gíyí, ayí xíí tñní nawíní nimóníro ná ayí ná bíníñíñí imónígfápi nání seyíné sínní majía rimóníñoi? Bíkwíyo dání xwíyíá rípi “Ayaú níkumíxínírná ná ayí ná bíníñíñí imónígfíriní.” níriníri eáníñagí nání seararíñíní. 17 E nerí aí áamá Ámínáo tñní nawíní kumíxínífáyí o tñní nawíní nimóníroná kwíyí axípi tífáyí imónarígfáriní. 18 Áamá wí tñní íwí inanígníri wáyí nero éfí úfríxíní. Pí pí íwí áamá yarígfá wíníyí náomí bíaríwámíní nero aí apíxí tñní íwí inarígfápi xegí bí imóníní. Náomí ínímí dání nero nání wíwaníñíyí xwíríá ikíxenarígfáriní. 19-20 Segí ná xíxegíñí imónígfápi, ayí kwíyí Goríxoyápi nání —Apí Goríxo síxí seamímóáná seaainíñípiñíní. Apí nání segí wará añíñíñí imónígfápi nání seyíné sínní majía rimóníñoi? Goríxo Jiaso neainíñípímí dání ríxa bíníñí neainí enagí nání ríxa xíoyá

imóniŋwini. Sini sewaniŋfyinéyá mimóniŋoi. Ayináni seyíne segí nápimi dání pí pí neróná Gorixomi seáyi e umepaxí imóniŋpini érixini.

7

Ámá meániġfáyí nání ur-iŋí nánir-ini.

¹ Seyíne payí nearo yariŋí nigfápi nání áwaní bî osearimini. Oyi, ámá apixí bî mîmeapa nerínáyí, ayí naní yariŋoi. ² E nîseariri aí íwí xixegíni ámá inarigfápimi dání feapá seainpaxí enagi nání oxí woxi woxi dixí apixí meari apixí wíyi wíyi eni dixí oxí meániri érixini. ³ Apixí wíyi “Gí oxo íá onixirini.” nîsimóniríná xiagwoxi ími xe íá xirírixini. Oxí woxi “Gí apixími íá oxirimini.” nîsimóniríná xiepiyi eni “Xe íá onixirini.” yaiwírixini. ⁴ Xiagwoxi, ayí dixí nápi nání xiáworini. Dixí apixí dixí nápi nání xiááirini. Xiepiyi eni, ayí dixí nápi nání xiááiyimani. Dixí oxo, ayí jíxiyá nápi nání xiáworini. ⁵ Ayináni wiyagwí wiyagwí “íá oxirinaiyi.” nîriniíná arfá mé miní xixe “Oyi.” rinísisixini. Sfá áríní Gorixomi xwiyfá rirímí wiani nání xixe “Oweoi.” nîriniíná, ayí ananirini. E nîseariri aí sfá “‘Oweoi.’ orinaiyi.” yaiwíípi rixa nórimáná enáná ámi íá xirínísisixini. Ayí rípi nánirini. Woxi woxi “Ámá wí tîni íwí inanípi nání mîŋí minípa oemini.” nîsimóniri aí xixeni api eminiri nání ení mîreániŋagi nání Seteno ámá wí tîni íwí iniri nání rirípeáwiniġiniri “Ámi íá xirínísisixini.” searariŋini. ⁶ “Sfá áríní Gorixomi rixiŋí urípiri nání xixe ‘Oweoi.’ nîrinióná, ayí ananirini.” searariŋapi sekaxí e érixiniri mîsearariŋini. Nîseaimóniríná xe e érixiniri siŋwí seanariŋini. ⁷ “Ámá nîni nioní apixí mîmeapa enáoni yapí nimóniríná, ayí ananirini.” nimónarini. E neri aí Gorixo ámá o omi xixegíniyo wá nîwianiri nîwiiríná wíyo meánpaxí oimónípoiŋiri wiiri wíyo mîmeánpaxí oimónípoiŋiri wiiri ení enagi nání searariŋini.

⁸ Segí ámá sini mîmeániġfáyí tîni apixí aníyi tîni nání rípi osearimini. Ayí mîmeániġáoni yapí sini aníŋí e nimóniróná naní yariŋoi. ⁹ E nîseariri aí rípi eni osearimini. “Ámá wí tîni íwí inani nání mîŋí mîneainípa oyaneyi.” nîseaimóniri aí xixeni api yaníro nání ení mîseaeániŋa nerónáyí xe meánírixini. “Nîmeániŋíri nání diŋí sipí nîwia nurínáyí, naní meŋagi nání xe meánírixini.” searariŋini. ¹⁰ Rixa meániġfáyíne nání ŋwí ikaxí rípi —Api nioniyápi marfái, Ámináo riŋípiŋi. Api osearimini. Apixí meániġíwa wigí oxowami nîwárimí mupaní. ¹¹ E mepa neri nîwárimí nurínáyí, ámi oxí mîmeání kikiíá ŋweárixini. “Kikiíá oŋweámíni.” mîwimónípa nerínáyí, ámi xiagwo tîni kumíxinírixini. Xiagwowa eni wigí apixíwami emi mîmopa érixini.

¹² Ámá xamiŋí wíniyíne xwiyfá rípi —Api Ámináo riŋípiŋi. Nioniyápirini. Api eni osearimini. Ámináomi diŋí wíkwíroníyi woxi apixí diŋí mîwíkwíroní wí rîmeániġáná í sini “Anani meániġáomíni omeánimíni.” nîwimóniríná xiagwoxi ími emi mîmopa érixini. ¹³ Apixí Ámináomi diŋí wíkwíroníxi, oxí diŋí mîwíkwíroní womí meániġíxi enánáyí, o sini “Gí apixí meániġí tîni aníŋí oŋweámíni.” nîwimóniríná omi nîwárimí mupa érixini. ¹⁴ Ayí rípi nání raríŋini. Oxí Ámináomi diŋí mîwíkwíroní wo arige neri Gorixoyá wo imónipaxíriŋi? Ayí xegí xiepi diŋí wíkwíroní tîni nawíni nemeríŋípiŋi dání Gorixomi diŋí nîwíkwírori ámá xíoyá wo imónipaxíriŋi. Apixí diŋí mîwíkwíroní wí eni xegí xiagwo, diŋí wíkwíroní tîni nawíni nemeríŋípiŋi dání ámá Gorixoyá wí imónipaxíriŋi. Api mepa nero pîni nîwiárimí nurónáyí, segí niaíwí Gorixoyá wí mimóní oyá siŋwíyo dání piáxiŋíŋí eániġfáyí imóníŋírixini. Nioní searariŋapi xixeni nerínáyí, oyá imóníŋíŋíriŋi. ¹⁵ E nîseariri aí Gorixomi diŋí mîwíkwíroní meániġí “Gí apixí Gorixomi diŋí wíkwíroní rími nîwárimí oumíni.” nîwimóniríná xiepixi xe pîni nîwiárimí onuniri

sijwá wínfirixini. Dñj mîwîkwíronj meánigíí “Gí oxí Gorixomi dñj wîkwíronj romi nîwárimî oumîni.” nîwimóniríná xiagwoxi xe pîni nîwiárîmi onunîri sijwá wínfirixini. Nîseawárimî ugíáyîné sinî áxenwarî inigíáyî yapî mimónîhoi. Gorixo nîwayíronîro ñweáfirixinîri nánîpi rîxa wéyo íá neaumîrîñene enagî nánî rarîñîni. ¹⁶ Oxí dñj mîwîkwíronj womî xiepîxi, jíxi dîxî oxomî pîni mîwiárîpa nerî o tîni nîñwearíná sijwepîgî nîwirîñîpimî dánî wierîkiemearîrîfani? Mîwierîkiemeapa erîrîfani? Jíxi majîrîni. Apîxî dñj mîwîkwíronj wîmî xiagwoxi, joxî enî í tîni nîñwearíná sijwepîgî nîwirîñîpimî dánî wierîkiemearîrîfani? Mîwierîkiemeapa erîrîfani? Joxî enî majîrîni. Ayînáni segî áamá Gorixomî dñj mîwîkwíro gíá meánigíáyo nîwárimî mupa éfirixinîri seararîñîni.

“Segî imónîfirixinîri yanj seadîmîxîñîpî imónîfirixinî.” urîñj nánîrîni.

¹⁷ Seyîné woxîni woxîni Áminá Gorixo ayî xîxegîni apî apî e imónîfirixinîri yanj seadîmîxîñîpî, o ayî nionîyá áamá oimónîpoyîni wéyo íá seaumîráná imónîgíápi axî apîni “Xe oimónîmîni.” nîyaiwîro imónîfirixinî. Gorixoyá siyikî nimónîri amî gîmî ñweagíá nîyonî sekaxî axîpi urîmearîñîrîni. ¹⁸ Segîyî wo Judayo enagî nánî iyî símî síó wákwinîñáná Gorixo o áamá nionîyá oimónîri wéyo íá numîrîrînáyî, áamá o “Iyî símî síó wákwinîñîpî arîge nerî yo mîyimînréni?” mîyaiwîpa éwinîgîni. Segîyî wo iyî símî síó mîwákwinîñáná Gorixo nionîyá oimónîri wéyo íá numîrîrînáyî, áamá o Judayî wonîñîñî oimónîmîni iyî símî síó mîwákwinîpa éwinîgîni. ¹⁹ Ayî rîpi nánîrîni. Iyî símî síó nîwákwinîrînârani, mîwákwinîpa nerînârani, Gorixoyá sijwáyo dánî ná ayo mimónîni. Oyá sijwáyo dánî “Ná ayo imónîni.” yaiwîarîñîpî, ayî sekaxî xîo rîñîpimî xîdarîgíápi nîrîni. ²⁰ Ayînáni áamá woxîni woxîni, seyîné Gorixo áamá nionîyá oimónîpoyîni wéyo íá seaumîráná pí pí xîxegîni imónîgíápi xe apîni nimónîro ñweáfirixinî. ²¹ Woxî Gorixo áamá nionîyá oimónîri wéyo íá rumîráná áamá woyá xînáixîñîñî nimónîri omîñj wîiarîñoxî nimónîrînáyî, ududî bî mirîni nîpa nerî “Nionî sinî axî apîni nimónîríná, ayî ananîrîni.” yaiwîfirixinî. E nerî aî xînáixîñîñî nimónîri omîñj wîiarîñoxî áamá áxenwarî minîgíáyîñîñî imónîpaxî enánáyî, ananî xînáixîñîñî nimónîri omîñj wîiarîñîpî pîni nîwiárîri kikiíá úrîrîxîni. ²² Xînáixîñîñî nimónîri omîñj wîiarîñoxî, ayî rîpi nánî “Ududî bî mirîni panî.” rîrarîñîni. Gîyî Áminá Gorixo áamá nionîyá oimónîpoyîni wéyo íá umîráná áamá wíyá xînáiwánîñî nimónîro omîñj wîiarîgíáyî enánáyî, ayî sinî apî imónîñagíá aî Gorixo rîxa gwî roayíronîyîrîni. Gîyî Ámináo áamá nionîyá oimónîpoyîni wéyo íá umîráná áxenwarî minîgíáyî enánáyî, ayî xîo wimónarîñîpî epîrîfa nánî xegî xînáiwánîñî omîñj wîiarîgíáyî imónîñagíá nánî “Ududî mirîni panî.” seararîñîni. ²³ Jîsaso neaiñîpimî dánî Ámináo bîñîñî nîseairî gwî searoayíronî enagî nánî áamá wíyîyá xînáiwáñîñî mimónîpa éfirixinî. ²⁴ Gí nîrîxîmeánîñî imónîgíáyîné, Gorixo áamá nionîyá oimónîpoyîni wéyo íá seaumîráná pí pí xîxegîni imónîgíápi o xegî sijwáyo dánî apîni imónîfirixinî.

Áamá mîmeánîgíáyî nánî urîñj nánîrîni.

²⁵ Seyîné áamá sinî mîmeánîgíáyî nánî payî nearî yarîñj nigíápi nánî Ámináo sekaxî bî mînrîñî aîwî nionî —Nionî Ámináo wá nînrîwîanîri niñîpimî dánî xwíyîfá dñj unwîrâripaxî imónîñîpî seararîñáonîrîni. Nionî gî dñjyo dánî bî osearîmîni. ²⁶ Xeanîñj neaîmeámînrî yarîñîpî rîxa neaîmeaarîñj enagî nánî nionî dñj re moarîñîni, “Áamá agwî pí pí imónarîgíápa anîñj axîpi e imónîfirixinî. ‘E nerînáyî, ayî nanîrîni.’ nimónarîni.” Nionî dñj e moarîñîni. ²⁷ Woxî rîxa apîxî meanoxî enánáyî, “Ímî arîge wárimînréni?” nîyaiwîrî mepanî. Woxî apîxî mîmeanoxî enánáyî, “Apîxî arîge nerî meámînréni?” nîyaiwîrî mepanî. ²⁸ E nîsearîri aî woxî apîxî nîmearíná ayî íwî bî mîyarîñîni. Apîyáixî enî oxî nîmeánîríná ayî íwî

bi mþyarinjini. E nerþ aþ xeaninj meánigfáyþ sini xwþá tþyo ñweañaná wímeanþápi seaímeanigþinri seararinjini. ²⁹ Gf nriþxþmeáyþné, e nisearirþná ripþninjþ seararinjini, “Jisaso weapþnfáyþ nánþ rixa añwþ ayo enagþ nánþ áamá apþxþ rixa meagfáyþné re nimóniro éþriþxini. Apþxþ mayowa áxenwarþ minþpa nero nánþ ‘Gorþxo wimónarinjþpini oemini.’ niyaiwiro yarigfáwa yapþ nimóniro éþriþxini. ³⁰ Ámixþá yarigfáyþné ámixþá mþyarigfáyþ yapþ nimóniro éþriþxini. Dþnjþ niþá seainarinjþyþné dþnjþ niþá mþwinarinjþyþ yapþ nimóniro éþriþxini. Amþpí bþ nero tþgfáyþné amþpí mayþyþ yapþ nimóniro éþriþxini. ³¹ Omþnjþ nerþná amþpí xwþá tþyo wenþþimiþ dánþ omþnjþ yarigfáyþné áamá apiþ nánþ wí ududþ mþwinarinjþyþ yapþ nimóniro éþriþxini.” Amþpí agwþ ríná xwþá rþrimiþ enþyþ imóninjþpa aninjþ imóninþá menini. Xegþ bi imóninþa nánþ añwþ ayo enagþ nánþ seararinjini. ³² “Amþpí ayá wí nánþ ududþ mirþnþpa oéþoyþ.” nþnimóniriþ nánþ seararinjini. Áamá apþxþ mþmeagfáyþ Ámináo nioni yarinjþpi nánþ yayþ owinþnriþ nánþ o yayþ winþpaxþ imóninjþpini nánþ dþnjþ nimóá warigfárini. ³³ E nerþ aþ áamá apþxþ meagfáyþ “Gf apþxþ yayþ owinþnriþ nánþ arige eminþréniþ?” niyaiwiro apiþ nánþ dþnjþ nimóá nuro ³⁴ dþnjþ bi biaú þá xþrarigfárini. Apþxþ sini oxþ mþmeánigfþwa tþniþ apþyáþwa tþniþ íwa wí wí re yaiwiarinjþriþni, “Niþni gþ náþi tþniþ dþnjþpi tþniþ sþyikwþ míninjþ Ámináo gþ áamá e oimónþþoyþnriþ wimónarinjþpi tþniþ xþxenþ oimónimini.” niyaiwiriþ o nánþ wiipaxþ imóninjþpi nánþniþ dþnjþ moarinjþriþni. E nerþ aþ apþxþ rixa oxþ meánigfþwa wí wí axþpi e yarinjþmani. “Gf oxo yayþ owinþnriþ nánþ arige eminþréniþ?” niyaiwiriþ xwþá tþyo dánþ imóninjþpi nánþ dþnjþ nimóá warinjþriþni. ³⁵ Nioni seararinjþpi naþþ oninriþ mþseararinjini. Sewaninjþyþné nixþdirþná naþþ oseainriþ seararinjini. Nioni áxenwarþ oseaimþnriþ mþrarinjini. Seyþné naþþ imóninjþpini nero amþpí pí pí imóninjþpi nánþ mþmþwiaþkþ mþseainþpa yarþná “Ámináo wimónarinjþpini oyaneyþ.” niyaiwiro oéþoyþnriþ nánþ seararinjini.

³⁶ Áamá go go “Apþyá nioni nánþ rixinjþ nurþyigþimþ nþþkwþniþ mþwikárarinjini.” niyaiwirþnýyþ, í xwé nimóniriþ rixa meapaxþ imóninjþagi sþñwþ winþriþ “Ími rixa omeámniþ.” niyaiwiriþ mþnjþ ninþriþ nánþ “Kikiþá bi epaxonþmani.” yaiwinriþ nerþnýyþ, xe o xegþ wimónarinjþpi nerþ ími omeanþ. E nerþná, ayþ sþþiþ bi mþyarinþniþ. Ananþriþniþ. ³⁷ E nerþ aþ go go “Ná bþniþ apiþ oeminiþ.” rininjþpi nánþ dþnjþ sixþ inriþ þeapá winþpaxþ imóninjþpi xe mþnjþ oninþnriþ mimónþpa eriþ xewaninjþo xegþ dþnjþyo dánþ “Apþyá nioni nánþ rixinjþ nurþyigþiþ kikiþá onþweaniþ.” yaiwiriþ nerþnýyþ, ayþ naþþ yarþniþ. ³⁸ Ayþnánþ áamá apþxþ xegþ rixinjþ wurþyigþimþ nþmearþná, ayþ naþþ yarþniþ. Áamá apþxþ xegþ rixinjþ wurþyigþimþ mþmeapa nerþná, ayþ eniþ naþþ nerþ seáyþ e imóninjþpi yarþniþ.

³⁹ Apþxþ wýyá oxo siniþ mþpé ñweañaná aninjþ re yaiwíwinþginiþ, “Oyá apþxþiniþ rimóninjþniþ?” yaiwíwinþginiþ. E nerþ aþ xegþ oxo rixa nþperþnýyþ, siniþ omiþ mþmeánþ “Go gomþ omeánþmþniþ?” nþwimónirþná, ananþ meánþwinþginiþ. E nerþ aþ áamá sþþfá imóninjþ womþ mþmeánþ Jisaso tþniþ ikárinþigfáyþ womþniþ meánþwinþginiþ. ⁴⁰ Ámi nþmeánþrþná, ananþ enagþ aiwiþ nioniþ gþ dþnjþ ayþ rþþiþ nimónarinþiþ, “Í ámi mþmeánþ siniþ aninjþ apþxþ anþ nþñwearþnýyþ, yayþ oxþ tþniþ nþñwearþná winþnþápimiþ seáyþ e imóninjþpi winþnþárþniþ.” nimónarinþiþ. “Nioniþ eniþ Gorþxoyá kwýyþ tþñáonþrþaniþ?” niyaiwiriþ seararinjiniþ.

8

Nañwþ mimónþ ñwþáþi nánþ rþdiyowá ininjþpi nánþ urinjþ nánþriþniþ.

¹ Seyþné payþ nearo naþwþ áamá wigþ mimónþ ñwþá imóninjþpi nánþ rþdiyowá yarigfáþi nánþ yarinjþ nigfáþi nánþ bi osearimþniþ. Ayþ neparþniþ. Seyþné rþwaminjþ nearo nriþgþáþa Jisasomþ dþnjþ wþkwþronþwaéne nþnenenþ rixa nþjþá imóninjþwaénerþniþ. Ayþ nepa imóninjþagi aiwiþ rþþiþ osearimþniþ. Áamá “Rixa nþjþá imóninjþáonþrþaniþ?” nþwimónirþná, dþnjþ apimiþ dánþ wárixþa imónarinþgþarþniþ. E nerþ aþ áamá wýyo dþnjþ

sipi niwiriri arira niwirina apimi dani Jisasoya siyiki imoninjwaene sifiki ami bi eamixinarinjwari. ² None go go “Amipi bi nani rixa nijja imoninjaoonirani?” niyaiwinirina, nijja Gorixo “Ama nani e oimontoyi.” wimonarinjipi tani sinixeni wi mimoninjorini. ³ E neriri ai go go “Nijja imoninjaoonirani?” niyaiwinir Gorixomi dinji sixi nuyirina, Gorixo “Ama o nioniya imoninj worani?” yaiwini. ⁴ Ayinani gfwf ama wi wigf njwapi nani ridiyowa nemana ami makerfa imixarina Jisasoya imonigfayne bi nero narigapi nani ripi osearimani. Nene nijjarini. Xwfa tyo mimont njwapi obaxi enagi aiwi bi nepaxinj imoninjipimani. Nipini nepa njwfa mipimoninjipirini. Nwfa nepa imoninjipi, ayf na woni Gorixonirini. ⁵ Ama wi re rarigfarini, “Nwfa ripi anjnami danjipirini.” Wi “Xwarimi danjipirini.” rarigfarini. Nwfa rarigfa api bi “Nepa njwfa imonini.” rininjipirini. Bi “Kwiyf seayi e imoninj tinarini.” rininjipirini. Api api obaxi ayf wi imoninjagi aiwi ⁶ nene nani njwfa imoninjipi, ayf na woni Gorixorini. O negf aporini. Amipi nani mfkf ikinorini. Ama xfo nani imoninjwaene ayf onirini. Nene nani seayi e imoninjipi eni “Pirini?” marfa, ayf na woni Aminana Jisasi Kiraisorini. Omi dani Gorixo amipi nani imixiri sinj nene imoninjwapi neaimixiri enorini.

⁷ E neriri ai ama Jisasomi dinji wikwiroarigfayf nani nijja api nimoniro “Negf njwfa xfdagwapi na mfkf mayf imoninjipirani?” yaiwiarigfamani. Segfyf wi Jisasomi sinj dinji miwikwiro nerina wigf njwapi fa nixira niwagfasana yarigfayf enagfa nani mimont njwapi nani gfwf ridiyowa inipi ninrona “Ayf gfwf njwfa imoninjipi nani ridiyowa efapi rfa narinjini?” niyaiwiro wigf dinji pwininj imonigfapimi dani “Nipikwini miyarini.” niyaiwiro nani apimi dani piaxi niweaniri udunarinjirini. ⁸ E neriri aiwi aiwa minipa yarinjwapimi danirani, narinjwapimi danirani, Gorixo neamiminarinjimani. Minipa nerina oya sinjwyo dani siyikwipianeninj imonarinjwamani. Ninirina eni oya sinjwyo dani seayi e imonarinjwamani. ⁹ E neriri ai ama Jisasomi dinji niwikwiro ai wigf dinji yofininj mimonigfayf wiyne anani nipaxi imoninjipi narinjagfa niseanro nani ayf eni ninimana “Nipikwini mimoninjipi rfa ewini?” niyaiwirinjipimi dani oreamioapirixiniri dinji tani nirixini. ¹⁰ Ama Jisasomi dinji niwikwiro aiwi sinj dinji yofininj mimonigfayf segf ama “Nwfa rininj ripi na mfkf mayirini.” yaiwiarinj wo njwfa imoninjipi api nani anj ridiyowa yarigfawami njweamana aiwa ridiyowa efapi narinjagi niwinrona “Nene eni anani nipaxenerani?” niyaiwiniro enj sixi ninimana nipraoi. ¹¹ Rixa niniro wigf xwioxyo dani wfa miwokipa neriri udunana re searimfani, “Seyfneya nijja imonigfapimi dani sinj yofininj mimonigfa tiyf — Ayf segf seriximeaninj imonigfayirini. Kiraiso upeinjyirini. Ama ayf seyfne nijja nimoniro ‘Pipi njwfa ama mewegfa nepa mimonini.’ yaiwiarigfapimi dani rixa xwirfa ikixenaoi.” searimfani. ¹² Ayinani nene negf niriximeadinj sinj yof mimonigfayo sipi e wikarirane ayf wigf dinji “Api neranana nipikwini miyarini.” yaiwinarigfapimi wiaikirane nerinjipimi dani Kiraisomi eni sipi wikararinjwini. ¹³ Ayinani nion gfwf narinjapimi dani gf niriximead imonigfayf oreamioapaxi enanayf, ayf noreamioaro uduninjiginiri nion aga na rfwyo dani aiwi ami gfwf bi nimfamani.

9

“Waf wurimeiarinjwawone nisearapipaxipi Poroni wi searapinjamani.” urinj nani rini.

¹ “O axenwariri injorini.” riniaiwiarijoi? “Jisasoya waf wurimeiarinj wo mimonini.” riniaiwiarijoi? “O negf Aminana Jisasomi sinjwfa miwininjorini.” riniaiwiarijoi? “O Aminao nani waf neararinjipimi dani dinji wikwironjwaene

menini.” riyauiwinarinjo? ² “Poru Jisasoyá wáf wurimeiarinþ wamani.” niai-wiarigfáy wí enjánáy aí seyfné anþpaxí nioni wáf wurimeiarinþa imóninþaþi nani “Rixa xixeni nijfá imóninjo.” nimónarini. Poroni wáf searána seyfné rixa Gorixo tñi nawini ikárinigfáyfné nimóninþipimi dani ámayo áwanþ réninþ urarinjo, “O nepa Jisasoyá wáf wurimeiarinþ worini.” urarinjo.

³ Áma pairiri niarigfáþi wiaikimniri nani rþi nura warinþarini, ⁴ “Jisasoyá wáf wurimeiarinþwáone nani re nineaiaiwirowarinjo, ‘Awa yarigfáþi nani nigwí nani wayfá iniigf niro aiwá niro epaxí mimóninjo.’ nineaiaiwirowarinjo? ⁵ ‘Wáf wurimeiarigfá wfa tñi Ámináomi xogwáowa tñi Pitao tñi awa apixí nimearo apixí tñi nawini emearigfáþa Porowa axþi wí e epaxí mimóninjo.’ nineaiaiwirowarinjo? ⁶ Apí niyaiwirowarinjo? Rímini rþi niyaiwirowarinjo? ‘Wáf wurimeiarigfá wfa wigí nigwí omiþ pñi wiáripaxí aiwþ Poru tñi Banabaso tñi awaúni aiwá nþisi nani nigwí omiþ yarigfáþi pñi wiáripaxí mimóninþi.’ niyeaiwirowarinjo? ⁷ Sþimniþ winarigfá áma wo miþxí oniþpoyiniri wirimeáþ giyí rixa enþ nimeámána wiwaninþ upþrowárinarigfáþarini? Oweoi, wí e epaxí menini. Áma giyí aiwá omiþ nurimána mþmianþ yarigfáþarini? Oweoi, apí eni wí epaxí menini. Áma giyí burimákau nimeróna wiwaninþyþ amniþ mniþpa yarigfáþarini? Oweoi, apí eni wí epaxí menini. ⁸ Nioni áma dniþ moarigfáþipimini niþdriþ rfa rarinþi? Oweoi, nþwí ikaxí Moseso niriþ eanþpimi dani eni axþi e rinini. ⁹ Apimi dani re niriniri eáni, ‘Burimákau tñi witf aiwá exwexwimf nerfná bi mniþpa oeniri manþ gwí mijáripáni.’ niriniri eaninþiþ ‘Gorixo burimákau naniþ dniþ nímori rþiniri.’ riseaimónarini? ¹⁰ ‘Ayf ámaéne nani eni dniþ nímori miriþa enþrfani?’ miseaimóniþa reþoi? Oyi, ayf ámaéne nani eni rþiniri. Moseso áma aiwá iwfa uripri nani xwfa yunf nikixéa warigfáy tñi aiwá yóf éána miarigfáy tñi nñi nawini wigí bi nþþrfa nani dniþ nikwímoro érixiniri e rarinþi. ¹¹ Wáf wurimeiarinþwáone xwiyfá Gorixoyáþi nisearirfná aiwá iwfaninþ seauranþagwi aí re riseaimónarini, ‘Aiwá iwfaninþ neaurarigfáþipimi dani bi nímoro aiwá nþþri nani nþnearáþirónáyþrani, aikf yinþþri nani nþnearáþirónáyþrani, ayf nanþ miþyarinjo.’ riseaimónarini? ¹² ‘Áma wí anani nisearáþirowarinþ epaxí enjánáy, ayf none anþpaxirini.’ nimónarini.” rarinþarini.

E neri aí none nisearáþipaxí imóninþiþi misearáþinþarini. Áma xwiyfá yayf neainþpaxí urarfná “Amipi wí nearáþanþirowarinþ nani rfa yarinjo?” niyaiwirowarinþ dniþ miþkwíþropa eprixiniri nisearáþipaxí nimónirane aí wí misearáþi dþwí ikeamóninþwáþipimi xwámamf wiþwárinþ. ¹³ Áma amipi anþ ridiyowá yarigfiwámi inþmi enþyo mearigfáwa aiwá nþþri nani iwámi wenþiþ mearigfáþi nani seyfné nijfá mimóniþa reþoi? Áma nanþwí Gorixo nani nimeámi báná ridiyowá wiiarigfáwa ridiyowá wiiþþiþ bi nimearo narigfáþi nani eni seyfné nijfá mimóniþa reþoi? ¹⁴ Axþi Áminá Jisaso sekaxí re rþiniri, “Áma xwiyfá yayf seainþpaxþi wáf nurimeiarigfáwa apimi dani aiwá nþþri nani meárixini.” ¹⁵ Ámináo sekaxí e rniþ aí nioni seyfné tñi niþwearfná wí misearáþi neri agwi eni apí bi nioni oniþþpoyiniri payf neari miseamónariniþi. Ayf rþiþ nani seararinþiþ. Nioni aiwá nisearáþiriþ mniþ neri néra unþiþ nani miþxí meakñinþariniþi áma wo aiwá nniþarfná nisanþionþwirárinþiniri nani “Nioni xami péþmignini.” nimónarini. ¹⁶ Arfá níþoyi. Nioni xwiyfá yayf neainþpaxþi wáf nisearirfná Gorixo e éwinþiniriþi sekaxí nirowárenanþinþ enagi nani e yarinþiþ nani niþwaninþoni miþxí meakñinþipaxí wí menini. Nioni Gorixo e éwinþiniriþi nirowárenanþinþiþi mepa nerfnáyf, sfá wí nioni majfá nóripaxirini. ¹⁷ Gf dniþ tñi “Wáf ourimemini.” niniþmóniriþi siþwariþyþ, “Gorixo yayf nimopaxþiþi eminiriþi yarinþi.” rþipaxirini. Gf dniþ tñi “Wáf ourimemini.” mniþmóniþ Gorixo sekaxí nirowárenanþinþ enagi nani nerfnáyf, arige niyaiwiri “O yayf nimopaxþiþi yarinþini.”

rímíni? ¹⁸ Ayínáni pípimi dáni nioni yayf nimopaxíni? Nioni ámayo xwíyá yayf neainpaxípi wáf nurírná apimi dáni urápi paxf imóniþpi murápi pa neríþyo dáni yayf nimopaxf imóniþpi yaríni.

“Ámá pí pí imónigfápa nioni eni imónariþari.” uríþf nániríni.

¹⁹ Nioni nepa ámá womi xínáiníniþf nimónirí omíþf wíiaríþaoni menagi aí ámá ayá wí Jisasomi oxídfpoyíni níni nioni gí díþyo dáni ámá niyíyá xínáiníniþf nimónirí omíþf wíiaríþaoni imóniþni. ²⁰ Nioni gí Judayf tñni niþwearírná Jisasomi díþf owíkwírópoyíni ayíniþf nimónirí yaríþari. Nwí ikaxf ríniþpimi þwáf mixelwiráriníþaoni aiwi gí Judayf apimi þwáf xenwirárinigfáyf tñni nawíni niþwearírná, “Nioni arige yarírná ayf Jisasomi díþf wíkwírópíráoi.” niyaiwiri níni nioni eni apimi þwáf xenwiráriníþaoni imónariþari. ²¹ Gí Judayf tñni niþwearírná ayíniþf nimónirí aiwi ámá Goríxoyá þwáf ikaxf ríniþpimi þwáf mixelwirárinigfáyf tñni nawíni niþwearírná, ayf Jisasomi díþf wíkwírópírxíni nioni eni þwáf mixelwiráriníþaoni imónariþari. Nioni þwáf ikaxf ríniþpimi mixeldí nerí maríái, Kiraiso ríþpimi xídaríþaoni enagi níni rariþni. ²² Nioni ámá ení samíþf wegíyáf tñni nawíni niþwearírná ayf Jisasomi díþf wíkwírópíri níni nioni eni ení samíþf niweþoni nimónirí uréwapíyaríþari. Ámá níni wíyo eríkiemeái migíni ayf pí pí imónigfápa nioni eni axípi e imónariþari. ²³ Nioni api níniþni yaríþapi, ayf rípi níni yaríþari. Xwíyá yayf neainpaxf imóniþpi uráná aríá níniþni níni yaríþari. Xwíyá api ámayo naþf wimíxaríþpimi nioni eni onímeanirí e yaríþari.

“Goríxo yayf neaimoníwíniþniþf Jisasomi pírániþf ouxídaneyi.” uríþf nániríni.

²⁴ Ámá yamíyamúrónigf inarigfáyf níni aníni nero aí ná woní, múróo xío díþf niyaiwiri niyiri mearíþpi níni seyíne níþfá mimóniþa reþoi? Ayínáni seyíne eni Jisasomi níxídiróná yamíyamúrónigf nero xámi rémoarigfáþaniþf éfírxíni. ²⁵ Ámá re yaiwiarigfáyf, “Níþfá xíxegíni yaníro níni awí eánarigfíe níni nurí wíniþyo múróimigíni.” yaiwiarigfáyf wiwaníþyf ení síxí imíxínaníro níni pí pí míþf winaríþpi aríá níkeamoro ení síxí eámíxínarigfáriní. E yarigfáyf urí imíxíniþpaxf imóniþpi bí meañro níni yaríþagi aí nene urí imíxíniþpaxf mimóniþpi meañrane níni yaríþwíni. ²⁶ Ayínáni nioni Jisasomi níxídirírná yamíyamúrónigfíniþf níniþf iríniþf xíxeni waríþari. Wé neánírná xaríxarf nerí meá pírániþf sopíþf norí nírómáná xíxeni eariþaoniríni. ²⁷ Niþwaníþoni ení síxí oímíxíniþniþf níni náoni iwaníniþf eánirí pí pí nioni míþf níniþpi aríá oiþeamómíniþf níni iwaníniþf eánirí yaríþari. Ayf rípi níni e yaríþari. Nioni ámá wíyo wáf re nuríméþsána, “Kraisomi níxídiróná yamíyamúrónigfíniþf níniþf xídfírxíni.” nuríméþsána enána Goríxo “Ayf tñni yamíþyf mimóniþni.” níniþfíniþf e yaríþari.

10

“Síþi Judayeneyá nearfawéyf yagfápa meþa éwanigíni.” uríþf nániríni.

¹ Gí níniþf meáyíne, negí nearfawéyf yagfápi níni díþf mopíri níni bí oþearíniþni. Ayf níni Moseso Isíþyf aníþyo dáni níwírimeámi nurírná agwí Goríxo níþemeámi úwíniþniþf tñþpimi símaþwíþoníþf íniþf niþweámána númi wagfáriní. Níni ení ipí Ragí ríþoyí ríniþf wá níxeróná mídiþmíþáni eadíkíowáriníþána áwíniþf níxéa ugíawíxíni. ² Níni agwíþpimi símaþwíþoníþf niþweaxa uro ipíwámi xero neróna Moseso tñni nawíni aní níkaríniþro néra ugíawíxíni. ³ Aiwá mayf e nemeróna aiwá manái ríniþf Goríxoyá kwíþyo dáni imóniþpi ayf níni níga wagfáriní. ⁴ Iníþf mayf e nemeróna Goríxoyá kwíþyo dáni símíþf meañu ayf níni nagfáriní. Síþf iníþf símíþf meago —O wíniþf úfámi númi emeagoríni. O, ayf Kiraiso níni rariþni. ⁵ E neríþf

aiwî ayí nápi yarigfápi nánî Gorixo wikí nîwónîri áamá dîñf meañe dánî amî amî opépoynîri nîwikára wagfîrîni.

⁶ Ayí amîpî apî apî néra nuróná pegfápimi dánî nene nánî sîñwepigfî neainîni. Ayí sipî imónîñfîpi nánî mîñfî inagfápa nene enî axîpi mîñfî minîpa éwanîgîni sîñwepigfî neainîni. ⁷ Ayí wî wigfî ñwáfîpimi nîxîdîróná Bîkwíyo dánî re nîrîni eánîñfîpi tîni xîxeni re egfawixîni, “Ámáyî aiwá nîro iniîgî nîro epîri nánî nîñweagfásáná rikîkîrîfó inaniro nánî wiáfîni meagfawixîni.” nîrîni eánîñfîpi tîni xîxeni e egfawixîni. Nene ayí yagfápa nerane mimónfî ñwáfá imónîñfîyo wî mîxîdîpa éwanîgîni. ⁸ Ayí wî fîwî iniîgîfápa —fîwî e iniîgîfápi nánî Gorixo pîrfî umamópoyîni uráná áamá xîfomî píránîñfî xîdarîgíyîfî sîfá axîyimî áamá fîwî inarîgíyîyo, nîni 23,000 imónîgíyîyo pîpîkîmîfî emegfápi nánî rarîñîni. fîwî ayí e inagfápa nene enî axîpi e minîpa éwanîgîni. ⁹ Ayí wî Áminá Gorixo nepa eñfî eánîñorfanîri iwamfó wîwapîyagfápa —E wîwapîyíáná oyá dîñfî tîni áamá ayo weaxfá sidîñfî óagi nánî pegfíná nánî rarîñîni. E iwamfó wîwapîyagfápa nene enî mîwîwapîyîpa éwanîgîni. ¹⁰ Ayí wî Gorixomî anîñúmîfî wirînagfápa —Anîñúmîfî e wirînáná anîñajfî áamáyo xwîrfá wikîxearîño pîkîñfîpi nánî rarîñîni. Gorixomî anîñúmîfî wirînagfápa nene enî axîpi e mepa éwanîgîni. ¹¹ Apî apî e nîwîmeáa uñfîpi wigfî wîniyîfî éfî oweayîmeánîfîpoyîni sîñwepîgîniñfî wirî nene agwî ríná sîfá yoparîyi rîxa nimónfíná ñweañwaéne íkwairîrfî neainfá nánî Bîkwíyo ñwîrîrîniñfîpîrîni. ¹² Ayînánî “Gorixomî píránîñfî xîdarîñáonî ayí yagfápa wî epaxonîmanî.” yaiwinarîñfî goxî goxî, jîwanîñoxi axîpi nerî anîni mîgîniñfî píránîñfî menfîrîxîni. ¹³ “Eñfî eánîgíyîfîrîniñfî áamáyo iwamfó wîwapîyarîgífápi axîpi mîneaiméa xegfî bî imónîñfîpi neaiméarîni.” mîyaiwîpanî. Gorixo —O áamá dîñfî wikwîarîni paxfî imónîñorîni. O iwamfó áamá seaîwapîyíáná seyîné xwámámîfî mîwîpaxfî imónîñfîpi xe oseaiwapîyîpoyîni wî sîñwîfî seanînfá menîni. Áamá wî xe iwamfó oseaiwapîyîpoyîni sîñwîfî nîseanîrfíná seyîné xopîrîrfî wîpîrfá nánî enî xwámámîfî wîpaxfîyîné seaimîxîyinîfîrîni.

Rîdîyowá mimónfî ñwáfápi nánî inîñfîpi nánî urîñfî nánîrîni.

¹⁴ Gî nîrîxîmeáyîné, Gorixo negfî nearfawéyo nañfî wîagi aiwî obaxfî ayá wî wigfî sipî nerîñfîyo dánî xwîrfá ikîxenagfá eñagi nánî nene dîñfî nîmorane mimónfî ñwáfápi wî mîxîrîpa nerane apî tîñfî e dánî éfîñfîfî owaneyî. ¹⁵ Dîñfî tîgíyîfîné, nionî dîñfî tîgíyîyo urarîñápa axîpi nîsearîmîniñfî yarîñápi nánî sewanîñfîyîné dîñfî nîyaikîroro “Sîpîrfîni? Nañfîrîni?” yaiwîpoyî. ¹⁶ Kapîxîfî iniîgîfî wainîfî inîñfîpi —Apî Áminá Kiraiso nene nánî nîneapeirînfá ragfî puñfîpi nánî dîñfî neainînfá nánî imónîñfîpîrîni. Nene nîniñanéná Gorixomî yayfî wiarîñwápirîni. Iniîgîfî apî nîniñanéná o tîni mîmîñîniñfîpa yarîñwáranî? Aiwá o nîneapeirînfá xîfó náo rîniñfî wîniñfîpi —Apî nánî dîñfî neainînfá nánî nîkwîrîri narîñwápirîni. Aiwá apî nîniñanéná enî o tîni nawîni mîmîñîniñfîpa yarîñwáranî? ¹⁷ Aiwá nîkwîrîri narîñwá apî ná bîni eñagi nánî nene áamá obaxene imónîñagwî aiwî ná bîni dánîni nîkwîrîri narîñwáyo dánî sîyîkîfî ná bîni mimónîpa reñwîni? ¹⁸ Gî Isîrerîyîfî yarîgífápi nánî enî dîñfî mópoyî. Rîdîyowá éfápi narîgíyîfî Gorixo, e írafî onîño tîni mîñînarîgífîrîni. ¹⁹ Nionî searîmîniñfî yarîñápi seyîné rîxa dîñfî rîmoñofî? “Rîdîyowá áamá Gorixomî mîxîdarîgíyîfî wigfî mimónfî ñwáfápi nánî yarîgífápi, ayí nepaxîñfî imónîñfîpi nánî rîfá neararîni?” rîyaiwîarîño? “Wigfî ñwáfá imónîñfîpi enî, ayí nepaxîñfî imónîñfîpi nánî rîfá neararîni?” rîyaiwîarîño? ²⁰ Oweofî, wî e searîmîniñfî mîyarîñîni. Rîpî oyaiwîpoyîni searîñîni, “Áamá Gorixomî mîxîdarîgíyîfî wigfî rîdîyowá yarîgífápi Gorixo nánî rîdîyowá mé wigfî mimónfî ñwáfá kwîyîfî sipî tîñfîpi nánî rîdîyowá yarîgífîrîni?” oyaiwîpoyîni searîñîni. Seyîné wigfî rîdîyowá éfápi nîniñoróná kwîyîfî apî tîni nawîni mîñîniñfîrîxîniñfî searîñîni. ²¹ Wî re mîyaiwîniñfîpá éfîrîxîni, “Nene ananî kapîxîfî Ámináo neaiñfîpi nánî dîñfî moanfáwá

náníwá nírane mimóní kwíyíyí náníwá nírane epaxeneríní. Nene ananí aiwá Ámíná náníwá nírane mimóní kwíyíyí nání rídiyowá éfápi nírane epaxeneríní.” mīyaiwinípa éfrixíní. ²² “Rídiyowá mimóní nīwá nánípi naríhwapimí dání Ámíná Goríxo wikí dīhí neaiawiní nání sīmírírí wíwanīgíní.” rīseaimónaríní? “Ení eáníhí nene eáníhwapí xíoyápimí seáyí e imóníhagí nání pírfí neamamopaxenemání.” rīyaiwinaríhōí?

“Goríxomí yayí umepaxí imóníhípi ní éwanīgíní.” uríhí náníríní.

²³ Wiyíné re rarígápi, “Pí pí ‘Oyaneyí.’ nīneaimóníríná nene ananí epaxíríní.” rarígápi nepa nírro aiwí apí bī neríhípi dání píráníhí imíxínarígámaní. Goríxomí dīhí wíkwíronwaéne “Pí pí ‘Oyaneyí.’ nīneaimóníríná ananí epaxeneríní.” yaiwinaríhwapí nepa imóníhagí aiwí apí bī neríhípi dání síkíki omíxínaríhwapí. ²⁴ Segíyí wo “Nání níwaníhōníní nímeaní nání aríge emíníréní?” mīyaiwípa erí “Nání ámá tíyo ení wímeaní nání aríge emíníréní?” yaiwírí éwínīgíní. ²⁵ Pí pí gíwí ámá wí makeríá imíxarígé dání bī yarígápi seyíné ananí bī nero níníroná ayá síwí searonígínírí “Mimóní hwapí nání rídiyowá éfápirání? Rídiyowá mepa éfápirání?” yaríhí minípa éfrixíní. ²⁶ Bíkíyo dání “Xwíá rírání, amípi xwíá tíyo eníhípi, níní Ámínáoyá imóníní.” nírínírí eáníhagí nání “Pí pí gíwí eníhípi ananí nīpaxeneríní.” seararíhíní. ²⁷ Ámá Jisasomí dīhí mīwíkwíroní wo “Aiwá bī onaneyí.” searepearáná seyíné “Ananí Owaneyí.” nīseaimóníríná, sa nuro ayá síwí searonígínírí pí pí aiwá seaiapípi nání “Wígí mimóní hwapí nání rídiyowá éfápirání? Mepa éfápirání?” mīyaiwípa nero ananí nífrixíní. ²⁸ E nerí aí ámá wo áwaní re nīsearírínáyí, “Gíwí rípi hwapí imóníhípi nání rídiyowá iníhípi.” nīsearírínáyí, áwaní searíto nání dīhí nímoró o seyíné naríhagí nīseaníríná “Gíwí apí Jisasomí dīhí wíkwíroarígíá tíyí minípaxí imóníhípi pí nání ríá naríhōí?” nīyaiwírí ayá síwí uronígínírí minípa éfrixíní. ²⁹ Seyíné níníroná “Nípikwíní mīyaríhwiní.” nīyaiwíro ayá síwí searonígínírí mīraríhíní. Áwaní searíto “Ayí nípikwíní mīyaríhōí.” nīseaiawírí ayá síwí uronígínírí raríhíní. E seararíhagí nání ámá wo níwíapínímearí re níríníhōí, “Nene ananí nepaxí imóníhípi pí nání ámá wí ayá síwí uropaxí imóníhípi dání ámí mepaxí imóníhwiní? ³⁰ Nioní gíwí apí nínírí Goríxomí yayí níwírínáyí, gíwí nioní yayí wíapí nání míkí píyo dání pairírí nípaxí imóníní?” Ámá wo e níríní aí ³¹ rípi osearímíní, “Seyíné gíwí níníronáraní, iníhí níníronáraní, pí pí nerónáraní, ámá wí síhíwí nīseaníróná ‘Goríxomí dīhí níwíkwíro nání ríá yaríhōí?’ oseaiawípoynírí omí seáyí e umíeyoapaxí imóníhípi éfrixíní.” osearímíní. ³² Judayírání, Gíríkíyírání, ámá Goríxoyá síyíkí imónígíáyírání, ayí omí síní xídipaxí enánáyí, nene oyá síhíwíyo dání ananí epaxí aí ayo óreámioapaxí imóníhípi mepa éwanīgíní. ³³ Nioní yaríhāpa seyíné ení axípi éfrixíní. Nioní pí pí neríná níwaníhōníní náníní ayá tíní mīmení “Ámá obaxíyo Goríxo yeáyí uyímíxemeaní nání omí dīhí owíkwírípoynírí aríge nerí ayo ayá tíní umemíaríhíní?” nīyaiwírí ayí yayí winípaxí imóníhípiní yaríháríní.

11

¹ Nioní Kiraiso yagípi ikaníhí wiaríhāpa seyíné ení nioní ikaníhí nífrixíní.

“Apíxíwa mīhíyo wí páníhíhíní.” uríhí náníríní.

² Seyíné nioní nání íníná dīhí aríá mīkeamó Jisasomí xídaráhwaéne yaríhwapí nání nioní seaiékwíkwíyínāpí xaiwí íá níxíríro yaríhagí nání yayí bī oseaimíní. ³ Seyíné seaiékwíkwíyínāpí xaiwí íá níxíríro aí “Rípi nání ení níhíá oimónípoyní.” nímonaríní. Kiraiso ámá oxí níyoní seáyí e wimónírí oxowa xiepíwamí seáyí e wimóníro Goríxo Kiraisomí seáyí e wimónírí ení. ⁴ Ayínání oxí go go Goríxomí ríxíhí níwírínáraní, oyá xwíyíapí wíá níwírínáraní, wí mīhíyo nípákínímáná

e nerînáyí, o xegí seáyí e wimónîñomî —O ayí Kiraisorîni. Omî ayá wimoarîni. ⁵ E nerî aí apîxí gí gí mîñîyo wí midîkînpa nemáná Gorîxomî rîxîñî nurîrînáranî, oyá xwîyíápî wíá nurókiamorînáranî, í xegí seáyí e wimónîñomî —O ayí xegí xiagworîni. Omî í ayá wimoarîni. Apîxí e yarîgííwa re imónîgííwa tîni xixeni imónîñoi. Íwami gwí niyîrîná ayá xwé owinîrî dîá nîni róáná mîñî wáí nero nánî ayá winarîñîwa tîni xixeni imónîñagíá nánî rarîñîni. ⁶ Apîxí gîyí “Mîñîyo wí mîpákînpa oemîni.” nîwimónîrînáyí, wigí dîá nîni enî rónîrîxîni. E nîsearîrî aí apîxí dîá nîni róánáyí mîñî wáí nimónîrî nánî ayá nîwinîrînáranî, úrapí róánáyí wiwiá íá nîwerî nánî ayá nîwinîrînáranî, mîñîyo wí pákîñîrîxîni. ⁷ Ayí rîpî nánî rarîñîni. Gorîxo áamá oxí iwamîó nimîxîrî nîrîrîná seáyí e xewanîñonîñî imónîñîpa wimîxîñî enagî nánî oxíyí Gorîxo xîo imónîñîpî sîwánîñî nîwinîrî nánî omî rîxîñî nurîrînáranî, oyá xwîyíápî wíá nurókiamorînáranî, amîpí wí mîñîyo mîpánîpa éfrîxîni. E nerî aí apîxíyí wigí íwiagwíyí imónîgíápî sîwánîñî nîwinîrî nánî ayí Gorîxomî rîxîñî nurîrînáranî, oyá xwîyíápî wíá nurókiamorînáranî, amîpí wí mîñîyo pánîrîxîni. ⁸ Ayí rîpî nánîrîni. Enîná Gorîxo áamá oxí nimîxîrîná apîxîmî dánî bî niyorî imîxîñîmanî. Apîxí nimîxîrîná oxomî dánî bî niyorî imîxîñîrîni. ⁹ Apîxîmî oxo arîrá wíwinîgîñîrî imîxîñîmanî. Oweoi, apîxí oxomî arîrá wíwinîgîñîrî imîxîñîrîni. ¹⁰ Ayînáni “Oxíyí apîxîyo seáyí e rîá wimónîñoi?” yaiwîpîrî nánî imónîñîpî wí apîxîwa mîñîyo pánîrîxîni. Íwa pí pí yarîgíápî anînajî sîñwí wînaxîdarîgíá enagî nánî rarîñîni. ¹¹ E seararîñagî aiwî oxí Ámînáo tîni nawîni nikárîñîrîná “Nionî apîxí mayonî nerî aí sopîñî nonîrî yarîñáonîrîni.” rîpaxí menîni. Apîxí enî Ámînáo tîni nawîni nikárîñîrîná “Oxí mayîni nerî aí sopîñî nonîrî yarîñáínîrîni.” rîpaxí menîni. ¹² Neparîni. Gorîxo apîxí iwamîó nimîxîrîná ayí oxíyo dánî niyorî imîxîñîrîni. E nerî aí rîpî enî neparîni. Oxí nîni apîxîwa xîrarîgíárîni. E nerî aí apîxíranî, oxíranî, píranî, amîpí nîpîni mîkî íkiño, ayí Gorîxorîni. ¹³ Sewanîñîyîné xwîyíá nionî seararîñá rîpî nánî dîñî nîyaikiroro “Sîpîrîanî? Nanîrîanî?” yaiwîpoyî. Apîxîwa amîpí bî mîñîyo mîpákînpa nemáná Gorîxomî rîxîñî nurîrînáyí, “Ananî yarîñoi.” rîseaimónarîni? “Ananî mîyarîñoi.” rîseaimónarîni? ¹⁴ Ámaéne negí imónîñwápîmî dánî sîwá rénîñî neainarîñîrîni. Áamá oxí dîá sepiá xîrá enáná ayí ayá winîpaxí imónîni. ¹⁵ E nerî aí apîxí dîá sepiá enáná ayí dîñî níá winîpaxí enî. Negí imónîñwápîmî dánî sîwá énîñî neainarîñîrîni. Pí nánî maríáí, Gorîxo apîxîwa rîtî inîrîrîxîñîrî dîá sepiá wîñî enagî nánî sepiá enánáyí “Dîñî níá winîpaxí enî.” seararîñîni. ¹⁶ Áamá wí “Xwîyíá Poro rarîñî rîpî nánî xîxewíámî ouraneyî.” nîwimónîrîná rîpî urîmîñî, “None ámî xegí bî yarîñwámanî. Sîyîkî Jisasoyá imónîgíá amî amî ñweagíáyí enî xegí bî xîdarîgíámanî. Ayí nionî ríápîni yarîgíárîni.” urîmîñî.

“Aiwá Ámînáo nánî dîñî oneainîñîrî imîxarîñwápî úrapí mînimépanî.” urîñî nánîrîni.

¹⁷ Seyîné Gorîxomî yayí wianîro nánî awí neánîróná nanî mimónî sîpîpîni nimónîrî yarîgíá enagî nánî ámî sekaxí rîpî nîrîrîná segí yarîgíápî nánî weyí nîmearîrî searîmîméni. ¹⁸ Xámî rîpî searîmîñîni. Nionî áamá wí re rarîñagíá aríá wîñárîni, “Jisasoyá sîyîkî imónîgíá Korîniyo ñweagíáyí Gorîxomî yayí umeanîro nánî awí neánîróná nawîni mimónî yanî epayónarîgíárîni.” rarîñagíá aríá nîwirî “Bî nepa e rîá yarîñoi?” yaiwîarîñárîni. ¹⁹ Ayí neparîni. “Seyîné dîñî ná bîni nîmoro axîpîni mimónîgíáyîñérîni.” nimónarîni. Seyîné re yaiwinîpîrî nánî “Negíyí wiene Jisasomî xixeni nîxîdîrane mîmîwiároarîñwaéne, ayí anerîanî?” yaiwinîpîrî nánî xîxegíñî yanî nepayónîro yarîñoi. ²⁰ Ayînáni seyîné awí neánîróná “Aiwá Ámînáo nánî ‘Dîñî oseainîñîrî nîrîxîni.’ nearîñîpî narîñwîni.” nîyaiwîro aiwî nepa mînarîñoi.

²¹ Ayî rîpî nânîrîni. Awî neânîro aiwá nînróná nîyînéni sîni mé aiwá xîxegîni rîá yeaárîpî anîni nîyoaro xîxegîni nîniro nânî wiyîné agwîni ηweañáná wiyîné iniîgî wainî xwapî nînimáná papîkî yarîgîárîni. ²² Pî nânî e yarîgîárîni? Aiwá nîro iniîgî nîro epîrîá nânî segî anî menîranî? Jîsaso yá siyîkî seyîné imónîgîápîmi peayî owiananeyînrî e yarîgîárîni? Sérîxîmeá aiwá nânî dîwî ikeamónarîgîáyo ayá owîmoaneyînrî e yarîgîárîni? “Poró weyî neamearîpaxî imónîηîpî yarîηwîni.” rîseaimónarîni? Oweoî, apî néra warîηagîá nânî wî weyî seamearîmîámani.

Aiwá Ámináo xîo nânî dîηî winîwîniηînrî imîxîηîpî nânî urîηî nânîrîni.

²³ Xwîyîá nionî enîná searéwapîyîñápî gî dîηîyo dánî mîsearéwapîyîñárîni. Ámináo nîrêwapîyîñáyo dánî searéwapîyîñápî, ayî rîpîrîni. Sîá Áminá Jîsaso nânî Judaso pasá uméyîmî Ámináo aiwá bî nîmearî ²⁴ aiwá apî nânî Gorîxomî yayî nîwimáná nîkwîrîrî re rîηîniηîni, “Rîpî gî warárîni. Seyîné nânî rîdîyowánîηî inîmîpîrîni. Soyîné nionî seaimîpî nânî dîηî seainîná nânî nionî éapa axîpî e yayîrîxîni.” urîηîniηîni. ²⁵ Awa rîxa aiwá nînimáná kapîxî iniîgî wainî inîηî wá nîmearî xegî yarîηîpa axîpî nemáná re rîηîniηîni, “Gorîxo xwîyîá sîηî ‘E nîseaimîárîni.’ raúroáarîñápî ‘Nepa xîxenî nîneaimîárîni?’ oyaiwîpoyînrî nionî nîperîná gî ragî pútyî iniîgî wainî sîxî rîwánîηî imónîni. Ínîná soyîné iniîgî rîwá nînrîná nionî nânî dîηî seainîná nânî nîrîxîni.” urîηîniηîni. ²⁶ Seyîné o rîηîpî nero aiwá apî nîro iniîgî awá nîro nerîηîpîmi dánî o ámi weapîne nânî wá rîrîni nîra warîgîárîni, “Ámináo nene nânî rîxa neapeîñîrîni.” Êniηî nîra warîgîárîni.

“Ámináo yá aiwápi gîyîné úrapî nînrîná xwîyîá meárîni paxî yarîηoî.” urîηî nânîrîni.

²⁷ Ámá gîyî xámî píranîηî dîηî mîyaikiró Ámináo ayá winîpaxî imónîηîpî ero aiwáranî, iniîgîranî, xîo nânî dîηî winîni nânîpî úrapî nîro nerónáyî, warápi tîni ragîpî tîni xórórîniηî nero nânî xwîyîá meárîni paxî imónîηoî. ²⁸ Ayînáni ámá woxî woxî, “Nanî imónîηîpî rîá yarîηîni? Sîpî imónîηîpî rîá yarîηîni?” nîyaiwirî yarîηî nîga núisáná aiwá apî tîni iniîgî awá tîni xe nîrîxîni. ²⁹ Ayî rîpî nânîrîni. Ámá aiwá apî tîni iniîgî awá tîni nînrîná “Ámináo xegî warápi dánî neaiîñî enagî nânî rîá narîηîni?” mîyaiwîpa nerînáyî, ayî xwîyîá meárînanîro nânî narîηagîá nânî rarîηîni. ³⁰ Sa mîkî apîmi dánî segî obaxî wî sîmîxî nero nîyîpé nimónîrî ero wî rîxa pîyî ero egîárîni. ³¹ Nene xámî negî yarîηwápi nânî yarîηî nîga nurane “Nanî rîá yarîηîni? Sîpî rîá yarîηîni?” nîyaiwirane dîηî píranîηî nîmîxînimáná aiwá apî nînrîne sîηwîrîyî, Kiraiso xwîyîá bî nîneameárîrî siyîkî neareámînrî enîmani. ³² E nerî aí agwî rîná Ámináo xwîyîá nîneameárîrîná rîwéná nene ámá xîomî mîxîdarîgîáyo tîni nawîni xwîyîá umeárîmîgînrî rîxa xwîyîá nîneameárîrî siyîkî nearearîni. ³³ Ayînáni gî nîrîxîmeáyîné, aiwá nionî seararîñápî nanîro nerîmeánîrîná axîná nawîni píranîηî onaneyînrî rîwîyo rémoarîgîáyî nânî wenîηî nerî ηwearîni. ³⁴ Seyîné aiwá apî nînróná úrapî nero xwîyîá meárîni pîrîxînrîni segîyî wî agwî enî mîweánîñánáyî sîni mîbîpa neróná wigî anîwámî dánî aiwá nîrîxîni. Aiwá apî nânî xwîyîá bî sîni nîwenagî aí ámi nîseaiméarîná searîmîárîni.

12

“Kwîyîpîmi dánî epaxî imónîgîápî bî bî imónîni.” urîηî nânîrîni.

¹ Gî nîrîxîmeáyîné, seyîné payî nearo Gorîxo xegî kwîyîpî sîxî seamîmonîpîmi dánî e e epaxî imónîrîxînrîni seaimîxîñî seyîné yarîηî nigîápî nânî “Seyîné xe majîá nero oépoyî.” mînimónarîni. ² Seyîné sîni Gorîxomî mîxîdîpa neróná seaigîápî nânî nijîá imónîηoî. Ámá yá mimónî ηwîá imónîηîyo —Ayî xwîyîá bî rîpaxî mimónîηîyîrîni. Ayo

oxídfpoyiniri yapí pí pí seaiepi síáná seyfné nepaxiniri xídagfápi nání nijfá imóniŋoi.
 3 Ayínání “Seyfné nijfá re oimónfpoyi.” nimónarini. Ámá wí Gorixoyá kwíyfpimi dáni niri rírná wí re rípxá menini, “Jisaso xewanŋo roapikínŋorini.” rípxá menini. Ámá wí Gorixoyá kwíyfpimi dáni mri pa nerfnáyf, “Jisaso negf Ámináorini.” eni wí rípxá menini.

4 Kwíyfpimi dáni e e epaxí imónfrixiniri sixf umímoariŋfpi xixegfni imóniŋagi aiwi kwíyf axfpi ná bini imóniŋfpimi dánini yarigfárini. 5 E nerŋfyo dáni ámáyo seáyf e e wírxiniri Ámináo wimixariŋfpi xixegfni enagi aiwi Ámináo, ayf ná woni axorini. 6 Anani nepaxí imónigfápi xixegfni imóniŋagi aiwi Gorixo, ayf ná woni e e epaxí imónfrixiniri enj sixf weámixariŋfri. 7 E nerŋf aiwi o ámá xfoyá imónigfá nini xixe arirá inírxiniri womini womini xegf kwíyfo dáni epaxí imóniŋfpi bi bi yanf wiarŋfri. 8 Bi bi yanf niwirfná ámá wo kwíyfpimi dáni xe diŋf émf saímí nímori ámáyo píranŋf urípxá oimóniri wiri wo kwíyf axfpimi dáni xe nijfá seáyf e nimóniri píranŋf uréwapiyípxá oimóniri wiri 9 ámi wo kwíyf axfpimi dáni xe diŋf ayá wí onikwíroniri wiri ámi wo kwíyf axfpimi dáni xe enj sixf neániri ámá simixf yarigfáyo píranŋf owimixiniri wiri 10 ámi womi emímf epaxí oimóniri wiri ámi womi xfoyá xwiyfá wfá urókiamopaxí oimóniri wiri ámi womi ámá wí kwíyf bimí dáni rariŋagfá arfá niwirfná adadf niwiri “Ayf kwíyf apimi dáni rfa rariŋoi?” yaiwipaxí oimóniri wiri ámi wo ámá gwí wirí wirí xwiyfá mfkf api apimi dáni anani rípxá oimóniri wiri ámi womi xwiyfá mfkf api apimi dáni arfá niwiri yanf umeaipaxí oimóniri wiri yarŋfri. 11 Gorixo ámá wíyf wíyo yanf xixegfni e e niwia nurí aiwi kwíyf axf ná bimí dánini e e epaxí imónfrixiniri niwimixirfná womi pípi owimínirfná api wiarŋfri. Ámi womi pípi owimínirfná api wiarŋfri.

“Obaxene imóniŋagwi aiwi wará ná binŋiŋf imóniŋwini.” urŋf nánirini.

12 Ámáyo wará ná bini enagi aiwi nápimi dáni wé síkwf amípi xixegfni bi bi imónini. Warápiimi dáni amípi xixegfni bi bi imóniŋyf nini obaxí imóniŋagi aiwi nápi ná binirini. Ámá Kiraisoyá siyikfpi imónigfáyf ámá warápi tni ríramŋyf imónipaxfri. 13 Ayf rípi nánirini. Nene —Wiene Judayenerani, wiene Girikiyenerani, wiene xináíwanénŋf nimónirane omŋf wiarŋwaénerani, wiene áxenwarí mineainf negf diŋf tni emearŋwaénerani, —Nineneni eni kwíyf axfpimi dánini siyikf ná bini imónani nání wayf neameairo kwíyf axfpini neaáinri enj enagi nání rariŋini. 14 Nene nijfá re imóniŋwini. Ámá warápi, ayf ná bini mimóní síkwíraní, wéraní, miŋíraní, xixegfni bi bi imónini. 15 Síkwú xwiyfá rípxá nimóniri re ránáyf, “Niúni wéuni mimóniŋagi nání nápiyá binimani.” ránáyf, “ ‘Nápimi dáni bi imóniŋfpi mani.’ yaiwipaxfri.” riseaimónarini? Oweoi. 16 Arfána eni re ránáyf, “Niñani siŋwíyini meŋagi nání nápiyá binimani.” ránáyf, “ ‘Nápimi dáni bi imóniŋfpi mani.’ yaiwipaxfri.” riseaimónarini? Oweoi. 17 Nápi nini siŋwíni enánáyf, arige nerí arfá epaxfri? Nápi nipi arfáni enánáyf, arige nerí diŋf weánpaxfri? 18 Nápi, ayf axfpi ná bini mimónini. Siŋwíraní, arfáraní, api api e nimóga úwinigini Gorixo xfo wimóniŋfpa diŋf neyírorí nimixiri tiŋfri. 19 Warápiimi dáni amípi síkwíraní, wéraní, xixegfni imóniŋfpa mimóní axf ná bini nimónirfnáyf, warápi arige imónipaxfri? Oweoi, e nerfnáyf, wará xegf imóniŋfpa bi imónipaxí menini. 20 Negf wará imóniŋfpi, ayf rípirini. Warápiimi dáni amípi xixegfni wéraní, síkwíraní, imóniŋfpi ayf obaxí aiwi warápi, ayf ná binirini. 21 Siŋwíyí xwiyfá rípxá nimónimáná wéumi wí re urípxá menini, “Ná sanf minirápariŋuxí, pí nání júxi tni nawíni imónimíni? Niýini anani nigfpi ŋweapaxíyini.” urípxá menini. Miŋíyí eni síkwúmi wí re urípxá menini, “Ná sanf minirápariŋuxí, pí nání júxi tni nawíni ŋweámíni? Niýini anani nigfpi

ñweapaxíyínîrîni.” urîpaxí menîni. ²² Oweoi, pí pí nápimi dánî imónîñî “Enî meánîñîpîrîfani?” yaiwiarîñwápi meñánáyí, omîñî amîpî nene nápimi dánî yarîñwápi nîpîkwîni epaxí menîni. ²³ Nápimi dánî imónîñî “Nanî onîmiápi imónîñîpîrîni.” yaiwiarîñwáyí nene anani píranîñî okiyá mearîñwárîni. Nápimi dánî imónîñî sîñánî mîmepaxí imónîñîyí píranîñî rîtî yarîñwárîni. ²⁴ E neri aí pí pí nápimi dánî imónîñî “Awiaxí imónîñîpîrîfani?” yaiwiarîñwápi, ayí rîtî mepaxí imónîñagî nánî wí e yarîñwámani. Gorîxo áamá warápi nimîxîrî pí pí nápimi dánî enîpî nîñwirárîrîná “Nanî onîmiápi imónîni.” yaiwiarîñwápi seáyî e imónîwîniñîñîrî ñwirárîñîrîni. ²⁵ Nápimi dánî imónîñîyí mîdîmîdánî mîmearónîpa ero xîxe píranîñî menîro epîrîfa nánî e ñwirárîñîrîni. ²⁶ Nápimi dánî imónîñî bî rîñîñî wináná nápimi dánî imónîñî nîpîni rîñîñî winárarîñîrîni. Bî imónîñîpîmî yayí uméaná nîpîni dîñî níá nîwiga warîñîrîni.

²⁷ Kiraisoyá sîyîkîpî imónîgîfáyîné oyá warápnîñî imónîro wiyînéni wiyînéni oyá nápimi dánî sîkwîñîñîrîni, wénîñîrîni, xîxegîni imónîro enoi. ²⁸ Gorîxo áamá xîoyá sîyîkîpî imónîgîfáyí xîxegîni bî bî nimóga úrîxîñîrî rîpeañîrîni. Wí wá wîrîmeiarîgîfáyí imónîro wí xewanîñoyá xwîyîfápi wá urókiamoarîgîfáyí imónîro wí uréwapîyarîgîfáyí imónîro epîrîfa nánî rîpeañîrîni. Xîránî xîránî imónîñî apî apî nîrîpeámáná ámî wí emîmî epîrîfa nánî imónîro wí sîmîxî yarîgîfáyo nanî wîmîxîpîrîfa nánî imónîro wí dîwî ikeamónarîgîfáyo arîrá wîpîrîfa nánî imónîro wí pí pí omîñî yarîgîfáyo mepîrîfa nánî imónîro wí áamá gwî wîrî wîrî xwîyîfá mîkî apî apîmî dánî rîpîrîfa nánî imónîro epîrîfa nánî rîpeañîrîni. ²⁹ Nîñî wá wîrîmeiarîgîfáyí rimónîñoi? Nîñî wá rókiamoarîgîfáyí rimónîñoi? Nîñî uréwapîyarîgîfáyí rimónîñoi? Nîñî emîmî yarîgîfáyí rimónîñoi? ³⁰ Nîñî sîmîxîyîo nanî imîxîpîrîfa nánî rimónîñoi? Nîñî gwî wîrî wîrî xwîyîfá mîkî apî apîmî dánî rîpîrîfa nánî rimónîñoi? Nîñî xwîyîfá mîkî apî apîmî dánî rarîgîfápi yanî umeaipîrîfa nánî rimónîñoi? Oweoi. ³¹ E nîsearîrî aí seyîné woxîni woxîni, “Gorîxo áamá e e epaxí imónîrîxîñîrî kwîyîpîmî dánî sîxî umímoarîñî apî apî enagî aí sa seáyî e imónîñîpî oimónîmîni.” nîyaiwîrî sîmî xeadîpénîrîxîni.

13

“Ámáyo nepa dîñî sîpî nîwirîná rîpî rîpî yarîgîfárîni.” urîñî nánîrîni.

“Arîge neri Gorîxo wîmónarîñîpî tîni xîxenî yanîréwîni?” nîseaimónîrîná epîrîfápi nánî áwanî bî osearîmîni.

¹ Nionî gwî wîrî wîrî xwîyîfá mîkî ámarani, anîñajîrîni, rarîgîfápi dánî anani rîpaxí nimónîrî aí ámáyo dîñî sîpî mîwîpa nerînáyí, surîmá nîrárîrî berî ikaxí nîrîrîná yaiwîñîñî yárarîñîpánîñî imónîmîñîni. Sonî udîfá xámi mîñwirárîpa nemáná eáaná rarîñîpánîñî enî imónîmîñîni. ² Nionî xwîyîfá Gorîxoyápi wá rókiamopaxí imónîrî amîpî nîñî o éimîgîñîrî enîwîpeárîñî ñîmî imónîñîpî nánî nîjîfá imónîrî amîpî nîñî áamá “Ayí apî rîfa imónîni?” nîyaiwîro nîjîfá imónîgîfápi nánî nîjîfá imónîrî neri aí ámáyo dîñî sîpî mîwîpa nerînáyí, surîmá imónîmîñîni. Nionî Gorîxomî dîñî enî neánîrî nîwîkwîrorîñîpîmî dánî “Dîwî rîpîxî ná jîe uî.” urîpaxí nimónîrî aîwî ámáyo dîñî sîpî mîwîpa nerînáyí, surîmá imónîmîñîni. ³ Nionî gî iyîfá ía amîpî yanî nîmerî uyîpeayîyo nîwîrî aí ámáyo dîñî sîpî mîwîpa nerînáyí, wí nanî nimîxîpaxí menîni. Negî womî pîkianîro yarîná nîaîwomî wárîpîrî nánî re nurîrî aí, “Nionî ía nîñîxîrîro rîfá nîwîoárîpoyî.” nurîrî aí ámáyo dîñî sîpî mîwîpa nerînáyí, nionî éápi wí nanî nimîxîpaxí mimónîni.

⁴ Áamá wîñîyo dîñî sîpî nîwirîná pípi marfáti, rîpî yarîgîfárîni. Sîpî wîñîyí wífápi apaxí mé pîrî umamoarîgîfámani. Ayá nurîmîxîrî nanî imónîñîpîni wîiarîgîfárîni. Wîñîyo sîpî dîñî wí wîaiwiarîgîfámani. Wîñîyo dîñî sîpî wîiarîgîfáyí wîwanîñîyí mîxî meakîñîñîro wárîxa imónîro ⁵ uyîñî wîkárîro yarîgîfámani. Amîpî nenenî

arige nerî neaîmeanîrîfenîjoînîrî mepa ero apaxî mé sîmî rîniñî mîwinîpa ero fwi wîniyî wikârîfapî nânî sîmî xwanwî níkwónîmî memepa ero yarîgîfârîni. ⁶ Nîpîkwîni mimónîñî yarîgîfârî nânî diñî nífá mîwinî wé rónîñî imónîñî yarîgîfârî nânî diñî nífá winarîñîrîni. ⁷ Ámá wîniyo diñî sipî wiarîgîfáyî pí pí wîmeááná “Xe oneaîmeanî.” yaiwiro diñî wikwîroarîgîfârî wî pîni mîwiârîpa ero amîpî nîni Gorîxo nîwiirîná nânî diñî níkwîmoro ñwearo pí pí sipî imónîñî wîmeááná xwámámî wiro yarîgîfârîni.

⁸ Ámáyo diñî sipî wiarîñwápi ná rîwîyo aí wî anîpá imónîñî meñagi nânî anîñî fá xîrîpaxîrîni. E nerî aiwî Gorîxoyá kwîyîpîmî dánî wîfá rókiamopaxî imónîñwápiranî, xwîyîfá mîkîfá apî apîmî dánî rîpaxî imónîñwápiranî, pí pí nîjîfá imónîñwápiranî, apî nîpîni anîpá imónîñîfârîni. ⁹ Nionî seararîñapî nânî áwanî bî osearîmîni. Agwî ríná nene Gorîxoyá kwîyîpîmî dánî nîjîfá imónîñwápi sa bîni bîni imónîñwîni. Oyá xwîyîfá wîfá rókiamoarîñwápi nîpîni marîfáî, bîni bîni rókiamoarîñwárinî. ¹⁰ E nerîñî aiwî Kiraiso nîweapîrî amîpî Gorîxo éimîgîniñî yarîñpî rîxa yófî imónáná agwî ríná nene bîni bîni imónîñwápi anîpá imónîñîfârîni. ¹¹ Nionî seararîñapî nîaîwî tîni rîramîñîyîfî oemîni. Eñíná nionî sîni nîaîwî nimónîrîná nîaîwî rarîgîfápa xwîyîfá axîpî rîrî nîaîwî yaiwiarîgîfápa axîpî yaiwîrî nîaîwî diñî moarîgîfápa axîpî morî néisáná aí rîxa ámînáoni nimónîmáná nîaîwî yarîgîfápi sîni fá mîxîrî pîni wiârîñîrîni. ¹² Agwî nene Gorîxo éimîgîniñî yarîñpî nânî nîjîfá bîni bîni imónîñwápi xîxîfá sîfá yîkîniñîyo dánî nene sîñwî nîpîkwîni mainenarîñwápi tîni rîramîñîyîfî oemîni. Agwî ríná xîxîfáyo sîmîmanîñî roñagi nîwinîrane aiwî rîwéná nepa o tîni xîxenî sîmîmanîñîyo sîñwî ainenanîwárinî. Agwî ríná nene bîni bîni nîjîfá nimónîrî aí rîwéná xîo nene nânî xîxenî nîjîfá imónîñîpa nene enî xîo nânî nîjîfá imónanîwárinî. ¹³ E nerîñî aiwî agwî ríná Gorîxomî diñî wikwîrorane o neaîñîfápî nânî diñî níkwîmorane wîniyo diñî sipî wirane yarîñwá biaú bî apî anîñîni imónîñîfârîrîni. Biaú bî apî bî seáyî e imónîñîpî, ayî ámáyo diñî sipî wiarîñwápirîni.

14

Kwîyîpîmî dánî epaxî imónîñîpî nânî ámî bî urîñî nânîrîni.

¹ Seyîné “Ámáyo diñî sipî owianeyî.” nîyaiwiro anîñî minî xîdîrîrîxîni. E nero aí Gorîxo apî apî e imónîrîrîxîniñî kwîyîpîmî dánî seaimîxarîñîpî “Apî apî oimónaneyî.” nîyaiwiro sîmî nîxeadîpénîro aiwî ná bîni ayî oyá xwîyîfá ámáyo wîfá urókiamopaxî imónîpîrî nânî anîpaxî sîmî xeadîpénîrîrîxîni. ² Ayî rîpî nânî seararîñîni. Ámá gîyîfî gîyîfî gwî wîrî wîrî xwîyîfá mîkîfá wîniyîfî majîfá imónîgîfápi dánî nîrîrîfányîfî, ayî ámáyo murarîñoî. Wîniyîfî xwîyîfá mîkîfá apî nânî majîfá imónîñîgîfá nânî Gorîxomîni nurîrî kwîyîpîmî dánî yumîfî imónîñîpî rarîñoî. ³ E nerî aí gîyîfî gîyîfî xwîyîfá Gorîxoyápi wîfá nîrókiamorónáyîfî, ayî rîfápi dánî ámáyo sîkîkîfî womîxîro enî rîrémîxî wiro diñî wîfá wókîmîxîro epaxîpî urarîgîfârîni. ⁴ Ámá xwîyîfá mîkîfá xegî wîyo dánî rarîñî go go, ayî xewanîño sîkîkîfî omîxînarîni. Ámá Gorîxoyá xwîyîfápi wîfá rókiamoarîñî go go, ayî Gorîxo wimónarîñîpî urîfîpîmî dánî Jisasoyá sîyîkîpî imónîgîfáyo sîkîkîfî womîxarîñîrîni. ⁵ Nionî “Seyîné nîyîfînenî xwîyîfá mîkîfá bî bimî dánî orîpoyî.” nînimónîrî aiwî aga anîpaxî ayá wî nimónarîñîpî, ayî rîpîrîni. “Gorîxoyá xwîyîfápi wîfá orókiamópoyî.” nimónarîni. Ayî rîpî nânîrîni. Wîfá rókiamoarîñî go go Jisasoyá sîyîkîpî imónîgîfáyo nurîrîná xîo urîfîpîmî dánî sîkîkîfî nîwomîxîrî nânî xwîyîfá mîkîfá xegî wîyo dánî rarîñî go gomî seáyî e wimónîñîgîfá nânî rarîñîni. Xwîyîfá mîkîfá xegî wîyo dánî rarîñî go go ráná ámá wo nîwiápnîmearî Jisasoyá sîyîkîpî imónîgîfá wîniyo o rîfîpîmî dánî sîkîkîfî owomîxîniñî yanî numeairîná enî ananîrîni. ⁶ Gîfî nîrîxîmeáyîné, rîpî nânî pîránîñî diñî mópoyî. Nionî seyîné tîñî e nânî nîbîrî xwîyîfá mîkîfá wîyo dánî nîsearîrîfányîfî, “Apî wî nanî neaimîxîpaxî imónîni.” rîseaimónarîni? Oweoî. Nionî

xwiyfá Gorixo wíá nínókímixiri niriñipi mīsearipa nerfnáraní, nijfá o nání nioní imóniñá bí mīsearipa nerfnáraní, xwiyfá oyápi bí wíá mīsearókiampopa nerfnáraní, bí mīsearéwapiyipa nerfnáraní, sa xwiyfá mfkf wíyo dání nīseara nurfnáyf, arige nerí nanj wí seaimfáriní? Oweoi, wí e epaxfmaní.

⁷ Dñj mayf imóniñipi, pékákfrani, gitáraní, ayf axfpi imóniní. Yaiwínñj nīyáriní nīpikwini irf mīrépepa nerfnáyf, áamá arige “Ayf api rfa rarini?” yaiwipaxfринí? Áamá kwíypimi dání xwiyfá mfkf wíyo dání ení nīrīrnáyf, áamá arfá mīwiarigfáyf arige nerí “Ayf api rfa rarini?” yaiwipaxf imóniní? ⁸ Áamá mīxí nání awí roño xowienomi dání rfaiwá orinirí pfrámf nīpikwini mēpa nerfnáyf, áamá gīyf “Mīxí nání rfaiwá iyf rīráoi?” nīyaiwiro éwaikf tñni níknñj tñni arfkipaxfринí? Oweoi, pfrámf nīpikwini mēpa nerfnáyf, wí e epaxf meniní. ⁹ Seyfné ení áamá wíyo kwíypimi dání xwiyfá mfkf xegf wíyo dání nurīrnáyf, áamá arfá seaiarigfáyf arige nero “Api nání rfa neararñoi?” nīyaiwiro nijfá imónipaxfринí? Oweoi, seyfné urarigfápi mīmianwf upaxf imóniní. ¹⁰ Ayf nepariní. Xwíá rīrīmí xwiyfá mfkf xīxegfní tñj rarigfápi obaxf imóniní. Xwiyfá bí mfkf mayf imóniñfmaní. Nfní mfkf tñj imóniní. ¹¹ E nerí aí áamá wo xwiyfá mfkf nioní majfá imóniñfpmi dání rarñagí arfá nīwirfná “Émayf worfani?” yaiwimfní. Xfo ení nioní arfá mīwiarñagí nīnanirfná “Émayf worfani?” nīaiwinñoi. ¹² Seyfné Gorixo api api imónifrixinirí kwíypimi dání sixf seamímoarñipi “Oimónaneyí.” nīyaiwiro símf nīxeadfpénro yarigfáyfné imóniñagfa nání pí pí neróná rīpi éfrīxiní. Kwíypimi dání epaxf imóniñwápmi dání Jisasoyá síyikf imóniñwaéne enj sfkfkf omīxinīpaxf imóniñipi oyaneyfnro ayá wí nera úfrīxiní.

¹³ Ayfnání segfyf wo kwíypimi dání xwiyfá mfkf seyfné majfá imónigfápmi dání nīsearīrnáyf, arfá mīwiarigfáyfné yanj seameaimfnirí nání Gorixomí rīxinj urfwnīgfní. ¹⁴ Ayf rīpi nání seararñiní. Nioní gf áamá arfá niarigfē dání xwiyfá mfkf xegf bimí dání Gorixomí rīxinj nurīrná gf dñj aí tñni murf sa manj pámi dání nurīrnáyf, “Api ourimfní.” nīyaiwirí murípa éa enagí nání nioní rfápi bí nanj mīnīiariní. ¹⁵ Ayfnání nioní pí emfnrēfní? Nioní Gorixomí rīxinj nurīrnáraní, sonj nīrīrī omí yayf numerfnáraní, xwiyfá mfkf bí bimí dání manj pá tñni nurīrī aí “Ayf api rfa urarñiní?” nīyaiwirí gf dñj tñni ení nawíní urfīmīgfní. ¹⁶ Seyfné e mēpa nero Gorixomí yayf nīwirfná dñj tñni nawíní murf xwiyfá mfkf bí bimí, seyfné majfápmi dániní nurīrnáyf, áamá sipfá imónigfá seyfné tñni nawíní awí eánarigfáyf arige nero “Ayf rfápi xīxení e imónifwīgfní.” rīpaxfринí? Oweoi, xwiyfá mfkf seyfné rarigfápi arfá mīwipaxf nimóniro nání wí e rīpaxf meniní. ¹⁷ Seyfné e nerfnáyf, Gorixomí pīránñj yayf nīwiro aiwí wīnyo sfkfkf mīwomīxí ududf iní wikárarñagfa nání seararñiní. ¹⁸ Seyfné kwíypimi dání xwiyfá mfkf wíyo dání ayá wí nīrīro aí nioní ení kwíypimi dání xwiyfá mfkf bí bimí dání seáyi e nīseamúrori nání Gorixomí yayf wiarñáriní. ¹⁹ E nimónirí aí Jisasoyá síyikf imónigfá bí tñni nerīmeánirí wigf arfá egfē dání xwiyfá mfkf bí bimí dání nurīrná “fá mīropaxf imóniñipi ourimfní.” mīnimónaríní. Oweoi, “Poroi ipí rīneaiwapīyaríní?” oyaiwīpoyfnirí sa “Xwiyfá mfkf nioní nijfá imóniñápmi dání nurīrī ‘Ayf api rfa urarñiní?’ yaiwimfpi árfnfní ourimfní.” nimónaríní. “E nerfná seáyi e imóniñipi yarñiní.” nimónaríní.

²⁰ Gf nīrīxīmeáyné, seyfné nīaiwf onīmīá dñj mīmaxīrīpa époyí. E nīsearirí aí nīaiwf pfofia fwf oyaneyfnro síní dñj mīmoarigfápa seyfné ení axfpi imónfpoyí. E nero dñj nīmorfná ámná yapi mófrīxiní. ²¹ Isīrerīyf arfá mīwiarñagfa nání Gorixo áamá wí e dánfyf mīxí nīmeámi nībīro xwīrfá wikīxéfrīxinirí rñipi nání ñwf ikaxf eánñfyo re nīrīnirí eániní, “ ‘Gorixoní áamá mfkf wí e dánfyfyá xwiyfá mfkf bí tñni áamá tīyo urīrī wí e dánfyfyá manjpmi dání urīrī emfa enagí aiwí nioní wí arfá nīpīrfámani.’ Ámīnáoni e rarñiní.” nīrīnirí eániní. ²² Ayfnání nene re yaiwīñwīnī, “Gorixoyá kwíypimi dání xwiyfá mfkf nene majfá nimónirí aí

rariŋwápi, ayí áamá omi ríxa diŋí wikwíroarígíá wíniyí aríá níneairóná óf níkáriŋiro ‘Ayí eŋí eániŋí Goríxoyápiŋí dání ríá yariŋoi?’ oyaiwípoyiŋiri mimóniŋi. Sa omi diŋí míwikwíroarígíáyí óf níkáriŋiro ‘Ayí eŋí eániŋí Goríxoyápiŋí dání ríá yariŋoi?’ oyaiwípoyiŋiri imóniŋi.” yaiwiŋwani. E neri aí oyá xwiýfápi, nene wíá urókiamoaríŋwápi, ayí áamá xíomi diŋí míwikwíroarígíáyí aríá níneairóná “Eŋí eániŋí Goríxoyápiŋí dání ríá rariŋoi?” oyaiwípoyiŋiri mimóniŋi. Sa xíomi diŋí wikwíroarígíáyí e oyaiwípoyiŋiri imóniŋi. ²³ Ayinani áamá Jisasoyá siyikí imónígíáyíné awí neániróná niyínéni xwiýfá míkí seyíné majfá bi bimi dání nira waríá áamá sipfá imónígíáyí wíraní, áamá sini Goríxomi diŋí míwikwírogíáyí wíraní, níseaimero niŋwearóná “Áamá tiyí xóxwí yariŋígíáyí meníraní?” rípirfáriní. ²⁴ Seyíné wí e mepa nero niyínéni xwiýfá Goríxoyápi wíá nírókiamóá waríá áamá sipfá imónígíáyí wíraní, áamá sini Goríxomi diŋí míwikwírogíáyí wíraní, níseaimero niŋwearóná seyíné rariŋígíá nípiŋiŋi dání “Íwí awa rariŋígíápi miyariŋwaéneríani?” niyaiwiro wairíŋí iníro “Api nene nani eni ríá rariŋoi?” niyaiwiro ayá miŋimíŋí roro nemána ²⁵ sipí imóniŋí wigípi yumí egíápi nani waroparí nero miŋí xwíáyo níkwíroníro Goríxomi yayí numero “Neparíni. Goríxo seyíné diŋí seakíayoni.” rípirfáriní.

Goríxomi yayí umeaniro nani neri meániróná epaxípi nani uríŋí naniŋi.

²⁶ Gí nírixímeáyíné, pí oyaneyiŋiri nearariŋi? Seyíné awí neániróná woxi soŋí searéwapíyini nani imóniri woxi xwiýfá bi searéwapíyini nani imóniri woxi xwiýfá Goríxo wíá wókímíxíŋípi bi seariŋi nani imóniri woxi xwiýfá míkí bi bimi dání bi seariŋi nani imóniri woxi xwiýfá míkí bi bimi dání ríŋíŋípi bi yaní seameaini nani imóniri neri aí nípiŋi neriŋá Jisasoyá siyikí imónígíáyíné síkíkí omíxíŋíŋípi nani éfíŋíŋi. ²⁷ Segíyí wí “Xwiýfá míkí bimi dání ouraneyí.” níwimóniríŋá obaxowa xe onearíŋoyiŋiri síŋwí míwiniŋani. Waúŋirani, waú worani, ayí apániŋini. Axíná nawíni oríŋoyiŋiri síŋwí míwiniŋani. Wo xámi níŋimána wo ríwíyo ríwiniŋini. E yaríá wo yaní seameaiŋini. ²⁸ Áamá wo xwiýfá yaní seameaipaxí meŋánáyí, xwiýfá míkí api apimi dání rariŋígíáwa Jisasoyá siyikí imónígíáyínéyá aríá egíe dání maŋípa tñi síŋani mírípa nero wigí diŋíyo dání Goríxo tñi nawíni inimi ríŋíŋíŋi. ²⁹ Awí neániróná segí xwiýfá Goríxoyápi wíá rókiamoarígíáyí waúŋirani, waú worani, awa xe xwiýfá searíŋiríŋi. Ríxa searána wíniyí o nepa kwíyíŋipiŋi dání ríá rariŋiriŋi pía nímero mí omíxíŋíŋi. ³⁰ E neri aí segíyí wo éfí niŋwearí wíá rókiamoaríŋí womi aríá wiaríá Goríxo xwiýfá bi wíá wókímíxánáyí, o xwiýfá api áwaní seariŋi nani dao xámi rariŋo píni wíaríwiniŋini. ³¹ Nioni searariŋápi níxíŋiróná seyíné niyínéni níjía imóniro eŋí ríŋemíxí iníro epíŋí nani woxi woxi anani wíá nírókiamóá upaxí imóniŋoi. ³²⁻³³ Nene níjíŋani. Goríxo yaiwiniŋí yariŋomani. “Xwiýfá níxeayiriŋi neri oríŋoyí.” míwimóní “Níŋwayíroriŋi oríŋoyí.” wimónariŋagí nani wíá rókiamoarígíáwa kwíyíŋipiŋi dání rókiamopaxí imóniŋípiŋi tñi úrapí mírí píŋaniŋí diŋí íá níxíŋiŋi ríŋiríŋi.

Goríxoyá siyikí imónígíá wí e wí e ŋweagíá níni yariŋígíápa ³⁴ siyikí oyá Koriniyo ŋweagíáyíné eni awí neániróná apíxíwa xwiýfá wí mírípa oéŋoyí. Awí neániŋiránéna apíxíwa xe xwiýfá onearíŋoyiŋiri síŋwí míwiniŋani yariŋwá eŋagí nani rariŋini. Nwí ikaxí eániŋíyo dání riniŋíŋiŋi oxoyíné símaŋwíyóniŋí searíŋíŋiŋi. ³⁵ Íwa Jisasoyá siyikí imónígíáyí awí eániŋí dání xwiýfá níŋiríŋá ayá winíŋipaxí yariŋagíá nani wíniŋi wíniŋi “Api nani níjía oimónimíni.” níwimóniríŋá aŋí xíŋegíŋíyo dání oxomiŋi yariŋíŋi wíwiniŋini. ³⁶ Seyíné seáyí e seáyí e mimóniŋani. “Xwiýfá Goríxoyápiŋi nene tíŋimíni míkí imóniŋwaéneríni.” ríyaiwiniŋoi? “Xwiýfá oyápi Koriniyo ŋweaŋwaéneríŋi tíŋimíniŋiŋiŋi.” ríseaimónariŋiŋi?

³⁷ Ámá goxi goxi “Nioní Gorixoyá xwiyápi wía rókiamoaríjá wonírini.” niyaiwinírínáraní, “Oyá kwíyí sixí nimímonjípimi dání e epaxí nimóniri yarijáoanírini.” niyaiwinírínáraní, xwiyá nioní níriri eaaríjá rípi nání dínj re yaiwíríxini, “Poró sekaxí Ámínáo uríipimi dání ría níriri eaarífani?” yaiwíríxini. ³⁸ Ámá go go e niyaiwipa yarijagi níwinírínáyí, seyíné ení “O nepa Gorixoyá wía rókiamoaríj wo meníni.” yaiwíríxini. ³⁹ Ayínáni gí nírixímeáyíné, Gorixoyá xwiyá wía orókiamoaneyíniri símí xeadípeníro oyá kwíyí tñni xwiyá míkí bí bimi dání seyíné rarígápi pírfí mirakínipa ero érixini. ⁴⁰ E nero aí Gorixomí yayí umeaníro nání awí neáníroná pí pí seyíné yarígápi nípiní nítiwayíro roró píraníj érixini.

15

Jisaso nípémáná xwáripáyo dání wiápínimeanjípi nánirini.

¹ Gí nírixímeáyíné, xwiyá yayí neainaríj nioní wáf searíjapi —Api seyíné aría níwiríná “Neparini.” niyaiwiro dínj níwikwíro roró íkía xwía aí tñni neríná síkíki noníri roaríjpa seyíné ení axípi xwiyá api tñni síkíki noníri rogápirini. Api nání dirírfí oseaimíni. ² Seyíné nioní wáf searíjapi aníj miní xaíwí íá níxíra nurónáyí, Gorixo apimí dání yeáyí seayímíxemeaníarini. Seyíné siní xaíwí íá ríxírijoí? E mepa nerínáyí, surímá wíkwíropaxírini. ³ Nioní wáf nísearíríná xwiyá xírání xírání imóníj searíjapi —Api nioní ení eníjána aría wíjapírini. Api, ayí rípirini. Kiraiso nání eníjána Bíkwíyo dání níriníri eáníjpa o nene íwí yaríjwápi yokwarímí neainífa nání níperi ⁴ xwía níweyárimáná enáná Bíkwíyo dání “O níwiápínimeaníarini.” níriníri eáníjpa sía wíyáú wíyi nórimáná enáná Gorixoyá dínj tñni wiápínimeanjínigini. ⁵ Níwiápínimeámo Pitaomí síjání nurónapíri ríwíyo xegí wiepísiní wé wúkaú síkwí wáú awamí síjání urónapíjínigini. ⁶ E nemáná ámi ríwíyo xíomí dínj wíkwírogíáyí —Ayí 500 apimí wíarfí múrogíáyírini. Nioní payí rípi eaaríjá ríná wíní wíní ríxa nípero aiwí náyí siní njeaní. Apimí ná wínání axíná síjání urónapíjínigini. ⁷ E nemáná ríwíyo xegí xogwáo Jemisomí síjání nurónapímáná wáf wurímeiarígíá nowamíni ení síjání urónapíjínigini. ⁸ E néisáná nioní —Nioní apíxíwa níaiwí níxíríroná kwíyí wíarígíáyí woníníj imóníjáoanírini. Nioní awamí aga ríwí náyo yoparípi síjání nimóníjínigini. ⁹ Ayí rípi nání raríjini. Nioní ámá Gorixoyá síyíkí imónígíáyo xeaníj wíkaragáoní enagi nání wáf wurímeiaríjwá nígí wía níwamíni síyíkwíniíj imóníjáoaní, ayí nionírini. Gorixoyá síyíkí imónígíáyo xeaníj wíkaragá enagi nání nepa “Wáf wurímeiaríj imóníj woxini.” níripaxí meníni. ¹⁰ E nerí aí Gorixo wá níniwianírí níinjípimí dání agwí ríná nioní imóníjapi imóníjini. O wá níwianíjpi surímá níwianíjmaní. Oweoi, nioní aníj miní nerí nání wáf wurímeiaríjwá nígí wíamí múronáriní. E nerí aí níwaníjoni ení eáníjípimí dání nerí múronámaní. Nioní enápi sa Gorixo wá níwianíjípimí dání ená enagi nání raríjini. ¹¹ Ayínáni seyíné awamí wigí maníyo dání aría níwirínáraní, nioníyáyo dání aría níwirínáraní, wáf nínonení seararíjwá seyíné dínj wíkwírogíapi, ná bíni ayí apírini.

“Ríwéná pegíáyí níni wiápínimeapírfáriní.” uríj nánirini.

¹² None wáf nísearíríná “Kiraiso Gorixoyá díníyo dání wiápínimeanjínigini.” seararíjwá enagi nání segíyí wí dínj aríge niyaiwiro “Pegíáyí ámi síj níro wí wiápínimeapírfá meníni.” rarígáriní? ¹³ Ayí rarígápa ámá pegíáyí nepa níwiápínimeapa nerínáyí, “Kiraiso aí Gorixoyá dínj tñni wiápínimeanjímaní.” ranígini. ¹⁴ Kiraiso Gorixoyá dínj tñni níwiápínimeapa nerí síjwíríyí, xwiyá none wáf seararíjwápi ná mayí imóníri seyíné dínj wíkwíroarígápi ná mayí imóníri epaxírini. ¹⁵ Sípi imóníj api yaníri enwá aí ámi bí rípi ámá yapí rarígíáyí yapí

imónaniri enjárini. Nene “Gorixoyá diñfyo dani Kiraiso wiápnimeañirini.” xenwá raniri enwá enagi nani “Yapí rarigfáyí yapí imóninwini.” ripaxirini. Pegfáyí nepa Gorixoyá diñfyo dani mwiápnimeapa nerfnáyí, “Kiraiso eni Gorixoyá diñfí tñni wiápnimeañímani.” ripaxirini. ¹⁶ Ayí rípi nani rariñini. Ámá pegfáyí Gorixoyá diñfí tñni mwiápnimeapa nerónáyí, “Kiraiso aí wí wiápnimeañímani.” ranigini. ¹⁷ Kiraiso Gorixoyá diñfí tñni mwiápnimeapa neri siñwiriyí, seyíne diñfí wíkwírogfápi síwiá wíkwírooro segí fwi yarigfápi nani sini xwiyfá meárinipaxí imóniro yaníro egfáirini. ¹⁸ Ámá Kiraisomi diñfí nwiápnimeapá meápnimeañímani pegfáyí eni ríxa aninñini aninñiro egfáirini. ¹⁹ Nene re niyairirane, “Nene nipémána enána Kiraiso wí arírá neaininñímani. Sa xwíá rírimini emearína Kiraiso arírá neaininñíirini.” E niyairirane omíni diñfí níkwímoránáyí, ámá ikíniñi sípi wipaxí imóninñi niyoní nani nene añipaxí neaipaxirini. Ayí Kiraiso nepa xwáripáyo dani mwiápnimeapa ení enánáyí nani rariñini.

²⁰ Nioni e niseariri aiwi Kiraiso niperi wenfmi dani Gorixoyá diñfí tñni wiápnimeañirini. O ámá ríxa pegfáyí nani xami nwiápnimeapá meápnimeañímani omíniñi aiwá niwákwini wí xami miarigfápániñi wiápnimeañirini. ²¹ Ayí rípi nani seararini. Ámá wo sípi yagfipimi dani ámaéne pearinwáirini. E yarínwápa ámá ami wo enípimi dani eni wiápnimeañíwáirini. ²² Nineneni Adamo tñni ikárininwaéne imóninwagwi nani pearinwáirini. E yarínwápa Kiraiso tñni ikárininwaéne neperane aiwi ami siñfí nerane wiápnimeañíwá enagi nani rariñini. ²³ Wiápnimeapfíráyí wigí imónána wiápnimeapfíráirini. Kiraiso aiwá niwákwini wininñi xami wiápnimeañirini. Omí dani ríwíyo xíto weapána xegí imónigfáyí wiápnimeapfíráirini. ²⁴ O ami añnamí dani niweapíráni amípi nene tñni ríni imóninñipi yoparípi imóninñíirini. Ina añnajíraní, amáraní, omí mañfí pírí wiaikiarigfá gíyí gíyí, ení eánigfáyí imóniro neni tégfáyíniñi imóniro menweagfáyí imóniro egfáyo anípa niwimiximána ámá xíoyá xwioxíyo míméamí neri umenweanfáyí xano Gorixomi simañwíyóninñi wurínipírí wiiníirini. ²⁵ Ayí rípi nani rariñini. Gorixo ámá Kiraiso tñni símí tñni inarigfáyo xopírará niwirí ikwianwí xegí síkwí ikwiárinánaninñi wimixiyini nani mixí ináyí nimóniri menweanfíirini. Bíkwiyo api nani e niriñiri eáninñi nani rariñini. ²⁶ Sími tñni inarigfí yoparí anípa imixinñípi, ayí piyí nene pearinwáirini. ²⁷ Bíkwiyo bi rípi xixeni niriñiri eánini, “Gorixo amípi nñni omí simañwíyóninñi wimixiyinñi.” niriñiri eáninñi aí anani re yaiwipaxirini, “Amípi nñni riniñipi, ayí amípi nñni Kiraisomi simañwíyóninñi oimóniri wimixiyinño eni nani mirinini.” yaiwipaxirini. ²⁸ Amípi nipiñi xewaxomi simañwíyóninñi yeáyí wuríninñána o diñfí re nimori eníirini, “Gí ápo Gorixo amípi niyoní amáyoraní, amípiyoraní, seáyí e niwimóniri oumenweaniri xewaninñoni amípi nipiñi simañwíyóninñi nimixiyinñomi simañwíyóninñi yeáyí owurínimini.” nimori e eníirini.

²⁹ “Ámá pegfáyí wiápnimeapfíráirini.” seararínwápi nepa mimóninñánáyí, pí nani wiyíne segí pegfá winíyo nañfí owimixaneyinñiro ami wayf mearigfáirini? “Pegfáyí wí wiápnimeapfírámani.” rarigfápi nepa imóninñánáyí, pegfá winíyo nañfí rípi oimixaneyinñiro neróna pí nañfípi owianeyinñiro epaxirini? Oweoi, sa suríma epaxirini. ³⁰ “Pegfáyí wiápnimeapfíráirini.” rariñwápi nepa mimóninñánáyí, pí nani Jisasoyá wáf wurímeiarínwáone yof mayf imónaniri yarínwini? ³¹ Gí niriñimeáyíne, stá ayí ayo nemeáná “Nioni nipémfáonirini.” yaiwinarínapi símí e nitinimi emearinñini. E seararínagi aí “Xewaninño seáyí e nimóniri rariñi.” miniaiwipani. Seyíne negfí Áminá Kiraisi Jisaso tñni aní ikárininwaéne nimónirane nani nioni mixí nimeakíniñi “Nipémfáonirini.” yaiwinarínapi símí e nitinimi emearinñini.” seararini. ³² “Pegfáyí wiápnimeapfíráirini.” rariñwápi nepa mimóninñánáyí, nioni pí nani añfí Epesasiyí riniñipimi niñwearná xwiyfá Gorixoyápi aríki wáf

urimemînîrî nânî yoŕ mayŕ nimónîrî áamá wí sidŕ inŕ rîrómŕ yarîŕpánîŕŕ yarîgŕáyŕ tŕnî nawínî mîxŕ inîŕárînî? Pípi nanŕ onîinîrî e enŕárînî? E nerî aí pegŕáyŕ nepa mîwiápŕnîmeapa nerŕnáyŕ, áamá wínîyŕ re rarîgŕápa, “Apaxŕ mé pearîŕwaéne enagŕ nânî amîpí wí nânî ‘Arîge oyaneyî?’ mîyaiwí sa maiwí inîigŕ nîrane aiwá nîrane oyaneiyî.” rarîgŕápa nionî enî axŕpi e rîpaxŕrînî. ³³ E nerî aí áamá yapŕ oneaiepŕsîpoyîrîrî sîŕŕwŕ mîwînîpanî. Áamá rŕá kîroarîgŕáyŕ tŕnî nîkumîxîniro nawínî nemerónáyŕ, seyŕné nanŕ yarîgŕápî pŕrŕ nîseawiaákiro sîpí imónîŕŕpî yapŕ seaiepŕsîpŕrîxîrîrî seararîŕnî. ³⁴ Seyŕné xaxá yarîgŕápî pŕnî nîwiárîmáná píránîŕŕ dîŕŕ nîmoro segŕ ŕwŕ yarîgŕápî enî pŕnî wiárŕrîxîrî. Segŕyŕ wí nepa Gorîxo nânî dîŕŕ mîmonŕoŕ. Ayînáni ayá seainîpaxŕpî rŕnî.

“Pegŕáyŕ nîwiápŕnîmearóná wará ámî xegŕ bî ninîmî wiápŕnîmeapŕrŕárînî.” urîŕŕŕ nânîrînî.

³⁵ Áamá wí yarîŕŕ re nîpŕráoŕ, “Áamá pegŕáyŕ ámî arîge nero wiápŕnîmeapŕrŕárînî? Wará ámî gŕmînî gŕpî ninîmî wiápŕnîmeapŕrŕárînî?” nîráná ³⁶ re urŕîmîgŕnî, “Majîmajŕá ikárînarîgŕá tŕyŕné, ‘Aiwá siyŕ wiároarîŕwáyŕ urŕ nerî mîpiéropa nerŕnáyŕ, nerápŕrî nîyapîpaxŕrînî.’ rîseaimónarînî? Oweoŕ, xámî urŕ nerî nîpiérománá rŕwŕyo nerápŕrî yaparîŕrînî.” urŕîmîgŕnî. ³⁷ Siyŕ seyŕné wiároarîgŕápî witŕ siyŕranî, ámî xegŕ wíranî, nîwiáróa nurŕnáyŕ, rîxa nerápŕrî nîyapîmáná imónîŕŕpî wiároarîgŕárînî? Oweoŕ, siyŕ anîpápî wiároarîgŕárînî. ³⁸ Seyŕné siyŕ anîpápî wiároarîŕagŕa aí Gorîxo “Apî nerápŕrî oyapînî.” yaiwiarîŕŕpî tŕnî xîxenî nerápŕrî yaparîŕrînî. Siyŕ apî apî xegŕ ŕwŕranî, enŕranî, apî tŕnî xîxenî imónîŕŕpî xîxegŕnî apî yapî pŕá orîxîrîrî imîxarîŕrînî. ³⁹ Wará nŕnî axŕpî minînî. Áamá wará xegŕ enî bî inînî. Nanŕwŕ wará xegŕ enî bî inînî. Inŕ wará xegŕ enî bî inînî. Peyŕ wará xegŕ enî bî inînî. ⁴⁰ Amîpí anŕŕnamî dánŕŕ pŕá rîxîŕŕyŕ tŕnî xwŕárîmî dánŕŕ pŕá rîxîŕŕyŕ tŕnî nânî enî dîŕŕ mópoyî. Awîaxŕ amîpí anŕŕnamî dánŕŕ pŕá rîxîŕŕyŕ imónîŕŕpî xegŕ bî imónînî. Awîaxŕ amîpí xwŕárîmî dánŕŕ pŕá rîxîŕŕyŕ xegŕ bî imónînî. ⁴¹ Wŕá ónarîŕŕyŕ nânî enî dîŕŕ mópoyî. Sogwŕ wŕá ókiarîŕŕpî xegŕ bî imónînî. Emá wŕá ókiarîŕŕpî xegŕ bî imónînî. Sîŕŕ wŕá ókiarîŕŕpî enî xegŕ bî imónînî. Sîŕŕ nŕnîyŕ enî wŕá ókiarîŕŕyŕ axŕpî mimónînî. Xegŕ bî xegŕ bî imónînî.

⁴² Áamá pegŕáyŕ nîwiápŕnîmearóná wará inîpŕrŕápî nionî nîra warîŕápŕnîŕŕ imónînî. Wará agwî rîná ninîrane ŕweaŕŕwápî —Apî urŕ epaxŕ imónîŕŕpîrînî. Apî xwŕá weyárarîŕwá enagŕ aí urŕ mepaxŕ imónîŕŕpî ninîmáná wiápŕnîmeanŕwárînî. ⁴³ Wará nene xwŕá weyárarîŕwápî, ayŕ sîpí imónîŕagŕ aí sîŕŕŕ ninîmî wiápŕnîmeanŕwápî, ayŕ aga awîaxŕ imónîŕŕpîrînî. Wará xwŕá weyárarîŕwápî enŕŕ meánîŕŕpî imónîŕagŕ aí sîŕŕŕ ninîmî wiápŕnîmeanŕwápî enŕŕ eánîŕŕ imónîŕŕpîrînî. ⁴⁴ Wará nene xwŕá weyárarîŕwápî xwŕá tŕyo dánŕŕ imónîŕagŕ aí sîŕŕŕ ninîmî wiápŕnîmeanŕwápî, ayŕ anŕŕnamî dánŕŕ kwîyŕpiyá wará imónînî.

Wará xwŕá tŕyo dánŕŕ imónîŕŕpî enagŕ nânî re yaiwîpaxŕrînî, “Anŕŕnamî dánŕŕ kwîyŕpiyá wará imónîŕŕpî enî rŕa wenî?” yaiwîpaxŕrînî. ⁴⁵ Bîkwŕyo dánî apî tŕnî xîxenî imónîŕŕ rîpî rînîŕagŕ nânî rarîŕnî. “Áamá iwamŕó imónîŕŕ Adamomî Gorîxo nîmîxîrŕná dîŕŕŕ sîxŕ umîmonŕŕ enagŕ nânî o dîŕŕŕ tŕŕŕ wo nîmónîmî sîŕŕŕ wagŕrînî.” rînîŕagŕŕ aí Adamomî rŕwŕyo imónîŕŕo —O Kiraisorînî. O áamáyo dîŕŕŕ nîyîmîŕŕpî sîxŕ umîmonŕŕa nânî kwîyŕ imónîŕŕorînî. ⁴⁶ E nerî aí anŕŕnamî dánŕŕ kwîyŕpiyá wará xámî imónarîŕwámanî. Wará xwŕá rîrîmî dánŕŕŕpî nîmónîmáná rŕwŕyo anŕŕnamî dánŕŕ imónîŕŕpî inanŕwárînî. ⁴⁷ Áamá Gorîxo iwamŕó imîxîŕŕo xwŕá tŕnî imîxîŕŕŕ enagŕ nânî xegŕ wará xwŕárîmî dánŕŕ inarîŕwápî imónagŕrînî. E nerî aí áamá rŕwŕyo imónîŕŕo —O Kiraisorînî. O wará anŕŕnamî dánŕŕ imónîŕŕpî imónîŕŕrînî. ⁴⁸ Xwŕá tŕyo ŕwearîgŕá gîyŕ wará áamá xwŕá tŕnî imîxîŕŕŕo inagŕpa inarîgŕárînî. Anŕŕnamî ŕwearîgŕá gîyŕ wará áamá anŕŕnamî dánŕŕo inîŕŕpa axŕpî inarîgŕárînî. ⁴⁹ Ayînáni dîŕŕŕ re oyaiwianeyî, “Agwî nene

wará áamá xwíá tîni imîxîni-jo inagîpa rîxa ninîrane nânî rîwéná wará áamá anînamî dâjo inîñîpa inanîwârîni.” oyaiwianeyî.

⁵⁰ Gî nîrîxîmeáyîné, rîpî osearîmîni. Áamá wará íkîá îwî winánîñî mimónî sinî gîwî tîni enî tîni nene imónîñwápi Gorîxoyá xwioxîyo wî ñweapaxî menîni. Negî wará urî epaxî imónîñîpi amîpî urî mepaxîpi tîñî e ñweapaxî mimónîni. ⁵¹⁻⁵² Nionî rarîñápi nânî ududî rîseainarîni? Ai, nionî yumîí xwîyîá Gorîxoyápi áwanî bî osearîmîni. Gorîxomî dîñî wîkwîroarîñwaéne nînenenî mîpepa nerane aî pékákî yoparîpi ráná sinî mé ápiañwî norîmîxîrî yarîñîpa nînenenî ámî wará xegî bî imónanîwârîni. Pékákî ráná pegîáyî wará urî mepaxî imónîñîpi ninîmî wiápîni-mearo sinî sîñî ñweañwaéne wará xegî bî inîrane yanîwârîni. ⁵³ Ayî rîpî seararîñîni. Íná negî wará urî epaxî imónîñîpi sinî anîñî minî axîpi imónîpaxîmanî. Urî mepaxî imónîñîpi íkîkî inîñîfârîni. Íná negî wará nîpepaxî imónîñîpi sinî anîñî minî axîpi imónîpaxîmanî. Mîpepaxî imónîñîpi íkîkî inîñîfârîni. ⁵⁴ Negî wará piyî erî urî erî epaxî imónîñîpi xegî bî nimónîrî piyî erî urî erî mepaxî imónîñîpimî rîxa íkîkî ináná Bîkwîyo dánî re nîrîñîrî eánîñîpi tîni xîxenî imónîñîfârîni, “Piyîpiyî rîñîñîpi rîxa anîpá imîxîni. Rîxa xopîrârî winîni.” ⁵⁵ Xwîyîá axî ámî wî e eánîñî rîpî enî xîxenî imónîñîfârîni, “Piyî rîpîxîni, ‘Sinî ámáyo xopîrârî wîpaxîpîñîrîni.’ rîsimónarîni? Oweoi, sinî e wî epaxîpîxi menîni. Piyî rîpîxîni, ‘Ámáyo pîkîmî nânî sinî sidîñî opaxîpîñîrîni.’ rîsimónarîni? Oweoi, sinî e wî epaxîpîxi menîni.” Íná nânî e nîrîñîrî eánîñîpi tîni enî xîxenî imónîñîfârîni. ⁵⁶ Îwî ámaéne yarîñwápi dâni Piyîpi sidîñîñîñî norî neapîkipaxî imónîni. Pîpimî dánî marîáî, nene Gorîxoyá ñwî ikaxî rîñîñîpimî nîwiaîkirîná îwî yarîñwârîni. Ayînanî “Piyîpi ñwî ikaxî rîñîñîpimî dánî enî eánîñî nimónîrî ámá pîkipaxî imónîñîpîrîni.” rîpaxîrîni. ⁵⁷ E nerî aî Gorîxomî yayî owianeyî. O negî Ámîná Jisasî Kiraiso neaiñîpimî dánî Piyîpimî xopîrârî wîpaxî neaimîxîñîrîni. ⁵⁸ Ayînanî gî nîrîxîmeáyîné, dîñî wîkwîrogîápi xaîwî íá nîxîrîróná bî éfî mîmîxeánîpa éfîrîxîni. Ámînáomî nuxîdîróná rîwî nîrîkwîñîrî yarîgîápi wî surîmá imónîñîfa meñagî nânî “Nene xîfo ‘E éfîrîxîni.’ rîñîpi bî onîmiápi nerîñáyî, ayî apánîrîni.” mîseaimónî anîñî minî xwapî ayá wî éfîrîxîni.

16

Nîgwî áamá Gorîxoyá winîyo nânî awî eaarîgîápi nânî urîñî nânîrîni.

¹ Agwî seyîné payî nearo “Áamá Gorîxoyá imónîgîá Judia pîropenîsîyo ñweagîáyo nîgwî wianîwá nânî awî eaarîñwîni.” nîrîgîápi nânî bî osearîmîni. Nionî Jisasoyá sîyîkî imónîgîá Garesia pîropenîsîyo wî e wî e ñweagîáyo “Nîgwî awî eámeámî nerîná api éfîrîxîni. Api éfîrîxîni.” uréwapîyîñápi seyîné enî axîpi nero re éfîrîxîni. ² Nionî rîxa seyîné tîñî e nîseaimearî ñweañáná seyîné nîgwî ámî wî awî eámeámî mepa epîrîfa nânî Sadé ayî ayo awî neánîróná woxîni woxîni omîñî néfasáná nîgwî meáfápi tîni yamîñîyî nîñîróná pîránîñî xegî wî e yómîñî tîrîxîni. ³ Rîwéná nionî seyîné tîe nîrémorîná ámá seyîné re nîyaiwîro rîpeáfáyo, “Nîgwî rîpî ananî Jerusaremî nânî nîmeámî upaxîyîrîni.” nîyaiwîro rîpeáfáyo payî wî nearî wiowârîmîfârîni. ⁴ E nerî aî “Ayî tîni nurîná ananîrîni.” nimónánáyî, nionî ayî tîni wanîwârîni.

“Rîwéná seyîné tîámîni bîmîfârîni.” urîñî nânîrîni.

⁵ Rîwîyo nionî Masedonia pîropenîsîyo imanî nîbîrî seaímènapîmîfârîni. “Masedonia pîropenîsî tîñîmîni xámî úmîgîni.” nimónarîñagî nânî rarîñîni. ⁶ Imanî nîbîrî nîseaimènapîmáná seyîné tîni ayá wî onîmiápi ñweámîfârîni? Emá rawîrawá imeamîkwî yarîñîpi nîpimîni seyîné tîni ñweámîfârîni? Nionî majîfârîni. Sa seyîné tîni nîñweámonî ámî gîmîni “Oumîni.” nînimónîrîná seyîné nionî ófî e dîñî sîxî níga umîfa nânî niapowârîpîrîfârîni. ⁷ Ayî rîpî nânî rarîñîni. Nionî “Agwî sîñwî nîseaga

oseamúrómíni.” mìnimónaríni. “Seyíné t́ni ayá wí ñweáimígíni.” ǹnimónirí d́nǵ e ikwímoná enagí nání raríñini. Ámináo xe éwínigínirí síñwí ǹnanirínáyí, e emfárini. ⁸ E nerí aiwí sía Judayene Pedikosiyí ríníñiyí imóníe nání Epesasiyo re ñweámfárini. ⁹ Pí nání maríái, nioní yaríñápi nání pírí mákímí nianíro yaríñá obaxí enagí aiwí Gorixo áamá ayá wí xío nání d́nǵ wíkwíropírí nání ouréwapíyinirí ówanǵnǵ ǹkwíñríní.

¹⁰ Timotio niseaímeaírnáyí, nioní Ámináo nání nemi uréwapíyaríñápa o ení axípi uréwapíyaríñǵ enagí nání seyíné t́ni ǹñwearína ayá síwí muropa ení nání píráníñǵ wéyo uméfríxiní. ¹¹ Segíyí wí Timotiomí xe peayí owianípoynirí síñwí m̀wínipa éfríxiní. O t́ni ǹríxímeá imónígíáyí wí t́ni nawíní nioní t́ñǵ re nání bípírí nání weníñǵ nerí ñweañagí nání o “Ámá t́ ñanǵ ǹniro niowáraoi.” yaiwíwínigínirí seyíné omí píráníñǵ wéyo níméra nuro nioní t́ñǵ e nání bíní nání wírenapífríxiní.

¹² Negí ǹríxímeá imóníñǵ Aporosó nání xwíyí rípi ríní. Nioní negí ǹríxímeá wí seyíné t́ámíni nurowárenapírína omí enǵ ríremíxí ayá wí wíagí aiwí o “Ríná seyíné t́ñǵ e nání obímíni.” m̀wimónarínini. E nerí aí “Seyíné t́ámíni bípaxí imóníñini.” ǹwimónirína bíníaríni.

Yoparípi nurírná uríñpi nániríni.

¹³ Seyíné píráníñǵ awíníñǵ ñwearo d́nǵ wíkwírogíapi xaíwí ía xíro d́nǵ síxí ínro enǵ eánro éfríxiní. ¹⁴ E neróná pí pí seyíné yaríñápi áamáyo d́nǵ sípí ǹwiríñíyo dání éfríxiní.

¹⁵ Gí ǹríxímeáyíné, nioní enǵ ríremíxí bí rípi oseaimíni. Sítepanasepówa nání seyíné níjfaríni. Ámá Gírikí píropenísíyo dáníyí epówa aiwá ǹwákwíní miaríñápa Jisasomí xámí d́nǵ ǹwíkwíro uxídígíepówaríni. Wigí d́nǵyo dání “Ámá Goríxoyá imónígíáyo aríra owianeyí.” yaiwigíapi nání símí e ǹt́niro yaríñepówaríni. ¹⁶ Seyíné áamá éniñǵ imónígíáyo yeáyí ǹwuríniro áamá ayí t́ni ǹkumíxiníro ríwí ǹríkwínimáná Goríxoyá imónígíáyo aríra wiaríñá gíyo ení yeáyí wuríñfríxiní.

¹⁷ Sítepanaso t́ni Potunetaso t́ni Akaikasó t́ni awa nioní t́ñǵ e nání ǹbíro seyíné ǹbíro m̀niipaxí imóníñpi aríra níagí nání nioní d́nǵ níá ninaríni. ¹⁸ Awa nioní d́nǵ síxí ǹmímoro seyíné ení d́nǵ síxí seamímoro éagí nání seáyí e imónígíáwa iwa ríanirí síñwí mí wómíxípoiyí. ¹⁹ Jisasoyá síyíkí imónígíá Esia píropenísíyo dáníyí yayí seawárenaparíñoi. Akwirao t́ni xiepí Pírísirai t́ni ayá egí aníyo dání Jisasoyá síyíkípi imónígíá awí eánaríñáyí t́ni nawíní yayí ǹseawárenapírína seyíné ení Ámináo t́ni nawíní ikárínígíáyíné enagí nání yayí bí onímíapi m̀seawárenaparíñoi.

²⁰ Negí ǹríxímeá re dáníyí ǹni ení yayí seawárenaparíñoi. Sewaníñíyíné yayí níníroná xíxe yayí óf eánínípoiyí.

²¹ Xámí neága unǵpi áamá wo nioní rarína eáf aiwí agwí nioní Poroní gí wé t́ni yayí ǹseawárenapírí ríwamíñǵ rípi nearí wírenaparíñini. ²² Ámá gíyí gíyí Ámináomí d́nǵ síxí muyipa nerínáyí, xe oroapíkínípoiyí. “Ámináo ríxa oweapíni.” nímónaríni. ²³ “Áminá Jisaso wá seawianíwínigíni.” nímónaríni. ²⁴ Kiraisí Jisaso t́ni nawíní ikáríníñwaéne enagí nání ǹyínéni d́nǵ síxí ǹseaya úimígíni. “E éimígíni.” nímónaríni.

Payí Poro Koriniyo ηweáyí nání ríwíyo eañinarini.

Payí rina Jisasoyá siyikíyí aní yoí Koriniyo ηweagfáyí nání Poro ríwíyo níriri eañinarini. Aní apí Grikíyí piropenisíyo xwé b́ imóniñpírini. Payí Poro Koriniyo ηweáyí nání xámí níriri eañina nearina dñj́ níkinimóniro píraniñj́ érixiniri mîxí nuriri eañí nání emá b́ nîpwémáná enáná “Ayí nimóniro yarigfápi nání Taitaso sñjwí nîwñiauiní ouowárímíni.” nîyaiwirí uowáríagi Taitaso sñjwí nîwñinaumí nîbírí áwanj́ rénñj́ urññiginí, “Wí mîxí joxí urññipimí dání rîxa nîsanro nero aiwí wí ‘Poro pípmí dání sekaxí nearipaxírfani?’ nírro arfki yarñjoi.” Éññj́ urññagi nání Poro payí rina níriri nearina nîpení xwíyá b́ uríri mîxí b́ uríri xwíyá xwíyá b́ uríri nerí eaññiginí.

¹ Poroní —Nioní Gorixo wimóniñpimí dání Kiraisí Jisasoyá wá wúrimeiarñj́ wonirini. Nioní tñni negí nîrixímeá Timotio tñni yawawi siyikí Gorixoyá imónigfá Koriniyo ηweagfáyíne tñni oyá ámá imónigfá Grikíyí aníyo wí e wí e ηweagfáyíne tñni nání payí rina nearí mónaparñjwí. ² Negí ápo Gorixo tñni Áminá Jisasi Kiraiso tñni awaú wá seawianíri seyíne nîwayíronro ηweapíri nání seaimíxíri éisixini.

Xeaniñj́ wímeáagi aí Gorixo ikñjwí umírñj́pí nánirini.

³ Gorixo —O negí Áminá Jisasi Kiraisomí xano imónirí oyá Nwíáo imónirí enorini. Omí yayí nîwirane seáyi e umíeyoaneyí. Wá wianarigfá ámayo wímeaarñj́ nîpini mfkí ikñjorini. Ámá pí pípmí nání dñj́ sipí wiarñj́yo mñj́ ikñjwí umírñj́pí mfkí ikñjoi, ayí orini. ⁴ O mñj́ ikñjwí neamírñj́pa nene ení axípi pí pí xeaniñj́ wímeáíyo mñj́ ikñjwí umírñj́wá nání pí pí xeaniñj́ neaímeááná mñj́ ikñjwí neamírñj́rini. ⁵ Rñññj́ Kiraiso ámayo arírá owimínirí nerina wímeañj́pí nene ení ayá wí neaímeaarini. E nerí aí xío neaiñj́pimí dání Gorixo mñj́ ikñjwí ayá wí neamírñj́rini. ⁶ Xeaniñj́ none neaímeáípi, ayí seyíne searfkíemeaarane mñj́ ikñjwí seamírñj́rane yanfáwá nání neaímeaarini. Mñj́ ikñjwí Gorixo neamírñj́pí, ayí seyíne mñj́ ikñjwí seamírñj́wá nání ení neamírñj́rini. Nepa mñj́ ikñjwí seamírñj́waéyíne enánáyí, xeaniñj́ none xwámámí wiarñj́wápa seyíne ení xeaniñj́ axípi imóniñj́pí xwámámí wipaxíyínerini. ⁷ None re nîyaiwirí nñj́á imóniñjwíni, “Rñññj́ none meaarñj́wápi seyíne ení axípi mearigfáriní. Ayínáni Gorixo mñj́ ikñjwí neamírñj́pa seyíne ení axípi seamírñj́rini.” nîyaiwirí nñj́á nimónirane nání dñj́ re nîyaiwirane ikwímoarñj́wápi sfkfkí onini, “Seyíne ení neánro pí pí seaímeáípi anani xwámámí nîwiro ηweapírfáriní.” yaiwiarñj́wápi sfkfkí onini.

⁸ Negí nîrixímeáyíne, ayí rípi nání seararñj́ini. Xeaniñj́ none Esia piropenisíyo ηweañáná neaímeañj́pí “Seyíne siní majfá oimónípoi.” mîneaimónarini. Xeaniñj́ ríá tñj́ none ení neánirane aí xwámámí mîwípaxí imóniñj́pí neaímeáagi “Arí yanfwiní?” nîyaiwiríná “Ríxa nîpeaniréwiní?” yaiwñj́wáriní. ⁹ Ai, newanñjone “Ení eánñjwáonerani?” nîyaiwirane dñj́ mñjwírariní sa Gorixomí —O ámá pegfáyí wiápnímeapírfá nání wimíxarñj́orini. Omíni none dñj́ uñjwíránfáwá nání síkwfá neañj́pí neaññiginí. Síkwfá neañj́ apí ámá opisí aníyo dání xwírixí arfá nîwimáná “Ríxa píkipoyí.” rarñjoi ríxa “Awamí píkipoyí.” ránánñj́ neaññiginí. ¹⁰⁻¹¹ E nerí aí nene manj́ umónani nání mîmúropaxí imóniñj́ apimí dání Gorixo éf neamínñj́rini. Ríwíyo b́ ení éf neamínñj́rini. “Ámí ríwíyo b́ manj́ umónipaxípimí umónanirí yaríná éf neamínñj́rini.” nîyaiwirí dñj́ wikwímoarñj́wáo seyíne none nání ríxiñj́ nîneauriyirñj́pimí dání arírá nîneairíná anani éf neamínñj́rini. Gorixo éf neamínarñj́agi nîwíníroná re nîyaiwiro, “O ámá obaxene ríxiñj́ wúrñj́wápi arfá

nineairi nani Porowami wa niwianiri xeaniŋi wimeáfpimi dani éf uminiŋirfani?” niyaiwiro none nani omi yayi wipirfari.

Koriniyo ami muŋipi nani awaŋi uriniŋi nani rini.

¹² Ayi ripi nani mixi meakini narini. “None nanj rfa wiinwanigini? Sipi rfa wiinwanigini?” yariŋi e niniranena re yaiwini narini, “Gorixomi mixidarigfayo siyikwi mininiŋi nimonimana wiirane omi piraniŋi nuxidirina epaxipi nepani wiirane nerane aiwi seyine ayi anipaxi e seaiinwanigini.” yaiwini narini. Ayi “Nijfa ama wigf diŋiyo dani imonariŋifpimi dani marfa, Gorixo wa nineawianiri enj sixi neaimixiŋipimi dani ayo e wiirane seyine anipaxi e seairane enwanigini.” niyaiwinirane nani mixi meakini narini. ¹³⁻¹⁴ None seyine nani payi neari niseamonapirina rfwanini seyine fa nroro nijfa mimonipaxipi neari wrenaparini wamani. Sa rfwanini seyine anani fa nroro nijfa imonipaxipi neari wrenaparini wari. Agwi seyine none e oyaneyiniri neari wrenaparini wapi nani “Awa ayi api nani rfa yariŋoi?” niyaiwiro xixeni mineaiwiariniŋiŋa aiwi seyine ripi epirfa nani diŋi seaiwimorini. Rfweni seyine none yariŋwapi nani “Awa ayi api nani regawixini?” niyaiwiro none e oyaneyiniri yariŋwapi tni xixeni neaiwipirfa nani diŋi seaiwimorini. Seyine “Porowa e yanro nani regawixini?” xixeni nineaiwironay, sfa Aminna Jisaso weapinayimi none seyine nani ayi wi mixi seameakinanwapa seyine eni none nani mixi neameakini pirfari.

¹⁵ Seyine “Ayi neparini. Poro aga seayi e oimonimiri payi neari monapiniŋi. Sa nene nani ayo piraniŋi owimiximiri neari monapiniŋirfani?” Seyine anani e yaiwipiri nani diŋi niseaiwimorina re yaiwinigini, “Xami seyine tniŋi e nani nibirina diŋi sixi biau seamimomigini.” yaiwinigini. ¹⁶ E niyaiwirina ayi ripi yaiwinigini, “Masedonia piropenisyo nani nurina seyine tniŋiŋi xami numana ami Masedonia piropenisyo dani nibiri Judia piropenisyo nani nurina of e diŋi sixi niga umfa nani bi niapirixiniri ami seyine tniŋi aximani bimigini.” yaiwinigini. ¹⁷ Nioni e yaiwinia enagi nani seyine re riniwiariniŋi, “Poro ‘E emigini.’ niyaiwirina diŋi ikwiroayiri mixeaayiri neru yaiwini rini.” riniwiariniŋi? “O ‘Ripi emigini.’ niyaiwirina sipi imonariŋipimi dani niyaiwiri nani sa diŋi ikwirori mixeari yariŋorini.” riniwiariniŋi? ¹⁸ Pi pi Gorixo rariŋipi diŋi unwiraripaxipa xwiya none seariŋwapi eni diŋi unwiraripaxipi seariŋwanigini. Xwiya none seariŋwapi wi diŋi ikwirori mixeari yariŋwamani. ¹⁹ Ayi ripi nani seariŋini. Iwi Gorixoyao, Kiraisi Jisaso —O nani nioni tni Sairaso tni Timotio tni none waf seariŋwaurini. O diŋi ikwirori mixeari yariŋoman. Oweo, xegf diŋi niyaiwiri ikwiroropi aniniŋi ikwiroarini enagi nani seariŋini. ²⁰ Gorixo simmaniyi daniŋi “E niseaiimfari. E niseaiimfari.” nirina obaxi rariŋipi “Ayi neparini.” yaiwianwa nani siwaniŋi inini, ayi Kiraisorini. O e imonini enagi nani Gorixomi seayi e umeanwa nani yoparipi niranena Jisasi Kiraisoya yof rirane “Api e imoniniŋi.” rirane yariŋwari. ²¹ Seyine tni none tni nineneni Kiraiso tni nawini ikarinanwa nani sikiki neaomixarini, ayi Gorixo xewaniŋorini. Waf rariŋwapi nani nearipeano, ayi axorini. ²² “Ayi oyarfani?” oyaiwipoyiniri yariŋipa nene eni neaiŋirini. Xegf kwiyipi nineaiarini nene “O roariŋipi niniŋi xixeni nineaiinfari.” yaiwianwa nani kwiyipi tni ikwiniŋiŋi neaiariniŋi.

²³ Nioni apaxi me seyine tniŋi e nani nibiri mixi searana diŋi rfa seaxeniginiŋi “Ami Koriniyo nani mibipa emigini.” yaiwinigini. Nioni diŋi e yaiwiarina Gorixo, sihwf naniŋi anani sopiniŋi nopaxirini. ²⁴ None seayi e niseaimonirane seyine diŋi ikwiropaxi imoniniŋi “Ayi ripininiŋi.” osearaneyiniri miyariŋwini. Seyine Jisasomi diŋi niwikwirorona sirf muni nero wikwiroarigfa enagi nani

none Gorixomi nix̄d̄iranená seȳné d̄iḡ nífá seain̄tá nán̄i sa seȳné t̄n̄i naw̄in̄i om̄iḡn̄iḡ éwan̄iḡn̄i imón̄iḡw̄in̄i.

2

¹ Aȳnán̄i nioni seȳné nán̄i d̄iḡ yaḡ n̄imen̄r̄i re yaiwiár̄iḡan̄iḡ, “Nioni seȳné t̄ḡ e nán̄i n̄b̄r̄i m̄x̄ sear̄áp̄im̄i d̄án̄i d̄iḡ sip̄i seaipax̄ m̄seaim̄x̄ipa éim̄iḡn̄i.” yaiwiár̄iḡan̄iḡ. ² Aȳ r̄ip̄i nán̄i e yaiwiár̄iḡan̄iḡ. Nioni n̄b̄r̄i m̄x̄ n̄sear̄r̄i d̄iḡ sip̄i n̄seaim̄x̄r̄n̄áȳ, ámá wí ḡiȳ nioni d̄iḡ yaȳ nimop̄r̄ár̄fan̄i? Oweoi, seȳné e n̄seair̄n̄áȳ, ámá nioni d̄iḡ yaȳ nimop̄r̄r̄á wí men̄n̄i. ³ Aȳnán̄i nioni m̄b̄f̄ paȳn̄i near̄i w̄r̄enap̄iḡan̄iḡ. “Nioni báná yaȳ nimopax̄ȳné m̄x̄ sear̄áp̄im̄i d̄án̄i d̄iḡ sip̄i m̄seaim̄x̄ipa éim̄iḡn̄i.” n̄nimón̄r̄i nán̄i paȳn̄i near̄i w̄r̄enap̄iḡan̄iḡ. “Nioni yaȳ ninar̄n̄á seȳné en̄i seainar̄iḡr̄in̄i.” yaiwiar̄iḡap̄i “Ap̄i aga nepa imón̄n̄i.” n̄ip̄imón̄iḡ en̄aḡi nán̄i rar̄iḡn̄i. ⁴ Aȳ nepar̄n̄i. Xám̄i nioni paȳ near̄i n̄w̄r̄enap̄r̄n̄á d̄iḡ r̄á sam̄iḡ m̄n̄ix̄é ayá wí n̄xear̄n̄á ḡw̄ t̄n̄i eaḡan̄iḡ. Paȳ ana d̄iḡ sip̄i oseain̄r̄i meaḡan̄iḡ. Seȳné r̄ip̄i nán̄i n̄ij̄fá oimón̄poȳn̄r̄i eaḡan̄iḡ, “Poro nene nán̄i d̄iḡ sip̄i n̄wir̄n̄á xwap̄i ayá wí r̄á wiar̄n̄i?” oyaiw̄ipoȳn̄r̄i eaḡan̄iḡ.

“Sip̄i éom̄i r̄ixa yokwar̄im̄f̄ wiḡár̄in̄i.” ur̄iḡf̄ nán̄r̄in̄i.

⁵ Seḡi ámá xeḡi sip̄i ner̄iḡp̄im̄i d̄án̄i d̄iḡ sip̄i neaim̄x̄iḡo nepa nioni d̄iḡ sip̄i m̄n̄im̄x̄iḡr̄in̄i. Seȳné d̄iḡ sip̄i seaim̄x̄iḡr̄in̄i. N̄iȳnéni d̄iḡ sip̄i m̄seaim̄x̄ipa ner̄i aí wiȳnéni d̄iḡ sip̄i seaim̄x̄iḡr̄in̄i. Om̄i ayá r̄á wepax̄ imón̄iḡp̄i m̄r̄ipa éim̄iḡn̄r̄i ap̄in̄i searar̄iḡn̄i. ⁶ Ámá om̄i siyik̄i n̄wear̄n̄á seḡiȳ nápi weaḡáp̄i “Aȳ apán̄r̄in̄i.” nimón̄ar̄in̄i. ⁷ Aȳnán̄i d̄iḡ sip̄i f̄w̄ xewan̄iḡo ner̄iḡp̄im̄i d̄án̄i winar̄iḡp̄i an̄iḡ r̄it̄f̄ wiár̄in̄iḡn̄iḡ agw̄i seȳné ám̄i siyik̄i bi m̄weá yokwar̄im̄f̄ n̄wiuro m̄iḡf̄ ik̄iḡw̄f̄ um̄r̄r̄ix̄in̄i. ⁸ Aȳnán̄i en̄f̄ r̄ir̄ém̄x̄i r̄ip̄i oseaim̄n̄i. O “Ámá t̄iȳf̄ nioni d̄iḡ six̄i n̄yar̄iḡf̄áȳr̄an̄i?” oyaiwin̄r̄i nan̄f̄ wí wiir̄ix̄in̄i. ⁹ Paȳ ana nioni near̄i n̄w̄r̄enap̄r̄n̄á re n̄yaiwir̄i eaḡár̄in̄i, “Nioni paȳ near̄i ur̄áp̄i n̄ip̄in̄i nán̄i ar̄fá ȳm̄iḡf̄ ep̄r̄r̄éoi? Ar̄ikw̄kw̄f̄ n̄ip̄r̄r̄éoi?” n̄yaiwimáná iwam̄fó seaíwap̄iyim̄n̄r̄i nán̄i paȳ ana eaḡár̄in̄i. ¹⁰ Seȳné ámá xeḡi sip̄i éfp̄i nán̄i yokwar̄im̄f̄ wiánáȳ, nioni en̄i anan̄i yokwar̄im̄f̄ wiar̄iḡár̄in̄i. Aȳnán̄i nioni ámá om̄i nepa yokwar̄im̄f̄ wiipax̄ imón̄iḡf̄ bi en̄ánáȳ, yokwar̄im̄f̄ n̄wiir̄n̄á seȳné nán̄i “Ar̄ige ner̄i ar̄r̄á wiim̄f̄ár̄fan̄i?” n̄yaiwir̄i Kiraisoyá siḡw̄f̄ t̄ḡ e dán̄i yokwar̄im̄f̄ wiḡár̄in̄i. ¹¹ None x̄ixe yokwar̄im̄f̄ min̄ipa ner̄iḡp̄im̄i d̄án̄i Seteno yap̄f̄ n̄neaipēsimáná xop̄r̄ár̄f̄ neain̄iḡn̄r̄i nán̄i ámá f̄w̄f̄ éom̄i yokwar̄im̄f̄ wiḡár̄in̄i. Obo yap̄f̄ neaipēsim̄n̄r̄i yar̄iḡp̄i nán̄i n̄ij̄fá imón̄iḡagw̄i nán̄i rar̄iḡn̄i.

“Poro aḡf̄ T̄irowasiyo n̄iḡweaxa múron̄f̄ nán̄r̄in̄i.

¹² Xám̄i nioni xw̄iȳfá Kiraiso nán̄i yaȳf̄ neainar̄iḡp̄i wáf̄ ur̄im̄n̄r̄i nán̄i aḡf̄ T̄irowasiyo nán̄i nur̄i n̄r̄émor̄n̄á Ám̄ináo ówan̄iḡn̄iḡ n̄kwiífp̄im̄i d̄án̄i anan̄i e epax̄ imón̄iḡáoni nainen̄r̄i aiwi ¹³ neḡi n̄r̄ix̄meá Taitaso seḡi t̄fám̄n̄i d̄án̄i sin̄i m̄b̄ipa éaḡi nán̄i p̄fá n̄meḡn̄r̄i d̄iḡ sip̄i niar̄iḡaḡi nán̄i iwieán̄iḡan̄iḡ. Aȳnán̄i nioni T̄irowasi ḡweáyo p̄n̄i n̄wiár̄im̄i Masedonia p̄ropenis̄yo nán̄i biḡan̄iḡ.

“Wáf̄ n̄iwur̄imeiranená ámáyo sinad̄iḡn̄iḡf̄ weaar̄iḡwár̄in̄i.” ur̄iḡf̄ nán̄r̄in̄i.

¹⁴ Taitaso nán̄i d̄iḡ sip̄i niar̄iḡaḡi nán̄i iwieán̄iḡáoni aiwi agw̄i Gorixomi yaȳf̄ wiar̄iḡn̄i. Aȳ r̄ip̄i nán̄i yaȳf̄ wiar̄iḡn̄i. O Kiraiso pí pí imón̄iḡp̄im̄i xop̄r̄ár̄f̄ wipaxo oimón̄r̄i wim̄x̄iḡr̄in̄i. Ap̄in̄i mar̄fá, o ge ge n̄neaipēmeám̄i um̄n̄r̄i ner̄f̄n̄á xop̄r̄ár̄f̄ wipax̄ȳf̄ oimón̄poȳn̄r̄i n̄neaim̄x̄r̄i n̄neaipēmeám̄i war̄iḡr̄in̄i. Aȳ r̄ip̄i nán̄i en̄i yaȳf̄ wiar̄iḡn̄i. Gorixo none wáf̄ wur̄meiar̄iḡwáp̄im̄i d̄án̄i aḡf̄ n̄im̄n̄i xw̄iȳfá Kiraiso nán̄i r̄in̄iḡp̄i “Aȳ ap̄r̄fan̄i?” oyaiw̄ipoȳn̄r̄i yar̄iḡr̄in̄i. Xw̄iȳfá o nán̄ip̄i aw̄f̄i d̄iḡ eaar̄iḡf̄ b̄n̄iḡf̄ aḡf̄ n̄im̄n̄i r̄in̄ár̄imen̄fp̄r̄in̄i. ¹⁵ Aȳ r̄ip̄i nán̄r̄in̄i. Sinad̄iḡf̄

Kiraiso Gorixomi dñj+ nanj+ oweaniri+ rfa+ ikeaarana+ nanj+ weaarñj+pnñj+ imonñj+pi, ayf+ none imonñj+wini+. None sinadñj+ Gorixo yayf+ winarñj+pnñj+ imonñj+wapi+ neaa nurfna+ ama+ Gorixo yeayf+ oneayimixemeaniri+ yarigfayf+ tñj+ e neaa uri+ ama+ nanfnaniri+ yarigfayf+ tñj+ e neaa uri+ yarñj+rini+. ¹⁶ Ama+ maiwi+ nanfnaniro yarigfayf+ xwiyfá waf+ rimearñj+wapi+ arfa+ niwiróna+ “Anfnanfwarñani?” yaiwiprri+ nani+ piyanj+ pearigfapññj+ weaarñj+rini+. E neri+ ai+ ama+ Gorixo yeayf+ neayimixemeawinñgññri+ wimonarigfayf+ xwiyfá api+ arfa+ niwiróna+ “Dñj+ niy+mñj+ tñjwaene imonnanfwarñani?” yaiwiprri+ nani+ sinadñj+ sñj+ ñweapf+rñj+pnñj+ weaarñj+rini+. Xwiyfá api+ waf+ nri+merfna+ e epaxyf+ giyf+rini+. ¹⁷ E epaxf+ imonñj+wáyf, ayf+ nonerini+. Ayf+ rri+ nani+rini+. Ama+ obaxf+ xwiyfápi+ waf+ nri+merfna+ “Negf+ yarñj+wapimi+ dani+ ñgwf+ meaanf+ nani+ rfa+ yarñj+wini?” niyaiwiro urapi+ yarigfápa+ wí miyarñj+wáonerini+. Xwiyfápi+ waf+ nri+merfna+ nepani+ nimónri+ Gorixo api+ e éfrixini+ri+ nearf+peañj+pi+ tñni+ xixeni+ nri+ri+ yarñj+warini+. Kiraiso tñni+ nikarini+maná Gorixoyá sñjw+ tñj+ e dani+ rarñj+wá enagf+ nani+ “E epaxf+ imonñj+wáyf, ayf+ nonerini+.” seararñj+ini+.

3

“Xwiyfá sñj+ réoárinñj+pi+ nani+ waf+ wurimeiarñj+wáonerini+.” urñj+ nani+rini+.

¹ Nioni+ e seararñj+agf+ nani+ seyfné “Porowa ami+ rixa weyf+ mearñnarñj+o+.” ri+seaimónarini+? Oweoi, seyfné none waf+ nri+meranéná yarñj+wapi+ nani+ ni+já imonñj+prri+ nani+ ama+ wí seayf+ e ni+neamfeyoaro “Porowa waf+ nri+merfna+ imññj+ miyarigfáwarini+.” nri+ro payf+ wina+ neaeaiarigfónemani+. Ama+ wí eni+ none yarñj+wapi+ nani+ ni+já imonñj+prri+ nani+ seyfné “Porowa e yarigfáwarini+.” nri+ro payf+ wina+ neaeaiarigfónemani+. Wa+ nani+ e nri+ro payf+ weaipaxf+ aiwi+ none nani+ wí e nri+ri+ payf+ neaeaipaxf+mani+. ² Payf+ “Porowa e imonñj+gíawarini+.” nri+ri+ri+ eánñj+pnñj+ seyfné rixa imonñj+o+. Negf+ payfññj+ imonñj+gíayfné negf+ mimáyo tññj+agwi+ nani+ wí peá seamopaxf+fnemani+. Payfññj+ seyfné imonñj+gíapi+ ama+ tñni+ ni+já nimóniro+ fá roarigfá enagf+ nani+ rarñj+ini+. ³ Payfññj+ seyfné imonñj+gíapi+ siwá renñj+ inarigfárini+. Kiraiso xewanñj+o+ nri+ri+ eañj+pnñj+ imonñj+wini+. Siwá éññj+ inarigfárini+. None searéwapf+yñj+wapimi+ dani+ Kiraiso payf+ seyfné imonñj+gíapññj+ nearfna+ ini+g+ rfwamñj+ eánarñj+pi+ tñni+ meá Nwfá anñj+ sñj+ imonñj+oyá kwíy+pi+ tñni+ seaeañj+rini+. Moseso tññj+na+ Gorixo ñw+ ikaxf+ nurfna+ sñj+áyo eañj+pánñj+ meá amáyfnéyá dñj+pimi+ seaeañj+rini+.

⁴ None Kiraisoyá dñj+yo dani+ Gorixo nani+ dñj+ sñj+ neaeánarñj+ enagf+ nani+ rarñj+ini+. ⁵ “Newanñj+one imonñj+wapimi+ dani+ waf+ rimeapaxf+ imonñj+wini+.” wí yaiwin+paxonemani+. Waf+ rimepaxf+ imonñj+wapi+, ayf+ Gorixo neaimixñj+pi+ dani+ e imonñj+wini+. ⁶ O ami+ sñj+ bi+ “E ni+seaiimfárini+.” nri+ri+ réoárinñj+pi+ waf+ nurimeipaxf+ imonñj+rññj+ri+ neaimixñj+rini+. Sñj+ réoárinñj+ api+ ama+ ñw+ ikaxf+ eánñj+pi+ ni+xfdñj+pi+ dani+ onixfdpoyññj+ri+ réoárinñj+pi+mani+. Kwíy+pi+ nipemeám+ neawarñj+pi+ dani+ onixfdpoyññj+ri+ réoárinñj+pi+rini+. Nwf+ ikaxf+ eánñj+pi+ ama+ “Xixeni+ oxfdaneyi+.” niyaiwiro ai+ apimi+ wiaíkiarigfá enagf+ nani+ pemixarñj+rini+. E neri+ ai+ xegf+ kwíy+pi+ amáyo dñj+ niy+mñj+pi+ si+x+ umímoarñj+ enagf+ nani+ xwiyfá sñj+ réoárinñj+pi+ nani+ waf+ nurimeipaxf+ imonñj+rññj+ri+ neaimixñj+rini+.

Sñj+ réoárinñj+pi+ xami+ réoárinñj+pi+ seayf+ e wimónñj+ nani+rini+.

⁷ Gorixo xegf+ ñw+ ikaxf+pi+ sñj+ piaráyo akireñj+ nri+per+ ni+ñwirariri+ Isirerñj+yo+ mñni+ wíaná wfa+ xfo+ pññj+rññj+ neri+ okimixarñj+pi+ eni+ sñj+ni+ wimónñj+ni+gñni+. Api+ Mosesomi+ wfa+ wókimixána+ oyá sñmimañj+ xwñfá eaññj+ni+gñni+. Xwñfá o+ eañj+pi+ awayini+ awayini+ neayipoáa+ warñj+agf+ ai+ axína+ sñni+ enj+ tñni+ xwñfá eaarñj+agf+ nani+ arfowa+ sñjw+ mñmñj+ winarñj+agf+ nani+ sñjw+ miwññj+paxf+ imonñj+gíarini+. Nwf+ ikaxf+ eánñj+ api+, ama+ pemixarñj+ imonñj+pi+ uraráná Gorixoyá wfa+ pññj+rññj+ neri+ okimixarñj+pi+

tíni eni sijnáni imóniní enagi nání ⁸ “Xwiyá sijní re réoáriníní ‘Kwíyípi ámaéne anani nneaaíniri díní niyimíní tñwaéne neaimixipaxíriní.’ rinínípi ñwí ikaxí eáninípipimí wiárf nímúrorí wá mókímixipaxí imóniní.” riseaimónariní? ⁹ Xámí réoárinínípi —Apimí dání áamá aníníprífa nání xwiyá meárinarigápiriní. Apí awiaxí imónagí aiwí sijní réoárinínípi —Apimí dání Gorixo “Áamá wé rónigfáyíriní.” rárinífa nání imóninípiriní. Apí xámí réoárinínípipimí seáyí e niwimóniri aga awiaxí imóniní. ¹⁰ Re rípxárfíní, “Xámí réoárinínípi awiaxí aiwí sijní réoárinínípi sogwíyo uyíwí mixelóána peá unarinípa peá umíxíní enagi nání ríxa supíkínarínagíníní imóniníriní.” rípxárfíní. ¹¹ Ayí rípi nání e rípxárfíní. Xwiyá xámí réoárinínípi —Apí opínagwá neayipoáa warínípaníní imóninípiriní. Apí awiaxí imónagí aiwí xwiyá sijní réoárinínípi —Apí yaxwí miréoáríní aníní réoárinínípiriní. Apí awiaxí nimóniri xámí imóninípipimí aga wiárf seáyí e múroníní enagi nání raríniní.

¹² None “Xwiyá sijní réoárinínípi wí neayipoáa unífa meniní.” niyaiwirane díní sijná neaeáníagi nání wárf nírimeranéná ayá igigí bí mé rímerínwáriní. ¹³ None Moseso yagípa wí yarínwáonemani. O re yagoríní. Xegí símímaníyo dání xwínífa eanípi neayipoáa waríná gí Isireriyí sijnwí máninípa oépoyníri símímaníyo rapírapí axímíto bí tíni rítí inagíriní. ¹⁴ E seararínagi aiwí wigí díní wakísí inagíriní. Aí sía ríyi tñí e nání gíní gíná xwiyá xámí réoárinínípi ífa uroíaná rapírapí axímíto axípi tñníníní wigí díníyo síní íkwarímoáriníní. Ayí rípi nání wigí díníyo síní íkwárímoáriníní. Áamá Kiraiso tíni nawíní níkarínínípipimí dání rapírapí axímítopí Gorixo yípímoaríníriní. ¹⁵ E nerí aí gí Isireriyí gíní gíná eníná dání sía ríyi tñí e nání ñwí ikaxí Moseso eanípi ífa níroríná rapírapí axímíto bí síní wigí díníyo íkwarímoáriníní. ¹⁶ Síní wigí díníyo íkwarímoáriníníagi aiwí Ámináo tífamíní níkinímóniri díní níwíkwírorínáyí, rapírapí wigí díníyo íkwarímoárinínípiríníní yípímonarigíriní. ¹⁷ Áminá tífamíní kinímóníprífo, ayí Gorixoyá kwíyípiriní. O xwiyá sijní níréoárínífa kwíyí apí nání réoáríníriní. Ámináo yá kwíyí apí áamá gíyo níwaínírináyí, ayí ñwí ikaxí eáninípipimí dání áxenwarí minígfáyí imónipaxíriní. ¹⁸ Ayínání Ámináomí díní wíkwíroarínwá nínenení xfo imóninípi nání síwáníní níwiníranéná negí símímaní rítí bí minínagi nání wá Ámináo ónarínípi negí símímaníyo dání xwíníáníní weámíxaríníriní. E neríná nene wá xfo seáyí e nímoníri ónarínípi tíni xíxení imónáníwá nání wá ámí bí ámí bí nógáníní warínwíní. Ámináo ayí kwíyípiriní. Apimí dání xfo imóninípiríníní ní móga warínwíní.

4

“Wárf urarínwápipimí dání Gorixo wá wókímíxaríníriní.” uríní náníriní.

¹ Ayínání Gorixo wá níneawianínípipimí dání xfo imóninípi nání á máyo síwáníní winíwaníginíri nearípeáagi nání síní aníní ayá rífa neawearíní. ² E nerí aí áamá ayá neainíníginíri ínímí yarígfápi wí “Ananí oyaneyí.” rarínwámani. Ináyíníní nímoníri yapí owiepisaneyíníri wí yarínwámani. Xwiyá Gorixoyápi eni nírinéná náiroayiri nerí rarínwámani. Apí apí mepa nerane sa xwiyá nepaxíní imóninípi sijnáni wá rókíamoarínagwí áamá e sijnwí níneaníróná “Awa apáni yarínjo.” neaiáiwíprífa nání Gorixoyá sijnwí neaníje dání e yarínwáriní. ³ Xwiyá yayí neainaríní none wárf urarínwápi rítíníní níwinírináyí, sa áamá anínaníro yarígfáyo rítíníní winaríníriní. ⁴ Ayí rípi nání rítíníní winaríníriní. Xwiyá Kiraiso —O pí pí Gorixo imóninípi tíni xíxení axípi imóniníriní. Xwiyá o wá níneawianíri seáyí e imóniní neainípi wá neaókímíxaríníriní. Xwiyá yayí neainaríní apí nánípi áamá Kiraisomí díní níwíkwíró anínaníro nání yarígfáyo wá níwókímíxípa oeníri wigí ñwífa imóniníjo — O, ayí oboríní. O díní príprírfí winí enagi nání xwiyá apí rítíníní winaríníriní. ⁵ None

wáf nuríranená newaníñone seáyí e oimónaneyiníri nání wáf uraríñwámani. Jisasi Kiraiso nání “Negí Ámináoriní.” urírane none nání “Jisasomi xídaríñwá enagí nání segí sénáíwaneníñí nimónírane omíñí seaiiaríñwáone imóníñwíni.” urírane yaríñwáriní. ⁶ Ayí rípi nání e yaríñwáriní. Goríxo —O amípi níni iwamíó nimíxíríná “Sía yíkiáríñípi wía oóniní.” ríñoriní. Rípi yaríño, ayí ení axoriní. O wá níneawianíri seáyí e neaiñípi —Apí Kiraisoyá símímaníyo dání xwínfáníñí neaeámíxaríñípiriní. Apí nání níjía oimónípoyníri negí dñíyo wía neaókímíxíñíriní. E neaiño, ayí axo enagí nání raríñiní.

“Xeaníñí neaímeaaríñagí aí wáf raní nání siní ayá ría neaweariní.” uríñí náníriní.

⁷ Wáf nurímeífríxíníri nearípeañípi, ayí ayá tíñípiñíñí imóníñípiriní. Apí tíñwáone ení meání xwáría síxí xwía tñí imíxíníñíñí nimónírane samíñí imóníñwáoneriní. Ámá aría níneairóná re yaiwíprí nání e imóníñwáoneriní, “Ení eáníñí seáyí e imóníñí xwíyía yayí neainaríñípi dání neaímeáípi wáf rímearíñíwayámani. Sa Goríxoyáriní.” yaiwíprí nání samíñí e imóníñwáoneriní. ⁸ Xeaníñí xíxegíñí neaikáraríñagí aiwí sumíníñí imóníñwáonemani. Wainá neaímeáípi nání ududí neainaríñagí aiwí negí dñí aníñí níyoámíga níneauñoneriní. ⁹ Ámá wí míxí neaxídowárítagía aiwí Goríxo wí neaiepisamoaríñonemani. Iwaní níneaeari neatíagía aiwí aníñí eaníramorí wearíñwáonemani. ¹⁰ Íníná wáf nírímeranéná rípi níyaiwirane yaríñwáoneriní, “Negí Jisasomi píkiñíápa none ení níneapíkirínáyí, ananíríní.” níyaiwirane yaríñwáoneriní. Ámáyí none e yaríñagwí síñwí níneaníróná “Jisaso níperi aiwí ámí síñí nimónírí ñweañagí nání ría yaríño?” yaiwíprí nání apí e yaríñwáoneriní. ¹¹ Íníná xwía tíyo amí gímí nemeranéná Jisasomi xídaríñwáone enagí nání yoí mayí nimónírane emearíñwáriní. Ámáyí wará pepaxí tíñí imóníñwáone yoí mayí nimónírí yaríñagwí níneaníróná “Jisaso ámí síñí nimónírí añínamí ñweañagí nání ría yaríño?” yaiwíprí nání e nimónírí emearíñwáriní. ¹² Ayínání rípi rípañíriní, “None wáf nírímeranéná níneaxeanípaxí imóníñwáoneriní. E nerí aí e imóníñwápimí dání seyíné ríxa dñí níyímíñí tígíáyíné imóníño.” rípañíriní.

¹³ Ámá wo, Bíkíyo dání “Nioní Goríxomí dñí níwíkwírorí nání ámáyo uríñanigíní.” ríñíño dñí wíkwíroagípa none ení axípi e wíkwíroaríñwáoneriní. Ayínání Jisasomí dñí níwíkwírorane nání xwíyía yayí neainaríñípi ámáyo wáf uraríñwáriní. ¹⁴ Níjía re imóníñagwí nání wáf uraríñwáriní. Áminá Jisaso xwárípayo dání owiápnímeanírí síñí wímíxíño none ení xíomí síñí wímíxíñípa axípi síñí níneaimíxírí seyíné tñí nawíní gwiaumí níneairí Jisaso tíñí e neawárínfáriní. Níjía e imóníñagwí nání wáf uraríñwáriní. ¹⁵ Ayí seyíné naní oseaiianeyíníri nání yoí mayí imónírane neaxeanípaxí imónírane yaríñwáriní. Ámá Goríxoyá xíto wá níwianíríñípi dání sayá nimóga nuróná ayí omí yayí ayá wí níwiéra waríñíapimí dání “Goríxo seáyí e imóníñoríñí?” wíaiwípaxí imóníwíníñíriní yoí mayí imónírane neaxeanípaxí imónírane yaríñwáriní.

“Añínamí dání neaímeaníapí símímaní e níñíneane nání dñí síxí ínaríñwáriní.” uríñí náníriní.

¹⁶ None apí nání dñí nímorane nání Kiraiso nání wáf uraní nání siní ayá ría neaweariní. Negí warápi xeaníñí neaímeaaríñípi dání ríxa sípi nimóga waríñagí aí dñípiní sía ayí ayo síñí bí síxí ínaríñíriní. ¹⁷ Ayí rípi nání sía ayí ayo negí dñípi síñí bí síxí ínaríñíriní. Xeaníñí agwí ríná neaímeáípi xwámámí níwiéra úwáyí nání Goríxo yeáyí níneayímíxemearíná seáyí e imóníñípi neaiínfáriní. Apí nání dñí nímoranéná “Xeaníñí none neaímeaaríñípi axíná ná bíñíñíñí neaímeari onímíapíñíñí neaímeari yaríñíriní?” níyaiwirane peayí wianaríñwáriní. “Sa

sípí agwí ríná neaímeaaríjípí nání dínj arfá ikeamopaxípí tñní xixeni Gorixo nanj neaiináfamaní. Ámí wiárf imóníj bí tñní neaiináfáriní.” yaiwiaríjwáriní. ¹⁸ Ayf sípí agwí ríná neaímeaaríjípí —Apí síjwí tñní síjwí winípaxí imóníjípíriní. Apimí síjwí nívíníranená e yaiwiaríjwámaní. Amípí rfwíyo Gorixo yeáyf nñeayimíxemearíná neaímeanáfapí —Apí agwí nene síjwí tñní síjwí winípaxí mimóníjípíriní. Apí símímanj e nitiníríná e yaiwiaríjwáriní. Ayf rípi nání raríjíní. Síjwí tñní agwí ríná winaríjwápí aníj marfái bí onímíapí imónínáfáriní. E nerí aíf agwí ríná síjwí tñní mívínaríjwápí íníná aníj imónínáfá enagí nání raríjíní.

5

“Wará síj ímónanáfwápí nání dínj nímoríjípímí dání dínj síx ínaríjwáriní.” uríj náníríní.

¹ Nene nijfá re imóníjagwí nání rfwíyo neaímeanáfapí símímanj e tiníjwiní. Xwáfá tfyó níjwearanená senfá anfyó jwearíjwápí —Ayf negf warápí nání raríjíní. Níperane negf warápí ríxa nípíneamioaríníj nerfíná negf dínjípí síx ínanáfá nání anj Gorixo neaimíxíyíj wíwáníj imóníní. Wará apí ámá imíxígfámaní. Gorixo imíxíj eanagí nání anjnamí íníná aníj miní imónínáfáriní. ² Wará agwí ríná negf dínjípí síx íníjwápímí síní síx nínírane xwáfá tfyó níjwearanená wará síj anjnamí imóníj negf dínjípí síx wínanáfwápímí owínaneyínírí nání yeyíníj nírirane jweanwíní. ³ Wará síjípímí negf dínjípí síx níwíníranená wará mayf nímonírane dínjípíní mójweapa yanáfá enagí nání apimí síx owínaneyínírí yeyíníj raríjwáriní. ⁴ Wará agwí dínj síx íníjwápímí síní níníranená wará sanj neau-naríjagí nání yeyíníj raríjwáriní. Dínjípíní nímonírí ojweaneyínírí míraríjwiní. Ayf wará níyímíj imóníjípí nípepaxí imóníjípímí rítí enfá nání wará anjnamí imóníjípímí síx níwínírane ojweaneyínírí yeyíníj raríjwáriní. ⁵ Wará síjípímí síx wínanáfá nání neaipímojo, ayf Goríxoríní. O “Wará síjípímí síx wínanáfá nání ríxa neaipímoárinénerfani?” oyaiwípoyínírí xegf kwíyípi níneaiapírí ikíyíjíníj neaiáríjíríní. ⁶ Ayínání pí pí xeaníj neaímeaaríjagí aíwí dínj e nímoríjípímí dání dínj síx níga waríjwáriní. Nene nijfáriní. Síní wará xwáfá tfyó níjwearíná imóníjwápímí síx níníranená Ámínáo tñj e mójweanwíní. ⁷ Omí negf síjwí tñ tñní síjwí níwíníriníjípímí dání bí enj síx nínírane mé sa dínj níwíkwíroríjípímí dání enj síx nínírane yaríjagwí nání raríjíní. ⁸ “Síní wará urí epaxí imóníj rípímí dínj síx níwínírane wáf ranáfá nání dínj síx íníjwiní.” nísearírí aíf negf dínjípí wará rípímí dání níyoámíga nurí Ámínáo tñj e ojweanírí aga neaimónaríjíríní. ⁹ Ayínání xfo tñj e jweaanáfwáínáraní, síní xfo tñní mójweá xwáfá tfyó níjwearanénáraní, “E éwanígíní.” yaiwiaríjwápí, ayf rípíríní, “Xfo yayf winípaxí imóníjípíní éwanígíní.” ¹⁰ Ayf rípi nání e yaiwiaríjwáriní. Kiraiso ámá níyoní síjwí mí ómómíxímí nerfíná nínenení ení síjwí mí ómómíxímí neaináfá enagí nání xfoyá símímanj tñj e dání éf roanfáriní. Xwáfá tfyó níjwearíná winí wine nanj imóníjípíraní, sípí imóníjípíraní, enwápí tñní xixeni pírfí neamamonáfá enagí nání síní xwáfá tfyó níjwearanená “Xfo yayf winípaxí éwanígíní.” yaiwiaríjwáriní.

“Ámá síjíníj imóníjwiní.” uríj náníríní.

¹¹ Nene “Ámíná Jisaso síjwí mí ómómíxímí neaináfáriní.” níyaiwirí nijfá e nímonírane nání wáyf neainaríjíríní. Ayínání ámá níkínímóníro omí dínj owíkwírópoyínírí wáf nurímeranená píraníj arfáyo nurémóa waríjwáriní. Goríxoyá síjwíyo dání ríxa síjání piaumímí íníjagwí nání o none yaríjwá nípíní nání xixeni nijfá imóníní. Seyfne ení none nání dínj nímoróná re oneaiawípoyínírí dínj wíkwímojwiní, “Porowa dínj ínímí níkwírónmáná míyarígfáriní. Wígf

yarigfápi wí ín+imí mimóní n+ip+iní s+in+áni piaum+imí rfa in+iní?” oneaiawípoyn+iri d+in+í wikw+mon+winí. ¹² None e sear+agwi nání “Porowa rixa api mimón+igfáwa enagi nání ámi weyf mear+inar+in+o+.” r+iseaimónar+iní? Oweo+, wí e miyar+in+winí. Sa sey+né none yar+in+wápi nání rixa n+ijfá xixeni nimón+imáná r+ipi oépoyn+iri searar+in+winí. Sey+né áma wí t+iní —Áma s+in+wí man+igfe dání yar+igfápi nání d+in+í mamó sa áma s+in+wí an+igfe dán+iní yar+igfápi nání “Nan+í imón+igfáy+r+in+í.” moar+igfáy+r+in+í. Sey+né áma d+in+í e moar+igfáy+ t+iní xwiyfá n+r+in+róná none m+ix+í n+ineameak+in+iro wa none nání xer+wí rar+igfápi oyan+ipoy+n+iri searar+in+winí. ¹³ Áma wí “Porowa maj+imajfá nikár+in+iro yar+igfáwar+in+í.” rar+igfápi “Ayf nepar+in+í.” n+iseaimón+r+in+áyf, re yaiwír+ix+in+í, “Sa Gor+ixomí ox+fdaney+n+iri nero nání e rfa imón+in+o+?” yaiwír+ix+in+í. “Porowa d+in+í pírán+in+í fá n+ix+r+imáná yar+in+o+.” n+iseaimón+r+in+áyf, “Awa nene ar+rá neaip+rfa nání e rfa imón+in+o+?” yaiwír+ix+in+í. ¹⁴ Pípi nání d+in+í n+imor+in+ipimi dání n+ip+r+eán+r+iri yar+in+wámani. Kiraiso wá n+ineawian+r+iri neaiin+ip+í nán+iní d+in+í n+imor+in+ipimi dání n+ip+r+eán+r+iri xámi sipí néra wagwápi p+in+í n+wiár+r+iri yar+in+wár+in+í. O n+iper+fna áma n+in+í nání wayfá pen+í enagi nání d+in+í re yaiwiár+in+winí, “Apimi dání áma n+in+í n+iper+f+n+in+í rfa egfawix+in+í?” yaiwiár+in+winí. ¹⁵ Ayf áma d+in+í n+iy+m+in+ip+í t+igfáyf wiwan+in+iyf nán+iní d+in+í n+imón+iro n+imen+iro mé ar+rá win+fa nání n+ipémáná ámi wiáp+f+n+imeajo xfo nán+iní d+in+í n+imoro é+r+ix+in+iri áma n+in+í nání wayfá pen+in+ig+in+í.

¹⁶ Ay+nání Jisasomí d+in+í wikw+fron+wá ríná dání áma womí s+in+wí mí n+wóm+ix+irane “E imón+in+or+an+í?” n+iwiaiwir+fna warár+im+in+í s+in+wí n+win+irane mí wóm+ixar+in+wámani. Ayf nepar+in+í. Xámi none Kiraisomí s+in+wí mí n+wóm+ix+iranéná warár+im+in+í s+in+wí n+win+irane “N+ip+ikw+in+í me+or+in+í.” n+iwiaiwirane aí agwi s+in+í wí e s+in+wí mí n+wóm+ix+irane yaiwiar+in+wámani. ¹⁷ Áma go go Kiraiso t+in+í nawíní nikár+in+r+in+á áma s+in+í wón+in+í imón+in+in+o+. Ai, e nimón+r+in+á sipí xámi imónag+ip+í rixa nan+f+n+iri s+in+í b+í imón+in+in+o+.

“Áma n+in+í ámi xfo t+in+í gwiaumf in+ip+r+í nání wim+ix+in+in+í.” ur+in+í nán+r+in+í.

¹⁸ Áma s+in+í imón+in+wápi nání m+ík+í iki+no, ayf Gor+ixor+in+í. O Kiraiso neaiin+ip+imi dání n+iyop+iyár+imáná xfomí s+im+í t+in+í wiar+in+waéne ámi áma xfoyá imónan+í nání neaim+ix+in+r+in+í. E ner+í none en+í ámayo áwan+í re ur+imeaan+fwa nání, “Áma s+in+í xfomí s+im+í t+in+í wiar+igfáy+né ámi áma xfoyá imón+ip+r+í nání rixa seaim+ix+in+r+in+í.” Áwan+í e ur+imeaan+fwa nání near+ipean+r+in+í. ¹⁹ Nion+í searar+in+ápi, ayf r+ip+r+in+í. Gor+ixo xegf xewaxo Kiraiso neaiin+ip+imi dání áma n+in+í ámi xfo t+in+í nawíní imón+f+r+ix+in+iri neaiim+in+iri yar+in+í. Nene wiaík+in+wápi s+in+í d+in+í fá m+ix+r+í rixa yokwar+im+í n+ineaiir+í nání peá mon+í. Api ner+í none en+í wáf nur+imeranéná xwiyfá re r+in+in+ip+í, “Gor+ixo rixa neaiin+ip+imi dání ámi xfo t+in+í nawíní imón+ipax+r+in+í.” r+in+in+ip+í ur+f+r+ix+in+iri near+ipean+r+in+í. ²⁰ Ay+nání none xwiyfá Kiraiso yan+í neaiapowár+in+ip+í wur+iyar+in+wáoner+in+í. Noneyá man+íyo dání urar+fna Gor+ixo xewan+in+o ein+in+in+í urar+in+r+in+í. Ámayo Kiraiso nání r+ix+in+í re wur+iyar+in+wár+in+í, “Gor+ixomí s+im+í t+in+í wiar+igfáy+né áma xfo t+in+í anan+í gwiaumf inan+í nání xe oneaim+ix+in+iri s+in+wí win+fpo+y+í.” wur+iyar+in+wár+in+í. ²¹ Ayf r+ip+í nání e wur+iyar+in+wár+in+í. O f+w+í b+í me+o aí Gor+ixo none o t+in+í nikár+in+in+ip+imi dání áma xfo “Wé rón+igfáy+r+in+í.” rár+in+fáyf imón+f+r+ix+in+iri omí negf f+w+í yar+in+wápi n+in+w+rár+iri f+w+í yar+in+í wón+in+í n+iwim+ix+iri xe op+ík+ipoy+n+iri s+in+wí win+in+in+ig+in+í.

6

Wáf wur+imeiar+igfáwami wimeaar+in+ip+í nán+r+in+í.

¹ Áma xfo t+in+í nawíní gwiaumf in+ip+r+í nání o t+in+í nawíní yar+in+wáone enagwí nání en+í r+rém+ix+í n+iseair+r+iri r+ipi osearaney+í, “Gor+ixo wá seawian+in+iy+iné xe sur+fma oneáimean+r+iri mepan+í.” osearaney+í. ² Ayf B+ikw+fyo r+ipi n+r+in+iri eán+in+ag+í

náni seararɪŋwɪni, “Gorɪxoni rɪxiŋf seyɪné nɪrarɪgɪápi arɪá seaipaxɪná rɪxa arɪá seaɪŋanigɪni. Sɪá ámayɪné yeáyɪ seayimɪxemeámɪa náni imónáná rɪxa arɪá seaɪŋanigɪni.” Api Bɪkwɪyo nɪrɪnɪrɪ eánɪŋagɪ náni píránɪŋf arɪá ókiarɪ nɪmónɪpoyɪ. Gorɪxo arɪá neaipaxɪná, ayɪ rɪnárɪni. Sɪá o yeáyɪ neayimɪxemeanɪa náni imónɪŋɪyi, ayɪ rɪyirɪni. Ayɪnánɪ “Gorɪxo wá nɪneawianɪrɪ neaiɪŋɪpi xe surɪmá oneaɪmeanɪrɪ mepani.” seararɪŋwɪni. ³ Wáɪ wurɪmeiarɪŋwáone nemeranéná negɪ yarɪŋwápi náni xwɪyɪá mɪneamearɪpaxɪ oimónaneyɪnɪrɪ áamá none yarɪŋagwi sɪŋwɪ nɪneanɪróná óreámioapaxɪ imónɪŋɪpi bɪ yarɪŋagwi sɪŋwɪ mɪneanɪpa oépoyɪnɪrɪ anɪŋf minɪ yarɪŋwárɪni. ⁴ Pí pí neranéná “Ámá awa Gorɪxomi xɪnáiáwánɪŋf nɪmónɪro píránɪŋf omɪŋf wiirɪgɪáwarɪani?” oneaɪaiwɪpoyɪnɪrɪ yarɪŋwárɪni. E neranéná pí pí xeanɪŋf neaɪmeáɪpi xwámámɪ wirane anɪŋf neainɪpaxɪ imónɪŋf neaɪmeaarɪŋɪpi xwámámɪ wirane dɪŋf rɪá neawepaxɪ imónɪŋɪpi xwámámɪ wirane yarɪŋwárɪni. ⁵ Iwanɪf neamepearɪnárani, gwɪ anɪyo neaŋwirárarɪnárani, sɪpɪ owikárɪpoyɪnɪrɪ sɪmɪráxwiró yarɪgɪáyɪ ikwɪkwierɪ nɪnɪro neaiarɪnárani, xwámámɪ wiarɪŋwárɪni. Omɪŋf anɪŋf minɪ okɪŋf tɪni erane eŋwáonerɪni. Si rorane agwɪni erane eŋwáonerɪni. ⁶ None náni “Awa Gorɪxomi xɪnáiáwánɪŋf nɪmónɪro píránɪŋf omɪŋf yarɪgɪáwarɪani?” oneaɪaiwɪpoyɪnɪrɪ rɪpi enɪ yarɪŋwárɪni. Íkwɪráɪnánɪŋf nɪmónɪrɪ erane nepaxɪŋɪpi náni nɪjɪá imónɪrane sanɪŋf imónɪrane wá nɪwumɪxɪrane arɪá wirane Gorɪxoyá kwɪyɪ neaáinɪpimi dánɪ erane mimónɪ imónɪŋɪpi mɪwɪwapɪyɪ ámayo nepa dɪŋf sɪpɪ nɪwirane erane ⁷ xwɪyɪá nepaxɪŋf imónɪŋɪpi yanɪ urɪrane eŋf eánɪŋf Gorɪxo neaimɪxɪpimi dánɪ erane yarɪŋwárɪni. Ámá mɪxɪ náni imónɪŋɪpi fá xɪrarɪgɪápa none nemeranéná wé rónɪŋf yarɪŋwápi wɪá tɪnanɪwá náni wé onamɪŋú tɪni fá xɪrɪrane xɪxe mɪxɪ wianɪwá náni wé náú tɪni fá xɪrɪrane yarɪŋwáonerɪni. ⁸ Wɪ yayɪ neamero wɪ paimamɪ neairo neaiarɪgɪonerɪni. Wɪ none náni repɪyɪ nɪwiróná “Sɪpɪ yarɪgɪáwarɪni.” urɪro wɪ “Nanɪ yarɪgɪáwarɪni.” urɪro yarɪgɪonerɪni. Nepáni yarɪŋwáone aiwi wɪ “Yapɪ neaɪepɪsarɪgɪáwarɪani?” neaɪaiwiarɪgɪárɪni. ⁹ None náni wɪ “Porowa gowarɪani? ‘Awa náni ámá obaxɪ nɪjɪá imónɪŋoɪ.’ rɪseaimónarɪni?” rarɪŋagɪa aí ámá obaxɪ none náni nepa nɪjɪá imónɪŋoɪ. None amɪ amɪ nemeranéná yoɪ mayɪ nɪmónɪrane aí sɪni ŋweaŋwɪni. Sɪyikɪ neaeaarɪgɪone imónɪŋagwi aiwi sɪni wɪ mɪneapɪkɪgɪonerɪni. ¹⁰ Íkɪnɪŋf sɪpɪ neaiarɪŋagɪ aiwi ínáná dɪŋf nɪfá neainarɪŋrɪni. “Awa amɪpɪ náni dɪwɪ ikeamónɪgɪáwarɪani?” neaɪaiwiarɪŋagɪa aí none xwɪyɪá yayɪ neainarɪŋɪpi wáɪ urarɪná ámá obaxɪ arɪá neairɪŋɪpimi dánɪ Kiraiso tɪni nawɪni nɪkárɪnɪro náni amɪpɪ mɪmúrónɪgɪáyɪ yapɪ imónarɪgɪárɪni. “Amɪpɪ bɪ fá mɪmaxɪrɪgɪáwarɪni.” neaɪaiwiarɪŋagɪa aí amɪpɪ Kiraiso neaiɪŋɪpi bɪ mɪneamúrónɪnerɪni.

“Sɪŋáni seararɪŋwá eŋagwi náni seyɪné enɪ xɪxenɪ neaiɪpoyɪ.” urɪŋf nánɪrɪni.

¹¹ Korinɪyo ŋweáyɪné, api api nɪsɪara nuranéná yumɪ bɪ mɪsealɪ sɪŋáni rɪwárɪni. E nɪsearɪranéná seyɪné dɪŋf sɪxɪ seayɪŋwáone sɪwánɪŋf seainɪwárɪni. ¹² None dɪŋf sɪxɪ muyipa oyaneyɪnɪrɪ wɪ éwáonemanɪ. Sewanɪŋyɪné awamɪ dɪŋf sɪxɪ muyipa oyaneyɪnɪrɪ éfá eŋagɪ náni nawɪni mimónɪŋwɪni. ¹³ Ayɪnánɪ xanonɪ gɪ nɪaiáwɪyo urɪpaxɪ rɪpi osearɪmɪni, “Xɪxe oinaneyɪ. None dɪŋf sɪxɪ seayarɪŋwápa seyɪné enɪ neayɪpoyɪ.” osearɪmɪni.

“Dɪŋf mɪwɪkwɪrogɪáyɪ tɪni gwɪ mɪmónɪpanɪ.” urɪŋf nánɪrɪni.

¹⁴ Jisasomi dɪŋf mɪwɪkwɪroarɪgɪáyɪ tɪni wigɪ yarɪgɪápi oyaneyɪnɪrɪ wɪ gwɪ mɪmónɪpanɪ. Ayɪ rɪpi náni seararɪŋɪni. “Ámá wé rónɪŋf imónɪŋɪpɪni yarɪgɪáyɪ tɪni manɪ wiaɪkiarɪgɪáyɪ tɪni axɪpɪni epɪrɪfá náni imónɪpaxɪ imónɪni.” rɪseaimónarɪni? “Axɪná wɪá ónɪrɪ sɪá yinɪrɪ epaxɪrɪni.” rɪseaimónarɪni? ¹⁵ “Kirisoi tɪni Obo tɪni dɪŋf axɪpɪni xɪrɪŋɪni.” rɪseaimónarɪni? “Kirisoi dɪŋf wɪkwɪrogɪáyɪ dɪŋf moro dɪŋf mɪwɪkwɪrogɪáyɪ dɪŋf moro neróná axɪpɪ bɪ mopaxɪrɪni.” rɪseaimónarɪni?

16 “Gorixoyá anjé ñwá —Iwámí dání nene yayí umeariñwáiwárini. Iwá tñí ñwá áamá meñweariñgápi tñí ananí axí e kumixaripaxírini.” riseaimónarini? Oweoi, nene Ñwá aninjé sñjé imóniñoyá anjé ñwáíwáninjé imóniñagwi nání wí e yaiwipaxímani. Nioní searariñápi Gorixo xewaninjo riñjé rípi tñí xixeni searariñini, “Nioní gí ámayí tñí nawini darónimfáriní. Nioní wigí Ñwáoni imóniñaná ayí gí ámayí imónipírfáriní.” Ámináo e níriri nání 17 áamá xegí imónigíáyo rípi ení urinjériní, “Áamá Gorixoní diñjé miníkwíró wigí ñwááyo xídarigíáyí tñjé e dání nimíxeámínimí xegí bí imónigíáyíné imónífríxini.’ Ámináoni e searariñini. ‘Wigí ñwá imóniñápipimí —Apimí dání piaxí seaeánipaxí imóniñápipimíriní. Apimí bí onimíá amá míróní aninjéni wé fá ayimeaénífríxini. Seyíné e nerónáyí, nioní ananí seamímínimfáriní. 18 Nioní segí áponí imóniñaná seyíné gí niaíwí oxoyíné imóniro niaíwí apixíwayíné imóniro epírfáriní.’ Ámináoni —Nioní enjé eánigíá niyoní seáyí e wimóniñáonirini. Nioní e rariñini.” Xwiyá apí Bíkwiyo nírini eáninagí nání “Jisasomí diñjé míwíkwíroarigíáyí tñí wigí yarigíápi oyaneyiní wí gwí mímónipani.” searariñini.

7

1 Negí diñjé sixí seayinwáyíné, Gorixo negí símimanjé e dáníñinjé e nearinjé enagí nání ámaéne pí pí ayá neadunipaxí yaríñwápi, diñjé piaxí neaeámixariñápirani, wará piaxí neaeámixariñápirani, nípini igíáninjé oeámnaneyí. Gorixomí wáyí níwirinjépipimí dání síyikwí míninwaéne oimónaneyiní wé roárfwanigini.

Koriniyo ñweáyí kímónigíá enagí nání Poro yayí wininjé nánirini.

2 Seyíné none diñjé sixí neayípoi. Ayí rípi nání rariñini. Segíyí womí aí sipí bí míwíkaríñwáriní. Segíyí womí sipí bí wíkarariñwámani. Womí amípi bí íwí urápiñwámani. 3 Nioní e nírífná “Poro xwiyá neamearimínirí rariñini.” riseaimónarini? Oweoi, nioní ríxa re seararfáriní, “None diñjé sixí ayá wí seayinwáone enagí nání seyíné péánáyí, none ení nípepaxí neainfáriní. Seyíné siní ñweañaná none ení siní ñweapaxí neaimónínfáriní.” seararfá enagí nání wí e seaimónipaxímani. 4 Seyíné xámí searíñápi xídipírfá nání bí onimíápi marfáí, aga diñjé ayá wí síñá neánariní. Seyíné nání míxí níseameakfíniríná ení ayá wí seameakfínaríñáriní. Xeaninjé níní none neámeáfmí seyíné nání diñjé nímorinjépipimí dání awayiní ikíñwíñinjé nímirínirí diñjé ayá wí nífá ninarinjériní.

5 None anjé Tírowasiyo pñí níwíarímí nípurí Masedonia píropenisíyo níremómáná aí kíkífá ñweapaxí bí míneámeá rípi rípi oyaneyiní éwáyí sipíní sipíní neámeaaríná áamá wí tñí xwiyá xímíxímí nímirí nírinírane negí xwioxíyo dání wáyí neainirí yaríñagwi aiwí 6 Gorixo —O áamá ríxa yopa nímegínirinjépipimí dání diñjé sixí mínigíáyo mñjé ikíñwíñinjé umírariñorini. O Taitaso ámí neámeáfpimí dání mñjé ikíñwíñinjé neamíríñáriní. 7 Taitaso neámeáfpimí dánini Gorixo mñjé ikíñwíñinjé neamíríñámani. Seyíné omí numímíníro mñjé ikíñwí umírígápi nání repíyí níneairíná apimí dání ení Gorixo ikíñwíñinjé neamíríñáriní. Taitaso repíyí níneairíná seyíné Poroní ámí síñwí nananíro nání íkíñinjé sipí seairinjépi nání repíyí neairí “Negí nípíkwíni míyaríñwápipimí dání Poromí ayá rífá wimoaríñwíñinjé?” níyaiwíro nání ñwí eariñgápi nání repíyí neairí Poroní arfá nianíro nání siní ayá rífá seawearinjépi nání repíyí neairí enjé enagí nání ámí aga yayí seáyímí dání bí tñí nininjéni. 8 Payí xámí nioní nearí seamónapíñána fá níroróná aga diñjé sipí seainjé enagí aiwí “Nioní ana pí nání nearí wiwárinjérfáni?” níyaiwirí diñjé sipí níñmani. E nerí aí seyíné fá níroróná axínáni diñjé sipí seainaríñagí síñwí níseaniríná nioní ení diñjé sipí bí onimíápi níñinjéni. 9 E nerí aí agwí nioní yayí ninarini. Seyíné diñjé sipí seáfpimí nánini yayí míniní ayí diñjé sipí seáfpimí dání segí sipí yarígápi ríwífmíní mamófá enagí nání yayí ninarini. Seyíné diñjé sipí níseairíná ayí Gorixo seaimíxariñápi tñí

xixeni seaif enag+ nani xw+yfa none searfwapimi dani wi xwirfa m+seaik+xe+wa enag+ nani rari+ni. ¹⁰ Ay+ r+pi nani searari+ni. Ama d+ni+ sipi Gorixo wim+xar+i+pi+ t+ni xixeni niwir+na apimi dani wig+ sipi yarig+api r+w+m+ni mamoar+g+ar+ni. E nerona d+ni+ sipi api Gorixo yeay+ uyim+xemean+fa nani nipemeami war+i+ni enag+ nani ami d+ni+ sipi niwiri “Pi nani e rfa yar+i+ni?” yaiwin+pax+mani. E ner+ ai Gorixo wim+xar+i+pi+ t+ni xixeni mar+ai, ama wig+ d+ni+yo dani+ni d+ni+ sipi niwir+na ay+ wiwan+i+ny+ an+n+p+r+fa nani nipemeami war+i+ni enag+ nani rari+ni. ¹¹ Ai d+ni+ sipi seaif g+ pay+ eanapimi dani Gorixo seaim+x+pi, api sey+ne d+ni+ pirani+ni n+mor+o am+pi nan+ xixeg+ni ep+r+pi seaim+x+r+ni. Apimi dani Gorixo an+ni s+mir+r+ seaiana sipi eoya xw+y+api m+neax+n+pa oen+r+ apax+ me pirani+ni im+x+g+awix+ni. Apimi dani eni n+pkw+ni miyar+g+api nani wik+ on+n+g+awix+ni. Apimi dani en+ Gorixo nani way+ seain+i+nig+ni. Apimi dani eni none ami s+hw+ nanan+ro nani ik+n+i+ni sipi seain+nig+ni. Apimi dani eni nion+ sear+api x+d+p+r+ nani d+ni+ rfa seawen+nig+ni. Apimi dani eni sipi yarig+ayo siyik+ ureaani nani oimonaney+n+ro eg+awix+ni. Sey+ne api api nera uf+apimi dani siwa ren+i+ni neain+g+awix+ni. Sipi ef+ Poro near+o nani nene wi ay+ m+i+ni m+i+ni m+nearoar+ni. Siwa en+i+ni neain+g+awix+ni. ¹² Ay+nani awan+ r+pi osear+i+ni. Nion+ near+ n+seamonap+r+na sipi eo nani d+ni+ n+mor+o pay+ ana near+ monap+i+mani. Sipi wik+r+o nani eni d+ni+ n+mor+o near+ monap+i+mani. Ay+ sey+ne Gorixoy+ s+hw+ t+i+ni e dani re yaiwin+r+i+ni near+ monap+i+ni, “Ay+ nepar+ni. Porowa near+g+apimi pirani+ni x+dan+wa nani nene s+ni d+ni+ rfa neawear+ni.” yaiwin+r+i+ni pay+ ana near+ monap+i+ni. ¹³ Sey+ne rixa xixeni e yaiwin+fa enag+ nani none rixa pirani+ni m+i+ni ik+i+ni m+r+r+ni w+ar+ni.

M+i+ni ik+i+ni m+r+r+ni w+ar+ni. D+ni+ ni+fa eni neain+r+ni. Sey+ne ni+y+neni Taitasom+ num+i+n+r+i+pi+ni dani d+ni+ s+i+ni um+i+mog+fa enag+ nani o yay+ nera neaimeaf enag+ nani none eni d+ni+ ni+fa ay+ wi neain+r+ni. ¹⁴ O ami neaimeaf sey+ne t+i+ni e nani nurowar+r+na m+i+ni seameak+n+i+ni nani b+ ay+ m+n+i+ni. None sey+ne t+ni n+i+ni am+pi n+ni sear+i+ni nepani sear+i+ni omi sey+ne nani m+i+ni n+seameak+n+r+na ur+i+ni eni sey+ne num+i+n+r+i+pi+ni dani nepa xixeni imon+i+nig+ni. ¹⁵ O sey+ne ni+y+neni num+i+n+r+ona of+ ero way+ in+ro nero pirani+ni ar+fa owianey+n+r+ni imon+g+api nani d+ni+ n+i+ni ami xwap+ ay+ wi d+ni+ s+i+ni n+seaya war+ni. ¹⁶ Agwi nion+ “Ay+ pi pi nerona xixeni ep+r+o.” n+seai+i+ni d+ni+ s+i+ni neanar+i+ni enag+ nani d+ni+ yay+ ninar+ni.

8

“Masedonia nweay+ win+yo ar+r+ wian+ro nani n+gw+ n+roar+ro nwean+o.” ur+i+ni nani+ni.

¹ Neg+ n+r+i+meay+ne, Jisasoy+ siyik+ imon+g+fa Masedonia p+ropen+s+yo an+ api apimi nweag+ay+ nan+ Gorixo wa wian+i+pi+ni dani eg+api n+i+ni imon+p+r+ni nani awan+ b+ osearane+y+. ² Xean+i+ni r+mewa wipax+pi n+i+ni wimear+i+pi+ni dani “En+ rfa ean+i+ni?” n+r+ro iwam+o w+ap+i+ni ay+ ai api pe+ num+x+ro d+ni+ ni+fa ay+ wi win+i+nig+ni. Wiwan+i+ny+ uyipeay+n+i+ni imon+g+ay+ aiwi Jisasom+ d+ni+ wik+w+roar+g+fa win+yo ar+r+ owianey+n+r+ni n+gw+ n+roar+na b+ on+m+i+ni m+roa+ aga ay+ wi roar+g+ar+ni. ³ Wig+ win+yo ar+r+ wian+ro nani n+gw+ n+roaro wipax+pi t+ni xixeni n+roaro aiwi wig+ d+ni+ t+ni apimi n+muroro ami b+ t+ni roar+i+ni s+hw+ w+nar+n+one enag+ nani rari+ni. ⁴ Ay+ ar+ki r+i+ni re near+g+awix+ni, “Ama Gorixoy+ siyik+ imon+g+fa Judia p+ropen+s+yo nweag+ayo win+y+ ar+r+ wiar+g+fa nene eni ar+r+ wian+ nani xe n+gw+ fa+yo oroapoy+n+r+ni s+hw+ nean+poy+.” near+g+awix+ni. ⁵ E nerona none “E ep+r+o.” niyaiwirane d+ni+ ik+w+monw+pi t+ni xixeni me xami Amin+na Gorixo pi pi wimonar+i+pi ox+dane+y+n+ro n+pawim+na o wimonar+i+pi n+x+d+ron+na Porowane

eni nea+wiapig+awixini. ⁶ Ayinani Taitasomi sey+ne t+ni e nani nurowar+ina en+ r+remix+ niwir+ re urinwanig+ni, "Iwam+o Korin+yo nweay+ jox+ t+ni neg+ win+yo ar+ra wian+w+ nani wa niwian+rane nigw+ fay+ oroaney+n+ro eg+apa ami nero nigw+ xami 'Api roawanig+ni.' rar+ig+api t+ni xixeni yar+irix+ni." urinwanig+ni. ⁷ Pi pi sey+ne nerona ama wi yar+ig+apimi muroar+ig+ay+ne nimon+ro yar+ig+ar+ni. Gor+xomi d+ni niwikw+raronar+ni, api nani amayo awan+ nur+ronar+ni, api nani nij+fa nimon+ronar+ni, Gor+xo wimonar+ni+pi yan+ro nani sm+ ni+ead+p+n+ronar+ni, none nani d+ni sipi none seaim+x+niw+apimi dan+ ni+seair+nar+ni, api ni+p+ni nerona muroar+ig+ay+ne nimon+ro yar+ig+fa enagi nani seg+ win+yo ar+ra wian+ro nani nigw+ niroaron+ eni muroar+ig+ay+ yap+ nimon+ro yar+irix+ni.

"Sey+ne eni roar+irix+ni." ur+ni+ nani+ni.

⁸ "Poroskax+ ni+r+ni nearar+ni." miyaiwipani. Gi d+ni rip+ni enagi searar+ni+ni. Nioni win+y+ Judia piropen+s+yo nweayo ar+ra wian+ro nani sm+ ni+ead+p+n+ro yar+ig+api nani rep+y+ seai+ana sey+ne eni siwa ren+ni oneaipoy+n+ri searar+ni+ni. Neg+ Judia piropen+s+yo nweay+ nani nepa d+ni sipi neainar+ni. Siwa en+ni oneaipoy+n+ri searar+ni+ni. ⁹ Sey+ne neg+ Amin+ Jisasi Kiraiso wa ni+neawian+ri neai+ni+pi nani r+xa nij+fa imon+ni+g+fa nani rar+ni+ni. O an+nam+ ni+nwear+na am+pi m+muron+ni+o nimon+ri aiw+ sey+ne yeay+ seayim+x+emeam+fan+ri xw+fa t+yo nani ni+b+ir+na uyipeayon+ni+ni nimon+ri sey+ne an+nam+ d+ni am+pi m+muron+ig+ay+ne imon+p+r+fa nani seai+ni+ri+ni.

¹⁰ Sey+ne Judia piropen+s+yo nweag+ayo ar+ra owianey+n+ri yar+ig+api nani d+ni nion+y+ya, ay+ rip+ri+ni. Xwiogw+ aga xami pwenomi sey+ne iwam+o nigw+ roar+ig+api agw+ nera nuro yopar+pi niyar+ir+nay+, "Ay+ anan+ri+ni." nimonar+ni. Iwam+o nigw+ roar+ig+ay+, ay+ sey+ne aiw+ xami oyaney+n+ri wimonar+ig+ay+, ay+ ax+y+ne enagi nani searar+ni+ni. ¹¹ Ayinani nigw+ "Api oroaney+." rar+ig+api r+xa ni+ni+ni roar+ipoy+. Iwam+o oyaney+n+rin+na d+ni r+fa seawen+pa yopar+pi niroar+ir+na sey+ne roar+ipax+ imon+ni+ni+ni t+ni xixeni roar+ip+r+fa nani xe d+ni r+fa seawew+ni+ni. ¹² Ay+ rip+ nani searar+ni+ni. Gi+y+ gi+y+ ama wiyo ar+ra wian+ro nani "Nigw+ api roar+irwanig+ni." niyaiwim+ana am+pi roar+ipax+ imon+ni+ni+ni t+ni xixeni roar+anay+, Gor+xo "Ay+ anan+ri+ni." waiwiar+ni+ni. Am+pi ay+ miroar+ipax+ imon+ni+ni+ni "Roar+irix+ni." wi yaiwiar+ni+ni. ¹³ Nigw+ sear+ip+r+ay+ kiki+fa nweap+r+fa nani sey+ne an+ni+ni seikar+m+ni+ri ner+ m+rar+ni+ni. Ay+ eni sey+ne t+ni xixeni ap+ni t+g+ay+ oimon+poy+n+ri rar+ni+ni. ¹⁴ Jisasoy+ siyik+ imon+ig+ay+ wi am+pi wi m+muron+ig+ay+ imon+ni+na wi d+w+ ikeamon+ig+ay+ mimon+ n+ni ap+ni t+g+ay+ imon+p+r+fa nani agw+ rin+na am+pi ay+ wi sey+ne t+g+api d+w+ ikeamon+ig+ayo ar+ra wiar+ni+ni. Sey+ne eni r+wena am+pi wi nani d+w+ ikeamon+ro ay+ eni am+pi ay+ wi t+g+ay+ imon+ro ner+nay+, ar+ra seai+p+r+ar+ni. ¹⁵ Bikw+yo dan+ en+na Is+rer+y+ ama d+ni mean+ nemeron+na eg+api nani re ni+r+ni+ri ean+ni+pi nioni searar+ni+ni+ni t+ni xixeni imon+ni+ni+ni nani searar+ni+ni, "Ama aiwa man+ni r+n+ni+ni+ni xwe meaf+ay+ xwe ni+mearo ai wig+ ni+pax+ imon+ni+ni+ni seay+ e t+g+ay+ mimon+ig+awix+ni. Ama on+mi+ap+ meaf+ay+ on+mi+ap+ ni+mearo ai aiw+ap+ nani d+w+ ikeamon+ig+ay+ mimon+ig+awix+ni." ni+r+ni+ri ean+ni+pi nioni searar+ni+ni+ni t+ni xixeni imon+ni+ni+ni nani rar+ni+ni.

"Taitasomi t+ni ama waim+ni t+ni urowaren+par+ni+ni." ur+ni+ nani+ni.

¹⁶ Nioni sey+ne ar+ra seaim+ nani d+ni r+fa ni+wear+ni+pa Gor+xo Taitaso eni sey+ne ar+ra seain+ nani d+ni r+fa owen+ri wim+xar+ni+ni+ni nani yay+ owianey+. ¹⁷ Ay+ rip+ nani "Taitaso eni sey+ne ar+ra seain+ nani d+ni r+fa wear+ni+ni." searar+ni+ni. "Jox+ Korin+yo nweay+ t+ni e nani ami ni+neauipaxox+ran+ni?" urana "Anan+ri+ni." r+ni+ni enagi nani+ni m+searar+ni+ni. Xewan+ni+ni eni "Oum+ni+ni." niyaiwir+ sm+ ni+ead+p+n+ri nani xeg+ d+ni t+ni sey+ne t+ni e nani bar+ni+ni+ni nani searar+ni+ni. ¹⁸ None om+ni+ni neg+ ni+r+x+meay+

wom+ tñni eni urowárariñwini. O xwi+yá yay+ neainariñpi wá+ nur+mer+na en+pi nán+ Jisasoyá siyik+ imón+g+á ami g+m+ ñweag+áy+ nij+á nin+ro fá earoár+ni+g+or+ni. ¹⁹ O ap+ni imón+ñomani. Rip+ eni imón+ñor+ni. Jisasoya siyik+ imón+g+á Masedonia piropen+is+ t+yo ñweag+áy+ o none Judia piropen+is+yo ñweáyo ar+rá wian+wa nán+ ni+gw+ Jisasoyá siyik+ imón+g+á ap+ apim+ uráp+mea+rná Porowa tñni nawín+ ni+kum+ix+ni+ri eméw+ni+g+ni+ri urí+peá+or+ni. Ámá wí none ni+gw+ awí eaamear+ñagw+ ni+nean+roná Ámináomi seáy+ e um+eyoaro none nán+ “Wig+ wín+yo ar+rá wip+ri nán+ diñ+ r+á wear+g+áwar+ani?” neaiawiro ep+ra nán+ rip+ yar+ñw+ni. ²⁰ D+wf+ ikeamón+g+á nán+ ni+gw+ yan+ ewan+ nimón+ro xwén+ xwén+ ni+roaro neaiapowáráná yar+ñw+pi nán+ ámá wí “Porowa ni+kw+ni m+yar+ñoi.” neamear+pi+ri+ni+ri pi+ran+ñ+ niñw+perane ámá o tñni nawín+ uráp+mea+ñw+ni. ²¹ None pí pí oyaney+ni+ri neranéná Ámináo “Ay+ e neróná wé rón+ñ+ imón+ñ+pi yar+ñoi.” yaiwiar+ñ+pi nán+ diñ+ ni+morane aiw+ ap+ nán+ni diñ+ ni+morane yar+ñwáonemani. Ámá “E neróná wé rón+ñ+ imón+ñ+pi yar+ñoi.” yaiwiar+g+ápi nán+ eni diñ+ ni+morane yar+ñwáone enagi nán+ searar+ñw+ni.

²² Awáu tñni neg+ ni+ri+xi+meá ami wom+ tñni eni urowár+enapariñwini. “O none pí pí urar+ñw+pi xi+xi+ni x+di+ni+ri+ni+ñoi?” niyaiwirane “Ap+ ei. Ap+ ei.” ur+ñwápim+ dán+ iwam+ó wíwap+yayíáná o ar+ki xi+xi+ni x+dar+ñagi w+ni+ñwáor+ni. O sey+né “Ni+gw+ ap+ roaár+wan+g+ni.” rári+g+ápi tñni “Xi+xi+ni ni+roaár+pi+rao+.” niyaiwiri diñ+ s+ñá weánariñagi nán+ “Nion+ eni san+ urí+naróm+ni.” niyaiwiri awáu tñni bar+ni. ²³ Taitaso nán+ sey+né rixa nij+á imón+ñoi. O xwi+yá yay+ neainariñpi wá+ urí+meaan+wi nán+ g+ gw+ món+gw+í wor+ni. Sey+né seáy+ seaiian+rai nán+ nawín+ nimón+ri yar+gw+í wor+ni. O tñni nawín+ bar+g+íwaú awáu Jisasoyá siyik+ imón+g+á piropen+is+ t+yo ñweag+áy+ urowár+áwaúr+ni. Eg+ ner+g+í+pi+ni dán+ Kiraisom+ seáy+ e um+eyoaa+ri+g+í+waúr+ni. ²⁴ Ay+náni ámá waú wo awa ni+bi+ro siñw+ sean+ñáná “Nene ámáyo diñ+ sipí wiar+ñwáener+ni.” rar+g+ápi “Nepar+ni.” oyaiwipoy+ni+ri ap+ e iwam+ó é+ri+xi+ni. Sey+né e éánáy+ Jisasoyá siyik+ imón+g+á ap+ ap+ sey+né nán+ re seaaiwip+ri+ár+ni, “Ay+ ámáyo diñ+ sipí ni+wir+ wiar+g+áy+ri+ani?” yaiwip+ri+ár+ni. None sey+né nán+ mi+xi+ ni+meak+ni+ri ur+ñw+pi nán+ eni “Apáni near+g+awix+ni.” yaiwip+ri+ár+ni.

9

Ni+gw+ ar+rá wian+ro nán+ awí eaamear+g+ápi nán+ ur+ñ+ nán+ri+ni.

¹ Ni+gw+ Judia piropen+is+ ñweáyo ar+rá wian+ nán+ awí eaamear+ñw+pi nán+ pay+ rip+ sey+né nán+ ni+ri+ri near+na “M+ki+ meñagi nán+ sur+ma ni+ri+ri r+á ear+ñ+ni?” nimónar+ni. ² Sey+né ap+ yan+ro nán+ diñ+ r+á seawear+ñ+pi nán+ nij+á nimón+ri nán+ e nimónar+ni. Íníná Jisasoyá siyik+ imón+g+á Masedonia piropen+is+ t+yo ñweag+áy+ ar+á eg+e dán+ wey+ ni+seamear+ri+na re rayar+ñwár+ni, “Xwiogw+ xami pweagom+ Jisasoyá siyik+ imón+g+á Griki piropen+is+yo ñweag+áy+ ap+ éwan+g+ni+ri rixa érowiáp+ni+g+ár+ni.” E rayar+ñwápim+ dán+ Masedonia ñweáy+ wig+ ámá nápi nene eni ax+pi éwan+g+ni+ri ayá row+á wiar+ni. ³ “Pay+ rina sur+ma ni+ri+ri r+á ear+ñ+ni?” nimón+g+pi aiwi sey+né nán+ mi+xi+ ni+meak+ni+ri rayar+ñw+pi sur+ma imón+ni+g+ni+ri neg+ ni+ri+xi+meá waú wo awam+ urowár+enapariñ+ni. Ay+ ámá re ñweag+áyo “Koriniyo ñweáy+ ni+gw+ fáyo roap+ri nán+ rixa ni+pi+moár+imáná ñweañoi.” ur+ápi sey+né nepa xi+xi+ni e oépoy+ni+ri ámá rowami urowár+enapariñ+ni. ⁴ Ríwéná Masedonia dán+ t+yf+ wí nion+ tñni ni+bi+ranéná sey+né rixa ni+pi+moár+imáná ni+ñweañag+ta siñw+ ni+sean+ri+náyf, none “Ay+ rixa ni+pi+moár+imáná ñweañoi.” niyaiwirane diñ+ s+ñá neaeánariñ+pi+ni dán+ ayá neain+ni+g+ni+ri nán+ searar+ñ+ni. Sey+né eni ayá ni+seain+pa en+áran+? ⁵ Ay+náni nion+ re nimón+goi, “Neg+ ni+ri+xi+meá awa xami ni+ni+mearo nion+ s+ni mi+ré+móami enáná ni+gw+ sey+né neg+ s+mi+man+ e dán+ ‘Ni+roari wian+war+ni.’ near+ri+g+ápi ‘Rixa ip+moár+poi.’ sear+pi+ri nán+ ourowár+im+ni.” nimón+goi. Nion+

nirémorfná nıgwı apı nánı sımirırı sealıápımı dání marfái, segı dınyıyo dání xıxenı apánı ipımoárınıyagı wınfımıgınrı awamı uowárénaparını.

“Yanı ewanıf nimónıro roaárıfırxını.” urınyf nánırını.

⁶ “Poró pí yaiwianı nánı rfa neararını?” nıyairınáyı, ewayı xwıyfa rıpi nánı dınyf mópoyı. Ámá aıwá xwé iwfa urfo aıwá xwé minfárını. Onımiá urfo onımiá minfárını. Ewayı xwıyfa apı ámá wıgı wınyo arıra wianıro nánı nıgwı nıroaro wıarıgıfapı nánı rıtamınyıf nınır rını. Xwé nıwirfná Gorıxo wııfı xwé imónını. Onımiá nıwirfná Gorıxo wııfı onımiá imónını. ⁷ Ayınánı nıyınénı xıxegını ámá arıra wianıro nánı nıgwı nıroarfná wıkf dınyf nıyairımánarını, ámá wo sımeaxıdf sealıánarını, nıroarı mını mıwı xámı “Nıgwı nıwirfná apı wıwanıgını.” yaiwıarıgıfapı nánı dınyf nımoró nıroaro mını wıfırxını. Ámá wıgı wınyo arıra wianıro nánı nıgwı fayó nıroarfná yayı tını roarıgıfayó Gorıxo dınyf sıxı uyarınyf enagı nánı rarınını. ⁸ Ai o seyfné aıkf yınıprfa nánıranı, aıwá nıprfa nánıranı, apánı tıgıfayfné imónıro ámá dfwı ikeamónıgıfayó arıra wıprı nánı imónıgıfapı tını xıxenı mımónıf múroro epırfá nánı ananı seáyı e seaimıxıpaxorını. ⁹ Nionı seararınapı tını Bıkwıyo dání ámá wé rónıgıfayıf yarıgıfapı nánı re nırınırı eánınyfı tını xıxenı imónını, “O yanı ewanıf nimónırı dfwı ikeamónıgıfayó wıarınırını. Ayınánı o wá nıwianırı wıınyfı nánı Gorıxo ná rfıwıyo aıwı wı dınyf peá monfámanı.” E rınınyfı nionı seararınapı tını xıxenı imónınyagı nánı rarınını. ¹⁰ Gorıxo —O aıwá omınyf yarıgıfayó iwı iwfa urıprı nánı mını wırı aıwá nıprı nánı mını wırı yarınorını. O amıpı seyfné Kiraisomı dınyf wıkwıroarıgıfá wınyo arıra wıprı nánı enı mını seairı sayá nımıxa urı enfárını. E yarfná ámá aıwá omınyf xwé nıroá núfasáná aıwá xwé mıarıgıfapa seyfné enı yanı ewanıf nimónıro wıarıgıfapımı dání axıprınınyf e epırfárını. ¹¹ Seyfné gını gına dınyf re yaiwıarfná, “Ananı yanı ewanıf nimónırane negıyo owıaneyı.” yaiwıarfná Gorıxo seyfné xwénı mını wıpaxı imónıprfa nánı amıpı wı mımúronıgıfayfnénınyf seaimıxınfárını. E seaimıxınfá enagı nánı segı sérıxımeáyo arıra wianıro nánı nıgwı xwénı roarıgıfapı Porowane nısearapırane nımeámı nurane wianırı yarınıyagwı sınywı nıneanıroná rıxa Gorıxomı yayı wıprıfárını. ¹² Ayı rıpi seararınını. Arıra wianıro nánı seyfné yarıgıfapı ámá Gorıxoyá amıpı wı nánı dfwı ikeamónıgıfayó xıxenı arıra wıarınıro nero aıwı apını mıyarını. Seyfné yarıgıfapımı dání ámá obaxı Gorıxomı yayı seáyı e nıwıera warını. ¹³ Ayı rıpi rarınını. Ámáıf seyfné nıgwıpi wianıro yarınıyagıfá sınywı nıseanıroná rıpi seairıwıprıfárını, “Nene sınywı anınywáe dání ámá ayı xwıyfa woákfıf inarıgıfapı —Apı yayı neainarınıf Kiraiso rınıprını. Apı arfa yımıgıf nero xıxenı rfa xıdarını?” nıseairıwıro nánı Gorıxomı seáyı e umfeyoapıfárını. Rıpi enı seairıwıprıfárını, “Nene tını wınyo tını arıra neaianıro nánı mını neairıpaxıf imónınyfı nımúroro xwénı rfa neairıparını?” nıseairıwıro nánı enı Gorıxomı seáyı e umfeyoapıfárını. ¹⁴ E nero seyfné nánı rıxınıf nıseaurıyıróná seyfné Gorıxo ámáyo wá nıwianırfná ámá wıanarıgıfapımı wıarf nımúrorı wıanarınınyf tını yarıgıfayfné imónıgıfá enagı nánı seyfné nánı íkınınyf sıpı wınfárını. ¹⁵ Gorıxo xegı xewaxomı nıwıfrenapıfná neairınyfı —Apı amıpı bı tını rıtamınyıfıf mepaxıf imónınyfıprını. Apı nánı yayı owıaneyı.

10

Xfo nánı rarıgıfapı xwfo oeámınırı urınyf nánırını.

¹ Agwı Poronı —Nionı ámá wı re rarıgıonırını, “Neneyá sınywı tınyf e dání ayá ıgıgıf nerı aıwı nene sınywı manınywáe dání ayá nepearımánanınyf payı nearı rarınınyf.” rarıgıonırını. Nionı Kiraiso xwfa tıyo nemerfná nıpenırı awayını yago enagı nánı ² rıxınıf rıpi osearımını, “Nionı segı tınyf e nırémorfná ayá ıgıgıf mé nerı

ámá ‘Porowa Kiraisomi mîxîdarîgîfáyî yarîgîfápa yarîgîfáwarîni.’ neaiwiarîgîfáwami sîmî tîni mîxî rîá tîñî urîmîfápi seyîné enî searîmîfa nánî mînimîxîpanî.”³ None xwîá tîyo niñwearanéná áamá Gorîxomi mîxîdarîgîfáyî tîni niñwearane aiwî ayî dîñî moarîgîfápimi dánî dîñî niñmorane mîxî inarîñwáonemani.⁴ Amîpî none mîxî nánî xîrîñwápi áamá ayî xîrarîgîfápi mîxîrîñwîni. None xîrîñwápi sîmî tîni inarîñwápiyá oná ímónîñîpi xwîrîfá ikîxeanfáwá nánî Gorîxoyá enî eánîñî ímónîñî tîñîpi xîrîñwîni.⁵ Apî íá niñxîrîrane re yarîñwîni. Pí pí áamá wigî dîñîyo dánî xerñwî neñwîpémáná érowîápînarîgîfápi pîrîf wiaîkirane xwîyîfá “Seáyî e ímónîni.” rarîgîfá áamá Gorîxo nánî niñfá mimónîpa oépayîniñî mudîmoarîñîpi pîrîf wiaîkirane nerane áamá nîni pí pí “Oyaneyî.” niyaiwiróná Kiraisomi arîfá yîmîgî wîpîrî nánî wigî dîñîpi íánîñî xîrîrarîñwîni.⁶ Seyîné nionî searîfápi rîxa arîfá yîmîgî niarîñagîfá niñseanîrîfná nionî áamá wigî niñwiaîkiarîgîfápi tîni pîrîf umamómîfa nánî rîxa ipîmónîñîni.⁷ Seyîné warárîmîni sîñwî niñwîniro yarîñoi. Segî wo “Kiraisoyá ayá tîñî ímónîñáonî ayî, nionîrîni.” niyaiwinîrî dîñî sîñá neánîrîfnáyî, xîo Kiraisoyáo ímónîñîpa none enî Kiraisoyáone ímónîñagwî nánî ámî xewanîño dîñî xerñwî neaiwiarîñîpi nánî dîñî niñyaikirorî none ímónîñwápi tîni xîxenî neaiwiwîniñîni.⁸ Ámînáo none nénîf tîgîfáyîñîñî oímónîpoyîniñî niñnearîpearîfná seyîné xwîrîfá mîseaikîxé Jisasomi píranîñî xîdîpîrî nánî enî sîxî seaímîxanî nearîpeañî enagî nánî niñwanîñonî mîxî ayá wî niñmeakîniñîñî aî ayá bî niñniñmenîñoi.⁹ “Payî Poro eaarîñîpi nene íá niñroranéná enî sîrîrîñwî neainîni nánî rîfa eaarîni?” oyaiwîpoyîniñî meaarîñîni.¹⁰ Wa nionî nánî re rarîgîárîni, “O payî nearîfná xwîyîfá rîfá tîñîpi niñrîrî eaarîño aiwî áamá sîñwî anîgîfe dánî ‘Enî eánîño iworanî?’ wî wiaiwîpaxî mimónîñorîni. Xwîyîfá niñrîrîfná píranîñî irî mîrêpearîñorîni.”¹¹ Nionî nánî e rarîgîfáwa niñfá re ímónîñîrîxîni. None seyîné sîñwî mîneanîgîfe dánî payî nearîfná ímónîñwápa ámî segî sîñwî anîgîfe dánî neranéná axîpi niñmónîrane yanîwárîni.¹² None ayá nepearîmáná áamá seáyî e niñmónîro weyîf menarîgîfáwa nánî rîramîñîyîf niñrane “Awánîñî ímónîñwîni.” wî rîpaxonemani. “Nawîni niñkumîxîniñrane ímónîñwîni.” enî wî rîpaxonemani. E nerî aî áamá ayî wigî wo nánî “Apánî rîyarîni? Sîpî rîyarîni?” niyaiwiróná wiwanîñîyîf yarîgîfápi tîni sîñwî niñwîniñaxîdíro “O apánî yarîni.” rarîgîárîni. Wigîpi rîramîñîyîf nîga warîgîárîni. E neróná sa majîmajîfá níkarîniñro yarîñoi.¹³ Wa e yarîñagîfá aiwî none mîxî niñmeakîniñîñîranéná sanîñî none neatinîpi nánî dîñî mamó nerane wiárîf niñmúrorane mîxî meakîniñînanîmêwîni. Gorîxo wáf urîmêfîrîxîniñî niñnearîpearîfná none nánî sanîñîf neatinîpi —Apî seyîné enî ínîmî ñweagîfápiñîni. Apî nánî dîñî niñmorane mîxî meakîniñînanîwîni.¹⁴ Seyîné sanîñîf Gorîxo neatinîpi ínîmî ñweagîfáyîné enagî nánî none seyîné tîñî e nánî niñbîrî xwîyîfá Kiraiso nánî yayîf neainarîñîpi nánî wáf niñsearîrîfná sanîñîf Gorîxo neatinîpi wî wiárîf niñmúrorane enwámani.¹⁵ Ayînánî none mîxî niñmeakîniñîñîranéná sanîñîf Gorîxo neatinîpi wî wiárîf niñmúrorane áamá wa omî niñxîdíroná éfápi nánî none xerñwone weyîf menarîñwámani. Wî e mé dîñî re niñyaiwirane ikwîmonwîni, “Seyîné Jisasomi dîñî niñwîkwîroro enî neága nuróná none épearîñwápi dîni sanîñîf Gorîxo neatinîpi tîni xîxenî xwé niñmóga upîrîfárîni.” niñyaiwirane ikwîmonwîni.¹⁶ Seyîné e niñmóga nurónáyî, none ananî seyîné tîñî e orîwámî dánî ñweagîfáyîf tîñî e nánî aî nurane xwîyîfá yayîf neainarîñîpi wáf urîrane yanîwárîni. E nerane áamá wa Gorîxo uowárîñe dánî wáf rîmêfápi xerñwone weyîf mîmearîniñpa yanîwárîni.¹⁷ E nerî aî Bîkwîyo re niñrîniñî eánîni, “Go go mîxî niñmeakîniñîfná Ámînáo enîpi nánî mîxî meakîniñîwîniñîni.” niñrîniñî eánîni.¹⁸ Ayî rîpi nánî xwîyîfá apî mîñîf niñrorî seararîñîni. Áamá wiwanîñîyîf weyîf mearînarîgîfáyîf nánî Ámînáo “Mîmîwiáró yarîgîfáyîrîfani?” yayîwiarîñîmani. Xewanîño sîñwî niñwîniñaxîdíri píranîñîf yarîñagîfá niñwîniñmáná weyîf umeararîñîyîf nánîni “Mîmîwiáró yarîgîfáyîrîfani?” yayîwiarîñîrîni.

11

Mimóní wáf wurimeiarígáwa nání uríńf nániríní.

¹ Agwí xe Poro majfá níkarínirí xegf enjpi nání mǎxí bǐ omeakínirí sǐńwǐ nanǐpoyí. E seararínagǐ aǐ rǐxa sǐńwǐ e nanarínjoi. ² Ayf rǐpǐ nání “Xe mǎxí bǐ omeakínirí sǐńwǐ nanǐpoyí.” seararínirí. Gorixo seyfné nanǐ imónipǐrǐfa nání dǐńf rǐfá wearínjpa nioní ení nǐwearíní. Seyfné áma yapf seáiwapiyaníro yarígǐfá wíyo arǐfá nǐwiro mǎxǐdǐ sǐnǐ apǐyáíwayfnénǐńf imónínáná Kiraisomǐ seanwirárǐmǐfa nání oxǐ ná womǐ omǐnǐńf meánǐrǐxǐnǐrǐ searéroárinǐa enagǐ nání seyfné nání dǐńf rǐfá nǐwearíní. ³ E nerǐ aǐ enǐná sidǐro Ipímǐ yapf nǐwíwapǐyirǐná xegf ináyfnǐńf imónínjǐpimǐ dání wíwapǐyinǐpa áma wa seyfné ení yapf nǐseáiwapiyiro xenwǐmǐ dání nǐméra seawarǐná seyfné sǐnǐ íkwǐráfnánǐńf nímóníro Kiraisomǐnǐ píránǐńf mǎxǐdǐpa epǐrǐxǐnǐrǐ wáyf ninaríní. ⁴ Seyfné rǐpǐ rǐpǐ yarínagǐfa nání seararínirí. Áma wa Jisaso nání rǐnǐńfǐpǐ xǐxenǐ mǐsearǐ xegf bǐ seararǐná seyfné ananǐ arǐfá wiarǐgǐfáríní. Kwíyǐ none searáná seaáinǐńfǐ marǐfáǐ, xegf bǐ nání searáná xe oneaáinǐrǐ arǐfá wiarǐgǐfáríní. Xwíyǐfá yayf seainarínǐ none wáf searínwáǐ marǐfáǐ, xegf bǐ imónínjǐpǐ searáná ananǐ arǐfá wiarǐgǐfáríní.

⁵ Ai nionǐ wí re yaiwiarínjáońmanǐ, “ ‘Kiraisoyá wáf wurimeiarínwá seáyǐ e imónínwáoneríní.’ rǐnarǐgǐfáwa nionǐ imǐmǐ nímǐxǐńjoi.” yaiwiarínjáońmanǐ. ⁶ Nionǐ áma sǐńwǐ anǐgǐe dání xwíyǐfá nǐrǐrǐná irǐ mǐrépearínjáońrǐfanǐ? Irǐ répearínjáońrǐfanǐ? Nionǐ majfáríní. E nerǐ aiwǐ nǐjǐfá xwíyǐfá yayf neainarínjǐpǐ nání imónínjǐpǐ bǐ onǐmiáǐpǐ mimónínirí. Ai none seyfné tǐnǐ nǐńwearane pí pí neranéná “Porowa nǐjǐfá seáyǐ e imónígǐfáwarǐfanǐ?” oyaiwǐpoyǐnǐrǐńf sǐwá seainínwáríní. ⁷ Nionǐ seyfné kwíyǐ emaxǐnǐpǐrǐfa nání Gorixoyá xwíyǐfá yayf neainarínjǐpǐ wáf nǐsearǐrǐná nǐgwǐ bǐ mǐsearǐpǐnǐpimǐ dání sǐyikwǐpǐnǐńf imónínjǐríní. Nionǐ e enǐpǐ nání “Poro sǐpǐ neaikárínǐgǐnǐ.” rǐseaimónaríní? ⁸ Nionǐ xámǐ seyfné searéwapǐyimǐ nání Jisasoyá sǐyikǐ imónígǐfá wínǐyǐfá nǐgwǐ nǐmónapáná nionǐ fǐwǐnǐńf uráǐńanǐgǐnǐ. ⁹ Ayf rǐpǐ seararínirí. Nionǐ seyfné tǐnǐ nǐweanáná negf nǐrǐxǐmeá Masedonia pǐropenǐsǐyo dánǐyǐfá wí nǐbǐro amǐpǐ nionǐ dǐwǐ ikeamónínjǐpǐ xǐxenǐ niapǐgǐfá enagǐ nání segǐyǐ womǐ aǐ anǐńf wí mǐwikárínanǐgǐnǐ. Pí pí nerǐná Korinǐ nǐweáyfné anǐńf oseaikárǐmǐnǐrǐ meńanǐgǐnǐ. Rǐwéná ámǐ nǐseáímearǐná ení axǐpǐnǐ emǐfáríní. ¹⁰ Xwíyǐfá Kiraiso nání nepaxǐńf imónínjǐpǐ fá xǐrǐnǐjáońí aga nepa re seararínirí, “Nionǐ ‘Korinǐ nǐweáyo nuréwapǐyirǐná nǐgwǐ bǐ muráparínjǐríní.’ nǐrǐrǐ mǎxǐ meakínínǐfǐpǐ segf Gǐrikǐ pǐropenǐsǐyo nǐmǐnǐ yanǐ nǐwéa warǐná áma wo áwǐnǐ e dání nǐrakinǐfámanǐ.” seararínirí. ¹¹ “Poro pí nání rǐfa e neararíní?” rǐseaimónaríní? “Dǐńf sǐxǐ mǐneayarínjoi enagǐ nání neararíní.” rǐseaimónaríní? Oweoi, nionǐ dǐńf sǐxǐ seayarínagǐ nání Gorixo nǐjǐfáríní. ¹² Dǐńf sǐxǐ seayarínjáońí aiwǐ “Kiraisoyá wáf wurimeiarínwá seáyǐ e imónínwáoneríní.” rǐnarǐgǐfáwa “Porowa wáf nǐrǐmerǐná yarígǐfápa axǐpǐ yarínwáoneríní.” nǐrǐro weyf mearǐnarǐgǐfáǐ mǐwíaróńmǐgǐnǐrǐ nǐgwǐ mǐsearǐpǐ yarínjǐpǐ axǐpǐnǐ néra umǐfáríní. ¹³ Ayf rǐpǐ nání e néra umǐfáríní. Áma nionǐ seararínjáwa sa mimóní wáf wurimeiarígǐfáwaríní. Ámáyo yapf wíwapǐyaníro nání yarígǐfáwaríní. “Kiraisoyá wáf wurimeiarígǐfá warǐfanǐ?” oneaiáiwǐpoyǐnǐrǐ wigf imónígǐfáǐ rǐtǐ nǐnǐro xegf bǐ imǐxǐnarǐgǐfáríní. ¹⁴ Awa nání seararínjǐpǐ nání dǐńf nǐpǐkíníro ududǐ mǐseainǐpanǐ. Seteno aǐ xegf imónínjǐpǐ ananǐ rǐtǐ nǐnǐrǐ anǐfánǐjǐ wǐfá ókímǐxarǐńyǐfá wónǐńf imónarínjǐríní. ¹⁵ Ayínánǐ oyá xǐnáiwanǐńf nímóníro omǐńf wíarǐgǐfáwa wigf imónígǐfáǐ rǐtǐ nǐnǐro ámáyá sǐńwǐ tǐńf e dání áma wé rónǐgǐfá oimónǐpoyǐnǐrǐ yarígǐfáyf imónígǐfápanǐńf imónáná sǐrǐ mǐpǐkínǐpanǐ. Yoparǐ imóníe wigf egǐfáǐ tǐnǐ xǐxenǐ Gorixo pǐrǐf umamonǐfá enagǐ nání rarínirí.

Wáf nǐrǐmerǐná wímeanǐpǐ nání uríńf nániríní.

16 Xámî ríápi ámi dirírî nerî bî osearîmîni. Nionî mîxí meakîni+mîpi nánî “Poró majfá nikárîni+rî rarîñorîni.” mîniawipani. E nîsearîrî aí sîni “Poró majfá nikárîni+rî rarîñorîni.” nîniawirónáyí, nionî segí arfá egfe dánî mîxí meakîni+mî nánî seyíne majfá ikárînarîñî wo weyí mearînarîná xe oenîrî sîñwí wînarîgíápa nionî enî sîñwí nanípoyî. 17 Nionî mîxí nîmeakîni+nîrî searîmîpi Ámináo e ourîni+rî wimónarîñîpi tîni xîxenî searîmîmêni. Aga majfá nikárîni+rî “E yarîñáonîrîfani?” nîyaiwirî dîñî sîñá neánarîñî wonîni+rî nimónîrî searîmîni. 18 Ámá obaxí wigí eñî eánîgíápipimî dánî egíápi nánî mîxí meakîni+narîgíá eñagî nánî nionî enî axípi bî mîxí meakîni+nîmîni. 19 Dîñî émî saímî mogíáyíne ámá wa majfá nikárîniro rarîñagíá arfá nîwiróná ananî yayí tîni arfá wiarîgíáyíne eñagî nánî nionî enî segí arfá egfe dánî mîxí bî meakîni+nîmîni. 20 Ai ámá wa seyíne áxenwarí seaianîro nánî ñwí ikaxí xegí bî searékwi+kwiýánáranî, segí amîpî seamîwiárekîxéánáranî, yapí nîseaíwapîyirîñîpipimî dánî segí amîpî íwí searápánáranî, wiwanîñowa seáyî e nîmíeyoánîro paimîmî seaíanáranî, wé tîni sîmîmanîño seaupîkákwiánáranî, xe oneaipoyîni+rî sîñwí wînarîgíáyíne eñagî nánî rarîñîni. 21 Xámî nionî seyíne tîni nîñwearîná awa seaikárarîgíápa axípi seaikárîmî nánî eñî meánîñáonî eñagî nánî aga ayá ninarîni.

E nerî aí nionî rîxa majîmajfá nikárîni+rî wa ayá nepeárîmáná pí pí mîxí meakîni+narîgíápi nánî nionî enî mîxí meakîni+nîmîni. 22 Awa “Xibîruone imónîñwîni.” rarîñagíá aí nionî enî wonî menîrani? Awa “Isîrerone imónîñwîni.” rarîñagíá aí nionî enî wonî menîrani? Awa “Ebîrîfamoyáonerîni.” rarîñagíá aí nionî enî oyá wonî menîrani? 23 Ai “Nionî rîxa xóxwí nerî rarîñîni.” nimónarîni. Awa “Kiraisomî xînáíwanénîñî nimónîrane wîiarîñwáonerîni.” rarîñagíá aí nionî Kiraisomî nîxídirî nîwiirîná awamî wîarí seáyî e nîmúrorî yarîñáonîrîni. Nîrîkwîni+máná omîñî anîñî minî nerî múroarîñáonîrîni. Gwí ámi ámi nîñwirárîgítonî riwonîrîni. Iwanî ámi ámi ayá wí nîmépegítonî riwonîrîni. Nîpepaxí xwapí nikárîgítonî riwonîrîni. 24 Gí Judayí wé wú fá nîniñxeayiro iwarogí nîniñmépéa nuróná 39 imónayinî nánî neaayigítonîrîni. 25 Romíyí biaú bî fá nîniñxeayiro wegwfá tîni iwanî neaayigítonîrîni. Bîni sîñá tîni nearî nîñgítonîrîni. Biaú bî sipîxíyo nurîná sipîxí sipí éáná rawîrawáyo piéroayîñáonîrîni. Sfá wîyimî rawîrawáyo ikwiárîni+menáonîrîni. 26 Wáf urîmemîni+rî nánî añî nîkîrorîná iniñgí waxí ámi ámi nîmároayipaxí eñonîrîni. Ámi ámi nîrápekîxeayipaxí nigítonîrîni. Gí gwí axírí imónîñwáyí sipí nikárayipaxí egítonîrîni. Émayí enî sipí nikárayipaxí egítonîrîni. Añî xwéyo nemerînáranî, ámá dîñî meañe nemerînáranî, rawîrawáyo nurînáranî, mimónî nîrîxímeá imónîgíáyí tîñî e nemerînáranî, anîñayipaxí néra emeñáonîrîni. 27 Omîñî ríá tîñî anîñî minî nerîñîpipimî dánî okîñî nîweñonîrîni. Sfá obaxíyo si ragáonîrîni. Agwîni yayagáonîrîni. Iniñgí nánî gwîni yeáyí niayagonîrîni. Aiwá nánîranî, iyíá nánîranî, añî nánîranî, ámi ámi dîwí ikeamónayagáonîrîni. 28 Api tîni ámi bî sîni mîsearîpa nerî aiwí sfá ayí ayo Jisasoyá sîyikí imónîgíáyí nánî “Omî nuxídiróná arige ríá yarîño?” nîyaiwirîñîpipimî dánî dîñî sanî nunarîni. 29 Wo Jisasomî píranîñî oxídimîni+rî nerî samîñî wéáná nionî enî dîñî sipí niarîñagí nánî eñî samîñî nîwearîñîrîni. Womî ámá wí xerñwîmîni nîméra warîñagíá nánî íwí éáná nionî dîñî ríá nîxearîñîrîni.

30 Mîxí meakîni+narîñápi wí pîni mîwiárîpaxí nimónîagî nánî amîpî nionî eñî meánîpa nerî eñápi —Api nánî ámá dîñî nîmorîná “Poró eñî samîñî wearîñorîfani?” yaiwiarîgíápirîni. Api nánî enî iwamíó nîrîrî mîxí meakîni+nîmîni. 31 Gorîxo —O negí Ámîná Jisasomî xano imónîrî Nwíáo imónîrî eñorîni. Anîñî íníná seáyî e numéra upaxorîni. O nionî yapí mîseararîñá eñagî nánî nijfá imónîni. 32 Nionî eñî meánî nerî eñá rîpi nánî mîxí omeakîni+nîmîni. Eñíná nionî añî Damasîkasiyî rîniñîpipimî ñweañáná mîxí ináyí Aretasoyá kiapîxo fá nîxîranîro nánî xegí sîmîñî wînarîgíáyo

ákijá íwí niyoní awí nurára uñinigini. ³³ E éagi negí niriñímeáyí wí nioní soxí fáyo ninimiárití gwí nijárimáná ákijá pípíwí wiyimí dání awayiní nímamówára ninipiéroro nání oyá ámayí wí fá mñixegíawixini.

12

Poró anñnamí dání orijá tewñinijí nánirini.

¹ Míxí nimeakñinirijípiimi dání naní bñ neaipaxí menagi aiwí wí pñni wiáripaxí mimóninini. Ayínáni Ámináo wíá nókimixinijípi tñni oyá diñíyo dání orijá wininijápi tñni apiaú nání ení xwiyíxá niriñí míxí meakñinimíñni. ² Nioní áamá Kiraiso tñni ikárininijí wo enijípi nání orimíni. Gorixo anñnamí nání uménapiñorini. Omí uménapiñe dání xwiogwí wé wúkaú síkwí waú waú rixa pwenjirini. O diñípiní ríá peyiniginini? Náó ení ríá peyiniginini? Nioní majjárini. Sa Gorixo nijjárini. ³ Áamá o anñna —E áamá siyikwí míní nimóniro sirí muní ñweagferini. E nání nipeyiríná —Diñípiní ríá peyiniginini? Náó ení ríá peyiniginini? Nioní majjárini. Sa Gorixo nijjárini. ⁴ E nání nipeyiríná xwiyíá seáyí e imóninijí enagi nání diñí nimori áwaní miripaxípi aríá wirí xwiyíá Gorixo xe ámayó áwaní ouríwiniginirí síñwí mñwñarinijípi aríá wirí enjirini. ⁵ Áamá e yaríñomi nioní weyí umearipaxí aiwí niñwaninoní weyí bñ mñmearinípa nemáná aí ení saminijí nñwenjépi nání wí nñwiamómiméini. ⁶ Nioní nepa “Weyí omearinimíni.” nñnimónirínáyí, nepaxinijí imóninijípiní rímí enagi nání “Majímajíá ikárinaríñoríani?” wí nñaiwipaxí menini. E nerí aí áamá nioní nání diñí nñmoróná nioní nemeríná uréwapíyaríñagi aríá niro síñwí naníro egíápi nání wiárí ogámí nero orijá wininijápiimi dánini “O seáyí e e imóninoríani?” nñaiwipírixinirí “Ámí weyí bñ omearinimíni.” mñnimónarinini.

Obo Poromí xe ení saminijí owimixinirí Gorixo síñwí wininijí nánirini.

⁷ Gorixo nioní awíaxí imóninijípi nání orijá áamá mñtewñinarígíápi nñtewñinirijípiimi dání wárí mimónipa éwiniginirí ení wíyi omí ayíñwí ówiniginirí síñwí naniniginini. Ení ayí nepa ení nání mñrarinini. Nioní wárí mimónipa oenirí oboyá xwiyíá yaní urimeiarígíáyí wo iwaninijí nñnearí saminijí nñmíxini nání síñwí wininiginini. ⁸ Apí nání Ámináomi rixinijí nuriríná pñni oníwiárinirí biaú bñ urayíagi aí ⁹ o nioní rixinijí uríáyí tñni xixeni mñnií re nñriniginini, “Áamá síñwí nñseaniríná re yaiwipaxí enagi nání, ‘Saminijí wegíáyí Gorixo ení nñwímixiríñijípiimi dání ení síxí weámíxíagi ríá yaríñoi?’ yaiwipaxí enagi nání nioní wá nñriñwianirí siiaríñápiimi joxí fá nñxirirínáyí, ayí apánirini.” nñriniginini. E nñrinijí enagi nání nioní ení eáninijí Kiraisoyápi aninijí ení síxí onímíxiniñ ení saminijí nñwearinijípi nání ududí mñniní yayí tñni míxí meakñinimíñni. ¹⁰ Ayínáni nioní ení saminijí nñweríná Kiraiso ení síxí nñmíxiniñijípiimi dání ení síxí eánarinjá enagi nání nioní wá urimeariná amípi áamá ení saminijí wepaxí imíxarinijípi nimeáánáraní, áamá paimímí nikáranáraní, diñí ríá nñwepaxí imóninijípi nimeáánáraní, rímewá níánáraní, xeaninijí nikáranáraní, apí nñpini nání “Ayí ananirini.” yaiwiarinjarini.

Wigí yarígíápi nání ayá síwí uroarinijí nání urinijí nánirini.

¹¹ “Nioní míxí nimeakñiniríná nñra weapíápi majímajíá nikárinirí ríárini.” nñmónarinini. E nerí aí sewaninijíyíñé míxí apí omeakñinirí nñmíxíagíá nání apí e éarinini. Nioní nání wa rarígíápa siyikwípininijí nimónirí aí “Kraisoyá wá wñurimeiarinwá seáyí e imóninwáonerini.” rñnarígíáwa wí mñnímúrogíoní enagi nání seyíñé weyí nñnimearíro síñwíriyí, xixeni epaxí imóninijípi tñni yaníro egíárini. ¹² Ayí rípi nání seararinini. Nioní seyíñé tñni nñwearíná Kiraisoyá wá wñurimeiarígíá nepaxinijí imóninígíáwa emímí ero ayá rñwamónipaxí imóninijípi ero yarígíápi aríki aninijí mñí seaíwapíyayinjarini. ¹³ Jisasoyá siyikí imóninígíá wíniyo nñwimeariná wéyo

umeariṅápa seyíné eni axípi niseamemáná aí wiamonápi, ayí rípiṅrini. Nioni aiwá nímí nání nígwí bí nisearápiri aníṅ mīseaikáriṅanigini. Sípí e seaiṅápi nání anani yokwarimí niipíríréoi?

¹⁴ Aríá nípoi. Ríxa biaú biṅáoni ámi bí bimíniri nání imóniṅini. Ámi bí bimíniri nání nimóniri aí aníṅ seaikárimfámani. Segí amípi bí mīsearápi sa seyíné t́ni nawíní d́ṅ śx́ níni onweaneyiniri bímfá nání rariṅini. Seyíné níj́fáriní. Niaiwíyí xaniyaúmi amípi arírá wímigini awí eámeámí yáripaxímani. Xaniyaú niaiwíyo arírá owiaiyniri amípi bí awí eámeámí yáripaxíriní. Segí sénomi, ayí nioni éniṅ imóniṅáoni enagi nání rariṅini. ¹⁵ Seyíné arírá seaimi nání gí amípi níni emi nímoríná ayí yayí t́ni emi mómfáriní. Arírá seaimi nání niyoríriní ayí yayí t́ni yoríriní. Nioni e nerí d́ṅ śx́ ayá wí seayariṅagi nání seyíné sa bí onímíapi d́ṅ śx́ niyipíríréoi? ¹⁶ Nioni seyíné t́ni niṅwearíná aníṅ wí mīseaikáriṅá aiwi ámá wí re searípráoi, “O sṅwí samamí nerí f́wí neríṅpimi dání yapí seaiepiṅrini.” E searípráoi aiwi wí e mīseaikáriṅanigini. ¹⁷ Ámá nioni seyíné t́e nání nurowárenapiṅpimi dání eni yapí niseaiwapíyiri f́wí bí mīsearápiṅanigini. ¹⁸ Taitaso seyíné t́ṅ e nání biní nání ení rírémíxí wiowáriṅanigini. Negí nírxímeá o t́ni bíṅo eni níkumíxiri wírenapiṅanigini. Taitaso yapí niseaiwapíyiri segí amípi bí rísearapiṅanigini? Oweoi, wí e meníṅini. Xámí none seyíné niseaiméaríná enwápi nání píraníṅ d́ṅ mópoyí. Taitaso “Píraníṅ e oemini.” niyaiwiri seaiṅpa none eni axípi nerane omi númi iríkwíniṅ mīkeánipa renwanigini?

¹⁹ Xwiyíá rípi f́a níroróná aníṅ re ríneaiwiariṅoi, “Porowa wigí egfápi nání xwiyíá wákwínaro nání rífa rariṅoi?” ríneaiwiariṅoi? Negí d́ṅ śx́ seayinwáyíné, wí e oneaiwiapoyiniri mírariṅwini. Sewaniṅyíné Kiraisomi níxídiróná ení neánro xídíprá nání Goríxoyá sṅwí t́ṅ e dání Kiraiso awa e ourípoiṅiri neaimíxípiṅ ení nímiṅiri searariṅwini. ²⁰ Nioni ámi seyíné t́ṅ e níremoríná “Naní ayí e imóniṅagí owiniṅini.” niyaiwia bímfápi t́ni xíxeni mimóní xegí bí imóniṅáná seaimeámigini ayá śwí níroarini. Seyíné eni “Porowayini nimónimáná oneaiméani.” yaiwiaríṅápi t́ni xíxeni nimónimi mīseaiméa wíki nónimi seaimeámigini ayá śwí níroarini. Seyíné śni śmí t́ni níwiápíga uro śpi d́ṅ niyaiwiga uro wíki ríá ápiáwíniṅ nóga uro rírowiámí niga uro ikayíwí nímeariṅa uro mímáyó níróga uro wárixa níróga uro míxí népéga uro yariṅagí sṅwí seanímigini nání searariṅini. ²¹ Nioni ámi níbirí niseaiméaríná segí śpi yariṅápiṅ dání Goríxo ayá nímoáná segí sṅwí anígíe dání ṅwí eámigini ayá śwí níroarini. Xámí segíyí wí f́wí nero wigí f́wí iníṅápirani, f́wí níniṅ rípeáníṅápirani, píaxí weániṅpaxí imóniṅpi egfápirani, ríxa ríwíṅmíni mímamó śni yariṅagí sṅwí níseaniríná ṅwí eámigini rariṅini.

13

Íkwairí níwíríná uríṅpi nánirini.

¹ Seyíné t́ṅ e nání ríxa biaú biṅáoni ámi bí bímfáriní. Ríxa niseaiméaríná xwiyíá Bíkwíyo níriniri eániṅ rípi “Xwiyíá nímiṅríná sṅwí wínarófá waúraní, waú worani, sopíṅ norónáyí, ‘Api nepa rífa imónini?’ yaiwipaxíriní.” níriniri eániṅpimi níxídirane xwiyíá imíxaníwáriní. ² Xámí níbimáná ámi ríwíyo níbiríná íkwairí seaiṅápa agwí seyíné śni mīseaiméapa neríná segí f́wí éfáyo t́ni f́wí méfá wíniṅt́né t́ni nání payí nearí íkwairí seawárenapiṅini. Nioni ámi bí níbiríná ámá f́wí yariṅáyí śni xe oépoiṅiri sṅwí wíniṅfámani. ³ Seyíné d́ṅ re yaiwiaríṅagi nání e emíariní, “Nene ‘Kiraiso nepa Poromi dání rariṅrini.’ yaiwiani nání o e oneaiwapíyini.” yaiwiaríṅagí nání e emíariní. O píraníṅ owimíximíniri neríná samíṅ níwerí seaiariṅomani. Ení t́ni seaiariṅorini. ⁴ Eníá o samíṅ wéṅáná íkíá

yoxáfpámi yekwíroárigfá aiwi Gorixoyá enj eáninjípimi dáni ámi sijnj ηweaηorini. Xfo tñni nawíni ikárininjwá enagi nání enj saminj wenwáone aiwi seyfné tñnj e nání nibirane píraninj seaimixaniri neranéná sijnj tñni nawíni níkumixinirane imóninjwá enagi nání enj eáninj Gorixoyá tñni seameanfwarini.

⁵ Seyfné woxini woxini “Nepa Kiraisomi dñnj wikwíroarinjá wonirfani? Míwikwíroarinjá wonirfani?” niyaiwiniri iwamfo inirixini. Sewaninjyfné woxini woxini sijnwí ainenaxdfirixini. “Jisasi Kiraiso tñni mñjininjwaénerini.” niyaiwiniro sijnwí mí nómixiniro nijfá mimónipa reηoi? E niseariri aí sijnwí nainenaxdfirfná mñwiarófáy imóninjánáy, “Kiraiso tñni mñjininjwaénerini.” niyaiwiniro sijnwí mí ómixinipaxí menini. ⁶ E niseariri aí nioni dñnj re seaikwímonjini. Seyfné none sijnwí nñneanaxdfiróná rixa mñmñwiarówáone imóninjagwi neanarηoi. ⁷ Seyfné sipí wí mepa oépojini Gorixomi rixinj seauriyarinjwáriní. Ámá wí re oneaiawípoyiniri, “Porowa Korini ηweáyo wáf nurimerfná wí mñmñwiarogfawixini.” oneaiawípoyiniri seauriyarinjwámani. “Porowa mñwiarogfawixini.” neaiawiarinjagfa aiwi seyfné nanj imóninjipi tñni xixeni epiri nání Gorixomi rixinj seauriyarinjwáriní. ⁸ Ayf ripi nánirini. None pí pí neranéná xwiyfá nepaxinjípimi dñnj mñwikwíropa oépojini wí yarinjwáonemani. Apimi dñnj wikwíropaxipini yarinjwáonerini. ⁹ None enj saminj neawéagi aí seyfné enj neániro Kiraisomi xfdarinjagfa nñseanirfná yayf yarinjwáriní. Seyfné yóf oimónipoyiniri Gorixomi rixinj seauriyarinjwáriní. ¹⁰ Ayf ripi nání agwi nioni seyfné tñni mñjweá wí e dáni nñjweámáná payf rina eearinjini. “Nioni segf tñnj e nání nibirfná Gorixo nénf tñjóninj oimóniri nñmixinjípimi dáni rfá tñnj oseamemini.” mñnimónarinjagi nání payf rina neari wfrénaparinjini. Ayf ripi nání rarinjini. Gorixo nénf tñjóninj oimóniri nñnimixirfná ámá xfomi dñnj wikwíroarigfáyo uyfnif uméwinigini nñmixinjmani. Enjni wímixfwini nñmixinjirini.

Yoparfpi urinj nánirini.

¹¹ Negf nñrxímeáyfné, yoparf ripi nearfná yayf seawárenaparinjini. Seyfné yóf oimónaneyiniro aninj minf ero nioni enj rñremixf seaiarinjapi arfá ókiarf móniro dñnj axfipimini xfdiro piyfá wero éfirixini. Seyfné e nerónáyf, Gorixo —O ámá nání dñnj sipí seaini nání seaimixiri piyfá wepñri nání seaimixiri enorini. O ínina dñnj seakikayonfáriní. ¹² Gorixomi dñnj wikwírogfáyfné yayf niniróná yayf óf eánenfirixini. ¹³ Gorixoyá ámá nioni tñni re ηweagfáyf yayf seawárenaparηoi. ¹⁴ “Seyfné niyfneni Áminá Jisasi Kiraiso wá seawianiri Gorixo dñnj sipí seairi oyá kwíyipi nawíni seakumixariri éwinigini.” nimónarini.

Payí Poro Garesia piropenisíyo ηweáyí nání eañnaríni.

Payí rina Jisasoyá siyikíyí piropenisí yoí Garesiayo ηweagfáyí nání Poro eañnaríni. Poro xámi émayí ań tńmíni wáf nura nemeríná Garesia piropenisíyo nání nuri ań obaxí e e ikwíroníyíyo wáf nura emeñnigíni (Wáf wurimeiarígfáwa 13:1-14:26). E nemo ámi wí e nání nuri yaríná Judayí wí Garesia piropenisíyo nání nuro áma Poro xwíyá Jiaso nání rńniyí yayí winipaxípi wáf uraríná Jiasomi dńyí wikwírogfáyo xenwí nuréwapíyiro réniyí urígfawixíni, “Jiasomi dńyí níwikwíroro aiwi iyí símí sío mívákwinípa ero ηwí ikaxí Moseso nńrń eañpimi eni píraníyí mívádípa ero nerónáyí, Goríxoyáyíné imónipaxímani.” urígfápi nání Poro nįjía nimónimána payí rina nńrń eañnigíni. Xenwí uréwapíyarígfáyí rfwí numero sa Jiaso nání uréwapíyńpí dńyí ikwírófrixíni nńrń eañnigíni.

1-2 Pori —Nioni Kiraisoyá wáf wurimeiaríyá wonńrń. Áma wí Goríxo nání wáf wurimeiwíniyńrń nírowárénapígfámani. Wí Goríxoyá wáf wurimeiarígfá wo imóníwíniyńrń nírféagfámani. Ápo Goríxo —O Jiasí Kiraiso xwáripáyo dání owiápńimeanńrń síyí wimíxńorń. O tń Kiraiso tń awaú nírféagfíonńrń. Nioni tń negí nírxímeá re ηweagfá nń tń Goríxoyá siyikí imónígfá Garesia piropenisíyo ań bń bimí ηweagfáyíné nání payí rina nearí mónaparńwi. ³ “Negí ápo Goríxo tń negí Ámíná Jiasí Kiraiso tń wá seawianńrń seyíné níwayíronńro ηweapńrń nání seaimíxńrń oépiyí.” nimónarń. ⁴ Kiraiso nene áma Goríxomi mívádídarígfáyí yarígfápa mepa yaníwá nání uyńí yarígfá ríná dání gwńniyí neaíkweanı nání eñnigíni. E neríná negí ápo Goríxo “E éwńnigíni.” yaiwńpí tń xíxeni neri nene fwí yarńwápi yokwarímí neaimńrń nání yoxáfámí xe onńpíkípoyńrń eñnigíni. ⁵ Ayńnání íníná Goríxomi yayí numéra úwaníyń. E éwaníyń.

“Xwíyá yayí neainarńpí ná bń imónń. ” urńyń nńrń.

⁶ Nioni seyíné yarígfápi nání ududí xwé ninarń. Seyíné sń mé Kiraiso wá níseawianńrń seainńpimi dání Goríxoníyá oimónípoyńrń wéyo ía seaumńrńomí níwiepńsamoárńmí nuro mimóní xwíyá yayí neainarńyí bimí oxídaneyńro yarńagfá nání ududí xwé ninarń. ⁷ Apí nepa xwíyá yayí neainípaxí bńmani. Áma wí seyíné ayá nísearemoro xwíyá Kiraiso nání yayí neainípaxí imónńpí naíroayńrń ikíxeanńro yarńagfá nání rarńyń. ⁸ Ámaone ańrń, ańńají wo ańrń, xwíyá yayí neainarńyí nioni xámí wáf nísearńrńá searńńpí tń xíxeni mísearí xegí bń nísearńrńáyí, xe roapíkńńwaníyń. ⁹ Nísearńrńá ríxa e searńńwá aiwi ámi axípi bń osearńmń. Gíyí gíyí xwíyá yayí neainarńyí nioni wáf searńrńá arfá nigfápi tń xíxeni mísearí xegí bń nísearńrńáyí, xe roapíkńńńrń. ¹⁰ “Poro áma nń xío yarńpí nání yayí owinńrń rarń.” ríseaimónarń? Oweoí, áma marfái, Goríxoní nioni yarńpí nání yayí owinńrń yarńyń. “Poro áma sírogwí tńńaoní oimónímńrń yarń.” ríseaimónarń? Nioni áma sírogwí tńńaoní oimónímńrń neri síńwiríyí, Kiraisoyá xńnálnńyí nimónńrń omńyí wíiarńńaoní imónímńrń eńámani.

“Xwíyá nioni wáf searńńpí Goríxo wáf nókímíxńńrń. ” urńyń nńrń.

¹¹ Nńrxímeáyíné, xíxeni imónńyí rńpi osearńmń. Xwíyá yayí neainarńyí nioni wáf searńńpí áma wí érowiápńígfápmń. ¹² Áma wo rarńagí arfá wńpímani. Áma wo níréwapíyńpímani. Oweoí, sa Jiasí Kiraiso xewanńo wáf nókímíxńńpńrń. ¹³ “Gí Judayí Goríxomi píranńyí oxídaneyńro yarígfápa nioni eńíná neríná

yagápi nání seyíne ríxa arfá wigfawixini.” nimónarini. Gorixoyá siyikf iwamfó imónigfáyo xeaniñf rfá tñf niwikariri anipá imixarimiginiri yagarini. ¹⁴ Gf arfowa érowiápnigfápi oxídiminiri nerfná gf nrikwf wa nioni tñf xixeni imónagfámani. Nioni gf arfowa nérowiápniro nineaíwapiya bigfápi oxídiminiri ayá rfá niweagf enagf nání nioni tñf xixeni imónagfámani. ¹⁵⁻¹⁶ Nioni e yagáoni aiwi Gorixo — O gf inókí sini minixiri enána wá niniwianirñipimi dáni xfoyáoni oimóniri nání wéyo fá numriñorini. O Poro gf íwo nání émayo wáf nurimeíwiniñiniri niwimóniri o nání wáf nókimixiñiná axiná nuri wáf nókimixifpi nání áma wí tñf xwiyfá bi mriñiñwanigini. ¹⁷ Wáf wurimeiprfá nání xámi nimónigfáwa Jerusaremi ñweagfe nání wí muñanigini. Sa Arebiayfyá anfyómni nuri e dáni ámi anñ Damasikasiyf riniñipimi nání unanigini. ¹⁸ E nemoni xwiogwf ríxa waú wo pwéána “Pitao tñf xwiyfá ñweámigini.” niyaiwiri Jerusaremi nání nuri o tñf niñwearfná sfá wé wúkaú síkwf wú yeamúroarfná ¹⁹ wáf wurimeiarigfá wfami siñwf miwiniñpa néra numána aí Jemiso, Ámináomi xogwáomni siñwf winiñanigini. ²⁰ Xwiyfá agwi nioni neari wírenaparñápi Gorixoyá siñwf tñf e dáni “Yapf bi mriñiñini.” niñeariri eaariñini. ²¹ Pitao tñf xwiyfá niñweámoni ámi anñ Siria piropenisfo tñf anñ Sirisia piropenisfo tñf nikwíroniga unipi tñf e nání unanigini. ²² Nioni e ená enagf nání íná Kiraisoyá siyikf imónigfá Judia piropenisfo anñ api apimi ñweagfáyf nioni sini siñwf minanigfá enagf nání sfmianñf mí minómixipaxf nimóniro ²³ wigf winiyf sa xwiyfá rípi rinarñagfa arfá wiayigfawixini, “Nene xámi xeaniñf rfá tñf neaikariño sini axipi e mé ríxa xwiyfá nene diñf wikwíroariñwá xwirfá oikixémiriñf enipi wáf rimearini.” rinarñagfa arfá niwiayiro ²⁴ “Ayf Gorixo omi wiémogf nání rfa e yarini?” niyaiwiro nání yayf umegfawixini.

2

Wáf wurimeiarigfá wfa Poromi umimigfá nánirini.

¹ Xwiogwf wé wúkaú síkwf waú waú nememoni Banabaso tñf nerimeániñrai Taitasomi niwirimeámi ámi Jerusaremi nání unwanigini. ² Nioniyá diñf tñf marfái, Gorixoyá diñf tñf wáf wurimeiarigfá gf wfa —Awa áma wí “Winiyo seáyi e wimónigfáwarani?” waiwiarigfáwarini. Awa tñf xwiyfá ñweámiginiñiná nuri xwiyfá yayf neainariñf nioni émayf anfyo wáf urariñápi nání áwanñ nurémearfná awa “Joxi wáf nurirfná xámi néra biñipi tñf agwi yariñipi tñf surfma yariñini.” nriñpírxiniñf xámi awami inimi áwanñ urariñanigini. ³ E éagf aí Taitaso, nioni tñf úo —O Grikiyf worini. O nání aí awí eánigfe dáni re wí minirigfawixini, “Iyf sfmf sini sfó miwákwiníñaná nene tñf nawini kumixiniñpaxomani. Xámi iyf sfmf sfó owákwípoyi.” wí minirigfawixini. ⁴ Mimónf nrixfmeá imónigfáyf —Ayf nene gwiniñf ñweañwaéne imónirane re yaiwirane “Kiraisomi diñf niwikwíroriñipimi dáni wé róniñf wiene imónipaxfmani. Omf diñf niwikwíromána ñwf ikaxf eániñipimi niñdíriñipimi dáni Gorixoyá siñwfyo dáni wé róniñf wiene imónipaxfmini.” yaiwirane yanfwa nání gwiniñf neañwirariniñf egfáyfmini. Ayf Kiraisomi diñf wikwíroariñwápiimi dáni ñwf ikaxf eániñipimi xfdani nání áxenwarf miníñwaéne siñwf fwf neaniñmeañro nání áma kikiñf imónigfá winiñf nimóga neaímeagfáyfmini. ⁵ Ayf xenwf rariñápi none wí arfá niwirane miñdf xwiyfá yayf neainariñf nepaxiñf imóniñpi seyíne tfámini sini anñf nriñga unfá nání ayo pírf niwiaikirane enwanigini. ⁶ Apini marfái, wáf wurimeiarigfá “Winiyo seáyi e wimónigfáwarani?” waiwiarigfáwa —Awa xámi Ámináo tñf emeagfáwa aí “Ayf ananirini.” yaiwiariñáwarini. Gorixo ámayo sfmf e mumeariñf enagf nání rariñini. Awami xwiyfá nioni wáf rimeariñápi nání áwanñ urémeána re wí minirigfawixini, “Joxi wáf nriñfná xwiyfá nimúrori rariñipi, ayf rípiñini.” wí minirigfawixini. ⁷ Wí e minirípa nero sa diñf rípi

naiwigfawixini, “Gorixoyá diñyo dani iyf sımı sfo mıwákwınıpa yarıgıfáyo wáf urınırı uowárıñorıanı? Pıtao negı Judayo wáf urınırı uowárıñıpa émáyo wáf urınırı uowárıñorıanı?” naiwigfawixini. ⁸ Gorıxo iyf sımı sfo wákwınıgıfáyo wáf urınırı Pıtaomı enı sıxı wımıxıñıpa nıonı enı émáyo wáf urınırı enı sıxı nımıxıñı enagı nánı rarıñıni. ⁹ Apı nınıaiwıro mı nınómıxıro “Gorıxo Poromı wá nıwıanırı e wııñıranı?” nınıaiwıro nánı Jemıso tını Pıtao tını Jono tını —“Awa anı íyf noranıga pıñıpınıñı imónıgıfáwaranı?” wıaiwıarıgıfáwarını. Awa axıpını re rınarıgıfawıxını, “None Judayf anımını wáf uranıwárını. Poro tını Banabaso tını awáu émáyf anımını wáf urıpsırını.” nırınıro yawawi “Awa tını nıkumıxınırı yarıñwaoneranı?” yaiwıanı nánı sıganıxı nıyeairo yayf yeawarıgıfawıxını. ¹⁰ E neróna yawawi “Apı oyayı.” nıyeaimónırı sımı xeadıpénarıgıwıfı nırınarıro rıpını yearıgıfawıxını, “Awagwı áma re ñweagıfá dıwıf ikeamónıgıfáyo diñf nımori arıra bı owıayınırı éfısıxını.” yearıgıfawıxını.

Poro Pıtaomı áma sıñwıf anıgıfıe dani mıxı urıñf nánırını.

¹¹ E nerı aı Pıtao anı Adıokı rınıñıpımı nánı nıbırıná xewanıño xwıyıfá meárınıpaxı bı ikárınıfagı nánı nıonı mımayı dani nıwıaıkırı xıomı “Nıpıkwını mıyarıñını.” urıñanıgını. ¹² Ayf rıpı nánı e urıñanıgını. Áma Jemıso tıfımını sıñı mıremónapıpa enána Pıtao ananı áma éma tını nıkumıxınırı aıwá nawını nagırını. E nerı aı áma awa —Awa re rarıgıfáwarını, “Émayıf Jısasomı diñf nıwıkwıroro aı iyf sımı sfo mıwákwınıpa nerınáyf, Gorıxoyá imónıpaxımanı.” rarıgıfáwarını. Awa remónapána Pıtao rıxa wé fá nımıxeánırı sıñı émáyf tını nıkumıxınırı aıwá nawını nagımanı. Awa nánı wáyf nerı e yagırını. ¹³ Judayf Jısasomı diñf wıkwıroarıgıfá Adıokıyo ñweagıfáyf “Pıtao wé fá nımıxeánırıná xıxenı mıyarınıni.” nıwımónırı aı ayf enı Pıtao enıpa axıpı éwapınıgıfawıxını. E nero wıgıf éwapınıfıpımı dani diñf Banabasoyápı enı pırıf yıpákwıgıfawıxını. ¹⁴ E éagıfa aıwı nıonı ayf xwıyıfá yayf neainarıñıpı pıranıñf fá mıxırıpa nero apı tını nepa xıxenı mıyarıñagıfa nıwınırıná Pıtaomı áma nını arıfá egıe dani re urıñanıgını, “Joxı Judayf woxı aı yegıyf yarıgıfápa ínına mé émáyf yarıgıfápa nımónırı yarıñoxı enagı nánı pı nánı émáyf re oyayıpoyınırı wıkarımınırı yarıñını, ‘Judayf yarıgıfápa nımónırane mepa neranıfáyf, nıpıkwını mıyarıñwını.’ oyayıpoyınırı pı nánı wıkarımınırı yarıñını?” urıñanıgını.

“Jısasomı diñf wıkwırófıpımı dani Gorıxo ‘Wé rónıgıfáyırını.’ rárarıñırını.” urıñf nánırını.

¹⁵ Ámı re urıñanıgını, “Yawawi yegıf inókıpaú yeaxırıgıfıe dani émáyf imónırai ñwıf ikaxı rınıñıpımı wıaıkıarıgıwıfıwawı imónırai mé Judayf imónıgıwıfıwawırını. ¹⁶ E imónıgıwıfıwawı enagı aı Gorıxo áma ñwıf ikaxı Moseso eanıpı xıdarıgıfıpımı dani wıf ‘Wé rónıgıfáyırını.’ mırarıf áma Kırarıfı Jısasomı diñf wıkwıroarıgıfıpımı dani ‘Wé rónıgıfáyırını.’ rárarıñf enıpı nánı nıñfá nımónırai nánı yawawi Gorıxo yegıf ñwıf ikaxı eánıñıpımı xıdarıgıwıfıpımı dani marıfáı, yegıf Kırarıfı Jısasomı diñf wıkwıroarıgıwıfıpımı dani ‘Wé rónıgıfıwaúrını.’ rárınfá enagı nánı yawawi aı Kırarıfomı diñf wıkwırırogıfısıxını. O áma wo aı ñwıf ikaxı eánıñıpıfı xıdarıñıpımı dani ‘Wé rónıñorını.’ wıf rárınfá meñagı nánı Kırarıfomı diñf wıkwırırogıfısıxını. ¹⁷ Yaiwanıñowawı ñwıf ikaxı eánıñıpıfı nıxıdırına yarıgıwıfıpımı dani marıfáı, Kırarıfı neanıñıpımı diñf wıkwıroarıgıwıfıpımı dani Gorıxo ‘Wé rónıgıfıwagırını.’ yearırınıñıfıwawı oımónayınırı nerıná Judayeneyá ñwıf ikaxı ‘Apı apı éfırıxını.’ rınıñıpımı wıaıkıgıwıfıwawı imónıgıwıfırını. E imónıgıwıfıwawı enagı nánı re rıpaxıranı, ‘Kırarıfı áma fıwf epırı nánı wıepısarıñorını.’ rıpaxıranı? Oweoı, wıf e rıpaxıf mımonını. ¹⁸ Anıf nıonı pınearıñayıwá ámı nımırırınáyf, ‘Ñwıf ikaxı eánıñıpımı wıaıkıarıñoxırını.’ nırıpaxıranı. Ayf rıpıf rarıñını, ‘Nıonı Judayeneyá ñwıf ikaxıf

riniñipi ríwí nímoríná nepa sipí bi méagi aí xámi api níxídirinipimi dáni wé róninãoni imónimiginiri enjá emi monápi ámi fá níxirínáyí, “Nwí ikaxí eáninipimi wiaikiarinoxirini.” niripaxíriní. rariniñi. ¹⁹ Ayí rípi nánirini. Nioni siní ñwí ikaxí eáninipimi oxídiminiri neríná nijfá re imóninárini, ‘Apimi dáni áma wí Gorixoyá sinwíyo dáni wé rónigfáyí imónipaxímani.’ Nijfá e nimóniri nani siní apimi níxídimi nani rixa pegfáyí woninini imóniri Gorixomini níxídiri diñí wíkwírómi nani siní egfáyí woninini imóniri enárini. ²⁰ Nioni Kiraiso tñni nawíni rixa íkfá yoxáipami pegwíonirini. Ayí rípi rariniñi, ‘Nioni Gorixoyá diñí tñni Kiraiso tñni nawíni ikárinigwíonirini.’ rariniñi. Nioni pí pí yariniñipi gí diñíyo dáni yariniñamaní. Kiraiso nioni diñí íkíki ninini enagi nani oyá diñíyo dáni yariniñarini. Siní xwíá tñyo ninwearíná pí pí yariniñipi, ayí Gorixoyá xewaxomi —O nioni nani diñí sipí níwiniri yorírininorini. Omíni diñí níwíkwírori yariniñarini. ²¹ E neríná Gorixo nioni wá niníwianiri niñipi peá moariniamaní. Nwí ikaxí eáninipimi níxídirinipimi dáni áma nepa wé rónigfáyí imóninánáyí, ayí Kiraiso penípi surímá peáripaxíriní.” uriniginí.

3

Diñí níwíkwírorinipimi dáni imónipaxípi tñni ñwí ikaxípi níxídirinipimi dáni imónipaxípi tñni nánirini.

¹ Majimají ikárinarigfá Garesia ñweagfáyíné, áma go diñí píripírfí seaíagi yariniñoi? Kiraisomi yoxáipami yekwíroaráná nene nani neainipi nani nioni seyíné tñni ninwearíná píranini repiyí níseaiéra unjá enagi nani sewaniniyíné sinwí tñnininiñí wínigfá enagi nani rariniñi. ² Nioni yariniñí bi rípiní oseaimíni, “Gorixo xegí kwíyipi níseaiapíriná seyíné ñwí ikaxí Moseso eanipimi xídariniagfá níseaniri seaipiniñani? Xwíyíá Kiraiso nani riniñipi arfá níwiro diñí wíkwíróagfá níseaniri míseaiapiña eníraní?” ³ Seyíné arige nero majimají ayá wí ikárinariniñoi? Iwamíto íná Gorixoyá oimónaneyiníro kwíyipi ení seaímíxinipimi dáni néra núfasáná agwí segí ení eánigfáipimi dánini yóí oimónaneyiníro riyariniñoi? ⁴ Kiraisomi diñí wíkwíróáná seaímeaní nipiñi surímá níseáimeaniniginí? “Oweoi, api surímá wí míseáimeaniniginí.” nimónarini. ⁵ Gorixo xegí kwíyipi síxí níseayiri emímí níseaiwapiyiríná seyíné ñwí ikaxí Moseso eanipimi xídariniagfá níseaniri nani seaíwapiyariniñani? Xwíyíá yayí neainariniñí imóninipi arfá níwiro diñí wíkwíróagfá níseaniri nani míseaiwapiyipa yariniñani?

⁶ Bíkwyíyo re niriniri eánini, “Ebiríamo Gorixo urípi diñí wíkwíróagi nani ‘Wé róniní imóniní worini.’ rárinirini.” ⁷ E niriniri eáninagi nani diñí re mófrixini, “Giyí marfái, diñí Gorixomi wíkwíroarigfáyí Ebiríamoyá íwiárfawé imónigfáyíriní.” mófrixini. ⁸ Eníiná Gorixo re enwípeáriní enagi nani “Émáyi nioni diñí níkwíróáná ‘Wé rónigfáyíriní.’ rárimiginí.” niriri enwípeáriní enagi nani Bíkwyíyo niriniri eáninipi Ebiríamomi xwíyíá yayí winariniñí imóniní rípi uriniginí, “Joximi dáni áma ríxí wírí wírí egfáyo niyoní naní wiimfáriní.” uriniginí. ⁹ Ayinani re rípariniñi, “Gorixo áma xíomí diñí wíkwíroarigfá giyí giyo Ebiríamo, diñí wíkwíroñomi tñni nawíni naní wiiníyíriní.” rípariniñi. ¹⁰ Rípi nani ení diñí nímoríná axípi yaiwipaxíriní. Áma ñwí ikaxí Moseso eanipimi níxídirinipimi dáni Gorixoyá sinwíyo dáni wé róninwaéne oimónaneyiniri yarigfá nñni oyá sinwíyo dáni sa anínimíxinipírfá nani xwíyíá meárinigfáyí imóniníoi. Bíkwyíyo re niriniri eáninagi nani rariniñi, “Áma ñwí ikaxí Bíkwyíyo eániní api api niyoní xixeni míxídiña yarigfá giyí giyí Gorixoyá sinwíyo dáni sa nanínimíxinaníro nani xwíyíá meárinariniñoi.” niriniri eáninagi nani rariniñi. ¹¹ Bíkwyíyo rípi ení niriniri eáninagi nani rariniñi, “Áma diñí wíkwíróagfá nani Gorixo ‘Wé róniníoi.’ ráriníyí diñí

nɪyɪmɪŋɪ tɪgɪá imónɪpɪráoi.” nɪrɪnɪrɪ eánɪŋagɪ nánɪ dɪŋɪ re yaiwiárɪpaxɪrɪnɪ, “Ámá wo ŋwɪ íkaxɪ eánɪŋɪpɪmɪ xɪdarɪŋagɪ nánɪ Gorɪxo ‘Wé rónɪŋoxɪrɪnɪ.’ urárɪpaxɪ mimónɪnɪ.” yaiwiárɪpaxɪrɪnɪ. ¹² Wé rónɪŋɪ oimónaneyɪnɪro ŋwɪ íkaxɪ xɪdarɪgɪfápi, ayɪ Gorɪxomɪ dɪŋɪ wɪkwɪroarɪgɪfápi tɪnɪ xɪxenɪmanɪ. Ripɪ Bɪkwɪyo nɪrɪnɪrɪ eánɪŋagɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ, “Ámá ŋwɪ íkaxɪ eánɪŋɪpɪ xɪdarɪgɪfáyɪ bɪ aɪ mɪwɪamó wigɪ xɪxenɪ nɪxɪdɪrɪŋɪpɪmɪ dánɪnɪ dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪ tɪgɪfáyɪ imónarɪgɪfárɪnɪ.” nɪrɪnɪrɪ eánɪŋagɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ. ¹³ Judayene ŋwɪ íkaxɪ eánɪŋɪpɪmɪ dánɪ nanɪnanɪfwá nánɪ xwɪyɪfá meárɪnɪŋwaéne imónɪŋagɪ aɪ Kiraiso xewanɪŋo nene nánɪ xwɪyɪfá neameárɪniarɪfná wanɪnɪmɪxɪfápi dánɪ gwɪnɪŋɪ nearoayɪronɪrɪnɪ. Ayɪ ripɪ nɪrɪnɪrɪ eánɪŋagɪ nánɪ seararɪŋɪnɪ, “Ámá pɪkɪáná íkɪfáyo yekwɪroárɪnɪgɪfá gɪyɪ gɪyɪ Gorɪxoyá sɪŋwɪyo dánɪ anɪnɪmɪxɪnanɪro xwɪyɪfá meárɪnɪgɪfáyɪrɪnɪ.” nɪrɪnɪrɪ eánɪŋagɪ nánɪ “Kiraiso nene nánɪ xwɪyɪfá neameárɪnɪŋɪpɪmɪ dánɪ gwɪnɪŋɪ nearoayɪronɪrɪnɪ.” seararɪŋɪnɪ. ¹⁴ Ebɪrɪfamomɪ sɪmɪmanɪŋyo dánɪ Gorɪxo “Nanɪ e nɪseaiimɪfárɪnɪ.” réroárɪŋɪpɪ émáyo enɪ wɪmearɪ Judayene Gorɪxo negɪ arɪowamɪ sɪmɪmanɪŋyo dánɪ “Nɪgɪ kwɪyɪpɪ nɪseaiapɪmɪfárɪnɪ.” rɪŋɪpɪ nene Kiraiso neaiiŋɪpɪ dɪŋɪ wɪkwɪroarɪŋwápɪmɪ dánɪ neaɪmearɪ enɪfá nánɪ gwɪnɪŋɪ nearoayɪronɪrɪnɪ.

“Ŋwɪ íkaxɪpɪ nɪrɪrɪfná Ebɪrɪfamomɪ ‘Nɪseaiimɪfárɪnɪ.’ urɪŋɪpɪ xwɪfá oiwenɪnɪrɪ rɪŋɪmanɪ.” urɪŋɪ nánɪrɪnɪ.

¹⁵ Gɪ nɪrɪxɪmeáyɪné, ámaéne yarɪŋwápɪ nánɪ xwɪyɪfá bɪ osearɪmɪnɪ. Ámá wo xwɪyɪfá rɪxa nɪréroárɪrɪfná “E nɪsiimɪfárɪnɪ.” nurɪrɪ nánɪ “Joxɪ rɪrɪfápi íkɪ sɪŋagɪ nɪkwɪrɪmónɪmɪfámanɪ.” éniŋɪ nurɪrɪfnáyɪ, rɪfwéná ámɪ omɪwiárómɪnɪrɪ nerɪ wɪ rɪnɪfárani? Ámɪ sɪŋɪ bɪ gɪfwɪ nɪmɪxɪrɪ wɪ rɪnɪfárani? Oweoi. ¹⁶ Gorɪxo Ebɪrɪfamomɪ tɪnɪ iyɪ axɪpámɪ tɪnɪ sɪmɪmanɪŋyo dánɪ “Dɪxɪ iyɪ axɪpámɪ dánɪ nanɪ nɪseaiimɪfárɪnɪ.” réroárɪŋɪpɪ nurɪrɪ iyɪ axɪpáyɪ nɪrɪrɪfná Ebɪrɪfamoyá fwiárɪfawé obaxɪ nánɪ mɪrɪ ná wonɪ Kiraiso nánɪ rɪŋɪrɪnɪ. ¹⁷ Nionɪ osearɪmɪnɪrɪ seararɪŋápɪ ripɪ imónɪnɪ. Wigɪ sɪmɪmanɪŋyo dánɪ “Nanɪ e nɪseaiimɪfárɪnɪ.” nurárɪmáná enáná xwiogwɪ rɪxa 430 nɪmúrómáná enáná ŋwɪ íkaxɪpɪ nurɪrɪ aiwɪ xámɪ “E nɪseaiimɪfárɪnɪ.” nurɪrɪfná “Íkɪ sɪŋagɪ nɪkwɪrɪmónɪmɪfámanɪ.” éniŋɪ urárɪŋɪpɪ nánɪ wɪ rakɪnɪŋɪmanɪ. Ayɪnánɪ re nɪmónarɪnɪ, “ ‘E nɪseaiimɪfárɪnɪ.’ urárɪŋɪpɪ Gorɪxo wɪ xwɪfá oiwenɪnɪrɪ enɪmanɪ.” nɪmónarɪnɪ. ¹⁸ Ŋwɪ íkaxɪ rɪnɪŋɪpɪ xɪdarɪŋwápɪmɪ dánɪ Gorɪxo nene nánɪ neaɪpɪmoárɪŋɪpɪ neaɪmeapaxɪ nɪmónɪrɪfnáyɪ, nene re yaiwianɪgɪnɪ, “O ‘Nɪseaiimɪfárɪnɪ.’ réroárɪŋɪpɪmɪ dɪŋɪ wɪkwɪroarɪŋwápɪmɪ dánɪ neaɪmeapaxɪmanɪ.” yaiwianɪgɪnɪ. E nerɪ aɪ Ebɪrɪfamomɪ sɪmɪmanɪŋyo dánɪ “Nɪseaiimɪfárɪnɪ.” réroárɪŋɪpɪmɪ dɪŋɪ wɪkwɪronɪŋɪpɪmɪ dánɪnɪ wɪmeanɪŋ enagɪ nánɪ dɪŋɪ wɪ e yaiwianɪmévɪnɪ.

¹⁹ E seararɪŋagɪ nánɪ ámá wo re nɪrɪnɪŋoi, “Ŋwɪ íkaxɪ rɪnɪŋɪpɪmɪ xɪdarɪŋwápɪmɪ dánɪ Gorɪxo nene nánɪ neaɪpɪmoárɪŋɪpɪ nepa mɪneameapaxɪ nɪmónɪrɪfnáyɪ, pí nánɪ ŋwɪ íkaxɪpɪ nearɪŋɪrɪfani?” nɪrɪnɪŋoi. Ai ayɪ Ebɪrɪfamoyá iyɪ axɪpá imónɪŋo —“Omɪ dánɪ nanɪ nɪseaiimɪfárɪnɪ.” urɪŋo, ayɪ orɪnɪ. O imónɪe nánɪ “fɪwɪ nene yarɪŋwápɪ xɪoyá manɪ nɪwɪaɪkɪrɪ rɪfá yarɪŋwɪnɪ?” oyaiwɪpoyɪnɪrɪ ŋwɪ íkaxɪpɪ nearɪŋɪrɪnɪ. Ŋwɪ íkaxɪ apɪ Gorɪxo anɪnájyá manɪŋyo dánɪ apaxɪpánɪŋɪ imónɪŋɪ womɪ urɪŋɪpɪrɪnɪ. ²⁰ Ámá wo apaxɪpánɪŋɪ imónɪŋo apɪ urɪnɪrɪ nurowárɪrɪfná xewanɪŋo apɪ urɪnɪmenɪŋoi. E nerɪ aɪ Gorɪxo “E nɪseaiimɪfárɪnɪ.” nurɪrɪfná ámá apaxɪpánɪŋɪ imónɪŋɪ womɪ murowárɪ wayá sɪmɪmanɪŋyo dánɪ urarɪgɪfápa axɪpɪ e enɪrɪnɪ.

²¹ Ámá wo re rɪnɪŋoi, “Gorɪxo xwɪyɪfá Ebɪrɪfamomɪ sɪmɪmanɪŋyo dánɪ ‘E nɪseaiimɪfárɪnɪ.’ nurɪmáná ámɪ rɪfwɪyo xegɪ ámáyo ŋwɪ íkaxɪpɪ nurɪrɪfná íkweakwɪmɪ nerɪ mɪrɪpa reŋɪnɪgɪnɪ?” Ámá wo e ráná “Oweoi, wɪ e rɪpaxɪmanɪ.” urɪmɪfɪnɪ. Gorɪxo ŋwɪ íkaxɪ ámá nɪxɪdɪrɪŋɪpɪmɪ dánɪ dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪ imónɪpɪrɪfá nánɪ imónɪpaxɪ bɪ nɪrɪrɪ sɪŋwɪrɪyɪf, ayɪ ŋwɪ íkaxɪ apɪ xɪxenɪ xɪdarɪŋagɪfá nɪwɪnɪrɪfná “Gɪ sɪŋwɪyo dánɪ

wé rónigfáyínérini.” uripaxí imónimíniri enjírini. ²² E nerí aí rfwamínjé Bikwíyo neánirínjéyo dání ámaéne negí fwí yarínjwápi nání Goríxo gwínínjé neayáragírini. Ámá Jisasi Kiraisomi dínjé wíkwíroarígíayo sa e yarígíapimi dání “E níseaiimfárini.” réroárinjépi tñni xixeni wiinfa nání ámaéne fwí yarínjwápi nání njwí ikaxí neánirínjéyo dání gwínínjé neayáragírini.

“Njwí ikaxípi Kiraisomi dínjé wíkwírórórixiniri yayífwí neamenjírini.” urínjé nánirini.

²³ Xwíyífa dínjé wíkwíroarínjwáo nánipi siní mirínipa enáná njwí ikaxí eánínjépi yayífwí níneaméra nibiri xwíyífa api síjání imóníe nání gwínínjé neayáragírini. ²⁴ Ayí ripi seararínini. Njwí ikaxí eánínjépi Kiraiso tñjé e nání níneaipemeámi neaunfa nání yayífwí níneaméra bagírini. Ámá Kiraisomi dínjé wíkwíroarínjagífa nání Goríxo “Gí síjwíyo dání wé rónínjoi.” rárarínjé enjagi nání nene api e imónanfá nání yayífwí níneaméra bagírini. ²⁵ Xámi yayífwí níneaméra bagí aí xwíyífa dínjé wíkwíroarínjwáo nánipi ríxa nimónínjagí nání yayífwí neamearínjépi siní xídípaxí menini.

“Dínjé wíkwíroarínjwápi dání Goríxoyá níaiwene imónínjwini.” urínjé nánirini.

²⁶ Seyíné níyínéní Kiraisi Jisasomi dínjé wíkwíroarígíapimi dání o tñni nawíni níkáriníro nání níaiwí Goríxoyá imónigfáyínérini. ²⁷ Kiraiso tñni oikárinaneyiníro níyínéní wayí nímearo xfo imónínjépa oimónaneyiníro rapírapí wúnínjé yínigfárini. ²⁸ Seyíné níyínéní Kiraisi Jisaso tñni nawíni ikárinínjagífa nání wíyíné Judayí imónigfáyínérani, wíyíné Girikiyí imónigfáyínérani, wíyíné wayá xínáiwánínjé nímoníro omínjé wíiarígíáyínérani, wíyíné omínjé wayápi epírí nání áxenwarí mínigfáyínérani, wíyíné oxíyínérani, wíyíné apíxíyínérani, níyínéní síyíkí ná biní imónínjagífa nání Goríxoyá síjwíyo dání anani imónini. ²⁹ Kiraiso tñni nawíni ikárinígíáyíne enjagi nání Ebírfamoyá iyí axípa imónínjoi. Ayínáni xfomi símímanjéyo dání “Níseaiimfárini.” réroárinjépi seaiinífáyíne imónínjoi. Segí arfo Ebírfamoyá dínjépi meapírfáyínénínjé imónínjoi.

4

“Njwí ikaxípi níxídíríná gwínínjé neayáragí aí Kiraiso nearoayíronjírini.” urínjé nánirini.

¹ Ewayí xwíyífa ripi osearimíni. Xano wíepíxíniasínfo siní onímíá nímoníríná xanoyá amípi nípiní meanfo enjagi aiwí xínáiwánínjé nímoníro omínjé wíiarígíáyí yapí imónínjorini. ² Sífa xano rárínjéyi imóníe nání omí ámá wí yayífwí umero xfoyá omínjé síjwí uwínaxídiro yarígíorini. ³ Xámi nene ení níaiwenénínjé imónagwáriní. E nímonírane xwíyífa sírimínjé éwapínigíapi —Api, ayí re rínarígíapírini, “Api mepani. Api mínipani.” rínarígíapírini. Api oyaneyiníri níxídíranéná gwínínjé neayáragí enjagi nání gwí omínínjé yagwáriní. ⁴ Nene e yagwá aiwí Goríxo “Ína imóníwínigíni.” yaiwiárínjéyi imónáná xegí xewaxomi xwífa tfoyo nání urowárenapínigíni. Omí apíxí wí uxíriri njwí ikaxí eánínjépi níxídírane gwí yárinagwáyí imónínjwá womí uxíriri enjorini. ⁵ Goríxo piaxí níneamerí xfoyá níaiwenénínjé imónani nání njwí ikaxí níxídírínjépi dání gwínínjé yárinagwaéne nearoayírówínigíiníri urowárenapínigíni. ⁶ Agwí “Goríxoyá níaiweneráni?” oyaiwinípoyníri xegí xewaxoyá kwíyípi —Apimí dání Goríxomi nuríríná “Ápoxini. Ápoxini.” urarínjwápirini. Api ríxa síxí seamímonjírini. ⁷ Ayínáni njwí ikaxí api api xídípírí nání siní gwí omínjé yarígíáyínénínjé mímonínjoi. Ríxa xfoyá níaiwíyíne imónínjoi. Xfoyá níaiwíyíne enjagi nání xfo seaiinípi dání xegí dínjépi meapírfáyíne imónínjoi.

“Seyíné yarígíapi nání aga ayá sífwí níroarini.” urínjé nánirini.

8 Xámi Gorixo nánì sìnì majfá nimónìrì nánì mìxífdìpa nerfíná ñwíá segf dñf tñnì imìxìgíápi —Apì nepa ñwíá imónìñfípìmanì. Apì omenñweaneyìnìrì nánì gwíññf seayárinñfýné nimónìro yagfárinì. 9 E nero aiwì seyfné ríxa xfómì nìxífdìro áamá xfoyá imónìñagfá nánì —Apì rìpaxf aí áamá xfoyá oimónfipoyìnìrì xewanìño seaimìxìñf eñagì nánì e nìrìríná “Ayf xìxeni rìmfìnì.” nimónarìnì. Ríxa xfoyá oimónfipoyìnìrì seaimìxìñf eñagì nánì seyfné dñf arìge nìmore axfìmfìnì nìkìnìmónìro ámì Judayfýá xwìyíá sìnìmìñf éwapfngíápmì —Apì píránìñf seaimìxìpaxf wí mimónìñfípìrìnì. Apimì arìge nìyaiwìro ámf oxídaneyìnìrì yarìñoì? Ámì Judayf iwamfó érowiápfngíápi nìxífdìrìñfípìmf dánì gwíññf oyárinaneyìnìro rìyarìñoì? 10 Seyfné Judayf sfá ayimì “E epaxfínì.” rarìgíápi xfdìro emá sñf nánì sfá ayimì “E epaxf imónìrì.” rarìgíápi xfdìro Gorixo nánì dñf mopfìrì nánì sfá ayf ayì imónáná “Aiwá nimìxìro e éfrixìnì.” rarìgíápi xfdìro xwiogwí sñf imónáná “E epaxfínì.” rarìgíápi xfdìro yarìñagfá nánì seararìñìnì. 11 Seyfné e yarìgíápi nánì aga ayá sfwí nìroarìnì. Nionì seyfné tñnì nìñwearfíná anìñf minf nìsearéwapfìyìrì aí “Sìwiá searéwapfìyìñfárinì?” nimónarìñagì nánì ayá sfwí nìroarìnì.

12 Gf nìrìxìmeáyfné, waunf rìpì osearìmfìnì, “Ñwí ikaxf rìnìñfípìmf dánì gwíññf yíróññáonì imónìñápa seyfné enì axfpi imónfipoyì.” osearìmfìnì. Nionì enì seyfné imónìgíápa sa áamá wonì imónìñagì nánì seararìñìnì. Nionì seyfné seaímeááná seyfné sfpì wí mìnìkàrìgíawìxìnì. 13 Seyfné nìjfárinì. Iwamfó íná dánì xwìyíá yayf neainarìñfípì wáf nìsearìríná rìramìñf nimónìrì nánì searìñanìgìnì. 14 Nionì rìramìñf imónìñápi seyfné xwìrífá seainfìmfìnìrì eñf aiwì seyfné wí peayf nìnìwianìro ríwí mìnìmó Gorìxoyá anñnájf womìranì, Kiraiso xewanìñomìranì, nìmìmfìnìrìñf nìmìmfìngíawìxìnì. 15 Nionì wáf searáná seyfné “Xwìyíá yayf neainfìpaxfípì arífá wianfwaéne, nene mimónìñwí renwìnì?” nìyaiwìrìro yayf seainfìñfípì gfmì nìmore yarìñoì? Íná e epaxf nimónìrì sìnwìrìyí, niapanìro nánì segf sñwí aí yónìpaxf imónìñagfá sñwí seanìñá eñagì nánì seararìñìnì. 16 Nionì nepaxìñf imónìñfípì tñnì xìxeni nearì seararìñagì nánì seyfné “O sfmf tñnì neaimfánìrì yarìnì.” rìseaimónarìnì? 17 Ámá ñwí ikaxf rìnìñfípìmf tñnì gwíññf seayáranìro yarìgíáyf mepì nìseatìnìro aiwì nanf seaíwapfìyanìro nánì mepì seatìnarìgíámanì. Poronì ríwí nìnìmómáná noneyá sírogwí oimónfipoyìnìrì seayìñwíroanìro yarìñoì. 18 Nanf seaíwapfìyìpìrì nánì mepì nìtìnìróná ayf ananìrìnì. Nionì seyfné tñnì ñweanánánì marfáf, nionì mìñweanagì aiwì nanf seaíwapfìyìpìrì nánì mepì nìtìnìróná ayf ananìrìnì. 19 Gf nìaiwíñf imónìgíáyfné, rìnìñf apìxíwa nìaiwí xìranìro íná winarìñfìpa nionì enì seyfné xenwfmì warìgíápi pfnì nìwiáro Kiraiso imónìñfìpa imónìpìrífè nánì ámf axfpi e nìnìga warìnì. 20 E nìsearìrì aí mìxìnì mìsearf nìpenf xwìyíánì searìmf nánì seyfné tñnì onweámìnìrì nánì íkìnìñf sfpì niarìnì. Seyfné xenwfmì warìgíápi nánì ududf ninarìñagì nánì seararìñìnì.

Xegá tñnì Seraí tñnì nánì nìrìríná ewayf xwìyíá bì urìñf nánìrìnì.

21 Ñwí ikaxf rìnìñfípìmf xfdarìñwápmì dánì Gorìxoyá sìnwíyo dánì wé rónìñwaéne oimónaneyìnìrì yarìgíáyfné, yarìñf bì rìpì oseaimìnì, “Ñwí ikaxf eánìñfípìmf dánì rìnìñfípì nánì nepa dñf mìmòarìgíáyfnéranì?” 22 Bìkwíyo dánì xwìyíá bì rìpì nánì nìrìnìrì eánìñagì nánì osearìmfìnì. Ebìrífamo nìaiwí waú emeaagfìrìnì. Wfò xìnáínìñf nimónìrì omìñf wìiarìñfì xìrìñorìnì. Wfò xegf xìepì —Í xìnáínìñf nimónìrì omìñf mìwiipa yarìñfìrìnì. Í xìrìñorìnì. 23 Xìnáínìñf nimónìrì omìñf wìiarìñfì xìrìño sa apìxíwa oxf tñnì nemero nìaiwí xìrarìgíápa xìrìñorìnì. Xìepì, xìnáínìñf nimónìrì omìñf mìwiipa yarìñfì xìrìño Gorìxo Ebìrífamomì sfmìmanfìyo dánì “E nìsiimfárinì.” urìñfípìmf dánì xìrìñorìnì. Bìkwíyo apì nánì nìrìnìrì eánìñfípì nánì osearìmfìnì. 24 Xwìyíá ípaú nánì rìnìñfípì agwì ríná imónarìñf bì tñnì ríramìñfìyí

niniri rīpaxírini. Ípaú xwiýfá Gorixo ráriņí biaú nánirini. Xwiýfá bi —Apī ņwí ikaxí riniņípirini. Apī d́wí Sainaiyí riniņípi t́ņí e dáni ráriņípi, ayí Xegaí nánirini. Niaíwí í xiriņíyí xináiwániņí nimóniro omiņí wiipírfa nání imóniņíyírini. ²⁵ D́wí Sainaiyí riniņípi Arebia imónini. Apī Jerusaremí agwi ríná imóniņípi t́ni ríramiņiyí niniri imóniņípirini. Ámá aņí apimi ņweáyí xináiwániņí nimóniro omiņí wiirigfáyiniņí imóniņagfa nání rariņini. ²⁶ Ámá aņí apimi ņweáyí xináiwániņí nimóniro omiņí wiirigfáyí imóniņagfa aí ámá Jerusaremí aņnamí imóniņípimi ņweáyí ríxa gwíniņí yíronigfáyírini. Aņí apī Kiraisomí diņí wíkwíronwaéne negí nókiníņí imóniņípirini. ²⁷ Bíkwiyo dáni aņí apíxí ípaú t́ni ríramiņiyí apiaú nání xwiýfá rípi niriņiri eániņagi nání searariņini, “Apíxí niaíwí mīxírí oxí roņixí yayí érixiņi. Jíxi apíxí niaíwí nīxírírná ríniņí winariņípi sini mīsinīpa yarínixi maņí nexoarí meañí ríríxiņi. Niaíwí apíxí meawárí siņixiyá obaxí nimóga nuro píraníņí meániņiyá niaíwíyo múropírfa eņagi nání meañí ríríxiņi.” niriņiri eániņagi nání searariņini. ²⁸ Gí nirixi meáyíné, Ebíríamomí símimaņíyo dáni Gorixo “E nīsiimfárini.” uráriņípimi dáni Aisako xiriņípa axípi e imónigfáyínerini. ²⁹ Íná niaíwí apíxí oxí t́ni nemero xirariņípa xiriņo, o niaíwí Gorixoyá kwíyípimi dáni xiriņomi xeaniņí wikaragírini. Agwi ení axípi e xeaniņí seaikáraníro yaríņo. ³⁰ E seaikáraníro yaríņagfa aiwí Bíkwiyo dáni píoi riniņi? Ayí re niriņiri eániņi, “Xináiniņí nimóniri omiņí wiiriniņi t́ni xegí niaíwomí t́ni mīxí xí dowárei. Xináiniņí nimóniri omiņí wiiriniņiyá xewaxo t́ni d́xi apíxi, rínáiniņí nimóniri omiņí mīsiipa yaríniyá xewaxo t́ni awaú nīwaúni d́xi diņípi t́gíiwaú nimóniri amípi xanoxiyá mīmeapa éfisixini rirariņini.” niriņiri eániņi. ³¹ Ayináni gí nirixi meáyíné, Kiraisomí diņí wíkwíroariņwaéne xináiniņí nimóniri omiņí wiiriniņiyá niaíwenéniņí mimóniņwini. Xináiniņí nimóniri omiņí mīwiipa yaríniyá niaíwenéniņí imóniņwini.

5

“Gwíniņí yíroniņwaéne ámi gwí yariniņpaxí mimóniņa éwanigini.” uríņí nánirini.

¹ Pípi oimónípoiņiri marfái, gwí yíroniņwaéneniņí oimónípoiņiri Kiraiso gwíniņí neaikweawáriņiri. Ayináni seyíné eņí neániro ņweáíríxiņi. Ámi ņwí ikaxípi nīxídirane gwí omiņí yanfwa nání odiپی sámí xe oneayípoiņiri siņwí mīwiniņa éfíxiņi.

² Nioni Poroni searimípi arfá ókiarí nímónípoi. ņwí ikaxí riniņípi nīxídiríņípimi dáni wé róniņí imónípiri xe iyí símí sfo oneawákwiłpoiņiri siņwí nīwiniřónáyí, Kiraiso nīperfná ámá niyoní nání eņípi naņí wí seaimíxipaxí meniņi. ³ Ámá xe iyí símí sfo oneawákwiłpoiņiri siņwí winariņí wiyí wiyíné ámi diríri bi oseaimini. Apí e nerónáyí, ņwí ikaxí riniņíyí bini xídipaxímani. Nipiņi xídírixiņi. ⁴ Segí ņwí ikaxí riniņípi xídarigfápimi dáni Gorixo “Wé rónigfáyínerini.” nearíwiniņiri yarigfáyí ríxa Kiraiso t́ni gwíniņí ikwamixiniņí. Gorixo wá nīseawianiri seaiņípi ríxa ríwímini nīmamoro yaríņo. ⁵ Wiyíné e yaríņagfa aí nene Kiraisomí diņí nīwíkwíroriņípimi dáni diņí re ikwímoņwini, “ņwí ikaxí xídaríņwápimi dáni marfái, Gorixo xewaniņo neríņípimi dáni ‘Wé rónigfáyínerini.’ nearáriní. ” nīyaiwirane oyá kwíyípi eņí sixí neaimíxípiņi dáni diņí e ikwímoņwini. ⁶ Ayí rípi searariņini. Ámá Kiraisí Jisaso t́ni níkariniřfná ríxa iyí símí sfo wákwiniņáná níkariniřfná, mīwákwiniņáná níkariniřfná, ayí ananirini. E nerí aí Gorixo wimónariņípi oyaneyiniřfná epírípi, ayí rípirini. Kiraisomí diņí nīwíkwíroriņípimi dáni ámáyo diņí sipí nīwiro aríra wiarigfápíriņi.

⁷ Seyíné iwamfo Kiraisomí nuxdíroná ámá yamíyamúronigí niníroná aņni wiarí múroarigfáyí yapi nimóniro yagfárini. E nero aí go seapíronagi xwiýfá nepaxiņí imóniņípi sini xixeni mīxídaríņo? ⁸ Diņí seyíné agwi fá xirigfápi Gorixoníyá

oimón+poy+niri wéyo ía seaum+r+i+jomi dání arfá wigfáp+mani. ⁹ Ewayf xwi+yfá ámaéne rar+i+jwá r+i+pi nání di+ñf mópoyi. Bisfkerfá s+i+jpimi yisf bi on+i+miáp+ táná n+i+m+i+n+i íkwian+jwf eap+i+ná+rar+i+jr+i+n+i. Seyfne yar+i+gfápi apf+i+n+jf mimón+pa reni? ¹⁰ E n+i+sear+i+r+i aí “Seyfne nanf xixeni imón+i+jpi nepf+r+fá+r+i+n+i.” n+i+seai+i+wiri nání di+ñf s+i+jná neánar+i+n+i. Seyfne Ámináo t+i+n+i iká+r+i+n+i+gfá en+jagi nání “Di+ñf xegf bi m+i+x+i+r+f nioni x+i+r+i+jná axfpi n+i+x+i+r+i+p+ráoi.” n+i+seai+i+wiri nání di+ñf s+i+jná neánar+i+n+i. Ayá searemoar+i+jo go go en+jagf aiwi “Gor+i+xo anan+i p+i+r+f umamonfá+r+i+n+i.” nimónar+i+n+i. ¹¹ Gf n+i+r+i+x+f+meáyfne, nioni yar+i+jáp+i nání pí+rán+i+jf di+ñf mópoyi. Nioni áma wí rar+i+gfápa xwi+yfá yayf neainar+i+jp+i wáf n+i+r+i+merf+ná nepa r+i+pi n+i+r+i+r+náyf, “Jisasomi di+ñf n+i+w+i+kwf+rori aiwi iyf s+i+m+f eni sfo wákwinf+poyi.” n+i+r+i+r+náyf, pí nání gf Judayf s+i+n+i xean+i+jf niká+rar+i+joi? Nioni nepa e n+i+r+i+r+i s+i+jw+i+r+i+yf, Judayf “Kiraiso nene nání yoxáf+pám+i neapei+jr+i+n+i.” urar+i+jáp+i arfá n+i+niróná apimi dání s+i+m+i+r+i+r+i nin+ro óreámioapaxf+mani. ¹² “Áma ayá searemoar+i+gfáyf wigf iyf s+i+m+f sfo n+i+wákwin+ro p+i+n+i wiá+r+i+gfápi sfo w+i+wákwinm+i inayf+r+i+x+i+n+i.” nimónar+i+n+i.

¹³ Gf n+i+r+i+x+f+meáyfne, Gor+i+xo gwf m+i+y+i+n+i+gfá+yfne oimón+poy+niri wéyo ía seaum+r+i+j+yfne imón+i+jagfá aiwi “Pí pí nání feapá neainar+i+jp+i yanf+wá nání ñwf ikaxf r+i+n+i+jp+i+mi dání gwf+n+i+jf neaikweawá+r+i+n+i+jenerfani?” n+i+yai+wiro api mepa éf+r+i+x+i+n+i. E mepa neróná di+ñf s+i+pi inar+i+gfápi+mi dání xixe ar+rá niga úf+r+i+x+i+n+i. ¹⁴ Ñwf ikaxf n+i+p+i+n+i, ayf xwi+yfá ná b+i+n+i r+i+pi+mi íkw+i+kwf+r+f in+i+n+i, “Jiwan+i+jox+i di+ñf s+i+pi inar+i+jpa áma wíyo eni axfpi wirf+i+n+i.” r+i+n+i+jf apimi íkw+i+kwf+r+f in+i+n+i. ¹⁵ E ner+i aí seyfne api minf sfwf xixe sfwf n+i+róga wiá+p+i+n+i+meaar+i+jpán+i+jf nimón+ro xixe r+i+róm+i in+i+p+r+i+x+i+n+i+n+i nání íkwair+i+r+i seaiar+i+jn+i.

Íeapá winar+i+jp+i+mi dání epaxf+i+ t+i+n+i kwíy+i+pi nipeameámi war+i+jp+i+mi dání epaxf+i+ t+i+n+i nán+i+r+i+n+i.

¹⁶ Nioni searar+i+jáp+i, ayf r+i+pi+r+i+n+i. Gor+i+xoyá kwíy+i+pi xe n+i+neaipemeámi oun+i+r+i s+i+jwf n+i+w+i+n+i+rónáyf, pí pí m+i+jf seainar+i+jp+i xe oneain+i+n+i+r+i epf+r+fá+mani. ¹⁷ Ayf r+i+pi nán+i+r+i+n+i. M+i+jf seainar+i+jp+i, ayf kwíy+i+pi+mi xwámámf wim+i+n+i+r+i yar+i+jr+i+n+i. Kwíy+i+pi eni m+i+jf seainar+i+jp+i+mi xwámámf wim+i+n+i+r+i yar+i+jr+i+n+i. M+i+jf seainar+i+jp+i t+i+n+i kwíy+i+pi t+i+n+i áma m+i+d+i+m+i+dáni n+i+mearori m+i+x+f inar+i+gfá+p+i+n+i+jf imón+i+jagfi nání rar+i+jn+i. Ayf+náni kwíy+i+pi xe n+i+neaipemeámi oun+i+r+i s+i+jwf n+i+w+i+n+i+rónáyf, am+i+pi m+i+jf seainar+i+jp+i+mi dání oyane+y+i+n+i+r+i seaimónar+i+jp+i anan+i epaxf mimón+i+n+i. ¹⁸ Kwíy+i+pi xe n+i+neaipemeámi oun+i+r+i s+i+jwf n+i+w+i+n+i+rónáyf, ñwf ikaxf eán+i+jp+i xf+i+d+i+p+r+i nání gwf+n+i+jf m+i+seayá+r+i+n+i+n+i. ¹⁹ M+i+jf inar+i+gfápi nání áma n+i+yf+néni s+i+ján+i seaimón+i+n+i. M+i+jf nin+róná r+i+pi yar+i+gfá+r+i+n+i. Íwf in+ro piaxf weán+i+paxf+i ero r+i+peánan+ro nání yar+i+gfápi ero ²⁰ ñwfáp+i+mi mewero ayáf ero s+i+m+f t+i+n+i in+ro m+i+x+i+n+i r+i+n+ro s+i+pi di+ñf yaiwin+ro m+i+x+f k+i+n+ro xixewiámf r+i+n+ro ewáramón+ro xep+i+xepá rón+ro ²¹ s+i+jwf íwf win+ro ini+gf xwapf n+i+n+máná pap+i+kf ero pap+i+kf neróná uyfni+ ero xixegfni api api imón+i+jp+i eni ero yar+i+gfá+r+i+n+i. Eniná íkwair+i+r+i seai+japa ámi axfpi íkwair+i+r+i oseaim+i+n+i. Áma api api yar+i+gfá+yf+rani, apf+i+n+i+jf imón+i+jp+i eni yar+i+gfá+yf+rani, ayf Gor+i+xoyá xwioxfyo wí páwipf+r+fá+mani. ²² E ner+i aí áma kwíyf Gor+i+xoyápi xe n+i+neaipemeámi oun+i+r+i yar+i+gfáyf r+i+pi yar+i+gfá+r+i+n+i. Ámayo di+ñf s+i+pi wi+ro di+ñf nífá win+i+r+i n+i+wayf+rón+ro ñwearo ayfni+ xe óf oneaimópoy+niri s+i+jwf win+ro ayá ur+i+m+i+x+i+ro pí+rán+i+jf wi+ro áma di+ñf un+jw+i+rá+r+i+paxf+i+pi+n+i ero ²³ ayá r+i+r+i+m+i+x+f wipaxf imón+ro n+i+p+réan+ro yar+i+gfá+r+i+n+i. Ñwf ikaxf bim+i dání api n+i+p+i+n+i r+i+n+i+jp+i bi “Mepan+i.” m+i+r+i+n+i+n+i. ²⁴ Áma Kiraisi Jisasoyá imón+i+gfáyf wigf xámi n+i+p+i+kw+i+n+i mimón+i+gfápi — Apf+i s+i+pi nání m+i+jf win+ro feapá win+i+r+i yar+i+gfá+p+i+r+i+n+i. Apf+i rfwf n+i+morf+ná rixa yoxáf+pámf+n+i+jf n+i+yekwi+roá+r+i+ro p+i+k+iá+r+i+gfá+wix+i+n+i. ²⁵ Kwíy+i+pi di+ñf n+i+y+i+m+i+jf r+i+xa s+i+x+f neamímon+jf en+jagi nání api n+i+neaipemeámi oum+i+n+i+r+i yar+i+jpa oxf+daneyi. ²⁶ Negf wíyf wíyfne m+i+x+f m+i+meakf+i+n+i+pa oyane+y+i. S+i+m+i+s+f mainen+i+pa erane s+i+pi di+ñf m+i+yaiwin+i+pa erane oyane+y+i.

6

“Xixegfni bi bi arirá inírixini.” urijf nánirini.

¹ Gf níríxímeáyíné, segíyí wo uyíní éagí níwínímearínáyí, kwíyípi nípemeámí seawaríníyíné sípí éomí awayíní sanjionwiráíírixini. E neróná seáyí e nimóniro “Sípí xíto éípa nene wí epaxenemaní.” míyaiwipa éírixini. Seyíné ení íwí axípi epírixinírí seararínini. ² Segí wíníyí díñf ududf winaríní imónínípi wí wímeáagi níwínírínáyí, arirá wíírixini. Xíxe e iníírixini. Seyíné e nerónáyí, ñwí ikaxí Kiraiso rínípi xíxeni tñni yarínjoí. ³ Ámá wo “Nioní seáyí e imónínáonírini.” níyaiwinarínagí aí o nepa seáyí e mimónínánáyí, ayí xewanínjo yapf éwapfínarini. ⁴ Woxini woxini díxí yarínípi píráníñf síñwí anaxídínei. E nerfíná xewanínjoxí “Apáni yarínini.” nísimóníríná ayí míxí meakfínínipaxfínini. E nerí aí ámá wí tñni ríframíníyí nínirí “Nioní yarínápi wí yarígíápi tñni xíxeni mimónini.” níyaiwinírí míxí mímeakfínínípaní. ⁵ Níyínéni xixegfni segí yarígíápi dání seaímeanfá enagí nání rarínini.

⁶ Ámá xwíyífá Goríxoyápi uréwapíyaríníyí wigf amípi nanf imóníníyí bi nímearo wigf uréwapíyaríníomí bi míní wíírixini. ⁷ Yapf re méwapfínípa éírixini. Ámá wí Goríxomí majímajfá níwikárimáná ríperírí umepaxfínini. Ámá pí pí aiwá íwífá nura núfásáná xíxeni apí miarígífá enagí nání rarínini. ⁸ Ámá íeapá winarínípiní yarígíáyí, ayí ámá omíníyo aiwá íwífá urarígíáyí yapí imónínjoí. Aiwá yóí éípi miarígíápa wigf egfápi dání nímiríníñf nerfíná nanfíníprífaríni. E epírfá aí ámá kwíyípi nípemeámí warínípimí xídarígíáyí wigf egfápi dání nímiríníñf nerfíná díñf níyímíní tífíyí imóníprífaríni. ⁹ Ámáyo nanf níwíia nuranénáyí, aníní neainfagi aí nanf wíiarínwápi píní míwíarípa éwanígíni. Ení samíní míneawepa nerí píní míwíarípa nerfínáyí, aiwá míwáíná nanfíní mianfíwá enagí nání seararínini. ¹⁰ Ayínáni síní epaxí nimóníríná ámá níyoní nanfíní wííwanígíni. Negf Ámínáomí díñf wíkwírogfá nawíní imónígíayo ayí anípaxf wíianfwayfínini.

“Kiraiso yoxáfpámí dání neaiínípi náníni míxí meakfínípaxfínini.” urijf nánirini.

¹¹ Ríwamíní nioní gf wé tñni nearfíná xwéni xwéni neáa waríná rípi seyíné mí ómíxípoiyí. ¹² Ámá iyí símí síó owákwínípoiyínirí xíxoyípi seamearígíáyí, ayí wigf wíníyí “Apáni e imónígíáyí rífa yarínjoí?” oneaiwípoiyínirí síó seawákwianíro yarígíáyíriní. Ayí Judayí nene Jisaso yoxáfpámí neaiínípimíní díñf wíkwíroarínagwí níneaníróná xeaníní neaikáripírixinírí e yarígíáyíriní. ¹³ Ayí wí ñwí ikaxí ríníñf nípiní xíxeni yarígíáyí mimónínagfá aiwí seyíné síó seawákwíápi nání wáíxa imónaníro nání seyíné iyí símí síó owákwíaneyíníro wimónaríníriní. ¹⁴ Ayí e yarínagfá aí nioní pípi nání seáyí e nímerí rímíméini. Ámíná Jisasí Kiraiso yoxáfpámí níperfíná neaiínípi náníni nírirí yayí emfíní. Ayí rípi nánirini. Kiraiso yoxáfpámí neapeínípimí dání ámá Goríxomí míxídarígíáyí yarígíápi síní emfá nání píyíníñf imónírí gf síñwí wíníñae dání “Wigf yarígíápi ení píyíníñf rífa imóníni?” yaiwirí eníni. ¹⁵ Síó níwákwíníríná ayí ananírini. Míwákwínípa nerfíná ayí ení ananírini. Goríxo ámí xegf kwíyípimí dání síñf wí oimónípoiyínirí neaimíxíípi, ayí anípaxf imóníní enagí nání seararínini. ¹⁶ Ámá nioní seararíná apí íá níxíríro xídarígíayo Goríxo wá wianírí níwayíróntíro ñweapfírí nání wíirí éwínígíni. Isírerí xíoyá imónígíayo ení e éwínígíni.

¹⁷ Nioní Jisasomí xídarínagí nání iwanf nímépeayígíápi ígí ríxa níwenagí nání wíyíné nioní díñf rífa níxepaxí ámí bí mepa éírixini. ¹⁸ Gf níríxímeáyíné, Ámíná Jisasí Kiraiso wá seawianarínípimí dání díñf síxí oseamímoní. “E oeni.” nimónarini.

Payí Poro Epesasi ñweáyí nání eañnaríni.

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíá aní yoí Epesasiyo ñweaqíáyí nání Poro eañnaríni. Aní apí Esia piropenisiyo nikwíroníga uní nípimíni seáyí e imónagípiríni. Poro émáyí aníminí xwíyíá yayí winípxípi wáí nura nemeríná aní apimí iwamíó eméiná Sabaríá ná woní e ñweañnigíni (Wáí wurímeiarígíá 18:18-21). E nemo ámi wí e wí e neméisáná ámi ríwíyo e nání nurí nñwearí uréwapíyaríná xwiogwí waú wo múroníngíni (Wáí wurímeiarígíá 19:1-41). E nemo ámi wí e emearíná omí íá nixero gwí aníyo ñwiráfe dání payí rina nearí Tikikasomí wiowáñnigíni.

¹ Poroní —Nioní Goríxo Kiraisí Jisasoyá wáí wurímeiaríñí wo imóníwínigíní xegí dññí tñní nírípeañoníríni. Nioní payí rina áamá Goríxoyá imónigíá Epesasi ñweáyíné —Seyíné segí nawíni ikárínigíó, Jisasomí nuxídíróná píraníñí uxídarígíáyíneríni. Seyíné nání nioní payí rina nearí mónaparíñíni. ² “Negí ápo Goríxo tñní Áminá Jisasi Kiraiso tñní wá seawianírí seyíné níwayíróníro ñweapírí nání seaiirí éisixíni.” nimónaríni.

“Kiraiso tñní ikáríníñwaéne Goríxo naní imóníñí apí apí neaiññíríni.” uríñí náníríní.

³ Goríxo áamá dññí níyímíñí tígíáyí nimóníro aññnamí ñweáíríxíní níwímíxíríná naní wíiaríñípi, apí nípíni Kiraiso tñní ikáríníñwaéne ríxa neaiññí enagí nání omí yayí uméwanígníni. ⁴ O xwíarí sñní mímíxímí dání nene oyá sñwíyo dání siyikwí mímíñwaéne imónírane xwíyíá míneamearípxí imónírane yaníwá nání Kiraiso tñní nawíni ikáríníñwápimí dání íá yíyamíximí neaiññigíni. ⁵ O eníná dání nene nání dññí sipí winí enagí nání “Áamá nioní íá yíyamíximí wíáyí Kiraiso wíiníápipimí dání gí niaíwí piáxí memíáyíñíñí wímíxímígníni.” yaiwíaríñnigíni. Xegí dññíyo dání “E éimígníni.” níwimónírí nání e yaiwíaríñnigíni. ⁶ Nene re níyiwirane seáyí e umeaníwá nání e níyiwíarírí eníñíni, “O wá níneawianíríná bí onímíápi míneawianí nene o xegí dññí síxí uyíño tñní nawíni ikáríníñwaéne enagwí nání ‘Ayí ení xíxe nííñíñíni.’ mímíwimóní xegí xewaxo anípá wírénapiññíríñíni?” níyiwirane seáyí e umeaníwá nání e níyiwíarírí eníñíni. ⁷ Nene Kiraiso tñní ikáríníñwaéne enagí nání o yoxáípámí nípérí xegí ragí púípimí dání Goríxo gwíñíñí nearoayírorí xwíyíá xíoyápi níwíákirane yaríñwápi yokwarímí neaiirí eníñíni. E níneaiiríná Goríxo wá onímíápi níneawianírí neaiññíñíni? ⁸ Oweoí, aga wá ayá wí níneawianíríñípimí dání nearoayírorí yokwarímí neaiirí ení enagí nání raríñíni. O dññí émfí saímí nímorí amípí nñní nání níjía imóníño enagí nání ⁹ xewaníño e éimígníñí wimóníñípi tñní xíxeni neríná eníná dání Kiraiso eníápipimí dání áamá nání e wíimígníñí enwípeáríñípi —Apí ámayá sñwíyo dání ínímí imóníñípiríni. Apí nání nene wíá neaókímíxíñíñíni. ¹⁰⁻¹¹ Eníná dání enwípeáríñí apí, ayí amípí nñní aññnamí tñní xwíarímí tñní imóníñíyí “Kiraisomí símanjwíyóníñí ínímí wurínaníwá nání rimóníñwíni?” níyiwíro xíxeni e imóníñíñíñí enwípeáríñípiríni. Sía e enwípeáríñípi imóníwínigíníñí rínaríñíñíyí nimóníríná oyá dññí tñní xíxeni e imóníñíñíñí. Pí pí o dññí neñwíperíná “E éimígníni.” níwimónírí yaiwíaríñípi síwíá mé apí tñní xíxeni yáraríñípa eníná dání Kiraiso tñní ikáríníñwaéne nání “Áamá ayí nioníyá imóníñíñíñíni.” níwimónírí yaiwíaríagípi tñní xíxeni nerí e neaimíxíñíñíni. ¹² Judayene —Áamá xámí Kiraisomí dññí níwíkwímorore yaiwígíáyí, “O neaiññípipimí dání Goríxo yeáyí neayímíxemeañíñíni.” yaiwígíáyí nání nene xámí sñwí ipenwaéneríni. Nene “Aga seáyí e imóníño, ayí Goríxoríñíni?” níyiwirane seáyí e umeaníwá nání xíoyaéne neaimíxíñíñíni. ¹³ Seyíné ení Kiraiso tñní ikáríníñíñíñí enagí nání xwíyíá nepaxíñí imóníñí yaní seaiapígíápi —Apí Goríxo yeáyí seayímíxemeañí enagí nání yayí seainaríñípiríni. Apí seyíné

arfa niwiróna dñj wíkwírófá enagi nán Gorixo xfoya imóníírixiniri xeg kwíy símmanjyo dánññj “Niseaiapimárini.” ráriñjpi tñni ikíyinjññj seaiáriñññ. ¹⁴ Kwíy neaiapinjpi tñni rixa ikíyinjññj neaiáriñññ nán dñj re moñwini, “Gorixo ‘Niseaiimárini.’ ráriñj sñni mĩneaimenajpi tñni xixeni nĩneaiinárini. Xfo ‘Nion tñni niñwearo nioniyáy imóníírixini.’ yaiwiarinjpi tñni xixeni imónanfwá nán gwñññj neaikwamixinárini.” Dñj anñj e moñwini. Nene “Aga seáy e imóniño, ayf Gorixorfaní?” niyaiwirane seáy e umeanfwá nán xeg kwíyipi tñni ikíyinjññj neaiáriñññ.

“Gorixomi seyñe nani rixinj seuriyarinjari.” urinj nanirini.

¹⁵⁻¹⁶ Gorixo api api e seaiñj enagi nán nion eni áma wí re rarĩñagfa, “Epesasi ñweáy Áminá Jisasomi dñj niwíkwíroro áma Gorixoyá imónigfá nñni nán dñj sipi wiarĩñoi.” rarĩñagfa arfa wiñae dán nion seyñe nán Gorixomi yayf niwiayirina wí pñni wiárarĩñamaní. Rixinj nuririna seyñe nán dñj nimorí ¹⁷ rixinj re seuriyarinjari, “Negf Áminá Jisasi Kiraisoyá Ñwáoxini, seáy e rimepaxí ápo Gorixoxini, Epesasi ñweáyo anani re wiírixini. Joxi dixf kwíyipimi dán ayf dñj émí saím mopíri nán sfkfkf womixiri dixf imóninjpi nán xixeni niñfá imóniprífa nán wfá wókímixiri érixini.” seuriyarinjari. ¹⁸⁻¹⁹ Seyñe ripi ripi niyaiwiro niñfá xixeni imóniprífa nán rixinj seuriyarinjari, “Gorixo nioniyáy nimóniro nion tñni ñweárixiniri wéyo fá neaumirinj dñj ikwímoarĩñwápi, ayf apírfani?” yaiwiro “Xfoyaéne awiaxf imóninj neaimenáfpi —Api ayá tñj sím sím e mepaxí imóninjpirini. Api, ayf apírfani?” yaiwiro “Xfoya enj sixf eáninj pírf mĩwiaikipaxí imóninjpi —Api aga seáy émi imóninjpirini. Áma xfomi dñj wíkwíroarigfáyo dñj sixf wímoarĩñpirini. Api, ayf apírfani?” yaiwiro epírfá nán o segf dñj wfá seaókímixinfa nán omi rixinj seuriyarinjari. Xfoya enj sixf eáninj dñj wíkwíronwaéne sixf neaimoarinj api pípi marfái, ²⁰ enj sixf eáninj Kiraiso xwáripáyo dán owiápnĩmeaniri sñj wimixiri añnamí xfoya wé náúmni onweaniri wimixiri enjpi, ayf xfomi dñj wíkwíronwaéne dñj sixf neaimoarinj axípinirini. ²¹ Wé náúmni ñweaño, o gíy gíy seáy e nimóniro winiyo seáy e umenweaarigfáyorani, gíy gíy nénf tñwaéne nimóniri onweaneyiniri yarigfáyorani, gíy gíy enj eáninj nimóniri omenweaneyiniri yarigfáyorani, gíy gíy áminá nimóniri yarigfáyorani, pí pí yoí omñj xixegñni yarigfáfyá niwíro rarigfáyorani, ayo niyon kwíy imónigfáyorani, áma imónigfáyorani, niyon o aga wiárf seáy e wimóniñorini. Agwi rínani marfái, ná rfwíyo eni anñj e seáy e niwimóniri ñweanárini. ²² Gorixo amípi nñni ámarani, amípirani, Kiraisoyá suymanjwíyo wurñírixiniri wimixinjññ. O amípi niyon nán Ámináo imóniño enagi nán áma xfoya siyikf imónigfáyo mñjyíññj wimóninfa nán eni wimixinjññ. ²³ O mñjyíññj imóniñaná áma oyá siyikf imónigfáyf xegf warárinñj imóniñoi. Mñjyi tñni warárf tñni nawini enána wará noni xixeni imónarĩñpa Kiraiso —O amípi nñni Gorixo wimónarĩñpi tñni xixeni imónfwñgini wimixarĩñorini. O Gorixo “Mñjyi xegpi onweaniri mĩwimóní wará eni tñjyi imónfwñgini.” yaiwinjpi tñni xixeni imóninfa nán áma oyá siyikf imónigfáyf api e imóniñoi.

2

“Nanñanfwá nani imónagwi aí Gorixo sñj neaimixinjññ.” urinj nanirini.

¹ Enjina seyñe Gorixomi manj niwiaikiro fwf yagfápimi dán nanñiprífa nán imónagfáyñerini. ² Sini e nimóniróna áma Gorixomi mĩxídarigfáyf sipi yarigfápa axípi e yagfárini. Seyñe kwíy sipiyf añ pírfyo emearĩñjyo xiáwomi —O áma Gorixomi manj wiaikiarigfáyo sipipi érixiniri dñj ukíkayonñorini. Oborini. Omi

seyíne eni xídagfáriní. ³ Ámá Gorixomi manj wiaákiarigfáyf yarigfápa nene eni axípi nerane pí pí nípikwíni mimóniñipi oyaneyinri mñj níneainírná sa anani yagwáriní. Pí pí teapá neainípirani, negí dñjyo dani oyaneyinri neaimónípirani, sa anani yagwáriní. Ámá Gorixo wikí níwóniri pirí umamóána nanínpírífáyf níni yarigfápa nene eni negí néra wagwápimi dani nerfna axípi nanínaníwániri yagwáriní. ⁴ Nene e imónaniri yagwá aiwi Gorixo nene nani dñj sipí níwirfna xwapí ayá wí wiarñagí nani “Wá onímiápi wianíimigíni.” mñwimóní ayá wí neawianíñirini. ⁵ Nene ríxa nanj imóniñaná wá neawianíñimani. Nene siní oyá manj níwiaákirane íwf yagwápimi dani nanínaníwá nani imóniñaná wá níneawianiri Kiraiso ámi owiápinímeaniri sñj níwimíxirfna nene eni nawíni sñj neaimíxíñirini. Gorixo wá níseawianiríñipimi dani yeáyf seayimíxemeañirini. ⁶ Nene Kiraisi Jisaso tñni nawíni sñjñiñj níneaimíxiri neawáríñimani. O tñni nawíni ikáriníñwaéne enagí nani o xwáripáyo dani owiápinímeaniri níwimíxirfna nene o tñni nawíni wiápinímeárixiniri neaimíxiri aññami gí íwo wé náúmíni onweaniri níwimíxirfna o tñni nawíni ñweárixiniri neaimíxiri eníriní. ⁷ Ayf rípi nani e eníriní. Ámá níni agwí rína ñweagfáyfraní, ná ríwíyo ñweapírfáyfraní, níni Gorixo ámá nani dñj sipí níwiri Kiraisi Jisaso uowárénapiñipi nani dñj nímoróna dñj re yaiwírixiniri nani e eníriní, “O dñj wíkwírogfáyo wá onímiápi níwianiri uowárénapiñimani. Wá ámá wianarigfápi tñni xixeni mé seáyf e imóniñipimi aí wíarf ní múrori imóniñipi níwianiri uowárénapiñirini.” yaiwírixiniri nani Gorixo e eníriní. ⁸⁻⁹ Seyíne Jisasomi dñj wíkwíróána Gorixo wá níseawianiri seaiñipimi dani yeáyf seayimíxemeañirini. Segí dñj tñni egfápimi dani yeáyf seayimíxemeañimani. Seyíne nanj yaríñagfá sñwí níseaniri nani yeáyf seayimíxemeañimani. Ámá wí aí wigí egfápi nani weyf mímearinípa érixiniri anípa yeáyf seayimíxemeañirini. ¹⁰ Ayf rípi nánirini. Agwí nene imóniñwápi Gorixo neaimíxíñenerini. Kiraisi Jisaso tñni ikáriníñwaéne neaimíxíñ enagí nani “Imirñj mimóniñipini érixini.” yaiwinípi — Apí enína dani repearíñpirini. Apimi xídfírixiniri neaimíxíñenerini.

“Kiraiso Judayene tñni émayíne tñni nawíni neakumíxáriní.” uríñj nánirini.

¹¹ Ayínani enína seyíne segí sénáíwa seaxirigfáe dani éma imónigfáyíne —Seyíne nani Judayf re seararigfáyínerini, “Iyf símí sfo mñwákwínigfáyíriní.” seararigfáyínerini. E níriro aí “Iyf símí sfo wákwínaríñwaénerini.” rínarigfáyf yarigfápi, ayf Gorixoyá wé tñni marfái, ámá wé tñni wákwínarigfápirini. Seyíne enína imónagfápi nani siní dñj oseainini. ¹² Ína Kiraiso tñni míkumíxín xegí bí nímoníro ná jámíñiñj ñweaagfáriní. Gwí Isireriyfya imónigfári —Ari Gorixo nioniyári oimóniri ía yamíxíñirini. Ari tñni seyíne wigíyf wí imónagfámani. Xwíyfa gwí arími símímanj e dani “E níseaimfáriní.” réroaríñipi seyíne eni níseakumíxiri mñsearagfáyínerini. Seyíne ámá Gorixomi mñxídarigfáyf tñni níkumíxínírona ríwéna nanj apí neaiméanfáraniri dñj níkwímore xwayf naniri ñweaagfámani. Gorixo nani bí níjfa imónagfámani. ¹³ Enína seyíne e nímoníro Gorixo tñmíni ná jámíñiñj ñweaagfá aiwi agwí rína Kiraisi Jisaso tñni nawíni ikárinígfá enagí nani o níseapeirfna xegí ragf púppimi dani nípemeámi Gorixo tñmíni anwi éniñj seabíñirini. ¹⁴ Émayíne Judayf tñni siní símí tñni minípa epírfá nani píyfa neawíñirini. E nerfna émayíne Judayf tñni símí tñni inagfápi, apí xwínániñj níseamudfímore píronípi xfo péppimi dani xwína nípineamoríñiñj nerí ámá apiaú síyikí ná bíni imónípsi nani imíxíñirini. ¹⁵ Xwínániñj níseamudfímore píronípi —Apí ñwí ikaxí eáníñyo “E érixini. E érixini.” níriri sekaxí níra unípi tñni “E mepani. E mepani.” níriri ñwí ikaxí níra unípi tñni ayo eáníñpirini. Apí ríxa síwiá imíxíñirini. Ayf émayíne tñni Judayf tñni ámá apiaú nioní tñni níkáriniríñipimi dani síyikí ámi sñj ná bíni oimóniri ñwí ikaxí eáníñpi síwiá imíxíñirini. E nerfna ámá

apiaúmi piyá wírinjirini. ¹⁶ Yoxáfpámi penfpimi dani áma apiaú símí tñi inagfápi xwapfá eaárirí siyikí ná bini oimóniri níkumiximána Gorixo tñamini nipemeámi uri emfániri nwf ikaxí eánijípi ná mayí síwiá imixinjirini. ¹⁷ O nibiri émayíne, Gorixo tñi ná jfámíniñi nweagfáyíne tñi Judayí, o tñi añwi éniñi nweagfáyo tñi wáf re searinjirini, “Niyíneni tñi nawíni imónipiri nani rixa piyá seawíjarini.” searinjirini. ¹⁸ O, negí wo imóniño ápo Gorixo tñamini nweanagi nani Judayene tñi émayíne tñi anani xegí kwíyí neaiapiñipimi dani anani o tñimini upaxí imóniñwini. ¹⁹ Ayínani seyíne sñi wí enjyíne mimóniñoi. Sini xenjwíyíne mimóniñoi. Oweoi, rixa áma Gorixoyá imónigfáyí tñi kumixiniñoi. Rixa Gorixoyá íwixé wiyíneniñi imóniñoi. ²⁰ Ayí rípi searinjirini. Gorixo añi wiwá nimiriríná wáf wurimeiarigfáwa tñi wáf rókiamoarigfáwa tñi nitíwayírómáná émayíne eni seáyí e níseaikwiárimána nimira peyarinjipiniñi imónini. Añi iwá nani sñá xámi nitíwayírori tinino, ayí Kiraisí Jisatorini. ²¹ Añi niwáni o enfpimi dani píranini níkíkiróniga uri xwé nimóga uri yarínagi nani añi nwfá Ámínáo nani wiwá imónarini. ²² Émayíne eni Kiraiso tñi ikárinigfáyíne enagi nani o añi Gorixo xegí kwíyípiimi dani nweanfá nani iwá nimira nípeyiríná xfoyá siyikí imónigfá wíniyí tñi níseakumixiri nimira peyarini.

3

“Gorixo yumí enwípeáragfí wáf wókímixíwínginiri nírféanirini.” urinjí nánirini.

¹ Gorixo émayíne tñi Judayene tñi nawíni neakumixinjí enagi nani Poroni — Nioni Kiraisí Jisaso nani émayíne wáf searimearínagi nani gwí níjwírírígítonirini. ² Ai “Gorixo nioni wá níniwianiri émayíne wáf searimífa nani nírféanirini nani seyíne rixa arífa rífa wífawixini?” nimónarini. ³ Xwíyífa nene yumí neaimónijípi Gorixo wáf nókímixíagi nani api nani níjfa imóninjini. Api nani rixa bí onimíapi ríwaminiñi neari searíni. ⁴ Seyíne api ífa níroróná re yaiwipaxirini, “Gorixo enína dani e éimiginiri yumí yaiwiáriri Kiraiso agwi ríná neaimixiri enfpí nani níjfa Poro imónijípi, ayí apírani?” yaiwipaxirini. ⁵ Áma enína dani neweáa bagfáyí api nani xe níjfa oimónipoyiniri wáf wókímixinjímani. E mepa nerí aí agwi ríná kwíyípiimi dani xegí wáf wurimeiarigfáwami tñi wáf rókiamoarigfáwami tñi yumí enwípeáragí api nani anani wáf wókímixarini. ⁶ Yumí Gorixo enwípeáragí wáf neaókímixípi, ayí rípirini. Émayíne xwíyífa yayí neainarínipimi dñi níkwíroróná Kiraisí Jisaso tñi nawíni ikárinigfáyíne imónigfápiimi dani seyíne Judayí tñi nawíni Gorixo ipimoárinipí meapaxí imóniro ayí tñi níkumixinimána siyikí ná bini imóniro Gorixo “E níseaimfárinini.” símimaníyo dani réoárinipí ayí tñi nawíni seaimeapaxí imóniro egfáyínerini. Yumí Gorixo enwípeáragí wáf neaókímixípi, ayí apírini. ⁷ Gorixo xwíyífa api wáf nurimeíwínginiri níniírféanirini “Omíninjí e níniífa nani wá níwianiri anípa e owiimini.” yaiwíniñi tñi xixeni níiri “Enj síxí owímiximini.” yaiwíniñi tñi xixeni níiri nerí nírféanirini. ⁸ Áma Gorixoyá imónigfáyo onaxíyíkwini imóniñáoni, ayí nioni imóniñá aiwi o émayí awíaxí xegí bí imóninjí Kiraiso neaiinjípi — Api aga seáyí emí imóninjí enagi nani áma wigí dñíyo dani wí “Ayí apírani?” yaiwipaxí mimónijípirini. Api nani wáf uríwínginiri Gorixo wá api e níniwianiri nírféanirini. ⁹ Áma Gorixo ayo e wíimiginiri yumí yaiwiáragfípi nani re yaiwipfáfa nani, “Gorixo neríná xfo yaiwiáragfípi tñi xixeni enírfani?” yaiwipfáfa nani wáf wókímixíwínginiri eni nírféanirini. Xámi Gorixo — O amípi níni imixinjorini. O ínimi rípi yaiwiáragfípi nani, “Ámayo yeáyí uyimixemeáfá nani api éimiginini.” yaiwiáragfípi nani “Áma xe anani níjfa oimónipoyi.” míyawi yumí níwia wagírinini. ¹⁰ Agwi ríná añina tñimini néni tífáyí tñi ámíná imónigfáyí tñi Gorixo áma xixegíni imónigfáyí níkumiximána siyikí ná bini wímixarínagi síjwí

nîwînróná “Nîjîfá xîxegîni Gorîxo imónîñîpî sîxî íñîñáná nîkwîoámîga eaarîñîpî yapî rîfá imónîni?” yaiwîpîrîfá nánî enîná dánî ámáyo yumîlî nîwia wagîrîni. ¹¹ Apî e nerîfná xîfo enîná dánî “E éimîgîni.” yaiwîaragîpî —Apî negî Ámîná Kiraisî Jisasoyá neaiîñîpîmî dánî xîxenî yárîñîpîrîni. Apî tîni xîxenî enîñîgîni. ¹² Kiraisoyá tîni nîkárînrane nánî ayá igîgî mé epaxîrîni. “Gorîxomî rîxîñî bî ouraneyî.” nîneaimónîrîfná omî dîñî nîwîkwîrorîñîpîmî dánî “Ananî arîfá neainîñî.” nîyaiwirane o tîfámînrîñîñî nurane rîxîñî urîpaxî imónîñîwîni. ¹³ Ayîfná nîonî re osearîmîni, “Nîonî seyîné arîfá seaimînrî yarîñîpî nánî xeanîñî rîpî nîmeáîpî nánî Gorîxomî nurîróná anîgwî manî rîñîñî meaarînanîgînrî kîkîfá mepanî.” osearîmîni. Nîonî nîmeáîpî, ayî apîmî dánî seyîné seáyi e imónîpîrîfá nánî nîmeaarîñîgî nánî seararîñîni.

“Gorîxo enî sîxî seaimîxîwîñîgînrî seaurîyarîñîrîni.” urîñî nánîrîni.

¹⁴⁻¹⁵ Ayîfná nîonî ápo Gorîxomî —O gwî arî arî anînamî ñweagîáyoranî, xwîárîmî ñweagîáyoranî, ayo nîyonî emeanîrîni. Omî rîxîñî urîmînrî nánî xómîñî nîyîkwîrî re urarîñîrîni, ¹⁶ “Joxî Epesasî ñweáyo joxîyá kwîyîpîmî dánî enî sîxî weámîxeî. E nerîfná joxî pîránîñî rîxîdîpîrîfá nánî seáyi e xewanîñîxî nîkînrî imónîñîpî tîni wigî dîñî enî sîxî weámîxeî.” urarîñîrîni. ¹⁷ Ámá anî wîwámî nîpáwîrîfná yarîgîfápa Kiraisoyá segî dîñî wîkwîroarîgîfápîmî dánî nîwîapîrî osearîweanîrî rîxîñî “Enî sîxî weámîxeî.” seaurîyarîñîrîni. Íkîfá xwîfáyo pîpîñî nîwárîrî xáiwî roarîñîpa seyîné enî axîpî e nero Gorîxo wá seawîanîñîpîmî pîpîñîñî nîwárîro xáiwî rótrîxînrî seaurîyarîñîrîni. ¹⁸⁻¹⁹ Seyîné e nîmónîrónáyî, ámá Gorîxoyá segî wînyî nîni tîni Kiraisoyá nene nánî dîñî sîpî wiarîñîpî —Dîñî sîpî o wiarîñîpî ámaéne negî wîyo wiarîñîwá tîni xîxenî mîmónîni. Apî aga seáyi e ná émî imónîñîpîrîni. Apî nánî ámá nîjîfá nîmónîro aî “Yoparî e iyî rimónîni?” nîrîrî nîjîfá xîxenî mîmónîpaxîpîrîni. Apî nánî seyîné dîñî nîmoro “Ayî apî ipî rimónîni?” yaiwîpîrîfá rîni. E nerónáyî Gorîxo nîmónîrî yarîñîpî nîpîni nánî dîñî sîxî seaimopaxîrîni. ²⁰⁻²¹ Gorîxomî —O nene rîxîñî nurîranéná “E neaiîni.” urîrane “E epaxorîfani?” yaiwirane yarîñîwápnî neaiîpaxomanî. Xîfoyá enî sîxî eánîñîpî rîxa neamîmonîyo dánî aga seáyi émî wîarî múropaxî imónîñîpî neaiîpaxorîni. Omî Kiraisoyá Jisasoyá sîyîkî imónîñîwaéne, o tîni nawîni íkárînrîwaéne ífná anîñî minî yayî numéra úwanîgîni. Ámá rîfná dánî gîni gîná ñwearîwaéne yayî numéra wanîfwá nánî imónîrîwîñîgîni. “E éwanîgîni.” nîmónîrîni.

4

“Kirisoyá sîyîkî imónîñîwaéne oyá wararî imónîñîwîni.” urîñî nánîrîni.

¹ Ayîfná Ámîná nánî wá rîmearîñîpîmî dánî gwî nîñîwîrîrîgîfónî enî rîrîmîxî bî rîpî oseaimîni. Ámá wî seyîné emearîñîgîfá sîñwî nîseanîróná dîñî re seaîwîpîrîfá nánî, “Gorîxo ayî nanî e imónîrîrîxînrî wéyo ífá umîrîñîpî tîni xîxenî ayo rîfá yarîñî?” seaîwîpîrîfá nánî ífá seaimîrîñîpî nánî dîñî nîmoro pîránîñî étrîxîni. ² Yunîgîfáyné imónîrîrîxîni. Ámáyo awayîni métrîxîni. Ámá wî uyîni nîseaikárîrîfnáyî aî xe oneaikárîpoyînrî sîñwî wînrîrîxîni. Ayî nánî dîñî sîpî nîseairîñîpîmî dánî íkwîanwî weapînrîrîxîni. ³ Kwîyî Gorîxoyápnî seyîné nawîni íkárînrîpîrî seakumîxîñî enîgî nánî pîyîfá seawîrîñîyîné gwîaumî nînrîñîpîmî dánî anîñî apîni e imónîwanîgînrîro xáiwî ífá xîrîrîxîni. ⁴ Ayî rîpî nánî seararîñîni. Wará Jisasoyá sîyîkî imónîñîwaéne imónîñîwá rî ná wîrîni imónîñîwîni. Kwîyî nînenenî neaimîñîpî enî ná bîni imónîni. Gorîxo nîonîyá oimónîpoyînrî wéyo ífá nîneaumîrîfná “Xîfo neaiîñîpî, ayî apîrîfani?” yaiwîanî nánî neaimîxîñîpî bî bî mîmónî axîpîni imónîñîgî nánî dîñî “E neaiîñîrîni.” nîyaiwirane wîkwîmoarîñîwápnî enî ná bîni imónîni. ⁵ Negî Ámîná enî ná wonîrîni. Dîñî wîkwîroarîñîwápnî enî ná bînrîni. Wayî Kiraisoyá dîñî nîwîkwîrómáná meaarîñîwápnî enî ná bîni imónîni. ⁶ Gorîxo —O ámá nîni

emeañorini. Omí níní simañwíyóniní wurínigíforini. Níyoní xío wimónaríníþimí dání wimíxarínorini. Níyoní díní ukíkayonorini. O ení ná wonirini.

⁷ Apí nípini ná bini ná bini nimóga unagi aiwi o Jisasoyá siyikí imóninwaéne wá nñeawianiri ayí e epaxí e epaxí imónífríxini sixedí neamímoníþi xixegíni sixedí neamímonífrini. E neríná sipíí mñeai Kiraiso wá nñeawianiri neaiiníþi tñni xixeni neamímonífrini. ⁸ Ayínáni Bíkwiyo dání Kiraiso nání re nírini eánini, “O émi nání nípeyiríná pikiorápíyí aga ayá wí níméra yiri ámayo wá niwianiri aníþa bi mñni wirí enífrini.” Bíkwiyo dání e nírini eanini. ⁹ Xwiýá “O émi nání nípeyiríná” ríniníþi pí nání rínini? Ayí o siní anínamí nání mípeyipa neríná xami xwíarími íniríwámni þiyiní siwí anímini wepíninjo enagi nání rínini. ¹⁰ Wepíninjo, ayí peyinjo axorini. Nípeyiríná amíþi níní Goríxo “E imóníwínigini.” yaiwiáriníþi xixeni imóninfa nání oemini aní þiríyo wiárí seáyí ríwámni peyiniginí. ¹¹ Xwiýá nioní mñníní iróá ríþi, “Ámayo wá niwianiri aníþa bi mñni wirí enífrini.” mñníní iróá apí, ayí ríþi nánirini. Kiraiso áma wíyo wá ní nurimeífríxini wimíxínífrini. Wíyo wá ní rókiamoiífríxini wimíxínífrini. Wíyo siní Goríxomí mífdarígíayo áwaní nuríroná óníní imopífrí nání misí imónífríxini wimíxínífrini. Wíyo ríxa Goríxomí xídarígíayo umenwearo uréwapíyiro éfríxini pasitá wimíxínífrini. ¹² Goríxoyá imóninwá nñenení xixe arirá iníþaxí imónaníwá nání woneni woneni apí apí e nñeaimíxa unífrini. Kiraisoyá wará nene ininwári sayá nimóga unfá nání xixe arirá iníþaxí imónaníwá nání apí apí e nñeaimíxa unífrini. ¹³ Nene Goríxo apí apí e nñeaimíxa uníþimí dání xewaxomí díní axíþi wíkwírorane o nání xixeni níníá imónirane neranéná bini bñe maríái, axenení imónaníwá rini. Yóí Kiraiso imóniníþi nene ení apí tñni xixeni imónaníwá nání apí apí e nñeaimíxa unífrini. ¹⁴ Goríxo apí apí e nñeaiia uní enagi nání agwí nene siní þíopia yapí imóníþaxí mimóninwíni. Ewé imeamíkwí neríná mamówariri mñeyoarí néra waríníþa, imíní neríná níxemi uri níxemi birí néra waríníþa nene ení axíþi siní e epaxí mimóninwíni. Xwiýá nepa mimóniní xegí bi xegí bi nearéwapíyaníro yarígíapimí dání siní níxemi neaurí níxemi neabiri epaxí mimóninwíni. Ayí ríþi seararínini. Áma nepaxiní nimóniro wigí ináyíniní mimóniníþimí dání yapí nearéwapíyaníro éfíayo siní aríá yímgí wíþaxí mimóninwíni. ¹⁵ E mimóninpa nerane xixe wá niwianeniranéná xwiýá nepa rarígíapini fá xiríwaniginí. Apí níxíranénáyí, nene pí pí neríná yóí imóninwaéne nimóga nurane Kiraiso tñni píraníní kumíxínaníwá rini. O wará rí imóninwaéne nání mñnyí imóniní. ¹⁶ O mñnyíiníní imónináná oyá siyikí imóninwaéne xío neaimíxaríníþimí dání wé síkwí úþikwí sanwí ayí níwíkwíroniri imóniníþaníní imóninwíni. Apí nípini e imóníwíniginiri imóniníþi tñni xixeni neríníyo dání íkwíronini. Apí apí e imóníwíniginiri imóniníþi tñni xixeni nero díní sipí nínirínáyí, wará nírini xwé niwiaróa uri ení sixedí íniri néra unfá rini.

“Xami yagíþi yará nípímoro siní bi niwirínífríxini.” uríní nánirini.

¹⁷ Ayínáni nioní Ámináo tñni ikárininjáoní ikwairíþi bi oseaimini. Áma Goríxo nání majíá imónigíayí yarígíapa siní mepa éfríxini. Áma ayí amíþi surímá imóniníþi nánini díní moarígíayí enagi nání rarínini. ¹⁸ Sipíþi nání díní nímoro nání wigí díní sfá yimíxínarígíarini. Majíá ikáriníro díní wakísí iníro yarígíá enagi nání díní níyíminí Goríxo áma xíomí díní wíkwíroarígíayo sixedí uyaríníþi tígíayí mimóninjo. ¹⁹ Wigí díní síjániní imóninagí nání ayá bi yarígíamaní. “Íwí inaníwá nání ríá imóninwíni?” níyaiwiro símí xeadíþenarígíarini. Pí pí þíaxí weáníþaxí imóniníþi aí siní mé wiárí yarígíarini. ²⁰ Ayí e yarínagíá aiwi seyíné Kiraiso nání nísearéwapíyiríná wí e searéwapíyigíamaní. ²¹ Nioní re nimónarini, “Seyíné Kiraiso nání ríxa aríá wigíarini. Áma Jisaso tñni ikárinigíayí epaxí imóniníþi ríxa

searéwapiyigfáriní.” nimónariní. Ámá Jisasomí xídarigfáyíní nepaxihí imónihípi nání nijfá imónigfá enagí nání rarihíni. ²² E éfrixinirí ríxa searéwapiyigfápi, ayí rípiríní. Seyfne síní Jisasomí dñí mîwîkwîropa nerfná sipí imónagfápi —Apí seyfné sipí néra wagfápimi dání sñhání imónihípiríní. Íwí nání mñhí inarigfápimi dání xwírfá sealkxémínirí nání yapí seaíwapiyimínirí enípiríní. Apí yaránihí pí mófríxíní. ²³ Ámí bí seyfné ríxa searéwapiyigfápi, ayí rípiríní. Segí dñí moarigfápi ámí sñhí bí yárto inífríxíní. ²⁴ Ámí bí searéwapiyigfápi rípiríní. Seyfné ámí ámá sñhí oimónípoynirí Goríxo seaimíxiyípi —Apí Goríxo xewaního imónihípa imónihípiríní. E nimóníroná nepaxihí nimónihípipimí dání wé rónihí ero Goríxo wimónaríhípi ero epaxípiríní. Apí seyfné ñwirárinífríxíní.

Ení ríremíxí bí winí nániríní.

²⁵ Ayínání segí yapí rarigfápi emí nimómáná woxíní woxíní ámá seaímeaarigfá giyí giyo xwíyíá nurífná nepaxihípiní urífríxíní. Nene Kiraisoyá wará axírimí dánínihí ninirane xíxe íkwíkwírfí iníñwaéne enagí nání rarihíni. ²⁶ Seyfné wikí niseaónirí aiwí wikí seaónípipimí dání “Xe sipí oemíní.” nîyaiwirí e mepa éfríxíní. Wikí xwapí ayá wí nóga mupa éfríxíní. Síní niseaónífnáyí, sogwí ipímeáf e dání pñí wiárfífríxíní. ²⁷ E nero obo ayí íwí éfríxínirí xe yapí oneaíwapiyinirí sñhwí mîwínípa éfríxíní. ²⁸ Íwí meaarigfáyí ámí íwí bí mîmeapa éfríxíní. E mepa nero ríwí níríkwínímáná wigí wé tñí omíhí xixení imónihípi nero ámá amípi nání díwí ikeamónarigfáyo arírá wíwanígínirí éfríxíní. ²⁹ Segí maníyo dání sipí xwíyíá bí aí mîrîpa éfríxíní. Ámá pí pí xwíyíá urípaxí imónigfáyo wigí imónigfápi tñí xixení nurífná dñí sixí inípaxí imónihípiní urífríxíní. Gíní gíná nuríroná naní owimíxaneyíníro nání dñí wíá wónípaxí imónihípiní urífríxíní. ³⁰ Seyfné sipí neríhípipimí dání kwíyí Goríxoyápi dñí ríá uxepaxí imónihípi wí mepa éfríxíní. Kwíyípi, ayí sfá yoparíyi Goríxo gwínihí seaíkweanfa nání ríxa ikíyíhíhí seaiárhípi enagí nání seararíhíni. ³¹ Dñí wí sfá mîyíkínípa éfríxíní. Míxí wí rípaxí mímónípa éfríxíní. Wikí ríá ápiáwínihí mónípa éfríxíní. Xwamiání wí mepa éfríxíní. Xwíyíápai wí muñwirárpá éfríxíní. Símí tñí wí mîwípa éfríxíní. ³² Apí apí mepa nero xíxe dñí sipí iníro wá wianeníro éfríxíní. E neróná Goríxo Kiraiso seaihípipimí dání segí wikárigfápi yokwarímí seaihípa seyfné ení xíxe yokwarímí inífríxíní.

5

¹ Seyfné niaíwí Goríxo dñí sixí seayíhíyfné enagí nání omí ikaníhí wiáxfífríxíní. ² Kiraiso —O ámaéne naní neaimíximínirí nání yoxáfpámi xe onípíkípoynirí nerfná Goríxomí piyíá wírfamígínirí rídíyowáníhí niní omí sinadíhí naní weañoríní. O nene nání dñí sipí nîwirífná neaihípa nene ení pí pí neranéná “Ámáyo dñí sipí nîwiríhípipimí dání ríá yaríhíwíní?” nîyaiwinírane naní wíwanígíní.

³ Seyfné ámá Goríxoyá imónigfáyfné enagí nání ámá wí seyfné nání rípi rípi rípaxí oimónípoynirí sñhwí mîwínípa éfríxíní, “Ayí íwí apí inígíawixíní. Píaxí weánípaxí apí egíawixíní. Amípi wí mîneamúropa oenírí aníhí míní yaríhoí.” Apí apí rípaxí oimónípoynirí sñhwí mîwínípa éfríxíní. Seyfné apí apí wí mepa éfríxínirí seararíhíni. ⁴ Seyfné ríperírí níríroná xwíraimímí iníhí bí mîrîpa éfríxíní. Sipí ikaxíraní, xwíyíá mîponíhíraní, bí mîrîpa éfríxíní. E mepa nero Goríxomí xíto seaihípi nání yayí wífríxíní. ⁵ Seyfné rípi nání ríxa nijfá imónihíagfa nání raríhíni. Ámá íwí inarigfáyíraní, wigí xwíoxíyo píaxí eámíxínarigfáyíraní, ámá amípi wí mîneamúropa oenírí aníhí míní yaríhíyí —Ayí amípi mîneamúropa oenírí yaríhíhí wigí ñwíáníhí nímíxiro mearíhíhífríni. Ámá ayíraní, ayí níníyí wo aí Kiraiso tñí Goríxo tñí awaúyá xwíoxíyo wí níñweanfámani.

“Gorixoyá wáfá ókinjipini néra eméwanigini.” urinjé nánirini.

⁶ Seyíné sipí apí apí oépoyiniri yapí searepísipírrixiniri awíninjé nweáfrixini. Ámá Gorixomi manjé wiaikiarigfáyé apí apí yarigfáyé enagí nání o xegé wiké wóninjépi píré umamonfá enagí nání seararinjini. ⁷ Ayínání seyíné ayé tñni níkumixiniro mepí mítinipa éfrixini. ⁸ Eníná seyíné sipí apí apí néra nuróná sfá yininjéfmíninjé emeagfáyíné imónagfá aí agwí ríná Ámínáo tñni níkárinrinjépipimi dání wáfá ómixininje emearigfáyíné imóninjagfá nání seararinjini. Ayínání wáfá ómixininje yarigfá wiyínéninjé nimóniro éfrixini. ⁹ Ámá wáfá ómixininje emearigfápimi dání pí pí nanjé imóninjépirani, pí pí wé róninjé imóninjépirani, pí pí nepa imóninjépirani, nípini yarigfá enagí nání rarinjini. ¹⁰ Apí apí nerónáyé, Ámínáo wimónarinjépi nání éwapínfrixini. ¹¹ Ámá sfá yininjéfmíni emearigfáyé tñni níkumixiniro sipí ayé yarigfápi —Apimi dání ámáyo nanjé wí wiipaxé menini. Apimi dání ámá xwirfáni ikixénipaxépi imónini. Apí mepa éfrixini. E mepa nero ámá nñni “Sfá yininjéfmíni emearigfáyé yarigfápi sipí rfa imónini?” oyaiwípoyiniri uyéwé wáninjé wómixirfíni. ¹² Íwé wigé yumfí yarigfápi nerfnáni marfái, sa apí nání nírfrfná aí ayá neainipaxé enagí nání xwiyfá rípi nírri eáapimi neámiméini. ¹³ E nerí aí amípi ámá yarigfáyo wáfá wómixáná “Apí nanjé rfa imónini? Sipí rfa imónini?” yaiwipaxérini. Wáfá wómixáná amípi síhání nimónrinjépipimi dání wáfá ónarinjé enagí nání rarinjini. ¹⁴ Ayínání ámá sipí yarigfáyo xwiyfá rípi Bikwíyo dání urinini, “Sá wenjé roxini, ríxa ríkewónei. Ámá piyé wegé dání ríxa wiápínimeai. E éaná Kiraiso wáfá rómixininjoí.” urinini.

¹⁵ Ayínání seyíné nemeróná síhwe tñni nemero majfá níkárinrinjé yarigfáyé yapí mé dñjé émé saímé moarigfáyé yapí éfrixini. ¹⁶ Ríná ámá sipí xwapé ayá wí yarigfíná enagí nání seyíné síní nanjé imóninjépi epaxíná imóninjánáyé, e éfrixini. ¹⁷ Ayínání agwí seyíné xaxá mikárinipa nero Ámínáo “E éfrixini.” wimónarinjépi nání níjfé oimónaneyiniro éfrixini. ¹⁸ Iníjé papíké yarigfápi xwapé niniro papíké mepa éfrixini. Xwirfá seaikixepaxé enagí nání seararinjini. Gorixo wimónarinjépi yanfwá nání xfoyá kwíyépi xe neaxixérówiniginiri éfrixini. ¹⁹ Seyíné xwiyfá níninróná sonjé Gorixo neainjépi nání rininjépi tñni seanjé Kiraiso nánipi tñni sonjé oyá kwíyé nánipi tñni nírri rínfrixini. Ámínáomi yayé numeróná manjé tñni sonjé nírri aí dñjé tñni ení rfrixini. ²⁰ Pí pí seyíné seaímeaarinjépi nípini nání ápo Gorixomi yayé wífrixini. “Négé Ámíná Jisasí Kiraiso tñni ikárininjagwí nání yayé wipaxérfani? Oyí, e epaxérini.” niyaiwiro e éfrixini. ²¹ Nene arfá níwirane wáyé winwáo Kiraiso enagí nání símanjwíyóninjé xíxe yeáyé urfnínfwanigini.

Wigé xiepiwami urinjépi nánirini.

²² Xiepiwayíné, Ámíná Jisasomi símanjwíyóninjé yeáyé wurfnarigfápa segé oxowami ení símanjwíyóninjé yeáyé wurfnfrixini. ²³ Kiraiso ámá xfoyá síyiké imónigfáyo —Ayo gwfninjé roayironjé enagí nání xfoyá warárininjé imóninjoí. Ayo Kiraiso mñjéyíninjé wimóninjépa oxowa wigé apíxíwayá mñjéyíninjé imóninjagí nání rarinjini. ²⁴ Kiraisoyá síyiké imónigfáyé xfómi símanjwíyóninjé wurfnarigfápa apíxíwayíné ení segé oxowa pí pí nání searána arfá níwiro símanjwíyóninjé wurfnfrixini.

Wigé xiagwowami urinjépi nánirini.

²⁵ Xiagwoyíné, Kiraiso xegé síyiké imóninjéyí nání dñjé sipí níwiri arírá winfá nání xe yoxáfami onípikípoyiniri enjépa oxoyíné ení segé apíxíwami dñjé sipí wífrixini. ²⁶ O e nerfná xegé síyiké imóninjéyí pípi imóníwíniginiri marfái, “Dñjé wíkwíronjéni.” ráná ígfá eámonjépipimi dání íkwíráfnáninjé oimónípoyiniri enjérini. ²⁷ Xfoyá síyiké imóninjéyí xegé símmanjéfmíni níjwirárinrinfná imrinjé mimóninjagí owínimíniri e enjérini. Rapírapé mídunipa erí kíkwinjé meakínipa erí enjéyí yapí imóninjagí owínimíniri

eri siyikwí mínipa eri xwíyá meárinipaxí mimónipa eri enagí sñwí owinimíniri eri e eníriní. ²⁸ Ayínáni oxoyíné woxini woxini jiwanijoxi dñj sipi niniri píráníj menarínipa segí apixiwami eni dñj sipi niwiro píráníj uméfrixiní. Meánigípimi dání wará ná biní imónijagí nání áamá xiepími dñj sipi niwiríná xfo eni nawini dñj sipi inarínj enagí nání rarínini. ²⁹⁻³⁰ Nene nijárini. Xegí warápimi áamá go peá mónarínirini? Oweoi. Kiraiso xfoya warárimi dání síkwí wé iníjyíninj imónijagwi nání xfoya siyikí imónijwaéne píráníj neamearínipa áamá nini eni axípi aiwá niro píráníj menaniri ero yarigíá enagí nání rarínini. ³¹ Bíkwiyo dání re níniniri eánini, “Ayínáni oxo xaniyaú pñi niwiárimi xegí apixí tñi níkumixiniríná sini xixegíni mimóní ná ayí ná biníninj imónarigíriní.” ³² E níniniri eáninipi xwíyá xwé yumí imónij bñ nání eni rinini. “Kiraiso tñi áamá xfoya siyikí imónijyí tñi nání rinini.” nimónarini. ³³ E nerí aiwi oxoyíné woxini woxini sewanijoyíné dñj sipi inarigíapa segí apixiwami eni dñj sipi axípi wífrixiní. Apixiwayíné eni segí oxowa searíapi xixeni aríá niwiro wéyo uméfrixiní.

6

Niaíwíyo urínjpi nánirini.

¹ Niaíwíyíné, Ámináo tñi nawini ikárinigíáyíné segí ápowami tñi inókiwami tñi xixeni manj aríá wífrixiní. E nerónayí, ayí xixeni imóninipi yarínjagí nání rarínini. ² Nwí ikaxí wé wúkaú Gorixo nira nuríná re riníyí “Seyíné xixeni níxídirínayí, nanjpi seaímeaníriní.” riníyí xami rinjpi, ayí ripirini, “Segí ápowami tñi inókiwami tñi wé íkwianjwíyo njwiráfrixiní. ³ Xwíá tño njweanáná nanj imóninipi seaímeaní xwiogwí obaxí seamúrori ení nání ayo wé íkwianjwíyo njwiráfrixiní.” rinjpi apirini.

Xanowami urínjpi nánirini.

⁴ Xanoyíné, niaíwíyí wikí ónipaxí imónipiri nání uyíni mimé Áminá Jisasomi xídarigíáyí epaxí imóninipi wiepísiri xfo rinjpi uréwapiyiri éfrixiní.

Xináíwáninj nimóniro omínj wiiarigíáyo urínj nánirini.

⁵ Xináíwayínénininj nimóniro omínj wiiarigíáyíné, segí bosí xwíá tño njweagíawami wáyí wiro enj sirínjwí wiro nero aríá yímigí wífrixiní. Kiraiso rinjpi aríá niwiro xídarigíápa bosowami yapí miwíwapiyí píráníj yómínj nimóniro sekaxí seararigíápi tñi xixeni éfrixiní. ⁶ Wí bosowa weyí oneamépoyiniri wigí sñwí anigíe dánini nepáninj nimóniro yarigíápa mé seyíné Kiraisoyá xináíwayínénininj nimóniro omínj wiiarigíáyíné enagí nání Gorixo “E éfrixiní.” wimónarínipi nero ayá tñi segí bosowami aríá wífrixiní. ⁷⁻⁸ Xináíwáninj nimóniro omínj wiiarigíáyíraní, omínj wiipiri nání áxenwarí minigíáyíraní, níníyí pí pí nanj yarigíápi nání Ámináo pirí numamoríná wigí yarigíápi tñi xixeni wiíná enagí nání seyíné nijárini. Ayínáni segí bosowami seararigíápi neróná “Áamá wí nánini miyarínjwini. Negí Áminá Gorixo nání eni yarínjwini.” niyaiwiro yayí tñi éfrixiní.

Bosowami urínjpi nánirini.

⁹ Wigí Bosoyíné eni omínj seaiarigíáwa yómínj nimóniro seaíápa axípi e nero píráníj uméfrixiní. Bosí seyíné seamieari ayo umieari eno anínamí njweanorini. Wí símí símí e nímeri yarigíáyíninj mimónijorini. O e imónij enagí nání seyíné nijá imónijoi. Ayínáni segí omínj seaiarigíáwami éf uremoarigíápi pñi wiáfrixiní.

“Míxí nání ikínífrixiniri neaiarínjpi ikínífrixiní.” urínj nánirini.

¹⁰ Yoparí osearimíniri imóninipi ripirini. Seyíné Ámináo tñi ikárinigíá enagí nání enj síxí ínfrixiní. “Enj síxí o xegí inínjipimi dání enj síxí ínfrixiní.” seararínini. ¹¹ Seyíné obo xegí ináyíninj nimóninijpimi dání yapí seaiepsimíniri

yaríná xaiwí nimóniro xixe mixí wipaxí imónipírfa nání Gorixo apí tñí níknimáná mixí owípoyinrí neaiapinrí nípini níkniní érixini. ¹² Aga ámá tñí mixí inarinqwá enagí nání mīsearariní. Pí pí kwíyí ríá kiroariní aní piríyo yariní —Apí wí wíyo seáyi e niwimóniní umeariní. Wí néní tñí imóniní. Wí anína tñí xwíarí tñí ikwíroniní nímíni sía yiníniní nweaarigíayo umenweariní. Apí nípini tñí nene mixí inarinqwá enagí nání raríniní. ¹³ Ayínáni sía mixí xwíraimimí owikáraneyiníro seaipírfa giyí giyi imónaná éf niwinimí mú xopírará niwiera núfasána siní ení neániní awí ropírfa nání amípí Gorixo mixí nání ikínírxiní neaiapinrí nípini ikínírxiní. ¹⁴ Ayínáni rípi rípi néfasána ení sixí níniní xaiwí éf rórixiní. Xwíyíá nepáni imóniní arerixiní yínírxiní. Síwí wé róniní imóniní soríá mixí nání éf noyíkíniní nání yínigíapíniní yínírxiní. ¹⁵ Xwíyíá yayí neainariní —Apí Kiraiso ámaéne neaiinípmí dání ámá xílo tñí aní imónipaxiní. Xwíyíá yayí neainariní apí wá urimeaníro imónipírfa nání ámá mixí inaníro nání síkwí sú yinarigíapa yínírxiní. ¹⁶ Apí nípini niyínimáná dñí seyíne Kiraisomí wíkwíroarigíapí ámá níkniní imanarigíapániní nimanimí úrixiní. Níkniní ana tñí nimanimáná éf obo ríá oniní ríá niyínimáná ónapípi nípini supíkípaxí enagí nání searariní. ¹⁷ Yeáyí Gorixo seayimíxemeanípi ámá mixí mñí mīneaoxoapa oépoyinrí aríxí díníkarigíapa dínírxiní. Xwíyíá Gorixoyápi, xíoyá kwíyípmí dání seaíwapíyariní kirá mixí nání xírarigíapániní xírxiní. E néfasána ení sixí níniní xaiwí éf rórixiní.

¹⁸ Apí apí neríná anípa érixiní mīsearariní. “Gorixo arírá neaiwíniginí iníná kwíyípmí dání ríxiní uríro yariní wíro érixiní.” searariní. Ayínáni seyíne maiwí bí mé síñwí síñwí tñí nero pí pí seaímeápi xwámámí niwíro ámá Gorixoyá imóniní níní nání ríxiní wuríyírxiní. ¹⁹ Nioní xwíyíá yayí neainariní yumí imóniní nání masísá mīniní áwaní urímíniní maní yámoaríná Gorixo ananí woákíkwí wipaxoní nímíxiní nání ení ríxiní nuríyírxiní. ²⁰ Xwíyíá apí yaní wurímeiarínáoní enagí nání gwí nweaniní. “Nioní ayá igigí mé e ríimiginí imóniní tñí xixeni urímífa nání ríxiní nuríyírxiní.” searariní.

Tikikaso nání uríní nániní.

²¹ Tikikaso —O negí níríxímeá dñí sixí uyínwáoriní. Ámínáo nání wá nuríranená dñí unwírípaxí yariní. O nīseaímearíná seyíne nioní pí pí nerí nweanípi nání nījía imónipírfa nání nípini nání áwaní searíniní. ²² Ayí rípi nání uowárenaparíniní. O nīseaímeari áwaní searíná seyíne “Porowa e nimóniro ríá nweanó?” yaiwíro dñí wíá seaóniní epírfa nání uowárenaparíniní.

²³ Gí níríxímeaniní imónigíayíne, seyíne niwayíroníro nwearo segí dñí niwíkwírorinípmí dání xixe dñí sípí iníro epírfa nání ápo Gorixo tñí Ámíná Jisasi Kiraiso tñí awaú dñí seakíyóisixiní. ²⁴ Ámá negí Ámíná Jisasi Kiraisomí dñí sixí nuyiríná ámi dñí peá nímorí pñí mīwiárarigíayo niyoní Gorixo wá wianíwíniginí.

Payí Poro Piripai ηweáyí nání eaηíñaríni.

Payí rína Jisasoyá siyikí imónigíá aηí yoí Piripai ηweagíáyí nání Poro eaηíñaríni. Aηí apí Masedonia pīropenístyo xwé biríni. Poro émáyí aηí tíηímíni xwíyítá yayí win+paxí imóniηípi wáí nura nemeríná aηí apimí ení wáí uríméagi ámá wí Jisasomí dīηí wíkwírogíawixíni (Wáí wurímeiarígíáwa 16:12-40). E nemo xwiogwí obaxí ríxa nímúrómáná eηáná ámí wí e emearíná omí fá nixero gwí aηíyo nīηwirááro awí nīmeηweagíasáná aηí yoí Romíyo nání níméra nuro e gwí aηíyo ηwiráráná Piripai ηweáyí aríá nīwiro nīgíwí bī Poro nání awí nearo Epapírodaitasomí wiowáríagíá o xamíηo yayí nerí payí rína e dání nearí axomí wiowáríηínigíni.

¹ Poroní tíni Timotio tíni —Yawawí xwíyítá Kiraisoyá wáí wurímeianírai nání xínáípawíníηí nímónírai wīiarígwííwawiríni. Yawawí ámá Piripai ηweagíá Goríxoyá imóníro Kiraisí Jisaso tíni ikáríníro egíáyíné nīyínéní nání —segí seaipenηweagíáwa tíni seáyí seaíiarígíáwa tíni aí nīyínéní nání payí rína nearí mónaparíηwí. ² “Negí ápo Goríxo tíni Ámíná Jisasi Kiraiso tíni wá seawianíri seyíné nīwayíróníro ηweapírí nání seaíiri éfísixíni.” nímónaríni.

“Seyíné nání Goríxomí yayí wiaríηáríni.” uríηí náníríni.

³ Íníná seyíné nání dīηí nináná Goríxomí yayí wiaríηáríni. ⁴⁻⁵ Nioní sítá seyíné Goríxomí dīηí wíkwírogíáyimí dání agwí ríná nání xwíyítá Jisaso nání wáí wurímeianí nání nawíní ikáríníηwáyíné eηagi nání omí gíní gíná ríxíηí nīseauríyiríná dīηí nífání ninaríηagi uraríηáríni. ⁶ Nioní dīηí re yaiwiaríηáríni, “Goríxo —O seyíné xíomí dīηí wíkwíróáná iwamító pírániηí seaímíxíηoríni. O sítá Jisaso weapíníáyí nání seyíné yóí ámí bī tíni bī tíni nímóga upíríá nání pírániηí nīseaimíxa unfáríni.” Dīηí e nīyaiwirí nání dīηí síηá nīseaeánírí omí yayí e wiaríηáríni. ⁷ Ayí rípi nání seyíné nání yayí nīniníríná “Ayí xíxeni ayo ninaríηíríni.” nímónaríni. Nioní xwíyítá Jisaso yayí neainaríηípi nání gwí aηí tíyo nīηwearínáraní, xwíyítá nīmeeararígíápi orakínímínírí nírírínáraní, apí sopíηí oomínírí nírírínáraní, seyíné Goríxo wá nīnīwianírí e éwínigínírí nírípeaηoní tíni nawíní ikáríníηagíá nání nioní dīηí síxí seayíηíni. ⁸ Kiraisí Jisaso seayaríηípa nioní ení dīηí síxí nīseayírí nání síηwí oseanímínírí íkíníηí sípí niaríni. “Poro nepa nene síηwí neanímínírí nání íkíníηí sípí ríá wiaríni?” nīseaimóníríná Goríxo nioní e yaríηagi síηwí naníηí eηagi nání raríηíni. ⁹ Seyíné nání Goríxomí ríxíηí nīseauríyiríná rípi uraríηáríni, “Wígí wíníyí nání dīηí sípí nīwiro arírá inarígíápi sayá nímíxa útríxíni. Úrapí néra mú aga xíxeni nījítá nímóníro ‘Goríxo ámá e étríxínírí wímónaríηípi, ayí apírífaní?’ yaiwiro dīηí nīyaíkiroro ‘Sípí imóniηípi, ayí apírífaní? Naní imóniηípi, ayí apírífaní?’ yaiwiro neróná dīηí sípí niníro arírá inarígíápi sayá nímíxa útríxíni.” Goríxomí seyíné nání ríxíηí nīseauríyiríná apíní uraríηáríni. ¹⁰ Ayí rípi nání apí seauríyaríηáríni. Seyíné agwí ríná dání sítá Kiraiso weapíníáyí nání mímóní yarígíáyí yapí mímónípa ero xwíyítá seaxekwímopaxí mímónípa ero epíríá nání dīηí nīyaíkiroro “Síwí wé róníηí imóniηípi, ayí apírífaní?” oyaiwípoyínírí ríxíηí seauríyaríηáríni. ¹¹ Apí seyíné neríná Jisasi Kiraiso seaímíxaríηípimí dání íkítá sogwí naní nīweríná yaríηípa seyíné síwí wé róníηí imóniηípi ayá wí étríxínírí ríxíηí e seauríyaríηáríni. Ámá wí seyíné e yaríηagíá síηwí nīseaníróná “Wé róníηí ayí yarígíápi míkí íkíηo, ayí Goríxorífaní?” nīyaiwiro omí yayí umero seáyí e umíeyoaro epíríá nání ríxíηí e seauríyaríηáríni.

“Nioní gwí ηweaηagi nání xwíyítá Jisaso nánípi yaní nīwéa waríni.” uríηí náníríni.

12 Gí níríxímeáyíné, seyíné rípi nání “Níjía oimónípoi.” nimónaríni. Amípi sípi nioní nímeáf rípi xwíyá yáy neainaríñípi pírí rakínípaquí mimóní nioní nímeáfípi dání ámi bí tñí yaní niwéa uní. 13 Ayí rípi seararíñíni, “Míxí ináyoyá símíñí wínarígíá aní riwámi awí rogíáyí tñí wí re ñweagíá nñí ení ‘Poró Kiraisomí xídariñagí nání gwí ríá ñweani?’ níríro níjía e imóníñoi.” seararíñíni. 14 Ayí rípi ení seararíñíni, “Negí níríxímeá aní rípiñí ñweagíáyí nápi nioní gwí ñweañána Goríxo arírá niaríñagí síñwí nñaníro nání omí ámi bí tñí dñí níwíkwíroro wáyí míwiní ení síxí nñíro Goríxoyá xwíyá nání ananí wáf raríñoi.” seararíñíni. 15 Ayí neparíni. Wíníyí Poroní sípi dñí níaiwíro xwíyá rírowiáí ero yarígíáyí enagí nání Kiraiso nání wáf raríñagí aíwí wíníyí nepa nioní nání dñí nañí níniawíro wáf raríñoi. 16 Dñí nañí e níniawíro yarígíáyí, ayí nioní nání dñí síxí nñíyíro nání re yaiwiarígíáríni, “Xwíyá yáy neainaríñípi xídariñagwí nání xwíyá neameáraníro yarígíápi pírí urakíwíníñíni Goríxo rípeño, ayí Pororíani?” E níyaiwíro wáf urarígíáríni. 17 E neríñí aíwí sípi dñí níaiwiarígíáyí, ayí nepa “Wé róníñí oyaneyí.” níyaiwíro mé nioní gwí ñweañána xwíyá ámi bí tñí umeáraneyíñíni yaríñoi. “Poromí ní múrorane seáyí e owimónaneyí.” níyaiwíríñípi dání wáf urarígíáríni. 18 Apiaú xíxegíni e yarígíápi nání píoi rímíñíni? Wíníyí nepa mimónípa nemána mañípaní wáf uraríñagí níwíníñíni, wíníyí nepa nímónímána wáf uraríñagí níwíníñíni, nípiaúni Kiraiso nání níríro wáf raríñagí nání nioní yáy yaríñíni.

“Nioní síni mípé níñwearíná Kiraisomí seáyí e umepíríá imóníñípi éimígíni.” uríñí náníñíni.

Oyí, nepa yáy emíñíni. Ayí rípi náníñíni. 19 Nioní re níñíni ipímóníñíni, “Ríxíñí seyíné nioní nání Goríxomí nuríyíro kwíyí Jisasi Kiraiso neawírenapíyíñípi arírá níñí yaríñípi dání gwí nioní ñweañána rípi ríxa níñíwárípiñíni.” níñíni ipímóníñíni. 20 Nioní dñí níkwímorí “Nepa e éimígíni.” yaiwiaríñápi nání áma wí aí ayá nímpíríá meníni. Áma síñwí níñaníróná “Kirisó níxídíni nání seáyí e imóníñíni apí ríá yaríni?” níniawíro omí yáy umepíríá nání nioní wáf níñímeríná íníná ayá ígíí mé ení síxí neámíxíñíni yaríñápa agwí ení síni axípi e éimígíni. “Xe síñí ouníni níñíwáríróñáraní, níñípi kirónáraní, Kiraisomí yáy umepaxí imóníñípi éimígíni.” nímpíríni. 21 Nioníyá dñí ayí rípiñíni. Síni xwíá tíyo níñwearíná Kiraisomí yáy umepaxí imóníñípi emíáríni. E nerí aí ríxa níñperíná xwíá tíyo níñwearíná nímeáfípi seáyí e imóníñípi nímeaníáríni. 22 Nioní síni mípé níñwearíná yáy neainaríñípi wáf níñmeríná íkíá sogwí wearíñíyí yapí wepaxí aíwí gímiñí gípi éimígíni imónímíáríni? Síni ñweámígíni imónímíáríni? Ríxa péimígíni imónímíáríni? Nioní majíáríni. 23 Nípiáúni ananí imónímígíni nání ríxa ayagwí imíxáríniñíni. Nioní nípémána nurí Kiraiso tñí níñwearíná dñí nioníyá “Ayí awíaxíñíni.” níyaiwírí aíwí “Nioní e neríñíyí, síni seyíné arírá seaipaxímaní.” yaiwiaríñíni. 24 Ayí nání nioní seyíné arírá seaimí nání mípé xwíá tíyo ñweámí nání “Ayí anípaquíñíni.” nímpíríni. 25 Nioní apí nání “Neparíni.” níyaiwírí níñípi móníni nání seyíné Goríxomí dñí níwíkwíroríni none searéwapíyíñípi xáiwí íá níxíra uro dñí nííá seainíni ení nání re níyaiwírí níjía imóníñíni, “Nioní agwí ríná mípé síni níñwearí seyíné arírá seaimí nání emíáríni.” níyaiwírí níjía imóníñíni. 26 Nioní ámi seyíné tíámíni bímíápi dání seyíné Kiraisi Jisaso tñí íkáríñíñagí nání yáy seáyími dání epíríá nání “Nioní síni mípé níñwearíná ámi bí arírá seaimí nání imóníñíni.” nímpíríni.

“Axíñíñí nímpíríro xwíyápi xáiwí íá xíríñíñíni.” uríñí náníñíni.

27 Pí pí níñmóníñíyí, úrapí mé áma xwíyá Kiraiso nání yáy neainaríñípi dñí wíkwíroarígíáyí epaxípiñíni xídíñíñíni. Nioní ámi níñíni síñwí níseainíñíni, ámi míbí seyíné yarígíápi nání sa aríani níwíríñíni, re raríñagí aríá wímí nání,

“Axíyíníjé nimóniro xwíyá yáy neainaríjépi xáiwí íá xíraríjé.” raríjagá arfá wirí “Ámá apí pírípírí yaníro yarígáyo wákwianíro nání píráníjé níkwímíxíníro díjé ná bíní íá níxíríro yaríjé.” raríjagá arfá wirí emfá nání “Píráníjé díjé wíkwíroarígáyí epaxípiní xídíírixíní.” seararíjéni. ²⁸ “Ámá pírí urakianíri yarígáyo Piripai ηweáyí wáyí míwí yaríjé.” raríjagá arfá wímígíní. Ayí seyíné wáyí míyaríjagá síjwí níseanírónáyí, “Nene anínaníwá nání imóníjwaéne enagí nání ríá neaíwapiyaríjé?” yaiwinípirí nání seyíné síwáníjé winaríjé. E neróná sewaníjéyíné ení “Goríxo yeáyí neayímíxemeaníápímí dání ayo múroaníwárfaní?” yaiwinípirí nání síwáníjé inaríjé. ²⁹ Goríxo Kiraisomí díjé owíkwírópoyíníri síjwí seaníjémaní. Omí nuxídíríná ríníjé bí ení wímeáwínígíníri síjwí seaníjé enagí nání ámá wí pírí searakianíro yaríná xwíyá yáy neainaríjépi xáiwí íá xíríírixíní. ³⁰ Eníiná nioní seyíné tíjímíní wáf emearíná ámá wí nípkwíní míníkáripa yaríná síjwí nanígápi tíni agwí ríná ení “Poromí ámi sípí wíkáraríjé.” raríjagá seyíné arfá e wíarígápi tíni axípi seyíné ení seaímeaaríjagí nání seararíjéni.

2

“Díjé axípiní íá níxíríri éfírixíní.” uríjé náníriní.

¹ Kiraiso seainíjépi dání díjé wíá bí míseaónípaxíraní? O wá seawianíjépiní dání míjé íkíjwí míseamíripaxíraní? Seyíné kwíyí Goríxoyápi tíni míkumíxínípa reníjé? Segí imónígáyí tíni díjé sípí iníro wá wíaneníro mínípaxíraní? ² Apí nípiní nepa imóníjagí nání “Poró díjé nífá onímíápi míwiní ayá wí owiníni.” níseaimóníríná rípi éfírixíní. Díjé ná bíní axípiní íá níxíríri éfírixíní. Díjé sípí inarígá axípiní íá níxíra úfírixíní. Axíyíníjé imóníírixíní. Apí oyaneyíníroná díjé ná bíní tíniní nímoró ríníírixíní. ³ Seyíné sípí nímonímáná mepa ero wárixayíné nímonímáná mepa ero éfírixíní. Woxíní woxíní re yaiwiníírixíní, “Nioní síyíkwíjépiníjé imóníjáná gí wí seáyí e rínimóníjé?” yaiwiníírixíní. ⁴ Seyíné re míyaiwí, “Nioní gí díjé e nímonaríjépiní níxídíránéná ayí apáníriní.” míyaiwí ámá wí wímonaríjépi ení “Ananí oyaneyí.” yaiwíírixíní.

“Kiraiso síyíkwíjépiníjé nímoníjépiní dání Goríxomí seáyí e uméyoaríriní.” uríjé náníriní.

⁵ Seyíné Kiraisí Jisaso yapí pákíní nímoníro o xwíá tíyo nání níbíríná díjé monípa seyíné ení axípi mófírixíní. ⁶ O Goríxo imóníjépa aga nepa nímonírí aiwí wí re míyaiwiníjépiní, “Goríxo tíni xíxeni imóníjépi wí míwáramopaxí imóníjéni.” míyaiwí nerí ⁷ e imóníjépi píni níwíarímí aga ámá wóníjé nímoníríná omíjé wíinífa nání Goríxoyá xínáí wíníjé imóníjépiní. ⁸ Ámá imóníjépa nímonímáná xewaníjé síyíkwíjépiníjé nímonírí Goríxo uríjé arfá níwirí xíxeni xídíjépiní. Ayí nípenífa nání marfái, yoxáfpámí yekwíroaráná penífa nání aí Goríxo uríjé arfá níwirí xíxeni xídíjépiní. ⁹ Jisaso e éfí enagí nání Goríxo seáyí e numéyoarí yoí wíyo níyoní seáyí e múroníjépi wíriníjépiní. ¹⁰ Ayí rípi nání e eníjépiní. Anínamí ηweáyíraní, xwíáyo ηweáyíraní, xwíarímí ínímí ηweáyíraní, níni yoí Jisaso arfá níwiróná xómíjé níyíkwíro yáy umero ¹¹ woákíki níwiróná “Níyoní nání Ámínáo, ayí Jisaso Kiraisoríní.” ríro epírfá nání Goríxo omí numéyoarí yoí seáyí e imóníjépi wíriníjépiní. Kiraisomí ámá seáyí e uméíapímí dání ápo Goríxomí ení seáyí e umepírfáriní.

“E éfírixíníri yeáyí seayímíxemeaníyíné xíxeni apí éfírixíní.” uríjé náníriní.

¹² Gí díjé síxí seayínáyíné, Jisaso “Gí díjé tíni bí oemíní.” míyaiwí Goríxo uríjé arfá níwirí xíxeni níxídíríná síjwepígí neainí enagí nání seyíné xámí Goríxo ríjépi arfá yímígí níwíro xíxeni yagfápa nioní seyíné tíni ηweajánání marfái, agwí

ríná nioní t́nì m̀iṅweá segípi n̄iṅwearíná aí axípi e arfá ýmígt̄ n̄iwiro pírán̄iṅ xidírx̄iṅ. Xixeni pírán̄iṅ n̄ixídiróná omí wáyf̄ wiro óf̄ wiro nero nan̄f̄ e éfr̄ix̄iṅri yeáyf̄ seayim̄xemeañf̄ȳné xixeni axípi éfr̄ix̄iṅ. ¹³ Xfo wimónar̄iṅp̄i “E oyaneyf̄.” seaimón̄ro xixeni e ero ep̄r̄i nán̄i s̄k̄k̄f̄ seom̄ixar̄iṅo, ayf̄ xfo en̄aḡi nán̄i rar̄iṅiṅ.

“Seaiméáfp̄i nán̄i an̄iṅúm̄f̄ ikaxf̄ m̄ir̄f̄ yayf̄n̄i éfr̄ix̄iṅi.” ur̄iṅf̄ nán̄ir̄iṅi.

¹⁴ Pí pí seȳné yar̄iḡáp̄i nerf̄ná an̄iṅúm̄f̄ ikaxf̄ m̄ir̄ipa ero xwiyf̄á xim̄ixim̄f̄ nin̄r̄i m̄ir̄ipa ero éfr̄ix̄iṅi. ¹⁵⁻¹⁶ Segf̄ yar̄iḡáp̄im̄i dán̄i ámá wí xwiyf̄á seaxekw̄mopaxf̄ mimón̄ipa ero siyikw̄f̄ mín̄iḡáȳné imón̄ro oépoȳn̄r̄i “An̄iṅúm̄f̄ ikaxf̄ m̄ir̄ipa ero xwiyf̄á xim̄ixim̄f̄ nin̄r̄i m̄ir̄ipa ero éfr̄ix̄iṅi.” searar̄iṅiṅ. Niaíw̄f̄ Gor̄ixoyán̄iṅf̄ imón̄iḡáȳné s̄in̄i xwf̄á t̄f̄yo n̄iṅwearóná ámá xar̄ixar̄f̄ ero uyf̄n̄if̄ ero yar̄iḡáyf̄f̄ t̄n̄i n̄iṅwearo aí xwiyf̄á m̄iseaxekw̄mopaxf̄ȳné oimón̄f̄poȳn̄r̄i e searar̄iṅiṅ. Seȳné ámá sipí ayf̄ t̄n̄i n̄iṅwearo xwiyf̄á d̄iṅf̄ n̄iyim̄iṅf̄ imón̄iṅp̄i meap̄r̄f̄a nán̄i r̄in̄iṅp̄i nur̄iróná w̄f̄an̄iṅf̄ wóm̄ixar̄iṅoi. Seȳné an̄iṅf̄ e néra nurónáyf̄, s̄f̄á Kiraiso weap̄n̄f̄ayim̄i nion̄i d̄iṅf̄ re seaiaiwim̄f̄ar̄in̄i, “Nion̄i n̄iyun̄imáná an̄iṅf̄ min̄f̄ wíwap̄ȳiṅáp̄i surf̄má mimón̄f̄ r̄ixa xixeni rí rip̄imón̄igo?” n̄iseaiawir̄i m̄ixf̄ seameak̄n̄im̄f̄ar̄in̄i. ¹⁷ Seȳné Gor̄ixom̄i d̄iṅf̄ n̄iw̄kw̄roro x̄idar̄iḡáp̄i, ayf̄ nan̄w̄f̄ o nán̄i r̄idiyowá yar̄iḡáp̄in̄iṅf̄ imón̄in̄i. Nion̄i seȳné omí pírán̄iṅf̄ ox̄íd̄f̄poȳn̄r̄i n̄iyun̄imáná seaíwap̄yarf̄ná ámá wí n̄ip̄ikíáná ragf̄ nion̄iyá púf̄p̄i, ayf̄ iniṅf̄ wain̄f̄ r̄idiyowá seȳné yar̄iḡáp̄i r̄f̄á ápiáw̄f̄ xwé owen̄r̄i seáyf̄ e iwayim̄óf̄ap̄n̄iṅf̄ imón̄in̄f̄ar̄in̄i. Nion̄i n̄in̄ip̄ikíáná aí seȳné Gor̄ixom̄i pírán̄iṅf̄ ox̄íd̄f̄poȳn̄r̄i r̄ixa seaíwap̄ȳiṅám̄i n̄ip̄ikíá en̄aḡi nán̄i anan̄i nion̄i n̄iḡf̄ n̄imeáfp̄i nán̄i yayf̄ er̄i seȳné nán̄i yayf̄ er̄i em̄f̄ar̄in̄i. ¹⁸ Seȳné en̄i axípi nion̄i yayf̄ yar̄iṅápa segf̄ seaimeáfp̄i nán̄i yayf̄ ero nion̄i n̄imeáfp̄i nán̄i yayf̄ ero éfr̄ix̄iṅi.

Timotio nán̄i ur̄iṅf̄ nán̄ir̄iṅi.

¹⁹ “Áminá Jisaso ‘Anan̄ir̄iṅi.’ n̄iwimón̄ir̄fnáyf̄, nion̄i s̄f̄á ár̄fn̄f̄ wí n̄ipwémáná en̄áná Timotio seȳné t̄f̄iṅf̄ e yaxw̄f̄ n̄enap̄r̄i seȳné imón̄iḡáp̄i nán̄i áwan̄f̄ n̄iráná d̄iṅf̄ w̄f̄a nón̄n̄f̄a nán̄i uowár̄f̄im̄iḡin̄i.” nimón̄ar̄in̄i. ²⁰ Ámá nion̄i t̄n̄i re ṅweaḡf̄áyf̄f̄ wo seȳné nán̄i d̄iṅf̄ n̄imor̄fná Timotio moar̄iṅp̄a m̄imoar̄iṅf̄ en̄aḡi nán̄i “Omí uowár̄f̄im̄iḡin̄i.” searar̄iṅiṅ. O nepa seȳné nán̄i “Ar̄ige r̄f̄a imón̄iṅoi?” n̄iyaiwir̄i mimáyo t̄n̄iṅor̄in̄i. Ámá re ṅweaḡf̄áyf̄f̄ wí axípi mimón̄iṅoi. ²¹ Ayf̄ Kirais̄i Jisaso ap̄i nán̄i d̄iṅf̄ omópoȳn̄r̄i wimón̄ar̄iṅp̄i nán̄i d̄iṅf̄ mamó wigf̄ wimón̄ar̄iṅp̄i nán̄in̄i moar̄iḡf̄a en̄aḡi nán̄i omí seȳné t̄f̄iṅf̄ e nán̄i uowár̄f̄im̄iḡin̄i. ²² O m̄im̄iwíaró Kiraisom̄i pírán̄iṅf̄ x̄idar̄iṅo en̄aḡi nán̄i seȳné nijf̄ar̄in̄i. Xám̄i nion̄i xwiyf̄áp̄i wáf̄ ur̄imearf̄ná niaíw̄f̄ xanom̄i san̄f̄ urápar̄iṅp̄a ner̄i san̄f̄ n̄iráp̄iṅor̄in̄i. ²³ Aȳnán̄i “Am̄ipí nion̄i n̄ip̄r̄f̄áp̄i nán̄i r̄ixa an̄iṅf̄in̄i nijf̄á nimón̄ar̄imáná uowár̄f̄im̄iḡin̄i.” nimón̄ar̄in̄i. ²⁴ E ner̄i aí nion̄i d̄iṅf̄ re n̄iyaiwir̄i ip̄imón̄iṅin̄i, “Timotion̄i marf̄á, n̄iwan̄iṅon̄i en̄i Ámináoýá d̄iṅf̄yo dán̄i s̄in̄i mé seȳné t̄f̄ám̄in̄i b̄im̄f̄ar̄in̄i.” n̄iyaiwir̄i ip̄imón̄iṅin̄i.

Epap̄irodaitaso nán̄i ur̄iṅf̄ nán̄ir̄iṅi.

²⁵ E ner̄i aí nion̄i d̄iṅf̄ re yaiwiár̄f̄in̄i, “Epap̄irodaitaso —O ḡf̄ n̄ir̄ix̄f̄meáon̄iṅf̄ imón̄iṅf̄ wor̄in̄i. Jisaso nán̄i wáf̄ urar̄iṅwáp̄i nán̄i gw̄f̄ món̄iṅwáyf̄ wor̄in̄i. Xwir̄ix̄f̄ n̄imear̄iḡf̄a r̄ip̄i nán̄i en̄i gw̄f̄ n̄imón̄iṅf̄ȳf̄ wor̄in̄i. Seȳné nion̄i t̄f̄iṅf̄ e nán̄i uowár̄enapáná san̄f̄ n̄irónar̄oñf̄ȳf̄ wor̄in̄i. ‘O nion̄i t̄n̄i re s̄in̄i ám̄i b̄i t̄n̄i on̄wean̄i.’ n̄iyaiwir̄fná nan̄f̄man̄i. Ám̄i seȳné t̄f̄iṅf̄ e nán̄i ouowár̄enap̄im̄in̄i.” yaiwiár̄f̄in̄i. ²⁶ O seȳné nán̄i ík̄n̄iṅf̄ sipí wir̄i seȳné xwiyf̄á “O Rom̄iyo n̄irémómáná s̄im̄ix̄f̄ wen̄i.” r̄inar̄iḡáp̄i arf̄á wíf̄a en̄aḡi nán̄i d̄iṅf̄ r̄f̄á uxer̄i yar̄iṅaḡi nán̄i seȳné t̄f̄iṅf̄im̄in̄i ouowár̄enap̄im̄in̄i. ²⁷ Xám̄i o nepa s̄im̄ix̄f̄ xwé ner̄i r̄ixa n̄ip̄ém̄in̄r̄i éf̄ aiw̄f̄ Gor̄ixo wá wian̄f̄p̄im̄i dán̄i ám̄i nan̄f̄ en̄iṅin̄i. Om̄in̄i wá m̄iwian̄f̄ nion̄i en̄i wá n̄iwian̄iṅin̄iṅin̄i. Ayf̄ r̄ip̄i nán̄i searar̄iṅin̄i.

Epapírodaitaso niperínáyí, Poro díní sípí ayá wí winíginí wá nîwianíri naní imíxíngí enagí nání “Nioní ení wá nîwianíngíní.” seararíní. ²⁸ Ayínání seyíné omí síngwí nîwíníroná díní nífá seainíri nioní “Piripai ñweáyí síní Epapírodaitaso nání ‘Símíxí xwé yaríní.’ rífa yaiwiaríngí?” nîyiwirí ududí ninaríngí ení píní wíaríri oníníri aga ayá wí “Seyíné tíámíní ourowárímíní.” nimónaríní. ²⁹ Ayínání o ámí seaímeááná “Negí Ámínáo tíní ikáríníngwáyí woríani?” nîyiwiro yayí tíní numímíníro yayí umero ámá óníní imóníngíáyí nání “Seáyí e imóníngíáyíríani?” yaiwiro éríxíní. ³⁰ O “Kiraiso wimónaríngí owiimíní.” nîyiwirí neríná ríxa nîpémíníri ení enagí nání seararíní. O seyíné aŋwí e meŋagí nání arírá mînipaxí imóníngí xewaníngí Poromí owimíníri nîniríná yoí mayí nimóníri ríxa nîpémíníri ení enagí nání seararíní.

3

Iyí símí sío wákwínaríngíápímí díní wíkwíroraríngíáyí nání uríngí náníri.

¹ Gí nîríxímeáyíné, xwíyífá yoparí bí rípi osearímíní. “Ámínáo tíní ikáríníngwaéneríani?” nîyaiwíníro díní nífá seainíwíníngíní.

Xámí ríwamíngí nearí seaipowáriénaríngíápí ámí axípi nearíná animímí mîniaríngagí eaaríní. Nioní e neríná ámá wí yapí seaíwapíyipríxíníri síngwí rírímíxí seaimí enagí nání raríní. ² Ámá síwí uyíní yaríngíyí yapí imóníngíáyí —Ayí sípí imóníngí yaríngíáyíríni. Díní xéngwí re moaríngíáyíríni, “Iyí símí sío wákwíníngíápímí dání Goríxoyá síngwíyo dání ámá wé róníngí imónaríngíáríní.” Xéngwí e nîyiwiro sío róníngíáyíríni. Ámá ayí seyíné yapí seaíwapíyipríxíníri síngwí tíní éríxíní. ³ Ayí rípi nání seararíní. Nene Goríxo kwíyí neaiaríngíápímí dání omí yayí umerane Kiraisí Jisaso neaiaríngíápímí nání seáyí e umerane yaríngwaéneríní. Negí imóníngwápímíraní, newaníngene yaríngwápímíraní, díní nîwíkwírorane díní re mîyiwiaríngwaéneríní, “Apiaúmí dání ananí Goríxoyá síngwíyo dání wé rónípaxí imóníngwíní.” nîyaiwirane díní síngá neaeánaríngímaní. Sío wákwíníngwaéneraní, mîwákwíníngwaéneraní, Goríxoyá síngwíyo dání nepa sío wákwíníngí imóníngíáyí, ayí nene Kiraisomí díní nîwíkwíroríngíápímí dání e imóníngwíní. ⁴ Nioní gí imóníngíápímí, nîwaníngoní yagápíraní, apiaú nání díní nîmoríná “Apáníríani?” nîyiwirí díní síngá neánípaxí aiwí apiaúmí dání wé róníngí imónípaxí meŋagí nání díní wí e nîyiwirí díní síngá neánaríngímaní.

“Xámí díní síngá nîneága wagípi paimímí wiaríngí.” uríngí náníri.

Ámá wí “Newaníngene apání imóníngwíní.” nîyiwiro díní síngá weánaríngagí aí nioní anípaxí imóníngíní. ⁵ Ayí rípi nání seararíní. Sífá inókí nîxíriŋe dání sífá wé wíúmí dání waú wo óráná iyí símí sío nîwákwíngíoníri. Isíreryí woníri. Síyikí Bejímányápímí dáníoníri. Gí nieáríawé Xibíruyí woníri. Nwí ikaxí eáníngíápímí nioní Parisí imóníngá woní enagí nání xíxení xídaríngá woníri. ⁶ Gí nieáríawé érowiápíngíápí xíxení oxídímíníri éáyí símí nîxeadípéníri neríná Jisasoáyá síyikí imóníngíáyó xeaníngí wíkwímeagáoníri. Ámá ngwí ikaxí eáníngíápímí nîxídiríngíápímí dání wé róníngí yaríngíápá nioní ení e xíxení yaríngá enagí nání ámá ayairí wí nípaxí mimóníngáoníri. ⁷ E nerí aiwí Kiraisomíní aníngí díní wíkwírómfá nání xámí pí pí díní síngá nîneága wagípi agwí ríná ríxa paimímí wiaríngíaríní.

“Wé róníngí Kiraiso neaiaríngíápímí dání imónípaxíngí oimónímíní.” uríngí náníri.

⁸⁻⁹ Apíní maríái, gí Ámíná Kiraisí Jisaso nání níjía xíxení nimónírná imóníngápi, ayí nioní Judayí wo nimóníngíápímí dání imónagápíraní, nîwaníngoní yagápíraní, nîmúróníri seáyí e imóníngagí nání “Xámí yagápi ríxa sípí imóníni.” yaiwíní. Ai, o níngípi nání díní nîmoríná “Xámí díní síngá neánagípi, ayí síkípiáníngí

imóniñpírífaní?” yaiwiñini. Anijí Kiraiso tñni kumixinirai o tñni nawíni ikáriniri emfa nání e yaiwiñini. “Wé rónijí xewanijoni ñwí ikaxí eániñpí xídaríñapimi dáni imónipaxí enjípí oimónimini.” mñnimóní wé rónijí Kiraisomi dñjé wíkwíroáná imónipaxí enjípí —Apí Gorixo áamá xewaxomi dñjé wíkwíroaríñagí nñwíniríná “Wé rónigíáyíriní.” ráraríñpíríni. “Apíni oimónimini.” nimónaríñagí nání “Xámi dñjé síñá neánagípi, ayí sikípiániñjé rimónini?” yaiwiñini. ¹⁰ Enjé eániñjé Kiraiso nñperi ámi wiápíñimeañjípí nioni eni axípi nímeari ríñijé o meañjípí axípi meari dñjé o niyaiwirí penjípí axípi yaiwirí emfa nání o tñni erimeániñgwíloni imónimigíniri “Siyikwípiániñjé imóniñpí rífa imónaganigíni?” yaiwiñini. ¹¹ Pegíáyí nñwiápíñimeañjíná nioni dñjé niyimíñjé tññáoni imónimífa nání re nimónaríni, “Kiraiso tñni erimeániñgwíloni imónimigíni.” nimónaríni.

“Áamá yamíyamúrónigí niniróná yarigíápa yaríñáoniríni.” uríñjé nániríni.

¹² “Nioni Gorixo dñjé ‘Poró e imóníwiniñgíni.’ niaiwiñjípí tñni ríxa xixeni imóniñjini.” mñseararíñjini. “Ríxa yóí imóniñjini.” mñseararíñjini. E mñsearípa nerí aí Kiraisí Jisaso Poró e imóníwiniñgíniri ífa niyamixíñjípí tñni xixeni imónimigíniri símí nñxeadípeniri néra waríñjini. ¹³ Nñrixímeáyíné, “Nioni apí tñni ríxa xixeni imóniñjini.” mñyaiwí rípiñi ífa nixiríri yaríñjini. Xámi imónagápi nání arífa níkeamori síni mímónípa enjípí nání dñjé nímori yaríñjini. ¹⁴ E neríná áamá yamíyamúrónigí niniróná ipímoáríñjípí omeaneyíñro íkífa oranjíríñje nání iríñí warigíápa nioni eni Gorixo nene nání ipímoáríñjípí —Apí Kiraisí Jisaso neaiñjípimi dáni dñjé niyimíñjé añíñami dáni imónaníwá nání Gorixo wáí nearepeáríñpíríni. Apí meámigíniri axípi éñijé nerí iríñí waríñjini.

¹⁵ Dñjé yóí imóniñwaéne dñjé xegí bñ mímó nioni seararíñjípíni mówanigíni. Seyíné dñjé nioni nímori seararíñjípí marífaí, dñjé xegí bñ ífa nixirírónyáí, Gorixo apí nání eni wífa seaókímixínífaríni. ¹⁶ E nerí aí dñjé nanjé nene ríxa nímorane xiríñwápi xaíwí wakírímixíwanigíni.

“Nioni ikaníñjé niaxídípoyí.” uríñjé nániríni.

¹⁷ Nñrixímeáyíné, síñwepígí nioni enjípimi niaxídípoyí. Síñwepígí none yaríñwápa yarigíáyo eni síñwí mí ómíxaxídípoyí. ¹⁸ Ayí rípi nání seararíñjini. Áamá obaxí wigí dñjéyo nixídiróná yarigíápimi dáni rénijé nñriro síwá neainaríñjoi, “Xwíyífa Kiraiso yoxáípami yekwíroaráná neaiñjípí nání ríñijípí nání mñneaimóní o tñni xepíxepá róniñwini.” Éñijé nñriro síwá neainaríñjoi. Áamá e yarigíáyí nání ríxa ámi ámi searayíñanigíni. Agwí eni síñwíríxí tñni seararíñjini. ¹⁹ Ayí rípi nániríni. Áamá ayo Gorixo anñmíximínífaríni. Wigí agwí wiaríñjípí nánini mñjé inarigíápi, ayí ñwífániñjé xirarigíáyíriní. Wigí yarigíápi ayá wimopaxí imóniñagí aiwi weyí menarigíáríni. Amípí xwífa tíyo wenjípí nánini símí símí e nítíñro yarigíáríni. ²⁰ Áamá ayí e yaríñagífa aí ayí rípi nání “Síñwepígí nioni enjípimi ikaníñjé niaxídípoyí.” seararíñjini. Nene añíñami ñweañíwaéneríni. Áminá Jisasi Kiraiso e dáni nñweapíri yeáyí neayimíxemeáwiniñgíniri wenijé nerí ñweañíwaéneríni. ²¹ O nñweapíri negí wará urí epaxí imóniñjé tíyí xíoyániñjé oimónípoyíñiri neaimíxáná awíaxí oyá imóniñjépa axípi e imónaníwáriní. Ayí xegí enjé eániñjé amípí nñni ínmi onuríñpoyíñiri wimíxipaxí imóniñjípí tñni negí warápi oyániñjé neaimíximínífa enjagí nání seararíñjini.

4

¹ Ayínáni dñjé síxí seayíñáyíné, síñwí seaniñmíniri nání íkíñijé sípí niaríñyíné, Jisasomi píraníñjé nñxídiríñjípimi dáni dñjé nífa nímíxiro Gorixo e éwíñgíniri nñrípeáaná mñmíwíaró enjapí nání síwániñjé niníro yarigíáyíñeríni. Seyíné iríwá mé “Ámináo tñni ikáriníñwaénerífaní?” niyaiwiníro xaíwí dñjé síxí nñriro ñweáfríxini.

Apixí wípaúmi ur-ijí nánirini.

² Yuodiaíxi tñni Sidikíxi tñni ení rirémixí bî oeaimini. Aípagwí Ámináo tñni ikárinigípagwí enagi nání nawíni nimóniri ñweápiyi. ³ Ai, xwiyápi wáí uraníwi nání ríkwínijí nimóniri gwí nawíni mónigwííoxini, joxi apixí ípaú diñí ná bini xiripisi nání wimiximini érixini. Nioni tñni xwiyá yayí neainaríñí imónijípi wáí urimeani nání gwí nimónigípaú enagi nání raríñini. Ípaú Kíremedo tñni wá nioni tñni wáí uraríñwáowa tñni ení gwí nimóniri nawíni egípaú enagi nání raríñini. Ayíyá yof íkwí diñí niyimíñí imónijípi meapíranami ñwirárinini.

“Awayini érixini.” ur-ijí nánirini.

⁴ Seyíne ínina “Ámináo tñni ikáriníñwaénerfani?” niyaiwiniro yayí érixini. Ámi axípi dirírf bî oseaimini. E niyaiwiniro yayí érixini. ⁵ Ámá nñni “Ayí sanigíyárfani?” seaiawipírfi nání awayini nîpení nimóniro érixini. Ámináo weapínta nání ríxa añwi e enagi nání seararíñini. ⁶ Wí ududí mîseainipani. Pí pí seaímeáána Goríxomi urírfixini. Omi nurírná rixíñí “Anani e neaii.” uríro yayí wiro érixini. ⁷ E nerónáyí, seyíne Kiraisi Jisaso tñni nawíni ikárinigí enagi nání niwayíroniro kikiá ñweapírfi nání Goríxo anani e seaimixínfáriní. Niwayíroniro kikiá ñweapírfi nání Goríxo seaimixínfápi, api nání ámá xixeni níjía oimónaneyiniro aiwi wí “Ayí apírfani?” yaiwipaxí mimónijípirini. Goríxo api tñni seaimixánáyí, wí diñí sípi seaimixiri ududí seainiri epaxímani.

“Naní imónijípi nánini diñí nimoro érixini.” ur-ijí nánirini.

⁸ Niríxímeáyíne, yoparf bî rípi osearimini. Pí pí nepa imónijípi tñni pí pí seáyi e umepaxí imónijípi tñni pí pí wé rónijí imónijípi tñni pí pí síyikwí mínijí imónijípi tñni pí pí awíaxí imónijípi tñni pí pí weyí umearigíá imónijípi tñni —pí pí síwí yadimíñí imónijípirani, pí pí síwí yayí umepaxí imónijípirani, api nîpini nání diñí pikínírfixini. ⁹ Amípi nioni seaíwapíyíána seyíne “Neparini.” niyaiwiro umímíngíápi —Api aría niro síñwí nanaxídiro egíapírfini. Api néra úrfixini. E néra nurónáyí, Goríxo —O xíoyá diñí tñni ámá niwayíroniro kikiá ñweapírfi nání wimixaríñorini. O xegí diñí tñni seakíkeyonfáriní.

“Seyíne nioni nání diñí nimoarigíápi nání yayí ninarini.” ur-ijí nánirini.

¹⁰ Emá ayá wí ríxa nîpwémána enána seyíne ámi nioni nání diñí nîmoro amípi wí wiowárenapíagi nání “Ámináo tñni nawíni ikáriníñáonírfani?” niyaiwiri yayí ayá wí yaríñini. Xámi íná nioni nání diñí nînimoro aiwi nioni añwi e menagi nání saní nîrápíaxí mimónijagi nání nioni níjfarini. ¹¹ Nioni amípi wí nání díwí níkeamóniri nání mîseararíñini. Nioni ríxa re niyaiwiri éwapíñíjarini, “Pí pí nimónírnáyí, ayí anani xe oimónimini.” niyaiwiri éwapíñíjarini. ¹² Nioni wireñí meáníñáoni nimóniri níñwearíñarani, sírfi muní nimóniri níñwearíñarani, “Ayí ananirini.” niyaiwiri kikiá ñweámíta nání ríxa néwapíñiri níjía imónijini. Pí pí wí nímeáánarani, agwí ímí nîniyiríñarani, agwí nîniríñarani, “Ayí ananirini.” niyaiwiri kikiá emíta nání ínimí imónijípi nání ríxa néwapíñiri níjía imónijini. ¹³ Api, ayí rípirini. Kiraiso ení síxí neámixíñípimi dání pí pí nímeáána “Ananirini.” niyaiwiri kikiá ñweapaxírfini. ¹⁴ E neríñí aiwi xeaníñí rípi nímeáána seyíne arírá owianeyini nígíápi weyí seamearípaxí nígfárfini. ¹⁵ Piripai ñweáyíne, nionini marfái, sewaníñíyíne ení rípi nání níjfarini. Iwamíó nioni xwiyá yayí neainaríñípi wáí nírfírná Masedonia píropenísyó píni níwiárfimí unáina Jisaso yá síyikí imónigíá añí bimi ñweagíápi marfái, seyíneni nioni saní nírápaniro nání wiowárenapíyigíawixini. ¹⁶ Nioni píni níseawírfimí nurí síni ná jfami mú añí Tesaronaikayo e ñweañána ná bini mîwiowárenapígfawixini.

Biaú wiowárenapigfáriní. ¹⁷ Ámí bí wiowárenapfírixiníri mīseararīñiní. Seyíné nioní nání wiowárenaparīñagfá enagi nání Gorixoxo naní seaiwīnīgīnīri seararīñiní. ¹⁸ Amípi nīnī seyíné wiowárenapfīpī nīmearíná xixenī nīmearī aí amí surímá wí epákwīnowīnīgīnī. Wiowárenapáná Epapīrodaitaso nīmeámī bīpī rīxa meáá enagi nání nioní rīxa apánīriní. Seyíné saní nīrápanīro wiowárenapfāpī, ayí Gorixoxo nání rīdīyowá sinadīñí naní eaarīñīpīnīñí imónīnī. Apī sinadīñí weááná dīñí yayí winīpaxīnīñí imónīñīpīriní.

¹⁹ Nwíá nioní xīdarīñáo, o seyíné Kiraisī Jisaso tīnī nawínī ikárīnīgíáyíné enagi nání amípi seyíné dīwí ikeamónīgíápī nīseaiapīríná “Amípi nīnī nanípi nání mīmúrónīñáonīrīfani?” nīyaiwirī seáyí e imónīñīpī seaiapīnīfáriní. ²⁰ Negí ápo Gorixomí amá nīnī anīñí miní seáyí e umíeyoáwanīgīnī. “Apī e éwanīgīnī.” nīmónarīnī.

Yayí wiowárīñīpī nánīriní.

²¹ Nioní “Amá Jisasi Kiraiso tīnī ikárīnīgíá nīyoní yayí nīwīlīrīxīnī.” nīmónarīnī. Nīrīxīmeá nioní tīnī re ηweagíáyí ení yayí seaiwárarīñoi. ²² Amá Gorixoyá re ηweagíá nīnī yayí nīseaiwárīro aí amá Gorixoyá mīxí ináyí Sisaoyá anīyo omīñí wīiarīgíáyí anīpaxīriní. ²³ Amíná Jisasi Kiraiso wá nīseawianīri dīñí seakīkayówinīgīnī.

Payí Poro Korosi ηweáyí nání eañnaríni.

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigfá ań yof Korosi ηweagfáyí nání Poro eañnaríni. Ań apí Esia pīropenisfyo ikwíroniηagi aiwi Poro xewanijo pīropenisf ayo nemerfna ań apimi memé Epapiraso ań apimi xwiyfá yayí neainaríñpí wáf urinrí uowárana e ηweáyí wí Jisasomi dñf wíkwírogfawixini. Xwiogwí waú worani, waú waúraní, pwéana Poro Romiyo gwí ηweañana Epapiraso niwimeari áwanf réniñf uríñnigini, “Mimónf uréwapiyarigfá wí Korosi nání nuro Jisasoyá siyikí imónigfáyo ikweakwímf imóniñpí nuréwapiyiro re uraríñoi, ‘Gorixoyá imónimfánrí nisimónirfna Jisasomini dñf niwíkwírorfna apánimani. Aiwa ηwáf ηwiráriníro xwirfá imóníro neríñpimi dánini imónipaxíriní.’ uríro ‘Gorixomi xómñf niyíkwirí seáyí e numero aiwi ańñajfyo ení wí múropaxí mimónini.’ uríro ‘Jisaso Gorixo tñf xixeni imóniñomani.’ uríro nero sekaxí amí bñ tñf bñ tñf seáyí e ikwíkwarímf wiaríñoi.” Áwanf e urfagi Poro Korosi ηweáyí xewf uréwapiyarigfápi rfwímfni omamópoyinrí payí rina nearí Tikikasomi wiowaríñnigini.

1-2 Poroní —Nioní Gorixo nírípeaagi nání Jisasi Kiraisoyá wáf wurímeiaríñá wonirini. Nioní tñf Timotio —O Kiraisomi xfdaríñagi nání negf níríxímeaññf imóniñf worini. O tñf yawawi payí rina Korosi ηweaarigfá Gorixoyá imóníro Kiraiso tñf nawíni ikáriníro egfáyíne —Seyíne níríxímeá Kiraisomi píraníñf xfdarigfáyínerini. Seyíne nání yawawi payí rina nearí mónaparíñwií. Yawawi “Negf ápo Gorixo wá seawianrí oyá dñf tñf seyíne niwayíroníro ηweapírf nání seaiirí éwiniñgini.” yeaimónarini.

“Segf nanf yarigfápi nání Gorixomi yayf wiarigwíriní.” uríñf nánirini.

3 Seyíne nání yawawi Gorixomi —O negf Áminá Jisasi Kiraisomi xanorini. Omí rixiñf níseauriyirainá ínina yayf wiarigwíriní. 4 Xwiyfá re rinfagi arfá niwirane nání, “Korosi ηweáyí Kiraisí Jisasomi dñf niwíkwíroro amá Gorixoyá imónigfá nñf nání dñf sipí wiarigfáriní.” Xwiyfá e rinfagi arfá niwirane nání Gorixomi yayf wiarigwíriní. 5 Seyíne “Aññami dání Gorixo yeáyí neayimíxemeanfáriní.” níríro dñf ikwímogfápi nání nimoro nání Jisasomi dñf niwíkwíroro oyá amá nání dñf sipí wiarigfáriní. Xami xwiyfá nepaxiñf imóniñpí —Apí yayf neainaríñf imóniñpíriní. Apí arfá niwiróna “Nepa Gorixo e neaiinfáriní.” niyaiwiro dñf ikwímogfápi nání arfá wigfáriní. 6 Xwiyfá yayf neainaríñpí ańf nímíni arfá wigfápa seyíne ení arfá wigfáriní. Ańf nímíni amá xwiyfá apí arfá niwiro nání síwf nanf imóniñpí néra uro Jisasomi dñf wíkwíroarigfáyf sayá nimóga uro yarigfápa seyíne iwamfó arfá niwiro wá Gorixo níneawianrí neaiñpí nání xixeni níjfá imónigfáe dání axípi e néra waríñoi. 7 Xwiyfá yayf neainaríñf nioní seararíñapi, ayf Epapiraso searéwapiyíñpíriní. O negf dñf síxí uyíñwá worini. Xwiyfá Jisaso nání none tñf wáf wurímeaianf wá nání gwí móniñwá worini. Seyíne aríra seainfa nání Kiraisomi xínáiníñf nimónirí yaríño ananí dñf uñwiráripaxf yaríñf worini. 8 O seyíne kwíyípi seaainíñpimi dání amá nání dñf sipí niwiro aríra wiarigfápi nání áwanf yearémeanfáriní.

“Seyíne apí apí epírfá nání rixiñf seauriyarigwíriní.” uríñf nánirini.

9 Seyíne nání áwanf e yearémeanf éñagi nání sfá iwamfó arfá wigwíyí dání pñf wí míwiarf seyíne nání Gorixomi rixiñf níseauriya warigwíriní. Rixiñf níseauriya nurainá seyíne rípi rípi oimónípoyinrí urarigwíriní. Seyíne amá Gorixoyáyf e éfrixinrí wimónaríñpí nání níjfá onímiápi mimónf aga xixeni nimónírona dñf

émf saímf moro kwíyf oyápf seaainñpimi dánf “O imónñpí apírñani?” niyaiwiro sñwíf mí wómñxípfñf nánñ imónñro oépoyññf urarñgwífññf. ¹⁰ Seyñné apí apí nimónñmáná rípf rípf epírñá nánñ rixññf seauriyarñgwífññf. Segf pí pí yarñgfñá nípññf nánñ Goríxo yayf winññfá nánñ Ámínáoyá ámá imónñgfáyf epaxípf tññf xixenñ néra úfrixññf rixññf e seauriyarñgwífññf. Seyñné ámá seaikwiárññpaxf imónññf xixegññf epírñá nánñ enñ seauriyarñgwífññf. Nijñfá Goríxo nánñ imónñgfápf sayá nimíxa upírñá nánñ enñ seauriyarñgwífññf. ¹¹ Seyñné pí pí seaímeááná yayf tññf “Ananñññf.” niyaiwiro xwámámf wípfñfá nánñ Goríxo xegf enñf sixf eánñpimi dánñ —Apí xfo nikñññf seáyf e imónññpíññf. Apimi dánñ enñf seaímñxññfá nánñ enñ rixññf seauriyarñgwífññf. ¹² Ámá ápo Goríxo tññf wíá óññe ñweapírñfáyf imónñpírñápf seyñné enñ axípf e imónñpaxf seaimñxññf enagf nánñ seyñné enñ wíá xfo óññe ñweapírñfáññf. Ayññfáñf seyñné omí yayf umepírñá nánñ enñ rixññf seauriyarñgwífññf. ¹³ O sñf yinñe obomí simañwíyónññf wurñnagwaé dánñ ññeakwamñxññf xegf xewaxo, dññf sixf uyñoyá xwioxíyo ñweáfríxññf neawárññfññf. ¹⁴ O xegf xewaxo neapeññpimi dánñ ññeoroayírórññfá negf íwf yarññwápf yokwarñmñ neaññññf.

Kiraiso, niyoni seáyf e wimónñño nánñ urññf nánñññf.

¹⁵ Kiraiso, nene sñwíf winññwáfo, o Goríxo, nene sñwíf mñwinñpaxf imónñño nánñ “E imónññorññf?” yaiwianñwá nánñ piaumñmñ neainarññññf. Amípf nññf Goríxo imñxññpimi seáyf e múroññorññf. ¹⁶ Ayf rípf nánñ “Seáyf e múroññorññf.” seararññññf. O amípf xwíáyo enñyfññf, aññnami enñyfññf, sñwíf winñpaxf imónññpíññf, mñwinñpaxf imónññpíññf, pí pí kwíyf enñf eánñro seáyf e imónñro yarñgfáyfññf, apí nípññf Goríxo nimñxíññfá xewaxoyá wéyo dánñ imñxññfññf. Apí nípññf nimñxíññfá oyá wéyo dánñ imñxññfññf marñfáñf, apí nípññf omí yayf umepírñá nánñ enñ imñxññf enagf nánñ rarññññf. ¹⁷ O amípf sññf mimónñpa enñmñ ñweaagorññf. O xegf enñf eánñpimi dánñ amípf sññf xegf wenñpa wenñ. ¹⁸ Mññyimi wará nípññf íñmñf wurñññpíññf Kiraiso mñññññf imónññomí xíoyá síyikf imónñgfáyf íñmñf wurñññagfá nánñ seáyf e wimónññorññf. Xegf síyikf imónñgfáyo mñkf íkññorññf. Amípf nípññf nánñ xíránñf xíránñf imónñfo imónññfá nánñ xwárñpáyo dánñ ññwiápfññmearññfá of imomeaññorññf. ¹⁹ Ayf rípf nánñ seararññññf. Goríxo xewanñño “Nionñ imónññfá nípññf gñf íwomí xe sixf owíñññf.” wimónñarññf enagf nánñ xewaxo xixenñf e imónññfññf. ²⁰ Goríxo amípf nññf xwíá tñyo enñyfññf, aññnami enñyfññf, amípf nññf xegf xewaxo éfñmí dánñ pñyfá wírárññfwanígnññf enññññf. Sipí ámá wikárarñgfápf nánñ xegf xewaxo yoxáfpámi yekwíroáráná xegf ragf púfñmí dánñ yíyf xópé nionñññf imónñmñññf enññññf.

“Goríxo xfo tññf gwiaumf inñpaxf imónññwá nánñ neaimñxññfññf.” urññf nánñññf.

²¹ Xámí seyñné dññf sipí moro sipí ero yagfápfñmí dánñ Goríxomí sñmñf tññf wiro o tññf nawíññf mimónñf xepñxepá rónñro yagfáyfñné enagf aiwí ²² o xegf xewaxo ámá nimónññf yoxáfpámi penññpimi dánñ xfo tññf nawíññf gwiaumf inñpaxf imónñpírñá nánñ seaimñxññfññf. Xegf sñwíf aññe dánñ éf seauráráná seyñné síyikwí mñññgfáyñné imónñro igfánññf eámónñgfáyñné imónñro xwíyfá mñseaxekwímopaxf imónñro epírñá nánñ e seaimñxññfññf. ²³ E seararññagf aí seyñné xwíyfá yayf neainarññpí —Apí aññf nñmññf ñweagfáyo ríxa wáf urñmemñwápfññf. Poronñf enñf wáf urñmemñfá nánñ imónññpíññf. Apí seyñné aga xaiwí fáf ññxíra uro dññf ññwíkwíroróná sñf munñf ero xwíyfá apí iwamñfo arñfá ññwiróná “Neparññf. Goríxo nanñf e neaññfárññf.” yaiwigfápf nánñ sññf dññf ññwíkwímóa uro nerónáyf, Goríxo seyñné ríxa síyikwí mñññgfáyñné imónññáná xegf sñwíf aññe dánñ éf seaurárññfárññf.

“Rñññf mearí wáf urññf yarññññf.” urññf nánñññf.

²⁴ Seyñné arírá seaimñññf yarññfá rñññf nímeáf rípf nánñ yayf ninarññf. Rñññf Kiraisomí sññf mñwímeaññññf imónññpíññf nionñf onññññf yarññññf. Ayf rípf seararññññf.

Gorixo nini rípearíná nioni áamá Kiraisoyá siyikí imónigfáyo —Ayí xfoyá waráriníj ímónigfáyíriní. Ayo arírá wimíniri yaríná xeaníj wímeáwínigíniri nírfpearípi, apí nípiní xixeni onímeaniri yaríjiní. ²⁵ Émá imónigfáyíyá xínáiníj níwimónimáná wáf wurímeimfa nání nírfpeáqí nání áamá xfoyá siyikí imónigfáyínéyá sénáiníj níwimóniri arírá seaimíniri yaríjóniri. Émáyné xwíyá Gorixoyápi rokíwípa seaimfa nání e nimóniri yaríjóniri. ²⁶ Xwíyá apí xámíná dání áamá níjweaxa bagfá níyoní ínmi rínáriníjpi aí agwí ríná áamá Gorixoyá imónigfáyo ríxa pí-aumí wíwiní. ²⁷ Xwíyá ínmi rínáriníjpi apí —Apí “Gorixo émá imónigfáyo naní ayá wí wimíxíyíní.” rínáriníjpi. Apí nání Gorixo émá aí níjfa oimónipoyíniri wimóníjriní. Ínmi ríníjpi apí, ayí “Kiraiso seyíné tñí nawíní imóníjot.” ríníjpi. Ayínání seyíné re níriro díj íkwímoaríjot, “Gorixo seáyí e Kiraiso anínamí nání nípeyimáná imóníjpi tñí xixeni neaimíxíní.” níriro íkwímoaríjot. ²⁸ Xwíyá o nání yayí neainaríjpi wáf nuríranéná áamá níyoní íkwairí wírane díj nejwípémáná urírane yaríjwáriní. Áamá Kiraiso tñí ikáriníjgíyí ríxa yof ímóníjána xfoyá símímaní e éf urárfwaníginí e yaríjwáriní. ²⁹ Nioni e yárimfániri ríwí nírfkwínimáná aníj miní yaríjiní. “Kiraiso xewaníjot ení síxí ayá wí níwíxíjpi tñí xixeni e yárimfániri aníj miní yaríjiní.” seararíjiní.

2

“Yapí seáiwapíyípiríxíniri yaríjiní.” uríj nániri.

¹ “Seyíné rípi nání níjfa oimónipoyí.” nimónariní. “Seyíné nání tñí aní Reodisia njweáyí nání tñí áamá gí símímaní síní mí mínómíxíjgíyí nání tñí nioni ríwí nírfkwíniri aníj miní ríá tñí yaríjapi nání níjfa oimónipoyí.” nimónariní. ²⁻³ Ayí tñí seyíné tñí díj síxí ínriro díj sípí inaríjapimí dání írfkwíníj íkeánriro epírfá nání e yaríjiní. Xwíyá yumí rínáriníjpi xixeni níjfa nimóniróná “Ayí apimí dání amípi mímúroníjwaénéníj ríá imóníjwíní?” yaiwípirífa nání ení e yaríjiní. “Xwíyá Gorixoyá yumí rínáriníjpi nání —Apí Kiraiso nání ríníjpi. Apí nání xixeni níjfa imónipírfá nání yaríjiní.” seararíjiní. Díj émí saímí Gorixo morí díj enwíperi enípi —Apí ayá tñíjíníj imóníjpi. Apí nání ámayo níjfa wimíxípaxo wo marfái, sa Kiraisoríni. ⁴ Áamá wí wigí xwíyá díj seakínímíxípaxí imóníjpipimí dání —Apí yapí ríníjpi aí nepa imoaríjapíriní. Apimí dání yapí seáiwapíyípiríxíniri Kiraiso nání e seararíjiní. ⁵ Nioni seyíné tñí mñjweapa nerí aiwí díj seakí kayoní. Seyíné Kiraisomí díj níwíkwíroróná sírf muní ero íyí wíámí yaríjgíyínéjíníj imóni ro yaríjagífa nání díj yayí ninaríni.

“Wé searóariníjyíné enagi nání píyíj íkayíwípi díj míkíwíropaní.” uríj nániri.

⁶ Seyíné nemeróná xwíyá Ámíná Kiraisí Jisaso nání ríníjpi xámí umímíngfá tñí xixeni áamá o tñí íkáríngfáyí epaxí imóníjpa axípi e érfíxíní. ⁷ E nero Kiraisí Jisaso nání searéwapíyíjapí íkíá pípij ná ínmi wearíjpaníj imóni ro aní íkíá xwíyá xaiwíyo dání mírínaríjpaníj imóni ro Kiraiso nání searéwapíyíáná díj wíkwírogfápi píraníj díj síxí ínriro o seaijpi nání yayí bí onímíapí mé ayá wí ero érfíxíní.

⁸ Áamá wí píyíj íkayíwí ríníjpi —Apí nepa mfkí mayípiríni. Áamá wigí díjyo dání nérowiápiníro raríjapíriní. Kiraiso nání ríníjpi marfái, sa áamá omí mífídaríjgíyí wigí amípi xixegíni nepa mipímónipaxí imóníjpi nání ríníjpi. Apí searéwapíyaníro éaná díj níwíkwíroro xídfírfíxíniri síjwí níyápirómí memepaní. ⁹ Ayí rípi nání seararíjiní. Gorixo imóníjpi bí onímíapí marfái, nípiní Kiraisomí síxí ínini. Xegí nápipimí nípiní síxí ínini. ¹⁰ O —Gíyí gíyí seáyí e nimóniri wíyo umejweaaríjgíyíoraní, gíyí gíyí néní tífíyíoraní, níyoní o seáyí e

wimóniñorini. O tñni ikárinigfáyíne enagí nání Gorixoyá siñwáyo dání dñwí wí mîseaikáriní rîxa wé searoárinini. ¹¹ O tñni ikárinigfáyíne enagí nání iyí sîmfí sfo wákwínigfáyíne eni imóniño. Nepa wé tñni ámá iyí sîmfí sfo wákwínarigfápi nání mirariñini. Kiraiso iyí sîmfíniñí sfo nîseawákwiríná sipí oyaneyinîro miñí inagfápi —Apí nîpîkwini mimóniñí xwioxíyo inîñpîrini. Apí seawákwiniñpi nání rariñini. ¹² Seyíne wayí nîmearóná iniñgíyo fá seaurîmîxáná Kiraiso tñni nawíni xwíá weyárinigfáyíneniñí nimónimáná Gorixo o xwáripáyo dání owiápinîmeanîri wiñîpî nání dñí wîkwîrogfápimi dání o tñni nawíni wiápinîmeagfáyíneniñí imóniño. ¹³ Seyíne xámi nîwiaikía nuro sipí yanîro nání miñí inagfápimi nîxîdîro nání ámá anîniñmîxinîro imónagfáyíne enagí aiwi Gorixo xegí xewaxo Jisaso tñni dñí niyimîñí tîgfáyíne oimónîpoyinîri seaimîxinîrini. E nerî negí nîwiaikía wagwápi nîpîni eni yokwarîmfî neaiñîrini. ¹⁴ Ayí ripîniñí neríná e neaiñîrini. Nwí ikaxí eániñíyo dání rîniñí nene wiaikiagwápi nání xwíyí fá neaxekwîmopaxí imóniñpî Kiraisomi íkîfápami yekwîroáráná Gorixo apí eni íkîfápamîniñí yekwîroáriñpîmi dání anîpá imîxinîrini. ¹⁵ O rîxa pí pí kwíyí seáyi e nimónîri menweaarigfáyoranî, neni tîgfáyí imónigfáyoranî, Kiraiso yoxáfpami nîperíná enîpimi dání xopîrarí nîwimáná ámá nîni re oyaiwîpoyinîri, “Gorixo ayo rîxa miñí fá wimîxáriño?” oyaiwîpoyinîri wigí siñwí tîgfé dání nîméra púfîniñí enîrini.

“ Apí apí nîmusîroríná nîpîkwini miyarîño. ” searána arfá mîwipani. ” urîñí nánîrini.

¹⁶ Ámá wí seyíne aiwá bi narîñagí siñwí nîseanîro “Nîpîkwini miyarîño.” searánarani, iniñgí bi narîñagí nîseanîro “Nîpîkwini miyarîño.” searánarani, fá xwîogwí o omî Gorixo nání dñí oneainîniñí yarîgfáyó seyíne kiki fá yarîñagí nîseanîro “Nîpîkwini miyarîño.” searánarani, fá emá siñí wo imónáná yarîgfápi mîxîdarîñagí nîseanîro “Nîpîkwini miyarîño.” searánarani, Sabarfáyo yarîgfápi mîxîdarîñagí siñwí nîseanîro “Nîpîkwini miyarîño.” searánarani, wí ayí seararîgfápi arfá mîwipa éfîxinî. ¹⁷ Ayí ripî nání searariñini. “Apí apí neróná Gorixomi píraniñí xîdarîño.” seararîgfápi ámá náo baríná onapámîgí inarîñpîniñí imónini. Apí nîpîni, ayí nene Kiraiso neaiñîpî nání mí neaórîniñíapí imónini. Ná, ayí Kiraiso xfo imónini. ¹⁸ Ámá wí “Gorixo nene nání yayí owinîni oyaneyinîríná ripîni epaxîrini.” yaiwiarîgfápimi seyíne mîxîdîpa yarîñagí siñwí nîseanîro “Nîpîkwini miyarîño.” nîsearîro “Sewanîñíyíne siyîkwîpiániñí mimónariño. Anîñajíyo inîmi nîwurîniñro yayí mumeariño.” searánáyí, arfá mîwí sa paimîmfî éfîxinî. Ayí ripî nání searariñini. Ámá e nîrîro yarîgfáyí nepa siñwí náyi tñni mîwîniñpa nerîñpîmi dání e rîro mîkfí ná mimóniñáná nîpîkwini mimóniñí wigí xwioxíyo inîñpîmi dání wárxá imónîro yarîgfáyí enagí nání searariñini. ¹⁹ Xwíyí fá Kiraiso nání rîniñí ripî eni fá mîxîrarîgfáyîrini. Nene oyá siyîkí imóniñwaéne waráí imóniñwîni. O miñíyi imónini. Waráí xómîñí tñni wikí tñni enagí nání xegí imóniñpá imóniñrîrini. Waráí miñíyimi íkîkí winîñagí nání xwé nimóga warîñpá oyá siyîkí imóniñwaéne axîpî omî miñíyimiñí íkîkí winîñwá enagí nání Gorixoyá dñíyo dání nimóga warîñwîni.

“ Mîpîmónîpaxí imóniñpî nání rîniñpî arfá mîwipani. ” urîñí nánîrini.

²⁰⁻²¹ Kiraiso nîperíná seyíne o tñni ikárinigfáyíne enagí nání o tñni nawíni piyí egfáyíneniñí imónigfárinî. Ayínáni seyíne ámá omî mîxîdarîgfáyí wigí amîpí xîxegîni nepa mîpîmónîpaxí imóniñpî nání rîniñpîmi sîni xîdîpaxíyíne mimóniño. Seyíne e imóniñagí nání arîre nero ámá omî mîxîdarîgfáyí tñni nawíni nimónîróniñí wigí rarîgfápi yarîño? Nwí ikaxí “Apí fá mîmaxîrîpanî. Apí gîgí bi mepani. Apí amáf aí mîrónîpanî.” rarîgfápi arfá bi mîwipani. ²² Ayí ripî nání searariñini. Nwí

ikaxí apíniní niri ga unípi, ayí sa amípi aiwáraní, iniigíraní, nene niníáná anípa imónarínípiní nání riníní. Apí sa ámayí érowiápíníro éwapíníro yarígíápíní. ²³ Apí rarígíáyí Goríxomí yayí owianeyínírná díní áamá moarígíápíní xídíro “Goríxo díní nífá owiníníri áamá wiwaníníyí síyikwípiáníní oimónípoyí.” ríro “Goríxo díní nífá owiníníri iwaní oeanípoyí.” ríro neróná nepaxíní pákíní nimóníro rarígíá enagí nání seyíné xenwí re wíaiwipaxíriní, “Áamá e rarígíáyí nepa díní émfá saímí nímororo rífa rarínjoi?” Xenwí e wíaiwipaxí aiwí wigí rarígíápí, ayí áamá níxídírinípipímí dání íwí nání íeapá winarínípipímí wí pírí rakipaxí mimónínípiríní.

3

“Anínamí imónínípi nání díní ikwíróríxiní.” uríní náníriní.

¹ Goríxo Kiraiso xwáripáyo dání owiápínímeaníri ámfá sínjí níwimíxírná seyíné ení axípiníní sínjí seaimíxíní enagí nání síwí anínamí dání —Anínamí seáyí eyí Kiraiso seáyí e nimóníri Goríxoyá wé náúmíní njewaneríní. Síwí naní e dání imónínípi aríge imónaníwárfanírí aníní miní néra úríxiní. ² “Seyíné síwí sípí xwíá tíyo imónínípi nání díní míkwró anínamí imónínípi nání díní ikwíróríxiní.” seararíní. ³ Ayí rípi nání seararíní. Kiraiso péáná seyíné ení o tñí nawíní ikárinígíáyíné enagí nání ríxáníní pegíáriní. Áamá níperíná xámí yagíápí píní wíararígíápa seyíné Kiraiso tñí ríxáníní pegíáyíné ení axípi nero xámí yagíápí píní wíarígíá enagí nání seararíní. Ayí díní níyímíní seyíné Kiraiso tñí imónígíápi —Apí Goríxo tñí axí e imónínípiríní. Apí áamá sínjí níseaníróná anopasínípaxí imóníní ení ení seararíní. ⁴ Kiraiso — O díní níyímíní nene imóníníwápi míkí ikinjoríní. O ríxa síjání piaumímí ináná seyíné ení o tñí imónígíápi piaumímí inípiríáriní. Piaumímí nínróná Kiraiso níknírí seáyí e imónínípa seyíné ení axípi nimóníro yaríná áamá sínjí níseanopasíní mí seaómíxípiríáriní.

“Sípí mepa éríxiní.” uríní náníriní.

⁵ Ayínání “Gí wé síkwí amípi, ayí íwí apí nání rífa imóníní?” níyáiwírí xe íwí apí nání míní oníníriní mé “Apí emíníri nání ríxa áamá píyíníní imóníníáonírífaní?” yáiwíníriní. E níyáiwíníro íwí mínípa éríxiní. Píaxí weánípaxí imónínípi mepa éríxiní. Íwí nání míní mínípa éríxiní. Íwí nání íeapá seainarínípi xe oneainíníriní sínjí mívínípa éríxiní. Ayá tñí wí mínímúropa oenírí mepa éríxiní. Áamá ayá tñí bí mínímúropa oenírí yarígíáyí Nwíá nepa imóníní nání díní mamopa nero apí náníriní neróná wigí njwáníní nímixíro yarígíá enagí nání seararíní. ⁶ Ayí rípi nání “Apí apí mepa éríxiní.” seararíní. Áamá pírí níwíákiro e yarígíáyo Goríxo pírí umamoníá enagí nání seararíní. ⁷ Eníná seyíné Goríxomí pírí wíákiarígíáyí tñí níkumíxíníro neróná seyíné ení e néra wagíáriní. ⁸ Seyíné xámí axípi e néra wagíáyíné aiwí agwí ríná rípi rípi wí mepa éríxiní. Wíkí mónínípa éríxiní. Wíkí ríá ápiáwíníní mívénípa éríxiní. Únúnní mívíkárípa éríxiní. Xwíyíápai mívírírípa éríxiní. Ikayíwí mómearípa éríxiní. ⁹ Yapí mívínípa éríxiní. Ayí rípi nání “Apí apí mepa éríxiní.” seararíní. Seyíné xámí imónagíápi emí nímororo síni e nimóníróná sípí yagíápi píní níwíárimáná ¹⁰ ámfá ríxa sínjíyíné imónígíá enagí nání seararíní. Díní sínjí agwí ríná seyíné imónígíápi Goríxo xewaníní imónínípi nání xíxení níjía oimónípoyíníri seaimíxíníriní. Apí díní xíto imónínípa oimónípoyíníriní síni aníní axípiní ámfá bí tñí bí tñí níseaimíxa waríní. ¹¹ Áamá díní sínjí tígíáyíné níseaimíxa waríní ení nání wíyíné Gíríkíyínéraní, wíyíné Judáyínéraní, ayí ananíríní. Wíyíné iyí símfá síto wákwínígíáyínéraní, mívákwínígíáyínéraní, ayí ení ananíríní. Wíyíné émfáyínéraní, kínxíyínéraní, ayí ení ananíríní. Wíyíné xínáíwayínénnínimóníro omíní wíarígíáyínéraní, omíní wíipírí nání áxenwarí mínígíáyínéraní, ayí

eni ananirini. Ná bini xwé imóniŋipi, ayí Kiraiso tñi ikárinigfápirini. O nípimini seáyi e wimóniŋorini. Pí pí ámá imónigfápi omi diŋf niwíkwíroróná ananí o tñi ikárinipaxfiri.

“Xixe diŋf sipi inífrixini.” uríŋf nánirini.

¹² Gorixo íá yiyamiximí seairi ámá nioniyá oimónipoyiniri seaimixiri diŋf sixí seayiri egfáyíne enagi nání rípi éfrixini. Winiyo wá wianífrixini. Diŋf sipi eni wífrixini. Seáyi e seáyi e mimóní siyikwípiayíneniŋf imónífrixini. Niyapenimáná urífrixini. Ananini murí xe óf oneaimópoyiniri éfrixini. ¹³ Segíyí pí pí seaikáríagí aí seyíne eni xixewiámí mīwipa éfrixini. Segí wo sipi seaikáríagí nání xwiýá umearipaxí enánáyí, yokwarimí wíífrixini. Ámináo yokwarimí seainiŋpa axípi e wíífrixini. ¹⁴ Api api nípini nero aiwí anipaxí epaxípi, ayí rípirini. Xixe diŋf sixí yinífrixini. E neróná píraníŋf nawini kumixinipírífa enagi nání searariŋini. ¹⁵ Kiraiso seyíne piyífa seawriŋf enagi nání omi wí pífrí mīwiaikí segí winiyí tñi píraníŋf níkumixiniro ŋweáfrixini. Seyíne Kiraisoyá siyikí imónigfá winiyí tñi níkumixiniro píraníŋf onweápoyiniri íá seaumiriŋfíne enagi nání searariŋini. Íníná Gorixomi yayí wiayífrixini. ¹⁶ Xwiýá Kiraiso nání riniŋipi seyíne aumaúmí inífrixini. Segí soní tñi seaní tñi api níriróná nírewapiniro íkwairí iniro yarigfápi dání xwiýá o nání riniŋipi aumaúmí inífrixini. Soní tñi seaní tñi api níriróná manípaní mírí “Gorixo e neainífrani?” niyaiwiro omi xwioxí aí tñi nífa níseainiri yayí wífrixini. ¹⁷ Pí pí seyíne nírirónarani, pí pí nerónarani, “Áminá Jisasomi ínimi wuriniŋwaénerani?” niyaiwiro ámá xíoyáyí epaxípi éfrixini. E neróná “Koraiso nene nání e neainífrani?” niyaiwiro ápo Gorixomi yayí wífrixini.

Xiepíwami tñi xiagwowami tñi uríŋf nánirini.

¹⁸ Apixíwayíne, segí oxowami símanŋwíyóniŋf wurinífrixini. Áminá Jisaso tñi ikárinigfíwayíne e epaxí enagi nání searariŋini. ¹⁹ Oxoyíne segí apixíwa nání diŋf sipi seaíwinigíni. Narírimí mīwipa éfrixini.

Niaíwíyo tñi xanowami tñi uríŋf nánirini.

²⁰ Niaíwíyíne, segí inókiwa ápowa sekaxí pí pí searána arífa yímigí wífrixini. E neróná Ámináo yayí winipaxípi yaríŋagífa nání searariŋini. ²¹ Xanowayíne, segí niaíwíyo éwapíyí níwiríná mīxíniŋf mīyomixípa éfrixini. Segí niaíwíyí diŋf aníŋf rakiárinipíríxiniri searariŋini.

Bosowami tñi omiŋf wiirigfáyo tñi uríŋf nánirini.

²² Xináíwayíneniŋf nimóniro omiŋf wiirigfáyíne, segí bosowa pí pí searána arífa níwiro xixeni éfrixini. Segí bosowayá síŋwí anigíe dánini e éfrixiniri mísearariŋini. Omiŋf yarigfáyí yapí nimóniro wiepísarigfápa mé “Ayá tñi oyaneyi.” niyaiwiro éfrixini. Seyíne Ámináomí wáyí wiirigfáyíne enagi nání searariŋini. ²³ Omiŋf wiirigfáyíne pí pí nerínáyí “Ámá nánini ríwiiríŋwini?” niyaiwiro úrapí yarigfáyí yarigfápa mé “Áminá Jisaso nání ríwiiríŋwini?” niyaiwiro píraníŋf yarigfáyí yarigfápa seyíne eni e nero ayá tñi éfrixini. ²⁴ Seyíne níjírini. Ámá wí maríái, Áminá Jisaso yayí níseaimori Gorixo “Naní e níseaimífrini.” ráriŋipi seaínífa enagi nání searariŋini. Bosí seyíne wiirigíto, ayí Áminá Kiraiso enagi nání searariŋini. ²⁵ Giyí giyí sipini néra nurínáyí, Gorixo pífrí numamoríná mīmearó sipi ayí éfápi tñi xixeni pífrí umamonífa enagi nání searariŋini.

4

¹ Bosoyíné, “None eni bosí anínamí wo tíṅwáoneríani?” nīyawiwo segí inókíwáníṅfí nimóníro omíṅfí seaiiarígíáyo neṅwípero píráníṅfí numeríńá epaxíṅfí tńi xixeni uméfríxini.

“Gorixomi rixiṅfí neauriyífríxini.” uríṅfí nánirini.

² Seyíné Gorixomi rixiṅfí nuriróná xaiwí nīwakírímíxínimáná nīra úfríxini. E neróná dīṅfí yaíkíá nīmómáná mepa ero yayí wiwo éfríxini. ³ E neróná none nání eni rixiṅfí neauriyífríxini. None xwiyíńá Kiraiso nání eníńá dání ínīmí imónagíṅfí —Xwiyíńá apí nioní gwí ṅweaṅáṅfí. Apí ámányo woákíńá wianíwá nání “Ófí wimoii.” nuríro rixiṅfí neauriyífríxini. ⁴ “Nioní apí níríríńá síṅání áwaní uríimíṅfí.” nimónaríṅfí tńi xixeni urímíńá nání rixiṅfí neauriyífríxini.” seararíṅfí.

⁵ Seyíné ámá Jisasoyá síyikí mimónígíáyí tńi nīṅwearóná dīṅfí émí saímí nīmómáná éfríxini. Íníná ayí tńi nīṅwearóná “Ayí Gorixo nání dīṅfí mopaxíńá rínaríani?” nīyawiwo wé róníṅfíṅfí éfríxini. ⁶ Íníná xwiyíńá nuriróná segí xwiyíńá aiwáyo saxí nīmóróná awí yariṅfíṅfí nīmíxíro urífríxini. E neróná ámá seyíné yariṅfí seaińá ayí ayo “Apí urípaxíṅfí.” nīyawiwo xixeni urípaxí imóníṅfí tńi urípíríńá.

Tikikaso tńi Onesimaso tńi nání uríṅfí nánirini.

⁷ Nioní níkararígíá nīṅfí Tikikaso —O negí níríxímeá dīṅfí síxí uyíṅwáorini. Dīṅfí uṅwiráṅfí imóníṅfí yariṅfí. Ámínáo nání wáń uraní nání gwí móníṅwá worini. O nībírí áwaní searíníńá. ⁸ Ayí ríṅfí nání urowárenaparíṅfí. O nīseáimearí áwaní searána seyíné “Porowamí wímeaaríṅfí, ayí apíríani?” yayíwiwo dīṅfí wíń seaónírí eníńá nání urowárenaparíṅfí. ⁹ Nioní Tikikasomí tńi Onesimasomí tńi — O eni negí níríxímeáyí imóníṅfí worini. Dīṅfí uṅwiráṅfí neaiiaríṅfí. Negí dīṅfí síxí uyíṅwáorini. Omí eni segí tńí e nání urowárenaparíṅfí. Awaú amíńí none re neaimónaríṅfí nání áwaní searíṅfí.

“Ámá tíyí yayí seaiwárenaparíṅfí.” uríṅfí nánirini.

¹⁰ Arisítakaso —O nioní tńi nawíńí gwí ṅweagwíorini. O seyíné yayí seaiwárenaparini. Mako —O Banabasomí xoayorini. O eni yayí seaiwárenaparini. O seyíné tńí e rémónapánáyí, o nání nioní xámí bī searíṅfí enagí nání yayí wífríxini. ¹¹ Jisaso —O yofí bī ámí Jasitasoyí wíríṅfí. O eni yayí seaiwárenaparini. Judayí nńi enagí aiwí Porone ámá wí eni Gorixomí dīṅfí nīwíkwíroríṅfíṅfí dání oyá xwioxíyo ṅweáfríxini wáń rímeaaríṅwápa axíṅfí nero gwí móníṅwáwa, ayí waú woní awarini. Ríṅfí eni nioní dīṅfí wíńa nónígíáwarini. ¹² Epapíraso —O segíṅfí worini. Jisasi Kiraisoyá xínáńíṅfí nimónírí omíṅfí wíaríṅfí worini. O eni yayí seaiwárenaparini. O Gorixomí xwiyíńá rírímí nīwíríńá símí nīxeadíṅfí seyíné nání aníṅfí miní rixiṅfí seauriyaríṅfí. Seyíné yofí imóníro “Gorixo ámá xíoyá e éfríxini wimónaríṅfí, ayí apíríani?” yayíwíaríro éfríxini rixiṅfí seauriyaríṅfí. ¹³ O seyíné nání tńi séríxímeá imónígíá Reodisia ṅweáyí nání tńi séríxímeá imónígíá Xiraporisi ṅweáyí nání tńi íkíńíṅfí síṅfí wíaríṅfí síṅfí wíaríṅfí enagí nání seararíṅfí. ¹⁴ Ruko —O dokítá nene dīṅfí síxí uyíṅwáorini. O eni yayí seaiwárenaparini. Dimaso eni yayí seaiwárenaparini.

Poro yayí nīwiowáriná uríṅfí nánirini.

¹⁵ Seyíné segí séríxímeáníṅfí imónígíá Reodisia ṅweáyo “Poro yayí seaiwárenaparíṅfí.” uríṅfí. Nibaímí tńi ámá Jisasoyá síyikí imónígíá íyá aníwámí awí eánarígíáyo tńi eni “Poro yayí seaiwárenaparíṅfí.” uríṅfí. ¹⁶ Seyíné payí nioní eaaríṅfí rína segí awí eánígíe dání íńa nīroarímáná ámí Jisasoyá síyikí imónígíá Reodisia ṅweagíáyí eni íńa orópoyíńí wífríxini. Payí nioní ayí nání eána seyíné eni

nurápiro fá rórixini. ¹⁷ Akipasomi re urírixini, “Joxi Ámináo tni ikárinijoxi enagi nani o e érixiniri rirípeanjipi nani diji nimori xixeni nipini yárixini.” urírixini.

¹⁸ Poroni niwanijoni gí wé tni yoparí rípi yayí niseaiwárenapiri eaarini. Nioni nani “O sini gwí riñweani?” niyaiwiro Gorixomi rixini nuriyírixini. “Gorixo wá seawianíwinigini.” nimónarini.

Payí Poro Tesaronaika ηweáyí nání xámi eañnarini.

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigá aní yoí Tesaronaika ηweagfáyí nání Poro xámi eañnarini. Apí Masedonia p̄ropenisfyo aní xwé birini. Poro émáyí anímini xwiyfá yayí winipaxí imóniñpí wáf nurimerfná aní apimi uráná émáyí obaxí Jisasomi dñf n̄wikwírori aiwí Judayí e ηweáyí árini wí dñf w̄kwírogfawixini. Judayí Jisasomi dñf m̄wikwírófáyí émáyí obaxí Poromi arfá wiarñagfá n̄winiro nání sipí dñf n̄wiaiwiwo omi m̄xí x̄dowáráná Poro aní wí e nání éf nurí e dání Jisasoyá siyikí imónfá Tesaronaika ηweáyí arige rfa imóniñoinri Timotio sñwí on̄winiauini uowárñagi o sñwí n̄winauomo nibiri Poro rixa Korin̄yo n̄rémorí ηweañáná n̄wimeari repiyí n̄wiri yarñf Tesaronaika ηweáyí wíñpí nání áwanf uráná Poro payí rina eañnigini (Wáf wurimeiarigfáwa 17:1-4).

¹ Poroni tñi Sairaso tñi Timotio tñi none Jisasoyá siyikí imónigfá Tesaronaika ηweáyíné —Seyíné ápo Gorixo tñi Áminá Jisasi Kiraiso tñi nawini ikárinigfáyínerini. Seyíné nání payí rina neari mónaparñwini. “Awaú wá seawianri seyíné n̄wayiróniro ηweap̄ri nání seairi éisixini.” neaimónarini.

Tesaronaika ηweáyí xixeni arfá wiwo x̄diwo egfá nánirini.

² None íiná seyíné nání Gorixomi yayí n̄wirane rixñf nuriranéná seyíné nání eni seuriyarñwárini. ³ Seyíné Áminá Jisasi Kiraisomi dñf n̄wikwíroriñpimi dání nuxdíroná rfwí n̄r̄kwínriniñf egfápi nání arfá mikeamopa erane omi dñf sixí nuyiro nání anñf miní egfápi nání eni arfá mikeamopa erane o ámi weap̄winigini n̄wenñf nerí ηweaarigfápi nání eni arfá mikeamopa erane nerane mimáyo n̄tinirane nání ápo Gorixomi nuriranéná rixñf seuriyarñwárini. ⁴ Negí n̄rixímeáyíné, Gorixo dñf sixí n̄seayiri fá yiyamiximí seaiñpi nání none nijfá imóniñwini. ⁵ Ayí r̄pi nání nijfá e imóniñwini. Xwiyfá yayí neainarñfpi wáf n̄searémearfná mañpá tñi xwiyfáni m̄searéwap̄yñwanigini. “Xwiyfá apí nepa imónini.” neaip̄mónarfná emimí eñf eániñf imóniñf bi eni kwíypimi dání seaíwap̄yñwanigini. None seyíné tñi n̄ñwearanéná eñwápi —Apí seyíné arirá oseaianeyinri eñwápirini. Apí nání seyíné nijfá imóniñoi. ⁶ Seyíné none eñwápi nání eni ikanñf neairo Ámináomi ikanñf wiwo egfáriní. E neróná xwiyfá yayí neainarñfpi xixeni arfá n̄wiwo n̄ixdíroná xeanñf ayá wí seaímeáagi aiwí yayí kwíyf sixí seamímópi tñi n̄ixfda ugfáriní. ⁷ Seyíné e n̄ixfda nuróná ámá Kiraisomi dñf w̄kwíroarigfá Masedonia p̄ropenisfyo ηweagfáyo tñi Ḡriki p̄ropenisfyo ηweagfáyo tñi ayo niyoní sñwepigí wigfáriní. Kiraisomi nuxdíroná xeanñf seaímeáagi aiwí yayí tñi anñf nuxdíroriñpimi dání sñwepigí wigfáriní. ⁸ Ayí r̄pi nání seararñini. Xwiyfá seyíné Ámináo nání n̄riğa úfápi ámá rfaiwá n̄remeága warigfápániñf n̄riğa nurfná Masedonia p̄ropenisfyo tñi Ḡriki p̄ropenisfyo tñi apiaúmini m̄rinñnigini. Aní n̄mini seyíné Gorixomi dñf w̄kwírófápi nání arfá wiarigfawixini. Rixa arfá wífa eñagi nání none ámi aní bimi n̄rémorfná seyíné nání bi tñi r̄paxí menini. ⁹ Ayí r̄pi nánirini. Ámá n̄ni none seyíné tñf e nání báná n̄neamíminiro egfápi nání repiyí iniro seyíné Gorixo, nepa ηwífa dñf niyimñf tñf imóniñomi ux̄dip̄ri nání n̄kinimónimáná segfí ηwáfipimi rfwí umogfápi nání repiyí iniro ¹⁰ seyíné Gorixomi xewaxo —O xwárípáyo dání owiápn̄imeanri sñf wimixiñorini. fwi ámá yarigfápi nání Gorixo wikf rfa ápiáwññf n̄wóniri rfwéná p̄r̄f umamonfápimi dání éf neamímarñorini. Ayí womani. Sa Jisasorini. O añnamí dání weap̄n̄e nání seyíné xwayf naniri

ηweaarigfápi nánì repiyf iníro yarfná wímeaaríηwá enagf nánì none ámi bì tñnì urípaxf mimóníηwíni.

2

Poró Tesaronaika ηweáyf tñnì níηwearfná enfpì nánìrini.

¹ Gf nírixímeáyfné, seyfné níjfarini. None seyfné tñnf e níseáimearfná wáf yopa míseamearigíníηwanigini. ² Sinì seyfné tfámìni mísearémeapa nerì anj Piripaiyo wáf emearfná apimì dánjyf xeaníj neaikáriro ríkíkirfó neairo egfápi nánì seyfné ríxa níjfarini. E neaikárfagfa aiwì e pñnì níwiárimì seyfné tfámìni níbirfná ámá obaxf pñrípñrì neaianíro yaríηagfa aí Goríxo dñj síxí neamímófpimì dánì masisfá bì míneainf xwíyfa yayf neainaríηfpì xixenì níseara ηwanigini. ³ Ámá xwíyfa yayf neainaríηfpì dñj oíkwírópoyinìrì nuríranéná nepa mimóníηfpimì dánì wí uraríηwámani. Nípikwini mimóníηfpì owikáraneyinìrì wí uraríηwámani. Yapf owíwapiyaneyinìrì uraríηwámani. ⁴ E mepa nerane Goríxo “Porowa mímiwiároarigfáwarfani?” níyaiwirì xwíyfa yayf neainaríηfpì wáf uranfwa nánì dñj neañwirárijf enagf nánì xfo rífríxinìrì wimóníηfpì tñnì xixenì axfpini uraríηwárinì. Ámá wí nene nánì yayf owínfpoyinìrì urarigfápa none axfpì e wí murf Goríxo —Negf xwioxíyo adadf neaiaríηo, ayf orini. O none nánì yayf owinini negf raríηwápi ámáyo uraríηwárinì. ⁵ Seyfné níjfarini. None seyfné tñnf e níseáimearfná ríxíjf remeanf wí mísearíηwanigini. Rípì nánì enì Goríxo sopíj neapaxf imónini. fwf searápanirane nánì dñj ínìmi níkwírómáná níremeá xwíyfa bì mísearíηwanigini. ⁶ None Kiraisoyá wáf wurímeiaríηwáone imóníηagwi nánì ananì oneaípoyinìrì searípaxf imóníηagwi aí seyfnérani, ámá wíranì, seáyf e oneamearfpoyinìrì wí enì meηwanigini. ⁷ None seyfné tñnì níηwearanéná nípenimáná awayinì níseairane apíxí sinì niaíwí pfo tñj xegf niaíwíyo dñj níηwirárinì umearíηfpa axfpì e seainwanigini. ⁸ None dñj síxí níseayirane nánì “Xwíyfa yayf neainaríηf Goríxo tfámìni imóníηfpì áwanf ouraneyf.” níneaimónirfná dñj arfá níkeamónimáná seyfné nánì aga íkíníjf sípí neaiaríηagf nánì yoí mayf nímonimì seyfné tfámìni emeηwanigini. ⁹ Gf nírixímeáyfné, “Omíjf none seyfné tñnì níηwearanéná aníj minf rfá tñj enwápi nánì sinì dñj seainarini.” nímonarinì. Xwíyfa Goríxoyá yayf neainaríηfpì wáf nísearíranéná aiwá none nanì nánì aníj seaikáranigini arfíwiyirani, ikwáwiyirani, rfwf nírkwínimáná omíjf wé tñnì íníná yagwárinì. ¹⁰ None Kiraisomì dñj wíkwíroarigfáyfné tñnì níηwearanéná síyikwí míníηfpini erane wé róníηfpini erane xwíyfa míneaxekwímopaxf imóníηfpì erane enwápi nánì seyfné sopíj neapaxfyfnérini. Goríxo enì sopíj neapaxf imónini. ¹¹ None xanowa wigf niaíwíyo píraníj umearigfápáníj axfpì e seamearíηwápi nánì seyfné níjfarini. Woxini woxini e níseameranéná wairírf seairane enj rírémixí seairane dñj síxí seamímorane enwárinì. ¹² Seyfné ámá Goríxoyá —O ámá xfoyá xwioxíyo ηweapfrfáyo seáyf e xfo imóníηfpì bì ouxfmeáwinigini wéyo fá seaumíraríηorini. Oyá ámá píraníj níxídróná epaxfpì seyfné apí tñnì xixenì éfríxinìrì apí apí e seainwanigini. ¹³ Rípì nánì enì íníná Goríxomì yayf wiaríηwárinì. None níbirane xwíyfa Goríxoyápi yanf seiapáná seyfné xixenì arfá níneairóná xwíyfa ámáoneyá bñníf arfá míneainf xwíyfa nepaxíj imóníηfpñníf arfá neaigfawixini. Xwíyfa apí —Apí Kiraisomì dñj wíkwírogfáyfné dñj seaimoaríηfpirini. Apí nepa xwíyfa oyápi enagf nánì arfá e neaigfawixini. ¹⁴ Gf nírixímeáyfné, ámá Kiraisí Jisaso tñnì ikárinigfá, síyikf Goríxoyá Judia píropenisfyo imónigfáyo wímeanfpa seyfné enì ríxa seaímeaníηigini. Wigf Judayf xeaníj wíkaríηfápa seyfné enì segf gwí axíyf xeaníj seaikárigfawixini. ¹⁵ Gf Judayf wfá rókiamoagfáwami nípíkía níwagfásáná Áminá Jisasomì píkiro none enì míxí neaxídwáriro egfáyfrini. Ayf ámá Goríxo yayf winaríηfyf rimóníηoí?

Aga oweoi. Ámá niyoní símí t́nı́ wiarı́gı́áyı́rını́. ¹⁶ None xwiyá émayı́ arı́á niwiro dı́ı́ wı́kwı́róáná Gorı́xo yeáyı́ uyimı́xemeanı́apı́ wáı́ murımepa oépoynı́rı́ pı́rı́pı́rı́ neaianı́ro yarı́gı́áyı́rını́. E nerı́ı́pımı́ dání wı́gı́ fı́wı́ pákıkı́ néra úfápı́ rı́xa yurı́nowiarı́rı́. Ayınanı́ Gorı́xo rı́xa wı́kı́ niwónı́rı́ ayo pı́rı́ umamoarı́rı́.

Poró ámı́ sı́ı́wı́ wı́nımı́rı́ nánı́ wımónı́ı́ nánı́rı́rı́.

¹⁷ Gı́ nı́rı́xı́meáyı́né, none ayı́ yapı́ wı́ mimónı́ı́wı́nı́. None segı́ tı́ı́ e dání mı́xı́ neaxı́dowáráná negı́pı́ ámı́ wı́ e bı́ onı́mı́apı́ nı́ı́weámáná —Íná none sı́nı́ sımı́manı́ı́yo sı́ı́wı́ mı́seanı́pa nerane aı́ dı́ı́ arı́á wı́ mı́seaikeamonı́wanı́ı́rı́. Ámı́ wı́ e negı́pı́ bı́ onı́mı́apı́ nı́ı́weámáná ámı́ seyı́né tı́nı́ onı́weaneyı́rı́rı́ aga íkı́nı́ı́ sı́pı́ nı́nearı́ e yanı́ nánı́ sımı́ xeadı́pénı́wanı́ı́rı́. ¹⁸ Awaú tı́nı́ Poronı́ tı́nı́ —Nionı́ ayı́ ná bı́nı́ marı́áı́. None segı́ tı́ámı́nı́ “Obaneyı́.” neaimónı́agı́ aı́ Seteno pı́rı́ nearakińı́nı́ı́rı́. ¹⁹ Ayı́ rı́pı́ nánı́ segı́ tı́ámı́nı́ “Obaneyı́.” neaimónı́ı́nı́ı́rı́. Gorı́xo none yayı́ neaimonı́fa nánı́ imónı́gı́áyı́, ayı́ seyı́né menı́ranı́? Dı́ı́ nı́fa neainı́nı́fa nánı́ imónı́gı́áyı́, ayı́ seyı́né menı́ranı́? “Ná tiyı́ rı́meáwı́nı́?” yaiwı́anı́wá nánı́ imónı́gı́áyı́, ayı́ seyı́né menı́ranı́? Jı́saso ámı́ báná oyá sı́ı́wı́ anı́ı́e dání none igı́gı́ bı́ mé seyı́né wáı́ nı́searı́ranéná nánı́ı́ı́ eńwápı́ nánı́ ranı́wárı́rı́. ²⁰ None seáyı́ e nimónı́ı́rane dı́ı́ nı́fa neainı́nı́apı́, ayı́ seyı́né eńagı́ nánı́ rarı́ı́rı́.

3

Timotio eńı́ sı́xı́ oweámı́xı́rı́rı́ uowárı́gı́ı́ nánı́rı́rı́.

¹⁻² Ayınanı́ seyı́né nı́seawárı́mı́ re nánı́ nı́bı́ranéná amı́pı́ seaı́meáı́pı́ nánı́ majı́á nimóga núwasáná “Majı́á oımónaneyı́.” sı́nı́ mı́neaimónı́paxı́ nerı́nı́ re egwı́sı́xı́rı́. “Yawawi Timotio, negı́ nı́rı́xı́meáo —O Gorı́xoyá xwiyá Kı́raiso nánı́ yayı́ neainarı́ı́pı́ wáı́ wurı́meinı́fa nánı́ imónı́ı́ı́ı́ worı́rı́. O anı́ Atenı́sı́ı́ rı́nı́ı́rı́ rı́pımı́ yeawáráná ayı́ ananı́rı́rı́.” nı́yaiwirai segı́ tı́ámı́nı́ nurowárénapı́raıná Kı́raisomı́ dı́ı́ wı́kwı́rófapı́ xaı́wı́ fá xı́rı́pı́rı́ nánı́ eńı́ sı́xı́ seaeámı́xı́rı́ dı́ı́ sı́xı́ seamı́morí éwı́nı́gı́rı́rı́ uowárénapı́gwı́sı́xı́rı́. ³ Segı́ı́ wo aı́ xeanı́ı́ seaı́meáı́ apımı́ dání ududı́ mı́wı́nı́pa oenı́rı́ Timotio apı́ e éwı́nı́gı́rı́rı́ uowárénapı́gwı́sı́xı́rı́. E nerai aı́ eńı́nı́ dání Gorı́xo “Xeanı́ı́ apı́ ayo xe wı́meáwı́nı́ı́rı́.” yaiwı́arı́ı́ene imónı́ı́agwı́ nánı́ sewanı́ı́ı́né nı́ı́farı́rı́. ⁴ Xámı́ seyı́né tı́nı́ sı́nı́ nı́ı́wearanéná “Rı́wéná xeanı́ı́ nı́neaimanı́ı́oı́.” mı́searayı́pa reńwanı́ı́rı́? Apı́ rı́xa nı́seaı́meáagı́ nánı́ seyı́né “Rı́pı́ apı́rı́anı́?” nı́yaiwı́ro rı́xa nı́ı́fá imónı́ı́oı́. ⁵ Ayınanı́ Timotiomı́ uowárénapı́ı́anı́ı́rı́. Rı́xa seyı́né imónı́gı́fapı́ nánı́ “Sı́nı́ majı́á oımónı́mı́nı́.” mı́nimónı́paxı́ nerı́nı́ o seyı́né Kı́raisomı́ dı́ı́ wı́kwı́rogı́fapı́ sı́nı́ pı́rı́anı́ı́ rı́fa wı́kwı́rońoı́rı́rı́ mı́ seaómı́xı́nı́fa nánı́ uowárénapı́ı́anı́ı́rı́. “Ámáyo yapı́ wı́wapı́yarı́ı́o —O oborı́rı́. O seyı́né Kı́raisomı́ pı́rı́ owı́arı́poyı́rı́rı́ yapı́ seaı́wapı́ı́áná none anı́ı́ minı́ eńwápı́ anı́pá imónı́nı́gı́rı́rı́ uowárénapı́ı́anı́ı́rı́.” searı́rı́rı́.

Timotio Poromı́ yayı́ xwiyá urémeanı́ nánı́rı́rı́.

⁶ E éagı́ aiwı́ agwı́ Timotio seyı́né tı́ámı́nı́ pı́rı́ nı́seawı́arı́mı́ nı́bı́rı́ xwiyá yayı́ yeainı́paxı́pı́rı́ áwanı́ı́ yearémeáı́nı́ı́rı́. Seyı́né sı́nı́ Kı́raisomı́ dı́ı́ wı́kwı́roro xı́xe dı́ı́ sı́pı́ inı́ro yarı́ı́agı́fa sı́ı́wı́ seanı́ı́pı́ nánı́ áwanı́ı́ yearémeáı́nı́ı́rı́. None nánı́ dı́ı́ nı́moróná wá seaunı́rı́ none seyı́né nánı́ “Sı́ı́wı́ owı́naneyı́.” neaimónarı́ı́pa seyı́né axı́pı́ Porowamı́ sı́ı́wı́ owı́naneyı́rı́rı́ íkı́nı́ı́ sı́pı́ searı́ yarı́ı́agı́fa sı́ı́wı́ seanı́ı́pı́ nánı́ enı́ áwanı́ı́ yearémeáı́nı́ı́rı́. ⁷ Gı́ nı́rı́xı́meáyı́né, Timotio apı́ áwanı́ı́ yearémeáı́ eńagı́ nánı́ dı́ı́ rı́fa neaxepaxı́ imónı́ı́pı́ tı́nı́ xeanı́ı́pı́ tı́nı́ apı́ nı́pı́nı́ neáı́meaarı́nı́ dı́ı́ sı́pı́ mı́nealı́ dı́ı́ sı́xı́ ínı́ı́wanı́ı́rı́. O re yearı́agı́ nánı́, “Kı́raisomı́ sı́nı́ pı́rı́anı́ı́ dı́ı́ wı́kwı́roarı́ı́oı́.” yearı́agı́ nánı́ dı́ı́ sı́xı́ ínı́ı́wanı́ı́rı́. ⁸ Seyı́né eńı́ neanı́ro Ámı́náo tı́nı́ ikarı́nı́gı́fapı́ xaı́wı́ fá nı́xı́rı́rónáyı́, none seáyı́ níkarı́rı́rane ı́weapaxı́

enqagí nání seararíñíní. ⁹ Goríxomí seyíné nání yayí aníñí miní níwirane aí yayí seyíné nání wípaxípi tñní xíxeni mimóníñwíní. Ayí pí náníní marfái, seyíné nání yayí níwiranéná dññí nífá onímiá neainaríñímaní. Ayá wí neainaríñí enqagí nání raríñíní. ¹⁰ Segí símímaní sññwí niseanírane Kiraisomí aníñí píraníñí dññí wíkwíropírfá nání sññí mimónígíápi osearéwapíyaneyíní aníñí miní ikwáwíyirani, áríwíyirani, wauní ríxíñí uraríñwáríní.

Poró Tesaronaika ñweáyí nání ríxíñí wuríñí náníríní.

¹¹ Negí ápo Goríxo tñní Áminá Jisaso tñní awaú none seyíné tññí e banfáwá nání “Ámí óf neaimóisixíní.” nimónaríní. ¹² None seyíné nání dññí sipí nínearí arírá seaiaríñwápa seyíné ení axípi xíxe dññí sipí niníro arírá niníronáraní, wínyíf nání dññí sipí níwiro arírá níwirónáraní, ayá wí epírfá nání “Ámináo e seaimíxíwínígíní.” nimónaríní. ¹³ Áminá Jisaso ámá xífo xegí imónígíáyí tñní ámí níweapírfá seyíné negí ápo Goríxo sññwí aníñe dání xwíyífá míseaxekwímopaxí imóníro síyikwí mínígíáyíné imóníro epírfá nání síkífkí seaimíxíwínígíní.

4

“Goríxo wimónaríñípi ní éfírixíní.” uríñí náníríní.

¹ Gí nírixímeáyíné, nioní payí rina yoparípi nearfá Áminá Jisaso wáf nurímeírfíxíní ní nearowaríñí enqagí nání ayá tñní nerí ení rírémxíf bí rípi oseaianeyí. Seyíné nimeróná Goríxo yayí winípaxípi epírfá nání searéwapíñwápi tñní ríxa xíxeni yaríñoí. E nero aí apimí ní múro ámí bí tñní oyaneyíníro éfírixíní. ² Sekaxí ríñíñí Áminá Jisaso nearípeañone searéwapíñwápi nání seyíné níjía imóníñagífa nání raríñíní. ³ Goríxo seyíné e éfírixíní wimónaríñípi ayí rípi ríní. Síyikwí mínígíáyíné imónírfíxíní. Ámá wí tñní íwí bí minípa éfírixíní. ⁴ Meánígíáyíné ámí wí tñní íwí bí miní Goríxoyá sññwíyo dání síyikwí míníñí imóníñípi ero ámayá sññwíyo dání weyí seamearípaxí imóníñípi ero nero xíxeni meánírfíxíní. ⁵ Émayí —Ayí ámá Goríxo nání dññí mímoarígíáyírfí. Ayí íwí inaníro nání mññí niníro símfí xeadípenarígíápa mepa éfírixíní. ⁶ Segí séríxímeáníñí imónígíáyíyá apíxí tñní íwí oinaneyíníro yapí níwímearí níwero sipí míwikáripa éfírixíní. Xámí seyíné tñní níñwearanéná áwaní searírane erírfí seairane enwápa xíxeni ámá íwí apí éfíyo Ámináo pírfí umamonfá enqagí nání seararíñíní. ⁷ Goríxo nene ámá wí tñní íwí inaníwá nání nioníyáyí imónírfíxíní wéyo ífá neaumíríñímaní. Gí síyikwí mínígíáyí imónírfíxíní wéyo ífá neaumíríñírfí. ⁸ Ayínáni rípi nání dññí mófírixíní. Gíyí gíyí nioní seararíñápi ríwímfí nímmamorínyí, ayí ámayoni ríwí mumoaríñoí. Ayí Goríxomí —O nene síyikwí míníñí imónaní nání xegí kwíyípi owáínírfí síxí neamímoaríñoríní. Omí ríwí umoaríñoí.

⁹ Séríxímeá nání dññí sipí níseairí arírá níwirfá epaxípi nání Goríxo xewaníño ríxa seaiwapíñí enqagí nání none aí wí ríwamíñí nearí searípaxí mimóníñwíní. ¹⁰ Séríxímeá segí Masedonia píropenífíyo amí gímí ñweagífíyo nání ríxa dññí sipí níwiro arírá wiaríñoí. Gí nírixímeáyíné, seyíné e yaríñagífa aí ámí bí rípi oépayíní yaríñí oseaimíní. Seyíné dññí sipí e wiarígíápi ámí xwé bí tñní nímoaga úfírixíní. ¹¹ Porowa xámí sekaxí nearígíápa xíxeni píraníñí oimónaneyíníro éfírixíní. Awayíní yapeníñwaéne oimónaneyíní ero wí yarígíápi marfái, negí yaríñwápiní oainenaxídaneyíní ero negí omíñí ení nírfkwínímáná oyaneyíní ero éfírixíní. ¹² E nerónáyí, nípírfí náníraní, yínípírfí náníraní, dífwí míkeamónípa ero ámá Goríxoyá mimónígíáyí re seaiawípaxípi ero, “Ayí wé róníñí imóníñípi yaríñoí.” seaiawípaxípi ero epírfá enqagí nání seararíñíní.

“Ámináo ámi weapána pegfáyf wiápfnimeapfrfárini.” urifj nánirini.

¹³ Gf nrixímeáyfné, áamá re niyaiwirí, “Gf áamá piyf ro Gorixo síj f wimixána niwiápfnimeanfárini.” niyaiwirí mikwfmoarigfáyf iwieánarigfápa seyfné eni axípi miwieánipa éfrixinirí péfáyf imónipfrfápi nání xe majfá oimónipoyinirí míneaimónariní. ¹⁴ Jisaso nípémáná ámi wiápfnimeanfárini. E enjpi nání nene ríxa “Neparini.” niyaiwirane díj f íkwíronwini. Ayínáni Jisaso enj api re yaiwiarinwápimi sopifj woní, “Ámá Jisasomi díj f niwikwírorfná péfáyo Gorixo xegf tífj e nání o tfní nawíní nimeámí unfárini.” yaiwiarinwápimi sopifj woní. ¹⁵ Rípi ranípi, ayf Ámináo ríj f ríni. O ámi báná nene síní síj f jweañwaéne omí wímeaani nání pegfáyo xámí umeanfámani. ¹⁶ Íná añfnamí dání apf bí enj tfní rínirí añfnajfyo xiráónifj imónijóyá manj rínirí pékákf Gorixoyá rínirí yarfná Ámináo xewanijno añfnamí dání weapfnfárini. Añfnamí dání weapána áamá xfomí díj f wikwírogfá ríxa pegfáyf xámí síj f nero wiápfnimeapfrfárini. ¹⁷ Ríxa niwiápfnimeámáná enjáná síní síj f jweañwaéne ení Ámináomi añf píríyo wímeani nání ayf tfní nawíní agwípi tífj e nání neayoaánapfnfárini. ¹⁸ Ayínáni segíyf wí wigf áamá péáná xwíyfá api nuríro mífj íkífjwí umírfírxini.

5

“Ámináo binfáyi nání síjwí tfní jweáwanigini.” urifj nánirini.

¹ Gf nrixímeáyfné, Ámináo weapfnfáyi nání seyfné ríxa arfá wigfá enagi nání rfwamifj bí nearí áwanj searipaxí mimónini. ² Rípi nání seyfné ríxa nijfá imónijagfá nání rarifjini. “Ámá áríwiyimí f wí mearigfáyf ríná bipírféoi?” miyaiwipa yarfná barigfápa Ámináo ení axípi “Ríná binírfenijoi?” miyaiwipa enjáná binfárini. Api nání seyfné ríxa nijfá imónijagfá nání rarifjini. ³ Ayf re rarfná, “Ríxa niwayíronirí jweañwini. Amípi wí nání wáyf neainipaxí mimónini.” rarfná síní mé rímewá inipaxí rfá tífj wímeanfárini. Rfnifj apíxiwa niaíwí xíraníroná nawínáni winarífjpa axípi wímeááná apimi wí urakíniprfá menini. ⁴ Gf nrixímeáyfné, seyfné sfá yinifjmíni memearigfáyfné enagi nání Ámináo niweapirí niseáimearfná áamá f wí xaurápíminirí wímeááná sírf píkínarigfáyf yapí píkínipaxí mimónigfáyfnérini. ⁵ Niyfnéni wfá ónarifjmíni nemero ikwáwíyíná yarigfáyfné imónijagfá nání seararifjini. Nene sfá yinifjmíni nemerane áríwiyimí yarifjwaénemani. ⁶ Ayínáni Jisasomi díj f miwikwírogfáyf sfá o weapfnfáyi nání síjwí manf maiwí sá wearigfápa mepa éwanigini. Síjwí tfní niñwearane píreáníwanigini. ⁷ Ayf rípi nání seararifjini. Ámá sá wearigfáyf áríwiyimí wearigfárini. Ámá inifgf xwapf níníro papíkí yarigfáyf áríwiyimí níníro papíkí yarigfárini. ⁸ E nerí aí nene ikwáwíyíná emearifjwaéne imónijagwí nání píreáníwanigini. Ámá míxí inaníro nání íkfnarigfápa nene axípi Gorixomi díj f wikwírorane díj f síxí uyirane yarifjwápi sorfá míxí nání yínarigfápánifj yínirane “Gorixo yeáyf neayimíxemeanfárini.” niyaiwirane ikwímoarifjwápi aríxí míxí nání dfkínarigfápánifj dfkínirane éwanigini. ⁹ Gorixo xegf wikf rfá ápiáwfnifj wearifjpi wímeáwínigínirí neaiwiárifjenemani. Negf Áminá Jisasi Kiraiso neainifpimi dání yeáyf uyimíxemeáimigínirí neaiwiárifjenerini. ¹⁰ Nene síní jweañáná niweapirfnáraní, peñwámí enjáná niweapirfnáraní, xfo tfní nawíní jweaanfá nání neapeifjigini. ¹¹ Ayínáni xíxe mífj íkífjwí míríníro sfkfkf omíxiníro éfríxini. “Seyfné ríxa e inarigfápi síní niga úfríxini.” seararifjini.

“Api api éfríxini.” nura ufjpi nánirini.

¹² Gí níríxímeáyíné, bí rípi éfríxínírí yaríñf oseaimíní. Segí arírá seaianíro nání aníñf mínf yarígíáyf —Ayf Ámínáoyá dñfyo dání seamenwearo searéwapíyiro epírí nání imónígíáyíríní. Ayo seyíné wéyo umepírí nání éfríxíní. ¹³ Ámá ayf sanf searápaníro yaríñqáfa nání dñf sixf uyiro wé íkwianwíyo ñwiráíro éfríxíní. Séríxímeá tñní xepíxepá mírónf nawíní nimóníro ñweáfríxíní.

¹⁴ Gí níríxímeáyíné, bí rípi ení éfríxínírí yaríñf oseaimíní. Segí ámá ríwí síwíá yígíáyo yumíxíro ayá ígígí yarígíáyo dñf sixf umímoro í wegíáyo arírá wíro éfríxíní. Ámá ñyoní nuríríná símeaxídf míví wígf dñf tñní “E oyaneyí.” ñyáiwíríná e éfríxínírí síñwí wínífríxíní. ¹⁵ Ámá sípí seaikáríáyo seyíné ení pírf numamoro sípí mívíkárípa éfríxíní. Pí pí seaikáraríñqáfa aí “Negí wíníyo aríge neríná ñañf wíianíréwíní?” ñyáiwíro e wíaníro nání éfríxíní. Ámá ñyoní aí e wíaníro nání éfríxíní. ¹⁶⁻¹⁷ Íníná dñf nífá seainíwínígíní. Íníná Goríxomí ríxíñf urífríxíní. ¹⁸ Pí pí seaímeááná Goríxomí yayf wífríxíní. Kíraisí Jísaso tñní nawíní íkárínígíáyíné Goríxo e éfríxínírí wimónaríñqáfa nání raríñíní. ¹⁹ Seyíné kwíyí Goríxoyá yaríñfpímí pírfpírf mívípa nero ²⁰ apímí dání xwíyífá wífá rókiámorígíápi páimímí mívípa éfríxíní. ²¹ E mepa nero aí wífá ñísearókíamoríná “Xwíyífá rípi Goríxo tífámíní imóníñfpí raríñíní.” searánáyf, píraníñf pífá ñímeaxídfímáná ñañf imóníñfpíní xaíwí fá xíríro ²² sípí imóníñfpí ñpíní ríwí umoro éfríxíní.

²³ Goríxo —O ámá ñíwayíróníro ñweapírí nání mfkf íkíñoríní. “O seyíné síyíkwí míníñf nímonínga nuro yóf imónípírí nání seaimíxíwínígíní.” nímonaríní. “Ámíná Jísasí Kíraisí báná seyíné xwíyífá seaxekwímopaxí mímonípa epírífa nání Goríxo segí dñfpíní maríáí, warápi ení seaerfíkiemeáwínígíní.” nímonaríní. ²⁴ Níoníyáyf imónífríxínírí wéyo fáf seaumíraríño —O ámá wíkwíárínípaxí imóníñoríní. O xíxení apí apí e seainíáríní.

²⁵ Gí níríxímeáyíné, none nání ení ríxíñf neauríyífríxíní. ²⁶ Séríxímeá gíyí gíyo yayf ñíwíríná yayf óf weánífríxíní. ²⁷ Ámínáo arífa eñe dání sekaxí rípi osearímíní, “Páyf rína ñímearíná séríxímeá ñyoní fáf urowieméfríxíní.” ²⁸ “Negí Ámíná Jísasí Kíraisí wáf seawíáníwínígíní.” nímonaríní.

Payí Poro Tesaronaika ηweáyí nání ríwíyo eañínaríní.

Payí rína Jisasoyá sıyıkí imónıgıá añí yoí Tesaronaika ηweagıáyí nání Poro ríwíyo eañínaríní. Ayí payí Poro xámı nearı wıowárıηına nımearo íá nırooro aıwı sıní dıηı xewını nımoreo “Jıaso añınamı dání rıxa weapıηırını.” nıyayıwıro wáyı nero ηweañáná áamá wı Poromı apı nání urémeáagıa o sıá Jıaso añınamı dání weapınıáyı tıηıná imónınıfápı nání pıránıηı uréwapıyımınırı payı ámı rına eañınıgını.

¹ Poronı tını Sairaso tını Timotio tını none Jisasoyá sıyıkı imónıgıá Tesaronaika ηweáyıné —Seyıné negı ápo Gorıxo tını Ámıná Jıası Kırıso tını nawını ikárınıgıáyınerını. Seyıné nání payı rına nearı mónaparıηwını. ² Ápo Gorıxo tını Ámıná Jıası Kırıso tını awaú wá seawıanırı seyıné nıwayırónıro ηweapırı nání seaiıri éısıxını.

“Seyıné nání Gorıxomı yayı wıarıηwárını.” urıηı nánırını.

³ Negı nırıxımeáyıné, seyıné Jıasomı dıηı nıwıkwıróróná dıηı mımıxeá ámı xwapı ayá wı tını nıwıkwıróa uro xıxe dıηı sıpı nınıro arırá inarıgıfápı wı pını mıwıárı sıní ámı bı tını bı tını néra uro yarıηagıa nání none kıkıfá ηweapaxı mımónıηwını. Sa seyıné nání Gorıxomı yayı wıpaxı imónıηwını. “E neranéná ayı xıxenı imónıηıpı yarıηwını.” neaimónarını. ⁴ Seyıné e yarıηagıa nání sıyıkı Gorıxoyáyo wáf nurımeranéná seyıné nání mıxı re seameakınarıηwárını, “Xeanıηı wıkarıro rıkıkırıfó wıkarıro wıarıná aı xwámámı nıwıro sıní Jıasomı dıηı nıwıkwıróa warıηotı.” urarıηwárını.

Gorıxo ámayı pırı numamorıná enıfápı nánırını.

⁵ Seyıné e yarıgıfápımı dání rıpı wıfá neaónını. Gorıxo ámayı mı ómómıxımı nıwırı wıgı egıfápı tını xıxenı wıınıfápı nání dıηı nımoreanéná “Apánırıfanı?” yayıwıpaxırını. Ayınánı seyıné oyá xwıoxıyo ηweáwanıgınıro yarıná xeanıηı seaikárarıηagıa nání o seyıné nání re rárınıfárını, “Ayı ananı nıonı tıηı e ηweapaxıyırını.” rárınıfárını. Apı seyıné yarıgıfápımı dání wıfá neaónını. ⁶ Ai Gorıxo áamá xeanıηı seaikárarıgıfáyo pırı numamorı xeanıηı axıpı wıáná “Ayı xıxenı imónıηıpını rıfa yarını?” yayıwıanıfwarını. ⁷ Xeanıηı seaikárarıgıfáyo pırı nıwıaıkımorı kıkıfá seyıné seanıwırárırı none neanıwırárırı yarıηagı nıwınıranéná “Ayı enı xıxenı imónıηıpını rıfa yarını?” yayıwıanıfwarını. Ámıná Jıaso sıηánı pıaumımı nınırı xegı añınajı enı eánıgıfáyı tını añınamı dání nıweapırıná rıfá ápıawı xwé aıpınanıwı yarıηıpı tını xıxenı e enıfárını. ⁸ E nerıná áamá Gorıxo nání dıηı mımopa ero xwıyıfá negı Ámıná Jıaso nání yayı neainarıηıpımı mıxıdıf arıkwıkwıf ero yarıgıfáyo pırı umamonıfárını. ⁹ Áamá ayo wıgı egıfápı nání xwırıfá nıwıkırıxerı pırı numamorıná seáyı e xıfó xegı enı eánıηıpımı dání imónıηıpı “Xe sıηwı onanıpoyı.” mıyayıwı xegı sımımanı tıηı e dání anıηını wıeawırınıfárını. ¹⁰ Negı Ámınáo áamá xıfoyáyı imónıfırıxınırı wıııpımı dání seáyı e umıeyoaro dıηı wıkwıróarıgıfáyı nını mıηı sıηá weánıro oépoyınırı añınamı dání nıweapırıná pırı e umamonıfárını. Seyıné mıkone repıyıf enıwápı dıηı nıkwıróro nání íná seyıné enı ayı tını nawını omı seáyı e umepırıfárını.

Poro Gorıxomı rıxıηıf wurıyıηıpı nánırını.

¹¹ Ámınáoımı seyıné seáyı e umepırıfá enıagı nání ínına seyıné nání Gorıxomı rıxıηıf seaurıyarıηwárını. Gorıxo e imónıfırıxınırı wéyo íá seaumırıηıpı tını xıxenı ayo seaimıxıwınıgınırı seaurıyarıηwárını. Nanıf imónıηıpı oyaneyınırı seaimónarıηıpı

nipini tñi Jisasomi diñf niwkwíroro nani wíniyo sanf urápanyiniri seaimónariñpi tñi apiaú tñi xixeni epírfá nani xegf enf eániñpi tñi seaimixíwiniñiri seauriyariñwáriní. ¹² E neríñpimi dani seyíne omi seáyí e umfeyoaro xfo eni seyíne seáyí e seamfeyoari inipírfá nani Gorixomi seyíne nani e seauriyariñwáriní. O tñi Áminá Jisasi Kiraiso tñi wá seawianigfí enagf nani xixe seáyí e mfeyoániñfáriní.

2

Xwiyfá xórórf yariño nani uríñf naniñi.

¹ Gf nixímeáyíne, xwiyfá re riníñpi, “Negf Áminá Jisasi Kiraiso ámi weapána nene o tñi nawíni awí eánanfáriní.” riníñpi nani rípi éfrixiniri yariñf os-eaimini. ² Kwíyf bimi daniñani, xwiyfá áma yanf wiowáfá bimi daniñani, payf “Porowa nearo wárenapigfápirini.” rarigfá bimi daniñani, ayá nisearemorí re riníñánáyf, “Sfá Ámináo weapínfáyí ríxa imóniñfíriní.” riníñánáyf, siní mé diñf úpirixá niseapeyiri ududf maseainipani. ³ Áma wo aí pípimi dani yapf oneaíwapiyiniri síñwf mawinipa éfrixini. Xámi áma obaxf Gorixomi manf xowiaikímí wiro áma xwiyfá xórórf yariño piaumímf iniri nemána enána ayf ríwíyo sfá ayi imóninífa enagf nani rariñini. Áma xwiyfá xórórf yariño Gorixo waníniñiforini. ⁴ Gorixomi aníñf símf tñi wiaríñorini. Pí pí ñwfá áma nimixiro menweaarigfápirani, pí pí kwíyf áma diñf unwirárarigfápirani, paimímf nimerí xewaniño ayo seáyí e mfeyoániñfáriní. E nerína añf Gorixo nani ridiyowá yarigfíwámi nipáwiri áma obaxf síñwf anigfe dani éf niñweámána xewaniño re uriníñfáriní, “Niñwaníñoni Gorixonirini.” uriníñfáriní. ⁵ Xámi nioni siní seyíne tñi niñwearína api nani seariñapi siní diñf miseainariniñani?

⁶ Áma o Gorixo xe piaumímf iníwiniñiri ipimoáriñina imóniníe nani agwi siní omi bi wakirímixini. Omi wakirímixiñpi nani seyíne niñfáriní. ⁷ Obo áma obaxf manf Gorixoyápi xórórf oépoyniri inimi dani ríxa niwíwapíya waríñagf aí omi wakirímixariñpi Gorixo emi mamóníe nani niwakirímixa uníñfáriní. ⁸ Xfomi wakirímixariñpi Gorixo niyoámána enána xwiyfá oyápi xórórf yariño siní inimi mimóní ríxa síñáni piaumímf iníñfáriní. Omi Áminá Jiaso niweapiri sogwíniñf píripírf neríñpimi dani samíñf niwimixiri xegf madíñpi tñi pikiníñfáriní. ⁹ Xwiyfá xórórf yariño ríxa síñáni nimóniri niñwearína Seteno xewaniñoayá enf síxf eániñpimi dani enf síxf weámixinífa enagf nani o ámayf “O Gorixorfani?” oniaiwípoyniri yapf niwiepísirína emímf ayá wí eri áma ayá riwamónipaxípi eri eníñfáriní. ¹⁰ E nerína áma aníñniñro yarigfáyo xegf uyíniñf neríñf bi bimi dani yapf wíwapíyíana xewaniño e oniaiwípoyniri yariñpi tñi xixeni wiaiwipírfáriní. Ayf re mawimóní, “Gorixo yeáyf neayimixemeanfa nani xwiyfá Jiaso nani nepaxiñf imóniñpi arífa owianeyi.” mawimóní ríwf umogfá enagf nani xwiyfá xórórf yariño yapf wíwapíyipaxíriní. ¹¹ Ayf ríwf umogfá enagf nani Gorixo diñf xenwf omópoyniri wimixarína xwiyfá xórórf yariño pí pí yapf wíwapíyiniñapi arífa niwiro ayá síwf uróagf “Nepariñi.” yaiwipírfáriní. ¹² Áma xwiyfá Jiaso nani nepaxiñf imóniñpi diñf mkwíró wigf sípí imóniñpi yaníro nani diñf nífa winíñfyo Gorixo xwiyfá umeárína nani diñf xenwf omópoyniri wimixiníñfáriní.

“Searéwapíyiniñwápi xaiwf ía xirírfrixini.” uríñf naniñi.

¹³ Negf nixímeáyíne, Áminá Jisasi Kiraiso wá seawianíñfíne, seyíne nani kikiífa ñweapaxf mimóniñwini. Sa seyíne nani inína Gorixomi yayíniñf wipaxf imóniñwini. Gorixo xegf kwíyfpimi dani síyikwf mínigfáyf oimónípoyniri seaimixiri seyíne xwiyfá nepaxiñf imóniñpimi diñf íkwíroro yarigfápirimi dani yeáyf uyimixemeámániñf enína dani ía yiyamiximf seañf enagf nani omi yayíniñf

wipaxí imóniḡwini. ¹⁴ Gorixo seyíné apí imónířřixiniřři xwiyá yayí neainariḡ nene wáf seariḡwápimi dání wéyo íá niseaumiriríná negí Áminá Jisasi Kiraiso nikíniřři seáyí e imóniḡpa seyíné eni bí e imónířřixiniřři wéyo íá seaumiririni. ¹⁵ Ayínáni negí nřřixímeáyíné, eḡí sixí níniro xwiyá řřéwapíḡ inariḡwá maḡyo dání searéwapiyiḡwápirani, payíyo dání searéwapiyiḡwápirani, xaiwí íá nixira úřřixini.

¹⁶⁻¹⁷ Negí ápo Gorixo —O wá nřřeawianiri íníná eḡí sixí ímixinaníwá nání neaimixiriřři ayá nřřearimixiriḡpimi dání awiaxí xfo neainíapí nání wenḡí neri ḡweaníwá nání neaimixiriřři eḡori. O tñi negí Áminá Jisasi Kiraiso tñi awaú eḡí sixí seaímixiriřři seyíné pí pí xwiyá naḡí imóniḡpí řři pí pí naḡí imóniḡpí ero epířřa nání seaimixiriřři éisixini.

3

“Gorixomi řřixiḡ neauriyiřřixini.” urḡḡ nánířři.

¹ Negí nřřixímeáyíné, payí řřina yoparípi nariřřá řři osearimini. Xwiyá Ámináo nání wáf řřimeariḡwápi yaní niwéa nuri seyíné eḡíapa ami ami yayí tñi aríá wipířři nání Gorixomi řřixiḡ neauriyiřřixini. ² O ámá nřřikwiniřři mimóniḡpí ero sipí ero yariḡíáyí xeaniḡ neaikáraniro yariḡíapimi dání éřř oneaminiřři eni řřixiḡ neauriyipoyi. Ámá nñi omi dḡḡ mīwīkwīroariḡíáyí eḡaḡi nání rariḡini.

³ Negí Áminá Jisaso ámá ikwiářiřřipaxípi yariḡo eḡaḡi nání none re neaimónariřři, “O eḡí sixí seaeámixiriřři sipí imóniḡo —O, ayí oborini. O xwiríá seaikixeniḡiniřři éřř seaminiřři enířřini.” neaimónariřři. ⁴ Ámináo yá dḡḡyo dání seyíné nání re niyaiwirane dḡḡ sḡḡ neaeánariřři, “Sekaxí none urḡwápi wí pñi mīwiářři agwí xixeni xđiro řřwíyo eni xixeni nixída uro epířřariřři.” niyaiwirane dḡḡ sḡḡ neaeánariřři. ⁵ Seyíné “Gorixo nepa wá neawianariḡoriřři?” niyaiwiróná niḡíá ámi bí tñi imóniřři Kiraisomi sipí wíáná eḡí sixí níniřři xwámámí wiḡḡpa ero epířřa nání Ámináo yayíwí seaméwiniḡini.

“Aiwá nřřířři nání omiḡ éřřixini.” urḡḡ nánířři.

⁶ Negí nřřixímeáyíné, Áminá Jisasi Kiraiso nearowáriḡone eḡagwí nání sekaxí řři osearimini. Séríxímeá ḡiyí ḡiyí řřéwapíḡ inariḡwá none searéwapiyiḡwápi mīxíđi mīyuniřřa neri kikiřřa yariřřáyí, ayí tñi ḡwiaumí minipani. ⁷ Ayí řřiřři nání sekaxí apí searariḡini. Pípi xđipaxíyíné maríá, none seyíné tñi niḡwearanéna sḡḡwepíḡ seaíwapiyiḡwápi xđipaxíyíné eḡaḡi nání seyíné niḡířřini. None wí nřřířřeániřři mé memeniwanigini. ⁸ None aiwá wí sīwiá mīsearápaniḡwanigini. Anḡḡ mīseaikáriřřa éwaniginiřři ářřwiyínáraní, ikwáwiyínáraní, řřwí nřříkwíniřřimáná niḡwí omiḡí řřa tḡḡ anḡḡ miní neriḡpimi dání bí nerane niḡwanigini. ⁹ “Aiwá anířřa mīnearápanipaxawa imóniḡaḡa nání e eḡíawixini.” řřiseaimónariřři? Oweoi, seyíné sḡḡwepíḡ seaíwapiyiḡwápi xđířřixiniřři e eḡwanigini. ¹⁰ Seyíné niḡířřini. None sñi seyíné tñi niḡwearanéna sekaxí re searayiḡwanigini, “Ámá ‘Omiḡí mepa oemini.’ wimónariḡíayo aiwá mīni mīwipa éřřixini.” searayiḡwanigini. ¹¹ “Poro pí nání řřa e nearariřři?” mīyaiwipani. Segíyí wí nání xwiyá re řřinariḡaḡi aríá niwirane nání rariḡwini, “Wí omiḡí mé sḡḡwí niyápiřřomí nemiřřóná xwiyá mīmayíoni nera warḡoi.” řřinariḡaḡi aríá niwirane nání searariḡwini. ¹² Nene Áminá Jisasi Kiraiso tñi nawiniřři ikáriřřiḡweáne eḡaḡi nání wiyíné e yariḡíáyíné sekaxí niseariřřane eḡí řřířřimixí řři oseaianeyi, “Pířřaniḡ niyuniřři niḡweámáná segí omiḡí éřřapimi dání nīmiro nřřixini.” ¹³ Negí nřřixímeáyíné, segí wíniyí nání eḡí řřířřimixí e niseairi aí naḡí yariḡíáyíné segí yariḡíapí nání anḡḡ niseainiri pñi mīwiáriřři. ¹⁴ Segíyí wí none searariḡwápi “Aríá mīwipa oyaneyi.” wimónariḡíayo sḡḡwí mī niwómixiřři

“Ayí Poro neariŋípi aríá miwiarígfáyírfani?” niyaiwiro ayá winíwiniŋini ayí tñi gwiaumí minipaní. ¹⁵ E nero aí “Ayí nene tñi símí sí eainiŋwáyírfani?” miyaiwí ségwáo sípí yarí ná “Gí gwíáoríani?” niyaiwiro diŋí pírániŋí omoní ikwairírfí niwirí ná urarígfápa urírfixini.

Yayí niwiowárírfí ná urírfí nániríni.

¹⁶ Ámináo —O á má niwayíroníro ŋweapírfípi nání míkí ikinoríni. O pí pí seaímeáagi aí niwayíroníro ŋweapírfí nání seaimíxíwiniŋini. ¹⁷ Poroní niwaníŋoní gí wé tñi yoparí rípi nearí yayí seaiwárenaparíni. Nioní payí nearí ná yoparí sírfíwí e apí eániŋagi niwiniŋí ná “Poro eanírfani?” yaiwipírfí nání e eariŋáríni. ¹⁸ “Áminá Jisasi Kiraiso niyínéní wá seawianíwiniŋini.” nimónaríni.

Payf Poro Timotio nani xami eaninarini.

Payf rina Timotio nani Poro xami eaninarini. Timotio Esia piropenisayo danorini. Xano emayf wo aiwi xinai Judayf wirini. Poro emayf animini xwiya fayf winipaxf imoninjipi waf nurimerina nioni tni nawini waf rimewiniginiri rpeanorini (Waf wurimeiarigfawa 16:1-3). Poro tni nawini ami ami nemefisana xwiogwf wau wo Epesasiyo ninweari urewapiyine dani "Rixa wi e nani oumini." niwimonirina Timotiom "Joxi sini re ninweari Jisasoya siyikf imonigfayo umenweairixini." nurarimi nurf anj wi e dani pni niwiarimi nibirina sekaxf urinjapi tni xixeni ewiniginiri payf rina neari o tnf e nani monapinjigini.

¹ Poroni —Nioni Kiraisi Jisasoya waf wurimeiarinja wonirini. Gorixo —O niweari nene yeayf neayimixemeaarinjorini. O tni Kiraisi Jisaso —O nene nearimnapina nani dnjf nikwimori nweanwaorini. O tni awau Poro waf yeaurimeinfa nani imonwigininiri nifpeagfionirini. ² Nioni payf rina Timotioxi —Joxi nion waf rimearinjapimi dani Kiraisomi dnjf wikwifronj enagf nani gf piaxf rimearinja woxfinj imoninjoxirini. Joxi nani payf rina neari monaparinjini. "Apo Gorixo tni negf Aminana Kiraisi Jisaso tni awau wa riwianiri ayf ririmixiri joxi niwayironiri nweari nani siiri eisixini." nimonarini.

"Xwiya wif dnj tni nipimori rarigfayo wiaikirixini." urinj nanimini.

³ Nioni Epesasiyo pni niwiarimi Masedonia piropenisayo nani uminiri nerina ririnapa ami axipi oririmini. Joxi Epesasiyo ninweari ama xwiya Jisaso nani nepaxinjipi nimusiroro xegf bi urewapiyarigfayo pif niwiaikimori "Api e murewapiyipani." urei. ⁴ "Piyinj ikayfwf rininjipimi tni arfowa enina dani wif niaiwf nemeaga nuro yo wifigfapimi tni apiaumi manaxdipani." urei. Apimi nanaxdirinayf, Gorixo "Nioni dnjf ninkwifrorinjipimi danini gf imonigfayo numefrixini." yaiwinipi tni xixeni me wif dnj tni nipimoro swiani rinwanarigfa enagf nani rarinjini. ⁵ Ayf wif winiyo nani nepa dnjf sipi wininfa nani "Sekaxf e uririxini." rirarinjini. Ama ayf api xixeni nixdirinayf, dnjf inimi bi nikwifromana mirf ero dnjf niyaikirori "Nepa Gorixo wimonarinjipi rfa yarinjwini?" niyaiwirina esisf bi minf ero Jisasomi dnjf niwikwifrorina sirrowiarf mepa ero epaxirini. Api apf nerinjipimi dani wif winiyo nani dnjf sipi wininfa enagf nani e uririxini. ⁶ Ayf ripi nani rirarinjini. Ama wa apf apimi pni niwiariro nani rixa xaxa nero ararixininj rarinoi. ⁷ Awa wif dnjyo dani nipimori rarigfapi nani majfa nero re niyaiwiniro rarigfapi, "Nijfa mimonjwif renwini? Bikwifo e e rininjipi, ayf apf apf nani rinini." rarigfapi nani eni majfa nero ai nwf ikaxf eaninjipi nani negf wiyo urewapiyani nani oimonaneyiniro yaiwinarigfawarini.

Nwf ikaxf eaninjipi nani urinj nanimini.

⁸ Yawawi nijfarini. Nwf ikaxf eaninjipi, ayf nanj imonini. E nimoninjagf ai Gorixo nwf ikaxf rinjipi ayf ama wif dnj tni nipimori rarigfapimi sopinj onirixiniri rinjmani. ⁹ Gorixo e erixiniri wimoninjipi tni xixeni nerina ayf re yaiwipraoi, "Nwf ikaxf rininjyf ama we ronigfayf nanimani. Ayf ama xwiya xowiaikimf yarigfayf tni unif yarigfayf tni nanirini. Ama Gorixomi rfwf riwaminini mamoarigfayf tni fwf yarigfayf tni nanirini. Ama Gorixomi paimimf wiarigfayf tni arfkf imonigfayf tni nanirini. Xaniyaumi pikiarigfayf tni pikioymf yarigfayf tni nanirini. ¹⁰ Ama apixf wi tni fwf inarigfayf tni oxf waunirani, apixf wipaunirani, onarigfayf tni ama pikimeaarigfayf tni yapf rarigfayf tni 'Sija romi dani rirarinjini.' nurimana

ná m̄yariḡḡáȳ t̄n̄i aȳ n̄n̄i nán̄ir̄in̄i. N̄w̄ íkax̄ȳ, aȳ xw̄ȳfá nan̄j̄ imón̄iḡȳo pí pí wiāikiar̄iḡḡáȳ nán̄i en̄i r̄in̄in̄i.” yaiwip̄ráoi. ¹¹ Xw̄ȳfá api, aȳ xw̄ȳfá seáyi e imón̄iḡj̄, nene yaȳ neainar̄iḡp̄ t̄n̄i x̄ixen̄i imón̄in̄i. Api Gor̄ixo —O áamá n̄n̄i yaȳ umepax̄ imón̄iḡor̄in̄i. O xw̄ȳfá nion̄i d̄iḡj̄ n̄in̄iḡwir̄ár̄ir̄i wá̄t nur̄imeiw̄in̄iḡin̄ir̄i n̄ir̄ipean̄j̄p̄i nán̄i rar̄iḡin̄i.

Poró x̄fom̄i wá wian̄iḡp̄i nán̄i yaȳ wiḡj̄ nán̄ir̄in̄i.

¹² Neḡ Ámin̄á Kirais̄i Jisasom̄i yaȳ wiar̄iḡár̄in̄i. O “Poró d̄iḡj̄ uḡwir̄ár̄ipaxor̄fani?” n̄in̄iawir̄i xw̄ȳfá oyápi wá̄t ur̄iméw̄in̄iḡin̄ir̄i n̄in̄ir̄ipeari en̄j̄ s̄ix̄ neám̄ix̄iḡj̄ en̄aḡi nán̄i om̄i yaȳ wiar̄iḡár̄in̄i. ¹³ Xám̄i nion̄i om̄i ikaȳf̄w̄f umear̄ir̄i áamá x̄foyá s̄iyik̄f imón̄iḡáyo xean̄iḡj̄ r̄fá t̄ḡj̄ wikár̄ir̄i ar̄k̄í núm̄i nur̄i an̄iḡj̄ m̄ix̄f wiax̄f̄d̄ir̄i yagáon̄i aiw̄i nion̄i om̄i d̄iḡj̄ m̄iw̄ikw̄fropa ner̄i nán̄i maj̄fá nikár̄in̄ir̄i e yar̄iḡaḡi nán̄i o ayá n̄in̄ir̄im̄ix̄ir̄i api e niḡḡr̄in̄i. ¹⁴ Nion̄i s̄ip̄i imón̄iḡj̄ e yagáon̄i aiw̄i neḡ Ámin̄á Kirais̄i Jisaso wá xwap̄f ayá wí n̄iwian̄fagi áamá x̄fó t̄n̄i nawín̄i nikár̄in̄ir̄f̄ná d̄iḡj̄ w̄ikw̄fror̄i d̄iḡj̄ s̄ix̄f uyir̄i yar̄iḡf̄ap̄i nion̄i en̄i ax̄p̄i nímean̄iḡin̄i.

¹⁵ Xw̄ȳfá “Kirais̄i Jisaso áamá f̄w̄f yar̄iḡwaéne yeáȳf neayim̄ixemean̄fá nán̄i xw̄fá t̄yo nán̄i b̄iḡr̄in̄i.” r̄in̄iḡp̄i d̄iḡj̄ ḡwir̄ár̄ipax̄p̄ir̄in̄i. Áamá n̄n̄i ar̄fá n̄iwiro “Nepar̄in̄i.” yaiwipax̄p̄ir̄in̄i. N̄nenen̄i f̄w̄f yar̄iḡwaéne aiw̄i aȳf yar̄iḡf̄ap̄i t̄n̄i x̄ixen̄i mé seáyi e imón̄iḡp̄i yagáon̄i, aȳf nion̄ir̄in̄i. ¹⁶ Nion̄i e imón̄iḡáon̄i aí Jisasi Kiraiso áamá x̄fó nán̄i re owiaiw̄ipoȳin̄ir̄i, “O apax̄f mé p̄ir̄f mumamó áamá wiḡf f̄w̄f yar̄iḡf̄ap̄i r̄f̄w̄f̄m̄in̄i umamop̄r̄i nán̄i xwaȳf n̄iw̄in̄ir̄i kikiḡfá ḡweaar̄iḡor̄fani?” owiaiw̄ipoȳin̄ir̄i nion̄i ayá n̄in̄ir̄im̄ix̄ir̄i yeáȳf n̄iyim̄ixemean̄f̄r̄in̄i. Kiraiso e ner̄iḡp̄im̄i dán̄i áamá r̄f̄w̄f̄yo d̄iḡj̄ n̄iw̄ikw̄fror̄i d̄iḡj̄ n̄iyim̄iḡj̄ t̄ḡḡfá imón̄iḡp̄r̄f̄áyi nán̄i nion̄i, f̄w̄f xwap̄f yagáon̄i s̄iḡwep̄iḡf̄ niḡr̄in̄i. ¹⁷ Aȳn̄án̄i Gor̄ixo, an̄ḡnam̄in̄i m̄ix̄f ináȳf an̄iḡj̄ min̄f imón̄iḡo —O wí m̄ipé yar̄iḡor̄in̄i. Áamá s̄iḡw̄f w̄in̄ipax̄f mimón̄iḡor̄in̄i. Ná won̄i on̄i ḡw̄fá nepax̄iḡj̄ imón̄iḡo, aȳf or̄in̄i. Om̄i an̄iḡj̄ ín̄iná seáyi e um̄feyoarane yaȳf umerane néra úwan̄iḡin̄i.

“Xám̄i r̄ir̄iḡwápi nán̄i d̄iḡj̄ n̄imor̄i xop̄ir̄ár̄f w̄ir̄ix̄in̄i.” ur̄iḡj̄ nán̄ir̄in̄i.

¹⁸ Timotiox̄i, ḡf íwox̄n̄iḡj̄ imón̄iḡox̄i, agw̄i paȳf r̄ina near̄i “Jox̄i éir̄ix̄in̄i.” r̄ir̄ar̄iḡáp̄i, aȳf xw̄ȳfá xám̄i jox̄i r̄f̄w̄f̄yo er̄f̄ap̄i nán̄i Gor̄ixoyá d̄iḡj̄yo dán̄i wá̄f n̄ir̄ókiamor̄f̄ná r̄ir̄iḡwápi t̄n̄i x̄ixen̄i ax̄p̄i r̄ir̄ar̄iḡin̄i. Xw̄ȳfá apim̄i dán̄i d̄iḡj̄ s̄ix̄f n̄in̄ir̄i xop̄ir̄ár̄f w̄ir̄ix̄in̄i. ¹⁹ E ner̄i d̄iḡj̄ w̄ikw̄froar̄iḡwápi xaíw̄f íá x̄ir̄ir̄i d̄iḡj̄ n̄iyaikiror̄i “Nepa nan̄j̄ r̄fá yar̄iḡin̄i?” n̄iyaiwir̄f̄ná es̄is̄f b̄i minar̄iḡp̄i s̄iḡw̄f aine-nax̄f̄d̄ir̄i éir̄ix̄in̄i. Áamá wa “Jox̄i e éir̄ix̄in̄i.” r̄ir̄ar̄iḡáp̄i r̄f̄w̄f̄m̄in̄i n̄imamoro mepa neróná s̄in̄i Jisasom̄i d̄iḡj̄ m̄iw̄ikw̄fró ewé s̄iḡáyo s̄ix̄f núrori xw̄ir̄fá ik̄ixenar̄iḡp̄a ax̄p̄i e in̄iḡf̄awix̄in̄i. ²⁰ Aȳf waú r̄iwaúr̄in̄i. Xaimeniaso t̄n̄i Arek̄isadao t̄n̄i awaúr̄in̄i. Awaú “Gor̄ixom̄i ikaȳf̄w̄f umear̄ipaxowawimani.” oyaiwin̄f̄piȳin̄ir̄i Seteno xe xean̄iḡj̄ owikár̄in̄ir̄i m̄in̄i wiḡár̄in̄i.

2

“Áamá n̄n̄i nán̄i Gor̄ixom̄i r̄ix̄iḡj̄f wuriȳir̄ix̄in̄i.” ur̄iḡj̄ nán̄ir̄in̄i.

¹ Áamá Jisasoýá s̄iyik̄f imón̄iḡáyi e éir̄ix̄in̄ir̄i r̄ir̄im̄ȳf seáyi e imón̄iḡp̄i, aȳf r̄ip̄ir̄in̄i. Áamá n̄n̄i nán̄i Gor̄ixom̄i r̄ix̄iḡj̄f wuriȳiro yar̄iḡj̄ wiuro yaȳf wiuro éir̄ix̄in̄i. ² D̄iḡj̄ w̄ikw̄froar̄iḡwaéne p̄iȳfá werane kikiḡfá ḡwearane yan̄f̄wá nán̄i Gor̄ixo neḡf m̄ix̄f ináȳyo t̄n̄i gap̄iman̄f̄ neamen̄weaar̄iḡfá ḡiȳf ḡiȳo t̄n̄i wiḡf d̄iḡj̄ p̄ir̄án̄iḡj̄ owim̄ix̄in̄ir̄i r̄ix̄iḡj̄f wuriȳir̄ix̄in̄i. Nene “Gor̄ixom̄i n̄ix̄f̄d̄iro nán̄i p̄ir̄án̄iḡj̄ e r̄fá yar̄iḡoi?” neaiawipax̄f imón̄iḡp̄i erane áamáyo yad̄im̄iḡj̄ imón̄iḡp̄i wirane yan̄f̄wá nán̄i r̄ix̄iḡj̄f wuriȳir̄ix̄in̄i. ³ Áamá e nerónáȳf, Gor̄ixoyá s̄iḡw̄f̄yo dán̄i nan̄j̄ ero apán̄i imón̄iḡp̄i ero yar̄iḡaḡfá nán̄i “R̄ix̄iḡj̄f wuriȳir̄ix̄in̄i.” rar̄iḡin̄i. O nene yeáȳf

neayimixemeaarinjorini. ⁴ Ámá nñni xwiyfá mfkf nepaxinj imóninjipimi mí nómixiro dñj omópoyinri wimónarinjorini. Apimi mí ómixána yeáy uyimixemeámániri nani wimónarinjorini. ⁵ Nene nijfárin. Nwfa nepa imóninjipi, ayf ná woni Gorixorini. O tñni xfomi sipi wikararinjwaéne tñni nani wawunf imóninjo, ayf eni ná woni Kiraisi Jisasorini. ⁶ O Gorixo íná e éwiniginri wimóninjina imónána ámá nñneneni negf fwf yarinjwapi gwfninjf neaikweawárimániri neapeinjigin. Xfo nneapeirinjipimi dáni siwá réninjf neainjirini. Gorixo ámá niyonf yeáyf uyimixemeámániri nani wimónarinjorini. ⁷ Nionf Kiraiso e neainjipi nani wáf nurimeiarigfáyf wo nimóniri áwanf nurimeiwiginri Gorixo nñinrifeari —Aga yapf bi mirarinjini. Nepán rarinjini. Gorixo nñinrifeari émáyf manf nioniyáyo dáni xwiyfá nepaxinj imóninjipi arfá niro dñj wikwíro ero érfífa nani uréwapiyimíáoni imónimi nani nimixinjirini. ⁸ Ayinani ge ge Jisasoyá siyikf imónigfáyf Gorixomi yayf owianeyinro awí neániróna “Oxowa omi rixinjf urírxini.” nimónarin. Ayf “Oxí siyikwí mínipa nemána wigf winiyo wikf mñwónipa ero xixewiámí mirinipa ero yarigfáwa wé seáyi e nímíeyoaro íeapá nemána rixinjf urírxini.” nimónarin.

Apixíwa epaxípi nani urinjf nánirini.

⁹ Apixíwa eni ámá Gorixomi yayf owianeyinro awí eánarigfe nani nñbiróna píraninjf niteánro aikfyf xixeni wigf yinipaxípi niyini mñ bñrxini. Ámá weyf onearfipoyinri dfa okiyfa ero nñgwí okiyfa inro rapirapf nñgwí xwé ronfyf yinro mé ¹⁰ apixí “Niaíwí Gorixoyáíwanexini.” rñnarigfíwa epaxípi wigf ámáyo aríra nñwirinjipimi dáni okiyfáninjf inírxini. ¹¹ Apixíwa oxowa uréwapiyaríná xwiyfá mirf inimi nñwurinro arfá wírxini. ¹² Apixíwa xe oxowami seáyi e nñwimóniro ouréwapiyipoyinri wñarinjámanti. “Íwa xwiyfá mirf ero oxowami manf arfá wiwo éfrixini.” nimónarin. ¹³ Ayf rípi nani rarinjini. Enína Gorixo ámá nimixiríná xami imixinjo, oxí Adamomi nimiximáná rfwíyo apixí Ipími imixinjirini. ¹⁴ Ayf rípi nani eni rarinjini. Obo yapf wíwapiyinjo, ayf Adamomimanti. Ipími yapf wíwapiyáná í xwiyfá Gorixo urinjipi wiaikinjf enagí nani “Apixíwa xwiyfá mirf ero oxowami manf arfá wiwo éfrixini.” rarinjini. ¹⁵ Nionf e nñriri aí apixíwa Gorixomi dñj nñwikwíroa uro ámáyo dñj sipi nñwia uro siyikwí míninjf imóniro niteánri ero nerónáyf, niaíwí xñrarigfápimi dáni erfkiemeániprfárin.

3

Siyikf Jisasoyá imónigfáyo wipenweagfáwa nánirini.

¹ Xwiyfá re rñninjipi dñj njwiráripaxí imóninjipirini. “Ámá Gorixoyá siyikf imóninjf bimi” go go “Oumenweámni.” niyaiwirfnáyf, “Nionf api e oemni.” wimónarinjipi, ayf awiaxirini. ² Ayinani Gorixoyá siyikf imóninjyf bimi wipenweanf go go rípi rípi imóníwigin. Xwiyfá mumeáripaxí imóníwigin. Apixí ná wini meáwigin. Dñj nñpikwin mimóninjf nani mñkikayó nanf nánini kñkayówigin. Dñj nanf nñmori ámáyá snjwíyo dáni wé róninjf imóninjipini éwinigin. Wé íkwianjwíyo unjwiráripaxí imóníwigin. Ámá wímeáána nipemeámi nurf aiwá miranf wíwigin. Winiyo uréwapiyipaxí imóníwigin. ³ Inigf nñinríná papíkf yarigfápi nani mñnjf mínipa éwinigin. Wáwininjf nimóniri apaxí mé mñxí mimónipa eri awayini wirf éwinigin. Mñxí nípéa memepa éwinigin. “Nñgwí bi aí mñnñmúropa oeni.” yaiwiarigfápi wí dñj ía mñmaxiripa éwinigin. ⁴ Xegf sfwí niaíwí píraninjf méwigin. E nerfná niaíwíyf xanoyá manf arfá wiwo wéyo umero éfrixinri éwinigin. ⁵ Ámá majfá nerf xegf sfwí niaíwí píraninjf mumeapa nerfnáyf, “Gorixoyá siyikf imónigfáyf bimi anani píraninjf umenweapaxirini.” rñseaimónarin? Oweoi, e nerfnáyf, píraninjf mumenweapaxí enagí nani rarinjini. ⁶ Jisasomi sni aí dñj

nɪwɪkwɪrorɪ nɪxɪdɪrɪnɔ́ nɛgɪ neaɪpɛŋweaŋɪ wo oimónɪrɪ sɪŋwɪ mɪwɪnɪpa éfɪrɪxɪnɪ. O e nimónɪrɪ nánɪ wárɪ imónarɪnɔ́ obo seáyɪ e seáyɪ e nimónɪrɪ nánɪŋɪ neánɪrɪ xwɪyɪfá meárɪnɪŋɪpa o enɪ xwɪyɪfá meárɪnɪgɪnɪrɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ. ⁷ Ámá wɪ xegɪ yoɪ ráná dɪŋɪ Jisasoyá sɪyɪkɪ imónɪgɪfáyɪnéyáyo dánɪnɪ marɪfáɪ, sɪpɪfáyɪyá dɪŋɪyo dánɪ enɪ “Naŋorɪnɪ.” yaiwɪarɪgɪfo, o seaɪpɛŋweáwɪnɪgɪnɪ. Dɪŋɪ e mɪwɪaiwɪarɪgɪfo eŋánáyɪ, ámá wɪ nɪwɪáɪpɪnɪmearo o ayá wɪmopaxɪ eŋɪpɪ nánɪ ráná awɪ oboyá ŋwɪrárɪnɪgɪnɪrɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ.

Jisasoyá sɪyɪkɪ imónɪgɪfáyɪ seáyɪ wɪarɪgɪfáyɪ nánɪrɪnɪ.

⁸ Ámá go go “Jisasoyá sɪyɪkɪ imónɪgɪfáyɪ seáyɪ wɪarɪŋá wonɪ oimónɪmɪnɪ.” nɪwɪmónɪrɪnáyɪ, dɪŋɪ fá xɪrɪŋo imónɪwɪnɪgɪnɪ. Naŋɪ rɪrɪ sɪpɪ rɪrɪ mɛpa éwɪnɪgɪnɪ. Inɪgɪ papɪkɪ yarɪgɪfáɪpɪ nánɪ mɪŋɪ minɪpa éwɪnɪgɪnɪ. “Amɪpɪ wɪ mɪnɪmúropa oenɪ.” nɪyaiwɪrɪ fɪwɪ uráɪmɪnɪrɪ mɛpa éwɪnɪgɪnɪ. ⁹ Apɪ apɪ mɛpa nerɪ xwɪyɪfá eŋɪnɔ́ dánɪ yumɪí imónɪŋɪ Gorɪxo wɪfá ókɪmɪxɪŋɪpɪ nánɪ sɪnɪ ududɪ mɪwɪnɪ “Aga nɛpa rɪfá rɪnɪnɪ?” nɪyaiwɪrɪ xaɪwɪ fá xɪrɪwɪnɪgɪnɪ. ¹⁰ Jisasoyá sɪyɪkɪ imónɪŋwaéne seáyɪ neaɪɪpaxɪ imónɪŋɪ worɪanɪrɪ xámɪ iwamɪfo iwamɪfo wɪwáɪyɪfɪrɪxɪnɪ. E nerɪnɔ́ rɪxa mɪmɪwɪaró nerɪ wɪ xwɪyɪfá mumeárɪpaxɪ imónɪŋɪpɪ néra warɪŋagɪ nɪwɪnɪrónáyɪ, xe e oimónɪrɪ sɪŋwɪ wɪnɪfɪrɪxɪnɪ. ¹¹ Apɪxɪwa enɪ dɪŋɪ fá xɪrɪgɪfáyɪ imónɪfɪrɪxɪnɪ. Mɪmayfo mɪropa ero dɪŋɪ nɪpɪkwɪnɪ mɪmónɪŋɪ nánɪ mɪkɪkayó naŋɪ nánɪnɪ kɪkayoro éfɪrɪxɪnɪ. Pɪ pɪ nerɪnɔ́ ámá dɪŋɪ ŋwɪrárɪpaxɪpɪnɪ éfɪrɪxɪnɪ. ¹² Jisasoyá sɪyɪkɪ imónɪgɪfáyɪné seáyɪ seaɪarɪgɪfáwa apɪxɪ ná wɪnɪ meáfɪrɪxɪnɪ. Wɪgɪ sfwɪ nɪaɪwɪ píránɪŋɪ méfɪrɪxɪnɪ. ¹³ Ayɪ rɪpɪ nánɪ “Seáyɪ seaɪarɪgɪfáwa apɪ apɪ éfɪrɪxɪnɪ.” rarɪŋɪnɪ. Jisasoyá sɪyɪkɪ imónɪgɪfáyɪ seáyɪ wɪarɪgɪfá gɪyɪ gɪyɪ píránɪŋɪ nɪwɪrónáyɪ, ayo wé íkwɪarɪwɪyo ŋwɪrárɪpɪrɪfá eŋagɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ. Kiraisɪ Jisasomɪ dɪŋɪ wɪkwɪroarɪgɪfáɪpɪ nánɪ wɪyo áwaŋɪ nurɪrɪnɔ́ enɪ igɪgɪ mé ananɪ urɪpaxɪ imónɪpɪrɪfá eŋagɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ.

“Joxɪ ámá Gorɪxoyáyɪ epaxɪpɪ nánɪ nɪjɪfá oimónɪrɪ eaarɪŋɪnɪ.” urɪŋɪ nánɪrɪnɪ.

¹⁴ Nionɪ xwɪyɪfá rɪpɪ rɪwamɪŋɪ neáa nurɪnɔ́ “Rɪxa rɪnɔ́ nɪbɪrɪ símeáɪmɪgɪnɪ.” nɪyaiwɪrɪ dɪŋɪ sɪkwɪmoŋɪnɪ. ¹⁵ E nerɪ aɪwɪ nionɪ mɪbɪpaxɪ nimónánáyɪ, joxɪ nɪjɪfá re imónɪrɪfá nánɪ payɪ rɪna eaarɪŋɪnɪ. Ámá Gorɪxoyá gwɪ imónɪgɪfáɪrɪ —Arɪ ámá Gorɪxo, dɪŋɪ mɪkɪ íkɪŋoyá sɪyɪkɪ imónɪgɪfáyɪrɪnɪ. Íkɪfá xwɪyɪfá xaɪwɪpɪnɪŋɪ nimónɪro xwɪyɪfá nepaxɪŋɪ imónɪŋɪpɪmɪ sopɪŋɪ warɪgɪfáyɪrɪnɪ. Ayɪ Gorɪxo e éfɪrɪxɪnɪrɪ wɪmónarɪŋɪpɪ tɪnɪ xɪxenɪ nerɪnɔ́ epaxɪpɪ nánɪ joxɪ nɪjɪfá imónɪrɪfá nánɪ eaarɪŋɪnɪ. ¹⁶ Aga nɛparɪnɪ. Xwɪyɪfá nene dɪŋɪ íkwɪroarɪŋwáɪpɪ, Gorɪxo wɪfá mókɪmɪxɪpa eŋáná sɪnɪ nɪjɪfá mɪmónɪpa eŋwáɪpɪ —“Apɪ aga seáyɪ émɪ imónɪŋɪpɪrɪfánɪ?” nɪyaiwɪrane rarɪŋwáɪpɪrɪnɪ. Ayɪnánɪ seaŋɪ nɪrɪranéná rɪpɪ rarɪŋwárɪnɪ, “O sɪŋánɪ ámá imónɪrɪ kwɪyɪpɪ ‘O aga wé rónɪŋorɪnɪ.’ owɪaɪwɪpoyɪnɪrɪ neaɪwáɪyɪrɪ eŋorɪnɪ. Anɪnájowa sɪŋwɪ wɪnaxɪfɪro xwɪyɪfá o nánɪ rɪnɪŋɪpɪ anɪ nɪmɪnɪ rɪnɪmerɪ eŋorɪnɪ. Ámá xwɪfá tɪyo ŋweagɪfáyɪ dɪŋɪ wɪkwɪroro Gorɪxo anɪnamɪ nánɪ wɪránɪrɪ eŋorɪnɪ.” rarɪŋwárɪnɪ.

Ámá Jisasomɪ rɪwɪ numero kwɪyɪfá xegɪ bɪmɪ xɪdɪpɪrɪfáyɪ nánɪrɪnɪ.

4

¹ Kwɪyɪfá Gorɪxoyáɪpɪ rɪxa áwaŋɪ re rémɪxamónɪrɪnɪ, “Sɪfá yoparɪyɪfá tɪŋɪnɔ́ ámá wɪ Jisasomɪ sɪnɪ dɪŋɪ mɪwɪkwɪró rɪwɪ numorɪnɔ́ re epɪrɪfárɪnɪ. Kwɪyɪfá ámɪ xegɪ bɪmɪ —Apɪ ámá yapɪ wɪwáɪyɪarɪŋɪpɪrɪnɪ. Apɪmɪ xɪdɪro ámá kwɪyɪfá apɪmɪ dánɪ uréwáɪyɪarɪgɪfáyɪ rarɪgɪfáɪpɪ arɪfá wɪro imɪfoyo dánɪ éwáɪnɔ́arɪgɪfáɪpɪ arɪfá wɪro epɪrɪfárɪnɪ.” Gorɪxoyá kwɪyɪfá áwaŋɪ e rémɪxamónɪrɪnɪ. ² Apɪmɪ dánɪ uréwáɪyɪarɪgɪfáyɪ yapɪ owɪwáɪyɪaneyɪnɪrɪ yarɪgɪfáɪpɪmɪ dánɪ wɪwáɪyɪarɪgɪfárɪnɪ. Wɪgɪ dɪŋɪpɪ fɪwɪ ayá wɪ yarɪgɪfáɪpɪmɪ dánɪ rɪxaxɪ órɪŋagɪ nánɪ fɪwɪ nero aɪ “Ayɪ fɪwɪ rɪfá yarɪŋɪnɪ?” nɪyaiwɪrɪnɔ́ esɪsɪ bɪ minarɪgɪfárɪnɪ. ³ Ayɪ “Apɪxɪ mɪmeánɪpanɪ.” rɪro

“Aiwá apí ηwárini. Minipani.” riro yarigfáyirini. E nerí aí nene xómi dñf niwíkwírorane xwiyfá nepaxñf imónñfpi nání dñf moarñwaéne Gorixo aiwá apí apí nání yayf nínimáná nñrixinirí imixñfirini. ⁴ Ayf rípi nání rarññini. Amípi Gorixo imixñfyf nñni nanfirini. Wí rfwímní mamopaxf mimónini. Nene Gorixomi yayf niwirane nípaxfni imónñagf nání rarññini. ⁵ Gorixoyá sñwfyo dání aiwá nípini ananí nípaxf imónñagf nání rarññini. Ayf xewanñjo amípi nñni iwamfó nimixirfná “Nípini nanfirini.” rñfipimí dání nípaxf imónirí nene nñniranéná apí nání yayf wiarñwápimí dání nípaxf imónirí enagf nání rarññini.

“Rrixímeáyo uréwapiyirí Gorixomi píranñf xfdífa nání iwamfó éwapñirí érixini.” urñf nánirini.

⁶ Xwiyfá apí joxi yegf nrixímeáyo nuréwapiyirfnáyf, surfma wí mé áma Kiraisí Jisasoyá xináiwánñf nimónirí omñf xixeni niwiirfná yarigfápa axfpi e erfárini. Joxi e nerfná aiwá nñnirñfipimí dání enf sixf éanarñwápa axfñññf joxi xwiyfá nene dñf wíkwíroarñwápi —Apí xwiyfá píranñf reñwipénñf joxi nixfda warñfpirini. Nepaxñf imónñfpirini. Apimí dání enf sixf éanirfárini. ⁷ E nerí aí piyñf ikayfwpí —Apí sa xwfá tfyo dñfpirini. Niaíwí dñf mimogfápiani rípaxfpirini. Apimí dñf bí míkwíró aríkwíkwí niwiéra nurí áma Gorixomi xixeni nixfdífná yarigfápi tñni xixeni erfá nání áma nífá yanñro nání iwamfó éwapñnarigfápa axfñññf iwamfó éwapñfirixini. ⁸ Ayf rípi nání “Áma Gorixomi xixeni nixfdífná yarigfápi tñni xixeni erfá nání iwamfó éwapñfirixini.” rírarññini. Wará rírowá oneainirí nání iwamfó nréwapñññfpi, apimí dání nanf onimiápi neaiipaxfirini. E nerí aí Gorixomi xixeni xfdanfwa nání iwamfó nréwapñññfpi, apimí dání nanf ayá wí neaiipaxfirini. Agwí ríná sñni xwfá tfyo nñwearnénáraní, rfwfyo anñnamí nñwearnénáraní, nanf neaiipaxf enagf nání rarññini. ⁹ Xwiyfá apí, ayf dñf ηwiráripaxf imónñfpirini. Áma arfá niwirí xfdipaxfpirini. ¹⁰ Ayf rfwfyo anñnamí nñwearnénáraní, sñni xwfá tfyo nñwearnénáraní, Gorixomi xixeni xfdanfwa nání iwamfó nréwapñññfipimí dání nanf neaiiwñgññirí agwí ríná rfwf nñfkwínmáná anñf minf yarñwárini. Nene Nwfá dñf nonf imónñjo —O áma niyoní yeáyf uyimixemeámññirí enorini. Xómi dñf wíkwíroarñwaéne anñpaxf yeáyf neayimixemeaarññorini. “O nene e neainfárini.” niyaiwirane dñf níkwímorane nání anñf minf yarñwárini. ¹¹ Xwiyfá apí nípini sekaxf urirí uréwapiyirí érixini.

“Dixf nerñfipimí dání sñwepigf wírixini.” urñf nánirini.

¹² Joxi sñni áma rfá mñññoxi aí xe peayf onanfpoyññirí sñwí mñwñpaní. Joxi wé íkwianñwfyo rñwírarípirí nání Jisasomi dñf wíkwíroarigfáyf epaxf imónñfpi nání sñwepigf wírixini. Jñwanññoxi nñra nurñfipimí dání sñwepigf wirí nemerfná píranñf nerñfipimí dání sñwepigf wirí wñnyo dñf sipí niwirñfipimí dání sñwepigf wirí dñf ηwiráripaxfpi nerñfipimí dání sñwepigf wirí íkwíráfnánñf nimónirí nerñfipimí dání sñwepigf wirí érixini. ¹³ Nioní bñmíae nání wenñf nerí nñwearnfná Gorixomi yayf umeanñro nání awí éanarigf e dání xwiyfá Gorixoyápi fá nuroimáná apimí dání uréwapiyirí enf ríremíxí wirí érixini. ¹⁴ Xámí Jisasoyá sñyikf imónigfáyo wipenweagfáwa joxi erfápi nání Gorixoyá dñfyo dání wfá rókiamoro wé seáyf e síkwíarñro éaná Gorixo xegf kwíyfpimí dání e epaxf oimónirí dñf sixf símonfpi dñf yaíkiá mñmopaní. ¹⁵ Xwiyfá “Joxi e érixini. E érixini.” rírarññápi nípini xixeni wé oroárímññirí érixini. Áma gñyf gñyf sñwí nñranñroná joxi xwiyfá nioní “E érixini.” rírarññápi nerí wé nñroa warñagf ranfírfá nání e érixini. ¹⁶ Jñwanññoxí yarñfpi nání sñwí ainenaxfdíri uréwapiyarñfpi nání ení sñwí ainenaxfdíri érixini. Kikifá bí mññweá arfki e yayfirixini. Ayf rípi nánirini. Joxi e nerfná jñwanññoxi erfkiemeaññirí dixf manf arfá siarigfáyo erfkiemearí erfá enagf nání rarññini.

5

“Ámáyo píráninǵ owimiximiniri nuriríná dixíyo urarinǵpa urírixini.” urinǵ nánirini.

¹ Áminápia wími píráninǵ owimiximiniri neríná xwamiání tǵni muripani. Dixí ápowami nǵpení urarinǵpa urírixini. Íwí sikinowami píráninǵ owimiximiniri neríná dixí rigwáowami urarinǵpa nǵpení urírixini. ² Apianǵpíami nuriríná dixí rinókíwami urarinǵpa urírixini. Apíyáiwami nuriríná íkwiráf wínáninǵ nimóniri rǵnapíwami urarinǵpa urírixini.

Apixí aníwa nání urinǵpí nánirini.

³ Apixí aní wí úmayí imóninǵagi níwíniríná wéyo umérixini. ⁴ E rǵrarinǵagi aí apixí aní gí gí niaíwí tǵnǵ imónirirani, fwiárfawéyí tǵnǵ imónirirani, enánáyí, ayí epírfá seáyí e imóninǵpí rǵpírini. Wigí imóninǵíáyo wéyo umepírfá nání éwapínírixini. Wigí xaniyáú umegípa wiwaninǵyí ení rǵxa xwé niwiaroríná axǵpí umepírfá nání éwapínírixini. E nerónáyí, Gorixo yayí winarinǵpí yarinǵagía nání rarinǵini. ⁵ Apixí aní aga úmayí imóninǵ gí gí Gorixo arirá oniniri dǵnǵ wikwímoarinǵirini. E neríná áríwiyimirani, ikwáwiyirani, omí rǵxinǵ uriri yarinǵ wiri yarinǵirini. ⁶ E nerí aí apixí aní gí gí “Pí eninǵoi?” níyaiwiri mǵnǵ winarinǵpíni “Oemini.” níwimónirínáyí, síní sinǵ nimóniri nǵnweari aí aga peníninǵ imónini. ⁷ Apixí aníwayá niaíwíyí tǵnǵ fwiárfawéyí tǵnǵ píráninǵ numero xwíyá murípa xǵ imónirixiniri nioní rǵrarinǵapí sekaxí nura úrixini. ⁸ Ayí rǵpí nání “Nioní rǵrarinǵapí sekaxí nura úrixini.” rǵrarinǵini. Ámá go go xegí imóninǵyo mumepa neríná Jisasomi dǵnǵ wikwíroarinǵpí rǵwí rǵriwámíni nímamori sípí ámá dǵnǵ mǵwikwíroarinǵíyí yarinǵíapimi ní múrorí aga sípí imóninǵpí yarinǵini. E nerí aí go go xanípiaúmí mumepa neríná ayí aga anǵpaxí sípí imóninǵpí yarinǵini.

⁹ Apixí aní wí síní xwiogwí 60 mímúropa enáná íkwí Jisasoya síyikí imóninǵíyíné apixí aníwami arirá wianíwaníro nání wigí yoí nǵwirárinǵíánami mǵnǵwiráripa érixini. E nerí aí í oxí ná womíni píráninǵ meánagí enǵagi wíniri ¹⁰ “Sanǵ píráninǵ nearáparinǵirini.” rarinǵagía aríá wiri “Xegí niaíwí píráninǵ meagíriní.” rarinǵagía aríá wiri ámá anǵ mǵdánǵyo aiwá míranǵ yagí imóninǵagi wíniri ámá Gorixoyáyo arirá níwiríná síyikwípíninǵ nimónimáná arirá wiagi imóninǵagi wíniri ámá wí dǵnǵ ríá uxearinǵagi níwíniríná seáyí wiagi imóninǵagi wíniri pí pí nanǵ imóninǵpí “Oemini.” níyaiwiri dǵnǵ wikwíroagi imóninǵagi wíniri nerínáyí, íyá yoí ananí íkwínamí nǵwirárixini. ¹¹ E nerí aí apixí aní síní apianǵpía mimónipa egíwayá yoí mǵnǵwiráripa érixini. Ayí rǵpí nání rarinǵini. Apixí aní síní apianǵpía mimóninǵíwa “Ámí oxí wo tǵnǵ oinaiyí.” wimónáná síní Kiraiso nání dǵnǵ mamóninǵ nero “Ámí womí omeánimíni.” wimónarinǵ enǵagi nání rarinǵini. ¹² Íwa e nerónáyí, oyá símímanǵyo dáníinǵ re rǵrǵíapí, “Ámí oxí mímeání sa Kiraiso tǵnǵ níkaríniríná apánirini.” rǵrǵíapí rǵwímíni mamóarinǵíá enǵagi nání xwíyá meárinǵíwa imónarinǵíarini. ¹³ Rǵpí ení yarinǵíá enǵagi nání rarinǵini. Omínǵ bí mé kikiá néra waníro nání néwapíga nuro aí nepa kikiá bí yarinǵíamaní. Anǵ íwá iwámí nemeróná xwíyá mímáyó roro wiárf níremoro xwíyá répiroro neróná xwíyá píráninǵ níripaxí mimóninǵpí rarinǵíarini. ¹⁴ Ayínání “Apixí aní síní apianǵpía mimóninǵíwa re érixini.” nimónariní. “Ámí oxí nímeáníro niaíwí níxiriro umérixini.” nimónariní. Íwa e neróná ámá Jisasomi dǵnǵ mǵwikwíró nene nání wikí neaóninǵyí wo íwa apíni yarinǵagía níwíniríná “Íwa sípí yarinǵoi.” nearípa xǵ wí imóninǵíamaní. ¹⁵ E nerí aí apixí aní wíwa Setenomí xǵdǵpírí nání rǵxa Jisasomi pǵnǵ níwíarími wigími waríagía enǵagi nání rarinǵini. ¹⁶ Apixí Kiraisomi dǵnǵ wikwíroarinǵíá gíyí gíyí wigí apixí aní enánáyí, Jisasoya síyikí imóninǵíáyo aninǵ wikáripírixiniri wiwaninǵyí íwami píráninǵ numero

arirá wírrixini. Ayí Jisasoyá siyikí imónigfáyí apixí aní úmayí imónigfíwami arirá wipírfa nání rariñini.

Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenweagfáwa nánirini.

¹⁷ Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenweagfá numenwearfná naní nero píraniñí yarigfáwa yayí owininiri aiwáraní, nigwíraní, miní wiarigfápi “Biaú miní wipaxowarfaní?” niyaiwiro wé ikwianwíyo uñwirárrixini. Wipenweagfá xwíyá Gorixoyápmi dání ení rirémixí wiro uréwapíyiro yaníro nání aníñí miní yarigfáwa nání ayí anipaxíriní. ¹⁸ Bíkwiyo dání xwíyá rípiáú niriniri eániñagi nání rariñini, “Burimákaú wítipi exwexwímí oeniri xwiríñwí xapixapí nosaxa pwarfná bí minipa oeniri maní gwí mikirwipani.” niriniri eániri “Nigwí omíñí yarigfáyí wigí omíñí egfápi nání nigwí meapaxíriní.” niriniri eániri enagi nání wipenweagfáyí re yaiwírrixiniri rariñini, “Neaipenweagfáwami yayí owininiri miní wiaríñwápi biaú miní wipaxowarfaní?” yaiwírrixiniri rariñini.

¹⁹ Ámá ná woní nwiápnimeari Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenweañí womí xwíyá nuxekwímorí “Sipí yarini.” riránáyí, arfá m>wipani. E nerí aí sñwí wíñarófáyí waúrani, waú worani, enánáyí, ayí anani arfá wírrixini. ²⁰ Wipenweagfá arfíki íwí yarigfáyo Jisasoyá siyikí imónigfá niyíyá sñwí anigfe dání mixí urírixini. Wa ení wáyí nero axípi mepa epírfa nání “Niyíyá sñwí anigfe dání urírixini.” rirariñini. ²¹ E nerí aí nioní Gorixoyá sñwí tñí e dání tñí Kiraisí Jisasoyá sñwí tñí e dání tñí aññají xfo ía yiyamiximí eníyíyá sñwí tñí e dání tñí xwíyá joxí mrimúropaxí imóniñí rípi oririmini. Joxí nioní wipenweagfáwa nání rirariñápi nerfná wí nání “Ámá nioniyáyírfaní?” niyaiwiri niyíñwíroniri mepa éirixini. Wí dixíyoní símí símí e nimerí mepa éirixini. Xixení wigí yarigfápi tñí wírrixini. ²² Joxí ámá wo ayá tñí nimeari Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenweañí wo imóníwiniñiniri niwimixiri wé seáyí e m>wikwiáripáni. Apaxí mé wipenweañí wo oimóniri wimixaná íwí ayí yarigfápi rixímeaniginiri rariñini. Joxí íwí bí mé ikwiráfnaxíniñí imóníwiniñiniri rariñini. ²³ Timotioxí, íníná aga simixí agwíyo siyaríñipi naní siní nání aga iniñíni minipa nerí marisínfá nání wayfá iniñí wainí bí tñí nírrixini. ²⁴ Sipí ámá wa éfápi sñáníñe dání éfá enagi nání siní pía miníñáná aí ríxa sñáni imónariñirini. E nimóniri aí sipí wa éfápi ínimi dání éfá enagi nání pía néfasáná enáná sñáni imónariñirini. ²⁵ Axípi éniñí naní wa éfápi sñáníñe dání éfá enagi nání sñáni imónariñirini. E nimóniri aí naní wa yumí éfápi aníñí yumí imónaripaxímani.

6

Ámá xináiwániñí nimóniro omíñí wiiarigfáyí nánirini.

¹ Ámá xináiwániñí nimóniro omíñí wiiarigfáyí wigí bosowa nání “Awami wéyo umerane xixení arfá yímigí wirane epaxowarfaní?” niyaiwiro api e wírrixini. Awa Gorixo nání sipí mripa ero none ámáyo uréwapíyaríñwápi nání sipí mripa ero oépoyiniri rirariñini. ² Go go xegí boso Jisasomi dñí wíkwíroaríñí wo enánáyí, dñí re niwaiwiri paimimí m>wipa éwiniñini, “Xfo ení gí Jisasomi dñí wíkwíroarígwí wo enagi nání sa gí nrixímeaníñí imóniñí worfaní?” E niwaiwiri paimimí m>wipa nerí rípiñí yaiwíwiniñini, “Gí bosí omíñí wiiaríñáo Jisasomi dñí wíkwíroaríñí wo imóniri Gorixo dñí síxí uyaríñí wo imóniri eno enagi nání arfá yímigí niwiri omíñí owiimini.” yaiwíwiniñini. Xináiwániñí nimóniri omíñí wiiarigfáyí nání rirariñápmi dání siyikí Jisasoyá imónigfá joxí tñí e ñweagfáyo uréwapíyiri ení rirémixí wirí éirixini.

Mimóní uréwapíyarigfáyí nánirini.

³ Ámá go go xwiyfá niont rirariñápi marfái, xegf bi imóniñfpi —Api xwiyfá píranñf réwapfñgfápi tñt xixeni mimóniñfpirñt. Xwiyfá negf Áminá Jisasi Kiraiso riñfpi tñt xixeni mimóniñfpirñt. “Gorixomi píranñf nixfdirfná epaxf, ayf apirñt.” rinñfpi tñt xixeni mimóniñfpirñt. Xwiyfá xegf bi imóniñf api fáf xirariñf go go ⁴ wáf nimónit ai aga nifáf nanf bi mimóniñforñt. O xwiyfá rírowiámf inarigfápi nánit wí tñt orinaneyñit símf xeadfpenariñfñt. Xwiyfá ximiximf ninro rarigfápi nánit eni wí tñt orinaneyñit símf xeadfpenariñfñt. E yarñfpi dánt ámá sipi dñf yaiwinro xwiyfá mixmixeawiámf inro ikayfwrñt anidñf yaiwinro ⁵ xixewiámf rñt yarigfárñt. Ámá e yarigfáyf dñf xeyañf imónro xwiyfá Jisaso nánit nepañf imóniñfpi bi sint mixénñf imónro egfáyfñt. Xenwñt re yaiwiarigfárñt, “Gorixomi nixfdirñfpi dánt amípi xwé meapfía nánitñt.” yaiwiarigfárñt.

“Ía xirñápi apánitñt.” yaiwiarigfáyf tñt e miyaiwiarigfáyf tñt nánit urñf nánitñt.

⁶ Ayf e yaiwiarñgáfa ai ámá “Amípi niont fáf xirñápi, ayf apánitñt.” yaiwiarigfáyf Gorixomi nixfdirñfpi dánt amípi Gorixo “E wiimigñt.” yaiwiarñfpi wí mimúrónigfáyfñt. ⁷ Inókiwa neaxirigfáe dánt amípi wí tñf imóniñwaéne fáf neaxirigfárñt? Péwaé dánt eni amípi wí nimeám wanfwarañt? Oweot. ⁸ Ayñánit sa aiwá nanit nánitñt, aikf yínanit nánitñt, apánit enánáyf, dñf re oyaiwianeyf, “Nene fáf xirñwápi ayf apánitñt.” oyaiwianeyf. ⁹ E nerf ai ámá amípi wí minimúropa oenit yarigfáyf re yarigfárñt. Amípi wí nánit ayá sfwf nurorfná miñf sxf nínitñfpi dánt wiwanñyf mfréyónñf pikinarigfárñt. Ayf majfá nikárñt amípi rfwená xeanñf wimeapaxf imóniñfpi nánit íkññf sipi wiarñfñt. Maiwí e néra núfasáná rfwená sfwá nerf piéropfñt. ¹⁰ Ayf rípi nánit rarñt. Ámá nigwf nánit dñf sipi nifwírná ayf fwf xixegñt oépayñit wipemearñfñt. Ámá wí nigwf nánit íkññf sipi nifwírná dánt xwiyfá nene dñf ikwíroarñwápi ríxa pñt nifwírná majmajfá néra xenwfm nuro rññf meárñarñgáfa nánit rarñt.

“Píranñf nerf dñf niyimñfpi xáiwf fáf maxfñfñt.” urñf nánitñt.

¹¹ “Gorixo ‘Timotio e éwinigñt.’ wimónarñfpi tñt xixeni oemñt.” yaiwiarñoxi, sipi apimf píranñf éf menfñfñt. E nerfná “Wé rónñf imóniñfpi oemñt.” yaiwirf “Gorixomi píranñf nixfdirfná epaxfñt oemñt.” yaiwirf “Omñ anñf dñf owíkwfómñt.” yaiwirf “Ámáyo dñf sipi owimñt.” yaiwirf “Pí pí nimeáfpi xwámámf oemñt.” yaiwirf “Ámáyo niyñf owimñt.” yaiwirf éfñfñt. ¹² Joxi Jisasomf dñf nifwíkwfórñf ámá “Xfo xopfárñf ninrfenñot?” niyaiwinñt enñf neánitñt enñf menarigfápa axfpi éfñfñt. E nerf dñf niyimñf joxi e oimónit wéyo fáf rumñfñfpi xáiwf fáf maxfñfñt. Joxi nanñf imóniñf dñf wíkwfónñfpi ríxa ámá obaxf arfá egfáe dánt waroparf winñf enagf nánit rirariñt. ¹³ Gorixo —O pí pí dñf tñf imóniñfpi nánit mfkf ikinorñt. O tñt Kiraisi Jisaso —O mixf ináyf Podiasf Pairato xwírxf umearfná xfo nánit waroparf xixeni inñforñt. O tñt awaú arfá egfáe dánt xwiyfá joxi mimúropaxf imóniñf rípi orñfñt. ¹⁴ Joxi sekaxf Áminá Jisasi Kiraiso nifnearñf peyñfpi xixeni éfñfñt. E nerf Jisaso sñánit piaumñf infé nánit joxi rídunipaxf imóniñfpi mepa néra urf ámá xwiyfá “O sipi yarñt.” rimearñfpi mepa néra urf éfñfñt. ¹⁵ Gorixo moárñfná nimónitfná o sñánit piaumñf inñfárñt. Ayf rípi nánit rarñt. Gorixo yayf xfo winarñfpi nánit xewanño mfkf ikinorñt. Ná wonit onñt seáyf e imóniñforñt. Mixf ináyf nímñt ñweagfáyo seáyf e wimóniñforñt. Áminá niyonit eni seáyf e wimóniñforñt. ¹⁶ Anñf nonñf ñweaño, ayf ná wonit onñt. Wfá o omixarñfpi ináyññf pifroarñgáfa nánit ámá añwí e pupaxomant. Ámá wí sñwí wñgñfñt. Wí eni sñwí wñpaxf imóniñfñt. Omñ ámá nifnenenit seáyf e uméwanigñt. O anñf infná neamenñweawñfñt. “E imónifwñfñt.” nimónarñt.

Ámá amípi wí mímúroníggáay epaxípi nánirini.

¹⁷ Ámá agwi ríná amípi wí mímúroníggáayo re uríirixini, “Wárixayíne mimónipa ero amípi seyíne miseamúroarípi nání ‘Aníj íá xíraníwáriní. Wí anípa imóníná meníni.’ mýaiwipaxí enagí nání apimi díj mñwiráripa ero éirixini. E mepa nero Gorixo —O yayí oneainírípi níneaiaríná xwapí ayá wí neaiaparíjorini. Omíni díj uñwirárfpoyí.” uríirixini. ¹⁸ Rípi ení uríirixini, “Ámáyo naníni wiíro saní nurápiróná onímíapi murápi ayá wí urápiro yaní ewaní imóniro amípi bí wáwuñ oímoaneyíniro tíro éirixini. ¹⁹ Seyíne e nerónáyí, nepa amípi ayá tíj imónirí nípémáná ríwíyo seaímeaní imónirí enípi awí eámeámí yáraríjoi. Api díj ñwiráripaxí imóníjpirini. Api díj níyímíj imóníjpi máxirípríá nání síjáníj eánarígápirini.” E uríirixini.

“Níni níra weapíapi símímaníjminí tinei.” uríj nánirini.

²⁰ Timotíoxi, níni e éirixinirí díj ríñwirárijápi ríwímíni mítípani. Símmáníjminí tinei. Ámá Goríxomí míxídaríggáay xwíyíá íkíá íwíyo dání rarígápi tíni xwíyíá ikweakwímí rínaríjpi —“Api xíxení níjía imóníjpirini.” níriro aí yapí rarígápirini. Api tíni gí tíj e dání xe orípoyínirí síjwí mívínipa éirixini. ²¹ Ayí ámá wí “Xwíyíá apimi dání níjía imóníjwaénerini.” níriníríjipimí dání ríxa majímajíá néra xejwímí ugíá enagí nání raríjini.

“Gorixo wá ríwianíwínígíni.” nímonarini.

Payí Poro Timotio nání ríwíyo eañnaríní.

Payí rina Timotio nání Poro ná ríwíyo eañnaríní. Poro ámi aní yoí Romíyo gwí nñwearíná Timotio síní Epesasiyo nñwearí Jisasoyá síyikí e imónígfáyo umenweañaná Poro “Nioní nípíkíprí anwi ayorfaní?” nñyaiwiríná Timotio ení neága nurí pí pí wímeáfpimí xopírará wipaxí imóníwínígníní payí rina nearí dñjé síxé umímonígníní.

¹ Poroní —Nioní Goríxo wimóníagi nání Kiraisí Jisasoyá wáf wurímeiaríñá woníní. O tñní níkarínírnífpimí dání dñjé nñyímíñjé imóníñwá Goríxo negí símímaníyo dáníníñjé “Apí seaímífaríní.” nearíñjéfpí nání wáf wurímeíwínígnínírní nírípeañoníní. ² Nioní Timotioxí —Joxí gí niaíwoxíníñjé dñjé síxé ríyíñáoxíní. Joxí nání payí rina nearí mónaparíñjé. “Negí ápo Goríxo tñní Ámíná Kiraisí Jisaso tñní awaú wá ríwianíri ayá rírímíxíri joxí nñwayírónírní ñwearí nání siiri éfísíxíní.” nímónaríní.

“Joxí nání Goríxomí yayí wiaríñjé.” uríñjé nánírní.

³ Nioní aníñjé ikwáwíyiraní, áríwíyiraní, Goríxomí joxí nání ríxíñjé níruríyíríná omí —O nioní yaríñjé re ninírná “Negí aríowa omí píraníñjé nñxídnírná yagípa nioní ení axípi xídaríñáoníraní?” yaríñjé e ninírná esísí bí míníní xídaríñáoníní. Omí joxí nání ríxíñjé níruríyíríná yayí wiaríñjé. ⁴ Nioní yayí nñsírímí nñbíríná joxí ñwá neawáríagi raníñjéfpí nání dñjé nímóríná ámi dñjé nífá ayá wí ninínfá nání “Síñwá oranímíní.” nñyaiwirí íkíníñjé sípí niaríñjé. ⁵ Joxí nání dñjé nímóríná dñjé re ninaríñjé, “O mímóní dñjé wíkwíronomaní. Aga nepa Jisasomí dñjé wíkwíronoríní.” Dñjé e ninaríñjé. Díxé rífái Roisí xámí wíkwírorí díxé rínái Yunisí ení wíkwírorí yagípa joxí ení “Axípi wíkwíroaríní.” nímónaríní.

“Xwíyífá yayí neainaríñjéfpí nání ayá mísínípaní.” uríñjé nánírní.

⁶ Ayínání dirírí rípi osimíní. Nioní gí wé seáyí e síkwiáráná Goríxo e epaxo imóníwínígnínírní símíxíñjéfpí —Apí ríxa rínayíní yáriníñjéfpí. Apí ámi rífá ápiáwí xwé oenírí pírámf yaríñwápáníñjé íníríxíní. ⁷ Ayí rípi nání ríraríñjé. Goríxo kwíyí ayá ígígf neainíxíwí imóníñjéfpí míneaiapí ení neánírane ñweaaníwá nání neaimíxírí amáyo dñjé sípí wianíwá nání neaimíxírí awayíní nípíreánírane yaníwá nání neaimíxírí ení nání imóníñjéfpí neaiapíñjé enagi nání raríñjé.

⁸ Ayínání negí Ámíná Jisasi Kiraiso nání wáf nurírná ayá wí mísíní ananí wáf uríríxíní. Nioní o nání wáf urímearíñjéfpí nání gwí nñwirárgífoní nání ení ayá mísínípa éwínígníní. E mepa nerí Goríxo ení síxé símíxíñjéfpimí dání re yaiwíríxíní, “Nioní ení Poro enípa axípi nerí xwíyífá yayí neainaríñjéfpí wáf uraríñjéfpimí dání xeaníñjé nñnímearíñjé, ananírní.” yaiwíríxíní. ⁹ O nene yaríñwápí nání dñjé nímórí yeáyí nñneayímíxemearí gí amá síyíkwí mímígfáyí oimónípoyínírní wéyo fí neaumíríñjémaní. Eníñá dání “Nioní wá nñwianírní e wíimífaríní.” yaiwíaragífpí nání dñjé nímórí yeáyí nñneayímíxemearí nioníyáyí oimónípoyínírní wéyo fí neaumíríñjé. O xwífá síní mímíxíníñjé re nñyaiwiríñjéfpimí dání wá neawianíñjé, “Kiraisí Jisaso amáyo yeáyí uyímíxemeáwínígnínírní uowáríímígníní.” nñyaiwiríñjéfpimí dání wá neawianíñjé. ¹⁰ Eníñá dání wá e neawianíñjé enagi aí agwí ríná Kiraisí Jisaso —O yeáyí neayímíxemeaní nání neaiñoríní. O ríxa xwífá tíyo nñbíríñjéfpimí dání Goríxo “Wá seawianímífaríní.” ráríñjéfpí ríxa síñjé píaumímí íníñjé. Xwíyífá nene yayí neainaríñjéfpimí dání Jisaso wífá neaókímíxáná re nñyaiwiríne níjéfá imóníñwíní, “Pearníñwápimí Jisaso xopírarámf íyí ríwíñígníní? Dñjé nñyímíñjé nene maníní aníñjé ñweaaníwá nání ípi ríneaiapíñjégníní?” nñyaiwiríne

nijfá imóniñwini. ¹¹ Xwiyfá yayf neainariñf api nani áwanf urimerf wáf urimerf uréwapiyemerf éwiniñginiñf nifípeañoniriniñf. ¹² E nifípeañonf enagf nani xeaniñf ripf nímeanfiriniñf. E nerf aí apf nani nionf ayá wí mininariniñf. Ayf ripf nani ayá wí mininariniñf. Gorixo, nionf diñf wíkwíronáo nani nionf nijfáriní. “O xwiyfá yayf neainariñf wáf riméwiniñginiñf nani faniñf niepfxniasiniñfpi sfá Jisaso weapiniñfayi imónife nani anani meñweapaxoriniñf. Ámá ámf siñf xegf bi tñf sayá nimixiriñf rípríxiñf meñweapaxoriniñf.” nimónariñagf nani ayá wí mininariniñf.

¹³ Xwiyfá enwípeáriniñf, nionf xamiñoxf e dani wáf urif uréwapiyirf éwiniñginiñf siñwepigf siarfná arfá niñfpi xaiwf fáf xirfirixiniñf. Kiraisf Jisaso tñf nawiniñf níkariniñfná diñf wíkwírorf diñf sixf uyirf nerifpimiñf dani xwiyfá apf xaiwf fáf xirfirixiniñf. ¹⁴ Xwiyfá ayá tñf imóniñf faniñf siepfxniasiniñf apf kwíyf Gorixoyápmiñf dani —Apf siyikwf bi minifpiniñf. Diñf neaxixéronfpiñf. Apimiñf dani faniñf siepfxniasiniñfpi fáf nixiriñf meñweárixiniñf.

“Esia pñopenisfyo daniñf nñiepisamoárimf ugíawixiniñf.” urif naniñf.

¹⁵ Joxf nijfáriní. Esia pñopenisfyo daniñf Jisasomf diñf wíkwíroarigfá nñf nñiepisamoárimf ugíawixiniñf. Nñiepisamoárimf nuróná wigf waú Pigeraso tñf Xemoseniso tñf awaú enf nñiepisamoárimf ugíisixiniñf. ¹⁶ E nerf aí “Áminá Jisaso Onesiporasomf tñf ámá xegf aniwámf wearigfáyo tñf ayá urimixíwiniñginiñf.” nimónariniñf. Ayf ripf naniñf. O ámf ámf diñf sixf nímimoayiniñf. Nionf gwí ñweañáonf naniñf aiwf ayá mwiní ¹⁷ añf Romf rípmiñf nñremónapirfná nionf naniñf ayá tñf páf néra nurf nímeaniniñf. ¹⁸ Ayfnániñf “Sfáf negf Áminá Jisaso ámá niyonf mí omómiximf enfiyimf omf ayá urimixíwiniñginiñf.” nimónariniñf. Nionf sinf Epesasfyo ñweañáná seáf o niñfpiñf naniñf enf joxf ríxa nijfá imóniñf.

2

“Xwiyfápi wíyo enf faniñf wíepfxniasirixiniñf.” urif naniñf.

¹ Ayfnániñf gf niaíwiniñf imóniñoxf, joxf re niyaiwinirifpimiñf daniñf, “Kiraisf Jisaso tñf nawiniñf ikariniñáonf enagf naniñf Gorixo wáf wí miníwianípa yariniñf?” niyaiwinirifpimiñf daniñf enf sixf eáneiñf. ² Xwiyfá nionf ámá obaxf arfá egfe daniñf rarfná arfá niñfpiñf joxf enf ámá diñf unwíraripaxf imónigfáyo áwanf nurif faniñf wíepfxniasirixiniñf. Ayf e daniñf xamiñf wíyo uréwapiyipaxf imónipirfá naniñf rírariniñf.

“Jisasomf xídaríñagf naniñf sikarfápi xwámámf wírixiniñf.” urif naniñf.

³ Ewayf xwiyfá biñf ripf naniñf diñf moiñf. Simiñf wínarigfáyf wamiñf wímeanfpiñf naniñf ududf miriniñpa nero wigf mixf ináyomf enf neániro númf uxídarigfáwa yapf joxf enf axfpiñf e nimónirf Kiraisf Jisasomf nixídirfná símeanfápiñf naniñf ududf miriniñpa nerf xe onímeanirf xídirixiniñf. ⁴ Simiñf wínarigfáwa simiñf wínariniñwáo none yariniñwápiñf naniñf yayf owininiñf pí pí omiñf ámá sfáf ayf ayo yarigfápiñf xe nawiniñf rígwírgwíniñf oéániñf mé ná bñf xfo wimónariñfpiñf yarigfáriníñf. ⁵ Ewayf xwiyfá ripf naniñf enf diñf moiñf. Yamíyamúrónigf inarigfá go go yamíyamúrónigf inifpiniñf naniñf xiáwo rarifpimiñf xixeniñf arfá mwiñf anif wíñtagf naniñf manf niwialkiriñf xegf diñf tñf áwiniñf e niyaímiñf niyapirfnáyf, yayf niwimoriñf yamíyamúrónigf ninirfná múróomf mñf wíñfpiñf wípaxf meniniñf. ⁶ Ewayf xwiyfá ripf naniñf enf diñf moiñf. Ámá nifkwiniñf omiseáf éo, o xamiñf wíwamiñf nimúrorf aiwá nimirf nípaxoriniñf. ⁷ Ewayf xwiyfá nionf nira weapariñáyf naniñf diñf moiñf. Joxf e nerfná Ámináo simixiniñf daniñf re yaiwipaxiriniñf, “Ayf apf naniñf rífa riniñf? Apf naniñf rífa riniñf?” yaiwipaxf enagf naniñf “Apf naniñf diñf moiñf.” rírariniñf.

⁸ Joxf Jisaf Kiraiso naniñf arfá wí mikeamopaniñf. Nionf xwiyfá yayf neainariñfpiñf wáf nifirfná re rariniñf “O nípémáná ámf xwárfpáyo daniñf wiáfnimeañoriniñf. Negf

arfo mixf ináyf Depitoyá iwíaríawéyf worini.” E rarínjapa o xixeni api e imóninjorini. ⁹ Nioni xwiyfá api wáf urarínjagi nani “O nipikwini miyarinini.” niniawiro xeaninjf nnikarayiro amá rikikifó yarigfáyo gwf nwírararigfápa api eni api eni nigfáriní. Nioni gwf niñwirarigfá aiwi xwiyfá Gorixoyápi eni gwfninjf mñwirarini. ¹⁰ Xwiyfá Gorixoyápi eni gwfninjf mñwiraríninjagi nani nioni amá Gorixo xegf ía yiyamiximf enjyf nani dnj nimori nioni nikárarigfápi nipimíni xwámámf wiarínjarini. Amá ayf Kiraisi Jisasomí dnjf wíkwíróaná o tñni nawini nikárinirínjipimí dani yeáyf uyimixemeari anjnamí xfo tñni aninjf seáyi e nimóniro ñweapfífa nani wimixiri éwinigini e yarínjarini. ¹¹ Xwiyfá re rininjfpí nene dnjf nwírarípaxfpíriní, “O tñni nikárinirínjipimí dani penwaénéninjf enjánáyf, dnjf niyiminjf eni tñjwaéne nimóniri o tñni ñweanfwarini. ¹² Nene pí pí neaímeáyo xwámámf niwiranénáyf, wíyo eni seáyi e niwimónirane xfo tñni nawini umenñweanfwarini. Nene ‘O negf Ámináomani.’ níriranénáyf, xfo nene nani eni ‘Ayf nani nioni majfáriní. Gf amá wímani.’ rinfáriní. ¹³ Nene íníná dnjf neañwirarípaxfpí mepa yarínjagwi aiwi o sa aninjf dnjf unñwirarípaxfpí yarínjorini. Amí sñj bñ nimixiri rípaaxf mimóninjo enjagi nánirini.” Xwiyfá e rininjfpí nene dnjf nwírarípaxfpíriní.

“Uréwapiyarigfáyf xwiyfá ximiximf niniro mirinipa éfirixini.” urinjf nánirini.

¹⁴ Xwiyfá nioni rírarínjapi amá joxi tñnjf e ñweagfáyo dirí wírixini. E nerfná Gorixo sñjwf aninje dani joxi ríperirí xwiyfáninjf bñ mirí aga nepa sekaxf re urfirixini, “Xwiyfá nani ximiximf niniro mirinipa époyi.” urfirixini. Ximiximf niniro rinarigfápi amá wíyo nanj bñ wíiarínjmaní. Arfá wiarigfáyo xwírfá wikixearinjf enjagi nani rarínjini. ¹⁵ Gorixo “Timotio mímíwíároarinjf wo rfa imónini?” osiaiwiniri aninjf miní éfirixini. Xwiyfá nepaxinjf imóninjfpí xegf rininjpa nñrenñwípea nuri urfirixini. E neri re éfirixini. Amá wigf ominjf nerfná nanj éfá enjagi nani “Amá ominjf nioni éapi sñjwf niwínirfnáyf, ayá ninípaaxfmaní.” yaiwiarigfáyf yarigfápa axfpí éfirixini.

Sípí xwiyfá Gorixomí mixídarpigfáyf rarigfápi nánirini.

¹⁶ Xwiyfá amá Gorixomí mixídipa nerfná riro íkfá iwíyo dani riro yarigfápi gf tñnjf e dani orípoyiniri sñjwf mñwínipa éfirixini. Ayf rípi nani rarínjini. Xwiyfá íkfá iwíyo dani rarigfápi, ayf Gorixomí mixídipa epfífa nani ná jfe xixoyfpí mfoarínjriní. ¹⁷ Amá ayf wigf pfné e rarigfápi oremáninjf xwé nimóga unfá enjagi nani rarínjini. Amá e rarigfáyf wigf waú Xaimeniaso tñni Pairitaso tñni awaurini. ¹⁸ Awaú xwiyfá nepaxinjf imóninjfpí pfní niwíariri majmajfá néra xenwími nuríná re rarigfíwaúriní, “Kiraisomí dnjf wíkwírówaéne negf dnjf sñj neaimixífpimí dani ríxa wiápnímeáwá enjagi nani nipémáná negf warápi amí rfwéná bñ wiápnímeanfámani.” rarínjagfi nani amá dnjf wíkwírogfá wí mídímídani ayagwf imixárinfáriní. ¹⁹ Wí mídímídani ayagwf imixárinfá enjagi aiwi xwiyfá Gorixoyápi sñjáninjf eaárinini. Xwiyfá oyápi sñjá anj nimíróná sñjá iwamfó nitíwayrorí tfgfápi wí míkwierómioá xáiwí sñjáninjf eáninjfpí yapí imónini. Sñjáninjf eáninjfpimí rfwamínjf rípiáú nírini eáni, “Amá xíoyá imónigfáyf ayf Ámináo o njfáriní.” riniri “‘O gf Ámináorini.’ rarigfá gíyf gíyf wigf sípí yarigfápi rfwíminí umamófirixini.” riniri enjpiáú apimí nírini eáni.

“Gorixomí seáyf nanj wiipaxoxí imónfirixini.” urinjf nánirini.

²⁰ Anj xwé wíwami síxí xixegfni weni. Síxí awíaxf sñjá gorf tñnirani, sñjá siripá tñnirani, imixinínjfpini mñwenini. Úrapí síxí íkfá tñnirani, xwíá tñnirani, imixinínjfpí eni wí weni. Wíniyf ayá tñni mearigfápirini. Wíniyf ayá tñni mímearigfápirini. ²¹ Ayínani amá gíyf gíyf sípí api nipini nani igfáninjf eánigfáyf, ayf amá Gorixomí seáyf nanj wiipaxfíriní. Síxí ayá tñni mearigfáwáninjf imóninjo. Xfo “Awá tñni e éimigini.” wimónarínjfpí nani rárinj imóninjfwáninjf imóninjo. Síxí ríxa dnjf peyearfá yapí

mimónf anj xiáwo sɪnɪ awá tɪnɪ aiwá rɪá yeaanɪpaxɪ imónɪŋwá yapɪ imónɪŋoɪ. Sɪxɪ pí pí nanj imónɪŋɪpɪ nerɪná meámɪánɪrɪ wí e píranɪŋɪ nimɪxɪnɪro wenjɪwá yapɪ imónɪŋoɪ. ²² Ayɪnánɪ íwɪ sɪkɪŋoyɪné ɪeapá seainɪpɪ pɪrɪ nɪwɪaíkɪárɪmɪ éɪ úɪrɪxɪnɪ. “Wé rónɪŋɪ imónɪŋɪpɪmɪnɪ oiponɪmɪnɪ.” yaiwirɪ “Xwɪyɪfá nepaxɪŋɪ imónɪŋɪpɪmɪ dɪŋɪ nɪkwɪróa oumɪnɪ.” yaiwirɪ “Ámáyo dɪŋɪ sɪpɪ owimɪnɪ.” yaiwirɪ “Ámá tɪnɪ pɪyɪfá owɪrɪnaneyɪ.” yaiwirɪ nerɪ ámá íkwɪráfɪnánɪŋɪ imónɪŋɪpɪmɪ dánɪ Ámɪnáo arɪrá oneainɪrɪ urarɪŋɪfáyɪ tɪnɪ nawɪnɪ xɪxenɪ e éɪrɪxɪnɪ.

“Xwɪyɪfá ikweakwɪmɪ rarɪŋɪfá arɪfá mɪwɪ píranɪŋɪ wé uróɪrɪxɪnɪ.” urɪŋɪfá nánɪrɪnɪ.

²³ E nerɪ aɪ xwɪyɪfá majɪmajɪfá nikárɪnɪro dɪŋɪ rɪá nɪxeyánɪmáná ikweakwɪmɪ rɪnarɪŋɪfá bɪ xe onɪxɪmeanɪnɪrɪ sɪŋwɪ mɪwɪnɪpa éɪrɪxɪnɪ. Joxɪ nɪjɪárɪnɪ. Xwɪyɪfá apɪ nɪrɪnɪróná sa xɪmɪxɪmɪnɪ nɪnɪro rɪnarɪŋɪfá enagɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ. ²⁴ Ámɪnáo yá xɪnálnɪŋɪ nimónɪrɪ omɪŋɪ wɪiarɪŋɪfá gɪyɪfá gɪyɪfá xwɪyɪfá xɪmɪxɪmɪ nɪnɪro mɪrɪpa éɪrɪxɪnɪ. E mepa nero ámá nɪnɪ nánɪ wá wumɪxɪro píranɪŋɪ uréwapɪyɪpaxɪ imónɪro “Sɪpɪ ámá ayɪfá nikárɪfá ananɪrɪnɪ.” yaiwiro éɪrɪxɪnɪ. ²⁵ Uréwapɪyarɪnáná manj pɪrɪfá wɪaíkɪmɪfá yarɪŋɪfáyo awayɪnɪ xwɪyɪfá nurɪro píranɪŋɪfá wé uroanɪro éɪrɪxɪnɪ. Ayɪfá “Xwɪyɪfá nepaxɪŋɪ imónɪŋɪpɪ, ayɪfá apɪrɪfánɪ?” nɪyaiwiro xɪxenɪ e waropárɪfá epɪrɪfá nánɪ xámɪ imónɪŋɪfá pɪ Gorɪxoyá dɪŋɪ tɪnɪ rɪwɪmɪnɪ mamóɪrɪxɪnɪrɪ awayɪnɪ xwɪyɪfá nurɪro píranɪŋɪfá wé uróɪrɪxɪnɪ. ²⁶ Ámá ayɪfá ámɪ dɪŋɪfá nɪxɪrɪro awɪ obo —O xɪfó wimónarɪŋɪpɪ oépoynɪrɪ yapɪfá wɪwapɪyɪŋorɪnɪ. O awɪ ŋweanɪfá manj umónɪfá pɪmɪ dánɪ ayɪfá nurakɪnárɪmɪ úɪrɪxɪnɪrɪ awayɪnɪ xwɪyɪfá nurɪro píranɪŋɪfá wé uróɪrɪxɪnɪ.

3

“Jisasomɪ oxɪdɪmɪnɪ.” yaiwiarɪŋagɪ aɪ ámá sɪpɪ xɪxegɪnɪ epɪrɪfá nánɪ sanj runɪnɪfárɪnɪ.” urɪŋɪfá nánɪrɪnɪ.

¹ Joxɪ rɪpɪ nánɪ dɪŋɪfá irónɪ. Sɪfá yoparɪfá imónɪŋɪfá tɪŋɪná Jisaso weapɪnɪfá yɪ sɪnɪ mimónɪŋáná “Omɪ anɪŋɪfá ouxɪdaneyɪ.” yaiwiarɪŋɪfáyo sanj wunɪpaxɪfá imónɪŋɪpɪ wɪmeanɪfárɪnɪ. ² Ayɪfá ámá sɪpɪyɪfá rɪpɪ rɪpɪ epɪrɪfá enagɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ. Wiwanɪŋɪnɪ dɪŋɪfá sɪpɪ inɪro nɪŋwɪfá nánɪ íkɪnɪŋɪfá sɪpɪ inɪro mɪxɪfá meakɪnɪnɪro wárɪxa imónɪro ikayɪwɪfá rɪro xɪnálnáxaneyoy arɪkwɪkwɪfá wiro ámá amɪpɪ nanj bɪ wɪagɪfá aɪ yayɪfá mɪwɪpa ero pí pí ŋwɪfá imónɪŋɪpɪ wɪwɪfá rɪrómɪfá ero ³ úɪrɪxɪmeáyo dɪŋɪfá sɪxɪfá muyɪpa ero sɪmɪsɪfá neainɪróná pɪyɪfá mɪwɪrɪnɪpaxɪfá imónɪro sɪpɪfá owɪmeanɪrɪ mɪmayɪfó rɪro pí pí ɪeapá winarɪŋɪpɪ mɪwɪaíkɪpaxɪfá imónɪro pí pɪpɪfá oyaneyɪnɪrɪ neróná ímɪfá tɪnɪ ero pí pí nanj imónɪŋɪpɪ nánɪ wikɪfá ónɪro ⁴ wigɪfá wɪnɪyɪfá aɪ nánɪ mɪyɪfá urɪro pasá umero ayá nepeárɪmáná úrapɪfá ero wiwanɪŋɪfá nánɪ “Seáyɪfá e mimónɪpa reŋwɪnɪ?” yaiwinɪro amɪpɪfá nerɪná Gorɪxo yayɪfá winarɪŋɪpɪfá nánɪ íkɪnɪŋɪfá sɪpɪfá bɪ mɪwɪfá wiwanɪŋɪfá yayɪfá winarɪŋɪpɪnɪ nánɪ íkɪnɪŋɪfá sɪpɪfá wiro epɪrɪfárɪnɪ. ⁵ Mimónɪfá xwɪyɪfá nɪrɪro “Gorɪxomɪ píranɪŋɪfá xɪdanɪro rɪfá yarɪŋoɪ?” oneaiawɪpoyɪnɪrɪ nero aiwɪfá oyá enj eánɪŋɪfá xɪfómɪfá xɪdɪpɪrɪfá nánɪ wimɪxɪpaxɪfá imónɪŋɪpɪmɪfá rɪwɪfá umopɪrɪfárɪnɪ. Ámá e yarɪŋɪfáyo tɪŋɪfá e yarɪrórɪrɪxɪnɪ. ⁶⁻⁷ Ayɪfá ámá ayɪfá wɪfá rɪpɪfá yarɪŋɪfá enagɪfá nánɪ “Ayɪfá tɪŋɪfá e yarɪrórɪrɪxɪnɪ.” rɪrarɪŋɪnɪ. Wigɪfá xwɪyɪfá pɪyɪpɪyɪfá urarɪŋɪfá pɪmɪfá dánɪ anj ákɪŋáyo nɪpáwiro apɪxɪfá wigɪfá fɪwɪfá éɪfá pɪmɪfá dánɪ ayá udunarɪŋɪwamɪ —Íwa dɪŋɪfá nɪpɪkwɪnɪfá mɪmaxɪrɪŋɪfáwarɪnɪ. Wigɪfá mɪŋɪfá winarɪŋɪpɪmɪfá dánɪ sɪpɪfá oyaneyɪnɪrɪfá nɪpemeánɪmɪfá warɪŋɪfáwarɪnɪ. Nɪjɪfá oimónaneyɪnɪrɪfá anɪŋɪfá minɪfá néwapɪnɪrɪfá aɪ xwɪyɪfá nepaxɪŋɪfá imónɪŋɪpɪfá tɪnɪfá xɪxenɪfá nɪjɪfá mimónarɪŋɪfáwarɪnɪ. Íwamɪfá yapɪfá wɪwapɪyarɪnáná arɪfá nɪwirofá nánɪfá gwɪyónɪŋɪfá nɪkɪrɪpeánɪrɪfá ŋweanɪro. ⁸ Enɪnáná Janiso tɪnɪfá Jaboriso tɪnɪfá awaúfá Mosesomɪfá manj pɪrɪfá wɪaíkɪmɪfá yanɪrɪfá nánɪfá egɪfápa ámáfá sɪpɪfá ayɪfá —Ayɪfá dɪŋɪfá rɪfá xeyánɪŋɪfáyo enagɪfá nánɪfá dɪŋɪfá nɪpɪkwɪnɪfá mɪmoarɪŋɪfáyo rɪnɪ. Xwɪyɪfá nepa imónɪŋɪpɪmɪfá dɪŋɪfá mɪkwɪfároarɪŋagɪfá nánɪfá Gorɪxo rɪwɪfá umonɪyɪrɪnɪ. Ayɪfá enɪfá awaúfá egɪfápa axɪpɪfá xwɪyɪfá nepaxɪŋɪfá imónɪŋɪpɪfá pɪrɪfá wɪaíkɪmɪfá yanɪro yarɪŋɪfárɪnɪ. ⁹ Enɪnáná

yegí Isireriyí wigí awaú Mosesomi maní pírí wiaíkímí owiaiyíníri yarígfípi síjwí níwínaxídiróná “Majímajíá níkáríníri ríá yaríní?” yaiwiagíápa agwí ríná ení ámá níní sípí yarígfáyí wigí yarígfápi síjwí mí nómxíróná “Majímajíá níkáríníro ríá éfawixíní?” yaiwipíríá enagi nání xwíyíá nepaxíj ímóníjpi pírí wiaíkímí yaníro yarígfápi sípúrúrí epíríáríní.

“Nioní ríréwapíyíjápí xaíwí íá xíríríxíní.” uríj í náníríní.

¹⁰ Joxí nioní tñí nemerai síjwí nanaxídagoxí enagi nání nioní ámáyo uréwapíyemeagápiraní, nemeríná yagápiraní, e oemíníri yagápiraní, Goríxomí díní níwíkwíróa wagápiraní, wíki mívónípa nerí awayíní yagápiraní, ámá nání wá nunagápiraní, xeaníj xwámámí wiagápiraní, apí nípíní yagápi nání joxí níjíríní. ¹¹ Nioní aní Adiokíyí ríníjípímí tñí Aikoniamíyí ríníjípímí tñí Rísítíraí ríníjípímí tñí aní apiaú apímí wá urímearíná xeaníj níkáríagi nání ríníj nímeanípi nání ení joxí níjíá ímóníjíní. Xeaníj ríá tñí níkáríagíá aí xwámámí wináríní. Apí nípímíní dání Ámínáo é nímímíníjíríní. ¹² Ai, ámá Kiraisí Jisaso tñí nawíní ikárínígfá enagi nání omí píraníj oxídaneyíníri yarígfá níyoní ení xeaníj wímeaníáríní. ¹³ Ámá sípí yarígfáyí tñí mímóní yarígfáyí tñí wigí sípí yarígfápi sayá nímxá nuróná wíyo yapí wíwapíyíro wíwaníjyí oboyá díníyo dání yapí éwapíníro epíríáríní. ¹⁴ E epíríá enagi aí xwíyíá joxí ríréwapíyíjápímí dání níjíá ímónírí “Apí nepaxíj ímóníjpiríání?” yaiwíáríri ení wí aríá míkeamó xaíwí íá xíríríxíní. Ayí rípi nání ríraríjíní. Joxí nene xwíyíá apí ríríjwaéne nání “Ayí díní jwírírípaxíyíríání?” níyáwírí píraníj níjíá ímónírí ¹⁵ oníná dání ríwamíj Goríxoyá níriníri eáníjpi nání níjíá ímónírí enagi nání ríraríjíní. Ríwamíj níriníri eáníj apí joxí íá níroríjípímí dání díní émí saímí monípi moríá nání síwáníj sípemearí Kiraisí Jisasomí díní wíkwírópímí dání yeáyí ríyímíxemeaníá nání síwáníj sípemearí epaxíríní. ¹⁶ Goríxoyá ríwamíj níriníri eáníj nípíní xíoyá kwíyípímí dání níriro eagíápiríní. Nepa ímóníjpi nání nearéwapíyípaxí ímónírí xenjwí yaríjwápi nání síwá neaipaxí ímónírí ayíyumí neaipaxí ímónírí wé róníj ímóníjpi yaníwá nání yayíwí neamepaxí ímónírí eníjíríní. ¹⁷ Xwíyíá apí ámá Goríxoyá ímónígfáyí rípiaú epíríá náníríní. Xíó “Éíríxíní.” wímónaríjpi epíríá nání ení síxí eáníro pí pí naní ímóníjpi epíríá nání ípímóníro epíríá náníríní.

4

“Xwíyíá Goríxoyápi wá urírí xíxeni erí éíríxíní.” uríj í náníríní.

¹ Kiraisí Jisaso níweapírí ámá níyoní síjání níwímónímáná míxí ináyíníj nerí ámá xíoyáyí xwíoxíyo míméamí erí pegíáyoraní, síní síj nímónírí jweagíáyoraní, womí womí píá níméra urí eníá enagi nání o tñí Goríxo tñí awaú síjwí anígíe dání xwíyíá apímí joxí wíarí mímúropaxí ímóníj rípi orírímíní. ² Xwíyíá Goríxoyápi wá uríríxíní. “Aríá owianeyí.” wímónaríjagi níwínírnáraní, “Aríá mívípa oyaneyí.” wímónaríjagi níwínírnáraní, wá urírí nání ípímóníríxíní. Ámá Goríxoyá ímónígfáyí sípí yaríjagíá níwínírná wigí yarígfápi nání ayá owuduníníri míxí urírí “Píní wíarípoyí.” urírí éíríxíní. Jisasomí píraníj ouxídfópoyíníri ení rírémíxí wíríxíní. Apí apí nerí aí apaxí mé naní mímónaríjagíá níwínírná wíki tñí murí awayíní nuréwapíya úíríxíní. ³ Ayí rípi nání ríraríjíní. Xwíyíá enwípeáríníjpi ámá páimímí níwíro aríá míví epírííná ríxa anwí eríní. Ayí apí aríá míví re epíríáríní. Xwíyíá xegí b ímóníjpiní aríá owianeyíníri wigí wímónaríjpi tñí xíxeni uréwapíyarígfáyíní nímearo awí eámeámíníj epíríáríní. ⁴ Xwíyíá nepaxíj ímóníjpi ríwímíní nímamoro píyíj íkayíwíyo aríá níwíro xídaníro nání epíríáríní. ⁵ Ayí e epíríá enagi aí joxí díní naní nímorí xíxeni íríní éíríxíní. Pí pí símeátpí

sa xwámámí wirí á máyo xwíyá yayí neainaríñpí wáí urímemíníri erí Kiraisoyá xínáíxíníñí nimóníri omíñí wiirífa nání imóníñoxí á máyo e wíwíníñíníri imóníñpí tñí xixení erí éiríxíní. ⁶ Ayí rípi nání ríraríñíní. Goríxo nání nanwí rídíyowá nerífná ápiáwí xwé oweníri iniíñí wainí iwayímoaríñpáníñí nioní gí ragí ríxa iwayímoaníro yaríñoi. Nioní nípíkipíríe añwí ayo enagí nání raríñíní. ⁷ Nioní Kiraisomí nuxídírífná á má “Xíto xopírará níñíñíñíñí?” níyáiwíníri ení neáníri ení menaríñpáníñí yárfáoníriñí. Á má yamíyamúróníñí níñíróná yoparí e múroaríñpáníñí yárfáoníriñí. Xwíyá nene díñí íkwíroaríñwápi wí mímíwíaró xáíwí íá níxíra úáoníriñí. ⁸ Ayínání á má yamíyamúróníñí níñíróná xámí múróomí yayí wímoaríñpá nioní nání ení ríxa imónáríñpí, ayí rípiñí. Ámínáo —O á máyo pía nímerífná xixení wíñí yaríñpí tñí wíiaríñoríñí. O yayí níñimorí Kiraiso eníñpímí dání “Wé róníñoxíriñí.” níraríñpíríñí. Apí nioní náníñí mímóníñí. Ayí á má gíyí gíyí Kiraiso negí síñwí añíñwáé weapíwíníñíní wímónaríñíyí nání ení imóníñí.

“Nioní tñí e nání añíñí bíríxíní.” uríñí náníriñí.

⁹ Timotioxí síní mé nioní tñí e nání bírfá nání añíñí míní éiríxíní. ¹⁰ Ayí rípi nání ríraríñíní. Dimaso amípi á má Goríxomí míxídaríñíyí yaríñpí nání wímóníñí níñiepísamóarímí añí Tesaronáikayo nání úíñíñí. Kíreseníso ení Garesia píropeníñíyo nání úíñíñí. Taitaso ení Darímésia píropeníñíyo nání úíñíñí. ¹¹ Ruko xegí xewíní nioní tñí ñweañwí. Ayínání joxí Makomí níwíríméámí bíríxíní. O sañí nírónaropaxí imóníñoi enagí nání ríraríñíní. ¹² Nioní Tikikaso ríxa añí Epesásiyo nání uowárfáriní. ¹³ Joxí níbírfá gí iyíá nípánoyí añí yofí Tírowásiyo Kapasoyá añíwámí pñí wíaríñáú tñí bíkwí tñí nímeáxa bíríxíní. E nerífná “Bíkwí sípí sípí wará tñí imíxíníñpí, apí añíñpaxírfaní?” níyáiwírí apí ení nímeáxa bíríxíní.

Arekísadao nání uríñí náníriñí.

¹⁴ Amípi ainíxí tñí imíxaríñí Arekísadao, o aga sípí níkaríñíñíñí. E níkaríñí aí Ámínáo xíto níkaríñpí tñí xixení pírfí umamonírfáriní. ¹⁵ O aga sípí níkaríñí enagí nání joxí ení á má omí síñwí níwíñaxídírí éiríxíní. O none uréwapíyemearíñwápi mímíwíáíkf emíníri nání mírímírfí níaxídíñí enagí nání raríñíní.

“Á má níñiepísamóarímí úagía aí Goríxo éf nímímíníñíriñí.” uríñí náníriñí.

¹⁶ Iwamíto xwíríxí nímearífná nioní wákwínímíníri xwíyá urarífná á má wo sopíñí mínó nñí níñiepísamóarímí úfawíxíní. “E nífápi nání Goríxo xwíyá bí mumearípa éwíníñí.” nímónaríñí. ¹⁷ Ayí níñiepísamóarímí úagía aiwí Ámínáo wí mímíñiepísamó ení síxí nímíxíñí enagí nání nioní añí xwíríxí níaríñíwámí dání xwíyá nioní wá rímearíñpí urarífná é máyí añí amí gímí dáníyí aríá níñíñí. Aí, maní nioní umóníñpímí dání Ámínáo éf nímímíníñíriñí. ¹⁸ Ayínání nioní níñíñí. Nioní síní xwíá tíyo ñweañáná pí pí Poromí sípí owíkaríñeyíní nífápi Ámínáo ananí éf níñímímíníñíñí añíñamí xíoyá xwíoxíyo onweaníri yeáyí níyímíxemearíñí. Ayínání omí íníná seáyí e numíeyoáa úwaníñí. Apí e éwaníñí.

Yayí níwíowárfárfá uríñípi náníriñí.

¹⁹ Joxí Pírísiráímí tñí Akwíraomí tñí ayaúmí tñí Onesiporasepówamí tñí á má ayo “Poró yayí seaiwárenapíñoi.” uríríxíní. ²⁰ Re nání níbírfá Erasítaso añí Koríníyo uríñíñíriñí. Tíropímaso símíxí yaríñagí añí Mairítasíyo wárfáriní. ²¹ Ríwípí yaríñíná síní mímóníñáná síní mé añíñí bíríxíní. Yubíuraso tñí Pudeníso tñí Rainaso tñí Kírodíao tñí yegí níríxímeá re ñweagíyí nñí tñí yayí síowárenapíñoi. ²² Ámínáo wá ríwíaníri díñí ríkíkayorí éwíníñí. Apíriñí.

Payí Poro Taitaso nání eañnarini.

Payí rina Taitaso nání Poro eañnarini. Taitaso Judayí womaní. Émáýí worini. Poro émáýí añýo xwiyá yáyí winipaxípi wá urimearíná ará n>wiri Jisasomi dñí wíkwíroñorini. Poro tñni nawini emegí worini (Wá wurimearigíáwa 15:2, 2 Korini 7:6-7, 8:6,16). Jisasoýá siyikí imónigíá piriñwí yoí Kiritiyi riniñpimi ñweagíáyo umenweáwiniñiniri urípeañorini. O e niñweari umenweañaná Poro wí e dání “Numenwearíná e epaxí e epaxí tiyí rimónini?” yaiwiniñiniri payí rina neari wiowáñinini.

¹ Poroni —Nioni Gorixoyá xináñininiñí nimóniri omiñí wiiaríná wonirini. Jisasi Kiraisoyá wá wurimearíná wonirini. Ayí Gorixo áma nioniyá oimónipoyiniri ía yiyamiximí yagíyí xíomi dñí wíkwíroñoro xwiyá nepaxiñí imóniñipi —Apí áma Gorixomi píraníñí nixídiróná epaxípi naniñiniri. Apí nání xixeni niñí ía imóniro epírfá nání wá wurimearíná wonirini. ²⁻³ Nioni dñí re niyaiwiri wíkwíroñiní, “Áma Gorixomi dñí wíkwíroarigíáyí wí maníní aníñí ñweapírfá nání dñí niyimíñí síxí umímoníárini.” niyaiwiri niwíkwímoríná wá wurimearíná wonirini. Dñí niyimíñí apí, ayí Gorixo —O yapí wí ripaxomani. O amipí wí sini mimixáñinimí dání re ráñinipirini, “Dñí níkwíropírfáyí dñí niyimíñí tígíáyí imónipírfáñini.” ráñinipirini. Xewaníño ráñiníná imónáná áma xwiyá xíoyá wá urírxiniri nurowárenapiriñpimi dání xwiyá apí sñání wá óñinirini. Xwiyá apí Gorixo —O yeáyí neayimixemeañorini. O nioni xwiyá apí ámáyo wá urimemífa nání “Apí Poromi íaniñí wiepíxíniasiñimigini.” ráñinirini. ⁴ Nioni Taitasoxi —Joxi dñí nene íkwíroñwápa íkwíroñoxi enagí nání gí niaíwíñiní imóniñoxirini. Joxi nání payí rina neari mónaparini. Negí ápo Gorixo tñni Kiraisi Jisaso —O nene yeáyí neayimixemeañorini. O tñni awaú wá riwianiri joxi niwayiróniri ñweari nání simixiri oépiyi.

Áma Jisasoýá siyikí imónigíáyo wipeñweapaxíimónipírfáwa naniñiniri.

⁵ Ayí joxi rípi éwiniñiniri piriñwí yoí Kiritiyi riniñpimi riwáñinirini. Nioni sini píraníñí wé míroaríapí joxi wé roariri nioni riráñinápa añ gípi gípi Jisasoýá siyikí imónigíáyí ñweagíápimi áma wí wipeñweapírfá nání urípeari éwiniñiniri e riwáñinirini. ⁶ Áma wo nání “Omí orípeáñini.” niyaiwiríná “Apí apí e imóniñoríani?” niyaiwiri sñwí winaxídírxiní. Áma wí xwiyá mumeáripaxo enagí sñwí winiri apixí ná wíni meaño enagí winiri xegí niaíwí Jisasomi dñí wíkwíroñoro áma wí xwiyá re umearipaxí mimónipa ero, “Ayí rikikiríó nero aríkwíkwí yarigíáyirini.” umearipaxí mimónipa ero enagífa sñwí winiri nerínáyí, anani rípeárixini. ⁷ Taitasoxini, ayí rípi nání rirarini. Áma Jisasoýá siyikí imónigíáyo wipeñweagíáwa Gorixoyá bosíwowániñí nimóniro umearigíáwa enagí nání áma wí awami xwiyá mumeáripaxí imónirixini. Ayí wigí dñí tñnini mixelínipa ero aññi wíkwí rífa ápiáwíñiní míwónipa ero iniñí papíki yarigíápi nání símí mixelínipapa ero mixel mípepa ero “Amipí apí nioni meapaxirini.” niyaiwiro íwí urápaniro nání mepa ero érixini. ⁸ Apí apí e mepa neróná áma añ mídáníyo aiwá mírañí ero ámáyo nañ imóniñipi owiianeyiniro íkíñiní sípi wiwo dñí ía xirigíáyí nimóniri ero xixeni imóniñipini ero siyikwí mignigíáyí imóniro nipíreániri ero érixini. ⁹ Áma xwiyá enwipéñiní imóniñipimi pírfí rakímí yarigíáyo apimi dání ení ríremixí wiri wigí dñíyo dání rarigíápimi xopírarí wiri epaxí imónipírfá nání xwiyá dñí ñwiráripaxí none ámáyo uréwapiyaríñwápi tñni xixeni imóniñipi eni xaíwí ía xirírxiní.

Mimóní uréwapiyarigfáyí nánirini.

¹⁰ Ayí rípi nání “Ámá apí apí imónigfáyoni urípeárixini.” rirariñini. Ámá “Jisasoyá siyikí imónigfáyo uréwapiyaríñá woni imónimigini.” yaiwinarigfáyí obaxí ayí waumínií ero suríma xwiyfá riñwaniri ámáyo yapí wíwapiyaniro uriro yarigfáyí rini. Ámá e yarigfáyí obaxí re rarigfáyí rini, “Gorixomi píraníñí ouxfdimini.’ niwimóniríná Jisasomi dñí niwíkwírori aí iyí símí sfo niwákwíniríná ayí aní paxí epaxí rini.” rarigfáyí rini. ¹¹ Ayí wayá amípi íwí ourápanyiñi muréwapiyipaxí imóniñipi uréwapiyarigfápimi dání ámá wíyíyá síwí niaíwí aí tñi ríxa ayagwí ayónarigfá enagi nání wigí uréwapiyarigfápi xe uréwapiyípoiñiri siñwí míwini paxí imóniñwini. Sa píroáripaxí imóniñwini. ¹² Eníñá wiwaníñiyíyá Kiritiyí wo —O wigíyí dñí émi saímí moníyí worini. O re niri eañí rini, “Kiritiyí aníñí yapí rimearigfáyí rini. Síwí sayíñiñí imónigfáyí rini. Aiwá ímí tñi niro ríwí síwíyá yiro yarigfáyí rini.” ¹³ E niri eañípi nepa rini. Ayínani mimóní uréwapiyarigfáyo míxí ríá tñí aríá ofyo dání urírixini. Ayí Jisasomi dñí niwíkwíroríná samíñí wegíapi ení síxí eámíxiñi ¹⁴ Judayíyá piyíñí ikayfíwípi nání aríá okiarí mímónipa ero ámá xwiyfá nepaxíñí imóniñipi ríwimíni mamogfáyí sekaxí rarigfápi aríá míwipa ero epíri nání míxí ríá tñí urírixini. ¹⁵ Ámá íkwíráñiñí imónigfáyí amípi apia nñi nání “Wé síá neayíkiní paxímaní.” yaiwiarigfá rini. E yaiwiaríñagfa aí ámá íkwíráñiñí nimóniñi Jisasomi dñí míwíkwíropa yarigfáyí amípi apia nñi nání “Wé síá neayíkiní paxí rini.” yaiwiarigfá rini. Wigí dñí sípíwí imóniri eri dñí niyaikiróná “Apí piaxí eaní paxí rani? Meaní paxí rani?” moarigfápi síá uyíkiniri eri enagi nání e yaiwiarigfá rini. ¹⁶ Ayí maní pámí dáníni waroparí niníroná re rarigfá rini, “Nene Gorixo nání dñí moníwaénerini.” niri aiwí wigí yarigfápimi dání waroparí reníñí inarigfá rini, “O nání wí dñí moníwaénemani.” rarigfá rini. Wigí yarigfápi nání Gorixo xwírá wíniñi omí aríkwíkwí wiro naní imóniñiyí bí epaxí mimónipa ero enagi nání raríñi.

2

Ámá ríá rigfáwá nánirini.

¹ Ayí e yaríñagfa aí jíwaníñoxi nuréwapiyiríná xwiyfá enwípeníñí imóniñipi tñi xixeni urírixini. ² E neríná ámá ríá rigfáwami re urírixini, “Nípi kwíni mimóniñí imóniñipi dñí míkikayopa ero amínáowa yapíni pákíní imóniñi dñí naní fá xiri ero époi. Jisasomi dñí niwíkwíroróná samíñí míwepa ero ámáyo dñí sípí wiro wí sípí seaikáraná xwámamí wiro neróná samíñí míwé époi.” urírixini.

Apíxiwa nánirini.

³ Apianíwami eni re urírixini, “Pí pí neróná siyíkwí mínigfíwayíne nimónimáná ero sípí owímeaniri xwiyfá mímáyfo míropa ero iniñí papíki yarigfápi nání míñí minípa ero apíyá imónigfíwami naní imóniñipi nání wíwapiyiño époi.” urírixini. ⁴ “Apíyá imónigfíwa wigí oxowami tñi niaíwíyo tñi dñí síxí nuyiríná wiipaxípi nání wíwapiyiño ⁵ dñí naní fá xirípiñi nání wíwapiyiño íkwíráñiñí imónigfáyí imóniñipi nání wíwapiyiño omíseáyíwa oimónípoiñiri wíwapiyiño wá niwuniri arírá wípiñi nání wíwapiyiño wigí oxowami píraníñí yeáyí wuríni pírí nání wíwapiyiño érixini. Ámá wí apíyá imónigfíwa e mepa yaríñagfa niwíniñí xwiyfá Gorixoyápi nání ‘Sipirini.’ rípiñiriñi apí apí epíri nání wíwapiyípoi.” urírixini.

Íwí Síkiñowa nánirini.

⁶ Íwí síkiñowa eni pí pí neríná dñí naní fá níxiriño epíri nání ení ríremíxí wírixini. ⁷ Joxi pí pí neríná díxí naní yaríñipi tñi íwí síkiñí imónigfáwami siñwepígfí wírixini.

Nuréwapiyiríná nanj imóniñj bî tñi sipí imóniñj bî tñi gwí nîmori muréwapiyipa eri ámináowa yapí pákiní nimóniri eri ⁸ xwiyá enwipeniñjipi —Apí áamá wí “Sipirini.” ripaxí mimóniñjipirini. Apí uréwapiyirí éirixini. Joxí tñi xewixewí rónigíayí ayá winiri nene nani xwiyá sipí bî miripaxí imóniro epíra nani apí “E éirixini.” rirariñjini.

Xináiwanñj nimóniro omiñj wiirigíayí nani rini.

⁹ Xináiwanñj nimóniro omiñj wiirigíayo enj rirémixí re wirixini, “Segí bosowami simañwíyóniñj wurñiro yayí winipaxípi wiuro xixewiamí wí muripa ero ¹⁰ wigí amípi wí éf miminpa ero diñj seanwiráripaxí imóniñjipi wíwapiyiro époyi.” uririxini. Xináiwanñj nimóniro omiñj wiirigíayí pí pí neróna apí apí e nixídiríñjipimi dani xwiyá Gorixoyá —O yeáyí neayimixemeaariñorini. Xwiyá oyápimi okiyánñj yaroaríná áamá “Xwiyá apí sipimani.” yaiwipíra nani apí “E uririxini.” rirariñjini.

“Gorixo wá neawianarño enagi nani rixa siñanipiaumimí inini.” urñj nani rini.

¹¹ Ayí rípi nani “Jisasomi diñj wíkwírogíayí apí apí éirixini.” rirariñjini. Gorixo wá nîneawianiri “Wiiimigini.” yaiwiaragípi Jisaso nîweapiríñjipimi dani áamá niyoní rixa siñani piaumimí winiñjirini. O áamá niyoní yeáyí uyimixemeámániri nani enjpi siñani piaumimí inñjirini. ¹²⁻¹³ Ayí nene sini xwá tño niñwearane yayí neainínápi nani diñj wíkwímoaríñwápi nani wenñj nerí niñwearanéná Gorixo re yaiwiani nani xegí wá neawianíñjipi wá neaókímixiñjirini, “Gorixo nene áamá omí ríwí ríwáminí nîmamoríná yarigíapi pñi wiáirane áamá omí mîxídarigíayí miñj winariñjipi pñi wiáirane nerane diñj tñi erane wé róniñj erane Gorixomi píranñj nixídiríná epaxípi erane yaníwá nani rîneaiwapiyarini?” yaiwiani nani xegí wá neawianíñjipi wá neaókímixiñjirini. Yayí neainínápi nani diñj wíkwímoaríñwápi, ayí Jisasi Kiraiso —O negí Nwá seáyí e imóniñorini. Nene yeáyí neayimixemeaariñorini. Yayí neainínápi nani diñj wíkwímoaríñwápi, ayí o wá sogwíniñj pirípirí yaríñjipi tñi siñani nimónimi weapínápirini. ¹⁴ O negí ríkíkríó yaríñwápi nîpimíni dani gwíniñj neaikweawárirí áamá nioniyáyíni nimóniro imirñj mé nanjñ oépoyinirí igíaniñj neaeámorei éimigíniri xewanño xe onipíkípoyiniri siñwí winiñjini.

¹⁵ Ínina nioni rirariñj rípi dixí tñj e ñweagíayo uriri oxídípoyiniri enj rirémixí wirí áamá xwiyá rípi tñi xixeni mîyarigíayo mîxí uriri éirixini. E neríná áamá wo nioni xe paimimí oniniri siñwí mîwinipa nerí neni tñjoxí nimóniríñjipimi dani éirixini.

3

“Xami yagwápi mé wé róniñj imóniñjipini éwanigini.” urñj nani rini.

¹ Joxí áamá Jisasomi diñj wíkwíroarigíá joxí tñj e ñweagíayo re nuriri diríri wiayirixini, “Gapimantyorani, neni tígáyorani, simañwíyóniñj yeáyí wurñiro aría yimigí wiuro époyi. Pí pí imirñj mimóniñjipi epíri nani ipimónipoyi. ² Áamá wíyo xwiyápai miñwiráripa ero wíki tñi xwiyá rarigíayíné mimónipa ero époyi. Awayini samñj imóniro áamá niyoní wé íkwianwíyo umero époyi.” nuriri diríri wiayirixini. ³ Ayí rípi nani rirariñjini. Nene eni enina diñj nanj bî mimó majíá ikarínagwaénerini. Manj wiaikiagwaénerini. Yapí éwapínagwaénerini. ñeapá neainariñj xixegíni imóniñjipini erane miñj neainariñj xixegíni imóniñjipini erane yaní nani gwíniñj neayagenerini. E nera nuranéná áamáyo sipí wikáraní nani imónirane sipí diñj wíaiwirane símí tñi oneaipoyiniri wíwapiyirane newanñene eni símí tñi inirane yagwaénerini. ⁴ Nene e imónagwaéne aiwi Gorixo —O nene yeáyí neayimixemeaariñorini. O áamá nñi nani wá wuniri wá wianiri

yariŋo eŋagi nání wá nineaókímíxíríná ⁵ nene yeáyí neayimíxemeañíríní. Imíríŋí mimóníŋí newaníŋene wé nírónírane yariŋwápi nání dīŋí nīmori nání yeáyí neayimíxemeañímaní. Xewaníŋo wá nīneawianírí nání yeáyí neayimíxemeañíríní. Ayí íwí nene yariŋwápi yokwarímí nīneaiíríná xfoyá kwíyípi dānī —Apí igíáníŋí neaeámoaríŋípi dānī áamá ámí sīŋí imóníŋwaéne neawearí dīŋí nīyímíŋí tīŋwaéne neaimíxírí eŋpíríní. Apímí dānī yeáyí neayimíxemeañíríní. ⁶ Apí nīneaiapíríná sipíí mīneai Jisasí Kiraiso, negí yeáyí neayimíxemeañíŋo neaiŋípi dānī ayá wí neawírēnapíyíŋíríní. ⁷ Ayí o wá nīneawianíríŋípi dānī “Wé rónígíáyíríní.” ráriŋene imónírane dīŋí nīyímíŋí imóníŋí nene e oimónaneyínírí dīŋí ikwímoaríŋwápi tīŋwaéne imónírane yaníwá nání kwíyípi neawírēnapíyíŋíríní.

⁸ Xwíyíá apí, ayí nepa áamá dīŋí ŋwiráripaxí imóníŋpíríní. Ayínání apí nání nuríríná samíŋí nīmónímáná murí eŋí neánímáná uríríxíní. Áamá Goríxomí dīŋí wíkwíroarígíáyí píráníŋí nero imíríŋí mimóníŋípi —Apí naŋí imóníŋagi nání áamáyo sa naŋíní wiipaxípiríní. Apí aríge nerí yaníwárífanírí símí xeadípeníprífa nání e uríríxíní. ⁹ E nerí aí áamá majímajíá níkáriníro xwíyíá mīxímíxeawíámí inarígíápi raríŋagífa níwínírínáraní, aríowa eŋíná dānī wigí níaiwí nemeága nuro yoí wírígíápi nání raríŋagífa níwínírínáraní, ŋwí ikaxí eáníŋípi nání xwíyíá xímíxímí níniro raríŋagífa níwínírínáraní, ayí tīnī wí níkumíxínírí mírípaní. Xwíyíá ayí rarígíápi naŋí imóníŋípi xídānī nání neaiipaxí mimóníŋagi nání raríŋíní. Sa mīponíŋí xwíyíá eŋagi nání raríŋíní.

¹⁰ Áamá gíyí gíyí Jisasoyá síyikí imónígíáyo xewixewí oimónípoyínírí wíwapiyaríŋagífa níwíníríná erírí biaú wíagi aiwí aríkí yaríŋagífa níwíníríná ríwí umóiríxíní. ¹¹ Joxí níjíríní. Áamá e yarígíáyí wigí dīŋí sáa nīyímíxíníro íwí néra warígíápi dānī xwíyíá meárínarígífa eŋagi nání raríŋíní.

Yayí níwiowárírná uríŋípi náníríní.

¹² Nioní ríxa dīŋí neyírónírí “Ríwípi yaríŋíná aŋí ríxa Nikoporísíyí ríŋípiŋí ŋweámígíní.” yaiwíaríŋá eŋagi nání nioní Atemasomírání, Tikikasomírání, joxí tīŋí e nání nurowárírnáyí, joxí eŋí neánírí níbirí aŋí apímí nímeáríxíní. ¹³ Sinaso —O xwíríxí wíeŋwípeiaríŋí woríní. O tīnī Aporoso tīnī egí aŋí nuríná amípi wí nání díwí mīkeamónípa erí óf e dīŋí síxí níga urí epísí nání “Bí wiowáríímígíní.” nīyaiwirí aníŋí míní éiríxíní. ¹⁴ Negí imónígíáyí íkíá ná mīwearíŋíŋí mimónípa ero Goríxomí píráníŋí níxídíróná imíríŋí mimóníŋípi epírífa nání ayí ení áamá díwí ikeamónígíáyo arírí wípaxípi éwapíníxíní.

¹⁵ Nioní tīnī re ŋweagíáyí níni yayí síowárēnaparíŋwíní. Áamá nene Goríxomí dīŋí wíkwíroaríŋagwí nání dīŋí síxí neayarígíáyo “Poro yayí neawárēnaparíní.” uríríxíní. “Seyíné níyínéní Goríxo wá seawianíwínígíní.” nímonaríní.

Payí Poro Pairimono nání eaŋnaríni.

Payí rina Pairimono nání Poro eaŋnaríni. Pairimono áamá aŋf yoŋ Korosi nweáyf woríni. Amípí wí mímúroŋoríni. Xináíníŋf nimónrí wíiaríŋfáyf wí ení tŋoríni. Oyá xináíníŋf nimónrí omíŋf wíiaríŋfáyf wo, Onesimasoyí rínŋo re eŋínigíni. fwf níwikárimí éf nurí Romíyo níremorí Poro, e gwí nweaŋomí níwímearíŋfímí dání ámí dŋf émóagí Poro payí nearí Onesimasomí níwíowárífná Pairimono yokwarímí níwírí oumímíní nearí wíowáríŋfínigíni.

¹ Poroní —Nioní Kiraisí Jisasomí níxídirí yaríŋápí nání gwí aŋfyo níŋwíráríŋfíní. Nioní tŋní negí níxímeá Timotio tŋní payí rina nearí mónaparíŋwí. Pairimonoxtí, yegí dŋf síxí ríyigwííoxí —Joxí yawawí tŋní nawíní Jisasomí níxídirí yaríŋwá nání gwí móníŋwá woxíríni. ² Joxí tŋní negí níxímeáí Apiaí tŋní Akipaso tŋní —O none tŋní negí nawíní roariŋwá woríni. O tŋní Jisasoyá síyíkí imóníŋfá joxíyá aŋf iwámí awí eánaríŋfáyf tŋní ayí nŋní ení aí tŋní nání payí rina nearí mónaparíŋwí. ³ “Negí ápo Goríxo tŋní Ámíná Jisasí Kiraiso tŋní awaú wá seawianíri seyíné píraníŋf níwayíróno nweapíri nání seaiiri éfísíxíni.” nimónaríni.

“Joxí yaríŋfí nání yayí ninaríni.” uríŋf náníri.

⁴⁻⁵ Nioní negí Goríxomí xwíyíá rírímí níwírí joxí nání ríxíŋf níwíríyífná aríá re níwírí nání, “O áamá Goríxoyá imóníŋfá níyoní dŋf sípí níwírí aríá wirí Ámíná Jisasomí dŋf wíkwírorí yaríŋoríni.” Aríá e níwírí nání joxí nání ríxíŋf níwíríyífná Goríxomí yayí wíaríŋaríni. ⁶ Joxí nene tŋní nawíní Kiraisomí dŋf wíkwíroariŋagwí nání nawíní ikáriníŋwápímí dání “rípí re oimóníni.” nimónaríni, “Amípí naŋf Kiraisomí nuxídirífná epaxí imóníŋwá nípíní nání xíxeni níjía oimóníni.” nimónaríni. ⁷ Gí níxímeáoxíni, joxí áamá Goríxoyá imóníŋfáyo dŋf sípí níwírí neríŋfímí dání dŋf síxí umímoníŋf eŋagí nání nioní yayí ayá wí níniníri dŋf níá ninaríni.

Pairimonomí Onesimaso nání ríxíŋf wuríyíŋf náníri.

⁸⁻⁹ Ayínání Poroní —Nioní ríxa xweyaŋoní nerí Kiraisí Jisasomí nuxídirífná yaríŋápí nání gwí nweaŋáoníri. Nioní yawawí Kiraiso nání nawíní gwí móníŋwíwawí eŋagí nání masíŋfá bí mísí “O e neríŋáyf naŋf imóníŋfí yaríni.” yaiwíaríŋápí e éríxíníri sekaxí bí rírípaxí aiwí dŋf síxí yinaríŋwíwawí eŋagí nání awayíní ríxíŋf bí orírímíni. ¹⁰ Onesimaso —O nioní gwí aŋf tŋyo níŋwearífná wáf uríápímí dání Goríxomí dŋf wíkwíroariŋf eŋagí nání gí íwóníŋf emeááoríni. “O nání ríxíŋf bí owíríyímíni.” nimónígoí. ¹¹ Xámí “Yíwí imóníŋoríni?” wíaiwiago aiwí agwí joxí tŋní nioní tŋní níwawíní dŋf uŋwírárípaxí imóníŋoríni. ¹² Agwí nioní omí joxí tŋf e nání nuowárífná gí dŋf aí tŋní níxeyáníŋf wírénaparíŋíni. ¹³⁻¹⁴ Nioní xwíyíá yayí neainaríŋfí wáf urímearíŋáoní eŋagí nání gwí aŋfyo nweaŋáná “Onesimaso nioní tŋní níŋwearí joxí nání wayíá aríá oníni.” nínimóníri aiwí joxí “Ayí ananíríni.” síní máníripa eŋánáyf, “E apí xe oemíni.” mánimóníŋf nání ámí joxí tŋf e nání uowárénaparíŋíni. Joxí “Poro sekaxí níŋfímí dání oemíni.” míyáiwí díxí dŋfyo dání “Xe Poro tŋní níŋwearí aríá owíní.” yaiwíríá nání omí joxí tŋf e nání úowárénaparíŋíni. ¹⁵ Ayí rípi nání rírariŋíni. O ámí aníŋf joxíyá imóníŋfá nání bí onímíapí píní níwíarímí níbírí nweaŋfíŋíni? ¹⁶ O síní díxí rínáíníŋf nimóníri omíŋf síiaríŋo aí síní axí apíní mimóní apímí níwírí Jisasomí dŋf níwíkwírorí nání gí níxímeá dŋf síxí uyíŋáoníŋf imóníŋfíri. E nimóníri aiwí joxí aŋípaxí “Ríxa gí níxímeáoníŋf imóníŋf woríni?” wíaiwípaxoríni. ¹⁷ Ayínání “Poro nioní tŋní nawíní gwí móníŋwíŋfíŋíni?” níniawírífnáyf, Onesimaso

símeááná nioní nímímínímínírí enjpa omí ení axípi umímíníríxíní. ¹⁸ E nírírírí aí o píní níríwíárímí nuríná súpí nísikárímí unjpiraní, amípí fwf rírápínjpiraní, ananí nioní ríyíparómfaríní. ¹⁹ Poroní níwaníjoní gí wé t́níní rfwamínj rípi “Nioní ríyíparómfaríní.” nírírí eaarínjíní. Ayí joxí ení manj nioniyáyo dání raríná Jisasomí dínj wíkwíróagi nání joxí nioní ení níyíparopaxí imónínjpi nání mírírípa éimígíní. ²⁰ Gí níríxímeáoxíní, Áminá Kiraiso t́níní nawíní ikárínígwííoxí enjagi nání nioní ríxínj ríríápí xixení nííríxíní. E nerínáyí, apíní mé dínj síxí ení nímímórfaríní.

²¹ “Arfá yímígí ninínoí.” nísíaiwírí dínj sínjá neánarínjagi nání re nínimónírí payí eaarínjíní, “Joxí nioní ríríápíní mé api nímúrorí ámí seáyí e imónínj b́ t́níní erfáríní.” nínimónírí payí rína eaarínjíní. ²² Ríxínj ámí b́ rípi orírímíní, “Anj awawá nioní wepaxí imónínjwá óf nimoáríríxíní.” orírímíní. Ayí rípi nání rírarínjíní. Seyfné Goríxomí ríxínj nuríyarígíápímí dání oyá dínj t́níní gwí anjyo dání níwáraná seyfné t́ámíní b́ímígínírí dínj níkwímorí nání rarínjíní.

Yayí níwíowárífná urínjpi náníríní.

²³ Epapíraso —O ení Kiraisí Jisasomí uxídarínj wo enjagi nání nioní t́níní nawíní gwí ηweagwííoríní. O joxí nání yayí siowárenaparíní. ²⁴ Mako t́níní Arisítakaso t́níní Dimaso t́níní Ruko t́níní —Awa Jisasomí níxídíro yarínjagí nání gwí nímónígíáwaríní. Awa ení yayí siowárenaparínjoi. ²⁵ “Áminá Jisasi Kiraiso anínj wá níseawiaga úwínígíní.” nímónaríní.

Payí áamá Xibiruyí nání eáníñnaríni.

Payí rina Judayí Jisasomí dñí nìwìkwíro nání oyá síyikí imónigíá aní bimi ñweagíáyí nání eagíánaríni. Xibiruyí ríniñpí wígí píné rarígíápi tñi níkumíxíni ríniñagí nání yoí e wírini. Payí rina eañoyá yoí miñwiráriníñagí nání “Ámá o níriri eañíraní?” yaiwipaxí mimóníñnaríni. Jisaso ríxa anínamí nìpeyimáná xwiogwí ríxa obaxí nìpwémáná eñáná payí eañoyá Judayí Jisaso yá síyikí imónigíá ayo xeaníñ wímeaayariníñagí nání aníñ Jisasomí dñí mìwìkwíró píní nìwiáiro xámí yagíápi ámi fá xirípírixíni níriri eañinígini. Ayí re nìyaiwiro aníñ síñ imóníñpí xaiwí fá xirírixíni níriri eañinígini, “Aníñají nìyoní Jisaso seáyí e mìwimónípa rení? Mosesomí ení seáyí e mimónípa rení? Apaxípaníñ imónigíá xwéowamí ení seáyí e mìwimónípa rení? Rídiyowá xó ná wínání neaiiníñpí apaxípaníñ imónigíá xwéowamí ámi ámi neaiarígíápi seáyí e mimónípa rení?” nìyaiwiro aníñ Jisasomíni dñí nìwìkwíróa úríxíni níriri eañinígini.

“Ríná Goríxo xegí xewaxo eñípimi dání nearíñrini.” uríñ nánirini.

¹ Goríxo eñíná wíá rókiamoagíáwa ríwamíñ earo xixegíni ero egíápi dání xóyoá xwiýá negí aríowéyo ayá wí nura nìbayíísáná ² agwí sía yoparíyí tñí ríná xegí xewaxo xwiýá ríri amípí wíwapíyemerí eñípimi dání nearíñrini. Xegí xewaxo amípí imóníñpí nìpini nání xiáwo imóníwiniñnirí urípeañorini. Omí dání aníña tñi xwíá ríni imíxíñrini. ³ O Goríxo níknirí seáyí e imóníñpí axípi ení aupákíki inaríñorini. Xano yapí pákíní imóníñorini. Sogwí síñ emá amípí nìpini oyá xwiýá eñí eáníñ ríñpimi dání xomaxíñyá ríñiníñagí nání xegí imóníñpa síni imónini. Xewaníño íwí ámá yarígíápi nání yokwarímí wiipaxí oimónirí nìwiárimáná nìpeyirí Nwíá seáyí émi imóníñoyá wé náúmíni éf ñweani.

“Goríxomí xewaxo aníñajíyo seáyí e múrónini.” uríñ nánirini.

⁴ Goríxo o e imóníwiniñnirí nurípearí nìwimíxíríná aníñají e imónírixíni urípeañpimi aga seáyí e wíá ríni imóníñpí tñi xixeni seáyí e wimíxíñrini. ⁵ Omí Bíkwiyo nírini eáníñ rípi Goríxo uríñpa aníñají gíyo axípi uríñrini, “Joxí ríxa gí íwoxi oimónirí simíxíárini. Agwí ríná joxíñyá semeáárini.” E uríñpa aníñají gíyo axípi uríñrini? Oweoi, wí e muríñrini. Xewaxo nání ámi bí re ríñpa aníñají gíyí nání axípi ríñrini, “Nioní xegí xanoní imónímíni. O gí íwo imóníñnoi.” ríñpa axípi aníñají gíyí nání ríñrini? Oweoi, wí e míríñ eñagí nání “O ayo seáyí e wimónini.” níriri eañiníni. ⁶ Xegí niaíwí xámíñyá emeañomí xwíá rírímí nání wírenapíni nání nimóniríná Bíkwiyo nírini eáníñ rípi ení ríñinígini, “Aníñají Goríxoníyáyí níni omí nupíkinímearo seáyí e umérixíni.” ríñ eñagí nání o seáyí e wimónini. ⁷ Aníñají nání Bíkwiyo re nírini eáníni, “Goríxo xegí aníñají —Ayí xó sekaxí urípi tñi xixeni seáyí wiipíri nání imónigíáyíni. Ayí imíñníní imónírixíni wimíxírí ríá ápiáwíñyá imónírixíni wimíxírí yaríñrini.” Aníñají nání e nírini eáníñagí aiwí ⁸ xewaxo nání re nírini eáníni, “Goríxoxini, díxí ámáyo numeñwearíná ná ríwíyo aí síni axípi aníñ umeñwearí pí pí wé róníñ imóníñpí tñi xixeni nerí umeñwearí eríárini. ⁹ Joxí wé róníñpí nání simónirí unípi nání mísimónípa erí yaríñagí nání Goríxoní díxí Nwíáoni nírípearí ámá díxí imónigíáyo seáyí e simíxíagí nání dñí nífá sínarini.” E nírini eáníñagí nání “Xewaxo aníñajíyo seáyí e ríá wimónini?” yaiwipaxíni. ¹⁰ Xewaxomí uríñ rípi ení nírini eáníni, “Ámínáoxini, iwamíó dání amípí níni wí síni mimóníñáná joxí xwíá ríri ikwírorí aníña díxí wé tñi imíxírí eñíni. ¹¹ Apí aníñnífá eñagí aiwí joxí síni aníñ miní ñwearíárini. Aníña tñi xwíá rí

tíni iyá nípánoyí urí nerí náná yarí nípání nípání 12 joxi iyá nixoperi tarigápa axípi e tirí níní. Ámá iyá urú emi nímori síni wú pánarigápa axípi aní níní tñi xwíarími tñi e imixirí níní. E nerí aí joxi imóni nípí aní níní miní síni axípi nímóni xwiogwí dñi nímori ía ropaxí mimóni nípweri aí joxi wí mipepa erí níní.” Xewaxomi e nurí níní aí 13 ámi axomi re urí nípá aní níní gíyo eni urí níní, “Nioni ámá joxi sími tñi siarigáyo xopírí níní wíwí ikwianwí díxí síkwí ikwíarí níní simixiyimí ía ína nání nioni imóni nípá xixeni axípi nímóni gí wé náumíni éfí níní wení níní nerí níní.” Xewaxomi e urí nípá aní níní gíyo axípi urí níní? Oweoi. 14 Xewaxo ríxa e imóni níní enagi aivi aní níní níní ayí sa kwíyí níní. Goríxo sekaxí urí níní xixeni seáyí wíwí níní nání imóni níní. Ámá xíto xegí yeáyí uyimí xemeáníyo arí níní uwiwí níní urowárí níní.

2

“Jisaso neaii nípí sími níní tñi níní.” urí níní níní.

1 Xewaxo aní níní seáyí e wimóni níní enagi nání xwíyí o nání arí wíwí níní píní níní wíwí níní ewé gwí míyá níní nání ná jíamí níkwíaríga warí níní axípi e yaní níní apimi xáiwí ía níní níní pírání níní xídíwaní níní. 2 Ayí níní nání seararí níní. Ení níní Goríxo negí aríwéyo aní níní urí níní wíwí níní éfí níní dání uragí níní aí pírí wíwí níní mimóni níní erí ámá xwíyí apimi ogámí nero pírí wíwí níní ayí ayo Goríxo xixeni pírí umamori níní ení enagi nání 3 agwí ríná nene níní wí wíwí níní mení níní, “O awíaxí nerí yeáyí neayimí xemeání nání neaii nípí ríwí nukí níní moranénáyí, anani pírí o neamamoní níní dání nurakíní níní upaxí níní.” yaiwíwí níní mení níní. Xámí Ámí níní Jisaso xewaní Goríxo yeáyí neayimí xemeání níní neaii níní nání níní níní níní ení níní ámá omí arí wíwí níní nene “Neparí níní.” yaiwíwí níní sopí níní noro wá níní níní 4 Goríxo eni nene “Neparí níní.” yaiwíwí níní emí níní tñi ayí ríwíwí níní imóni níní tñi amí níní xixeni ámá mepaxí imóni níní tñi sopí níní noa níní. O xíto wimóni níní tñi xixeni ámá awa kwíyí níní dání emí níní epaxí oimóni níní wíwí níní tñi egí níní dání sopí níní noa níní.

Yeáyí neayimí xemeání níní mí níní iki níní Jisaso níní.” urí níní níní.

5 Goríxo ámá aní níní imóni níní —Arí nání nioni níní ríwíwí níní eearí níní. Arí níní níní níní Goríxo aní níní níní sími níní yeáyí wíwí níní nání rárí níní. 6 E nerí aí ámá wo Goríxomi urí níní níní Bkwíyo wí e níní níní eání níní nání “Ámá níní Goríxoyá dñi tñi amí níní níní seáyí e níní wimóni níní níní.” nene re yaiwíwí níní, “Ámá níní pí imóni níní nání Goríxoxí ayí nání dñi níní umearí níní? Ayí joxi anani peayí wíwí níní enagi nání rárí níní. 7 Aní níní marí, bí oní níní nání ámá aní níní íni níní owimóni níní níní wíwí níní aí ámi ríwíyo dání wé ikwianwíyo níní seáyí e wimí níní nerí níní seáyí e numíyoarí [amí níní níní joxi díxí wé tñi imí níní seáyí e níní wimóni níní oumení níní urí níní.] 8 Joxi aní níní, amí níní, níní ámáyo íni níní wíwí níní wíwí níní wimí níní.” Bkwíyo e níní níní eání níní. Goríxo níní ámáyo yeáyí wíwí níní níní níní wimí níní payíkeyí bí mimí níní ení enagi nání nene re yaiwíwí níní, “Ámá níní Goríxoyá dñi tñi amí níní níní seáyí e rí wimóni níní?” yaiwíwí níní aí agwí ríná nene amí níní níní ámáyo íni níní imóni níní mí míwíwí níní. 9 E nerí aivi ámá Goríxo oní níní nání aní níní íni níní wimí níní ríxa mí wíwí níní. O, ayí Jisaso nání rárí níní. O Goríxo nene nání wá níní níní pírání níní e wíwí níní yaiwíwí níní tñi xixeni nerí níní ámá níní níní nání neapeíní nání oní níní bí aní níní íni níní wimóni níní wimí níní. Íni níní e níní níní ríní níní níní níní níní enagi nání Goríxo ríxa wé ikwianwíyo níní seáyí e wimí níní

enǵrini. ¹⁰ Gorixo —Xǵomi dáni amipi nǵni imóniri nǵni enti o nani imóniri enti. O re enǵrini. Ámá obaxǵ xegǵ ǵwaxéninǵ nimóniro xewaxo níǵniri seáyi e imóninǵpa axǵpi imónipǵrǵa nani omi rǵnǵǵ ayá wí wímeanǵpimi dáni wé uroárǵimǵiniri nerǵná xixeni imóninǵpi tǵni enǵrini. “Yeáyi neayimǵxemeanǵa nani apáni mǵkǵ ikipaxo, ayǵ Jisatorǵani?” wíaiwipǵrǵi nani Gorixo e enǵrini. ¹¹ Jisaso —O ámáyǵ Gorixoyá imónǵrǵiniri wimǵxarǵorini. O tǵni ámá Gorixoyá xǵo imǵxǵǵyǵ tǵni wigǵ xano ná womǵ dánini eweagǵayǵ enagǵi o ayǵ nani ayá mǵwinǵ anani “Gǵ nǵrǵxǵmeá imónǵǵayǵrini.” rarǵinǵrini. ¹² O Gorixomi re urǵinǵpi Bǵkwǵyo nǵrǵniri eánǵnagǵi nani rarǵinǵni, “Joxǵ nani gǵ nǵrǵxǵmeáyo ‘E imóninǵorini. E imóninǵorini.’ ourimǵni. Ámá joxǵ seáyi e rǵmepǵrǵi nani awí eánǵǵayó áwinimǵi dáni nionǵ joxǵ seáyi e rǵmemǵniri nani sonǵ orǵmearimǵni.” nǵrǵniri eánǵnǵ enagǵi nani rarǵinǵni. ¹³ Xwǵyǵá Jisaso Gorixo nani rǵnǵ rǵpi enti re nǵrǵniri eánini, “Nionǵ omi aga xixeni dǵnǵ uǵwirǵrǵmǵarini.” Xwǵyǵá ámi axo rǵnǵ rǵpi enti re nǵrǵniri eánini, “Ámá Gorixo niaíwǵ nemearǵnǵnǵ niapǵnǵyǵ, ayǵ aí tǵni nawǵni riyenerǵni.” enti nǵrǵniri eánǵnǵ enagǵi nani re seararǵinǵni, “Jisaso ayǵ nani ayá mǵwinǵ anani ‘Gǵ nǵrǵxǵmeá imónǵǵayǵrini.’ rarǵinǵrini.” seararǵinǵni.

“Jisaso nepa ámá imóninǵinǵni.” urǵinǵ nánirini.

¹⁴ Ayǵnani niaíwǵ rarǵinǵyǵ warárimǵi dáni gǵwǵ tǵni enǵ tǵni tǵǵayǵ imónǵǵá enagǵi nani xewaxo enti axǵpi imóninǵinǵni. Xewanǵno nǵperǵinǵpimi dáni ámáyo anǵá wimǵxǵpaxǵ imóninǵomi —O ayǵ oborini. Omi mǵǵ wimǵxiri ¹⁵ ámá ínina nanǵnanǵiniri wíwanǵnǵyǵ wáyǵ nerǵinǵpimi dáni gwǵnǵnǵnǵ nǵweagǵayó níkwearǵnǵnǵ wǵriri éimǵiniri warárimǵi dáni ámá gǵwǵ tǵni enǵ tǵni tǵǵayǵ imónǵǵápa axǵpi e imóninǵinǵni. ¹⁶ Ayǵ neparini. O anǵnǵyó arǵrǵ owimǵniri nerǵná e mimóninǵinǵni. Ámá Ebǵrǵamoyá iyǵ axǵpá imónǵǵayó arǵrǵ owimǵniri nani nerǵná wará ayǵ inǵǵápa axǵpi inǵinǵni.

¹⁷ Ayǵnani o apaxǵpáninǵ imóninǵ xwé wo nimónimáná xegǵ xexǵrǵmeáninǵ imónǵǵayó pǵráninǵ ayá urǵimǵxiri Gorixo xǵo urǵinǵpi nani dǵnǵ uǵwirǵrǵpaxǵ imóninǵpi eri nerǵná ǵwǵ ámá yarǵǵápi yokwarimǵ wíipaxǵ oimóniri rǵdiyowá yarǵǵápa axǵpi rǵdiyowáninǵ inǵimǵniri nani pǵpi inǵpaxǵ marǵáǵ, sa wará xegǵ xexǵrǵmeáyǵ inǵǵápi inǵpaxǵ enagǵi nani xǵo enti axǵpi e inǵinǵni. ¹⁸ Rǵnǵnǵ wímeanǵpimi dáni obo iwamǵó wíwapǵyǵno enagǵi nani ámá obo agwi rǵná dáni óreámioáǵrǵiniri wíwapǵyarǵyó enti arǵrǵ wipaxǵ imóninǵo enagǵi nani rarǵinǵni.

3

“Moseso seáyi e imónagǵ wo enagǵi aí Jisaso aga seáyi e wíarǵ múroni.” urǵinǵ nánirini.

¹⁻² Ayǵnani gǵ nǵrǵxǵmeáyǵné, —Seyǵné Gorixo anǵnamǵi dáni xǵoyá imónǵrǵiniri wéyo ǵá seaumǵrǵyǵnérini. Seyǵné Jisaso nani dǵnǵ émóǵrǵiniri. Gorixo nene tǵnǵ e nani urowárénǵno, ayǵ orini. Apaxǵpáninǵ imóninǵ xwéo, nene “Apimi dǵnǵ wǵkwǵroarǵwárinǵ.” rarǵinǵwápmi pǵráninǵ xǵdǵrǵiniri arǵrǵ neainǵná nani imóninǵo, ayǵ orini. Moseso enǵná ámá Gorixoyá anǵnǵnǵ imónǵǵayó numeirǵná xixeni wíinǵpa ámá Gorixo xǵo wimónarǵinǵpi e éwinǵiniri urǵpeáagǵi nani xixeni wíinǵo, ayǵ axo Jisatorǵni. O nani pǵráninǵ dǵnǵ émóǵrǵiniri. ³ Ayǵ rǵpi seararǵinǵni. Anǵ wíwá nani “Nanǵwárinǵni.” nǵrǵro mǵnǵ sǵnǵ nǵmeeániro aiwi anǵ iwámǵ mǵrǵno nani aga mǵnǵ sǵnǵ seáyi e umeeánǵpaxǵrini. Axǵpi e imóninǵpa Moseso nani mǵnǵ sǵnǵ umeeánǵpaxǵ imóninǵagǵi aiwi Jisaso nani ayǵ anǵpaxǵ mǵnǵ sǵnǵ umeeánǵpaxǵrini. ⁴ Anǵ ayǵ ayǵ wí xegǵpi mimónǵ nǵni ámá mǵrarǵǵá aiwi amǵpi nǵni imóninǵpi imǵxǵno, ayǵ Gorixo enagǵi nani rarǵinǵni. ⁵ Ayǵ rǵpi nani enti “Jisaso nani dǵnǵ pǵráninǵ émóǵrǵiniri.” seararǵinǵni. Moseso enǵná ámá Gorixoyá anǵnǵnǵ imónǵǵayó xixeni pǵráninǵ numeirǵná ámá xǵnáiwanǵnǵ nimóniro wigǵ bosowamǵ pǵráninǵ nǵwíiróná yarǵǵápa axǵpi

éninǵ nerǵ amǵpǵ Gorǵxo rǵwǵyo rǵnǵǵpǵ nǵnǵ woǵǵkǵ winǵ aiwǵ ⁶ Kiraiso Moseso nimónǵrǵ enǵpa axǵpǵ nimónǵrǵ enǵmanǵ. Omǵ wiǵrǵ nǵmǵrorǵ re enǵrǵnǵ. Niǵwa ámǵ xanowayǵ imónǵǵǵǵyo pǵránǵnǵ numeirǵnǵ yarǵǵǵǵapa Kiraiso axǵpǵ e nerǵ ámǵ xanoyǵ aǵnǵnǵnǵ imónǵǵǵǵyo xǵxenǵ pǵránǵnǵ umeinǵrǵnǵ. Nene warǵ sarǵwǵ mǵmǵrǵnǵ nerane “Jisaso e nǵneaiinǵǵrǵnǵ.” nǵyaiwirane dǵnǵ wikwǵmoarǵnǵwǵpimi dǵnǵ sǵyǵ nimónǵrǵ rarǵnǵwǵpǵ anǵnǵ minǵ xǵiwǵ íǵ nǵxǵira nuranénǵyǵ, ayǵ aǵnǵ Gorǵxoyǵánǵnǵ imónǵnǵwǵnǵ.

“Manǵ pǵrǵ wǵiaǵkiǵǵǵyǵ dǵnǵ sǵxǵ ínǵrǵrǵxǵnǵrǵ enǵ mǵnǵweaǵǵǵrǵnǵ.” urǵnǵ nǵnǵrǵnǵ.

⁷ Ayǵnǵnǵ Gorǵxo xegǵ kwǵyǵpǵ tǵnǵ Bǵkwǵyo dǵnǵ rǵnǵ rǵpǵ tǵnǵ xǵxenǵ segǵ seǵrǵawéyǵ manǵ nǵwǵiaǵkiro dǵnǵ sǵxǵ ínǵrǵrǵxǵnǵrǵ imónǵnǵe nǵweaǵǵǵǵamanǵ, “Agwǵ rǵnǵ manǵ Gorǵxonǵyǵ seararǵnǵǵǵ arǵǵ nǵnǵirónǵ ⁸⁻⁹ enǵnǵ segǵ seǵrǵawéyǵ ámǵ dǵnǵ meǵnǵe neme rónǵ yǵǵǵǵapa mepa éǵrǵxǵnǵ. Ayǵ gǵ manǵ xowǵiaǵkǵmǵ nǵniro nepa enǵ eǵnǵnǵorǵǵanǵrǵ iwamǵó nǵwapǵyiro nerónǵ xwiogwǵ 40 pwearǵnǵ nǵionǵ emǵmǵ nǵwǵiwapǵya unǵpǵ sǵnǵwǵ nǵwǵiga nuro aǵ wigǵ dǵnǵ wakǵsǵ nǵniro rǵwǵ nǵmoǵǵǵrǵnǵ. E yǵǵǵǵapa seyǵné enǵ axǵpǵ mepa éǵrǵxǵnǵ. ¹⁰ Ayǵnǵnǵ segǵ seǵrǵawé ínǵ nǵweaǵǵǵǵyǵ nǵnǵ wikǵ nǵwónǵrǵ re rǵnǵanǵǵnǵ, ‘Ayǵ ínǵnǵ dǵnǵ xenǵwǵnǵ moro Gorǵxonǵ sekaxǵ urarǵnǵǵpimi mǵxǵdǵpa ero yarǵǵǵǵyǵrǵnǵ.’ nǵrǵrǵ ¹¹ wikǵ rǵǵ ápǵiǵwǵnǵnǵ nǵwónǵrǵnǵ sǵnǵ womǵ dǵnǵnǵnǵ re rǵrǵnǵanǵǵnǵ, ‘Xwǵǵ dǵnǵ sǵxǵ ínǵpǵrǵǵa nǵnǵ wǵpǵmoǵrǵnǵǵrǵmǵ wǵ nǵnǵweapǵrǵǵǵamanǵ.’ rǵrǵnǵanǵǵnǵ.” Segǵ seǵrǵawé ínǵ nǵweaǵǵǵǵyǵ Bǵkwǵyo dǵnǵ e nǵrǵnǵrǵ eǵnǵnǵpǵ tǵnǵ xǵxenǵ nero Gorǵxomǵ manǵ pǵrǵ nǵwǵiaǵkiro nǵnǵ dǵnǵ sǵxǵ ínǵrǵrǵxǵnǵrǵ enǵ wǵ mǵnǵweaǵǵǵǵrǵnǵ.

“Neǵrǵawéyǵ Gorǵxomǵ manǵ wǵiaǵkiǵǵǵǵapa mepa éwanǵǵnǵ.” urǵnǵ nǵnǵrǵnǵ.

¹² Gǵ nǵrǵxǵmeǵyǵné, wiyǵné sǵpǵ nero arǵkwǵkwǵ nǵwirǵnǵpǵmimi dǵnǵ Nwǵǵ wǵ mǵpé anǵnǵ sǵnǵ imónǵnǵomǵ rǵwǵ umóǵrǵxǵnǵrǵ pǵránǵnǵ awǵnǵnǵ meǵnǵweǵnǵrǵxǵnǵ. ¹³ Wiyǵné íwǵ néra nurǵnǵpǵmimi dǵnǵ yapǵ néwapǵnǵro dǵnǵ wakǵsǵ nǵnǵirónǵ Gorǵxomǵ rǵwǵ umopǵrǵxǵnǵrǵ sǵǵ Bǵkwǵyo dǵnǵ Agwǵyǵ rǵnǵnǵyǵi sǵnǵ imónǵnǵánǵyǵ, sǵnǵ epaxǵ enǵánǵyǵ, sǵǵ ayǵ ayo xǵxe enǵ rǵrémǵxǵ inayǵrǵxǵnǵ. ¹⁴ Ayǵ rǵpǵ nǵnǵ seararǵnǵnǵ. Dǵnǵ Kiraisomǵ iwamǵó dǵnǵ nǵwikwǵroranénǵ warǵ sarǵwǵ mǵmǵrǵnǵ nerane xǵiwǵ íǵ xǵrǵnǵwǵpǵ anǵnǵ xǵiwǵ íǵ nǵxǵira nurane negǵ peanǵwaé nǵnǵ sǵnǵ xǵiwǵ íǵ nǵxǵira nuranénǵyǵ, nepa Kiraiso tǵnǵ ikǵrǵnǵnǵweǵnerǵnǵ. ¹⁵ Bǵkwǵyo re nǵrǵnǵrǵ eǵnǵnǵpǵ tǵnǵ xǵxenǵ nerǵnǵpǵmimi dǵnǵ ananǵ dǵnǵ wǵkwǵroarǵnǵwǵpǵ xǵiwǵ íǵ nǵxǵira upaxǵrǵnǵ, “Agwǵ Gorǵxo seararǵnǵǵǵ arǵǵ nǵwirónǵ enǵnǵ segǵ seǵrǵawéyǵ omǵ manǵ xowǵiaǵkǵmǵ nǵwirónǵ dǵnǵ wakǵsǵ nǵniro nǵnǵ rǵwǵ umoǵǵǵǵapa seyǵné enǵ axǵpǵ e mepa éǵrǵxǵnǵ.” E nǵrǵnǵrǵ eǵnǵnǵpǵ tǵnǵ xǵxenǵ neranénǵyǵ, dǵnǵ wǵkwǵroarǵnǵwǵpǵ xǵiwǵ íǵ nǵxǵira wanǵwǵrǵnǵ.

¹⁶ Ayǵ rǵpǵ nǵnǵ seararǵnǵnǵ. Ámǵ Gorǵxo rarǵnǵǵǵ arǵǵ nǵwirónǵ manǵ xowǵiaǵkǵmǵ wiǵǵǵǵyǵ, ayǵ gǵyǵrǵnǵ? Nǵnǵ ayǵ ámǵ Moseso Isǵpǵyǵ aǵyǵo dǵnǵ wirǵmeǵánǵ e pǵnǵ nǵwiǵrǵmǵ wagǵǵǵyǵ menǵranǵ? ¹⁷ Xwiogwǵ 40 apǵ pwearǵnǵ Gorǵxo ámǵ gǵyo wikǵ nǵwóga wagǵrǵnǵ? Ayǵ axǵyǵ íwǵ nero ámǵ dǵnǵ meǵnǵe dǵnǵ nǵpéa emeǵǵǵǵyǵ menǵranǵ? ¹⁸ Ámǵ Gorǵxo sǵnǵyǵo dǵnǵ nurǵrǵnǵ “Xwǵǵ e nǵnǵwearónǵ dǵnǵ sǵxǵ ínǵrǵrǵxǵnǵrǵ enǵrǵmǵ wǵ nǵnǵweapǵrǵǵǵamanǵ.” urǵǵyǵ gǵyǵrǵnǵ? Ayǵ axǵyǵ xǵomǵ manǵ pǵrǵ wǵiaǵkiǵǵǵǵyǵ menǵranǵ? ¹⁹ Ayǵnǵnǵ nene nǵǵǵǵ re imónǵnǵwǵnǵ. Neǵrǵawé ínǵ nǵweaǵǵǵǵyǵ dǵnǵ mǵwikwǵropa nero nǵnǵ Gorǵxoyǵ xwǵǵ dǵnǵ sǵxǵ ínǵrǵrǵxǵnǵrǵ enǵrǵmǵ wǵ nǵrémoro nǵweaǵǵǵǵamanǵ.

4

“Nene dǵnǵ sǵxǵ ínǵanǵwǵ nǵnǵ imónǵnǵe sǵnǵ imónǵnǵ.” urǵnǵ nǵnǵrǵnǵ.

¹ Ayǵnǵnǵ Gorǵxo ayǵ dǵnǵ sǵxǵ ínǵrǵrǵxǵnǵrǵ negǵ neǵrǵawéyǵo sǵmǵmanǵyǵo dǵnǵ urǵnǵpǵ sǵnǵ enǵǵǵ nǵnǵ xǵo ámǵyo eyeyǵrómǵ nerǵnǵ wiyǵné nǵnǵ re seaǵaiwinǵǵnǵrǵ, “Ayǵ e nǵweapaxǵ mimónǵnǵoi.” seaǵaiwinǵǵnǵrǵ wǵyǵ nerane pǵránǵnǵ oyaneyǵ. ² Negǵ

neárfawéyá áamá dñj meañe nemeróná xwíyá xwá dñj sixí ínfríxíníri enjírímí nání yayá winípaxá imónñjpi arfá wiagfápa nene ení axípi arfá winjwáriní. Ayá arfá nñwiro aí arfá nñwiróná dñj mñwkwíropa nero nání surfámá arfá nñwiáriro xwá dñj sixí ínfríxíníri imónñjírímí mñrémó áamá dñj meañe dání penowigfawixíní. ³ Dñj wkwíroarñwaéne dñj sixí ínfríxíníri enj páwiarñjwáriní. Ayá Goríxo rñpi rñj enjagi nání “Dñj sixí ínanfá nání imónñje ríxa rfa neaipmoáriní?” nñyairane nñjfa imónñjwíní, “Goríxoní manj nñwiaíkiarígfáyo wikí rfa ápiáwññj nñwónírná sfñjá womí dánññj re rárñjanigíní, ‘Xwá ayá dñj sixí ínprfá nání wipmoárinjápímí wí nñweapfámaní.’ rárñjanigíní.” Xwáarí tñni añña tñni imíxáñje dání amípí nñpíní xfo imíxípi ríxa yárññjagi aiwi xwíyá api e rññnigíní. ⁴ Bkwíyo wí e sfá wé wfúmí dánj wo nimónmáná Sabarfá imónñjyi nání re nñrññí eánñí, “Goríxo sfá wé wfúmí dánj wo pwearfná amípí nímíxa núísáná pñni nñwiárrí Sabarfá imónñyimí kikiá nñjwearí dñj sixí ínññrññí.” nñrññí eánñí. ⁵ Ámí wí e dñj sixí ínpxe nání re nñrññí eánñí, “Xwá dñj sixí ínprfá nání Goríxoní wipmoárinjápímí wí nñjweapfá menñí.” nñrññí eánñí. Xwíyá apiaú nñrññí eánñjagi nání “Nene dñj sixí ínanfá nání imónñje ríxa rfa imónñí?” nñyairane nñjfa imónñjwíní.

⁶ Enjíná xwíyá xwá dñj sixí ínprfá nání imónñjírímí nání yayá winípaxá arfá wiagfáyá Goríxoní manj xowiaíkmí nera warñjagfa nání dñj sixí ínfríxíníri enj xe ñweáfríxíníri sfñwí mñwínpa enj erí wíní e xe ñweáfríxíníri sfñwí winfná erí enjagi nání ⁷ re nñyairane nñjfa imónñjwíní, “Nene dñj sixí ínaní nání imónñje ñweaanfáíná nání Goríxo ríxa sfá ámí wíyi rárññrññí.” Bkwíyo dání sfá ayí, ayá Agwíyi rñññyirññí. Neárfawéyá arfá mñwigfe dání ná rfwíyo Goríxo manj mñxí ináyá Depitoyáyo dání xwíyá Bkwíyo nioní xámí mññj iroárfápi nñrññí re rññnigíní, “Agwí manj Goríxoníyá seararñjagi arfá nñniróná dñj wakísf mññpa époyí.” rññ enjagi nání “Nene dñj sixí ínanfáíná rfa imónñí?” yaiwiarñjwáriní. ⁸ Josuao negf neárfawéyo xwá dñj sixí ínfríxíníri enj nípemeámí nurí nñrémorfná dñj sixí Goríxo e ínfríxíníri wimónñjpi nepa nññro sfñwíryá, ayímí dání rfwíyo Goríxo sfá dñj sixí ínanfá nání imónñj ámí wíyi nání rññññí enjmaní. ⁹ Ayínání nene re nñyairane nñjfa imónñjwíní, “Sfá Goríxo amípí nñni nímíxármáná dñj sixí ínññyínñj imónñj axípi áamá xfoyá imónñgfáyá nání dñj sixí ínprfáíná sfññ imónññí.” yaiwinjwíní. ¹⁰ Dñj sixí ínfríxíníri enjípímí páwíño, xfo Goríxo xwá amípí nñni imímíximí nñyármáná kikiá nerí dñj sixí ínññpa axípi e nerí xegí e éwñññññí urfpeañpi nñyármáná xewanñjo ríxa dñj sixí nñññí ñweaní. ¹¹ Ayínání neárfawéyá manj Goríxoní pñrñ nñwiaíkiro sfñwepígf neaíwap+yagfápímí nñxídrane omí rfwí umoanññññí dñj sixí ínfríxíníri enj ñweáwanññññí anñj mññ nerane píranññj nñrñkwíññne oyaneyí. ¹² Ayá rñpi nání seararñññí. Xwíyá Goríxoyápi pí pí oenññ wimónarññpi tñni xñxení epaxá imónññ enj eánññ enjprñññí. Xegí ñwá yinññññj imónñjpi kirá manj mñdñmñdání wenj nñññyá ñwá yinññpi tñni xñxení mimónññí. Kirá aga ñwá yinññ bá xómññ xfáyo tñni enj wíwíyo tñni dakwípaxípa xwíyá oyápi ámayo wairññ nñwirfná wigf xwíoxíyo fá nñmíárññññí ayá tñni dñj tñni kumíxínñje dakwiarññññí. Pí pí áamá dñj moro pí pí “Emññññ oemñññ.” wimónññ yarígfápi eyeyíromí yarñññññí. ¹³ Amípí nñni Goríxo —Pí pí éwápi nánñraní, rfwápi nánñraní, yarñññ imímí neaíáná “Ayá api nání e rfarñññ. E éarñññ.” uranfáyo, ayá orñññ. Amípí nñni o imíxñññyá xegí sfñwí anñje dání wí pñni imónñpaxá menñññ. Amípí nñni xegí sfñwíyo dánññññ nñparármáná sfññññ imónñññ.

“Negf apaxfánññj imónññj xwéo Jisatorñññ.” urñññ nánññññ.

¹⁴ Nene apaxfánññj imónññj xwé wo —O ríxa aññnámñññ peyíño, ayá Goríxoní xewaxo Jisatorñññ. Apaxfánññj imónññj xwé o tññwaéne enjagi nání woáfkf nerane “Apímí dñj wkwíronjwíní.” rarññwápi xaíwí fá oxíraneyí. ¹⁵ Ayá rñpi nání rarñññññ.

“Negí apaxípaníñ ímóníñ xwéo nene wé róníñ ímóníñpíní oyaneyíníri neríná ení meání yaríñagwí nínéaníríná wí dñí sípí míneaiaríníni?” ríseaimónaríní? Oweoi, nene íwí oépoyníri neáimeaaríñpí o ení íwí oenírí wímeáagí aiwí wí íwí meño nání nene wí e wíaiwípaxí meníni. Sa “Samíñ nimónírí yaríñagwí nínéaníríná ananí dñí sípí neaiaríñoríani?” wíaiwípaxíríni. ¹⁶ Negí apaxípaníñ ímóníñ xwéo e imóníño enagí nání amípí samíñ neaimíxípaxí imóníñpí wí neáimeáaná Goríxo —O á máyo ayá xwapí urímíxaríñoríni. O wá neawianírí ayá nearímíxírí oenírí wará saríwá mímárínípa nerane oyá siá íkwianwína tñí e añwí éñíñ úwaníñíni.

5

¹ Apaxípaníñ ímóníñgá xwé wo wo nowaní íwí wigí á má yaríñgápi nání Goríxoyá íráf oníñe nání níwuriyiro aiwá peaxí utiro rídiyowá wíiro epíríá nání xío wigí imóníñgáyo dání éñíñíñ níyoari urípeaaríñowaríní. ² Awa ení wé róníñ ímóníñpíní oyaneyíníri nero aí ení neáníro mímíxímpaxí wíagíá nání wigí á má majíá nero xenwímíní kímóníáyo ananí awayíní mímeyówárí wípaxowaríní. ³ Wé róníñ ímóníñpíní oyaneyíníri nero aí ení neáníro mímíxímpaxí wíagíá nání wigí á má íwí yaríñgápi nání rídiyowá wíiaríñgápa íwí wíwaníñowa yaríñgápi nání ení rídiyowá mínípaxí mímóníñgáwaríní. Awa ení aga nínípaxowaríní. ⁴ Á má wo xewaníño wé íkwianwíyo níñwíríríníri xío xegí dñíño dání rípeánaríñímaní. Oweoi, nowaní eníiná Goríxo xío xegí dñí tñí Erono apí e oimónírí wéyo íá umíríñípa axípi umíráná apaxípaníñ ímóníñ xwéowa imónaríñgáriní. ⁵ Kiraiso ení xewaníño seáyí e nímfeyoánírí apaxípaníñ ímóníñ xwé woní oimónímíníri mírípeáníñnigíni. Oweoi, Goríxo omí seáyí e numíeyoari Bíkwyíyo nírinírí eáníñ rípi uríñnigíni, “Joxí gí íwoxí oimónírí simíxíáríni. Agwí ríná joxíñíñ semeááríni.” nurírí ⁶ Bíkwyíyo ámi wí e nírinírí eáníñ rípi ení uríñnigíni, “Apaxípaníñ ímóníñ Meríkisedeko nimónírí ení yapi joxí ení axípi aníñ nání e imóníríxíni.” uríñ enagí nání Kiraiso e imóníñríní. ⁷ Xámí o á má nimónírí xwíá tñyo níñwearíná “Á má nípíkianíro yaríñgápi nání wáyí níníñgínirí ápo dñí síxí nímmímpaxoríani?” níyaiwírí arírá oníníri ñwí píyí níwíríníri gwíni kíkíá tñí ríxíñ uráná xanómí aríá níwírí píráníñ yapeníño enagí nání omí xíxení aríá wíñoríni. ⁸ O Goríxomí xewaxo aí ríníñ xíomí níwímearí peníño dání re níyaiwírí níjía imóníñríní, “Ápomí aríá níwírí xíxení neríná apí e xíxení rí rínímeaaríni?” E níyaiwírí níjía nimónírí ⁹ xano wimóníñ nípíní ríxa sípearímí níyáríri nání á má xíomí píri míwíai kí aríá wíaríñgá gíyí gíyí níní aníñ míní íníná nañíñ ñweapíríá nání yeáyí uyímíxemeapaxo imónírí ¹⁰ Goríxo re ráríñpí tñí xíxení imónírí eníñíni, “Xwé apaxípaníñ ímóníñ Meríkisedeko imóníñípa axípi imóníñoríni.” ráríñpí tñí xíxení imónírí eníñíni.

Jisasomí ríwí umófríxínirí erírí wíñí náníríni.

¹¹ “Nioní ‘Kraiso nání nírinírná Meríkisedeko nání níriníñíñ apíñíñ apíñíñ ímóníni.’ osearímíni.” nínimónírí aiwí aríá íwayí pírogíáyíné, seyíné míkípi nání níjía imónípi rí nání aríge searímíni? ¹² None ayá wí searéwapíyíñwá enagwí nání xamíñyíné e dání wíyo nuréwapíyipaxí nimóníríná ayí nañí imónímíníri ení aiwí seyíné síni majímajíá yaríñagíá nání á má wí ámi Kiraiso nání síriníñ ímóníñpímí dání nísearéwapíyipaxí imóníñgáyíneríni. Seyíné aiwá nípaxí mímóní amíñíni naríñgáyí yapi imóníño. ¹³ Ayí rípi nání seararíñíni. Á má aiwá nípaxí mímóní síni amíñí naríñgáyí níní “Apí neríná wé róníñpí yaríño.” ríníñpí nání majíá nero nání síni níaiwí píopia yapi imóníño. ¹⁴ E nerí aí aiwáyí á má ríxa ámínáníñ ímóníñgáyí naríñgáriní. Á má e imóníñgáyí wigí dñí tñí píráníñ éwapínaríñgá enagí nání nañí imóníñpíraní, sípi imóníñpíraní, ananí mí omíxaríñgáyíriní.

6

1-2 Ayínání, nene xwiyá Kiraiso nání siriimíj ímóníjípini aníj miní mirinípa oyaneyí. Íníná ámi ámi xwiyá siriimíj ímóníj rípi rípi nitíwayírorí mirinípa oyaneyí. Xwiyá negí íwí amípi néra nuríná aníimíxinanirane yaríjwápi aga ríwíminí nimamopaxípiraní, xwiyá Gorixomi aga díj níwíkwíropaxípiraní, xwiyá igíá xixegíni eánarijwápiraní, Gorixó naní owimíxiníri wé seáyí e wíkwíararijwápiraní, ámá pegíáyí ámi wíapíimeapírápiraní, Gorixó ámáyo mí ómómíximí nerí xwiyá umeáraná aníj íjweapírápiraní, xwiyá api api ámi nitíwayírorí méwapíni pa oyaneyí. Sa xwiyá Gorixoyá ámá aríá níwiríjípimi dání yóí ímónípaxípi éwapínaní nání oxímeaneyí. ³ Gorixó api xe oépoyníri síjwí níneanírínáyí, ananí yaníwini.

⁴ Ayí rípi nání “Xwiyá xámi nitíwayírorane éwapíni jwápi píni níwíarirane xwiyá yóí ímónaníwá nání ímóníjípí oxímeaneyí.” seararijini. Ámá Gorixó xewaníjo nání “E ímóníjoríani?” oyaiwípoyníri ríxa wíá wókímíxiri ámá aiwá gígí neríná níjía awíí yaríj ímóníjípí nání ímónarígíápa axípi níj e nero anínamí dání Gorixó neaiapíjípí nání níjía ímóníro kwíyí oyápi ámá wíyo tını nawíni waíníri ⁵ ámá aiwá awíí ímóníjípí gígí neríná “Naní ímóníni.” yaiwiarígíápa xwiyá Gorixoyápi tını ení eáníj o yeáyí níneayimíxemearí neamenjweaníná ímóníjípí tını axípi gígí níj neríná “Naní ímóníni.” yaiwiro néfasáná ⁶ díj wíkwíroarígíápi ríwíminí nimamorínáyí, ayí Gorixomi xewaxomi ikayíwí oumeapípoyníri ámi yoxáípámíni j yekwíroáraríjagíá nání ámi xwiyá kınımóníírxiníri urípaxí ímóníjípí bí meníni.

⁷ Ayí rípi nání seararijini. Xwíá iniá ámi ámi nearí aínáná ámá aiwá omíj íwíá uríáyí nání aiwá naní yaparijípí, ayí Gorixó aiwá naní oyapíni xwiyá tını píraníj ímíxarijípíri. ⁸ E nerí aí xwíá iniá ámi ámi nearí nainíri aiwí aiwá naní míyapí ará ení tını kísónáraríjípí, ayí ráfíni ímóníjípí enagi nání Gorixó ríxa níramíximíni nání ímóníri áríá yimíni nání ímóníri eníjípíri.

⁹ Díj síxí seayíjáyíné, nioní míxí e nísearíri aiwí “Seyíné nioní míxí searíápi míyaríjoi.” nímónaríni. “Óí Gorixó yeáyí seayimíxemeaníá nání ímóníjyímíni xídarijoi.” nímónaríni. ¹⁰ Ayí rípi nání seararijini. Gorixó xixeni mímóníjípí tını míyaríjoi enagi nání amípi seyíné xíomí níxídíroná ero ámá xegí ímónígíáyo arírá wígíápi síní níwiríjyí dání síwá réni j winíro “Nene Gorixoxí díj síxí ríyíjwíni.” síwá éni j winíro yarígíápi nání o wí aríá ikeamopaxí meníni. ¹¹⁻¹² Seyíné ríwí síwíá níyiri mé ámá ení neáníro Gorixomi díj wíkwíroro “Xewaníjo óí oneaimoní.” yaiwiro yarígíáyo dání Gorixó símímaníjyí dání “Nísiimíáríni.” uríjípí wímearijyío íkaníj wíaxídípi nání seyíné wíyínéni wíyínéni amípi níni oneáimeaníni díj íkwímoarígíápi seaímeaníe nání aníj miní ríwí níyuníro díj níkwí móa úfírxini.

“Gorixó ríjípimi díj níwíkwí móa úfírxini.” uríj nániríni.

¹³⁻¹⁴ Eníá Gorixó Ebírámoyá símímaníjyí dání Bíkíwíyo níriníri eáníj rípi uríjínigíni, “Nioní píraníj símíxiri díxí rárfawéyo sayá wímíxiri nemíáríni.” uríjínigíni. E síj wo aríá ene dáníni níj nurírná ámá wo xíomí seáyí e múroníjo aríá ene dání rípaxí menjagi nání xewaníjo nání níriníri uríjínigíni. ¹⁵ Ayínání Ebírámo yómíj nímóníri “Gorixó níriníjípí xegí díj tını xe óí ní mówínígíni.” níyaiwiri weníj nerí níjweanísáná enáná wímeaníjínigíni. ¹⁶ Ámá “Nepa neararíni.” oyaiwípoyníri nuríroná níyímíj ímóníj seáyí e wímóníj bími dání urarígíáríni. Ámá xwiyá xímíximí níniro níriníroná xwiyá api ríápi dání saníjaríjíríni. ¹⁷ Ayínání Gorixó ámá xíó Ebírámomí símímaníjyí dání uríjípí wímeaníáyí re oyaiwípoyníri, “Gorixó aríomí ‘Naní e níseaiimíáríni.’ uríjípí ámi ná ríwíyo aiwí xegí díj ní kınımóníri kíkíá epaxímaní.” oyaiwípoyníri síjáyó dáníni nírinírná xewaníjomi dání níriníri e uríjípí nání ámi sopíj wáriníjínigíni. ¹⁸ Gorixó, yapí

mírípaxf imóniño “Símimanjyo dáni rírarinjini.” urinjipi síwiá imónipaxf menagí aiwí ámi síwiá mimónipaxf bí xewaninomi dáni urinjif enagí nání nene ananí ení síxí neámixiniri nweanwini. Nene —Gorixo yeáyf neámixíwiniginiri o táfáminí éf nurane símanwíyóninjí yeáyf wurfninwaénerini. Nene o neaiiná nání dñj wikwímoarinwápi xaíwí íá xíraní nání ení síxí neámixiniri nweanwini.¹⁹ Nene dñj wikwímoarinwá apimi dáni dñj síkíkfí nomixinirane nweanwini. Síkíkfí oninjíwá enagí nání aní rídíyowá yarígíiwámi awawá nwfáwámi rapírapí epanjoárininjúmi íniríwámininjí ananí páwiarinjwáriní.²⁰ Ínimi e Jisaso ríxa aninjí íníná nání apaxípaninjí imóninjí xwé Merikisedeko imóninjípa axípi nimónimáná nene arírá neainíná nání xámi níneameáa páwijníriní.

7

Merikisedeko, apaxípaninjí imóniño nání urinjí nánirini.

¹ Merikisedeko —O míxí ináyf aní Seremiýi rininjípimi umenweaagorini. Nwíá seáyí e imóniñoýa apaxípaninjí imóniñorini. O Ebírámo míxí ináyf waú waú awami xopíraráf níyárimo weaparíná óf e órórí niniríná Gorixoyá dñjýo dáni nanjini owímeaniri xwíyíá bí tñni nanj wimixinjorini.² Amípi Ebírámo píkiomeáípi yanj wé wúkaú nímemáná bí mñni wiño, ayf Merikisedeko orini. Xegf yoí Merikisedekoyf rininjípi, ayf xámi negf aga pñnéyo dáni míxí ináyf wé róninjí umenweaarinjoyf rarinjwápirini. O Seremi dánj míxí ináyoyf rininjípi ení negf aga pñnéyo dáni míxí ináyf áma níwayiróniro nweapíri nání wimixarinjoyf rarinjwápirini.³ Bíkwíyo dáni xwíyíá bí míríninjagí nání o nání re rípaxíriní, “O xano tñni xínái tñni mayf erí xegf íwiárfawé ení mayf erí enorini. Sífá xínái xirinjíyi mimónípa erí sífá xfo penfáyi mimónípa erí enorini. Ayínání o níaiwí Gorixoyáóninjí imóniño enagí nání apaxípa aninjí miní imóniñorini.” rípaxíriní.

⁴ Seáyí e Merikisedeko imóninjípi nání bí dñj mópoyí. Negf arfo írino Ebírámo amípi awíaxf imóninjí wí míxí nerí píkiomeanjíyí yanj wé wúkaú nítimáná bí mñni wiño ayf orini.⁵ Ripaioyá íwiárfawé apaxípaninjí imónigfáwa Gorixoyá nwf íkaxí rininjípi tñni xixeni níxídiro nání wigf axíyí, ayf ení Ebírámoyá íwiárfawéyí imóninjagfá aiwí wigf amípi yanj wé wúkaú méfápi bí uráparigfáriní.⁶ E nerí aí Merikisedeko, Ripaioyá íwiárfawéyí wo mimóninjagí aiwí Ebírámo, Gorixo símimanjyo dáni “E níseaiimfáriní.” uríno nípíkiomeari yanj wé wúkaú méfpi bí Merikisedeko nurápirí omí nanj bí owímeaniri xwíyíá bí tñni nanj wimixinjínigini.⁷ Xwíyíá rípi áma wí “Nepamani.” níyaiwiri rípaxípimani. Nanjpi owímeaniri xwíyíá bí tñni wimixaríno, seáyí e wimóniñorini. Nanjpi wímeáo, omí símanwíyóninjí ínimi wurfninjorini.⁸ Ripaioyá íwiárfawéwa —Awa nípepírfá nání imónigfáwarini. Awa wigf axíyí yanj wé wúkaú méfápi bí nurápiróná ayf áma nípepírfáwani uráparigfá aiwí Merikisedeko nurápiríná xfo nání Bíkwíyo rininjípa aninjí nweanjo urápinjínigini.⁹⁻¹⁰ Rípi ení rípaxíriní, “Ebírámo yanj xfo méfpi Merikisedeko tñni óf e órórí niniri mñni wíáná Ripaio —Oyá íwiárfawé wigf wíníyí yanj wé wúkaú méfápi bí uráparigfáwami xiáworini. O ení síni xegf xiáwo Ebírámoyá kímíñýo íninjagí nání xiáwo Ebírámo yanj nímerí Merikisedekomí wíípa éniñf nerí mñni wíjnínigini.” rípaxíriní.

Apaxf xáminjípá síni e enjáná sínj imóninjí ámi bá nání urinjí nánirini.

¹¹ Enjáná Gorixo nwf íkaxí xfo rinjipi Mosesomí mñni níwiríná Ripaioyáyf apaxípaninjí imónipírfá nání rárinjínigini. Apaxí Ripaioyáyf imónigfápa Gorixo apá e enfápi nání imóníwiniginiri rárinjipi tñni ayf xixeni nero wé níroáiro síñwiríyí, apaxf ámi xegf bí imóninjí bá, Erono imóninjípaninjí marfái, Merikisedeko imóninjípaninjí imóninjí bá imónimñiri enjmani.¹² Apaxí Ripaioyáyf imóninjípa apáni

mimóniḡagi nání ámi bá imóniḡrini. Ayínáni ḡwí ikaxí niriḡri eániḡ axípiḡ siri nimónipaxímani. Ámi bi eni imónipaxíri. ¹³ Áminá Jisaso, Gorixo e riḡoyí Ripaioyáomani. ḡwí wírími dánori. Xegí ḡwí arími dání wo enína ridiyowá eri apaxípaniḡ imóniri yagímani. ¹⁴ Nijá re imóniḡwini. Negí Áminá Jisaso Judaoyá ḡwírími dání imóniḡrini. ḡwí ikaxí Gorixo riḡ Moseso eanḡpi Judaoyáyí wí apaxípaniḡ imóniprífa nání niriḡ meaniḡini.

“Jisaso apaxí Merikisedeko imóniḡpaniḡ imóniḡrini.” uríḡ nániri.

¹⁵ Apaxí xegí bi imóniḡ bá, Merikisedeko imóniḡpaniḡ nimónirínáyí, nioni re searípi rixa siḡáni wía óriḡri, “ḡwí ikaxí niriḡri eániḡ axípiḡ siri imónipaxímani. Ámi bi nimónipaxíri.” searípi rixa siḡáni wía óriḡri. ¹⁶ O apaxí Merikisedeko imóniḡ apá nimónirína ḡwí ikaxí re riḡriḡyo dání, “Ámá ḡwí arími dáníḡri, e imóniḡáḡri, ayíni apaxípa imónipaxíri.” riḡriḡyo dání imóniḡmani. Oweoi, o sa xegí ení eániḡyo dání diḡ maníḡpaxí imóniḡpi tíḡo enagi nání imóniḡrini. ¹⁷ Bíkwiyo niriḡri eániḡ rípi nioni searíḡpi tíni xixeni enagi nání rariḡni, “Joxi apaxípa Merikisedeko imóniḡpa axípi e nimóniri aniḡ ínina ḡweárixini.” Gorixo e urípi nioni searíḡpi tíni xixeni enagi nání rariḡni. ¹⁸ Sekaxí xámi riḡri wí ení neániḡ aríra neaipaxí imóniḡ bi mirinarḡagi nání Gorixo rixa peá nimori tíḡri. ¹⁹ Ayí ḡwí ikaxí Moseso neaiapíḡpimi ámá niḡdiróná wé róniḡ imóniḡáḡ mimónipaxí enagi nání rariḡni. E nerí aí Gorixo Kiraisomi negí apaxípa wimixiḡ enagi nání diḡ nene rixa ḡwí rína wikwímoariḡwápi xámi ḡwí ikaxí riḡriḡpimi ikwímoagwápi seáyí e múroni. Apimi dáníni nene Gorixo tíḡ e aḡwí éniḡ upaxíri.

²⁰⁻²¹ Gorixo Jisasomi apaxípa niwimixirína xewanḡo nání síḡa aría ene dániniḡ niriḡri imixiḡri. Ripaioyáyí apaxípa nimóniróna Gorixorani, ámá worani, xámi “Síḡa romi dání rirariḡni.” rariḡwápa muriniḡána imóniḡári. E nerí aí nioni searíḡomi Gorixo Bíkwiyo niriḡri eániḡ rípi uríḡriḡni, “Ámináoni ‘Joxi apaxípa nimóniri aniḡ ínina ḡweárixini.’ niriḡri síḡayo dániniḡ riríoni ámi ḡ diḡ tíni níkinimóniri wí wiaíkíḡmani.” uríḡriḡni. ²² Ayínáni nene “Gorixo ‘E niḡaiḡri.’ réoáriḡ seáyí e imóniḡ bi xixeni neaiḡri.” yaiwianíwá nání Jisaso negí ikiḡri neaiáriḡni imóniḡni.

²³ Apaxípa xámi imóniḡáwa pearíḡáwa enagi nání aniḡ imónipaxí menini. Ayínáni obaxí nimóga wagíri. ²⁴ E nerí aiwí Jisaso aniḡ ḡweaḡo enagi nání apaxípa o imóniḡpi aniḡ píri tíḡweaḡri. ²⁵ Ayínáni o ámá xíomí diḡ niwíkwíroriḡyo dání Gorixo tíḡ e aḡwí éniḡ úḡáḡ níni nání Gorixomi rixiḡ wuriḡni nání aniḡ ḡweaḡo enagi nání ḡwíri, ná ríwíyori, aniḡ yeáyí uyimixemeapaxori.

²⁶ Apaxípaniḡ imóniḡá go go maríai, xwé imóniḡ wo o imóniḡpa nene nání xixeni imóniḡni. Siyikwí bi mánípa eri xwiḡá bi uxekwíḡpaxí mimónipa eri piaxí weániḡ imóniḡ bi muxéniḡ eri enori. íwí yariḡáḡ yapi wayí mimónipa nerí ḡa xegí bi imóniḡri. Gorixoyá diḡ tíni aḡriḡni seáyí ríwámiḡ peyori. ²⁷ Apaxípa xámi seáyí e imóniḡáwa síḡa ayí ayo Gorixo wiwanḡowa wigí íwí yariḡáḡpi yokwaríḡ oneaiḡri xámi ridiyowá niyáriḡni ríwíyo dání íwí wigí ámá yariḡáḡpi nání ridiyowá wiiariḡápa Jisaso axípi e wí epaxomani. Xewanḡo íwí bi meḡo enagi nání ámáyo yeáyí uyimixemeámiḡri nawínáni ridiyowániḡ wiiniḡ enagi nání wí e epaxomani. ²⁸ Ayí rípi nání “Apaxípaniḡ imóniḡá go go maríai, xwé imóniḡ wo o imóniḡpa nene nání xixeni imóniḡni.” searíḡri. Ámá ḡwí ikaxí riḡriḡpimi dání apaxípa oimónipoyiri rípeááwa wé róniḡriḡ oyaneyiḡri nero aí ení neániḡ mxiḡpaxí wigíáwari. E nerí aí xewaxo axípi e éniḡ imóniḡomani.

Gorixo, Mosesomi ñwí ikaxípi nurimáná xegí xewaxo apaxí amípi nípini aníñini nání sipearími yárfwinígniri imóniñpá imóníwiniñniri xewaníño nání sñáyo dáníñiñi níriniñi urípeañíriñi.

8

Nene nání aññami dání apaxípaníñi imóniñi xwéo náníriñi.

¹ Xwíyá nioni repíyí néra úa kumíxinayíñipi, ayí rípiñini. Negí apaxí xwé imóniñpá xixeni nepa seáyí e imónini. O ríxa aññámíni Ñwá aga seáyí e wiárí imóniñoyá siá íkwianwína tíñi e nání nipeyirí o tñi xixeni nimóniri nání oyá wé náúmíni éf ñweani. ² O apaxípa ámání nimóniríná yarígnípa axípi nerí senfá añí mfkí ikiñiwámi dání —Iwá ámá wo ríkaríñiwámani. Sa Gorixo ríkaríñiwáriñi. Iwámi dání yaríñorini. ³ Apaxípaníñi imónígní xwé wo wo nowani Gorixo wigí ámá nání yayí owiniri rídiyowá wiíro peaxí utiro epírfá nání rípeánígní enagi nání Jisaso ení apaxípaníñi imóniñi xwé wo enagi nání ámá xegí imónígníyo nání rídiyowá bí mwiípa epaxí mimóniñíriñi. O ení ámá nñi nání rídiyowá bí wiíñíriñi. ⁴ Ámá xwá tñyo dání apaxípaníñi imónígníawa ñwí ikaxí ríñiñipimi nixdíro rídiyowá wiíro aiwá peaxí utiro yarígní enagi nání o siní xwá tñyo niñweari sñwiríyí, apaxípaníñi imóniñi wo imónimíñiri enímani. ⁵ Apaxípa xwá tñyo imónígníawa mfkí Kiraiso aññami dání enípi mñyarígníwarini. Wigí xwá tñyo dání neróná yarígnípi sa onapámígníñi Kiraiso aññami yaríñipi náníñiñi yarígní enagi nání raríñini. Moseso Gorixo nání senfá añí xwá tñyo ríkarímíñiri yarígná o píraníñi erírí niwirí re uríñipi nioni seararíñipimi sopíñi nñwarini, “Joxí senfá añí riwáníñi xopaikígní oríkarímíñiríná díwí mñípi dání síwá sñápi xixeni nixdíri ríkaríriñini.” Gorixo Mosesomi e uríñipi nioni seararíñipi tñi xixeni imóniñagi nání “Apaxípa xwá tñyo dání imónígníawa sa Kiraiso aññami dání yaríñipi nání onapámígníñi yaríñoi.” yaiwiñwini. ⁶ E nerí aí agwí ríná Gorixo Jisaso apaxípaníñi wo nimóniri e niíwiniñiri urípeañipi apaxípa xwá tñyo ñweagíawa e éríxiñiri urípeañipimi seáyí e múroníñagi nání o yaríñipi ení seáyí e wimónini. Agwí ríná xwíyá Gorixo ríwíyo réroaríñipi —Api Jisaso neaiñipimi dánini imónipaxí enípiñini. Api ení xámí réroaragípi seáyí e múronini. Ayí rípi náníriñi. Ríwíyo símímaníyo dání “Nañ e e niseaiimfáriñi.” réroaríñipi, ayí xámí Mosesomi ñwí ikaxí nuriríná símímaníyo dání “Seyíné píraníñi nixdíroná e e niseaiimfáriñi.” réroaragípi seáyí e múronini. ⁷ Xwíyá xámí Gorixo Mosesomi nuriríná réroaríñipimi dání o “Gí ámá ñwí ikaxí apimi nixdíroná píraníñi imóníriñini.” wimóniñipi tñi xixeni nimóniro sñwiríyí, ámi ríwíyo bí réroarímíñiri enímani. ⁸ Gorixo ámá ayo ayairíñi wíñ enagi nání nene ení re yaiwipaxíriñi, “Xwíyá xfo xámí re níriri réroaragí, ‘Gí ámayí ñwí ikaxípi nixdíroná píraníñi e imóníriñini.’ réroaragípi xfo wimóniñipi tñi xixeni imóniñiñi.” yaiwipaxíriñi. Ayínáni Bíkwiyo dání re níriniñi eáníni, “Ámínáoni re seararíñini, ‘Arfá époyí. Gorixoní gí ámá Isíreríyí tñi Judayí tñi nání xwíyá “Nioni e e niseaiimfáriñi.” sñí bí réroarímí nání añwí erini. ⁹ Nioni wigí fwiárfawéyo ámá niaíwí mímeyowárí níméra warígnípa Isipíyí añíyo dání níméra nurígná xwíyá réroaragápi apíñiñi imóniñipi nání mñraríñini. Ayí nioni sñniñiná réroarfá apimi xixeni mñdaríñagí nñwiniñi nání nioni ení xixeni peá numorí ríwí umonaniñini. ¹⁰ Ámínáoni re raríñini, ‘Xwíyá ríwéná “Gí Isíreríyo e e nñwiimfáriñini.” réroarímípi, ayí rípiñini. Gí ñwí ikaxí ríñiñipi wigí xwioxíyo aumaúmí wiáriri ñwiráriñi nñyárimáná nioni ayíyá Ñwáoni imónimíñiri. Ayí ení ámá nioníyá imónipírfáriñi. ¹¹ Nioni aumaúmí e wiáraná wigí imónígníyí wí nñwiápíñimearo wigí wíniyo nuréwapíyiro “Gorixo nání nñfá imónípiyí.” urípiñi menini. Ámá nñi sñyikwíñiñi imónígníyíñi, xwéríxarani, nñi nioni nání ríxa nñfá imónígníyí

imónipírfa enagf nánf wí e urípírfa maní. ¹² Ayf rípi nániríní. Nioní ayá urímíxírí wigf fwf yarígfápi yokwarímí níwiiríná dínf peá morí emfa enagf nání raríní. ” Bíkwyo e nírinírí eání. ¹³ Goríxo xwíyfa sínf réroárínfpi níriníná xámínfpi íríkwínínf imíxamóníní. Amípi íríkwínínf imíxamónínfpi ríxa níkeamóga warínagf nání apaxf mé anínaríní.

9

Apaxfpa xwé imónígfáwa Goríxo nání nanjwfní rídiyowá yarígfá nániríní.

¹ Xwíyfa Goríxo xámí réroárínfpi níriníná xegf ámá níbíro xfómí yayf numeróná “Nene e níwiiríná xfo wimónínfpi rfa yarínwíní?” níyaiwíro epírfa nání wíekwíkwíyírí xfo nání anjf nwfá xwfa tfo imóníníwá nání wíekwíkwíyírí eníní. ² Anjf nwfá iwá, ayf senfa anjf ríkaríníníwáríní. Awawá of e íkwíroníníwámí uyfwf obaxf níkíróaríga unáná míxároarígfápi tfní aiwá íkwíawf Goríxo nání peaxf tarígfána tfní bískerfa Goríxo nání peaxf tayarígfápi tfní awámí wenéríní. Awá yof awawá nwfáwáyí rarígfáwáríní. ³ Rapírapí áwíní e epanjóarínínúmí íniríwámí dání awawá ámí wá íkwíroníní. Awá xegf yof awawá nwfá seáyí e imóníníwáyí rarígfáwáríní. ⁴ Awawá ná ínímí íkwíroníníwámí Goríxómí dínf nanjf oweanírí rfa íkeaáripírfa nání sínjá gorf tfní imíxínínfpi tfní bokísf xwíyfa Goríxo réroárínfpi nání imíxíníníwá tfní apí awawá awámí e wení. Bokísf awá nímíxímáná sínjá gorf tfní yopírímí yáriníníwáríní. Bokísf awámí ínímí xwárfá síxí sínjá gorf tfní imíxíníníwámí ínímí aiwá yof maná rínínfpi tfní eranj Eronoyá wirínf eáníníwá tfní sínjá píará Goríxo nwf íkaxf urínfpi eánínína tfní bokísf awá ayf apí apí íníníwáríní. ⁵ Awá “Seáyí e Goríxo imónínfpi, ayf apírání?” oyaiwípoynírí xopaíkígf anfnajf íwf mídání wúkaú wú mídání wúkaú wú oníníwá seáyí e nwráriníníwáríní. Awá nweagfíe íniríwámíní Goríxo yokwarímí oneainírí ragf wíwífa eaárayarígeríní. Apí apí nání repíyí níseaiéra urí píranínf áwanj “Apí, ayf apí nání imóníní. Apí nání imóníní.” níseara urí epaxíná rínámaní.

⁶ Amípi apí apí ríxa e níyárimáná apaxfpa imónígfáwa awawá of e íkwíroníníwámí Goríxo yayf oneainírí yarígfápi epírfa nání íníná páwíyaríníwá aiwí ⁷ awawá ná ínímí íkwíroníníwámí apaxfpa xwé, oníní xwiogwf o omí ná bíní páwíaríní. Nípáwiríná anpáo páwíarínímaní. fwf xfo tfní xegf ámá tfní maiwí nero yarígfápi Goríxo yokwarímí oneainírí ragf nanjwfní rídiyowá éfpíyá bí nímeámí páwíaríní. ⁸ Apímí dání kwíyí Goríxoyápi síwá rénínf neaiaríní. Awawá of e íkwíroníníwá síní apaxfpa imónígfáwa opáwípoynírí nání íkwíronínáná of nene anfnámí páwíáníwá nání imóníníyí síní síjání mímoníní. ⁹ Awámí dání yagfápi Kiraiso agwí ríná enjfpí nání neaíwapíyaríní. Awámí dání Goríxo nene nání yayf owinínírí nání imónínfpi neróná rídiyowá wíro peaxf tíro yaríníwá aí ámá e wílfáyf dínf wfá níwóníro re yaiwinípaxf meníní, “Apaxfpa imónígfáwa rídiyowá e nílfáyo dání Goríxo ríxa yokwarímí nílf enagf nání oyá sínwíyo dání ríxa wé rónínf imóníníáonírání?” yaiwinípaxf meníní. ¹⁰ Ayf rípi nániríní. “Rídiyowá neróná e éfríxíní. E éfríxíní.” rínínfpi sa “Aiwá níro ínínígf níro ígfá xíxegíní eáníro éfríxíní.” rínínf imónínfpi enagf nání e yaiwípaxfmaní. E e rínínf apí “Apímí dání ámá xwíoxf nanj imóníwá ríní.” mírinínfpiríní. Apí, ayf xfo amípi sínf imíxíníe nání wíekwíkwíyínfíní enagf nání raríní.

Kiraiso xewaníno rídiyowánínf wíinínf nániríní.

¹¹ E nerí aí Kiraiso amípi nanjf neaímeaarínfpi nání apaxfpa xwé wo nímoníníná senfa anj xwfa tfo ríkaríníníwámí mípáwí anfnámí páwíníní. E nípáwiríná senfa anj wé roárínírí aga seáyí e imónírí enínínf wíwámí páwíníní. Iwá ámá ríkarígfíwámaní. Xwfa tfo dáníwámaní. Anfnámí ríkaríníníwáríní. ¹² Nípáwiríná

memé ridiyowá éfpiyá ragfrani, burimákaú miá ridiyowá éfpiyá ragfrani, nimeámi aga ŋwá ímóniŋe mípawí xewanŋo ridiyowánŋí ninimáná xegí ragí nimeámi nawínani páwiŋinigiŋi. Ayínani anŋí íniná ŋweanfwá nani yeáyí neayimixemeanŋorini. ¹³ Ámá Gorixoyá sŋwáyo dani xwirfá winŋánáyí apaxfpa ímónigfáwa memé ragí tŋni burimákaú oxíyí ragí tŋni burimákaú sipikí ríá níí kikinaxfá tŋni apiaú apí wé tŋni nimeaayiri wíwifá nŋróa úaná ámá xwirfá inigfápi Gorixoyá sŋwáyo dani naní imónarigfá enagi nani ¹⁴ ragí Kiraisoyá —O siyikwí bí mŋniŋo aí kwíyí nŋyimiŋí imóniŋípi arírá wiarfna xewanŋo ridiyowánŋí inŋorini. Oyá ragí puŋŋípi anŋipaxí negí xwioxíyo igfánŋí neaeámoarŋíriŋi. Amípi nene anŋnimixinanani nani yarŋwápi igfánŋí neaeámoarŋí enagi nani diŋí wíá nŋneaóniri “fwí éwápi nani siní ayá mŋneadunini.” yaiwiarŋwáriŋi. Ŋwá anŋí sŋí imóniŋo wimónarŋípi éfriŋiniri igfánŋí neaeámoarŋíriŋi.

“O péfimi dani xwíyí sŋí réroáriŋípi mŋrogwí rixánŋí wiarimóniŋíriŋi.” urŋí nániriŋi.

¹⁵ Kiraiso nŋperfna xegí ragí púfimi dani ámá xwíyí Gorixo xámi réroáriŋípi mŋpí wiaikigfáyo gwŋniŋí nŋroayírori nani xwíyí sŋí réroáriŋípi nani wáwuŋí imóniŋorini. Ámá Gorixo nioniyá imónifriŋiniri wéyo fá wumriŋíyo amípi xfo wigí sŋmŋanŋíyo dani “Niseaiimfariŋi.” nuriri réroáriŋípi xixeni wimeari anŋí íniná imóniri enfa nani wigí wáwuŋo imóniŋíriŋi. ¹⁶ Xwíyí Gorixo réroáriŋípi, ayí ámá siní nŋweanfwá “Nioni péaná amípi nioniyá ámá ayíni meáfriŋiniri.” nŋriŋi payí eaáriŋínanŋí imónini. Payí xano nŋriŋi tŋípi xegí niaíwí nixídiro amípi meanŋro nerfna xámi ámá nŋni nŋí fá nimóniro “Xano rixa iyí rípeŋinigiŋi?” yaiwiarŋáná e meapaxriŋi. ¹⁷ Payí ana eaáriŋo siní mŋpepa nerfna payí ana siní surfmana imónarŋíriŋi. Ayí rŋpi nániriŋi. Payí ana neari tŋo siní sŋí ŋweanfwá rixa xfo rŋípi mŋrogwí rixánŋí nŋwiarimónipaxí mimónini. Xfo rixa nŋperfna xixeni nŋwiarimónipaxí imónini. Payí ana xiáwo nŋperŋípi dani rixánŋí wiarimónarŋína imónarŋípa xwíyí Gorixo réroáriŋípi ení ragí púfimi dani rixánŋí wiarimónarŋípi imónarŋíriŋi. ¹⁸ Nanwí bí mŋpikipa nero sŋwiriŋí, xwíyí Gorixo xámi réroáriŋípi rixá winŋí nŋwiarimónimŋiri enŋmani. Ayínani apí aí nanwí pikíáná ragí puŋfimi dani wiarimóniŋinigiŋi. ¹⁹ Ayí rŋpi seararŋiniri. Xámi Moseso sekaxí ŋwí ikaxí eanŋípi dani rŋniŋí nŋpini xegí Isireriyó nura núisána burimákaú miá tŋni memé tŋni apiaú ridiyowá éfpiyá ragí tŋni inigí tŋni nimeámáná ará fwí xisopíyí rŋniŋípi nŋmeari sipisipí fá ayfá rŋí bí tŋni nawíni gwí nŋkíríwimáná igfá neari Bŋkwípi mŋwifá eari ámá nŋyoní wíwifá eari nerfna ²⁰ re urŋinigiŋi, “Ragí rŋipi dani xwíyí Gorixo ‘Seyíne apí e xídfriŋiniri.’ nŋneariri réroáfípi rixa rixánŋí wiarimónariŋi.” urŋinigiŋi. ²¹ Axípi e senfá anŋí ríkarŋniŋiwámi ragí tŋni wíwifá rori sixí amípi inimi wenŋíyo wíwifá rori enŋinigiŋi. ²² Ayínani ragí wíwifá nŋróa nurŋípi dani amípi ayá wí ŋwí ikaxí rŋniŋípi tŋni xixeni igfá eámóniŋíriŋí imónarŋíriŋi. Ridiyowá nerí ragí mŋpupa nerfnaíyí, Gorixo fwí ámá egfápi wí yokwarimí wiarŋímani.

“Kiraiso nŋperŋípi dani fwí nene yarŋwápi rítf yarŋíriŋi.” urŋí nániriŋi.

²³ Senfá anŋí ríkarŋniŋiwámani, sixí amípi iwámi inimi wenŋíriŋi, apí nŋpini —Ayí mŋkí anŋnamí wenŋípi tŋni ramixŋá imóniŋíriŋi. Apí nŋpini ridiyowá Moseso nerí ragí wíwifá nŋróa úfimi dani igfá eámóniŋíriŋí imónipaxí enagi aí mŋkí anŋnamí wenŋípi ridiyowá éf seáyí e imóniŋípi daniŋi igfá eámóniŋíriŋí imónipaxíriŋi.

²⁴ Kiraiso awawá ŋwá imóniŋí ámá ikwírogfá wámi —Awá mŋkíwámani. Sa mŋkí imóniŋíwámi dani ramixŋáwáriŋi. Kiraiso awámi mŋpáwiŋinigiŋi. Anŋnamí mŋkí imóniŋíwámini nŋpáwiri nene nani arírá owimŋiri Gorixoyá sŋmŋanŋí e ŋweanŋi.

²⁵ O xwiogwí ayí ayo apaxfpanŋí imónigfá xwéowa wiwanŋowayá ragí marfáí, ragí

riɖiyowá éfápiyá nimeámi awawá ɲwáfawámi páwiyarigfápa ámi ámi niɖwanɪɲoni riɖiyowá owinayimɪniri e nɪpáwiri miɲweanini. ²⁶ Apaxípaniɲí imónigfá xwéowa riɖiyowá yayarigfápa riɖiyowá owinayayimɪniri nerɪ siɲwiriɲí, Gorixo xwáfári tɪni aɲína tɪni imixiɲe dáni ámi ámi nɪpáwiyiríná rɪniɲí nɪwinayipaxí imónimɪniri enɪrini. E nerɪ aí ríná sá yoparɲí tɪɲíná ná bini riɖiyowániɲí nɪwiiniriɲípimi dáni fwi ámá yarigfápi rití owiimɪniri xwáfá tɲyo nani biɲɪnigini. ²⁷⁻²⁸ Ámá nɪni aniɲí siɲí ɲweapaxí mimóní ná bini nɪpémáná enáná Gorixo mí ómómiximí winfáriní. Ná bini pearigfápa Kiraiso eni ámá nɪni fwi yarigfápi yokwarimí owiimɪniri axípi ná bini riɖiyowániɲí nɪwiiniri peɲɪnigini. Ríwéná ámi bi nɪbiríná ámá fwi yarigfápi yokwarimí owiimɪniri nani mibí ámá xíto nani símí nɪxeadípeniro xwayí naniri ɲweagfáyo aniɲí yeáyí uyimixemeaárimɪniri binfáriní.

10

“Riɖiyowá xwáfá tɲyo dáni yarigfáyo dáni yokwarimí wí seiipaxí menini.” urɪɲí nánirini.

¹ ɲwáf ikaxí niriɲiri eániɲípi, ayí nepa Gorixo símimaɲíyo dánɪniɲí “Naɲí e e niseaiimfáriní.” urɪɲípi tɪni xixeni mɪkí ayo mimóní mɪkí api nani sa onapámigfɪniɲí inariɲípi imónini. Sa e imóniɲí enagí nani xwiogwí ayí ayo onapámigfɪ inariɲí riniɲípimi nixídiróná riɖiyowá axini yayarigfápi dáni ámá “Gorixo tɲí e aɲwí éniɲí oumɪni.” yaiwífáyí wé roárinigfáyí imónipaxí wí menini. ² Riɖiyowá yayarigfápi dáni nepa xwioxí igfániɲí eámónigfáyí nimóniro siɲwiriɲí, diɲí wíá niwónimáná sini “fwi éapimi dáni sini ayá niɖuniɲonirfani?” yaiwinipaxí wí meɲagfá nani ámi riɖiyowá bi mepaxí imónanero egfáriní. Rixa pɪni wiáranero egfáriní. ³ E nerɪ aí riɖiyowá xwiogwí ayí ayo yayarigfápi dáni wigí fwi yarigfápi nani diɲí wimoariɲirini. ⁴ Ayí rɪpi naniɲini. Burimákaú oxíraní, meméraní, riɖiyowá éfápiyá ragfyo dáni fwi yarigfápi yokwarimí wiipaxí wí menini.

⁵ Ayínani Kiraiso xwáfá ririmi nani weapimfániri nimóniríná Bikwíyo niriɲiri eániɲí rɪpi xanomi re urɪɲinigini, “Joxi ‘Ámá aiwá peaxí tiro naɲwí nɪpikiro riɖiyowá ero oépoi.’ mɪsimónipa nerɪ aí nioni nani ámá wará bi nimixiyiɲirini. ⁶ Gorixoxini, joxi ámá riɖiyowá neríná Gorixo negí yariɲwápi nani yayí owiniri bi mɪnɪ noni ríá ikaárarigfápi nani yayí mɪsinipa eri riɖiyowá fwi yariɲwápi Gorixo yokwarimí oneaiiniri yarigfápi nani yayí mɪsinipa eri yariɲoxirini. ⁷ Ayínani nioni nani Bikwí xopiɲiɲnamí dáni riniɲípi tɪni xixeni re ririɲanigini, ‘Gorixoxini, joxi simónariɲípi oemɪniri rixa riwoni bini.’ ririɲanigini.” urɪɲinigini. ⁸ Kiraiso re nurimáná, “Gorixoxini, joxi ámá aiwá peaxí otípoiɲiri mɪsimónipa eri naɲwí nɪpikiro riɖiyowá oépoiɲiri mɪsimónipa eri ámá riɖiyowá neríná Gorixo yayí owiniri bi mɪnɪ noni ríá ikaárarigfápi nani mɪsimónipa eri riɖiyowá wigí fwi yarigfápi Gorixo yokwarimí oneaiiniri yarigfápi nani mɪsimónipa eri yariɲini. Api nɪpini yariɲagfá aí joxi yayí wí mɪsinarini.” Kiraiso ámá riɖiyowá api api ɲwáf ikaxí niriɲiri eániɲípimi riniɲípi tɪni xixeni yariɲagfá aiwi Gorixomi xwiɲfá api e nurimáná ⁹ re urɪɲinigini, “Joxi simónariɲípi oemɪniri bífoni riwonirini.” E urɪɲí enagí nani o riɖiyowá amípi nɪpini ámá xámí néra wagfápi sɪwiá imixiri xewaxo riɖiyowá inípiɲini seáyí e ikwíkwiniɲinigini. ¹⁰ Jisasi Kiraiso xano e éwiniɲiniri wimónariɲípi nixídirí xewanɪɲo nawínani riɖiyowániɲí inɪɲípimi dáni ámaéne Gorixo ámá xwioxí igfániɲí eámónigfáyí imónirixini wimónariɲípi imóniɲwáriní.

“Kiraiso riɖiyowániɲí seiinɪɲípimi dáni yokwarimí seiipaxíriní.” urɪɲí nánirini.

¹¹ Apaxípaniɲí imónigfá nowani sá ayí ayo aɲí riɖiyowá yarigfíwámi éf nírómáná wigí yarigfápi neróná riɖiyowá ámá fwi yarigfápi wí yokwarimí wiipaxí mimóniɲípi ámi ámi yayarigfá aí ¹² Kiraiso axípi e miyarini. O fwi yariɲwápi

yokwarimé neaiimniri nani ridiyowánijé niniríná nawínani íwé yaríjwápi anijé xwapírá eaáriná imónijépi nemána npeyiri ámi Gorixo tñi xixeni nimóniri oyá wé náúmíni éf nweanínigini. ¹³ E éf nijnweari xano áamá omi símí tñi wiarigíáyo xopírará níwiiri ayo síkwí wikwiáriná nani wimixiyiníe nani xwayí naniri nweani. ¹⁴ Ayí rípi nani rarínini. O ridiyowá ná bini ninirínijépi dani áamá Gorixo xwioxí igíánijé eámónigíáyí imónírixiniri wimónarijéyí anijé e imónipírá nani wé roárijériní.

¹⁵ “O xwioxí igíánijé eámónaníwá nani sípearímí yárijériní.” seararíjépi kwíyí Gorixoyápi eni Bíkwyo niriniri eánijépi dani axípi niri sopíjé waríni. Bíkwyo niriniri eánijé rípi nirinimána, ¹⁶ “Ámináoni re rarínini, ‘Xwíyá ríwéná “Gí imónigíáyo e e níwimíáriní.” réoárímíápi, ayí rípiríni. Gí njwí ikaxí wigí xwioxíyo aumaúmí wíáriní njwíráriní emíáriní.” nirinimána ¹⁷ ámi re rinínigini, “ ‘Wigí íwé egíápi nani tñi ríkíró egíápi nani tñi ámi wí dñjé ninínámani.’ Ámináoni e rarínini.” E rinínagí nani “Kwíyípi eni Bíkwyo niriniri eánijépi dani axípi nínearí sopíjé waríni.” seararíjépi. ¹⁸ Íwé ápi Gorixo ríxa yokwarimé neaiinjé enagí nani síni xífo yokwarimé oneaiiniri nani ámi ridiyowá epaxí meníni.

“Wará saríwá mímáriní Gorixo títáminí úwanígini.” uríjé nánirini.

¹⁹ Ayínani gí nírixímeáyíné, Jisaso níperíná xegí ragí puñíyo dani nene wará saríwá mímáriní anani Gorixo tñjé e awawá njwá seáyí e imónijéwámí páwipaxene imónijéwini. ²⁰ O óf síjé imónijéyi nene nani níneaimoiríná rapírapí áwini e epanjóáriníjú míneapíropa nerí Gorixo títáminí anani opáwípoyíniri nani érowiápiniri xewaníjo ridiyowánijé iníjéyo dani óf síjé dñjé níyímíjé imónaníwá naniyí neaimoirí ²¹ apaxí áamá Gorixoyá imónijéwáéne nani seáyí e imónijé bá imóniri enagí nani ²² nene nepáni nimónimí Gorixo títáminí anjwí éniñjé úwanígini. Wará saríwá mímáriní dñjé wíkwírorane “Newaníjéne íwé éwápi dani ayá neaduníjeneríani?” yaiwinaríjépi Jisaso xegí ragí wíwíá nearoníjépi dani xwioxí igíá eámónijéwáéne imónirane iníjé wíá óríroní tñi igíá eá yapí imónirane neríjépi dani o títáminí anjwí éniñjé úwanígini. ²³ Símmáníyo dáníñjé “E e níseaiimíáriní.” nearíjo, o nene dñjé njwíráripaxo enagí nani wé íá míxeánanírane mé waropáriní nerane “O nearíjépi dñjé wíkwímoaríjéwini.” raríjéwápi eni síni xaíwí íá oxíraneyí. ²⁴ “Aríge nerane xíxe dñjé sípí inírane arírá inírane yaníwáriní?” níyaiwirane e yaní nani eni dñjé omoaneyí. ²⁵ Áamá wí yaríjépa nene Gorixomí yayí umeanírane awí eánarijéwápi ríwímíni mímamó xíxe ení síxí neámíxinírane síá xífo mí ómómíximí neainíyí anjwí e nimóga baríjépi níwíníranéná ámi ayá wí niga úwanígini.

“Gorixomí xewaxo peayí níwianíranénáyí, pírí neamamoníáriní.” uríjé nánirini.

²⁶ Ayí rípi nani seararíjépi. Nene “Xwíyá nepaxíjé imónijépi, ayí apíríani?” ríxa e níyaiwimána aí síni aríki “Ámi íwé oyaneyí.” níyaiwirane e neranénáyí, íwé ápi yokwarimé neaiiná nani ridiyowá ámi gímíni gípi inípaxíriní? ²⁷ Oweoi, aríki e neranénáyí, pípi epaxí maríái, sa Gorixo xamíjo pírí neamamoníápi nani mñjé yíwé nínrane njwearane áamá xífo tñi nawíni mímoní símí tñi wiarigíáyo ríá rímímeníjéwé eánarijépi níjépi nani mñjé yíwé nínrane njwearane epaxíriní. ²⁸ Áamá go go njwí ikaxí Moseso eanjépi pírí wíákiáná áamá sínjwí wínarogíáyí waú worani, waúrani, áwaní ránáyí, ayá míríximí sa píkiaríjériní. ²⁹ Ayínani áamá níaiwí Gorixoyáomí peayí wianíro o níperí xegí ragí puñípi —Apimí dani xwíyá Gorixo “E e níseaiimíáriní.” réoáríjépi ríxáníjé wíárimóníagí xwioxí igíánijé eámónarijéwápi apíríni. Xegí ragí puñípi “Píríani?” níyaiwíro ráñjé imoro kwíyí wá neawianaríjépi ikayíwé umeaníro yaríjéyí, áamá sa e yaríjéyí nani seyíné dñjé píoi seaimónaríni? “Pírí aga ríá tñjé Gorixo umamoníápi níwínearíná aga xixeni ayo

wímeanfárini.” mîseaimónipa reni? ³⁰ Xwiyá rîpi, “Nîwanînoni pirí numamori enj meámfárini.” riri ámi xwiyá rîpi, “Ámináoni gí ámáyo eyeyíromí emfárini.” riri eno, ayí ná woni Gorixo enagi nání nene dînj e yaiwipaxîrini. ³¹ Nwá dînj anînj imónînjîpi tîjo pirí neamamómîni nání íá neaxéáná ayí nene mînj yíwí íripaxí imónînjagî nání rarînjîni.

“Sîpî seaikárarigfáyo xwámámí wíîrixini.” urînj nánîrini.

³² Xámi xwiyá Gorixoyá iwamíó wíá seaókíáná egfápi nání ámi dînj irónîpoyi. Íná xeanînj ríá tînj ayá wí seaikártagfá aiwí xwámámí nera ugíawixini. ³³ Wainá ámáyá sîjwí e nîseameámi nuri nîseawárimáná ikayíwí seamearîro xeanînj seaikárîro yaríná seyíne xwámámí wigíawixini. Wainá seyíne seaikárarigfápa wikárfáyí tîni axí e nîkumîxinîro ayo wímeaarînjîpi “Nene eni nîneaímearíná ayí ananîrini.” nîyaiwiro e egíawixini. ³⁴ Ámá gwí ñweagfáyí nání dînj sîpî nîwiwo arîrá wigíawixini. Segí xwíá anj amîpi searápekîxéagfá aiwí “Negí amîpî nearápekîxéfápimi seáyí e imónînjîpi — Apî ná ríwíyo aí bî manîni anînj imónînfápirini. Apî sîni ríá weni?” nîyaiwiro nání dînj sîpî mîseáí yayí tîni xwámámí nîwiéra ugíawixini.

³⁵ Ayínání wará saríwá mîmáriní Jisasomi xîdarigfápi pîni mîwiáripáni. E nerónáyí, Gorixo yayí seaimonfárini. ³⁶ Ayí rîpi seararînjîni. O gí ámá imónîngfáyí e éîrixini wimónarînjîpi xîxeni nera núfasáná sîmîmanjîyo dánînjînjí “E e nîseaiimfárini.” searînjîpi neaímeáwîngîni xwámámí nîwiéra úîrixini. ³⁷ Gorixo Bîkwíyo nîrinîri eánînjî rîpi ámá nene yeáyí neayimîxemeaníto nání rînj enagi nání rarînjîni, “O bîná nání ná jfami mimónîni. Sîni yómînjí mé rîxa anjîni bînfárinî. ³⁸ Gí wé rónînjîpi yarîgíáyí dînjî nîkwîrorînjîpimi dánî dînjî nîyimînjî imónînjîpi tîgíáyí imónîpîrfárinî. E nerî aí ámi wé íá mîxeánánáyí nionî wí dînjî yayí ninînfámani.” Gorixo e rînjî enagi nání “Xwámámí nîwiéra úîrixini.” seararînjîni. ³⁹ E nîsearîri aí “Nene ámá wé íá nîmîxeánîri anînaníwaéne wí mimóní dînjî nîwikwîrorînjîpimi dánî erfíkiemeánîjwaéne imónînjwîni.” nîmónarîni.

11

Ámá dînjî nîwikwîrorînjîpimi dánî yagfápi nánîrini.

¹ Ámá Gorixomi dînjî wîkwîroarîngfáyí xíoyá dînjî tîni dînjî re nîyaiwiro wîpîmónîni, “Nene dînjî wîkwîmoarînjwápi o aga xîxeni nîneaiinífárini. Amîpî xíto neaiapîmífanîri nearînjîpi nene sîni sîjwí tî tîni mîwînarînjwápi aí aga nepa imónîni.” nîyaiwiro wîpîmónîni. ² Enjíná ñweagfáyí piyo dánî Gorixo “Ayí nanj yarîjî.” rînjîmanî. Ayí dînjî wîkwîroarînjagfá nání rînjîrini. ³ Nene dînjî nîwikwîrorînjîpimi dánî re nîyaiwirane nijfá imónînjwîni, “Gorixo xwíarí tîni anjîna tîni nîmîxîríná xegí xwiyá rííyo dánî imónînjî enagi nání amîpî nene sîjwí wînarînjwápi nîmîxîríná amîpî nene sîjwí tî tîni mîwînipaxí imónînjîpi tîni imîxînjîrini.” Nijfá e imónînjwîni.

⁴ Aiboríto Gorixomi dînjî nîwikwîrorînjîpimi dánî o nání nanjwí rîdiyowá neríná xiráo Keno éfpimi seáyí e imónînjî bî enjînjîni. Ayínání Gorixo rîdiyowá o éfpimi yayí numeríná “Aiboríto ámá wé rónînjî worîni.” rînjînjîni. Ayínání o rîxa penjí amî aí Gorixomi dînjî nîwikwîrorî enjîpi nene Bîkwíyo íá roaríná sînínjînjî nearéwapîyarini.

⁵ Inoko Gorixomi dînjî wîkwîroarînjagî nání mîpepa oenîri ménapînjînjîni. Gorixo ménapíí enagi nání o nání píá megîngíawixini. Ayí rîpi nání rarînjîni. Sîni mîménapîpa enjáná Gorixomi píranînjî uxîdarînjagî nání Gorixo o nání yayí winînjîpi nání Bîkwíyo wí e nîrinîri eánînjagî nání rarînjîni. ⁶ Ámá Gorixomi dînjî mîwikwîrófáyí nání o dînjî yayí winîpaxí wí menîni. Ayí rîpi nánîrini. Gíyí gíyí “Gorixo táfamîni oumîni.” nîwimónîríná “Pí pí nepaxímanî. Sa Gorixo nepa ríá

ηweani?” yaiwiro “Ámá xfo tfám+ni ban+ro yar+igfáyo yayf wimoar+ηorfani?” yaiwiro nero d+ηf wikw+ropaxf+r+ni.

⁷ Nowao Gor+xomi d+ηf n+wikw+rori nán+ o am+íp+ s+ni m+iwímeapa éf+pi nán+ er+r+ wíaná xfo arfá n+wir+ xegf fwi+axeyówa yeáyf uyim+xemeámfán+r+ sip+x+ wo im+x+η+nig+ni. O xegf+pi d+ηf n+wikw+rori e ner+ηfyo dán+ ámá íná xwfá tfyo ηweaagfáyo xw+yfá umeár+r+ ámá Gor+xomi d+ηf wikw+roar+ηagfá nán+ “Ayf wé rón+igfáyf+r+ni.” rárar+ηf wo imón+r+ en+η+nig+ni.

⁸ Eb+r+famo Gor+xomi d+ηf n+wikw+rori nán+ o “D+x+ aηf re p+ni n+wiár+im+ xwfá nion+ s+wá simfáé nán+ ú+r+x+ni.” uráná arfá n+wir+ xwfá “Jox+ mearfár+ni.” urfáyo nán+ uη+nig+ni. Nurfná “E nán+ rfa war+η+n+?” m+yaiwipa ner+ aí anan+ p+ni n+wiár+im+ uη+nig+ni. ⁹ O Gor+xomi d+ηf n+wikw+rori nán+ ámá aηf m+ dán+ηon+ηf nimón+r+ xwfá Gor+xo sfm+manfyo dán+ “Nion+ n+siap+m+fár+ni.” ur+ηf+pim+ n+ηweaxa uη+nig+ni. Apim+ n+ηwearfná xwfá ámá w+yf+yáyon+ηf n+ηweaxa nemer+ senfá aηf n+ipákía nur+ emen+η+nig+ni. Xegf xewaxo Aisako tfni xiáwo Jekopo tfni awaú — Gor+xo egf sfm+manfyo dán+ “Xwfá r+pi n+seaiap+m+fár+ni.” ur+ηowaur+ni. Awaú en+ xano en+pa ax+pi e egf+isix+ni. ¹⁰ Eb+r+famo xwfá apim+ n+ηweaxa nemerfná aηf Gor+xo d+ηf neηw+per+ ikw+ronf+pim+ — Aηf ap+ an+ηf imón+nfa nán+ pírán+ηf nit+way+r+ror+ ikw+ronf+p+r+ni. Apim+ e ηweá+m+ig+n+r+ wen+ηf ner+ n+ηwear+ nán+ e néra uη+nig+ni. ¹¹ Seraí en+ Gor+xomi d+ηf n+wikw+rori nán+ oyá d+ηf tfni niaíw+ x+r+ipaxf imón+η+nig+ni. Í ox+ n+róa nú+sáná r+xa r+paíw+ imón+η+ aí re yaiw+η+nig+ni, “Gor+xo, niín+ r+xa niaíw+ x+r+mfa nán+ rár+ηo xfo r+f+pi tfni x+xen+ yárar+ηo enag+ nán+ niín+ anan+ d+ηf uηw+rár+ipaxor+ni.” yaiw+η+nig+ni. ¹² Ay+nán+ Eb+r+famo — O ámá ná won+ aí xweyanf s+pip+ ner+ r+xa n+ipém+n+r+ηf nerfná niaíw+ t+meááná om+ dán+ fwiár+fawé s+ηf aηf p+r+fyo dán+ ónar+ηf+yf fá m+ropaxf imón+r+ in+kí raw+rawápam+ wiáronf+yf fá m+ropaxf imón+r+ en+pa imón+η+nig+ni.

¹³ Ámá nion+ n+r+r+ rfwam+ηf neáa weapar+ηáyf nfn+ Gor+xomi d+ηf n+wikw+róa nuro xw+yfá wigf sfm+manfyo dán+ “N+seaiim+fár+ni.” ur+ηf+pi s+ni m+iwímeapa enáná pegfawix+ni. Gor+xo wiin+fapim+ ná jfam+ dán+n+ηf s+ηw+ n+w+n+rfná yayf nero “Ayf awi+ax+r+ni.” n+yaiwiro waropár+ nero re n+r+r+im+ pegfawix+ni, “Xwfá r+r+im+ n+ηwearanená ámá aηf m+ dán+enén+ηf nimón+r+ ηweaηw+n+.” ¹⁴ Ámá én+ηf imón+ηf+pi r+igfáyf s+ηán+ waropár+ r+ip+n+ηf yar+ηoi, “Negf ηweapaxf imón+ηe nán+ wen+ηf ner+ ηweaηw+n+.” s+ηán+ waropár+ ap+n+ηf yar+ηoi. ¹⁵ Wigf aηf xám+ p+ni n+wiár+im+ b+gf+e nán+ d+ηf s+ipi wiar+ηag+ nán+ e n+r+ro s+ηw+r+yf, ám+ ax+ e nán+ up+r+fápi imón+ηag+ nán+ anan+ upaxf imónan+ro egfár+ni. ¹⁶ E mepa nero aηf seáy+ e imón+ηf bim+ — Ap+ aηfnam+ imón+ηf+p+r+ni. Apim+ ηweáwan+ig+n+ro d+ηf s+ipi n+wia wagf+r+ni. Ay+nán+ Gor+xo ámá ayf xfom+ “Jox+ negf Nw+fáox+r+ni.” urar+igfápi nán+ ayá m+win+fag+ nán+ xfo tfni nawín+ ηweap+rfa nán+ aηf bi wikw+roin+f+r+ni.

¹⁷⁻¹⁸ Eb+r+famo Gor+xomi d+ηf n+wikw+rori nán+ o nepa nion+ nimónar+ηf+pi xfid+n+r+en+ηoin+r+ iwamfó wíwap+yíáná xegf xewaxo Aisakom+ Gor+xo ur+ηf+pi tfni x+xen+ r+d+yowá em+n+r+ en+η+nig+ni. Axom+ Gor+xo sfm+manfyo dán+ re ur+η+nig+ni, “‘D+x+ iyf axfpa e imón+p+r+fár+ni.’ r+r+ηáyf Aisakom+ dán+ nemeága up+r+fár+ni.” ur+ηf enag+ aí xegf xewaxo Aisako, ná won+ s+ηfn+ηf ém+iaoηom+ r+d+yowá nán+ p+kím+n+r+ nerfná ¹⁹ d+ηf re mon+η+nig+ni, “Ámá r+xa pegfá aiw+ Gor+xo owiáp+n+meápoy+n+r+ ám+ s+ηf wim+x+ipaxor+ani?” n+yaiwiri Gor+xo p+r+ urakíáná xewaxom+ ám+ s+ni s+ηf meáag+ nán+ rén+ηf r+ipaxf+r+ni, “Eb+r+famo xegf niaíwom+ yowfyo dán+ m+xean+η+nig+ni.” r+ipaxf+r+ni.

²⁰ Aisako Gor+xomi d+ηf n+wikw+rori nán+ xegf xewaxowaú Jekopom+ tfni Isom+ tfni awaúmi rfwená wímean+fápi nán+ d+ηf n+mor+ xw+yfá bi tfni nanf wim+x+η+nig+ni.

21 Jekopo Gorixomi dñf n̄w̄kw̄rori n̄n̄i r̄ixa n̄p̄ém̄n̄r̄i aṅw̄i e ner̄fn̄a xeḡf xewaxo Josepoyá xewaxowaúmi Gorixoyá dñf t̄fn̄i nan̄f w̄imeáw̄n̄ḡn̄r̄i xw̄iȳfá b̄i t̄fn̄i nan̄f n̄w̄im̄ix̄imáná xeḡf eraṅf w̄ám̄i n̄kw̄rón̄r̄fn̄a Gorixomi yayf umen̄n̄iḡn̄i.

22 Josepo Gorixomi dñf n̄w̄kw̄rori n̄n̄i r̄ixa n̄p̄ém̄n̄r̄i ner̄fn̄a r̄fw̄yo xeḡf Isireriyf Isipiyf aṅfyo p̄fn̄i n̄wiár̄im̄i up̄r̄fáp̄i n̄n̄i nur̄r̄fn̄a re ur̄n̄n̄iḡn̄i, “Nuróná ḡf en̄f aí t̄fn̄i n̄meám̄i nuro xw̄fáyo n̄weyár̄f̄r̄ix̄n̄i.” ur̄n̄n̄iḡn̄i.

23 Mosesomi xaniyaú Gorixomi dñf n̄w̄kw̄rori n̄n̄i n̄iaíw̄f x̄r̄f̄io awiax̄f imón̄n̄aḡf n̄w̄n̄r̄i sekax̄f Isipiyf yá m̄ix̄f in̄áyo “Isireriyf n̄iaíw̄f ox̄f n̄x̄r̄r̄fn̄a p̄ik̄f̄r̄ix̄n̄i.” r̄ár̄n̄f̄p̄i n̄n̄i wáyf mepa neri Mosesomi emá waú wo n̄n̄i p̄fn̄i ṅw̄r̄ár̄iḡfisix̄n̄i.

24 Moseso Gorixomi dñf n̄w̄kw̄rori n̄n̄i r̄ixa xwé n̄w̄iaror̄i ner̄fn̄a “Isipiyf yá m̄ix̄f in̄áyom̄i xemiáiyá xewaxoyi m̄n̄r̄ipa oépoyi.” wimón̄n̄iḡn̄i.

25 “Sfá ámaéne xw̄fá t̄fyo ṅweaar̄n̄wáp̄i ár̄fn̄f imón̄n̄aḡf n̄n̄i xe yayf r̄ik̄k̄r̄f̄o ner̄n̄f̄p̄im̄i dán̄i oneaímean̄r̄i yar̄iḡfáp̄i xe n̄era úm̄iḡn̄i.” m̄iwimón̄f “Nion̄i ámá Gorixoyáyf t̄fn̄i kum̄ix̄n̄áná uȳn̄if̄ wik̄ár̄ar̄iḡfáp̄i nion̄i t̄fn̄i naw̄in̄i oneaikár̄f̄poyi.” yaiw̄in̄n̄iḡn̄i.

26 Xfomi Gorixo yayf n̄w̄imor̄fn̄a win̄fáp̄i n̄n̄i dñf re mon̄n̄iḡn̄i, “Ámá Gorixo yeáyf neayim̄ix̄emean̄fá n̄n̄i uowár̄enap̄fn̄f̄o n̄n̄i peayf n̄w̄ian̄ro ayá wimop̄r̄f̄apa nion̄i en̄i n̄n̄irónáyf, Gorixo yayf n̄nimor̄fn̄a nin̄fáp̄i am̄ip̄i ayá t̄fn̄f Isipiyf aṅfyo wen̄f̄p̄im̄i seáyf e imón̄n̄f̄ en̄aḡf n̄n̄i ayf anan̄r̄fn̄i.” n̄iyaiw̄ir̄i n̄n̄i “Ámá Gorixoyáyo uȳn̄if̄ wik̄ár̄ar̄iḡfáp̄i nion̄i t̄fn̄i naw̄in̄i oneaikár̄f̄poyi.” yaiw̄in̄n̄iḡn̄i.

27 O Gorixomi dñf n̄w̄kw̄rori n̄n̄i Isipiyf aṅfyo p̄fn̄i n̄wiár̄im̄i un̄n̄iḡn̄i. M̄ix̄f in̄áyo x̄fomi wik̄f wón̄n̄f̄p̄i n̄n̄i wáyf ner̄f m̄ú Gorixomi — O ámá w̄i s̄n̄w̄f m̄iw̄n̄ar̄iḡor̄n̄i. Om̄i s̄n̄w̄fn̄f̄ n̄w̄n̄r̄i n̄n̄i x̄fomi w̄imeañ̄f̄p̄im̄i xwámám̄f n̄w̄ir̄i Isipiyf aṅfyo p̄fn̄i n̄wiár̄im̄i un̄n̄iḡn̄i.

28 Axo Gorixomi dñf n̄w̄kw̄rori n̄n̄i aṅfn̄ajf p̄ip̄ik̄im̄f emear̄n̄o xeḡf Isireriyf yá n̄iaíw̄fyo en̄i m̄ip̄k̄ipa oen̄r̄i re ur̄n̄n̄iḡn̄i, “Sip̄sip̄f miá n̄ip̄kiro raḡf seḡf aṅf f̄w̄fyo xópé n̄iyára úpoyi.” nur̄r̄fn̄a aiwá sfá Aṅfn̄ajo Neamúroagoi r̄n̄n̄f̄yi n̄n̄i érowiápn̄n̄iḡn̄i.

29 Isireriyf Gorixomi dñf n̄w̄kw̄roro n̄n̄i ip̄i Ayfá R̄n̄o r̄n̄n̄f̄wám̄i n̄xeróná in̄iḡf m̄id̄m̄id̄án̄i deawáráná xw̄fá yeáyf ȳkiár̄n̄én̄n̄f̄ úaḡfá aiw̄i Isipiyf en̄i ax̄fym̄i owaneȳn̄r̄i éfáyf w̄in̄yf̄ aí t̄fn̄i in̄iḡf emad̄rónár̄n̄iḡn̄i.

30 Isireriyf Gorixomi dñf n̄w̄kw̄roro n̄n̄i o ur̄f̄p̄i nero aṅf yo f̄ Jerikoyi r̄n̄n̄f̄piyá s̄n̄á ák̄n̄áyo b̄f̄ar̄wám̄n̄i sfá wé w̄f̄um̄i dán̄f waú apim̄i aw̄i n̄mud̄f̄moayimáná en̄áná s̄n̄á ák̄n̄áp̄i n̄ip̄n̄i ik̄wierónow̄n̄iḡn̄i.

31 Rexap̄i —Í iyf ede dán̄i war̄ḡf̄i aṅf apim̄i dán̄ir̄n̄i. —Í Gorixomi dñf n̄w̄kw̄rori n̄n̄i Isireriyf aṅf apim̄i s̄n̄w̄f w̄n̄áran̄r̄i b̄f̄iwaúmi yayf t̄fn̄i n̄ipemeám̄i úaḡf n̄n̄i Isireriyf ámá uȳn̄if̄ yar̄iḡfáyo n̄p̄k̄iróná im̄i m̄ip̄k̄iḡfawix̄n̄i.

32 Agw̄f ámi b̄i p̄ip̄i n̄r̄r̄i eám̄fn̄i? Ámá rowa, Gidiono t̄fn̄i Barako t̄fn̄i Sam̄sono t̄fn̄i Jep̄itao t̄fn̄i Depito t̄fn̄i Samuero t̄fn̄i w̄fá rókiamoaḡfáwa t̄fn̄i ámá awa eḡfáp̄i n̄n̄i rep̄iyf n̄iseaiéra nur̄fn̄a sfá neaór̄ipax̄r̄n̄i.

33 Ámá ayf Gorixomi dñf n̄w̄kw̄roro n̄n̄i ámá m̄fk̄f b̄i bim̄i xop̄r̄arf̄ wiro wé rón̄n̄f̄ imón̄n̄f̄p̄i ero Gorixo wiḡf s̄m̄iman̄f̄yo dán̄i “San̄f sear̄ap̄m̄f̄ar̄n̄i.” ur̄f̄p̄i w̄imeari Gorixoyá dñf t̄fn̄i pus̄f sayf raion̄yf̄ r̄n̄n̄f̄yo man̄f up̄ror̄i

34 r̄fá xwé nar̄n̄f̄r̄im̄i in̄iḡf̄yón̄n̄f̄ anan̄i xop̄r̄arf̄ emero ámá kirá t̄fn̄i p̄k̄ian̄r̄i yar̄iḡfáyo éf nurak̄in̄ar̄im̄i uro m̄iḡf nimón̄imáná ámi en̄f s̄ix̄f eán̄n̄f̄ in̄ro m̄ix̄f in̄ip̄r̄fá n̄n̄i en̄f r̄fá ȳkiro emá s̄m̄n̄f̄ w̄inar̄iḡfá b̄i bim̄i m̄ix̄f x̄f̄dowár̄ro

35 ap̄ix̄f wiḡf ámá Gorixoyá dñf t̄fn̄i xwár̄páyo dán̄i wiápn̄n̄imeááná yayf t̄fn̄i ámi um̄im̄n̄ro eḡfawix̄n̄i. E ner̄f aí Gorixomi dñf w̄kw̄roar̄iḡfá w̄fyo ámá wa f̄á n̄xero gw̄f n̄jiro Gorixomi r̄fw̄f umópoȳn̄r̄i n̄m̄ép̄ea nuro “Gorixomi r̄fw̄f umóánáyf, nene gw̄fyo dán̄i seaikweawárán̄f̄w̄n̄i. E mepa ner̄fn̄áyf, n̄iseam̄ép̄ea núwasáná n̄iseap̄k̄ian̄f̄w̄n̄i.” ur̄f̄aḡfá aí ámi xwár̄páyo dán̄i n̄wiápn̄n̄imear̄fn̄a dñf n̄iȳm̄n̄f̄ imón̄n̄f̄p̄i meáwan̄iḡn̄r̄i n̄n̄i ayf ur̄fáp̄i ar̄fá m̄iwiḡfawix̄n̄i.

36 Gorixomi dñf

wikwíroarigá ámi wíyo ikayíwí umearíro wíyo iwaní ragí pírí uyíkímí ero wíyo senfá tñí gwí jiro wíyo gwí aníyo ñwiráiró ³⁷⁻³⁸ wíyo sñá tñí píkíro wíyo só tñí áwini e sfó díyero wíyo “Ení eánigfáyírfani?” níriri iwamfó wíwapíyero wíyo kirá tñí píkíro wigfawixini. Ámi wíyo áamá wí —Ayí sipí áamá imóniñagfa nání áamá Goríxomi ñiñ wíkwíroarigá ayí tñí ñikumixiniri ñweapaxí mimónigfáyírfini. Ayí xeaniñ wíkaríro uyíni umépero yaríná ayí díwí ikeamóníro memé wará tñí sipísipí wará tñí rapírapí nání wayfá yíniro áamá ñiñ meañími añí kwírónímero díwíni eními nemero sñá sirírikíyo ñipáwiro ñweáro xwáriñwíyo ñipáwiro ñweáro egfawixini. ³⁹ Áamá ayí nñí Goríxomi ñiñ ñiwíkwíroro nání o “Mímiwíároarigfáyírfani?” wíaiwíaríñ enagí aí o wigí sfímaníyo dání “Ñiseaimfárfini.” uríñpí míwímeañíniñ. ⁴⁰ Ayí rípi nánirini. Ení ná nene nání Goríxo ñiñ re neñwiperi yaiwíaríñniñ, “Áamá ayí nání seáyí e imóniñ bí wíimíniñ.” yaiwíaríñ enagí nání api áamá ñioní ñira weapfáyo sñí míwímeañíniñ. Ayí wigípi Goríxo “Gí áamá wé rónigfá api imónírfixini.” yaiwíaríñpí tñí xixeni imónípfá nání marfái, ayí tñí nene tñí nawíni imónanfá nání ayo xámi míwímeañíniñ.

12

“Goríxo síyikí nearearfná Jisasomi síñwí winaxídípoi.” uríñ nánirini.

¹ Ayínání nene pí yaníwini? Áamá “Goríxomi ñiñ ñiwíkwírorfná e epaxírfani?” oyaiwípoiñiri síwáníñ ñineainiri neaíwapíyarigfá ayí obaxí ayá wí mídímídání wíarí wíarí neadéronagfa nání pí yaníwini? Sa rípiñ oyaneyí. Amípi nñí upupígfí neaikáraríñpí pñí wíarírane negí íwí sñí mé ípeaaríñwápi pñí wíarírane nemána Goríxo api e imónírfixiniri wimónaríñpí imónanfá nání áamá yamíyamúrónigí inarigfápa nene ení omí ñixídíranená ení neánirane axípi e oyaneyí. ² E neranéná Jisasomi —O nene Goríxomi ñiñ wíkwíroanfá nání imóniñpí mfkí ikirí wé roárfi enorini. O ñiñ nífá ríwíyo winíñfápi nímeáwiníniñ ñiyekwíroárfóná wífápimí xwámámí ñiwiri ayá winípaxí wíkarfápi nání paimímí enorini. Níwíapíñimeámána ámi Goríxo tñí xixeni ñimóniri mífí ináyí síá íkwianwí o éfí ñweañínamí wé náúmíni éfí ñweañorini. Omí síñwí owíñaxídídaneyí. ³ Ayá sipí seaimíxiri ení samíñ seawerí mepa ení nání íwí yarígfáyí sipí ayá wí wíkarfagfa aí xwámámí wino —Ayí Jisaso nání raríniñ. O nání píraníñ ñiñ mópoi. ⁴ Seyíné íwí yarígfáyí seaikárarígfápi xwámámí ñíwía núfasána aiwí segí wí sñí mífepíkígírfini. ⁵ Nene ñiaíwene náníñiñ Bíkíyo ení ríremíxí ñiniri eáníñ rípi seyíné ríxa arfá ikeamogfárfini, “Gí ñiaíwoxini, Áminá Goríxo síyikí rírearíñpí nání peayí mífianípani. Píraníñ simíximíñiri nání mífí ríranáyí, ayá sipí mífimíximí. ⁶ Ayí rípi nánirini. Áamá Ámináo ‘Gí ñiaíwírfani?’ ñiyaiwiri ñiñ síxí uyariñíyo síyikí ureari síkwfá earí yaríñ enagí nání raríniñ.” Bíkíyo e ñiriniñ eáníñpí seyíné ríxa peá mogfá enagí nání raríniñ. ⁷ Seyíné Goríxo xeaníñ seaiméaríñpimí dání xe síyikí oneareaniri ríxa xwámámí ñíwíera waríñoi. Ñiaíwí xano síyikí mífearíñ wo rimóníni? Oweoi, mimóníni. Ayínání xano xegí ñiaíwíyo wíaríñpa Goríxo ení axípi e seaiarini. ⁸ E nerí aí Goríxo xegí ñiaíwí ñiyoní síyikí urearíñ enagí nání seyíné síyikí mífseareapa nerfnáyí, xegí ñiaíwíyíné mimóní sa óf e dájí ñiaíwíyíñéñiñ imóníñoi. ⁹ Rípi nání ení ñiñ mópoi. Nene sñí ñiaíwí enána negí xwfá tíyo dájí ápowa síyikí neareagí aiwí wé íkwianwíyo ñwiráragwárfini. Nene e neranéná ñañí nerí aiwí re ríseaimónarini, “Ápo Goríxomi —Ñiñ tñí imóniñ ñipíñ imíxiño, ayí orini. Omí íñmí wuríñpaxímaní.” ríseaimónarini? Oweoi, añípaxí íñmí wuríñpaxí enagí nání e nerane ñiñ ñiyímiñ tíñwaéne oimónaneyí. ¹⁰ Ayí rípi nánirini. Nene sñí ñiaíwí enána xwfá tíyo dájí ápowa añíñ marfái, síyikí ná bíñíñiñ ñinearearfná “E ñíwífná ayí ñañí imóniñpí

wíwapiyarínwini.” wimónariñipi neareaagfa aiwi Gorixo siyikí nĩnearearfná siyikwí mínijí xfo imóniñipi nene eni imónanfwá nani arirá owimniri neareaarñirini. ¹¹ Giyí giyí nanj oimónipoyiniri siyikí nurearí siní e wiarfná yayí mĩwiní dñj s̄pini wiarñirini. E nerí aĩ siyikí nurearñipimi dani yayíwí numera núsaná wariñiyí naniñj nĩweri wé rónijí ero niwayiróniro ñwearo epaxirini.

Erirí niwirfná urñipi naniirini.

¹² Ayinani segí wé imijí mĩxĩwenjyí ami rfa simĩxĩro s̄kwí xómijí ikwfo seaiarñiyí ami irú p̄mĩxĩnĩro nemána enj neanĩro Gorixomĩ x̄d̄firixini. ¹³ Segí xómijí xenwĩmĩni ñweañj muyfkinĩpa nerí ami nanj oimóniri óf s̄mĩ inñiyimi úfirixini. ¹⁴ Ámá nĩni tĩni mĩxĩ miní arĩge píraniñj menanĩrẽwĩnĩro anijí miní ero siyikwí mínijí Gorixo “Ámá nioniyáy e imónfirixini.” wimónariñipi —Apĩ tĩni xixeni mimónigfáy Ámináomi wí s̄ñwí winip̄r̄famanĩ. Apĩ tĩni xixeni oimónaneyinĩro anijí miní ero éfirixini. ¹⁵ Segí wo Gorixo ayá nĩsearĩmĩxĩrĩ seaiñipimi r̄wí mamonigĩnĩrĩ awinijí mearónfirixini. Aiwá maiwí s̄x̄fyo niyirfná yíkĩ yarñj bĩ tĩni yíaná aiwá nĩpini yíkĩ imĩxarñĩpa segí wo s̄pĩ nerñiyoy dani niyĩnenĩ ax̄ipi seainigĩnĩrĩ píraniñj awinijí mearónfirixini. ¹⁶⁻¹⁷ Segí wo Isónijí —O xiráo imóniñipimi dani xanoyá amipí meapaxí imóniño aĩ aiwá ná bĩni nĩmĩnĩrĩ nani amipí apĩ peá nĩmori “Gí gw̄fao xe meawinigĩni.” wimónagorini. Ámĩ r̄w̄fyo dani ápo xw̄iyfá bĩ nanj onimĩxĩnĩrĩ r̄ixñj ur̄fagi aĩ xano arfá m̄wĩagi nani xw̄iyfá bĩ tĩni nanj onimĩxĩnĩrĩ ñwí p̄yí n̄rĩnĩrĩ aiwí xfo xami r̄wí umon̄ipi ami r̄w̄fyo n̄kĩnĩmónĩrĩ meapaxí mimóniñinigini. Segí wo ámá óñijí Gorixomĩ r̄wí umoarigfáy yapĩ imónĩngĩnĩrĩ naniirani, f̄wí inarigfáy yapĩ imónĩngĩnĩrĩ naniirani, píraniñj awinijí mearónfirixini.

“Seyfne sinĩ k̄k̄lĩñj mé r̄ixa náyo páwiarñojĩ.” urñj naniirini.

¹⁸ Seyfne Gorixo t̄famiñĩ nĩbiróná enĩná amipí negí ar̄oweyí d̄wí Sainaiyĩ r̄inñipimi dani s̄ñwí winĩro arfá wirow egfapi wí m̄winarñojĩ. Ayí d̄wí anani wé tĩni f̄a x̄ir̄ipaxí imóniñipimi anjwĩ e nuróná rfa ápiawí weri sfá xaiwí yidoarĩrĩ r̄w̄pĩ tĩni ápiawí tĩni nawinĩ erĩ yarñjagi n̄winĩro ¹⁹ pékákĩ enj tĩni r̄inĩrĩ ikaxí xw̄iyfá r̄inarñipaniñj r̄inĩrĩ yarñjagi arfá wigfawixini. Xw̄iyfá ikaxí n̄r̄irfná r̄inarñipi arfá n̄wiróná Mosesomĩ r̄is̄is̄ re ur̄igfawixini, “Nene ami Gorixomĩ arfá owianeyĩ.’ m̄neaimónarini.” ur̄igfawixini. ²⁰ Ayí Gorixo sekaxí “Ámá worani, memé airani, d̄wí r̄ipimi amáf n̄rónĩr̄fnáy, s̄ñjá nearo p̄k̄irixini.” ur̄ipi nani wáy winfagi nani e ur̄igfawixini. ²¹ Ayí s̄ñwí e winfapi m̄ijí yf̄wí n̄r̄iro ñweapaxí enagi Moseso eni re r̄in̄inigini, “Nioni wáy n̄k̄arĩnĩrĩ enj s̄ir̄ir̄ñwí ninarini.” r̄in̄inigini.

²² Agwí rina seyfne d̄wí enĩná segí ar̄oweyí bagfá ax̄ipimi m̄b̄f r̄ixa d̄wí Saoniyĩ r̄inñipimĩnñj rémófawixini. D̄wí apimi Nw̄fá anijí s̄ñj imóniñoyá anj ikw̄rónĩñerini. Anj apĩ Jerusarem̄iyĩ r̄inñij anĩnamĩ ikw̄rónĩñipirini. E anĩnají f̄a m̄ropaxí imóniñipi awí neanĩmáná yayí nera wiap̄narigf̄erini. ²³ E ámá Gorixoyá niaiwí xamiñónijí imónigfáy —Ayí anĩnamĩ anijí ñweap̄r̄fa nani wigf̄ yof r̄ixa anami ñw̄r̄ar̄inñiyirini. Ayí awí eanigf̄erini. E Gorixo, ámá niyonĩ mí omóm̄x̄imf̄ enfo ñweañerini. Dñj ámá xw̄f̄ayo n̄ñwearóná wé rónijí yarigf̄ayf̄apĩ anĩnamĩ peyíaná Gorixo wé uoarñiyí tñj e, ayí erini. ²⁴ E Jisaso eni tñj erini. O xw̄iyfá s̄ñj Gorixo “E e n̄seaiimf̄arini.” réoarñipi nani negí wawun̄j imóniñorini. Ragí o n̄perfná pun̄ipi —Apĩ xw̄iyf̄aniñj n̄r̄inĩrfná “Nioni péapimi dani seyfne dñj niyim̄ijí imóniñipi meap̄r̄f̄arini.” r̄inñipirini. Apĩ ragí enĩná xiráo Keno xogwáo Aiborfomĩ p̄k̄ixw̄r̄fó wíaná pun̄ipi —Apĩ xw̄f̄ayo dani “Nioni nani enj mea.” r̄inñipirini. Apimi seayĩ e imónini. Apĩ n̄pini tñj e seyfne r̄ixa agwĩ barñojĩ.

“Gorixo neararñipi ar̄ikw̄kw̄ m̄wipa éwanigini.” urñj naniirini.

²⁵ Xwiyá seararíjomi aríkwíkwí wipíríxini sñwá ainenaxídípoi. Negí aríowé eníiná Moseso xwá tío dání erírí wíagi aiwi aríkwíkwí wigíáyí Goríxo pírf umamófpimí mímúrogá enagi nání seyíné ení anínamí dání erírí neaiaríjomi aríkwíkwí níwirínáyí, “Pírí neamamómíní enífpimí ananí nímúropaxeneríni.” riyaiwinaríjoi? ²⁶ Eníiná o dífwí Sainaiyí ríníjípimí dání xwiyá ráná xwá rírímí poboní nerí yaiwiámí méagi aiwi agwí ríná neníápi nání Bíkwyó níriní eáníj rípi nearíjírini, “Nioníyá dñj tñní xwá rí ámi bí yaiwiámí nímenírná xwá ríní maríái, anína tñní ení yaiwiámí menífná ríní.” nearíjírini. ²⁷ Xwiyá Goríxo níriní ámi bíyí ríjipi, ayí rípi áwaníj nearímfná ríní. Amípi anípa imónipaxí mimóníjipi íníná aníj imóníwínigíní amípi anípa imónipaxí imóníjipi —Api xío xwá amípi nímxírná imíxíjírini. Api anípa imíxármfná nání ríní. ²⁸ Ayínáni Goríxoyá xwioxíyo ñweañwápi wí anípa mimónipaxí enagi nání omí yayí numerane “Ení eáníj Goríxo imóníjipi, ayí apírání?” níyiwirane awayíní íá níyamíxínrane níjwearane xío e éfríxini wimónaríjipi neranéná yayí winípaxí imóníjipi éwanígini. ²⁹ Negí Nwáío amípi sípi imóníjipi ríá naríjipáníj imóníjio enagi nání api e éwanígini.

13

“Goríxo yayí winípaxípi oyaneyí. níseaimónírná rípi rípi éfríxini.” uríj náníriní.

¹ Seyíné ámá Jisasomí dñj níwíkwíroro nání séríxímeáníj imónígíáyí nání dñj sípi wiarígíápi pñní míwiárí ananí síní wífríxini. ² Ámá wí “Ámá aní mí dáníyo aiwá míraníj wiaríjwíní.” níyiwiróná maiwí anínaníyo wigíá enagi nání seyíné ámá aní mí dáníyo aríá mikeamó aiwá míraníj wífríxini. ³ Segí séríxímeá gwí aníyo ñweagíáyí nání dñj aríá mikeamó seyíné ení nawíní gwí níjwearóníj nímoníro arírá wífríxini. Séríxímeá paimímí wiarígíáyí nání dñj peá mímó “Nene ení gíwí tñjwaéne enagi nání axípi e neaipaxírání?” níyiwiro arírá wífríxini. ⁴ Ámá íwí inarígíáyo ríxa nímeánímáná inarígíáyoraní, síní nímeánípa nemáná inarígíáyoraní, níyoní Goríxo pírf umamoníá enagi nání seyíné segí meánígíápi peayí níwianíro wí tñní íwí mínímepa éfríxini. íwí níriní ayí Goríxoyá sñwáyo dání piáxí weánípaxípi yariñagíá nání rarijini. ⁵ Xwá tío níjwearóná nígwí nání dñj sípi seaiaríjipi xe áxewaríni onéainí sñwá míwínípa éfríxini. Bíkwyó níriní eáníj rípi Goríxo xewaníjio re ríj enagi nání rarijini, “Nioní wí míríwáramó erí wí mísiepisamó erí emífní.” ríj enagi nání rarijini. ⁶ Ayínáni nene wará saríwá mímáriní Bíkwyó níriní eáníj rípi ríjoxeneríni, “Arírá niaríjio, ayí Ámíná Goríxo enagi nání nioní wí wáyí emíméini. Ámá pí pí nínikáiro aí Goríxomí dñj wíkwíroaríjapi pírf nírakipaxí meníni.” ríjoxeneríni.

“Neaipenweagíáwa yagíápi imóníj owianeyí.” uríj náníriní.

⁷ Ámíná xámi xwiyá Goríxoyápi nísearéwapíyiro seaijenweagíáwa nání dñj irónípoi. Awa síní mípe níjwearóná néra núfasáná imónagíápi nání dñj nímore Goríxomí dñj níwíkwíroro yagíápa axípi oyaneyíniro imóníj wíaxídípoi.

⁸ Jisasi Kiraiso imóníjipi ámi xegí bí xegí bí imónaríjmaní. Aníj imóníjipi eníiná dání apíní imóníri agwí ríná ení síní axípi imóníri ná ríwíyo ení aníj míf axípi imóníri enífní. ⁹ Ayínáni xwiyá Kiraiso neaijipi nání ríníjipi maríái, xwiyá xegí bí nání éwapínarígíá xíxegíni imóníjipi iníj wáxíni xe oneamároní sñwá míwínípaní. Ayí rípi náníriní. Goríxo ayá nínearímíxíri neaijípimí dání dñj síxí nínránénáyí, naní neaimíxípaxí imóníjípimí xídarijwíní. Naní nání ñwí ikaxíyo “Rípi ñwáxíni. Rípi ananíriní.” ríníjípimí dání wí dñj síxí neainípaxí meníni. Ayínáni ámá xámi “Nwí ikaxí ríníj apimí oxídímíni.” níyiwiro xídígíáyí api naní wí wímíxíjmaní.

“Ridiyowá nání wayíá Gorixo wimónaríj rípi érixini.” uríj nánirini.

¹⁰ Nene íraf oníjwá Jisasi Kiraiso ridiyowáníj neaiiníjwá tñjwaénerini. Ridiyowá Jiaso iníjpi —Apí dñj níwíkwíroríj pimi dání ananíníj nínirane nanj imónaríjwápirini. Apí ámá sñi seníá anj ríkaríníjwámi dání yagíapimi xídarígíáyí bí nípaxí menini. ¹¹ Rípi nání dñj mópoyi. Apaxípa imónígíá xwéowa xwiogwí o omí fwi none tñi negí ámá tñi yaríjwápi Gorixo yokwarímí oneaiiníri nanjwí nípkímáná ragí púfpi nímeámi awawá ñwíá ríníjwámi nípáwiro wíwíá neaáiro aiwí nanjwí náo ámá ñweagíe bíaníríwámi ní ríá ikeaarígíárini. ¹² Ayínání Jiaso ení xegí ámá agwí axíyóníj mínígíayo xíto níperíná ragí púfpi dání síyíkwí míníj Gorixo e imónírixiníri wimónaríjpi wimíximíníri nání ákíjá fwi e bíaníríwámi dání ríníj meaníjini. ¹³ Ayínání nene ámá sñi “Ñwí ikaxíyo ‘Apí ñwíáxini. Apí ananírini.’ ríníjpi oxídaneyi.” rarígíáyí ñweagíe pñi níwiárimí o tñj e nání nurane dñj “Xíomí ayá wiayígíápa nene ení neaiaríná ayí ananírini.” oyaiwianeyi. ¹⁴ Ayí rípi nání seararíjini. Anj bí xwíá tíyo nene aníj íníná ñweaníwá nání mimóníjagi aí anj anínamí ríwíyo imóníníapi nene ñweáwaníjini dñj níwíkwímorane yaríjwá enagi nání raríjini. ¹⁵ Ayínání Jiaso neaiiníjpi dání Gorixomí ridiyowá nání wayíá yayíni uméwaníjini. Negí maníyo dání ámá wíyo pí pí nuríná oníni negí Ámínáoríníj ní nurirane waroparí wíwaníjini. ¹⁶ Gorixo ámá xíoyáyí wínyo nanjini wíro dñwí ikeamónígíayo amípi bí mñi wíro yaríjagía níwínírná yayí winaríj enagi nání seyíne apí nání aríá mikeamó nero érixini. E neróná ridiyowá nání wayíá Gorixo wimónaríjpi yaríjagía nání raríjini.

¹⁷ Segí ámíná seyíne Jiasomí píraníj xídírixiníri seaipenwearígíawami —Awa Gorixo yaríj imímí wíáná níseaipenwearíná egíapi nání “Ayí apí nání enjwáriní. Apí nání enjwáriní.” urípiríáwarini. Awami aríá níwíro ínimí yeáyí wurínírixini. Seyíne píraníj aríá níwíro ínimí níwurníronáyí, awa níseaipenwearóná wigí dñj ríá muxé dñj yayí níyáiwíro seaipenwearíárini. Seyíne e mepa nerónáyí, nanj imóníjpi wí seaimíxíníá menini.

¹⁸ Amípi none neranéná píraníj íá níyamíximíníri éwaníjini nerane nání re neaimónarini, “Gorixoyá síjwíyo dání píraníj wé róníjpi ní nera waríjwini.” neaimónaríjagi nání seyíne none nání Gorixomí xwíyíá rírimí wípoyi. ¹⁹ Nioní pírí nírakiaríjpi anípa imónáná seyíne tíámíni aníni bímfá nání Gorixomí ríxíj ayá wí urírixiníri diríri seaiaríjini.

Gorixomí nurírná uríjpi nánirini.

²⁰ Gorixo —O ámá níwayíroníro ñweapaxípi nání míkí ikinorini. Oyá dñjyo dání negí Ámíná Jiaso xwáripáyo dání ámi síj nerí wíápínímeaníriní. Ragí o níperíná púfpi dání xwíyíá níyímíj imóníj Gorixo “E e níseaimíárini.” réroaríjpi aníj wayíroaríj enagi nání sipísipí imóníjwaéne neamearíj xwé imóníjorini. ²¹ Seyíne amípi Gorixo wimónaríjpi nípiní epaxí imóníjri nání seaimíxíwíníjini. E neríná Jisasi Kiraiso —Aníj íníná seáyí e numepaxí imóníjo, ayí orini. O seaiiníjpi dání pí pí xíto yayí wínpaxí imóníjpi imónírixiníri seaimíxíwíníjini. “Aga e imóníwíníjini.” nimónarini.

Yoparí uríjpi nánirini.

²² Gí nírixímeáyíne, enj ríremíxí nioní seaía rípi sepiá ayá wí níri meapa nerí nání rípi re osearímíni, “‘Píraníj aríá ókiarí nímónirane apimi oxídaneyi.’ yaiwípoyi.” osearímíni. ²³ Seyíne rípi nání níjía imóníjpo. Negí nírixímeá Timotio ríxa gwí aníyo dání wárfawíxini. O sñi mé nioní nímeáná yawawí nawíní níbírí síjwí seananíwíriní. ²⁴ Segí seáyí e nímóníri seaipenwearígíawami tñi Gorixoyá imónígíá níyoní tñi none nání yayí neawiemeaipoyi. Ámá nioní tñi Itari píropenísyó re

ηwearηwáyí yayí seaiwárenaparíηwini. 25 “Gorixo niyínéni ayá seaiwianíwiniḡini.”
nimónarini.

Payí Jemiso eaṅṅarini.

Payí rina áamá Jisasomi dṅṅí wíkwíroarigfáyo mǐxí uxí dowárarinṅagfa nání ami ami numiamoro wí eṅṅí nimóniro aṅṅí apí apimí urfínigfáyí nání Jemiso eaṅṅarini. Xewaninjo nání áwanṅí píráninṅí mǐríninṅí eṅagí aí “Jisasomi xogwáo, Jemisoyí ríninṅorfaní?” wíaiwiarinṅwáorini. Jisaso yá sǐyíkí imónigfá Jerusaremi ṅweagfáyo wípeṅweagfá seáyí e imóninṅorini (Wáf wurimeiarigfáwa 15:13, 21:18). Jisaso rixa aṅṅinami nǐpeyimáná xwiogwí rixa obaxí onimíapí nǐpwémáná eṅáná Jono áamá wí “Jisasomi dṅṅí wíkwíroarinṅwini.” nǐrro aí omí píráninṅí nuxfdiríná epaxípi tǐnǐ xixeni mé yarigfápi nání arfá nǐwirí nání ayí re oyaiwípoyinǐrǐ “Jisasomi píráninṅí nǐxídiríná epaxípi, ayí ripǐrfanǐ? Ripǐrfanǐ?” oyaiwípoyinǐrǐ payí rina nǐrǐrǐ eaṅṅinṅini.

¹ Jemisoni —Nioni Gorixomi tǐnǐ Jisasi Kiraisomi tǐnǐ xínáinǐnṅí nimónirǐ omiṅṅí wíiarinṅá wonirini. Nioni payí rina gí áamá Jisasomi dṅṅí wíkwíroarigfáyíné nání — Seyfíné gwí bǐ bǐ wé wúkaú sǐkwí waú apǐyíné wí eṅṅí nimóniro ṅweagfáyíné rǐnǐ. Ayfíné nání payí rina nearǐ yayí seawárenaparini.

“Iwamfó neaiwapiyarigfápi eṅṅí neaeámixipaxǐrini.” urinṅí nánirini.

²⁻³ Gí nǐrǐxímeáyíné, seyfíné rixa nǐjǐfá ripǐ imóninṅoi. Jisasomi dṅṅí nǐwíkwíroróná eṅṅí neániro rífa xídarinṅoinǐrǐ iwamfó seaíwapǐyífápipimí xwámámǐ nǐwíera nurónáyí, xeaninṅí rífa tǐnṅí ríwǐyo seaímeanfápipimí enǐ xwámámǐ wípaxí imónipǐrfárinǐ. Seyfíné nǐjǐfá e imóninṅagfa nání xeaninṅí xixegǐnǐ seaímeááná kǐkǐmí mimóní “Dṅṅí nǐfá neainǐnfápi nání rífa neaímeaarini?” yaiwírfixini. ⁴ Áamá xeaninṅí wikárarigfápipimí xwámámǐ nǐwíera núfasáná imónipaxí imóninṅípi seyfíné enǐ axípi imónipǐrfá nání xwámámǐ nǐwíera úrfixini. E neróná Gorixo gí áamá e imónírfixinǐrǐ wimóninṅípi bǐ mǐmúró nǐpǐnǐ píráninṅí nǐyǐpárominǐróná wé roárinṅigfáyíné xixeni e imónipǐrfárinǐ.

“Dṅṅí emǐ saímǐ mǐmonṅini.” nǐseaimóniríná Gorixomi rixinṅí urírfixini.” urinṅí nánirini.

⁵ Sǐnǐ dṅṅí nǐpǐkwini émǐ saímǐ mǐmoarinṅí go go “Xeaninṅí nǐmeaarinṅípi, ayí apí nání rífa nǐmeaarini?” mǐyaiwipa nerfínáyí, xewaninjo Gorixoyá dṅṅí tǐnǐ dṅṅí émǐ saímǐ e mopaxí oimónimǐnǐrǐ omí rixinṅí uríwǐnigini. Gorixo áamá nǐyonǐ yanṅí nǐwiríná sǐmǐ tǐnǐ mǐwí yanṅí ewaní nimónirǐ xwéni mǐnǐ wiarinṅo eṅagí nání ananǐ rixinṅí uríwǐnigini. ⁶ E seararinṅagí aí rixinṅí nurírfíná dṅṅí bǐ biaú nǐmori “Gorixo aga nepa nǐniapǐnǐrfeninṅoi? Mǐniapǐpa enǐrfeninṅoi?” mǐyaiwí aga xixeni dṅṅí nǐwíkwírómáná “Nepa xixeni niapǐpaxorini.” nǐyaiwirí rixinṅí uríwǐnigini. Áamá dṅṅí bǐ biaú moarinṅí go go rawírawáyo imeamfkwí nerfíná iminṅí nǐxemi urí nǐxemi bǐrǐ yarínṅípǐnṅí imóninṅagí nání ⁷ áamá óninṅí imónigfáyí bǐ re mǐyaiwipa érfixini, “Gorixomi rixinṅí uráná o ananǐ nǐniapǐnṅoi.” mǐyaiwipa érfixini. ⁸ Áamá ayí dṅṅí nǐmoróná ná bǐnǐ mamó dṅṅí náiroayirí nero moro amǐpí enǐ neróná “E oemini.” yaiwífápinǐ mé xegí bǐ xegí bǐ ero yarigfáyí eṅagí nání e mǐyaiwipa érfixini.

Áamá dǐwǐ ikeamónigfáyí tǐnǐ amǐpí mǐmúróngfáyí tǐnǐ apiaú nánirini.

⁹ Segí sérǐxímeá dǐwǐ ikeamónigfáyí re nǐyaiwiro mǐnṅí sǐṅá meakǐnǐrfixini, “Nioni Jisaso neainṅípipimí dánǐ Gorixo seáyí e nǐmǐxinṅonǐrfanǐ?” nǐyaiwiro mǐnṅí sǐṅá meakǐnǐrfixini. ¹⁰ E nerǐ aí sérǐxímeá amǐpí wí mǐmúróngfáyí re nǐyaiwiro mǐnṅí sǐṅá meakǐnǐrfixini, “Nioni Gorixoyá sǐṅwǐyo dánǐ sa ikwíarinṅáonǐrfanǐ?” nǐyaiwiro mǐnṅí sǐṅá meakǐnǐrfixini. Ará siyí pǐyí neri píeroarinṅípa ayí enǐ aninṅí mǐṅweá axípi apaxí mé pepǐrfá eṅagí nání rarinṅini. ¹¹ Seyfíné nǐjǐfárinǐ. Sogwí xaíwǐ nǐwepǐnǐrǐ

nanirfná ará yeáyf yikiaráná xegf siyfpf piyf nerf nipiérinowirfná xámi awiaxf imóninjfpf sinf mimónf xwirfá inarinjfriní. Ámá amípf wí mímúronígfáyf ení “E nerfná ámi bíf tñnf bíf tñnf nímeapaxfriní.” yaiwiarígfápf sinf nixfda nuróná sinf mé nero axfpf e pepírfáriní.

fwf oépoyinirf wímeaarinjfpf nánf urinjf nánirínf.

¹² Ámá Gorixomí xfdaríngáfa nánf xeaninjf wímeaarinjf nípimínf xwámámf níwiéra núfasáná enáná Gorixoxo yayf níwimorí dnjf níymínj imóninjfpf —Apf nánf nírfirfná “Ámá nioní dnjf síxf níyarígfá gíyf gíyo mínf wimfáriní.” ríninjfpfriní. Yayf níwimorfná dnjf níymínj apf síxf umímonfá enagf nánf ámá xeaninjf wífáyo xwámámf yarígfáyf Gorixoyá dnjf tñnf yayf wipaxfyríní. ¹³ Ámá xeaninjf wímeaarfná re mífipa éfríxíní, “Gorixoxo nioní fwf oenirí xeaninjf apf níwapíyífríní.” mífipa éfríxíní. Ayf rípf nániríní. Gorixoxo ámá wí xfómí fwf oenirí wíwapíyipaxf mimóninjoríní. Xfo ení ámáyo fwf oépoyinirf wíwapíyarínjomani. ¹⁴ Oweof, nene newanínjene wine wine pípf nánf níneaimónirfná feapá níneainirínjfpimí dánf fwf oépoyinirf nearípeaarínjfríní. ¹⁵ Apíxf níaiwí agwf nerf xírarígfápa feapá neainarínjfpf níaiwí agwfínj nerf fwf ayf níaiwíninjf xírarínjwáriní. fwf ayf níaiwíninjf níxírimáná níaiwí xwé iwiaroarínjpa fwf yárfwápfimí dánf níperane anfnarínjwáriní. ¹⁶ Gf nírfíxímeáyfné, dnjf síxf seayínjáyfné, nioní re searfápf, “Seyfné fwf oépoyinirf seáíwapíyarínjfpf pípfimí dánf marfáí, apimí dánf seáíwapíyarínjfríní.” searfápf pfnf níwiárfro yapf méwapfnípaní. ¹⁷ Pí pí nanf imóninjfpfraní, pí pí awiaxf imóninjfpfraní, gímí dánf marfáí, anfnamí dánf níneaiméaarínjfríní. Ápo Gorixoxo —O pí pí anfnamí wfá ónarínjfpf nánf mfkf íkínjoríní. Sogwf onapámígf nírfirfná sepiá imónirí rípfwf imónirí yarínjpa nímonirí ámi xegf bíf imónirí xegf bíf imónirí yarínjomani. Onf amípf awiaxf imóninjfpf anípa neaiaparínjfríní. ¹⁸ Amípf o imíxínjfpf nípimínf dánf ná bínf ayf nene aiwá níwákwínf mínfnínj oimónífpoyinirf xewanínjo “E éimígní.” wimónínjfpimí níxfdnirí oyá xwíyfá nepa imónínjfpimí dánf nene neameanínjfríní.

“Xwíyfápf xíxeni arfá níwiro neróná rípf rípf yarígfáriní.” urinjf nánirínf.

¹⁹ Gf nírfíxímeáyfné, dnjf síxf seayínjáyfné, apf nípfínf nionf searfápf seyfné ríxa níjfé imónínjagfa aiwí rípf osearímíní. Arfá owianeyínfro síjwf naníro aíf apaxf mé níwiápfínímearo xwíyfá mífipaní. Wikf ení anfní mónípaní. ²⁰ Ámá wíkf nóníro neróná wé rónínj Gorixoxo wimónarínjfpf tñnf xíxeni míyárarígfá enagf nánf rarínjíní. ²¹ Ayfnánf segf fwf sinf yayarígfápf —Bíf nánf “Onímíáriní.” yaiwiaríngáfa aiwí nípfínf píaxfnínj seaeánarínjfpfríní. Apf nípfínf emí mímeámf nero seáyf e mímonípa neróná xwíyfá ámá aiwá íwfá urarígfápa segf xwioxíyo Gorixoxo íwfánínj seaurarínjfpimí —Xwíyfá apf searfíkiemeapaxf imónínjfpfríní. Apimí nímfímíníro “Píránínj ofdnímíní.” yaiwífríxíní. ²² Yapf néwapfníro “Xwíyfá apf arfáni níwiranéna apáni yarínjwíní.” míyaiwí “Apf pí pí ríninjfpf tñnf xíxeni ofdnaneyí.” níyaiwiro xíxeni e éfríxíní. ²³ Ayf rípf nánf seararínjíní. Ámá xwíyfápf arfá níwiro aíf xíxeni méfáyf, ayf ámá xíxféáyo gf símfmanj aríge rífa imónínirí síjwf onímíápf aineníro yapf imónínjof. ²⁴ Xegf símfmanjyo xíxféá tñnf síjwf nainéní numáná apaxf mé “Gf símfmanj e rífa imóníní?” yaiwípf nánf arfá íkeamoarínjoríní. ²⁵ E nerf aíf ámá njwf íkaxf awiaxf imónínjfpimí —Apf fwf yarínjwápfimí dánf gwfnínj neayárinínjfpf neáíkwéawárfpaxf imónínjfpfríní. Ámá apimí anínj síjwf agwf níwíníro xfdarígfáyf ónínj wí mímonínjof. Arfá níwíroná dnjf arfá míkeamó pí pí ríninjfpf tñnf xíxeni níxfdíro yarfná Gorixoyá dnjf tñnf yayf wínípaxf imónínjfpf wímeanfáriní. ²⁶ Ámá wo xegf manjyo dánf nísanirí mífipa nerf aíf “Nionf Gorixoxomí píránínj níxfdírf yarínjóniríní.” níyaiwinírfnáyf, xewanínjo yapf éwapfnaríní. Xewanínjo “Gorixoxomí

píráníḡ nixídirí yaríḡníní.” nīyáiwínírí yaríḡḡpí ení ráḡnínḡ imóníní. ²⁷ Ámá negí ápo Goríxo “Ayí síyikwí míní egíáyí nioní píráníḡ nixídaríḡoi.” wíaiwiaríḡyí ríḡpí yaríḡfáríní. Uyípeayí ikeamónaríḡagí nīwíníroná arírá wiro apíxí aníwa ikeamónaríḡagí nīwíníroná arírá wiro ayá uduníḡaxí ámá Goríxomí mīxídaríḡfáyí yaríḡfáḡpí nene ení xe oneaxímeanírí mīyáiwípa ero yaríḡfáríní.

2

“Wíyo wé íkwianḡwíyo uḡwiráḡro wíyo páimímí wiro mepání.” uríḡf náníríní.

¹ Gí níríxímeáyíné, seyíné negí Ámíná Jisasi Kiraisomí —O Goríxo níḡnírí ḡweanḡpí t́níní xíxení nímónírí ḡweanḡoríní. Omí dínḡ nīwíkwíroróná seáyí e imóníḡfáyó wé íkwianḡwíyo uḡwiráḡro sípí imóníḡfáyó páimímí wiro mepa éfíríxíní. ² Ayí ríḡpí seararíḡníní. Seyíné Goríxomí yayí wianíro nání awí eáníḡe ámá waú —Wíto amíḡpí wí mímúroníḡoríní. Rapírḡpí awíaxí nīyínírí wé ramaxí síḡḡá gorí t́níní imíxíníḡwá íkíkí nínímáná fwiaṕoríní. Wíto amíḡpí mayí sa ikwíáríníḡ imóníḡoríní. Rapírḡpí kíyí ófí míní yáríḡnú nīyínímáná fwiaṕoríní. ³ Awaú fwiapáná seyíné rapírḡpí awíaxí yíníḡomí ayá t́níní yayí nīwíro “Símí re íkwianḡwí nanḡ imóníḡf rínámí ḡweat.” uríro amíḡpí mayí sa ikwíáríníḡ imóníḡomí “Xwíá yání j́erání, negí síkwí t́ḡḡ rerání, ḡweat.” uríro nerónáyí, ⁴ “Apímí dání meyírónípa yaríḡwíní.” ríseaimónaríní? Oweoi, sewaníḡyíné ríxa neyíróníro “Wiene seáyí e imónírí wíene sípí imónírí enḡwíní.” nīyáiwíroná ámá opisí anḡyó dání xwíríxí yaríná eyíroaríḡfáwa dínḡf íníní nīkwíronímáná eyíroaríḡfápa seyíné ení axíḡpí dínḡf íníní nīkwíronímáná eyírónaríḡowa. ⁵ Gí níríxímeáyíné, dínḡf síxí seayínáyíné, aríá níḡpoyí. Goríxo ámá xíoyá imóníḡrínínírí f́a nīyamíxíríná ámá xwíá t́yó dánḡf nīyíyá síḡwíyo dání ámá amíḡpí mayí sa ikwíáríníḡf imóníḡfáyí dínḡf nīwíkwíroríníḡpímí dání amíḡpí Jiaso neaíḡḡpí wí mímúroníḡfáyí imóníḡpíríá nání f́a muyamíxípa enḡfání? Ayí xegí xwíoxíyo —E ámá xíomí dínḡf síxí uyaríḡfáyó “Níḡweaṕfáríní.” uríḡeríní. E ḡweáḡrínínírí f́a muyamíxípa enḡfání? ⁶ Seyíné e neróná ámá sa ikwíáríníḡfáyó ayá wímoaríḡfáríní. Ámá xeaníḡf niseaikáríro xwíríxí oumeaneyíníro enḡf nápémí nuro opisí anḡf t́ḡḡf e seawáraríḡfáyí ḡyíḡríní? Ayí ámá amíḡpí xwíá re wenḡpí wí mímúroníḡfáyí menírání? ⁷ Ayí ení yoí nanḡf seyíné Kiraisomí xídaríḡagíá nání seanḡwiráḡríníḡpímí ikayíwí mumearípa yaríḡfárání? ⁸ Seyíné ḡwí ikaxí negí míxí ináyí Jiaso nearíḡf Bíkwyó re nírínírí eáníḡf ríḡpí, “Jíwaníḡoxí nání dínḡf sípí inaríḡfápa ámá síḡwí wíníḡf ḡyíḡf ḡyó ení axíḡpí wíríxíní.” nírínírí eáníḡf apí xíxení nixídirónáyí, nanḡf yaríḡoi. ⁹ E nisearírí aí seyíné ámá seáyí e imóníḡfáyó píráníḡf umero sípí imóníḡfáyó páimímí wiro nerónáyí, f́wí nero ḡwí ikaxí ríníḡḡpí wíaiḡkíaríḡfáyíné enḡagíá nání apímí dání xwíyíá meáríníḡḡaxíríní. ¹⁰ Ayí ríḡpí náníríní. Ámá ḡwí ikaxí ríníḡḡf nípímíní píráníḡf oxíḡdímínírí nemáná ná bímíní nīwíaiḡkírínáyí, xwíyíá ámá ḡwí ikaxí nípímíní wíaiḡkíáyí meáríníḡfápa axíḡpí e meáríníḡḡaxíríní. ¹¹ Ayí ríḡpí nání seararíḡníní. Bíkwyó ḡwí ikaxí re nírínírí eáníḡf ríḡpí, “Meáníḡfáyíné f́wí mínípaní.” ríḡḡo, ayí ḡwí ikaxí “Níwíaṕfínímearí ámá mípíkípaní.” ení ríḡḡnigíní. Seyíné meáníḡfáyí t́níní f́wí mínípa nero aí nīwíaṕfínímearó ámá nípíkírínáyí, ḡwí ikaxí ríníḡḡpí wíaiḡkíáyíné imóníḡagíá nání raríḡníní. ¹² Ayínání pí pí seyíné nerónáraní, níríronáraní, re nīyáiwíro dínḡf t́níní éfíríxíní, “ḡwí ikaxí ríníḡḡpí —Apí f́wí yaríḡwáḡpímí dání ḡwíníḡf neayáríníḡpí neaíḡweawáḡḡaxí imóníḡḡpíríní. ḡwí ikaxí ríníḡḡf apímí dání Goríxo eyeyírómí neainfáríní.” nīyáiwíro dínḡf t́níní éfíríxíní. ¹³ O ámáyo eyeyírómí nīwíríná ámá wíḡf wíyo ayá murímíxí wíaríḡfáyó xíto ení ayo ayá murímíxí xíxení xwíyíá umeáríníḡf enḡagí nání raríḡníní. E nerí aí wíḡf wíníyo ayá nurímíxírí wíaríḡfáyó xíto ení ayo ayá urímíxáná apímí dání xíxení roayíróníḡfáríní.

Ámáyo arirá mīwipa neróná “Gorixomi dīñf wīkwíronwiní.” rīnarīgíáyf nání urīñf nánirīnī.

¹⁴ Gí nīrīxímeáyíné, áamá go go wíyo arirá bī mīwí “Gorixomi dīñf wīkwíronwiní.” nīrīnīrīnáyf, o “Dīñf wīkwíronwiní.” rīnarīñfīpī surímá imóninī. “O áamá nání dīñf sīpī mīwiní ‘Gorixomi dīñf wīkwíronwiní.’ rarīñfīpīmī dānīnī eríkiemeánīpaxírīnī.” rīseaimónarīnī? Oweoi. ¹⁵ Segí sérīxímeá wo áamī wo iyá nánīranī, aiwá stá ayimī nīnīpī nánīranī, dīwí ikeamónarīñagī nīwīnīrīnā ¹⁶ amīpī xío dīwí ikeamónarīñfīpī bī mīnī mīwí re nurīrīnáyf, “Joxī ‘Nīwayírónīrī onweanī.’ nīmónarīnī. Joxī nurī ríá rīsinīnī nání iyá pánīrī agwí ímī rīyīnī nání aiwá nīrī eī.” nurīrīnáyf, “Amīpī xío dīwí ikeamónarīñfīpī nání xwīyíá e uríápī ananī arirá wīpaxírīnī.” rīseaimónarīnī? Oweoi, ráññfī imónīñfīpīnī urarīnī. ¹⁷ “Gorixomi dīñf wīkwíronwiní.” rarīñfīpī enī axīpī imóninī. Ámáyo arirá mīwí sa apīnī nīrīrīnáyf, dīñf wīkwíroarīñf apī rīxa íkwíkwí yīnī. ¹⁸ E nerī aī áamá wo re nīrīnīfārīnī, “Áamá wí Gorixomi dīñf nīwīkwírorīnā áamáyo arirá wīarīñagí aiwī nionī áamáyo arirá mīwí Gorixomi dīñfīnī nīwīkwírorīnā ‘Ayí ananīrīnī.’ nīmónarīnī.” Áamá wo e nīrīnīfá enagī aī nionī omī re urīmīfārīnī, “Joxī áamáyo arirá mīwí ‘Gorixomi dīñf wīkwíronwiní.’ rarīñfīpī nionī ‘O nepa dīñf wīkwíronwiní.’ siaiwīmī nání arīge níwapīyíáná ‘Neparīnī.’ yaiwīmīfīnī?” nurīrī áamī re urīmīfārīnī, “Joxī ‘O “Gorixomi dīñf wīkwíronwiní.” rarīñfīpī neparīnī.’ nīaiwīrī nání áamáyo arirá wīarīñfīpīmī dānī síwapīyíáná ‘O nepa dīñf wīkwíronwiní.’ nīaiwīrīfīnī.” nurīrī ¹⁹ re urīmīfārīnī, “Joxī dīñf re nīyaiwīrī íkwíronwinī, ‘Nwíá imónīño, ayí ná wonī Gorīxorīnī.’ Joxī dīñf e nīyaiwīrī nīkwírorīnā nanī yarīñagī aiwī rīpī nání enī dīñf rīmonīnī? Imíóyí enī dīñf axīpī nīyaiwīro nīkwíroro aī Gorīxo ríá ikeaarīnīfá enagī nání enīfí óf íkārīnarīgífārīnī.” nurīrī ²⁰ re urīmīfārīnī, “Majīmajíá íkārīnarīñfí roxīnī, áamáyo arirá mīwí ‘Gorixomi dīñf wīkwíronwiní.’ rarīñfīpī ‘Surímá ríá imónīnī?’ mīyaiwīpaxoxīranī? ²¹ Enīnā negí arío Ebīrīfamo sekaxí Gorīxo urífpī tīnī xīxenī xegí xewaxo Aisako sīñá íráf noga peyīnīñe dānī rīdīyowá emīnīrī yarīnā Gorīxo o e éfpīmī dānī ‘Wé rónīñorīnī.’ mīrārīpa renīñīgīnī? ²² Ayīnānī nene dīñf re yaiwīpaxírīnī, ‘Ebīrīfamo Gorīxomi dīñf nīwīkwírorīnā dīñfīnī wīkwíronfīmanī. Gorīxo urīñfīpī xīxenī nerīnā wīkwíronfī enagī nání dīñf o wīkwíronfīpī xewanīño aríá nīwīrī enīpīmī dānī yóf imónīñfīrīnī.’ yaiwīpaxírīnī. ²³ Rīpī enī yaiwīpaxírīnī, ‘Negí arío e nerīnā xío nání Bīkwíyo re nīrīnīrī eánīñf rīpī, “Ebīrīfamo Gorīxomi dīñf wīkwíróagī nání ‘Wé rónīñf imónīñorīnī.’ yaiwīñīñīgīnī.” nīrīnīrī eánīñfīpī xīxenī imónīñīñīgīnī. Ayīnānī Ebīrīfamo Gorīxo tīnī nīkumīxīnīrī emearīñf woyí ragífārīnī?’ yaiwīárīpaxírīnī.” urīmīfārīnī. ²⁴ Agwī seyíné nījíá re imónīño, “Áamá ‘Nionī Gorīxomi dīñf wīkwíronwiní.’ rarīñfīpīmī dānīnī Gorīxo ‘Wé rónīñorīnī.’ rārārīñfīmanī. Xíomī dīñf nīwīkwírorīnā xío wīmónarīñfīpī yarīñfīpīmī dānī ‘Wé rónīñorīnī.’ rārārīñfīrīnī.” Apī nání seyíné rīxa nījíá imónīño. ²⁵ Enīnā iyí ede dānī wagíá Rexapíyī rīnīñī —Í Josuao áamá waú añf apīmī sīñwí owīnārīpiyīnīrī uowárēnapáná nīpemeámī nurīfí óf wíyo uowárīñfīrīnī. Í enī axīpī Gorīxomi dīñf nīwīkwírorīnā e éfpīmī dānī Gorīxoyá sīñwíyo dānī apīxí wé rónīñfī mīmónīpa renīñīgīnī? ²⁶ Ayīnānī re rīpaxírīnī, “Áamá dīñfīpī sīnī sīxí mīnīñáná waráo piyí enīpa áamá Gorīxo e éfīrīxīnīrī wīmónīñfīpī mé dīñfīpīnī wīkwíroarīgíápī axīpīnīñfī nīmónīrī íkwíkwí yīnī.” rīpaxírīnī.

3

“Pí pí xwīyíá rarīñwápī nanīñfī ríwanīgīnī.” urīñf nánīrīnī.

¹ Gí nīrīxímeáyíné, Gorīxo áamá wīgí wīnīyo uréwapīyarīgíáyo yarīñf imīmī nīwīrīfā awayīnī mīwí eníá enagī nání segíyí wí obaxí áamáyo ouréwapīyaneyīnīro

mimónipa érixini. ² Nineneni píráníjé oyaneyinri éwáyé nóreámioarane sipíni ikárinarijwá aí áamá mañpá tñni níríná móreámioapa nerínáyé, Gorixoyá siñwíyo dáni ríxa wé róníjé imóniñorini. Pí pí íwé feapá winimínri yariñpí nání ení anani íá yamixinarinori. ³ Nene osí imani ounri neríná yariñwápi nání diñjé omoaneyí. Ainixí onimíá bí xegí mañyó síwé íkwirárarinjwápimi dáni gímíni ge ounri kinimixána maññni marfái, osí noni ení áminí warinjirini. ⁴ Ai sipixí ení xwé imónri imíjé ení eáníjé neríná níxemi urí yariñagí aiwí omíjé meariño “Áminí oumíni.” níwimónri pará onimíápi tñni aí áminí méána áminí warinjirini. ⁵ Negí mañyí ení axípi imónini. Wará nírímíni nání onimíápá enagí aí apimí dáni áamá “Seáyí e imóníjé api epaxonirini.” níriro míxí meakínarigfáirini.

Ai ríá bí onimíápi mīroáríagí aiwí íkíá xwé bí nípiní ríá nowáripaxirini. ⁶ Negí mañyí ríáníjé wearinjyirini. Sipí bí onimíá marfái, ayá wí epaxíyirini. Negí warárimí wí e enagí aiwí wará nírímíni xwirfá neaimixariñyirini. Ríá negí mañyó dáni wearinjpi —Api pípimí dáni marfái, sa ríá xwé Seteno wenfárimí dáni miróniñpírini. Api amípi nene oníná dáni néra yariñwápi rímmeninjwíniñjé neaeánariñirini. ⁷ Ayí rípi searariñini. Xámí nañwé xixegíni ayí ayí, síraní, injíraní, agwíáraní, iniigíyo yariñyíraní, áamá íwé oimónri yapemixána ayí íwé imónagíirini. Agwí ení nene íwé oimónri yapemixána anani íwé imónariñjé enagí aí ⁸ áamá go nañwé sayí yapemixarigfápa xegí mañjé ení oyapemixinimínri neríná xixení e epaxí imónini? “Gí mañjé aníjé samíjé níwíriri níra úimigíni.” níyaiwirí aiwí wí e epaxí mimónini. Mañyí sipí nání neríná kikiíá bí yariñmaní. Sidíjé áamá píyí omímí yariñpí magwí ínini. ⁹ Mañpá tñni negí Áminá imóniñjé ápo xwéomi yayí wirane áamá xíóniñjé nimónri ñweárixinri neaimixinjene wínyo ikayíwé urirane yariñwáirini. ¹⁰ Ayínáni mañjé axípámí dáni yayí wirane ikayíwé urirane yariñwáirini. Gí nírixímeáyíné, “Nene e neranéná ayí apánirini.” ríseaimónarini? ¹¹ “Iniigí símíjé sirírikí axíyimí dáni nañjé wú mearí píyaní eariñjé wú mearí epaxíirini.” ríseaimónarini? ¹² Gí nírixímeáyíné, “Íkíá pikí wínamí dáni sogwí oripí wepaxíirini.” ríseaimónarini? “Wainí uraxí wírímí dáni íkíá pikí sogwí wepaxíirini.” ríseaimónarini? “Iniigí símíjé iwamá tíjé meariñjé wúmi dáni ámi iniigí nañjé wepaxíirini.” ríseaimónarini?

Ámá diñjé émí saímí Gorixó tíñmí dánjépi moarigfáyé yariñgápi nání uríñjé nánirini.

¹³ “Nioní diñjé émí saímí morí níjéá imónri enáonirini.” yaiwinarigfá gíyí gíyí nene “Ayí wigí yaiwinarigfápi tñni xixení iyí rimóniño?” wíaiwianfá nání woxíni woxíni nemeríná awayini nimónimáná nañjé ero diñjé émí saímí nímmáná nañjé ero yariñgápimi dání api nene neaiwapíyírixini. ¹⁴ E nerí aí segí xwioxíyo dání wíyo sipí diñjé ayá wí ríá tíjé wíaiwiro nionini seáyí e oimónimínri imímí wiro nerónáyé, diñjé xenwí e nímoróná seyíné nepa imónigfápi rítí níriro míxí mímeakínipa érixini. ¹⁵ Ámá wigí wínyo sipí e níwikáriróná “Diñjé émí saímí nímorane yariñwíni.” yaiwinarigfápi, ayí añínamí ñweañoyá diñyó dání níyaiwiro yariñgámaní. Diñjé áamá Gorixomí míxídarigfáyo dání imónri áamá Gorixó nání diñjé wí mímó wíwaninjyí nánini mónarigfáyo dání imónri enjírini. Obíyíyáyo dání ení imónri enjírini. ¹⁶ Ayí rípi nání searariñini. Ámá wigí wínyo sipí diñjé wíaiwiro nionini seáyí e oimónimínri imímí wímíxiro yariñgáyé enánáyé, áamá píráníjé míñweá uyínií nero sipí xixegíni néra warigfá enagí nání searariñini. ¹⁷ E nerí aí áamá diñjé émí saímí añínamí dánjépi nímoró yariñgápi aga xegí bí imóniñagí nání ayí rípi yariñgáirini. Xámí síyikwí míní ero wigí wínyí tñni xepíxepá míróni mepí tíriro awayini yapeniñjé imónri wigí wínyí xwíyí uráná píráníjé arfá níwiro diñjé yaikiro wínyo wá bí onimíápi míwianí xwapí ayá wí níwianiróná íkíá nañna sogwí obaxí wearinjyí yapí

nimóniro wínyo wiiro wínyo símí símí e mumé nero naní ero sipí ero mepa ero yarigfárini. ¹⁸ Ámá wigf wínyf tñi xepixepá mironí mepí tinarigfáyf e yarigfápimi dáni ámá aiwá omiñf iwfá néra warigfápa nerónáyf, wé róniñf yarigfápi aiwá xwé píríprí inaríñfíníñf imóniniñoi.

4

“Seyfne sipípi nerfna Gorixomi sfmf tñni wiarigfáyfne imóniñoi.” uríñf nánirini.

¹ Segf mífxf rñiro mífxf iniro yarigfápi mfkf píyo dáni inarigfárini? “Apí meapaxonirini.” niyaiwiroweapá seainaríñpi —Apí segf xwioxfyo dáni seyfne tñni mífxfniñf inarigfápirini. weapá seainaríñf mfkf apimi dáni seyfne segf wínyf tñni mífxf rñiro mífxf iniro yarigfá menirani? ² Seyfne amípi wí náni “Omeámni.” niseaimóniri aí meapaxf mimónipa nero náni “Ámá opikimni.” yaiwiarigfárini. Amípi bñ síñwf fwf niwñirfna mmeapaxf nimóniro náni mífxf nimepero mífxf rñinarigfárini. Seyfne “Pí náni nene neaimónaríñpi mmeapa yaríñwáfani?” miyaiwipani. Gorixomi rixiñf murípa nero náni mmeaarigfárini. ³ E nerí aí segf seaimónaríñpi náni Gorixomi rixiñf nurírfna dñf naní nixirimáná mé segf weapá seainaríñpi oyaneyiniri rixiñf urarigfá enagi náni Gorixo wí arfá xixeni niseairi miseaiaparini. ⁴ Gorixomi píraníñf dñf mñwíkwíropa neróná xdíro pñni wiáriro nero náni fwñiñf inarigfáyfne, seyfne niñfá rípi síni mimónipa reñoi, “Ámá Gorixomi mífxfdarigfáyf tñni nawíni nñkumixiniro emearigfáyf, ayf Gorixoyá símí tñni inarigfáyf wí imóniñoi. Ayináni gíyf gíyf ‘Ámá Gorixomi mífxfdarigfáyf tñni nñkumixinimí oememni.’ niwimónirfna wiwaníñyf Gorixo tñni símí tñni inarigfáyf imíxinariñoi.” Seyfne niñfá api síni mimónipa reñoi? ⁵ Seyfne dñf re riyaiwiaríñoi, “Bíkwfyo re nñrñiri eáníñf rípi, ‘Gorixo xegf kwíyf negf xwioxfyo síxf neayíñfimi píraníñf susíñf memearíñfiri.’ Bíkwfyo e nñrñiri eáníñfpi surfma rñini.” riyaiwiaríñoi? Oweoi, Gorixo xegf kwíyípi ámá xfo tñni símí tñni inarigfáyo wí wípaxf menagi náni raríñini. ⁶ E niseairi aí Gorixo ayá nñeawianirfna xwapf ayá wí neawianaríñagi náni Bíkwfyo re nñrñiri eánini, “Wárfxa imónarigfáyo Gorixo pírf rakiri ámá ‘Siyikwñiñf imóniñwñni.’ yaiwinarigfáyo wá wianiri yaríñorini.” eáníñagi náni ⁷ Gorixomi símanwfyóniñf yeáyf wurñiro obo xórórí neainígniri xaíwf éf nñro o tñni mífxfniñf iniro éfrixini. O tñni mífxfniñf inaríñf éf nñseanimi unfárini. ⁸ Seyfne Gorixo tfámni úfrixini. E nerfnyf, xfo eni seyfne tfámni bñfárini. Ámá fwf yarigfáyfne, seyfne “Aríge nerí Gorixo tfámni umñiréini?” niseaimónirfna síkf wéyo xéniñaná okwírfniniñiri ígfá eánarigfápa axípi nero segf fwf yarigfápi eni okwírfniniñiri ígfá eánfpoi. Ámá dñf bñ biaú xirigfáyfne, seyfne “Aríge nerí Gorixo tfámni umñiréini?” niseaimónirfna saxf síkf mayf oíñri yaríñwápa segf xwioxfyo eni dñf sipípi tñni nixiriri yarigfápi api eni síni neainígniriñiri saxf síkf mayf inaríñfpaníñf imíxinípoi. ⁹ Segf fwf yarigfápi náni dñf sipí niseairi xwírfá nimóniro ñweápoi. Rípfá seyfne rarigfápi pñni niwíarimáná segf fwf yarigfápi náni amíxfá époi. Dñf nífá seainaríñpi pñni niwíariro kípiñf yinípoi. ¹⁰ Gorixoyá síñwfyo dáni síyikwípiayfñeniñf imíxinípoi. Seyfne e eánáyf, o seamfeyoanfárini.

“Sérfxmeáyo xwíyfá numearípani.” uríñf nánirini.

¹¹ Gf nñrñimeáyfne, seyfne xwíyfápai mñwíraríñipa éfrixini. Ayf rípi nánirini. Ámá gíyf gíyf xexirímeáyo xwíyfápai nñwíraríróñarani, xwíyfá numearíróñarani, ayf ayoní muraríñoi. Nwf ikaxf Jisaso ríñfipimi eni xwíyfápai ñwíraríro xwíyfá “Ayf nñpíkwñi mñrñini.” umearíróñiñf yaríñoi. Nwf ikaxf ríñfipimi xwíyfá numearírfnýf, ñwf ikaxf ríñfipi tñni xixeni mé xwíyfá umeararigfáyfne nimóniri yaríñoi. ¹² Ámáyo ñwf ikaxf uríri xwíyfá umearíri epaxo, ayf ná woní Gorixorini.

Ámáyo yeáyí uyimixemeari xwiríá wikixerí epaxo ná woni o enagi aí “Negí wíniyo xwiýíá umearipaxenerini.” yaiwiarigíáyíné gíyínéríani?

“Míxí míxíniapani.” uríñí nánirini.

¹³ Ámá Gorixo nání díní mímó re rarigíáyíné, “Agwirani, wíarínarani, aní xwé apimi nání nurane xwiogwí wo e niñwearanéná kodireakí nerane nígwí xwé meaníwárini.” rarigíáyíné píraníñí aríá nípoyí. ¹⁴ E rarigíáyíné wíaríná seaímeaníapí nání níjía nimónimáná ríraríñoi? Seyíné píniñí imóniñoi. Seyíné síñwiríá xenianwí yaríñípíniñí imóniñoi. Bi onimíapí niñweámáná apaxí mé anipá imónarigíáyínerini. ¹⁵ Ayínáni seyíné e mírípa nero Gorixo nání díní nímore rípiñí nírirónáyí, “Ámináo xe niñwearo oépoyínirí síñwí níneanírínáyí, nene ámí síá wí tñí niñwearane rípi yaníwáríani? Rípi yaníwáríani?” nírirónáyí, ayí ananirini. ¹⁶ E nísearirí aí wárixayíné nimónimáná e wí mírí míxí kínaríñoi. Míxí kínarigíá apíniñí imóniñí nípiñí sípírini. ¹⁷ Ayínáni rípi osearimíni, “Ámá níjía re nimóniro aiwí, ‘Nioní naní imóniñípi neríiná ayí e epaxírini.’ Níjía e nimóniro aiwí apí e mepa yarigíá gíyí gíyí, ayí ríxa íwí nero nání xwiýíá meárinipaxípi yaríñoi.” osearimíni.

5

Amípi wí mímúronigíáyo erírí winí nánirini.

¹ Agwí amípi wí mímúronigíáyíné erírí bi seaimípi aríá nípoyí. Íkíniñí sípí seaipaxí seaímeaníapí nání ñwí earo “Yeyí” ríro époyí. ² Ayí rípi nání seararíni. Segí amípi ayá tñípi ríxa dídímf inárirí rapírapí ení ríxa kwínumíñí nowárirí ení. ³ Síñá gorí tñí sírípá tñí nígiyí míkípaxí imóniñagí aí segí awí eámeámí yarigíápi ríxa nígiyí kini. Síá Gorixo ámá níyoní mí ómómíximí eníáyimí nígiyí kíñí apí segí sípí níwiéra warigíápi síñáni piaumímí erí ríá íkíáyo nowáraríñípa segí waráyo ení nowárirí eníarini. Síá yoparíyí tñí ríná amípi ayá tñípi tñí nígwí tñí mímeámí yáraríñagíá aí ⁴ píraníñí aríá nípoyí. Nígwí ámá omíñí seaiiarigíáyí tñí aiwá seamiiarigíáyí tñí nígwí omíñí seaiíaná “E seaiapaníwárini.” nuríro yoí urigíápi —Apí níwiróná bi níwákwiwo síni íá xírarigíápirini. Apí ráiawá réniñí rínarini, “Ámá ayí sípí e yarigíárini. Sípí e yarigíárini.” Ríaiwá éniñí rínaríñípi Gorixo —O anínamí dání símíñí wínigíáwayá Ámináorini. O ríxa aríá winí. ⁵ Amípi wí mímúronigíáyíné, seyíné xwíá tíyo niñwearóná sírí muní niñwearo pí pí segí íeapá seainaríñípmí dánini néra warigíárini. E neróná ámá odípi iwaní ení wimí nání oimónirí aiwá xwé níwiwo imíxarigíápa síá Gorixo xwiríá seaikíxeníayi aníni oneaímeanirí sewaniñíyíné axípi e imíxinariñoi. ⁶ Ámá wé róniñí yarigíáyo seyíné xwiýíá numeáiro píkiaríñagíá aiwí wíniyí ení wí pírf searakianiro míyaríñoi.

“Díñí síxí níniñrane Ámináo nání weníñí nerí ñweáwanigíni.” uríñí nánirini.

⁷ Ayínáni, gí nírixímeáyíné, Ámináo xegí díní tñí óf neaimówiníginirí xíto weapíne nání weníñí nero ñweáríxiní. Aiwá omíñí yarigíáyí aiwá íwíá nurárimáná yarigíápi nání díní mópoyí. Iníá earí sogwí anirí neríiná aiwá xwé imíxiníá nání weníñí nerí niñwearíná yoí nerí xegípi óñiñí oneaimonirí weníñí nerí ñweaarigíárini. ⁸ Ámináo weapíntíayi anwi ayo enagi nání seyíné ení axípi xe óf oneaimówiníginirí díní síxí níniñro weníñí nero ñweáríxiní.

⁹ Gí nírixímeáyíné, Ámináo xwiýíá míneameáripa éwiníginirí aníñúmí ikaxí míriniñpa éríxiní. Ai eyeyírómf níneairíiná xwiýíá neameáripaxí imóniño aníni bímíginirí ríxa íwí e rónapiñagí nání raríniñí.

¹⁰ Gí nírixímeáyíné, wíá rókiamoagíáwa —Awa Ámináo xegí xwiýíá onurímeípoyínirí uowárenapáná níbiro oyá xwiýíápi wuríyigíáwarini. Awa ámá wí

xeaniḡ wikáraná xwámámí nīwiróná egfápi seyfné nání siḡwepigf seaigfá enḡagi nání axípi e nero xfdípoi. ¹¹ Ai Gorixomi dḡḡf wikwíronḡwaéne dḡḡf re yaiwiarḡḡwárini, “Ámá enḡanḡf xeaniḡf wikárfagfa aí xwámámí wífáyí Gorixoyá dḡḡf tḡni yayí winipaxf imónigfáyíriḡni.” yaiwiarḡḡwárini. Seyfné Jopo yagípi nání rixa arfá nīwiro omi xeaniḡf nīwiéra úfápimi xwámámí nīwiéra núsáná enḡaná Ámináo ámi nanḡf wiáná wímeanḡpi nání nene nḡfá e imóniḡḡḡwí nání re yaiwiḡḡwini, “Ámináo ámá nání wá wianiri ayá urimixiri nerfná bi onimiápi ayikwí mīwí ayá wí wiarḡḡorini.” yaiwiḡḡwini.

“Sḡḡá romi dání rirariḡni.’ muripa éfrixini.” urḡḡf nániriḡni.

¹² Gf nīrixímeáyfné, amipi searariḡápi “Oxípoi.” nīnimóniri aiwi ripi anipaxiriḡni. “Nepa nīrariḡni.” oyaiwípoiḡniḡni nurirfná anḡnamí dánirani, xwárími dánirani, amipi wíyo dánirani, aga muripa éfrixini. Seyfné nioni e searfá apimi dání ráná Gorixoyá pírí seamamoniginiḡni amáyo “Nemfiriḡni.” nuriróná apini urfrixini. “Nemiméniḡni.” nuriróná apini urfrixini.

Gorixomi anḡḡf miní rixiḡf urfrixiniḡni urḡḡf nániriḡni.

¹³ Segfyf go go rḡniḡf nīmearfnáyf, Gorixoyá arirá oniriḡni rixiḡf urfwiniḡni. Segfyf go go dḡḡf nífá nīwinirfnáyf, Gorixoyá yayí numerí sonḡf umearfwiniḡni. ¹⁴ Segfyf go go simixí nīwerfnáyf, Jisasoyá siyikf imónigfáyfné seaipenḡweagfáwami “Einiḡni.” urfrixini. Awa nībīro Ámináooyá dḡḡf tḡni ámi wará oiniḡni rixiḡf wuriyiro ranḡf bi tḡni xwíá earo éfrixini. ¹⁵ Awa rixiḡf nuriróná dḡḡf nīwikwíroro urarigfápimi dání Ámináo ámi nanḡf wimixinifariḡni. Simixoyá fwf bi eni eno enánáyf, yokwarimf wiinifariḡni. ¹⁶ Ayinani, simixí pḡni seawiariḡni Gorixoyá nanḡf seaimixiri enfa nání segf fwf éfápi nání waroparf iniro Gorixoyá xixe rixiḡf wurimeiri inifrixini. Rixiḡf wé róniḡf imónigfáyf wuriyarigfápi, ayf anani amáyo arirá wipaxf enḡagi nání rariḡni. ¹⁷ Enḡaná wíá rókiamoagf Irajao enḡpi nání dḡḡf mópoi. O amá neneniḡf imóniḡo aiwi iniá meapa oeniri Gorixoyá rixiḡf enḡf tḡni uráná oyá dḡḡf tḡni xwíá tḡyo iniá meapa neri xwiogwí waú wo nīpwémáná enḡaná ámi emá wé wíumi dánḡf wo eni pweniniḡni. ¹⁸ O iniá ámi oeniri Gorixoyá rixiḡf uráná iniá xwíá tḡyo neri aiwá yariḡniḡni.

“Sérixímeá wí xewwini yariḡḡḡf nīwiniḡróná yumixiniḡpoi.” urḡḡf nániriḡni.

¹⁹ Gf nīrixímeáyfné, segfyf wo amá xegf imóniḡf wo Gorixoyá xwíyá nepa imóniḡpi pḡni nīwiarimi xewwini yariḡḡḡf nīwiniḡni ámi Gorixoyá táfamini obiriḡni nipemeami nībirfnáyf, ²⁰ re mówiniḡni, “Xexirímeá fwf arfki yariḡfáyf wigf fwf yariḡfápi pḡni nīwiariro ámi Gorixoyá dḡḡf owikwírfpoiḡniḡni yumixariḡf go go, o ayf aniniḡniḡni yariḡfápimi dání erfkiemeanipiri nání eri fwf xwapf éfápi ritf inipiri nání eri yariḡḡorini.” mówiniḡni.

Payí Pitao xámi eañnarini.

Payí rina áma Jisasomi diñf wikwíroarigfá wí enf nimóniro ñweagfáyf nánf Pitao xámi eañnarini. O Jisaso wiep+sagowa worini. Jisaso rixa añnamí nipeyimáná xwiogwí rixa obaxí nípwemáná enáná Pitao Jisaso yá siyikf imónigfáyo Romiyf yá gapimanowa xeaniñf ríá tñf níwikára warinañf nánf ayf enf neánro anañf Jisasomi píranañf uxdfírxinirí “Diñf sixf umímómni.” niyaiwirí payí rina eañnigini. Payí rinamí yoparípi nearfna Romí, añf xfo niñweámáná payí eaaríñfpi nánf nurirfna yumí urimíni xwiyf xá nurirí Babironí nánf uríñnigini.

1-2 Pitaoni —Nioni Jisasi Kiraisoyá wáf wurimeiaríñá wonirini. Nioni payí rina áma mí dánfyfnéniñf imónigfáyfné nánf —Seyfné éf nimiamoro píropenisí xegf yoí Podasiyf riníñfyo ñwearo Garesia riníñfyo ñwearo Kapadosa riníñfyo ñwearo Esia riníñfyo ñwearo Bitinia riníñfyo ñwearo egfáyfnérini. Seyfné nánf payí rina nírí eaaríñini. Seyfné Jisasi Kiraiso ríñfipimí xixení xfdíprí nánf ero o ragf yoxáfpámí niperfna puñfpi tñf igfánñf niseaeámoirfna segf íwf yarígfápi yokwarímí seainí nánf erí enfa nánf ápo Goríxo xegf kwíyípi seainíñfyo dánf nioniyáf imónírxinirí xegf nijfá xámi xwíá ríri sínf mimóníñáná imóníñfpi tñf xixení fá yiyamíximí seainíñfnerini. “O wá ayá wí seaiwianirí niwayíroniro ñweapíri nánf ayá wí seairí éwíñgini.” nimónarini.

“Xeaniñf seaimaaríñagí aí Goríxo yeáyf neayimíxemeanfáriní.” uríñf nánirini.

3 Nene Goríxomi —O negf Áminá Jisasi Kiraisomi xano imónirí Ñwíáo imónirí enorini. Omí yayf owianeyí. Ayf rípi nánirini. Nene Jisasi Kiraiso xwáripáyo dánf wiápnímeaní enagí nánf weníñf nerí ñweaaríñwápi “Nepa xixení neaiméanfáriní.” yaiwianíwá nánf Goríxo xegf wá xwapf neaumíxíñfyo dánf ámi sínf neaxiríñenéníñf eweanwáriní. 4 “Nene níneaiméanfáriní.” niyaiwirí weníñf nerí ñweaaríñwápi, ayf Goríxo “Nañf e e níseaimfáriní.” ríñfpi apíriní. Apí wí urf epaxf mimóní erí siyikwí mínf naníñf epaxf erí anípa bí mimónípaxf erí eníprini. Añnamí Goríxo seyfné nánf seameñweaiaríñfpirini. 5 Goríxo sfá yoparíyi imónáná yeáyf níseayimíxemearfna sípearímí seainfápi piaumímí iníwíñnigini seyfné diñf wikwíroaríñagfá nánf xegf ení sixf eáníñfpi tñf awí seameñweañfyfné enagí nánf raríñini. 6 Xeaniñf agwí ríná Goríxo xe owímeanirí wimóníñf bí onímiápi nánf xixegíñf seaimaaríñfpi ní múropaxf mimóníñagí nánf diñf ríá seaxearíñfíriní. E nerí aiwí sfá yoparíyimi Goríxo seainfápi nánf seyfné yayf seáyimi dánf seainaríñfíriní. 7 Jisasi Kiraiso seyfné mimóní diñf níwikwíró nepa xwioxíyo dánf xfomi diñf wikwíroaríñagfá níseainirí nánf xewaníño piaumímí níseainírfna seyfné yayf seamerí seáyí e seamíeyoari wé íkwianwíyo seanwíraríri emfánirí nánf agwí ríná xeaniñf xixegíñf seaimaarini. Ewayf xwiyfá sfá gorí nánf riníñf rípi nánf diñf mópoyí. Áma sfá gorí —Gorí ayf urf epaxf imóníñfpirini. Sfá apí tñf bí nímearo aga sfápi ríá nínirí gorí nápi, sínf iníñfpiñf xegípi owenirí ámi ámi ríá ikeaaríñfípa segf diñf wikwíroaríñfípi —Apí gorí tñf xixení imóníñfpi maní. Seáyí e imóníñfpirini. Apí ení axfpi xwioxíyo dánf ríá níkwíroaríñoínirí gorí rfáníñf ikeaaríñfípa xeaniñf ení axfpi e seaimaaríñfíriní. 8 Seyfné Jisasomi símímaníyo síñwí níwíñpaxf níseaimónirí aiwí diñf níwikwírooro nánf aga yayf xwiyfá tñf rípxaf mimóníñfpi seáyimi dánf níseainirí nánf íkwíeyoánaríño. 9 E nerfna Jisasomi diñf wikwíroaríñagfá nánf seaimóníñfpi —Goríxo yeáyf seayimíxemeanfápi nánf raríñini. Apí ríxa seaimaaríñagí nánf yayf seainarini. 10 Goríxo apí e nerfna yeáyf seayimíxemeanfápi nánf eníñá wíá

rókiamoagfá “Gorixo wá niseawianirfná e seainfáriní.” rigfáwa dñj “Gorixo arige nerí enfa nání rfa raríní?” niyaiwiro anñj miní yarimágf niga bagfáriní. ¹¹ Kwíyí Kiraisoyápi áwanj ínimí dání urinñj rípi, “Xámí xeanñj áamá Gorixo yeáyí seayimixemeanfa nání uowárenapínfomi níwímeámáná enáná rfwéná ámi seáyí e xegí bí imónñjpi wímeanfáriní.” Wfá rókiamoagfáwami áwanj kwíyíyo dání e urinñjpi nání awa dñj nímoróná “Yeáyí neayimixemeanfa nání uowárenapínfo gíná bñfárfani? Omí wímeanfápi arige nimóníri wímeanfárfani?” niyaiwiro yarimágf niga bagfáriní. ¹² E nero aí Gorixo awa re oyaiwípoyníri, “None wfá urókiamoarñjwápi negí tñj ríná imónñfápi mani. Ámá noneyá rfwíyo ñweagfáyí tñjíná imónñfápiríní.” oyaiwípoyníri sñjání waropárf winñnigíní. O nene nání neainñjpi, ayí xwíyíyá yayí seainpaxf agwí ríná wáf rarígfáwa kwíyí anñnamí dání wírenapñjpipimí dání wáf searímegfápiríní. Anñnajowa ení aga níjfa oimónaneyínro níwimóníro egfápiríní.

“Íkwiráfnánñj imónírxíní.” urñj nániríní.

¹³ Gorixo e neainñj enagi nání segí dñj niseaikwearípeáriníginíri píranñj pírí wiaikímí níro sñwí tñí nero re niyaiwiro, “Jisasi Kiraiso xewanñjo piaumímí ináná Gorixo wá níneawianirfná neainñjpi yopárfpi sípearímí níneairí yeáyí neayimixemeáwinñgíní.” niyaiwiro dñj níwikwímoro ñweáfríxíní. ¹⁴ Seyíné niaíwí arfá yímígf yarígfáyínñj nimóníro xwíyíyá yayí seainpaxfpi sñí majfá nimónífná “Pí pí nioní feapá ninarñjpi sa oemíní.” niyaiwiro yagfápi sñí xe oneaímeaníri míseaimónípa éfríxíní. ¹⁵ E mepa nero síyikwí bí míní íkwiráfnánñj imóníro —O seyíné xfo xegíyí imónírxíníri wéyo fá seauríñjoríní. O imónñjpa seyíné ení pí pí neróná íkwiráfnánñj nimóníro axípi éfríxíní. ¹⁶ Bíkwíyo rfwamñj re níriníri eánñjagí nání raríñjíní, “Nioní síyikwí bí míní íkwiráfnánñj imóníro enagi nání seyíné ení axípi íkwiráfnánñj imónírxíní.” níriníri eánñjagí nání “Seyíné ení e éfríxíní.” raríñjíní.

Gorixo ayá tñj imónñjpi tñí gwíññj nearoayíroñj nániríní.

¹⁷ Seyíné Gorixomí —O ámáyo mí ómómíximí nerfná áamá xwéríxa wímí símí símí e mñjwirárf ayí ayo wígf egfápipimí dání mí ómíxaxf dñforíní. Omí xwíyíyá rírimí níwirfná “Ápoxíní” níro nání sñí xwíyá rírimí nírníroná omí wáyí níwiro píranñj éfríxíní. ¹⁸ Seyíné níjfa re imónñjagfá nání raríñjíní. Gorixo segí arfowa síwí surfámá seaiékwíkwíyígfápi pñí wíarírxíníri sñjá sírípá tñíraní, gorí tñíraní, — Apí anípá imónipaxíriní. Apí tñí gwíññj searoayíroñjmani. ¹⁹ Negí Judayí wígf íwí yarígfápi Gorixo ragí pwaríñjagí níwíníri yokwarímí oneainíri sípsípí miá síyikwí míníro nípkiróná yarígfápa o xegí xewaxo Kiraiso, ragí xegí ayá tñjo níperfná puñpimí dání gwíññj searoayíroñjriní. ²⁰ Xwíarí tñí anñna tñí sñí mímíxípa enáná xámí xegí xano e éwiníginíri wimónñjpi tñí xixeni nerfná urípeañjo seyíné arírá seaimíníri nání sfá yopárfyí tñj ríná ríxa sñjání piaumímí níriní seapeñjriní. ²¹ Seyíné o seainñjpipimí dání Gorixomí dñj wíkwíroarígfáriní. O xewanñjo Kiraiso xwáripáyo dání owiápnímeaníri ámi dñj síxí numímori aga seáyí émi umíeyoanñj enagi nání seyíné omí dñj níwikwíro “O nearñjpi nepa neainfáriní.” niyaiwiro dñj níwikwímoro ñweañjoi.

“Xíxe dñj síxí yínírxíní.” urñj nániríní.

²² Xwioxíyo dání nírxímeáyo dñj síxí ouyaneyínro segí íwí yarígfápi xwíyíyá nepaxñj imónñjpipimí arfá níwiro píranñj níxídirñjpipimí dání ríxa ígfánñj eámónígfá enagi nání anñj miní xwioxíyo dání dñj síxí yínírxíní. ²³ Ayí rípi nání “Dñj síxí yínírxíní.” seararíñjíní. Seyíné ámi sñj bññj eweáfápi, ayí anípá imónipaxf enñjpi marfáí, anñj ñweapaxf imónñjpi tñí eweáfáriní. Ayí

xwiyfá Gorixoyá anijf niyimijf enjpi amáyo ámi sijnf bi ewearijfpi nánf rarijnf. ²⁴⁻²⁵ Bikwíyo dánf re niriniri eánijfpi nionf seararijfpi tñf xixenf imónijagf nánf rarijnf, “Ámá ayf ayf nñf aránijf imónigfáyfirini. Amipí amá yarijagfa nwiniro yayf umearigfápi, ayf ará siyfnijf imónini. Ará yeáyf niyipeárimáná urf yarijfpa amá eni axfpi yarigfárinif. Ará siyf urf nerfná piéroarijfpa amipí amáyo yayf umearigfápi axfpi nijnf imónarijfirini. E nerf aí Ámináoyá xwiyfápi aga anijf íníná imónijfpirini.” Xwiyfá e rinijagf nánf seararijnf. Xwiyfá api yayf seainpaxf imónijf wáf seararijwápirini.

2

“Xwiyfá Gorixoyá oxfdimniri ayá wí seaimónfwinigini.” urijf nánirini.

¹ Ayinánf segf rfá kiroarigfá nipiñf tñf yapf wiwapiyarigfá nipiñf tñf nanf riro sipí riro yarigfápi tñf sipí dñf yaiwiarigfápi tñf xwiyfápai unwirárarigfá nipiñf tñf api nipiñf rixa xwíá weyárfrixini. ² E nero niaiwf sijnf xirfáyf amijf nánf ayá wí wimónarijfpa seyfné eni axfpi xwiyfá Gorixoyápi —Api ikweakwfmf minijfpirini. Api arfá nwinri xixenf oxfdimniri ayá wí seaimónfwinigini. Gorixo yeáyf seayimixemeanfe nánf segf dñf niaiwf amijf nñfná xwé iwiaroarigfápa axfpi yóf nimóniro amipí Gorixo wimónarijfpi nánf dñf aumaúmí infrixiniri xwiyfá oyápi nánf ayá wí seaimónfwinigini. ³ Seyfné aiwá gfgf neróná awíi yarijfpi nánf nijfá imónarigfápa Ámináo dñf sipí nwinfná nanf seaiijfpi nánf rixa nijfá imónigfáyfné enjagfa nánf api e érfrixini.

“Seyfné amá Gorixoyáyfnérini.” urijf nánirini.

⁴ Seyfné Jisaso —O dñf niyimijf tñf sijnánijf imónijf worini. Amáyf “Sijná ro sipíorini.” niri emf móagfa aiwf Gorixoyá sijnwíyo dánf ayá tñjo enjagf nwiniri anj xfo mirarijfpi nánf fá yamixárinorini. ⁵ Seyfné eni sijná dñf niyimijf tñfnijf imónigfáyfnérini. Seyfné o tfáminf barfná Gorixo niseameari anj rdiyowá nánf xegf kwíyf nweapaxf wiwánijf seamirarini. Seyfné anj iwámi dánf oyá apaxfpánijf imónigfá “Gorixo wimónarijfpi nánf e niyanfwárinif.” yaiwiarigfáyfnijf nimóniro ayf Gorixo none nánf yayf oneainiri rdiyowá wiarigfápa seyfné eni Jisaf Kiraiso seaiijfyo dánf axfpi nijnf xegf kwíyf xfo wimónarijfpi nánf seiwapiyarijfpi wifrixiniri seyfné anj wiwánijf seamirarini. ⁶ Xwiyfá nionf seararijfpi, ayf Bikwíyo dánf re niriniri eánijfpi tñf xixenf imónijagf nánf rarijnf, “Arfá époyf. Gorixonf amá sijná anj nmiriróná sijná awiaxf wo xámi nimearo iwamfó twayiroarigfápa nionf eni amá wo gf Saionf nweagfáyo umenweanfa nánf nurfpearfná sijná ayá tñf imónijf wo nimeari iwamfónijf twayiroarijnf. Omf dñf wikwírogfáyf ayá nwiniri ‘Pí nánf wikwíronjárani?’ wí yaiwiprfámani.” niriniri eánijfpi nionf seararijfpi tñf xixenirini. ⁷ Ayinánf dñf wikwíroarigfáyfné nánf sijná o ayá tñjo imónini. E nerf aiwf dñf miwikwíropa yarigfáyf Bikwíyo re niriniri eánijfpi tñf xixenf egfawixini, “Sijná anj mirarigfáwa ‘Sipíorini.’ niri emf mogfo Gorixo nimeari iwamfó twayiroño imónijfirini.” niriniri eánijfpi tñf xixenf egfawixini. ⁸ Amá dñf miwikwíroarigfáyf nánf rípi eni niriniri eánini, “Sijná o, ayf amá nóreámioari ná eániri nikiripeániri ná eániri yarigfónijf imónini.” niriniri eánini. Ayf rípi nánirini. Gorixoyá xwiyfápi nwiákiro nánf nóreámioari nánijf eánarigfárinif. Eníná Gorixo e érfrixiniri urfpeagfirini.

⁹ E nerf aí eníná Gorixo amá xegf imónigfáyf nánf rinjpa seyfné nánf eni xixenf axfpi re niriniri eánini, “Ámá gwí wíri xfo xegf imónfwiniginiri fá yamixárinijnijf imóniro mixf ináyf xfoyá apaxfpánijf imónigfáyfnijf imóniro amá gwf mónigfá ‘Xfo wimónarijfpiñf éwanigini.’ yaiwiarigfáyfnijf imóniro amá xfoyá imónigfáyfnijf

imóniro egfáyáriní.” nírínirí eáninípi seyíné nání xixení ríniní. Gorixo —O seyíné sá yinínímíní píní níwíarímí níbíro xegí wíá ókiárínímíní nweapírfá nání fá seaumírínoríní. O seyíné awiaxí seáyí émi imóniní xfo seainípi ámáyo áwaní urírxinírí apí apí imónírxinírí searípeaníríní. ¹⁰ Eníná seyíné Bíkwyo “Ámá sipfá imónigfáyáriní.” nírínirí eáninípi tñí xixení nimóniro aiwí agwí ríná ríxa ámá Gorixoyáyíné imóniní. Bíkwyo ríninípa xámí Gorixo ayá miseawianíníyíné aiwí agwí ríná ríxa ayá seawianaríníyínéríní.

“Ámá Gorixo nání majfá imónigfáyí tñí nínwearóná pírániní éfríxiní.” uríní náníríní.

¹¹ Gí díní sixí seayínáyíné, ení rírémixí niseairí re seararíniní, “Seyíné aní mí dáníyínéniní nimóniro xwíá rírímí urínigfáyíné íeapá seainarínípi xe oneainírí sijnwí mívínípaní. íeapá seainarínípi díníyo sipí seaikíxémínírí yaríní enagí nání raríniní. ¹² Seyíné ámá Gorixo nání majfá nero nání émá imónigfáyí tñí e nínwearóná pírániní wé rónínípiní éfríxiní. Émáyí ikayfwí niseairóná ‘Ámá rikíkírfó yarígíyínéríní.’ searfá aí seyíné wé róniní imóninípiní yarínagfá sijnwí niseaníro nání sá Kiraiso ámáyo mí ómómíximí winí nání bínfáyímí omí seáyí e umíeyoaro ‘Joxí ríxídarígíyí xenjwí rínwáríní.’ ríro epírfá nání pírániní e éfríxiní.” seararíniní.

“Ámá seáyí e seaimónigfáyo ínímí wurínírxiní.” uríní náníríní.

¹³⁻¹⁴ Seyíné Ámináo wimónarínípiní oxídaneyíníro ámá seamenweapírfá nání imónigfá ayí ayo ínímí símanwíyóniní yeáyí wurínírxiní. E nero míxí ináyí seáyí e imóniní gapímaní níyoní seáyí e wimóniní enagí nání omí símanwíyóniní yeáyí wuríníro gapímaníyí ení ámá íwí yarígíyáyo pírí umamoro naní yarígíyáyo seáyí e umero oépoyínírí urípeaníyí enagí nání ayo ení símanwíyóniní wuríníro éfríxiní. ¹⁵ Gorixo seyíné nání re níyairí wimónarínagí nání raríniní, “Ámá nioní díní níkwíroarígíyí naní nero ínímí e níwurínínípiní dání ámá majfá níkaríníro wígfí majfá imónigfápiní dání yapí níríro ‘Gorixomí díní wíkwíroarígíyí síwí sipí yarígíáríní.’ rarígíápiní saníarírxiní.” níyairí wimónarínagí nání raríniní. ¹⁶ Gapímaníyo ínímí níwuríníroná Jisaso seainípiní dání íwí nání áxenwaríniní míseainíníyíné enagí nání ámá “Nene áxenwarí minípa enagwí nání íwí ananí yaníwíní.” níríro yarígíápa mepa éfríxiní. Ámá “Gorixo wimónarínípiní oyaneyí.” níwimóníro ínímí níwuríníro nání íwí epaxí imóninípi mé yarígíápa seyíné ení axípi e éfríxiní. ¹⁷ Ámá níyoní wéyo nínwíríríro sérixímeáyo díní sixí uyíro Gorixomí wáyí wíro míxí ináyí seáyí e imóniníomí wéyo nínwíríríro éfríxiní.

“Kiraiso sínwepígfí neainípiní xídfírxiní.” uríní náníríní.

¹⁸ Xínáíwániní nimóníro omíní wíiarígíyíné, segí bosí seamearígíáwa nání wáyí níwíro ínímí níwuríníroná naní niseamero awayíní seairígíáyoní marfáí, uyínií niseaikáriró seamearígíáyo ení ínímí wuríníríní. ¹⁹ Ayí rípi nání raríniní. “Gorixo wimónarínípi apírání?” níyairíro sa apíní oyaneyíníro nání “Pí pí xeaníní neaikáraná díní rfá neaxearínípi ayí anáníríní.” níyairíro xwámámí níwírínáyí, Gorixo yayí wíaríní enagí nání ananí bosowamí wurínírxiní. ²⁰ Íwí yarínagfá niseaníro uyínií seaikáranáyí, seyíné xwámámí wíagfá aiwí “Gorixo nene xwámámí wíarínagwí nání ananí yayí seáyí e neameníaríní.” ríseaimónaríní? Oweo! E nerí aí seyíné naníní yarínagfá aiwí uyínií seaikáraná xíxe míví xwámámí níwírínáyí, Gorixo yayí wínpaxípi yaríní. ²¹ Gorixo seyíné e éfríxinírí wéyo fá seaumíríníriní. Ríniní seyíné meapaxí imóninípi Kiraiso nímeárínírná ríniní seyíné ení surfámá nímeáríníroná epírfápi nání sínwepígfí seainí enagí nání raríniní. ²² O Bíkwyo “Íwí bí mepa erí xegí manípa tñí yapí bí mírípa erí eníriní.” nírínirí eáninípi

tíni xixeni enjiginí. ²³ Omí ikayíwí umeararíná xíto ení wí xixe ikayíwí murípa erí omí ríniní wiaríná “Soyíné miyíto ráraríniníyo ríxa uríkwínipíráoi.” murípa erí Goríxomi —O áamá niyoní wigí egíapí tíni xixeni pírf umamoarínoríni. Omí díní níwíkwírorí “Ayí nioní nífapí nání pírf umamoníaríní.” yaiwirí enjiginí. ²⁴ Nene íwí enwápi nání Goríxo pírf níneamamorínáyí xixeni imónimínirí ení aiwí o nene pírf neamamómínirí éfpí Kiraisomí pírf umamóáná o ríniní nímeari yoxáfpámi dání penjiginí. Áamá piyí síní íwí bí mepa yarígfápa seyíné ení axípi ero áamá síní nweagíáyí amípí xwapí yarígfápa seyíné ení axípi wé róniní imóninípi ero éfríxiní penjiginí. Omí iwaní nímepero pikigíáyo dání segí wára ríxa naní ininagí nání “Apí e éfríxiní.” seararíníni. ²⁵ Eníná síní Jisasomí díní níwíkwíropa neróná sipísipí xiáwomí píni níwiárimí niníjía neánowiríná yarínípa yagíáyíné aiwí agwí ríná segí seáwo —O dínípi awíniní seamenwearínoríni. O tínmíní níbéro nání ríxa píraníní nweanói.

3

“Apíxíwayíné oxowamí yeáyí wurínífríxiní.” uríní nániríní.

¹ Apíxí oxí meánigííwayíné ení axípi segí oxowamí yeáyí wurínífríxiní. Segí oxí wa xwíyíá Goríxoyápi pírf wiaíkmí yarígfáwa enánáyí, awa ení sewayíné yeáyí níwuríníro wé róniní yarínagíá sínwí níseaníniníyo dání díní níkinimóníro “Xwíyíá apí neparíní.” yaiwífríá nání “Yeáyí wurínífríxiní.” seararíníni. Sewayíné xwíyíá Goríxomí díní owíkwíropoyínirí imóniní bí murarínagíá aiwí ² awa sewayíné síyikwí bí mínigííwayíné ero Goríxomí wáyí wíro yarínagíá sínwí níseaníróná awa ení axípi díní wíkwíropaxí enagí nání raríníni. ³ Sewayíné “Aríge nerí negí díá awíaxí imónífréniní?” yaiwíro “Aríge neríná awíaxí imónaní nání nígwí yeyí nerí ipínaníréwíní?” yaiwíro “Aríge nerí awíaxí imónaní nání aikí aipíyí yínaníréwíní?” yaiwíro mepa éfríxiní. Okiyíá niníroná segí waráyo seáyírwámí dáníni okiyíá minípaní. ⁴ Xwíoxíyo íníní nání ení díní nímoró okiyíá ínífríxiní. Xwíoxíyo íníní okiyíániní inarínípi, ayí sewayíné xwíoxíyo ríá ápiáwí míseawé sa piyíá níseaweárinípmí dání okiyíániní inarígfápiríní. Apí wí anípa mimónípaxí enagí nání Goríxoyá sínwíyo dání ayá tíni imóninípiríní. ⁵ Apíxí enínaní “Goríxo wimónarínípmí oemíní.” yaiwiagííwa —Íwa “Goríxo nearínípi xixeni neainíaríní.” níyaiwíro díní wíkwímoagííwaríní. Íwa ení axípi wigí xiagwowamí yeáyí níwurínírinípmí dání xwíoxíyo ínírwámíní okiyíániní inagíaríní. ⁶ Seraí yagípi nání bí osearíníní. Í xegí xiagwo Ebírfámomí yeáyí níwurínírná aríá níwirí “Ámínáoxíní” uragíriní. Sewayíné amípí wí nání wáyí bí mepa nero píraníní nerónáyí, síwá réniní inaríníni, “Seraí yagípa newanínene axípi imóniníwíní.” Síwá éniní inaríníni.

“Oxoyíné apíxíwamí píraníní uméfríxiní.” uríní nániríní.

⁷ Apíxí meagíoyíné ení segí apíxí tíni nawíní níjwearóná “Apíxíwa imónigíápi, ayí apírfaní?” níyaiwíro níjía imónigíá apí tíni xixeni níwíwapíyíro nawíní nweáfríxiní. Apíxíwa oxoyíné tíni xixeni ení neáníro mepaxí enagí nání seararíníni. Goríxomí ríxiní urarígfápi aríkwíkwí míseaipe ení nání “Negí apíxíwa ení díní níyímíní imóninípi meapírfíwaraní?” níyaiwíro wé íkwíawíyo nwinífríxiní.

“Sípí seaikáríagíá aiwí naníní wífríxiní.” uríní nániríní.

⁸ Repíyí nísealéra úapi, ayí nípmí rípi éfríxiní seararíníni. Píraníní nítwáyróníro nweáro xixe díní sípí íníro xexíxexírfímeáyí díní síxí yinarígfápa axípi xixe díní síxí yíníro wá wíaneníro seáyí e mimóní síyikwíniní nímóníro nweáro éfríxiní. ⁹ Áamá uyíní seaikáríáyo pírf numamoro axípi xixeni níwíkarípa ero

xwiyápai seanwiráráyo axípi xixenti pírf numamoro xwiyápai mñwiráripa ero neróná áamá sipí seaikárarigfáyo Gorixo nanj owinrí rixñj urífrixñi. Gorixo seyñé nanj seainfa nání áamá ayo e wífrixñiri wéyo fá seaumríñj enagí nání seararññi. ¹⁰ Bìkwíyo dání re nrññi eánñagí nání rarññi, “Áamá ‘Nioní yayí nññi kikiá onweámñi.’ nñwimónírná re yaiwíwññi, ‘Gí manjpa tññi xwiyá sipí imónñipi rññi mexoámopa eri yapí bñ rññi mexoámopa eri oemñi.’ yaiwíwññi. ¹¹ Sipí imónñi yarññipi wé fá nñmíxeánñi nanj imónñipi éwññi. ‘Áamá nññi tññi arige piyá nñwírnñi ñweaanwárfani?’ nñyiwiri api e imónñwanññi anññi minñ iponññi. ¹² Ayí rññi nání e éwññi. Ámíná Gorixo wé rónñi yarigfáyo sññwí wññaxídnñi inñá xñomí rixñj urarigfápi nání arfá okiarí umónñi yarññi. E nerí aí sipí yarigfáyo wikí wónarññi enagí nání e éwññi.” Bìkwíyo e nrññi eánñagí nání rarññi.

Nanj yarññipi dání rññi neaiméarñá epaxpi nññi.

¹³ Seyñé nanñi oyaneyññi anññi minñ xídarññi, gñyí rññi seaiapífrññi. ¹⁴ E nñsearññi aí seyñé wé rónñi yarññi nání rññi seaimeáagí aiwí ananñ yayí seainññi. Bìkwíyo rññi “Seyñé áamá sipí seaikárarigfáyí óf nerí dnñi yanipaxí seaíwápnñi óf mepa nero ayá ípñi mñwiráripa nero rññi éfrññi. ¹⁵ Xwioxíyo dání ‘Kiraiso gí Ámínáorññi.’ nrññi dnñi sññi inññi.” Seyñé “Gorixo yeáyí nñneayimíxemeaññi e neainññi.” nñyiwiro dnñi wikwímoarigfápi nání áamá yarññi seaí fá ayí ayo repñyí wífrí fá nání dnñi neñwípero ñweáfrññi. Seyñé api nání repñyí nñwiróná ímí tññi murípa nero “Jisaso áamá ayí nání ení mñpepa reññi?” nñyiwiro awayini nñpení xwiyá urífrññi. ¹⁶ Seyñé e neróná áamá seyñé Kiraiso tññi nawíni nñmónñi nání nanj yarññi sññwí nñsearññi aí ikayíwí seameararigfáyí rññi “Nñpíkwññi murññi.” nñyiwiro ayá winífrí fá nání seyñé repñyí nñwiróná rññi wairífrí inipaxí imónñi bñ murípa éfrññi. ¹⁷ Ayí rññi nánñi. Gorixo xe rññi oseaiméaññi nñwimónñi, seyñé nanj yarigfápi dání rññi seaimeááná ayí ananññi. Sipí yarigfápi dání rññi seaimeááná xixenti Gorixo “E éfrññi.” wimónñi mññaxídarññi nání seararññi.

“Kiraiso negí íwí yokwarimí neaimññi penññi.” urññi nññi.

¹⁸ Kiraiso enñpi nání bñ orññi. O Gorixo negí íwí yarññipi yokwarimí neaimññi nání rññi nñmeaññi nawínanñ penññi. Sñyikwí mññi sñyikwí inññwaéne Gorixo tññi nawíni piyá neawírnñi nání penññi. Áamá wará írññi píkgí fá aiwí kwíyíyo dání ámí nñwíapññi ¹⁹⁻²⁰ apimi dání nurí áamá piyí fá dnñi gwññi ñweagfáyo —Ayí Nowao tññi o sipíxo imíxarññi Gorixo “Pírf umamóimññi.” nñyiwiri aí wigí rññi kíroarigfápi nání axíná ipipññi mñwípa enáná pírf wíakímí egífrññi. O ayo nurí wáfrññi. Áamá sipíxo mññi píxemoánñi áamá obaxí marfái, wé wíumí dnñi wáfrññi wo apññi nñpíxemoánñi nání inññi waxíyo mññamí sññi egíwixññi. ²¹ Inññi waxí api áamá agwí rññi wayí meáfáyo yeáyí uyimíxemeaññi nání neaiwápnñi. Áamá wayí nñmeaññi kíyí xénñipi emí kwírnñi yarigfámaní. Ayí xwioxíyo dání Gorixomí rénñi uraññi yarigfáññi, “Jisasomí nuxídnñi wairífrí inipaxí imónñi bñ yaníwámaní.” énñi uraññi yarigfáññi. Ayí píyo dání marfái, Jisasi Kiraiso wíapññi meaññi dání yeáyí neayimíxemeaññi. ²² O aññamí nání rññi nñpeyirí Gorixomí wé náumññi ñweaññi. Gorixo fánñi wíepññi enagí nání aññamí ñweagfá gñyí gñyí aññaññi, enñ eánñi imónñi, néní tññi, nññi omí sñmanñi wayí wurññi.

4

“Íwí xámi yagfápi sini mepani.” uriní nánirini.

¹ Kiraiso xfomt upikíaná rfniní meaní enagi nání seyíné eni dñí xfo “Naní imóninípi yarináoní aí ananí rfniní omeámíni.” niyaiwiri ía xrinípa seyíné eni axípi ía nixiriri dñí ikwíróríxini. Ámá ríxa rfniní meáfáyí íwí yarigfápi pñni wiárigfá enagi nání dñí api ía nixiriri ikwíróríxini. ² Rfniní meáfáyí íná dání igí sini sñwí nainenro niñwearóná feapá ámá winarinípi “Oyaneyi.” niyaiwí Gorixo e éríxiniri wimónarinípi “Oyaneyi.” yaiwiarigfáriní. ³ Ayí rípi nání searariníni. Xámi seyíné ámá Gorixoyá mimónigfáyí feapá winána rikikíró yarigfápa néra ugfápi ríxa apáni egfáriní. Rikikíró seyíné néra ugfápi, ayí rípirini. “Íwí oinaiyi.” niyaiwiniro oxí wo tñni apíxí wí tñni nipoga uro feapá néra uro iríwá ikáriníro ámá sñwí anigfe dání piaxí weánipaxí imóninípi ero iniigí papíkí yarigfápi xwapí niro segí ñwíá niñmeróná Gorixo xwiríá winarinípi ero egfápi, ayí apirini. ⁴ Ámá Gorixoyá mimónigfáyí seyíné ríxa o wimónarinípi xfdíro ayí tñni nawíni síwíniní aríkí sini miponípa ero yariníagfá nání dñí ududí nero xwiýfapai niñseañwiráriníro aiwí ⁵ ámáyo mí ómómíximí éimiginiri nání nimóniri weniní neri ñweañomi —O pegfáyo tñni sñí ñweagfáyo tñni nawíni mí ómómíximí eníorini. Omí wigí egfápi nání “Api nání enwáriní. Api nání enwáriní.” repiyí niwiéra upíríá enagi seyíné ikayíwí seameararigfápi nání wáyí niñseainípani. ⁶ Ayí rípi xixeni imóninífa nání xwiýfá yayí winípaaxípi Jisaso ámá ríxa pegfáyo aí wáf uriníniginí. Pegfáyí sipí sini xwíá tño niñwearóná egfápi nání Gorixo pírf umamonípimi dání pegfá aiwí o wimónarinípi tñni xixeni ámi dñí síxí umímóáná wiápnimeárixiniri wáf uriníniginí.

“Gorixo seaiapinípimi dání píraniní inírixini.” uriní nánirini.

⁷ Amípi nñni ríxa anípa imóninífa nání añwi e imónini. Ayínáni Gorixomí xwiýfá rírimí niwiriná píraniní urípírfá nání niñpíreaniri ero sñwí tñni ero éríxiní. ⁸ Api nero aí rípi añipaxí imóninípirini. Ámá dñí síxí uyinarigfá wo wíomi íwí wíkaráná apaxí mé yokwarímí wiáriní enagi nání séríximéayí tñni dñí síxí niyinírná xwapí ayá wí dñí síxí yinírixini. ⁹ Xixe nipemeánimi úrírxini. Xixe nipemeánimi numáná ríwéná aníñumí ikaxí mirinípa érírxini. ¹⁰ Gorixo seyíné woxini woxini píraniní menírixiniri xixegíni imóniní síxí seamímonípi ríxa tígíyíné enagfá nání apimi dání arírá inírixini. Bosíwí awiaxo xegí boso wéyo ía umirinípi tñni píraniní yarinípa seyíné eni Gorixo wá niñseawianiri xixegíni imóniní seaiapinípi tñni axípi nero píraniní arírá inírixini. ¹¹ Xwiýfá xfoyápi rípaaxí imónírixiniri síxí umímoní gíyí gíyí api xixeni rírixini. Arírá wípaaxí imónírixiniri síxí umímoní gíyí gíyí ení eániní Gorixo e éríxiniri weámíxinípi tñni wírixini. Seyíné Jisasi Kiraiso ení eániní seaimíxíagí yarigfápi nípimi dání Gorixomí seáyí e umepírfá nání api e éríxiní. Aniní íniná seáyí e imóniri amípi niyoní seáyí e wimóniri epaxo, ayí orini. “E imóníwiniginí.” nimónariní.

“Rfniní niñmeafná yayí seainíwiniginí.” uriní nánirini.

¹² Gí dñí síxí seayiníyíné, xeaniní iwamífo seaíwapíyipíri nání ámá seaikárarigfápi rfaniní seanariníagi aí “Rfaniní nene neanariní rípi Jisasomí dñí wíkwíroarigfá wíyo míwímeaarínípirini.” niyaiwiro dñí niyága mupani. ¹³ Kiraiso níkniri seáyí e imóninípi piaumímí ináná dñí nífá bí onímiápi niñseainí xwapí ayá wí seainínfá nání rfniní omí wímeanípi seyíné eni axípi seaímeaaríníagi nání yayí seainíwiniginí. ¹⁴ Kiraisomí xfdaríníagfá nání ikayíwí seamearánáyí, “Gorixo naní neaimíxíñene enagwí nání rífa neáimeaarini?” yaiwírixini. “Kwíyí Gorixoyápi —Api seáyí e imóninípirini. Api nene neakíkayonírfani?” yaiwípaaxí enagi nání yayí seainíwiniginí. ¹⁵ Seyínéyá wo ámá píxíwirífo enípimi dáníraní, íwí enípimi

dánirani, uyínié enjípimi dánirani, mímáyó enjípimi dánirani, apimi dáni pírf umamóána ríninjí mearinjagi níwinirínáyí, “Ayí anani imóninjípirini.” mýaiwipani. ¹⁶ E níseariri aí segí wo “Kiraisomi xídarinjagi nání oyá imóninjíyí worini.” ríninjagi nání ríninjí mearinjagi níwinirínáyí, o ayá mýwinipa neri “Kiraisoyá yof nioni eni wírininjáoniríani?” níyaiwiri Gorixomi yayí wíwinigini.

¹⁷ Ayí rípi nání seararini. Gorixo áamá níyoní mí ómómiximí enfa nání ríxa añwi erini. Xegí imónigíayo xámi ayo xwíríxí umenárini. Áamá xíomi díni wíkwíroarinjwaéne xámi níneaímeámána ayí áamá xwíyá Gorixoyá yayí winipaxí imóninjípi pírf wiaikímí wiarigíayo ayoyí apa arige wímeanírfani? ¹⁸ Bíkwiyo re níriní eáninjagi nání rarinini, “Áamá wé róninjí imónigíayí Gorixo siní yeáyí muyimíxemeapa enjímí ríninjí nímearínáyí, áamá Gorixomi ríwí umoro íwí ero yarigíayí aga arige wímeanírfani?” ríninjagi nání rarinini. ¹⁹ Ayínáni áamá Gorixo ríninjí xe owímeaniri síjwí wínarinjíyí nanj imóninjípirini nero “Nene neaimíxíno — O pí pí neararinjípi xixení símf e nítiniri neaiarinjorini. Píráninjí neamepaxorini.” níyaiwiro omí wíkwíarínírxini.

5

Jisasoyá síyikí imónigíayo wipenweagíawami urinjí nánirini.

¹ Ayínáni Pitaoni —Nioni Kiraiso ríninjí nímeari péána síjwí wíwinjá wonirini. O níkinimí weapána seáyí e o imóninjípi nioni eni o tñí nawíni imónimfa nání imóninjá wonirini. Nioni eni síyikí Jisasoyá imónigíayo wipenweámfa nání imóninjá woni enagi nání segí wipenweagíoyíné enj ríremíxí bí oseaimini. ² Sipísipí píraninjí mearigíáwa mearigíápa áamá Gorixoyá imónigíá soyíné tñí njweagíayo axípi píraninjí umenweárfixini. E neróna “Símeaxídfí neaiarinjagífa nání owianeyi.” mýaiwipa ero Gorixo wimónarinjípimi dání níxídfíro “Negí díni tñí owianeyi.” yaiwiro érfixini. “Bí oneaiapípoyiniri aríra owianeyi.” mýaiwipa ero símf níxeadípenirinjípimi dání aríra wiro érfixini. ³ Soyíné seáyí e níwimóniro áamá Gorixo umenweárfixiniri wéyo seaiapinjíyo páimimí mýwipa ero síwí nanj íkaninjí seaipaxí imóninjípi wíwapíyiro érfixini. ⁴ Soyíné píraninjí e nerónáyí, sipísipí mearigíá níyoní seáyí e wimónino —O Kiraisorini. O síjání weapána áamá nífa neróna wíarí ní múro xopírarí níwiróna nígwí mearigíápa soyíné eni ína axípininjí níkinimáná urí mimóninjí bí mearfírfini.

Íwí síkinjowami urinjí nánirini.

⁵ Íwí síkinjoyíné eni seaipenweagíawami yeáyí wurínírfixini. Gorixo áamá “Nioni seáyí e imóninjáoniríani?” yaiwinarigíayo pírf mákímí neri áamá “Nioni seáyí e mimóninjáonirini?” yaiwinarigíayo wá wíanarinjí enagi nání noyínéní “Negí wí seáyí e níneaímónirínáyí, ananirini.” yaiwiro “Xínáíwanéninjí nímonírane omíni owianeyi.” yaiwiro érfixini. ⁶ Ayínáni Gorixo xegí ríxa nímonáná seáyí e neaimíxíwíwinigini “Síyikwírininjí imóninjáwíplane Gorixo xegí enj eáninjí tñí neamejweapaxoríani?” níyaiwiro ínimí yeáyí wurínípoyí. ⁷ O áamá xegí imónigíayo píraninjí umearino enagi nání amípi seyíné ududí seainarinjípi omí íkwíkwarímí wíayípoyí.

⁸ Pusí sayí raioníyí ríninjípi nanjwí roanímínrí nání awí níra warinjípa seyíné tñí míxí inarigífo —O, ayí oborini. O axípi e seaiminiri yarinjagi nání síjwí tñí neróna síjwí míxí nero rórfixini. ⁹ Seyíné níjfa re imónino. Séríxímeá xwífa ríri nírimini njweagíayí ríninjí seyíné seaímeaarinjípa axípi ayo eni wímeaarinjí enagi nání seyíné Gorixomi díni wíkwíroarigíápi enj síxí neámíxiníro obomí pírf mákírfixini. ¹⁰ Rína bí onímíapi nání seyíné ríninjí nímeámána enána Gorixo —O wá aninjí

miní neawianariḡorini. Kiraiso rixa níkiniri seáyi e imóniḡipi seyíne eni o tñi ikárinḡíáyné enḡáta nání axípi imóníírixiniri wéyo ía seaumiriḡo, ayí orini. O seyíne ía seawearímixiri píraníḡí sḡkḡkḡ seomixiri ení sixí seaeámixiri Kiraisomi xídaríḡápi miwáramopaxí seaimixiri eníáriní. ¹¹ O aníḡí íníná amípi niyoni seáyi e wimóníwiniḡini. “E imóníwiniḡini.” nimónariní.

¹² Nioni Sairaso —O negí nírixímeá dḡḡí uḡwiráripaxí imóniḡí worini. O saní ninirápiri ríwamiḡí neariḡípimi dání nioni xwiýíá onímiá rípi ení rirémixí seairí áwaní “Gorixo wá níseawianiri seaiḡípi aga xixeni apirini.” seariri yarini. Nioni searíápi dḡḡí ía níxiriro ení neániri ḡweáírixini.

¹³ Jisasoyá siyikí imóniḡíá Babironíyo ḡweagíáyi —Ayí seyíne tñi nawíni Gorixo ía seayamixáriḡíyirini. Ayí yayí seawárenaparini. Gí íwí Mako eni yayí seawárenaparini. ¹⁴ Sewaniḡíyíne yayí niniróná xwioxíyo dání yayí óf eáneníírixini. “Kiraiso tñi nawíni ikárinḡíá niyíneni oyá dḡḡíyo dání níwayiróniro ḡweáírixini.” nimónariní.

Payí Pitao ríwíyo eañnarini.

Payí rina áma Jisasomi dñf wíkwíroarigfá wí enf nimóniro ñweagfáyf nánf Pitao ríwíyo eañnarini. O Jisaso wiep+sagowa worini. Jisaso ríxa añnamf nipeyimána xwiogwf ríxa obaxf nípwemáná enáná mimónf uréwap+yariyfáyf obaxf Jisasoyá s+yikf imónigfáyo níwímearo xenwfnf xenwfnf re urarigfápf nánf, “Jisaso xwiogwf obaxf yómñf néra nurf nánf ámf níweap+níámantf.” urarigfápf nánf Pitao arfá níwírñf ayf mimónf uréwap+yariyfáyf urarigfápf ríwfmñf mamoro Jisaso neaímeanf mfkone urñwápf aññf fáf xñro éfrñññf payf rina nññf eañññf. Pitao xfomf Romíyo dánf píkífrñf añwí e enáná eañññf.

¹ Saimonf Pitaonf —Nionf Jisaf Kiraisoyá xñáñññf nimónñf omñf wiirf wáf wurimeirf yarñwáf wonññf. Nionf payf rina seyñé Goríxoyá dñf tñf dñf wáf wurimeiarñwáone fáf nixñirane wíkwíroarñwápf fáf nixñiro wíkwíroarigfáyñé nánf —Seyñé wé rónñf Jisaf Kiraiso —O negf Nwáf imónñf yeáf neayim+xemeaarñño imónñf enorñf. Seyñé wé rónñf o imónñfpmñf dánf dñf wíkwíroarigfáyñérñf. Seyñé nánf payf rina nearf mónaparññf. ² “Nijfá seyñé Goríxo tñf negf Ámíná Jisaso tñf awáf nánf imónigfápfmñf dánf Goríxo wáf ayáf wí seawianñf seyñé nñwayñronñro ñweapñf nánf ayáf wí seairf éwñññf.” nimónarñf.

“Goríxo e imónññññf fáf yiyam+ximf neaññenerññf.” urññf nánñññf.

³ Nwáf imónñño xegf enf sxf eánñññf tñf xññf nerf amípí nene dñf nñymñf imónñrane síwf ámaf omf píranñf nñññññf epaxñf erane yanf wáf nánf imónñf nñññf ríxa neaiapñññf. Apiaú e yanf wáf nánf nijfá o —O seáyf e imónñf s+yikwf mínf íkwíráññf imónñf enñpmñf dánf nene enf axñf imónññññf wéyo fáf neaumññññf. Nijfá o nánf xññf imónñwápfmñf dánf amípí apf neaiapñññf. ⁴ O seáyf e imónñf s+yikwf mínf íkwíráññf imónñf enñpmñf dánf “E e nñseaimfárññf.” nearññf —Apf seáyf e imónñf ayáf tñf imónñf enññññf. Apf ríxa neaññññf. Ámaf píkianñro yarfná nurakínarñmñf warigfápa fepáf ámaf xwáf tñyo ñweañwaéne nñneaññññf xwírfáf neaik+xearññfpmñf dánf nurakínarñmñf uro Goríxo imónñfpa axñf imónñro epñfáf nánf e neaññññf. ⁵ Nene o imónñfpa axñf e imónññññf apf nñññf e neaññf enagf nánf seyñé ríwf síwfáf mñyí nññkwíññro sññf dñf nñwíkwírorónáf wé rónñf ero wé rónñf nerónáf Goríxo ámaf xfoyáf e éfrññññf wimónarññf nánf píranñf nijfá imónñro ⁶ apf nánf nijfá nimónñronáf nñfñeánñf ero nñfñeánñf nerónáf sípí seaímeaarññfpmñf xwámámf wirow xwámámf nñwirónáf síwf ámaf Goríxomf píranñf nñññññf epaxñf ero ⁷ apf nerónáf sérññmeáyo ayáf urññññro ayáf nurññññronáf ámaf nñyonf dñf sípí wirow éfrññññf. ⁸ Ayf rñf nánf rarññññf. Seyñé nionf “E e éfrññññf.” searfáf apf tñf xññf nepa nero sayáf nññxa nurónáf, síwfáf rénñf inarñño, “Nijfá nene negf Ámíná Jisaf Kiraiso nánf imónñwápf surfmaf wí mimónññf. Íkfáf ná mñwé oxñf roarññfñññf mimónñwññf.” síwfáf éññf inarñño. ⁹ Ayf rñf nánf enf rarññññf. Ámaf “Goríxoyañeññññf.” nñññro aí nionf searfáf apf mñyarigfáyf, ayf fwf enfnáf yagfáf Jisaso yokwarñmñf wiññf nánf ríxa dñf arfáf níkeamoro nánf ámaf síñwf agwf uparigfáranf, síñwf suparigfáranf, imónigfápa axñf imónñño. ¹⁰ Ayññññf gñf nñññññmeáyñé, seyñé “Goríxo nene fáf yiyam+ximf nñneairf fáf neaumññññenerññññf?” nñyairñññro ipñmónñfññf nánf nionf searfápf aññf nñyaxñññro píranñf éfrññññf. Ayf rñf nánf rarññññf. Apf fáf nixñiro néra nurónáf wí nóreámioapññññf. ¹¹ Seyñé nionf searfápf fáf nixñra nuro xñññf.

nerónáyí, negí Áminá Jisasi Kiraiso, yeáyí neayimixemeaaríño xegí xwioxíyo aníñí íníná neamenjweante páwíáná yayí niseameríná aga yayí óf seaeánínfáriní.

¹² Ayínání seyíné nioní agwí searíápi nání ríxa níjía imóníro xwíyía nepaxíñí imóníñí none searéwapíyíñwápi xaiwí íá xíríro yaríñagía aiwí seyíné api nání dñí seainíná nání íníná dirírí oseaiyimíní nání ipímóníñí. ¹³⁻¹⁴ Ayí rípi nání seararíñí. Negí Áminá Jisasi Kiraiso áwaní níríñípi tñí xixení gí dñípi níníwárimí uníá anwí e enagí nání siní gí dñípi níníwárimí mupa eními xwíyía api seyíné ámi dñí síxí oínípoynírí dirírí seaimí nání “Aníñí miní nisearírínáyí, naníñí.” nimónaríní. ¹⁵ Ayí rípi seararíñí. Nioní ríxa penámí ríwíyo xwíyía searíá api ámi dñí yaikiropaxí imónípiíá nání aníñí miní síñwiríáníñí níyaxídírí osearímíní ríríñí.

“Jisaso níknírí ronáná winíñwáoneríní.” uríñí náníríní.

¹⁶ Negí Áminá Jisasi Kiraiso ení neánírí weapínfápi nání áwaní nisearíranéná negí dñí tñí bí mīsearíñwanigíní. Píyíñí ikayíwí ámá wigí dñí tñí éwapínarígípi bí ení mīsearíñwanigíní. Xíto níknírí ñweañáná síñwí winaronwáone searíñwanigíní. ¹⁷ Ayí rípi nání seararíñí. Negí ápo Goríxo omí seáyí e numíeyoari wé íkwianwíyo níñwiríríná xíto, ikínígíá níyoní seáyí e wimóníño anínamí dání re rínénapíñíñí, “Gí dñí síxí uyíá ro nání aga yayí seáyími dání ninaríní.” rínénapíñí ¹⁸ none díwí ñwíápi o tñí níñwearanéná newaníñone aríá tíyo dání aríá e winíwanigíní. ¹⁹ None api searíñwáone aiwí xwíyía Kiraiso nání wíá rókiamoagíáwa níñro eagíápi —Api anípaxí “Neparíní.” yaiwipaxí imónípiíriní. Xwíyía api ení tíñwaéneríní. Uyíwí sía yiníñími wíá ókímíxaríñípa wíá rókiamoagíáwa níñro eagíápi axípi ríwíyo imónínfápi nání wíá neaókímíxíyimíní nání neaiiaríñagí nání símímaníyo tñíñíñí. Awa níñro eagíápi Jisaso ámi níweapíríná wíáníñí nóga uníe nání uyíwíñí wíá neaókímíxíya uníáriní. Íná ímiáóníñí weaparíñagí níwiníranéná xwíyía xíto weapínfápi nání ríníñípi negí xwioxíyo dání wíá neaókímíxínfáriní. ²⁰ E nísearírí aí rípi nání “Ayí neparíní.” yaiwíñíñí. Wíá rókiamoagíáwa níñro Bíkwíyo eagíápi bí negí dñíyo dání “Míkí api nání iyí ríríní?” yaiwipaxí mimóníní. ²¹ Wíá rókiamoagíáwa níñro nearíná ámá wayá dñíyo dání níñro meá Goríxoyá kwíyípi ukíkayóyo dání xwíyía oyápiní níra ugíá enagí nání seararíñí.

2

“Mimóní searéwapíyarígíáwami Goríxo pírf umamonfáriní.” uríñí náníríní.

¹ Eníñá aríowéyí wí mimóní wíá rókiamoarígíáwa nimóníro wigí ámáyo yapí uréwapíyagíápa axípi segí imónígíáyí wí mimóní searéwapíyarígíáwa nimóníro íními nimónímáná xwíyía nepa mimóní ámá níxídiróná xwíríá ikíxénipaxí imóníñípi nísearéwapíyiróná Ámináo níperíñípi dání ayo uroayíroñí enagí aí omí ríwí umopíríáriní. E neríñípi dání apaxí mé wiárí xwíyía meárínípiíáriní. ² Uyíñí yapí searéwapíyaníro epíríáyí epíríá axípi segí ámá obaxí xídípiíáriní. E yaríná ámá Jisasomí dñí mīwíkwíroarígíáyí óf Goríxomí nepa xixení xídípií rí imóníñí nání ikayíwí mearípiíáriní. ³ Ámá yapí seaíwapíyaníro epíríáyí síñwí íwí winárarígíáyí enagí nání yapí níseaíwapíyiríñípi dání segí amípi íwí searápiíáriní. Xwíyía Goríxo eníñá dání “Ayo xwíyía numeáríñá e wikáríimígíní.” yaiwiáragípi siní píyía mīweníní. “Xwíríá níwikíxeríná e wikíxéimígíní.” yaiwiago sá mīweníní. ⁴ Ayí rípi nání seararíñí. Eníñá aníñají wa íwí éáná Goríxo axípi xe ámi ámi éfíríñíñí síñwí mīwíní mīmeníñwí meárínípií ríe nímamówáríñá sía xíto pírf umamonfáyí nání siríríkí sía aníñí yínáríníñíyómíní wáríñíñí. ⁵ Ámá eníñá xwíá rírímí níñwearoná ríkíkíríto yagíá níní ení Goríxo xe

anijé e nero ηweárixiniri síηwí m+winí xwirfá n+wikixerfá xfoyá dñé tñi iniigf waxí n+róga n+wiápn+meari ayo n+ipikiri aiwi Nowaomi —O áma ayf ayo “Wé rónijé imónijé Gorixo wimónarijépi apirfani?” oyaiwipoyiniri wáf uragorini. Omí tñi xegf áma wé wúmi dñé waúmi tñi Gorixo yeáyf wimiximeaniniginí. ⁶ Eníná áma añé Sodomí tñi Gomora tñi apiaúmi ηweaagfáyo ení Gorixo xwiyfá numeárixiní “Sini bí tñi ηweapaxífmani.” n+yaiwiri añé apiaúmi rfá mamówaráná rfá n+nowárixí uráwini imóniniginí. Gorixo e n+wikárixinipimi dání ayf tñé e iná dání áma xfo wimónarijépi m+ixdarigfáyo síηwepigf n+wirí nene ení axípi neáimeaniniri éf owininiri erirí wiñiniginí. ⁷ Áma añé apiaúmi ηweaagfáyo e n+wikárixí aiwi Rotomí —O áma wé rónijé worini. Áma añé apiaúmi ηweaagfáyf r+kikifó ayá wí yariηagfá n+winiri nání dñé rfá uxerorini. Omí ení Gorixo yeáyf wimiximeaniniginí. ⁸ Áma wé rónijé o áma ayf tñi nawíni n+ηwearfá ayf rfá k+roarigfápi síηwí winiri arfá wirí nerfá sáf ayf ayo íkfinijé sipí wirí dñé rfá uxerí yagf enagf nání rariñini. ⁹ Gorixo síηwepigf e e yayijé enagf nání nene ananí dñé re yaiwipaxirini, “Ámináo áma xfo wimónarijépi m+ixdarigfáyo f+wf érixiniri wikárixigfápi dání ananí yeáyf wimiximeapaxirini. Áma wé rónijé imónijépi m+yariigfáyo sáf xfo áma n+yoni mí ómóm+ximí enfáyí tñé e nání ananí pirí numamóa nuri awí umenweapaxirini. ¹⁰ Áma síwí piaxí weánipaxí imónijé f+epá winarijépi oyaneyinero niponiga uro seáyí e umenweagfáyo páim+mí wiro yariigfáyo añipaxí sáf ayí tñé e nání pirí numamóa nuri awí umenweapaxirini.” Nene e yaiwipaxirini.

“Mimóní searéwapiyariigfáwa sipí ripi ripi yariigfáwarini.” urijé nánirini.

Mimóní searéwapiyariigfáyf “Nioní arfíki yarfná api nímeanirfeniñoi?” m+yaiwí ayá nepeárimáná wigf dñé tñiní n+ixdíro añfnajé seáyí e wimónigfáwami ikayfwf numeárixiní ení óf bí yariigfámani. ¹¹ E yariηagfá aí añfnajowa —Awa áma ayfyá ení síxí eánigfápi seáyí e wimónigfáwarini. Awa seáyí e n+winóniro aí Ámináooyá síηwí tñé e dání xwiyfá nuxekwímorfná ikayfwf bí umeárixigfámani. ¹² Áma ayf nañwfnijé imóniñoi. Nañwfyf wí dñé neñwiperí m+moniyirini. Sa áma fáf n+xero pikipírfá nání miariñyirini. Nañwfyf dñé rfá n+xeyániri yariñpa áma ayf ení axípi e nero amípi ayf majfá imónigfápi nání ikayfwf meárixigfá enagf nání áma nañwfyf pikiarigfápa áma ayo ení Gorixo wanfn+mixiníarini. ¹³ E yarfná áma omijé egfápi nání nigwí meárixigfápa áma ayf ení axípi wigf sipí egfápi tñi xixeni wímeaníarini. Ikwáwiyíná aí pí pí f+epá winípi sa “Ímí tñi oyaneyí.” n+winóniro yayf néra warigfáyirini. Ayf seyfné tñi nawíni nerímeániro aiwá sfañé n+inóná wigf f+epá winarijépi ayá wí nero seyfné síyikwfnijé n+seaxéniri nání ayá onímiá m+seainariñirini. ¹⁴ Apíxí í í tñi f+wf oinaneyiniri ero f+wf nání wimónarijépi wí m+wáramó ero yariigfáyirini. Áma Jisasomí dñé n+wikwíroro aí siní n+ipikwiní dñé aumaúmí minigfáyo nene yariñwápa axípi oépyiniri wipiomeárixigfáriní. “Ámáya amípi api nioní meapaxípirini.” n+yaiwiro éwapígf inarigfá enagf nání Gorixo “Ríxa xwirfá wikixémiginí.” rariñyirini. ¹⁵⁻¹⁶ Ayf óf Gorixo oxdfpoyiniri wimónarijéyimi pñi n+wiármi xarixarfnijé néra xerwíminí nuro nání eníná sipí wáf rókiamoagf Beramoyí rinñoi —Omí xano Biorini. O yagfípi imonijé yariigfáriní. O nigwí nání aga ayá wí n+winóniri nání “Pí pí sipí imónijépi aí nerfná nigwí n+meari nání ayf ananí emíni.” yaiwiagorini. O áma wo rixijé re uráná, “Isireriyf Gorixomí rfwf numero ηwáf xegf bí imónijépi m+ixdipíri nání ikayfwf tñi uramíxei.” uráná o “Nigwí meáminiri nání ananí sipí api oemini.” yaiwiarfná dogí xwiyfá nání nijfá mimónijé aí wo áma xwiyfá n+irfnijé axípi n+iriri m+ixí nuri wáf rókiamoarñoi dñé rfá n+xeyánimáná “Oemini.” yaiwiarñijépi pirí wiaíkimoniniginí.

17 Ámá ayí iniigí siminí ná miwé yeáyí yáriníyíniní imóniro kipiní niyiríná agwí kíkíá yáraná iniá ná meá ámi iminí nípipemí warinípaniní imóniro enagíá nání siririkí aniní sía yinariníyí ayí nání ríxa aniní meaxárfó yárininí. 18 Ayí rípi nánirini. Ámá ayí “Nioni pí pí nínimóniríná anani emíini.” niriwo weyí e nimearinirínipimi dání ámá óf xewimíni núfasáná píní niwiárimí Jisasomí diní wíkwíroarigíáyí tñí iwamíó kumíxínaníro yarigíáyo wíwapíyarigíáriní. Íwí nene yarínwápi axípi oépayiniri wipiomearo feapá wíwaniníyí winíipimi dání sipí oépayiniri wíwapíyiro yarigíáriní. 19 Niwipiomeariná íwí wíwaniníyí yarigíápi gwí íániní uxirínagí aí mimáyo dání re seararigíáriní, “Seyíne nene yarínwápa axípi neróná wí gwí íániní seaxirípaxí menini.” seararigíáriní. E seararínagíá aí ámá íwípi nání aniní mírogwíniní naniríná ayí ríxa gwí íániní uxirínagí nání raríniní. 20 Ámá negí Áminá Jisasi Kiraiso —O negí yeáyí neayimíxemeaarínorini. Ámá o nání nijíá imónigíápipimi dání síwí amípi xwíá tío yowéagíáyo piáxí weánarinípipimi niwíáikíárimí numáná ámi axípi nero nání apimi gwí íániní uxirínagíánerónáyí, ayí sipí ríwíyo imónipíríápi xámi imónigíápi tñí xixeni imónipaxímani. 21 Ámá ayí óf wé róniní imóniníyí nání siní nijíá mimónipa nero siníwíyí, sipí ayá wí wímeámíni enípi wímeapaxí aiwí óf wé róniní imóniníyí nání nijíá nimónimáná sekaxí ayá tñí none searínwápi niwíáikiro ríwíminí mamoarigíá nání sipí imóniní ámi bi tñí ná seáyí e wímeaníáriní. 22 Ewayí xwíyíá nene íníná re rinariníwá rípiáú tñí xixeni yarigíáriní, “Síwí xwírfá nidárimáná ámi nurí manariníriní. Odípi ámá wayí píraniní níroárimáná enáná ámi xwíriníwíyo gínií inariníriní.” rinariníwápiáú tñí xixeni yarigíáriní.

3

“Jisaso ámi niweapimíáriní.” uriní nánirini.

1-2 Gí diní sixí seayináyíne, xwíyíá wíá rókiamoagíáwa —Awa Goríxo “E éríxini.” wimónarinípiní oyaneyiniri yagíáwarini. Awa eníná niriwo eagíápi tñí sekaxí amípi Ámináo, yeáyí neayimíxemeaarínoriní ríní wá wurímeiarínwáone searínwápi tñí xwíyíá api seyíne ámi diní sixí níniro píraniní omópoyiniri dirírfí seaimí nání eníná payí wína nearí mónapínaniginí. Agwí ení axípi nerí ámi wína nearí mónapariníni. 3 Xwíyíá nepa imóniní rímí rípi nání “Ayí anípaxírfani?” yaiwíríxini. Sía yoparíyí tñíná ámá ríperirí seamepíríáyí seyíne wé róniní yarínagíá níseaníro wigí feapá winarinípi níxídiro nání ríperirí níseamero 4 re searipíríáriní, “Segí mimáyo dání ‘Ámi niweapimíáriní.’ searíníyí ríxa ná gi weapariní? Negí ápowa ríxa pegíámi aiwí amípi xwíá rí tñí anína tñí iwamíó imóniníe dání imóniníyí siní axípi imóniníagí nání searariníwini.” searipíríáriní. 5 Ríperirí e níseariróná rípi nání diní aríá ikeamopíríáriní. Eníná Goríxo xwíyíá ráná anína imóniri xwíá rí iniigíyo dání nimóniríná iniigíyo ínimi ené dání siníání imóniri eníriní. 6 Iniigí tñí ení Goríxo xwíá íná imóninírí “Xwírfá oikíxeni.” ráná iniigí waxí níróga níwíápinimeari ámá xwíárimí yowéagíáyo aníni míxíní aiwí api nání aríá níkeamoro ríperirí searipíríáriní. 7 E neriní aiwí anína tñí xwíá rí tñí agwí ríná imóninípiáú xwíyíá axoyápipimi dání ríá níwínigínirí rárinini. Sía ámá xíto wimónarinípi míxídarigíáyo xwíyíá numeáriní waníni míxíníáyí imóníe nání rárinini.

8 E nerí aí diní sixí seayináyíne, seyíne searimí rípi nání ríwí mukínimopani. Goríxoyá siníwíyo dání xwiogwí 1,000 nípweri aí sía ná wíyíniní orariníriní. Sía ná wíyini nórirí aí xwiogwí 1,000 niní pwearíníriní. 9 Ámináo noneyá mimáyo dání “Ámi niweapimíáriní.” nearinípi nání ámá wí “O ríxa miweapí yómíní yarini.” yaiwíarigíápa axípi e míyaríniní. Nene nání weniní nerí yweani. Yómíní ayí rípi nání

yarini. Ámá wí manínipa ero níní wigí íwí yarigápi ríwímíní mamoro érixiniri nání síní yómíní yarini.

“Xwárí tñí anína tñí ría nowárinárini.” uríní nánirini.

¹⁰ E neri aí sía o ámi níweapíná nání Ámináooyái ríniníyí “Ámá íwí meáminiri ría barini?” mýaiwí maiwí ñweañáná wímeaarínípa sía ayi eni axípi e seaímeanárini. Sía ayi aní píri íwí tñí ría níniri anípa imóniri amípi aní píriyo dání wía ónaríníyí níní rímmenínwí neániríná ría nowáriní xwárí tñí amípi xwáyo yaríníyí tñí níní ría níniri yayímí yowáriní enárini. ¹¹ Apí nípiní ría e nowáriná enagí nání seyíne ámá Gorixo wimónarínípimi xídíro wé róniní imóninípiní ero yarigáyí yapí nimóníro axípi érixini. ¹² E nerónáyí, sía Gorixo Biníái ríniníyí “Gíná parimonárini?” níyaiwiro aníni ayí rírxáíniní nero mónaparínó. Sía ayimíní anína ría nowáriní aní píriyo dání wía ónarínípi rímmenínwí neániríná íkimímí enárini. ¹³ E neri aí xío símmáníyo dání nearíní enagí nání nene aní síní wína tñí xwía síní wírí tñí imóniníapiaú —Apiaúmi wé róniní imónigáni ñweapírápiaúrini. Apiaú nání weníní neri ñweañwini.

“Awíniní rónírixini.” uríní nánirini.

¹⁴ Ayínání díní síxí seayínáyíne apiaú nání weníní nero níñwearo nání Gorixo píraníní níwayírónrane ñweañagwí oneaníniri ríwí síwía mýí “Amípi bí nání ría mímeárinípa nerane íkwírániní síyikwí míní éwanígini.” níyaiwiro níyuníro érixini. ¹⁵ E neróná negí Ámináo aníni ámi níweapí yómíní yarínípi nání re yaiwíríxini, “Ámá obaxíyo yeáyí uyimíxemeámániri yarini.” yaiwíríxini. Negí nírxímeáo Poro eni díní émi saímí moní Gorixo síxí umímonípimi dání níri ríwamíní nearíná axípi rípiníní níri nearí seamónapíní enagí nání e yaiwíríxini. ¹⁶ Payí o eariníyí níní apí nání eni axípi níri eariníriní. Xwíyá payí ayo eániníyí wí sínáni mípimóninagí nání apaxí mé níjía imónipaxí mimónini. Ámá majía níkaríníro díní bí bí momearígáyí xwíyá apí ikweakwímí níri rariní. Xwíyá Gorixoyá Bíkwyó ríniníyí ámi wí eni ikweakwímí níri xenwíni nírinínípimi dání sía yoparíyí imóníne nání ría meárinarígáriní. ¹⁷ Ayínání díní síxí seayínáyíne, apí nání seyíne ríxa níjía imóninagía nání ámá ría xearímíxarígáyí sípi nero xenwímíní waríná seyíne eni axípi éwapígí iníro Jisasomi díní níwíkwíro síkíkníní onígáyíne píeroro epírxiníní awíniní rónírixini. ¹⁸ Niaíwí apíroarinípa axípi seyíne ámáyo ayá urímíxarígápi xwé napíroa uri níjía negí Áminá Jisasi Kiraiso, yeáyí neayimíxemeaarínó nání imónigápi apí eni xwé napíroa uri éwinígini. Agwí rínáraní, ná ríwíyoraní, omí aníní íníná seáyí e uméwanígini. “E éwanígini.” nímonarini.

Payí Jono xámi eañnarini.

Payí rina Jisasoyá s̄iyikí imónigfáyí nání Jono xámi eañnarini. O Jisaso wiep̄sagowa worini. Jisaso rixa añnam̄i n̄ipeyimáná xwiogwí aga obaxí n̄ipwémáná enáná Jono n̄iñweañsáná rixa xweyañ ner̄i añ yoí Epesasiyo n̄iñweámáná payí rina eañnigini. Ayí Gorixomi d̄iñ s̄ixí uyarigfápa xixe d̄iñ s̄ixí yin̄f̄rixin̄iri n̄ir̄iri eari mimóní uréwap̄iyarigfáyí rarigfápi arfá miwipa éf̄rixin̄iri n̄ir̄iri eari en̄nigini. Mimóní uréwap̄iyarigfáyí re rarigfápi nání, “Wará nene in̄iñwápi s̄ipi in̄iñagwi nání Jisaso xwíayo nemeñná n̄epa ámá mimónagf̄rini.” rarigfápi nání n̄ijfá nimónir̄i “Jisaso n̄epa ámá nimónimáná emeagf̄rini.” uréwap̄iyim̄in̄iri eni n̄ir̄iri eañnigini.

D̄iñ n̄iyim̄iñf̄ imóniñf̄pi ámayo umímoar̄iño nánir̄ini.

¹ Iwamíó xwíarí t̄ni añina t̄ni im̄ixin̄iñiná eño nání —Omi arfá wirane negí s̄iñwí t̄f̄ t̄ni winirane s̄iñwí winax̄dirane wé t̄ni f̄a xir̄irane en̄wáorini. Xwiyfá d̄iñ n̄iyim̄iñf̄ imóniñf̄pi nání neaíwap̄iyiñorini. ² D̄iñ n̄iyim̄iñf̄ imóniñwápi nání s̄ixí neamímoar̄iñorini. Xegí s̄im̄iman̄j̄ s̄iwá neain̄fagi s̄iñwí winiñwá en̄agi nání neaímean̄j̄ m̄fkone d̄iñ n̄iyim̄iñf̄pi nání m̄k̄k̄ ikin̄o nání —O en̄iná d̄ani íníná ápo Gorixo t̄ni nawíni ñweagf̄ío xegí s̄im̄iman̄j̄ s̄iwá neain̄iñorini. O nání xwiyfápi sopiñf̄niñf̄ n̄iworane wá searar̄iñwini. ³ Seyné t̄ni aga nawíni xir̄in̄iñwaéne imónirane d̄iñ ax̄p̄ini nawíni xir̄irane yan̄wá nání s̄iñwí winirane arfá wirane en̄wá nání wá searar̄iñwini. None aga d̄iñ ná bin̄i nimónirane xir̄in̄iñwáwau, ayí ápo Gorixo t̄ni xewaxo Jisasi Kiraiso t̄ni awau en̄agf̄i nání searar̄iñwini. ⁴ D̄iñ nífá n̄ineain̄r̄iná b̄i on̄imiápi m̄ineain̄f̄ aga seáyi e neain̄nfá nání r̄fwam̄iñf̄ r̄ipi neari seaiapowárar̄iñini.

“Wfá ókín̄iñe eméf̄rixini.” ur̄iñf̄ nánir̄ini.

⁵ Xwiyfá Jisaso yañf̄ neaiapowár̄fagi arfá winwá wá searar̄iñwápi, ayí r̄ip̄ir̄ini. Gorixo w̄án̄iñf̄ imóniñorini. On̄imiápi b̄i aí sfá miȳikín̄iñorini. ⁶ Ayin̄ani nene “O t̄ni nawíni xir̄in̄iñwaénerini.” n̄ir̄in̄irane aí man̄j̄ n̄iwiaikirane sfá yikín̄iñe nemeñan̄éñayí, yapí rar̄iñwini. Nepaxiñf̄ imóniñf̄pi wí miyar̄iñwini. ⁷ E ner̄i aí nene uȳñif̄ b̄i mé wfá ókín̄iñe x̄fo ñweañf̄pa nene en̄f̄ wfá ókín̄iñe nemeñan̄éñayí, x̄fo t̄ni nawíni an̄i xir̄in̄iñwaéne imónirane x̄fo nene nañf̄ imónan̄f̄wá nání ragí xewaxo Jisaso n̄iper̄fná puñ̄ipim̄i d̄ani f̄wí n̄ip̄ini yar̄iñwápi nání igf̄án̄iñf̄ neaeámori yar̄iñf̄rini. ⁸ Nene “f̄wí b̄i miyar̄iñwaénerini.” n̄ir̄in̄iran̄éñayí, newaniñene yapí éwap̄nar̄iñwini. Nepa imóniñf̄pi b̄i f̄a m̄ixir̄ar̄iñwini. ⁹ E ner̄i aí nene x̄foya arfá en̄e d̄ani f̄wí yar̄iñwápi nání waropár̄f̄ nin̄iran̄éñayí, o d̄iñ un̄wir̄ar̄ipax̄f̄ imóniñf̄pi t̄ni x̄ixen̄i er̄i wé róniñf̄ imóniñf̄pi t̄ni x̄ixen̄i er̄i yar̄iño en̄agi nání anan̄i f̄wí yar̄iñwápi yokwar̄im̄f̄ neaiir̄i uȳñif̄ yar̄iñwápi n̄ip̄ini igf̄án̄iñf̄ neaeámor̄i yar̄iñf̄rini. ¹⁰ Nene “f̄wí b̄i men̄wárini.” n̄ir̄in̄iran̄éñayí, “Ámá n̄fn̄i f̄wí yar̄igf̄ar̄ini.” r̄iñomi yapí rar̄iñóniñf̄ wim̄ixan̄ir̄i yar̄iñwini. Xwiyfá o neariñf̄pi b̄i f̄a m̄ixir̄ar̄iñwini.

2

¹ Gí n̄iaíw̄piaȳfné, f̄wí m̄epa éf̄rixin̄iri r̄fwam̄iñf̄ r̄ipi seyné nání eariñini. E ner̄i aí wiene f̄wí ner̄fnayí, ar̄ir̄á neaiar̄iño ápo Gorixo t̄ñf̄ e n̄irómáná yokwar̄im̄f̄ owiin̄iri neaur̄iyarini. Wé róniñf̄ o, ayí Jisasi Kiraiso nání rar̄iñini. ² O xewan̄iño n̄iper̄fná r̄id̄iyowán̄iñf̄ nin̄iri xano Gorixomi n̄wiapem̄ixiri nání negí f̄wí yar̄iñwápi yokwar̄im̄f̄ neaiin̄fá nání imóniñorini. f̄wí nene yar̄iñwápin̄i marfá, f̄wí ámá xwíá r̄iri n̄ir̄im̄ini am̄i ḡimi ñweagf̄áyí yar̄igf̄ápi nání eni n̄wiapem̄ixiri nání yokwar̄im̄f̄ wiin̄fá nání imóniñorini.

Ámá Gorixo tñni ikárinígáyá epaxípi nánirini.

³ Nene xfo sekaxí nearinípimi nixdíranénáyá, woni woni dñf re yaiwinipaxenerini, “Nioni o nani nepa nijá nimóniri o tñni nawini ikárinígáyá wonirani?” yaiwinipaxenerini. ⁴ Ámá wo “Nioni o nani nijá nimóniri o tñni nawini ikárinígáonirini.” niriniri aí sekaxí nearinípi xixeni mýariño enánáyá, yapí raririni. Nepa imóniní Gorixo nearinípi íá xirarinímaní. ⁵ E nerí aí xwiyá Gorixo nearinípi go go nixdírnáyá, omí úrapí nerí dñf sixí muyí aga xixeni píraniní dñf sixí uyini. Nene api neranéná “Gorixo tñni nawini ikárinígáwaénerani?” yaiwinaníwini.

⁶ Ámá wo “Nioni Jisaso tñni nawini kumixinígwí wonirini.” nirinirínáyá, Jisaso xwíá tño nemeríná xano wimóninípi nipiñi yarinípa axípi éwinigini. ⁷ Gí dñf sixí seayináyá, “O sekaxí siní bi niriri rfwaminí eارينini.” mýaiwipani. Iwamíó imóniníná dani sekaxí Jisaso riní seyíne nijá imónigíapi —Api xwiyá seyíne aríá wigíapirini. Api nani niriri eارينini. ⁸ E niseariri aí sá yinínipi rixa nideaxa nurí wíá ónarinípa Jisaso xewaníño neaíwapiyinípi rixa ónariníagi nani nioni “Sekaxí Jisaso rinípi siní imónini.” searipaxirini. Xami xewaníño yá sekaxípiñi nixdíri yariníagi winirane agwi seyíne nixdíro yariníagí searirane nerane nani “Xwiyá api nepaxiní imóninípirani?” yaiwiariníwini.

⁹ Ámá wo “Nioni Jisaso neaíwapiyinípi nixdíri wíá ókinje emeariníá wonirini.” niriniri aí xexirímeáyo símí tñni niwirínáyá, siní sá yinínimíniní nweani. ¹⁰ Ámá Jisaso neaíwapiyinípi tñni xixeni nerí xexirímeáyo dñf sixí uyariní go go, ayí wíá ókinje niníwari nani xexirímeáyá óreámioapaxí wí wíwapiyarinímaní. ¹¹ E nerí aí xexirímeáyo símí tñni wiariní go go, ayí sá yiníniní imóniní nweari aní emerí neríná xegí siníwíyo sá uyiníníagi nani xfo gimí nani warinje majíá imóniníorini.

“Ayí rípi nani niseariri rfwaminí eارينini.” uriní nánirini.

¹² Niaíwípiayíne, Jisasi Kiraiso neainípiñi dani segí íwí yariníapi Gorixo rixa yokwarimí seainí eníagi nani apiayíne nani niriri rfwaminí eارينini. ¹³ Ámináooyíne, soyíne iwamíó imóniníná eno tñni nawini ikáriníro nijá imóníro eníagí nani soyíne nani niriri rfwaminí eارينini. Ámá siwaríá rigíoyíne, soyíne sipí imóniníomi —Ayí oboyí riníño nani raririni. Omí rixa xopírarí wíá eníagi nani nioni soyíne nani niriri rfwaminí eارينini. Niaíwíyíne, seyíne ápo Gorixo tñni nawini ikáriníro nijá imóníro eníagí nani seyíne nani niriri rfwaminí eارينini. ¹⁴ Ámináooyíne, soyíne iwamíó imóniníná eno tñni nawini ikáriníro nijá imóníro eníagí nani soyíne nani niriri rfwaminí eارينini. Ámá siwaríá rigíoyíne, soyíne Jisasomí nuxdíroná ení sixí eáníro xwiyá Gorixoyápi aumaúmí iníro sipí imóniníomi xopírarí wíro egí eníagi nani soyíne nani niriri rfwaminí eارينini.

¹⁵ Seyíne amípi sipí xwíá tño dání yariníapi dñf sixí muyipa ero amípi nñni xwíá tño weníyo dñf sixí muyipa ero érixini. Amípi xwíá tño dání yariníapi go go dñf sixí nuyirínáyá, ápo Gorixomí dñf sixí muyinini. ¹⁶ Ayí rípi nani seararinini. Amípi xwíá tño dání yariníapi íwí nani íeapá winarinípirani, siníwí íwí winarinípirani, “Amípi xwé tñnínirani?” niyaiwiniri seayi e menarinípirani, api nipiñi ápo Gorixoyá dñfyo dani yariníamani. Sipí xwíá tño dání imóniní yariníagí eníagi nani seararinini. ¹⁷ Amípi sipí xwíá tño dání yariníapi anípa nimóga urí íeapá niwiniri “Api nioniyá enáná ananirini.” yaiwiarinípiñi xídarínáyá anípa wí mimóní aniní iníná nweapírá eníagi nani amípi xwíá tño enípiñi dñf sixí muyipa érixini.

Ámá Kiraisomí xopírarí wianíro yariníagí yapí wíwapiyipírixiniri uriní nánirini.

18 Gí niaíwíyíné, sía yoparíyí imóníná ríxa rínáríni. Eníná dání arfá re wiñwápi tñni xixeni “Ámá Kiraisomi xopírarf wimínri yariño ríxa nibínfáríni.” arfá e wiñwápi tñni xixeni agwí ríná ámá Kiraisomi xopírarf wianíro yariğfáyí ríxa nimóníro ñweañoi. Ayí ríxa nimóníro yariñagfá siñwí nîwînrane nání “Sía yoparíyí imóníná ríxa rínarfáni?” yaiwiñwíni. 19 Ámá ayí xámi none tñni nawíni nerimeánayirane aí nepa none tñni nawíni mimónípa nero nání pñni nîneawiárimí ugíáfíriñi. Ayí nepa none tñni kumîxinñwáyí nimóníro siñwíyí, none tñni ananí ñweaaníro egíáfíriñi. E nerí aí “Ayí negí imóníğfáyí wí meníni.” yaiwianí nání pñni nîneawiárimí ugíáfíriñi. 20 Seyíné ayíniñf imóníğfá wiyínémani. Goríxoyá kwíyípi ríxa seaainíyíyíné enagfá nání xwíyíá nepaxíñf imóníñfpi nání seyíné ríxa nijfáríni. 21 “Nene sîni majfá imóníñagwí nání ríwamíñf rípi nearí mónaparíni.” ríseaimónaríni? Oweoi, seyíné ríxa nijfá nimóníro “Xwíyíá nepaxíñf imóníñfpi íá nîxîrîñfipimí dání wí yapí rípací meníni.” nijfá e ení imóníñagfá nání ríwamíñf rípi eaaríñi. 22 Xwíyíá yapí rariño, ayí goríni? Amípí wí nání rariño marfái, sa “Ámá yeáyí neayimîxemeanfa nání Goríxoyá dñf tñni aríwayá xwíá piacíyo dání iwiaroníoyí rariñwáo Jisasomani.” rariño, ayí oríni. Kiraisomi xopírarf wimínri yariñoríni. Xanomí tñni xewaxomí tñni nîwaúminí ríwí umonjoríni. 23 Ámá gíyí gíyí xewaxomí ríwí numorínáyí, ayí xanomí ení ríwí umoaríño. Gíyí gíyí xewaxo nání “Yeáyí neayimîxemeanfa nání uowárénapíñoríni?” nîyaiwiro numímínrínyáyí, ayí xanomí ení umímínaríño. 24 Seyíné xwíyíá Jisaso nání iwamíó dání arfá wigfápi pñni mîwiáripa nero dñf íá xíríríxini. Aga xixeni e nerónáyí, xewaxo tñni nawíni imóníro xano tñni ení nawíni imóníro epírfáríni. 25 Xewaníño mimáyo dání nearíñfpi, ayí rípiñi, “Seyíné e nerónáyí, dñf nîyîmíñf tğfáyíné imóníprfáríni.” nearíñfpiñi. 26 Payí rínamí xámi eáápi ámá xwíyíá Jisaso nání ríniñfpi yapí seaíwapíyaníro yariğfáyí nání nîrîrí eááriñi. 27 Seyíné ayíniñf imóníğfá wiyínémani. Kwíyí Goríxoyá seaainíñfpi ríaniñf mimóní sîni aí tñni enagfá nání ámá wí searéwapíyipaxíyínémani. E nîsearírí aí kwíyí seaainíñfpi amípí nîni Kiraiso nání dñf mopací imóníñfpi nání nîseainírná yapí bî mimóní nepaxíñf imóníñfpiñi seainaríñf enagí nání agwí xegípi nîseaiga urí xámi nîseaiga urí enípi tñni xixeni nero Kiraisomí xaíwí íá uxíríríxini.

“Ámá Goríxoyá imóníğfáyí íwí néra waríğfámani.” uríñf náníriñi.

28 Gí niaíwípiayíné, o siñáni nimóníri weapáná peayí nîneauníri wará saríwá mîmáríniñf newíarímónírane éf roanfá nání omí xaíwí íá uxíríríxini. 29 Seyíné “Goríxo wé róníñoríni.” nîyaiwiro nijfá imóníñagfá nání rípi ení aga nijfá imónípacíyínériñi, “Wé róníñf yariğfá gíyí gíyí, ayí Goríxo o xegí emeaníyíriñi.” Nijfá e ení imónípacíyínéxini.

3

1 Ai ámá tíyíné rípi nání dñf omoaneyí. Ápo Goríxo bî onímíapi marfái, dñf ayá wí síxí nîneayíri nání “Gí niaíwíyínériñi.” neararíni. Xíto neararíñfpi nepa e imóníñagwí nání neararíni. Ayí rípi nání ámá xwíá tíyo dñfíyí nene Goríxoyá niaíwene enagwí nání mí mîneaómîxíño. Ayí xíto tñni nawíni níkaríniñro nijfá mimóníğfáyí enagfá nání mí mîneaómîxíño. 2 Gí dñf síxí seayínyíné, ayí mí mîneaómîxíagfá aiwí nene xíoyá niaíwí imóníñwaéneríni. Ríwéná aríre imónaníwápi sîni wíá mîneaókiamóníñagí aiwí nijfá re imóníñwíni, “Kiraíso siñáni nîneaimóníri weapáná xíto imóníñfpa nene ení axípi imónaníwáríni.” Nijfá e imóníñwíni. Xíto imóníñfpi íná dání aga xixeni siñwí wînaníwá enagí nání rariñi. 3 Ámá Kiraíso neaíménapáná xíto imóníñfpi oimónaneyíniñri weníñf nerí ñweaaríğfá ayí ayí nñni rípi yariğfáríni. Xewaníño awíaxí imóníñfpa axípi oimónaneyíniñro wigí xwíoxíyo

igfáníḡ neámori naní imíxinarigfárini. ⁴ Ámá íwí néra warigfá ayí ayí níni Gorixoyá sekaxí rininíḡpí xórórí yarigfárini. Íwí ámá néra warigfáḡ, ayí píḡ maríá, sa Gorixoyá sekaxí rininíḡpimi xórórí yarigfáḡirini. ⁵ Ripí nání seyíné níḡfá imóniḡḡ. Kiraiso —O íwí bí menḡorini. O íwí nene yariniḡwáḡi yokwarimí neaiiminiri nání xwíá tíyo nene tíḡ e bíḡnigini. ⁶ Ayínáni ámá Jisaso tíni kumixinigfáyí íwí néra warigfámani. E nerí aí ámá íwí néra warigfáyí “Jisaso Gorixomi xewaxoríani?” niyaiwiro nepa xío tíni nawíni kumixinarigfámani. ⁷ Gí niaiíwípiayíné, ámá yapí rarigfáyí xe níḡiro yapí oneaiwapiyipoyiniri siḡwí míviniḡpa éḡriḡini. Ámá wé róniḡí imóniḡḡpí néra warigfáyí Kiraiso wé róniḡí imóniḡḡpa axíḡ imóniḡfáyirini. ⁸ E nerí aí ámá íwí yarigfáyí oboyáyirini. Eníḡá íwí iwamíó néra bíḡḡ, ayí obo enḡḡi nání oyá imóniḡfáyirini. Gorixomi xewaxo ripí eminiri nání bíḡnigini. Obo íwí arfki nerí ámáyí ení axíḡi éḡriḡiniri wíwapiyariniḡpí ḡrí urakíminiri nání bíḡnigini. ⁹ Ayínáni ámá Gorixo xegí tímeanḡyíniḡí nimónirínáyí, oyá diḡḡpí ikíki winḡḡi nání íwí néra warigfámani. Ayí Gorixo xegí tímeanḡyíniḡí imóniḡḡḡfá nání aga íwí néra upaxí mimóniḡḡ. ¹⁰ Ripimi dání anani ámá mí níwómixiro “Tiyí niaiíwí Gorixoyáíani? Tiyí oboyáíani?” yaiwipaxirini. Ámá síwí wé róniḡí imóniḡḡpí mīyariniḡḡfá níwiniríná “Ayí Gorixo tímeanḡyíniḡí imóniḡfáyí wímani.” yaiwipaxirini. Ámá xexirímeáyo diḡḡ síxí mīyariniḡḡfá níwiniríná ení “Ayí Gorixoyá imóniḡfáyí wímani.” yaiwipaxirini.

Xexirímeáyo diḡḡ síxí nuyiríná epaxíḡi nánirini.

¹¹ Iwamíó imóniḡḡnání dání xwiḡfá Jisaso yaní neaiapiḡí none searéwapiyaríná aríá neaigfáḡi, ayí ripirini, “Xexíxexirímeáyíné xixe diḡḡ síxí yiníriḡini.” Aríá neaigfáḡi, ayí apirini. ¹² Api níxídiranéḡ Keno —O síḡi imóniḡḡoyáorini. Xegí xogwáomi ḡkíxwíríó enḡorini. O enḡḡa axíḡi mēpa oyaneyi. “Xogwáomi ayí nání ríá ḡkíḡnigini?” yaiwiarigfáḡi píḡirini? Xío xegí yariniḡḡpí síḡi imónirí xogwáo yariniḡḡpí wé róniḡí imónirí enḡḡi nání símí tíni níwiri ḡkíḡnigini. ¹³ Ayínáni gí níriḡímeáyíné, seyíné ení ámá Gorixoyá mimóniḡfáyí símí tíni seaiariniḡḡfá níwinirónáyí, ududí mēpani. ¹⁴ Nene negí níriḡímeáyo diḡḡ síxí nuyirane nání níḡfá re imóniḡḡwini, “Óí ámá anínipírfá nání imóniḡḡyimi ḡni níwiárími óí diḡḡ níyímiḡí imónipírfá nání imóniḡḡyimi níxídirane yariniḡḡwini.” Níḡfá e imóniḡḡwini. E nerí aí ámá xexirímeáyo diḡḡ síxí mīyarigfáyí, ayí diḡḡ níyímiḡí tíḡfá mimóní siní óí anínipírfá nání imóniḡḡyimi xídariniḡḡ. ¹⁵ Ámá xexirímeáyo símí tíni wiariniḡḡfá níwinirónáyí, “Ananirini.” riyaiwiariniḡḡ? Oweoi, nene níḡfá re imóniḡḡwini, “Ámá ḡkíarigfá gíyí gíyí diḡḡ níyímiḡí meapírfá nání mimóniḡḡ.” Níḡfá e imóniḡḡwini. ¹⁶ Píḡi nání diḡḡ nímoriniḡḡpimi dání “Ámáyo diḡḡ síxí nuyiríná epaxíḡi, ayí apíríani?” yaiwipaxirini? Sa Jisaso nene yeáyí neayimixemeáminiri nání miḡí níwiniríná enḡḡi nání diḡḡ nímoriniḡḡpimi dání nene “Ámáyo diḡḡ síxí nuyiríná o enḡḡa e epaxírfani?” yaiwinini. Ayínáni nene ení níriḡímeáyo arírá wianí nání miḡí níwiniranéná aí “Ayí ananirini.” yaiwíwanigini. ¹⁷ E nerí aí ámá amíḡi mímúroniḡí wo xegí xexirímeá wo amíḡi nání díwí ikeamónariniḡḡi níwiniri aiwí síḡiá síá níḡiniri amíḡi bí míni mívipa nerínáyí, o aríḡe nerí “Nioni Gorixomi diḡḡ síxí uyiniḡḡ.” ripaxirini? ¹⁸ Gí niaiíwípiayíné, negí níriḡímeá díwí ikeamónariniḡḡfá níwiniranéná ḡnéni nurirane “Diḡḡ síḡi niariniḡḡ.” murípa éwanigini. Aga xwioxíyo dání diḡḡ síxí nuyirane arírá wíwanigini.

“Api neríná Gorixoyá siḡwíyo dání wará saríwá márinipaxímani.” uriniḡí nánirini.

¹⁹ Ámáyo aga xwioxíyo dání diḡḡ síxí nuyiriniḡḡpimi dání re niyaiwiri níḡfá imóniḡḡwini, “Gorixo, nepaxiniḡí imóniḡḡoyáyí imóniḡḡwá wieneríani?” niyaiwiri níḡfá imóniḡḡwini. Ayí ripí nánini diḡḡ nímoranéná Gorixoyá símímaníyo dání anani diḡḡ

wfá neaónipaxírini. ²⁰ “Ámáyo arirá niwiríná Jisaso tñni xixeni miyarinjáonirini.” niyaiwinirane xwiyfá meárinariñwá aí Gorixo nene dñj e yaiwinariñwápimi seáy e wimóniri amipi nñni nán niñfá imóniri eno enagi nán nene nepa ámáyo dñj sixí uyarinjwápi nán niñfá eni nimóniri nán xwiyfá mĩneameárinfa enagi nán nene anani dñj wfá neaónipaxírini. ²¹ Gf dñj sixí seayinjáyine “Ámáyo arirá niwiríná Jisaso tñni xixeni miyarinjáonirini.” niyaiwinirane xwiyfá mĩmeárinipa neranénáyí, Gorixoyá sñwá tñj e wará sarfáwá mĩmáriní niyopiýárirí ²² xfomí amipi bí nán yarinj wíáná anani xixeni neaiaparinjírini. Ayf rípi nán neaiaparinjírini. O sekaxf rinjípimi xfdirane amipi xfo “Éfirixini.” wimónariñjípimi erane yarinjagwi nán neaiaparinjírini. ²³ Sekaxf mfkf imóninjf Gorixo nearinjípi, ayf rípi nán rarinjini. Seyfne xegf xewaxo Jisasi Kiraisomi dñj wikwíroro xfo sekaxf nearinjípi tñni xixeni xixe dñj sixí yiniro éfirixini. ²⁴ Ámá Gorixo xegf sekaxf rinjípimi xfdarigfá gíyí gíyí, ayf Gorixo tñni nawíni imóniro xfo eni ayf tñni nawíni imóniro enoi. Ayf rípi dani “Gorixo nene tñni nawíni rimóninjwini?” yaiwiarinjwáriní. Gorixo xegf kwíyípi sixí neamímonj enagi nán “O tñni nawíni rfa imóninjwini?” yaiwiarinjwáriní.

4

Kwíyí Gorixoyápipimi tñni sipípimi tñni mí ómĩxarinjwápi nánirini.

¹ Gf dñj sixí seayinjáyine, ámá “Kwíyí tñjóni enagi nán rarinjini.” rarigfá niyoni arfá mĩwipa nero mimóní wfá rókiamoarigfá obaxf xwfá tfo emearinjagfa nán “Kwíyí api nepa Gorixo tñj e dani bñjpirfani? Gorixo tñj e dani mĩbñjpirfani?” yaiwianí nán iwamfó imimf wífirixini. ² Iwamfó imimf niwiríná rípi rarinjagfa niwñirfá “Kwíyí Gorixoyápi tñjo rfa rariní?” yaiwífirixini. Kwíyfo dani nĩrĩrĩná “Jisasi Kiraiso ámá nimóniri nene tfámĩni bñjninigini.” rarinjagfa niwñirfá “Kwíyí Gorixo tñj e dani bñjípimi dani rfa rariní?” yaiwífirixini. ³ E nerí aí kwíyí xegf bimí dani nĩrĩrĩná “Jisaso ámá nimóniri nene tfámĩni bñjninigini.” mĩrĩpa yarinjagfa niwñirfá “Kwíyí api Gorixo tñj e dani bñjípimani.” yaiwífirixini. Ámá kwíyí ayo dani rarigfáyf Kiraisomi xopĩrarf wimñiri yarinjo tñni ani nawíni imónigfáyfirini. Enjina “O nĩbĩfáriní.” arfá e wigfo agwi rina rixa nĩbiri xwfá tfo yariní. ⁴ E nerí aí gf niaíwĩpiayfne, seyfne Gorixoyáyine enagfa nán mimóní wfá rókiamoarigfáyf yapf seaíwapĩyanro seaíagfa aiwí rixa xopĩrarf wigfáriní. Kwíyí seyfne seaaĩninjĩpi obomí —O ámá Gorixomi dñj mĩwikwíroarigfáyf xfo tñni nawíni imónigfóriní. Omí kwíyí seyfne seaaĩninjĩpi seáy e wimóninjagi nán ayo xopĩrarf wigfáriní. ⁵ “Jisaso nepa ámá nimóniri nene tfámĩni mĩbñjninigini.” rarigfáyf Gorixomi paimimf wiarigfáyf tñjĩmí dani imónigfáyfirini. Ayinán xwiyfá wigf nĩrĩrĩná xwiyfá Gorixomi paimimf wiarigfápipimi dani rarigfá nán wigf imónigfáyf ayo arfá wiarigfáriní. ⁶ E nerí aí none Gorixoyá imóninjagwi nán ámá o tñni nawíni ikárinigfáyf none arfá neaiarigfáriní. Ámá o tñni nawíni mikárinigfáyf none arfá neaiarigfámaní. Ayo dani re yaiwiarinjwáriní, “Kwíyí nepaxinj imóninjfo dani rarigfáyf mí nómĩxiri ayf tiyĩrfani? Kwíyí yapf imóninjípimi dani rarigfáyf mí nómĩxiri ayf tiyĩrfani?” yaiwiarinjwáriní.

“Xixe dñj sixí yinĩfirixini.” urinj nánirini.

⁷ Gf dñj sixí seayinjáyine, xixe dñj sixí yinĩwanigini. Ayf rípi nán rarinjini. Ámá wíyo dñj sixí nuyiranéná Gorixo yarinjĩpa axfpi yarinjwá enagi nán rarinjini. Ayf rípi nán eni “Xixe dñj sixí yinĩfirixini.” rarinjini. Dñj sixí uyarigfá ayf ayf nñni Gorixo xegf tĩmeanjyfninj imóniro o tñni nawíni nikárinro niñfá imóniro egfáyf enagfa nán rarinjini. ⁸ E nerí aí amipi o yarinjĩpi xfo ámáyo dñj sixí nuyirinjípimi dani yarinj enagi nán ámá wigf wĩnyo dñj sixí muyipa yarigfá gíyí gíyí, ayf Gorixo tñni nawíni nikárinro niñfá imónigfáyfmaní. ⁹ Gorixo xfo rípi nerinjípimi dani dñj

sixt neayarinjipi neaiwapiyinjigini. O xegf niaiwf sinjinihf emiaonjo neaiinfpimi dani nene dñf niyiminhf imoninjipi meanfwa nani xwfa tfo wrenapinjigini. ¹⁰ Ripi nani dñf nimoranena "Amayo dñf sixt nuyirna epaxipi, ayf apirfani?" yaiwipaxirini. Nene Gorixomi dñf sixt nuyirane enwapf marfat, sa xewanijo nene dñf sixt nineayiri xewaxo negf fwf yarinhwapi yokwarimf neaiinta nani wrenapinjipi nani rarinjini. ¹¹ Gf dñf sixt seayinjafne, Gorixo nene dñf sixt xwapf ayf wi nineayiri e neaihf enagf nani xexfexirfmeaene eni xixe dñf sixt yinfwanigini. ¹² Ama Gorixomi shwf bi mifwningfa aiwf xexfexirfmeaene xixe dñf sixt niyinihanenayf, Gorixo tñf nawini imoninhagwi nani xfo amayo urapi mifwikarf piraninhf dñf sixt uyarinhfpa axipi dñf sixt yinanfwini. ¹³ Ripi nani dñf nimoranena "Xfo nene tñf imonirf nene xfo tñf imonirane enwini." yaiwipaxirini. Xegf kwifpfi neaiapinhf enagf nani dñf e yaiwipaxirini. ¹⁴ Apo Gorixo xegf xewaxo ama xwfa tfo hweagfa niyoni yeayf uyimixemeawninginirf wrenapanana neaimanf mfkone, shwf wininhwawone xwiffa ripi seararinwini. ¹⁵ Ama "Jisaso niaiwf Gorixoyorini." rarigfa giyf giyf Gorixo ama e rfayf tñf nawini imonirf ayf xfo tñf nawini imoniro enoi. ¹⁶ Ayinani nene dñf "Gorixo aga dñf sixt neayarini." yaiwiani nani nineaipimonirf niffa imoninhwini.

Pi pi Gorixo yarinhfpi sa dñf sixt nuyirinhfipimi dani yarinhf enagf nani ama wigf xexirfmeayo aninhf minf dñf sixt uyarigfayf, ayf Gorixo tñf nawini imoniro xfo eni ayf tñf nawini imoniro egfayfirini. ¹⁷ Nene sfa Gorixo ama niyoni mi omomiximf enfayimi wara sarfwa mimarinf anani ewiarfmonanfwa nani negf nixfmeayo urapi mifwikarf piraninhf dñf sixt uyifwanigini. Kiraiso xwfa tfo nihwearfna nimonirf enfpa nene eni xwfa tfo nihwearfna axipi nimonirane yarinhwa enagf nani anani e yanfwarini. ¹⁸ Ama wigf xexirfmeayo dñf sixt nuyirona Gorixo nani wayf wi winarinhfmani. Dñf sixt nuyirona urapi wi mifwikarf aga xixeni nanfni nuyironayf, wayf bi mifwinf sayf ikarinarigfarini. Mfkf ama Gorixo nani wayf winarinhf, ayf ripi nanirini. "Gorixo nioni gf sipi yarinhapi tñf xixeni sipi nikarinfarfani?" niyaiwiro nani wayf winarinhfirini. Wayf winarinhfyf xexirfmeayo sini dñf sixt xixeni muyarigfa enagf nani rarinjini. ¹⁹ Gorixo nene xami dñf sixt neayinhf enagf nani nene eni nixfmeayo dñf sixt uyarinhwarini. ²⁰ Ama wo "Gorixomi dñf sixt uyihaonirini." nirinirf ai xexirfmeayo smf tñf niwirfnayf, yapf rarinhorini. Ayf ripi nani rarinhfni. Xexirfmeayo shwf mifwinirf ai dñf sixt muyipa nerfnayf, o arige nerf Gorixo, ama shwf mifwningfomi dñf sixt uyipaxf imoninif? Oweoi. ²¹ Sekaxf o nearinhfpi, ayf riperini. Ama Gorixomi dñf sixt uyarigfa giyf giyf, xexirfmeayo eni dñf sixt uyifrxini.

5

"Dñf wikwifroarigfayf xegf tifeanfyo dñf sixt uyarigfarini." urinhf nanirini.

¹ Ama "Nene yeayf neayimixemeanfa nani Gorixoya dñf tñf arfowayf xwfa piaxfyo dani iwiaronfoyf rarinhwawo Jisatorfani?" niyaiwiro dñf wikwifroarigfa giyf giyf, ayf niaiwf Gorixo xegf emeanfyfninhf imonigfayfirini. Ama xano Gorixomi dñf sixt uyarigfa giyf giyf xegf emeanfyo eni dñf sixt uyarigfarini. ² Ripi nerinhfipimi dani anani dñf "Niaiwf Gorixo xegf emeanfninhf imonigfayo dñf sixt uyarinhwafnerfani?" yaiwinfpaxirini. Xfomi dñf sixt uyirane xegf sekaxf nearinhfipimi xdfirane neranenayf, anani dñf e yaiwinfpaxirini. ³⁻⁴ Xfomi aga dñf sixt nuyiranena pipf epaxf marfat, xfoya sekaxf rininhfipimi xdfipaxf enagf nani rarinjini. Niaiwf Gorixo xegf emeanfninhf imonigfayf siwf sipi xfomi paimimf wiarigfa imoninhfipimi xopirarf wiarigfa enagf nani xfo sekaxf nearinhfpi nene nixdfiranena ayf rfa tñf xdfipaxf wi

mimóniḡpírini. Ripini nerina siwí sipí Gorixomi paimimí wiarigíá imóniḡpimi xopírarf wiarinḡwáriní. Jisasomi diḡf niwíkwíroarigíáyo dáni api yarinḡwáriní.

“Diḡf wíkwíroarigíáy sopiḡf Gorixo wófpí arfá wiarigíáriní.” urinḡf nániriní.

5 “Ámá siwí sipí Gorixomi paimimí wiarigíá imóniḡpimi xopírarf wiarigíáy gíyírfani?” miyaiwipani. Ámá “Jisaso niaíwí Gorixoyáorfani?” niyaiwiro diḡf wíkwíroarigíáy anani xopírarf wiarigíáyfíriní. 6 “Niaíwí Gorixoyáorfani?” oniaiwípoyniri iniḡfyo wayí meari niperina ragí puri eno, ayí Jisasi Kiraisorini. O “Gorixomi xewaxorfani?” oniaiwípoyniri nani nerina wayini meanimaní. E oniaiwípoyniri wayí meari xegí ragí puri eniniginí. 7 Gorixoyá kwíyípi nírírná nepáni ripaxípi enagi nani negí xwioxíyo dáni áwanḡf réniḡf nearariḡpí, “Kiraiso apiaú nerinḡpimi dáni xewaninjo nani siwá neainimiri enípi, ayí neparini.” nearariḡpí arfá owianeyí. 8 Ayinani “Jisaso Gorixomi xewaxorfani?” yaiwiani nani sopiḡf neawariḡf biaú bí, ayí rípiáú rípirini. Kwíyípi nearariḡpí tñni iniḡfyo wayí mearíná imóniḡpí tñni xegí ragí nipurí péaná imóniḡpí tñni biaú bí imóniḡf apírini. Apiaú api sopiḡf nineaorfána xegí bí xegí bí oyaiwípoyniri neaiwapiyariḡfmaní. Axípirini oyaiwípoyniri neaiwapiyariḡfíriní. 9 Ámá pí pí nani sopiḡf neaófpí anani arfá wiarinḡwáriní. Ayinani Gorixo sopiḡf neaófpí seáyí e imóniḡagi nani api ení arfá owianeyiniri searariḡfni. Gorixo xewaninjo sopiḡf neaófpí, ayí pípi nani marfái, ayí xegí xewaxo nániriní. 10 Gorixo xewaxomi diḡf wíkwíroarigíá gíyí gíyí o xegí xewaxo nani sopiḡf wófpí wigí xwioxíyo dáni “Aga neparini.” yaiwiarigíáriní. E nerí aí Gorixomi diḡf miwíkwíroarigíáy “O sopiḡf neaófpí nepamani.” niyaiwiro nani réniḡf urarigíáriní, “Yapí rariḡfíyí woxírini.” urarigíáriní. 11 Xwíyíá Gorixo sopiḡf neaófpí, ayí rípirini. O diḡf niyiminiḡf imóniḡpí ríxa neaiapiníriní. Diḡf niyiminiḡf imóniḡf api nani xegí xewaxo míkí ikinjo enagi nani 12 ámá xewaxo tñni kumixiníḡfáy diḡf niyiminiḡf imóniḡf api tḡfáyíriní. E nerí aí xewaxo tñni nawíni mikumixiníḡfáy ayí diḡf niyiminiḡf imóniḡpí tḡfáyímaní.

Yoparípi nurírná urinḡf nániriní.

13 Nioni seyíné, Gorixo xewaxomi diḡf wíkwíroarigíáyiné “Nene diḡf niyiminiḡf imóniḡpí tḡwáenerfani?” niyaiwiniro niḡfá imónipíri nani payí rina neari mónaparini. 14 Nene rípi nerane nani Gorixo siḡwí aninje dáni wará sarfáwá mímáriní newiárimóniri yarinḡwáriní. Xfo e neaiwiniginiri yariḡf niwiranená negí diḡfyo dáni bí murí xfo wimónariḡpí tñni xixeni yariḡf niwirane nani “Arfá xixeni nineaininjo.” yaiwiarinḡwáriní. 15 “Omi yariḡf niwiranená pí pí nani yariḡf wiarinḡwápi xixeni arfá nineaininjo.” niyaiwirane niḡfá e imóniḡagwi nani diḡf rípi ení “Negí yariḡf wiarinḡwápi ríxa neaimónini.” yaiwipaxíriní. 16 Ámá gíyí gíyí xexírímeáyí wo íwí aníni mímáriní nani mimóniḡf bí éagi niwiniro Gorixo yokwarimí owiiniri yariḡf niwirónáyí, Gorixo wigí yariḡf wífpí arfá niwiri íwí aníni mímáriní nani mimóniḡf bí éomi diḡf niyiminiḡf imóniḡpí unḡwáriníriní. E niseariri aí íwí ámá aníni mímáriní nani imóniḡf bí ení wení. Nioni “Ámá íwí api éfáyo Gorixo yokwarimí owiiniri yariḡf wífpí xixeni.” misearariḡfni. 17 Pí pí sipí ámá yariḡfapi nñni íwí yariḡfapi imóniḡagi aiwi nipini aníni mímáriní nani mimóniḡagi nani rariḡfni.

18 Nene niḡfá re imóniḡwini, “Ámá Gorixo xegí tímeañfniḡf imóniḡfáy íwí néra warigíámani. Gorixo emeanjo —Xewaxo nani rariḡfni. O ámá ayo píraninḡf umearinḡagi nani sipí imóniḡo wí xwírfá wíxearinḡfmaní.” 19 Niḡfá re ení imóniḡwini, “Ámá xwíá tḡyo dāḡf —Ayí Gorixomi diḡf miwíkwíroarigíáyfíriní. Ayí nñni sipí imóniḡomi ínimi wurinḡagíá aí nene ámá Gorixoyá imóniḡwini.” 20 Rípi nani ení niḡfá imóniḡwini, “Nḡwá nepaxinḡf imóniḡo, ayí Gorixorfani?” waiwiani nani xegí xewaxo nene tḡáminí nibiríná o nani niḡfá neaiapiníriní. Nene ríxa xegí xewaxo Jisasi Kiraiso tñni nawíni

nimónirane nání xano, Nwíá nepaxiñí imóniño tñní ení axípi nawíní imóniñwíni. O ení Nwíá aga nepaxiñí imóniñoríni. Diñí niyimíñí tññwápi neaiaparíño, ayí oríni.” ²¹ Gí niaíwípiayíné, nene níjía e imóniñagwí nání ñwíá imóniñípiamí diñí wíkwíropírixiníri sewaniñíyíné awíniñí meñweáníírixiní.

Payí Jono áwini e eañnarini.

Payí rina Jono áwini e eañnarini. O xewanijoyá yoí mirini Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenweañáoniyi niriñiri ñwiráñiniginí. Ámá Jono nuriri payí eañyí nani eni niriñiná siñani yoí mirí apixí wí tñi xegí niaíwí tñi nani niriñiri eañniginí. E nerí aí “Jisasoyá siyikí imóniñf bi nani xwiýfá niriñiri eaññani?” yaiwiarñwáñini. Jisaso rixa añnamí nipeyimáná xwiogwí aga obaxí nípwemáná eñaná Jono niñweañisáná rixa xweyaní nerí añf yoí Epesasiyo niñweámáná payí rina eañniginí.

¹ Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenweañáoní apixixi nani —Jixi Gorixo xegí imónirfá nani ía riyamixiñixirini. Jixi nani tñi dixí niaíwíyí nani tñi payí rina eaññini. Nioni gí xwioxíyo dani nepa dñf sixí seayinini. Nionini marfái, ámá xwiýfá nepaxiñf imóniñfpi nani nijfá nimóniro dñf wíkwíroarigfáyí nñi eni dñf sixí seayinoi. ² Xwiýfá nepaxiñf imóniñfpi agwi ríná mimáyo tñirane ná rfwíyo aí siní tñirane yanfwa eñagí nani seýné dñf sixí seayinwini. ³ Ápo Gorixo tñi xewaxo Jisasi Kiraiso tñi awaú nepa dñf sixí nñeayiríná nene píranñf niwayirónirane ñweañfwa nani neaiiri wá nñeawianiri ayá nearimixiri episíñini.

“Sekaxí o neariñfpi axípiñi xídñrixini.” urñf naniñini.

⁴ Nioni “Íyá niaíwí xwiýfá nepaxiñf imóniñfpi xixeni xídariñoi.” rariñagfá arfá niwirí nani “Ápo sekaxí nñeariríná apí xídñrixiniri neariñfpi tñi xixeni ría yarinoi?” niyaiwiri dñf nífá ninarini. ⁵ Apixixini, jixi íníná erfápi nani bi oririmiñi. Sekaxí siñf bi niriñiri rfwamñf meaññini. Eñíná dani nene arfá wiñwápi —Ayf “Negí nrixímeáyo dñf sixí uyíwaniginí.” rinñfpi jixi éñrixiniri nani niriñiri eaññini. ⁶ “Ámáyo dñf sixí nuyiríná epaxípi pípiñani?” miyaiwipani. Nene negí nrixímeáyo dñf sixí nuyiranénáyf, o sekaxí neariñfpi xixeni píranñf xídariñwáñini. Sekaxí o neariñfpi —Apí seýné eñíná dani arfá wigfápiñini. “Segí séríxímeáyo dñf sixí uyíñrixini.” neariñfpiñini. Apí tñi xixeni axípi e éñrixini.

“Kiraiso nearéwapiyiñfpiñi xaiwífá xirfwaniginí.” urñf naniñini.

⁷ Ámá obaxí rixa “Ámáyo yapf owíwapíyaneyi.” niyaiwiro xwíá rirími emeariñagfá nani searariñini. Yapf raníro nani “Jisasi Kiraiso nepa ámá nimóniri xwíá tñyo nene tfámini mñbñniginí.” rariñgáyñini. E yarigfáyf ámáyo yapf wíwapíyiri Kiraisomi xopírarf wimñiri erí yarino tñi nawíni imóniñoi. ⁸ Ayínáni seýné Jisasomi nixídñroná niñwññf wayfá meáwaniginiri aññf miní rfá tñf egfápi surfma mimóní apí nipiñi tñi xixeni mearo yayf seaimori enfa nani píranñf siñwí tñi éñrixini. ⁹ Ámá Kiraiso nearéwapiyiñfpiñi siní aññf xaiwí ía mñxirí ami wigf dñf tñi gfwí nímñxiri rariñgá giyf giyf, ayf Gorixo tñi nawíni imónigfáyf wímani. E nerí aí Kiraiso rñfpiñi xixeni ía nñxiriñi axípiñi rariñgá giyf giyf, ayf xaniwfmíraú tñi nawíni imónigfáyf wíñini. ¹⁰ Ámá “Jisasomi xídariñwaénerini.” rinariñgá wí seýné tfámini nñbiro Kiraiso nearéwapiyiñfpiñi axípi mñripa yaríñagfá niwññíñáyf, yayf niwiemearo segf añfyo nani nípemeámi mñpáwipa éñrixini. ¹¹ Ayf rípi nani rariñini. Ámá e yarigfáyo giyf giyf yayf niwiemearíñáyf, fwf ayf yarigfápi axípi ayo eni uxímeanfá eñagí nani rariñini.

¹² Xwiýfá xwapf ayá wí tñi seýné nani rfwamñf eapaxf aiwí “Payí rínamí meapa oemini.” nimónarini. “Nioni seýné dñf nífá aga seáyf e dani seainñfá nani nñbiri nñseáiameámáná xwiýfá axí e dani rínanfwarini.” niyaiwiri dñf ikwfmññini. ¹³ Dixí

r̄r̄ix̄imeáí —Í en̄i Gor̄ix̄o xeḡí imón̄w̄in̄igin̄ir̄i íá uyam̄ix̄in̄j̄ir̄in̄i. Íyá niaíw̄ȳf̄ paȳf̄
r̄inam̄i dán̄i yaȳf̄ seaiw̄ár̄en̄apar̄in̄jōi.

Payí Jono eañí yoparínarini.

Payí rina yoparí Jono eañínarini. O xewaninoyá yoí miriní Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenweañáoniyi niriniri nwarínarínigini. Ámá Jono nuriri payí eaño xegí yoí Gaiasorini. Jiaso rixa añnamí nipeyimáná xwiogwí aga obaxí nípwemáná eñáná Jono ninweañísáná rixa xweyañí nerí añí yoí Epesasíyo ninweámáná payí rina eañínigini

¹ Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenweañáoní gí dñí sñxí riyiná Gaiasoxi nání payí rina eañínigini. Joxi nepa dñí sñxí riyinini. ² Gí dñí sñxí riyináoxini, Gorixomi joxi nání rípi yariñí ríwiiarínarini, “O Jiasomi píraniní nixídirí nání xegí dñí naní imóninípi tñi xixeni Gorixoxiniyá dñíyo dání naní imóninípiní wímeari wará iniri éwinigini.” yariñí e ríwiiarínarini. ³ Negí nixímeáyí wí joxi nání áwaní re nixímeáagfa, “O nepaxiní imóninípi —Jiaso nearéwapiyinípi nání rariñini. Apí nixídirí neríná yapí bñ mñneapísí apí tñi xixeni yariñi. Nepaxiní imóninípi neríná axípi píraniní xídarini.” Áwaní e nixímeáagfa arfá nixímeáyí nání nioní yayí seáyimí dání nininíriní. ⁴ “Dixí nixímeáyí xwiyfá nepaxiní imóninípi fá nixíro xixeni xídarinoi.” rariñagfa arfá nixímeáyí yayí seáyimí dání nininíriní amípi wí nání yayí nininíriní apí tñi xixeni mimónini.

“Nixímeáyí arfá wiarinípa sñi axípi nixímeáyí uriní nánirini.”

⁵ Gí dñí sñxí riyináoxini, joxi negí nixímeáyí arfá nixímeáyí urapí bñ mñwikarí dñí rñwariñarínarini wíwapiyariñarini. Nixímeáyí joxi sñi sñwí mñwiniñí aí xegí bñ marfá, axípiní wiariníriní. ⁶ Ámá ayí joxi dñí sñxí nuyiri arfá wiarinípi nání Jisasoyá siyikí imóniníwá re nweañwaéne rixa áwaní nearigfawixini. Joxi Gorixomi píraniní nixídiríná epaxípi tñi xixeni nerí óf e nání arfá nixímeáyí nixímeáyí rariñarini. ⁷ Ayí rípi nání “Arfá wixini.” rariñarini. Ámá ayí yoí Jiasí Kiraisoyá émá imónigfáyo wáf urimeanro nuróná “Wáf nurirane aí wigí amípi ourapaneyi.” nixímeáyí amípi bñ murapí yariñí eñagí nání rariñarini. ⁸ Ayínání Gorixomi dñí wíkwíronwaéne xwiyfá nepaxiní imóninípi nixímeáyí eméwinigini ayo arfá wíwanigini.

“Sipi yariñípa imóniní mñwixídirini.”

⁹ Nioní wáf rimearigfá ayí nání Jisasoyá siyikí imónigfá e nweagfáyiné áwaní osearimiri nání payí bñ nearí seawírenapfagi aiwí segí ámá wo, Daiotírepisoyí riniño —O “Nioní seáyí e wimónináná winiyí inimi onurínipoyi.” wimóninirini. O xwiyfá none urariñwá bñ arfá neaiarínarini. ¹⁰ Ayínání nioní seyiné tñí e nání nibiri amípi o yariñíyí nání waroparí seaimfáriní. O mñkí wí meñagí aiwí none nání ikayíwí rimearínarini. “E neríná apáni yariñini.” mñwixídirini none rariñwápi nixímeáyí nixímeáyí segí tñí mñwixídirini bñwixídirini. Winiyí wigí añíyo nání nixímeáyí waniñro yariñagfa nixímeáyí píri urakiarínarini. Apini mé e yariñíyí Jisasoyá siyikí imónigfáyiné awí eañarigfá dání mñwixídirini yariñarini. ¹¹ Gí dñí sñxí riyináoxini, ámá naní yariñíyí Gorixoxi timeañíyí nixímeáyí imóniní. E nerí aí sipí yariñíyí Gorixomi sñi sñwí mñwixídirini. Ayínání joxi sipí imóninípiní imóniníyí mñwixídirini nerí nanípiní imóniníyí wixídirini.

¹² Demitiriaso nání ámá nñí “Nanorini.” rariñarini. Xewaninoyá xwiyfá nepaxiní imóninípi nixídiríná nerinípiní dání ení “Nioní ámá nanorini.” nixímeáyí sñwixídirini. None ení “Nanorini.” urariñwáorini. Xwiyfá none rariñwápi nepa imóniní. Joxi nixímeáyí e imóniníyí nání rariñarini.

¹³Joxi nání “Payí oeámíni.” n̄yáiwiríná r̄wam̄iñí obaxí ayá wí eapaxí aiwi “N̄ip̄ini n̄ir̄ir̄i payí r̄inam̄i oeámíni.” m̄nimónar̄ini. ¹⁴⁻¹⁵E ner̄i aiwi “N̄ion̄i s̄ini mé n̄b̄ir̄i n̄isímeámáná axí e d̄áni xw̄iyíá r̄inan̄wír̄ini.” n̄yáiwir̄i d̄iñí ikw̄imoñ̄ini. Joxi pír̄aniñí or̄iwayirón̄ini. N̄ikum̄ix̄in̄ir̄i emear̄iñwáyí re d̄áni yayí seaiwár̄enapar̄iñoi. Joxi t̄ini n̄ikum̄ix̄in̄ir̄i emear̄iḡáyo e d̄áni wom̄ini wom̄ini yayí n̄wiéra úir̄ix̄ini.

Payí Juto eañnarini.

Payí rina áma Jisasoyá siyikí imónigfáyí nání Juto eañnarini. Xewaninjo nání áwanjé sijnáni mirinijé enagí aí Jisasomi xogwáo Jutoyí riniño (Mako 6:3) “Ayí axorfaní?” yaiwiarinjawáriní. Jisaso rixa añnamí nipeyimáná xwiogwí aga obaxí nípwemáná enáná “Mimóní uréwapiyarigfáyí Jisasomi dñjé wikwíroarigfáyo xenwímní wipemfoarinjoí.” rinarinjagí Juto arfá n>wirí ayí arfá n>wiro nixdíróná sipí imónipfrixinirí éf uremómnrí nrirí eañnigini.

¹ Jutoní —Nioní Jisasi Kiraisomi xnáinfinijé nimónnrí omñjé wiiarinjá wonirini. Jemisomi xexirímeáonirini. Nioní payí rina seyíné nání —Seyíné ápo Gorixo nioniyáyí imónfrixinirí wéyo íá seaumnrí dñjé sixí seayirí xewaxo Jisasi Kiraiso nání awí seamenweairí seainfyínérini. Seyíné nání nrirí payí rina eaarinjini. ² “Gorixo wá seawianirí n>wayróniro píránijé ñweapfí nání seairí sewaninjfyíné ení xixe dñjé sipí inipfí nání seairí nerfna ayá wí seaiíwinigini.” nimónarini.

“Jisaso tñni nawíni mimónigfáyí seyíné tñnyumfí gwiaumfí inarínjoí.” urinjé nánirini.

³ Gí dñjé sixí seayinjayíné, Gorixo seyíné tñni nene tñni yeáyí neayimixemeanfá nání enjé nání payí wina nearí seawárenapiyimnrí enjá aiwí agwí nioní “Payí enjé rirémixí re niseairí oeámni,” nimónigoí, “Xwiyfá nene dñjé wikwíroarinjwápi — Apí áma marfái, Gorixo nawínáni neaiapinjé enagí nání gfwí nímixirí miripaxfíriní. Apí áma wí ikweakwímfí raníro yarinjagfá n>winiróná xe oépoynnrí sñjwí m>winipa éfrixini. Enjé neánro pfrí wiaíkianíro éfrixini.’ Enjé rirémixí e niseairí oeámni.” nimónfagí eaarinjini. ⁴ Ayí rípi nání enjé rirémixí e niseairí seararinjini. Jisasoyá siyikí imónigfáyíné maiwí ñweañáná áma wí —Ayí Gorixomi rfwí umoarigfáyíriní. Enjáná dání “Sfá yoparfí Gorixo xwiyfá umeárinfáriní.” rinárinjfyíriní. Ayí yumfí seyíné tñni nawíni imóniro fwí niga oemeaneynró xwiyfá nepa re riniñjépi, “Pí pí fwí ámaéne yarinjwápi Gorixo ananí ayá n>nearimixirí yokwarimfí neaiipaxfíriní.” riniñjépi wigf dñjé tñni ikweakwímfí ríro “Jisasi Kiraisoni negf Áminá iními wurfninjwáomaní.” ríro yarfí enagí nání enjé rirémixí e seairarinjini.

⁵ Áminá Gorixo enjáná dání manjé pfrí wiaíkigfáyo pfrí numamóa bñjépi nání seyíné rixa xixeni nñfá imóninjagfá aiwí ámi dñjé mopfí nání dirfí rípi oseaimini. O negf Isireríyo Isipiyf añfyo dání éf numínirí nípemeámí nurí aí áma xfomí dñjé m>wikwíró “Xwíá Gorixo neaiapimnrí yarinjépi oyá dñjé tñni aí áma e ñweagfáyo nurápipaxenemaní.” yaiwigfáyo áma dñjé meañe dání wanfnimixinjigini. ⁶ Añfnajf wí enjáná dání ení Gorixo nurfpearí xe éfrixinirí sñjwí wininjépi nání re miyaiwí, “Apíni nerí nñwearfna ayf nanfíriní.” miyaiwí n>wiaíkíro fwí yaníro nání añfnamí pñni n>wiárimfí weapfí enagí nání o gwí ainíxí marfkínipaxf imóninjé tñni nñjirí sfá áma n>yoni mí ómómiximf emfáyimi pfrí umamómigini sfá yinárñe ñwírarinjigini. ⁷ Enjáná áma Sodomí ñweáyf tñni Gomora ñweáyf tñni añf apiaúmi axí e ikwíroninjfyo ñweagfáyo tñni ení axfpi ayfninjé piaxf weánipaxf imóninjépi nero Gorixo áma nímixirfna ayf apí éfrixinirí wipmóninjépi mé ikweakwímfí nero wigf dñjé tñni fwí sipí imónarinjépi niga warinjagfá nání nene sñjwepfí neaiinfa nání pfrí numamorfna rfá ápiáwí aninjé iníná wearinjépi nímamówárenapfí ayo rfá niniñ pñkinigini.

⁸ Gorixo nene sñjwepfí e neaiinjé enagí aiwí ayf yagfápa áma yumfí seyíné tñni nawíni imónigfáyí axfpi nero wigf sipí oríñá winarigfápi mimáyo nítinirñjépipimi dání fwí aga piaxf ayá wí weánarinjépi iníro “Áma womí iními wurfnipaxf m>neaimónarini.” ríro añfnamí dánj seáyimi imónigfáyo ríperfí umero yarfíriní.

⁹ E yarinqagfa aí anfnajf Maikoroyi riniño —O anfnajf niyoní seáyí e wimóniñorini. O eniná obo tñi Moseso piyomí go go meanirfeniñooinri xwiýfá ximiximí niniri niriñirfná o anfnajf seáyí e imóniñf wo enagi aiwi ayá nepeárimáná “Niñwanñoni ení eániñáoni anani obomí xwiýfá rfá tñf umearipaxonirini.” miyaiwí “Gorixo xewanñoni mixí rirfwiniñini.” uriniñini. ¹⁰ Ayá nepeárimáná murñf enagi aí ámá yumí seyfné tñi nawíni imónigfáyf amipi wiwanñiyf majfá imónigfápi nani anani ikayfwí meararigfáriní. E nerí aí wigf niñfá imónigfápi nanwýf —Ayf diñf rfá xeyániñyfirini. Nanwýf diñf meñwípepa nerí niñfá ámá imónarigfápi marfái, xegf bi imónarñípa ámá ayf ení axfpiñi nero wigf niñfá api imónarigfáriní. Apimi dánini wiwanñiyf xwirfá ikixenarigfáriní. ¹¹ Sfá wiyi ayf majfá wórinfá enagi nani awe! Ayf eniná Keno “Nioni Gorixomi anani ínimí owurñimíni.” miyaiwí nerfná enípa axfpi yarigfáriní. Eniná ámá Beramoyi riniño —O “Niñgwí nioni bi mñimúropa oeni.” yaiwiagorini. O “Ámá wí niñgwí niapáná pí pí niriñfapi nioni wí mímúró nemíni.” niyaiwirfná xewanño yapf néwapñiri yagfpa ayf ení axfpi oyaneyñiro nani sini mé igwfá urñinarigfáriní. Eniná ámá Koraoyi riniñoyáyf ámá Gorixo rípeañowami arfá mñiwí nero urakñanñiro yarinqagfa nani anñimixiñípa ayf ení axfpiñiñf e yarigfáriní. ¹² Ámá nioni seararñáyf piniñf imónigfáyf marfái, sa rípiñi rípiñi imóniñoi. Seyfné ámá gíyf gíyf siñwí niñeaniróná “Awí eániñfáyf xixeni diñf sipí inarigfáyrfani?” oneaiawipoyñiri awí neañiro aiwá narfná ámá ayf ipí akwñfnáná ríwoñáná ewé sixí núrori xwirfá ikixenarñípa ámá ayf axfpi e nimóniro nani xwirfá seaikixepaxf imóniñoi. Ayf seyfné tñi nawíni aiwá niñiróná Gorixo nani wáyf bi mñwiní wiwanñf naniñi diñf niñmóniro sa úrapí yarinqagfa nani seararñini. “Agwí api iniá eani nani irfarrini.” yaiwiarfná iniá meapa nerí imñf nerfná agwí niriñaimí warñípa axfpi e imónigfáyfirini. Ámá ayf íkfá sogwí ná wearñiná aí anñf oxí roarñagf nani niyoari emí móáná urf biaú enípi imóniñyñiñf imóniñoi. ¹³ Rawirawá imeamfkwí nerfná reakfkwíñf ñwirárarñípa ámá ayf wigf piaxf weániñaxfpi neróná axfpi apñiñf yarigfáriní. Ámá ayf siñf aní pñfyo nemeñfá ámá ewéyo niñmeamí núfnasáná rawirawáyo áwñimí enáná xewñimí niñpemeamí warñípi yapf axfpi niñseairo yapf seaíwapiyarigfáriní. Ayf aga sfá yidoárñípiñi anñf íniñá ñweaprfá nani Gorixo rixa wimixiyiñyfirini.

Jisaso tñi nawíni mimónigfáyo Gorixo pñf umamonfá naniñini.

¹⁴⁻¹⁵ Inoko —O Adamomí dání nemeága nuro wé wfúmí dñf waú emeániñfo, ayf orini. O ámáyo wfá nurókiamorfná re rñiniñini, “Arfá époyí. Oriñá niñwinirfná wñfniñi. Amíñáo ámá nñi wigf egfápi nani xixeni pñf umamómñiri nani eri ámá xfo wimónarñípi mñxfdarigfáyo wigf uyñiñf egfápi nani xwiýfá umeárimñiri nani eri ámá fwí ayini miyarigfáyf xfo nani ámáyo nuriróná sipíni urekárarigfápi nani xwiýfá umeárimñiri nani eri ení nani xegf anfnajf diñf niñmori fá mñropaxf wí tñi weparñagf wñfniñi.” rñiniñini. ¹⁶ Ámá nioni seararñáyf anñumí ikaxf rarigfáyfirini. “Omeaneyí.” niñwimóniri wé ení óf winarñípiñi niñxfdiñro aiwí anñf miní kñiñf irñinarigfáyfirini. Wigf yoñf wiwanñiyf nani sfmí sfmí e tñimearigfáyfirini. Ámáya amipi fwí urápaneyñiro niñremeá xwiýfá urepñisiarigfáyfirini.

Diñf sfkfkf onfñrixiniñi urñf naniñini.

¹⁷⁻¹⁸ Gí diñf sixí seayináyfné, ayf e imóniñagfa aí negf Ámíñá Jisasi Kiraisoyá wáf wurimeigfáwa xamí rígfá rípi nani diñf oirónaneyí, “Sfá yoparfyi tñíñá anwí e enáná ámá wí re epñrfáriní. Seáyí e wimónigfáwami ikayfwí umeañiro amipi Gorixo niñwimónarñípi xfdiñf nani wé ení óf ero epñrfáyf imónipñrfáriní.” rígfápi nani diñf oirónaneyí. ¹⁹ Ámá ayf Jisasiyá siyikf imónigfáyf nawíni mimónf xixegñi

oimónípoyníri urakiowáiro dñí ríá xeyánñññí imóníro kwíyí Goríxoyápi mayí imóníro egíáyíriñí.

²⁰ Gí dñí sixí seayñáyíné, áamá ayí e imóníñagí aí Jisasoyá siyikí imónígíáyíné nepa imóníñpí dñí níwíkwíroróná síkíkkí umíxíñiro eñí eánñí kwíyíyápimi dání Goríxomi ríxñí urayiro ²¹ o nene nání dñí sípí níwiri neaiñpí dñí sixí anñí íñiro dñí níyímñí Áminá Jisasi Kiraiso wá nene neaumíxñpimi dání imónaníwápi gíní gíná nímeaníárñaniri wenñí nero ñwearo éñíxíñí. ²² Áamá xwíyíá Goríxo nání ríññpí nání ududí níñiro “Aga nepa imóníñpíraní? Yapí imóníñpíraní?” yaiwiarígíáyo seyíné ayá urímíxíro ²³ ámi wíñyo amípí wí ríá tñí e weñáná apaxí mé mearñwápa axípi éf umíñaníro nání ero ámi wíñyo ayá nurímíxíri aí seyíné rapírapí piyaní eaarñpí tñí e nání wáyí nero añwi e mupa yarígíápa wigí íwí yarígíápi nání wáyí ero éñíxíñí.

Goríxomi seáyí e numeríñá rññí nánirñí.

²⁴ Agwi Goríxo seyíné íwí mepa éñíxíñí pírí searaki paxí imóníri ríwíyo seyíné xewaníño níkñíri ñweañe ronáná dñí nífá níseainíri xwíyíá mímeárñipaxí imónígíáyíné seaimíxí paxí imóníri eño eñagí nání ²⁵ re seararññí, “Goríxo ná woní oní negí Áminá Jisasi Kiraiso neaiñpimi dání yeáyí neayímíxemeañe, xwíarí tñí añña tñí síñí mímoníñánarñí, agwíraní, ná ríwíyo ínínarñí, níkñíri ñwearí aga seáyí émi imóníño imóníri eñí eánñí imóníri néní tígíáyo níyoní seáyí e wimóníri eño, ayí ná woní oní eñagí nání seáyí e uméwanígní.” seararññí. “E éwanígní.” nímonarñí.

Oríjǎ Jono níwínírí wǎ́ wómixíníjipíríní.

Rǎ́wamíníjǎ rǐpǐ, “Wǎ́́ wómixíníjípíyǐ” ríníjǐpǐ Jono eanǐpǐríní. O Jisaso wíepǐsagowa woríní. Jisaso rǐxa anǐnamǐ nípeyimáná xwíogwǐ agá obaxǐ nípwémáná enǎ́ná Jono níjweanǐsáná rǐxa xweyanǐ nerí pǐrínjwǐ bimi xegǐ yoǐ Patimosíyǐ ríníjǐpimi gwǐ jweanǎ́ná Gorǐxo oríjǎ upáráná Jisasomǐ síjwǐ wínírí anǐnamǐ nání nípeyírí amǐpǐ Gorǐxo tǐjǐ e imóníníjǐpǐ síjwǐ wínírí amǐpǐ rǐwǐyó xwǎ́́ rǐrǐmǐ imónínǐfǐpǐ síjwǐ wínírí Jisaso Setenomǐ xopǐrǐrǐfǐ winǐfǐpǐ síjwǐ wínírí nerí nání rǐwamíníjǎ rǐpǐ nírǐrǐ eanǐnigíní. Síyíkǐ Jisasoyǎ́ fǎ́ rǐpǐrǐfǎ́yǐ re oyaiwípoyínírí nírǐrǐ eanǐnigíní, “Agwǐ ríná xeaníjǐ neaímeaaríjagǐ aíwǐ ámá e neairo Gorǐxomǐ símǐ tǐnǐ wíro yarǐgǐfǎ́yó o anǐpǎ́ wímǐxínǐfǎ́ enǐjagǐ nání nene ení pǐráníjǐ níxǐdírǐjǐpimi dání xopǐrǐrǐfǐnǐjǐ owianeyǐ.” oyaiwípoyínírí nírǐrǐ eanǐnigíní.

¹ Xwǐyǎ́́ re nírǐnírí eáníjǐpǐ, ayǐ amǐpǐ rǐwǐyó anjwǐ e nímonínǐfǐpǐ nání Jisasi Kiraiso síjǎnǐ nímixírí wǎ́́ wómixíníjipíríní. Gorǐxo ámá xǐfomǐ xínáíwáníjǐ nímoníro omíníjǐ wíiarǐgǐfǎ́yó wǎ́́ owómixínírí wíwapíyíníjǐpíríní. Apǐ Jisaso xǐfomǐ omíníjǐ wíiaríjǐ Jonoyǐ ríníjǐ tǐjǐ e nání anǐnajǐ xǐoyáó uowárénapáná oríjǎ ikaxǐ uríníjǐpíríní. ² Apǐ wíníjǐ nípǐnǐ xwǐyǎ́́́ Gorǐxo uríníjǐpǐranǐ, Jisasi Kiraiso woákǐkǐ winǐjǐpǐranǐ, apǐ nípǐnǐ Jono áwanǐjǐ xǐxenǐ rowíáronǐríní. ³ Amǐpǐ apǐ rǐxa anjwǐ e nímonínǐfǎ́ enǐjagǐ nání ámá xwǐyǎ́́́ re wǎ́́́ ómǐxíníjǐpǐ fǎ́ rǐfǎ́́ gǐyǐ gǐyǐ yayǐ anǐnamǐ dáníjǐ imóníníjǐpǐ wínírí ámá rǐwamíníjǐ re nírǐnírí eáníjǐ rǐpǐ fǎ́́ roaríjagǐ́ arǐfǎ́ níwíro xǐdǐfǎ́ gǐyǐ gǐyǐ yayǐ anǐnamǐ dáníjǐ imóníníjǐpǐ wínírí enǐfǎ́́ríní.

Jono Jisasoyǎ́́ síyíkǐ imóníngǐfǎ́yǐ wé wǎ́́́ umǐ dáníjǐ waú nání payǐ eanǐ náníríní.

⁴ Jononǐ Jisasoyǎ́́ síyíkǐ wé wǎ́́́ umǐ dáníjǐ waú Esia pǐropenisíyó jweagǐfǎ́́́né nání rǐwamíníjǐ rǐpǐ eanǐnǐjíní. Gorǐxo —O anǐjǐ́ íníná jweanǐoríní. Enǐná dání jwearí sínǐ agwǐ jwearí ná rǐwǐyó anǐjǐ́ jwearí enǐforíní. O wá seawianírí níwayǐróníro jweapǐrǐ nání seaírǐ éwíníngíní. Kwǐyǐ́ wé wǎ́́́ umǐ dáníjǐ waú íkwíanǐwǐ seáyǐ e imóníníjǐnamǐ Gorǐxo éfǐ́ jweanǐ́ jweagǐfǐ́ ení wá seawianírí níwayǐróníro jweapǐrǐ nání seaírǐ éwíníngíní. ⁵ Jisasi Kiraiso —O Gorǐxo gǐ́ íwo ámáyo wíwapíyǐwíníngínírí uowárénapáná xǐxenǐ nípǐnǐ níyǎ́́́rǐmǐ mǐnǐjǐ winǐjǐoríní. Ámá xwǎ́́́ rǐpǎ́́́yo dání wíapǐnǐmeapǐrǐfǎ́ nání xámǐ wíapǐnǐmeanǐoríní. Mǐxǐ́ ínáyǐ́ xwǎ́́́́ rǐrǐmǐ́ jweagǐfǎ́́́ níyonǐ́ seáyǐ́ e wímóníjǐoríní. O ení wá seawianírí níwayǐróníro jweapǐrǐ nání seaírǐ éwíníngíní. Omǐ —O díjǐ́ síxǐ́ níneayírǐ́ negǐ́ fǐwǐ́ yarínjwǐpǐ́ yokwarǐmǐ́ neaiimínírǐ́ nání nerǐ́nǎ́ xewaníjǐ níperíníjǐpimi dání gwǐnǐjǐ́ nearoayíronǐoríní. ⁶ Ámá oyǎ́́́ xwíoxǐ́yó́ jweaanǐ́wáéne neaimǐxǐ́rǐ́ xano Gorǐxoyǎ́́́́ apaxǐpáníjǐ́ imóníngǐfǎ́yǐ́ xǐ́o tǐjǐ́ e ananǐ́ páwíarǐgǐfǎ́pa nene ení ananǐ́ páwípaxene neaimǐxǐ́rǐ́ enǐoríní. Omǐ anǐjǐ́́ mǐnǐ́ íníná́ nǐnǐ́ seáyǐ́ e umero ínǐmǐ́ wurǐnǐro éfǐ́rǐxíní. Apǐ e imóníwíníngíní. ⁷ Aí, o agwǐ́ tǐnǐ́ wepǐ́naríjagǐ́ ámá nǐnǐ́ síjwǐ́ wíníro omǐ́ pǐkǐgǐfǎ́yǐ́ ení síjwǐ́ wíníro epǐ́rǐfǎ́ríní. Xwǎ́́́ rǐrǐmǐ́́ ámá gwǐ́ wǐrǐ́ wǐrǐ́ nǐnǐ́ omǐ́ síjwǐ́ níwíníró jwǐ́ numíeáa upǐ́rǐfǎ́ríní. Ayǐ́ neparíní. Xǐxenǐ́ e imóníwíníngíní.

⁸ Ámíná Gorǐxo re raríní, “Níonǐ anǐjǐ́ pǐrǐ́ tǐjweanǐ́oníríní. Enǐná dání jwearí sínǐ agwǐ́ jwearí ná rǐwǐyó anǐjǐ́́ jwearí emǐ́fǎ́oníríní. Wa níonǐ́ tǐnǐ́ xǐxenǐ́ mímonǐ́́ enǐ́ síxǐ́ eáníjǐ́oníríní.” raríní.

Jono Kiraisomǐ́ oríjǎ́ tewǐ́nǐjǐ́ náníríní.

⁹ Jononǐ —Níonǐ́ segǐ́ séríxǐ́meá́ woníríní. Jisaso tǐnǐ́́ nawíní́ níkáríníríjǐpimí dání rǐnǐjǐ́́ seaímeaaríjǐ́pa níonǐ́ ení nímearǐ́ oyǎ́́́ xwíoxǐ́yó́ jweaarǐgǐfǎ́pa níonǐ́ ení jwearí́ xeaníjǐ́́ xwámámǐ́ wíarǐgǐfǎ́pa níonǐ́ ení axǐ́pǐ́ e wírǐ́ yarínjǐ́oníríní. Níonǐ́

Gorixoyá xwíyí fá wáf urírí Jisaso Gorixo nání neaíwapíyíníjépi áwaní urírí yarínagí nání píriníwí Patimosíyí rarígíápímí dání gwí níyíáná níjweañsáná ¹⁰ sfá Ámínáo nání kíkí fá jweaaríníwá wíyímí Gorixoyá kwíyíjépi níxíxéronáná ríaiwá bí ríwífmí dání pékákí níriníriníjépi ení tñní ríníagí arfá re wíjanígíní, ¹¹ “Oríná joxí tewíriníjépi bíkwí wínamí ríwamíníjépi nearí ámá síyíkí Jisaso yá imónígí fá wé wíúmí dání wáú imónígí fá yá nání —Wígí aníyí xegí yoí tíyíríní. Epesasi tñní Símena tñní Pegamamí tñní Taiataira tñní Sadisi tñní Piradepia tñní Reodisia tñní ayíríní. Aní ayí ayí tñjé e nání wíowáríríxíní.” ríníagí arfá e níwírí ¹² maní e níraríníjépi pámi síjwí owínímíníriní níkinímóníriní weníní éáyí wíníjanígíní. Síjá gorí tñní íkwianíwí imíxíníjépi wé wíúmí dání wáú uyíwí jwírírípírí fá nání mídimídání éf nuráráriníga punínagí níwíníriní ¹³ íkwianíwí éf nuráráriníga puníníyó áwínímí ámáníníjépi imóníníjépi wo ronagí wíníjanígíní. O rapírapí sepiá síkwí ayo tñní rítí iníníjépi wú yíníriní iríkwíriníjépi síjá gorí tñní imíxíníjépi xegí úpíkwíyó xwínámíyáiwí iróníriní nemáná ronagí wíníjanígíní. ¹⁴ Xegí múníjépi tñní dí fá tñní apí fá níweríná sípísípí íáníníjépi apí fá xáiwí weárírí xegí síjwí ení rí fá ápiáwíriníjépi werí ¹⁵ xegí síkwí kapá awíaxí rí fá xáiwí níriníriná síjépi iníníjépi yí xíxíéá inaríníjépi axíjépi e imóníriní maní oyáyo dání níriníriná iníjépi iyákwí nídíroríná ruríwí raríníjépi axíjépi rírí yarínagí wíníjanígíní. ¹⁶ O síjépi wé wíúmí dání wáú wé náú tñní áríwí xírírí kirá míxí nání mídimídání jwá yíníjépi bá xegí maníyó dání peyearí xegí símímaníjépi sogwí xáiwí naníriná anaríníjépi axíjépi e anírí yarínagí ení wíníjanígíní. ¹⁷ Nioní omí síjwí e níwíníriná xegí síkwí tñjé e níperíníjépi wéagí aiwí o wé náú seáyí e nínikwíárírí re níriníjépi níjépi, “Joxí wáyí mísinípaní. Nioní pírfí tíjweañáoní ¹⁸ aníníjépi síjépi jweañáoníriní. Nioní ríxa penáoní aí síní píyí mimóní ríxa aníníjépi íníná jweámí fá nání síjépi imóníníjépi. Nioní kí ámá aníníjépi rí fá náníjépi xírírí píyíníjépi síwí aníyó jweagí fáyo úkwíowárímí fápi nání xírírí eníriní. ¹⁹ Ayínání joxí síjwí naníjépi nání ríwamíníjépi earí amípí agwí ríná imóníníjépi nání ríwamíníjépi earí amípí agwí ríná imóníníjépi ríwíyó imóníní fápi nání ríwamíníjépi earí eí. ²⁰ Síjépi wé wíúmí dání wáú wé náú tñní xírínagí naníriní uyíwí íkwíárípírí fá nání íkwianíwí síjá gorí tñní imíxíníjépi wé wíúmí dání wáú wenagí wíníriní éjépi, ínímí simóníjépi míkíjépi ríjépi. Síjépi wé wíúmí dání wáú ayí Jisaso yá síyíkí wé wíúmí dání wáú imónígí fá yá aníjépi najowa náníriní. Uyíwí nání íkwianíwí imíxíníjépi wé wíúmí dání wáú ayí Jisaso yá síyíkí wé wíúmí dání wáú imónígí fá yá apí náníriní.

2

Aní Epesasiyo síyíkí xíoyáyo nání xwíyí fá uríníjépi náníriní.

¹ “Síyíkí nioníyá Epesasiyo jweagí fá yá aníjépi najómí ríwamíníjépi ríjépi nearí múní wíríxíní, ‘Síjépi wé wíúmí dání wáú wé náú tñní áríwí xírírí íkwianíwí uyíwí íkwíárípírí fá nání síjá gorí tñní imíxíníjépi wé wíúmí dání wáú éf nuráráriníga puníyó áwíní e aní emerí yarínó re rínó uríríxíní, ² “Amípí joxí éjépi níjépi nání nioní níjépi fá imóníníjépi. Aníníjépi míní erí xwámámí wírí yaríníjépi nání nioní níjépi fá imóníníjépi. ‘Ámá sípíyó ananí oumímínímíní.’ yaiwípaxí mimóníníjépi nání ení níjépi fá imóníníjépi. Ámá wáf wurímeiarígí fá wa mimónípa nero aí ‘None ení wáf wurímeiaríníwáoneríní.’ rínarígí fáwamí joxí díjépi adadí níwírí iwamíó níwíwapíyíríníjépi dání yapí rímeiarígí fáwamí enagí fá wíníjépi nání ení níjépi fá imóníníjépi. ³ Joxí nioní níxídarínagí nání ámá wí xeaníníjépi síaríná díjépi síxí níriníriní xwámámí níwíríná aníníjépi bí mísinípa eníjépi nání ení nioní níjépi fá riní. ⁴ E níriníriní aí ríjépi níxí bí orírímíní. Eníná joxí iwamíó díjépi nínikwíroríná díjépi síxí níyagí fá agwí síní axíjépi díjépi síxí múníyíní. ⁵ Xámí néísáná óreámíoníjépi nání díjépi nísiníriní sípí agwí yaríníjépi ríwífmíní nímamórí xámí síní píraníníjépi díjépi nínikwíroríná yagí fá amí axíjépi éíríxíní. E mepa nerínáyí, nioní níbírí joxí nísímeáríná joxíyá íkwianíwí uyíwí nání éf ráráriníje

dáni emi mĩmeámí emfárini. Joxi níkinimóniri nisaniri mepa éánáyí, e emfárini. ⁶ Nioni mĩxí e nĩrĩrĩrĩ aiwĩ joxi yarĩŋí rĩpĩ nanĩrĩni. Ámá uyĩnĩ yarĩgíá Nikorasomi xĩdarĩgíáyí yarĩgíápi nání joxi sĩmĩ rĩnĩŋí sinarĩŋĩpi nanĩrĩni. Nioni eni ninarĩŋĩrĩni. ⁷ Arfá tĩŋoxi enánáyí, xwĩyíá Gorĩxoyá kwĩyĩpi sĩyikĩ nioniyá imónĩgíáyo urarĩŋí rĩpĩ arfá ókiarĩ umónei. Ámá amĩpĩ sipĩ xĩomĩ wĩmeámĩnĩrĩ éyĩ xopĩrárĩ wiarĩŋí go go íkíá dĩŋí nĩyĩmĩŋí íníná ŋweapĩrĩfá nání meaarĩgíána —Ana, ayí Gorĩxoyá omĩŋĩyo aŋĩnamĩ roni. Ana xe odanĩnĩrĩ sĩŋwĩ wĩnĩmĩfárini.” rĩŋoi.’ nĩrĩrĩ rĩwamĩŋí eáĩrĩxĩni.

Anf Sĩmenayo sĩyikĩ xĩoyáyo nání xwĩyíá urĩŋí nanĩrĩni.

⁸ “Sĩyikĩ nioniyá Sĩmena ŋweagíáyíyá aŋĩnajomi rĩwamĩŋí re nearĩ wĩrĩxĩni, ‘Pĩrĩ tĩŋweaŋo —O piyĩ eno aĩ ámĩ sĩŋí ŋweaŋorini. O re rĩŋoi urĩrĩxĩni, ⁹ “Xeanĩŋí ríá tĩŋí joxi símeaarĩŋĩpi nání nioni nĩjĩfárini. Dfĩwĩ ikeamónarĩŋĩpi nání eni nioni nĩjĩfárini. E nĩrĩrĩrĩ aĩ amĩpĩ nanĩ dĩŋí nĩkwĩroarĩgíáyo wĩmĩfápi wĩ mĩrĩmũroŋoxĩrĩni. Ámá wĩ —Ayí ‘Judayenerini.’ nĩrĩnĩro aiwĩ nipa xĩxeni Judayí imónĩgíáyĩmani. ‘Gorĩxomi yayí umeanĩrane nání awĩ eánarĩŋwĩni.’ nĩrĩro aĩ surĩmá nero obomi xĩdarĩgíáyĩrĩni. Ayí ikayĩwĩ seameaarĩgíápi nání eni nioni nĩjĩfá imónĩŋĩni. ¹⁰ Xeanĩŋí nĩsĩmeaarĩná rĩnĩŋí sinĩnĩpi nání wáyí mepa éĩrĩxĩni. Arfá nĩ. Seteno ‘Jisasomi xĩdarĩgíáyí enĩ neánĩro xĩdĩpĩrĩréoi? Iwamfó owĩwapĩyĩmĩni.’ yaiwiarĩŋagĩ nání xegĩ ámá imónĩgíáyí xĩoyá dĩŋí tĩnĩ segĩ wĩyo íá nĩseaxero gwĩ aŋĩyo nĩseanwĩrĩrĩro sĩfá wé wũkaú nũkaúmĩnĩ xeanĩŋí nĩseaikára upĩrĩfárini. Xeanĩŋí nĩseaikára warĩná wiyĩné mĩŋí winĩpĩrĩfá aiwĩ anĩŋí dĩŋí nĩnĩkwĩrĩro nĩxĩdfĩrĩxĩni. E nerónáyí, amĩnaŋwĩ ámá dĩŋí nĩyĩmĩŋí tĩgíá nĩmónĩro íníná ŋweapĩrĩfá nání dfĩkĩnĩpĩrĩfápi anĩpá nĩseaiapĩmĩfárini. ¹¹ Ámá arfá tĩgíáyĩné enánáyí, xwĩyíá Gorĩxoyá kwĩyĩpi nioniyá sĩyikĩ imónĩgíáyo urarĩŋí rĩpĩ arfá ókiarĩ umónĩpoyĩ. Ámá nioni nĩxĩdarĩŋagífá nání xeanĩŋí wĩmeáyí, ayí nioni pĩnĩ mĩnĩwiárĩ sinĩ nĩnĩxĩdfĩrĩŋĩpĩmĩ dání xeanĩŋí wiarĩgíáyo xopĩrárĩnĩŋí wĩfáyí Gorĩxo ámá sipĩyĩ ríá xwérĩmĩ ikeaaráná ayí tĩnĩ nawĩnĩ rĩnĩŋí Ámĩ bĩ Pepĩrĩfápiyĩ rĩnĩŋĩpi wĩ meapĩrĩfámani.” rĩŋoi.’ nĩrĩrĩ rĩwamĩŋí nearĩ wĩrĩxĩni.

Anf Pegamamĩyo sĩyikĩ xĩoyáyo nání xwĩyíá urĩŋí nanĩrĩni.

¹² “Joxi sĩyikĩ nioniyá Pegamamĩ ŋweagíáyíyá aŋĩnajomi rĩwamĩŋí re nearĩ wĩowárfĩrĩxĩni, ‘Kirá mĩdĩmĩdání ŋwá yĩnĩŋĩpá tĩŋo re rĩŋoi urĩrĩxĩni, ¹³ “Nioni dĩxĩ ŋweaŋe nání nĩjĩfá imónĩŋĩni. E ŋweagíáyí obaxĩ Setenomĩ xĩdarĩŋagífá nání aŋí o seáyĩ e wĩmónĩŋe, ayí joxi ŋweaŋerini. Xámĩ segĩ wo, Adipaso —O ámáyo nioni enápi nání wáf nurĩrĩná xĩxeni nurĩyagorini. O aŋí Seteno seáyĩ e wĩmónĩŋí apĩmĩ e nurĩsáná mĩŋí winĩŋagĩ aiwĩ seyĩné wĩ dĩŋí nĩkwĩroarĩgíápi emi mĩmó dĩŋí sĩxĩ nĩnĩyĩro xaiwĩ íá nĩxĩrĩŋoi. ¹⁴ E nĩrĩrĩrĩ aĩ xwĩyíá nioni mĩxĩ rĩrĩpaxĩ bĩ imónĩni. Segĩ wĩ mĩmónĩ wíá rókĩamoagĩ Beramoyĩ rĩnĩŋo —O enĩná Isĩrerĩyo yapĩ owĩwapĩyĩmĩnĩrĩ nání émáyí mĩxĩ ínáyí Berakomĩ re uréwapĩyayĩŋorini, ‘Isĩrerĩyĩ fĩwĩ nero nanwĩ ŋwĩfápi nání rĩdĩyowá yarĩgíápi nĩro fĩwĩ inĩro éĩrĩxĩnĩrĩ nání e wĩwapĩyĩ. E wĩwapĩyĩ.’ uréwapĩyayĩŋorini. O enĩpi agwĩ segĩ wĩ íá nĩxĩrĩro axĩpi e seaĩwapĩyarĩŋagífá nání mĩxĩ searĩpaxĩ imónĩni. ¹⁵ Enĩná mĩmónĩ wíá rókĩamoagĩ Beramo Isĩrerĩyo wĩwapĩyĩáná dĩŋí íá nĩxĩrĩro fĩwĩ yagíápa segĩ wĩ eni Nikoraso seaĩwapĩyarĩŋĩpi dĩŋí íá nĩxĩrĩro fĩwĩ axĩpi yarĩŋoi. ¹⁶ Ayĩnání ámá e yarĩgíáyĩné rĩwĩmĩnĩ nĩmamoro éĩrĩxĩni. E mepa nerónáyí, nioni sinĩ mé seyĩné tĩŋí e nání nĩbĩrĩ ámá apĩmĩ arĩkĩ xĩdarĩgíáyí kirá gĩ maŋĩyo dání peyhaarĩŋĩpá tĩnĩ mĩxĩ wĩmĩfárini. ¹⁷ Arfá tĩgíáyĩné enánáyí, xwĩyíá Gorĩxoyá kwĩyĩpi sĩyikĩ nioniyá imónĩgíáyo urarĩŋí rĩpĩ arfá ókiarĩ umónĩpoyĩ. Ámá nioni nĩxĩdarĩgíáyí ámá wĩ fĩwĩ oépoyĩnĩrĩ wĩwapĩyĩagífá aiwĩ arfá mĩwĩ nioni anĩŋí nĩnĩxĩdfĩrĩŋĩpĩmĩ dání ayo xopĩrárĩnĩŋí wíá go gomĩ nioni aiwá aŋĩnamĩ dāŋf agwĩ pĩnĩ wēŋf bĩ mĩnĩ wirĩ sĩŋá

kirinasí wo —Síná yoí síjé áamá meáoní níjéá imóníníjpi ríwamínjé ñwiráriníjoríní. Síná o mìní wirí emfáriní.” ríjoi.’ níriní ríwamínjé nearí wíríxíní.

Anjé Taiatairayo síyiké xfoyáyo nání xwíyá urínjé náníní.

¹⁸ “Joxí síyiké nioníyá imónígéá Taiatairayo ñweagéáyíyá anínajomí ríwamínjé re nearí wiowáriníxíní, ‘Goríxomí xewaxo, xegé síjwí ríá ápiáwíníjé werí xegé síkwé kapá awíaxíyí xíxéá inarínjépa imóníníjé enjé re ríjoi uríriníxíní, ¹⁹ “Nioní joxí yarínjépi nání níjéá imóníníjé. Joxí dínjé síxé níyírí dínjé níkwírorí ámayó arírá wirí xeaníjé síarígéápi xwámámé wirí yarínjépi nání níjéá imóníníjé. Sínní iwamíó dínjé nínikwíroríná yagépipímí ríxa ní múrorí seáyí e yarínjépi nání ení níjéá imóníníjé. ²⁰ E níriní aí rípi nání míxé ríriníxé imóníní. Joxí apíxé Jeseberíyí rínínjé — Í wí mimónípa nerí aí ‘Wfá rókíamoarínjáníní.’ rínarínjé. Í áamá nioní dínjé nínikwíroró nání gé inókíníjé nímoníro omínjé níarígéáyo sípíní níwíwapíya nurí xaríxarí ní méra warínjagí nání ayí íwé iníro nanjwé wígé ñwéápi nání rídíyowá inínjépi níro yarínjoi. Ímí numímíníxé xe owíwapíyíníxé síjwé wínarínjé enjagí nání míxé ríriníxé imóníní. ²¹ Í xegé íwé yarínjépi ríwímíní nímamorí kíkíé éwínígíníxé xe bí téní onjweaníní síjwé wínínjé enjagí aiwí xegé íwé áamá wí téní inarínjépi ‘Bí píní owíarímíní.’ míwimónaríníní. ²² Aríé eí. Nioníyá dínjé téní í símíxé xáiwé werí áamá í téní íwé inarígéáyo xeaníjé xwé wímearí enfáriní. íwé í wíwapíyarínjépi ríwímíní nímamoro kíkíé méánáyí, e wíkarímfáriní. ²³ Áamá ímí níxé díro nání xegé níáíwíníjé imónígéáyo ení símíaré níwirí píkímfáriní. Nioní e wíáná síyiké nioníyá imónígéá nínníyí níjéá re imóníprífaríní, ‘Áamá xwíoxíyo dání pí dínjé morí pí nání wimóníní yarínjépi adadé wíarínjé, ayí orfání?’ níáiwípírfáriní. Seyíné woxíní woxíní sípí segé egéápi téní xíxéní píré seamamómfáriní. ²⁴ E nísearíní aí apíxé í wíwapíyarínjépipímí míxédarígéá Taiataira ñweagéá wíyíné bí osearímíní. Seyíné xwíyá áamá wí ‘Seteno nearéwapíyarínjé ná ínímí imóníníjépiríní.’ rarígéápipímí aríé míwígéáyínéríní. Seyíné sekaxé xámi searínjépipímí ámi bí nísearíní íkwíkwarímé seaimíméíní. ²⁵ Sekaxé ámi bí íkwíkwarímé míseáipa emé enjagí aiwí nioní nínníxé díroná fá xírarígéápiní ananí nioní weapíméáé nání anínjé míní níxíra úríxíní. ²⁶ Áamá apíxé í wíwapíyímíní yarínjépipímí míxé dípa nero nioníyá urínjépipímí yoparé imóníé nání níxé dá nurínjépipímí dání ímí xopíráríníjé wíéá géyí géyo seáyí e wímíxímfáriní. Émayó —Ayí ‘Goríxomí símanjwíyóníjé ínímí wurínaníméwíní.’ rarígéáyíriní. Ayo seáyí e níwimóníro umenjweapírfá nání seáyí e wímíxímfáriní. ²⁷ Gé ápo nioní seáyí e nímoníní ámayó umenjweáméá nání nínníxínjépa nioní áamá xopírárí wíéáyo ení axépi seáyí e wímíxáná émayó numenjwearóná xwáréá síxé xwéá téní imíxíníjépi áinníxé téní píré uyíkíeááná yuné íkíxénarínjépa áinníxé téní níxírímáná umenjweánáná manjéyo wí píré wíákipaxé imóníprífámaní. ²⁸ Xopíráríníjé wíéá géyí géyo síjé ímíáo ení mìní wímífaríní. ²⁹ Aríé tégéáyíné enánáyí, xwíyá Goríxoyá kwíyípi síyiké nioníyá imónígéáyo urarínjé rípi aríé ókíarí umónípojé.” ríjoi.’ níriní ríwamínjé nearí wiowáriníxíní.

3

Anjé Sadisíyo síyiké xfoyáyo nání xwíyá urínjé náníní.

¹ “Joxí síyiké nioníyá Sadisíyo ñweagéáyíyá anínajomí ríwamínjé re nearí wiowáriníxíní, ‘Kwíyí Goríxoyá wé wíúmí dánjé wáú téní síjé wé wíúmí dánjé wáú téní apíáú ténjé re ríjoi uríriníxíní, “Nioní joxí yarínjépi nání níjéá imóníníjé. Seyíné nání wa re rarígéáriní, ‘Jísoyá síyiké imónígéá ayí sínní dínjé níkwíroró nání síjénníjé imónínjoi.’ rarínjagéá aí seyíné ríxa péá nínnímoró nání dínjé níkwíroarígéápi ríxa íkwíkwé yíní. ² Nioní nínníxé díro neróná gé ápo Goríxo ‘Apí neróná wé rónínjé yarínjoi.’ wimónarínjépi téní xíxéní mepa nero nání sánínjé wegéáyíné, seyíné

ríxa niwiápni mearo segí xámi píraninŋí yagfá saminŋí niweri anipá imóniminiŋí yarinŋipi ámi dŋŋí aumaúmí niniro enŋí sixí eámixiniŋpoyi. ³ Xámi nioni nání arfá niwiríná dŋŋí níkwírogfápi ámi dŋŋí oseainini. Apimí níxídiróná segí íwí yariŋfápi ríwímini mamórixini. Sáníŋí wegíe dání niwiápni meapa éánáyí, nioni áamá íwí meámniŋí baríŋfáyí yapí nibiri maiwí ŋweagfámi seaímeámniŋí yariná nijfá wí re imóniprífámani, ‘O íná biniŋenŋoi?’ yaiwiprífámani. ⁴ E niseariŋí aí Sadisiyo ŋweagfá wiyíne nioni píraninŋí ninixídiro nání íwí mé neróná segí rapirapí kíyiniŋí mórímixariŋfáyínerini. Seyíne áríní wí siní ŋweaŋoi. Seyíne rapirapí apfá wenŋí niyinimáná nioni tŋni nawini anŋí yanfáwáriní. Seyíne nioni píraninŋí ninixídirinŋíyo dání e epaxí imóniprífá enagi nání rariŋini. ⁵ Áamá nioni ninixídiróná peá minimó xopirárinŋí wífá gíyí gíyo nioni rapirapí apfá wenŋí rúniŋí imóninŋíyí uyíriri wigí yoí íkwí áamá dŋŋí niyiniŋí imóninŋí íniná ŋweaprífá nání yoí ŋwirárininŋínamí ŋwirárininŋipi míkwrípa eri gí ápo tŋni xegí anŋinajowa tŋni siŋwí anigíe dání ‘Ayí gí ámáriní.’ uriri emfáriní. ⁶ Arfá tígíyíne enánáyí, xwíyífá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigfáyo urarinŋí rípi arfá ókiarí umónipoyi.” rŋoi.’ niriŋí ríwaminiŋí eárixini.

Anŋí Piradepiayo siyikí xíoyáyo nání xwíyífá urinŋí nánirini.

⁷ “Joxi siyikí nioniyá Piradepiayo ŋweagfáyíyá anŋinajomí ríwaminiŋí re neari wiowárixini, ‘Xewini aga xegí bí imóniri nepaxinŋí imóniri eno —O kí mixí ináyí Depito eníná fá xiriŋípa anŋí sinŋíyo ŋweaprífá nání fá xiriŋorini. O íkwíáná áamá wo ówanŋí yáripaxí menini. O ówanŋí yaráná áamá wo íkwipaxí menini. O re rŋoi urírixini, ⁸ “Amipí seyíne yariŋfápi nání nioni nijfáriní. Enŋí xwapí meánigfáyíne nimóniro aí xwíyífá nioniyápi xaiwí fá níxiriŋo xeaninŋí seaikáraná ‘Jisasomí xídarigfáyí wienemani.’ murípa egfá enagi nání segí símimanŋí ríwámini nioni anŋí ówanŋí áamá wo miyáripaxí imóninŋína seaikwiáriáriní. ⁹ Áamá ‘Gorixomí yayí oungeanirane nání awí éanarŋwini.’ niriŋiro aí surfíma nero Setenomí xídarigfáyí — Ayí nepa Judayí mimónipa nero aiwí yapí niriŋo ‘Judayí wienerini.’ rariŋfáyíriní. Ayí nioniyá dŋŋíyo dání nibiro wauní niseaikáriniro segí síkwí tŋŋí e nípkínimearo nijfá re imóniprífáriní, ‘Áamá tíyí o dŋŋí sixí uyiŋíyíriní.’ Nijfá e imóniprífáriní. ¹⁰ Seyíne xwíyífá ‘Áamá xeaninŋí seaífárimi xwámámí niwiro aninŋí níxídirírxini.’ seariŋápi píraninŋí fá níxira warinŋagfá nání nioni xeaninŋí rífá tŋŋí áamá xwífá ríri nírimini ŋweagfá niyoni iwamfó wíwapiyini nání wímeanfárimi dání seyíne seamixeámfáriní. ¹¹ Nioni siní mé nibiri seaímeámfá enagi nání wa segí aminaŋwí dŋŋí niyiniŋí íniná ŋweaprífá nání dŋkíniprífápi seapiríprírxiniŋí nioni ninixídiróná fá xirariŋfápi aninŋí miní píraninŋí fá xirírixini. ¹² Áamá nioni ninixídiróná xopirárí wífá gíyí gíyo nioni nimeari gí ápo Gorixoyá anŋí ŋwíáiwámí íkfá xwíyífániŋí oraŋiáraná ámi iwámí dání wí peyeprífámani. Ayo gí ápo Gorixoyá yoŋpi ŋwiráriní anŋí o ŋweanŋípiyá —Anŋí apí Jerusaremí Sinŋípiyí rinŋípirini. O tŋŋí e anŋinamí dání wepíninŋápirini. Apiyá yoí ŋwiráriní emfáriní. ¹³ Arfá tígíyíne enánáyí, xwíyífá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigfáyo urarinŋípi arfá ókiarí umónipoyi.” rŋoi.’ niriŋí ríwaminiŋí neari wiowárixini.

Anŋí Reodisiayo siyikí xíoyáyo nání xwíyífá urinŋí nánirini.

¹⁴ “Joxi siyikí nioniyá Reodisiayo ŋweagfáyíyá anŋinajomí ríwaminiŋí re neari wiowárixini, ‘Nepaxinŋí imóninŋo —O Gorixó ámáyo xífo imóninŋípi nání wíwapiyíwiniŋiniŋí urowárenapinŋípi nepáni wíwapiyiri xixeni nípiŋí yáriní enorini. O amipí nípiŋí Gorixó imixinŋípi míkí ikinorini. O re rŋoi urírixini, ¹⁵ “Amipí seyíne yariŋfápi nání nioni nijfáriní. Sogwí dŋŋí yinarinŋípaninŋí yariŋfáyíne, seyíne rífá síninŋí nimóniro nioni aga píraninŋí minixídiŋpa yariŋfáriní. E niseariŋí aí iminŋí

ráríníjpi nímoníro aníní díní peá nínimoro ení mýarígíáríní. Sa sogwí díní yinaríníjpi yarígíáríní. Seyíné ríá nísíníri síjwiríyí, imíní níráríri síjwiríyí, ‘Ayí ananíní.’ nímonímíníri éfíní. ¹⁶ Seyíné ríá mísínípa ero imíní mírárípa ero nero sa sogwí díní yinaríníjpi yarínagíá nání seyíné gí maníyo dání emí seaúrímómíáríní. ¹⁷ Sewaníníyíné ‘Amípi bí míneamúroneneríní. Amípi xwé ayá tíjwaéneríní. Amípi aí bí nání mikeamónínjwíní.’ níriníro aíwí gí síjwíyo dání seyíné imónígíá rípi nání aga majíá imóníjoi. Sípi imóníro áamá díní sípi seaipaxí imóníro uyípeayí imóníro síjwí supáríní imóníro íkwauyíxí imóníro egíápi nání sewaníníyíné majíá imónínagíá nání ¹⁸ nioní seyíné ámí píráníní níxídípíríá nání ewayí xwíyíá rípi bí osearímíní, ‘Seyíné amípi wí mímúronígíáyíné imónípírí nání síjgá gorí ríá yeáána síkí nírixanowimáná awíaxí imónínípi bí nioní bí níro áamá síjwí seanaríná íkwauyíxí enagí níseaníróná ayá seainínígíníri rapírapí apíá wení yínítrí nání bí bí níro píjí síjwíyo gíní níniro síjwí anítrí nání bí bí níro éfírxíní.’ osearímíní. ¹⁹ Áamá nioní díní síxí uyínáyí píráníní oníxídípoyíníri míxí nuríri síyíkí weaíwapiyaríná enagí nání símí níxeadípeníro segí íwí yarígíápi ríwímíní nímamoro éfírxíní. ²⁰ Aríá époyí. Nioní segí xwíoxíyo íwí éniní bíaríwámíní nírómáná ówaní iwaní eariníní. Áamá go go manípa aríá níniro ówaní nínkwiírínáyí, o tíj e nání nípawíri o tíni yawawí aiwá nawíní naníwíríní. ²¹ Áamá nioní níxídíróná xopíráríní wíá gíyí gíyí nioní xopírárí níwíarímí gí ápoyá síá íkwianjwínámí xfo tíni njweanápa ayí ení nioní tíni gí síá íkwianjwínámí xe níjwearo áamáyo umenweápoyíníri síjwí wínímíáríní. ²² Aríá tígíáyíné enánáyí, xwíyíá Goríxoyá kwíyípi síyíkí nioníyá imónígíáyo uraríní rípi aríá ókíarí umónípoyí.” ríjoi.’ níri ríwamíní nearí wíowárfírxíní.” nírinínígíní.

4

Oríná níwínírná anínamí Goríxo tíj e imónínípi wíníní náníri.

¹ Xwíyíá apí ríxa níniaráimáná enáná Jononí weníní yáníáyí wínínjanigíní. Anínamí aní ówaní wína íkwiáríníjagí níwíníri maní xámí pékákíníj rariníjagí aríá wíá axípa “Amípi apímí dání ríwíyo nímoníníápi síwá simí nání re nání yapeí.” nírenapíagí aríá níwíríná ² axíná re enínígíní. Goríxoyá kwíyípi níxíxéronínígíní. Níxíxéróáná weníní éáyí wínínjanigíní. Míxí ináyíyá síá íkwianjwí wína anínamí njwiráríníjagí wíníri anamí wo éfí njweanagí wíníri enanigíní. ³ Anamí éfí njweanjo xegí imónínípi, ayí síjgá awíaxí jasípaí rínínípi yá kíkírorí xwíníá earí yarinípa erí síjgá koníríaníyí rínínípi ayíá ríri xwíníá earí yarinípa erí eno e éfí njweanagí níwíníri opínagwíá síjgá emeráí ríníníjíníj sówiníní imónínípi síá íkwianjwí anamí xapíxapí eadíronagí níwíníri ⁴ íkwianjwí anamí dání ámí obaxí bí 24 imónínípi mídímídání níjwiráríníga punjagí níwíníri áamá ámíná 24 awa rapírapí apíá wení níyíníri amínanjwí síjgá gorí tíni imíxíníj nídfkínímáná íkwianjwí mídímídání níjwiráríníga punjípímí níjweaxa punjagí níwíníri ⁵ íkwianjwí áwínímí enínamí dání ápianjwí néra urí ikaxí níra urí akíríwí níra urí yariníjagí níwíníri uyíwí wé wíúmí dání waú —Ayí Goríxoyá kwíyí wé wíúmí dání waú apí náníri. Ayí síá íkwianjwí anamí símímanjímíní ápiáwí wearíníjagí níwíníri ⁶ íkwianjwí anamí símímanjímíní bí rawírawáníní imóníní bí rírímá síjwí wínípaxí imónínípi weníjagí níwíníri díní tíj imóníní waú waú awa agwí ríwámíní síjwíní nírómíxa urí ríwí ríwámíní nírómíxa urí egíáwa áwíní e njwearo íkwianjwínámí mídímídání njwearo enagíá wínínjanigíní. ⁷ Díní tíj imóníní wínínjáwa wo raioníníj imónínípi —Apí pusí sayí xwéríxa míxí yarinípíríní. Apíníj imóníníjoríní. Ámí wo burímákaúníní imóníníjoríní. Ámí wo áamá símímanjíníj iníjoríní. Ámí wo apurí nípipíka waríníjíníj imóníníjoríní. ⁸ Awaú awaú awa woní woní íwí wé wíúmí dání wo ero wará nípíní síjwíní nírómíxa ugíáwaríní.

Ikwáwiyirani, áríwiyirani, bi pñni mwiárf anijí miní re nira warigfáriní, “Áminá Gorixo, o ení eánijí áamá woyápi tñni xixeni mimónijorini. Eníná dání ñweari ríná sñni ñweari rfwéná anijí ñweari enforini. Xewini xegí bi imónijorini. Aga xegí bi imónijorini. Oyi, aga xegí bi imónijorini.”⁹ Íníná e nira nuro ikwianjwí anami ñweañomi, anijí imónijomi seáyí e umero wé ikwianjwíyo uñwiráriro yayí wiro éaná¹⁰ áamá áminá 24 imónigfá midimidáni éf ñweagfáwa ikwianjwí anami ñweañomi nupfkinimearo wigí aminañwí sñjá gorí tñni imixiniñpí nípíriro xfo tñjí e nimoauróná re urarigfáriní,¹¹ “Negí Ámináoxi imóniri Ñwíáoxi imóniri enoxini, amipí nñni enípi imixiñoxi, ayí joxirini. Nipini pípimi dání marfái, joxi simónijpimi dánini imóniri apimi dání ení sñni imóniri ení enagí nání áamá nñni joxi seáyí e rimeró wé ikwianjwíyo rñwiráriro ‘Ení wiárf nímúrori eánijoxi, ayí joxirini.’ ríriro sipaxoxirini.” rarigfáriní.

5

Jono bikwí wina nitaminimáná wenjagi winijí nánirini.

¹ Íkwianjwínamí éf ñweañó wé náú tñni bikwí xopemixiniñj wina —Anami xegí rfwamijí neániríná íniríwáminí eániri seáyí ríwáminí eániri enínarini. Míxí níriniimáná tamixariñj wé wíumi dání biaú tñni ikiyiniñj yárinijínarini. Ana ikwianjwínamí éf ñweañó fá xiriñjagi sñjwí níwini² ámi sñjwí winíáyí winíñanigini. Aníñají wo ríaiwá ení tñni re raríñjagi winíñanigini, “Wé rónijí imónijí go anani bikwí ana tamixiniñpí ararfkimí neri parípací imónini?” raríñjagi winíñanigini.³ O ríaiwá e raríñjagi aí aníñamí ñweagfáyíraní, xwíarími ñweagfáyíraní, xwíarími ínimi ñweagfáyíraní, wo bikwí xopemixiniñj ana parípacíraní, ínimi sñjwí winípacíraní, wo mimónini.⁴ Nioni áamá wé rónijí imónijí wo bikwí ana nípárirí ínimi sñjwí winípací imónijí wo nání pía megínarfagfá sñjwí níwini⁵ nání nioni ñwí piyí wírinarfá⁵ áminá e ñweagfáyí wo re níriniñigini, “Joxi ñwí meapaní. Arfá eí. Raioníñijí imónijó —O xiáwo íríño Judaoyá gwí axírími dání eweñorini. Míxí ináyí Depitoyá xwíá piaxíyo dání iwiaronorini. O Gorixo tñni xepíxepá níróniro míxí inígfáyo ríxa xopírárf wiño enagí nání bikwí anami tamixiniñpí anani ararfkimí neri parípacíraní.” níriniñigini.

Jono sipísipí miá womi winijí nánirini.

⁶ Nioni wenijí éáyí winíñanigini. Sipísipí miá wo —O áamá pikigfónijí imónijorini. Siwanj wé wíumi dání waú eri sñjwí wé wíumi dání waú —Sñjwí apí Gorixoyá kwíyí wé wíumi dání waú xfo xwíá níríminí wárinípi nánirini. Sñjwí apí aniri enorini. O ámináyí ákijá pánaunáná dñj tñjí imónigfá waú waú ikwianjwína tñjí e midimidáni ñweañáná xewaníño ikwianjwína tñjí e éf roñjagi winíñanigini.⁷ O nuri bikwí ikwianjwínamí ñweañoyá wé náumini xiriñjna urápáná re eníñigini.⁸ Dñj tñjí imónigfá waú waú awa tñni áminá 24 e nñweaxa pugfáwa —Awa woni woni kitá fá xiriro íkfá dñfá ríá yeááná dñj naní eariñj bi píreríxí sñjá gorí tñni imixiniñjyo magwí xeáriníñpí —Apí áamá Gorixoyá imónigfáyí xwíyíá xíomi rírími wiarigfápirini. Apí fá xiriro yarigfáwa tñni sipísipí miá tñjí e nupfkinimearo⁹ soní sñj bi níríroná re urígfawixini, “Joxi rípi kíáná dñxí nupeiríñpimi dání áamá fwi nání gwíñijí ñweagfáyí Gorixoyá imónipírfá nání roayíronirini. E neríná áamá gwí wírf wírf nýyoní dání wíyo roayírori pñné mfkí xixegíni rarigfá nýyoní dáníyí wíyo roayírori wará xixegíni írigfá nýyoní dání wíyo roayírori wí e wí e gwí mónigfá nýyoní dání wíyo roayírori ení enagí nání bikwí míxí riniñjna anani nurápirí tamixiniñpí ararfkimí epaxoxirini.¹⁰ Áamá joxi roayíroníyí negí Ñwíáoyá xwioxíyo ñweapírfá nání wimixiri xíoyá apaxípanijí imónigfáyí o tñjí e anani páwiarigfápa ayí ení páwipací imónipírfá nání wimixiri éf

enagí nání ayí seáyí e nimóníro xwíá t́yo umenḡeapíríáríní.” Sonj́ síḡj́ níríríná e ríḡfawixíní.

Sipísipí miáomi seáyí e umegíá náníríní.

¹¹ Nioní ámi weníḡj́ éáyí wíníḡanigíní. Íkwianḡwína t́níní dḡj́ t́ḡj́ imóníḡfá awaú awaú t́níní áminá 24 e níḡweaxa pugíáwa t́níní áwíní e ḡweanḡáná anḡnáj́ dḡj́ nímorí fá ropaxí maríáí, aga ayá wí dḡj́ mímpaxíyí mídímídání xapíxapí nímdúfmoro aga mírónáríḡagíá níwínírí wíḡf́ manj́ t́níní sonj́ raríḡagíá aríá wíḡanigíní. ¹² Sonj́ níríróná enj́ t́níní re raríḡagíá aríá wíḡanigíní, “Sipísipí miá píḡíḡfó, áamá ńníní ‘Seáyí e nimónírí neamenḡeapaxoxí, ayí joxíríní.’ uríro ‘Amípí wí mí múropaxoxí, ayí joxíríní.’ uríro ‘Pí pí níj́fá enj́pí nání dḡj́ aumaúmí iníḡaxoxí, ayí joxíríní.’ uríro ‘Enj́ wíárí ní múrorí eáníḡoxí, ayí joxíríní.’ uríro wé íkwianḡwíyo unḡwíráríro seáyí émi umero yayí umero epaxoríní.” E raríḡagíá aríá níwírí ¹³ ámi amípí dḡj́ t́ḡj́ x́fó imíxíníj́, anḡnamí ḡweagíáyíraní, xwíárímí ḡweagíáyíraní, xwíárímí ínímí ḡweagíáyíraní, rawírawáyo ḡweanḡyíraní, pí pí ayo enj́píraní, ńníní sonj́ níríróná re raríḡagíá aríá wíḡanigíní, “Íkwianḡwínámí éf́ ḡweanḡo t́níní sipísipí miá t́níní seáyí émi umepaxí imónírí wé íkwianḡwíyo unḡwíráríḡaxí imónírí seáyí e uméyoapaxí imónírí seáyí e níneaimónírí neamenḡeapaxí imónírí egííwaú enagí nání aníḡj́ míní e e néra úwaníḡíní.” raríḡagíá aríá níwírí ¹⁴ dḡj́ t́ḡj́ imóníḡfá awaú awaú “Nepa e imóníwíníḡíní.” rayaríḡagíá aríá níwírí áminá 24 imóníḡfáyí awaúmí nupíḡínímearo seáyí e umearíḡagíá wíníḡanigíní.

6

Sipísipí miáo bíkwínámí tamíxíníjípí araríḡímí enj́ náníríní.

¹ Nioní sipísipí miáo bíkwínámí tamíxíníj́ wé wíúmí dánj́ waú enj́pí bí aríḡíagí níwíníríná dḡj́ t́ḡj́ imóníḡfá waú waú awa wo akíríwíníj́ níríríná “Eíní.” raríḡagí aríá níwírí ² weníḡj́ éáyí wíníḡanigíní. Osí apíá wenj́ wo wíníḡanigíní. Osomí seáyí e xenḡweanḡo éwaíkí bá fá níxírírí ḡweanḡagí wíníḡanigíní. Amínanḡwí áamá míxí níwíníríná xopírárí wíomí wíaríḡfáyí wína omí míní wíáná o xopírárí wíníyo yapí nímonírí áamáyo xopírárí wíamíḡínírí úagí wíníḡanigíní.

³ Bíkwínámí tamíxíníj́ ámi bí sipísipí miáo aríḡíáná dḡj́ t́ḡj́ imóníḡfá waú waú awa ámi wo “Eíní.” raríḡagí aríá níwíríná wíníḡanigíní. ⁴ Osí ámi wo, ayíá ríḡo úagí níwínírí Goríxo xe osomí xenḡweanḡo áamá xwíárímí níwayíróníro awayíní ḡweagíáyí míxí níkwínaroro wíwíní píḡíḡímí iníḡríníxínírí owíwapíyínírí síḡwí wínaríḡagí níwínírí e emínírí waríná kirá míxí nání sepiá bá míní wíowáríagí wíníḡanigíní.

⁵ Bíkwínámí tamíxíníj́ ámi bí aríḡíáná dḡj́ t́ḡj́ imóníḡfá waú waú awa ámi wo “Eíní.” raríḡagí aríá níwíríná weníḡj́ éáyí wíníḡanigíní. Osí úrapí píḡfó onj́ wo wíníḡanigíní. Osomí seáyí e xenḡweanḡo áamá aiwá onímíápía níwíayírí aí níḡwí xwé urírápímí wínífa nání síkerfá bí fá níxírímáná xenḡweanḡagí wíníḡanigíní.

⁶ Manj́píníj́ imóníḡj́ bí dḡj́ t́ḡj́ imóníḡfá waú waú awamí áwínímí dání re raríḡagí aríá wíḡanigíní, “Wítí aiwá síxí aga onímíáwá nání xegí níḡwí ríḡ rónj́wáríní. Áamá sífá wíyímí omíḡj́ ríá t́ḡj́ neríná níḡwí mearíḡfápí t́níní xíxení imóníḡfáwáríní. Barí aiwá síxí aga onímíá wíxaú wá nání xegí níḡwí axíḡj́ wení. Joxí wítí aiwá t́níní barí aiwá t́níní xwíríá íkíxéáná xegí níḡwíḡpí seáyí e imónínífa enagí aiwí wainí uraxí t́níní íkíá sogwí ḡírísí imíxaríḡfápí t́níní nání níḡwí seáyí e roníḡínírí xwíríá míkíxepaní.” raríḡagí aríá wíḡanigíní.

⁷ Bíkwínámí tamíxíníj́ ámi bí aríḡíáná dḡj́ t́ḡj́ imóníḡfá yoparo “Eíní.” raríḡagí aríá níwíríná ⁸ weníḡj́ éáyí wíníḡanigíní. Osí síyó ríḡj́ wo wíníḡanigíní. Osomí

xenweajo —O xegí yoí Piyoyí wíríníjoríní. O xenweajagi wíníjanigíní. Píyíjé Siwí Aníyo Wáraríjoiyí ríníjio nawíní ríwímíní nixenweámáná waríjagí wíníjanigíní. Goríxo awaú ámá xwíá rírí nírímíní biaú biaú imóníjgíá bimí nípíkíríná xe míxí nání níwíwapíyirí pípíkímí eri aiwá nání díwí níwímíxírí pípíkímí eri símiárí níwírí pípíkímí eri síwí sayí oroanípoyínírí níwímíxírí pípíkímí eri éisixínírí síjwí wínowáragí wíníjanigíní.

⁹ Bíkwinami tamíxíníjé ámí bí aríkiáná nioní weníjé éáyí wíníjanigíní. Rídiyowá nání íráfí noa peyíníjéyo ínímí ámá xwíyíá Goríxoyá wáfí urímero Jisaso uréwapíyíjipi aníjé miní xídíro yaríjagíá nání píkígíáyíyá díníyí ínímí e yaríjagíá wíníjanigíní.

¹⁰ Ayí ení tíní re uraríjagíá aríá wíjanigíní, “Ámínáoxíní, aga xegí bí imónírí nepaxíjé imónírí enoxíní, síá araríná sípí neaikáríá xwíáyo jweagíáyo pírfí mumamó nerí nene neapíkígíá nání ení míméá nerí kíkíá eríáríní?” uraríjagíá aríá níwírí ¹¹ níyoní womíní womíní rapírapí apíá weníjé sepiá wú yínípírí nání míní níwírí re uraríjagí aríá wíjanigíní, “Seyíné bí onímíápi síní weníjé nero kíkíá jweáfríxíní. Seyíné seapíkííapa ámá ápo Goríxoyá xínáiwáníjé imóníro segí séríxímeá imóníro egíá wíníyo ení xe píkíríxínírí yaiwíjipi tíní xíxení píkípíríe nání weníjé nerí jweáfríxíní.” uraríjagí aríá wíjanigíní.

¹² Bíkwinami tamíxíníjé ámí bí aríkiáná weníjé éáyí wíníjanigíní. Poboní ayíkwí mé eri sogwí maní pípíó wárirí emá xíá ayíá níriríná ragí pwaríjépaníjé rírí ¹³ síjé aní pírfíyo dání níwómioaríná íkíá pikí sogwí síní yófí menjáná ríwípí kíkídímí éáná píeroaríjépa axípi e píerorí ¹⁴ aní pírfí íkwí wínáníjé áwíní e naxínowárinímáná mídímídání níxopéga urí díwí níní tíní pírfíjwí níní tíní xámí imóníje dání níxoyípíga nurí ámí wí e imónírí yaríjagí níwínírí ¹⁵ xwíáyo dání míxí ináyí tíní ámá wíyo seáyí e wimóníjgíáyí tíní porísíyo seáyí e wimóníjgíáyí tíní ámá amípí wí mímúróníjgíáyí tíní ámá xwéríxa imóníjgíáyí tíní ámá kodíreakí nero xínáiwáníjé nímonírí omíjé wíiaríjgíá níníyí tíní ámá wíjé omíjé ní yaríjgíáyí tíní wíwaníjéyí síjé ófíyo pírfí jwearo díwí síjé tíní enje yimároníjé pírfí jwearo yaríjagíá wíníjanigíní.

¹⁶ E nero díwíyo tíní síjéyo tíní re uraríjagíá wíníjanigíní, “Síjé tíyíné, díwí tíyíné, ananí seáyí e neaikwarímoí. Íkwíawínámi éfí jweajo síjwí neanírí sípísípí miáo wíkwí neaóníjépi pírfí neamamorí eníjínírí rítí neateí. ¹⁷ Síá sípíyí, síá awaú wíkwí neaóníjé enagí nání pírfí neamamopísíyí ríxa nímoníní enagí nání raríjwíní. Apímí gone múropaxí imóníjwíní? Oweoí.” raríjagíá aríá wíjanigíní.

7

Isíreríyí 144,000 egíáyo ipíríá eagíá náníríní.

¹ Api e níwínárimáná aníjé wáú wáú xwíá sírfíwí biaú biaú imoníjé mídímídání e éfí níroro imíjé xwíáyoraní, rawírawáyoraní, íkíá wíyoraní, mepa oenírí imíjé apíáú apíáú imone baríjépi nípíroro ronagíá níwínírí ² aníjé ámí wo ipíríá Nwíá aníjé síjé imóníjéyo nání íkwíroaríjépi nímaxírímí sogwí weaparíjémi dání nípeyírí aníjé Goríxo xe xwíárfí tíní rawírawá tíní xwíríá íkíxéfríxínírí síjwí wíníjé wáú wáú awamí ení tíní ríaiwá nuríríná ³ áxémá níwírí re uríjínígíní, “None negí Goríxoyá ámá xegí xewaxomí díní níwíkwíroro nání xínáiwáníjé nímoníro omíjé wíiaríjgíáyo síní ipíríá mímayo míweapa enáná xámí xwíá tíní rawírawá tíní íkíá tíní xwíríá míkíxepa époyí.” uraríjagí aríá níwírí ⁴ ayí rípi ení rínaríjagíá aríá wíjanigíní, “Ámá Goríxoyá ipíríá weáfí níní, 144,000 egíáyí, ayí Isíreríyí gwí rírí rírí imóníjgíá níyoní dáníyíríní. ⁵ Xíáwo íríjio Judaoyárimí dání 12,000 ipíríá earo xíáwo íríjio Gatoyárimí dání 12,000 ipíríá earo Rubenoyárimí dání 12,000 ipíríá earo ⁶ Asaoyárimí dání 12,000 ipíríá earo Napítaraioyárimí dání 12,000 ipíríá earo Manasaoyárimí dání 12,000 ipíríá earo ⁷ Símonoyárimí dání

12,000 ipíríá earo Ripaioyárimí dánj 12,000 ipíríá earo Isakaoyárimí dánj 12,000 ipíríá earo ⁸ Seburanoyárimí dánj 12,000 ipíríá earo Josepoyárimí dánj 12,000 ipíríá earo Bejimanoyárimí dánj 12,000 ipíríá earo egfáyf ayf apíríní.” rínarínagfá arfá wíjanigíní.

Ámá íá mīropaxí wí Gorixomí yayí wigfá náníríní.

⁹ Arfá e nīwíárimáná wenínj éáyf wíníjanigíní. Ámá ayá wí mīrónárínagí wíníjanigíní. Dínj nīmori íá ropaxí mimónínjyíríní. Ayí ámá gwí xixegíní imónígfá nīyoní dánjyíríní. Gwí wírí wírí xixegíní imónígfáyorantí, wará xixegíní írínjyorantí, píné xixegíní rarígfáyorantí, ayo nīyoní dánjyí wí axí e nīmīrónáríro rapírappí apfá wení nīyínímáná íkwianjwína tñní sipísipí miáo tñní agwíríwámíní tñnj e yayí nīwiníro nání soná íwí íá nīxíríro ¹⁰ meanj nīróná enj tñní re rarínagfá wíníjanigíní, “Goríxo, íkwianjwínami éf njweanj ro tñní sipísipí miá ro tñní yeáyf neayimíxemeáfíwauríní.” ráná ¹¹ íkwianjwína tñní áminá 24 e nínjweaxa pugfáwa tñní dínj tñnj imónígfá awaú awaú tñní áwíní e enáná anjínajf mīdīmídání xapíxapí nīmudfímore rogfáyf íkwianjwínami sfmímanjrwámíní nīpíkinímearo Gorixomí yayí numeróná ¹² re rarínagfá arfá wíjanigíní, “Rípí aga nepa imóníní. Negí Goríxo yayí umepaxo imónírí seáyí émi umepaxo imónírí nñní nání dínj aumaúmí inípaxo imónírí yayí wípaxo imónírí weyf umearípaxo imónírí seáyí e nīneaimónírí neamenjweapaxo imónírí enj síxí eánípaxo imónírí enj enagí nání anínj miní íníná e e néra úwanígní. Nepa xixení e imóníwínígní.” rarínagfá wíníjanigíní.

Rapírappí ragf sipísipí miáoyáyo igfá eáfáyf náníríní.

¹³ Síjwí e wínaríná áminá e nínjweaxa pugfáwa wo re nīrínjínigíní, “Ámá rapírappí apfá wení nīyínímáná re rogfá tīyf gīyíríní? Gīmí dání bfáyíríní? Joxí nījfáraní?” nīrfagí ¹⁴ nioní re urínjanigíní, “Oweoi, ápoxíní nījfáraní.” urfagí o re nīrínjínigíní, “Ámá tīyf xeanínj xwíárimí bí tñní xixení mimóní seáyí e imónínj wímeanjípimí dání bfáyíríní. Wigf rapírappí ragf sipísipí miáoyáyo igfá eáná apfá wení imónínjíríní. ¹⁵ Ayínání Goríxoyá íkwianjwínami sfmímanjfmí dání éf nīroro xegí anj njwá riwámí dání íkwáwīyiraní, áríwīyiraní, Goríxoyá apaxfánínj imónígfáyf wīiarígfápa axfípí wīiarígfáraní. Íkwianjwínami éf njweano anínj símanjwínínj yeáyf wīmíxínfáraní. ¹⁶ Ámá tīyf ámi bí agwí nání mepa ero iníígf nání mīwinípa ero sogwí xáiwí mīwanípa erí amípí wí wigf waráyo rfmímenínjwínínj mīweánípa erí enfáraní. ¹⁷ Ayí rípí náníríní. Sipísipí miáo, íkwianjwínami áwíní e éf roño sipísipíyo xiáwo píránínj mearínjpa ámá tīyo axfípí nīmerfná iníígf símínj ayf nīníríná dínj nīyímínj imónípírí nání tñnj e nīpemeámí unfáraní. Xeanínj wímeaarfná njwí eearígfáppí ení Goríxo síjwíríxí nñní kwíkwírímí wínfáraní.” nīrínjínigíní.

8

Sipísipí miáo bíkwíyo tamíxínínj yoparípí arfkinj náníríní.

¹ Bíkwfnami tamíxínínj yoparípí arfkinán re imóníagí wíníjanigíní. Anjnamí njíníá nīmónárírí bí onímíappí e nemáná enáná ² anjínajf Goríxoyá agwíríwámíní rogfá wé wfúmí dánj waú imónígfáwami pékákí wé wfúmí dánj waú wíagí wíníjanigíní.

³ Anjínajf ámi wo píreríxí síjgá gorf tñní imíxínínj wína íá nīxírímí nībírí íráf síjgá gorf tñní imíxínínj tñnj e —Apí íkwianjwínami agwíríwámíní onínjípíríní. Apí tñnj e éf róáná xwíyíá ámá Goríxoyá imónígfá nñnyíf xfómí rírímí wīarígfáppí —Apí íráfyo nanjwí rídīyowá yarígfáppínínj wenjípíríní. Apí tñní nawíní rfá oíkeaárínírí íkfá dfá rfá yeááná dínj nanj eearínj xwé bí mīnī wíagí ⁴ anjínajo e rfá íkeaáráná xegí wéyo dání íkfá dfápiyá sinadínj tñní ámá Goríxoyá imónígfá xfómí yarínj wigfáppí tñní nawíní xfo síjwí anínj peyíagí nioní síjwí nīwínírí ⁵ anjínajo píreríxí síjgá gorf tñní imíxínínj nna

ámí nímearí ríkwamíjé íráfyo wenjépi níxerí píreríxínami magwí níyárimáná xwáfáyo mamówáríjépi nígíní. Mamówáráná akíríwí rírí ikaxí rírí ápiawí okírí poboní erí éagí wíníjanigíní.

Anjínají waú waú pékákí rígfá náníriní.

⁶ Anjínají wé wíúmí dání waú, pékákí wa t́níní xixení xirígfáwa pékákí raníro nání nímixárínímáná ⁷ wo iwamíó pékákí ráná re enjínigíní. Anjínáikí t́níní ŕfá t́níní ragí t́níní nawíní xwáfáyo píeróáná xwáfá níriní biaú bí enjépi bíbimí enjéyí amípí ŕfá nínowáríríná ará níní nínrí aí íkíá oríwámí dáníní nepeáríagi wíníjanigíní.

⁸ Anjínají ámí wo pékákí ráná re éagí wíníjanigíní. Bí d́fwí míjé xwé ápiáwí wearíjépi níjépi imóníjépi rawírawáyo mamówárínáná rawírawá níní biaú bí imóníjépi bíbí apí nípíní ragí imónírí ⁹ nanwí amípí rawírawáyo yaríjéyí níní biaú bí enjépi bíbí píyí erí ewé amípí rawírawáyo waríjéyí níní biaú bí enjépi bíbí xwíríá íkíxénírí éagí wíníjanigíní.

¹⁰⁻¹¹ Anjínají ámí wo pékákí ráná re éagí wíníjanigíní. Síjé xwé wo —O xegí yofí Yíkí Yaríjeyí ríníjoríní. O uyíwí wírí ápiáwí níweríníjépi anjínami dání nípiéroríná iníigí wearíjéyí t́níní símíjé meaaríjéyí t́níní níní biaú bí imóníjéyí bíbimí píeróáná apí nípíní yíkí imóníjépi nígíní. Ámá iníigí apímí nínróná yíkí imóníjépi nání obaxí péagí wíníjanigíní.

¹² Anjínají ámí wo pékákí ráná re éagí wíníjanigíní. Sogwí pírrí rakínírí emá pírrí rakínírí síjé pírrí rakínírí éagí nání íkwáwíyíná biaú bí imóníjépi bíbimí dání śfá níyínárírí sogwí manípa erí áríwíyíná biaú bí imóníjépi bíbimí dání ení śfá níyínárírí emá t́níní síjé t́níní ẃfá mókípa erí éagí wíníjanigíní.

¹³ Nioní ámí weníjé éáyí apurí wo anjé pírrínami ayá áwíníyo nípuríná enjé t́níní re raríjépi aríá wíjanigíní, “Ine, anjínají awa waú wo yoparowa, ríxa pékákí nírrí nání imóníjépi. Awa ráná ámá xwáfáyo jweagíáyo wímeanjépi nání ine! Ine!” raríjépi aríá wíjanigíní.

9

Anjínají awaú awaú pékákí nírimáná enáná ámí wo ríjépi náníriní.

¹ Anjínají pékákí xirígfáyí yoparí waú wo awayá wo pékákí ráná nioní síjépi anjínami dání píeróní wo xwáfámí wenjépi níwínírí síjépi sírríkí yoparí bí mimóníjéyí nání kípi wíagi ² o nurí sírríkí yoparí bí mimóníjéyí íkwíáná re éagí wíníjanigíní. Síjéwíríá ŕfá xwé bimí rojépi dání awímíjépi nítríná sírríkí ayímí dání peyíagi wíníjanigíní. Peyíáná sogwí íkwapíjépi mearí agwíníjépi táríjépi nání anjé pírrí síjépi mepa erí yaríná wíníjanigíní. ³ Áxwaxí síjéwíríá apímí dání peyeamiaríjépi wíníjanigíní. Wáre xwáfáyo enjépi sídíjépi waríjépi áxwaxí apí ení xe wáreníjépi sídíjépi opaxí imóníwíníjépi Górixo síjépi níwínírí ⁴ áxwaxí apímí jwí ikaxí re uríníagi wíníjanigíní, “Ará t́níní íkíá t́níní amípí sowíníjépi imóníjépi t́níní nínrí kíriní mípímíxípaní. E nerí aí ámá Górixoyá mimónípa nero nání xegí ípíríá meánígfáyo ananí xwíríá íkíxéríxíní.” uríníagi níwínírí ⁵ ámá ayo xwíríá níkíxéríná xe píkíríxínírí síjépi níwíní nerí ríníjépi bí —Ríníjépi áxwaxí ayí wíaríjépi wáre ámáyo sídíjépi óáná ríníjépi wíaríjépi, ayí axírríníjépi imóníjépi ríní. Ríníjépi apíní níwíá waríná xe emá wé wú núní pwéwíníjépi síjépi wíníagi wíníjanigíní. ⁶ Áxwaxí apí ámá ríníjépi ayíkwí míwínípa yaríná ríxa “Opémíní.” níwímóníro íkíníjépi sípí níwíníro “Aríge neríná péminíréní?” níyáiwíro aíwí íná wí nípepaxí imóníjépi ríámani. ⁷ Áxwaxí ayí osí ámá míxí nání nímeámí nuríná níkíníjépi yímároarígfápa imóníjépi níwínírí wígfí míjéyí amínanwí síjépi górfí t́níní imíxíníjépi níáníjépi d́kíníro símímanjépi ámá símímanjépi nínrí ⁸ wígfí d́fá sepiá apíxí wíwayáníjépi wero wígfí

síwanjé pusé sayé raioníyí ríníñyíyá síwanjíníjé wero ⁹ agwírwámíní níkíníjé kapá t́níní imíxíníñáníjé ñwiráriníro enagáa wíníñanigíní. Iwí wigé nípípká nuróná rarínjépi, ayé osé obaxé míxé nání níméámí nuríná rarínjépa rírí osé karé obaxé míxé nání níropémi nuríná rarínjépa rírí yarínjagí wíníñanigíní. ¹⁰ Wigé íkwémíñyí wáré sídínjé warínjéyíníjé imóníjagí wíníñanigíní. Ámáyo emá wé wúmi ríníjé wípaxé imónípráyí ayé wigé íkwémíñyío dání sídínjé warígáyiríní. ¹¹ Míxé ináyé áxwaxé ayo seáyé e níwimónírí umenweano, ayé anínajé siríríké yoparé bí mimóníñyími menweanoríní. O xegé yoé Xibiruyé ṕné t́níní níríná Abadonoyé rarígforíní. Gíríkíyé ṕné t́níní níríná Aporiyonoyé rarígforíní. Yoé nípiáuní ḿkí ayé o íríkíarínjo enagí náníríní.

¹² Ríwíyo wímeanjépi nání “Ine” biaú bí ríjépi bí ríxa apí wímeanjé. Biaú apími ríwíyo imónínjépiáú síníríní.

Anínajé awa yoparo t́ño pékáké rínjé náníríní.

¹³ Anínajé pékáké xírígá awa yoparo t́ño pékáké ráná íráé síjé goré t́níní imíxíníjé Goríxoyá símímanjémi onínjépiyá síwanjé biaú biaú t́ñjé e dání manjé bí níríníná ¹⁴ anínajé pékáké íá xírígá yoparo t́ñomi re urarínjagí aréa wínanigíní, “Anínajé waú waú iníjé Yupíretis rapáú t́ñjé e gwé ñweagáawami wíkweawaré.” urarínjagí aréa níwirí ¹⁵ anínajé awaú awaú —Awa ríxa xwiogwé o imónírí emá o imónírí síá ayí imónírí éaná e éfírínírí wímíxárinjowaríní. Awa nuro ámá xwíá nírimíní ñweagáayé biaú bí imónígá bími pípkímí epírfa nání wíkweawaríjagí níwínírí ¹⁶ “Ámá míxé nání osíyo xenweagáawa dínjé nímoré íá míropaxé imóníjé. Níní 200,000,000 imónígáawaríní.” rarínjagáa aréa wínanigíní. ¹⁷ Osé t́níní seáyé e xenweagáayé t́níní nioní orínjé níwíníná rípníjé imóníjagáa wíníñanigíní. Seáyé e xenweagáayé níkíníjé ríáníjé ayéa rírí onagwá weré siyó rírí enjéyí imaníro osé múnjé pusé sayé raioníyí ríníñyíyá múnjéñíjé imónírí osé manjéyo dání ríá ápiáwé t́níní síñwiréa t́níní síjé xegé yoé sarípáé ríníjé ríá síjé inínjépi t́níní kwíyé oré yarínjagí síñwé wíníñanigíní. ¹⁸ Ríá ápiáwé t́níní síñwiréa t́níní síjé ríá síjé inínjépi t́níní osíyíyá manjéyo dání kwíyé omomé neríná xeanínjé apiaú apí imóníjépi mími dání ámá níní biaú bí imónígá bími píkiaríjagáa wíníñanigíní. ¹⁹ Osíyíyá sowé sídíríníjé nímonímáná sírífwé sídírí múnjé imóníjagí nání apími dání ámáyo píkiarígá enagí nání ayé wigé enjé eáníjé ámá píkipaxé imóníjépi manjéyo dání imónírí sowíyo dání imónírí enagí wíníñanigíní. ²⁰ Ámá níní biaú bí imónígáyo xeanínjé apiaú apí níwikáriná bíbiaú mípíkíápiáú re egíawixíní. Wigé ñwéa wé t́níní imíxígápi peá mímopa nero imíó dínjé wíkwróarígápi ṕníní míwiáripa ero wigé ñwéa síjé goré t́níní imíxíro sirípá t́níní imíxíro kapá t́níní imíxíro aga síjé t́níní imíxíro íkíá t́níní imíxíro yarígápi —Apí wí síñwé anírí aréa wiré anjé eré míyarínjépiríní. Apí anínjé míni íá níxíríro símí símí e mearígápi ṕníní míwiáripa egíawixíní. ²¹ Wigé píkiáwíró néra warígápi t́níní ayé néra warígápi t́níní íwé niga warígápi t́níní íwé meamearígápi t́níní apí nípníní ení ríwímíní mímamogíawixíní.

10

Jono bíkwé onímíá bíkwé nurápirí nínjé náníríní.

¹ Nioní wenínjé éáyé wíníñanigíní. Anínajé enjé síxé eáníjé ámi wo —O agwé xopíxopé rónírí xegé múnjéyo opínagwéa d́kínírí neré xegé símímanjé sogwíníjé wíá ókírí xegé síkwíyo dání ríá ápiáwíníjé weré nemáná anínami dání wepínarínjagí wíníñanigíní.

² O bíkwé onímíá paríníjé bíkwé íá níxírírí síxírí níroríná síkwé náú rawírawáyo osaxírí onamínjú xwíáyo osaxírí neré nírómáná ³ pusé sayé xwérixá raioníyí ríníñjé awé níriná ayá wí yaiwíámí márarínjépa enjé t́níní nírimáná enáná akíríwé wé wúmi dánjé waú rayígíawixíní. ⁴ Akíríwé wé wúmi dánjé waú apí nírayimáná enáná nioní ríxa ríwamínjé eámínírí yaríná xwíyá anínami dání re rínénaríjagí aréa wínanigíní,

“Xwiyá akiriwí wé wúmi dánj wau api niriñná ríapí ríwamiñj meapa neri ínimí áyá eaarei.” rinénapíagi aríá níriri 5 aníñají síkwí sisixirí níririñá rawirawáyo osaxirí xwíáyo osaxirí enagi winíáo wé náu nímíeyoarí aníñamí nimixirí 6 síñá womí dáníñí níririñá aníñí íñiná ñweaño tíñj e dání —O aníñá imixirí amípí níní e eníyí imixirí eri xwíarí imixirí amípí níní e eníyí imixirí eri rawirawá imixirí amípí níní e eníyí imixirí eri enoríni. O tíñj e dáníñí aníñajo re raríñagi winíñanigíni, “Goríxo ‘E éimigíni. E éimigíni.’ yaiwiáriñpi síni yómíñj wí nenímeníño. 7 Aníñají pékákí íá xirígíyí yoparo pékákí riníapí tíñiná Goríxo eníñá dání dñj neñwiperí yumí dñj ‘E éimigíni. E éimigíni.’ yaiwiáriñj xegí wfá rókiamoagíawamí —Awa xegí xináiwániñj nimóniro omíñj wílagíawaríni. Awamí áwanj uríñpi tíni xixeni axípi neníáríni.” Aníñajo e raríñagi níririñí 8 manj aníñamí dání rinénapíagi aríá wíapí amí níririñá re rinénaparíñagi aríá winíñanigíni, “Joxí nuri aníñají sisixirí níririñá rawirawáyo osaxirí xwíáyo osaxirí neri roñomí bíkwí paríñíñj íá xiríñpíkwi urápei.” rinénaparíñagi aríá níririñí 9 nioní nuri aníñajomí “Bíkwí onímíapíkwi niapei.” uríagi o re níririñigíni, “Joxí níririñí neí. Níririñá manjyo awí píkí iniígníñj nísirí aiwí agwíyo dání ayí yíkí ríduníñíño.” níríagi 10 nioní bíkwí onímíapíkwi nurápirí níririñá gí manjyo ayí awí píkí iniígníñj níagi aiwí nínowarímáná enáná gí agwíyo dání yíkí níduníñí 11 awa re nírígíawixíni, “Amípí ámá gwí wirí wirí obaxí imónígíyáyo wímearí ámá axí e gwí mónígíá obaxíyo wímearí xwiyá míkí xegí bí xegí bí rarígíá obaxíyo wímearí míxí ináyí obaxíyo wímearí eníapí nání amí wfá rókiamoí.” nírígíawixíni.

11

Goríxo imóníñpi nání míkí imónípsííwau nániríni.

1 Iwamíó yarígíá xoyíwániñj imóníñj wá níníapírí re níririñigíni, “Joxí níririñíñmearí anj Goríxoní nání rídíyowá yarígíwámí xoyíwá awá tíni iwamíó e e néra urí rídíyowá nání íráf oníñpimí iwamíó eri ámá níririñí Goríxoní yayí nímearígíyáyo íá rírómí eri ei. 2 Rídíyowá yarígíwámí wáfámí ‘Xe oeni.’ níririñí iwamíó mepaní. Ámá gwí xeríwíyí wigí dñj tíni xe éfírxíñí síñwí winíñá enagi nání iwamíó mepaní. Wigí dñj tíni neróná emá 42 pwearíñá anj ñwíapimí xórórí nero sípí wikáripíríáríni. 3 Sípí wikáraríñá gí ámá nioní imóníñpí nání míkí imónígííwau xe wfá urókiamopaxí oimónípiyíñí síñwí wináná awau okiyá wí miní bekí wú níkíkíyínímáná sía 1,260 imóníñyí —Sía ayí emá 42 nání xixeni imóníni. Sía ayí pwearíñá ámá wigí íwí néra warígíapí ríwímíni omamópoyíñí wfá urókiamopíñíni.” níririñigíni. 4 Awau íkíá orípíyí ríñíñj wau tíni íkwíañwí uyíwí íkwíarípíríá nání winíñxau tíni símímanj Goríxoyá —O xwíá níririñí nání Ámíñá imóníñoríni. Oyá símímanjímíni roñpí yapí imónígííwauríni. 5 Ámá awau tíni míxí inarígíyáyo awaúmí sípí wikáraníñí neríñáyí, awaúyá manjyo dání ríá ápiáwí níririñí ayo ríá níririñí. “Awaúmí sípí owikáraneyí.” yaiwííá gíyí gíyo ríá apimí dání aga níririñí. 6 Emá awau wfá urókiamoarígíyó iniá meapa oenírí anj píríñamí yeáyí yímíxáripaxí imónírí iniígní ragí imóníni nání imíxíapaxí imónírí gíní gíná “Xwíáyo ñweagíyáyo e owikáraiñí.” wimóníñá ananí egí dñj tíni xeaníñj ayí ayí níní wikáripaxí imónírí neri 7 xwiyá Goríxo wfá rókiamóisixíñí uríñpi tíni xixeni ríxa nurárimáná enáná nañwí míxí yaríñj siríñkí yoparí bí mímóníñyímí dání peyeañó awau tíni míxí níririñí awaúmí xopírírí níririñí píkíníáríni. 8 Píkíáná píyowau anj xwé apimí —Anj egí Ámíñáomí ení yekwíroarígíapí nání raríñíni. Anj api nání níririñá rasí níririñí Sodomíyí ríro Isipíyí ríro yarígíapíríni. Anj xwé apimí awau óf e píyí opíñíáríni. 9-10 E píyí wenáná sía wíyau wíyí nóríñí amí wíyí órímíñíñí yaríñá ámá wará xixegíni íririñí egíyáyo dánj tíni gwí wirí wirí imónígíyáyo dánj tíni

píne xixegíni rarigfáyo dánj tñi gwí bi bi mónigfáyo dánj tñi nibimiro xe piyowaúmi xwfá oweyárfpoyinri sñwí mñwinipa nero sñwí nñwinayiro wfá rókiamófiwaú, áma xwfáyo ñweagfáyo rñniñf ayikwí nñwia múfiwaú rixa péagfi nání ayf yayf seáyimí dání néra upfáríni. E neróná aiwá xwé nimixiro ñiga uro wigf ámayf yayf owinri amipí nanjyf anfá yanf iniro néra warfná ¹¹ rixa sfá wiyau wiyi nórímáná wiyjimí áwiní e dání re enñigini. Gorixo xfomi dání ámi awaúmi dñjf sixf uyaráná awaú ámi sñf neri éf rogísixini. Éf róaná áma awaúmi sñwí winayarigfáyf dñjf niyága nuro wáyf ayikwí mñwinarfná ¹² awaú xwiyfá bi anñnamí dání enj tñi re rñenapfagí arfá wigfísixini, “Awagwí re nání yapfpiyí.” Arfá e nñwiri agwf tñi anñnamí nání peyarñagfi awaú tñi mñxf inigfáyf sñwí winowaráná ¹³ axiná re enñigini. Pobonf xwfá yaiwiámf enñigini. Xwfá yaiwiámf éaná anj anj apimi mñrñniñf wé wúkaú imóniñpí bi nñpini pñnanowiri áma e ñweagfá ení 7,000 penowiro éagfa anj apimi ñweagfá mñpéfáyf enj óf nikárñiro Nwfa anñnamí ñweañomi seáyí e numeróná “Enj eániñoxí, ayf joxirñi.” urarñagfa winñjanigini. Nioní oriñá nñwinirfná e winñjanigini.

¹⁴ Rfwíyo wímeanfpi nání “Ine” biaú bi rñfpi áwiní e enjpi rixa api imónigoí. Apimi rfwíyo imóniñpí anñni imóniñjoí.

Anñnajf pékákf xirigfá yoparo pékákf rññf nánirñi.

¹⁵ Anñnajf pékákf xirigfá wé wíumi dánj waú imónigfáwa yoparo pékákf ráná anñnamí dání manj obaxf enj tñi re nñrñga warñagí arfá winñjanigini, “Xwfárimí menweapaxf nání imóniñpí sñni wíyfyá marfái, rixa negf Ámínáo tñni xegf áma nene yeáyf neayimixemeanfa nání oyá dñj tñni arfowayá xwfá piaxfyo dání iwiaronfoyf rarñwáo tñni awaúyapñrñni. O wí anfá mimónf anññf íníná nññwearí menweanfárñni.” nñrñga warñagí arfá nñwiri ¹⁶ áma ámíná 24 Gorixo tññf e íkwianwfyo éf nññwearo xapixapf nññweaxa pugfáwa wigf sñmñmanjñmñni nñpñkññmearo Gorixomi yayf numeróná ¹⁷ re urarñagfa arfá winñjanigini, “Ámíná Gorixoxini, enj sixf eániñfá nñyoní seáyí e wimóniñoxini, ríná ñwearí enjíná dání anññf ñwearí enjoxini, joxí enjíná dání enj sixf eániñf néra bagfpi tñni rixa xixeni neri xwfárimí iwamfó menweañagí nání none yayf siarñwñni. ¹⁸ Áma gwí bi bi mónigfá nñni joxí nání wikf nñróniro ‘Omí inñmí wí wurñnaníméwñni.’ yaiwíagfa aiwí joxí ayo wikf wóniñpí wíwapiyiríná rixa nimóniññjoí. Ríná áma pegfáyo xwirxf numerí eyeyírómf wirínarñni. Ríná wfá rókiamoarigfá, dixf rñnáiwanññf nimóniro omññf siarigfáyo yayf nñwimorí ‘Api wíñmígní.’ yaiwinñpí mñni wirí áma dixf imónigfá joxí nání wáyf nñsiro píranññf xfdarigfá, siyikwñññf imónigfáyoraní, xwénññf imónigfáyoraní, ayo ení yayf nñwimorí ‘Api wíñmígní.’ yaiwinñpí mñni wirí áma xwfárimí xwirfá ikixearigfáyo xwirfá wikxeri eríná, ayf rixa rínarñni.” rarñagfa arfá nñwiri winñjanigini. ¹⁹ Gorixoyá anj ñwfa anñnamí enjwá íkwññri bokisf xwiyfá Gorixo enjíná réoárññpí nání imixiniñfwá anj iwámí dání sññani imónirí éaná re enñigini. Ápianwí okímixayirí ikaxf rayirí akiríwí rayirí pobonf eri anñnaíkf ayá wí eri éagí winñjanigini.

12

Ekñyññf iwí wo inññpí tñni apixf wí inññpí tñni nánirñi.

¹ Ekñyññf anj pirfyo ayá sfwf ropaxf bi nññrñfná rñpi imóniññigini. Apixf wí — Í sogwo rapñrapñññf yññri xegf síkwf emáomi ikwiárñri amñnanwí sññf wé wúkaú síkwf waú tññf dñkñññri nemáná ² niaíwí agwf enjññni. Í niaíwí xirñmñññri nání sñwí wanarñagí rñniñf ayikwí mñwinarñagí nání “Anñni oxirñmñni.” nñyaiwirí “yeyí” rñññigini.

³ Ekíyíjé ámi bí ańjé pírfyo nínírfná rípi imóníjínigíni. Iwé ayfá ríjé xwé wo —O mńjé wé wfúmi dánjé waú imoré síwanjé wé wúkaú mńjéyo dání rémówapírí dírf mńxé ináyé dfkínarígé imóníjé wé wfúmi dánjé waú mńjéyo xixení nídfkíga urí enjoríni. O ańjé pírfyo e síjání nimónírí re enjínigíni. ⁴ Síjé biaú bí egéá bímé xegé sowé tńni ańjénamé dání aláirómé énapáná xwéáyo píérínówinjínigíni. E nemáná iwé xwéó “Apíxé niaíwé xírímínírí yaríjé ríxa niaíwé xíráná oroanímíni.” níyáiwírí ímí agwíríwámíni urojáná ⁵ í niaíwé oxé womé —O ainíxé wá fá níxírírí ámá gwé bí bí mónígé níyoní umenweanfá nání imónírí xwíyéá xóyápímé mímúropaxé imónírí enforíni. Omé í xírínigíni. Niaíwé omé níxírímáná enjáná íwo Goríxoyá díjé tńni xó íkwianwńnamé ηweane nání nípeyírí ηweanáná ⁶ apíxé ámá díjé meanjé e nání éf unjínigíni. Goríxo í e nání éf nurí ηweáwínígínírí aníjíní wímíxíyárinje nání nurí ηweanáná aiwá níwiro píraníjé mearfá sá 1,260 nóra unjínigíni.

⁷ Ańjénamé dání mńxé nínowiápíníroná ańjénańjé Maikoroyé ríníjé tńni xegé ańjénańjé tńni mídání nírómáná iwé xwéó tńni mńxé nírómáná iwo ení ańjénańjé xómi xédarígéáwa tńni mídání nírómáná mńxé níróro aí ⁸ iwowa enjé mńweánípa nero nání síní ańjénamé ηweapaxé mímóníjagéa nání ⁹ Maikorowa iwómé mamówárenapígéawíxíni. Sídíro enjína dání oboyé ríro Setenoyé ríro egéó, ayé oríni. Ámá xwéáyo ηweagéá níni íwé oépyonírí yapé níwíwapiya waríjé, ayé oríni. Omé xwéáyo nání mamówárenapíro ańjénańjé omé níxédíro yarígéáwámé mamówárenapíro éagéa ¹⁰ níoní arfá wíáyé ańjénamé dání xwíyéá bí enjé tńni re rínénaparíjagé arfá wíjanígíni, “Goríxo enjé éáníjé xó imóníjépi tńni eré ámá xóyá imóníjéyo yeáyé uyímíxemearé mńxé ináyé yapé nímónírí xwioxéyo mńmeámé neré umenwearé ení ríxa agwíríni. Yeáyé uyímíxemeanfá nání oyá díjé tńni arfówayá xwéá píaxéyo dání iwíaronjé, o xegé néni tńjé nímóníríjéyo dání ámá xwéáyo ηweagéáyo wíwapiyíní ríxa agwíríni. Ayé rípi náníríni. Jisasomé díjé níwíkwíro nání xéxéxéxémeá imónígéáyo xwíyéá uxekwémoayaríjéomé —O negé Goríxoyá síjéwéyo dání íkwáwíyirané, árfwíyirané, xwíyéá uxekwémoayaríjéoríni. Omé ríxa xwéáyo mamówárfáriní. ¹¹ Negé nírxémeáyé ‘Sípísípé míáo nene yeáyé neayímíxemeanfá nání neapeínírfaní?’ níyáiwíro ragé oyáyo ígáníjé éáníro o nání xwíyéá wá uríyíro neríjéyo dání obomé xopíráré wífáriní. Ayé omé xopíráré níwíríná wíwaníjéyé wá mómíxíné ‘Wa nene Jisasomé xédaríjagwé nání níneapíkíroná ayé aníni xe oneapíkípyé.’ níyáiwíro xédfígéyárfíni. ¹² Ayínání ańjé rínaxé tńni re ηweagéáyéne tńni díjé nífá oseainíni. E neré aí xwéárfíxé tńni rawírawáwáxé tńni ine! Obo xwéárfímé seyíne tńjé e nání ríxa wéé enjagé nání raríjíní. O ‘Aníjé xwéárfímé níηweámáná epaxonímání. Re ení pírfé nírakípírfé ańjé ayoríaní?’ níyáiwírí nání xegé wíké nónírfé seainíjé rfá ápiáwíníjé imóníjagé nání ine!” Xwíyéá ańjénamé dání e rínénaparíjagé arfá wíjanígíni.

¹³ Iwé xwéó “Ríxa xwéárfímé rínímamówárenapáoí?” níyáiwírí apíxé niaíwé oxó xírífímé mńxé eaaxédfíjínigíni. ¹⁴ Mńxé eaaxédfágé aí apíxé ámá díjé meanjéyo xéí nání wímíxíyárinje nání nípípíka ounírí nabíkínáo íwé wíníxáú ímí unjíráná í sídíro tńjé e píni níwíárfímé nípípíka nurí e ηweanáná xwíogwé waú wo nímúroré ámí wo áwíní e imóníe nání aiwá níwiro píraníjé umegéawíxíni. ¹⁵ Sídíro ínígé xegé manjéyo dání peyéáú ínígé waxíníjé númí nurí ímí níxémé níweré opíkínírí ímíxowárfágé aí ¹⁶ xwéárfé apíxímé arírá níwíríná re enjínigíni. Ínígé waxé iwé xwéó apíxímé opíkínírí xwírífá dowárfú xwéárfé xegé manjé nexoaré níjínigíni. ¹⁷⁻¹⁸ Iwo síjéwé e níwínírí apíxé nání wíké rfá ápiáwíníjé níwónírí nání niaíwé apíxé í xírínjé wíníyo mńxé wímínírí unjínigíni. Ayé ámá sekaxé Goríxo uríjépi xédíro xwíyéá Jisaso nání ríjépi díjé fá xíríro yarígéáyé enjagé nání ayo mńxé wímínírí nání nurí rawírawáyo ímanjé e éf roárfíjínigíni.

13

Naŋwǫ mǫxǫ yarǫjǫ rawǫrawáyo dánǫ fwiapǫjǫ nánǫrǫnǫ.

¹ Nionǫ naŋwǫ mǫxǫ yarǫjǫ wo rawǫrawáyo dánǫ fwiapǫjǫ nǫwǫnǫrǫ o sǫwanǫjǫ wé wúkaú rémówapǫrǫ mǫjǫ wé wǫúmǫ dánǫjǫ waú imorǫ enǫ xegǫ sǫwanǫjǫ wé wúkaú apimǫ wámǫnǫ wámǫnǫ dǫrǫ mǫxǫ ináyǫ dǫkǫnǫrǫgǫfǫpǫ nǫdǫkǫga urǫ xegǫ mǫjǫjǫ wé wǫúmǫ dánǫjǫ waú apimǫ womǫnǫ womǫnǫ yoǫ Gorǫxomǫ ikayǫwǫ umearǫrǫgǫfǫpǫ rǫwamǫjǫ nǫjǫwǫrǫrǫga urǫ enǫgǫ wǫnǫjǫnǫgǫnǫ. ² Naŋwǫ mǫxǫ yarǫjǫ nionǫ sǫjǫwǫ wǫnǫfǫo pusǫ sayǫ papearǫxǫ imónǫjǫjǫ repatǫyǫ rǫnǫjǫyǫfǫnǫjǫ imónǫrǫ xegǫ sǫkwǫ ayǫ naŋwǫ beyáǫ rǫnǫjǫyǫfǫpǫnǫjǫ imónǫrǫ xegǫ maŋǫ ayǫ pusǫ sayǫ raionǫyǫ rǫnǫjǫyǫfǫnǫjǫ imónǫrǫ enǫrǫnǫ. Iwǫ xwéo naŋwǫ mǫxǫ yarǫjǫ xǫo tǫnǫ xǫxenǫ oimónǫrǫ sǫjǫwǫ nǫwǫnǫrǫ nánǫ enǫjǫ eánǫjǫ xǫo yarǫjǫpǫ sǫxǫ umímorǫ xǫo ámáyo seáyǫ e nǫwimónǫrǫ umenǫweaarǫjǫpa axǫpǫ oimónǫrǫ wimǫxǫrǫ xǫo nénǫ tǫjǫ seáyǫ e imónǫjǫpǫ axǫpǫ oimónǫrǫ wimǫxǫrǫ enǫrǫnǫ.

³ Mǫjǫjǫ wǫyimǫ mǫjǫjǫ rogǫfǫ igǫ ayǫ nǫpǫkipaxǫ rogǫfǫnǫjǫ imónǫjǫjǫ wǫnǫjǫnǫgǫnǫ. Ámá xwǫfǫ nǫrǫmǫnǫ jǫweagǫfǫyǫ “Naŋwo arǫge nerǫ sǫjǫ enǫrǫfǫnǫ?” nǫyǫiwiro o nánǫ ududǫ nǫwǫnǫrǫnǫ nǫxǫdǫro ⁴ iwo naŋwomǫ xǫo nénǫ tǫjǫ imónǫjǫpǫ axǫpǫ wimǫxǫfǫ enǫgǫ nánǫ xǫomǫ seáyǫ e numero naŋwomǫ enǫ axǫpǫ seáyǫ e numerónǫ re nǫra ugǫfawixǫnǫ, “Naŋwo tǫnǫ go xǫxenǫ imónǫnǫ? O tǫnǫ go mǫxǫ xǫxe inǫpaxǫ imónǫnǫ?” nǫra ugǫfawixǫnǫ.

⁵ Gorǫxo naŋwo xegǫ dǫjǫ tǫnǫ xe maŋǫ nǫyoámorǫ weyǫ nǫmenǫrǫ ikayǫwǫ nǫnǫmeara úwǫnǫgǫnǫrǫ sǫjǫwǫ wǫnǫrǫ emá 42 múroarǫnǫ apǫ enǫfǫ nánǫ nénǫ tǫjǫnǫjǫ nimónǫrǫ éwǫnǫgǫnǫrǫ sǫjǫwǫ wǫnǫrǫ éagǫ ⁶ o re enǫnǫgǫnǫ. Maŋǫ nǫyoámorǫ Gorǫxo nánǫ ikayǫwǫ nǫmearǫrǫnǫ oyá yoǫyo ikayǫwǫ mearǫrǫ anǫ jǫwǫfǫ oyáiwá nánǫ ikayǫwǫ mearǫrǫ anǫfǫnamǫ jǫweagǫfǫyǫ nánǫ ikayǫwǫ mearǫrǫ enǫnǫgǫnǫ. ⁷ Gorǫxo ámá xǫoyá imónǫgǫfǫyo naŋwo xe mǫxǫ nǫwirǫ xopǫrǫrǫfǫ wǫwǫnǫgǫnǫrǫ sǫjǫwǫ wǫnǫrǫ xe nénǫ tǫjǫnǫjǫ nimónǫrǫ ámá gwǫ wǫrǫfǫ wǫrǫfǫ nǫyonǫ tǫnǫ wará xǫxegǫnǫ írǫgǫfǫ nǫyonǫ tǫnǫ pǫné xǫxegǫnǫ rarǫgǫfǫ nǫyonǫ tǫnǫ gwǫ bǫ bǫ mónǫgǫfǫ nǫyonǫ tǫnǫ ayo seáyǫ e wimónǫfǫwǫnǫgǫnǫrǫ sǫjǫwǫ wǫnǫrǫ enǫnǫgǫnǫ.

⁸ Ayǫnánǫ ámá xwǫfǫyo jǫweagǫfǫyǫ nǫnǫ —Ámá enǫnǫ Gorǫxo xwǫfǫrǫfǫ imǫxǫjǫnǫ dánǫ wigǫ yoǫfǫ íkwǫfǫ dǫjǫfǫ nǫyǫmǫjǫfǫ meapǫrǫfǫ nánǫ jǫwǫrǫrǫnǫjǫfǫnamǫ —Ana sipǫsipǫfǫ pǫkǫgǫoyánǫrǫnǫ. Anamǫ yoǫfǫ jǫwǫrǫrǫnǫjǫfǫfǫ marǫfǫfǫ, ámá yoǫfǫ mǫjǫwǫrǫrǫnǫjǫfǫfǫ naŋwo nene nánǫ yayǫfǫ owǫnǫrǫ seáyǫ e umepǫrǫfǫrǫnǫ.

⁹ Ámá arǫfǫ tǫgǫfǫyǫné enǫnáyǫfǫ, arǫfǫ ókǫarǫfǫ mónǫpoyǫ. ¹⁰ Ámá Gorǫxo “Xe gwǫfǫ uyǫfǫrǫxǫnǫ.” wǫiawǫjǫfǫ go go apimǫ wǫ múropaxǫ imónǫnǫfǫamanǫ. Ámá “Kǫrǫfǫ tǫnǫ xe pǫkǫfǫrǫxǫnǫ.” wǫiawǫjǫfǫ go go apimǫ wǫ múropaxǫ imónǫnǫfǫamanǫ. Apǫfǫ imónánáyǫfǫ, Gorǫxoyá imónǫgǫfǫfǫné segǫfǫ dǫjǫfǫfǫ wǫkwǫfǫroarǫgǫfǫpǫfǫ pǫnǫ mǫwǫiǫrǫfǫ anǫjǫfǫ minǫfǫ xwámámǫfǫ nǫwǫia úfǫrǫxǫnǫ.

Naŋwǫ xwǫfǫyo dánǫ fwiapǫjǫ nánǫrǫnǫ.

¹¹ Nionǫ naŋwǫ ámǫ wo xwǫfǫyo dánǫ fwiapǫjǫ nǫwǫnǫrǫ o sipǫsipǫfǫ miá mǫjǫfǫyo dánǫ sǫwanǫjǫ wǫyáú rémoarǫjǫfǫpa rémorǫ xegǫ xwǫyǫfǫ nǫrǫrǫfǫnǫ iwǫfǫ xwǫyǫfǫ rarǫjǫfǫpa rǫrǫfǫ yarǫjǫgǫfǫ wǫnǫjǫnǫgǫnǫ. ¹² O naŋwǫ xámǫ fwiapǫjǫyá nénǫfǫ imónǫjǫfǫ nǫpǫmǫnǫfǫ dánǫ nǫwǫirǫfǫnǫ ámá xwǫfǫyo jǫweagǫfǫ nǫnǫ naŋwǫ xámǫ fwiapǫjǫ, igǫfǫ nǫpǫkipaxǫfǫ wǫnǫmǫ nupǫkǫnǫmearo seáyǫ e umépoynǫrǫfǫ mǫrǫkwǫkwǫfǫ wǫaxǫfǫdǫrǫfǫ ¹³ emǫmǫfǫ ayá rǫwamónǫpaxǫfǫ xǫxegǫnǫfǫ bǫ erǫfǫ nerǫfǫnǫ ámá sǫjǫwǫfǫ anǫgǫfǫe dánǫfǫ oyá dǫjǫfǫfǫ tǫnǫfǫ rǫfǫfǫ wǫearǫjǫfǫfǫ bǫ aǫfǫ anǫfǫnamǫfǫ dánǫfǫ xwǫfǫyo pǫéronǫpǫyǫrǫjǫfǫpǫfǫfǫ tǫnǫfǫ yapǫfǫ wǫwapǫyǫrǫjǫrǫnǫ. ¹⁴ E nerǫfǫnǫfǫ emǫmǫfǫ Gorǫxo naŋwǫfǫ wǫoyáfǫ nénǫfǫ tǫjǫfǫ imónǫjǫfǫpǫmǫfǫ dánǫfǫ xe wǫwapǫyǫpaxǫfǫ oimónǫrǫfǫ sǫjǫwǫfǫ wǫnǫfǫpǫmǫfǫfǫ dánǫfǫ ámá xwǫfǫyo jǫweagǫfǫyo yapǫfǫ nǫwǫwǫwapǫyǫrǫfǫfǫ re urǫrǫjǫfǫrǫnǫ, “Xwǫfǫyo jǫweagǫfǫfǫné xopǫkǫgǫfǫ naŋwǫfǫ mǫjǫfǫfǫ rogǫfǫfǫ ámǫfǫ sǫjǫfǫfǫ imónǫjǫnǫjǫfǫ imónǫjǫfǫfǫ bǫfǫ nǫmǫxǫrofǫ éfǫfǫ urǫrǫrǫfǫpoyǫfǫ.” urǫrǫjǫfǫfǫ enǫgǫfǫfǫ nánǫfǫ ¹⁵ ayǫfǫ e eánǫfǫ naŋwǫfǫ rǫwǫfǫyo fwiapǫjǫfǫ xopǫkǫgǫfǫ imónǫjǫfǫpǫfǫfǫ nǫmearǫfǫfǫ sǫjǫfǫfǫ oenǫrǫfǫfǫ sǫfǫmǫfǫfǫ ófǫyofǫfǫ dánǫfǫ pǫrǫámǫfǫfǫ wǫiánǫfǫfǫ sǫjǫfǫfǫ imónǫjǫnǫgǫnǫ. Gorǫxo naŋwǫfǫ xwǫfǫyofǫfǫ dánǫfǫ fwiapǫjǫfǫfǫ xegǫfǫfǫ wónǫjǫfǫfǫ xopǫkǫgǫfǫfǫ

imóniŋpimi símí ófyo dání pírámí wífpimi dání xe sŋí nimóniri xwiyá riri áamá xébimi xómiŋí n+yikwiwo seáyí e mumeariŋfáyo opíkipoyniri riri epaxí imónwiniŋiniri sŋwí winiŋí enagi nání e imóniŋiniginí. ¹⁶ Naŋwí xwáfáyo dání fwiapiŋo e nemána xfoyá maŋfyo dání áamá niyoní siyikwiniŋí imóniŋápiamirani, mamadíríxamirani, áamá amipí wí mímúróniŋfáyorani, uyípeayí imóniŋfáyorani, áamá xináiwániŋí nimóniwo omiŋí wiiariŋfáyorani, wiwini meŋweániŋfáyorani, ayo niyoní ipiríá nearína wíyo wé náumi earo wíyo mimáyo earo egfawixini. ¹⁷ E neriniŋfyo dání áamá ipiríá naŋwoyá yoí tŋinirani, nabá xfoyá yoípirani, xixeni imóniŋipirani, meániŋfáyí aiwá nipirí nání bí ero aiwá niŋwí meapirí nání bí ero epaxí mimónipa egfawixini. Ipiríá eániŋfáyíni anani bí epaxí imóniŋfawixini. ¹⁸ Íá roariŋfáyíné, seyíné píraniniŋí diŋí neŋwiperíináyí, re éfirixini. Nabá naŋwí oyá yoí tŋini xixeni imóniŋipi, ayí áamá wo nání riniŋagi nání áamá diŋí íá xirigíá giyí giyíné, nabá oyá yoí nánípi píraniniŋí íá rófirixini. Nabá oyá yoí nání riniŋipi, ayí 666 apirini.

14

Áamá 144,000 imóniŋfápi nánirini.

¹ Nioni weniniŋí éáyí winiŋaniginí. Sipisipi miáo dŋwí miŋí Saioniyi riniŋipimi éf roŋagi sŋwí niwiniŋí áamá 144,000 imóniŋfáyí —Ayí yoí xfoyá tŋini xanoyá tŋini ríwamiŋí mimáyo eániŋfáyíriní. Ayí o tŋini nawini éf roŋagíá niwiniŋí ² aríá wíáyí wiŋaniginí. Anínamí dání ikaxí bí niriŋirína ikaxí iniŋí iyakwí obaxí niŋirorína rariŋípa riri akiriwí ení tŋini niriŋirína rariŋípa riri ikaxí áamá kitá eariŋfáyí kitá eariŋípa riri yariŋagi aríá wiŋaniginí. ³ Gorixoyá ikwianwína tŋini diŋí tŋí imóniŋfá waú waú awa tŋini ámína 24 e niŋweaxa pugíáwa tŋini wigí símimaŋíríwámíni áamá 144,000 ayí éf nírómána soŋí sŋí bí rariŋagíá aríá wiŋaniginí. Soŋí rariŋfá api áamá xwáfáyo dání wí niŋíá imónipaxí menini. E dání 144,000 imóniŋfá xfo nupeiriŋipimi dání gwiniŋí uroayíroniyíni anani niŋíá nimóniri ripaxíriní. ⁴ Áamá apixí tŋini íwí minípa nero piaxí miweánariŋfápa ayí eni ŋwíápi síní íá mxiŋariŋfá enagi nání Gorixoyá sŋwíyo dání piaxí miweánariŋfáyíriní. Síni apixí tŋini memegíáfirini. Sipisipi miáo gími gími úfmi anani númi xídarigíáfirini. Áamá niyoní dání gwiniŋí Gorixo roayíroniyí xfo nání tŋini sipisipi miáo nání tŋini aiwá niwákwininiŋí imóniŋfáyíriní. ⁵ Yapí niriwo xwiyá óf e rariŋfáyímani. Raminiŋfáyíriní. Xwiyá bí xímeapaxímani.

Aníŋají waú wo xwiyá rigíá nánirini.

⁶ Aníŋají ámi wo aní pírfyo ayá áwiniŋí niŋipika wariniŋagi winiŋaniginí. O áamá xwáfáyo ŋweagíáyo gwí wirí wirí imóniŋfá niyoní tŋini pŋné xixegíni rariŋfá niyoní tŋini wará xixegíni inigíá niyoní tŋini ayo niyoní xwiyá aríá niwirína yayí winipaxípi —Api aniniŋí rínarínápirini. Api wáf urini nání tŋinorini. ⁷ O ení tŋini re riniŋiniginí, “Gorixo, anína imixiri xwíarí imixiri rawirawá imixiri iniŋí símíŋíyí imixiri eno áamá niyoní eyeyírómí enína ríxa rína enagi nání omí wáyí wiwo seáyí e umfeyoaro o nene nání yayí owiniri seáyí e umero éfirixini.” Aníŋajo niŋipika niŋpurína e rariŋagi winiŋaniginí.

⁸ Aníŋají ámi wo ríwíyo aní pírfyo áwiniŋí niŋipika niŋpurína re nira puŋiniginí, “Aní xwé Babironiyi riniŋipi ríxa xwiríá ikixenárinini. Oyí, ríxa xwiríá ikixenárinini. Áamá wí wíyo papikí oépoyniri iniŋí wainí míni niwiro wíwapiyariŋfápa aní api ení íwí xébi inariniŋípa gwí bí bí móniŋfá nŋni ení íwí axípi oiniŋpoyniri wíwapiyiniŋipirini.” nira pwariniŋagi winiŋaniginí.

⁹ Aníŋají awaúmi ámi ríwíyo wo niŋpurína ení tŋini re nira puŋiniginí, “Áamá naŋwo tŋini óniŋí xopaikíŋí imixiniŋipi tŋini awaú nene nání yayí owiniri xómiŋí n+yikwiwo

seáyí e umero ipíríá oyá mimáyorani, wéyorani, eáníro yarígíá gíyí gíyí ¹⁰ wikí Goríxo aga ayíkwí m+wóníjépi wí múropíríámani. Inígí wainí m+ixí yaríjépi+níjépi nípiríáriní. Wainí oyápi, ayí m+ixí bí onímiápi éwiníginíri aga inígí tñí gwiaumí nerí yiníjépi maríáí, wainí api m+ixí ayíkwí mepa éwiníginíri inígí tñí gwiaumí mé wainí aíníni síxí oyá wikí óníníjépi imóníjépiwámi íníníjépi+ríni. Ámá ayí wainí api níni+ríni+níjépi neróná re epíríáriní. Aníjají Goríxoyáowa tñí sipísiptí miáo tñí awa síjwí wíníjépiáná ríníjépi síjépi sarípáí ríníjépi+mí dání tñí ríá ápiáwí wearíjépi+mí dání tñí xaíwí níwiníri m+meníjépi nura uníáriní. ¹¹ Ríá m+meníjépi uraríjépi+mí dání síjwíríá peyaríjépi aga ná ríwíyo dání aí pñí bí m+wiáí aníjépi miní peyaríá ámá ayí ikwáwíyiraní, áríwíyiraní, bí kikiá jweapíríá meníni. Ámá nanwo tñí óníníjépi xopaikíjépi imíxíníjépi tñí awaú nene nání yayí owiníri xómíjépi níyíkwíro seáyí e umero ipíríá xegí yoí nání eáníro yarígíáyí e epíríáriní.” Aníjajo api e níra pwaríjépi wíníjépi+níjépi.

¹² Ámá Goríxoyá imóníjépi xwámámí níwia warígíáyí re epíríáriní. Sekaxí o ríníjépi xaíwí íá xíríro Jisasomí díníjépi wíkwíroarígíápi xaíwí íá xíríro epíríáriní.

¹³ Nioní anínamí dání xwíyíá bí re rínénaparíjépi aríá wíníjépi+níjépi, “Joxí re níri+rí ríwamíjépi eai, ‘Ámá Goríxo tñí ikáríníjépi ríná dání nípea upíríáyí oyápi+mí dání yayí winíjépi+ríni. Kwíyíjépi ení re raríni, ‘Oyí, yayí owiníni. Níperíá Jisasomí níxídíro nání ríwí níríkwíni+rí neríjépi+mí dání wará saníjépi wunaríjépi+mí dání gwíníjépi níkwéaníri kikiá epíríá jépi+níjépi nání yayí owiníni. Níperíá wé róníjépi imóníjépi wíwaníjépiyí néra ugíá aníá wí mimóní Goríxo yayí wímoníá nání síni nímoníni íá jépi+níjépi nání ananí kikiá epaxí+ríni.’ Kwíyíjépi ení e raríni.’ níri+rí ríwamíjépi eai.” rínénaparíjépi aríá wíníjépi+níjépi.

Xwíárimí aiwáníjépi mípiríáíni náníri+ní.

¹⁴ Nioní weníjépi éáyí wíníjépi+níjépi. Agwí apíá weníjépi+mí síjwí níwiníri ámáníjépi imóníjépi wo apímí seáyí e éf xenjépi+níjépi níwiníri o amínanjépi síjépi gorí tñí imíxíníjépi wína míjépiyo díkíníri kirá wítí aiwá wákwíarígíá jwá xaíwí yiníjépi bá íá xíríri nemáná jwépi+níjépi wíníjépi+níjépi. ¹⁵ Ámí aníjají wo aníjépi jwíáiwámí dání níwíapíri agwíjépi+mí éf xenjépi+níjépi ríáiwá jépi tñí re uríjépi wíníjépi+níjépi, “Aiwá xwíárimí dáníjépi níni ríxa yóíri+ní. Ríxa níwíjépi ríná jépi+níjépi nání díxí kirápá tñí m+íjépi níwákwíri m+í.” uríjépi ¹⁶ agwíjépi+mí éf xenjépi+níjépi xegí kirá xwíárimí seáyí e puwíáráyí níni wíáí wákwímoní+níjépi.

¹⁷ Ámí aníjají wo aníjépi jwíá anínamí eníwámí dání níwíaparíjépi níwiníri o ení kirá jwá yiníjépi bá íá nímaxíri+níjépi níwíaparíjépi wíníjépi+níjépi. ¹⁸ Ámí aníjají wo —O ríá wearíjépi+mí xiáworíni. O rídíyowá yarígíá nání íráf oníjépi tñíjépi e dání níwíapíri aníjají kirá jwá yiníjépi+pá íá xíríjépi ríáiwá jépi tñí níri+rí re uríjépi+níjépi, “Xwíárimí wainí uraxí sogwí ríxa níáí jépi+níjépi nání díxí kirá jwá yiníjépi+pá tñí wíwákwímí nerí awí eámeámí ei.” uríjépi ¹⁹ aníjajo xegí kirápá tñí wainí uraxí xwíáyo jépiyí wíwákwímí nerí awí neaárimáná xoyíkímí epíríá nání síjépi íkwíjépi xwé eapínáíjépi+níjépi —Ana, ayí pírí Goríxo aga wikí níwóníri nání umamoníápi nání imóníjépi+níjépi. Anamí xoyíkímí epíríá nání mímeámí yáraná ²⁰ aníjépi+mí bíaríwámí+níjépi síjépi íkwíjépi+níjépi xoyíkímí yaríá ragí anamí dání nípuríá wáxí+níjépi níwerí níróga níwíápi+níjépi+níjépi osíyíyá maní tñí xíxeni róníri ná m+ími wáxí níwerí 300 kíromíta wíáí múrorí ení+níjépi.

15

Aníjají wé wíúmí dáníjépi wáúmí píreríxí xíxeni wíjépi+níjépi.

¹ Nioní ekíyíjépi anínamí dání ámí bí iníjépi síjwí wíníjépi+níjépi. Api seáyí e imóníri díníjépi níyága upaxí imóníri eníjépi+ríni. Aníjají wé wíúmí dáníjépi wáú ámáyo

xeaniñf aga ríá tñf wikáripírípirini. Api wikárarína Gorixo xegf wikf óniñfpi niyopiýarínfá enagf nánf ayf xeaniñf yoparípirini. Api aññajf wé wífúmf dánf waú tífáawamf niwiniríná wenñf éáyf winñjanigini. ² Rawirawánñf imóniñf gírasíniñf rirímá óniñfpi ríá tñf gwiaumf ninirí riwoñagf niwinirí ámá nanwoyá xopaikígf imixiniñfipimi seáyf e mumepa ero oyá ipirfá xe oneaeanirí m+winípa ero nerñfipimi dánf xopírárí egfáyf kitá Gorixo winñyf fá nixirímáná rirímá óniñfipimi seáyf e roñagfá winñjanigini. ³ Ayf soñf niríro Moseso, Gorixomf xínáiniñf nimónirí omiñf wiigo répenfpi ríro sipísipf miáoyápi ríro neróná soñf re rígfawixini, “Áminá Gorixoxini, enf eánigfá niyonf seáyf e wimóniñoxini, amípi joxf yarñfpi seáyf e erí ámáyo ududf winipaxípi erí yarñagf ranarñwárini. Gwf wirf wirímf dánf niyonf mífxf ináyoñf, pí pí joxf nerfna wé róniñf erí nepánf erí yarñagf ranarñwárini. ⁴ Ámináoxini, joxf ná woxini siyikwf mínñoxi enagf nánf ámá gíyf wáyf misipa ero seáyf e miríméyoapa ero epíríarini? Díxf nánf pirf numamorfna xixeni imóniñfpi tñf yarñfpi ríxa sñánf imóniñagf nánf ámá gwf wirf wirí nñf niñf dífxf símímanfímí dánf waunf níkarínro seáyf e rímepíríarini.” Soñf niríro e rarñagfá winñjanigini.

⁵ Api niwinimáná wenñf éáyf winñjanigini. Aññami añf ñwfáiwámí ínímí añf pákíniñfwá —Awá Gorixoyá añf awawá ayá ríá wenfwarini. Awá íkwíniñagf niwinirí ⁶ aññajf xeaniñf aga ríá tñf wikáripírí nánf tífá wé wífúmf dánf waú awa rapírapf awíaxf apfá werí xwínfá earf enf yínro iríkwíniñf sñá gorf tñf imixiniñfpi xwínamíyaiwí yirónro nemáná añf ñwfáiwámí dánf íwiaparñagfá niwinirí ⁷ dñf tñf imónigfá waú waú awa wo niwiápínmearf aññajf wé wífúmf dánf waú awamf píreríxf sñá gorf tñf imixiniñf wé wífúmf dánf waú mínf winñigini. Píreríxf apimf wikf óniñf Gorixo, anñf íníná ñweañoyá magwf enfpirini. ⁸ Míni wíáná enf eániñf Gorixoyá imónirí seáyf e oyá imónirí enfipimf dánf sñwírfá xegf añf ñwfáiwámí árfo inárñfagf nánf aññajf wé wífúmf dánf waú awa xeaniñf ríá tñf wé wífúmf dánf waú apf wikáripíríe nánf páwipaxf wí mimóniñagf sñwf e winñjanigini.

16

Aññajf wé wífúmf dánf waú píreríxfyo ínñfpi m+wiárómogfá nánirini.

¹ Nionf arfá wíáyf añf ñwfáiwámí dánf manf bá enf tñf aññajf wé wífúmf dánf waú awamf re urínénafagf arfá winñigini, “Soyfne nuro Gorixoyá wikf óniñf píreríxf wé wífúmf dánf waú ayo magwf enfpi xwíarímí m+wiárómoaipoyf.” urínénafagf arfá winñigini.

² Aññajf awa wo píreríxf o xirñfna ni-meáa nurí xwíarímí m+wiárómoaiáná re enñigini. Ámá nanwoyápi ipirfá eánro xegf xopaikígf imixiniñfipimi seáyf e umero yarígfáyf oremá sipí xwírfá wíanarígfápi imónigfawixini.

³ Aññajf awa ámi wo xegf píreríxfna rawirawáyo m+wiárómoaiáná re enñigini. Rawirawá ragf nimónirí ámá piyíyá pwaríñfpa axípi pípfó onf imónárñfñigini. E imónáráná amípi dñf tñf rawirawáyo ñweañyf nñf piyf yárññigini.

⁴ Aññajf awa ámi wo xegf píreríxfna iniñf ná wearíñfyo tñf símíñf meaaríñfyo tñf m+wiárómoaiáná iniñf nñf ragf imóniññigini. ⁵ Iniñf nñf ragf imónáná aññajf iniñf xiáwo re rarñagf arfá winñigini, “Agwf ríná ñwearí eníná dánf anñf imónirí enoxini, aga siyikwf mínf enoxini, pirf joxf umamoarñf apf xwíyá mímearíniñpa nerí xixeni wikárarñfni. ⁶ Ayf ámá díxf imónigfáyo tñf wíá rókiamogfáyo tñf ragf pikieweámíxígfá nánf joxf ragf onfpoynirí pirf apf numamorfna xixeni yarñfni. Ámá ayf pirf joxf umamoarñfpi rññf meapaxf imónigfáyf enagfá nánf ayf ananirini.” rarñagf arfá niwiri ⁷ xwíyá bí íraf noa peyinñe dánf re rñnarñagf arfá winñigini, “Áminá Gorixoxini, enf eániñf tífáyo niyonf seáyf e wimóniñoxini,

ayf neparini. O aga xixeni rǫjot. Pirf joxi umamoarǫnf api api nepa xixenini wiarǫnrini.” rariǫagi arfá winǫanigini.

⁸ Anǫnajf awa ámi wo xegf pirerixfna sogwomi mǫwiárómóaná Gorixo áma xwfáyo ǫweagfáyo xe sogwf xaiwf nǫwepfni rǫniri rfmimenǫwǫf neániri pirf owiárini sǫwǫf winǫanigini. ⁹ Xe rfmimenǫwǫf neániri pirf owiárini sǫwǫf winǫagi sogwf nǫwepfni ayo rfá pirf wiárǫagi náni áma ayf Gorixomi —O xegf enj sǫxǫf eánǫfyo dáni xeanǫf ayf wikárfpaxf imónǫrorini. Omi ikayfwf numeariróná wigf fwf yarǫgfápi rfwfmini nǫmamoro omi seáyf e mumfeyoagfawixini.

¹⁰ Anǫnajf awa ámi wo xegf pirerixfna íkwǫǫwǫf nanjwo éf niǫweámána ámáyo umenǫweanǫnamǫ mǫwiárómóaná re enǫnigini. Áma nanjwo xegf seáyf e nǫwimóniri umenǫweanǫfyo niyonǫ sfá yidoárǫnigini. Sfá yidoárána rǫnǫnf ayfkwf wǫ mǫwinarǫagi náni iwieániro wigf aiwf sfwf kiro neróná ¹¹ wigf sipǫf yarǫgfápi rfwfmini mǫmamopa nero rǫnǫnf winarǫǫpi tǫni uranf egfápi tǫni náni Nwfá anǫnamǫ dánjomi ikayfwf umearǫgfawixini.

¹² Anǫnajf awa yoparo tǫǫo xegf pirerixfna iniǫgf rapá xwéu, Yupiretisiyf rǫnǫǫumi mǫwiárómóaná mǫxf ináyf sogwf fwiaparǫfmǫ dánjowa iniǫgumi anani xepfni náni yeáyf yariǫnigini. ¹³ Nioni wenǫnf éáyf winǫanigini. Piyfmínfá sipǫf biaú bǫ mǫnǫnfǫnf nimóniro iwǫf xwéoyá manǫfyo dáni fwiapfni nanjwoyá manǫfyo dáni fwiapfni mimónǫf wfá rókiamoarǫǫyá manǫfyo dáni fwiapfni yarǫǫgfá winǫanigini. ¹⁴ Piyfmínfá apiaú api nǫpini kwǫyf sipǫpini. Ámáyo emimǫf nǫwǫwapfya warǫgfápirini. Mǫxf ináyf xwfá nǫrǫmǫni ǫweagfáyf sfá sipǫf Gorixo, enj eánǫgfá niyonǫ seáyf e wimónǫǫoyaimǫ mǫxf inǫpǫrfá náni awǫf oeaemeaneyfni upfǫfápirini. ¹⁵ Ai, Ámináoni áma árfwiyimi fwf meámǫniri barǫgfápanǫnf axǫpǫf bǫmfárfni. Áma sánǫnf mǫwé sǫwǫf naniro aikf píránǫnf nǫyǫnro ǫweagfáyf yayf owinini. E mepa nerfánáyf, íkwauyxfyf nuróná áma sǫwǫfyo dáni ayá winǫnǫniri nánirini. ¹⁶ Kwǫyf sipǫf biaú bǫ api nuro mǫxf ináyowamǫ nǫwirǫmearo Xibiruyf pǫné tǫni Amagedoniyf rǫnǫnf awǫf eaárarǫǫgfá winǫanigini.

¹⁷ Anǫnajf awa yoparo xegf pirerixfna imǫnf yarǫnf —E kwǫyf sipǫfǫyá anǫf erini. E mǫwiárómóaná anǫf ǫwfáiwámǫ inimǫf siá íkwǫǫwǫfnamǫ dáni xwfýfá enj tǫni rfáiwá re rǫnénapǫnigini, “Rǫxa apfni.” rǫnénapána re enǫnigini. ¹⁸ Ápǫǫwǫf nókímǫxa urǫf anǫnamǫ dáni ikaxf nǫra urǫf akfǫwǫf nǫra urǫf nerǫf pobonǫf xwé bǫ —Apǫf enǫná áma xwfárfimǫ iwamfó ǫweagfáe dáni wainǫf wainá pobonǫf xwé nerǫf aiwf bǫ apǫf tǫni xixeni mǫyagf enǫagi náni apǫf aga xwé bǫrfni. ¹⁹ Apǫf yarfná anǫf aga xwé mamadf íkwǫrónǫǫpǫf xwfá yaiwiámǫ nǫmenfǫná nǫkwǫrini biaú bǫ imóniri anǫf áma gwǫf wǫrf wǫrf nǫyfýáyf úpǫyinowirǫf enǫnigini. E nerfná Gorixo anǫf xwé Babironiyf rǫnǫǫpǫf náni dǫnf peá mǫmó nerǫf áma apimǫf ǫweagfá rǫnǫnf xwé omeápoyfni kapǫxf xfóyá wikf ónǫǫpimǫf dáni mǫxfpǫf inǫnfwá mǫni wǫagi ²⁰ pǫrǫwǫf nǫni rawǫrawáyo urǫpǫniri dfwf mǫnf rǫǫfýf nǫni aǫniri nerǫf ²¹ anǫnaíkf xwé amimá inǫnf wǫf —Woni wonǫf xegf sanǫf 50 kiro imónǫǫpǫrfni. Apǫf anǫnamǫ dáni ámáyo píeróána xeanǫnf Gorixo wikárfǫf apǫf xeanǫnf aga rfá tǫnf enǫagi náni omi ikayfwf umeararǫǫgfá winǫanigini.

17

Apǫxf iyf ede dáni warǫgfǫf nánirini.

¹⁻² Anǫnajf wé wfúmǫf dánǫf wauǫf pirerixf wé wfúmǫf dánǫf wauǫf tǫgfáwa wo nǫbiri nǫnirirfná re nǫrǫnigini, “Joxi bei. Apǫxf iyf ede dáni warǫgfǫf —Í náni anǫf nǫmǫni fá earóarǫnǫrfni. Iniǫgf wearǫnf obaxfyo seáyf e éf xerǫweanǫrfni. Mǫxf ináyf xwfárfimǫf dánǫyf tǫni fwf inǫgfǫrfni. Áma xwfárfimǫf ǫweagfáyf í tǫni fwf nǫnróná ayf áma iniǫgf wainǫf xwapf nǫnróná papǫkf yarǫgfápanǫnf dǫnf mamó nero inǫgfǫrfni. Ími

Gorixo pirí umamoariniñpi siwá osimini.” niniriri ³ Gorixoyá kwíyipi nixixeróána áamá dñí meañe nání ninimeámi úána wenñí éáyí winñanigini. Apixí wí nañwí ayfá rñí womí —Nañwo nomini yoí Gorixomi ikaywí umeararigfápi eániri mñí wé wúmi dñí waú imorí siwaní wé wúkaú mñíyo dání rémowapiri enorini. Omi í seáyi e éí xeweanagi winñanigini. ⁴ Í rapirapí ayfá riri mipiyí morí eníyí yiniri okiyfá nání sñá gorí tñni imixiniñpi tñni sñá awiaxí tñni urípó apfá wení nñgwí xwé roñpi tñni okiyfá iniri nemána kapixí sñá gorí tñni imixiniñpi wá fá nixiriri ñweañagi winñanigini. Kapixí awámi fwí í yarini xwirfá wianipaxí imóniniñpi tñni fwí í niniri piaxí weánariniñpi tñni magwí inñagi winñanigini. ⁵ Yoí imi mimáyo eániniñpi rasí re niriniri eániniñpi winñanigini, “Añí xwé Babironiyí wírinñáinirini. Apixí iyí ede dání warigfá níwami tñni áamá xwíarimi ñweagfá yarigfá Gorixo xwirfá wianariniñpi niyoni tñni xináinirini.” Rasí e niriniri eániniñpi winñanigini. ⁶ Apixí í ragí áamá Gorixoyá imónigfáya tñni Jisaso nání wá nrimeroná mñí winigfáya tñni ninimána papíkí yariniñpi sñwí niwiniri “Áamá Gorixomi dñí wikwíroarigfáya aga onimiá rfa pikiño?” niyaiwirí ududí ikárinaríná ⁷ aññajo re niriñinigini, “Pí nání joxi ududí ikárinariniñpi? Apixí í tñni nañwí mñí wé wúmi dñí waú imorí siwaní wé wúkaú mñíyo dání rémowapiri eno, í seáyi e éí xeweano tñni ípaú nání xwíyá rasí niriniri inimi imóniniñpi nioni píraniñpi áwaní oririmini.” niniriri ⁸ re niriñinigini, “Nañwí joxi winfo xámi ñweaago aí agwi mñiweanini. O siririkí yoparpi mimóniniñpi dání rixa niyeari sepiápi mñiweá wiárf midáni aniniñpi aniniñfárinini. Áamá xwíarimi ñweagfáya —Ayí enína Gorixo xwíarí imixiniñpi dání ikwí dñí niyimiñpi meapírfá nání ñwirárininiñnamí wigí yoí mñiwirárinipa egfáya nání rariñini. Ayí nañwomí niwiniróná ududí wininiñfárinini. O xámi ñweaago agwi mñiweañagi aiwi rfwená ámi binfá enagi nání áamá ayí sñwí e niwiniro nání ududí wininiñfárinini.” niniriri ⁹ re riniñinigini, “Áamá dñí píraniñpi neñwiperi moarigfáya ‘Ayí api nání rfa imónini?’ yaiwipaxirini. Nañwoyá mñí wé wúmi dñí waú imóniniñpi apixí éí xeweanipi, ayí dñwí mñí wé wúmi dñí biaú nánirini. ¹⁰ Ayí mixí ináyí wé wúmi dñí waú eni nánirini. Awa wé wú rixa anfá nimóga ugfárinini. Wo sini agwi ñweani. Wo sini niñweanfárinini. O imónaná Gorixo xe bi onimiápi niñweari umenweáwiniginiñpi sñwí wininiñforini. ¹¹ Nañwí enína ñweaagi agwi mñiweano eni mixí ináyí ámi worini. Xfo mixí ináyí wé wúmi dñí waú awayá wo aí awami rfwíyo mixí ináyí imóniniñforini. O mixí ináyí nimóniríná sepiápi mñiweá wiárf midáni aniniñpi aniniñfárinini. ¹² Siwaní nañwoyá mñíyo dání wé wúkaú rémowapiniñpi sñwí winíyí, ayí mixí ináyí wé wúkaú ámayo umenweapírfá nání sini mimónigfáwa nánirini. Awa ení eániniñpi mixí ináyí imónipíri nání nimóniro nañwo tñni ámayo numenwearóna aniniñpi mumenweá sfá ná wiyiniñniñpi umenweapírfárinini. ¹³ Awa dñí axpiniñpi tfgáwarini. Wigí ení eánigfá imóniniñpi tñni néní tfgfá imónigfápi tñni ení nawini nañwomí inimi niwuriniñpi ¹⁴ sipisipí miáo tñni mixí niniróna sipisipí miáo xopirárf winifárinini. O áminá niyoni áminá seáyi e imóniniñpi wimóniri mixí ináyí niyoni mixí ináyí seáyi e imóniniñpi wimóniri nerí nání áamá o tñni nawini imónigfáya —Ayí xfo xegí imónipírfá nání pariri wéyo fá umiriri eníyirini. O nání peá mímó dñí niwikwíroro fá xirarigfáyirini. Ayí o tñni nawini xopirárf wipírfárinini.” Aññajo e ninirimána ¹⁵ re niriñinigini, “Iniñpi weariniñpi apixí iyí ede dání warigfá seáyi e xeweaní joxi sñwí winíyí, ayí áamá nñni nánirini. Áamá wará xixegini irigfáraní, gwí wirí wiríraní, gwí mónigfá bi birani, pné xixegini rarigfáraní, ayí nñni nánirini. ¹⁶ Siwaní wé wúkaú rémowapiniñpi sñwí winíyí tñni nañwo tñni awa apixí iyí ede dání warigfámi sñmí tñni niwiro xwirfá wikixero xegí amipi urápekixero nero síwí sayí nañwí roanariniñpiniñpi niwiro nímini árfá yipírfárinini. ¹⁷ Ayí rípi nání e epírfárinini. Gorixo awa dñí ná bini tñni nero wigí umenweagfáya

tíni nawíni nanjwomi ínimí niwuríniróná ími e wírrixiniri dñj utínfá enjagi nání awa apí e niwikára nuróná xwiyfá Gorixo rñjpi xixeni imóninte nání niwikára upíríarini.” niniriri ¹⁸ re nirñjñigini, “Apixí joxí sñwí winíí, í anj xwé mamadí ikwíronñjpi nánirini. Apí mixí ináyí xwíá nirímíni ñweagfáyo seáyí e niwimóniri menjweañpíriní.” nirñjñigini.

18

Anj Babironi xwírfá ikixenñj nánirini.

¹ Apí niwinárimáná anñnají ámi wo anñnamí dání weaparñjagi winñjanigini. O néní tñj seáyí e imónñj worini. Anñnamí dání niweapírfná xegí ikññjpi xwinfá nearí xwíarími wfá nókiárfírfná ² enj tñni rfaiwá nirírfná rípi rarñjagi arfá winñjanigini, “Babironi, anj xwé mamadí ikwíronñjpi ríxa xwírfá ikixenárini. Ríxa xwírfá nikixenáriniri yfwí imónñjagi nání imfó yarñjerini. Ríxa kwíyí sipíyí ení awí eánárñjerini. Ríxa ñj sipí ‘Ayí obí dñj ríá rarini?’ rarígfápi xwapí yarñjerini. ³ Ayí rípi nání xwírfá ikixenárini. Ámá gwí bí bí mónígfáyí nñni apixí ‘Niíni tñni íwí niníroná mfréññj oanpoyí.’ yaiwiarñj tñni íwí niníroná iniígfí wainí ninírfññj nero papíkí ero wigí mixí ináyí xwíarími dánjyí í tñni íwí inayiro egfá enjagi nání xwírfá ikixenárini. Nígwí omeaneyiníro yúbí sábfññj inarígfáyí apixí í ‘Amípi xwé tñjání nimóniri sirí muní onjweámíni.’ yaiwiarñjagi nání ími amípi wí miní wiayiro nígwí urápayiro nerñjipimi dání nígwí xwé tñgfá imónígfá enjagi nání ení xwírfá ikixenárini.” rarñjagi arfá winñjanigini.

⁴ Xwíyífá ámi bí anñnamí dání re rinénaparñjagi arfá winñjanigini, “Ámá nioní gfí imónígfáyíné, seyíné íwí apixí í yarñjpa axípi nero xeanñj ími wímeanfápi seyíné ení seaímeanígniri ími pñni niwiárimí wí e nání úpoyí. ⁵ Ayí rípi nání seararñjini. Í íwí arfíki niyayírfná xegí íwí yarñjpi ríxa niramóga nearfá anñna tñni xixeni rónñjagi nání íwí í yarñjpi nání Gorixo dñj peá mimó ení.” ⁶ Ámi rípi rarñjagi arfá winñjanigini, “Ími pírf numamorfá í wikárñjpa axípi wikárirí sipí í enjpi biaú kikírí wirí iniígfí wainí í kapíxíyo niwirí winjpa wainí pñj biaú kikírí opaxí imónñjpi niwirí wirí érfixini. ⁷ Í xewanñj seáyí e mfeyoániri sirí muní ñweari enjpi tñni xixeni mimenñjwí uriri ámíxfá eri oeniri pírf umamórfixini. Í xegí dñj tñni re yaiwinarñjini, ‘Niíni mixí ináyí nimóniri menjweañjání meníraní? Niíni apixí aní imónñjáníraní? Gíná dání dñj sipí níagi ñwí epaxí imónímírfani?’ yaiwinarñj enjagi nání ⁸ xeanñj sfá axíyiminí re wímeanfáriní. Símiárfí wímeaní piyí epaxípi wímeaní ámíxfá epaxí imónñjpi wímeaní aiwá nání dfwí ikeamónipaxípi wímeaní nemáná nímíni rfá unírfáriní. Ámírfá Gorixo, ími pírf umamónfo enj síxí eánñjo enjagi nání apí nípini wímeanfáriní.

⁹ “Míxí ináyí xwíarími dánj í tñni íwí iníro í tñni nawíni niñjwearóná sirí muní ñwearo egfáyí ími rfá nñiri sñjwírfá peyarñjagi niwiníroná re epíríarini. Ámíxfá ero ñwí miearo nero ¹⁰ rññj ími wímeanfápi none ení neaímeanígniri wáyí nero ná jfamí nírómáná re rípríarini, ‘Ine! Babironi anj xwé mamadí ikwíronñjpixi, anj wí tñni xixeni mimónñjpixi, axínáni pírf rímamófpí ríxa símeáf enjagi nání ine!’ rípríarini.

¹¹ “Ámá xwíarími dánj nígwíni omeaneyiníro yúbí sábfññj yarígfáyí wigí sanjyí nígwí nání ámá ámi wí bí wipaxí menjagi nání í nání ení ámíxfá ero ñwí earo epíríarini. ¹² Wigí sanjyí, ayí tñni. Sñj gorf tñni sñj siripá tñni sñj awíaxí xixegíni imónñj tñni urípó apfá wenj nígwí xwé ronj tñni rapírapí awíaxí apfá wenj tñni rapírapí mipíyí monj tñni rapírapí siríkáyí rññj tñni rapírapí ayfá rñj tñni íkfá xáiwí xegí yof sitíroníyí rññj tñni amípi bí nanjwí erepaníyí rññjyíyá síwanjipimi dání imíxiniñj tñni amípi bí íkfá nígwí xwé ronjipimi dání imíxiniñj tñni amípi bí kapáyo

dáni imixiniŋfí tñni amipí bi ainixŋyo dáni imixiniŋfí tñni amipí bi sŋjá wárí wáríó móniŋpimi dáni imixiniŋfí tñni ¹³ werixí sinamonŋyi riniŋpí tñni kariniŋfí imóniŋfí amomŋyi riniŋfí tñni íkíá dŋá rŋá ikeaaráná sŋwirŋá dŋfí nanŋfí eaariniŋpí tñni iniŋgí waráyo xópé inipŋrŋa nání dŋfí nanŋfí eaariniŋpí tñni íkíá dŋá pirakenisanŋyi riniŋpí tñni iniŋgí wainí tñni werixí oripí tñni pŋrawá awiaxí tñni wití aiwá tñni burimákau tñni sipisipí tñni osí tñni karí osí íropeariniŋfí tñni áamá eni xináiwániŋfí nimóniro omiŋfí wiariŋgíáyí tñni wigí sanŋfí bŋ epŋrŋa nání imóniŋfíyí, ayí apŋrŋni. ¹⁴ Amipí jíxí ‘Omeámni.’ simónariŋpí rixá pŋni nŋwiárimí ruŋoi. Amipí jíxí mŋrimúroniŋpí tñni amipí jíxí nimearŋná sŋrŋfí muní ŋweaariniŋpí tñni rixá anipá imóniŋfí nání ámí sŋwŋfí wŋnipaxí mimónini.

¹⁵ “Áamá niŋwŋni omeaneyiniro wigí amipí nŋni yoŋfí riniŋfí apí ímí bŋ egíáyo dáni niŋwŋfí xwé tígíá imóniŋgíáyí rŋniŋfí axí ímí winariŋpí none eni neaininiŋinŋrŋí wáyí nero ná jŋamí nŋrómáná ámíxŋá ero ŋwŋfí miearo nero ¹⁶ re rŋpŋrŋárŋni, ‘Ine! Anŋfí xwé mamadŋfí ikwŋróniŋpíxi, ine! Apixí rapŋrapí awiaxí apŋá wenŋfí tñni mipiyí monŋfí tñni ayíá rŋfí tñni yŋnŋrŋí sŋjá gorí tñni imixiniŋpí tñni sŋjá awiaxí imóniŋfí xixegŋni tñni urŋpó apŋá wenŋfí niŋwŋfí xwé roŋpí tñni okiyíá inŋrŋí enjixini, ¹⁷ axínání jíxíyá amipí ayá tŋfí apí nŋpŋni rixá xwŋrŋá ikixenárŋfí nŋranŋrane nání ine!’ rŋpŋrŋárŋni.

“Sipixí o omí xiáwowa tñni áamá wí e nání owaneyiniro sipixí o omí bŋ nero ŋweaarigíáyí tñni sipixí o omí omiŋfí mearigíáwa tñni áamá sipixíyo niŋwearo wigí niŋwŋfí omiŋfí yarigíá nŋniyí tñni ayí anŋfí apimí ná jŋamí nŋrómáná ¹⁸ anŋfí apí rŋá nŋnŋrŋí sŋwirŋá peyariniŋfí nŋwŋnŋróná enŋfí tñni ‘Ine!’ nŋrŋro re rŋgíawixini, ‘Anŋfí xwé mamadŋfí ikwŋróniŋfí apí tñni xixeni ámí bŋ gŋpí rŋá ikwŋrónini?’ nŋrŋro re egíawixini. ¹⁹ Isikí nimeayiro mŋniŋfíyo mŋmeámí ninŋro ‘Ine!’ rŋro ámíxŋá ero ŋwŋfí miearo neróná re nŋra ugíawixini, ‘Ine! Anŋfí xwé mamadŋfí ikwŋróniŋpí —Anŋfí apí sipixí xiáwowa amipí wí niŋwŋfí meapŋrŋí nání rawŋrawáyo nixero nŋrémómáná bŋ egíapŋrŋni. E neriniŋfíyo dáni niŋwŋfí xwé tígíáyí imóniŋgíapŋrŋni. Anŋfí apí axínání sŋni mé xwŋrŋá ikixenárŋfí nání ine!’ nŋra ugíawixini.

²⁰ “Anŋnaxini, apixí í rixá xwŋrŋá ikixenárŋfí nání dŋfí níá osinini. Gorixoyá imóniŋgíáyíné tñni wáŋfí wurimeiaŋgíáyíné tñni wŋá rókiamoagíáyíné tñni niyŋnéni dŋfí níá oseainini. Gorixoyá anŋfí apí seyŋné seaikariŋpí nání pŋrŋfí mamóŋfí enagí nání dŋfí níá oseainini.” Xwiyíá bŋ anŋnamí dáni e rŋnenapŋfí arŋá wŋŋanigini.

²¹ Anŋnají enŋfí sixí eániŋfí wo sŋjá xwé wití siyí yuní ikixeariniŋfíyí sipaxí wo nŋmŋeyoari rawŋrawáyo nŋmoairŋfí re rŋŋinigini, “Babironi, anŋfí xwé mamadŋfí ikwŋróniŋpí nioní sŋjá ro moaíapa anŋfí apí eni piéronŋrŋni. Anŋfí apí áamá wará sŋni nŋnimáná pearigíáyíniŋfí anipá imónáná ámí sŋwŋfí wŋnipaxí imóniŋfí menini. ²² Anŋfí apixí dáni ámí kitá eánŋrŋí soŋfí rŋnŋrŋí webíŋfí rŋnŋrŋí pékákí rŋnŋrŋí yariniŋfí arŋá ámí bŋ wipŋrŋá menini. Áamá amipí imixanŋro éwapŋniŋgíáyí wí anŋfí apixí dáni wigí yarigíapí ámí yariniŋfí wŋnipŋrŋámani. Sŋjá wití siyí yuní ikixeariniŋfíyí apixí dáni ámí nerŋná ikaxí rŋnariniŋfí arŋá wipŋrŋá menini. ²³ Apixí dáni uyŋwŋfí wŋá ónariŋpí ámí ónŋfíá menini. Íwí sikiniŋfí tñni apiyá tñni apixí dáni ámí bŋ nimeániro xwiyíá nawíni rŋnarigíŋfí arŋá wipŋrŋá menini. Ayí rŋpí nání rŋrariniŋfí. Apixíyá áamá niŋwŋfí omeaneyiniro amipí bŋ yarigíáyí dŋxí ayáŋfí tñni neriniŋpimi dáni áamá xwŋrŋá rŋweagíáyo niyonŋfí yapí nŋwŋwipŋrŋóná seáyí e múroniŋgíá enagí nání rariniŋfí.

²⁴ “Í Gorixoyá wŋá rókiamoarigíáyo tñni áamá xegí imóniŋgíáyo tñni áamá ámí gŋmí ŋweagíá pŋpikímí ininiŋfíyo tñni nŋpikiriŋfí reá roánŋŋrŋni.” Anŋnajo e rariniŋfí arŋá wŋŋanigini.

19

Babironi xwŋrŋá ikixenárŋfí nání anŋnamí dáni yayí egíá nánŋrŋni.

¹ Apí arfá nîwimáná manjé xwé bî áamá ayá wí anjnamî epíroyé egfáyíníjé meanjé nîrínîrî enjé tîní re rînaríjagî arfá winjanigîní, “Negí Goríxomî seáyî e oumeaneyî. Nene éf neamíníjî, ayí orínî. Enjé eánîrî seáyî e umfeyoapaxí imónîrî enjî, ayí orínî. ² O neyírorî pírf numamoríná nepa xîxenî imóníjîpî tîní wiaríjé enjagî nánî seáyî e oumeaneyî. Apíxí iyé ede dánî warígfá anjé nîmîní íá earoaríníjî —Í áamá xwíarímî njweagfáyé tîní íwí nîríníjîpímî dánî uyíní oépoynîrî nîwíwapíya nuríná xwírfá wikíxeníjîrínî. Ímî Goríxo neyírorî xîxenî pírf numamoríná áamá xínáíwáníjé nîmónîro omíjé wíiarígfá í nîpîkírî reá roáníjîyí nánî rîxa xîxenî enjé meáfrínî.” nîrîro ³ ámî re rígfawíxínî, “Negí Goríxomî seáyî e oumeaneyî. Sîjwírfá anjé apímî rfá nîrîrî peyaríjîpî aníjé míní peyíníarínî.” ríagfá ⁴ áamá ámíná 24 imónígfá e nîjweaxa pugfáwa tîní dîjé tîjé imónígfá waú waú awa tîní Goríxo íkwianjwínamî njweane nupfínîmearo omî yayé nîwiróná re nîra ugíawíxínî, “E imónîní. Omî seáyî e oumeaneyî.” ríagfá ⁵ síá íkwianjwínamî dánî manjé bá re rîníjînígîní, “Áamá Goríxomî xínáíwayínéníjé nîmónîro omíjé wíiarígfáyíné, síyikwííníjé imónígfápiayínérani, xwéríxayínérani, omî wáyé wiarígfáyíné nîyínénî, negí Goríxomî seáyî e umépoynî.” rînaríjagî arfá winjanigîní.

“Sipísipí miáo apíxí nîmeaníjî.” rígfá nánîrínî.

⁶ Nionî manjé xwé bî áamá ayá wí epíroyé egfáyé meanjé nîrínîríná rînírî iníjé iyakwí nîdîroríná rînírî akírîwí nîwekíríná rînírî yaríjîpáníjé neríná re rînaríjagî arfá winjanigîní, “Negí Goríxomî seáyî e oumeaneyî. Negí Ámíná Goríxo, enjé eánígfá nîyonî seáyî e wímóníjî rîxa neamejweanî. ⁷ Sipísipí miáo apíxí meanî rîxa rínárínî. Apíxí meanî rîxa wé nîrónîrî njweanî. Ayínánî negí xwioxíyo dánî dîjé nífá nîneainîrî yayé nerane Goríxomî seáyî e umfeyoaaaneyî.” raríjagfá arfá nîwirî wîníjanigîní. ⁸ Í oyínîrî rapírápí awíaxí apfá xaíwí werî kíyí bî mayé erî enjé wú —Ú ayí áamá Goríxoyá imónígfáyé xwífáyo nîjwearóná wé nîrónîro píraníjé egfá nánî imóníjúrínî. Ú mínî wíagî sîjwí nîwîrîrî ⁹ anjínajo re nîríníjîní, “Re nîrîrî ríwamíjé eai, ‘Aiwá sipísipí miáo apíxí meanî nánî imíxáríníapî nánî wáf urepearíníjîyí yayé owínîrî.’ nîrîrî ríwamíjé eai.” nînírîrî re nîríníjîní, “Xwíyífá apí Goríxo ríjé enjagî nánî nepaxíjîpîrínî.” nîrfagî ¹⁰ anjínajomî yayé owímîrîrî nánî oyá síkwí tîjé e upfínîmeááná o re nîríníjîní, “Joxî yegí axípî xínáípawíníjé nîmónîrai Goríxomî omíjé wíiarígwíwawî e mînípanî. Dîxí rîrîxímeá Jisaso seaíwapíyíníjîpî íá xîrarígfáyé yarígfápa nionî enî axípî yaríjá wonî enjagî nánî Goríxomî yayé wí. Ayí rîpî nánî raríjîní. Gîní gîne wífá nîrókiamoranénáyí, sa Jisaso neaíwapíyíníjîpî rókiamoanîrî nánî imónaríjwá enjagî nánî raríjîní.” nîríníjîní.

Osí apfá wenjé womî seáyî e xenjweane nánîrínî.

¹¹ Anjína oxoánfagî nîwîríná weníjé yánfáyé wîníjanigîní. Osí apfá wenjé wo ronagî nîwîrîrî osomî seáyî e xenjweane —O re rígfórínî, “Díjé unjwírárípxorínî. Nepaxíjé imóníjîpîrínî yaríjîrínî.” rígfórínî. O osomî seáyî e xenjweane winjanigîní. O áamáyo nîwíeyírorî pírf umamorî míxí wirî neríná wé róníjé imóníjîpîrínî xîxenî xídaríjîrínî. ¹² Xegí sîjwí rfá ápiáwííníjé werî mîjîyo dírf míxí ináyowa dífínarígfápi obaxí dífínîrî enjîrínî. Xegí yoí áamá nîní majfá nîmónímáná xewaníjîonî níjfá imóníjîpî xegí warárímî eánîrî ¹³ rapírápí ragíyo ígfá eáníjé wú yínîrî enjîrínî. Yoí oyá re rîníjîrínî, “Goríxoyá Xwíyífáoyí” rîníjîrínî. ¹⁴ Anjnamî dánî símíjé wínarígfáyé rapírápí awíaxí apfá werî kíyí bî mayé imónîrî enjîyí nîyínímáná osí apfá wenjéyo nîxenjweámáná omî númî waríjagfá nîwîrîrî ¹⁵ áamá gwí bî bî mónígfá nîyonî xopírárí wîní kírá njwá yíníjîpá oyá manjéyo dánî peyeaaríjagî winjanigîní. Ayo ainíxí wá íá nîxîrîrî numejwearî wikí Goríxo, enjé eánígfá nîyonî seáyî e wímóníjî ayíkwí mîwóníjîpî nîwíwapíyíníjî uraxí wainí sogwí síjé íkwianjwí

eapiniŋnamí xoyíkímí yarígápa axípi winíárini. ¹⁶ Yoí bí rípi “Míxí Ináyí Niyoni Seáyí e Wimóniri Áminá Niyoni Seáyí e Wimóniri Enáoniyí” níriniŋ xegí rapírapíyo ŋwiráriniri sáyo ŋwiráriniri enagi winiŋanigini.

¹⁷ Nioni weninŋf yánfáyí anŋnájí wo sogwí ŋweaŋe nírómáná apurí anŋf pírfyo nípiŋka emearinŋfyo enŋf tŋní ríaiwá re urarínagi winiŋanigini, “Goríxo aiwá xwé imixiniŋpí nání nĩbĩro awí eánfpoi. ¹⁸ Míxí ináyíyá gíwí yiyóní ero siminŋf wínarígáyo seáyí e wimónígáfyá gíwí yiyóní ero áamá enŋf eánígáfyá gíwí yiyóní ero osífyá gíwí yiyóní ero osíyo seáyí e xenweáfáfyá gíwí yiyóní ero áamá xináiwáninŋf nimónĩro omiŋf wíiarígáfyáraní, wígí omiŋfni yarígáfyáraní, áamá siyikwíniŋf imónígáfyáraní, áamá xwéríxa imónígáfyáraní, nĩniyíyá gíwí yiyóní ero epíri nání awí eánfpoi.” Inŋfyo ríaiwá e urarínagi winiŋanigini.

¹⁹ Weninŋf éáyí winiŋanigini. Nanwo tŋní míxí ináyí xwíarími ŋweagfáyí tŋní wígí siminŋf wínarígáfyá tŋní nawíni awí neánĩro osí apíá wenomi seáyí e xenweaŋomi tŋní o xegí siminŋf wínarígáyo tŋní míxí wianĩro nání awí eánáriniŋagí nĩwiniŋf winiŋanigini. ²⁰ Nanwomi fá nixiráriro mimóní wfá rókiamoarĩnomi —O nanwoyá néní tŋf imóninŋpimi dání emimí nerfina áamá nanwoyá ipíríá eániri nanwoyá xopaikígí imóninŋpí yayí nĩwiro egfáyo yapí wíwapiyĩnorini. Omi ení fá nixiráriro awaú siní sinŋf enána ipí rírómixinŋf ríá ápiáwí sinŋf saripáí riniŋpí tŋní wearinŋf wámí mamówárfagí winiŋanigini. ²¹ Winíyo ení osomi seáyí e xenweaŋo kirá xegí manŋfyo dání peyeaarĩnpá tŋní pípiíkímí yáraná inŋf nĩnĩ nĩbĩmiro wígí gíwí yiyóní nerfina agwí imí uyárfagi winiŋanigini.

20

Seteno xwiogwí 1,000 apimi gwí ŋweaŋf nánirini.

¹ Nioni weninŋf yánfáyí winiŋanigini. Anŋnájí wo xegí wéyo siririkí yoparf bí mimóninŋfyi nání kípí fá xiriri senfá wirí fá xiriri nemána anŋnamí dání weparinŋagi winiŋanigini. ²⁻³ Anŋnajo iwí xwéomi —O sidirí enína ŋweaagí axorini. Obo axo Setenorini. Omi fá nixeri xwiogwí 1,000 múronfá nání gwí niyáriŋ siririkí yoparf bí mimóninŋfyimi nĩmoaimána manŋf éde ówanŋf niyárimána síkí bí simimajíó nání ikwiárárfagi winiŋanigini. Xwiogwí 1,000 apí pwearína áamá gwí bí bí mónígáyo yapí mĩwíwapiyipa éwiniginiŋf óf ayimi ŋwirárfagi winiŋanigini. E nerí aí xwiogwí apí ríxa múróána axína onĩmiápi éwiniginiŋf óf ayimi dání wíkwíowáriníarini.

⁴ Nioni weninŋf yánfáyí winiŋanigini. Míxí ináyíyá siá íkwianwí wí sinwí nĩwiniŋf ayo wa á máyo wíeyíropírfá nání rípeaariniŋowa éf ŋweaŋagí nĩwiniŋf áamá xwíyíá Goríxoyá fá xiriro Jisaso nání aninŋf miní áwanŋf urĩro neróná wíwaninŋfyí mĩnŋf winána sinwí mĩnŋf wákwígíyí —Ayí siní xwíarími niŋwearóná nanwomi tŋní xegí xopaikígí imixiniŋpimi tŋní yayí mĩwipa ero nanwo nání ipíríá wígí mimáyorani, wéyorani, meánipa ero egfáfyáriní. Ayíyá diŋfyo sinwí nĩwiniŋf rípi éagí winiŋanigini. Ámi sinŋf nero xwiogwí 1,000 apimi á máyo Kiraiso tŋní nawíni umenweaŋagí winiŋanigini. ⁵ Iwamíó á má ámi sinŋf nero wiápnĩmeapírfápi, ayí apirini. Pegíá winíyí ayí iná mĩwiápnĩmeáagí winiŋanigini. Xwiogwí 1,000 apí ríxa nĩpwémána enána wiápnĩmeáagí winiŋanigini. ⁶ Á má pegíá iwamíó sinŋf nero wiápnĩmeáfáyí tŋní aní nawíni wiápnĩmeapírfá gíyí gíyí yayí owinini. Ayí á má Goríxoyá imónígáfyí enagí nání oyá diŋf tŋní yayí winipaxífyáriní. Ayí Goríxo á má sipíyí ríá xwérími ikáraná ayí tŋní nawíni riniŋf Ámi bí Pepírfápiyí riniŋpí mĩmeá Goríxo tŋní Kiraiso tŋní awaúyá apaxípaninŋf imónígáwa yarígápa nero awaú ŋweagíe anani nĩpáwiro Kiraiso tŋní nawíni niŋwearo xwiogwí 1,000 apí múroarína á máyo umenweapírfá enagi nání rarinŋf.

Setenomi migf nîwimixiri xopirarfi wiarinjfi nanirini.

⁷ Xwiogwfi 1,000 api rixa nîpwémáná enáná siririkfi Seteno gwfi ñweañfîyimî dání wfkwíowaráná ⁸ o nîpeyearî áamá gwfi bî bî mónigfá xwfi rîrí nîrímîni amî gîmî ñweagfáyo —Ayfi áamá Gokiyî rînígfáyfi tîni Megokiyî rînígfáyfi tîni ayîrîni. Ayo Seteno yapfi owíwapiyimîni nimerî áamá Gorixoyá imónigfáyfi tîni mîxî inanîro nání ayo awí neaemeríná áamá o awí eaeméfyfi rawîrawá imanji e inîkî e wenfîyfi yapfi xîxenî imónîpîrfîrîni. ⁹ Mîxî obaxfi ayfi xwîfîrîmî ayoxfi xwé íkwianwîniñjfi eapîniñje nání nîyiro ayfi tîni mîxî oinaneyîniro añj Gorixo dîñj sîxî uyîñjîpîmî —E xegfi áamá imónigfáyfi ñweagfîerîni. E awí mudfîmóáná re éagfi winîñjanigîni. Rfá añînamî dání nîpiérónapîri ayo rfá nowáfagi winîñjanigîni. ¹⁰ Ayo rixa rfá náná obo, ayo yapfi wíwapiyarîñjomî fá nîxero ipî rîrómîxîñjfi rfá ápiáwfi sîñá sarîpái rîniñjîpî tîni wearîñfwámî —E nanwo tîni mimónî wfá rókiamoago tîni awaú xámî moaigfî omî enî axfi e nawîni ñweáfîrîxîni moaíagfá winîñjanigîni. E íkwáwîyîranî, árîfwîyîranî, kîkîfá bî mepa nero rîniñjfi anîñjfi winîñfîrîni.

Gorixo áamáyo eyeyîrómf enjfi nanirini.

¹¹ Nionî wenîñjfi yánfáyfi mîxî ináyfýá siá íkwianwî apfá wenjfi xwé wîna nîwinîri anamî éf ñweañoyá sîmîmanje dání xwîfîrî tîni añîna tîni nîni peá unáfagi nání amî sîñwfi bî mîwinîpaxfi imónîñjagi nîwinîri ¹² wenîñjfi éáyfi winîñjanigîni. Áamá pegfáyfi sîyîkwîniñjfi imónîgfápiaranî, mamadîrîxaranî, íkwianwînamî agwîrîwámîni ronjagfá wînaríná bîkwîyfi nîparîro íkwî amî wîna, áamá dîñjfi nîyîmîñjfi meapîrfá nání yoí ñwîrîrîniñjîna enî nîparîro pegfá ayfi sîni sîñjfi neróná yagfápi tîni xîxenî xwîyfá umeárîmîni nání apî nání bîkwîyî ñwîrîrîniñjîyo dání fá rîrómî nerî xîxenî xwîyfá umeáfagi winîñjanigîni. ¹³ Áamá pegfá rawîrawáyo nînamîro wegfáyîranî, pegfá piyîñjfi siwî añj e —E pepîrfá nání Piyoyî rîniñjîpî tîñjfi erîni. E ugfáyîranî, nîni íkwianwî Gorixo éf ñweañîna tîñjfi e báná wigfi yagfápi tîni xîxenî xwîyfá umeáfagi winîñjanigîni. ¹⁴ Pepîrfá nání Piyoyî rîniñjîpî, piyîñjfi siwî añjyo ñweagfáyo nîmearî ipî rîrómîxîñjfi rfá wearîñje —E Gorixo xwîyfá umeáfîpîmî dání rîniñjfi winîñferîni. E moaíagi winîñjanigîni. ¹⁵ Xwîyfá numearîrîná íkwî áamá dîñjfi nîyîmîñjfi meapîrfá nání yoí ñwîrîrîniñjînamî gîyfi gîyfi anamî yoí mîñwîrîrîniñjîgi nîwinîrîná ayo fá nîxero ipî rîrómîxîniñjfi rfá wearîñfwámî moaíagfá winîñjanigîni.

21

Añjfi sîñîna tîni xwfi sîñîrî tîni nanirini.

¹ Nionî wenîñjfi éáyfi winîñjanigîni. Añjfi sîñjfi wîna tîni xwfi sîñjfi wirî tîni rixa nimónîñjagi winîñjanigîni. Añjfi xámîñîna tîni xwfi xámîñîrî tîni rixa anîpá imónîñjagi nání añjfi sîñîna tîni xwfi sîñîrî tîni imónîñjagi winîñjanigîni. Rawîrawá amî mîrîwonjagi nîwinîri ² wenîñjfi yánfáyfi añjfi ñwfiá Gorixoyápi —Apî Jerusaremî Sîñjîpiyî rîniñjîpîrîni. Apî apîxî oxfi meánîmîniñîná okiyfá inarîgfápa axîpî éniñjfi nînimáná añînamî Gorixo tîe dání weaparîñjagi winîñjanigîni. ³ Sîñwfi e nîwinîri manji bá íkwianwînamî tîñjfi e dání nîrîniñîná enjfi tîni re rînarîñjagi arfá winîñjanigîni, “Arfá époyî. Gorixo ñweaarîñje agwî rixa áamá tîni nawîni imónîni. O ayfi tîni nawîni nîñwearóná áamá xfóyá xegfi imónîpîrfîrîni. Xewanîño enî wigfi Nwfiáo nimónîri ayfi tîni nawîni nîñwearóná ⁴ amîpî dîñjfi sîpî wiarîñjîpî xórórî nîwiirî nání wigfi sîñwîrîxî weaparîgfápi kwîkwîrîmî nîwirîniñjfi wîlagî nání áamá pero ámîxîfá ero ñwfi earo rîniñjfi winîro yagfápi amî bî mepa epîrfîrîni. Xámî e yagfá apî rixa rîná dání anîñîni xwfi iwéagi nání amî axîpî wî epîrfîfámîni.” rarîñjagi arfá winîñjanigîni.

⁵ Íkwianwînamî éf ñweañjo re rîñîniñîni, “Arfá ei. Nionî amîpî nîpîni amî sîñjfi imîxârîfîrîni.” nîrîri re nîrîñîniñîni, “Xwîyfá nionî rarîñjîpî nepaxîñjfi imónîri áamá

dijf wíkwíropaxf imóniri enagf nánf joxf ríwamijf eaf.” níniriri ⁶ re niriñinigini, “Amipí nionf ‘E imónfwinigini.’ yaiwinápf rixarini. Nionf sñá píf tñweañfñijf nerf nánf iwamfó imóniri yoparf e nánf imóniri mé anijf imónijnf. Inigf nánf gwánf yeáyf wíf gíyf gíyo inigf dijf niyimijf meapírfá nánf simijf meañijúmí dánf ananf niwirf mñf wimfárfni.” níniriri ⁷ re niriñinigini, “Ámá nionf anijf íá nínixiriróná nionf tñf sfmf tñf inarñwayo xopirárññijf wífá gíyf gíyo nionf ríá apí nípini nwiirfná Nwfá ayfyaónf imóniri ayf enf gí niaíwí imóniro epírfárfni. ⁸ E nerf aíf íkwíkwfá imónigfáyf tñf nionf dijf nínikwíroro aíf ámf peá nímogfáyf tñf ámá xwírfá wianipaxf imónijpí yarigfáyf tñf pikíxwírfó yarigfáyf tñf íwí inarigfáyf tñf ayáf yarigfáyf tñf wigf ñwáfápmí íá nixiriro dijf níkwíroro píranijf mearigfáyf tñf yapf rarigfá nñnyf tñf wigf píf mamónipírfé —E ipí rírómíxijf sñá sarípáyo dánf ríá ápiáwí anijf wearñjerini. Ayf e anijf wepírfá enagf nánf rññijf Ámf bíf Pepírfápiyf rññijpí xixenf meapírfárfni.” niriñinigini.

Anf Jerusaremí sñfpí nánirini.

⁹ Anfñajf wé wífúmí dñjf wáu awa pírerixf wé wífúmí dñjf wáu ayo xeanijf yoparf wé wífúmí dñjf wáu ínñáná xirigfáwa wo nñbiri re niriñinigini, “Eñf. Apíxf sipísipí miáo meaní síwá osimini.” níniriri ¹⁰⁻¹¹ Goríxoyá kwíyfpí nixixéróná aññajo dífwí mñjf sepiá roñf bimí nánf nimeámí nñnyirf añf ñwáfá xíoyápi, Jerusaremíyf rññijpí aññamí Goríxo tfe dánf xixfá xfo inarñijpí tñf nawíni weaparfná síwá níagf winñjanigini. Xwinfá añf apí eañfpí sñá awíaxf ñgwí xwé roñfpí xwinfá eaññípa eañagf nñwiniri sñá awíaxf jasípá rññijpí rññímá óññípa óññijagf winñjanigini. ¹²⁻¹³ Anf apimí nípimíni sñá tñf ákñjá aga seáyf émf eaññagf nñwiniri ákñjá apimí íwí wé wúkaú síkwí wáu inññagf nñwiniri ákñjá sogwí xemónaparññimíni imíxññijpimí dánf íwí wíyáú wíyi inññagf winiri ákñjá sogwí wearññimíni imíxññijpimí dánf enf íwí wíyáú wíyi inññagf winiri mídánf mídánf enf íwí wíyáú wíyi inññagf winiri nerf ayo bimí bimí aññajf xixenf awí mearonñagfá nñwiniri Isireríyíyá xiáwo írññowa wé wúkaú síkwí wáu imónigfáwayá yoíf íwí bimí bimí nñyonf wo woyá yoíf eaññagf winñjanigini. ¹⁴ Sñá tñf ákñjá nearfná iwamfó nñtwayírorf tññijfyo —Ayf sñá wé wúkaú síkwí wáu xámí wenfýirini. Ayo sipísipí miáoyá wáf wurimeíagfá wé wúkaú síkwí wáu imónigfáwayá yoíf sñá ayf ayimí xixenf eaññagf winñjanigini. ¹⁵ Anfñajf nionf xwíyáf nñró xoyfá iwamfó yarigfá sñá gorf tñf imíxññijf añf apimí tñf ákñjáyo tñf íwíyo tñf iwamfó néra uní nánf íá xirññagf winñjanigini. ¹⁶ Anf apiyá miwf imónijf biaú biaú nípini xixenf imónijpírfini. Sepiá miwf mídímídánf imónijpí axfpí imónijpírfini. Anfñajo ríxá iwamfó yarigfáyi tñf iwamfó yarfná añf apí xegf sepiá éfpí 12,000 imónñagf nñwiniri sepiá enf ákñjá xwápiyi nímíxíga punfpí tñf sepiá enf yegf nímíxíga nñpeyirf pñf wíárññijpí tñf nípini axfpí 12,000 imónñagf nñwiniri ¹⁷ aññajo añf apiyá ákñjá iwamfó nerfná xegf sepiá nñróga nñpeyirf pñf wíárññijf imónñijpí 144 mita enagf winñjanigini. Anfñajo iwamfó nerfná ámá iwamfó yarigfáyi tñf enññinigini. ¹⁸ Ákñjá sñá awíaxf jasípá rññijpí tñf níkíróga nñpeyirf eánirf añf nápf sñá gorf tñf mñrññijagf nánf gírasññijf rññímá ókiárññirf enagf winñjanigini. ¹⁹ Sñá ákñjá nearfná iwamfó nñtwayírorf tññijf wé wúkaú síkwí wáu xámí wenfýirf sñá awíaxf ñgwí xwé roñf wíyf wíyo dñjf tñf nanf oimónirf dídairf inññagf winñjanigini. Sñá iwamfó nñtwayírorf tññijf wíyí sñá jasípá rññijfñirini. Ámf wíyi onagwá wenf sapaíyf rññijfñirini. Ámf wíyi apfá wenf agetá rññijfñirini. Ámf wíyi sowí inññf emerá rññijfñirini. ²⁰ Ámf wíyi sadoníkísfyf rññijfñirini. Ámf wíyi ayfá rññf koniríanf rññijfñirini. Ámf wíyi siyó rññf kírisoraitf rññijfñirini. Ámf wíyi sowí xegf bíf inññf berírfyf rññijfñirini. Ámf wíyi siyó xegf bíf rññf topasf rññijfñirini. Ámf wíyi kírisopírasf rññijfñirini.

riniŋyirini. Ámí wíyí onagwá wenŋí jaiasinŋyí riniŋyirini. Yoparŋyí mipiyí monŋí ametisŋyí riniŋyirini. ²¹ Ákíŋá ówanŋí wé wúkaú síkwí waú enŋyí ayí urípo apfá wenŋí nígwí xwé ronŋí wé wúkaú síkwí waú ayíriní. Wínaní wínaní urípo ná woní tñní imixiniŋyíriní. Anŋí apiyá óyí síŋá gorí tñní imixiniŋŋí enagi náni gírasiniŋŋí rirímá ókíŋyirini. ²² Anŋí apimí dání anŋí Gorixo náni ridiyowá nero seáyi e umearigfá wiwá míriniŋagi míviniŋanigini. Ayí rípi nánirini. Áminá Gorixo, enŋí eánigfá niyoní seáyi e wimóniŋo tñní sipisipí miáo tñní aiwaninowau aninŋí e niŋweari anŋí iwáninŋí míriniŋagí náni wiwá nimíriniŋáyí, ná mayí imónipaxí enagi náni mímíriniŋagi winiŋanigini. ²³ Gorixo xewaninŋo xixfá inariniŋpí wfá anŋí apimí ókímixirí sipisipí miáo apimí uyíwiniŋŋí yamorí enagi náni sogwíraní, emáraní, apimí wfá ómixinífa náni ná mayíriní. ²⁴ Wfá anŋí apimí dání óniniŋápi anŋí apimíni wóniniŋámani. Ámá gwí bí bí mónigfá wfá api óniŋe niŋwearo wigí yarigfápi epírfáriní. Míxí ináyí xwírárimí ŋweagfáyí wigí amípi ayá tñniŋpí nímeámí nuro anŋí apimí páwipírfáriní. ²⁵ Ikwáwiyíná ákíŋá fwi ówanŋyí yárininiŋá menini. Anŋí apimí ámí áríwiyí wí imóniniŋá menagi nánirini. ²⁶ Ámá gwí bí bí mónigfáyo dání amípi ayá tñniŋpí tñní amípi ámá síŋwí níwiniŋríná “Seáyi e imóniniŋpírfaní?” yaiwiarigfápi tñní anŋí apimí náni nímeámí nuro páwipírfá aiwí ²⁷ ámá piaxí weánipaxípi yarigfáyí tñní xwírfá winipaxí imóniniŋpí yarigfáyí tñní yapí rarigfáyí tñní ayí wí anŋí apimí aga ná ríwíyo aí wí páwipírfá menini. Ámá wigí yoí íkwí sipisipí miáoyá dñŋí niyiminiŋŋí meapírfánami ŋwirárinigfáyíni anŋí apimí páwipírfáriní.

22

¹ Anŋínajo iniŋí dñŋí niyiminiŋŋí imónipírfí náni wearinŋú síwá níáná nioní síŋwí níwiniŋríná ú gírasí rirímá ónariniŋpa nónimáná síá íkwianŋwí Gorixo tñní sipisipí miáo tñní awaúyanami dání siminiŋŋí nímeari ² anŋí apimí náni xegí óyíyo ayá áwiniŋmí wearinŋagi winiŋanigini. Iniŋí úmí ororíwámí dání íkfá dñŋí niyiminiŋŋí imónipírfá nániŋyí ronagi winiŋanigini. Íkfá ayí emá ayí ayo sogwí níweríná sogwí xixegíni wé wúkaú síkwí waú weariniŋyíriní. Íkfá ayí iwípi Gorixo ámá gwí bí bí mónigfá niyoní wé ronwiráriní imóniniŋpí enagi náni ³ xfo eníná ramixiniŋpí e dání axípi síní wí imóniniŋámani. Síá íkwianŋwí Gorixo tñní sipisipí miáo tñní awaúyána anŋí apimí imóniniŋá enagi náni ámá xfomí níxídiro náni xínáiwániŋŋí nimóniŋo omiŋŋí wiiarigfáyí anŋí apimí dání xómiŋŋí niyíkwiro yayí seáyi e numero ⁴ oyá símimaŋpí ení síŋwí níwiniŋro xegí yoí wigí mimáyo eánigfáyí imónipírfáriní. ⁵ Anŋí apimí dání síá ámí bí yiniŋámani. Áminá Gorixo ámá apimí ŋweagfáyo wfá wókímixinífa enagi náni uyíwí tñní sogwí tñní wfá ómixinífa náni mfkí mayí nimóniŋo xfo tñní nawíni niŋwearo náni míxí ináyíniŋŋí nimóniŋo aninŋí miní menweapírfáriní.

“Jisaso ámí weapíniŋa náni anŋwí ayorini.” urinŋí nánirini.

⁶ Anŋínajo re níriŋiniŋini, “Xwíyífa api aga nepaxiniŋpíriní. Dñŋí unwiráripaxípiŋini. Áminá Gorixo —O xegí wfá rókiamoarigfáwami xegí kwíyí tñní enŋí síxí wírómixowárininí. O xegí anŋínajoni ámá xfomí nuxídiro náni xínáiwániŋŋí nimóniŋo omiŋŋí wiiarigfáyo amípi ríwíyo anŋíni nimóniniŋápi náni síwá wimí náni nírowárenapírfáriní.” níriŋiniŋini.

⁷ “Arfá époi. Nioní seaímeámífa náni anŋwí ayorini. Xwíyífa bíkwí rípiŋí wfá nírókiamóniŋí eániŋyíyo xídarigfá gíyí gíyí Gorixoyá dñŋí tñní yayí winipaxí imóniŋo.” Jisaso e riniŋiniŋini.

⁸ Amípi api náni arfá wirí síŋwí winiŋí yariniŋáoni, ayí nioní Jononirini. Arfá wirí síŋwí winiŋí neríná anŋínají amípi api síŋwí owiniŋirí síwá níomi yayí oumeminiŋí xegí síkwí tñŋí e upfíkinimeáagi aí ⁹ o re níriŋiniŋini, “E mniŋani. Joxí Gorixomiŋí

nuxfdiri nani xináixiniñf nimóniri omiñf wiiariñpa nioni eni axípi nimóniri yarigwíwawirini. Dixí ririxímeá imónigfáyf, wfá rókiamoarigfáyf tñni xwiyfá bkwf rípiimi niriñri eániñpi arfá wiarigfá nñnyf tñni ayñniñf imóniñá woni enagi nani e mñipani. Gorixo ná womini upfkinimeai.” niriñri ¹⁰ re niriñniñiñi, “Xwiyfá bkwf rípiimi wfá nírókiamóniri eániñpi rixa nimóninfa anwi ayo enagi nani joxi sfá óriñniñf neri ritf miyáriñni. ¹¹ Ámá sipini imixarigfáyf xe axípi sipini nimixa uro ámá sipi neróná sfwí yapí yarigfáyf xe axípi sipi nera uro ámá wé róniñf yarigfáyf xe axípi wé róniñf nera uro ‘Gorixo wimónariñpi émiñiñi.’ yaiwiarigfáyf xe axípi nera uro éfrixini.” niriñniñiñi.

¹² Jisaso “Arfá eti.” niriñri re niriñniñiñi, “Nioni seaímeámfa nani anwi ayorini. Nioni nñbiri niseaímeárná ámá wigf yarigfápi tñni xixeni pirf umamómi nani ía nixiriñi bímfarini. ¹³ Nioni sfñá pirf tñweañniñf nimóniri anñf minf ñweaññoni rariñni. Iwamfó wí e dani imóniri yoparf wí e nani imóniri enañmani. Iwamfó imóniñe dani anñf sñni ñweari yoparf imóninfe anñf sñni ñweari emfáoniriñi.” niriñniñiñi.

¹⁴ Ámá sipisipí miáomi dñf niwkwfroriñpimi dani wigf rapirapf oyá ragfyo igfániñf eagfáyf, ayf íkfá dñf niyimñf imóniprfána danipaxf imóniro añpimi fwiyo páwipaxf imóniro enagfa nani yayf Gorixoyá dñf tñni winipaxfñriñi. ¹⁵ E neri aí apimi bfaríwami ñweagfáyf tiyf yarigfáyfñriñi. Sfwinñf nimóniri ero ayáf ero fwf iniro pikixwíró ero wigf ñwfápimi ía nixiriñi meñwearo “Yapf oraneyi.” niwimóniro yapisixf riro yarigfáyfñriñi.

¹⁶ “Nioni, Jisasoni siyikf nioniñá añf api apimi dñf imónigfáyf amípi api nipiñi nani niñfá imónipri nani gf aññajo áwanf oseariniñi urowárenapfariñi. Míxí ináyf Depitoyá xwfá piaxfyo dani iwiaronñoni, ayf nioniñiñi. Siñf ímiáoni, ayf nioniñiñi.” rñniñiñi.

¹⁷ Kwíyipi tñni sipisipí miáo apixf meanfápi tñni “Bei.” rariñi. Xwiyfá rípi ía roarná arfá wífá giyf giyf eni “Bei.” rñriñi. Ámá iniñf nani gwíñf yeáyf niwiro “Iniñf dñf niyimñf imónipri nani imóniñumi dani niwirí onimñi.” yaiwífá giyf giyf anani nñbiri onipoyi. ¹⁸ Xwiyfá bkwf rípiimi wfá nírókiamóniri eániñpi ía roarná arfá wífá giyf giyfné arfá jiyikf niseaori re osearimñi, “Ámá wiyfné xwiyfá rípiimi ámi bñ tñni gwí nñmorí nñriñnáyf, xeanñf bkwf rípiimi eániñpi Gorixo e éfáyfné seaikárñfariñi. ¹⁹ Wiyfné xwiyfá bkwf rípiimi wfá nírókiamóniri eániñpi ritf nerfnáyf, e éfáyfné Gorixo íkfá dñf niyimñf imónipri dananiro éfánami midanipa oépoyiniñi pirf searakiri añf ñwfápimi ñweanro éfápimi mipáwipa oépoyiniñi pirf searakiri neri seawárinfariñi.” osearimñi.

²⁰ Xwiyfá rípi áwanf rariño “Nepa nñbímfa nani anwi e imóniniñi.” rariñi. “Oyi, e imóniñniñi.” nimónariñi. Áminá Jisasoñ rixa bñriñiñi.

²¹ Ámá niyfnéni Áminá Jisaso ayá osearimixiniñi. Apiriñi.